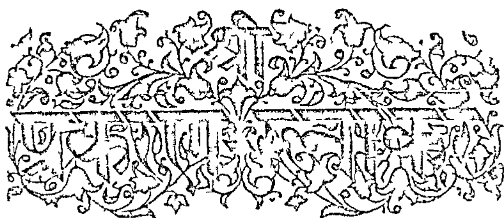

भाग ३ जो

श्री जिनवचनामृतमहोदधिजन्य

धुरंधर सुविहित गीतार्थज्ञ पूर्वाचार्य रचन तरंग विद्रूप

विविध विषयक प्रकरणादिक ग्रंथेभ्यो यत्किंचित्संग्रह कृत्वा

श्री मुंबापुरीमध्ये

शा० भीमसिंह माणक नामक श्रावके

स्वामित्व रक्षित

ज्ञानवृद्ध्यर्थ

आ पुस्तक छपावी प्रसिद्ध कर्यु छे

शके १७९९ संवत् १९३४

पौष शुद्ध ९ भौमवार तारीख ८ मी जानेवारी सने १८७८

"निर्णयसागर" मुद्रायंत्रमां गो० रा० जावजी दादाजीये छाप्युं छे

१ श्रीऋषभ
देवजी

२ श्रीअजित
नाथजी

३ श्रीसंभवजिन
राज

४ श्रीअभिनंदन
स्वामि

५ श्रीसुमति
नाथ

६ श्रीपद्मप्रभ
देव

७ श्रीसुपार्श्वना
थजी

८ श्रीचंद्रप्रभ
स्वामि

९ श्रीसुविधि
नाथजी

१० श्रीशीतलना
थजी

११ श्रीश्रेयांस
जिन

१२ श्रीवासुपू
ज्यजी

१३ श्रीविमलना
थजी

१४ श्रीअनंत
नाथजी

१५ श्रीधर्मना
थजी

१६ श्रीशांतिना
थजी

१७ श्रीकुंथुना
थजी

१८ श्रीअरना
थजी

[illegible] श्रीमल्लीना
थजी

२० [illegible]
स्वामि

२१ श्रीनमिना
थजी

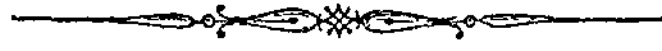
२२ श्रीनेमिना
थजी

२३ [illegible]
थजी

[illegible] श्रीवर्धमान
स्वामि

श्री

प्रकरणरत्नाकर नामना पुस्तकना त्रीजाभागमाहेला ग्रथोनी स्थू लविषयानुक्रमणिका प्रारंभ·

पहेलो ग्रंथ श्रीनेमिचंद्रसूरिकृत प्रवचनसारोद्धार नामेछे ए ग्रथ मूल तथा बा लावबोध सहित छाप्योछे ए ग्रथमा जैनसेलीमाना जूदा जूदा बशे छउतेर विषयो लेइने तेनां बशेने छउतेर द्वार बाधेलाछे. तेमाना वली केटलाएक द्वारोमा तो प्रसगा गत् ते द्वारना नामने अनुसारें बीजा पण अपूर्व अपूर्व अनेक विषयो आवेलाछे एवा पण घणा द्वारोछे, ते वाचनारा विवेकीजनोने आ ग्रंथ वाचवाथी स्पष्ट समजाइ आवशे पण एनी अनुक्रमणिका मात्र बशे छउतेर द्वारोनीज करीए छैए, कारण ते द्वा रोमां वली प्रसगे बीजी वातो जे आवीछे तेनी अनुक्रमणिका करतां गौरवता थायछे.

इति प्रवचनसारोद्धार ग्रंथनी स्थूल विषयानुक्रमणिका समाप्तमिदम्

बीजो ग्रंथ श्रीमहावीरजिनस्तुतिरूप दोढसो गाथानुं हुंमिनुं स्तवन, श्रीमयशो विजयजी उपाध्यायनुं रचेलुं छे. जेमां ढुंढकमतिनुं निराकरण करेलुं छे. ते ग्रंथ श्री पद्मविजयजीना करेला बालावबोध सहित छाप्यो छे. तेनी स्थूल विषयानुक्रमणिका.

इतिश्रीप्रकरणरत्नाकर नामना पुस्तकना त्रीजा भाग
मांहेला ग्रंथोनी स्थूलविषयानुक्रमणिका समाप्तः

॥ श्री जिनेंद्राय नमः ॥

अथ

श्री प्रवचनसारोद्धारग्रंथ बालावबोधसहित प्रारभ्यते

प्रथम अर्थकर्त्ता, ऋषभादि तीर्थंकरोने नमस्कार करेछे

आर्यावृत्तं ॥ श्रीमन्नाभेयादीन्, नत्वा कृत्वा च शारदां चित्ते ॥
प्रवचनसारोद्धारे, करोमि बालावबोधमहं ॥ १ ॥

अवतरण – प्रत्येक शास्त्रना आरंभमा अभीष्ट देवताना वंदनरूप मंगलाचरण करवानी श्रेष्ट पुरुषोनी रीति छे, ते प्रमाणे आ ग्रंथना आरंभमा पण प्रथम ग्रंथकर्त्ता मंगलाचरण करे छे अने ते मंगलाचरण द्वाराए ग्रंथना अभिधेय संबंध प्रयोजन तथा अधिकारी ए चार अनुबंधोनी सूचना करे छे

मूल आर्या – नमिऊण जुगाइ जिणं, वोछं भव्वाण जाणण निमित्तं, पवयण सारुद्धारं, गुरूवएसा समासेणं ॥ १ ॥ अर्थ – जुगादि जिन जे श्री ऋषभदेव भगवान, तेमने नमस्कार करीने भव्य प्राणीउने बोध थवासारु संक्षेपे करी गुरुना उपदेश वडे प्रवचन सारोद्धारने कहु छु आ आर्यामा जुगादि जिन श्री ऋषभदेव भगवानने नमस्कार कर्यो छे ते वडे आद्यनेविषे मंगलाचरण सिद्ध थयुं भव्य प्राणीउं कहेवाथी अधिकारीनी सूचना करी, जाणवा निमित्ते ए प्रयोजन जाणवु अने प्रवचनसारोद्धार ए अभिधेय कह्यु, गुरुना उपदेशरूप कथनवडे ग्रंथनो वाच्य वाचक भाव संबंध जणाव्यो ॥ १ ॥

अवतरण – हवे चोसठ गाथाए करी बशे ने छोतेर द्वार कहेछे – मूल आर्या – चिइ वंदण वंदणय, पडिकमण पच्चखाण मुस्सग्गो, चोवीस समहिय सयं, गिहि पडिकमणाइ याराण ॥ २ ॥ अर्थ – प्रथम चैत्यवंदनद्वार, जे वधा द्वारोमा श्रेष्ट छे, तेनु वर्णन करु छु –त्या चैत्य शब्दे जिन प्रतिमा ते चंद्रकांत, सूर्यकांत, मरकत, (सोनु) मुक्ताफल, अथवा शैलदल (पाषाण) प्रमुखनी बनावेली पण चित्तना भावेकरी अथवा कर्मेकरी साक्षात् तीर्थंकरनी बुद्धि उत्पन्न थाय तेथी "चैत्य" कहिये तेने काया, मन, तथा वचनेकरी जे प्रणिधान करवु तेने

"चैत्य वंदना" कहियें. एवी चैत्यवंदनानी विधिने केहेवे करी चैत्य वंदनारूप प्रथम द्वार समजवो.

हवे किया किया भाविके केवी केवी रीते चैत्यवंदन करवुं ते प्रकार दर्शावे छे:- चैत्यवंदन करनारो जो कोई महर्द्धिक ऋद्धिवंत राजादिक होय तो तेणे "सव्वाए इड्ढिए, सव्वाए दित्तिए, सव्वा पज्जुइए, सव्व बलेणं, अने सव्व पोरिसेणं" एवां वचनो वडे जिनशासन प्रभावना निमित्ते मोटी ऋद्धिएकरी चैत्यवंदना करवी. अने जो सामान्य वैभववालो पुरुष होय तो तेणे औद्धत्यादिकनो परिहार करी अने लोकोना उपहासनो त्याग करीने चैत्यवंदन करवाने प्रवर्त्तवुं. त्यां पुष्प तांबूलादिक सचित्त द्रव्यनो परिहार करी, कटक, (कडा) कुंमल, केयूर, अने हारादिक उचित द्रव्य लईने एक वस्त्र परिधान पहेरवो ने बीजा उपला वस्त्रवमे उत्तरासण करवुं. एवी रीते पुरुषाश्रयी विधि जाणवी. हवे स्त्रीए केवीरीते चैत्यवंदन करवुं ते दर्शावे छे:- पोतोनुं शरीर सारीपठे ढांकीने विनय नत गात्र छतां मस्तकें अंजली बंधन करी चित्तने एकाग्र राखी श्री वीतरागनुं दर्शन करवा पांच अभिगम पूर्वक श्री जिन मंदिरमां प्रवेश करे. एविषे श्री भगवती सूत्रमां कह्युं छे:- "सचित्ताणं दिव्वाणं, विउसरणाए, अचित्ताणं दिव्वाणं, अविउसरणा याए, एगल साडिएणं, उत्तरा संगेणं, चक्खुफासे, अंजलिय ग्गहेणं, मणसो एगति करणेणं," अने क्यांक "एगांइ अचित्ताणं, दिव्वाणं, विउसरणाए" एवो पाठ पण दीठामां आवे छे. एनो अर्थ आवीरीते थाय छे:- पूर्वोक्त ऋद्धिवान राजादिक पुरुष ज्यारे चैत्यवंदन करवाने अर्थे जिनमंदिरमां प्रवेश करे त्यारे तत्काल पोतानां राजचिन्ह छत्र, चामर, तथा मुकुटादिक बाहेर मूकी देवां जोइए; पोतानी साथे राखवा नही. एविषे सिद्धांतमां बीजे ठेकाणे पण कह्युं छे:- "अवहट्टुरायकंकुहाइं, पंचवरराई कंकुहरूवाइं; खग्गंछत्तोवाहण, मउमंतचामराउय." एवीरीते ए विधि संक्षेपे देखाडी अने देवताउनी चैत्यवंदननी विधि ग्रंथकर्त्ता आगलदेखाडशे.

हवे "वंदणयं" एटले जे गुणवंतनी वंदना करवी ए बीजो द्वार, परिक्रमवुं ए त्रीजो द्वार, पच्चखाण करवां ए चोथोद्वार, पच्चखाण (प्रत्याख्यान) एटले प्रत्याख्यान शब्दमांथी प्रति-आ-ख्यान ए त्रण पद नीकले छे ते दरेक पदनो जुदो जुदो अर्थ थाए छे ते आवीरीतेः- "प्रति" एटले स्वेछा प्रवृत्तिने प्रतिकूलपणे, "आ" एटले मर्यादा विवक्षित कालमान लक्षण, "ख्यान" एटले कथन करवुं. तेने पच्चखाण कहियें; अने पांचमो उत्सर्ग द्वार. ॥ २ ॥

मूल आर्या —नरहमि नूयसपइ, नविस्स तिञ्जकराण नामाइं, एरवयंमिवि ताइं, जिणाणु सपइ नविस्साणं ॥३॥ उसहाइ जिणदाणिं, आइम गणहर पवि त्तणी नामा, अरिहत जिनठाणा, जिण जणणी जणय नाम गई ॥४॥ उक्किठ ज हन्नेण, सखा विहरत तिञ्ज नाहाण, जम्मा समएवि सखा, उक्किठ जहन्निया तेसि ॥५ जिण गणहर मुणि समणी, वेउव्विय वाइ अवहि केवलिणो, मण नाण चउदस पु, व्वि सङ्क सङ्गीण सखाओ ॥६॥ जिण जरका देवीओ, तणु माण लंठणाणि वन्नाय, वय परि वारो सवा, उअच सिवगमण परिवारो. ॥७॥ निव्वाण गमण गाण, जिणतराइच तिञ्ज वुच्छेआ, दस चुलसीवा आसा, यणाउ तह पाडिहेराइ ॥८॥ चउतीसाइ सयाण, दोसा अठारसारिह चउक्क, निरकमणो नाणम्मी, निव्वाणं मिञ्ज जिणाण तवो ॥ ९ ॥ नावि जिणेसर जीवा, सखा उड्ढाह तिरिय सिद्धाण, तहयइक समय सिद्धा, ए ते पन्नरस नेएहि ॥ १० ॥ अवगाहणायसिद्धा, उक्किठ जहन्न मज्झिमाएअ , गिहिलिग अन्नलिग स्सलिग सिद्धाण सखाओ. ॥११॥ बत्तीसाई सिद्धंतिय विरयंजा व अठ अहिय सयं, अठ समयेहि एक्किकूण जावेक्क समयंतं ॥१२॥ थेवेए पुवे ए, नपुसए सिज्झमाण परिसखा, सिद्धाण सगाण, अठविइ गाणच सिद्धाण ॥ ॥ १३ ॥ अवगाहणाय तेसि, उक्कोसा मज्झिमा जहन्नाय, नामाइ चउन्हपिहु, सासय जिणनाह पडिमाण ॥ १४ ॥ उवगरणाण सखा, जिणाण थविराण साहुणीण च, जिण कप्पिआण सखा, उक्किठा एक वसहीण ॥१५॥ ठत्तीस सू रिगणा, विणओ बावन्न नेअ पडिनिन्नो, चरण करण जघा, विज्जा चारण गम ण सत्ती ॥ १६ ॥ परिहार विसुद्धि अहा, लंदानिज्जा मयाण अडयाला, पण वीस नावणाओ, सुहाय असुहाय पण वीसं ॥ १७ ॥ सखा महव्वयाण, किइ क म्माणय दिणे तया खित्ते; चारित्ताणं संखा, ठियकप्पो अठियकप्पोय ॥१८॥ चेइय पुञ्जय दमय, तण चम्म डुसाइ पच पत्तेयं, पच अवग्गह नेया, परीसहा मफलीस त्त ॥ १९ ॥ दस ठाण वुवछेओ, खवगस्सेढीअ उवसमस्सेढी, थंमिल्लाण सह स्सो, अहिओ चउसहिय वीसाए ॥ २० ॥ पुव्वाण नामाइ, पयसखा सञ्जुआइ चउदसवि, निग्गथा समणाविय, पत्तेय पच पचेव ॥ २१ ॥ गासे सणाण पण गं, पिंमे पाणेय एसणा सत्त, निरका यरिया वीही,णु मठग पाय ठित्ताइ ॥२२॥ सामायारीओह,मि पय विनागमि तहय दसहाओ, निग्गथत्त जीव,स्स पच वारा उ नववासे ॥२३॥ साहु विहार सरूव, अप्पमिबद्धोय सोविहे यव्वो, जाया जा या कप्पो, परिववणु ञार करणदिसी ॥२४॥ अठारस पुरिसेसु, वीस इत्थीसु दस

नपुंसेसु; पव्वावणा अणरिहा, तह्विगलंगस्ससरूवाइं. ॥ २५ ॥ जंमुद्धजईकप्पं, वत्थं सेज्जाय ह्स्सपिंमोय; जेत्तिय सुत्तेसम्मं, जह निग्गंथा विचउगइआ. ॥ २६ ॥ खित्ते मग्गे काले, तहा पमाणे अईय मक्कप्पं, इह सुद्ध सेज्ज चउक्कं, तेरस किरियाण ठाणाइं. ॥ २७ ॥ एगम्मि बहु नवे सुअ, आगरिसा चउविहेवि सामइए; सीलं गाणहारस,ह्स्सं नय सत्तगं चेव. ॥ २८ ॥ वत्थग्गहणविहाणं, ववहारा पंच तह अहा जायं; निसि जागरणम्मि विही, आलोअण दोयगन्नेसा. ॥२९॥ गुरु पमुहाणं कीरइ, असुद्धसुद्धेहि जे तिअं कालं; उवहीधोअणकालो, नोअण नायाव सहिसुद्धि . ॥ ३० ॥ संलेहणा डुवालस, वरिसे वसहेण वसहि संगहणं; उसणिस्सफासु असलवि, जलस्स सच्चित्तया कालो. ॥ ३१ ॥ तेरत्तीओ तिरिया,ण माणवीओ नराण देवीओ; देवाण जग्गुणाओ, जित्ति अ मत्तेण अहिआओ. ॥ ॥ ३२ ॥ अव्वेरयाण दसगं, चउरो नासाउ वयण सोलसगं; मासाण पंच नेया, नेया वरिसाण पंचेव. ॥ ३३ ॥ लोग्गस्ससरूव सन्ना, उ तिन्नि चउरोव दसव पनर सवा; तह सत्तसठ लरकण, नेअ विसुद्धंच सम्मत्तं. ॥ ३४ ॥ एग विह डुविह तिविहं, चउहा पंचविह दसविहं सम्मं; दव्वाइ कारगाई, उवसम नएहि वासम्मं. ॥ ३५ ॥ कुल कोडीणं संखा, जीवाणं जोणि लरक चुलसीइ; तिकालाई वित्त,ब्व विवरणं सड्ढि पडिमाओ. ॥ ३६ ॥ धन्नाण मबीअत्तं, खेत्ताईआण तह अचित्तत्तं; धन्नाई चोवीसं, मरणं सत्तरस नेयंच. ॥ ३७ ॥ पलिओवम अयर वस, प्पिणी ण उवसप्पिणीण विसरूवं; दव्वे खेत्ते काले, नावे पोगाल परिअट्टो. ॥३८॥ पन्नरस कम्मनूमी, अकम्म नूमी उ तीस अठमया; दोन्निसया तेआला, नेया पाणा इ वायस्स. ॥ ३९ ॥ परिणामाणं अठोत्तरसय बंनंच अठदस नेअं; कामाण चउवीसा, दस पाणा दस य कप्पडुमा. ॥ ४० ॥ नरया नेरइआणं, आवासा वेयणाउ तणुमाणं; उप्पत्ति नास विरहो, लेसावाहे परम अहिमा य ॥ ४१ ॥ नरउ वट्टाणंल,द्धिसंनवो तेसु जेसि उववाउ; संखाउ पज्जत्ताणं, तहायउ वट्टमाणाणं ॥ ४२ ॥ कायठिइ नवठिईउ, एगिंदिय विगल सन्नि जीवाणं; तणुमानमेसि इंदिय, सरूव विसयाय लेसाउ ॥ ४३ ॥ एआणं जब गई, जत्तोगणोहिं आगईएसिं; उप्पत्ति मरण विरहो, जायंत मरंत संखाय ॥ ४४ ॥ नवणवइ वाणमंतर, जोइसिअ विमाणवास देवाणं; ठिइ नवण देहमाणं, लेसाउ उहि नाणंच ॥ ४५ ॥ उप्पत्तीए तहुवट्टणाइ विरहो इमाण संखाय; जम्मियएयाणगई, जत्तो वाआगईएसिं॥ ४६ ॥ विरहो सिद्धि गईए, जीवाणाहारगा

हुण ऊसासा, तिन्नि सया तेसठी, पासंमिणछयपमाया ४७ नरहाहि वा हलहरा, रहिणो पडिवासु देवरायाणा, रयणाइ चउदस नव, निहिउ तह जीव संखाउ ४८ कम्माइ अठतेसि, उत्तर पयडीण अठवन्न सयं, बंधोदयाणुदीरण, सत्ताणय किं पिहु सरूव ॥ ४९ कम्मठिई सावाहा वायालीसाय पुन्न पयडीउ, वासीइ पाव प यमी उनाव ठक्कस पमिनेय ॥ ५० ॥ जीवाण अजीवाणय, गुणाण तह मग्ग णाण पत्तेयं, चउदसग उवउगा, वारस जोगाय पन्नरस ॥ ५१ ॥ परलोअगई गु णग,णसु तहताण काल परिमाण, नरय तिरि नर सुराण, उक्कोस विउवणाका लो ॥५२॥ सत्तसमुग्घाया उप्पक्कत्तिउ अणहारया चउरो, सत्तनयठाणाइ, उप्पासा अप्पसत्ताउ ॥ ५३ ॥ नगागिहिवयाण, अठारस पावगाण गाइपि, मुणि गुण स त्तावीसा, इगवीसा सावय गुणाण ५४ तेरिच्छीणुकिठा, गप्पठिइ तहय सामणुस्सी ए, गप्पस्सय काय ठिई, गप्पठिई जीव आहारो ॥ ५५ ॥ रिहु रुहिर सुक्क जोए, तेत्तिअ कालेण गप्प सनूइ, जेति अपुत्ता गप्पे, जेत्ति अ पिअरोअ पुत्तस्स ॥५६॥ महिला गप्प अजोगा, जेत्ति अ कालेण अवीअउ पुरिसो, सुक्काईण सरीर,ठिया ण सव्वाण परिमाण ॥५७॥ समत्ताई णुत्तम, गुणाणलाहृत रज सुक्कोस, न लहति मा णु सत्तं, सत्ता जेणत रूवट्टा ॥५८॥ पुव्वंग परीमाण, माण पुव्वस्स लवण सिहमाण, उस्सेह आय अगुल, पमाण अंगुल पमाणाई ॥ ५९ ॥ तम कायसरूवमण,– तठक्कग अठगं निमित्ताण, माणुम्माण पमाण, अठारस नरक नोक्काई ॥ ६० ॥ ठणाण वुड्डिहाणी, अवहरिउ जाइ नेव तीरति, अंतर दीवा जीवा, जीवाण अप्प वहुअंच ॥ ६१ ॥ संखानिस्सेस जुग,–प्पहाण सूरीण वीर जिणतित्थे, उस्स प्पिणि अंतिमजिण, तित्थ अविछेय माणच ॥ ६२ ॥ देवाणप्प वियारो, सरूव म ठणह काण्हराईण, सज्झायस्स अकरण, नदीसर दीव ठिइ नवण ॥ ६३ ॥ लद्धीउ तव पाया,ल कलस आहारगस्स रूवच, देसा अणारिया आ,– रिया य सिद्धे ग तीस गुणा ॥६४ ॥ समय समुद्धरियाण, आसत्थ समत्तिमेसि दाराण, नामुक्कित्त ण पुव्वा, तंनिसय विआरणा नेआ ॥ ६५ ॥

अर्थ –आ ग्रथमा आरनथी अत पर्यंत वधा द्वारोना जावनो उद्धार सिद्धातो मायी कर्यो छे ते उपर कहेला द्वारोना नामोत्कीर्त्तन पूर्वकज तेमा विषयविषे पण विचारणा जाणवी ॥ ६५ ॥

एवी रीते सर्व द्वारोना नाम कह्या पछी अनुक्रमे द्वारवखाणतां प्रथम चैत्यव दन द्वारनु वर्णन करे छे – आ ग्रथ उपर सस्कृत नापामा टीका कर्त्ताए शास्त्रां

तरनी संमतथी चैत्यवंदना द्वारने विषे (१७७) स्थानकनी जणावनारी त्रण गाथाउ कहेछेः— आर्याः— "सोलस पुण आगारा, दोसाए गूणवीस उस्सग्गे; उ चिय निमित्त हुंतिअ, पंचेवयहेयवो नणिया ॥१॥ अहिगारा पुणबारस, दंमापंचे व हुंति नायवा; तिन्नेव वंदिणिज्जा, थुइउ पुण हुंति चत्तारि ॥२॥ तिन्नि निसीहीए मा,इ तीस तह संपयाउ सत्तणउ; चियवंदणंमि नेयं, सत्तण उसयंतु गणाणं ॥३॥ अगणीउ छिंदिज्जवि, बोही खोहाइ दीहमक्कोय; इय एव माइएहिं अप्नग्गो हु ज्ज उस्सग्गो." ॥ ४ ॥ एमां चोथी गाथा पूर्वे कोई प्राकृत व्याख्या करनारे ना खी जणाय छे. तेथी अमे पण आंही लई लीधीछे.

हवे सूत्र कारक कहेछेः—मूल आर्याः—तिन्नि निसीहिय तिन्निय, पयाहिणा ति न्नि चेवय पणामा; तिविहा पूयाय तहा, अवछतिय नावणं चेव. ॥६६ ॥ तिदि सिनिरिक्कण विरई, तिविहं नूमी पमज्जणं चेव; वन्नाइ तिअं मुद्दा, तिअं च ति विहं च पणिहाणं; ६७ ॥ इय दह तिय संजुत्तं, वंदणयंजोजिणाण तिकालं; कु णइनरो उवजुत्तो, सो पावइ निज्जरं विउलं ॥६८॥ अर्थः—दश प्रकारनी त्रिक वमे चैत्यवंदन करवुं; ते दर्शावे छेः—जे निषेधे करी नीपनी ते नैषेधिका कहियें तेमां प्रथम काया, वचन, अने मनना अनुक्रमे करी जे घर संबंधी व्यापार थाएछे तेनो निषेध करवो. इत्यादि निषेधिकात्रिक् आगल कहेसे बीजी प्रदक्षिणा त्रिक् एटले ज्ञान, द र्शन, अने चारित्रनी आराधना रूप अनुक्रमे चैतने दक्षिण दिशावी त्रण प्रद क्षिणा करवी. त्रीजी प्रणाम त्रिक, एटले जिन प्रतिमाने सन्मुख आवी नक्तिने अतिशय करी नूमि उपर त्रण वार माथुं टेकीने नमस्कार करवो. चोथी पूजा त्रिकनो प्रकार "पुष्फरकय" इत्यादि आगल कहेशे पांचमी अवस्थात्रिक ते "अवछ तिअ होइ उउमछ" इत्यादिक वाक्ये करी ग्रंथ कर्त्ता आगल कहेशे. उठी त्रिदिशा निरख णवर्ज्य त्रिक एटले चैत्यवंदन समये जे दिशामां जिन प्रतिमां होय ते दिशाएज निर खवुं; अर्थात् प्रतिमा सांबे जोवुं, बाकीनी त्रण दिशा कोरे नजर करवी नही. बालबोध व्याख्या कर्त्ता लखें छे के कायाए करी बे हाथ जोमी मस्तके लगाडी, मने एकांत नगवं त नेध्यावतो वचने करी मधुर वाणीवडे परमेश्वरना गुण स्तवतो जे दिशिए प्रतिमां होय ते दिशिए जोवुं बाकीनी त्रण दिशि सन्मुख जोवुं नही. जो बीजी दिशा तर फ जोइए तो चैत्यवंदनाने अनादर थाय. सातमी नूमि प्रमार्जन त्रिक् एटले चै त्यवंदन करनाराए जीवयत्नने अर्थे सम्यक् प्रकारे दृष्टिवडे जोईने जो गृहस्थ हो य तो वस्त्रांचले करी अने साधू होय तो रजोहरणे करी त्रण वार नूमिका प्रमा

र्जन करवु "आठमी वन्नाइ तिअंवन्नछा" इत्यादि नवमी "मुद्दाइतियं जिणमुद्द" इत्यादिवडे जाणी लेवु एटले आठमी वर्णत्रिक्, नवमी मुद्रात्रिक् ए त्रिकोना अर्थ आगल कहेवाशे तेथी अत्रे लख्या नथी अने दशमी प्रणिधान त्रिक् पण "कायम णा" इत्यादि गाथावडे आगल आवशे माटे आ ठेकाणे विस्तार कर्यो नथी एवी रीते उक्त दश त्रिक् वडेज पुरुष प्रजात मध्यान्ह अने सध्या समये सावधा न चित्तथी श्री वीतराग जगवाननु वदन करे, ते समस्त कर्मनो क्षय करवा वा ली अने मोक्षरूपी लक्ष्मीने देवावाली विस्तीर्ण निर्जराने पामे ॥ ६८ ॥

अवतरण –उपर कहेली तिन्निनिसही प्रमुख दश त्रिकनुं विस्तारथी वर्णनकरेछे

मूल –घर जिणहर जिणपूआ, वावारच्चायर्ड निसीह तिग, पुप्फरकय थुएहि, तिविहा पूया मुणेयवा ॥ ६९ ॥

अर्थ – गृहस्थ सबंधी जे जे सावद्य व्यापार छे ते सरवेनो त्याग करवो तेने प्रथम निषेध कहेवु, एटले चैत्यवदन करवा जता जिनालयनी पायरी उपर पग मूकताज पोताना घर सबंधी अथवा धधा व्यवहार सबंधी सर्व व्यापारने त जी देवु. अर्थात् तेनोनिषेध करवो बीजो जिनगृह सबंधी जे जे पाषाण तथा काष्ट प्रमुख घडाववारूप सावद्य व्यापार थतो होए ते सरवेनो त्याग करवो तेने बीजो निषेध कहेवो एटले जिनगृहमा प्रवेश थया पछी श्री जिननी सन्मुख स्थित छ ता ते जिनगृह सबधी समारवा वगैरे व्यापारनो निषेध करवो अने श्री जिनेश्वर नी पूजा करती वखते फूल, फल, जल दीपक इत्यादि पूजानी सामग्री जे जेली करी होए ते पूजा थई रह्या पछी चैत्यवदन करवाना समये ते सावद्य व्यापार जाणीने सरवे तजी देवु अर्थात् तेनो निषेध करवो तेने त्रीजो निषेध कहे छे बीजी प्रदक्षिणा तथा त्रीजी प्रणाम त्रिकनुं लक्षण आगल कह्यु छे चोथी पूजा त्रिकनु व्याख्यान आगल कह्यु नथी माटे ते कहे छे –पूजा त्रण प्रकारनी कही छे तेमा पहेली विविध वर्णना महासुगधवाला फूलो वडे पूजा करवी कही छे ते बीजी शाली तंडुलादिकवडे पूजा कहीछे ते अने त्रीजी स्तुतिरूप पूजा, एट ले जेमा लोकोत्तर सद्भूत तीर्थकरना गुणोनी अने सवेगनी उपजावनारी स्तुति होय इहा गाथामा "पुप्फादि" प्रमुखना उपलक्षण वडे बीजा ठेकाणे कहे ली श्री जगवतनी पूजा विधिनेविषे महा मनोहर रत्न, सुवर्ण, मुक्ता जरणादिक अलकारो अने नाना प्रकारना वस्त्र पेहेरावववानु कह्यु छे ते आही पणजाणी लेवु अने श्री जिनेश्वर आगल सरसव, तथा चोखा प्रमुखे करी आठ मागलिक

लखवां पछी प्रधान जल मंगल दीप, दधि, घृत, प्रमुख पदार्थोने श्री नगवंतना नालनेविषे ढोववुं. गोरोचन तथा कस्तूरिकादिक वडे तिलक करवुं. ए प्रमाणे श्री नगवंतनी पूजा करीने इरिआ वही पमिकमवा पूर्वक शक्रस्तवादिक दंमके चैत्य वंदना करीने जे उत्तम कवि विरचित, गंनीर अर्थ सहित, विविध वर्णयुक्त, संवेग उत्पन्न करनार, अने जेमां पोताना पापनुं वर्णन करेलुं होय इत्यादिक गुणवाला उत्तम स्तोत्र वमे गुणोत्कीर्तन करवुं. इत्यादिक प्रकारे त्रिविध पूजा कही वे तेना उपलक्षणवडे सर्व जनने आनंदने करवावाली श्रीअरिहंतनी अष्ट प्रकारनी पूजा पण जाणी लेवी. ते विषे आ एक गाथा कही वेः– "वरधूयगंध चोख रकएहिं कुसमेहिं पवर दीवेहिं; नेवज्ज फल जलेहिंय, जिणपूआ अठहा नणिया." ॥ ६ए॥

हवे गाथाना पूर्वार्द्ध वडे पांचमी अवस्था त्रिकनुं वर्णन करे वेः– मूल आर्याः– होइ उउमड केवलि, सिद्धत्तेहिं जिणे अवठ तिगं; अर्थः–उद्मस्थावस्था कैवल्यावस्था, तथा सिद्धावस्था ए त्रण अवस्था चैत्यवंदन करवाना समये नाववी. वठी त्रिदिशा निरखण वर्ज्य त्रिक, सातमी नूमि प्रमार्जन त्रिक ए बे त्रिक नो अर्थ पूर्वे कह्यो वे माटे आ वेकाणे लख्यो नथी.

गाथाना उत्तरार्धवडे आठमी वर्णादित्रिक् कहेवेः– मूल आर्याः– वन्नठा लंबणठ, वन्नाइ तियं वियाणिज्जा. ॥ ७० ॥ अर्थः– अकार तथा ककारादि अक्षरोना श्लोकप्रमुखनो उच्चार करियें ते वर्णालंबन कहिये अने अर्थ थकी कहियें ते अर्थालंबन कहियें तथा सूत्र अने अर्थ बेहुथकी उच्चरिये ते आलंबनालंबन कहियें अर्थात् श्री नगवंत संबंधी गुणानुवाद सहित आलंबने करी नगवंतनी प्रतिमाने जोवुं. ए रीते त्रण बोलेकरी वर्णादित्रिक जाणवी. ॥ ७० ॥ हवे नवमी मुद्रा त्रिक अने दशमी प्रणिधान त्रिक एक गाथावडे कहे वेः–

मूल आर्याः– जिण मुद्द जोग मुद्दा, मुत्ता सुत्तीय तिन्नि मुद्दाउ; कायमणो वयणनिरो, हणंच तिविहंच पणिहाणं पागंतरे, हणं च पणिहाण तियमेयं ॥ ७१ ॥ अर्थ ॥ एक जिण मुद्रा, बीजी योगमुद्रा त्रीजी मुक्तासुक्ति मुद्रा; ए त्रण मुद्रानां नाम मात्र आ गाथामांना पूर्वार्धमां कहेलां वे एनां अर्थ आगल कहेशे. अने प्रणिधान त्रिकनो अर्थ अत्रेज कहेवेः– शरीरना अशुन व्यापारने रोकीने शुन व्यापार करवो एटले काय महा सुसंव्रतपणे कर कमल जोडीने मननेविषे अचिंत्य चिंतामणि श्री नगवंतने स्थापी मुखे करी मधुर वचन वडे स्तवन करवुं ए त्रिविध प्रणिधान जाणवो. ॥ ७१ ॥

अवतरण – हवे जे मुद्रावडे जे करवु ते कहे छे –मूल – पचगो पणिवाओ, थुय पाढो होइ जोग मुद्दाए, वंदण जिण मुद्दाए, पणिहाण मुत्त सुत्तीए ॥ ७२ ॥ अर्थ ॥ सूत्रमा प्रणिपात पचाग कह्युछे ते प्रणिपात पचागमुद्राए जाणवो स्तुति पाठ ते योग मुद्राए थाएछे "अरिहत चेइआण" इत्यादि चैत्यवदना जिनमुद्रा वडे थाय छे अने "प्रणिधानते जयवीराय" मुक्तासुक्ति मुद्राये थाय छे ॥७२॥

अवतरण –पचाग प्रणिपात करवानो प्रकार कहेछे –मूल –दो जाणू दुन्नि करा, पचमगं होइ उत्तमगं तु, सम संपणिवाओ, नेओ पचग पणिवाओ ॥७३॥ अर्थ –बे जानु एटले गुढणो बे कर एटले हाथ ए चार अंग थया अने पाचमो उत्तमाग एटले मस्तक ए पाचे अंग समके० रूडीरीते पृथवीने लगाडी नमस्कार करवो यद्यपि इहा सूत्रमा भूमीए लगाडवानु कह्यु नथी तथापि परपरा सप्रदायथी अंगीकार करी लेवु, प्रकर्षे करी श्रीभगवत आगल प्रपतन एटले नमन करवु तेने संप्रणिपात जाणवो. एवी रीते पचाग प्रणिपातनो प्रकार कह्यो ॥ ७३ ॥

अवतरण – मुद्रा करवानो प्रकार कथन करेछे – मूल – अन्नोनतर अंगुलि, कोसागारेहि दोहि हत्थेहि, पिट्टोवरि कुप्परसंठि, तिएहि तह जोग मुद्दत्ति ॥ ७४ ॥ अर्थ –बे हाथनी दशे आगलीओ माहोमाहे घालीने कमलना मोमानी परे आकार करवो पछी पेट उपर बेउ भुजानी कोणीउंटेकवी राखवी एम करता योगमुद्रा थाय

मूल – चत्तारि अगुलाइ, पुरओ उणाइ जत्थ पच्छिमओ; पायाण उस्सग्गो, एसा पुण होइ जिणमुद्दा ॥ ७५ ॥ अर्थ –बे पगे सरखा उभा रहीने पग वच्चे चार आगला जेटलो अतर राखवो तेमां पण पेनीओ वच्चे चार आगलथी पण काइक ओछो अंतर राखीने काउसग्ग करिये ते जिनमुद्रा कहेछे ॥ ७५ ॥

मूल – मुत्तासुत्ती मुद्दा, जत्थ समा दोवि गब्भिया हत्था, ते पुण निलाल देसे, लग्गा अन्ने अलग्गत्ति ॥७६॥ अर्थ –बेहु हाथ भेला करी पोला राखवा पण हथेलीने हथेली लगाडवी नही मात्र आगलीओना उपरना भाग अने हथालीओनो थडनो भाग एक बीजानी साथे लागी रेहवो जोईए जोडेला हाथोनी वच्चे थोडीक पोकल जागा राखवी एवी रीते उल्लास सहित गर्भितपणे मुद्रा करीने ते ललाटने लगाडवी केटलाएक ग्रथकर्त्ताओ कहेछे के, ते मुद्रा करीने ललाडनी सामे जे आकाश प्रदेशे रह्या थका हाथ आखे देखाय त्या राखिये एटले ललाट अने ते मुद्राचच्चे अवकाश रेहेवो जोइए एने मुक्तासुक्ति मुद्रा कहेछे ॥ ७६ ॥

अवतरण – चैत्यवदना करवाना समये वदन करनाराए किये ठेकाणे उभा रही

ने वंदना करवी ते अवग्रहपूर्वक कहेछेः—मूलः—दाहिण वामंग विउ, नर नारिगणा जिवंदए देवे; उक्कि सठि हत्थु, ग्गहे जहन्नेण कर नवगे. ॥ ७७ ॥ अर्थः— चैत्यवंदन कर्त्ता दक्षिण एटले जमणी बाजुए पुरुषोनो समूह रह्यो थको देव वांदे अने वाम एटले माबी बाजुए स्त्रीउनो समूह रह्यो थको देव वांदे. त्यां उत्कृष्टो साठ हाथनो अवग्रह एटले अंतर अने जघन्य नव हाथनो अंतर तीर्थंकरथी होवो जोइए, ए बन्ने अंतरना वच्चेनो जे अंतर तेने मध्यम अवग्रह कहियें. ॥ ७७ ॥

अवतरणः— नमस्कारादिकनी संपदा एटले विश्राम लेवानास्थानकनी संख्या कहेछेः— मूलः— अठ्ठ नवठ्ठ य,ठवीस सोल सय वीस वीसामा; मंगल इरिया वहिया, सक्कत्थय पमुह दंमेसु ॥ ७८ ॥ अर्थः— आ ठेकाणे अनुक्रमे करी मंगल रूप नवकारनेविषे आठ संपदा, इरिया वहियानेविषे आठ संपदा शक्रस्तवनेविषे नव संपदा, अरिहंत चेइयाणंनेविषे आठ संपदा, चोवीसत्थानेविषे अठावीश संपदा, पुष्कर वरदीनेविषे शोल संपदा, अने सिद्धाणं बुद्धाणंनेविषे वीश संपदा एटला वीसामाना स्थानक ए दंमकोमां जाणवा. ॥ ७८ ॥

अवतरणः— सरवे संपदाउनी संख्या कहे छेः— मूलः— पंच परमेठि मंते, पए पए सत्त संपया कमसो; पजंत सत्तर सक्कर, परिमाणा अठमी नणिया. ॥ ७९ ॥ अर्थः— पंच परमेष्टी मंत्रनेविषे प्रत्येक पदने अंते संपदा कही छे, एवा अनुक्रमे सात पदनी सात संपदाओ थाए अने छेली आठमी संपदा सतर अक्षर प्रमाण प्रवचन प्ररूपक नगवंते कही छे. कोइक आचार्य एम कहेछे के पढमं हवइ मंगलं ए नव अक्षरनी आठमी संपदा अने ए सो पंच नमुक्कारो सव्व पावप्पणासणो ए बे पदनी छठी संपदा जाणवी. ॥ ७९ ॥

अवतरणः— इरिआ वही प्रमुखनी संपदाना धुरिया कहे छेः— मूलः— इच्छ गम पाण ओसा, जे मे एगिंदि अन्निहया तस्स; इरिया वीसामेसुं, पढम पया हुंति नायव्वा ॥ ८० ॥ अर्थः— पहेली "इच्छामि पडिक्कमिउं" बीजी इरिया वहियाए त्रीजी गमणागमणे चोथी पाणक्कमणे पांचमी जेमेजीवाविराहिया छठी एगेंदिया सातमी अन्निहया आठमी तस्सउत्तरिकरणेणं इहां "ठामिकाउसग्गं" ए पद सुधी इरियावहीनुं सूत्र छे, ए सूत्रमां सर्व मलीने बत्रीश पद छे अने आठ संपदा छे. 'ठामिकाउसग्गं' पाठल कह्यो तेमाटे काउसग्ग दंमक कहिये ॥ ८० ॥

मूलः— अरिहं आइग पुरिसो, लोगो नय धम्म अप्प जिण सव्वा; सक्कत्थय संपयाए, पढमुल्लिंगए पया नेया. ॥ ८१ ॥ अर्थः— "नमोत्थूणं" ए प

हेला पद वमे वदना करनाराने क्रियानु कहेनारपणुं जणाव्युं. अने अरहंताण जगवताए" ए वे पदोवमे जगवतनेविपे स्तोतव्य करवानी योग्यता जणावी ए त्रणे पदोनी एक संपदा थई "आदिगर" इत्यादि जे त्रण पद छे ते स्तुतिपर छे माटे स्तोतव्य जाणवा, अने तेनी बीजी सपदा समजवी. एने साधारणासाधारणरूप सपदा कहे छे जे कारण माटे तीर्थकर स्वयंसंबुद्ध अने आदिकरणशील छे ते कारण माटे ते स्तुति करवाने योग्य छे एवु आ सपदाथी सिद्ध थाय छे "पुरु पोत्तमाण" इत्यादि जे चार पद छे तेमा जिननी स्तुति होवाथी तेनी स्तोतव्य संपदा थाय छे. एज असाधारणगुणरूप हेतु संपदा थाय छे ते हेतु दर्शावे छे – सिंह, पुण्डरीक एटले कमल, अने गंधहस्ति ए त्रणेना धर्मने जोगववाथीपुरुषोत्तम कहेवाय छे तेथी स्तोतव्यपणानी उत्पत्ति सिद्ध थाय छे "लोगू" इत्यादि पाच पदनी चोथी संपदा थाय छे एमा सामान्यपणे स्तुति कही छे, ने एथी सर्व जनो पर उपकारीपणु सिद्ध थाय छे, तेने लीधे एने उपयोग सपदा कहे छे वली एमां ज लोकोत्तमादि विशेपण कह्याछे तेथी परार्थत्वपणे जणाव्युं छे "अजय" इत्यादि पाच पदनी पाचमी संपदा थाय छे एमा पूर्वोक्त उपयोग सपदाने हेतु सपदापणुंजणाव्युं छे केमके, अजय दानादि पदे करी परना अर्थिनी सिद्धिनुं प्रति पादन होवाथी एने उपयोग हेतु सपदा कहे छे "धम्मदयाणं" इत्यादि पाच पदनी छठी संपदा थाय छे एमां धर्म दायकादिक विशेपणे करीज स्तुति करी छे, ए संपदानेविपे उपयोग होय तेथी एने विशेपे उपयोग संपदा कहे छे. "अ प्पमिहय" ए पदनी सातमी संपदा थाय छे एमा श्रीअरिहत जगवतने अप्रति हत वर ज्ञान दर्शन धर व्यावृत्त छद्मस्थ प्रमुखतावडे स्तुति करीछे, ने स्तुति करनार पण तेवोज थाय तेथी एने सकारण स्वरूप सपदा कहे छे "जणाण" इत्यादि चार पदे करी आठमी सपदा थाय छे एमा पोतानी पठे बीजा जनोने फलनु करवा पणुं अर्थवडे दर्शाव्युंछे केमके, ए पदनो अर्थ एवोज छे, तेथी एने आत्मतुल्य परफल कर्त्तव्य सपदा कहे छे "सव्वन्नूण इत्यादिथी जिअजयाण" पर्यंत नवमी संपदा थाय छे एमा प्रधान गुणनो अपरिक्षय थकी प्रधान फलनी प्राप्तिकरी अर्थ रहेलो छे, अने जे सर्वज्ञ सर्व दर्शी छे, तेनेज शिव अचलादि स्थानकनी प्राप्ति जित जय पणानो अंगीकार होय तेथी एने अजय फल सपदा कहे छे ए सपदायें करी शक्रेन्द्र श्रीजिनवरना जन्मादिकने विपे स्तवे तेथी ए शक्रस्तव केहेवाय छे, तेनेविपे जे सपदा छे तेना ए उल्लिगन चितारवाना पद जाणवा इहां जे

अइआ सिद्धा,, इत्यादि गाथा महाश्रुत धरे शक्र स्तवना अंतमां कही छे तेथी अवश्य कहेवी जोये. एविषे केटलाएक कहेछे के, उवाइ प्रमुखने विषे "जियन्न याए," शुधीज कह्युं छे. तेथी अमे पण एटलुंज कहेशुं. पण नवुं अमाराथी कहेवाशे नही. एवा कुबोधवडे थयाछे ग्रसित चित्त जेमना, तेउ नाना प्रकारनी नवी नवी अनेक कल्पनाउ कर्या करे छे, ते सर्व व्यर्थ छे. केमके पूर्वे जे असठ अनभिमानी गीतार्थ थया ते जे पक्षने स्वीकारी गया छे, ते पक्षने आपणे पण अंगीकार करवो जोये. माटे ए गाथा अवश्य कहेवी जोये. ॥ ७१ ॥

अवतरणः– "अरिहंत चेइयाणं" एनी संपदा कहे छेः– मूलः– अरिहं वंदण सिद्धा, अन्नत्थु सुहूम एवजा ताव; अरिहंत चेइय पए, विस्सामाणं पया नेया. ॥ ७२ ॥ अर्थः– "अरिहंत चेइयाणं, ए बे पदनी पहेली संपदा, "वंदणवत्ति आए" ए छ पदनी बीजी संपदा, "सव्वलोए" ए सात पदनी त्रीजी संपदा "अ न्नत्थूससिएणं, ए नव पदनी चोथी संपदा, "सुहुमेहिं अंग" ए त्रण पदनी पांचमी संपदा, "एवमाइहिं" ए छ पदनी छठी संपदा, "जाव अरिहंताणं" ए चार प दनी सातमी संपदा अने "ताव कायं" ए छ पदनी आठमी संपदा जाणवी. ए सूत्रमां सर्व मली आठ संपदाना तेतालीस पद छे. ॥ ७२ ॥

मूलः– अट्ठावीसा सोलस, वीसाय जहक्कमेण निद्दिट्ठा; नाम जिण ठवणा इसुं, वीसामाणाय माणेण. ॥ ७३ ॥ अर्थः– लोगस्स उज्जोयगरेमां अठावीस संप दा, अने अठावीस पद पुष्करवरदीपमां शोलपद अने (संपदा) पण सोल जाण वी अने सिद्धाणं बुद्धाणंमां वीश पद अथवा संपदा कही छे; एवा अनुक्रमे ना मर्हत तथा स्थापना र्हतनेविषे विश्राम पद प्रमाण संपदा जाणी लेवी. ॥ ७३ ॥

अवतरणः– हवे बार अधिकार कहे छेः– मूलः–दुन्नेगं दुन्निदुगं, पंचेव कमे ण हुंति अहिगारा; सक्कथयाइ सुइर्हं, थोय विसेस विसयाउ. ॥ ७४ ॥ अर्थः– प हेले शक्रस्तव दंमके बे, अधिकार बीजे चैत्यस्तव दंमके एक, अधिकार अने त्रीजे नामस्तव दंमके बे; अधिकार चोथे श्रुतस्तव दंडके बे अधिकार पांचमां सिद्धस्त वदंमके पांच अधिकार एवी रीते बार अधिकार निश्चे क्रमेकरी शक्रस्तव प्रमुख दं मकोनेविषे स्तवन करवा योग्य विशेष विषयक कह्याछे. ॥ ७४ ॥

हवे बार अधिकारना धुरियां कहेछेः– मूलः– पढमं नमोत्थु जेअइयसिद्ध अरि हंत चेइयाणंति; लोगस्स सव्व लोए पुक्कर तम तिमिर सिद्धाणं. ॥ ७५ ॥ अर्थ.– नमोत्थुणं आदि प्रथम अधिकार, जेअइयासिद्धादि बीजो अधिकार अरिहंतचेइ

याणआदि त्रीजो अधिकार, लोगस्स आदि चोथो अधिकार, सव्व लोए आदि पाच मो अधिकार, पुक्खरआदि ठगे अधिकार, तमतिमर आदि सातमो अधिकार, अने सिद्धाण बुद्धाण आदि आठमो अधिकार जाणवो ॥ ७५ ॥

मूल – जो देवाणवि उज्जि तसेल चत्तारि अठ दस दोय , वेयावच्च गराणय, अहिगारु ल्लिगण पयाइ ॥ ७६ ॥ अर्थ – जोदेवाणविआदि नवमो अधिकार, उज्जितसेल आदि दसमो अधिकार, चत्तारि अठ दस दोइ वदिया प्रमुख अग्या रमो अधिकार अने वैयावच्च गराण आदि बारमो अधिकार जाणवो. ए बार अधिकारो जाणवाना दरएकेका अधिकारना ए प्रथम पद समजवा ॥ ७६ ॥

मूल – पढमे ठठे नवमे, दसमे इक्कारसेय जाव जिणा, तइयम्मि पचमम्मिअ, ठवण जिणे सत्तमे नाणं. ॥ ७७ ॥ अर्थ – पहेला, ठठा, नवमा, दसमा अने अग्यारमा अधिकारोवमे सीमधरादिक जावजिननी स्तवना करी ठे त्रीजा तथा पाचमा अधिकारे करी स्थापनार्हतनी स्तवना करी ठे अने सातमा अधिकारवमे ज्ञाननी स्तवना करीठे ॥७७॥ मूल –अठम बीअ चउत्थे, सुसिद्ध दव्वारिहतनामजि णे , वेयावच्चगरसुरे, सरेमि बारसम अहिगारे ॥७८॥ अर्थ –आठमा, बीजा, अने चोथा अधिकारवडे सिद्धनी स्तवना करी, तेमा आठमा अधिकारथी द्रव्य जिननी स्तवना करी, तथा बीजा अने चोथा अधिकारथी नामार्हतनी स्तवना करी ठे अने बारमा अधिकारे करी वैयावच्चना करनारा देवताउनु स्तवन कर्यु ठे ॥७८॥

मूल – साहूण सत्तवारा, होइ अहोरत्त मज्झयारम्मि, गिहिणो पुण चिइ वदण, तिय पचव सत्त वावारा ॥ ७९ ॥ अर्थ – साधुए रात्र दिवसमा सात वार चैत्य वदन करवु अने गृहस्थिए रात्र दिवसमा त्रण, पाच तथा सात वार चैत्यवदन करवु ॥७९॥ मूल – पमिक्कमणे चेइहरे, जोयण समयम्मि तहय मवर णे , पडिकमण सुयण पमिवो, ह कालिय सत्तहा जइणो ॥ ८० ॥ अर्थ – प्रजा तना पडिकमणा समये एक वार चैत्य वदना करवी, बीजी वार जिनमदिरमा क रवी, त्रीजीवार जोजनना समय पहेला करवी, सवर के० पच्चरकाण पालता पहेला करवी साजना पमिकमणानेधुरे करवी, सुवानी वखते करवी, तथा पाठली रात्रे निद्रानो त्याग करीने करवी अवी रीते यतीने सात वखत चैत्यवदना करवी कही ठे ते विषे मह्रा निशीथमापण कह्यु ठे ते आ प्रमाणे –प्रात प्रतिक्रमावसाने प्र थमा चैत्य वदना गोचरी समये चैत्योपयोगार्थे द्वितीया चैत्य वदना जोजन स मये तृतीया चरिम प्रत्याख्याना नतर चतुर्थी सध्याप्रति प्रमादी पचमी स्वापवे

लायां षष्ठी प्रतिबोधे सप्तमी सामान्यतो यतेरहो रात्रमध्ये सप्त वेला जघन्यतो पि चैत्य वंदना कार्यैवान्यथातिचार संनवात् महानिशीथे प्रायश्चित्त नणनात् संघाचा रवृत्तौ साधः साध्वीवा त्रिसंध्यं चैत्यवंदना न कुर्यात्तस्य प्रायश्चित्तं. इति महानिशीथे. ॥ ए० ॥ मूलः–पडिकमउ गहिणो विहु, सत्तविह पंचहाउ इअरस्स; होइ जह न्नेण पुणो, तीसु संजासु इयतिवीहं ॥ए१॥ अर्थः– बन्ने पडिकमणानेविषे निश्चये करीने गृहस्थनेपण सात प्रकारे चैत्यवंदना करवी, अने इतरके० बीजाजे एक पडिक मणा ना करनार तेने पांच वखत चैत्यवंदना करवानुं कह्युं छे. अने जे पडिकमणो न करे तेने उंगामांउंगो त्रण संध्या समये तो जरूर चैत्य वंदना करवी. ॥ ए१ ॥

अवतरणः– हवे जघन्य, मध्यम, अने उत्कृष्ट रीते चैत्यवंदनाना प्रकार क हेछेः– मूलः– नवकारेण जहन्ना, दंडग थुइ जुअल मज्झिमा नेआ; उक्कोसा विहि पुव्वग, सक्कथय पंच निम्माया. ॥ ए२ ॥ अर्थः– काउसग्गनेविषे एक नवकार चिंतवी, "नमो जिणाणं" इत्यादि वडे एक नमस्कार कही जय वी राय कहियें अथवा पंचांग प्रणाम करवो ते जघन्य चैत्यवंदना नूमिउपर बेशीने "सव्वलोए" इत्यादिक दंमक थुइ बन्ने करी देवनी वंदना करवी तेने मध्यम चै त्यवंदना कहे छे. अने उत्कृष्ट चैत्यवंदनातो साधु अथवा श्रावक चैत्य गृहादि कनेविषे जईने यथोचित प्रतिलेखित प्रमार्जित स्थंमिलनेविषे रह्यो छतां त्रैलोक्य गुरुनेविषे स्थाप्यां छे पोतानी दृष्टि अने मन जेणे, वली संवेग वैराग्यना समूहें उल्लसि रह्या छे जेना रोमांच, तेणे करीने कंचुकित थयुं छे जेनुं शरीर, अने हर्ष ने वश थईने प्रवर्त्यो छे हर्षाश्रुनो पूर तेणेकरी जेना नयनकमल पूरण थयाछे, एवां नक्तिचिन्ह युक्त थयो थको अत्यंत डुर्लन नगवंतनुं नमन मनमां मानीने सुसंगत सांगोपांग योगमुद्रावमे परमेश्वरनी सन्मुख स्थित रह्यो थको अस्खलि तादिगुणेयुक्त पांच शक्रस्तवेकरी चैत्यवांदे तेने उत्कृष्ट चत्यवंदना कहेछे.॥ ए२ ॥

एवी रीते सत्तावीश गाथाए करी चैत्यवंदना द्वारनुं वर्णन कर्युं. हवे (गुरुवंदना) नो द्वार कथन करतां छतां प्रथम एक शो ने बाणु स्थानिक वांदणाना कहेछेः–

अथ द्वितीय गुरुवंदनद्वार प्रारन्यते.

मूलः– मुहणंतय देहाव,स्स एसु पणवीस हुंति पत्तेयं; उठाणा छच्चगु णा, उच्चेव हवंति गुरुवयणा. ॥ ए३ ॥ अहिगारिणोय पंचय, इयरे पंचेव पंच पडिसेहा; एक्कावगाह पंचा, निहाण पंचेव आहरण. ॥ ए४ ॥ आसायण तेत्ती सं, दोसा बत्तीस कारणा अठ; बाणओ असय ठाणाए वंदणे होइ नायव्वं. ॥ए५॥

अर्थ-मुखनो अनतक एटले वस्त्र, एने मुखानतक अथवा मुहपती कहेछे एनी पचीशपडिलेहणा तथा शरीरा श्री पचीश पडिलेहणा, आवश्यके पचीश वादणा, ए म पचीस प्रत्येके जाणवा, छ स्थानक, छ गुण, अने छ गुरुवचन आचार्यादिक अधि कारी पाच, इतर अनधिकारी पासछादिक पाच, व्याक्षिप्तादि प्रतिषेध पांच, अवग्रह एक, अभिधान पाच वदणचिइ इत्यादि पाच आहरण सीयले इत्यादि, तेत्रीश आसातना, बत्रीश दोष, "अणाढियं" इत्यादि वादणा देवाना कारण आठ, ए सर्वमली एकशो ने बाणु स्थानक वादणानेविषे थाय छे ॥ ९३ ॥ ९४ ॥ ९५ ॥

अवतरण – एवी रीते उद्देश मात्र देखाडीने हवे विस्तारपणे अनुक्रमे करी कथन करता छतां प्रथम मुहपतीनी पचीश पडिलेहणा देखाडे छे – मूल – दिठि पडिलेहण एगा, नव अक्खोडा नवेव पक्खोडा, पुरि मिल्ला छच्चनवे, मुहपत्ती होइ पणवीसा ॥ ९६ ॥ अर्थ –प्रथम मुहपती लईने दृष्टि पडिलेहण करवु, पछी नव अखोडा, नव पखोडा तथा छ पुरिमिला करवा, ए संप्रदायगम्य छे माटे वि स्तार कर्यो नथी एवी रीते मुहपतीनी पचीश पडिलेहणा जाणवी ॥९६॥

हवे देहनी पचीस पडिलेहणानी गाथा ग्रंथातरथी कहेछे –"बाहू सिर मुह उ यरे, पाए सु य तिन्नि हुति पत्तेय, पिठी इहुति चउरो, एसा पुण देह पणवीसा" मूल – छव्बाहुसु तिन्नि सिरे, तिन्नि मुहे तिन्नि उरसि चउ पिठे, चलणे सुछक्क एव, पणवीस पमज्जणा देहे ॥ ९७ ॥ अर्थ –छ बाहुनेविषे, तेमा प्रथम डाबी बां हुनो मध्य पछी जमणो पासो पछी डावोपासो ए त्रण एमज जमणी बांहु नेविषे पण त्रण, एवीज रीते मस्तक उपर त्रण, मुख उपर त्रण, उरएटले हृदय उपर त्रण, ते पण सर्वत्र मध्य दक्षण अने वामभागे अनुक्रमे देवी पीठ एटले वासा उपर चार, ते दक्षण भागे वामे भागे उपर अने हेठे एवी रीते चार जाणवी अने चरणोने विषे छ, एमा पण प्रथम डावा चरणनेविषे ने पछी जमणा चरणनेविषे ते पण मध्य दक्षण तथा वाम भागना क्रमेदेवी एवी रीते देहनेविषे पचीश प्रमार्जन करवा ए पुरुष शरीर सबधी प्रमार्जन कह्या अने स्त्रीना शरीरना केटलाएक अवयवो गो प्य रहेवाने लीधे दर्शन राखवा भणी पूर्वोक्त पुरुषनी रीति प्रमाणे छ बाहोनी उपर, छ चरणोनी उपर, तथा त्रण मुखनी उपर एवी रीते पंदर प्रमार्जन करवा ॥९७॥

हवे पचीश आवश्यक कहेछे – मूल –दुओणय अहाजाय, किइ कम्म बारसा वयं चउसि र, ति गुत्तच दुपवे, सिएग निक्कमण ॥ ९८ ॥ अर्थ – वे वार अवनमन एटले नमन कराय छे, तेने द्धयवच नत कहे छे तेमा एक तो ज्यारे

गुरुनी पाशे जाय छे अने "इच्छामि इत्यादिथी ते निसीहीया सुधी पोताना अ भिप्राय जणाववा शारू मुखथी उच्चार करे छे त्यारे, अने बीजुं बीजी वखते पूर्व नी पठे वांदणुं करे त्यारे एम बे वार अवनमन करवुं. तथा अहा जायं (यथा जा तं) एटले जेम जन्म. एमां बे प्रकार छे. एक श्रमणपणा आश्रयी, अने बीजुं योनि निर्गमन आश्री जन्म जाणवुं. तेमां श्रमणपणुं आश्रयी एटले जेम श्रमण थती वखते ढंगो, मुहपती अने चोल पट्टक एटलो श्रमण आश्रयी जे थयो अने योनि निर्गमनपणुं एटले जेम योनिमांथी प्रसव थतां बालक पोताना मस्तकने हाथनी संपुट लगाडयो छतां बाहेर निर्गमन करे छे तेम वांदणुं पण क रवुं ते माटे यथा जात वांदणु पण कहीयें वली कृतकर्म वांदणुं पण केवो ए त्रण. तथा हाथ जोडी राखीने अहो कायादि बार आवर्त्त हस्तना न्यासविशेष करवां, ए पन्नर. मस्तकवडे चार वांदणां करवां खामेमिखमासमणो इहां एक शिष्यनो अने एक गुरुनो एरीते बीजे वांदणे मली चार वार मस्तक नमावे अथवा संफासं ख मणिजोन्ने एमपण गुरु शिष्यना चार जाणवा ए (१९) अने त्रण गुप्ति एटले पोतानुं मन संकल्पादिक रहित कर्युं छतां एकाग्र राखवुं, अस्खलित वचननो उ च्चार करवो, अने कायायें यथोक्त आवर्त्त साचवे ए त्रण गुप्ति ए बावीस थया. तथा अवग्रहमां प्रवेश करवां समये बे वार वांदणा करवां, अने अवग्रहमांथी नीकलतां एकवार वांदणु करवुं. ए पचीस थया. बीजे वांदणे अवग्रहथकी निकलवुं नही. ९७

अवतरणः--हवे छ स्थानकोनुं वर्णन करे छेः—मूलः—इच्छाय अणुन्नवणा, अव्वा बाहंच जत्तजवणाय; अवराह खामणाविय, छठाणा हुंति वंदणए. ९९ अर्थः—प्रथम इच्छारूप स्थानक छ प्रकारनुंछेः—प्रथम नाम इच्छा, अने बीजी स्थापना इच्छाए बे सु गमछे माटे विस्तार कर्यो नथी अने त्रीजी द्रव्य इच्छा एटले सचितादि द्रव्यनी अभि लाषा अथवा अनुप युक्तने "इच्छामि" एवी रीते कहेवुं ते. तथा चोथी क्षेत्र इच्छा एट ले मगधादि क्षेत्रनी इच्छा करवी ते. वली पांचमी कालेच्छा एटले रात्र प्रमुख कालनी अभिलाषा. जेमके, "रयणि भमिसारियाओ, चोरा पर दारियाइ इच्छंति, ताला यरासु भिरकं, बहु धन्नाकेइ दुभिरकं" अने छठी भाव इच्छा, एना बे प्रकार छेः— एक प्रशस्त अने बीजी अप्रशस्त. ज्ञानादिकनी अभिलाषाने प्रशस्त भाव इच्छा क हे छे अने कामिनी प्रमुखनी अभिलाषाने अप्रशस्त भावइच्छा कहे छे. ए बन्ने प्रका रनी भावइच्छामानी प्रशस्त भावइच्छा ग्रहण करवानो आंही अधिकार छे. हवे बीजो अनुज्ञापनारूप स्थानक पण नामादि भेदे करी छ प्रकारनो छेः— पहेलो नामानु

ज्ञापना, अने बीजी स्थापनानुज्ञापना, ए बे सुगम छे माटे विस्तार कस्यो नथी त्रीजी द्रव्यानुज्ञापनाना त्रण प्रकारछे – प्रथम लौकिक, बीजी लोकोत्तर, अने त्रीजी कुप्रावचनिकी तेना एकेकना वली सचित्त, अचित्त अने मिश्रना भेदे करी त्रण त्रण प्रकारछे लौकिकी सचित्त एटले अश्वादिकनी अनुज्ञापना, लौकिकी अचित्त एटले मुक्ताफल तथा वैडुर्यादिकनी अनुज्ञापना, अने लौकिकी मिश्र एटले आभरणादि भूपित वनितादिकनी अनुज्ञापना जाणवी लोकोत्तर सचित्त एटले शिष्य प्रमुखनी अनुज्ञापना, लोकोत्तर अचित्त एटले वस्त्रादिकनी अनुज्ञापना, तथा लोकोत्तर मिश्र एटले वस्त्रादि सहित शिष्यनी अनुज्ञापना जाणवी. अने कुप्रावचनिकी अनुज्ञापना पण उपर कहेली बे अनुज्ञापनाउनी परे त्रणप्रकारे छे त्रीजो अव्याबाधरूप स्थानक द्रव्य अने भाव ए बे भेदे करी बे प्रकारनो छे व्याबाध एटले पीडा तेथी जे प्रतिकूल एटले पीडा रहित होय तेने अव्याबाध कहे छे. खड्गादिकना अभिघात एटले मार वमे जे पीडा थाय छे तेने द्रव्य व्याबाध कहे छे, अने मिथ्यात्वादिकना उपघात एटले वचनादिक मार वडे जे पीडा थाय छे तेने भाव व्याबाध कहे छे. ए बेहु प्रकारना व्याबाधना अभावे अव्याबाध स्थानक थाय छे ते "बहु सुभेणभे" इत्यादि पदे करी जाणी लेवु चोथो यात्रारूप स्थानक एना पण द्रव्य अने भाव ए बे भेद छे. तेमा तापसादि मिथ्यादृष्टिने पोतानी क्रियामा उत्सर्प्पण तेने द्रव्य यात्रा कहे छे, अने साधुने विषे भाव यात्रा कहे छे पाचमो यापनारूप स्थानक द्रव्य अने भाव ए बे भेदे करीने बे प्रकारनो छे – तेमा शर्करा अने द्राक्षादि सारी औषधीए करीने शरीरनी दृढ यापना करवी एटले वृद्धि करवी, तेने द्रव्य यापना कहे छे, अने इंद्रिय नोइंद्रियोने उपशमेकरी विषयोथी उपराग करी शरीरने सामाहितपणु शांति करवी तेने भाव यापना कहेछे अने छठो खामणारूप स्थानक पण द्रव्य अने भाव ए बे भेदे करीने बे प्रकारनो छे तेमां कलुषित चित्तवाला आ लोकना भयवडेथी बीक राखनाराने ते द्रव्यथी खामणा कहे छे अने सविग्न चित्तवाला आ ससारथी बीक राखनाराने भाव खामणा कहेछे एवी रीते वादणानेविषे छ स्थानक थाय छे ते कह्या ॥ ९९ ॥

अवतरण -वादणाकरनारने छ गुणथायतेकहेछे मूल – विणओवयारमाण,स्स भंजणा पूयणा गुरुजणस्स, तित्थयराणय आणा,सुअधम्मारादणा किरिया ॥१००॥

अर्थ– प्रथम विनयोपचाररूप गुण एटले आठ प्रकारना कर्मोनो नाशकरवारूप विनयवडे तेने उपचारके०आराधवानो प्रकारछे ज्यां तेने विनयोपचार कहेछे, ते विन

योपचारवडे गुरुनुं वांदणुं करायने बीजो माणस्स भंजनारूपगुण ते जात्यादि आठ प्रकारना, मदेकरी गुरु होय ते देवने माने नहीं. गुरुनी वंदना करे नहीं, परनी प्रशंसा करे नहीं, माटे माननुं त्याग करीने अमानादि गुण वडे वांदणुं थायछे. त्रीजो पूयणा गुरुजणस्स गुरु एटले ज्ञानादिक गुणेकरीने अधिक एवा जे गुरुजन तेमनी बहुमान वडे पूजा थायछे चोथो तित्थयराण के० तीर्थंकरनी आज्ञानुं आराधवारूप गुण थायछे पांचमो सुयधम्माराहणा के० श्रुत धर्मनी आराधना रूपगुण थायछे अने छठो अकिरियारूप गुण एटले अक्रिया थी निःकर्मध्यानरूप प्राप्त थायछे. एवी रीते परंपराए करी वांदणा लक्षण विनयवडे होय छे. यदुक्तं " तहारुवंणं भंते, समणंवामाहणं वा वंदमाणस्सवा, पज्जुवासमाणस्सवा वंदण पज्जुवासणाय, किंफलागोयमा, सवणफला. सेणं सवणे. किंफले नाणफले. नाणे किं फले, विन्नाणफले. विण्णाणो पच्चखाण फले, पच्चखाणे संयम फले, संयमे अनण्हए फले, अनण्हएतव फले. तवेवोदाणफले. वोदाणे अकिरियाफले. अकिरिया निद्धिगइ गमणफलत्ति वांदणा देतां ए छ गुण थायछे. ॥ १०० ॥

अवतरणः- हवे गुरुना छ वचन देखाडेछेः—मूलः—छंदेण अणुजाणामि, तहत्ति तुझंपि वट्टई एवं; अहमवि खामेमि तुमे. वयणाइं वंदणरिहस्स. ॥ १०१ ॥ अर्थः—प्रथम छंदेण एटले मने निराबाध छे. बीजुं अणुजाणामि एटले अनुज्ञा आपुं छुं. त्रीजुं तहत्ति एटले जेम तुं कहेछे तेमज. चोथुं तुझंपिवट्टई एटले मने संयमयात्रा प्रवर्त्ते छे, पांचमुं तेम तुने पण एवं एटले एवी रीते. प्रवर्त्ते छे. छठुं अहमविखामेमितुमे एटले हुं पण तमने अवधिशिष्यणादिव्यतिक्रम खमावुं छुं. ए छ वचन वंदना करवा योग्य आचार्यादिकना जाणवा. ॥ १०१ ॥

अवतरणः— पांच अधिकारी कहे छेः— मूलः— आयरिय उवज्झाए, पवत्ति थेरे तहेव रायणिए; ए एसिं किइ कम्मं. कायव्वं णिज्जरट्ठाए ॥ १०२ ॥ अर्थः— प्रथम आयरिय एटले जे सूत्र तथा सूत्रना अर्थने सारी पठे जाणता होय, जेनुं शरीर समस्त श्रेष्ट लक्षण सहित होय, अने गंभीर धीरतादि गुण विभूषित होय एवा आचार्यनी मुमुक्षुए मोक्षने अर्थे सेवा करवी. बीजो उवज्झाए एटले जेने उपसमीपे कहेतां समीप रहीने भणीयें एवा उपाध्यायने वांदवुं. त्रीजो पवत्ति एटले यथोचित प्रशस्त योगनेविषे साधुने प्रवर्त्तावे एवाप्रवर्त्तकने वांदवुं. यदुक्तंः— " तव संजम जोएसुं, जो जोग्गो तहतं पवत्तेइ; असहंच नियत्तेइ, गणतत्तिल्लो पवत्तीउ " चोथो थेरे एटले जे ज्ञानादिकनेविषे सीदाय छे कहेतां संकोचने पामे छे एवा

प्राणीने आ लोक अने परलोकना उपायने देखाडीने स्थिर करे एवा स्थविरनी वदना करवी उक्तंहि – "थिर करणा पुण थेरा, पवत्ति वावारिएसु अत्थेसु, जो जञ सीयइजइ, सतबलोतथिरकुणई " अने तहेवके० तेमजवली पाचमो रायणिए एटले ज्ञान, दर्शन, चारित्र ए त्रण रत्ने करीने जे पोताथी अधिक होय ते रत्नाधिकने पण वादवु ए पाचेने कर्मक्षय लक्षण जे निर्जरा तेने अर्थे कृत कर्म एटले वदण कर्म करवाने योग्य वादणुं करवु ॥ १०२ ॥

अवतरण – पाच अवदनीय कहे छे.– मूल – पासञो ओसन्नो, होई कुसीलो तहेव ससत्तो, अहछदो विय एए, अवदणिज्जा जिण मयंमि ॥ १०३ ॥ अर्थ – पहेलो पासञो एटले जे ज्ञानादिकनी पासे तटस्थपणे रहे अथवा जे मिथ्यात्वादिक बंधन हेतुरूपपास तेनेविषे रहतो होय ते पार्श्वस्थ बीजो ओसन्नो त्रीजो कुसीलो, चोथो ससत्तो, पाचमो अहछंदो एपाचेजण वदन करवा योग्य नथी १०३

अवतरण – एज विस्तारथी कहे छे – मूल –सो पासञो डुविहो, सव्वे देसेय होय नायव्वो, सव्वमि नाण दसण, चरणाण जो उपासमि ॥ १०४ ॥ अर्थ – ते पासञो बे प्रकारनो होय छे एक सर्वत बीजो देशत तेमा जे ज्ञान दर्शन अने चारित्रनी पासे तटस्थपणे रहे तेने सर्व पासञो कहेछे. ॥ १०४ ॥

अवतरण -- हवे देश पासञो कहेछे -- मूल – देसम्मि अ पासञो, सेज्जायर निहम रायपिमंच, नियंच अग्गि पिम, जुजइ निक्कारणे चेव ॥ १०५ ॥ अर्थ ॥ देश पासञो एटले सेज्जातर पिम, अन्याहृतपिंम राजपिम नित्यपिम अने अग्रपिम एटला पिम कारण विना भुंजे एटले नोजन करे ते ॥ १०५ ॥

अवतरण – उसन्नाना बे नेद देखामे छे – मूल – उसन्नो विय डुविहो, सव्वे देसेय तञ सव्वंमि, उउबद्ध पीढ फलगो, ठविय गनोईय नायव्वो ॥१०६॥ अर्थ – एक सर्व उसन्नो अने बीजो देश उसन्नो तेमा रुतु बद्ध कालनेविषे चोमासा विना जे पीठ फलकनु सेवन करे अने स्थापना पिंमने नोगवे ते सर्व उसन्नो ॥ १०६ ॥

अवतरण –देश ओसन्नो कहेछे –मूल – आवस्सग सज्झाए, पडिलेहण निरकझाण नत्तठे, आगमणे निग्गमणे, गणेञ निसीअण तुयट्टे ॥१०७॥ अर्थ –पचीश आवश्यक अने पचीश पडिलेहणपूरे पूरा करे नही स्वाध्यायनकरे निक्षा गोचरी विधि पूर्वक करे नही, एम ध्यान अनकार्थ पण विधिए करीकरे नही, आगमन एटले बाहेरथी आववु, निर्गमन एटले उपाश्रयमाथी बाहेर जवु, गणेञ एटले काउसग्गनो करवो निसीदन एटले बेशी रहेवो , तथा तुयट्ट एटले रात्रीनेविषे सुवो,

मूलः— आवस्सयाइ न करे, अहवा विकरे इहीण महियाईं; गुरु वयण बलाइ तहा, नणिर्ड देसावसन्नोति. ॥ १०७ ॥ अर्थ. ए सर्व पूर्वोक्त आवश्यकादिक जे बोल कह्या ते करे नही, अथवा न्यूनाअधिकपणे करे, तेने जो गुरु कहे के, तूं आवश्यादिक कर, तो तेमने तेज वचन वडे पाछो जवाब आपे अने उलटु कांई अनिष्ट वचन कही संनलावे, तेने देस उसन्नो गणधर तीर्थंकरे कह्यो छे. ॥१०७॥

अवतरणः— कुसीलनुं वर्णन करे छे. मूलः— तिविहो होइ कुसीलो, नाणे तह दंसणे चरित्तेय; एसो अवंदणिज्जो, पन्नत्तो वीयरागेहि. ॥ १०९ ॥ अर्थ ॥ कुशीला त्रण प्रकारना छेः— एक ज्ञान कुशील; बीजो दर्शन कुशील, त्रीजो चारित्र कुशील. कुशील एटले जेनो आचार कुत्सितशीलवालो होय. माटे श्री वीतराग नगवाने एवा कुशीला अवंदनीय कह्या छे. ॥ १०९ ॥

अवतरणः—उपली गाथाना सगला द्वार दर्शावे छेः— मूल ॥ नाणे नाणायारं जोउ विराहेइ काल माईहिं; दसणे दसणायारं, चरण कुशीलो इमो होइ. ११० अर्थः— ज्ञाननेविषे काल अने विनयादिक आठ अतिचार लगामीने जे ज्ञाननी विराधना करे तेने ज्ञान कुशील कहे छे. दर्शननेविषे निस्संकिय इत्यादिक अतिचार लगाडीने जे दर्शननी विराधना करे दर्शनाचारविराधे तेने दर्शन कुशील कहे छे. अने चरण एटले चारित्र कुशील आगल देखाडे छे. ॥ ११० ॥

अवतरणः— चारित्र कुशील दर्शावतां द्वार गाथा कहेछेः— मूलः— कोउअ नूइ कम्मे, पसिणा पसिणे निमित्ति माजीवी; कक्क कुरुयाइ लरकण, उवजीवइ विज्ञा मंताइ ॥ १११ ॥ ए गाथानो अर्थ द्वारे वखाणेछे. अवतरणः— चारित्र कुशीलनुं वर्णन करतां पहेला गाथाना बे पदवडे तेना लक्षणरूप कौतुक कहेछेः— मूलः— सोहग्गाइ निमित्तं, परेसि नवाणइ कोउअनणियं; जरियाइ नूइदाणं, नूई कम्मं विणि द्दिठं ॥११२॥ अर्थः— सौनाग्य एटले जन मान्यताने अर्थे नाना प्रकारना चेटक करवा जेमके, संतानादिकने अर्थे स्नानादिकनुं कराववुं, अथवा जमी प्रमुखनु बंधाववुं, इत्यादिक मूलना आदि शब्द वडे जाणी लेवुं. अथवा कौतुक एटले आश्चर्यकारक कृत्य करी देखाडवुं. जेमके, पोताना मुखमां गोली घालीने नाककानमांथी कहाडवी, अने मुखमांथी अग्निनी ज्वाला कहाडवी. इत्यादिक करी देखाडे तेने आश्चर्य कहेछे. नूति कर्म एटले ताप प्रमुख निवारण करवाने अर्थे मंत्रादिके सिद्ध करीने रक्षा आपे अने ते सध्याना चारे पाशे बंधावे इत्यादि. ॥११२॥

अवतरणः— पसिणा पसिण कहे छेः— मूलः— सुविणग विज्जा कहियं, आइं

खिणि घंटियाइ कहियंवा, ज सीसई अनेसि, पसिणा पसिण हवइ एय ॥११३॥ अर्थ – विद्याए करी स्वप्ननुं शुनाशुनपणुं कहेवु, कर्ण पिशाचिका विद्यावडे गुह्य वार्त्ताओ कहेवी, घाट प्रमुख मन्त्रवमे अनिमत्रीने प्रश्न पूछनारने तेनो जबाब कहेवो ते प्रश्नाप्रश्न जाणवु ॥ ११३ ॥

अवतरण –निमित्त अने आजीवी ए बन्ने एक गाथावमे कहे छे – मूल – तीयाइ नाव कहणं, होइ निमित्तं इमतु आजीव, जाइ कुल सिप्पकम्मे, तव गुण सुत्ताइ सत्तविह ॥११४॥ अर्थ –अतीत, आगामि, अने वर्त्तमान ए त्रणे कालना लानालान नाववुं जे कथन करवु तेने निमित्त कहे छे. इमतु के० एमज आजीविका ते जाइते माता सवधीनी जाति, कुलते पिता सवधी, शिल्प, ने कर्म आजीव, एम तप प्रगटपणे करे तेनो अन्यास प्रसिद्ध करे, तथा गुण शब्द अशुद्ध जणायछे माटे गण ते चइादिक समजवा अने सूत्र कालिकादिकनो अन्यास प्रगट करे, आदि शब्दवमे एवा पोताना अनेक नेद सुचवे एम गुण अने सूत्र ए बन्नेकरी सात प्रकार थायछे इत्यादि कारणो दर्शावी अजीविका चलावे ॥ ११४ ॥

अवतरण – कक्कादि कहे छे – मूल –कक्क कुरुआइ माया, नियमीएमंनणतिज नणियं, थीलरकणाइ लरकण, विज्जा मताइआपयडा ॥ ११५ ॥ अर्थ -- कक्क कुरुआ शब्दनो अर्थ माया थाय छे, एवुंज तात्पर्य कहेछे नियडीए एटले निकृति शब्दे करी शवपणु धारण करीने बीजाने मंनण एटले ठगी लेवु केटलाएक आवो अर्थ करे छे -- प्रसूति प्रमुख रोग उपर जे काढो पाय छे तेने कक्क कहेछे अथवा पोताना शरीरने लोइ प्रमुखनो उगटणो लगाडवो, ते शरीरना एक देशमा अथवा सर्व शरीर उपर तेने कक्क कहेवु, अने कुरुका पण शरीरना एक देशने अथवा आखा शरीरने धोइ नाखवु अने स्त्रीना सामुद्रिक लक्षण प्रमुख कहेवा, जेमके, हाड लक्षणोपेत होय तो द्रव्य मले, अने मांश लक्षणोपेत होय तो सुख थाय इत्यादि लक्षणनो कहेवो वली ज्या साधना सहित स्त्री देवी अधिष्ठायिक होय, ते विद्या अने जिहा साधनारहित देव अधिष्ठायिक होय तेने मत्र कहे छे, मूलना आदि शब्दवडे मूल कर्म चूर्णादिक आपे ते इत्येव मादिक प्रगटेज जाणवा ॥ ११५ ॥

अवतरण -- त्रण गाथाए करी ससक्तो कहे छे -- मूल – ससत्तो उइआणि सो पुण गोलतलद ए चेव, उच्छिट मणुच्छिट जकिची बुज्जई सव ११६ अर्थ –जे मा गुण अने दोष मिश्र थया होय एटले एकठा मल्याहोये एटले केटलाक गुण होय अने केटलाएक दोष होय तेने ससक्त कहे छे तेनो वली प्रकार देखाडे छे –जे

म गायनी पासे तेनो चारो नाखीए ते जे वासणमां नाखीए ते वासणमां गाइना खाधेलमांनो केटलो एकठो थयो होय अने केटलोएक जेमनो तेम एक कोरे रही गयो होय एम जे अनुछिष्ट एटले एकठो न थयो होय ते पण तेनेविषे बुआइ के० भेल सेल करे सरवे एकठो थई रहेछे. ॥११६॥ मूलः--एमेवय मूलुत्तर, दोसा य गुणाय जत्तिया केई; ते तंमिसन्निहीया, संसत्तो भन्नईतम्हा. ॥११७॥ अर्थः--एवी रीते मूल अने उत्तर गुण संबंधी जेटला दोष अने गुण छे ते तेनेविषे संनिहतके० एकठा लाभे एटले मूलनुं रूप बदलावी नाखे अने प्रसंग वडे सारा अथवा नरशा गुण दीठामां आवे पण सारा अनेनरसागुण साथेजरहे माटे संसक्त कहे छे. ॥११७॥ मूलः-- पासत्थाईएसुं, संविगेसु च जत्थ मिलईउ; तहि तारीसउ होइ, पियधम्मो अहवईयरोउ. ११८ अर्थः-- तेसंसक्त पासत्थादिनी साथे अथवा संवेगीउनीसाथे ज्यां जेनीसाथे मले त्यां तेना जेवो थई जाय वली प्रिय धर्म एटले पोताने प्रियजे धर्म होय ते अथवाइतर जे बीजानो धर्म अप्रिय होय तो पण ते गमे त्यां प्रसंगानुसार मली जाय तेने संसक्त कहे छे. ॥ ११८ ॥

अवतरणः-- बे गाथाए करी संसक्तना बे भेद देखाडे छेः-- मूलः-- सोडुविगप्पो भणिउ, जिणेहि जिय राग दोस मोहेहिं; एगो उ संकिलिठ्ठो, असंकिलिठ्ठो तहा अन्नो. ११९ अर्थः-- राग, दोष अने मोहने जेणे जीत्या छे एना उपलक्षण वडे बीजा अनेक दोष पण जीत्याछे जेणे एवा जे श्रीजिनवर तेमणे ते संसक्त बे प्रकारनो कह्यो छे. एक संक्लिष्ट अने बीजो असंक्लिष्ट. ॥ ११९ ॥

मूलः-- पंचासवप्पसत्तो, जोखलु तिहिगारवेहिं पडिबद्धो; इछिगिहि संकिलिठ्ठो संसत्तो संकिलिठ्ठोउ. १२० अर्थः--जे प्राणातिपातादि पांच आश्रवनेविषे आसक्त, वली ऋद्धि रस साता लक्षण त्रणे गारव वडे प्रतिबंध सहित, होय वली स्त्रीनो सेवनार ते स्त्रीसंक्लिष्ट जाणवो, अने जे गृहस्थसंबंधी द्विपद एटले बे पगवाला दासी दास प्रमुख, तथा चतुःपद एटले गाई भेंस अने घोडा प्रमुख पशु होय, अने धन धान्यादिकनी जेने घणी चिंता होये तेने ग्रहस्थ संक्लिष्ट संसक्त जाणवो. १२०

अवतरणः-- त्रण गाथावडे यथाछंदो कहे छेः-- मूलः-- उस्सुत्त मायरंतो, उस्सुतंचेव पन्नवे माणो; एसो उ अहा छंदो, इछा छंदेत्तिएगठ्ठा. ॥ १२१ ॥ अर्थः-- पोते उत्सूत्रने आचरे, अने बीजाने पण उत्सूत्रवडे प्ररूपे, तेने यथाछंदो कहेछे अथवा इछाछंदोपण तेनेज कहे छे, यथाछंद अने इछाछंद ए पदोनो अर्थ एकजछे.

मूलः--उस्सुत्तमणुवइठ्ठं, सछंद विग्गपियं अणणुवाइ; परतत्ति पवत्तेतिं, तणेअ

इणमो अहाछंदो ॥ १२२ ॥ जे तीर्थंकर अथवा गणधरे उपदेस्यो न होय, मात्र पोताना मन गमता छंदेके० अभिप्राय वडे कल्पना करेलुं होय एवु अनुपपाती एटले पोतानी बुद्धिवडे जेनी रचना करी छे तेथी भगवतना आगमने अनुयायी थाय नही एवा उत्सूत्रने जे प्रवर्त्तावे तेने उत्सूत्र कहिये वली यथाछंदानो लक्षणांतर कहेछे जे ग्रहस्थना प्रयोजनने विषे, करण करावण अनुमतीए करी जे प्रवर्त्ते तथा कोइ एक साधु प्रमुखथी काइ अपराध थइ गयो होय तो ते वारवार ज्यां त्या बकतो फरे तेने यथाछंदो कहे छे ॥ १२२ ॥

मूल – सछंदमइ विगप्पिय, किंचिअसुह साय विगइ पमिबद्धो, तिहि गारवेहि मज्जइ, त जाणाइ अहा छंदं ॥ १२३ ॥ अर्थ – पोताना मतवडे अने पोताना अभिप्राय प्रमाणे नाना प्रकारना विकल्पे करी काइक अध्ययनादिकनी रचना करे अपुष्ट आलंबनवडे नाना प्रकारना सुखनी इच्छा करे विगयनेविषे प्रतिबंध होय कारण विना विगयनो आहार करे रूध्यादि गौरवता पामीने जे गर्व करे तेने यथा छंदो जाणवो. इहा पासछाने सर्वथा अचारित्रिउज केइक मानेछे ते अयुक्त छे जो सर्वथा एकात अचारित्रिहोय तो देश अने सर्व एवा बे भेदनो करवो ते असमत चारित्रना अभावनो बे स्थानके सरिखोज तेमाटे बे भेदना कल्पना थकीज चरित्र सत्ताजाणवी ए सर्ववात पोताना मनथी नथीकही किंतु निसिछ चूर्णिमापण एमकह्युछे पासछो अइ सुत्त पोरसिवा नकरेऽ दसणाऽ यारेसु वट्टइ चारित्तेसु नवट्टई अइयारेवा नवज्जेई एव सछो अछई पासछोति एटले एने सबल चारित्र युक्तपणो जाणवो ए अढारगाथायेकरी पासछादिक पाचे अवदनीयक ह्या एटले वांदवायोग्य नही ॥ १२३ ॥

अवतरण –पाच प्रतिषेध कहेछे –मूल –वखित्त परहुत्ते,पमत्तेमाकयाइ वदिज्जा, आहारच करितो, नीहार वाजइ करेइ ॥ १२४ ॥ अर्थ – अनेक भविक लोक सहित सभामा देशनादि करवाना श्रमथी जेनु चित्त विक्षेपने पामेलु छे तेने व्याक्षिप्त कहे छे तेवखते वादवु नही, कोइ एक कारणे जे उपरागपणाने पामेलो होय तेवारे वादवु नही वली प्रमादेकरी क्रोधे करी अथवा निद्राएकरी युक्त जे होय तेवारेपण वादवु नही, एमज चोथो आहार करता अने पाचमो निहार करता पण वादवु नही ए पाच बोल वडे अनुक्रमे पाच दोष जणाव्या छे ते आप्रमाणे.– पहेलो धर्मातराय, बीजो अनवधारण, त्रीजो कोप, चोथो आहारातराय, अने पाचमो लज्जाने वश थयो थको शका न भाजे ए पाच दोष जाणी लेवा. ॥ १२४ ॥

अवतरणः– हवे क्यारे वांदवा ते कहे छेः– मूल अनुष्टुप छंदः– पसंते आसणछेय, उवस्संते उवहिए; अणुन्न वित्तुमेहावी, किइ कम्मं पउंजए ॥ १२५ ॥ अर्थ.–१ प्रशांत ते व्याक्षिप्तादिकना अभाव थकी, २ आसन उपर बेठा छतां, ३ उपशांत इंद्रिय नोइंद्रियेने उपशमे वर्त्ते छे क्रोधादि प्रमादथी रहित वर्त्ते छे उवहिए छंदेण इत्यादि वचन उच्चरतो एवा गुरुनी सन्मुख उपस्थित थइने छंदादिक वचन वडे बुद्धिमान पुरुष अनुज्ञा मांगीने कृत कर्म वांदणानी प्रयोजना करे. ॥ १२५ ॥

अवतरणः– हवे अवग्रह कहे छेः– मूलः– आयप्पमाण मित्ते, चो दिसिं होइ उग्गहो गुरुणो; अणणुणायस्सतस्सया, न कप्पए तछ पविसेउं. १२६ अर्थः– नामादिक भेदे करी छ प्रकारना अवग्रह छेः– तेउमां नामावग्रह अने स्थापनावग्रह ए बे प्रकार सुलभ छे, द्रव्यावग्रह एटले मुक्ता फलादिकनुं देवुं, क्षेत्रकल्पे ते क्षेत्रावग्रह ते सक्रोश योजन एकज क्षेत्रनेविषे अवग्रह लीधाथी थाय छे. कालावग्रह एटले रुतु बद्ध कालनेविषे एक मास, वर्षनेविषे चार मास अथवा जे जेटला कालनो अवग्रह करे तेने कालावग्रह कहे छे. अने भावाग्रह ते प्रशस्त अने अप्रशस्त ए बे भेद वडे बे प्रकारनो छे. प्रशस्त ते ज्ञानादिकनो अवग्रह अने अप्रशस्त ते क्रोधादिकनो अवग्रह कहेवो अथवा "देविंदराय गिहिवइ" इत्यादि वक्षमाण एटले जे आगल अवग्रह कहेवाशे ते जाणवा. परंतु इहां तो क्षेत्रावग्रहने प्रशस्त भावावग्रहनो अधिकार छे. हवे गाथार्थ कहे छे. शरीरनो प्रमाण साडा त्रण हाथ होवाथी ते प्रमाणे चारे दिशिए साडात्रण त्रण हाथ गुरुनो अवग्रह थाय छे. तिहां आज्ञा मांग्या विना प्रवेश करवो कल्पेनही.

अवतरणः–हवे पांच वंदनना नाम गाथामां कहेछे.–मूलः–वंदण चिइ किइकम्मे, पूया कम्मंच विणयकम्मं च; वंदणयस्स इमायं हवंति नामाइ पंचेव. ॥१२७॥

अर्थः– प्रथम वंदन एटले स्तवन करवुं, एटले प्रशस्त मनो वचन तथा कायाना व्यापारे करी गुरुने जे वंदन करवुं ते कर्मने वंदन कर्म समजवुं. ते वंदन बे प्रकारनुं छे एक द्रव्य वंदन अने बीजो भाव वंदन तेमां मिथ्यादृष्टि अथवा अनुपयुक्त सम्यकदृष्टिने जे वंदना थाय छे ते द्रव्यवंदना कहेवाय छे, अने उपयुक्त सम्यकदृष्टीने जे वंदन थाए छे ते भाववंदन कहेवाय छे. बीजुं चिइ चिइते इति चयनं जे कुशल कर्मनुं चयन एटले वृद्धि थाय छे तेने चिति कहे छे आंही कारणनेविषे कार्यना उपचारनुं करवुं. एटले कुशल कर्मना उपचयननुं कारण जे रजो हरणादि उपधिनो समूह एना पण द्रव्य अने भाव

रूपे बे भेद जाणवा तेमा तापसादिकनालिग ग्रहण तेनो कर्म अथवा अनुपयुक्त स म्यकदृष्टिना रजोहरणादि ग्रहणनु कर्म तेने द्रव्यरूप जाणवु, अने उपयुक्त सम्यकदृ ष्टिनु रजोहरणादि कर्म ते भावरूपे जाणवु त्रीजुं करवु ते कृति एटले जे नमन आव र्त्तादिक क्रिया करवी एना पण द्रव्य अने भावरूप बे भेद छे. तेमा निन्हवादिकने अ थवा अनुपयुक्त सम्यकदृष्टिने जे नमनक्रिया करवी ते द्रव्यरूप जाणवी, अने उपयुक्त सम्यकदृष्टिने जे नमनआवर्त्तादिक्रिया करवी ते भावरूप जाणवी चोथु पूजा एटले पूजनकर्म ते प्रशस्त मन, वचन अने कायनी जे चेष्टा तेने पूजन कर्म कहेवु ए पण द्रव्य अने भावरूप बे भेदे पूर्वनीपरे जाणवु पाचमुं विनीय कहेता विणासीए जे थकी आठ प्रकारनुं कर्म तेने विनय कहियें एना पण द्रव्य अने भावरूप बे भेद छे ते पण पूर्ववत् जाणी लेवा एवी रीते वांदणाना ए पाच नाम थाय छे. ॥१२३॥

अवतरण –पाच वांदणाना पाच आहरण दृष्टात कहे छे –मूल –अनुष्टुप् छंद सी यले खुड्डए किन्हे, सेवए पालए तहा, पचेहि दिठ्ता किय, कम्मेहुवति नायव्वा १२८ अर्थ –वदण कर्म उपर शीतलाचार्यनो दृष्टात लेवो चिति कर्म उपर खुडुगचेला ना नाने आचार्य पद दीधु छे ते दृष्टात लेवो कृति कर्म उपर कृष्ण तथा वीराशालवीनो दृ ष्टात लेवो पूजा कर्मनी उपर बन्ने सेवकोनो दृष्टात लेवो अने विनय कर्म उपर पाल कने सबुकुमरनो दृष्टात लेवो ए पाच दृष्टाते करी पाचवदन कर्म समजी लेवा १२८

हवे त्रण गाथायेकरी तेत्रीश आसातना कहेछे – पुरउ परकासन्ने, गंताचिठण निसीयणाय मणे ए आलोयण पडिसुणणे, पुव्वालवणेय आलोए ॥ १२९ ॥ तहउवदंस निमतण, खद्धा अयणे तहा अपडिसुणणे ॥ खद्धत्तिय तत्थगए, कि तुम तज्जाय नोसुमणे ॥ १३० ॥ नोसरसि कहछित्ता, परिसभित्ता अणुठियाइक हे ॥ संथारपायघट्टण, चिठुच्च समासणेयावि ॥ १३१ ॥

हवे एना नामोनो वखाण गाथाये करी कहे छे – मूल –पुरउ अग्ग पएसे, परके पासमि पच्छ आसन्ने ॥ गमणेण तिन्निगाणे,ए तिन्नि तिन्निय निसीयणए ॥१३२॥ अर्थ –पुरउके० अग्रप्रदेशे गुरु थकी आगले परकेपासमिके० बेहुपासे पच्छआसन्नेके० ढूकडो ए त्रणे स्थानके गमणेणके० चालतायका त्रण आशातना एमज ए त्र ण स्थानके उभारहेवाथी पण त्रणआशातनाथाय अने निसीयणएके० ए त्रण स्थानके बेसवाथी पण त्रण आशातनाथाय केमके ढूकडो रहेवाथी सासोसास तथा छीकनो श्लेषमलागे तेवारे आशातना थाय ॥ १३२ ॥

एज वात सूत्रकार देखाडे छे – मूल – विणयभ्रंसाइग दूसणाउ आसायणा

उ नवएआ ॥ सेहस्स वियारगमे, रायणिए पुव्व माय मणे ॥ १३३ ॥ अर्थः— विनयभंगादिक दूषण थकी ए पूर्वोक्त नव आशातना जाणवी एमज वली रत्ना धिकजे गुरु तेनीसाथे थंडिलें गयाथका पहेलाआवी शोचे ते दशमी आशातना.

मूलः— पुव्वंगमणा गमणे, लोए सेहस्स आगयस्स तउ ॥ राउमुत्तेसु जाग,रस्स गुरुन्नणि अपमिसुणणा ॥१३४॥ अर्थः— बाहेर थकी गुरुसाथें आवेलो शिष्य गुरु थकी पहेला गमणा गमण आलोचे ए इग्यारमी आशातना राउसुत्तेसु जागरस्स के० रात्रिनेविषे गुरु बोलावे जे कोण सुतो छे कोण जागे छे एवुं सांभली जागतो होय तोपण सादआपेनही ते अप्रति श्रवणनामे बारमी आशातना ॥ १३४ ॥

मूलः— आलवणाए अरिहं, पुव्वं सेहस्स आलविंतस्स ॥ रायणियाउएसा, तेरस मासायणा होइ ॥ १३५ ॥ अर्थः— आलापनके० बोलाववुं तेने अर्ह के० योग्य जे श्रावकादिक ते श्रावकादिको आव्यायकाने रत्नाधिकजे गुरु तेनाथी पहे लाज जे शिष्य बोलावे ते शिष्यने तेरमी आशातना थाय ॥ १३५ ॥

मूलः— असणाईयं लद्धुं, पुव्वंसेहे तहेव रायणिए ॥ आलोए चउदसमिं, एवं उवदंसणे नवरं ॥१३६॥ अर्थः—अशनादिक लेइने प्रथम शिष्यादिक आगलें आलो इ पछी रत्नाधिक आगलें आलोवतांने चउदमी आशातना होय तेमज प्रथम शिष्यने अशनादिक देखाडी पछी रत्नाधिकने देखाडे ते पन्नरमी आशातना जाणवी॥

मूलः— एवं निमित्तणोवी, लद्ध रयणाहि गेण तह सिद्धं; असणाए पुच्छाए, खद्धंति बहुं दलं तस्स. ॥ १३७ ॥ अर्थः— एमज पहेला बीजाने अशनादिकनी निमित्रणाकरी पछी गुरुने निमंत्रण करे ए सोलमी वली गुरुने पूछ्याविना बीजाने आहारादि आपे तथा पोते खाए ए सतरमी ॥ १३७ ॥ इहां शिष्य प्रश्न करेछे.

मूलः— संगह गाहाए जो, नखद्ध सद्दो निरूविए वीसु; तं खद्धायणा पए, खद्धत्ति विभज्ज जोइज्जा. ॥ १३८ ॥ अर्थः— संग्रह गाथामां खंधशब्द जूदो क यो नथी तो इहां क्यांथी लीधो तेनो उत्तर जे यद्यपि संग्रह गाथामां खंधशब्द जूदो कयो नथी ते खंधाइण ए पदनेविषे खंध एवो शब्द जूदो करी लीजे केमके ए गाथा पण सूत्रकारनी करेली जाणवी. ॥ १३८ ॥

मूलः— एवं खद्धा अयणें खद्धं बहु अंति अयण मसणंति; आई सद्दामायं, होइ पुणो पत्त सागंतं. ॥ १३९ ॥ अर्थः— एमज खंधाअयणे ए पदे अढारमो दोष थायछे ते आवीरीतेः— खंध शब्दे घणो अयन शब्दे अशन आदिशब्दे डाइ शाक शालणो होय पुणो के० वली ते पत्रशाक वेगण चीभडी चिणादिक ए गा

थानुं विवरण दशाश्रुतस्कधनी अपेक्षाये लख्योछे ते सूत्र आवीरीते छे सेहेअस
णावा रायणिएण सिंध्नि भुजमाणे तछ सेहेखछ उसढ रसिय मणुन मणामनिछं
लुख अहारित्ताजवत्ति आसायणा सेहेत्ति ॥ १३९ ॥

अवतरण – वली एनोज विशेष सूत्रकार गाथायेकरी वखाणेछे – मूल.– व
न्नाइजुअं उसढ, रसिय पुण दाभिम बगाईयं ॥ मणइच्छु मणुसं, मन्नइ मणसा
मणामत ॥ १४० ॥ अर्थ ॥ वर्णादिके करी सहित उसढं के० उंचो रसेकरीस
हित ते वली कोइकरीते अचित्त करेला एवा दाडिम आंबाप्रमुख मनने इष्ट म
नोज्ञ एटले मनने माने जे सारो अथवा खराब तेने मणाम कहिये ॥ १४० ॥

मूल – निछं नेहवगाढ, रुख्क पुण नेह वज्जिअ जाण, एव अप्पछि सुणणे
नवर मिणदिवस विसनति ॥ १४१ ॥ अर्थ ॥ निद्धते स्निग्ध चोपडे करीने अव
गाढ के० व्याप्त लूखो ते चीगट रहीत इत्यादिक आहार गुरुनी साथेकरता सरस
वस्तु पोते वापरे ते अढारमी, एव के० एमज अप्पमीसुणणे के० गुरुना वचन सा
नल्या छता गणकारे नही पाछो जवाव न आपे ते ओगणीसमी नवर के० एटलो
विशेप छे जे प्रथम बारमी आशातना कही गया ते रात्रीनेविषे गणकारे नही
एम समजवु अने आ हमणानी कही ते दिवससंवधी जाणवी ॥ १४१ ॥

मूल – खछंति बहु नणते, खर कक्कस गुरु सरेण रायणिय, आसायणाउ
सेहे, तछ गए होइ नावन्ना ॥ १४२ ॥ अर्थ ॥ गुरुयें बोलाव्योथको खछ के०
खर कर्कस वचने आकरे शब्देकरी रत्नाधिकने कहे तथा तिहाज बेठो उत्तर आपे
एम अवज्ञाकरे ते शिष्य ने वीशमी आशातना कहिये ॥ १४२ ॥

मूल – सेहो गुरुणा नणिउं, तछ गउ सुणइ देइ उल्लाव, एव किंतव नणइ,
नमछएणतु वदामि ॥ १४३ ॥ अर्थ ॥ शिष्यने गुरुये बोलाव्यो थको तिहाज
पोताने स्थानके रह्योथको गुरुनुं वचन सानली उत्तर आपे पण पासेनावे ते ए
कवीसमी आसातना कहिये तथा गुरुये पुछ्यु छता त्याजमछएण वदामि कही
पूछे सु आदेश आपोछो ए बावीसमी ॥ १४३ ॥

मूल –एव तु मति नणई, कोसि तुम मज्ज चोयणाएओ, एव तछाएण, पछि
नणणा सायणा सेहे ॥१४४॥ अर्थ॥ तु कोणछो जे महारी चोयणानेविषे प्रवर्त्तेछे
एम तुकारे बोलावे ते त्रेवीसमी एमज जेवु वचन गुरु कहे तेहीज वचन कहीने
पाछो जवाव देतां शिष्यने आशातना थाय ते कहेछे ॥ १४४ ॥

मूल –अज्जो किं न गिलाण, पडिजग्गसि पडिनणेइ किं न'तुम, रायण एक

हयंते, कहंच एवं असु मणनि ॥ १४५ ॥ अर्थः– गुरु कहे हे आर्य आ ग्लाननी प्रति जागरणा सार सुद्धि केमनथी करतो तेवारे पाछो जबाब आपे जे तुं केम नथी करतो एम तर्जना करी बोले ते चोवीसमी. गुरुधर्म कथा कहे ते शुन्य चित्ते सांभळे पण एम न कहेजे हे महाराज तमे भलो अर्थ कह्यो एवी श्लाघा न करे ते असुमण नामे. पचीसमी आसातना ॥ १४५ ॥

मूलः–एवं नो सरसि तुमं, एसो अच्छो न होइ एवंति ; एवं कहमा छिंदिय, सयमेव कहेज मारजई ॥ १४६ ॥ अर्थः–रत्नाधिके अर्थ केतेछते कहेके तमने बराबर अर्थकेतां आवडतुं नथी ए अर्थ एम नथी ते छवीसमी. एमज गुरु कथा केताहोय तेना व्याख्यानने छेदीने पोते आगळथी केवामांडे ते सतावीसमी. ॥ १४६ ॥

मूलः– तह परि संपिय भिंदइ, तह किंचि भणइ जहन्न सामिजई; ताए अणुठियाए, गुरु भणिय सविछरं भणई ॥ १४७ ॥ अर्थः– तेम वळी गुरु कथा करता होय प्रमुदित परखदा सांभळतां छतां शिष्य एवुं कहे के भोजन वेळा थई भिक्षावेळा सूत्रपोरसीनी वेळा थई छे पछी भिक्षा मळशे नही माटे हवे उठो इत्यादिक कहीने परखदा भंग करे ते अठावीसमी. तथा तेहीज परखदा उठ्यानी आगाउ गुरुयेंजे अर्थ ते सभा आगळ कह्योछे तेज अर्थ सविस्तरपणे पोतानुं माप्ण बतावबाने सभाजनोने वारंवार कहे ते ओगणत्रीसमी. ॥ १४७ ॥

मूलः– सिज्जासंथारंवा, गुरुणो संघट्टउण पाएहिं; खामेइ न जो सेहो, एसा आसायणा होइ. ॥ १४८ ॥ अर्थः–सय्या ते शरीर प्रमाण संथारोते अढीहाथ प्रमाण जे गुरु संबंधी छे तेने पग साथे संघटी फरसीने तथा गुरुना पगने पग लगाडी पछी खमावे नही एवा शिष्यने त्रीसमी आशातना जाणवी. ॥ १४८ ॥

मूलः– गुरु सेज्जा संथारग, चिठण निसियण तुयट्टणोऽह वरा ; गुरु उच्च समासण चिठणाइ करिणेण दो चरिमा ॥ १४९ ॥ अर्थः– गुरु संबंधी सय्या संथारकनेविषे चिठणके० उभो रहे अथवा निसियणके० बेसे तुयट्टणके० सुईरहे एवी रीते करतां शिष्यने एकत्रीसमी आशातना. अहके० हवे अवराके० बीजीकहेछे गुरु थकी उचाआसन उपर बेसे ते बत्रीसमी गुरुने बराबर सरखे आसने बेशे ते तेत्रीसमी आदिशब्द थकी निसीयण तुयट्टण करतानेपण ए चरम के० छेली बेहु आशातना बत्रीशमी तथा तेत्रीसमी जाणवी एटले ए एकवीस गाथायें करी तेत्रीस आशातना देखामी. ॥ १४९ ॥

हवे वांदणाना बत्रीश दोष देखाडे छेः–तेमां प्रथम गाथाए सात, बीजी गाथा

वमे आठ, त्रीजी गाथा वमे सात चोथी गाथा वडे सात अने छेली पाचमी गाथा ए करीने त्रण दोष, एवी रीते पाच गाथाए करीने वत्रीश दोष देखामे छे, तेमा प्रथम नाम मात्र कहीने पछी अर्थ कहेशे:–

मूल अनु० अणाढियंच थद्धंच, पविद्धं परि पिंमयं, टोलगं अंकुस चेव, त हा कछ्न रिगिअं ॥ १४७ ॥ मछुवत्त मणसापउठं तहय वेइया, नय सा चेव नयत, मित्ती गारव कारण ॥ १५० ॥ तेणिअ पडिणियं चेव रुठं तज्जिय मे वय, सढंच हिलिय चेव तहा विप्पलिय चिय ॥ १५१ ॥ दिठ मदिठंच तहा, सिंगच करमोयण, आलिद्ध अमणा लिद्धं, उण उत्तर चूलिय ॥ १५२ ॥ मूअच ढढ्ढर चेव, चुमलिच अपछिम, वत्तीस दोस प्पसुद्धं किइ कम्म पउज्जए ॥१५३॥

अर्थ – पहेलो अणाढिय एटले अनादृत दोष, बीजो थद्ध एटले स्तब्ध दोष त्रीजो पविद्ध एटले पविद्ध दोष चोथो परिपिंमिय एटले परिपिमित्त दोष पांच मो टोलगइ एटले टोलगति दोष छठो अकुस एटले अकुश दोष सातमो कछ व एटले कछप दोष आठमो मछुवत्त एटले मत्स्योद्धत दोष नवमो मनसा प्रदु ष्ट दोष दशमो वेइया बद्ध एटले वेदिकाबद्ध दोष एकादशमो नयसा एटले नय दोष बारमो नयत एटले नजत दोष तेरमो मित्ती एटले मैत्री दोष चौदमो गा रव एटले गर्व सबंधीदोष. पदरमो कारण दोष शोलमो तेणिय एटले स्तेन्य दो ष सत्तरमो पमिणिय एटले प्रत्यनीक दोष अढारमो रुष्ट एटले रुठ दोष ओग णीशमो तज्जित एटले तर्जित्त दोष वीशमो सढ एटले सठ दोष एकवीशमो हीलिय एटले हीलित दोष बावीशमो विप्पलिय एटले परिकुचित दोष त्रेवीश मो दिठमदिठ एटले दृष्टादृष्ट दोष चोवीशमो सिंघ एटले शृग दोष पचीशमो क र एटले करदोष. छवीशमो मोचण एटले मोचन दोष सत्तावीशमो आलिद्ध अ मणालिद्ध एटले आश्लिष्टानाश्लिष्ट दोष अठावीशमो उण एटले न्यून दोष ओ गणत्रीशमो उत्तर चूलिय एटले उत्तर चूलित दोष त्रीशमो मूअ एटले मूक दोष एकत्रीसमो ढढर एटले प्रश्न दोष अने बत्रीशमो चूमलीअ एटले चूमलिकदोष एवी रीते बत्रीश दोषना नाम जाणी लेवा ॥१४७॥ १५० ॥१५१॥ १५२ ॥१५३॥

हवे ए बत्रीश दोषनुं विस्तार सहित वर्णन करे छे – मूल – आयर करण आ ढा, तविवरीय अणाढिय होइ, दवे भावे चउ्तो, चोजगो दव्वउ नइउ ॥ १५४ ॥

अर्थ – आदर विना वादवु, तेने अणाढा दोष कहेछे. आदर करवु ते आढा, अ ने तेथी जे विपरीत एटले अनादर करवु ते अणाढा कहिये एनेज अनादृत ना

मे प्रथम दोष कहे छे. बीजो स्तब्ध दोष छे. तेना द्रव्य अने भावरूप बे भेद छे एमां चतुर्भंगी छे. (१) कोइ द्रव्य वडे स्तब्ध होय छे, अने भावथी नथी होतो, (२) कोइ भावथी स्तब्ध होय ने द्रव्यथी नथी होतो, (३) कोइ भाव अने द्रव्य ए बन्नेथी स्तब्ध होय छे अने (४)कोइ भाव अने द्रव्य ए बन्ने करी स्तब्ध होतो नथी. तेमां जे उदर शूलादिक कारणथी नमी शके नही पण नमवानो भाव होय तो तेने श्रेष्ठ स्तब्ध कहवो. जे कोईपण कारण विना नमी शके तोपण स्तब्ध पणा थकीन मे नही तेने पाडूओ स्तब्ध कहे छे. उक्त चारे भांगामांना जे भावे अने द्रव्ये स्तब्ध न होय तेने उत्तम कहेवो. अने जे द्रव्ये तथा भावे स्तब्ध रहे ते महा पाडूओ जाणवो ए तात्पर्य छे. ॥ १५४ ॥

मूलः– पविद्ध मणु वयारं, जं अप्पिंतोणि जंतिउ होई; जहव तहव उज्झइ, किय किच्चो वर वरंचेव. ॥ १५५ ॥ अर्थः– जे उपचार रहित होय तेने पविद्ध कहे छे. वांदणुं देता जे अनिमंत्रित एटले व्यवस्था रहित होय वांदणुं पूरुंकीधा विना नासी जाय. तेने त्रीजो पविद्ध दोष कहे छे. जेम भारुत प्राणोने कोई पण कामे लगाड्यो छतां धणीनुं काम बराबर थाओ के न थाओ पोतानुं ते भाडा पूरतुं लक्ष राखीने उपर पड्युं ते करवुं एम जाणीने गमे तेवी रीते अस्ताव्यस्त ते क्रिया मात्रने करी छुटो थायछे ते पविद्ध विषे जाणवुं. ॥ १५५ ॥

मूलः– संपिंडि एव वंदइ, परि पिंडिय वयण करणओ वावि.; टोलोव्व उप्फिडंतो, उस्सक्क अहिसक्कणे कुणए. ॥ १५६ ॥ अर्थः– संपिंडित एटले आचार्यादिकने एकठा वांदे अथवा प्रथम ज्यां बत्रीश दोषनां नाम कह्यां छे त्यां ए दोषनुं नाम परिपिंडित कह्युं छे तेनो अर्थ आवी रीते छेः– मुख थकी सूत्रोनां वचनो शिवाय बीजा वचन बोले अने पोताना हाथ अने पग स्थिर राखे नही ते संपिंडित नामे चोथो दोष समजवो. जेम तीड ए नामना वर्षाकालमां एक जातना पक्षी थाए छे ते पृथवी उपर स्थिर थई बेशता नथी, अंही तहीं कूदता फिरे छे तेम जे वांदणु देतां ज्यां त्यां आगो पाछो फर्या करे तेने पांचमो टोलक दोष कहे छे.

मूलः– उवगरणे हत्थंमिव, धितुं निवेसेइ अंकुसं बिंति; विअचिट्ठरिंगणं जं, तं कच्छव रिंगियं जाण. ॥ १५७ ॥ अर्थः–जेम महंत हाथीने अंकुश वडे गमे तेम फेरवे छे तेम शिष्य गुरुने फेरवे एटले सूरि उभा होय के बेठा होय अथवा कोइ कार्य व्यग्रहमां होय तेने अवज्ञा वडे चोलपट अथवा कपडुं पकडीने आसन उपर बेसाडी वांदणुं करे तेने छठो अंकुश दोष कहे छे. वांदणुंदेतां काचबानी पठे आगलने

सावो अथवा पाछले मावो गमे त्या स्वेच्छा वमे फिरवु तेने सातमो ऊछप दोप कहे छे

मूल – उच्चित्त निवेसंतो, उव्वत्तइ मच्छ उव्व जल मज्झे, वंदिउ कामो वन्नं, उ सोव्व परियट्ट ए तुरियं ॥ १५७ ॥ अर्थ – जेम पाणीमा माछलु स्थिर रहे नही, तेम जे वादणु करता स्थिर रहे नही, जेम माछलु घडीकमा बाहेर देखाय घडीक मा पाणीमा गेप थई जाय तेम जे वादणुकरता उठता वेसता त्रबकी मारे विचित्र चाला करे अथवा एकने वादी बीजा आचार्यने वादे तेने आठमो मच्छ दोप कहे छे

मूल –अप्प परि पत्तिएण, मणप्पउं सोय वेइआ पणगं, त पुण जाणू परि ला,णु हिट्ठउं जाणु वाहिवा ॥ १५८ ॥ अर्थ – पोताने अर्थे अथवा बीजाने अ र्थे गुरुद्वाराए काई कार्य सिद्धि न थवाथी तेनो मनमा द्वेप उत्पन्न थाय छे तेमा पोताने आचार्यादिके प्रद्वेप कह्यो ए आत्मअप्रीति इम शिष्यना सवंधीने पण क हेछते परअप्रीति एम इर्षालु थकोवादे तेने नवमो मनप्रदुष्टदोप कहे छे ॥१५८॥

अवतरण – वेदिकादोय पाच प्रकारे कहे छे – मूल – कुणइ करे जाणुवा एगकर ववइ कर जुअल मज्झे, उवछंगे करइ करे नयंति निज्जूहणाईय ॥ १५९ अर्थ –बेहु हाथ गूठण उपर मूकी १ अथवा बेउ हाथनी विचमा ढीचणराखे २ एक गुठण बे हाथनीवचे राखे ३ अथवा खोलामा हाथ राखवा ४ बेहु हातउत्सगे धरे ५ ए पाच प्रकारे वेदिकावद्ध दशमो दोष जाणवो अने जो हू वादणु प्रमुख दईश नही तो आचार्य मने कहाम्नी मूकशे एवो जे भय तेने अग्यारमो भय दोप कहेछे

मूल – भयइव भइ सत्तिवई, उवढइ एहो रयतिवेसतो, एमेवय मोत्तीए, गारव सिस्का विणीउंह ॥ १६० ॥ अर्थ – बीजा मुनिओ भजे छे अनुवर्त्तेछे अथवा भज शे इत्यादिक देखीने हु पण बीजानी पछे वादणु करु तेने बारमो भजत नामे दोप कहे छे जोहु आचार्यने वादू तो मारी साथे आचार्यनी प्रीति थाए अने मित्राइ था ए वगेरे मित्रताना कारणथी जे वादवु तेने तेरमो मैत्री दोप कहे छे मने लोको समाचारिमा पंडित कुशलविनीत जाणे एमज बीजासाधु पण जाणे एवा अभि प्राये जे वादवु तेने चौदमो गारव दोप कहे छे ॥ १६० ॥

मूल – नाणाइ तिगमातु, कारण मिह लोग्र साहय होइ, पूआ गारव हेऊ, नाणग्गहणे विए मेव. ॥ १६१ ॥ अर्थ – ज्ञानादिक त्रण मूकीने जे आलोक सवधी सुखना साधनोनी प्राप्तिने अर्थे वादणु दिए एटले वस्त्र कावल्यादिकनी इ च्छा राखे तेने पदरमु कारण वादणु कहे छे आही कोई आशका करे के एकात ज्ञानादिक आश्रयी वादणुं देता तेने कारण वादणु शावास्ते न कहिये ? तेनो उत्तर

जो पूजाना अभिप्रायथी गौरवनी अभिलाषा करे, अने जो ज्ञानना ग्रहणने अर्थे वांदे. उपलक्षणथी दर्शनादिक पण लेवां तो तेने पण कारण वांदणुंज कहिये.॥१६१॥

मूलः— हाउं परस्स दिट्ठिं, वंदंते तेणियं हवइएयं; तेणोविव अप्पाणं, गूहइ उब्भावणामामे. ॥ १६२ ॥ अर्थः— बीजा साधुनी दृष्टिने चुकवीने वांदणुं करे एटले पोतामां अने साधु प्रमुखमां अंतरो राखीने पोताने छुपावे केमके, जो हुं घणाने देखतां वांदीश तो लाज थशे, अथवा मने बीजाथी लघु जाणशे ए कारण माटे पोताने गोप्य राखीने चोरनी परे जे वांदे ते स्तैन्य नामनो शोलमो दोष.

मूलः—आहारस्स उ काले, नीहारस्सावि होइ पडिणीयं; रोसेण धमधमंतो, जो वंदइ रुठ मेयंतु. ॥१६३॥ अर्थः— आहारना कालनेविषे अथवा नीहारना कालने विषे जे वांदणु दिये तेने सत्तरमुं प्रत्यनीक दोष. दोषे करीने धमधमतो थको अथवा गुरुने क्रोधायमान करतो थको जे वांदणुं करे तेने अढारमो रुष्ट दोष कहेछे.

मूलः— नवि कुप्पिसि न पसीयसि, कठसिवोचेवतज्जिअं एयं; सीसंगुलिमाइहियं, तज्जेइ गुरुं पणिवयंतो. ॥१६४॥ अर्थः—गुरु कोप करता नथी तेम प्रसाद पण करता नथी, एटले घडेली जेम शिव देवनी काठनी पूतली विशेष तेनी परे रहे छे अथवा मस्तके करी आंगलीए करी अथवा भृकुटीए करीने तर्जना करवी तेने उगणीशमो तर्जित दोष कहे छे. ॥ १६४ ॥

मूलः— वीसंभठाणमिणं, सब्भाव जढे सढंभवइएअं; कवडंति कइअ वंतिअ, सढयाविकहोति एगठा. ॥ १६५ ॥ अर्थः—ए वांदणु विश्वासनुं स्थानक छे केमके वांदतां छतां आचार्य तथा श्रावकादिक माहरो विश्वाश करशे. एवा भावे करी वांदे परंतु भलाभावेकरी शुन्यछे तेने वीशमो सठ दोष कहे छे एनेज कपट कैतव अने सठ ए त्रण नामे कहे छे. ॥ १६५ ॥

मूलः— गणिवायगजिठ्ठजत्ति, हीलीउं किं तुमे पणमिऊणं; दर वंदिअंमिविकहं, करेइ पलियं चियं एयं. ॥ १६६ ॥ अर्थः— हे गणिन्, हे वाचक, हे ज्येष्ट हे आर्य इत्यादिक शब्दे करीने गुरुनी हीलना करेने कहे के सुं तने प्रणाम करियें एम कहीने जे वांदणुं करे तेने एकवीशमो हीलित दोष कहे छे. थोडुंक वांदणुं कर्या छतां देशादि संबंधीनी विकथा करे तेने बावीशमो कुंचित दोष कहेछे. १६६

मूल.— अंतरिउंतमसेवा, न वंदई वंदई उदीसंतो; एयं दिठमदिठं, सिंगे पुण कुंभ पासेहिं. ॥१६७॥ अर्थः— अंतरित के० यती प्रमुखने अंतरे रह्यो थको अथवा अंधारानेविषे रह्यो थको कोई देखे नही त्यारे वांदे नही, अने कोईना देखतां

वांदे तेने त्रेवीशमो दृष्टा दृष्ट दोप कहे ले मस्तकने सन्मुख टालीने मावी तथा जमणी ए बन्ने बाजु तरफ वांदणु दिए तेने चोवीशमो शृंग दोष कहे ले ॥१६७॥

मूल – करमिवमन्नइदिंतो, वदणयं आहरति अकरोति, लोऽय कराउ मुक्का, न मुच्चिमो वदण कराउं ॥ १६८ ॥ अर्थ – जेम राजादिकनो कर प्रजाने जरूर देवो पडे ले तेम वादणा संबधी अरिहृतनो कर पण शिष्योए देवो जोइये एम जाणीने जे वादणु दिए तेने पचीशमो कर दोप कहे ले अहित व्रते करीने अमे लोक संबधी करथी तो मुक्त थया लैए पण अर्हत संबंधी वादणा लक्षण करथी मुकाणा नथी एम जाणीने जे वादणुं करे तेने लवीशमो मोचन दोष कहे ले

मूल – आलिद्ध मणालिद्ध,रयहरणसिरेहि होइ चउभंगो, वयण खिरेहिऊण, जहन्न काले वसेसेहि ॥ १६९ ॥ अर्थ – आश्लिष्ट अने अनाश्लिष्ट दोपनी रजोहरण ने मस्तक साथे चतुर्भंगी थाय. प्रथम रजोहरण साथे हाथ लगाडे माथे न लगाडे ए एक भागो, बीजो मस्तके लगाडे पण उधे न लगाडे, त्रीजो मस्तके न लगाडेने रजोहरणे पण न लगाडे, चोथो रजोहरणे लगाडे अने मस्तके पण लगाडे ए सत्तावीशमो दोप समजवो अक्षरोना समूहने वचन कहे ले ते वचनमा प्रमादे करीने एक बे अक्षरो उंला कहे अथवा कोईक अति उतावलो प्रमादना वशे करीने वादणु थोडी वारमा पूरु करे, त्या वचनाक्षर तो रह्या पण शेप अव नामादिक ते आवश्यक पण उंला थाय तेने अठावीसमो न्यून दोप कहेले ॥१६९॥

मूल – दाऊण वदण मत्थएण वदामि चूलिया एसा, मूअव्व सद्दरहिउं, ज वद इ मूयग त तु ॥ १७० ॥ अर्थ –वादणु दईने पली मोटे सादे करी "मत्थएण वदामि" कहे तेने उंगणत्रीशमो चूलिकादोप कहेले मूअव्वके० मूगानी पले मुखथ की शब्द कह्हाडयाविना जे वादे तेने त्रीशमो मूक दोप कहेले ॥ १७० ॥

मूल – ढड्डर सरेण जो पुण, सुत्तघोसेइ ढड्डर तमिह चुडलि विगिण्हिऊण, रयहरणं होइ चुडलि तु ॥ १७१ ॥ अर्थ – मोटा स्वरवडे जे वादणानु सूत्र घोपे उच्चार करे तेने एकत्रीशमो ढड्डर दोप कहेले. अने उमाडनी पले रजोहरण झालीने फरावतो लता जे वादणु दिये तेने बत्रीशमो चुडलिक दोप कहेले एवी रीते वादणाना बत्रीश दोप कही बताव्या ॥ १७१ ॥

हवे नियत अने अनियत ए बे प्रकारना वादणाना स्थानक देखाडे ले तेमा प्रथम आठ नियत स्थानक कहेले – मूल –पडिकमणे सज्झाए, काउस्सग्गा वराह पाहुणए, आलोयण सवरणे, उत्तम ठेय वदणय ॥ १७२ ॥ अर्थ – प्रथम

पडिकमणे एटले अगुणस्थानकथी जे गुणस्थानकनेविषे आववुं तेनेविषे, बीजुं सज्ञाए एटले वाचनादिकनेविषे, त्रीजुं काउसग्ग के० विगयना परिभोगने अर्थे आंबिल प्रमुखनुं विसर्जन थायछे तेनेविषे, चोथुं अपराध एटले गुरुसंबंधी विन यना उल्लंघननेविषे, पांचमुं पाहुणए एटले परोणानेविषे, तेपरोणा बे प्रकारनाछेः– एक सांभोगिक अने बीजा असांभोगिक छे. तेमां सांभोगिक एटले एक समाचारी ना साधुनुं आगमन थयाथी तेने गुरुने पूछी वांदणुं देवुं. अने असांभोगिक एट ले जुदी समाचारीनो साधु आवे तो पहेलां गुरुने वांदणुं दईने गुरुने पूछी वांदे. अने लहुडो होयतो वंदावे. छठुं आलोयण एटलेवांदणुं दईने आलोयणा लेवी. सातमुं संवरणे एटले जे एकासणादि पच्चरकाण घणा आगारे लीधा होय छे त्यां भोजन पछी आगार संक्षेपवाने अर्थे अथवा नोकारसी प्रमुख कीधा थका अजीर्णा दि कारणे, अभक्तार्थ लेतांसंवर वांदणुं थाय आठमुं उत्तमाथे एटले अनशनमांपण वांदणुंदेवुं. १४०तथा १०३ए बे गाथाओना आंक बबल मंडाणा तेथीइहां १३४

हवे वांदणाना छ अनियत स्थानक कहेछेः– मूलः–माण निय कम्म बंधण, आसायण करण पवयण खिसणया; भवबुड्ढि अबोहीए, छ दोसा वंदणा क रणे. ॥ १३५ ॥ अर्थः– (१) ज्यां मान होय, (२) नित्य कर्म बंधन थतुं हो य, (३) आशातनानुं कृत्य होय, (४) प्रवचननी आज्ञानुं उल्लंघन होय, (५) भवनी वृद्धि थती होय (६) अने ज्यां अज्ञानी होय. ए छ स्थानके वंदना कर वी नही. वंदन न करवाने अर्थे ए छ दोष कह्या छे माटेज ए अनियत स्थानक छे

एवी रीते चोवीश गाथाए करी वांदणाना दोष कह्या. आंही बीजो वांदणानो द्वार संपूर्ण थयो. हवे त्रीजो पडिकमणानो द्वार कहे छे.

अथ प्रतिक्रमण द्वार त्रितीय प्रारंभ.

तेना आरंभमां प्रथम प्रतिक्रमण शब्दनो व्युत्पत्ति अर्थ करे छेः–प्रतिए उपसर्ग प्रतिकूल अर्थनेविषे प्रवृत्तछे क्रमशब्द पादना विक्षेपनेविषे प्रवृत्तछे एनो भावः– प्र तीप-प्रतिकूल अथवा प्रतिक्रमण एटले पाछो फरवुं एवो समजवो अथवा पडिकम णंति पडिकमणो कहियें संयमरूप लक्षणवाळुं जे पोतानुं स्थानक ते मुकीने बीजा असंयमरूप लक्षणवाळा स्थानके जे जवुं तेने क्रमण कहे छे. अने ते असंयमरूप लक्षणवाळा स्थानकथी पाछा पोताना संयमरूप लक्षणवाळा स्थानके आववुं तेने प्रतिक्रमण कहेछे. यतः उक्तंः–" स्वस्थानात्यत्परं स्थानं, प्रमादस्य वशाद्गतः ; त त्रैव क्रमणं भूयः प्रतिक्रमणमुच्यते " ए श्लोकनो अर्थः– आवो छेः– जे पोताना

स्थानकथी पर एटले भिन्न स्थान छे, त्या प्रमादने वश थइने गत एटले जवायुं
छता फरी त्याथी जे पोताना स्थानके पाछुं आववु तेने प्रतिक्रमण कहेछे हवे बी
जी रीते अर्थ करे छे – अथवा प्रतिकूल गमन जे क्षायोपशमिक भावथी औद
यिक भावने विषे जवुं तेने पण प्रतिक्रमण कहे छे तथापि तेनो अर्थ तेज
छे प्रतिकूल गमनथी प्रतिशब्दनी सर्वत्र व्याप्ति जाणवी उक्तंच प्रति प्रति प्रवर्त्तन
अथवा शुभ फल जे मोक्ष फलदायकनेविषे नि शल्य यतिने ते प्रतिक्रमण कहि
ये एवी रीते ए प्रतिक्रमण अतीत अनागत अने वर्त्तमान ए त्रणे कालविषयक
जाणी लेवुं अंहि शिष्य प्रश्न करे छे के, प्रतिक्रमण तो अतीत कालने विषेज यु
क्त छे एम कहेलु छे जेमके – ' अईयं पडिकमामि, परु पुन्नं सवरेमि, अणागयं
पच्चरकामीति " आवो प्रमाण छता प्रतिक्रमणने त्रिकालविषयक केम प्रतिपादन
करोछो तेनो गुरु उत्तर कहेछे –अही प्रतिक्रमण शब्दमात्र अशुभयोगथकी निवृत्ति
जाणवी यडुक्तं "मिच्छतिप्पडिक्कमण, तहेव अस्सजमे पडिक्कमण, कसायण प
डिक्कमण, जोगाणय अप्प सथाण " तेकारण माटे प्रतिक्रमण त्रणे कालनेविषे
जाणी लेवु जेमके,पूर्वकृतपापनी निंदा करवी ते द्वारे अशुभयोगनो निवृत्तिरू
प अतीत विषयनो प्रतिक्रमण जाणवो अने सवर द्वारे करी प्रत्युत्पन्न विषय
एटले वर्त्तमान समये सवर करवुंछे तेवर्त्तमान प्रतिक्रमण जाणवो अने प्रत्याख्यान
द्वारे करी एटले पच्चरकाण लेवो ते अशुभ योगनिवर्त्तन पच्चरकाणे अनागत समयनो
प्रतिक्रमण जाणवु इत्यादि ते प्रतिक्रमण दैवसिकादि भेदोएकरी पाचप्रकारे थाय
छे –दिवसना अतनेविषे दैवसिक प्रतिक्रमण थायछे रात्रना अंते रात्रिक प्रतिक्र
मण, पक्षना अते पाक्षीक प्रतिक्रमण, चार मासना अंते चातुर्मासिक प्रतिक्रमण,
अने सवत्सरना अते सावत्सरिक प्रतिक्रमण थायछे दैवसिक शब्दनी व्युत्पत्तितो
दिवस सबंधिथाय कणि दैवसिक इत्यादि तेनेविषे स्थित नर पण बे प्रकारना छे
एक ध्रुव ने बीजा अध्रुव तेमा भरत अने ऐरवत क्षेत्रोनेविषे प्रथम अने चरम ती
र्थंकरना समये बन्नेकाले प्रतिक्रमण करवु तेने ध्रुव कहिये अने महाविदेह क्षेत्रने
विषे सदाकाल तथा भरतादिक दश क्षेत्रनेविषे मध्यना बावीश तीर्थंकरोना समये
कोइ कारणने लीधे प्रतिक्रमण करवु पण अन्यदा न करवु ते अध्रुव कहेवाय छे
यदाह – "सपडिक्कमणो धम्मे, पुरिमस्सय पच्छिमस्सय जिणस्स, मज्झमगाण
जिणाण, कारण जाए पडिक्कमण " प्रतिक्रमण विधि आवी रीते छे – पच विहा

यार विशुद्ध हेउ सिद्द साहु सावगो वावि; पडिकमणं सहगुरुणा गुरुविरहद्द कुण इक्कोवि." ते चिइवंदण इत्यादिके करी कहेछे:—

हवे प्रथम संध्याप्रतिक्रमण विधि देखाडे छे:— मूलः—चिइ वंदण मुस्सग्गो, पुत्तिअपमिलेह वंदणा लोए; सुत्तं वंदण खामण, य वंदण चरित्त उस्सग्गो. ॥ १७३ दंसणु नाणोसग्गो, सुयदेवय खित्त देवयाणंच; पुत्तिअवंदण थुइ तिय, स क्कथयथोत्त देवसिअं. ॥ १७६ ॥ अर्थः—तेमांप्रथम त्रसस्थावर प्राणीए करी रहि त प्रेक्षित प्रमार्जित गमनेविपे इरियावही पडिकम्मीने, चैत्यवंदन विधान करवुं. पछे आचार्यादिकने खमाश्रमणादिक देइने देवसिक अतिचारना चिंतननेअर्थे काउस ग्ग करे; पण काउसग्गमां बहु व्यापारवाला साधु जेटले एक गुण देवसिक अतिचार चिंतवे, तेटले तेथी बमणा अतिचार अल्प हिंडक गुरु चिंतवे तेथी गुरु हलवेथी चिंतवे, त्यारपछी साधु गुरुनी समीपे काउसग्गनो उच्चार करे ते पालीने लोगस उज्जो यगरे नणीने पछीमुहपती पडिलेहिवी; त्यार पछी वांदणो देवुं पछी आलोपति एटले आलोचन आलोववुं कायोत्सर्ग तथा चिंतित अतिचार गुरुने केवा पछी पडिकम ण सूत्र नणवुं साधु ए पण पोते नणवुं अने श्रावकेपण पोते नणवुं त्यार पछी वां दणो आपवुं खामणेति एटले गुर्वादिकने खामणु करे ते प्रथम गुरुने खमावी पछी अनुक्रमे वीजा सर्व मोटाओने खमाववुं ज्यारे पंचकादि गण होय त्यारे त्रीजो खा मणु करवुं ते पंचकमां जे मोटो होय तेने खमाववुं एवी रीते प्रजातना प्रतिक्रमण नेविपे पण तदणुं वंदणयत्ति एटले वांदणु देवुं मूलमां (च) शब्द समुच्चय वा चीछे ए गुरुनो आश्रय करवाने अर्थे अलियावण नामनुवांदणु कहेछे पछी चारित्रातिचारनो काउसग्ग करवो. पछी दर्शन विशुद्धिनिमित्ते तथा ज्ञानातिचार शुद्धि निमित्ते काउसग्ग करवा; त्यार पछी श्रुत समृद्धि निमित्ते श्रुत देवतानो का योत्सर्ग करवो. पछी स्तुति देवी अथवा वीजाए स्तुति देतां शांनलवी. त्यार पछी सर्व विघ्नोनुं निर्दलन करवाने अर्थे क्षेत्र देवतानो कायोत्सर्ग करवो. ते समये एक नमस्कारनुं चिंतवन करीने स्तुति देवी अथवा वीजाए स्तुति देतां शांनलवी. मूलमां चकार समुच्चय अर्थे छे. त्यार पछी नमस्कार करी वेशीने 'पुत्तियत्ति' एटले मुखपोतीका ए करी प्रत्युपेक्षण करवुं; त्यार पछी मंगलादि निमित्ते वांदणुं देवुं. त्यार पछी इच्छामो अणुसहि एम नणीने नीचे वेशी एक गुरुनी स्तुति नणतां छतां प्रवर्द्धमान स्वरे करीने प्रवर्द्धमान एटले श्री महावीर स्वामीनी त्रण स्तुतिओ नणवी. तदनुनर 'सक्कथयंति' एटले शक्रस्तव नणवुं, त्यार पछी 'थो

त्तंति ' एटले स्तोत्र नणवु त्यार पठी दिवसातिचारनी विशुद्धिने अर्थे कायोत्सर्ग करवो ते समये चार लोकस्य उद्योतकर कहेवा एवु गाथामा कह्यु नथी तो पण जाणी लेवुं ' देवसियत्ति ' एटले ए सध्या समये दैवसिक प्रतिक्रमण जाणवु एट ले बे गाथा वमे देवसी प्रतिक्रमणनी विधि कही इति सध्या प्रतिक्रमण विधि

हवे प्रनात प्रतिक्रमण विधि कहे छे – मूल – मिछाउक्कड पणिवा, य दडग काउसग्ग तिअ करण, पुत्तिअ वदण आलो अ सुत्त वदणय खामणय ॥१७७॥ वदणय गाहा तिअ, पाढो उम्मासि अस्स उस्सग्गो, पुत्तिअ वदण नियमो, थुइ तिअ चिय वदणा राउ ॥ १७८ ॥ इहवि पढमे चरणे, दंसण सुद्धीय बीय उ स्सग्गो, सुअ नाणस्स तईउ नवर चितेइ तिहइम॥१७९॥ तइय निसायइआर, चि तइ चरममि कित्तव काह, उम्मासा एग डिणा, इहाणिजा पोरिसि नमोवा॥१८०॥

अर्थ – नूमिकाने मस्तक लगामी, आखी रात्रना अतिचारनो मिछामि डुक्क म दइने, प्रतीपाद दंमक नमोत्थुण कहीने उस्सग्गतियके०काउस्सग त्रण करवा पठी मुहपती पडिलेही, वादणु दइ, आलोअणु आलोइ, प्रतिक्रमण सबंधी सूत्र गुणी, उना थइ, पठीवे वादणा दइ, खामणुकरी वली वे वादणा दइ ' आयरिय उवज्झा ए " इत्यादि त्रण गाथा कही पठी छ मासी तप चितववा सबधी काउसग्ग करवो तेमा छ मासी तपनी चितवना आवी रीते करवी –श्री महावीरना तीर्थनेविषे उ त्कृष्टताथी छ मासी तपवर्त्ते छे माटे हे जीव ए तप तू करी शकशे के नही? एम पोताना अतरमा चितवना करवी पठी जो ते तप पोताथी थइ शके नही तो वली चितवन करवु के एक दिन ओछा छ मासी तप थई शकशे? एम एक एक दिवस ओछो करता ज्यारे ओगणत्रीश दिवश उंछा थई रहे त्यारे तेनो मास एक गणीने पाच मासी तपने विषे प्रथमनी पठे अतर प्रश्न करवु, पठी चोमासी, त्रीमासी, वेमासी अने एक मासी चितवना करवी ते पण जो पोता थी बनी शकतु होय नही तो तेमाथी एक एक दिवस उंछो करता तेर दिवश उं छा करीने वली चितववु के हवे चोत्रीसम तप करी शकाशे के नही? ते पण जो बने नही तो बत्रीसम विषे चितववु एमयावत् पठी दशम, अठम, छठ, चउछ, अने छेवट आंबिल सुधी आववु त्यार पठी निवी एकासणु पोरिसीनी अवधिसुधी नी चितवना करवी एम नवकारशी आदि जेटलु करी शकाय ते पच्चरकाण मनमा चितववु अने ते नमो अरिहताण कहीने पालवु त्यार पठी मुहपती पडिलेही, वे वादणा दईने, पच्चरकाण करवा पठी थुअतिअ एटलेगोडलीए वेशीने गिलोई प्रमु

खचरे नही तेम अल्प स्वर वमे त्रण वर्द्धमान स्तुति कहेवी. अने चैत्यवंदन करवुं. ए रात्रि प्रतिक्रमण विधि कही. इहां विशेषता दर्शावे छेः—इछविय के० आंही पण प्रथम चारित्र शुद्धिनो काउसग्ग करवो. बीजो दर्शननी शुद्धिनो काउसग्ग करवो. अने त्रीजो श्रुत ज्ञाननो काउसग्ग करवो. पछी आटली विशेष चिंतवना करवी एटले त्रीजा काउसग्गमां रात्रि संबंधी अतिचारनी चिंतवना करवी. एनुं कारण बतावे छे. " निद्दामत्तो न सरे, अइआरे काय घट्टणनोन्ने; किइ अकरण दोसावा, गोसाइ तिन्नि उस्सग्गा ॥ १ ॥" वली छेला काउसग्गमां पूर्वेनी पठे मनमां चिंतवना करे. तेनो अनुक्रम पूर्वेनी पठे जाणी लेवो. छमासी तपथी लई ने पोरसी नमस्कार सहितादि सुधी करवुं. इति प्रजात प्रतिक्रमणविधि समाप्त.

हवे पाक्षिक प्रतिक्रमणनी विधि कहे छेः— मूलः— मुहपोत्ती वंदयणं, संबुद्धा खामणं तहा लोए; वंदण पत्तेय खामणाणि खामणाय सुत्तंच.॥१८१॥ सुत्तंअप्पुट्ठा णं, उसग्गोपोत्ति वंदणं तहय; पज्जं त खामणाणिय एसविही परक पडिकमणे ॥ १८२ ॥ अर्थः—देवसी पडिकमणो परिक्रमणा सूत्र सीमा कह्या पछी देवसिअं आलोइयं, तं पडिक्कतं, इछाकारेण संदिसह जगवान पक्खिअ मुहपोत्तिं पडिलेहेमि " एम कही मुहपति पडिलेही, बे वांदणा दई संबुद्ध शब्दे गीतार्थ कहेवो. ते संबंधी खामणो करी, आलोअणा अनंतरे बे वांदणादई, जेष्टानुक्रमे प्रत्येक साधुने खामणुं करवुं; पछी बे वांदणा दईने एक साधु उन्नो रहीने पाक्षिक सूत्र गुणावे ते थइ रह्या पछी बेशीने वली सुत्तंके० पडिकमणा सूत्र गुणीने अप्पुट्ठान एटले उठवुं. (उन्नो थईने पछी मूल गुण, उत्तर गुण विशुद्धि निमित्त काउसग्ग करीने पज्जंत खामणुं, तथा समाप्ति खमावणुं करवुं ए पाक्षिक प्रतिक्रमण विधि थई.॥१८२॥

हवे काउस्सग्गनेविषे लोगस्स श्लोक अने पदनी संख्या कहे छेः—मूलः—चत्तारि दोछुवालस, वीसं चत्ताय हुंति उज्जोया; देसिअ राइअ पक्खिअ, चाउम्मासेय वरिसेय. ॥१८३॥ अर्थः— चार लोगस्स, बे लोगस्स, बार लोगस्स वीस लोगस्स अने चालीश लोगस्स ए अनुक्रमे जे जे पडिकमणामां लोगस्स केवाय छे तेनो अनुक्रम आवी रीते जाणवो. देवसीय पडिकमण, रात्रि पडिकमण, पाखी पडिकमण, चउमासी पडिकमण, अने संवछरी पडिकमण. ॥ १८३ ॥

मूलः— पणवीस अद्ध तेरस, सिलोग पन्नतिरिय बोधवा; सयमेग पन्नवीसं, बे बावन्नाय वरिसम्मी. ॥ १८४ ॥ अर्थः— कहेला प्रत्येक प्रतिक्रमणमांना प्रत्येक लोगस्सना संख्यांकना केटला केटला श्लोको थाय छे ते अनुक्रमे कहे छेः—देवसि

प्रतिक्रमण संबंधी चार लोगस्सना पचीश श्लोक समजवा रात्रि प्रतिक्रमणसंबधी बे लोगस्सना साडाबार श्लोक , पाखी पडिकमण संबंधी बार लोगस्सना पचोतर श्लोक , चौमाशी पडिकमणासबंधी वीस लोगसना सवासो श्लोक अने सवछरी प्रतिक्रमणसंबंधी चालीश लोगस्सना बेशोने बावन श्लोक जाणवा ॥१८४॥

मूल – सायसयगोसद्द, तिन्नेवसया हवति परकमि, पचसय चाउमासो, वरिसि पयछोत्तर सहस्सो ॥ १८८ ॥ अर्थ – संध्या कालना पडिकमणा संबंधी चार लोगस्सना एकशो पद थाय छे प्रनातना पडिकमण संबंधी बे लोगस्सना पचास पद थाय छे पाखी पडिकमण सबधी बार लोगस्सना त्रणशो पद थायछे. चोमासी पडिमण संबंधी वीश लोगसना पाचशो पद थाय छे अने संवछर पडिमण सवंधी चालीश लोगस्सना एक हजारने आठ पद थायछे. ॥१८५॥

मूल – देवसिअ चाउम्मासिअ, सवछरिएसु पडिकमण मज्के, मुणिणो खामिणंति, तिन्नि तहा सत्त पच कमा ॥ १८६ ॥ अर्थ – देवसी प्रतिक्रमण अने रात्रि प्रतिक्रमण तेमज पाखी प्रतिक्रमणमापण त्रण अने पाच खामणा देवानु कह्युछे इहा आवश्यकनी चूर्णिमापाखी पडिकमणाने अधिकारे कह्युछे के, "जहन्नेणतिन्नि,उक्कोसेण सव्वोवि,चउमासे पाच, सवत्सरीये सात अने बृह्द सामाचारियेतो दैवसिक राइयए तिन्नि, पाखीयइ पंच, चउमासाइ सवत्सरइ सत्त, एवी रीते पाखी सूत्रनी वृत्तिमा कह्यु छे एटले दिवशि अने रात्रीनेविषे त्रण अने पक्के पाच तथा चउमासी अने सवछरे सात एवी रीते त्रीजो प्रतिक्रमण द्वार समाप्त थयो

अथ पच्चरकाण द्वार चतुर्थ प्रारभ्यते

मूल –नावि अईय कोडी सहियं नियंटियच सागार , विगयागार परिमाणयच निरवसेसमद्धमय ॥ १८७ ॥ अनुष्टुप् छंद, सकेअंच तद्द्धा पच्चरकाणच दसमय; सकेअ अद्धाहोइ, अणाय दसहा नवे ॥१८८॥ अर्थ – प्रथम पच्चरकाण शब्दनी व्युत्पत्तियुक्त अर्थ दर्शावेछे – पच्चरकाण एटले प्रत्याख्यान एशब्दमा त्रण पद छे एक प्रति बीजो आ अने त्रीजो आख्यान तेमा प्रति एटले अविरति स्वरूप प्रवृत्तिने प्रतिकूल पणे आ एटले आगार करवाने स्वरूपे मर्यादाए करीने आख्यान कहेता कथन ते प्रत्याख्यान एवो अर्थ थाय छे ते आ ग्रंथना आरनमा ज्या सर्व द्वारोना नाम कह्या छे त्या ए द्वारनुं नाम लखता एनो अर्थ पण कहेलोछे. ते प्रत्याख्यान बे प्रकारनु छे –मूल गुणरूप अने उत्तर गुणरूप यतिने मूल गुण महाव्रतछे, श्रावकना मूल गुण अणुव्रत. यतिना उत्तर गुण पिंड विशुद्धयादि, अने श्रा

वकना उत्तर गुण शिक्षाव्रत छे. हिंसादिकनी निवृत्तिरूपे करी मूल गुणोनुं प्रत्या ख्यानत्व थायछे; प्रतिपक्ष निवृत्तिरूपे करी पिंडविशुद्ध्यादिक अने दिग्व्रतादि उत्तर गुणनुं प्रत्याख्यानत्व थाय छे. त्यां पोते करेला प्रत्याख्यान कालनेविषे विनय सहित सम्यक् उपयुक्त गुरु वचननो उच्चार करतां प्रत्याख्यान करेछे. ते प्रत्याख्याननेविषे चतुर्भंगी थायछेः– जेम के, पोते प्रत्याख्याननुं स्वरूप जाण तो छतां जाणनारा गुरुनीपाशे करेछे ए प्रथम भंग; गुरु जाणनारा होय अने पोते अजाण छतां गुरुनीपाशे करे ते द्वितीय भंग; शिष्य जाण होय अने गुरु अजाण छतां तेनी पासे करे ते तृतीय भंग; अने गुरु तथा शिष्य बन्ने अ जाण छतां गुरुनी पासे करे ते चतुर्थ भंग जाणवो. ए चार भंग पोताना मने कल्पीने कह्या नथी पण सिद्धांतनेविषे कहेला छे. यदाहः– "जाणगो जाणग सगासे जाणगो अजाणग सगासे अजाणगो जाणग सगासे अजाणगो अजाण ग सगासे इत्यादि." तेमां प्रथम भंग शुद्ध छे. केमके, बन्नेने जाणपणुं छे. बीजो भंग पण शुद्ध छे. केमके, गुरु जाणनार अने शिष्य अजाण छतां तेने संक्षेपेथी बोध करी प्रत्याख्यान करावे छे. अन्यथा अशुद्ध छे. त्रीजो भंग जो पण अशु द्ध छे, परंतु ए पण तथाविध गुरुनी अप्राप्ति छतां गुरुना बहु मानेकरी गुरुसंबं धी पिता, पितृव्य, बंधु, मामा, अने शिष्यादि बीजापण कोई साक्षी करीने ज्यारे प्रत्याख्यान करेछे त्यारे शुद्ध छे. चोथो भंग अशुद्धज छे. ॥ १८७ ॥ १८८ ॥

अ० उत्तर गुण प्रत्याख्यान प्रतिदिन उपयोगित्वेकरी कहेवाय छेः–ते पच्चरका णना दश प्रकार छे ते कहेछेः– पहेलो भावी पच्चरकाण, बीजो अतीत पच्चरकाण, त्रीजो कोटि सहित पच्चरकाण, चोथो नियंत्रित पच्चरकाण, पांचमो सागार पच्चरका ण, छठो विगतागार पच्चरकाण, सातमो परिमाणकृत पच्चरकाण, आठमो निर्विशेष पच्चरकाण नवमो सांकेत पच्चरकाण, अने दशमो अद्धा पच्चरकाण छे. तेमां नवमो सांकेत पच्चरकाण आठप्रकारे छे. अने दशमो अद्धा पच्चरकाण दश प्रकारे छे.

मूलः– होही पज्जोसवणा, इतछ न तवो हवेज कालंमे; गुरु गण गिलाण सिरकग, तवस्सि कज्जा उलत्तेण. ॥ १८९ ॥ इअ चिंतिअ पुव्वं जो, कुणइ तवंतं अणागयं बिंति; तमइक्कंतंते णे, व हेछणातव इजं ठहं. ॥ १९० ॥ अर्थः– प्रथ म भावि पच्चारकाणनुं वर्णन करे छेः– गुरु एटले आचार्यादि, गण एटले साधुनो समूह, ग्लान एटले रोगे करीने ग्रसित शिष्य, अव्यंजन जात एटले नाना चेलाउ अने तपस्वी एटले उत्कृष्ट तपना करनारा एउं संबंधी जे कार्य विश्रामणादिक था

य छे तेणे आकुल व्याप्त पणाथी मारु मन व्याकुल थवाथी पर्युषणादिक पर्वना दिवशे अष्टम्यादिक तप जो थइ शकशे नही तो मने ए लाजनी हाणी थशे इयचिंति के० एवो चितवीने जे कोई ते पर्व आव्यानी पहेलाज ए तप करवा विषे गुरुनी पाशे पच्चरकाण लइने नावि शुन कार्यनी सिद्धि करी लेवाना हेतुथी जे तप करेछे तेने अनागत नावी तप तीर्थकरादिक कहे छे ए पहेलो नावी पच्चरकाण जाणवो हवे बीजो अतीत पच्चरकाण देखामे छे.– अनागत नावी तपनी पछे पूर्वोक्त कारणोने लीधे पर्युषणादि पर्वने दिवशे जो तप थइ शक्यो न होय तो ते पर्व गया पछी इच्छित तप करवो तेने अतिक्रांत अतीत तप कहे छे ॥ १८९ ॥ १९० ॥

मूल – गोसे अप्रत्तछं, ज काउ तं कुणइ बीअ गोसेवि, इअ कोडी इुगमिलणे कोडी सहियति नामेण ॥ १९१ ॥ अर्थ – हवे त्रीजा कोटि सहित पच्चरकाणनुं स्वरूप कहे छे – प्रनातना समये अनकार्थ एटले उपवास करीने एमज आंबिल, नीवी, एकासणु, अने एकलठाणो प्रमुख व्रत करीने वली बीजा दिवशमा प्रनातने समये गत दिवशनी पछेज व्रतनो आरम्न करवो त्यारे गतदिवशना प्रनात समयथी व्रतनो आरम्न थयो ने वर्त्तमान दिवशना प्रनात समयमा अंत थयो कहेवाय ते पूर्व व्रतना अंतने समये पूर्वनी पछेज वली बीजा व्रतनो आरम्न करवो एम एक पछी एक शृखलाबद्ध एकनो आरम्न अने बीजानो अंत एवा कोटिक्रम वडे जे तप करवो तेने कोटि सहित पच्चरवाण कहे छे ॥ १९१ ॥

मूल – हिछेण गिलाणेणव, अमुग तवो मुगदिणमि नियमेण, कायव्वोत्ति निअटिअ, पच्चरकाण जिणाविति ॥ १९२ ॥ अर्थ – नियत्रित पच्चरकाण कहेछे –हिछेण एटले निरोगता छते अथवा गिलाणेणके० सरोगीछते पण चितवेजे अमुक दिवशे अमुक छठ अठमादिक तप मारे जरुर करवो एवा नियमेण के० निश्चय वडे जे तप करवो तेने त्रिलोकनाजाण नगवत नियंत्रितनामे चोथो पच्चरकाण कहेछे १९२

अवतरण –ए तप कया कालेहतो ते देखामे छे मूल – चोदस पुविसु जिण कप्पिएसु पढमंमि चेव सघयणे, एववोछिन्न चिय, थेरावि तया करे सीय ॥ १९३ ॥ अर्थ – चौद पूर्वना धरनार अने जिनकल्पीनेविषे वली प्रथम वज्रऋषन नाराच सघयणनेविषे एतप विछेद गयोपण ए तपने तेकाले स्थविरकल्पी करता हतां

अवतरण – सागार नामे तप अथवा पच्चरकाण कहे छे मूल – महत्तरयागाराइ, आगारेहि जुअंतु सागार, आगार विरहिय पुण, नणिय मणागार नामतु ॥ १९४ ॥ अर्थ – महत्तरागारेण इत्यादिक आगारे करी सहित होय तेने सागार

तप अने ए आगारे करीरहित होय तेअनागार नामे तप· एवी रीते श्रीतीर्थंकर अने गणधरादिके कह्युंछे. ए पांचमो आगार ने छठो अनागारपच्चरकाण कहेवायछे.

आंही कोई आशंका करेके "अन्नछणा नोगेणं, सहसागारेणं" एमूकीने महत्त रादि आगारेकरी रहित अनागार कहेवानुं कारण शुं तेनो उत्तर आवी रीतेछेः—

मूलः— किंतु अणा नोगाइह, सहसागारेयडन्नि नणियव्वा; जेणतिणाइ खवि ज्ञा, मुहंमि निविगिज्ञ वाकहवि ॥ १९५ ॥ इय कय आगारडुगपि, सेस आगार रहिअमणागारं; डुन्निरक वित्ति कंता,र गाढ रोगाइ एकुज्ञा ॥ १९६ ॥ अर्थः— अनानोग एटले नोला होय अथवा जेनी स्मरणशक्ति ओछी होय तेथी पच्चरकाण नुं स्मरण रहे नही. ते अने इहां सहसात्कारेकरी मुखमां तृणादि घाले, अथवा पोतानी मेले कांइ पदार्थ मुखमां पडे, तेनो शो उपाय थाय? इयकय के० ए कार णथकी ए वे आगार कस्या छतां पण अनागार कहेवायछे. ते अनागार कयां करवा ते कहेछेः— डुन्निरक, एटले ज्यां डुकाल पड्यो होय अनेफिरतां पण वृत्ति मलती नहोय ते डुर्निक्ष अने वृत्तिकांतार ते वृत्तिकहेतां वर्त्तवुं एटले जेणेकरी शरीरनो निर्वाह चाले ते वृत्तिनिक्षा प्रमुख ते विषयक कांतार ज्यां होय तेने वृत्ति कांतार कहेछे. जेम अटवीमांनिक्षा मले नही. तेमज सिणवल्ल्यादि गाममां अदाता ब्राह्मणो प्रमुख होय तेथी, अथवा शासनना द्वेषी होय तेना आकीर्ण पणाने लीधे निक्षा न मले ते ठेकाणे. वली कोइ मोटो रोग थयो होय ते मटाडवा शारू कांइ ग्रहण करवुं पडे आदि शब्दथकी कांतार ते केसरी सिंहनी आपदावडे करवुं पडे ते.

मूलः— दत्तीहिव कवलेहिव, घरेहिं निरकाहिं अहव दवेहिं; जो नत्तपरिच्चायं करेइ परिमाणकम्मेअं ॥ १९७ ॥ अर्थः— दांतनी संख्याए करी कोलीआनी संख्याए करी अथवा घेरोनी संख्यायें करी संक्षेप निक्षा ते संसृष्टादिक तेणे करी, अथवा ड्व्य ते दूध, उदन, मूग, प्रमुख तेणे करीने जे कोई शेष आहारनो परित्याग करे, तेने परिमाण कृत सातमो पच्चरकाण कहे छे. ॥ १९७ ॥

मूलः—सव्वं असणं सव्वं, च पाणगं खाइमंपि सव्वंपि; वोसिरइ साइमंपिहु, सव्वं जं निरवसेसंतं. ॥१९८॥ अर्थः—असण शब्दनो अर्थ संस्कृतमां अशन थाय छे. ए शब्द अश् धातु मांथी थयो छे. ए धातु नोजनने अर्थे वर्त्ते छे. अश्यते एटले जे जमीए छैए ते अशन छे. पाणग शब्दनो संस्कृतमां पानक थाय छे. ए शब्दनी मूल धातु पा छे. ते पीवानी क्रियाने अर्थे वपराय छे. तेनुं रूप पान थाय छे तेने करिये ते पानक. खाइमनो संस्कृतमां खादिम शब्द छे. एनी मूल धातु खाद् छे

खावाने अर्थे वपराय ठे तेनुं रूप खादिम थाय ठे अने स्वाद (ष्वर्द) ए धातु आस्वादने अर्थे वपराय ठे तेनुरूप स्वादिम थायठे हवे समयजाणये जे निरुक्ति तेणे करीव्युत्पत्ति दर्शावे ठे. आशु एटले उतावळपणे, नूखने उपशमावाने अर्थे अशन शब्द ठे प्राणेंड्रियादि दशने तृप्तिकार पणे वर्त्ते तेपान शब्दनो अर्थ जाणवो. ख शब्द आकाशवाची ठे तेथी मुखना पोलाणने ते रूपे करी तेमा वस्तु खवाय ठे तेने खादिम कहे ठे अने रसादिक स्वाद वडे स्वादयति स्वादरूपी गुणवालो जे पदार्थ तेने स्वादिम कहे ठे एवी रीते जे ए अर्थ देखाड्यो ते यद्यपि एकार्थिक ठे, तोपण जे तथाविध ज्ञानथी रहित बाल ठे तेने सुखाववोधने अर्थे अने विवक्षित द्रव्यनी सुखे परिहरणादिने अर्थे एभेद कल्पना देखाडीठे एवाउक्त प्रकारना अशनादिक सर्वनु जे वोसिरवु तेने निरविशेष नामे आठमो पच्चरकाण कहेठे.

मूल —केयंगिहति सहते, ण जेउतेसि इमतिसाकेय, अहवा केयं चिध, सकेय मे वाहु साकेयं ॥ १ए ए ॥ अर्थ —केत शब्दनो अर्थ घर थायठे तेणे करीने जे सहित होय ते ग्रहस्थ जाणवो ए साकेत अथवा केत शब्दनो अर्थ चिन्ह पण थायठे एटले अंगुठादि चिन्ह प्रमुख सहित जे होय तेने साकेत सचिन्ह कहेठे

अवतरण —ए नवमो साकेत पच्चरकाण आठ प्रकारे थायठे ते कहेठे. मूल —अंगुठिमुठि गठि, घरसेउस्सास थिवुग जोइरके, पच्चरकाण विचाले, किच्चमिण मजिगहे सुविर्य ॥२००॥ अर्थ — अगुष्ठादि आठ पच्चरकाण एवी रीते करवा ते पच्चरकाणने विचाले थाय एटले कोइके पोरसि प्रमुख पच्चरकाण कीधो ठतां ते पोरिसिनोकाल पूरो थइ रह्या पठी मनमा कल्पना थाय के मारे अमुक एक काम करवु ठे ते काम करीने पठी जमीश त्यांसुधी वली साकेतक पच्चरकाण करु तो सारु एम विचारी पहेलो "अगुठसहियं पच्चरकामि" एटले ज्यासुधी मूठमां आंगोठो राखुवु त्यांसुधी पच्चरकाणनी शीमाथइ एमज बीजो मूठ वाधवी तेने मूठसहियंपच्चरकामी त्रीजो गांठ वाधवी ते गांठिसहिय पच्चरकामि चोथो घरसहियं पच्चरकामि पांचमो सेउपरसेउ एटले आगनो परसेवो ते ज्यांसुधी परसेवानो विंदु नीकले त्यांसुधी ते सेउसहियंपच्चरकामि ठठो श्वासोश्वास एटले उस्साससहियं पच्चरकामि सातमो थिवुग एटले पाणीनो पपोटो ते सहित, एटले थिवुग सहियं पच्चरकामि, आठमो जोइ एटले दीवा प्रमुखनी ज्योति सहित, ते जोइ सहियं पच्चरकामि, ए आठ प्रकारनो नवमो साकेत पच्चरकाण कहेवायठे ए पच्चरकाण जेम प

च्चरकाण विचाले थाय छे तेम अभिग्रहनेविषे पण थाय छे अने ज्यां सुधी गुरु मांमलीमां आवे नही त्यां लगे साधुने पण एपच्चरकाण थाय छे. ॥२००॥

हवे दशमो अद्धापच्चरकाण कहेछेः—मूलः—अद्धाकालो तस्सय, पमाण मद्धंतु जं भवे तमिह; अद्धा पच्चरकाणं, दसमंतु पुण इमं भणिअं॥२०१॥ अर्थः—अद्धा शब्द वडे काल जाणवो. तेनो जे प्रमाण मुहूर्त्त, प्रहर, प्रमुख उपचारथी जाणी लेवुं. एटले दशमो काल दर्शक अद्धा पच्चरकाण तीर्थंकर गणधरे कह्यो छे. ॥ २०१ ॥ ए पच्चरकाणनो चालना पूर्वक जघन्य कालमान कहेछे.

मूलः— अद्धा पच्चरकाणं, एयंतु जइ विनेव कालंतु; तह वि जहन्नो कालो, मुहुत्त मित्तो मुणेयव्वो ॥ २०२ ॥ अर्थः— अद्धा प्रत्याख्यान एयंतु के० ए यद्यपि कह्युं तथापि काल मान कह्यो नथी तोपण जघन्ये मुहूर्त्त मात्र जाणवो. ॥२०२॥

हवे अद्धा पच्चरकाणना दश भेद देखाडे छेः— मूलः— नवकार पोरिसीए, पुरिमड्ढेकासणेगठाणेय; आयंबिल अभत्तठ्ठे, चरिमेय अभिग्गहे विगई ॥ २०३ ॥

अर्थः— नवकारसी, पोरिसी, पुरिमड्ढ, एकासणो, एकलठाणो, आंबिल, उपवास, दिवसचरिम अथवा भवचरिम, अभिग्रह, अने विगइ, ए दश नामछे

हवे नोकारसी प्रमुख दश पच्चरकाणनी आगार संख्या कहे छेः— मूलः— दोचेव नमुक्कारो, आगारा छच पोरिसीएउ; सत्तेवय पुरिमड्ढे, एकासणगंमि अठ्ठेव. ॥२०४॥ सत्तेगठ्ठाणस्सउ, अठ्ठेवय अंबिलंमि आगारा; पंचेवय अ भ्भत्तठ्ठे, छ प्पाणे चरिम चत्तारि. ॥ २०५ ॥ पंच चउरो अभिग्गहि, निव्वीए अठ नवय आगारा; अप्पाउरणे पंचउ, हवंति सेसेसु चत्तारि. ॥ २०६ ॥ अर्थः— प्रथम "नोकारसी भंगपरिहारार्थे" अन्नछणाभोगणं, अने सहसागारेणं, ए बे आगार जाणवा. "पोरसी भंगपरिहारार्थे" अन्नछणाभोगेणं, सहसागारेणं, पछन्नकालेणं, दिसामोहेणं, साहुवयणेणं, अने सव्वसमाहिवत्तियागारेणं, ए छ आगार छे. साढ पोरसी भंगपरिहारार्थे पण एज छ आगार जाणी लेवा. पुरिमड्ढनेविषे उपलक्षणथी अवड्ढनेविषेपण पोरसी अथवा साढ पोरसी भंगपरिहारार्थे कहेला छ आगार लइने तेओमां महत्तरागार मेलवीने सात आगार समजी लेवा. एकासणा भंगपरिहारार्थे अन्नछणाभोगेणं, सहसागारेणं, सागारिआगारेणं, आउंटणपसारेणं, गुरु अभ्भुठाणेणं, पारिठावणीआगारेणं, महत्तरागारेणं, अने सव्वसमाहिवत्तिआगारेणं, ए आठ आगार छे. अने बेआसणा भंगपरिहारार्थे पण एज आठ आगार जाणवा. एकलठाणाभंगपरिहारार्थे पण आउंटण पसारे

ए विना बाकीना सात आगार एकासणानीपठे जाणवा. आविल नंगपरिहारार्थे अन्नछणानोगेण, सहसागारेण, लेवालेवेण, गिहछसंसठेण, उखित्तविवेगेण, पारि ठावणीयागारेण, महत्तरागारेण, अने सवसमाहिवत्तियागारेण ए आठ आगार ठे उपवास नंगपरिहारार्थे अन्नछणानोगेण, सहसागारेण, पारिठावणीयागारेण, महत्तरागारेण, अने सव समाहिवत्तियागारेण, एपाच आगारठे पाणीनंगपरिहारार्थे, लेवेणवा, अलेवेणवा, अछेणवा, बहलेणवा, ससिछेणवा, अने असिछेणवा ए ठ आगारठे दिवस चरिम नंगपरिहारार्थे" अन्नछणा नोगेण, सहसागारेण, महत्तरागारेण, अने सवसमाहिवत्तियागारेण ए चार आगारठे वली नवचरिम नंगपरिहारार्थे महत्तरागार, तथा सवसमाहिवत्तियागार ए बन्नेनु काइ काम नथी एम जोते जाणे तो अन्नछणानोगेण, अने सहसागारेण ए वे ठता पण ते निरागार ठे. अनिग्रह पच्चरकाण नंगपरिहारार्थे" दिवस चरिमनेविषे कहेला चार आगार जाणी लेवा इव्य, क्षेत्र, काल, तथा नाव ए चार प्रकारे अनिग्रह थाय ठे तेने विषे पूर्वोक्त चार आगार कह्या ठे ते वली कोइक स्थले पाच पण कह्या ठे नीवीनेविषे, आविल पच्चरकाणमा कहेला आठ आगार लइने तेमा पडुच्चमरकिएण उमेरवो एटले नव थाय ठे अने केटलाक आठ पण कहे ठे नीवी शब्दनो व्युत्पत्ति सहित अर्थ कहे ठे – एनो मूल शब्द सस्कृतमा निर्विकृतिक ठे एमा नि उपसर्ग ठे अने विकृतिक पदठे. नि उपसर्ग अनाव देखाडे ठे अने विकृतिक एटले चित्तने विकार करणार ते विकृति निर्गत थई एटले विकृति नही तेथी निर्विकृतिसिद्ध थयु अथवा मूल सस्कृत शब्द निर्विगतिक ठे एमा पण प्रथमनी पठे नि उपसर्ग अनाव वाची अने विगतिक शब्द वखे पाडुइ गतिनु निर्गतन सिद्ध थाय ठे एटले जे करवाथी प्राणीनी नरशी गति निवृत्त थाय ठे माटे एनु नाम निरविगतिक कहिये एने आठ अने नव आगारनो कारण ते नवणी उगाहिम ए गाथायेकरी आगल कहेसे अप्रावरणानिग्रहनेविषे पूर्वोक्त इव्यादि अनिग्रह पच्चरकाणमा कहेला चार आगार लईने अने तेओमा पाचमो चोलवट्टागारेण ए आगार उमेरवो ए आगार श्रावक प्रमुखना आववाथी चोल पटे लेता पण नग थाय नही ए आगार कीजे त्यारे पांच आगार जाणवाअन्यथा शेष सर्व अनिग्रहनेविषे चार आगार जाणवा

नीवी पच्चरकाणनेविषे आठ आगार पण कह्या ठे ने नव आगार पण कह्या ठे तेनु कारण शु? ते कहे ठे – मूल – नवणी ओगाहिमगे, अद्दव दहि पिसिअ घय गुडेचेव, नव आगाराएसि, सेस दवाणच अठेव ॥ २०७ ॥ अर्थ –नव

नीत एटले माखण, ओगा हिमग कहेतांपकवान अद्दव दही एटले कढीए मद्य दधि पिशित एटले मांस, घृत, तथा गोळ प्रसिद्ध छे एटली नवनीतादि अद्दव विगयनेविषे नव आगारछे जेनो उक्खित्त एटले विवेक करी सकिये के जेनुं मूळ कारण द्रव्य जुदुं छतां पछी परिणामथी रूपांतर थयुं छे अने ए विषयमां अद्रव्य कह्युं छे. एवा पदार्थनेविषे नव आगार थाय छे अने बाकी जेनो विवेक करी स कीयेनही तेनेविषे आठ आगार थाय छे. ॥ २०७ ॥

पूर्वे "सव्वं असणं सव्वं च पाणगं" ए गाथामां चार असनादि कह्या छे. तेउ नु विवेचन करीने देखाडे छेः– मूळः–असणं उयण सत्तुग, मुग्ग जगाराइ खज्ज ग विहीय ; खीराइ सूरणाई मंमग पभिइ उविन्नेयं. ॥ २०८ ॥ अर्थः–अशन एट ले चावळादिक धान सघळुं समजवुं, सातु, मूग, प्रमुखनी जगाराइ एटले राब अ थवा पेज बनावे छे ते खज्जग विधि एटले खाजा, मांडा, मोदक, सुआली, घेवर, लापसी, अने साकली प्रमुख समस्त पकवाननी जाति जाणवी. अने क्षीर एटले दूध. आदि शब्द वडे दही, घृत, छास, तीमण रसाळादिक मेवा जाणवा. वळी सूरण प्रसिद्ध छे. आदि शब्दे आधु प्रमुख सगळी वनस्पतिना साळणानो परिग्रह जाणवो. वळी मांडा प्रभृति प्रभृतिना ग्रहणवडे रोटी कूलिर, इडर इत्यादि सम जी लेवा. ए सर्व पदार्थोने अशन जाणवो ॥ २०८ ॥

हवे पानक कहे छे. मूळः– पाणं सोवीरजवो, दगाइं चित्तं सुराइयं चेव; आ उक्काउ सव्वो, कक्कडगजलाइयंच तहा. ॥ २०९ ॥ अर्थः–पान एटले पानक पदा र्थ. सोवीर एटले कांजी, यवोदिकादि एटले यवादिक धाननोनुं धोवण. आदि शब्दे करी गोधूम, चोखा, तथा कोद्रवादिकनुं धोवणनो पाणी. चित्र एटले नाना प्रका रनो सुरादि संबंधी प्रवाही पदार्थ. अंही पण आदि शब्द वडे सरको लेवो. आ उक्काउ अपकायना जेटला भेद कह्या छे भोमंतरिक्ख इत्यादि समस्त जाणवा. तेम कक्कडग एटले काकडी खडबुजा प्रमुखमांथी जे पाणी नीकळे छे ते जाणवुं. आदि शब्दवडे खजूर, द्राक्ष, नाळीयर, प्रमुखनी आंबीलवाणी इत्यादि जाणवा. २०९

हवे खादिम कहे छेः– मूळः–भत्तोसं दंताई, खज्जूरगनालिकेर दक्काई ; कक्कड अंबड फणसा,इ बहुविहं खाइमं नेयं, ॥ २१० ॥ अर्थः–भक्तोष एटले भूजेला चणा, गोधुम, अने जव अने दंताई एटले दांतोने हितूउदात्य गुडादि आदिशब्दवडे चा रोळी, खांड, अने शाकर एमज सर्व जातनी सुखडी अथवा दंतादि देशविशेषे प्रसिद्ध गुळें करी संस्कारयुक्त दंत पवनादिक तेमज नाळियर, खजूर, द्राक्ष आदि

शब्दे अखोम्म वगेरे जाणवा तेमज फल विशेष कक्कड एटले काकडी, आंबा, फणस, आदि शब्दे करी केला प्रमुख सर्व फल लेवा, एवी रीते बहु विहके० अनेक प्रकारे खादिम जाणीलेवु ॥ २१० ॥

हवे स्वादिम कहे छे – मूल – दंतवण तंबोल, चित्तं तुलसी कुहेडगाईय, महु पिप्पलि सुंगाई, अणेगहा साइम नेयं २११ अर्थ – दतवण एटले जेणेकरी दांतनी शुद्धि थाय छे एवी बावल प्रमुखनी दाल ते प्रसिद्ध छे तांबोल एटले नागवेलिना पान अने शोपारी प्रमुख चित्रके० अनेक प्रकारना थायछे ते तुलछी कुहेडक एक जातनुं फल विशेष आदि शब्दे करी जीरो, वरेआली, लेवा, महुके० मधु, पीपरी, सूठ आदि शब्द वडे गुल मरचां, अजमोद, हरडे, बहेडा अने आमला तथा जेकटु नाडादि सर्वे लेवा एम अनेगहाके० अनेक प्रकारे स्वादिम पदार्थ जाणवा

हवे असनादिमा जे विगइ जेमां आवे छे ते देखाडे छे – मूल – पाणम्मि सरइ विगई, खाइम पक्कन्न अंसउं नणिउं, साइम गुलमहु विगई, सेसाउ सत्त असणमि २१२ अर्थ – पानक पदार्थोमा मदिराविगइ कह्यु छे खादिमनेविषे पक्कन्न असउं के० पकवानाश विगइ कह्याछे स्वादिमनेविषे मधु, अने गुलादिपदार्थ विगइ थाय छे बाकी सात विगइ असणमिके० धान्यमा जाणवा नवरके० एटलो विशेष जे सरउंमद खादिमगुलनेविषे तलेला गुदरनो अवयव जाणवो ॥ २१२ ॥

हवे छ प्रकारनी शुद्धि कहे छे – मूल अनुष्टुप् छंद – फासिअं पालिअ चेव सोहिअं तीरअं तहा; कित्तिअ माराहिय चेव, जइज्जा परि सम्मिउं ॥ २१३ ॥ अर्थ – स्पर्शी कखु, पाल्यु, शोध्यु, निश्चे तीखुं, तेमज कीर्त्यु, आराध्यु, वली आदर कखुं एवा पच्चरकाणविषे विशेष जइज्जा के० यत्न करवो ॥ २१३ ॥

एवा पच्चरकाणने विषे नाम मात्र कहीने हवे गाथाए करीने व्याख्यान करेछे

मूल – उचिए काले विहिणा, पत्तंज फासिअ तय नणिय, तह पालिअं च असइ, सम्म उवओग पडियरियं ॥२१४॥ अर्थ –साधु अथवा श्रावकना पच्चरकाणनो अर्थ कहेछे – समस्त प्रकारे जाणतो छता सूर्यउदय थयानी पहेला पोतानी साखे चैत्यस्थापना चार्यनी समक्षे पोताना विवक्षित पच्चखाणनो अंगीकार करीने पछी चारित्र पात्र गीतार्थ गुरुने समीपे विधि वडे कृतकर्म वादणु करीने विनये करी रागादि रहित उपयुक्त थयो थको अजली बंध करीने जीणे अवाजे गुरुना वचन पछे जेवारे उचरे तेने फासिअ कहेछे तेमज पालित एटले असइ कहेता वारवार तेज पच्चखाणनो उपयोग चितवो तेणेकरी सहित करीपालवो ते पालित जाणवो.

मूलः– गुरु दत्त सेस नोयण, सेवणयाएय सोहियं जाण; पुन्नेवियेवि काला वज्ञाणा तीरियं होइ. ॥ २१५ ॥ अर्थः– गुरुने पहेलां आपीने तेनो रहेलो शेष नोजन जे असनादि तेनुं सेवन करवुं एटले जमवुं. तेथी शोनित पच्चखाण कहे छे पुन्नेवि पोरिसी प्रमुख जे पच्चखाण कीधेलुं होय ते पूरुं थया पछी वली थो डाक कालशुधी अवस्थान रहेवुं तेने तीरित कहे छे. ॥ २१५ ॥

मूलः– नोयण काले अमुगं, पच्चखायंतु नुंज कित्तीयं; आराहियं पयारे, हि सम्ममे एहि निछविअं ॥ २१६ ॥ अर्थः– नोजन काल एटले जमवाना समये अमूक में आज पच्चरकाण कीधो छे. एवीरीते जमवानेकीर्त्तित कहे छे. अने जे स म्यक् एटले पूर्वोक्त प्रकारे करीने निष्टापणे पामड्यो तेने आराधित कहे छे.॥२१६॥

आगार कहतोथको हेतु देखाडे छेः–मूलः–वयनंगे गुरु दोसो, थेवस्स विपाल णा गुण करीय; गुरु लाघवं च नेयं, धम्मंमि अओय आगारा. ॥ २१७ ॥ अर्थः– व्रतनंग एटले नियमना विराधवाने विषे श्री नगवंतनी आज्ञानी विराध ना थवाने लीधे गुरु दोष एटले मोटा अशुन कर्म बंधादिरूप दूषण, थाय छे अने जो आज्ञासहित थोडा पण नियमनी अनुपालना एटले जे आराधना करतां तो ते गुणे करी विशुद्ध परिणामरूप पणाने लीधे कर्म निर्जरा लक्षण उपकारनी कर वावाली थाय छे कारण के ते विशुद्ध परिणाम स्वरूपत्वपणु छे माटे एवो थोडो व्रत पालवो पण नलुं छे चारित्र धर्मनेविषे अथवा उपवासादिक कीधे छते जो असमाधी उपजे, तो तेने औषधादिक देवाथीजे समाधि संपादान करवी तेविषयी निर्जरा लक्षण जे गुण तेगुरु एटले सार जाणवो अने जो औषधादि दइए नही तो लघुगुण थाय ते असार जाणवुं. जे एकांतनो आग्रह छे ते प्राणीने एकांत अवगुणनो करवावालो छे. अन्यके०ए कारण माटे एआगार, पच्चरकाणनेविषे अवश्य करवा.

हवे विगइ देखाडे छेः– मूलः– डुद्ध दहि नवणीयं, घयं तहा तेल मेव गुम मज्जं; महु मंसं चेव तहा, उंगाहिमगं च विगईउ. ॥ २१८ ॥ अर्थः– दूध, दही, नवनीत एटले माखण, घृत, तेल, तेमज गोल, मदिरा, मधु, मांस, ओगा हिमग एटले पकवान, ए दश विगय जाणवा. ॥ २१८ ॥

विगयना नेद देखाडे छेः–मूलः–गोमहि सुछि पसूणं, ए लग खीराणि पंचचत्तारि; दहि माइयाइ जम्मा, उदीणं ताणनो हुंति. ॥२१९॥ अर्थः–गाइ, नेंस, सांढ, बकरी, अने गाडर ए पांच पशुउनुं दूध विगइरूप जाणवुं. एमां दही, माखण, अने घृत एटलावाना चार जातना पशुउना दूधमांथी थाय छे, सांढना दूधमांथी नथी थतां.

मूल – चत्तारि हुति तेल्ला, तिल अयसि कुसुंन सरीसवाण च, विगईउ सेसा ए, मोलाईण न विगईउ ॥ २२० ॥ अर्थ – तिलनुं तेल, अलशीनुं तेल, कुशुंबानुं तेल, अने सरसवनुं तेल ए जातना तेलने विगईमा गणवा अने बाकीना जे मोला के० महुमाना फलनुं तेल, आदि शब्दे करी नालीअरनु तेल, एरमीआनुं तेल, तथा कागुणी प्रमुखनुं तेल प्रमुख ते विगई थाय नही ॥२२०॥ मूल –दव गुड पिम गुडादो मज्ज पुण कठ पिठ निप्पन्न, महिल अपुत्ति अ नामर, नेयच महुं तिहा होई ॥२२१॥ अर्थ – दवगुड एटले नरम गोल, अने पिम गुड एटले कठण गोल, ए बे प्रकारना गोल, मद्य एटले मदिरा ते पण एक ताडप्रमुख काष्ठादिक पदार्थोथीथाय ठे, तथा बीजो धान्यादिकथी थाय ठे तथा महोटीमाखीनुं मधु, नानी माखीनुं मधु, तथा भ्रमरीनु मधु, ए त्रण प्रकारना मधु थाय ठे. ए सर्व वस्तु विगयमा गणायठे ॥२२१॥ मूल – जल थल खह्यर मस, चम्म वस सोणिय तिन्नेयच, आडह्न तिन्नि चल चल, उगाहिमगच विगईउ ॥२२२॥ अर्थ – जलचर जे माठला प्रमुख ठे तेनुं मास, थलचर एटले सुवर, शशला, तथा हरिण प्रमुखनुं मास, खेचर एटले तीतर, चीड, अने कूकडा प्रमुखनुं मास, एवा त्रण नेदे कह्यु ठे अथवा चर्म, शोणित, अने वसा एत्रण सहित त्रण नेद मासना थाय ठे अने आइह्नतिन्नि के० आदना त्रण घाणसीम उगाहिमग के० पकवान एटले जे कडाइ प्रमुखमा तलता चल चल शब्दे तलेलु होय ते विगई ठे उपरात विगइ न थाय योगवाही नीवीपच्चरकाणवालाने पण कल्पे अथवा एक पूडे संपूर्ण कडाइनरी थकी तेना उपर बीजो पूडोमूक्यो थको निविगईयो थाय परतु जो सम्यक्प्रकारे जाणी जे के ए बीजो घणोके चोथो घाणो ठे अने नवो घृत इहा नाख्यो नथी इत्यादि जाणे तो कल्पे अन्यथा न कल्पे ॥ २२२ ॥

दूध प्रमुख विगय जे ठे ते जे रीते निर्विगयरूप थाय ते प्रकार देखाडे ठे – मूल – खीर दही वियमाण, चत्तारि अगुलाइ ससठं, फाणिय तेल घयाण, अंगुल मेग तु ससठं ॥ २२३ ॥ अर्थ – दूध, दही, तथा वियड एटले मद्य ए पदार्थोना ज्याशुधी उदनादिक घालेथके चार आगला चडे तेटले शुधी शीमा कही ठे अने तेने निर्विगइ जाणवु ने जो तेथी वधारे चडे तो विगई थाय फाणिय शब्द वमे नरम गोल, तेल, तथा घृत, ए जो उदन, तथा रोटी प्रमुख उपर एक आगल प्रमाण शुधी तेल तथा घी चमे त्याशुधी नीवीतो जाणवो अने उपरात विगइ थाय तेटला माटेज अगुल मेगतु ससठ एम कह्यु ठे ॥ २२३ ॥

मूलः— महु पुग्गल रसयाणं, अद्धंगुलयं तु होइ संसठ्ठं; गुल पोग्गल नवणीए, अद्दामलयं तु संसठ्ठं ॥ २२४ ॥ अर्थः— मधु मांस अने माखणनो रस एनो अर्धो आंगलानो प्रमाण कह्यो छे. तेटलुं लीधाथी निव्विगइ थाय अने उपरांत विगइ जाणवुं अने गोल पोग्गल के० मांस नवनीत एटले माखण, तथा अद्दामलके० खारी जालनुं मोर अथवा पीलु ए वस्तुउ जेटली निव्विगइ पदार्थोमां मले ते विगइ थायछे॥२२४॥

मूलः— विगई विगइगयाणिय अणंतकायाण वज्जवत्थूणि; दस तीसं व त्तीसं, बावीस सुणेह वन्नेमि. ॥ २२५ ॥ अर्थः— विगई ए दश छे, अने विगइगत एटले विगयथी नीपना निर्विगइआ ते छ नक्ष्य विगयना त्रीशछे, अनंत काय बत्रीश छे, अने वर्ज्य वस्तु जे अनक्ष्य ते बावीश छे ए सर्व सविस्तर हुं कहुं छुं ते तमे शांनलो. ए गाथामां "सुणेह" ए आज्ञावाचक शब्द कहेवाथी जे पोतानी सांवे शांनलवा ने नव्य जीवो आवे तेनेज धर्म शंनलाववो. अने बीजा जे सांनलवा न आवे तेने कहियें नही. यडुक्तं:—अणुवठियस्स धम्मं, साहु कहिज्जाइ सुठुविपिअस्स विछगयं होइ सुहं, विज्जा अग्गिं धम्मं तस्स; ए गाथामां अनुपस्थित एटले जे सांवे आव्यो नथी ते जाणवो. बाकीनो अर्थ सुलन्न छेः यतः सुच्चा जाणइ कल्लाणं, सुच्चा जाणइ पावगं; उन्नयं जाणई सुच्चा, जं छेयं तं समायरे" अर्थ सुगम जाणवो. २२५

हवे दश विगईनां विकृतिन्नेद कहेछेः— मूलः— डुद्ध दहि तेल्ल नवणिय, धय, गुड महु मंस मज्ज पक्कंच; पण चउ चउ चउ चउ डुग, तिग तिग डुग एग पडिन्निन्नं ॥ २२६ ॥ अर्थः— दूध, दही, तेल, माखण, घी, गोल, मधु, मांस, मद्य, अने पकवान्न ए दश नाम विगयनां छे. एमां पांच दूधना, चार दहीना, चार तेलना, चार माखणना, चार घृतना, बे गोलना, त्रण मधुना, त्रण मांसना बे मद्यना, एक पकवान्ननो, एम एकेकना नेद थाय छे. ॥ २२६ ॥

विकृति गत निविगया देखाडे छेः— मूलः— दव्व हया विगइगयं, विगई पुण तेण तं हयं दव्वं; उद्धरिए तत्तंमिउ, उक्किठ दव्वं इमं अन्ने ॥२२७॥ अर्थः—"द्रव्य एटले कलमशाली तंडुलादिक, तेणे करीने निर्विगय करेली जे क्षीरादिक; तेने "विगइ गयं" एटले विकृतिगत कहे छे. तेण के० ते कारण माटे चोखा प्रमुखवडे दूधप्रमुखनुं जे रूपांतर थाय छे ते द्रव्य कहेवाय पण विगई कहेवाय नही ए माटेज नीवीना पच्चरकाण करनारा जे छे तेने क्यां क्यां कांई कांई कल्पे छे. तेम वली "उद्धरिये" एटले रसोई करवाना गामडामांथी पूरी वगैरे जे तली कहाडीए छैए मतलब के शलगता चूलाउपर घी घालीने चडावेलुं गामडुं अग्नि वडे तप

थया पछी तेमा घहुं आदि धान्यनो लोट घाली तेनी जे रशोई थाय छे तेने उत्कृष्ट द्रव्य जाणवु एटले ते विकृतिगतज छे इम अन्ने के० एम कोइ बीजा केटलाक कहेछे अही गीतार्थनो आवो अभिप्राय छे के चूलाउपर चम्हावेला घृतादिकने नीचे उता री तेमा घृत प्रमुख टाढो थया पछी तेमा जे कणिक प्रमुख घालीए ते वखते तथा विध पाकना अभाव होवाथी विकृतिगत कहेवाय अने चूला ऊपर तप्त थता घीमा घालीने सारी रीते जे पकवबु एटले परिपक्क थयला तेने विकृतिज कहे छे ए गाथानु व्याख्यान टीका कारे एवी उक्त रीतिए कह्यु छे अने पण्डित जनोए वि चार करीने व्याख्यान करी लेवु हवे कोई कहेशे के ए आचार्ये पोतानी मन क ल्पना करी हशे ? तेम न जाणवु केमके सिद्धातमा पण विकृति गतनुं स्वरूप ए वी रीतेज कह्यु छे यत " आवस्सग चुन्नीए गाहा " एटले अवश्यक चूर्णिनेवि षे परिभाषित छे आही ग्रथनेविषे सामान्य द्वारे वर्णन कर्युं छे अने विशेष द्वारे कहेवु छे जे कुशल बुद्धिवान छे तेमना अर्थे पउजियव्वंति एटले प्रयुजवु अ र्थात् कारणनेविषे कहेवु ए अभिप्राय जाणवो आही यद्यपि क्षीरादि प्रमुख सा क्षात विगई नथी कितु विकृतिगत कह्या छे अने ते नीवीताने पण कल्पे छे तथा पि जे ए उत्कृष्ट द्रव्य जमताथका जे सत जन छे तेना मनने पण विकार पमाडेछे अने जे ए नीवी कीधी छे तेने उत्कृष्ट निर्जरा पण प्राप्त थाय नही. माटे एवा द्रव्य न लेवां तेज सारु छे अने जे विविध तप करवा थकी महाकृश थयो होय अने अ नुष्ठान, सज्झाय, तथा अध्ययनादिक करी शकतो न होय तो उत्कृष्ट द्रव्य ज मवु तेने काई दोष नथी अने कर्मनिर्जरा पण मोटी थाय छे यदाहु नवर इह परि भोगो, निविगइयाण पि कारणावेक्खो ॥ उक्कोस दव्वगहणे, नउ विसेसेण वि न्नेओ ॥ १ ॥ आवन्न निव्विगइयस, असाहुणो जुज्जई परी भोगो ॥ इदिय जय बुद्धीए, विगई चायं मिनो जुत्तो ॥ २ ॥ जो पुण विगई चाय, काऊण खाइ निद्ध महुराइ ॥ उक्कोसग दव्वाई, तुच्छ फले तस्स सोनेउ ॥ ३ ॥ दीसति अ केइ इह, पच्चक्खाएवि मढधम्माणो ॥ कारणिय पडिसेव, अकारणेणवि कुणमाणा ॥ ४ ॥ तिलमोयग तिलवट्टि, वरिसोलग नालिकेर खडाई ॥ अइ बहुल घोलखीरिं, घय पुप्फय वजणाईय ॥ ५ ॥ घयबुरु मम्मगाई । दहि डुद्ध करवनेह माईहि ॥ कुल रि चूरिमपमुह । अकारणेकेइ जुजति ॥ ६ ॥ नयतंपि इहपमाण । जहुत्तकारीण आगमन्नूण ॥ जरजम्ममरण भीसण । भवन्नवुव्विग्गचित्ताण ॥ ७ ॥ मोत्तुं जि णाणमाण । जिआण बहु डुहदवग्गित वियाण ॥ नहु अन्नोपम्मियारो । कोइ

इहं नव वणे जेण. ॥ ८ ॥ विगई परिणय धम्मो । मोहो जमुदिज्ज एउ दिन्नेय ॥ सुहुविचित्त जयपरो । कहं अकज्जे निविट्टिहिई ॥ ए ॥ दावानलमज्झगउ । कोत डुवस मझ्याइ जलमाई ॥ संतेविनसेविज्जा । मोहानल दीवए उवमा ॥१०॥ विग ई विगई नीउं । विगइगयं जो न भुंजए साहू ॥ विगई विगइसहावा । विगई विगई बलानेई ॥११॥ ए गाथानो नावार्थ कहेछेः–विगतिन्नीत एटले नरकादिकथी नय पामेलो छे, एवो जे साधु ते विगई एटले क्षीरादिक, तथा विगईगय एटले क्षीरान्नादिक जमे तो डुर्गतिनेविषे जाय जे कारण माटे जीवते विगईनी इछा राखतो छतां पण नरकादिकने पामे. आंही हेतु कहे छेः– विगई ते मनोविकार करणार जाणवुं.

हवे छ नक्ष्य विगइना विकृतगत निवीता त्रीश कहेछेः– मूलः–अहपेया डुद्ध ठी, डुद्ध वलेहीय डुद्ध साडीअ; पंचय विगइ गयाइं, डुद्धमी खीरसहियाइं २२८ अर्थः– कांजीमां दूध नेलीए तेने पेया कहेछे. बीजुं डुद्धठी, त्रीजुं दूध अवलेही चोथुं डुद्ध साटिका, पांचमुं चावलसहित दूध एटले क्षीर. ए पांच दूधना विकृ तिगत नीविता कहेवाय छे. ॥ २२८ ॥ मूलः– अंबिलजुअंमि डुद्धे, डुद्धठी द रकमीसरद्धंमी; पयसाम्री तह तंडुल, चुन्नय सिद्धंमि अवलेही. ॥२२ए॥ अर्थः–खा टी गश सहित जे दूध तेने डुद्धठी कहेछे. डाक्ष सहित दूधने पयसाडी कहेछे. चोखानो आटो नाखीने रांधेला दूधने अवलेही कहेछेः–ए दूधना नीवीता जाणवा. ॥२२ए॥

हवे दहीना पांच नीवीयाता कहेछेः– मूलः– दहिए विगइगयाइं, घोलवडा घोल सिहरिणि करंबो; लवण कण दहि य महियं, संगरिगा इम्मि अप्पडिए ॥ ॥ २३० ॥ अर्थः– १ दहीने घोलीने तेमां वडां घालवा, २ दही घोलीने वस्त्रमां थी गालीए, ३ दही हाथथी मथी तेमां खांम नाखीए, अथवा कपडामां दही बांधीने तेमांथी पाणी कहाडीने तेमां खांम अथवा शाकर नेलीए, तेने शीखरणी अथवा श्रीखंम कहे छे. दही अने चोखा एकठा करीए तेने करंबो कहेछे. लु ण नाखीने दही घोलीए सांगरी प्रमुख न पडे तो नीवीता जाणवा ए पांच दही ना नीवीयाता जाणवा. ॥ २३० ॥

हवे घीना नीवीयाता कहे छेः– मूलः– पक्कघयं घयकिट्टी, पक्कोसहि उव रि तरिय सप्पिंच; निप्भंजण वीसंदण, गाइ घयविगइ विगइगया. ॥ २३१ ॥ अर्थः– एक औषधे करीने पकावलो जे घी तेने पक्कघृत कहेछे. बीजो घृतनी कीटी जे मल थाय छे ते, त्रीजो जे घीमां कोइ औषधि पक्कवी होय तेने पक्कौष धि घृत कहे छे. घृतनी उपरनी तरीनुं जे घी ते. चोथो लहिगटा ते उपरलो घृत

निव्वंजण, पांचमो दहीनी तरीमा गंडुनो आटो नाखीए ते वीसदण एवी रीते घीना पांच निवियाता जाणवा ॥ २३१ ॥

तेलना नीवीयाता पाच कहेछे – मूल – तिल्लमल तिलकुट्टी, दद्ध तिल्लं ति ह्लो सहोध्दरिय, लस्काइ दव्व पक्कं, तिल्ल तेलंमि पचेव ॥२३२॥ अर्थ – तेलनी मली, तिलवट्टी, बलेलुं तेल, ओसद एटले उपरली तरी, अने लाक्षादिक द्रव्य थी पाकेलुं जे तेल ते ए पाच तेलना नीवीयाता जाणवा ॥ २३२ ॥

गोल विगइना नीवीयाता पाच कहेछे – मूल – अद्ध कढिय इस्कुरसो, गुल पाणीयंच सक्करारवंम, पाय गुडं गुलविगइ, विगइगयाइ तु पचेव ॥ २३३ ॥ अर्थ – अरधो काढेलो शेरडीनो रस, गोलनी राब, शाकर, फूलखाण, अने गोलनी पाति ए पाच गोल विगइना नीवीयाता जाणवा ॥ २३३ ॥

मूल – जेणेगेणतवउं, पूरिज्जइ पूयगेण तव्वीउं, अरव वियनेहो पच्चइ, जईस नेहोइ तेविगई ॥ २३४ ॥ अर्थ – जो एक खाजा वडे कडाइ नराइ गइ होय तो ते थकी बीजो खाजो नीवीयातो थाय छे तेमा मात्र बीजु घी नाखवु न जोये एटले तेज घृतवडे पकावीए तो ते पेहेलो नीवीयातो थाय छे ॥ २३४ ॥

मूल – एग एगस्सुवरि, तिन्नो वरि बीयगच ज पक्कं, तुप्पेण तेण चिय, तइ अ गुलहाणियापन्नइ ॥ २३५ ॥ अर्थ – एकनी उपर एक नाखीए एम त्रण घा णा उपर तेज घीमा जे बीजो पकावीए ते बीजो निवीयातो कहीए अने गुल धाणी प्रमुखनो त्रीजो निवियातो जाणवो ॥ २३५ ॥

मूल – चोह जलेण सिद्धा, लप्पसिया पचमतु पूयलिया, चोप्पडियतवा वि याए, परिपक्क तीस मिलिएसु ॥ २३६ ॥ अर्थ – पाणीमा राधेली जे लापसी ते चोथो नीवीयातो जाणवो नीवीयाते चोपडी कहाडेला तावडानी उपर पूडा धारमी प्रमुख करे ते पाचमो नीवीयातो जाणवो एवी रीते छ ए विगइना पाच पाच नीवीयाता थाय छे ते सर्व मलीने त्रीश थाय एम आवश्यक चूर्णीमा कह्यु छे ॥२३६

मूल – आवस्सय चुण्णीए, परिभणिअं इहवसि अ कहिय, कहियवं कुसला ण, पउजियव तु कारणिए ॥ २३७ ॥ अर्थ – आवश्यकनी चूर्णीमा पण सम स्तपणे कह्यु छे अत्रे सामान्यताथी वर्णन कर्युं छे पंडित लोकोने कोइ कारण ने लीधे प्रयुजवु कहेता लेवु योग्य छे ॥ २३७ ॥

हवे बत्रीश अनतकाय कहे छे – मूल – सव्वाहु कदजाई, सूरण कदोय वज्ज कदोय; अल्ल हलिदा य तहा, अल्ल तह अल्ल कच्चूरो ॥ २३८ ॥ सत्तावरी विरा

ली, कुमारि तह थोहरी गिलोईय; ल्हसणं वंस करिल्ला, गज्जर तह लोणउं लो ढो. ॥ २३९ ॥ गिरिकन्नि किसलय पत्ता, खीरसुआ थेग अल्ल मुत्थाय; तह लो ण रुरक ल्ली, खिल्लुडो अमयवल्लीय. ॥ २४० ॥ मूला तह भूमिरुहा, विरुहा तह ढक्क वत्थुलो पढमो; सूअरवल्लो य तहा, पल्लंको कोमलंबिलिया ॥२४१॥ आलू तह पिंडालू, हवंति एए अणंतनामेहिं; अन्न मणंतं नेयं, लरकण जुत्ती य समयाउ. ॥२४२॥ अर्थः– सव्वाहु कंदजाइ के० निश्चेंथकी १ सर्व कंदनीजाति अनंत कायकादिक जे छे ते. २ सूरणकंद ३ वज्रकंद ४ अल्लहलिद्दाके० नी लीहलिद्र तेमज ५ अल्ल के० नीलोआदु ६ अल्लकचूरो के० नीलोकचूरो ७ सता वरीप्रसिद्ध ८ विराली लताविशेष ९ कुंआरी १० थोहरि ११ गिलोइ एटले गुलवेल १२ लसण १३ वंस संबंधीनी कारेली १४ गाजर तेमज १५ लोणउं के० साजी वृक्ष. १६ लोढो लोढक ते पद्मनी कंद वनस्पति विशेष १७ गिरिकन्नि एटले गि रिकर्णिका वल्लि विशेष तेना किसलय पत्ता के० कुपलपान ते नवुनिकलतुं कोम ल पान १८ खीरसुकंद अने १९ थेगकंद ए बे कंदविशेषछे. २० अल्लमुत्थाय के० नीलीमोथ तेमज २१ लोण वृक्षनी छाल २२ खिल्लुडो कंदविशेष. २३ अमृत वे ली तथा २४ मूला ए प्रसिद्ध छे तेमज २५ भूमिरूहा के० भूमि फोडा तथा २६ विरुहा प्रसिद्ध द्विदलधान जेने अंकुर आव्या होय ते तेमवली २७ ढक्क वत्थुलो के० ढाक ते वनस्पति शाकविशेष पहेलो उगे ते २८ सूकरवाल देश प्रसिद्ध. ते मज २९ पालंकोते शाकविशेष ३० कोमलंबिलिआ के० काची आंबली जेमां ठलीउं थयुं न होय ते ३१ आलु अने ३२ पिंडालु ए बे कंदविशेष प्रसिद्ध छे एटली व नस्पति संबंधी वस्तु अनंत काय कही छे ते आर्यदेशमां प्रसिद्ध छे. तेम बीजी पण अनंतकाय वस्तुनां लक्षणोनी युक्तिये करी सहित थकां सिद्धांत थकी जाण वा ॥ २३८ ॥ २३९ ॥ २४० ॥ २४१ ॥ २४२ ॥

वली केटलाएक अनंतकाय देखाडीने तेना लक्षण समयोक्त देखाडे छेः–मूलः– घोसाड करीरंकुर, तिंडुअ अइकोमलंबगाईणि; वरुण वड निंबगाइण, अंकू राई अणंताई ॥ २४३ ॥ अर्थः– घोषातकी अने करीर ए बे वनस्पतिना अंकुरो थाय छे. तेने अनंतकाय कहे छे अने तिंदुक ते वृक्षना अतिकोमल फल, जेमां गुटली बंधाणी न होय एवा आंबा प्रमुख तथा वरुण जातनो वृक्षविशेष, तथा वडनुं झाड, अने निंबादि जातना वृक्षना अंकुर ते सर्व अनंतकाय जाणवा.

मूलः– गूढ सिर संधि पव्वं, समभंग महीरगं च छिन्नरुहं; साहारणं सरीरं,

तव्विवरीयंच पत्तेयं ॥ २४४ ॥ अर्थ – जेनी नेसो तथा साध अने पर्व के० गा ठ ते गूढ-के० गुप्त होय पण जाण्यामा न आवे जे समभंग के० भाग्या थकास रखा भागे अहीरगके० जेने छेदता तातुआ थाय नही अने छिन्नरुह के० जे छे द्या थका पाछा वावीये तो उगी आवे ते साधारण शरीर, अने जे ए लक्षणोथी विपरीत होय ते प्रत्येक वनस्पति जाणवी ॥ २४४ ॥

मूल – चक्क व भज्जमाण, स्स जस्स गठी हवेज्ज चुन्न घणो, त पुढविस रिस भेय, अणतजीव वियाणाहि. ॥ २४५ ॥ अर्थ – जे भागता थका कुभारना चकला जेवा देखाय, जेनी गाठमा चूर्ण घणुं थाय, जेनो पृथवीनी परे भेद थाय, ए सरवने अनतकाय जाणवी ॥ २४५ ॥

मूल – गूढ सिरागपत्तं, सक्षीर जच होइ निक्षीर, जपिअ पयावसंधि, अणत जीव वियाणाहि ॥२४६॥ अर्थ – जेनी नेसो देखाती न होय, एवा पादडा जेमा क्षीर होय, अथवा जे क्षीररहित होय, जेनी साधमा उण्णाता घणी होय अथवा सर्व प्रकारे जेनो साधो दीठामा आवे नही, एवी वनस्पतिने अनतकाय जाणवी

हवे बावीश अनक्ष्य कहे छे – मूल – पचुबरि चउ विगई, हिम विस करगे य सव्वमट्टीय, रयणीभोयणग चिय, बहुबीय अणत सधाणा ॥ २४७ ॥ अर्थ – पाच उंबर एटले वड वृक्षना फल, पीपलाना फल, पीपरीना फल, उबर फल, अने कोटिबम्नी ए पाच तेमज चउके० चार मद्यादिक विगइ एटले मदिरा, माख ण, मध, अने मास ए चार मली नव थया दशमु हिम, अग्यारमो वच्छनागादिक विषनी जाति, बारमु करगा, तेरमुं सर्व जातनी माटी, चोदमुं रात्रिभोजन, पंद रमु पपोटक केवल बीजमय दाडिम खस खस प्रमुख बहुबीज, जाणवा शोल मुं सगला अनतकाय सत्तरमुं संधाणा के० सर्व जातनु अथाणु ॥२४७॥

मूल – घोलवडा वायगण, अमुणिय नामाणि पुप्फ फलयाणि, तुच्छफलं चलियरस, वज्जइ वज्जाणि बावीस ॥ २४८ ॥ अर्थ – अढारमु घोलवडा एट ले काचा घोलमा नाखेला वडा, ओगणीशमु रीगणा, वीशमुं जेना नाम जाणता न होये एवा फूल तथा फल, एकवीसमु तुच्छफल के० असारफल ते अतिकाचा फल मढुडा जाबु मुगनी फरी इत्यादि अने बावीशमु शडेलु अन्न जेनुंरस चला यमान थयु होय एवो कुत्सितअन्न कालातिक्रात सुखडी प्रमुख जाणवी वज्जाणि के० वर्जवा योग्य बावीस के० ए बावीस अनक्ष्छे तेने तुमे वज्जइ के० वर्जो एटले त्याग करो इतिश्री पच्चक्खाण द्वार चतुर्थ समाप्त ॥ २४८ ॥

हवे पांचमो उत्सर्ग काउसग्गनो द्वार कहे छेः—

प्रथम शब्दार्थ करे छेः— स्थान, मौन, ध्यान, अने क्रियाना अव्यतिरेक पणे उसासादि बोल टालीने काय एटले शरीर, तेनो उत्सर्ग एटले जे त्याग, तेने कायोत्सर्ग कहे छे. तेना बे प्रकार छेः— तेमां एक गमनागमनादि चेष्टाए करी इरियावही प्रमुखने पडिकमवा समये. बीजो अभिभव एटले देवतादि कोइ उपसर्गादि पराभव करे तेवारे ते उपसर्गने जीतवाने अर्थे काउसग्ग करवो.

हवे प्रथम काउसग्गना उगणीस दोष कहे छेः— मूलः— घोडग लयाय खंभे कुड्डे मालेय सबरि बहु नियले; लंबुत्तर थण उद्धी, संजइ खलिणेय वायस कवि हे. ॥२४९॥ सीसो कंपिअ मूइ, अंगुल भमुहाइ वारुणी पेहा; ए ए काउसग्गे, हवंति दोसा इगुणवीसं.॥२५०॥ ए पूर्वोक्त उगणीसदोषनो अर्थ गाथाए करी वखाणे छे.

मूलः— असोव्व विसम पायं, आउंटा वित्तु गाइ उस्सग्गो; कंपइ काउस्सग्गे, लयव्वखर पवण संगेण. ॥२५१॥ अर्थः—घोडानी पठे एक पग लगारेक वांकुं राखीने जे काउसग्ग करवुं तेने प्रथम घोडक नामनो दोष कहे छे. कठोर पवनना योगे जेम वेली हाल्या करे तेम काउस्सग्गमां कंपायमान थवुं तेने बीजोलता दोष कहेछे.

मूलः— खंभेवा कुड्डेवा, आवठंभीअ कुणइ उसगंतु; मालेअ उत्तमंगं, अवठंभिअ कुणइ उस्सग्गं ॥२५२॥ अर्थः—थांबलाने अथवा कुड्डके०भीतने आधारे उभा रहीने जे काउस्सग्ग करवुं तेने त्रीजो स्तंभदोष कहे छे उपरनो माल अथवा चांदना प्रमुखने उत्तमंग जे माथुं ते टेकीने काउस्सग्ग करवुं तेने चोथो माल दोष कहे छे.

मूलः— सबरी वसण विरहिया, करेइ सागारिअं जहठवेइ; ठविकण गुज्झदेसं, करेहि इअ कुणइ उस्सग्गं. २५३ ॥ अर्थः—जेम भीलडी वस्त्र रहित छतां पोताना गुह्य अंग हाथे करीने ढांके छे तेमज बन्ने हाथो गुह्य देशविषे राखीने जे काउस्सग्ग करवुं तेने पांचमो सबरी दोष कहे छे. ॥ २५३ ॥

मूलः— उवणामि उत्तमंगं, काउस्सग्गं जहा कुलवहुव; निअलिअउ विव चरणे, विछारिय अहव मेलविउं ॥ २५४ ॥ अर्थः— जेम सारा कुलनीवहु नीचु माथुं करीने रहे छे तेम मस्तक नमावीने जे काउस्सग्ग करवुं, तेने छठो वधू दोष कहे छे. जेम कोइ पुरुषना पगमां बेडी घाली होय तेना जोगे ते पोताना पग एकठा मेलवीने अथवा पसारीने रहे छे तेवीरीते जे काउस्सग्ग करवुं, तेने सातमो निगडित दोष कहे छे. ॥ २५४ ॥

मूलः— काऊण चोल पट्टं, अविहीए नाहिमंमलस्सुवरिं; हेठाय जाणुमि

तं, चिठइ लंबुत्तरुस्सग्गं ॥ २५५ ॥ अर्थ – चोलवटो नाजी करता उंचो बांध्या थी नीचे गूठणो सुधी जाग उघाम्ी रहे छे एवी अमर्यादावमे जे काउस्सग्ग करवु तेने आठमो लंबोत्तर दोष कहे छे ॥ २५५ ॥

मूल –पच्छाकणय थसे, चोलगपट्टेण गइ उस्सग्ग, दसाइ रस्कणठा, अहवा णाजोग दोसेण ॥२५६॥ अर्थ –दंस मसकादिकना जयेकरी एटले काउसग्ग करता मच्छर के माख कोइ करडे नही माटे अथवा अनाजोगे करी पोताना स्तन चोलपटादिके ढाकीने जे काउस्सग्ग करवु, तेने नवमो स्तनदोष कहे छे ॥२५६॥

मूल – मेलित्तु पणिह्याओ, चरणे विछारि ऊण बाहिरउ, काउस्सग्गं एसो बाहिर उद्धी मुणेयव्वो ॥ २५७ ॥ अगुट्ठे मेलविउ, विछारिय पणिह्याउ बाहितु, काउस्सग्ग एसो, जणिओ अप्रितरुद्धित्ति ॥ २५८ ॥ अर्थ – पगनी बन्ने पेनी मेलवीने तथा आगला बन्ने पगना फण मोकला राखीने जे काउस्सग्ग करवु तेने बाह्य शकट दोष कहेछे, अने बन्ने पगना आगला फण साथे मेलवीने तथा पाछली पेनी मोकली राखीने जे काउस्सग्ग करवु तेने अन्यंतर दशमो शकटोर्ध्विकदोष कहेछे

मूल – कप्पवा पट्टंवा, पाउणियं सजइव उस्सग्ग, ठायइ खलिण च जहा, रयह्रण अग्गओ काउ ॥ २५९ ॥ अर्थ – कपडो ते पछेडी अथवा चोलवटो पहेरीने महासतीनी परे जे काउस्सग्ग करवु तेने अग्यारमो सयति दोष कहे छे जेम घोडाना चोकडानी लगाम हाथमा झालीने स्वार स्थित रहे छे तेम रजोहरण अने ओघो आगल करीने जे काउस्सग्ग करवु तेने बारमो खलिन दोष कहेछे अथवा कोईक आ दोषनुं वर्णन आवी रीते करे छे – जेम घणु हां क्याथी चोकडाए करी पीडा पामेलो घोडो स्थिर न रहेता वारवार माथु उंचुं नीचु कर्या करे, तेनी पठे जे काउस्सग्ग करवु तेने खलिन दोष कहे छे ॥२५९॥

मूल.– जामेइ तहा दिहिं, चल चित्तो वायसोव्व-उस्सग्गे, छप्पइ आए जए ण, कुणइअ पट्टं कविठंव ॥ २६० ॥ अर्थ – जेम कागडो पोतानी दृष्टि स्थिर न राखतां प्रत्येक क्षणमा दशे दिशा तरफ नजर फेरव्या करे छे तेम जे काउस्सग्ग करतां दृष्टि स्थिर न राखता गमे त्या नजर फेरव्या करवी तेने तेरमो वायस दोष कहे छे चोलवट जमीनने लागशे तो जूआदिक जराइ जशे तेना जयथी सकेलीने कोठना फलनी पठे काउस्सग्ग करवु तेने कोठ नामे चौदमो दोष जाणवो ॥२६०॥

मूल –सीस पकपमाणो, जरकाइछोव कुणइ उस्सग्ग, मूउव्व हूहु अतो, तहेव छिऊत माएसु ॥२६१॥ अर्थ – जेम कोइने जूत वलग्यु होय अथवा कोइ यक्षनी

छाया पडी होय तेथी ते माथुं हलावीने धूणे तेवी रीते मस्तक धूणावतो छतां काउसग्ग करवुं तेने पंदरमुं शीर्षोत्कंपित दोष कहे छे. बोबडानी पठे अव्यक्त हुं हुं शब्द करवुं, अथवा जेम कोइ वनस्पति प्रमुखने कापतां जेम हुंकार शब्द करे तेनी पठे काउसग्ग करवुं तेने सोलमुं मूक दोष कहे छे. ॥ २६१ ॥

मूलः— अंगुलि भमुहाओविअ, चालंतो कुणइ तह्य उस्सग्गं; आलावग गणणगाए, संठवणछंच जोगाणं. ॥२६२॥ अर्थः—काउसग्गना आलावा गणवाशारु आंगुलीना चाला करे योग जे व्यापारांतर तेने संस्थापन ते निरूपण करवा सारु भृकुटी चलावता अने चकार शब्दथी आंखना पांपणआगल पाछल फरावतां काउस्सग्ग करवुं, तेने सत्तरमो अंगुली भमुहा दोष कहेछे. ॥ २६२ ॥

मूलः— काउस्सग्गंमि ठिउ, सुरा जहा बुडबुडेइ अवत्तं; अणुपेहंतो तह वा नरोव चालेइ उठपुडं ॥ २६३ ॥ अर्थः— जेम मदिरा बुडबुडाट करे तेम नमस्कारादिकनी चिंतवना करतो छतां अव्यक्त बुडबुड करवुं तेने अढारमो वारुणी दोष कहे छे. अने तेवी रीतेज नमस्कारादि चिंतवतां वांदरानी पठे होठ पुट चलावतां रहेवुं तेने उगणीशमो प्रेष्य दोष कहे छे. एवी रीते उगणीश दोष काउस्सग्गना कह्या छे तेमां स्तंभ अने कुड्य ए बे दोष कोई जुदा माने छे तेमज अंगुली अने भमुहा ए बे जुदा दोष मानीए तो एक वीश दोष थाय. ॥ २६३ ॥

मूलः— ए ए काउस्सग्गं, कुणमाणेण विबुहेण दोसाउं; सम्मं परिहरियव्वा, जिण पडिसिद्धत्ति काऊणं. ॥ २६४ ॥ अर्थः— पूर्वोक्त कायोत्सर्ग करतां पंडितें सम्यक् प्रकारे आ कहेला दोषोनो त्याग करवो. एवी रीते श्री वीतरागे एनो निषेध कह्यो छे. एवुं जाण्या छतां पण "अगिणीउ छिंदिज्जव" इत्यादि कारणे चालतां दोष नही. ॥२६४॥ एवी रीते दूषणमात्रने कहीने पांचमो काउस्सग्ग द्वार कह्यो. हवेगृहस्थने पडिकमवाना बारव्रतना एकशोनेचोवीश अतिचारोनो छठो द्वार कहेछेः—

मूलः— पण संलेहण पन्नर,स कम्म नाणाइ अठ पत्तेअं; बारस तव विरिअ तिअं, पण सम्म वयाइं पत्तेयं. ॥२६५॥ अर्थः—संलेषणाना पांच अतिचार, कर्मादानना पंदर अतिचार, ज्ञानना आठ अतिचार, दर्शनना आठ अतिचार, चारित्रना आठ अतिचार, तपना बार अतिचार, वीर्यना त्रण अतिचार, सम्यक्त्वना पांच अतिचार अने प्रत्येक व्रतना पांच पांच अतिचार प्रमाणे बार व्रतना साठ अतिचार मली सर्व एकशो ने चोवीश अतिचार थकी पडिकमवो. ॥२६५॥

एवी रीते द्वार गाथा कहीने एज द्वारनुं विस्तारथी वर्णन करतां जेवी रीते

सूत्रमां उद्देश कीयो छे तेज क्रम लईने प्रथम संलेपणाना पांच अतिचार कहेछे

मूल – इह परलोगासंसा, पउग मरणच जीवियासंसा, कामे नोगे य तहा, मरणंते पंच अइआरा ॥ २६६ ॥ अर्थ – प्रथम इहलोकाशंसा, द्वितीय पर लोकाशंसा, तृतीय मरणाशंसा, चतुर्थ जीविताशंसा, अने पांचमी कामनोगा शंसा ए पांच अतिचार संलेषणानेविषे कह्याछे एटले श्रीजिनशासननेविषे जे जे क्रियाउनो कलाप थाय छे ते सघलो आशंसा विना करवो जोये जेमके, "आशं सया विनिर्मुक्तो, नुष्ठान सर्वमाचरेत्, मोक्षे नवेच सर्वत्र, निस्पृहोमुनि सत्तम ॥१॥ एनो अर्थ –जे प्राणी आशंसाने मूकीने सर्व अनुष्ठानने आचरे छे अने जेने मो क्षनी अने संसारनी तेमज बधा पदार्थोनी इच्छा नथी तेने मुनिउमा श्रेष्ट कहिये

पहेली इहलोकाशंसा एटले मनुष्यने अन्य मनुष्यना नवनी जे वाञ्छा थवी ते इहलोकाशंसा अने तेनो प्रयोग ते आवी रीते जेम के, आ अणसणने प्रमाणे आवता नवनेविषे हुं राजा अथवा धनवान श्रेष्ट थाउ इत्यादि जे प्रार्थना करवी तेने इहलोकाशंसा प्रयोग कहिये ए प्रथम इह लोकाशंसातिचार कहिये.

एवी रीतेज मनुष्यना नवनेविषे उक्त युक्तियुक्त जे सुंदर देवांगना स्त्रीओ छे, तेओना नेत्र कमल वडे पान करेलुं जेमनुं देदीप्यमान लावण्य तद्रूप जे पुण्य तेज जेने अमृत छे एवा इंद्रादि देवता थवानी जे प्रार्थना करवी तेने बीजो पर लोकाशंसा नामे अतिचार कहेछे

अणसण व्रत धारण कर्यु छता कोई गामडीआ प्रातने लीधे तेनी बीजा पुरु षो घणी पूजा अथवा प्रशंसा करे नही अथवा शरीरमा कोई गाढ रोगनी पीडा थी अंत करणमा खेदने पामीने हवे जलदी मृत्यु आवे तो सारुं थाय एवी जे प्रार्थना करवी तेने त्रीजो मरणाशंसा नामनो अतिचार कहेछे

कर्पूर, कस्तुरी, चंदन, वस्त्र, गंध, पुष्प, इत्यादि पूजा सामग्रीना पदार्थो देखी तथा नाना प्रकारना धोल तथा रासा प्रमुख गीतो गवाता सांनलीने अथवा ए शेठ मोटा परिवारवालो छे तेथी माणसो घणा आवे छे, माटे ए धन्य छे, ए पु न्यवान छे तेथी श्लाघा करवा योग्य छे एवी पोतानी प्रशंसा सांनलीने पोताना मनमा जाणे के शासननी प्रनावना मारा उद्देशथी वृद्धिने पामे छे तेथी जो हुं घणु जीवु तो शारुं एवी जे प्रार्थना करवी तेने चोथो जीविताशंसा नामनो अतिचार कहेछे

आवता जन्ममा मने काम नोगनी प्राप्ति थाय तो सारु एवी अणसण ली

धा छतां जे प्रार्थना करवी तेंने पांचमो कामनोगाशंसा नामनो अतिचार कहेछे. काम शब्दे शब्द, स्पर्श, रूप, रस, अने गंध, जाणवा. ॥ २६६ ॥

एवी रीते अणसण व्रत धारण कस्या पछी मरणना समये जो उपर कहेला पांच अतिचार होय तो तेनुं प्रतिक्रमण करवुं. आलोवणा लेवी.

हवे कर्मादानना पंदर अतिचारनी व्याख्या करे छेः– मूलः– नाडी फोमी सा डी, वण अंगारस्सरूव कम्माइं; वाणिज्जाणिय विस लख्क दंत रस केस विसया णि ॥ २६७ ॥ दव दाण जंत वाहण, निल्लंछण असइ पोस सहियाणि; सज लासय सोसाणिय, कम्माइ हवंति पन्नरस. ॥ २६७ ॥ अर्थः– पोताना गामा बलद तथा उंटेकरी बीजानुं नाडुं करे, अथवा बीजा कोईने नाडे आपे तेने प्रथम नाटक कर्मातिचार कहे छे. हडेकरी नूमि खणाववी, पाषाणो तोड वां, तलावो अथवा कुवा खणाववा, लूण प्रमुख जेटली पृथवीकायवस्तुउ छे ते खणी कहाडवी, अथवा यव, घहू मूग अने सरसव प्रमुख धान्यनुं वेचवुं, अथ वा सातु तथा आटा प्रमुख आजीविकाने अर्थे करे अथवा करावे, तेने बीजो स्फोटककर्मातिचार कहेछे. गामां पइडा अथवा पावर प्रमुख करावीने वेचे वे चावे तेना अंग संग्रह आजीवीकाने निमित्ते जे करे तेने त्रीजो शकट कर्मातिचा र कहे छे. फूल, फल, पत्र, पुष्प अने कंदादिक उत्पन्न करवां अथवा करावવां अथवा एवी जेटली वस्तुउ वनमां उत्पन्न थती होय तेउनो व्यापार करवो अथ वा करावनो अथवा वन छेदाववुं तेने चोथो वनकर्म अतिचार कहे छे. अंगार एटले अग्निनी नठीप्रमुखमां पकावीने सिद्ध करेली हरेक व्यापारोपयोगी वस्तु जेवी के, कुंनार लोहार सोनार कंसार तथा चणा प्रमुखनो सेकवो इत्यादिक अग्निका यने समारंने जे आजीविका करवी तेने पांचमो अंगार कर्मातिचार कहे छे. ए पांच प्रकारना कर्मातिचार कह्या हवे एना जेवा बीजा पांच प्रकारना कुवाणि ज्यातिचार कहे छे. तेओमां प्रथम विषवाणिज्य एटले विष अफीण वछनाग, अ ने शोमल प्रमुख जे वस्तुनो थोडो नाग खाधाथी प्राणनी हाणी थाए, अथवा लोहना सर्व हथीआर जेवा के तरवार, कटारी, कमान, सरकसी, अने कुदाल प्रमुख जेथी अनेक जीवोनी हाणी थाय तेवा मालनो क्रय विक्रय करवो तेने छठो विषवाणिज्यातिचार कहे छे. लाख, धाडी, गुली, मणशील, हरीआल, अने तुरी प्रमुख जे वस्तुउमांथी रंग उत्पन्न थाय छे ते वस्तुनो क्रय विक्रय करवो तेने सातमो लाक्ष वाणिज्यातिचार कहे छे. दांत, नख, चर्म, शंख, कोमा शीप अने क

स्तूरी प्रमुख बीजा पण एवा जे पदार्थो होए तेनो जे क्रय विक्रय करवो तेने आठमो दंत वाणिज्यातिचार कहे छे मधु, मद्य, माखण, मांस, दूध, घृत, तेल, प्रमुख जेटली रसरूप वस्तुउ छे तेना क्रय विक्रयने नवमो रसवाणिज्यातिचार कहे छे मनुष्य, दास, दासी, घोमा, हाथी, उंठ, बोकमा, बलद अने गाय प्रमुख पोतानी आजीविकाने अर्थे लईने जे वेचवा तेने दशमो केशवाणिज्य कर्मातिचार कहे छे केटलाएक वनमा आग लगाडवामा पुण्य जाणिने ते कर्म करे छे अथवा जुना तृणादिक बाली नाखीये तो बीजा नवा थशे इत्यादिक अभिप्रायथी जे वनमा आग लगाडवी तेने अग्यारमो दवदान कर्मातिचार कहे छे शेरमी, तल, सरस व, अने अलसी प्रमुख वस्तुउने यत्रमा पीलवी, तेने बारमो यत्र पीलन कर्माति चार कहे छे कान कापवा, नाक विंधवा, गाय अथवा बलद प्रमुखने माम देवा, अने गल, कम्बल, तथा पूछ प्रमुख अवयवोमांना कोई अवयवने कापी नाखवु, तेने तेरमो निर्लंछन कर्मातिचार कहे छे मार्जर,मोर, कूकड, कुतरा, सारही अने सूडा प्रमुख डुष्ट पक्षीउने अथवा डुराचार दास दासी प्रमुखनुं जे पोषण करवु तेने चौ दमो असत्ती पोषणकर्मातिचार कहे छे अने पाणीथी जरेलो सरोवर, ड्रह, अथवा तलाव प्रमुख जलस्थानकोनुं शोषण करवुं के जेथी घणा जीवोनो क्षय थाय तेने पदरमो जलाशय शोषणातिचार कहे छे ए पंदर कर्मथी ज्ञानावरणी आदिकर्मोनुं आदान एटले ग्रहण थाय छे माटे ए कर्मादान श्रावके जाणवा, पण समाचरवा नही जो अनाजोगादि थकी काई समाचरवु थयु होय तो तेनु प्रतिक्रमण करवु

हवे ज्ञानना आठ अतिचार कहे छे – मूल – काले विणए बहुमाणे उवहा णे तहा य निन्ह्वणे , वजण अह तडुनए, अठ विहो नाण मायारो ॥ २६० ॥ अर्थ – शुन कृत्यादि करवानो जे नियमित विधियुक्त काल कह्यो होय ते काल मा ते क्रिया कखाथी फलदायक थाय छे अने समयोल्लंघन कखाथी ते निष्फ ल थाय छे जेम कह्यु छे के, ' कालम्मि कीरमाणं, किसि कम्म बहु फल जहा नणिअ , इअ सवच्चिय किरिया, निय निय कालम्मि कायव्वा." जे सूत्र नणवा नो जे काल होय, ते कालनेविषे ते न नणवु, अथवा अकाले नणवु गणवु ए पहेला अकालाध्ययनातिचार ज्ञाननो, ज्ञानीनो अथवा ज्ञानना साधन पुस्तकादिकनो वि नयोपचार करवो तेमा ज्ञानीनीपासे आसन, दान अथवा आज्ञा पालनादि विन यथी नणवु तेम न करता विनयने अनावे नणवु तेने बीजो अविनयातिचार कहेछे बहुमान ते गुरुकपर प्रीति एटले अतरग चित्तनो प्रमोद राखीने नणवु एवो विधिछतां

तेने मूकीने जे जणवुं तेने त्रीजो अबहुमानातिचार कहे छे. सिद्धांतमां कहेला तप विना सूत्र जणवां अथवां जणाववां ते चोथो उपधानहीनातिचार. जे गुरुनी पाशे विद्याभ्यास कीधो होय तेनुं नाम छुपावीने बीजा मोटा आचार्यादिकनुं नाम लेवुं तेने पांचमो अतिचार कहे छे. व्यंजन, स्वर, अथवा मात्रादिकनो जे न्यूनाधिक उच्चार करवो तेने छठो अतिचार कहे छे. तेमज अर्थ न्यूनाधिक केहेतां सातमो अतिचार जाणवो अने व्यंजनादिक अने अर्थ ए उजयनो न्यूनाधिक कहेवुं ते आठमो अतिचार जाणवो. एवी रीते ज्ञानना आठ प्रकारना अतिचार छे. ॥ २६७ ॥

हवे दर्शनना आठ अतिचार कहे छे. मूलः– निस्संकिय निक्कंखिअ, निव्वितिगिछा अमूढदिठीय; उववूह थिरी करणे, वछल्ल पजावणे अठ. ॥ २६९ ॥ अर्थः सम्यक्त्वने धारण करनार जे श्रावक, तेणे कोई प्रकारे श्री तीर्थंकरे कहेलां वचनोमां शंका करवी नही, एटले तीर्थंकरे आ वाक्य आम केम कह्युं छे एवी जे आशंकानो अजाव ते दर्शननो प्रथम निस्संकिय गुण. जिन धर्म थकी जिन्न जे बीजा घणा दर्शनो छे तेउनी आकांक्षा एटले जे वांछा करवानो अजाव ते दर्शननो बीजो निकांक्षा गुण. आ क्रिया कलापादि करवाथी फल थशे के नही? एवी विचिकित्सा करवी; अथवा मल मलिन गात्र, संयम पात्र महा मुनींद्रने देखीने मनमां जुगुप्सा करवी एने विद्जुगुप्सा कहे छे. तेनो जे अजाव ते दर्शननो त्रीजो निविर्त्तिगिछागुण जाणवो. बीजा दर्शननेविषे विद्या अथवा तपनी अधिकता देखी, ते रुद्धिना अवलोकनथी मोहने पामीने जे चित्तनुं विचलपणुं करवुं तेनो जे अजाव तेने दर्शननो चोथो अमूढदृष्टिगुण जाणवो. समान धर्मीनी गुणस्तवना वेयावच्चादिक करे तेनुं अनुमोदन न करतां तटस्थ रहेवुं तेनो जे अजाव ते दर्शननो पांचमो उववूह एटले उपबृंहणा गुण. कोई साधर्मी धर्मनेविषे शीदाईने चल विचल चित्तवालो थयो होय तेने धर्मनेविषे स्थिर न करतां उदासीन रहेवुं तेनो जे अजाव तेने दर्शननो छठो स्थिरी करण गुण जाणवो. साधर्मीने कोई पण जातनी धर्म संबंधी अथवा व्यवहार संबंधी आपत्ति प्राप्त थई होय ते निवारण करवानी शक्ति छतां तटस्थ रहेवुं तेनो जे अजाव तेने दर्शननो सातमो वात्सल्यता गुण जाणवो. श्री जिनशासन प्रवचन श्री जगवंत जापित ते सुरासुरना नमवाथी स्वतः देदीप्यमान छे तथापि पोताना सम्यक्त्वनी शुद्धिनी इछा करनार प्राणी जेथी धर्मनी अधिक प्रशंसा थाय एवा प्रतिवादीजय दुक्कर तपश्चरणादिके करी जिन प्रवचननो प्रकाश करवो तेने दर्शननो आठमो प्रजा

वना गुण कहे ठे ए आठ बोलने अण करवे दर्शनना आठ अतिचार थाय ठे

हवे चारित्रना आठ अतिचार देखाडे ठे – मूल – पणिहाण जोग जुत्तो, पंचहि समिईहि तिहि य गुत्तीहि, चरणायारो विवरीय, याइ तिएहंपि अइयारा ॥ १७० ॥ अर्थ – प्रणिधान एटले चित्तनुं स्वस्थपणुं, तेणे करी प्रधान जे योग मन प्रमुखना व्यापारे करी युक्त जे साधु पाच समिति अने त्रण गुप्तीए करी गुप्त तेने चरणायारो एटले चारित्राचार कहेवो अने ए पांच समिति तथा त्रण गुप्ति ए आठथी मनादिक त्रणे योगने जे विपरीत पणे वर्त्तावबु तेथी चारित्राचारना आठ अतिचार थाय ठे ॥ १७० ॥

हवे बार नेदेकरीने तप वखाणे ठे – मूल – अणसण मूणोयरिया, वित्तीसंखेवण रसच्चाउ, काय किलेसो संलीणयाय बज्जो तवो होई ॥ १७१ ॥ अर्थ – प्रथम अनशन एटले नोजननो त्याग करवो ए तप वे प्रकारनो ठे.– एक इत्वर बीजो यावत्कथिक तेमा इत्वर अनशन आवीरीते – श्रीमहावीरना शासननेविषे नोकारसीआदि लईने ठमासी तपनी सीमा पर्यंत सर्व तप अने श्रीआदिनाथना शासननेविषे नोकारशी आदि लईने वर्ष तपनी शीमा पर्यंत सर्व तप, तथा वचला बावीश तीर्थंकरना शासननेविषे नोकारशीआदि लईने आठ मासनी शीमा पर्यंत सर्व तपने इत्वर अनशन तप कहे ठे बीजो यावत्कथिक अनशन तप एटले जहांसुधी शरीर रहे तहां सुधी आहारनो त्याग करवो अर्थात् अशन एटले नोजन करवु नही ते अनशन कहियें ए बे प्रकारे प्रथम अनशन तप कह्यो ठे, एना पादोपगमनादिक अनेक नेद ठे ते आगल वखाणशे ॥ १७१ ॥

बीजो ऊणोदरता तप एटले ऊंणो उदर ज्या राखवो ते ऊणोदरता कहिये ए व्युत्पतिमात्र जाणवी पण एनी प्रवृत्ति तो मात्रा आश्रयीने गुणपणो ते बे प्रकारे ठे एक इव्यथी, बीजो नावथी, तेमां इव्यनेविषे बे प्रकार जाणवा – एक उपकरण विषयी, बीजो नक्तपान विषयी तेमा उपकरण विषयी, जिन कल्पी अथवा जिनकल्पीनी तुल्यना करनार होय तेनेविषे संनवे, अने स्थविर कल्पीने उपधिना अनावने लीधे यद्यपि सयम पले नही तथापि स्थविर कल्पीने पण अधिक उपकरणनो अग्रहण कस्याथी थाय ठे यदुक्तं " ज वट्टइ उवगारे, उवगरण तंच होइ उवगरण, अइरित्तं अइ गरण, जठय अजय परिहरतो " जठय के० जे कारण माटे अजयणाथी नोगवता नक्त पाननेविषे अधिकरण थाय ते ज्या नक्त पान ठंबु लीजे त्या थाय. अने बीजो नावथी तो जे रागादिक अतर विकारनो

त्याग करवो ते. हवे त्रीजो वृत्तिसंक्षेप तप ते जे द्रव्यनो संक्षेप करवो. चोथो रस त्याग तप ते जे, विगईनो त्याग करवो. पांचमो काय क्लेश तप ते जे लोचप्रमुखनुं करवुं. छठो संलीनता तप चार प्रकारनो छेः— इंद्रिय संलीनता तप, कषाय संलीनता तप, योग संलीनता तप, अने विवक्तशयना संलीनता तप. प्रथम श्रोतादि पांच इंद्रियनी सन्मुख शब्दादिक विषय आवीने प्राप्त थयाथी ते मनोज्ञ एटले सुंदर होय तो तेमां राग न करवो. अने जो अमनोज्ञ एटले असुंदर होय तो तेनो द्वेष न करवो; तेने इंद्रिय संलीनता तप कहेछे. बीजो जे कषाय उदय आव्या नथी, तेउनुं रुंधन करवुं एटले रोकी राखवा; अने जे कषायो उदयताने पाम्या छे तेउने विफल करवा तेने कषाय संलीनता तप कहेछे. त्रीजो मन, वचन अने कायना अशुभ योगनुं रुंधन करवुं. अने शुभ मनोयोगादिकनी प्रवृत्ति करवी तेने योग संलीनता तप कहे छे. चोथो स्त्री, पशु अने नपुंसकादिक रहित जे एषणीय पीठफलका दिक एटले चबुतरा प्रमुखनुं ग्रहण करीने रहेवुं तेने विविक्त शयनासन संलीनता कहे छे; ए छ प्रकारनो बाह्यतप कह्यो छे तेनुं कारण ए जे एमां बाह्य द्रव्यादिकनी अपेक्षा छे. अथवा बाह्य शरीरादिकनी अपेक्षा छे; अने प्राये तापकपणाने लीधे लोकनेविषे तपपणे प्रसिद्धी होवाथी तेमज कुतीर्थीउ पण पोतपोताना अभिप्रायवडे ए तपनुं सेवन करे छे तेथी एने बाह्य तप कहेछे.

हवे छ प्रकारनो अभ्यंतर तप कहेछेः— मूलः— पायच्छित्तं विणउ, वेयावच्चं तहेव सज्झाउ; झाणं उस्सग्गोविय, अप्तिंतरो तवो होइ. ॥ २७२ ॥ अर्थः—प्रथम प्रायश्चित तप कह्यो छे तेनो अर्थ आवी रीते छेः— प्रायश्चित्त ए एक शब्द छे तेमां प्रायः अने चित्त ए बे पदो छे. तेउमांना चित्त पद वमे जीव जाणवो. तेने अर्थे प्रायः कहेतां बाहुल्यताए मूलोत्तर गुणविषे शोधन करवुं. अर्थात् अतिचारोना योगथी नाना प्रकारना कर्ममलनुं जे उपार्जन करेलुं छे तेनो त्याग करीने निर्मलता करवी. तेने प्रायश्चित तप कहेछे. ए विषे "आलोयण पडिकमणे" इत्यादिके करी अगाडीमां द्वारनेविषे सविस्तर कहेशे. ॥ २७२ ॥

बीजो विनय तप आवी रीतेः— विनीयते एटले जेणे करी आठ प्रकारना कर्मनुं क्षपन करवुं अर्थात् त्याग करवो. ते विनय ज्ञानादिक भेदे करीने सात प्रकारनो छे. "नाणे दंसण चरणे" इत्यादिनो विनय करवो तेमां ज्ञानविषयक विनय पांच प्रकारे जाणवोः—मतिज्ञानादिक जे पांचज्ञान छे, तेउनुं सद्दहण, तेउनी भक्ति

तेउनुं बहुमानता, तेउनेविषे कथित अर्थनी सम्यक् भावनालुं विधिपूर्वक ग्रहण करवु, अने तेउनो अन्यास करवो एवी रीते ए जिनकथित विनय जाणवो

दर्शननो विनय बे प्रकारे जाणवो एक शुश्रूषणाविनय, अने बीजो अनाशा तना विनय तेमा जे पोताथी दर्शन गुणे अधिक होय तेनो विनय करवो तेने सु श्रूषणा विनय कहे छे ते आवी रीते.—सक्कारब्भुठाणा सम्माणासण अनिग्गहो तह्य, आसणा णुप्पयाण, किइकम्म अंजलिगहोय १ इतस्स णुगछणया, वियस्स तह पज्जुवासणा जणिया, गछताणुव्वयण, एसो सुस्सूसणाविणउ" "सक्कार" एटले स्तवन वदनादिक "अन्युठान" एटले विनय योग्यनुं दर्शन थता जे आसन मूकीने उठी उजा थवु. "सन्मान" एटले वस्त्र पात्रादिके करी पूज न करवु "आसनानिग्रह" एटले गुरुने बेशवा शारु आदरे करी आसन मामी ने आही बेशो एम कहेवु "आसनानुप्रदान" एटले ए एक स्थानकथी स्था नातरनेविषे आसनने फेरववु "कृतकर्म" एटले वादणु करवु "अजलिग्रहण" एटले दर्शननेविषे अजलीनु करवु. "इतस्सणु गछणया" एटले आवता जोईने सन्मुख निरखवु "विअस्स तह पज्जुवासणा जणिया" एटले बेठा पछी पर्युपा सना करवी "गछंताणुव्वयण" एटले जता पोते पण पाछल मूकवाने केटलेए क दूर जवु एवी रीते दर्शनाधिकने शुश्रूषणा विनय करवो

बीजो अनासातना विनय पदर जेदे छे ते आवी रीते — तिछयर धम्म आय रिय वायगे थेर कुलगणे सघे, संजोइय किरियाए, मईनाणाईणय तहेव " तेनो अर्थ —तीर्थकर, धर्म, आचार्य, वाचक, थिविर, कुल, गण, सघ, साजोगिक, क्रिया, अने मतिज्ञानादिक पाच ज्ञानना पाच मलीने पदर जेदे अनासातना विनय छे

त्रीजो वेयावच्च तप आवी रीते — आचार्य उपाध्याय, स्थविर, तपस्वी, ग्ला न, शिष्य, साधर्मिक, कुल, गण, अने सघ ए दशमाना प्रत्येकनो तेर तेर प्रकारे व्यावृत्त करवो एटले जक्तदान, पानदान, आसनदान, उपगरणनु पमिले हवु, चरणनु पूजवु, वस्त्रदान, पात्रदान, जोजनप्रदान, मार्गनेविषे सहाय्यनुं करवु, दुष्ट चोरादिक थकी रक्षा करवी, उपाश्रयनेविषे प्रवेश करता दामानु लेवु, कायिकनी मात्रानु देवु, अने सज्ञानी मात्रानु देवु चोथो सज्झाय (स्वाध्याय) तप पाच जेदे छे सज्झाय वाचना पृछना, परिवर्तना, अनुप्रेक्षा अने धर्मकथा

पाचमो ध्यान तप ते एक धर्मध्यान अने बीजु शुक्लध्यान; ए बे प्रकार

नां ध्यान करवा. अने छगो उत्सर्ग तप एटले काउसग्ग करवो. एवी रीते छ प्रकारे अभ्यंतर तप कह्यो छे. सर्वे मलीने बार प्रकारनुं तप कह्युं. ॥ २७२ ॥

तेमज तपना बार प्रकारना अतिचार छे. अने त्रण वीर्यना अतिचार छे ते कहे छेः— मूलः— सम्मगकरणे बारस, तवाइयारा तिगंतु विरियस्स; मण वय काया पाव, प्पउत्त विरिअ ति अइआरा. ॥२७३॥ अर्थः—ए बार प्रकारना जे तप कह्या, ते सम्यक् मन वचन अने कायानी शुद्धिविना करवा तेने अकरण कहिये ते सम्यक्रीते न कराय अथवा विपरीत पणाने करवेकरी अथवा तेओमां कांई अधिको ओछोकरता अथवा अयथावस्थित अनुष्ठान प्रमुखना करवाथी बार प्रकारना तपना अतिचार थाय छे. एमज मन, वचन तथा काया ए त्रणेनी शुद्धि कस्या विना जे करवुं तेथी त्रण अतिचार वीर्यना थाय छे. ॥ २७३ ॥

हवे सम्यक्त्वना पांच अतिचार कहेछेः— मूलः— संका कंखाय तहा, वितिगिछा अन्नतिछियपसंसा; परतिछियउवसेवण, मइयारा पंच संमत्तो ॥ २७४ ॥ अर्थ.— शंका एटले जीवादिक नव तत्वनेविषे संशय करवो. कंखा एटले अन्य दर्शननेविषे पण श्री वीतरागना दर्शननी तुल्यता करवी. वितिगिछा एटले मतिनी भ्रमता थकी क्रियाना फलनेविषे जे संदेह थवो ते. अन्य तीर्थी जे अन्य दर्शनीनी प्रशंसा करवी एटले आ महा तपस्वी भला क्रियानुष्ठान करे छे इत्यादिरूप. अने परतीर्थीनुं उपसेवन एटले तेनी सेवा करवी. तेथकी तेनी क्रिया सांभल्यामां तथा देखवामां आवे. तेथी सम्यक्त्वने मलिनता थाय तेथी अतिचार लागे. एवी रीते सम्यक्त्वना पांच अतिचार कह्यां छे. ॥ २७४ ॥

हवे बार व्रत संबंधी अतिचार कहतां छतां प्रथम प्राणातिपात विरमणव्रतना पांच अतिचार कहे छेः— मूलः— पढमवए अइआरा, नर तिरियाणन्न पाण वोछेओ; बंधो वहोय अइभा ररोवणं तह छविछेओ. ॥ २७५ ॥ अर्थः— नर एटले मनुष्य, अने तिर्यंचादिकने अन्न पाणीनो व्यवछेद करवो एटले तेमां विघ्न करवो; ए प्रथमातिचार. इहां आ विधि जाणवो के, रोगादिक कारणे अथवा पोताना पुत्रादिकने शीखामण देवासारु आज आने जमवानुं देसो नही. तोपण जमती वेलाए पहेला तेमनो सार करीने पछी पोते जमे परंतु संभाल न लेतां पोते भोजन करवाथी अतिचार लागे ए प्रथम अन्न पाण व्यवछेदातिचार जाणवो. ॥

श्रावके श्वापदादिकने बंधन बडे एवी रीते बांधवुं जोये के आग पाणी आदिकना उपद्रवनी वेलाए तत्काल ते बंधनथी मुक्त थई शके. तेमज पुत्रादिकने

नीखामण देवासारु सबल बंधनथी बाधवु नही एवी विधि ठता पशुआदि अथ वा पुत्रादिकने सबल बंधन वडे बाध्याथी बीजो बंध अतिचार लागे

पश्वादिकने अथवा पुत्रादिकने कोई अपेक्षाने लीधे अर्थात् कोई कारणने लीधे योग्य रीते ताडन करवु एवी विधि ठता कोई पण अपेक्षा अथवा कारण विना मारता त्रीजो वध अतिचार लागे.

पश्वादिकनी पीठ पर एटलो भार नाखवो जोये के जेथी ते पोतानी मेले उपाडी शके, अने ते भार सुखथी उतारी अथवा चडावी शकाय एम ठतां जो वधारे भार आरोपिए तो चोथो अतिचार आरोपण अतिचार लागे

पश्वादिकनुं गल कबल कापवु नही, नाक वींधवु नही, वृषणनु ठेदन करवु नही इत्यादिक दुःखदायक क्रिया करता ठता पाचमो ठविछेद अतिचार लागे ॥२७५॥

हवे थूल मृषावाद विरमण नामना बीजा व्रतना पाच अतिचार कहे ठे –

मूल – सहसा कलंकण रह सदूसण दारमंतभेयच, तह कूड लेह करण, मुसो वएसो मुसादोसो ॥ २७६ ॥ अर्थ – सहसा पणेकरी कोई पण निरपराधी माणशने चोर, यार, अथवा जुगारी प्रमुखनो जे आल चडाववो ते प्रथम सहसाकारातिचार जाणवो कोईक बे माणसो एकांते काई वातो करता होय ते जोईने ए राजविरुद्ध वातो करे ठे एवु जे कहेवु तेने बीजो रहस्य भाषण दूषणातिचार जाणवो पोतानी स्त्री आदिक स्वकुटुंबी माणसना हाथथी अथवा मित्रादिकना हाथथी भूले चूके कोई एवु काम बनी गयु होय के ते ठानुं राखवु जोये प्रसिद्ध करायज नही एवु होय अने ते काम थई गया पठी ते कामना करनाराए तेनो पश्चात्ताप करीने ते दोषनो त्याग कीधो होय तेमठता केटलाएक दिवस वीत्या पठी ते वात गई गुजरी थई गई होय तेवा अवसरे ते वात प्रकट कर्याथी ते लोक लाजना बधनथी कोई विषादिक प्रयोगथी पोताना प्राणनी हाणी करे तेनु कारण ते वात प्रकट करनार होवाथी तेने ते दोष लागे तेने त्रीजो दारमंत्रभेदातिचार कहे ठे कूडो लेख बनाववो कूडु नामु लखवु कमवेश अक्षरो लखवा, प्रथम लखेला अक्षरो ठरी प्रमुखना प्रयोगथी कहाडी नाखवा, परवाना उपर कूडी महोर करवी, अने कूडा खतो बनाववा इत्यादिक प्रकार वडे जे काई कूडु बनाववु तेने चोथो कूटलेखनातिचार कहेठे पोते उपदेष्टा बनीने नाना प्रकारनो पापोपदेश करवो एटले कोई बनमानी जडी बूटी बतावीने कहेवु के अमुक बूटीनु मूल कहाडी अमुक बूटीना रसमा भेलीने तेनी साथे आटली चीजोनो गूटो करी जो

पुरुष खाय, तो तेना शरीरनेविषे अतिशय नोग करवानी शक्ति थाय. आ मंत्र नो जप करवाथी अमुक देवता प्रसन्न थाय ले अने जेवी इच्छा होय ते मळे ले. हुं कामशास्त्रमां महानिपुण बुं एम कहीने चोराशी नोगनां आसननी विधि शीखडाववी, ने कहेवुं के आ शीख्याथी विविध प्रकारे रति विलास सारी रीते घणो वखत करी शकशो. वीर्यनी वृद्धि थशे. कामनो विशेष उद्भव थशे. अथवा औषध्यादिकनां शास्त्रो शीखडाववां. कोईने दुःखमां नाखी देवाना उपाय बताववा पोताना स्नेहीना प्रतिपक्षिने कुबुद्धि देवी, अने विषय कषायादिकनी उत्पत्ति थाय एवी नवी नवी वातो बनावीने करवी तेने पांचमो मृषोपदेशकथनातिचार कहे ले.

हवे त्रीजा थूल अदत्ता दान विरमण व्रतना पांच अतिचार कहेले:- मूलः- चोराणीअं चोर,प्पयोगजं कूडमाण तुलमाणं; रिउरज्जववहारो, सरिसजुइ तइअ वयदोसा. ॥ २७७ ॥ अर्थः- प्रथम चोरे चोरी करीने आणेली वस्तु सस्ती जाणीने जे वेचाती लेवी तेने स्तेनाहृतातिचार जाणवो. बीजो चोरने चोरी करवानी प्रेरणा करवी, अथवा धैर्य देवुं. अने तेने शंबल प्रमुख दईने तेवो प्रयोग कराववो तेने स्तेनप्रयोगातिचार कहे ले. त्रीजो तोल तथा माप कूडां राखवा, एटले लेवाना जुदा अने देवाना जुदां राखवां अर्थात् लेवानां मोटा, अने देवाना नाना राखवा तेने कूटमानातिचार कहे ले. चोथो पोताना राजाना वैरीना राज्यनेविषे द्रव्यना लोनथी कोई वस्तु पोताना गाममांथी लई जईने त्यां वेचवी, अथवा तेना गाममांथी कोई सस्ती वस्तु लईने पोताना गाममां आवीने मोटे नावे वेचवी. तेथी राजाज्ञानुं उल्लंघन थाय ले. तेने राजविरुद्धगमनातिचार जाणवो. पांचमो सरिसजुइ एटले लोनने लीधे कोई सारी वस्तुमां तेना जेवी बीजी हलकी वस्तु नेळीने वेचवी एटले मूल उत्तम शुद्ध द्रव्य होय तेमां बीजी सादृश्य गुणवाळी वस्तु नेळीने तेनो व्यापार करवो जेम के, कर्पूरमां लूण, घृतमां ढासनुं मंथन, अने केशरमां कसुंबो प्रमुख नेळी देवो तेने तत्प्रतिरूपातिचार कहेले.

हवे चोथा ब्रह्मचर्य व्रतना पांच अतिचार कहे ले:- मूलः- नुंजइ इत्तरपरिग्गह, अपरिग्गहिअं थिअंच उब्बवए; कामेतिव्वहिलासो, अणंगकीडा परविवाहो. ॥ २७८ अर्थः- प्रथम कोईएक पुरुषे द्रव्य दईने वेश्याप्रमुख सामान्य स्त्रीने मास अथवा वर्षपर्यंत पोतानी सत्तातले स्वकीया करी राखेली बतां तेनी साथे जे संनोग करवो तेने इत्वरपरिगृहीतागमनातिचार कहेवो. बीजो विधवा अथवा कुमारिका प्रमुख जे पति विनानी स्त्री होय, जेनी उपर स्वपत्नी नाव बीजा कोई

पुरुषनो होय नही, अने कोई पुरुषनी पतिरूप सत्तातले होय नही एवी स्त्रीने कोई पुरुषे ग्रहण करेली नही होवाथी तेनी साथे संजोग करवो तेने अपरिगृहीतागमनातिचार कहेवो त्रीजो कामनी तीव्र अभिलाषा करवी, एटले परस्त्रीनुं दर्शन थता ज कामाग्निनी ज्वाला कठे हृदयमा निरतर स्त्रीनु चितन कर्या करवु, दीवानानी पठे बुद्धि काम वश थयाथी अस्थिर रहेवु, अने शरीरमा कामनी वृद्धि करवाने अर्थे कोई औषधीप्रमुख अथवा माद्य पदार्थ खावो. वीर्यस्तंभ न करवाने अर्थे कोई मात्रा अथवा पाकप्रमुखनु सेवन करवु तेने त्रीजो तीव्रानुरागातिचार कहेवो चोथो कामोद्दीपन करवाने अर्थे कामशास्त्रमा कह्या प्रमाणे नाना प्रकारना हाव भाव युक्त अनेक तरेहथी विविध विधिए कामक्रीडा करवी जेम के, भृकुटीरूप धनुष्यमा नेत्र कटाक्षरूप बाण चढावीने स्त्रीए पुरुषने अथवा पुरुषे स्त्रीने मारवा तेमज आलिंगन, चुंबन, अने हास्य प्रमुख करवा तेने अनगक्रीडातिचार कहेवो पाचमो लोकोमा पोतानी प्रतिष्ठा अथवा कीर्ति वधारवाने अर्थे कोई पुरुषनो कोई स्त्रीनी साथे पोते आगेवान थईने विवाह करी देवो, तेने परविवाहकरणातिचार कहे छे एम जो स्त्रीए ब्रह्मचर्यव्रत धारण कर्युं होय तो तेणे उक्त रीतिए पुरुष विषे प्रवर्त्तन कर्याथी ए अतिचार लागे एम सर्व स्थले जाणी लेवु २७८

हवे पाचमा थूल परिग्रह परिणाम व्रतना बे गाथावडे पाच अतिचार कहेछे —

मूल — जोएइ खित्त वत्थू,पि रुप्प कणगाइ देइ सययाण , धण धन्नाइ परघरे, व धइ जातिय पमर्ज्ञतो ॥ २७ए ॥ डुपयाइ चउप्पयाइ, गप्रं गाहेइ कुप्पसखच, अप्पधण बहुमुल्ल, करेइ पचम वए दोसा ॥ २८० ॥ अर्थ — प्रथम पोतानु एक क्षेत्र अथवा एक घर होय तेना पडोशना बीजा क्षेत्र तथा बीजा घरनी शीम भागीने ते पहेलानी साथे जोडी लेवु अर्थात् नियम ग्रहण करती वेलाए पाच अथवा सात प्रमुख सख्या धारण करेली होवाथी तेनी अपेक्षावडे जे पोताना क्षेत्रने लागतु क्षेत्र होय ते जोमी लेवु, तेमज पोतानुं प्रथमनु नानकुं घर होय तेनी जोडेनु कोई बीजानुं घर वेचातु लईने तेनी साथे जोमी लेवु, पोताना स्थाननुं वधारवु ने मनमा जाणवु के मारी नियमित सख्यामा काई पण दोष आवशे नही ते प्रथम क्षेत्र परिणामातिचार कहेवो बीजो रुपु अथवा सोनुं आटलुज राखवु एवु सख्या परिणाम कीधु छता तेनी वृद्धि थई जवाथी मनमा विचार करे के आटलु पुत्र शारु राखवु, आटलु स्त्रीने अर्पण करवु, आटलु अमुक कुटुंबने आपवु, एटले मारे तो परिमाण सख्या जेटलुंज रहेशे, तेमा मने काई दोष

लागनार नथी. मारा पोताना नामनुं होय तो मने दोष लागे. एवी रीते लोजने लीधे खोटा विचारे करी कुरीत करवी तेने बीजो रौप्यसुवर्णपरिमाणातिक्रमातिचार कहेवो. त्रीजो एक वर्ष प्रमुख सुधी आटलुं धान्य अथवा आटलुंज इव्य पासे राखवुं, एथी वधारे राखवुं नही एवो संख्या परिमाण नियम लीधा पछी धान्य अथवा इव्यनो वधारो थई जवाथी ते वधेलुं सर्व बीजानी पाशे राखीने अथवा कोई बीजानी पाशे होय तो तेनी पाशेज रहेवा दईने पोते मनमां जाणे के, में तो पोतानी पाशे राखवानो नियम कर्यो छे, पण बीजानी पाशे रहेवा देवो नही एवो नियम कर्यो नथी; तेथी एम कर्याथी कांइ दोप लागनार नथी. एम कुविकल्प करीने जेनी पाशे इव्य होय तेने कहे के आटला दाहाडा अथवा आटला माश के वर्ष पछी तमारी पाशेथी हुं हिशाब चुकवी लईश. तेमज धान्य पण जो क्षेत्रमां होय तो नियमित समय सुधी त्यांज रहेवा दईने अथवा बीजा खेडुतना घरमां रहेवा दईने नियम पूरो थया पछी लेवानी इछा राखवी अने पोताने निर्दोपी समजवो तेने धन धान्य परिणामातिक्रमातिचार कहेवो. चोथो द्विपद एटले दास अने दासी प्रमुख, तेमज चतुष्पद एटले गाई, जेंस, उंठ, तथा घोडा प्रमुख, पशुउ आटलांज राखवां एथी अधिक राखवां नही एवो संख्यारूप नियम कर्या पछी ते दास दासीओ अथवा पशुओ प्रमुख गर्ज धारण कर्याथी तेउनी संततिनी वृद्धि थवाथी ते नियमित दास दासी अथवा पशुउथी उत्पन्न थया छे तेथी तेओ पोताना मावित्रोथी जुदा कहेवाय नही. अथवा वधेली संतति कोई संबंधीने आपी देवी अने तेनुं गुप्त रीते स्वामित्व पोतेज राखवुं, तेने द्विपदचतुष्पद प्रमाणातिक्रमातिचार कहेवो. पांचमो त्रांबुं, पीतल, अथवा कांशा प्रमुख धातुउना आटला वाशणोज घरमां राखवां एवो संख्या परिमाण नियम छतां ते वासणोनी संख्या नियम प्रमाणे रहेवा देतां तेउनी तोलमां वधारो करवो. अने मनमां एम जाणवुं के मारे तो मात्र वासणोनी संख्यानो नियम छे पण तोलनो तो नियम नथी तेथी तोल अधिक कर्याथी कांई दोष लागे नही. तेमज जो काचा तोलनी संख्यायुक्त नियम लिधो होय तो ज्यां मोटो तोल चालतो होय एवा कोई देशांतरमां त्यांना तोलना परिमाणे वासणो करावववा, अने मनमां एम जाणवुं के में काचा तोलनो नियम लीधो छे खरो पण काचो अने पाको तो आंहिजछे बीजा देशमां काचो अने पाको नही होवाथी त्यांना गमे तेवा तोलवडे वाशणोनुं वजन थयुं होय

तेथी व्रतभंग थाय नही एवी कुटिलता करवी तेने कुपद परिमाणातिक्रमातिचार कहेवो ए पाच अणुव्रतना अतिचारो कह्या ॥ २७९ ॥ २८० ॥

हवे त्रण गुण व्रतना अतिचार कहे छे तेमां प्रथम छठा दिसि परिणाम व्रतना पाच अतिचार कहेछे – मूल – तिरियंअ होय उड्ढं, दिसि वय सखा अइ क्कमे तिन्नि, दिसि वइ दोसा तह से, विम्हरण खेत्तवुड्डीय ॥ २८१ ॥ अर्थ.– प्रथम तीर्छा लोकमा आटलासुधी गमनागमन करवु एवु व्रतनुं परिमाण कीधा पछी अनाभोगादिकवमे काई अधिक गमनागमन थई जाय तो तिर्छो गमनातिक्रमातिचार लागे बीजो अधोगमन करता विस्मृति अथवा चित्तनी विभ्रमताने लीधे व्रतना परिमाण करता काई वधारे गमन थई जाय तो अधोदिसि गमनातिक्रम अतिचार लागे त्रीजो ऊर्ध्व गमन करता उक्त कारणादि वमे काई वधारे गमन थाय तो ऊर्ध्वदिशि परिमाणातिक्रम अतिचार लागे चोथो कोई दिशिए गमन करता मे दश योजन पथ कर्यो के पदर योजन कर्यो छे एवी विस्मृति थई जाय अथवा दिशिपरिमाण कर्याने घणा दिवस थई गयाथी जे दिशिविषे जेटला योजननो परिमाण होय ते भूली जईने ते परिमाणमा न्यूनाधिकता करवी अथवा ते परिमाण कागलमा लखी राखेलु नही होवाथी तेमां वधघटथई जाय अथवा बुद्धिनी मदताने लीधे अथवा विभ्रमताने लीधे अधिक न्यूनता कर्याथी अस्मृति अंतर्धान अतिचार लागे पाचमो जे दिशिनेविषे जेटला योजन जवानी छूट राखी होय ते दिशिमा ते छूटना करता वधारे गमन थई जाय त्यारे बीजी दिशानेविषे ते वधेला पथगमननो आरोप करी लईने परिमाण पूरुं करवु एटले पूर्व दिशानेविषे शो कोश जवानी छूट होय ने पश्चिम दिशानेविषे पचाश कोश जवानी छूट होय हवे पश्चिम दिशाए पोणोशो कोशनु गमन थई जाय त्यारे पूर्व दिशाना शो कोशमाना पचीश कोश नाखी देवा अर्थात् हरेक प्रकारे दिशिउने विषे गमन परिमाणमा न्यूनाधिक थवाने लीधे एक दिशिनु अधिक गमन बीजी दिशिना न्यूनगमनमा भेलवी लेवु तेने क्षेत्रवृद्धि अतिचार कहे छे. ॥२८१

हवे सातमा भोगोपभोग व्रतना पाच अतिचार कहेछे – मूल – अप्पक्क उप्पक्क, सच्चित्त तह सचित्त पडिवद्धं, तुच्छोसहि भरकणय, दोसा उवभोग परिभोगे ॥ २८२ ॥ अर्थ – ए व्रतने उपभोग परिभोग पण कहे छे. केमके क्रियाना भेदथकी भोगना बे प्रकार थाय छे एक उपभोग अने बीजो परिभोग, उपभोग एटले एकज वार आहार तथा फूल प्रमुखनो भोग करवो. अने परिभोग एटले

वारंवार भोग भोगववा जेम के, गृह तथा स्त्री प्रमुख भोग वारंवार भोगवाय छे. ए परिभोग कर्मनेविषे पूर्वोक्त पंदर कर्मादान जाणवा. तेमां श्रावके उत्सर्गे समयने विषे प्रासुक एषणीय आहार लेवो. जो ते न होय तो बहु पाप सचित्तनो त्याग करवो. प्रथम आटो छाण्याविना तेनी रोटी कर्याथी तेमां ते अनाजना कण रही जाय छे तेम छतां तेने अचित जाणीने खावुं अथवा लोटने अचेतन जाणीने अग्निसंस्कार कर्याविना काचोज खावो. तेने अपक्व भक्षणातिचार कहेवो. बीजो कांईक पाकेलुं तथा कांईक नही पाकेलुं जे अन्न प्रमुख होय जेमके, जुवारी प्रमुख सर्व जातिना कणिश (पोंक) अग्निमां पकाव्याथी तेमांना केटलाएक कण पाके छे ने कटलांएक काचां रही जाय छे तेम छतां ते अचित जाणीने खावुं तेने दुष्पक्व भक्षणातिचार कहेवो. त्रीजो श्रावकने सचित्त आहारनुं अवश्य पच्चखाण छतां अनाभोग थकी परिमाणनुं उल्लंघन थई जाय एटले पाणीने त्रण उकाला दीधाथी ते अचित्त थाय छे एवुं परिमाण छतां तेने एक अथवा बे उकाला दई अचित्त थयुं एम जाणीने ते पाणी पीवाई जाय. तथा सचित्त वस्तुने अचित्त थवामां कांईक वखत बाकी रह्यो छतां ते वस्तु अचित्त जाणीने खवाई जाय तेने सचित्ताहार अतिचार कहेवो. चोथो अचित्त वस्तुनो सचित्त वस्तुनी साथे संबंध छतां ते संबंधनो भंग थया पछी तरतज ते वस्तु खवाई जाय, जेमके, गुंदर अचित्त छे तेने वृक्षनी साथे संबंध छतां ते संबंधनो भंग थया पछी तरतज खावुं जोइए नही, केमके सचित्त वस्तुना स्पर्शथी केटलो एक वखत तेमां पण सचित्तपणुं रहे छे तेवा समयमां ते खवाइ जवाय तेने सचित्त प्रतिबद्धातिचार कहेवो. पांचमो जे वस्तु मेलव्यामां घणो प्रयत्न करवो पडे, अने भक्षण कर्याथी पूर्ण तृप्ति थाय नही, जेमके, बदरी फल (बोर) मां जे ठडीयुं थाय छे ते भांग्याथी तेमां अति सूक्ष्म स्वादिष्ट भक्षणीय पदार्थ नीकले छे ते हजारो ठडीयां भांग्यानो प्रयत्न कर्यो छतां तेमांथी मेलवेली वस्तुथी आत्मानी तृप्ति थाय नही तेम छतां तेनुं भक्षण करवुं तेने तुच्छौषध्यातिचार कहेवो.॥२८२॥

हवे आठमां अनर्थदंड विरमण व्रतना पांच अतिचार कहे छेः– मूलः– कुंकुइअं मोहरिअं, भोगुवभोगाइरेग कंदप्पा; जुत्ताहिगरण मेए, अइयाराणछ दंडवए. ॥ २८३ ॥ अर्थः– अनर्थदंडनो शब्दार्थ आवी रीते थाय छेः– कांईपण अर्थ एटले प्रयोजन नही छतां पोतानी आत्माने दंडनी प्राप्ति थाय तेने अनर्थदंड कहेवो. एना पांच अतिचारोमानो प्रथम नयनादिक शरीरना अवयवोए करी

बीजाने हास्यादिकनी उत्पत्ति करवी, अथवा यार पुरुषना जेवी कुचेष्टा करवी तेने कौकुच्चातिचार कहेवो बीजो मुख थकी एवा शब्दो उच्चार करवा के जेथी शाम्भल नारनो हृदय कचवाय अने पोतानी अप्रतिष्टा थाय तेने मौखर्य वाचालातिचार कहेवो त्रीजो भोगोपभोगनी अधिकता करवी जेमके, अंगमल हरण करनार साबु वगेरे वस्तुओ स्नान करता पाणी वधारे वापरवु केशादिकने सुगंधी तेल लगाडवु अतरादिक सुगंधि पदार्थोनो उपयोग करवो, इत्यादिक व्यर्थ आरम्भ करवो तेने भोगो पभोगाद्यतिचार कहेवो चोथो शृंगाररस विषयक कथन करवु, एटले मद मद हास्ययु क्त भाषण करवु,जेथी विषय कामना उत्पन्न थाय एवा नाना प्रकारना श्लोको कहेवा अथवा बीजाने क्रोध उत्पन्न थाय एवु भाषणकरवु तेने कदर्पोत्पादकातिचार कहेवो अने पाचमो पोताना उपयोग करता वधारे अधिकरणनो सग्रह करवो अथवा जेनुं परिणाम हिंसारूपे थाय एवा पदर्थोने एकठा करी राखवा अने महत्ता मेलववाने ते वस्तुउ बीजाने मागी आपे जेम के, रथ उखल, मुशल, अने तलवार-प्रमुख ह थीआरो पोताना उपयोग करता वधारे राखवा तेने अधिकरणातिचार कहेवो ए पाच अतिचार अनर्थदण्ड नामना व्रतनेविषे कह्या छे एवी रीते ए त्रण गुण व्रत ते पाच अणुव्रतने गुणनी उत्पत्ति करनारा होवाथी एउने गुणव्रत कह्या छे.

हवे नवथी ते बार सुधी चार शिक्षाव्रतो कहे छे —ए चारे व्रत शिक्षानी पठे अथवा शिक्षारूप होवाथी एओने शिक्षा व्रतो कह्या छे जेम नवीन शिक्षानो पु न पुनः अभ्यास करवो जोयेछे तेओमां प्रथम जे सामायक नामनुं नवमु व्रत छे तेनो अर्थ आवी रीते थाय छे —राग द्वेषना अभावने सम कहेवु, अने आय-ए टले तेनो लाभ थवो तेने समाय कहेवो अने ते समतारूप लाभने करनारुं हो वाथी सामायिक व्रत कहेवु बीजो अर्थ — आर्त्त अने रौद्र ए बे ध्याननी परि णतिरूप जे क्रियाओ कराय छे ते अशुभ अने सावद्य व्यापार छे तेनो त्याग क रीने जघन्ये बे घडी प्रमाण आत्माने समता परिणाममा राखवु तेने सामायि क व्रत कहेवु त्रीजो अर्थ — सम कहेता सम्यक् प्रकारे ज्ञान, दर्शन, तथा चारि त्र ए रत्नत्रयीरूप सहज उदासीन वृत्ति एज मोक्ष मार्ग, तेनो आय, एटले ला भ थवो तेने सामायिक व्रत कहेवु ते पुन पुन करवु यदुक्तं — "जाहे खणि ओताहे; सामाइय करेइ" ॥ २०३ ॥

ए सामायिकव्रतना पाच अतिचार कहे छे — मूल — काय मणो वयणाण, डुप्पणिहाण सई अकरण च, अणवठ्ठिय करण चिय, सामाइए पच अइआरा.

॥ २७४ ॥ अर्थः– प्रथम शरीरना हस्त पादादिक अवयव पुंज्याविना अने प्रमार्ज्या विना हलांववा, नीतने पीठ लगाडीने वेशवुं, पृथवी पुंज्याविना निद्रा प्रमुख करवी, अप्रेक्षित तथा अप्रमार्जित स्थंम्फिलनेविषे वेशवुं तेने काय दुःप्रणिधान अतिचार कहेवो. बीजो मनो दुःप्रणिधान ते मनमां ग्रह संबंधी सावद्यनुं चिंतवन करवुं. त्रीजो वचन दुःप्रणिधान ते उघाडे मुखे सावद्यपणे बोलवुं, सई करणं ते निद्रा तथा विकथाने मली शून्य चित्ते करीने जे अनुष्टाननुं करवुं. अनवस्थित काल ते जे सामायक काल पूरो थवानी निरत रहे नही. अने जेम तेम अनादर पणे करवुं. ए पांच अतिचार सामायकना जाणवा. ॥ २७४ ॥

दसमां देशावगासिक व्रतना पांच अतिचार कहेछेः– मूलः– आणयणं पेसवणं, सद्दणुवाउ य रूव अणुवाउ; बहि पोग्गल परकेवो, दोसा देसावगासस्स ॥ २७५ ॥ अर्थः– देशेकरी ज्यांहां अवकाश छे तेने देशावकाश कहिये. ते प्रथम दिग्व्रतो एटले परदेशनो व्यापार प्रमुखे करीने पोतानी व्रती चलाववाने अर्थे जे योजन शतादिक प्रमुख सुधी दूर जवानो नियम कस्यो छे तेनो वली संक्षेप करवो एटले गृहशय्यास्थानादिकथी दूर जवानो निषेधरूप अथवा सर्व व्रतसंक्षेपकरणरूप नियम छे. ए ऊपर दृष्टांत कहेछेः– जेम बार योजनमां व्यापनार दृष्टिविष अथवा आसीविष विषम विषधर संबंधी विष कोई मनुष्यना सर्व अंगनेविषे व्यापी रह्यो होय, तेने कोई मंत्रवादी उतारीने एक अंगुली प्रदेशे लावीने मूके. एथी आम समजवुं के, जेम मंत्रवादी आखा शरीरमां व्यापेलो विष अनुक्रमे एकेक अवयवमांथी ऊतारतो ऊतारतो छेवटे एक अंगुलीना एक प्रदेशमां आणी राखेछे, तेम व्रत धारण करनार पुरुष शत योजनादि गमनरूप नियमने घटाडतां घटाडतां शय्यादिकसुधी आवी राखे. ते देशावकाशिक व्रत कहेवायछे. ए व्रतमां देशनी पठे मुहूर्त्तादि कालनो पण संकोच थायछे ते अर्थात् जाणी लेवुं.

देशावकाशिक व्रतना पांच अतिचार छे, ते आ प्रमाणेः– प्रथम आनयन, बीजो प्रेषवण, त्रीजो शब्दानुपात, चोथो रूपानुपाती, तथा पांचमो पुग्गल प्रक्षेप. तेमां घरप्रमुखनो देशावकाशिक कीधो छे ते विवक्षित क्षेत्रथी बाहेर रहेलुं जे सचेतनादिक द्रव्य, ते त्यांथी चाकरादिकना हाथे मंगावी विवक्षित (इछेला) क्षेत्रमां रखाववुं ते एवा अनिप्रायथी के जो हुं पोते जई लावीश तो व्रत नंग थशे. तेने प्रथम आनयनातिचार कहिये; एज अनिप्रायेथी विवक्षित क्षेत्रमां रहेली कांई वस्तु कोई मनुष्य द्वारा बाहेर मोकलावी देवी तेने बीजो प्रेषणातिचार कहिये.

एवी रीते पोते लीधेला व्रतनो भंग न थाय माटे पोते करवानी क्रिया कोई बीजा द्वाराए करावी पोतानु प्रयोजन सिद्ध करी लेवु तेथी यद्यपि व्रतनो भंग थतो नथी तथापि व्रत सफल थतु नथी, केमके, बाहेर गयाथी गमनादिक व्यापारे करी सूक्ष्म प्राणीउंनो घात थाय छे तेनो बचाव करवाने अर्थे देशावकाशिक व्रत लीधामा आवे छे, ते व्रत लीधा पछी पोते तो गमन क्रियानो त्याग करे परतु पोतानु प्रयोजन सिद्ध करवाने अर्थे कोई बीजानी मारफते ते क्रिया करावे तेथी शु हिंसा थती नथी? उलटी वधारे हिंसा थवानो सम्भव छे. केमके, पोते गमन कर्याथी ईर्यासमितिनी शुद्धतारूप गुण थाय छे, ते बीजाने मोकल्याथी थतो नथी किंतु ईर्यासमितिना अभावथी दोषनी प्राप्ति थायछे माटे एम कर्याथी अतिचार लागे छे तेमज पोताना घरने फरती भीत प्रमुख जे प्राकार होय छे तेटली ज गोथी बाहेर जई कोईने हाक मारवी नही एम अभिग्रह पूर्वक व्रत धारण कर्यु छता पोते ते क्रिया करे तो व्रतनो भंग थाय, माटे पोतानु कांई प्रयोजन सिद्ध करवाने अर्थे ते भीतनी पासे जई कोईने बोलाववु होय तो मोटा अवाजे खुंकारो करीने बोलाव्याथी त्रीजो शब्दानुपातातिचार लागे छे अथवा ते भीतादिक ऊंचा स्थलनेविषे पोतानु कार्य सिद्ध करवाने अर्थे जई ऊभो रहे तेने जोईने जे माणस द्वारे काम कराववु होय ते माणस पासे आवे त्यारे पोतानु प्रयोजन सिद्ध करी लीधाथी चोथो रूपानुपातातिचार लागे अने पोतानुं कार्य सिद्ध करवाने अर्थे नियमित जागाथी पोते बाहेर न जता पाषाण अथवा काष्ठनुं ककडु लईने कोई माणसनी पासे फेंकवु तेथी ते पाछो आवे त्यारे तेने कहीने ते प्रयोजन सिद्ध करी लेवाथी पाचमो पुद्गल प्रक्षेपातिचार लागे छे. ॥ २८५ ॥

हवे त्रीजा पौषध नामना शिक्षा व्रतना पाच अतिचार कहे छे – मूल.– अप्पडिलेहिय मपम, ज्झिय च सेज्जाइ थण्डिलाणि तहा, सम्म च अणणुपालण, अइआरा पोसहे पच ॥ २८६ ॥ अर्थ – पौषध एटले पुष्टि धर्मने धारण करनार ते पोषध व्रत अष्टमी आदि पर्वने विषे धारण करिये एवी विशेषता छे ते आ प्रमाणे – चार शिक्षा व्रतमाना सामायक तथा देशावकाशिक ए बन्ने प्रति दिवशे करवा अने पौषध तथा अतिथिसविभाग ए बे प्रतिनियत दिवस अष्टमी आदि पर्वने विषे करवा एम आवश्यकादि शास्त्रोमा कह्युछे तेमा त्रीजा पौषध व्रतना पांच अतिचार छे ते आ प्रमाणे –अप्पडि लेहिय दुप्पडिलेहिय सज्जासथारे अप्पमज्जिय दुप्पमज्जियसज्जा सथारे अप्पडिलेहिय दुप्पडिलेहिय उच्चार पासवण भूमि, अप्पमज्जि

य डुप्पमज्जिय उच्चारपासवण भूमि, तथा पोसह विधि विचरिए ए पांच अतिचार छे. तेमां जे स्थानकनेविषे पोसह संथारो करवो होय ते संथारानी जे प्रतिलेखना न करवी एटले पोसहनी जगा सारी पेठे पोतानीदृष्टे जोयाविना अथवा जेवी ते वी रीते जोईने शय्या संथारके बेशीने पोसह करतां प्रथम अतिचार लागे एमज रजोहरण प्रमुख वडे पोसह करवानी जगा सारी रीते पूंज्याविना अने जो पूंजी तो कांई पूंजी कांई न पूंजी करी रहेवा दई त्यां संथारा नाखी पोसह करतां बीजो अतिचार लागे; अप्रतिलेखित दुःप्रतिलेखित स्थंडिले लघुनीति अथवा वडीनीति अनाभोगे करवाथी त्रीजो अतिचार लागे; अप्रमार्जित दुः प्रमार्जित स्थंडिलें लघुनीति अथवा वडीनीति करवाथी चोथो अतिचार लागे; अने पोसह करतां छतां क्षुधादिक परिसह उत्पन्न थयाथी प्रभातना समयनेविषे ज पारणा प्रमुखनुं चिंतवन करवुं अथवा किवारे पोसह पुरोथासे केवारे हुं जीवतो रहीस एम सम्यक् प्रकारे न पालवाथी ते पांचमो अतिचार लागे छे. २७६

हवे चोथुं अतिथि संविभाग नामनुं शिक्षा व्रत कहे छे. मूलः— सच्चित्ते निखि वणं, सचित्त पिहणं च अन्नववएसो; मच्छरियं च काला, ईयं दोसा तिहिवि भाए. ॥ २७७ ॥ अर्थः— जेणे तिथि, पर्व तथा उत्सवादि लोकना व्यवहारनो त्याग कर्यो छे तेने अतिथि कहिये; एवा अतिथिने श्रद्धा सत्कार क्रम युक्त पश्चा त्कर्म तथा पुरःकर्मादि दोषनो त्याग करीने न्यायोपार्जित अन्नपानादिक भाग विशिष्टे जे आत्मानो अनुग्रह बुद्धिथी देवुं तेने अतिथि संविभाग व्रत कहिये. आंही आ विधि छे के, पोसह कीधा पछी पारणाने दिवसे श्रावके सद्भावथी साधुने अव श्य अतिथि संविभाग करवो एवो नियम कह्यो छे अन्यदा नियम नथी. एना पां च अतिचार छे ते आ प्रमाणेः—सचित्त निक्षेप, सचित्त पीहण, अन्यव्यपदेश; स मत्सरदान, तथा कालातिक्रम, ए पांच अतिचार जाणवा. तेमां प्रथम जे साधुने देवालायक अचेत वस्तु होय ते न देवानी बुद्धिथी अथवा अनाभोग थकी बीजो कोई सचेत वस्तुनी उपर अथवा अंदर राखी मूकवी ते एवा हेतुथी के, स चेत वस्तुनीसाथे रहेली अचेत वस्तु साधुने ठीगमां आव्याथी ते लेनार नथी तेथी मारा व्रतनो भंग न थतां धार्या प्रमाणे सिद्ध थशे एवी युक्ति करी ते वस्तु बचावे तेने सचित्त निक्षेपातिचार लागे; एवाज अभिप्रायेथी अचेत वस्तुने कोई सचेत वस्तुथी ढां कीराखी बचाववी तेने बीजो सचित्तपीहणातिचार कहिये; वेर साधु आव्याथी मोटा आदरनी साथे कोई वस्तु अर्पण करती वेलाये कोई एवी युक्ति कहाडवी के जेथी ते

साधुने सहज पूछवु पडे के आ चीज कोनी छे त्यारे बीजा कोई सबधी वगैरेनुं ना म लिए जेथी ते साधु ते वस्तुनुं ग्रहण करे नही तेथी पोतानु व्रत पण रह्यु ने चीज पण बची एम कह्याथी त्रीजो अन्यव्यपदेशातिचार कहिये, कोई घेरमा प डेली चीज साधुए जोई ने मागी छतां ना कहेवाय नही तेथी मनमा कांईक चीडाईने आपवी अथवा बीजो कोई सामान्य पुरुष दान देतो होय तेनी कीर्त्ति शांभळीने मत्सरथी तेथी अधिक दान देवु तेने मत्सर दानातिचार कहिये, अने साधु-आहारादिक लई आव्या पछी तेने तेमी आवीने ते वस्तुनु दान दीधाथी पाचमो कालातिक्रमातिचार लागे छे ॥ २८७ ॥ ए छठो द्वार थयो

हवे सातमो द्वार कहे छे —मूल —भरहम्मि भूय सपइ, भविस्स तिछकराण ना माइं, एरवयंमि विताई, सपइ जिण भावि नामाइ॥२८८॥ अर्थ —भरत अने ऐरवत क्षेत्रोमा भूत वर्त्तमान तथा भविष्य कालमा चोवीशी पणे जे तीर्थकरो थई गया, थया छे तथा थशे तेमना नामनो आ सातमो द्वार कहे छे — ॥ २८८ ॥

मूल —भरहे तीए सपइ, भावि जिणे वदिमो चउव्वीस, एरवयमिवि सपइ, भावि जिणे नामउ वदे ॥२८९॥ अर्थ — भरत ऐरवत क्षेत्रोमा भूत भविष्य अने वर्त्तमान कालमा थई गएला, थया छे तथा थवाना जे तीर्थकरो तेउने हु वदना करुं २८९

प्रथम भरत क्षेत्रना अतीत चोवीस जिनोना नाम कहेछे — मूल — केवय नाणी निवा,णि सायरो जिण महायसो विमलो, सव्वाणुभूइ सिरिहर, दत्तो दामो यर सुतेउ ॥ २९० ॥ सामिजिणोय शिवासी, सुमई सिवगइ जिणोय अछो उ, नाहनमीसर अनिलो, जसोहरो जिण कयग्घोय ॥ २९१ ॥ धम्मीसर सुद्ध मई,सिवकर जिण सदणोय सपइय, तीउस्सप्पिणि भरहे,जिणेसरे नामउ वदे २९२ अर्थ — केवल ज्ञानी, निर्वाणी, सागरजिन, महायश, विमल, सर्वानुभूति, सिरिधर, दत्त, दामोदर, तथा सुतेज ॥ २९० ॥ स्वामीजिन, शिवासी, (एमने मुनिसु व्रत पण कहेछे) सुमति, शिवगति, अस्ताग, अथवा अबाध, नमीश्वर, अनिल, यशोधर तथा कृतार्थ ॥ २९१ ॥ धर्मीश्वर, शुद्धमति, शिवकर, स्यदन तथा स प्रति ए नामे चोवीस जिनेश्वर आ भरतक्षेत्रनेविषे उत्सर्पिणी अतीत कालमा जे थई गया छे तेउने हु वदना करु छु ॥ २९२ ॥

भरत क्षेत्रना वर्त्तमान चोवीश जिनोना नाम कहेछे — मूल — उसभ अजि यं सभव, मभिनदण सुमइ पउम सुप्पास, चदपह सुविहि सीयल, सेजंस वा सुपुज्जं च ॥ २९३ ॥ विमल मणत धम्म, सति कुथु अरच मल्लिंच, मु

णिसुव्वय नमि नेमिं, पासं वीरं च पणमामि. ॥ २९४ ॥ अर्थः— ऋषन्न, अजित, संन्नव, अनिनंदन, सुमति, पद्मप्रन्न, सुपार्श्व, चंद्रप्रन्न, सुविधि, शीतल, श्रेयांस तथा वासुपूज्य. ॥ २९३॥ विमल, अनंत, धर्म्म, शांति, कुंथु, अर, मल्लि, मुनिसुव्रत, नमि, नेमि, पार्श्वनाथ, तथा श्रीवीर ए चोवीश जिन न्नरत क्षेत्रनेविषे वर्त्तमान कालना थया तेमने हुं प्रणाम करुं बुं. ॥ २९४ ॥

न्नरत क्षेत्रना अनागत चोवीश जिनोनां नाम कहेछेः— मूलः— जिण पउम नाह सिरि सू,रदेव सुप्पास सिरिसयंपन्नयं; सव्वाणुन्नूइ देवसुय, उदय पेढाल मन्निवंदे. ॥ २९५ ॥ पोट्टिल सयकित्ति जिणं, मुणिसुव्वय अमम निक्कसा यंच; जिण निप्पुलाय सिरि नि, म्ममत्त जिण चित्तगुत्तं च. ॥ २९६ ॥ पणमामि समाहिजिणं, संवर य जसोहरं विजय मल्लिं; देव जिण णंत वीरिअं, न्नद्दजिणं न्नावि न्नरहंमि. ॥ २९७ ॥ अर्थः— पद्मनान्न, श्री सूरदेव, श्री सुपार्श्व, श्री स्वयंप्रन्न; सर्वानुन्नूति, देवश्रुत, उदय, पेढाल; ए गाथाना आद्यमां जिन शब्द छे ते बधां नामोने लगाडवो, तेमनी हुं वंदना करुंबुं. ॥ २९५ ॥ पोट्टिल जिन, शतकीर्त्ति, मुनिसुव्रत, अमम, निःकषाय जिन, निःपुलाक, श्री निर्म्ममत्व जिन, चित्रगुप्त, आंही पण पाछली गाथामांथी हुं वंदना करुंबुं एम लेवुं. ॥२९६॥ समाधि जिन, संवर, यशोधर, विजय, मल्लि, देव, अनंतवीर्य, न्नद्र जिन. अथवा न्नद्रकृत ए न्नरतक्षेत्रनेविषे न्नावि जिन थवाना छे ते कह्या. समवायांगनेविषे तो आ प्रकारे नामदीगमां आवेछेः—यथा "महापउमे सुरा देवे सुपासेय सयंपन्ने सव्वाणुन्नूई अरहा देवगुत्ते यहोरकई उदए पेढालपुत्तेय पोट्टले सयएइया मुणिसुव्वय अरहा सव्वन्नाव विऊ जिणे अमम निक्कसाएय निप्पुलाएय निम्ममे चित्तगुत्ते समाहीय आगम्मस्सेण होरकई संवार अनियट्टीय विवाए विमलेइय देवोववाए अरहा अणंत विजएइय आगचस्सेण होरकइत्ति" ए न्नविष्य कालमां थनारा छे. ए प्रकारे करी आगल पण नामविषे जे कोई ठेकाणे समवायांगादिकथी विसम वाद दीगमां आवे त्यां मतांतर छे, एम जाणवुं. ॥ २९७ ॥

अवतरणः— हवे ऐरवत नामना क्षेत्रमां वर्त्तमान जिननां नाम कहे छेः— मूलः— बालचंदं सिरि सिचय, अग्गीसेणं च नंदिसेणं च; सिरि दत्त वयधरं सो, मचंद जिण दीहसेणं च. ॥ २९८ ॥ वंदे सयाउ सच्चइ, उ जुत्तिसेणं जिणं च सेयंसं; सीहस्सेण सयंजल, उवसंतं देवसेणं च. ॥ २९९ ॥ महविरिय पास मरुदेव सिरिहरं सामिकुट्ट मन्निवंदे; अग्गिस्सेणं जिण म ग्गदत्त सिरि वारिसेणं

च ॥ ३०० ॥ इय संपइ जिणनाहा, एरवए कित्तिया सनामेहिं, अहुणा नाव जिणदे, नियनामेहिं पकित्तेमि ॥ ३०१ ॥ अर्थ – बालचंद, श्रीसिचय, अग्नि सेन, नंदिसेन, श्रीदत्त, व्रतधर, सोमचंद जिन, दीर्घसेन, ॥ २९८ ॥ शतायुष, स त्यकी, युक्तिसेन, श्रेयासजिन, सिंहसेन, स्वयजल, उपशात, देवसेन, एउंनी वदना करुं बु ॥ २९९ ॥ महावीर्य, पार्श्व, मरुदेव, श्रीधर, स्वामिकोष्ट, अग्निसेन, अग्र दत्त, अथवा मार्गदत्त, श्रीवारिषेण, ए सर्वने समस्त पणे वडुंबुं ॥ ३०० ॥ एप्रकारे साप्रत वर्त्तमान जिन ऐरवत क्षेत्रनेविषे तेमना नाम कह्या ॥ ३०१ ॥

हवे ते ऐरवत क्षेत्रमा नावि जिनना नाम कहुं बुं – मूल.– सिद्धत्थ पुन्न घो स, जसघोस, सायर, सुमगलय, सव्वट्ठसिद्धि निव्वा,णसामि वदामि धम्म धय ॥ ३०२ ॥ तह सिद्धिसेण महसे,ण नाह रविमित्त सव्वसेण जिणे, सिरि चद दढकेउं, महिंदय दीहपास च ॥ ३०३ ॥ सुवय सुपासनाह, सुकोसल जि णवर अणतहं, विमलं उत्तर महरिद्धि देवयाणदय वदे ॥ ३०४ ॥ अर्थ – सिद्धार्थ, पूर्णघोष अथवा पुण्यघोष, यशघोष, सागर, सुमगल, सर्वार्थसिद्धि, नि र्वाणस्वामी, ने धर्मध्वज, एमने वडुं बुं ॥ ३०२ ॥ तथा सिद्धसेन, महासेननाथ, रविमित्र, सत्यसेनजिन, श्रीचंद्र, दृढकेतु, महेंद्र, दीर्घपार्श्व, एमने हुं वडुं बु ॥ ३०३ ॥ सुव्रत, सुपार्श्वनाथ, सुकोशल जिनवर, अनतनाथ अथवा अनतार्थ, वि मल, उत्तर, महर्द्धि, ने देवतानदक, एमने हु वदना करुं बु ॥ ३०४ ॥

अवतरण – हवे पूर्वोक्त गाथामा कहेला तीर्थकरोनी सर्व सख्या कहेने – मूल – निद्दलिय नवसमुद्दे, चीसाहिय सय जिणे सुहसमिद्धे, सिरिचद मुणिव इनए, सासय सुहदायए नमह ॥ ३०५ ॥ अर्थ – नव समुद्रथी तरेला जे एक शोने वीश सख्या जिन जे सुखना समुद्र अने जेमने श्रीचंद्रमुनिपतिए नमन कर्युं ठे एवा शाश्वत सुखदायकने हे नव्य लोको तमे नमस्कार करो ॥ ३०५ ॥ अहीं पाच चोवीशीना एक शो ने वीश तीर्थकरना नामोनु सप्तम द्वारनेविषे विवरण कर्युं

हवे 'उसनादि जिणिंदाण आइम गणहरत्ति' अष्टम द्वारने विवरता कहेठे –

मूल – सिरि उसहसेण पहु सी,हसेण चारुरु वज्जनाहक्खा, चमरो पज्जोय विय,प्प दिन्न पहुणा वराहोय ॥ ३०६ ॥ पहुनद कुलुहा विय, सुनोम मदर जसा अरिट्ठो य, चक्काउह सब कुन, निस्सह मल्ली य सुंनो य॥ ३०७ ॥ वरदत्त अज्जदिन्ना, तहिंदनूईय गणहरा पढमा, तिस्सा रिसहाईण, हरतु पावाइ पण याण ॥ ३०८ ॥ अर्थ – श्री ऋषनसेन, सिंहसेन, चारुरु, वज्रनाजाख्य, चमर,

प्रद्योत, विदर्भ, दत्तप्रभु, वराह. ॥ ३०६ ॥ प्रभु नंद, कौस्तुभ, सुभौम, मंदर यश, अरिष्ट, चक्रायुध, शंबू, कुंभ, भिषज, मल्लि, ने शुंभ. ॥ ३०७ ॥ वरदत्त, आर्यदत्त, तथा इंद्रभूति; ए प्रकारे ऋषभादि जिनोना प्रथम गणधरो छे ते प्रणत जनोना दुरितने हरण करे छे. ॥ ३०८ ॥

हवे नवमो पवत्तिणीनो द्वार कहेछेः— मूलः— बंभी फग्गू सामा, अजिया तह कासवी रई सोमा; सुमणा वारुणि सुजसा, धारिणि धरिणी धरा पउमा ॥ ३०९ ॥ अज्जा सिवा सुई दामणीय रक्की य बंधु चइ नामा; पुप्फवई अनिला ज,रकदिन्न तह पुप्फचूला य. ॥ ३१० ॥ चंदणसहिय पवत्तिणि उ चउवीसाए जिणवरिंदाणं; दुरियाइ हरंतु सया, सत्ताणं भत्तीजुत्ताणं. ॥ ३११ ॥ अर्थः— ब्राह्मी, फल्गु, श्यामा, अजिता, काश्यपी, रति, सोमा, सुमना, वारुणी, सुयशा, धारिणी, धरणी,धरा, ने पद्मा ॥३०९॥ आर्या. शिवा, शुभा, अथवा सुचि दामिनी, रक्षी, बंधुमती, पुष्पवती, अनिला, यक्षदत्ता, ने पुष्पचूला; ॥ ३१० ॥ चंदना, सहीत ए चोवीस जिनवरेंद्रनी प्रवर्त्तिनीउ, ते भक्तिएकरी सहित प्राणि उनुं दुरित एटले पाप हरण करेछे. ॥ ३११ ॥ एवी रीते त्रण गाथाएकरी तीर्थं करोनी प्रथम प्रवर्त्तिनीउनां नाम कथन पूर्वक नवमो द्वार कह्यो.

हवे 'अरहंतभ्भण गणत्ति' अर्हंत नाम कर्म उपार्जवाना स्थानक लक्षण दश मो द्वार कहेछेः—मूलः—अरहंत सिद्ध पवयण, गुरु थेर बहुस्सुए तवस्सीसु; वछ छ्ललयाय एसिं, अभ्भिरकनाणो वउगे अ. ॥ ३१२ ॥ अर्थः—पहेला अशोकादि आठ महाप्रातिहार्यरूप पूजाने जे अर्ह एटले योग्य ते अर्हंत; बीजा अपगत सक ल कर्मांश, परम सुखी ने एकांत कृतकृत्य ते सिद्ध; त्रीजा प्रवचन एटले द्वाद शांग अथवा संघ; चोथा गुरु ते आचार्य धर्मोपदेश कर्त्ता; पांचमा स्थविर ते त्रण प्रकारना छेः— छठा उपाध्याय ते सूत्रादिकना जाणनारा बहुश्रुत; ते त्र ण प्रकारनाः— सूत्रधर, अर्थधर ने उभयधर तेमां सूत्रधर करतां अर्थधर प्रधान अने अर्थधर करतां उभयधर एटले सूत्र ने अर्थ ए बन्नेने धारण करनार श्रेष्ठ छे. सातमां विचित्र अनशनादि भेद भिन्न बार प्रकारना तपने करनारा ते तप स्वी; ए सात स्थानोनेविषे वात्सल्य भाव करवुं एटले अनुराग ते तीर्थंकर नाम बंधनुं कारण थाय छे. तथा अभीक्ष्ण एटले निरंतर पणे ज्ञानोपयोग व्यापार छे जेहने ते ज्ञाननेविषे व्याप्रियमाणता ए आठमुं कारण छे. ॥ ३१२ ॥

मूलः— दंसण विणए आवस्सए अ सीलव्वए निरइयारो; खण लव तवच्चिया

ए, वेयावच्चे समाहीय ॥ ३१३ ॥ अर्थ – नवमो दर्शन एटले सम्यक्त्व, दशमो विनय एटले ज्ञानादिनो जे पूर्वे कही आवेला छैये ने आगलपण कहेवाना छे, इग्यारमो एनी शुद्धिनुं करवु ते आवश्यक एटले अवश्य कर्त्तव्य सामायिकादि, बारमो शीलव्रतपालवु ते उत्तर गुण व्रत, अने मूल गुण व्रत, एउने निरतिचार पणे पाल्याथी तीर्थंकर नाम कर्म बाधाय छे तेरमो क्षणलव एटले लवादि स्तोक काल विशेष, एम सर्वकालने विषे निरतर सवेग भावनाए अने ध्यान सेवनेकरी जे समाधि ते क्षण लवसमाधि, चउदमो तप एटले बाह्याभ्यंतर भेद भिन्न अनशनादिनेविषे यथाशक्तिए निरतर जे प्रवृत्ति ते तपसमाधि, पनरमो त्याग बे प्रकारनो छे'– एक द्रव्य त्याग ने बीजो भाव त्याग तेमा द्रव्य त्याग एटले आहार उपधि तथा सय्यादिक जे पोताने काम न आवे तेनो परित्याग अने उपयोगमा आवे तेनुं यतिउने दान देवु, अने भाव त्याग एटले क्रोधादिकनो त्याग तथा ज्ञानादिकनु यति जनोने दान देवु एबन्ने प्रकारना त्यागनेविषे सूत्रनो अतिक्रम न करता यथा शक्तिये जे प्रवृति करवी ते त्याग समाधि, सोलमा वेयावच्चना दशभेदने विषे सूत्रने अनतिक्रमे स्वशक्ति अनुसार जे निरतर प्रवृत्ति ते वेयावच्च समाधि, सत्तरमो मन वचन तथा कायाए करी जे अशुभ व्यापारनुं रुधन करवु ते योग समाधि, ॥ ३१३ ॥

मूल – अपुव्वनाण ग्गहणे, सुयभत्ती पवयणे प्पभावणया, एएहि कारणेहि, तित्थयरत्तं लहइ जीवो ॥ ३१४ ॥ अर्थ –अढारमो निरतर नवीन नवीन ज्ञाननु जे ग्रहण ते अपूर्व ज्ञान ग्रहण जाणवु उगणीसमो श्रुत ज्ञाननी भक्ति एटले श्रुतविषे बहुमाननु करवु, वीसमो प्रवचननेविषे प्रभावनानु करवु ए कहेला वीस हेतु करीने जीव तीर्थंकरपणु पामेछे ॥ ३१४ ॥

अवतरण – एमाना केटलाएक बोलोनुं सूत्रकार स्वत व्याख्यान करेछे –
मूल – सघो पवयण मिह्रं, गुरुणो धम्मोवएसयाईया, सुत्तडोभयधारी, बहुस्सुया हुति विरकाया ॥३१५॥ अर्थ – सघ शब्दे प्रवचन कहेवु अने गुरु ते धर्मोपदेशादिकना देवावाला तथा सूत्र अर्थ अने तदुभयना धरनार ते बहुश्रुत जाणवा ॥३१५॥

मूल – जाई सुय परियाए, पडुच्च थेरोति जह क्कम्मेण, सट्ठीवरसो समवाय, धारउ वीस वरिसो य ॥ ३१६ ॥ अर्थ –जाति, श्रुत, अने पर्याय आश्री स्थविर त्रण प्रकारना छे, तेमा शाठवर्ष प्रमाण जाति स्थविर, समवायागना धरनार ते श्रुतस्थविर, जेने दीक्षा लीधे वीस वर्ष थई गया ते पर्याय स्थविर होय ॥३१६॥

मूलः— नत्ती पूआ वण्णप्पयमणं वज्जणं मवन्न वायस्स; आसायण परिहारो, अरिहंताईण वत्तव्वं. ॥ ३१७ ॥ अर्थः— नक्ति ते जे अंतरंग बहुमाननी विशेषता अने पूजा ते यथोचितपणे फल आहार वस्त्रादिके करी उपचरवुं वर्णके० श्लाघा तेनुं प्रकटनके० प्रकाशवुं वली अवर्णवादनुं वर्जवुं एम आसातानुं परिवर्जवुं पूर्वोक्त अरिहंतादिक सातपदनुं वात्सल्य करवुं ॥ ३१७ ॥

मूलः— नाणुवओगो निरकं, दंसण सुद्धी अ विणय सुद्धी अ; आवस्स य जो एसु. सील व्वएसु निरइयारो. ॥ ३१८ ॥ अर्थः— ज्ञान लेवामां सावधान निरंतर एज उपयोग होय, दर्शन शुद्धि ते निरतिचार पणे सम्यक्त्व निर्मल राखे, विनय शुद्धि ते पण निरतिचारपणे विनयनुं करवुं. आवश्यकना योगनेविषे पण मन वचन कायाना योग स्थिर राखे, तथा शीलव्रतपाले ते मूल गुण तथा उत्तरगुण विषे निरतिचारपणुं ए बार स्थानक थया. ॥ ३१८ ॥

मूलः—संवेग नावणा जाण सेवणं खण लवाइ कालेसु; तव करणं जइ जणसं, वि नाग करसं जह समाही. ॥३१९॥ अर्थः— १३ संवेगनावनायें करी शुक्लध्यान तथा धर्म ध्याननुं आसेववुं ते क्षणलवादिक विशेषनेविषे ते क्षण लव समाधी, १४ यथा शक्तिए तपनुं करवुं, १५ यतिजनने संविनागनुं करवुं जेम समाधिने करवे.३१९॥

मूलः— वेयावच्चं दसहा, गुरुमाईणं समाहि जिणणं च; किरिया दारेण तहा, अपुव्व नाणस्स गहणं तु.॥३२०॥ अर्थः—१६ व्यावृत ते गुरु प्रमुख दशनुं दश प्रकारे करवुं, १७ गुरुवादिकने क्रिया द्वारे समाधिनुं उपजाववुं जेम तेमने सुख थाय तेम करवुं १८ अपूर्व ज्ञाननुं ग्रहण ते नवुं नवुं ज्ञान जाणवुं इति. ॥ ३२० ॥

मूलः— आगम बहुमाणोविय, तित्थस्स पनावणं जहासत्ती; एएहि कारणेहिं, तित्थयरत्तं समज्जिणई. ॥३२१॥ अर्थः— १९ सिद्धांतनेविषे बहुमाननुं करवुं. २० तीर्थ ते चतुर्विध संघरूप तेनी पूजा प्रनावना पोतानी शक्तिने अनुसारे करवी. ए वीस कारणे करी तीर्थंकरपणुं प्राणी उपार्जे; इहां वर्द्धमान स्वामी अने रुषन्न देव एओए पूर्व नवनेविषे कहेला सर्व वीसे स्थानकनुं सेवन कर्युं छे. मध्यम अ जितनाथस्वामी आदे दईने बावीश तीर्थंकरमांना कोईए एक, कोईए बे, कोईए त्रण, अने कोईए सर्व वीसे स्थानकना सेवन कर्यां छे. ए तीर्थंकरनाम कर्म मनुष्य गतिनेविषेज वर्त्तमान पुरुष स्त्री किंवा नपुंसक ते तीर्थंकर नाव पामवानी पूर्वे त्रीजा नवमां बंधनो आरंन करेछे. ॥ ३२१ ॥ इति दशम द्वार समाप्त.

अवतरणः— ' जिणजणणी जणय नामेत्ति ' एटले रुषनादिक जिनेश्वरनीमा

ता तथा पितानां नामोनो अग्यारमो द्वार कहेछे – मूल – मरुदेवि विजयसे णा, सिद्धत्था मंगला सु सीमाय, पुहवी लरकण रामा, नंदा विन्हू जया सामा ॥ ३२२ ॥ सुजसा सुव्वय अइरा, सिरिदेवी य प्पनावई, पउमा वईय वप्पा, सिव वम्मा तिसल याई य ॥ ३२३ ॥ नाभि जिअ सत्तुरिआ, जिआरि संवरो अ, मे हे धरे पईठे अ महसेण अ खत्तिए ॥ ३२४ ॥ सुग्गीवे दढ रहे पिअ वसुपुज्जे अ खत्तिए, कयवम्म सिंहसेण अ, नाणु विसा सणेइ अ ॥ ३२५ ॥ सुरे सुदं सण कुंने, सुमित्तविजए समुद्दविजए अ, राया य अस्स सेणे, सिद्धत्थे विय ख त्तिए ॥ ३२६ ॥ अर्थ – रुषन्न स्वामीनी माता मरुदेवी, अजित स्वामीनी मा ता विजया, संनव नाथनी माता सेना, अभिनंदन स्वामीनी माता सिद्धार्था, सुमतिनाथनी माता मंगला, पद्मप्रन्न स्वामीनी माता सुशीमा, सुपार्श्वस्वामीनी माता पृथ्वी, चंद्रप्रन्न स्वामीनी माता लक्ष्मणा, सुविधि स्वामीनी माता रामा, सीतल स्वामीनी माता नंदा, श्रेयांसस्वामीनी माता विष्णु, वासुपूज्य स्वामीनी माता जया, विमल स्वामीनी माता श्यामा, अनंतजिन स्वामीनी माता सुय शा, धर्मनाथनी माता सुव्रता, शांतिनाथ स्वामीनी माता अचिरा, कुंथुनाथनी माता श्री, अर स्वामीनी माता देवी, मल्लिजिननी माता प्रन्नावती, मुनिसुव्रत नी माता पद्मावती, नमिनाथ स्वामीनी माता वप्रा, अरिष्टनेमीनी माता शिवा, पार्श्वनाथ स्वामीनी माता वामा, अने श्री वर्द्धमान स्वामीनी माता त्रिशला जाण वी ए बे गाथाएकरी जिननी माताओना नाम कह्यां हवे एज अनुक्रमे पिताओना नाम कहेछे तेमज श्री रुषन्नदेव स्वामीनो पिता नाभि, अजितस्वामीनो पिता जितशत्रु, संनवनाथ स्वामीनो पिता जितारि, अभिनंदन स्वामीनो पिता संवर, सुमतिनाथ स्वामीनो पिता मेघ; पद्मप्रन्न स्वामीनो पिता धर, सुपार्श्व स्वामीनो पिता प्रतिष्ट, चंद्रप्रन्न स्वामीनो पिता महासेन क्षत्रिय, सुविधि स्वामीनो पिता सुग्रीव, शीतल स्वामीनो पिता दृढरथ, श्रेयांस स्वामीनो पिता विष्णु, वासुपूज्य स्वामीनो पिता वसुपूज्य क्षत्रिय, विमलस्वामीनो पिता कृतवर्म, अनंतजिन स्वा मीनो पिता सिंहसेन, धर्मनाथनो पिता न्नानु, शांतिनाथनो पिता विश्वसेन, कुंथु नाथनो पिता सूर, अरस्वामीनो पिता सुदर्शन, मल्लिजिननो पिता कुंन्न, मुनिसुव्रतनो पिता सुमित्र, नमिनाथनो पिता विजय, अरिष्टनेमिनो पिता समुद्र विजय, पार्श्व नाथ स्वामीनो पिता अश्वसेन, अने वर्द्धमान स्वामीनो पिता सिद्धार्थ क्षत्रिय ३२६

अवतरण – 'जिण जणणि जणय गत्ति' एटले तीर्थंकरना माता तथा पिता

नी गतिनो बारमो द्वार कहे छेः— मूलः— अठएहं जणणीउ, तित्थयराणं तु हुं ति सिद्धाउ; अठय सणं कुमारे, माहिंदे अठ बोधव्वा. ॥ ३२७ ॥ नागेसू उसन्न पिआ, सेसाणं सत्त हुंति ईसाणे; अठय सणंकुमारे, माहिंदे अठ बोधव्वा ॥ ३२८

अर्थः— ऋषभ देव भगवाननी आदि लईने चंद्रप्रभना अंतसुधी आठ तीर्थंकरोनी माताउ सिद्धिने पामी; सुविधि स्वामीने आदि लईने शांतिनाथना अंतसुधी आठ तीर्थंकरोनी माताउ त्रीजा सनत्कुमार नामना देवलोकमां गई; तथा कुंथु स्वामीने आदि लईने श्री महावीर स्वामीना अंतसुधी आठ तीर्थंकरनी माताउ माहेंद्र नामना चोथा देवलोकमां गई. तेमज श्री ऋषभ देव स्वामीना पिता नाभिराजा, नाग कुमारनामा भवनपतिनी द्वितीय निकायनेविषे गया; अजित नाथनी आदि लई चंद्रप्रभ स्वामिसुधी सात तीर्थंकरोना पिताउ ईशान नामना बीजा देवलोकनेविषे गया; सुविधि प्रभृति शांतिनाथ पर्यंत आठ तीर्थंकरोना पिताउ सनत्कुमार नामना त्रीजा देवलोकमां गया; अने कुंथु प्रमुख श्रीमहावीरांत आठ तीर्थंकरोना पिताउ माहेंद्र नामना चोथा देवलोकमां गया. एवी रीते जाणवुं. ॥ ३२८ ॥

अवतरणः— हवे 'उक्किठ जहन्नेहिं, संखा विरहंत तिठ नाहाणं' एटले उत्कृष्टे अने जघन्ये करी विचरता तीर्थंकरोनी संख्या गाथाना पूर्वार्द्धवडे तेरमो द्वार तथा 'जम्म समएवि संखा, उक्किठ जहन्निया तेसं' एटले उत्कृष्टथी तथा जघन्यथी तेउना जन्मनी संख्या गाथाना उत्तरार्द्धमां चौदमो द्वार कहे छेः—

मूलः— सत्तरि सय मुक्कोसं, जहन्न वीसाय देस विरहंति; जम्मं पइ उक्कोसं वीस दस हुंति हु जहन्ना. ॥ ३२९ ॥ अर्थः— उत्कृष्टेकरी समय क्षेत्रनेविषे एक ज काले एकशोने सित्तेर तीर्थंकरो विहार करे छे; ते आ प्रमाणेः— पांच भरत क्षेत्रनेविषे एक एक अने पांच ऐरवतनेविषे पण एक एक उत्कृष्टे विहार करेछे. ते आवी रीतेः—पांच महाविदेह क्षेत्रमांना प्रत्येक क्षेत्रनेविषे उत्कृष्टे बत्रीश विजयना सद्भाव थकी बत्रीश बत्रीश तीर्थंकरो विचरे छे. ते बधा एकशोने साठ थाय तथा पांच भरतने पांच ऐरवतना मली दश भेलिये त्यारे एकशोने सित्तेरनी संख्यानो संभव थाय छे. तथा जघन्यथी वीश तीर्थंकरो विहार करे छे. ते आवी रीतेः— जंबुद्वीपना पूर्व विदेहमां शीता महा नदीए द्विभाग कर्या जे दक्षिण अने उत्तर भाग. त्यां एक एकनो सद्भाव होवाथी बे; अपर विदेहनेविषे पण शीतोदया महानदीए द्विभागीकृत जे दक्षिणोत्तर भाग तेउनेविषे एक एक होवाथी बे; ए बन्ने मली चार थया. ए प्रकारेज अपर द्वीप द्वय संबंधी चतुष्टय महाविदेह

नेविषे चार चार करता शोल थाय ने प्रथमना चार मली वीसनी संख्या थाय भरत अने ऐरवत एओनेविषे युगलियाना काले एकांत सुख आश्रीने अनावज छे बीजा केटलाएक सूरि कहे छे के, जघन्ये करी दशज तीर्थंकरो विहार करे छे कारण के, पाच महाविदेहना पूर्वापर विदेहनेविषे प्रत्येक विहार करनार एकेक नोज सद्भाव होवाथी दश तीर्थंकरो लभ्यमान थाय छे ए तेरमो द्वार थयो

हवे प्रतिजन्म आश्रयीजोता उत्कृष्टथी एक काले वीस जिनोनी परे वीस तीर्थंकरोनो जन्म थाय छे केमके, सर्व तीर्थंकरनो अर्द्धरात्र समयेज जन्म थाय छे माटे महाविदेह क्षेत्रनेविषे तीर्थंकरना जन्म समये भरत ने ऐरवत क्षेत्रोमा दिवसोनो सद्भाव होवाथी तीर्थंकरनो उत्पत्तिनो अभाव छे, तेथी एटलाज थायछे आशंका – महाविदेहवर्त्ति विजयनेविषे चार थकी अधिक तीर्थंकरोनी उत्पत्तिनो संभव छे, तेथी उत्कृष्टथी वीसज केम कह्या ?

उत्तर – अही मेरुनेविषे पाडुक वनमानी चूलिकानी चार दिशाउ मध्ये प्रत्येक चार योजन प्रमाण बाहुल्य ने पाच योजन शत प्रमाण आयाम ने मध्य भागनेविषे साडात्रण शें योजन प्रमाण विष्कंभ अर्द्धचंद्र संस्थान संस्थित, सर्वश्वेत, सुवर्णमय एवी चार अभिषेकशिला छे त्या चूलिकाना पूर्व दिग्भाविनी पाडुकबल शिलानेविषे वे तीर्थकरोना अभिषेक सिंहासन छे तेमा एक उत्तर ने एक दक्षिण छे त्या जे शीता महानदीना उत्तरमा कच्छादि विजयनेविषे तीथकर उत्पन्न थायछे तेने उत्तर सिंहासननेविषे देवेंद्र अभिषेक करेछे अने जे शीता महानदीना दक्षिण भागनेविषे मंगलावती प्रमुख विजयमा उत्पन्न थायछे तेने दक्षिणाख्य सिंहासननी उपर अभिषेक करेछे तेमा एक उत्तर ने एक दक्षिण एवा वे सिंहासन छे त्या शीतोदा महानदीनो दक्षिण दिशामा पद्मादि विजयनेविषे जे तीर्थंकर उत्पन्न थायछे ते दक्षिण सिंहासने अभिषिक्त थाय छे अने जे शीतोदा महानदीनो उत्तर दिशामा गंधिलावति प्रमुख विजयनेविषे उत्पन्न थाय छे ते उत्तर सिंहासने अभिषिक्त थायछे, तथा जे भरत क्षेत्रनेविषे तिर्थंकरो उत्पन्न थायछे, ते चूलिकाना दक्षिण दिग्भाविपाडु कंबल शिलानेविषे अभिशिक्त थायछे जे ऐरवत क्षेत्रनेविषे उत्पन्न थायछे ते उत्तर दिग्भाविनी रक्त कंबल शिलानेविषे अभिषिक्त थायछे जे सिंहासन कह्या ते वधा रत्नमय छे ते वधा पाचसे धनुष्य आयाम विष्कंभना अने साडात्रणशें धनुष्य बाहुल्य प्रमाणे छे एथी अधिक सिंहासननो अभाव होवाथी विदेहोनेविषे चारना करता अधिक तीर्थंकरोनो एक

काले उत्पन्न थवानो अनाव छे. अने जघन्यथी एक काले दशज तीर्थंकरो उत्पन्न थाय छे. तेमां नरतनेविषे पांच, अने ऐरवतनेविषे पांच, मली दश जाणवा. कारण के, प्रत्येके एकेकनोज सद्भानाव छे. नरत ने ऐरवतनेविषे जिनजन्म समयेमहा विदेहमां दिवस सद्भाव होवाथी अधिकनी उत्पत्ति थती नथी. ए चौदमो द्वार थयो. ३१९

अवतरणः– जिण 'गणहरत्ति' एटले श्री तीर्थंकरोना गणधरोनी संख्यानो पंदरमो द्वार कहेछेः– मूलः– चुलसीइ पंच नवई, बिउत्तरं सोल सुत्तर सयंच; सत्तुत्तर पण नवई, केणउई अठ्ठसीई य. ॥ ३३० ॥ एक्कासीई बावत्तरी य गाव ठि सत्तवन्ना य; पन्ना तेआसीसा, छत्तीसा चेव पणतीसा, ॥३३१॥ तेतीस अठ्ठ वीसा, अठ्ठारस चेव तहय सत्तरस; इक्कारस दस इक्कारसेव इय गणहर पमाणं॥३३२॥

अर्थः– श्री रुषनदेव स्वामीना चोराशी गणधर; अजित नाथ स्वामीना पचाणु गणधर; संनव स्वामीना एक शो ने बोतेर गणधर; अनिनंदन जिनना एक सो ने सोल गणधर; सुमतिनाथना एक शो पूरा ; पद्मप्रन स्वामीना एक शो ने सात गणधर ; सुपार्श्व स्वामीना पंचाणु गणधर ; चंद्रप्रन स्वामीना त्र्याणु गणधर; सुविधि नाथना अठ्याशी गणधर; शीतल जिनता एक्याशी गणधर ; श्रेयांश स्वामीना छोतेर गणधर; वासुपूज्यना छासठ गणधर; विमल नाथना सत्तावन; अनंत नाथना पचाश ; धर्म जिनना तेतालीश ; शांतिनाथना छत्रीश गणधर ; कुंथुनाथना पांत्रीश गणधर; अर जिनना तेत्रीश गणधर; मल्लि जिनना अठ्ठावीश गणधर ; मुनिसुव्रत स्वामीना अडार गणधर; नमिनाथना सत्तर गणधर; नेमिनाथना अग्यार गणधर; श्री पार्श्वनाथ स्वामीना दश गणधर; अने श्रीवीर नगवानना अग्यार गणधर जाणवा. ए प्रकारे करी रुषनादि चोवीश तीर्थंकरोना यथा क्रमे करी गणधर एटले जे मूल सूत्र कर्त्ता तेउनुं प्रमाण कह्युं. ॥ ३३२ ॥ ए पंदरमो द्वार थयो.

अवतरणः– 'मुणित्ति' एटले तीर्थंकरोना मुनिओनी संख्यानो शोलमो द्वार कहे छेः– मूलः– चुलसीइ सहस्साए, ग लक्क दो लक्क तिन्नि लक्का य; वीसहिया तीसहिया, तिन्निय अढाई उ इक्कं ॥ ३३३ ॥ चउरासीइ सहस्सा, बिसत्तरी अठ्ठ सठ्ठि गावठ्ठी; चउसठ्ठी वासठ्ठी, सठ्ठी पन्नास चालीसा ॥ ३३४ ॥ तीसा वीसा अठ्ठारसेव सोलसय चउदस सहस्सा; एअं साहु पमाणं, चउवीसाए जिण वराणं ॥ ३३५ ॥ अर्थः– आद्य जिनना चोरासी हजार, अजित नाथना एक लाख, ए प्रमाणे अनुक्रमे त्रीजातीर्थंकरना बे लाख; चोथाना त्रण लाख; पांचमाना त्रण लाखने वीस हजार; छग्गना त्रण लाखने त्रीश हजार; सातमाना त्रण लाख; आठ

माना अढी लाख, नवमाना बे लाख, दशमाना एक लाख, अग्यारमाना चोराशी हजार, बारमाना बोतेर हजार, तेरमाना अमसठ हजार, चौदमाना बासठ हजार, पदरमाना चोसठ हजार, शोलमाना बासठ हजार, सतरमाना साठ हजार, अढारमाना पचाश हजार उंगणीशमाना चालीश हजार, वीशमाना त्रीश हजार, एकवीशमाना वीश हजार, बावीशमाना अढार हजार, त्रेवीशमाना शोल हजार, अने चोवीशमा श्रीवर्द्धमान स्वामीना चउद हजार मुनिउ हता. ए क्रमे करी चोवीश तीर्थंकरोना साधुउनुं प्रमाण कह्यु ॥ ३२५ ॥

अवतरण – कहेला सर्व साधुउनी जे सख्या थाय छे ते कहेछे.– अट्ठावीस लक्खा, अडयालीस च तह सहस्साइ, सव्वेसिपि जिणाण, जईणमास विणिद्दिट्ठं ॥ ३२६ ॥ अर्थ – अठ्यावीश लाख ने अडतालीश हजार एटलुं सर्व जिनोना यतिउनुं परिमाण जाणवु, ते जेउने जिनेंद्रे पोते दीक्षा दीधेली छे तेउनु समजवु, परतु गणधरोए जेउने दीक्षा दीधी छे तेउनु नही केम के, ते यतिउ घणा छे ॥ ३२६ ॥ ए शोलमो द्वार पूरो थयो

अवतरण – 'समणिति' एटले साध्वीउनी सख्यानो सत्तरमो द्वार कहेछे – मूल – तिन्निय तिन्निय तिन्निय, छ पच चउरो चऊ तिगेक्केक्का, लखाउ सहमो तु, तडवरि सहसाणि मासंखा ॥ ३२७ ॥ आ गाथामा एकली सख्या मात्रज कही छे जेम के, त्रण, त्रण, त्रण, छ, पाच चार चार, त्रण, एक अने एक एटला लाख क्रमेकरी थायछे, तेमा ऋषभ जिननी आर्यिकाउनी सख्या त्रण लाख, एमने मुकीने बाकीना जिनोनी साध्वीउनी सख्यानी उपर क्रमेकरी जेटला हजारो अधिक छे ते कहे छे – मूल – तीसा छत्तीसा तीस तीसा वीसा य तीस असई य, वीसा दसम जिणिदे, लक्खोवरि अज्जिया छक्क ॥३२८॥ अर्थ –त्रीश, छत्रीस, त्रीश, त्रीश, वीश, त्रीश, एशी, वीश एटला हजार अनुक्रमे कहेली बीजा तीर्थंकरथी दशमा तीर्थकर सुधि लक्षाक सख्यानी ऊपर समजवी जेम के, प्रथम जिननी तो त्रण लक्षज जाणवी अने अजित नाथनी त्रण लाखने त्रीश हजार, सभव जिननी त्रण लाख ने छत्रीश हजार, अभिनदन जिननी छ लाखने त्रीश हजार, सुमति नाथनी पाच लाख ने त्रीश हजार, पद्मप्रभनी चार लाख ने वीश हजार, सुपार्श्व जिननी चार लाख ने त्रीश हजार , चद्रप्रभनी त्रण लाख ने एशी हजार, सुविधि जिननी एक लाख ने वीश हजार, अने दशमा शीतल जिननी एक लाख ने छ आर्या उ जाणवी ॥ ३२८ ॥

अवतरण.— हवे श्रेयांशादि जिनोनी साध्वीओनुं प्रमाण कहेछेः— मूलः— लरको तिन्नि सहस्सा, लरको लरको य अठ सय सहिउ; वासठी पुण वासठि स हस अहिया चऊ सएहिं. ॥ ३३९ ॥ ठ सया सव इग सठी, सठी ठ सया य सठि पण पन्ना; पन्नेग चत्त चत्ता; अडतीस ठतीस सहसा य. ॥३४०॥ अर्थः—श्रेयांश जिननी एक लाखने त्रण हजार साध्वीउ वासुपूज्य जिननी एक लाख; विमल जिननी एक लाख ने आठ शें; अनंत जिननी वासठ हजार; धर्म जिननी वासठ हजारने चारशें; शांति जिननी एकसठ हजार ने ठ शें; कुंथुनाथ जिननी साठ हजार अने ठ शें; अर जिननी साठ हजार; मल्लि जिननी पंचावन हजार मुनि सुव्रतनी पचाश हजार; नमिनाथ जिननी एकतालीश हजार; नेमिनाथ जिननी चालीश हजार; पार्श्वनाथ स्वामीनी अडत्रीश हजार अने श्रीमहावीर स्वामीनी साध्वीउनी संख्या ठत्रीश हजार जाणवी. ॥ ३४० ॥

अवतरणः— कहेली सर्वे साध्वीउनी जे एकंदर संख्या थाय छे ते कहेछेः— मूलः— चोआलीसं लरका, बायाल सहस्स चोसय समग्गा; अज्जा ठकं एसो, अज्जाणं संगहो कमसो. ॥ ३४१ ॥ अर्थः— चुमालीस लाख बेतालीस हजार बार शें ने ठ साध्वीउ एकंदर थायछे. एम क्रमे करीने सर्वे आर्याओनो संग्रह जाणीलेवो॥ ३४१ ॥ सत्तरमो द्वार पूर्ण थयो.

अवतरणः— 'वेउव्वियत्ति' एटले वैक्रिक लब्धिने धारण करणाराउनी संख्यानो अढारमो द्वार कहे छेः— मूलः— वेउव्विय लद्धीणं, वीस सहस्सा य सय ठ गप्पहिया; वीस सहस्सा चउ सय, इगुणीस सहस्स अठ सया. ॥ ३४२ ॥ इगुणिस सहस्स अढार चउ सया सोल सहस अठ सया; सतिसय पनरस चउदस, तेरस बारस सहस दसमे. ॥ ३४३ ॥ इक्कारस दस वव अठ सत्त ठ सहस्स एग वन्न सया; सत्त सहस्स सति सया, दुन्नि य सहसा नव सयाइं. ॥ ३४४ ॥ उन्नि सहस्सा पंचय, सहस्स पनरस सयाइ नेमिंमि; इक्कारस सयपासे, सयाइ सत्तेव वीर जिणे. ॥ ३४५ ॥ अर्थः— जेओने अनेक प्रकारना वैक्रियरूप करवानी शक्ति छे एवा वैक्रिय लब्धिवान जनोनी संख्या आद्य जिनने वीस हजार ने ठशेंनी जाणवी. अजित जिनना वीस हजार ने चारशें; संभव जिनना ओगणीश हजार ने आठ शें; अभिनंदन जिनना ओगणीश हजार; सुमति जिनना अढार हजार ने चार शें; पद्म प्रभना शोल हजार एक शें ने आठ; सुपार्श्वना पंदर हजार ने त्रण शें; चंद्रप्रभना चौद हजार; सुविधिना तेर हजार; शीतल

जिनना बार हजार, श्रेयांस जिनना अग्यार हजार, वासुपूज्यना दश हजार, विमलना नव हजार, अनंत जिनना आठ हजार, धर्म जिनना सात हजार, शांति नाथना छ हजार, कुंथु जिनना पांच हजार ने एक शो, अर जिनना सात हजार ने त्रणशे, मल्लि जिनना बे हजार ने नवशे, मुनिसुव्रत स्वामीना बे हजार, नमि जिनना पांच हजार, नेमि जिनना दोढ हजार, श्रीपार्श्वनाथना अग्यार शें, अने वीर जिनना सातशें वैक्रिय लब्धिवान मुनीओ जाणवा ॥ ॥ ३४५ ॥ ए अढारमो द्वार समाप्त थयो

अवतरण – 'वाइत्ति' एटले तीर्थंकरोना वादीओनी संख्यानो उंगणीशमो द्वार कहेछे – मूल – सड्ढ छ सया डुवालस, सहस्स बारसय चउसय नहीया, बारेक्कारस महसा, दस सहसा छ सय पन्नासा ॥ ३४६ ॥ छन्नउई चुलसीई, छ हत्तरी सठ्ठि अठवन्ना य, पन्नासा य सयाण, सीयाला अहव बायाला ॥३४७॥ छत्तीसा बत्तीसा, अठावीसा सयाणि चउवीसा, बिसहस्सा सोल सया, चउदस बारस दस सयाइ ॥ ३४८ ॥ अठ सया छच्च सया, चत्तारि सयाइ हुंति वीरंमि, वाइ मुणीण पमाण, चउवीसाए जिनवराण ॥ ३४९ ॥ अर्थ – राजसभानेविषे प्रतिवादीउनी साथे प्रमाण युक्त भाषण करनारा बार हजारने साडा छ शे वादीउ प्रथम तीर्थंकरना जाणवा. अजितनाथना बार हजार ने चार शें, संभव जिनना बार हजार, अभिनंदन जिनना अग्यार हजार, सुमति जिनना दश हजार ने साडा छ शें, पद्मप्रभ जिनना नव हजार ने छ शें, सुपार्श्वजिनना आठ हजार ने चार शें, चंद्रप्रभ जिनना सात हजार ने छ शे, सुविधि जिनना छ हजार, शीतल जिनना पांच हजार ने आठ शे, श्रेयांस जिनना पांच हजार, वासुपूज्य जिनना चार हजार ने सात शें, अथवा मतांतरे चार हजार ने बशें पण कहेला छे. विमल जिनना त्रण हजार ने छशें, अनंत जिनना बत्रीश शे, धर्म जिनना बे हजार ने आठ शे, शांतिनाथ जिनना चोवीस शें, कुंथु जिनना बे हजार, अरनाथ जिनना शोल शे, मल्लि जिनना चौद शे, मुनिसुव्रतना बार शे नमिनाथ जिनना एक हजार, नेमिनाथ जिनना आठ शें, श्रीपार्श्व जिनना छ शे अने वीर जिनना चार शें वादी वाद समारंभनेविषे सुरासुरने पण अजय एवा यतिउनुं प्रमाण कह्युं ॥ ३४९ ॥ ए ओगणीशमो द्वार परिपूर्ण थयो

अवतरण – हवे 'अवहित्ति' एटले तीर्थंकरोना अवधि ज्ञानीओनो वीशमो द्वार कहे छे – मूल – उहीनाणि मुणीण, नवइ चउणवइ छन्नवइ सयाणि,

अट्ठाणवइ सयाइं, इक्कारस दस नव सहस्सा. ॥ ३५० ॥ असीइ चुलसि बहुत्तरि सठी चउपन्न अठ चत्ताला; तेआला ठत्तीसा, तीसा पणवीस ठवीसा. ॥ ३५१॥ बावीसा अठारस, सोलस पन्नरस चउ दस सयाणि; तेरस साहुण सयाणि, उहो नाणीण वीरस्स. ॥ ३५२ ॥ अर्थः—प्रथम जिनना अवधि ज्ञानी मुनि नव हजार जाणवा; अजित नाथना नव हजार ने चार शें; संभव जिनना नव ह जार ने ब शें; अभिनंदन जिनना नव हजार ने आठ शें; सुमति जिनना अग्यार हजार; पद्मप्रभ जिनना दश हजार; सुपार्श्व जिनना नव हजार; चंद्रप्रभ जिन ना आठ हजार; सुविधि जिनना आठ हजार ने चार शें; शीतल जिनना बोतेर शें; श्रेयांस जिनना ब हजार; वासुपूज्य जिनना पांच हजार ने चार शें; विमल जिनना चार हजार ने आठ शें; अनंत नाथना चार हजार ने त्रण शें; धर्म जि नना त्रण हजार ने ब शें; शांतिनाथ जिनना त्रण हजार; कुंथुनाथ जिनना बे हजार ने पांच शें; अरनाथना बे हजार ने ब शें; मल्लि जिनना बे हजार ने ब शें; मुनिसुव्रतना एक हजार ने आठ शें; नमिनाथना एक हजार ने ब शें; ने मीश्वर भगवानना पंदर शें; श्रीपार्श्व जिनना चउद शें अने चरम जिनना तेर शें अवधि ज्ञानिउ जाणवा. ॥ ३५२ ॥ ए वीशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः— हवे 'केवलित्ति' एटले तीर्थंकरोना केवल ज्ञानीओनी संख्यानो एकवीशमो द्वार कहे बेः— मूलः— वीस सहस्सा उसहे, वीसं बावीस अहव अ जियस्स; पनरस चउदस तेरस, बारस इक्कारस दसेव. ॥ ३५३ ॥ अद्धहम सत्ते वय, बस्सड्ढा बच्च पंच सड्ढाय; पंचेव अद्ध पंचम, चउ सहसा तिन्नि य सयाय. ॥ ३५४ ॥ बत्तीस सया अहवा, बावीस सयाइ हुंति कुंथुस्स; अठावीसं बावी स तहय अठारस सयाइं. ॥ ३५५ ॥ सोलस पन्नर दस सय, सत्तेव सया हवंति वीरस्स; एयं केवलि नाणं, मण पज्जव नाण मिन्हिंतु. ॥ ३५६ ॥ अर्थः— ऋषभ देव भगवानना वीस हजार केवली. अजित जिनना वीश हजार अथवा बावीश हजार; संभव जिनना पंदर हजार; अभिनंदनना चौद हजार; सुमति जिनना तेर हजार; पद्मप्रभ जिनना बार हजार; सुपार्श्व जिनना अग्यार हजार, चंद्रप्र भ जिनना दश हजार; सुविधि जिनना साडा सात हजार; शीतल जिनना सात हजार; श्रेयांस जिनना साडा ब हजार; वासुपूज्य जिनना ब हजार; विमल जिनना साडा पांच हजार; अनंत जिनना पांच हजार; धर्म जिनना साडा चार हजार; शांतिनाथ जिनना चार हजार ने त्रण शें, कुंथु जिनना त्रण हजार ने ब शें अ

थवा वे हजार ने वशें, अरजिनना वे हजार ने आठ शे, मल्लि जिनना वावीस शें मुनिसुव्रत जिनना एक हजार ने आठ शें, नमि जिनना एक हजार ने ठ शें, नेमि जिनना दोड हजार, पार्श्वनाथ स्वामीना एक हजार अने वीर भगवानना सात शें, एटली केवलज्ञानवान साधुओनी सख्या समजवी ए प्रमाणे पूर्वोक्त क्रमे करी तीर्थंकरोना केवलीओनु प्रमाण कह्यु, हवे मन पर्यव ज्ञानीओनु मान कहे ठे – ॥ ३५६ ॥ ए एकवीशमो द्वार पूरो थयो

अवतरण – हवे 'मणनाणित्ति' एटले वावीशमो मन पर्यव ज्ञानीओनो द्वार कहेठे – मूल – वारस सहस्स तिएहं, सय सड्ढा सत्त पचय दिवड्ढं, एगदस सड्ढ ठस्सय, दस सहसा चउ सया सड्ढा ॥३५७॥ दस सहसा तिन्नि सया, नव दिवढ सया य अठ सहसा य, पच सय सत्त सहसा, सुविहि जिणे सीयले चेव ॥ ३५८ ॥ ठ सहस्स दोन्हि मित्तो, पच सहस्साय पच य सयाइ, पच सहस्सा चउरो, सहस्स सय पच य झहिया ॥ ३५९ ॥ चउरो सहस्स तिन्नि य, तिन्ने व सया हवति चालीसा, सहस डुग पच सया, इगवन्ना अर जिणदस्स ॥३६०॥ सत्तरि सयाइ पन्ना, पच दस सया य वार सय सठ्ठ, सहसो सय अद्धठम, पंचेव सयाउ वीरस्स ॥ ३६१ ॥ अर्थ – आदि जिनना मन पर्यव ज्ञानी वार हजार ने साडा सात शे, अजित जिनना साडा वार हजार, सभव जिनना वार हजार ने दोड शें, अभिनदन जिनना अग्यार हजार ने साडा ठ शे, सुमति जिनना दश हजार ने साडा चार शें, पद्मप्रभ जिनना दश हजार ने त्रण शें, सुपार्श्व जिनना नव हजार ने दोड शें, चद्रप्रभ जिनना आठ हजार, सुविधि जिनना साडा सात हजार, शीतल जिनना साडा सात हजार, श्रेयास जिनना ठ हजार, वासुपूज्य जिनना ठ हजार, विमल जिनना साडा पाच हजार, अनत जिनना पाच हजार, धर्म जिनना साडा चार हजार, शाति जिनना चार हजार, कुथु जिनना त्रण हजार त्रण शे ने चालीश, अरजिनना अडी हजार ने एकावन, मल्लिजिनना साडा सत्तर शे, मुनिसुव्रतना पदर शें, नमि जिनना वार शें ने साठ, नेमि जिनना एक हजार, पार्श्वनाथ स्वामीना साडा सात शे अने श्री महावीर स्वामीना पाच शे मन पर्यव ज्ञानी जाणवा. ॥३६१॥ ए वावीशमो द्वार पूर्ण थयो

अवतरण – हवे 'चउदस पुव्वित्ति' एटले तीर्थंकरोना चौद पूर्वने धारण करनारा साधुओनी सख्यानो त्रेवीशमो द्वार कहेठे – मूल – चउदस पुव्वि सहस्सा, चउरो अद्ध माणिय सयाणि, वीतहिय सत्ततीसा, इगवीस सयाय पन्नासा ॥

॥ ३६१ ॥ पनरस चउवीस सया, तेवीस सया य वीस सय तीसा; दो सहस प नरस सया, सय चउदस तेरस सयाइं. ॥ ३६२ ॥ सय बारस एक्कारस, दस नव अठेव छच्च सय सयरा; दसहिअ छच्चेव सया, छच्च सया अठ सठ हिया. ॥ ३६४ ॥ सय पंच अद्ध पंचम, चउरो अद्ध तिन्निय सयाइं; उसनाइ जिणंदा णं, चउदस पुव्वीण परिमाणं. ॥ ३६५ ॥ अर्थः– आदि जिनना चार हजार ने साडा सात शें चौद पूर्वधर; श्रीअजित जिनना त्रण हजार सात शें ने वीश; श्रीसंभव जिनना बे हजार एक शो ने पचाश; श्रीअभिनंदन जिनना दोड हजार; श्रीसुमतिजिनना बे हजार ने चार शें; श्रीपद्मप्रभ जिनना बे हजार ने त्रण शें; श्रीसुपार्श्व जिनना बे हजार ने त्रीश; श्रीचंद्रप्रभ जिनना बे हजार; श्रीसुविधि जिनना दोड हजार; श्री शीतल जिनना एक हजार ने चार शें; श्री श्रेयांस जिनना तेर शें; श्री वासुपूज्य जिनना बार शें; श्रीविमल जिनना अग्यार शें; श्रीअनंत जिनना एक हजार; श्रीधर्मजिनना नव शें; श्रीशांति जिनना आठ शें; श्रीकुंथु जिनना छ शें ने शितेर; श्रीअर जिनना छ शें ने दश; श्रीमल्लि जिनना छ शें ने अडसठ; श्रीमुनिसुव्रत जिनना पांच शें; श्रीनमि जिनना साडा चार शें; श्रीनेमि जिनना चार शें; श्रीपार्श्व जिनना साडा त्रण शें; श्रीवीर जिनना त्रण शें; ए पूर्वोक्त ऋषभादि जिनेंद्रोना क्रमे करी चतुर्दश पूर्विओनुं परिमाण कह्युं.

अवतरणः– हवे 'सड्ढित्ति' एटले तीर्थंकरोना श्रावकोनो चोवीशमो द्वार कहेछेः–मूलः– पढमस्स तिन्नि लक्खा, पंच सहस्सा उ लक्ख जा संति; लक्खोवरि अड नउई, तेणउई अठसीई य. ॥ ३६६ ॥ एगासी छावत्तरि, सत्तावन्नाय तहय पन्नासा; एगुण तीस नवासी, इगुणासि पन्नरस छेव. ॥ ३६७॥ छच्चिय सहस्स चउरो, सहस्स नउई सहस्स संतिस्स; तत्तो एगो लक्खो, उवरिं गुणसी य चुलसी य ॥ ३६८ ॥ तेयासी बावत्तरि, सत्तरि इगुणत्तरीय चउसठी; एगुणसठि सहस्सा, सावग्गाणं जिणवराणं. ॥३६९॥ अर्थः–आदि जिनना श्रावक त्रण लक्ष ने पांच हजार; श्री अजित जिनना बे लाख ने अठाणु हजार; श्री संभव जिनना बे लाख ने त्र्याणु हजार; श्री अभिनंदन जिनना बे लाख ने अठ्याशी हजार; श्री सुमति जिनना बे लाख ने एक्याशी हजार; श्री पद्मप्रभ जिनना बे लाख ने छोतेर हजार; श्री सुपार्श्व जिनना बे लाख ने सत्तावन हजार; श्री चंद्रप्रभ जिनना बे लाख ने पचाश हजार; श्री सुविधि जिनना बे लाख ने उगणत्रीश हजार; श्री शीतल जिनना बे लाख ने नेव्याशी हजार; श्री श्रेयांस जिनना बे लाख ने उ

गणाशी हजार, श्री वासुपूज्य जिनना बे लाख ने पंदर हजार, श्री विमल जिन
ना बे लाख ने आठ हजार, श्री अनत जिनना बे लाख ने ठ हजार, श्री धर्म
जिनना बे लाख ने चार हजार श्री शांति जिनना बे लाख ने नेवु हजार, कुंथु
जिनना एक लाख ने ओगणाशी हजार, श्री अर जिनना एक लाख ने चोराशी
हजार, श्री मल्लि जिनना एक लाख ने त्र्याशी हजार. श्री मुनि सुव्रत जिनना ए
क लाख ने बोतेर हजार, श्री नमि जिनना एक लाख ने सित्तेर हजार, श्री ने
मि जिनना एक लाख ने उगणोतेर हजार, श्री पार्श्व जिनना एक लाखने चोस
ठ हजार, श्री महावीर स्वामीना एक लाख ने ओगणसाठ हजार, एवी रीते चो
वीश जिनवरेंद्रना श्रावकोनुं क्रमेकरी प्रमाण जाणवु॥२६ए॥ए चोवीशमो द्वारथयो

अवतरण —हवे 'सड्ढीणत्ति' एटले तीर्थंकरोनी श्राविकाउनी सख्यानो पचीशमो
द्वार कहेछे —मूल —पढमस्स पच लक्का, चउपन्न सहस तयाणु पण लक्का, प
णयालीस सहस्सा, ठ लक्क छत्तीस सहसा य ॥ २७०॥ सत्तावीस सहस्सा, द्दिय
लक्का पच पच लक्का य, सोलस सहस्स अहिया, पण लक्का पचउ सहस्सा
॥ २७१ ॥ उवरिं चउरो लक्का, धम्मोजा उवरि सहस तेणवई, इग नवई इगहत्तरि,
अमवन अडयाल छत्तीसा ॥ २७२ ॥ चउवीसा चउदस तेरसेव तत्तो तिलक्क
जावीरो, तडवरि तिनवइगासी, बिसत्तरी सयरि पन्नासा ॥ २७३ ॥ अमयाला
छत्तीसा, इगु चत्तचार सेवय सहस्सा, सड्ढीण माण मेयं, चउवीसाए जिणवराण
॥२७४॥ अर्थ —तत्र प्रथम श्री आदिजिननी श्राविकाओ पाच लाख ने चोपन ह
जार जाणवी श्रीअजित जिननी पाच लाख ने पिसतालीश हजार, सनव जिननी
ठ लाख ने छत्रीश हजार, श्री अनिनदन जिननी पाच लाख ने सत्यावीश हजार, श्री
सुमति जिननी पांच लाख ने शोल हजार, श्री पद्मप्रन जिननी पाच लाख ने पाच
हजार, श्री सुपार्श्व जिननी चार लाख ने त्र्याणु हजार, श्री चंद्रप्रन जिननी चार
लाख ने एकाणु हजार, श्री सुविधि जिननी चार लाख ने एकोत्तेर हजार, श्री शीत
ल जिननी चार लाख ने अट्ठावन हजार, श्री श्रेयास जिननी चार लाख ने अमता
लीश हजार, श्री वासुपूज्यनी चार लाख ने छत्रिस हजार, श्री विमल जिननी चार
लाख ने चोवीश हजार, श्री अनत जिननी चार लाख ने चौद हजार, श्री धर्म जिन
नी चार लाख ने तेर हजार, श्री शांति जिननी त्रण लाख ने त्र्याणु हजार, श्री
कुंथु जिननी त्रण लाख ने एक्याशी हजार, श्री अर जिननी त्रण लाख ने बोत्तेर
हजार, श्री मल्ली जीननी त्रण लाख ने शित्तेर हजार श्री मुनिसुव्रत जिननी त्रणला

ख ने पचाश हजार; श्री नमि जिननी त्रण लाख ने अमतालीश हजार; श्री नेमि जिननी त्रण लाख ने छत्रीश हजार; श्री पार्श्व जिननी त्रण लाख ने ओगणचा लीश हजर; अने श्रीवीर जिननी त्रण लाख ने अढार हजार; ए रीते चोवीश जिनेंद्रोनी श्राविकाओनुं प्रमाण कह्युं. ॥ ३७४ ॥ पचीशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः— हवे 'जिण जरकत्ति' सर्व तीर्थंकरोना यक्षोनां नामोनो छवीशमो द्वार कहे छेः— मूलः— जरक गोमुह मह जरक तिमुह ईसर सतंबरू कुसुमो; मा यंगो विजया जिय, बंभो मणुउसुरकुमारो. ॥ ३७५ ॥ छम्मुह पयाल किन्नर, गु रुम्रो गंधव्व तहय जरिकंदो; कूबर वरुणो भिउमी, गोमेहो वामण मयंगो. ॥३७६ अर्थः— भक्तिनेविषे दक्ष एवा तीर्थंकतोना यक्ष तेमां प्रथम श्री आदि जिनेंद्रनो गो मुख नामे यक्ष तेनो सुवर्णना जेवो वर्ण कह्यो छे, गज वाहन, चार भुजाउ, वरदा क्ष मालिका युक्त, बे दक्षिण हस्तोनेविषे मातुलिंग अने बे वाम हस्त पाशकान्वित छे. श्री अजित जिननो महा नामनो यक्ष, तेना चार मुख, श्यामवर्ण, करींद्र वाहन, आठ हाथ ; वरद मुग्दराक्ष सूत्र पाशक अन्वित दक्षिण दिशाना चार हाथ अने वाम दिशाना चार हाथो बीजपूरक अभय अंकुश शक्तियुक्त जाणवा. श्रीसंभव जिनना यक्षनुं नाम त्रिमुख; तेना त्रण मुख छे, त्रण नेत्र, श्याम वर्ण, मयूर वाह न, छ भुजाउ तेमां नकुल गदाभय युक्त, दक्षिण कर कमल त्रय ; अने मातुलिंग नागा क्षसूत्रयुक्त वामपाणिपद्मत्रय जाणवां. श्री अभिनंदन जिनना यक्षनुं नाम ईश्वर; श्याम कांति, गजवाहन, चार भुजाउ, तेमां दक्षिणना करकमलद्वय मातुलिंगाक्ष सूत्रयुक्त अने वामपाणिद्वय नकुलांकुशान्वित जाणवा. श्रीसुमति जिनना यक्षनुं ना म तुंबरु, श्वेतवर्ण, गरुम्र वाहन. चार भुजाउ, तेमां दक्षिणना बे हाथ वरद शक्ति युक्त, अने वामपाणिद्वय गदानागपाश युक्तजाणवां. श्री पद्मप्रभ जिनना य क्षनुं नाम कुसुम, नीलवर्ण, कुरंग वाहन, चतुर्भुजा, तेमां दक्षिणनी बे फलाभय युक्त, वाम दिशानी बे नकुलाक्षसूत्रयुक्त कही छे. श्री सुपार्श्व जिनना यक्षनुं नाम मातंग, नील वर्ण, गजवाहन, चतुर्भुजा, तेमांनी बे दक्षिण भुजा बिल्व पाशयुक्त अने बे वाम भुजाउ नकुलांकुश युक्त छे. श्रीचंद्रप्रभ जिनना यक्षनुं नाम विजय, हरित वर्ण, त्रण लोचन, हंसवाहन, चार भुजाउ तेमां दक्षिणनी बेमां चक्र तथा वाम बाजुनी बेमां मुग्दल छे एम जाणवुं. श्री सुविधि जिनना य क्षनुं नाम अजित, श्वेतवर्ण, कूर्म वाहन, चार हाथ, तेमां दक्षिणना बे मातु लिंगाक्षसूत्रयुक्त, अने वाम हस्तद्वय नकुल कुंतकालयुक्त जाणवा. श्रीशीत

ल जिनना यक्षनुं नाम ब्रह्मा, एना चार मुख, त्रण नेत्र, सितवर्ण पद्मासन, अ ष्ट भुजाउ तेमा दक्षिण पाणि चतुष्टय मातुलिंग मुजर पाशका नय युक्त, तथा वाम पाणि चतुष्टय नकुल गदा कुशाक्ष सूत्रयुक्त जाणवा श्रीश्रेयांस जिनना य क्षनुं नाम मनुज, मतांतरे ईश्वर नाम पण कहेलुं छे, धवल वर्ण, त्रण नेत्रो, वृष न वाहन, चतुर्भुजा, तेमा दक्षिण पाणिद्वय मातुलिंग गदायुक्त तथा वाम पाणि द्वय नकुलाक्ष सूत्रयुक्त जाणवा श्रीवासुपूज्य जिनना यक्षनुं नामअसुर कुमार, श्वेत वर्ण, हंसवाहन, चतुर्भुजा तेमा दक्षिण पाणिद्वय मातुलिंग बाणान्वित तथा वाम पाणिद्वय नकुल धनुर्युक्त कह्या छे श्री विमल जिनना यक्षनुं नाम षण्मुख, श्वेतवर्ण, शिखि वाहन, द्वादश भुजा, तेमा दक्षिण पाणिषट्क फल चक्र बाण खड्ग पाशाक्ष सूत्रयुक्त अने वाम पाणीषट्क नकुल चक्र धनु फलक अंकुश ने अभय युक्त जाणी लेवा श्रीअनंत जिनना यक्षनुं नाम पाताल, त्रण मुख, रक्त वर्ण, मकर वाहन, छ भुजाउ, तेमा दक्षिण पाणित्रय पद्म, खड्ग तथा पाशयुक्त अने वाम पाणित्रय नकुल तथा फलकाक्ष सूत्र युक्त जाणवा श्रीधर्म जिनना यक्षनु नाम किन्नर, त्रण मुख, रक्तवर्ण, कूर्मवाहन, छ भुजाओ तेमानी दक्षिण त्रण बीज पूरक गदा तथा अभय युक्त अने वाम भुजा त्रण नकुल प द्माक्ष नानायुक्त जाणवी श्रीशांतिनाथ जिनना यक्षनु नाम गरुम, वराह वाह न, क्रोड वदन, श्याम रुचि, चार भुजा तेमा दक्षिणकरद्वय बीज पूरकने पद्म युक्त अने वामकरद्वय नकुल अने अक्षयुक्त छे श्रीकुंथुजिनना यक्षनुं नाम ग धर्व, श्यामवर्ण, हंस वाहन, चतुर्भुज तेमा दक्षिण बे पाणिमा वरद ने पाशक छे, अने वाम बे हाथमा मातुलिंग ने कुश छे अरजिनना यक्षनुं नाम यक्षेंद्र, छ मुख, त्रण नेत्र, श्यामवर्ण, शख वाहन, बार भुजा तेमा दक्षिण हाथ, बीज पूरक बाण खड्ग मुजर पाशक ने अभय युक्त छे, अने वाम हाथ, नकुल धनु फलक शूल अकुश अक्ष मूत्र युक्त छे श्री मल्लिजिनना यक्षनुं नाम कूबर चार मुख, इंद्रायुध वर्ण, गज वाहन, अष्ट भुजा तेमा दक्षिण हाथमा वरद परशु शू ल ने अभय छे अने वाम हाथमा बीजपूरक शक्ति मुजर अक्षसूत्र ने अभय छे कोई कूबरने बदले कुबेर पण कहेछे श्रीमुनिसुव्रतना यक्षनु नाम वरुण, चतु र्मुख, त्रण नेत्र, श्वेत वर्ण, वृषभ वाहन, जटामुकुट भूषित, आठ भुजा तेमां दक्षिण हाथमा बीजपूरक गदा बाण शक्ति छे अने वाम हाथमा नकुल पद्मधनु परशु छे श्री नमिजिनना यक्षनुं नाम भृकुटी चार मुख, त्रण नेत्र, सुवर्णवर्ण

वृषभ वाहन, आठ भुजा तेमां दक्षिण करमां बीजपूरक शक्ति मुजर ने अभय छे अने वाम करमां नकुल परशु वज्र ने अक्षसूत्र छे. श्री नेमिजिनना यक्षनुं नाम गोमेधो, त्रण मुख, श्याम कांति, पुरुष वाहन, छ भुजा तेमां दक्षिण हाथमां मातुलिंग परशु अने चक्र छे; अने वाम हाथमां नकुल शूल ने शक्ति छे. श्री पार्श्वजिनना यक्षनुं नाम वामन, मतांतरे पार्श्व पण नाम छे. गजमुख, सर्पफणा मंमित मस्तक, श्याम वर्ण, कूर्म वाहन, चतुर्मुख. बे भुजा तेमां दक्षिण हाथमां बीजपूरक सर्प छे अने वाम हाथमां नकुल सर्प छे. श्रीमहावीर जिनना यक्षनुं नाम मातंग, श्यामवर्ण, गज वाहन, बे भुजा तेमां दक्षिणकरमां नकुल ने वाम करमां बीजपूरक छे. ॥ ३७६ ॥ ए छवीशमो द्वार कह्यो.

अवतरणः— हवे 'जिणदेवीउत्ति' जिन देवी एटले जे तीर्थंकरोनी देवीउं शासनाधिष्ठायिका तेओनां नामोनो सत्यावीशमो द्वार कहेछेः—

मूलः— देवीओ चक्केसरि, अजिआ दुरिआरि कालि महकाली; अच्चुय संता जाला, सुतारया सोय सिरिवछा. ॥ ३७७ ॥ पवर विजयंकुसा पन्न यत्ति निव्वाण अच्चुया धरणी; वइरुट्ट छुत्त गंधारि अंब पउमावई सिद्धा. ॥ ३७८ ॥ अर्थः— तत्र आद्य जिननी देवीनुं नाम चक्रेश्वरी मतांतरे सणा प्रतिचक्रा, सुवर्ण वर्णा, गरुड वाहन, अष्ट भुजा, दक्षिण हाथमां वरद बाण चक्र ने पाश छे अने वाम करमां धनुष्य वज्र चक्र ने अंकुश छे. श्री अजित जिननी देवीनुं नाम अजिता, गौर वर्ण, लोहासनाधिरूढ, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमां वरद ने पाशक छे, अने वाम हाथमां बीजपूर ने अंकुश छे. श्री संभव जिननी देवीनुं नाम दुरितारि, गौर वर्ण, मेघ वाहन, चतुर्भुज; दक्षिण हाथमां वरद ने अक्षसूत्र छे अने वाम हाथमां फल ने अभय छे. श्रीअभिनंद जिननी देवीनुं नाम काली, श्याम वर्ण, पद्मासन, चतुर्भुजा; दक्षिण हाथमां वरद ने पाश अने वाम हाथमां नाग ने अंकुश छे. श्री सुमति जिननी देवीनुं नाम महाकाली सुवर्ण वर्ण, पद्मासन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमां वरद ने पाश अने वाम हाथमां मातुलिंग ने अंकुश छे. श्रीपद्मप्रभ जिननी देवीनुं नाम अच्युता, मतांतरे श्यामा नाम पण छे. श्याम वर्ण, नर वाहन, चतुर्भुज; दक्षिण हाथमां वरद ने बाण अने वाम हाथमां धनुष्य ने अभय छे. श्री सुपार्श्व जिननी देवीनुं नाम शांता, सुवर्णवर्ण, गज वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमां वरद ने अक्षसूत्र छे अने वाम करमां शूल ने अभय छे. श्री चंद्रप्रभ जिननी देवीनुं नाम ज्वाला, मतांतरे भृकुटी नाम पण छे. पीतवर्ण, व

राजकारूय जीव विशेष वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा खडग ने मुद्गर अने वाम हाथमा फलक अने परशु छे श्री सुविधि जिननी देवीनु नाम सुतारिका, गौर वर्ण, वृषभ वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा वरद ने अक्षसूत्र छे अने वाम करमा कलश ने अंकुश छे श्री शीतल जिननी देवीनु नाम अशोका, नीलवर्ण, पद्मासन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा वरद ने पाश छे अने वाम हाथमा फलक ने अंकुश छे श्री श्रेयास जिननी देवीनु नाम श्रीवत्सा, मतातरे मानवा नाम पण छे गौर वर्ण, सिंह वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण बे हाथोमा वरद अने मुद्गर छे अने वाम बे हाथोमा कलश ने अंकुश छे श्री वासुपूज्य जिननी देवीनुं नाम प्रवरा, मतातरे चंद्रा पण नाम छे श्यामवर्ण, अश्व वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण बे हाथमा वरद ने शक्ति छे अने वाम हाथमा पुष्प ने गदा छे श्रीविमल जिननी देवीनुं नाम विजया, मतातरे विदिता, हरित वर्ण, पद्मासन, चतुर्भुज, दक्षिण बे हाथोमा बाण ने पाश अने वाम बे हाथोमा धनुष्य ने नाग छे श्री अनत जिननी देवीनु नाम अंकुशा, गौरवर्ण, पद्मासन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा खड्ग ने पाश छे अने वाम हाथमा फलक ने अंकुश छे श्रीधर्म जिननी देवीनुं नाम पन्नगा, मतातरे कंदर्पा गौर वर्ण, मत्स्य वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा उत्पल ने अंकुश अने वाम हाथमा पद्म ने अभय छे श्रीशातिनाथ जिननी देवीनु नाम निर्वाण, सुवर्ण काति, पद्मासन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा पुस्तक अने उत्पल, अने वाम हाथमा कमंडलु ने कमल छे श्रीकुंथुजिननी देवीनुं नाम अच्युता, मतातरे बला कनकछवि, मयूरवाहन चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा बीजपूरक ने शूल अने वाम हाथमा मुषंढी ने पद्म छे श्री अरजिननी देवीनु नाम धारणी, नीलवर्ण, पद्मासन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा मातुलिंग ने उत्पल अने वाम हाथमा पद्म ने अक्षसूत्र छे श्रीमल्लि जिननी देवीनुं नाम वैराट्या, कृष्णवर्ण, पद्मासन, चतुर्भुज दक्षिण हाथमा वरद ने अक्षसूत्र अने वाम हाथमा बीजपूरक ने शक्ति छे श्री मुनिसुव्रत जिननी देवीनु नाम अछुप्ता मतातरे नरदत्ता, कनकरुचि, भद्रासन चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा वरद ने अक्षसूत्र अने वाम हाथमा बीजपूरक ने शूल छे श्रीनमि जिननी देवीनु नाम गांधारी, श्वेतवर्ण, हंस वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा वरद ने खड्ग अने वाम हाथमा बीजपूरक ने कुंत छे श्रीनेमि जिननी देवीनुं नाम अंबा, कनककाति, सिंह वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमा आम्रलुंबी ने पाश वाम हाथमा चक्र ने अंकुश छे श्रीपार्श्व जिननी देवीनु

नाम पद्मावती, कनक वर्ण, कुर्कुट सर्प वाहन, चतुर्भुज, दक्षिण हाथमां पद्म ने पाश वाम हाथमां फल ने अंकुश छे. श्री वीर जिननी देवीनुं नाम सिद्धायिका, हरितवर्ण, सिंह वाहन, चतुर्भुज. दक्षिण हाथमां पुस्तक ने अनय अने वाम हाथमां बीजपूरक ने वीणा छे, अत्र सूत्रकारे यक्ष अने देवीउनां केवल नामज कह्यां, पण नयन वदन वर्णादि स्वरूप कह्यां नथी ते अमे शिष्यना हितने अर्थे निर्वाणकलिकादि शास्त्रानुसारे करी किंचत् तदीय मुख, वर्ण, प्रहरणादिकनुं स्वरूप कह्युं. ॥ ३७८ ॥ ए सत्यावीशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः–हवे 'तणुमाणंति' एटले तीर्थंकरोना शरीरोना प्रमाणनो अठ्यावीशमो द्वार कहेछेः– मूलः–पंच धणुस्सय पढमो. कमेण पन्नासहीण जा सुविही दसहीणजा अणंतो, पंचूणा जाव जिण नेमि ॥ ३७९ ॥ नव हत्थ पमाणो पा,स सामिओ सत्त हत्थ जिण वीरो; उस्सेह अंगुलेणं, सरीरमाणं जिण वराणं.॥३८०॥ अर्थः– श्री आद्य जिनना शरीरनुं प्रमाण पांच शें धनुष्य; पछी श्री अजित जिनथी ते सुविधि जिन सुधि क्रमेकरी पचाश पचाश धनुष्य उछुं देहप्रमाण जाणवुं. एनो फलितार्थः– श्री अजित जिनना शरीरनु प्रमाण साडा चार शें धनुष्योनुं, संभव, चार शें धनुष्य, श्री अभिनंदन साडा त्रण शें; श्री सुमति जिन त्रण शें; श्री पद्मप्रभ जिन, अडी शें; सुपार्श्व जिन ब शें; श्रीचंद्रप्रभ दोड शें; श्री सुविधि जिन एक शो. सुविधि नंतर अनंत जिनसुधी जेटला तीर्थंकरो छे, तेओनां शरीरोनुं प्रमाण क्रमेकरी दश दश धनुष्य उछुं करवुं. एटले सुविधिजिनना शरीरना प्रमाणमांथी दश धनुष्यो उछां कस्याथी शीतल जिनना देहनुं मान नेवु धनुष्य छे. श्रेयांस जिन एंशी; श्री वासुपूज्य जिन सित्तेर; श्री विमल जिन साठ; अनंतजिन पचाश; हवे अनंत जिन पछी नेमि जिनसुधि जेटला तीर्थंकरो छे, तेटलाना शरीरोनुं प्रमाण अनुक्रमे पांच पांच धनुष्य उछुं करवुं. जेम के, अनंत जिनना देहमानमांथी पांच धनुष्य उछुं कस्याथी श्री धर्म जिनना देहनुं मान पिशतालीश धनुष्य जाणवुं. श्री शांतिनाथ चालीश; श्री कुंथु पात्रीश; श्री अरजिन त्रीश; श्री मल्लि जिन पचीश; श्री मुनिसुव्रत जिन वीश; श्री नमि जिन पंदर, श्री नेमि जिन दश; श्री पार्श्वजिनना शरीरनुं प्रमाण नव हाथ; अने श्री वीर जिनना शरीरनुं प्रमाण सात हाथ जाणवुं. ए प्रकारे उत्सेधांगुलेकरी श्री जिनवरना शरीरनुं प्रमाण जाणवुं. ॥ ३८० ॥ ए अठ्यावीशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः– हवे 'लछणत्ति, एटले श्री तीर्थंकरोनां लक्षणोनो उगणत्रीशमो

द्वार कहेछे – मूल – वसह गय तुरय मक्कड, कुचो कमलंच सत्थिउ चदो, मयर सिरिवह्न गमय, महिस वराहो य सेणेय ॥ ३०१ ॥ वज्ज हरिणो छगलो, नदा वत्तो य कलस कुम्मो य नीलुप्पल सख फणी, सीहोअ जिणाण चिन्हाइ ॥३०२॥ अर्थ – वृषन्न, गज, तुरग, मर्कट, क्रोच, कमल, स्वस्तिक, चइ, मकर, श्रीवत्स, गमक, महिष, वराह, शीचाणो, वज्र, हरिण, छगल, नदावर्त्त, कलश, कूर्म, नीलो त्पल, शंख, सर्प, सिंह, ए क्रमेकरी चोवीसे तीर्थकरोना चिन्ह जाणवा ॥ ३०२॥ ए उगणत्रीशमो द्वार पूर्ण थयो

अवतरण – हवे 'वन्नाइति' एटले तीर्थकरोना वर्णनो त्रीशमो द्वार कहेछे – मूल – पउमाजवासुपुज्जा, रत्ता ससि पुप्फदत ससिगोरा, सुव्वय नेमी काला, पासो मल्ली पियगाजा ॥ ३०३ ॥ वरतवियकणयगोरा, सोलस तित्थकरा मुणे यव्वा, एसो वन्नविन्नागो, चउवीसाए जिणदाण ॥ ३०४ ॥ अर्थ – पद्मप्रन्न ने वासुपूज्य ए बन्नेनो वर्ण जासूना फूलना जेवो रातो छे, श्रीचइप्रन्न ने सुविधिनो वर्ण चइनी पठे गौर छे श्रीमुनिसुव्रत ने नमिनो वर्ण इइनील मणिना जेवो कृष्ण छे, श्रीपार्श्व ने मल्लिनो वर्ण प्रियगुपुष्पना जेवो नील छे एओना शिवाय बाकी रहेला शोल तीर्थकरो तपावेला सुवर्णना जेवा वर्ण वाला जाणवा ए चो वीश तीर्थकरोनो वर्णविन्नाग जाणवो ॥ ३०४ ॥ ए त्रीशमो द्वार पूरो थयो

अवतरण – हवे 'वयपरिवारोत्ति' एटले जे तीर्थकरे जेटला परिवारनी साथे दीक्षा लीधी ते व्रत परिवारनो एकत्रीशमो द्वार कहेछे – मूल – एगो नगव वीरो, पासो मल्ली य तिहि तिहि सएहि, नगवपि वासुपुज्जो, छहि पुरिस सएहि निरकंतो ॥ ३०५ ॥ उग्गाण जोगाण, रायन्नाण च खत्तियाण च, चउहि सहसेहि उसनो, सेसाउ सहस्स परिवारा ॥ ३०६ ॥ अर्थ – तत्र एक श्री वर्द्धमान स्वामीए कोईनी साथे व्रत ग्रहण कर्यु नथी, नावथी तथा इव्यथी एक लाएज दीक्षा लीधी छे श्री पार्श्वनाथ नगवान तथा श्री मल्लि जिन एमणे त्रण त्रण शे परिवारनी साथे दीक्षा लीधी छे तेमा श्री मल्लि जिन स्त्रीउ तथा पुरु षो प्रत्येक त्रण त्रण शेनी साथे मली एटले छ शेनी साथे मली ने प्रव्रजित थ या छे, अने आ सूत्रकारे तो त्रण शेनी साथे दीक्षा लीधी एम कर्यु छे तेमा के वल पुरुष अथवा स्त्रीउनु ज गृहण करेलु छे बीजो पक्ष छता पण कांई विव क्षा नथी एवो सप्रदाय छे ए विषे स्थानागटीकामा पण कर्यु छे के, मल्लि जि न स्त्रिशतेरपि त्रिनिरिति' एटले मल्लि जिने त्रण शो स्त्रीउनी साथे दीक्षा लीधी

छे. श्री वासुपूज्य नगवान छ शो पुरुषोनी साथे आ संसार कांतारथी निष्क्रांत थया छे. प्रव्रजित इति यावत्. श्री रूषन देव नगवान उग्गाणं नोगाणं एटले उग्र नोग राजन्य क्षत्रिय स्थानीय अनुक्रमे कोटवालसमान गुरुसमान मित्रसमान सामंतसमान एवा सर्व संख्या चार हजार जनोनी साथे संसारथी निष्क्रांत थया छे, एटले व्रतनुं गृहण कर्युं. शेष एटले वीर, पार्श्व, मल्लि, वासुपूज्य तथा नानेय व्यतिरिक्त अजितादिक उंगणीश तीर्थंकरो प्रत्येक एक एक हजार पुरुषोनी साथे प्रव्रजित थया छे ॥ ३०६ ॥ ए एकत्रीशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः– हवे 'सव्वाउयंति' एटले सर्व तीर्थंकरोना आउखानां प्रमाणनो बत्रीशमो द्वार कहे छेः– मूलः– चउरासीइ बिसत्तरि, सठी पन्नास मेव लरकाइं ॥ चत्ता तीसा वीसा, दस दो एगं च पुव्वाणं. ॥३०७॥ चउरासीई बाव.त्तरी य सठी य होइ वासाणं; तीसा य दस य एगं, एवं मेए सय सहस्सा. ॥ ३०८ ॥ पंचाणउइ सहस्सा, चउरासीई य पंचवन्ना य, तीसा य दस य एगिं, सयं च बावत्तरी चेव. ॥ ३०९ ॥ अर्थः– तत्र प्रथम जिननुं आयुष्य चोराशी लाख पूर्व, श्रीअजित जिननुं बोतेर लाखपूर्वनुं, श्रीसंनव जिननुं साठ लाखपूर्व. श्रीअनिनंदन जिननुं आयुष्य पचाश लाखपूर्व, श्रीसुमति जिननुं चालीश लाखपूर्व; श्रीपद्मप्रन्न जिननुं आयुष्य त्रीश लाखपूर्व; श्रीसुपार्श्व जिननुं आयुष्य वीश लाख पूर्व; श्री चंद्रप्रन्न जिननुं आयुष्य दश लाख पूर्व; श्री सुविधि जिननुं आयुष्य बे लाख पूर्व; श्री शीतल जिननुं आयुष्य एक लाख पूर्व; तथा श्री श्रेयांसजिननुं आयुष्य चोराशी लाख वर्ष; श्री वासुपूज्य जिननुं आयुष्य बोतेर लाख वर्ष; श्री विमल जिननुं आयुष्य साठ लाख वर्ष; श्री अनंत जिननुं आयुष्य त्रीश लाख वर्ष; श्री धर्म जिननुं आयुष्य दश लाख वर्ष; श्री शांति जिननुं आयुष्य एक लाख वर्ष श्रीकुंथु जिननुं आयुष्य पचाणु हजार वर्ष; श्री अर जिननुं आयुष्य चोराशी हजार वर्ष; श्री मल्लि जिननुं आयुष्य पंचावन हजार वर्ष; श्री मुनिसुव्रत जिननुं आयुष्य त्रीश हजार वर्ष; श्रीनमि जिननुं आयुष्य दश हजार वर्ष; श्री नेमि जिननुं आयुष्य एक हजार वर्ष; श्री पार्श्व जिननुं आयुष्य एक शो वर्ष; अने श्रीवीर जिननुं आयुष्य बोतेर वर्षनु जाणवुं. ३०९ ए बत्रीशमो द्वार पूरोथयो.

अवतरणः– हवे 'सिवगण परिवारोत्ति' एटले जे नगवंत जेटला साधुओनी साथे निर्वाण पाम्या तेनो तेत्रीशमो द्वार कहे छेः– मूलः– एगो नगवं वीरो, तेत्तीसाए सह निवुओ पासो, छत्तीसेहिं पंचहि, सएहिं नेमिउ सिद्धि गओ. ॥ ३१०॥

पंचहि समण सएहिं, मल्ली संतीउ नव सएहिंति, अठ सएण धम्मो, सएहिं ढहि वासुपुज्ज जिणो ॥ ३९१ ॥ सत्त सहस्साण तइ जिणस्स विमलस्स ठ स्सहस्साइ, पच सयाइ सुपासे, पउमाभे तिन्नि अठ सया ॥३९२॥ दसहिं सहस्सहिं उसहो सेसाउ सहस्स परिवुमा सिद्धा, तित्र्ययराउ डुवालस, परिनिठिय अठ कम्म नरा ॥३९३॥ अर्थ – तत्र एक नगवन् श्री वीर जिन एकाकी ठता निर्वाणे गया श्री पार्श्व जिन तेत्रीश साधुओनी साथे निर्वृत्त थयाठे श्री नेमि जिन पाच शे ने ठत्रीश साधुओनी साथे मोक्षे गया श्री मल्ली जिन पाच शे साधुओनी साथे मोक्ष पाम्या श्री शातिजिन नव शे साधुओनी साथे निर्वाण पाम्या श्री धर्म जिन एकशेने आठ साधुओनी साथे मुक्ति पाम्या श्रीवासुपूज्य जिन ठ शे साधुओनी साथे सिद्धताने पाम्या ठे श्रीअनत जिन सात शे साधुओनी साथे मोक्षे पोहोता श्री विमल जिन ठ शे साधुउंनी साथे मोक्ष पाम्या श्री सुपार्श्व जिन पांच शे साधुउंनी साथे सिद्ध थया. श्री पद्मप्रन जिन त्रन शे ने आठ साधुउंनी साथे मोक्षे पहोता कोई आचार्य कहे ठे के, आठ शें ने त्रण साधुउंनी साथे मोक्ष पाम्या ए बन्ने मत आवश्यकनी टिप्पणमा ठे वली कोई आचार्य कहे ठे के, त्रण शे ने चोवीश साधुउंनी साथे मोक्ष पाम्या ठे तत्व तो केवली जाणे श्री रुपन जिनेश्वर दश हजार साधुओनी साथे परमानद पद पाम्या तेमज श्रीअजित जिन, श्रीसनव जिन, श्री अनिनदन जिन, श्री सुमति जिन' श्री चद्रप्रन जिन, श्री सुविधि जिन, श्री शीतल जिन, श्री श्रेयास जिन, श्रीकुथु जिन, श्री अर जिन, श्री मुनिसुव्रत जिन, तथा श्री नमि जिन, ए द्वादश तीर्थंकर प्रत्येक एक हजार साधुओना परिवार सहित अष्ट कर्मोथी परिनिष्ठित थया थका सिद्धताने पाम्या ठे ॥ ३९१ ॥ ३९२ ॥ ३९३ ॥ ए तेत्रीशमो द्वार पूरो थयो

अवतरण – हवे ' निवाण गमण ठाणत्ति ' एटले किया जिनेश्वर किया ठामे मोक्षने पाम्या तेनो चोत्रीशमो द्वार कहेठे – मूल – अठावय चपुज्जिय, पावा सम्मेय सेलसिहरेसु, उसन वसुपुज्ज नेमी, वीरो सेसाय सिद्धिगया ॥३९४॥ अर्थ – श्री रुपन नगवान अष्टापदनेविषे, श्री वासुपूज्य चपा नगरीनेविषे, श्री नेमीश्वर उज्जयंतगिरि ते गिरनारनेविषे, श्री वीर नगवान अपापा नगरीनेविषे, अने बाकीना वीश जिनेश्वर सम्मेत शिखरनेविषे मोक्षे गया ठे ॥३९४॥ ए चोत्रीशमो द्वार

अवतरण –हवे 'जिणतराइति' एटले प्रथम तीर्थंकर थया पठी केटला काले बीजो तीर्थंकर थयो तेना अतरना कालमाननो पात्रीसमो द्वार कहेठे – मूल –

एत्तो जिणंतराइं, वोठ किज उसन्न सामिणो अजिउ; पन्नास कोमि लरके,हिं साग राणं समुप्पन्नो. ॥३९५॥ तीसाइ संजव जिणो, दसहिं अन्निनंदनो जिण वरिंदो; न वहिं सुमइ जिणिंदो, उप्पन्नो कोडि लरकेहिं. ॥३९६॥ नउई अ सहस्सेहिं, कोमीणं वोलंआए पउमान्नो; नवहि सहस्सेहि तउ, सुपास नामो समुप्पन्नो. ॥३९७॥ को मी सएहि नवहिं, जाउ चंदप्पहो जिणाणंदो; नउई सागर कोमिहि सुविहि जिणो देसिओ समए ॥३९८॥ सीयल जिणो महप्पा, तत्तो कोडीहि नवहि निद्दि हो; कोमीए सेअंसो, ऊणाइ इमेण कालेणं. ॥३९९॥ सागर सएण एगे, ए तहय ठावठि वरिस लरकेहिं; ठवीसाइ सहस्से,हि तउपरे अंतरे सुत्ति. ॥ ४००॥ चउप न्ना अयरेहिं, वसुपुज्ज जिणो जगुत्तमो जाउ, विमलो विमल गुणोहो. तीस हि अयरेहि रयरहिउ ॥ ४०१॥ नवहि अयरेहि णंतो, चऊहि धम्मो य धम्म धुर धवलो; तिहि ऊणेहिं संती, तिहि चउ न्नागेहि पलियस्स ॥४०२॥ न्नागेहि दोहि कुंथु, पलियस्स अरोउ एग न्नागेणं; कोडि सहस्सूणेणं, वासाण जिणेसरे न्नणि उ ॥४०३॥ मल्ली तिसल्लरहिउ, जाओ वासाण कोमिसहस्सेण; चउपन्न वास लरकेहि सुव्वउ सुव्वउ सिद्धा. ॥४०४॥ जाउ ठहि नमि नाहो, पंचहि लरकेहि जि णवरो नेमि; पासो अद्धठम सयं, समहिय तेसीइ सहसेहिं. ॥४०५॥ अड्ढाइज्ज सए हिं, गएहि वीरो जिणेसरो जाउ; डुसम अइ दूसमाणं, दोण्हपि डुवत्त सहसेहिं. ॥४०६ ॥ पुव्वाइ कोडा कोमी, उसह जिणाओ इमेण कालेण; न्नणिअं अंतर दारं, एयं समयाणुसारेण. ॥ ४०७॥ अर्थः—जिनना निर्वाण स्थान पठी जिनोनां अंतर हुं कहुं बुंः— श्री ऋषन्न जिन पठी श्री अजित जिन पचास लाख कोमी सागरोप म काल गया पठी समुप्पन्न एटले सिद्ध थया पण समुप्पन्न एटले उत्पन्न थया एवो अर्थनथी; अही ऋषन्न स्वामी इत्यादि पदोनेविषे अवध्यर्थे पंचमी, ते अवधि बे प्रकारनो ठे. अन्निविधि ने मर्यादा. तेमां जो अन्निविधिनेविषे पंचमी राखीने समुत्पन्न ए शब्दनो जात एटले थयो एवो अर्थ करिये तो ऋषन्न स्वामि ना जन्म कालथी यथोक्त अजितादिना जन्म कालनुं मान थशे, तेथी ऋषन्न स्वा मिना सर्व कालमानथी अधिक डुःषम सुषमारकना नेवाशी पक्ष बाकी रह्या ठतां श्री महावीर स्वामीनी उत्पत्ति प्रसक्त थशे; अने आगममां तो अन्यूनाधिक ने व्याशी पक्ष बाकी ठतां श्री महावीर स्वामीनी सिद्धि कही ठे. माटे आगम विरोध प्रसंग आवशे. तेथी अही अन्निविध्यर्थक पंचमी नथी, किंतु मर्यादानेविषे ठे. ते मां पण समुत्पन्न एटले जात एवो अर्थ कस्यो तो यथोक्त जिनांतर कालमाने करी

नेज चतुर्थारक परिपूर्ण थायछे वली अजितादि जे त्रेवीश तीर्थकर छे तेओनुं सर्व आयुष्य कालमान जिनांतर काले करी असंग्रहीतल छे, ते माटे अधिक थाय छे तेथी आगल आववानी जे उत्सर्पिणी तेनेविषे महावीरनी उत्पत्ति प्रसक्त थशे ते कांई इष्ट नथी ते माटे ऋषभ स्वाम्यादि निर्वाणथी यथोक्त कालथी अजितादि तीर्थंकर समुत्पन्न एटले सिद्ध थया एवु व्याख्यान करवु अन्यथा करवु नही तथा अजितना निर्वाणथी त्रीश लक्ष कोटी सागरोपम गया पछी संभव जिन सिद्ध थया, संभव जिननी पछी दश लक्ष कोटी सागरोपम गया पछी अभिनंदन मुक्त थया, अभिनंदन जिननी पछी नव लक्ष कोटी सागरोपम गया पछी सुमति जिनेंद्र मुक्त थया सुमति जिननी पछी नेवु सहस्र कोटी सागरोपम गया पछी पद्मप्रभ जिन मुक्त गया पद्मप्रभ जिन पछी नव सहस्र कोडी सागरोपम गया पछी सुपार्श्वनाथ तीर्थंकर निर्वाण पाम्या सुपार्श्व जिन पछी नवशे कोडी सागरोपम गया पछी चंद्रप्रभ जिन जनने आनंद करनार सिद्ध थया चंद्रप्रभ जिन पछी नेवु कोडी सागरोपम गया छता सुविधि जिन सिद्धांतनेविषे सिद्धत्वे करी कहेलु छे सुविधि जिन पछी नव कोडी सागरोपम गया पछी शीतल महात्मा मुक्तपणे कह्या छे शीतल जिन पछी एक कोडी सागरोपममा एक शो सागरोपम तथा छासठ लाख ने छवीस हजार वर्ष ऊणा करिये एटलो काल गया पछी श्रेयांस सिद्ध थया श्रेयांस जिन पछी चोपन सागरोपमानंतर वासुपूज्य जिन जगत्रयमां उत्तम थया वासुपूज्य जिन पछी त्रीश सागरोपमानंतर विमल जिन सिद्ध थया निर्मल गुण सहित अने कर्म रजबध्यमान रहित एवा विमल जिन पछी नव सागरोपमानंतर अनंत जिनसिद्ध थया अनंत जिननी पछी चार सागरोपमानंतर धर्मनाथ सिद्ध थया धर्मनी धुर उपाडवाने उत्तम वृषभ समान जे धर्मनाथ जिन, तेमनी पछी एक पल्योपमना चार भाग करवाथी तेवा त्रण भाग ऊणा त्रण सागरोपमानंतर (एटले त्रण सागरोपममा पोणो पल्योपम ओछो करिये एटलो काल समजवो) शांतिनाथ जिन शिवश्री पाम्या शांति जिन पछी अर्द्ध पल्योपमानंतर श्री कुंथुजिन निवृत्त थया कुंथुजिनथी पल्योपमनो चोथो भाग तेमां कोटि सहस्र वर्ष ओछो काल गयानंतर श्रीअरजिनसिद्ध थया अरजिन पछी कोटि सहस्र वर्ष गयानंतर त्रिशल्य रहित मल्लि जिन सिद्ध थया मल्लि जिन पछी चोपन लाख वर्ष गया नंतर श्री मुनिसुव्रतजिन एटले शोभनिक छे व्रत जेना ते सिद्ध थया सुव्रतजिन पछी छ लाख वर्ष गयानंतर नमिनाथ सिद्ध थया नमिनाथ जिन पछी पांच लाख वर्ष गयानंतर नेमिनाथ जिन सिद्ध थया

नेमिनाथ जिन पछी त्र्यासी हजार अने साडासातशे वर्ष गयानंतर श्री पार्श्व जिन सिद्ध थया. श्रीपार्श्वजिन पछी अढीशे वर्ष गयानंतर श्रीवीर जिन सिद्धता ने पाम्या. अही त्रीजा आरानेविषे नेव्याशी पक्ष अपरिपूर्ण आदिनाथ सिद्ध थया. अने श्रीमहावीर नेव्याशी पक्ष ऊणा चोथा आरामां सिद्ध थया. ए प्रमाणे चतुर्थ आरक कालमान सर्व जिनानंतर काल संवृत थयो. ते चोथो आरो बेतालीश हजार वर्ष न्यून कोटाकोटी सागरोपम प्रमाण छे. तेने पांचमो दुःषम तथा छठो अतिदुःषम ए बन्नेआराना बेतालीस हजार वर्ष सहित करियें तेवारें एककोटा कोटी सागरोपम थायछे.॥४०७॥एवी रीते सिद्धांतानुसारे अंतराय द्वार कह्यो.

अवतरणः— हवे प्रकारांतरेकरी सर्व तीर्थंकर चक्रवर्त्ती, अने वासुदेवो एओनो अंतर जे तीर्थंकरोना कालमां अथवा आंतरे जे चक्रवर्त्ति अने वासुदेव थया छे ते तथा तेउना शरीरोनुं प्रमाण अने ते सर्वनो आयु कहे छेः— मूलः—बत्तीसं घरयाइं, काउं तिरियाय याहि रेहाहिं; उड्ढाय याहि काउं, पंच घराइं तउ पढमे. ॥४०८॥ पन्नरस जिणनिरंतर, सुन्न दुगं ति जिण सुन्न तियगंच; दो जिण सुन्न जिणंदो, सुन्न जिणो सुन्न दोन्नि जिणा ॥४०९॥ बिईअ पंतिठवणाः—दो चक्कि सुन्नि तेरस, पण चक्की सुन्न चक्कि दो सुन्ना; चक्की सुन्न दु चक्की, सुन्नं चक्की दुसुन्नं च. ॥ ४१० ॥ तईय पंतिठवणाः— दस सुन्न पंच केसव, पण सुन्नं केसि सुन्न केसी य; दो सुन्न केसवो विय, सुन्न दुगं केसव ति सुन्नं ॥ ४११ ॥ चउत्थ पंति ठवणाः— उसह नरहाण दोसहवि, उच्चत्तं पंच धणुसए हुंती, अजिय सगराण दुसहवि, उच्चत्तं चारि अद्ध च. ॥ ४१२ ॥ पन्नासं पन्नासं, धणु परिहाणी जिणाण तेण परं; ता जाव पुप्फदंतो, धणुं सय मेगं नवे उच्चो. ॥ ४१३ ॥ नउइ धणु सीयलस्सा, सेज्जंसं तिविठमाइणं पुरओ; जा धम्म पुरिससीहा, उच्चत्तं तेसिमं होइ ॥ ४१४ ॥ कमसो असीइ सत्तरि, सठी पन्नास तहय पणयाला; एए हवंति धणुआ, बायालद्ध चमघवस्स. ॥ ४१५ ॥ इगयाल धणुस्सद्ध, सणंकुमारस्स चक्कवट्टिस्सं; संतिस्स य चत्ताला, कुंथु जिणंदस्स पणतीसा ॥ ४१६ ॥ तीस धणूणि अरस्सउ, गुणतीस पुरीसपुंमरीअस्स; अठावीस सुभूमे, छवीस धणूणि दत्तस्स. ॥ ४१७ ॥ मल्लिस्सय पणवीसा, वीसं च धणूणि सुव्वए पउमे; नारायणस्स सोलस, पनरस नमिनाह हरिसेणे. ॥ ४१८ ॥ बारस जय नामस्सा, नेमी कण्हाण दस धणुच्चत्तं; सत्त धणु बंभ दत्ते, नव रयणीओ अ पासस्स. ॥ ४१९ ॥ वीरस्स सत्त रयणी, उच्चत्तं

नणिअ माउअ अहूणा, पचम घरय निदिठे, कमेण सवेसि वोछामि ॥ ४२० ॥ उसह नरदाण दोएहवि, चुलसीई पुव सय सहस्साई, अजिय सगराण दोएहवि, वावत्तरि सय सहस्साइ ॥ ४२१॥ पुरओ जहक्कमेण, सठी पन्नास चत्त तीसाया, वीसा दस दो चेवय, लक्केगे चेव पुवाण ॥ ४२२॥ सेज्जंस तिविठूण, चुलसीई वास सय सहस्साईं, पुरओ जिण केसीण, धम्मोजा ताव तुह्लमिण ॥ ४२३ ॥ कमसो वावत्तरि सठि तीस दस चेव सय सहस्साइ, मघवस्स चक्किणो पुण, पं चेवयं वास लक्काइ ॥ ४२४ ॥ तिन्निय सणकुमारे, संतिसय वास लक्क मेग तु, पचाणउइ सहस्सा, कुंथुस्सविआउअं नणिअं ॥ ४२५ ॥ चुलसीइ सहस्साइ, आकअ होइ अर जिणदस्स, पणसठि सहस्साइ, आउ सिरि पुम्ररीयस्स ॥४२६ सठि सहस्सा सुत्रुमे, ठप्पन्न सहस्स हुंति दत्तस्स, पणपन्न सहस्साइ मल्लिस्सवि आउअ नणिअं ॥४२७॥ सुव्वय मह पउमाण, तीस सहस्साइ आउअ नणियं वारस वास सहस्सा, आक नारायणस्स नवे ॥ ४२८॥ दस वास सहस्सा ई, नमि हरिसेणाण हुति दोसहपि, तिन्नेव सहस्साइ, आउ जय नाम चक्किस्स ॥ ४२९ ॥ वास सहस्सो आउं, नेमी कराहाण होइ दोएहपि, सत्तय वास सयाइ चक्कीसर बंभदत्तस्स ॥ ४३० ॥ वास सयं पासस्स य, वासा वावत्तरीच वीरस्स इय वत्तीस घराई, समय विहाणेण नणिआइ ॥ ४३१ ॥ व्याख्या – अही प्रज्ञा पके करी आलेखना उपदर्शनने अर्थे सूत्र कर्त्ता पोते स्वमुखे पटिका एटले कोष्ट कनी स्थापना करवानी रीत बतावेछे प्रथम तिर्यक् एटले आडी तेत्रीश लीटी क रीने तेना बत्रीश घर करवा पठी ऊनी छ लीटीओ करी तेना पाच गृह करवा. ते पाच गृहमाना पहेला गृहमा तेम आडा बत्रीश गृहमाना पण पहेला गृहमा ऋष न जिननु नाम लखवु, एम प्रत्येक आडा घरमा अनुक्रमे तीर्थंकरोना नामो ल खता धर्म जिनसुधी पंदर नामो लखवा त्यार पठी शोलमा अने सत्तरमा ए बे घर मा बे शून्यो मूकवा, त्यायी त्रण गृहोमा शातिनाथ, कुंथु अने अरजिन ए त्रणनां नाम लखवा त्यायी त्रण घरोमा त्रण शून्यो मूकवा त्यायी बे गृहोमा क्रमे करी मल्लि अने सुव्रत ए बे जिनोना नामनी स्थापना करवी, त्यायी एकगृहमा शून्य मूकवु त्यायी एक गृहमा नमि जिननु नाम लखवु, त्यायी एकगृहमा शून्य मूकवु, त्यायी एक गृहमा नेमि जिननु नाम लखवु, तेनी वाजूना घरमा शून्य मूकवु, त्यार पठी बे गृहने विषे अनुक्रमे पार्श्वजिनने वीर जिनना नामोनी स्थापना करवी ए प्र थम पंक्तिनी स्थापना कही हवे बीजी पंक्तिनी स्थापना कहे ठे – तत्र प्रथमना

बे गृहोमां क्रमेकरी जरत अने सगर चक्रवर्त्तीउने स्थापवा; त्यांथी क्रमेकरी तेर गृहोमां शून्यो मूकवां; त्यांथी क्रमेकरी पांच गृहोनेविषे मघवा, सनत्कुमार, शांति, कुंथु,ने अर ए पांचचक्रवर्त्तिनां नाम लखवां,त्यांथी एक घरमां शून्य; तेनी पाशेना घरमां सुजूम चक्रवर्त्तिनुं नाम लखवुं; त्यांथी बे खाणामां क्रमेकरी शून्यो मूकवां तेना आगला खाणामां महा पद्म चक्रवर्त्तिनुं नाम लखवुं; तेनी पाशेना गृहमां शून्य मूकवुं; तेना पाशेना बे खाणामां क्रमेकरी हरिषेण ने जय चक्रवर्त्ति ए बेनां नाम लखवां; त्यांथी पाशेना खाणामां शून्य; तेनी पासेना गृहमां ब्रह्मदत्त चक्री; त्यांथी बे खाणामां क्रमे करी बे शून्यो मूकवां; एम बीजी पंक्तिनी स्थापना करवी. हवे त्रीजी पंक्तिनी स्थापना कहे छेः–प्रथमना दश गृहोमां क्रमे करी शून्यो मूकी ज वां; त्यांथी पांच गृहोमां अनुक्रमे त्रिपृष्ट, द्विपृष्ट, स्वयंजू, पुरुषोत्तम, ने पुरुषसिंह ए पांच केसवएटले वासुदेवोनां नाम लखवां; त्यांथी पांच गृहोमां शून्यो; तेना परना खाणामां पुरुष पुंमरीक वासुदेव स्थापवुं; तेना परना गृहमां सून्य मूकवुं; तेना परना खाणामां दत्तवासुदेवनुं नाम लखवुं; त्यांथी बे गृहोनेविषे क्रमे करी बे शून्यो मूकवां; तेनी पाशेना घरमां नारायणवासुदेव; त्यांथी बे गृहोनेविषे क्रमे करी शून्यो मूकवां तेना परना गृहनेविषे कृष्ण वासुदेव; अने त्यार पछीना त्रण गृहोमां त्रण शून्यो मूकवां; एम तृतीय गृह पंक्तिनी स्थापना जाणवी. हवे चोथी पंक्तिनी स्थापना आ प्रमाणेः– तेमांना प्रथम गृहनेविषे ऋषन्न जिन ने जरत चक्रवर्त्ति ए बन्नेना शरीरोनी उंचाई पांच शो धनुष्योनी लखवी; बीजा गृहनेविषे अजित जिन ने सगर चक्रि ए बन्नेना शरीरोनी उचाई साडा चारशें धनुष्योनी लखवी त्यांथी पर संजवादिना शरीरोनी उचाईना प्रमाणोमां पचाश पचाश धनुष्यो ओछा करतां यावत् पुष्पदंत एटले सुविधि जिनना शरीरनी उचाईनुं मान एकशो धनुष्योनुं लखवुं; एटले त्रीजा गृहनेविषे संजव जिनना देहनी उचाईनुं मान चार शें धनुष्योनुं, चोथा खाणामां अजिनंदन जिनना देहनी उचाईनुं मान साडा त्रण शें धनुष्योनुं; पांचमां घरमां सुमति जिनना शरीरनी उचाईनुं मान त्रण शें धनुष्योनुं; छठा खाणामां पद्मप्रज्ञ जिनना देहनी उचाईनुं मान अडी शें धनुष्योनुं; सातमां गृहनेविषे सुपार्श्व जिनना देहनु मान बे शें धनुष्योनुं; आठमां गृहनेविषे चंद्रप्रज्ञ जिनना देहनी उचाईनुं मान दोड शो धनुष्योनुं; नवमां गृहनेविषे सुविधि जिनना देहनी उचाईनुं मान एक शो धनुष्योनुं; त्यांथी दशमां गृहनेविषे शीतल जिनना देहनी उचाईनुं मान नेवु धनुष्य; नेवु धनुष्योनी

आगल श्रेयांसने त्रिपृष्टादीथी लईने यावत् वर्द्धमान जिन ने पुरुषसिंह सुधी देहनी उंचाईनु प्रमाण अनुक्रमे आप्रमाणे छे—अग्यारमां गृहनेविषे श्रेयांस जिन ने त्रिपृष्ट वासुदेव एओना देहनी उचाईनुं मान ऐंशी धनुष्योनुं जाणवु, त्यांथी वारमा गृहनेविषे वासुपूज्य जिन ने द्विपृष्ट वासुदेव ए बन्नेना शरीरनी उंचाईनु मान सित्तर धनुष्य; त्यांथी तेरमा गृहनेविषे विमल जिन ने स्वयंभू वासुदेव ए बन्नेना देहनी उंचाईनु मान साठ धनुष्य, त्यांथी चौदमां गृहनेविषे अनंत जिन ने पुरुषोत्तम वासुदेव ए बन्नेना देहनी उंचाईनुं मान पचाश धनुष्य, त्याथी पदरमां गृहनेविषे धर्म जिन ने पुरुषसिंह वासुदेव ए बन्नेना देहनी उचाईनुं मान पिस्तालीश धनुष्य, तथा शोलमा गृहनेविषे मघवा चक्रवर्त्तिना देहनी उचाईनु मान साडी बेतालीश धनुष्य एटले बेतालीश धनुष्य ने बे हाथ, सत्तरमां गृहनेविषे सनत्कुमार चक्रवर्त्तिना देहनी ऊंचाईनुं मान साडी एकतालीश धनुष्य, अढारमा गृहनेविषे शांति जिनना देहनी उचाईनुं मान पूरा चालीश धनुष्य, ओगणीशमां गृहनेविषे कुंथु जिनेंद्रना देहनी उचाईनु मान पात्रीश धनुष्य, वीशमा गृहनेविषे अर जिनना देहनी उंचाईनुं मान त्रीश धनुष्य, एकवीशमा गृहनेविषे पुरुषपुंडरीक वासुदेवना देहनी उचाईनुं मान ओगणत्रीश धनुष्य, बावीशमा खाणामा सुभूम चक्रवर्त्तिना देहनुं मान अठ्यावीश धनुष्य, त्रेवीशमा खाणामा दत्तवासुदेवना देहनी उचाईनुं मान छवीश धनुष्य, चोवीशमा घरमा मल्लि जिनना देहनी उंचाईनु मान पचीश धनुष्य, पचीशमां गृहनेविषे मुनिसुव्रत जिनने पद्मचक्रवर्त्तिना देहनी उचाईनुं मान वीश धनुष्य, छवीशमा गृहनेविषे नारायण वासुदेवना देहनी उंचाईनु मान शोल धनुष्य, सत्यावीशमा गृहनेविषे नमिनाथ जिन ने हरिषेणचक्रीना देहनी उचाईनुं मान पदर धनुष्य, अठ्यावीशमां खानामां जयचक्रवर्त्तिना देहनी उंचाईनु मान बार धनुष्य, ओगणत्रीशमां गृहनेविषे नेमिनाथ जिन ने कृष्ण वासुदेवना देहनी उंचाईनुं मान दश धनुष्य, त्रीशमा गृहनेविषे ब्रह्मदत्त चक्रीना देहनी उचाईनु मान सात धनुष्य, एकत्रीशमां गृहनेविषे पार्श्व जिनना देहनी उचाईनुं मान नव हाथ, अने बत्रीशमा खाणामा श्री वीर जिनना देहनी उचाईनु मान सात हाथनु जाणवु एवी रीते प्रथम जिनादि सर्वनु उच्चत्व कयु, हवे पंचम पंक्तिगृहक निविष्ट सर्व जिनादिकनु क्रमे करी आयु कहवु — प्रथम खाणामा वृषभ जिन ने भरत चक्रवर्त्ति ए बन्नेनु आयु चोराशी लक्ष पूर्व, बीजा गृहमां अजित जिन ने सगर चक्रवर्त्ति ए बन्नेनुं आयु बोतेर लक्ष पूर्व, एनी आगल य

आ क्रमे संभवादि जिनोनुं आयु साठ, पचाश, चालीश, त्रीश, वीश, दश, बे ने एक लक्ष पूर्व शीतल जिनसुधी छे ते आप्रमाणेः– त्रीजा गृहमां संभव जिननुं आयु साठ लक्ष पूर्व; चोथा गृहमां अभिनंदन जिननुं आयु पचाश लक्ष पूर्व; पांचमां गृहनेविषे सुमति जिननुं आयु चालीश लक्ष पूर्व; छठा गृहनेविषे पद्मप्रभ जिननुं आयु त्रीश लक्ष पूर्व; सातमां गृहनेविषे सुपार्श्व जिननुं आयु वीशलक्ष पूर्व; आठमां गृहनेविषे चंद्रप्रभ जिननुं आयु दश लक्ष पूर्व; नवमां गृहनेविषे सुविधि जिननुं आयु बे लक्ष पूर्व; दशमां गृहनेविषे शीतल जिननुं आयु एक लक्ष पूर्व; तथा अग्यारमां गृहनेविषे श्रेयांस जिननुं आयु ने त्रिपृष्ट वासुदेवनुं आयु चोरासी लक्ष वर्ष; आगल तीर्थंकर,तथा वासुदेवो, जेओनुं तुल्य तुल्य आयुछे ते क्रमे करी कहे छेः– बोतेर, साठ, त्रीश, ने दश लक्ष वर्ष एटले बारमां गृहनेविषे वासुपूज्य जिन ने द्विपृष्ट वासुदेव ए बन्नेनुं आयु बोतेर लक्ष वर्ष; तेरमां गृहनेविषे विमल जिन ने स्वयंभू वासुदेवनुं आयु साठ लक्ष वर्ष; चौदमां गृहनेविषे अनंत जिनने पुरुषोत्तम वासुदेवनुं आयु त्रीश लक्ष वर्ष; पंदरमां गृहनेविषे धर्म जिन ने पुरुषसिंह वासुदेवनुं आयु दश लक्ष वर्ष; तथा शोलमां गृहनेविषे मघवाचक्रिनुं आयुष्य पांच लक्ष वर्ष नुं सत्तरमां गृहनेविषे सनत्कुमार चक्रवर्त्तिनुं आयु त्रण लक्ष वर्ष; अढारमां गृहनेविषे शांति जिन चक्रवर्त्तिनुं आयु एक लक्ष वर्ष; ओगणीशमां गृहनेविषे कुंथुजिन चक्रिनुं आयु पचाणु हजार वर्ष; वीशमां गृहनेविषे अरजिन चक्रिनुं आयु चोराशी हजार वर्ष; एकवीशमां गृहनेविषे पुरुषपुंडरीक वासुदेवनुं आयु पांसठ हजार वर्ष; बावीशमां गृहनेविषे सुभूम चक्रीनुं आयु साठ हजार वर्ष; त्रेवीशमां गृहनेविषे दत्त वासुदेवनुं आयु छप्पन हजार वर्ष; चोवीशमां गृहनेविषे मल्लि जिननुं आयु पचावन हजार वर्ष; पचीशमा गृहनेविषे मुनिसुव्रत जिन ने महापद्म चक्रीनुं आयु त्रीश हजार वर्ष; छवीशमां गृहनेविषे नारायण ते लक्ष्मण वासुदेवनुं आयु बार हजार वर्ष; सत्यावीशमां गृहनेविषे नमि जिन ने हरिषेण चक्रीनुं आयु दश हजार वर्ष; अठ्यावीशमां गृहनेविषे जय चक्रीनुं आयु त्रण हजार वर्ष; ओगणत्रीशमां गृहनेविषे नेमि जिन ने कृष्ण वासुदेवनुं आयु एक हजार वर्ष; त्रीशमां गृहनेविषे ब्रह्मदत्त चक्रेश्वरनुं आयु सात शें वर्ष; एकत्रीशमां गृहनेविषे पार्श्वजिननुं आयु एक शो वर्ष; अने बत्रीशमां गृहनेविषे वीर जिननुं आयु बोतेर वर्षनुं जाणवुं. एवी रीते बत्रीश खानाउं समय विधाने करी कह्यां तेनी स्थापना आ प्रमाणेः–

हवे तिछावछेउत्ति एटले जे तीर्थंकरनी वारमा तीर्थनो विछेद थयो ते कहेता छता तेनो अंतर प्रमुख देखाडे छे – मूल –पुरिमतिम अछछं, तरेसु तिछस्स नछि वोछेउ, मझिछएसु सत्तसु, एत्तिय काल तु वोछेउ ॥४३२॥ चउ नाग चउ नागो, तिन्नि य चउनाग पलिय चउनागो, तिन्नेवय चउ नागो, चउछ नागो य चउ नागो ॥४३३॥ व्याख्या – जेम चार आगलीओना त्रण अतरा थाय छे तेमअही चोवीश तीर्थंकरोना त्रेवीस अतरा थाय छे तत्र पूर्व श्री रूषनादि जिनथी ते सुविधिजिन सुधी नव तीर्थंकरोना सबंधे करी आठ आतरा थायछे अने शातिनाथ जिनथी लईने महावीर जिनना अतसुधी नव जिनना संबधे करी आठ आतरा थायछे ए सोल अतरानेविषे सघरूप तीर्थनो व्यवछेद थयो नथी पण 'मझिलएसुत्ति' एटले मध्यवर्त्ति सुविधि जिनथी लईने शांतिनाथ जिन पर्यंत आठ तीर्थकरोना सात आतरामा तीर्थनो व्यवछेद थयो छे ते आ प्रमाणे – चउनागेत्यादि – सुविधिथी ते शीतल जिनसुधी वचमाना आंतरानेविषे पल्योपमना चार नाग कर्याथी तेमाना एक नाग जेटला कालसुधी तीर्थनो व्यवछेद थयो एटले अर्हद्धर्मनी वार्त्तानो पण नाश थई गयो. शीतल अने श्रेयास जिनना आतरानेविषे पल्योपमना चोथा नाग जेटला कालसुधी तीर्थनो विछेद थयो श्रेयास जिनने वासुपूज्य जिनना आतरानेविषे पल्योपमना चार नाग सबंधी त्रण नाग जेटला कालसुधी तीर्थनो व्यवछेद थयो, वासुपूज्यने विमल जिनना आतरानेविषे पल्योपमना चोथा नाग जेटला कालसुधी तीर्थनो व्यवछेद थयो विमल ने अनंत जिनना आतरानेविषे पल्योपम सबंधी चार नागमाना त्रण नाग जेटला काल सुधी तीर्थनो व्यवछेद थयो अनत ने धर्म जिनना आतरानेविषे पल्योपमना चोथा नाग जेटला काल सुधी तीर्थनो व्यवछेद थयो तथा श्री धर्मनाथने शातिजिनना अतरानेविषे पल्योपमना चोथा नाग जेटला कालसुधी तीर्थनो व्यवछेद थयो ए सर्व कालने एकठो कर्याथी पोणा त्रण पल्योपम जेटलो काल थाय ॥४३३॥ एनोज विशेष देखाडे छे –मूल – मुत्तूण दिछिवाय, हवति एक्कार सेव अंगाइ ॥ अरूसुजिणंतरेसु, उसह जिणदाउ जा सुविही॥ ४३४ ॥ अर्थ –उसह के० रूषन जिनथी मांडीने जासुविही के० जावत् सुविधिनाथ सुधीना आठ आतरानेविषे एक दृष्टीवादने मुत्तूण के० मूकीने वाकीना इग्यार अंग हवति के० होय ॥ ४३४ ॥ मूल – सत्तसुजिणतरेसु, वोछिन्नाइ डुवाल सगाइ ॥ सुविहिजिणा जा सत्ती, कालपमाण कमेणेसि ॥ ४३५ ॥ अर्थ – श्री सुविधि जिन

थी मांमीने श्री शांतिनाथ सुधी आठ तीर्थंकरना सात आंतरानेविषे अनुक्रमे पूर्वोक्तरीते पोणत्रण पल्योपमना काल जेटला प्रमाणमां द्वादशांगीनो विछेद थयो छे ॥४३५॥ मूलः— अठसु जिणंतरेसु, वोछिन्नाइं नहंति अंगाइं ॥ संतिजिणा जा वीरं, वुछिन्नो दिठिवाउ तहिं ॥ ४३६ ॥ अर्थः— श्री शांति जिनथी मांमीने यावत् श्री वीरजिन सुधीना आठ अंतरानेविषे अंगनो विछेद न थयो त्यां दृष्टीवादनो विछेद थयो ॥४३६॥ हवे पूर्वगत केटलो काल रह्यो ते कहे छेः— मूलः— एगं वास सहस्सं, पुव्वगयं वीरतिछ अणुच्चिणं ॥ सेसाण केसि संखं, कालमसंखं च केसिंपि ॥ ४३७ ॥ अर्थः— श्री वीर नगवानना तीर्थनेविषे एक सहस्र वर्ष लगें पूर्व गत श्रुतनो अर्थ प्रवर्त्त्यो अने शेष तीर्थंकरोना शासननेविषे क्यांक संख्यातो काल प्रवर्त्त्यो क्यांक असंख्यातो काल प्रवर्त्त्यो ॥ ४३७ ॥ ए चार गाथाउ प्रक्षेप छे. ए बत्रीशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः— हवे दस असायणत्ति एटले दश आशातनानो साडत्रीशमो द्वार कहे छेः— मूलः— तंबोल पाण नोयण, वाणह थीनोग सुयण निछुवणं; मुत्तुच्चारं जूअं, वक्के जिणमंदिरस्संतो. ॥ ४३८ ॥ व्याख्याः— तांबूल पान प्रमुखनुं नक्षण करवुं, पाणी पीवुं, नोजन करवुं, उपानत् (जोमा पेरवा) स्त्रीनोग करवो, स्वपन एटले सूवुं, निष्ठीवनं एटले थूक नाखवी, लघुनित करवी, उच्चार के० वडीनित करवी, अने जूगारनुं रमवुं, ए दश आशातना श्री वीतरागना नुवननेविषे विवेकी जिने त्याग करवी. ॥ ४३८ ॥ ए साडत्रीशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः— हवे 'आसायणाउ चुलसीत्ति' एटले चोराशी आसातनानो आडत्रीशमो द्वार कहेछेः— मूलः—शार्दूलविक्रीडितछंदः—खेलिं केलि कलिं कला कुललयं, तंबोल मुग्गालयं; गाली कंगुलिया सरीरधुवणं; केसे नहे लोहियं; नत्तोसं तय पित्त वंत दसणे विस्सामणं दामणं; दंत छी नह गंम नासिय सिरो, सोत्त छवीणं मलं ॥ ४३९ ॥ मंतं मीलण लेखयं विनजणं नंमार डुठासणं; छाणी कप्पड दालि पप्पड वडी विस्सारणं नासणं; अक्कंदं विकहं सरिछुघडणं तेरिछ संगावणं; अग्गीसेवण रंधणं परिखणं, निस्सीहिया नंजणं ॥ ४४० ॥ छत्तो वाणह सछ चामर, मणोणेगत्त मझंजणं; सच्चित्ताणमचाय चाय मजिए दिठीइ नो अंजली; साडेगुत्तरसंगनंग मउडं मोलिं सिरो सेहरं; हुड्डा जिडुह गेडियाई रमणं, जोहार नंमक्कियं ॥ ४४१ ॥ रेक्कारं धरणं रणं विवरणं वालाण पल्हछियं; पाऊ पायपसारणं पुम्पुडी पंकं रओ मेहुणं; जूया जेमण गुझ्रू वेज्ज वणिजं से

ऊं जलुम्मज्ञण, एमाईयमवज्ज कज्ज मुज्जुउं वज्जे जिणिंदालए ॥ ४४२ ॥ अर्थ – आय के० ज्ञानादिकनो लाज तेनो शातयति के० विनाश थाय तेने आशातना कहिये ते कहेछेः–१ खेल एटले मुखश्लेष्म जिन मंदिरमा नाखवु, २ केलि एटले अनेक प्रकारनी क्रीडा करवी, ३ कलि एटले वचननो कलह करवो, ४ कला एटले धनुर्वेदादिक कलानो अन्यास करवो, ५ कुललयं एटले महोमामांथी पाणीना कोगला अथवा कुरला नाखवा, ६ तंबोल एटले पान सोपारीनु खावु, ७ मुग्गालयं एटले तेनो उगल थूकवु, ८ गाली एटले मुखथी चकार मकार बोलवु गालनु काढवु ए कगुलिया एटले लघुनीत अथवा वडीनीत करवी, १० सरीर धुवण एटले शरीरनुं धोवु प्रक्षालन करवु, ११ केसे एटले वाल कतरावना, १२ नहे एटले नख कतरावना, १३ लोहिय एटले रुधिर नाखवु, १४ नत्तोस एटले मिगाई प्रमुखनुं खावु १५ तय एटले फोडा प्रमुखनी त्वचा कहाडीने नाखी देवी, १६ पित्त एटले औषधादिकेकरी पित्तनुं कहाडी नाखवु, १७ वत एटले वमन करवु १८ दसण एटले दात कहाडी नाखे अथवा समरावे, १९ विस्सामण एटले अंगसबाधन अथवा वीसामणनुं करवु, २० दामण एटले गाय तथा नेस प्रमुखने बाधवु; २१ दत शब्दे दातनु मेल, २२ अच्छी शब्दे नेत्रोनु मेल, २३ नह शब्दे नखोनुं मेल, २४ गम्म शब्दे गमस्थलोनुं मेल, २५ नासिय शब्दे नाशिकानुं मेल, २६ सिरो शब्दे माथानु मेल, २७ सोत शब्दे श्रोत्र एटले कानोनुं मेल, २८ ठवीण मल एटले चामडीनु मेल कतारीने प्रासादमा नाखवु, २९ मत शब्दे मंत्र एटले मंत्रेकरी नूतप्रेतादिकनु कहाडवु, अथवा राज्यादि कार्योनी मसलेहत करवी, ३० मीलण शब्दे कांई विवाद कार्यने अर्थे वृद्ध पुरुषो वगैरे मलीने त्या एकठा थवु, ३१ लेखयं एटले व्यवहार संबंधी कागल पत्र लखवा, ३२ विनजण एटले दायादिकना विनाग करवा, ३३ नमार एटले पोताना द्रव्यनो नढार करी राखवो, ३४ डुष्टासण एटले पग ऊपर पग मूकीने बेशवु इत्यादि डुष्टासन करवु, ३५ ठाणी एटले ठाणा करीने सूकववा, ३६ कप्पम्म एटले कपडा धोईने सूकववा, ३७ दालि एटले मुगादिकनी दाल सूकववी, ३८ पप्पड एटले पापम्म वाटीने सूकववा, ३९ वडी एटले वडी करीने सूकववी, एटला वानाने विस्सारण एटले सूकववु अथवा प्रसारवु प्रमुख ते ठाणाथी लईने वडी पर्यंत जाणवु, ४० नासण एटले गानी रीते छुपी रहेवु, ४१ अक्कंद एटले पुत्र कलत्रादिकना वियोगथी रडवु, ४२ विकह एटले नाना प्रकारनी रमणीय स्त्री पुरुषोनी शृंगार प्रमुखनी विकथाउ एकां

त स्थले वेसी करवी; ४३ सरिछु घमणं एटले वाण घमवां अने शेरडी गोलवी अने सरछ एवो पाठ दीगमां आवे त्यां सर एटले वाण ने अछ एटले अस्त्र तेनुं घडवुं जाणवुं; ४४ तेरिछ संगवणं एटले तिर्यंच पशु पद्धयादिक राखवां; ४५ अग्गी सेवणं एटले टाढ प्रमुखना निवारणने अर्थे अग्नीनुं सेवन करवुं; ४६ रंधणं एटले रसोई प्रमुख करवुं; ४७ परिखणं एटले सुवर्णादिक पदार्थोनी परिक्षा करवी; ४८ प्रवेश करतां समाचारी चतुरोए अवश्य निस्सीहि करवी जोइयें तेनो जंग करवो; ४९ छत्तो एटले छत्र, ५० उवाणह एटले जोडा, ५१ सछ एटले शस्त्र, ५२ चामर एटला पदार्थो उपाश्रयथी वाहारे कहामी न मूकतां माहिली कोरे लईजवां; ५३ मणोएगत्त एटले मनमां नाना प्रकारनी कल्पनाउ करवी; ५४ मञ्जणं एटले आंगने तेलादिक लगामवुं मर्दनकरवुं; ५५ सच्चित्ताणमचाय एटले तांबूल पुष्पादिक जे सचित्त पदार्थो तेओनो अत्याग; ५६ चाय मजिए एटले मुद्रिका हार प्रमुख रत्नादिक अजीव पदार्थोनो त्याग करे, जेथकी अवर्णवाद थाय अन्य दर्शनी हासी करे निक्षाचरनो धर्म कहे तेथी न मूकवां. ५७ दिठीइ एटले जगवंतने दीठे अंजली बद्ध न करे. ५८ साडेगुत्तरसंगजंग एटले एक नीचे पहेरवानुं वस्त्र अने एक उतरासण तेनो जंग करवो अर्थात् तेम न करवुं; ५९ मउमं एटले मस्तकनी ऊपर मुकुट धारण करवुं; ६० मोलिं एटले माथा ऊपर फेटो बांधवो. ६१ सिरोसेहरं एटले माथानी ऊपर पुष्पादिक गुंथन करवा अथवा सेहरो राखे. ६२ हुड्डा एटले होड करवी ६३ तथा गेडियाय रमणं एटले गेमी दांडे रमत करवी दडाथी रमवुं. ६४ जोहार एटले नवा मल्याने जुहारनुं करवुं पित्रादिकने जात्कार करवुं. ६५ जंमक्रियं एटले जांम चेष्टानुं करवुं अथवा नाटकीआनी पठे कांखमां हाथ घाली वगामवुं वगैरे जे क्रिया करवीते; ६६ रेक्कारं एटले आगलाने रेकारादि तिरस्कारना शब्द बोलवा; ६७ धरणं एटले धरणे लांगणे वेसी रोधनादि करवुं ६८ रणं एटले संग्राम करवो; ६९ विवरणं वालाण एटले केश वीस्तारवा फणी प्रमुखनुं देवुं; ७० पल्हछिअं एटले वे गूढण छातीनी साथे एकठा करी वांसामांथी फालीउ वीटी काब कहामी वेशवुं; ७१ पाऊ एटले पगमां चाखडीउ नाखवी; ७२ पाय पसारण एटले पग पसारवां; ७३ पुडपुडी एटले पुटपुटिका दीप न करवुं; ७४ पंक एटले स्नान वगैरे करी चीकल करी नाखवुं; ७५ रउ एटले पग प्रमुखने लागेली धूल जाटकी नाखवी; ७६ मेहुणं एटले मैथुन सेवा करवी; ७७ जूया एटले माथामांनी जू कहामवी; ७८ जेमण

एटले नोजन करवु, ७९ गुज्झ एटले लिंग उघाडुं करवु, पाठांतरे जुज्झ एटले वाहुयुद्धादिक करवु, ८० वेज्ज एटले वैद्यक कृत्य करवु, ८१ वाणिज एटले क्रय विक्रयादि व्यापार करवो, ८२ सेज्ज एटले माचाप्रमुखे शय्या करीने त्यां सूवु, ८३ जल एटले पाणी पीवा सारु राखवु अने नाखी देवु, ८४ मज्जण एटले स्नान करवु, इत्यादि आशातनाना कारण सदोष कार्य जिनमदिरनेविषे सरलथका वर्ज करवा, अथवा निर्मल अत करण वालाए त्याग करवां केम के, एम कर्याथी आशा तना थायछे ते पण ऊपर कहेली अशातनाउनोज त्याग करवो एम नथी पण बीजी हास्यादिक जे अपक्रिया छे ते बधीनो त्याग करवो ॥ ४४२ ॥

आशंका – पूर्वे तांबोलादिक दश आशातनाउ कहीछे तेनाज उपलक्षणेकरी ए बधी आशातनाउनुं ग्रहण थायछे तेम छता बीजो जुदो द्वार शासारु कर्यो

समाधान – सामान्य अनिधान थयुं छता पण विशेष वालावबोधार्थे अनि धान कर्यामा आवेछे, एविषे दृष्टात – ब्राह्मण बधा आव्या ने वसिष्ठ पण आ व्या एवो लोकमां प्रयोग छे एटले ब्राह्मणोमा वसिष्ठ पण समाई गयो छता काई विशेष बोधने अर्थे वसिष्ट एवु जुडु ज कहेवाय छे

अवतरण – ए आशातनाउ कर्याथी ग्रहस्थने ज दोष उत्पन्न थाय छे अथवा कोईयेपण करवीज नही एवा विकल्पोनुं निवारण करेछे – सावद्य करणोद्यत ग्रह स्थोनेज नव भ्रमणादिक दोषनी उत्पत्ति थाय छे एम नही पण निरवद्य आचार र तमुनिउने पण ए आशातनाउथी दोषनी उत्पत्ति थाय छे तेविषे कहे छे – मूल – आसायणाउ नवनमण कारण इयविन्नाविउ जइणो, मल मलिणत्ति न जिणम दरम्मि निवसंति इय समउ ॥४४३॥ अर्थ –ससारमां परिभ्रमण करवानु ए आशात नाउ कारण छे एवो विचार करीने यतिउ जे छे ते पोतानी मलमलिन देह होवाथी श्री जिन मदिरनेविषे वास करता नथी एवु सिद्धांतमां गणधरे कह्यु छे ॥४४३॥

अवतरण–तेज समय व्यवहार नाष्य नाषित देखाडे छे –मूल–डुब्भिगंध मल स्साचि, तणुरप्पेसण्हाणिया, डुहा वायव होवावी, तेण ठंति न चेइए ॥४४४॥ अर्थ – स्नान कर्याथी पण शरीर ते मल प्रस्वेदनु श्रवण द्वार डुरनिगधवालुछे तेमा थी वायु दो के०बे प्रकारनो नीकले छे एक अधो वायु एटले अपान द्वाराए अने बीजो ऊर्ध्वएटले मुखद्वाराए नीकलेछे तेकारण माटे यति जिनमदिरमा वास करतां नथी

अवतरण – साधुए केटलो कालसुधी जिनमदिरमा वास करवो ते देखाडे छे मूल – तिण्णिवा कड्डई जाव, थुईउ तिसलोइया, ताव तउ अणुण्णाय, कारणेण प

रेणउ. ॥४४५॥ अर्थः– कायोत्सर्ग कर्या पछी त्रण स्तुति ज्यांसुधि बोलाय छे तिसलोईया त्रण श्लोक छंदनीविशेषता ज्यां छे ते आवीरीतेः– जेम के, सिद्धा णं बुद्धाणं ए पहेलो, जो देवाणं ए बीजो, अने एकोविनमोक्काय ए त्रीजो, तेमज आगली बे गाथाउ अने थोईनी चोथी गाथा ते गीतार्थ आचरणा कहिये गीतार्थ नी आचरणा ते मूल गणधर नणित समान जाणवी तेथी तेटला कालसुधी य तिये जिनमंदिरमांहे रहेवुं अनुज्ञात छे, अथवा धर्म देशनादिक धर्म श्रव णादि अर्थे आव्या जे नाविक जन, तेओना उपकार करवाना कारणे चैत्यवंदन नी पाछल पण यतिने त्यां रहेवानी अनुज्ञा छे, बाकीना कालमां जिनाशातनादि नये करी साधुने तीर्थंकर अने गणधरादिके रहेवानी आज्ञा करी नथी. माटे व्रती जनो ते आशातनानो त्याग करे छे. एमज ग्रहस्थे तो अवश्य त्याग करवी जोये छे. एवी तीर्थंकरनी आज्ञा छे. आज्ञानो नंग मोटा अनर्थनुं कारण थाय छे. य दाहुः– "आणइच्चियचरणमित्यादि" ॥ ४४५ ॥ ए अडत्रीशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः– अठ महा पडिहाराइंति एटले अष्ट महाप्रातिहार्यनो उगणचा लीशमो द्वार कहे छेः–मूलः–किंकिल्लि कुसुम वुठी, देवझुणि चामरा सणाइं च; ना वलय नेरि छत्तं, जयंति जिण पाडिहेराइं ॥ ४४६ ॥ अर्थः–प्रतिहारनी परे प्रतिहार एटले इंद्रना आदेशकारी देव, तेउना कृत्योने प्रातिहार्य कहेछे. ते प्रातिहार्य आठ छे ते आ प्रमाणेः–जेनेविषे रातां पातरांनो समूह शोनी रह्यो छे; सर्व काल वि कसित पुष्पसमूहमांथी निरंतर अत्यंत परिमलोजार नीकली रह्यो छे; तेना अति शयेकरी लोनायला न्रमरोना समूहनो रण रण शब्द थई रह्यो छे, तेणेकरी नम स्कार करवाने आवेला नव्य जनना कर्णरंध्र शीतल थई रह्या छे; एवो अति म नोरम जेनो आकार अने विस्तीर्ण शाखाउ वालो किंकिल्लि एटले अशोक वृक्ष जिनना उपरला नागनेविषे देव धारण करे छे ए प्रथम प्रातिहार्य. जलनेवि षे तथा स्थलनेविषे उत्पन्न थनारा पांच रंगनां विकसित पुष्प, जेउनी ह्रेट नीचे ने मुख ऊपर एटले जेम वृक्षनी ऊपर होय छे तेवा फूलोनी जानु प्रमाण देवो वृष्टि करे छे ए बीजुं प्रातिहार्य. अतिशय रसयुक्त अमृतना रसने तुल्य; अति त्वराए करी अनेक देश थकी हरण करेला एवा मुक्ताफलना व्यापारनेविषे जेउनां प्रसारित मुख छे एवा हरिणोना कुल कान दईने शांनली रह्यां छे, अने सर्व जनने आनंद दायक एवो दिव्य ध्वनि देव करेछे. ए त्रीजुं प्रातिहा र्य; सुंदर कदली कांमसंबंधी तंतु मंमलना जेवी सुंदर किरणोना समूहेकरी

विस्तृत अति उत्तम विचित्र पवित्र रत्नोमाथी नीकळेला किरणांकुर जाल समूहना योगे दिशा दिशानेविषे प्रसारने पामेला ६३ धनुष्यनी परे मनोहर सुवर्णना रमणीय दम्मयुक्त चामरो देवो ढोळे छे, ए चोथु प्रातिहार्य. अत्यंत देदीप्यमान छटाउना समूहेकरी सुंदर स्कधबधयुक्त कर्मरूप वैरीने बीवरावचाने क राल दृष्टेकरी जीवता सिंहना रूपनी तुल्यता करनार अने जेमा नाना प्रकारना श्रे ष्ठ रत्न जडेलां होयछे, तेउथी नीकळेली किरणावलीने लीधे अंधकार मंवर नाश थई गएलो छे एवु चारुतर मेरुना शृंगनी परे ऊंचु सिंहासन देव करेछे, ए पाच मुं प्रातिहार्य शरत् काळनेविषे प्रकाशमान अखम्म किरण मम्मळे करी प्रचम्म सूर्य ना मम्मळनी परे दुरालोक एटले जेनी सामे जोवाई शकाय नही, अने स्वनावेक री देदीप्यमान तीर्थंकरकल्प सबधी निरुपम रूपनुं आछादन करनार तथा अतुछ ए वु प्रना पटळने एकठुं करी जिनना पाछला नागनेविषे मम्मलाकार नामम्मल देव करेछे ए छतु प्रातिहार्य, मइ एवो नाकार शब्दे करी आखुं जग व्याप्त थई रहे एवी नेरी ते डुंडुनी देवो वगामेछे ए सातमुं प्रातिहार्य, त्रैलोक्यनेविषे परमेश्वरपणानो जणावणहार शरत् काळना चइ मुचकुंदनी परे अने उज्वल मोतीउनी माळाये बि राजमान कुमुद एटले श्वेत पुष्प ए प्रमाणे स्वछ, लबायमान मुक्ताफळ समूहनी कि नारीरूप जाळरी वडे शोनायमान एवां त्रण छत्रो देवो करे छे ए आठमुं प्रातिहार्य, ए प्रकारे करी जिनेश्वरना आठ प्रातिहार्य सर्वोत्कृष्टत्वे करी वर्त्ते छे एमा अशोक वृक्ष ना प्रमाण ऊपर गाथा कहेछे यडुक्तं –"उसहस्स तिन्नि गाऊ, बत्तीस धणूए वद्ध माणस्स, सेस जिणाणमसोउ, सरीरउ बारस गुणोय" तेमा ऋषन्न जिननो अ शोक वृक्ष त्रण गाऊनो ऊंचो श्री महावीरनो अशोक वृक्ष बत्रीश धनुष्य ऊंचो अने अजितादि जिनथी बाकीना जे श्री पार्श्व जिनपर्यंत बावीश तीर्थंकरो छे ते उना अशोक वृक्षो पोतपोताना शरीरना प्रमाण करता बार गुणा अधिकजाणवा

आशका –महावीरनो अशोक वृक्ष तो पोताना शरीर करता बार गुणो कहेलो छे, यडुक्त आवश्यक चूर्णौ श्री महावीर समवसरण प्रस्तावे –'असोग वरपायव जि ण उच्चत्ताउ बारस गुण सक्को विउक्कइत्ति' तेम छतां अही बत्रीस धनुष्य केम कह्यु?

समाधान – आवश्यक चूर्णिमा तो केवल अशोक वृक्षनुं मान कह्यु छे ने अ ही तो साळवृक्ष सहित प्रमाण कह्यु छे माटे अही पण केवळ अशोकवृक्षतो बार गुणोज छे ते सात हाथ प्रमाण श्री महावीरना शरीर करतां बार गुणो कर्या थी एकवीश धनुष्य थाय अने शाल वृक्ष अग्यार धनुष्य प्रमाण छे ए बन्ने म

लीने बत्रीश धनुष्य थायं छे एवो संप्रदाय पण छे तथा समवायांगेप्युक्तं:- "बत्तीसं धणुयाइं; चेइय रुक्को य वद्धमाणस्स; निच्चोउगो असोगो, उछन्नो सालरुक्केणं" तट्टीकाचः- निच्चोउगोत्ति- नित्य सर्वदा ऋतुरेव पुष्पादि कालोयस्य स नित्यर्तुकः, असोगोत्ति- अशोका निधानोयः समवसरणभूमिमध्ये भवति, उछन्नो सालरुक्को एंति अवछन्नः शालवृक्षेणेत्यंतएव वचनादशोकस्योपरि शालवृक्षोपि कथंचिद स्तित्यवसीयत इति. तथा योजनभूमि पर्यंत पुष्पवृष्टिविषे कोईएक प्रेरणा करेछेः-

आशंकाः- विकसित उत्तम पुष्पना समुदायेकरी युक्त समवसरण भूमिनेविषे जीव दया रसिक अंतःकरण वाला श्रमण लोकोनुं अवस्थान तथा गमन करवानुं केम थायछे? कारण के त्यां जीवोनो नाश थवानो संभव छे.

समाधानः- ते पुष्प अचित्तज होय छे. प्रसार करवा सारुंज देवो करे छे.

आशंकाः- ए वात अयुक्त छे. बधां पुष्पो विकुर्वमाणज थता नथी. केमके, त्यां जलज तथा स्थलज पुष्पोनो पण संभव छे. ए अनार्ष नथी, आर्ष छे. यतः 'विंटट्ठाई सुरभिं जल थलयं दिव्व कुसुम नीहारिं; पइरिंति ससंतेणं दसद्धवसंकुसुम वुट्ठिं;' सिद्धांत वचने करी ए प्रमाणे शास्त्रथी बीजा सहृदय जनो उत्तर आपे छे.

समाधानः- ज्यां व्रती रहेछे ते देशनेविषे देव पुष्पनी वृष्टि करता नथी.

आशंकाः- ए पण उत्तरनो आभास छे; खरेखर उत्तर कहेवाय नही. तपोधन जे छे तेओए काष्ठीभूत अवस्थानुं अवलंबन करीने तेज देशमां अवश्य रहेवुं नही. कारण के, त्यां प्रयोजन गमनादिकनो पण संभव छे. तेमाटे निखिल गीतार्थ सम्मत उत्तर हवे कहेछेः-

समाधानः- जेम एक योजनमात्र जे समवसरण भूमि, तेनेविषे पण अपरिमित सुरासुरादिकनो जे संमर्द ते थयो छतां पण परस्पर कांई बाधा थती नथी. तथा जानुसुधी नाखेलां मंद मकरंदनी संपत संपादित आनंद एवा मंदार, मचकुंद, कमल, बकुल, मालती, विकसित मोगरा, इत्यादि जे कुसुम समूह तेओनी उपर संचार करनारा अथवा रहेनारा त्यां बेसनारा ऊठनारा, एवा मुनि समूह अने विबुध जन समूह छतां कांई बाधा थती नथी. वधारे शुं कहेवुं! सुधारस जेना आंग ऊपर पडेलो छे तेमनी पठे अत्यंत अचिंतनीय निरुपम तीर्थंकरना प्रभावथी प्रकाशमान जे प्रसार तेना योगे उल्लास थाय छे.

आशंकाः- (दिव्यध्वनिनेविषे कोई पूर्व पक्ष वचन कहेछे) सकल जनोने आनंद देनार, उत्तम जे शाकर, द्राक्ष, इत्यादिना रसेकरी मिश्रित अने तपावेला

दुग्ध रसनो सहोदर तीर्थंकरनोज ए ध्वनि बता प्रतिहारे कह्यो एम केम कह्यु ?

समाधान.– उदार मति जे छे तेमणे ए योग्य कह्यु तीर्थंकरनी अपर परम मधुरताएकरी मनोरम पदार्थ समूहे करी अधिक शब्दनी पंक्ति स्वनावेकरी छे; जे समये मालकौसादि जे ग्राम, राग, तेओए करी नवजनना उपकारार्थे न गवान देशना दिएछे ते समये बन्ने बाजूए रहेनारा देवोए अति मनोहर वेणू वीणा एओनु मद शब्द करए तेणेकरी तेज तीर्थंकर शब्द अत्यंत कलतर एट ले दृढ करायछे जेम के, मधुर गाननेविषे प्रवृत्त तरुण लोकना गायन रवना समये वीणा वगाडनार तेनो साथकरीने तेनी सहायता करेछे तेम ए पण जाणी लेवु माटे अशोकरी प्रतिहार देवकृतत्वने काई विरुद्ध नथी एम कह्याथी सर्व समजस छे ॥ ४४६ ॥ ए उंगणचालीशमो द्वार पूरो थयो

अवतरण – ' चउतीसा तिसयाणति ' एटले चोत्रीश अतिशयोनो चालीशमो द्वार कहे छे – मूल – रय रोय सेयरहिउ, देहो धवलाइ मंस रुहिराइ, आहारा नीहारा, अद्दिस्सा सुरहिणो सासा ॥ ४४७ ॥ जम्माउ इमे चउरो, इक्कारस क म्म रकय नव इएिह, खेत्ते जोयणमित्ते, तिजइ जणो माइ बहुउवि ॥ ४४८ ॥ नियनासाए नर तिरि, सुराण धम्मावबोहिया वाणी, पुवप्पवरोगा उवसमति नय हुंति वेराइ ॥ ४४९ ॥ डुब्भिरक ममर डुम्मारि ईई अइवुहि अणविुहीउ, हुति न बहुजियतरणी, पसरे नामम्मुज्जोओ ॥ ४५० ॥ सुररइया गुणवीसा, मणिमय सीहासण सपय पीढ, छत्तत्तय इदद्धय, सिय चामर धम्मचक्काइ ॥ ४५१ ॥ सहजग गुरुणा गयण,ठियाण पचवि इमाइ वियरति, पाउप्पवई अ सओ, चिठइ जहु प्पहू तहु ॥ ४५२ ॥ चउ मुह मुत्ति चउक्क, मणि कचण तार रइय साल तिग, नव कणय पकयाइ, अहोमुहा कटया हुंति ॥ ४५३ ॥ निच्च मवठियमेत्ता, पहुणो चिठति केस रोम नहा, इदियअछा पचवि, मणोरमा हुति छप्पि रिओ ॥४५४॥ ग.गोदयस्स वुठी, वुठी कुसुमाण पच वन्नाण, दिंतिय पयाहिणी ओ, सउणा पवणोवि अणुकूलो ॥ ४५५ ॥ पणमति डुमा वज्ज,ति डुंडुहीउ गन्नी रघोसाओ, चउतीसाइ सयाण, सव्व जिणिंदाण होइ इमा. ॥४५६॥ अर्थ – १ रूज शब्दे मल, रोग जे श्वास प्रमुख ने स्वेद जे परसेवो एओए करी रहित, उपलक्ष्ण करी लोकोत्तर रूप तथा गधे करी सुदर एवो तीर्थंकरनो देह, २ तथा उज्व ल गायना दूधनी धारा समान मास ने रुधिर होय छे, ३ जेनो आहार अने नीहार अवध्यादिक ज्ञान शिवाय चर्मचक्षुवालाथी देखाय नही ४ विकसित क

मलनी पठे सुगंधित जेनो श्वासोच्छ्वास होय छे. ॥४४७॥ जम्माउइमे चउरो के० ए चार अतिशय तीर्थंकरना जन्मनी वखतेज थएला होय. बीजा इक्कारस कम्म खय के० अग्यार अतिशय ज्ञानावर्णी आदि चार घाती कर्मोना क्षयथी थायछे ते क हे छेः– ५ योजन प्रमाण क्षेत्रनेविषे समवसरणे त्रिजगना कोडाकोडी प्राणीओ मां पण परस्पर बाधा न थाय, किंतु सुखे करी वर्त्ते. ॥४४८॥ ६ जगवंतनी अर्द्धमा गधी जापा मनुष्य तिर्यंच ने देवताओने तेओनी पोतपोतानी जापारूप थईने धर्मना अवबोधने देनारी अथवा धर्मना अववोधना जाणपणानी करनारी थाय छे. एनो जावार्थः– एक योजन व्यापिनी एकरूप एवी ए जगवंतनी वाणी मेघे नाखेला उदकनी पठे तदाश्रयानुरूपत्वे करी परिणामने पामेछे. यड्ड क्तंः– "देवा देवी नरा नारी, शबराश्चापि शाबरी; तिर्यंचोपि हि तैरिश्चां, मेनिरे जगवतृगिरं" ए विधिए त्रुवनने विषे अद्भुत अतिशय शिवाय एक काले अनेक जीवोनी ऊपर उपकार करवाने समर्थ थाय नही. ७ पूर्वे उत्पन्न थएला रोगादि क शांत थाय छे ने नवा उत्पन्न थता नथी. ८ पूर्वे जवनेविषे बांधेला वैर अने जाति संबंधी विरोध कांई थाय नही. ॥४४९॥ ए डुर्जिक्षकाल पडे नही. १० मर शब्दे स्वचक्र अने पर चक्रनो उपद्रव थतो नथी. ११ डुम्मारिशब्दे डुष्ट देवतादिकृत मरण थाय नही. १२ ईतिते घणा तीड सूडा ऊंदर इत्यादि धान्यादिकनो नाश करनार प्राणीओनी उत्पत्ति न थाय. १३ अतिवृष्टि थाय नही. तथा १४ अनावृष्टि थाय नही. एरोगादिक जे सात छे ते ज्यां ज्यां जगवान विहार करेछे त्यां त्यां चारे दिशानेविषे प्रत्येक पचीश योजनमां थता नथी यड्डक्तं समवायांगेः– "जउ जउ वियणं अरिहंता जगवंतो विहरंति तउ तउ वियणं पणुंवीसाएणं ईई न जवइ मारी न जवइ सचक्कं न जवइ परचक्कं न जवइ अइवुठि न जवइ अणा वुठी न जवइ डुप्निरकं न जवइ अवुपन्ना वियणं उप्पाईयावाही खिप्पामेव उपसमं तित्ति." स्थानांग टीकायामपि दशस्थानके लिखितंः– "महावीरस्य जगवतः स्वजावप्रशमितयोजनशतमध्यगतवैरमारिविड्वरडुर्जिक्षाद्युपद्रवस्यापीति." १५ ती र्थंकरना पश्चात् जागनेविषे तिरस्कृत छे द्वादश सूर्यनुं तेज जेणेकरी एवा जामंमल नी प्रजा पटलनो उद्योत प्रसरे छे. ॥४५०॥ ए अग्यार अतिशय कर्मना क्षयथी थाय छे, हवे बाकीना ओगणीश अतिशय सुररचित कहेछेः– १६ आकाशनी पठे अ त्यंत स्वछ स्फटिक मणिनुं सिंहासन सपाद पीठ युक्त. १७ अति पवित्र त्रण छ त्र. १८ जिनना अग्र जागनेविषे हजारोगमे न्हानी पताकाओएकरी सहित अने

अत्यंत सुंदर ऊंची रत्नमय बीजी ध्वजाओकरता मोटी होवाथी तेने इंद्रध्वज क हे ठे ते. १९ जिनना पार्श्व नागनेविषे एटले बन्नेपाशे बे यक्षोना हाथमा श्वेत चामर २० अग्र नागनेविषे महा किरणोए करी देदीप्यमान कमलाकार धर्म प्रका शक धर्मचक्र ॥४५१॥ ए कहेला सिंहासनादि पांच ज्या ज्या तीर्थंकर गमन करे ठे त्या त्या साथे जाय ठे. २१ ज्या प्रनु बेशे ठे त्या विचित्र पुष्प, पल्लव तेणे करी प ल्लवित अने अत्यत स्पृहणीय छत्र, ध्वज, घंटा, पताका इत्यादिके करी परिवृत एवो अशोक वृक्ष प्रादुर्नूत त्या समिपे थाय ठे. ॥ ४५२ ॥ २२ चार दिशोनेविषे चार मुख तेमा पूर्वानिमुख नगवान पोते बेशे ठे, बाकीनी त्रण दिशा ओनेविषे तीर्थंकरना आकार प्रमाणे तीर्थंकरना प्रनावे करी युक्त तीर्थंकरने अनुरूप एवा सिंहासनादि युक्त देवोए आकार करेला होय ठे ते दिशाये रहेला जीवोने एम जणाववा माटे के नगवत अमारी सामा जोईने प्रत्येकने बोध करेठे २३ समवसरण थाय ठे ते मणि, काचन, रौप्य एओएकरी रचित त्रण प्राकारनुं होय ठे तेमांनो पहेलो प्राकार रत्नमय वैमानिक देव करे ठे, बीजो मध्यनो प्रा कार उत्तम सुवर्णमय ज्योतिष्क देव रचे ठे, अने त्रीजो बाहारनो उत्तम प्राका र रौप्यमय नवनपति देव करे ठे २४ नव सुवर्णना कमल माखणना जेवा स्पर्शवाला रचाय ठे तेमाना बे कमलोनी ऊपर नगवान पोते चरण मूके ठे बाकीना सात कमलो पाठल रहे ठे नगवान ज्यारे आगल पग नाखे ठे त्यारे पाठलना बवे कमलो आगल आवता जायठे २५ ज्यां ज्यां नगवान विहार करेठे त्या त्या कटक अधोमुख थाय ठे ॥४५३॥ २६ प्रनुना केश, रोम ने नख अवस्थित मात्र ने अवृद्धि स्वनावेज रहे ठे. तेमा दाढी, मूठ ने मस्तकना केश जाणवा अने बाकीना आंग ऊपरना रोम जाणवा २७ पांच इंद्रियोना शब्द, स्पर्श, रूप, रस ने गध ए पाच विषय ते अमनोज्ञने अनावे करी ने मनोज्ञने प्रादुर्नावे करी चित्तने प्रेरण हार थाय ठे. २८ वसंतादि ठ ऋतु, शरीरने पुष्ठ करनार जे सुख स्पर्शादि तेओना सपादकत्वे करी सर्व काल विकसित कुसुमादिकनी समृ द्धियें करी अनुकूल सपन्न थइ चित्तने हर्ष करनार थाय ठे ॥ ४५४॥ २९ ज्यां न गवान रहे ठे त्या ऊडती धूलनो नाश करवाने अर्थे गधोदक जे कर्पूर प्रमुख सु गधिक वस्तुयें मिश्रित जलनी वृष्टि थाय ठे, ३० श्वेत, रक्त, पीत, नील ने कृष्ण ए पाच रगना मदार पारिजातक ने चपक, इत्यादिक पुष्पोनी वृष्टि थाय ठे ३१ ज्या नगवान सचार करे ठे त्यां नील, चाष, नारद्वाज तथा मयूर प्रमुख तथा

बीजा पण जे नला शकुनना करनार पक्षीओ ते सर्वे प्रदक्षिण गमन करे छे. ३२ संवर्त्तक वायु एक योजन पर्यंत क्षेत्र सुधी विधायकत्वे करी अने सुरनि, शीतल ने मंदत्वे करी अनुकूलसुख देनार थाय छे. यदुक्तं समवायांगेः— "सीयलेणं सुह फासेणं सुरनि मारुएणं जोयणं परिमंफलं सवओ समंता संपम ज्जिज्जइत्ति" ॥४५५॥ ३३ ज्यां नगवान गमन करे छे. त्यां वृक्ष नम्र थाय छे. ३४ ज्यां नगवान संचार करे छे त्यां सजल मेघना जेवा गंनीर शब्दवाला डुंडुनि वागे छे. ए प्रकारे सर्व जिनेंद्रोना चोत्रीस अतिशयो थाय छे. अही समवायांगनी साथे कांई अन्यथापणुं दीठामां आवे छे ते मतांतर जाणवुं. ॥ ४५६ ॥ मतांतरबीज सर्वज्ञ विज्ञेय छे ए चालीशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः— हवे 'दोसो अठारसत्ति' एटले अढार दोषोनो एकतालीशमो द्वार कहेछेः— मूलः— अन्नाण कोह मय माण लोह माया रईय अरईय; निद्द सोय अलियवयण, चोरीया मच्छर नया य. ॥ ४५७ ॥ पाणिवह पेम कीला, प संग हासाइ जस्स इय दोसा; अठारसवि पणठा, नमामि देवाहि देवंतं. ॥४५८॥ अर्थः— १ अज्ञान एटले संशय अनध्यवसायी विपर्ययात्मक लक्षण मौढ्य. २ कोह. एटले क्रोध. ३ मद एटले कुल, बल, ऐश्वर्य, रूप ने विद्यादिकनो अहंकार करवो अथवा बीजाना अनिमानने निबंधन करवुं ते. ४ मान एटले दुरनिनिवे शने न मूकवुं अथवा तेनुं युक्तिए करी ग्रहण करवुं. ५ लोन एटले गृद्धि. ६ माया एटले दंन अथवा कपट. ७ रति एटले अनीष्ट पदार्थोनी ऊपर मनेकरी प्रीति करवी. ८ अरति एटले अनिष्ट संप्रयोगना संनवथी मनने डुःख थाय ते. ए निद्रा एटले स्वापावस्था पांच प्रकारनी. १० शोक एटले वैधुर्य अथवा डुःखा त्मक अंतःकरणनी वृत्ति इष्टने वियोगें आक्रंदादिरूप ते. ११ अलीक वचन एटले वितथ नाषण. १२ चोरी एटले परद्रव्यनुं हरण करवुं. १३ मत्सर एटले बीजा नी संपत्तिने जोई न शकवुं. १४ नय एटले प्रति नय करवो. एटले कोईने न य ऊपजाववुं अथवा कोईथी नय ऊपजे ते. ॥४५७॥ १५ प्राणिवध एटले हिंसा करवी. १६ प्रेम एटले स्नेह विशेष परस्पर चित्तनो राग. १७ क्रीमा ए टले विविधप्रकारनी क्रीमाना प्रसंगनेविषे आसक्ति. १८ हास्य एटले हसवुं. ए अढार दोष जेना नष्ट थएला छे एवा देवाधिदेवने हुं नमस्कार करुं छुं. ॥४५८॥ ए एकतालीशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः— हवे 'अरिह चउक्कंति' एटले नामादि चार प्रकारना अरिहंतनो

बेतालीशमो द्वार कहेछे – मूल – जिण नामा नामजिणा, केवलिणो सिव गया य नाव जिणा, ठवणजिणा जिणपडिमा, दव्वजिणा नावजिण जीवा ॥ ४५ए ॥ अर्थ – जिन चार प्रकारना छे – नाम जिन, स्थापना जिन, द्रव्य जिन ने नाव जिन तेमा रुषन अजित तथा संनवादि तीर्थकरोना जे नाम मात्र तेने नाम जिन कहिये अष्ट महाप्रातिहार्यादि समृद्धिने साक्षात् अनुनवता एवा केवली एटले जेउने केवल ज्ञाननी उत्पत्ति थईने परम पदने प्राप्त थया ते नाव जिन जाणवा अही गाथाना अनुलोमे करी वचमा नावजिननु व्याख्यान कर्यु छे अने काचन मुक्ताफल शैल तथा मरकतादिनी निर्माण करेली जिन प्रतिमाने स्थापना जिन कहेछे अने नविष्य कालनेविषे श्रेणिकादिकना जीवो जे तीर्थ कर थवाना छे ते द्रव्यजिन कहेवाय छे. ॥ ४५ए ॥ ए बेतालीशमो द्वार पूरोथयो

अवतरण – हवे 'निरकमण तवोत्ति' एटले तीर्थकरोए दीक्षा सबंधी तप लीधो तेनो तेतालीशमो द्वार कहेछे – मूल – सुमइउ निच्चनत्ते,ण निग्गओ वासुपुज्ज चउछेण, पासो मल्ली विय अठमेण सेसाउ छठेण ॥ ४६० ॥ अर्थ – आ अवसर्पिणी कालनेविषे चोवीस तीर्थकरोमध्ये सुमति नाथ नगवाने नित्य नोजन करता गृहवास त्याग करीने दीक्षा लीधीछे बारमा वासुपूज्य जिन एक उपवास करी प्रव्रजित थया छे त्रेवीशमा श्री पार्श्वनाथ जिन अने ओगणी शमा श्री मल्लिजिन ए बन्ने त्रण त्रण उपवासकरी दीक्षालीधी छे, अने बाकीना रुषनादि वीश तीर्थकरोए बबे उपवास करी व्रत अंगीकार कर्यु छे एतेतालीशमो द्वार

अवतरण – हवे 'नाणतवोत्ति' एटले ज्ञान सबधी तपनो चुमालीशमो द्वार कहेछे – मूल – अठम नत्त वसाणे, पासो सह मल्लि रिठ नेमीण, वसुपुज्जस्स चउछे,ण छठ नत्तेण सेसाण ॥ ४६१ ॥ अर्थ – अष्टम नक्तातसमये श्री पार्श्व जिन, रुषन स्वामी, मल्लिनाथ, ने अरिष्टनेमि ए चार ने केवल ज्ञाननी उत्पत्ति थई वासुपूज्य जिनने एक उपवासने अते केवलज्ञान उपनु,बाकीना अजितस्वामी प्रमुख ओगणीश तीर्थकरोने छठ नक्ते केवल उत्पन्न थयु छे एचुमालीशमो द्वार.

अवतरण – हवे 'निव्वाणतवोत्ति' एटले मोक्षसबधी तपनो पिसतालीशमो द्वार कहेछे – मूल – निव्वाण सपत्तो, चउदस नत्तेण पढम जिणचदो, सेसाउ मासिएण, वीरजिणदोय छठेण ॥ ४६२ ॥ अर्थ – चतुर्दश नक्त एटले छ उप वासे करी प्रथम जिनचद्र श्री रुषनदेव निर्वाण एटले परमानदने प्राप्त थया सामान्यकेवलीमां पूज्य पणानेलीधे जिनचद्र कहिये बाकीना अजित जिनथी लईने

पार्श्वनाथ पर्यंत बावीश तीर्थंकर मास एटले त्रीश उपवासेकरी मोक्षने पाम्या.अ ने चोवीशमां श्रीवीर जिनेंद्र छठ्ठणके० बे उपवासेकरीमुक्त थया छे.एपिस्तालीशमो द्वार.

अवतरणः– हवे 'जाव जिणेसर जीवत्ति' एटले नविष्य कालनेविषे थवाना तीर्थंकरोना जीवोनो छेतालीशमो द्वार कहेले तेनुं विवरण करतां प्रथम तेनी प्र स्तावनानी गाथा कहेले:– मूलः– वीर वरस्स जगवओ, वोलिअ चुलसीइ वरि स सहसेहिं;पउमाई चउवीसं, जह हुंति जिणा तहा थुणिमो. ॥ ४६३ ॥ अर्थः– अत्रे षष्टी पंचम्यऽर्थे, अने तृतीया सप्तमीना अर्थे छे. समग्र ऐश्वर्यादि गुणयुक्त श्रीमहावीर जगवान निर्वाण पाम्या पछी चोराशी हजार वर्ष गया केडे पद्मनाज प्रमुख चोवीस जिनो जे प्रमाणे थशे, तेओने नाम ग्रहण पूर्वक नमस्कार करुं छुं. अही आवी जावना करवी:– आ अवसर्पिणीनेविषे दुःषम सुषमा लक्षण चोथा आरानेविषे नेव्याशी पक्ष अवतिष्ठमान छतां श्रीवर्द्धमान स्वामी निवृत्तथया. तदनंतर नेव्याशी पक्ष अधिक प्रत्येक एकवीश हजार वर्ष प्रमाणनां आ अवस र्प्पिणी संबंधी बे आरक, तथा उत्सर्प्पिणी संबंधी अतिदुःषम अने दुःषमरूप प्र त्येक एकवीश हजार वर्ष प्रमाण वाला आद्यना बे आरा व्यतीत थया पछी त्री जा दुःखम सुखम नामना आराना नेव्याशी पक्ष वील्या पछी श्री पद्मनाज उत्प न्न थशे. ए चारे आराना वर्षोनी संख्या चोराशी हजार वर्षनी थायछे. तेनी उ पर बे नेव्यासी पक्षो एटले एक नेव्याशी पक्षो अवसर्प्पिणीना ने बीजा नेव्यासी पक्षो उत्सर्प्पिणीना जाणवा. तेनी अल्पत्वने लीधे विवक्षा करी नथी. ॥ ४६३ ॥

अवतरणः– हवे तेज क्रमेकरी कहेले:– मूलः– पढमं च पउमनाजं. सेणिय जीवं जिणेसरं वंदे; बीअं च सूरदेवं, वंदे जीवं सुपासस्स. ॥ ४६४ ॥ तइयं सु पास नामं, उदाय जीवं पणछ जव वासं; वंदे सयंपजजिणं. पोटिल जीवं चउ त्थमहं. ॥ ४६५ ॥ सव्वाणुजूइ नामं, दढाउ जीवं च पंचमं वंदे; छठं देवसुय जि णं, वंदे जीवं च कित्तिस्स. ॥ ४६६ ॥ सत्तमयं उदय जिणं, वंदे जीवं च संखना मस्स; पेढालं अठमयं, आणंद जियं नमंसामि. ॥ ४६७ ॥ पोट्टिल जिणं च नव मं, सुरकय सेवं सुनंद जीवस्स; सयकित्ति जिणिंद समं, वंदे सयगस्स जीवंति. ॥ ४६८॥ एगारसमं मुणिसुव्वयं च वंदामि देवइय जीयं; बारसमं अमम जिणं, सु व्वइ जीवं जयपईवं. ॥ ४६९ ॥ निकसायं तेरसमं, वंदे जीयं च वासुदेवस्स; बलदे व जिअं वंदे, चोदसमं निप्पुलाइ जिणं. ॥ ४७० ॥ सुलसा जीवं वंदे, पनरसमं निम्ममत्त-जिण नामं; रोहिणि जीवं नमिमो; सोलसमं चित्तगुत्तंति. ॥ ४७१ ॥

सत्तदसम च वंदे, रेवइ जीव समाहि नामेण, संवर मठार सम, सयाल जीव प णिवयामि ॥ ४७२ ॥ दीवायणस्स जीव, जसोद्दर वदिमो इगुणवीस, कष्ह जि य गयतिष्ह वीसइम विजय मजिवदे ॥ ४७३ ॥ वदे इगवीसइम, नारयजीव च मल्लिनामेण, देवजिणं बावीश अवडजीवस्स वदेहिं ॥ ४७४ ॥ अमर जिअं तेवीश, अणंतविरियाभिह जिण वंदे, तह साइ बुद्ध जीव, चोवीस नद्दजिण नाम ॥ ४७५ ॥ उसप्पिणीए चउवीस जिणवरा कित्तिया सनामेहि, सिरिचदसूरि नामेहि सुहयरा हुतु सयकाल ॥ ४७६ ॥ अर्थ – प्रथम पद्मनाभ जिनेश्वर श्री म न्महावीरना परम श्रावक श्रेणिक महाराजना जीवने हुं नमुं छु, बीजा सूरदेव जिनने हु वंदुं छु ते श्री पार्श्व नामे महावीर नगवानना पितृव्यनो जीव जाणवो. त्रीजा श्री सुपार्श्व नामे जिन ते कोणिक पुत्र उदाय महाराजनो जीव जेणे नव वासनो नास कर्यो छे तेने हु वंदुं छुं, चोथा स्वयप्रन जिन ते श्री वीरनो श्रावक पोट्टिल नामे तेनो जीव तेने हु वंदु छु, पाचमा सर्वानुनूति जिन ते दृढायुपनो जीव छे, छठा देवश्रुत जिन, ते कीर्त्तिनो जीव छे, सातमा उदय जिन, ते श्री वीरनो श्रावक शख नामे छे, आठमा पेढाल जिन, ते आनद श्रावकनो जीव छे, नवमा पोट्टिल जिन जेनी देवताए सेवा करेली छे ते सुनदननो जीव छे दशमा श तकीर्त्ति जिन, ते शतक श्रावकनो जीव छे अग्यारमा मुनिसुव्रत जिन, ते देवकीजी नो जीव छे, बारमा अमम जिन, ते सत्यकीनो जीव जगतनेविषे दीपक समान जाणवो तेरमा नि कषाय जिन, ते वासुदेवनो जीव छे चौदमा नि पुलाक जिन ते बलदेवनो जीव छे पदरमा निर्ममत्व जिन, ते सुलसा श्राविकानो जीव छे शोलमा चित्रगुप्त जिन, ते रोहिणीनो जीव छे सत्तरमा समाधि जिन, ते रेवती श्राविकानो जीव छे अढारमा सवर जिन, ते सतालीनो जीव छे उगणीशमा य शोधर जिन, ते द्वीपायननो जीव छे वीशमा विजय जिन, ते तृष्णा रहित कृ ष्णनो जीव छे एकवीशमा मल्लि जिन, ते नारदनो जीव छे बावीशमा देव जिन, ते अबमतापसनो जीव छे त्रेवीशमा अनतवीर्य जिन, ते अमरनो जीव छे अने चोवीशमा नद्र जिन ते स्वातिबुद्धनो जीव जाणवो एवीरीते उत्सर्प्पिणी काल नेविषे चोवीश तीर्थकर कह्या ते कोना कोना जीव थशे तेउना पूर्वला नवना नाम पण कह्या तेनी साथे सूत्रकर्त्ता श्री चद्र नामना सूरिए हु स्तुति करु छु एम पोतानु नाम पण जणाव्युं छे अने ए तीर्थकरो सर्वकाल सुखना करनारा थाओ एम प्रार्थना करी छे अहो तथाविध संप्रदायना अनावथी तथा शास्त्रातरनीसाथे

विसंवादि पणाने लीधे विशेषेकरी विवरण कर्युं नथी. ॥४७६॥ एछेतालीशमो द्वार

अवतरणः— हवे 'संखा उड्ढाह तिरिय सिद्धाणमिति' एटले अध ऊर्ध्व ने तिर्छा लोकनेविषेथता सिद्धोनी संख्यानो सुमतालीमो द्वार कहेछेः— मूलः— चत्तारि उड्ढ लोए, दुवे समुद्दे तिउ जले चेव; बावीस महो लोए, तिरिए अट्ठुत्तर सयं तु. ॥ ४७७ ॥ अर्थः— ऊर्ध्व लोकनेविषे एक समये उत्कृष्टपणे चार सिद्ध थाय छे. समुद्रनेविषे बे; शेष न्हद नद्यादि संबंधि जलनेविषे त्रण; पण प्राभृताभिप्रायेक री तो जलमां चार सिद्ध थता देखाय छे. अधोलोकनेविषे उत्कृष्ट एक समये बावीश सिद्ध थायछे. सिद्ध प्राभृतनेविषे वली आम दीगमां आवे छेः— यथा. "चत्तारि उड्ढ लोए, जले चउक्कं दुवे समुद्दंपि; अट्ठ सयं तिरि लोए, वीस पहुत्तं अहो लोए." एतट्टीकायां चः— "विंशति पृथक्त्वं द्विविंशति प्रमाणं गृहीतं द्वि प्र भृत्या नवन्य इति" पृथक्त्व वचने करी जो पण अही 'दोवीस महो लोए' एम थाय छे तो पण समीचीनज छे. अने तीर्यग लोके एक समये उत्कृष्टथी एक शो ने आठ सिद्ध थाय छे. ॥ ४७७ ॥ ए सुडतालीशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः— हवे 'तह एक्क समय सिद्धाणंति' एटले एक समये सिद्धोनी संख्यानो अमतालीशमो द्वार कहे छेः— मूलः— इक्कोव दोव तिन्निव, अट्ठ सयं जाव एक्क समएणं; मणुअगईए सिज्झइ, संखाउ य वीयरागाउ. ॥ ४७८ ॥ अर्थः— एक समये जघन्यथी एक, बे अथवा त्रण सिद्ध थाय छे. अने उत्कृष्टथी एक शो ने आठ सिद्ध थाय छे. ते मनुष्यगतिविषे जाणवा पण देवगतिनेविषे नजाणवा ते पण संख्याता आउषावाला जाणवा पण असंख्याता आउषावाला नसमज वा ते वली वीतराग लक्षणवाला एटले जेउए सर्व कर्म कलंक अपगत करेला छे ते समजवा पण बीजा कुतीर्थीउनी संमत पछे सकर्मीउ नही जाणवा. ॥ ४७८ ॥ ए अडतालीशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः— 'तेय पन्नरस भएहिंति' एटले ते सिद्ध पंदर भेदे छे तेनो ओगण पचाशमो द्वार कहे छेः— मूलः— तित्थयर अतित्थयरा, तित्थ सलिंग न्नलिंग थी पुरिसा; गिहि लिंग नपुंस अतित्थ सिद्ध पत्तेय बुद्धाय. ॥ ४७९ ॥ एग अणेग सयं बुद्ध बुद्ध बोहिय पत्तेयओ भणिया; सिद्धांते सिद्धाणं, भेया पन्नरस संखत्ति. ॥ ४८० ॥ अर्थः— १ तीर्थंकरनी पदवी भोगवीने जे सिद्ध थया ते तीर्थंकर सिद्ध २ सामान्य पणे केवल ज्ञान पामीने जे सिद्ध थया ते अतीर्थंकर सिद्ध; ३ जेणे करी संसार सागरने तराय तेने तीर्थ कहिये. यथावस्थित जीवा जीवादि पदार्थ

प्ररूपक, परम गुरु प्रणीत प्रवचन तेथी जे निराधार नही तेने संघ कहिये ते अ थवा प्रथम गणधर उत्पन्न थए जे सिद्ध थया ते तीर्थ सिद्ध, ४ रजोहरणादिरू प व्यवस्थित छता जे सिद्ध थया ते स्वलिंग सिद्ध, ५ परिव्राजक संबंधि वल्कल कापायादिरूप वेपना धरनार भाव सम्यक्त्वने अंगीकार करी तेहीज समये जो केवल ज्ञान पामी काल करी सिद्ध थाय ते अन्य लिंग सिद्ध कहिये, अन्यथा ते जो पोतानु घणु आयुष्य जुवे तो ते लिंगनो त्याग करीने साधुलिंगने धा रण करे छे पछी जो सिद्ध थाय तो तेने अन्य लिंग सिद्ध न कहिये ६ स्त्रीलिंग छता सिद्ध थया ते स्त्री लिंग सिद्ध ते स्त्री लिंग त्रण प्रकारनो छे – वेद, शरीर निर्वृत्ति, ने नेपथ्य, तेमां अही मात्र शरीर निर्वृत्तिनु प्रयोजन छे पण वेद ने नेप थ्ये करी न जाणवु. केमके, वेद छतां सिद्धतानो अभाव छे, तेम नेपथ्यनुं पण अप्रमाण पणु छे ते स्त्रीलिंगनेविषे वर्त्तमान छतां जे सिद्ध थया ते स्त्रीलिंग सिद्ध ७ पुरुप शरीर निर्वृत्तिरूपे व्यवस्थित छता जे सिद्ध थया ते पुरुप लिंग सिद्ध ८ जे गृहस्थ छता सिद्ध थया ते गृहलिंग सिद्ध ते मरुदेवी प्रमुख जाणवा ए नपुसक लिंगे वर्त्तमान छतां जे सिद्ध थया ते नपुसक लिंग सिद्ध, १० तीर्थनो जे अ भाव तेने कहिये अतीर्थ तीर्थना अभावे मरुदेवी प्रमुखनीपरें अथवा श्री सुवि धि नाथने श्री शातिनाथने अतरे तीर्थनो व्यवछेद थया पछी पाछी तीर्थ नी उत्पत्ति थई नथी तेना अंतराल समयमां जे जाति स्मरणादिके सिद्ध थया ते अतीर्थ सिद्ध, ११ किंचित् वृपभादि कारण अनित्यादि भावनानो हेतु जाणी ने बोधवान थईने जे परमार्थ जाणीने सिद्धताने पाम्या ते प्रत्येकबुद्ध सिद्ध, १२ एक समये एकाकी जे सिद्ध थया ते एक सिद्ध, १३ एक समये जे अनेकनी सा थे सिद्ध थया ते अनेक सिद्ध, १४ पोतानी मेलेज तत्वज्ञान पामीने आईकु मारादिनीपरे जे सिद्ध थया ते स्वयबुद्ध सिद्ध, १५ आचार्यादिकना प्रतिबोधे करी जे बोधने पाम्या थका सिद्ध थया ते बुद्ध बोधित सिद्ध, ए पूर्वोक्त तीर्थक रत्वादिना विशेषेकरी भेदोनुं प्रतिपादन कर्यु, ए पदर प्रकार सिद्धातनेविषे कहे ला छे, पण तीर्थकर सिद्ध अतीर्थकर सिद्धरूप बे भेदनेविषे अथवा तीर्थ सिद्ध ने अतीर्थ सिद्धरूप बे भेदनेविषे बाकीना वधा भेदोनो अतरभाव थाय छे त्यारे शेप भेदोनु उपादान शासारु कर्यु? तेम न समजवु केम के, जो पण ए बोलवु साचु छे तेम अंतरभाव थाय छे तो पण विवक्षित बे भेदना उपादान मात्रथी

शेष जेदोनुं परिज्ञान न थाय माटे विशेष परिज्ञानने अर्थे आ शास्त्रारंज प्रयास स फल ले माटे शेष जेदोनुं उपादान कर्युं. ॥ ४७० ॥ ए उगण पचाशमो द्वार थयो.

अवतरणः– हवे 'अवगाहणाय सिद्ध, उक्कि० जहन्न मज्जिमाएयत्ति' एटले उत्कृष्ट मध्यम ने जघन्य ए त्रण प्रकारनी अवगाहनाएकरी एक समयनेविषे के टला सिद्ध थाय तेनो पचाशमो द्वार कहेलेः– मूलः– दोवेवुक्कोसाए, चउर जह न्नाइ मज्जिमाएउ; अछहियं सयं खलु, सिज्झइ ओगाहणाइ तहा. ॥ ४७१ ॥ अ र्थः– एकज समये उत्कृष्टथी पांच शें धनुष्य प्रमाणना शरीरनी अवगाहना वा ला बे सिद्ध थाय; तथा जघन्यथी एक समयमां बे हाथना शरीरनी अवगाहना वाला चार सिद्ध थायले; अने ते थकी वचमांना मध्यम अवगाहना वाला तो एक समये एक शो ने आठ सिद्ध थायले,

आशंकाः–नाजिकुलगरनी पत्नी मरुदेवी ने नाजिराजा ए बन्नेनां शरीरोनुं पांच शें पचीश धनुष्यनुं प्रत्येक मान ठरशे नही ; केमके, जेटलुं नाजि राजाना शरीर नुं मान ले तेटलुंज मरुदेवीना शरीरनुं मान ले. यतः– "संघयणं संठाणं उच्चत्तं चेव कुलगरेहिं सममिति वचनात्" तेमां मरुदेवी जगवती सिद्ध थया, त्यारे उत्कृष्टथी पांच शें धनुष्य अवगाहना केम घटे ? अर्थात् न घटे.

समाधानः– एमां दोष नथी. केमके, मरुदेवीना तनुनुं प्रमाण नाजिराजाना तनुथी कांइक न्यून ले. उत्तम संस्थानवान स्त्री, उत्तम संस्थानवान पुरुषना क रतां पोतपोताना कालनी अपेक्षाए किंचित् ओला प्रमाणवाली थायले. माटे मरुदेवीनी पण पांच शें धनुष्यनी अवगाहना कहेवाथी कांई दोष नथी. वली ह स्तिना स्कंधनी ऊपर आरूढ लतां संकुचितांगी मरुदेवी सिद्ध थया. ते कारण माटे शरीर संकोची जावथी अधिक अवगाहनानो संजव होवाने लीधे कांई वि रोध नथी. अथवा जे उत्कृष्टथी पांच शें धनुष्योनुं मान आगमने विषे कर्युं ले. ते बाहुल्यापेक्षाएकरी जाणवुं. अन्यथा पांच शें ने पचीश धनु प्रमाण उत्कृष्टाव गाहना ते मरुदेवी माताना कालनेविषे वर्त्तनारा मनुष्यने अजाव करवा योग्य थशे, केमके, मरुदेवीना आ देशांतरे नाजिकुलकर तुल्य ले तडुक्तं सिद्ध प्राजृत टी कायांः– मरुदेवीविआए संतरेण नाजितुल्लत्ति." सिद्धप्राजृत सूत्रेप्युक्तंः– "उगा हणा जहन्ना, रयण डुगं अह पुणोइ उक्कोसो; पंचेव धणु सयाइं, धणुह पहुत्ते ण अहिआइं." एतट्टीकाव्याख्याचः– "पृथक्त शब्दो बहुत्ववाची बहुत्वं चेह पंच विंशति रूपं डृष्टव्यमिति" ॥ ४७१ ॥ ए पचाशमो द्वार पूरो थयो.

अवतरण – 'गिहिलिंग अन्नलिंग स्सलिंग सिद्धाण सखाउत्ति' एटले गृहिलिंग तथा अन्यलिंग अने स्वलिंग सिद्धोनी सख्यानो एकावनमो द्वार कहेछे मूल – इह चउरो गिहिलिंगे, दसन्नलिंगे सयं च अट्ठहियं, विन्नेय च सलिंगे समयेण सिद्धमाणाण ॥ ४७२ ॥ अर्थ – अही जिनशासने मनुष्य लोकमा गृहस्थलिंगि वर्त्तमान एकज समय उत्कृष्टथी चार सिद्ध थाय छे तथा तापसादि अन्यलिंगे वर्त्तमान उत्कृष्टथी एक समये दश सिद्ध थायछे - तेम यतिलिंगे एक समये उत्कृष्टथी एक शोनेआठ सिद्धथाय ॥४७२॥ ए एकावनमो द्वार पूरो थयो

अवतरण – सांप्रत 'बत्तीसाई सिज्झति अविरयमिति, बत्रीशादि निरतर पणे सीझता एक शो ने आठ सीम एक समयथी आठ समय सीझतानी संख्यानो बावनमो द्वार कहेछे – मूल –बत्तीसाई सिज्झं ति अविरय जाव अठ अहिय सय, अठ समएहि एके,क्कण जावेक समयंति ॥४७३॥ बत्तीसा अडयाला, सठी बावत्तरी य बोधवा, चुलसीई छन्नउई, दुरहिय मठोत्तरसय च ॥ ४७४ ॥ अर्थ – एकथी लईने बत्रीश पर्यत सिद्ध थायछे निरतर आठ समय सुधी यावत् जाणवु अही आ परमार्थ छे – प्रथम समयनेविषे जघन्यथी एक अथवा बे अने उत्कृष्टथी बत्रीश सिद्ध थायछे बीजा समयनेविषे पण जघन्यथी एक अथवा बे अने उत्कृष्टथी बत्रीस मांडीने यावत् आठमा समये पण जघन्यथी एक अथवा बे अने उत्कृष्टथी बत्रीश सिद्ध थायछे एम जाणवु एनी उपर अवश्य अतर समयादिके कोई पण सिद्ध थाय नही तथा पूर्वोक्तरीते तेत्रीश आदिदई अडतालीश पर्यंत निरतर उत्कर्षे करी सात समय यावत् प्राप्त थता सुधी सिद्ध थायछे एनी उपर नियमे करी अतर समयादिक रहे तथा उगण पचाश आदि लेईने साठ पर्यत निरतर सिद्ध थाय छे ते उत्कृष्टथी यावत् छ समय प्राप्त थता सुधी तेनी उपर अवश्य अंतर रहे तथा एकसठ आदि देईने बोत्तेर सुधी निरतर सिद्ध थाय छे ते उत्कृष्टथी पाच समय सुधी त्यार पछी नियमथी अतर रहे तथा तोतेरथी लईने चोरयाशी सुधी निरंतर सिद्ध थाय ते उत्कृष्टथी चार समय सुधी त्यार पछी अवश्य अंतर रहे तथा पच्याशीथी ते छनु सुधी निरतर सिद्ध थाय छे ते उत्कर्षथी यावत् त्रण समय सुधी त्यार पछी नियमथी अंतर रहे तथा सताणुथी ते एक शो ने बे सुधी निरतर सिद्ध थाय ते उत्कर्षथी बे समय सुधी त्यार पछी नियमथी अंतर रहे तथा एक शो ने त्रणथी लईने एक शो ने आठ पर्यंत सिद्ध थाय छे ते नियमथी एक समय प्राप्त थता सुधी त्यार पछी अवश्य समयादिक अंतर रहेछे ॥४७४॥

हवे आठ समय आदेदई एकेक ऊणो समय अंतर पमे ते देखाडे छे मूलः—अठ य स त्त य छय पंच चेवचत्तारि तिन्नि दो एक्कं; बत्तीसाइ सुसमया, निरंतरं अंतरं उवरिं ४७५ अर्थः— बत्रीस सीजे तो आठ समय पछी आंतरो; अडतालीस सीजे त्यां सात समय पछी आंतरो; साठ सीजे ते वारे छ समय पछी आंतरो बहुतेर सीजे तेवारें पांच समय पछी आंतरो; चोरासी सीजे तेवारें चार समय पछी आंतरोपडे छनुं सीजे तेवारें त्रण समयपछी आंतरो पडे एक सो बे सीजे तेवारे बे समय पछी आंतरो पडे अने एक शो ने आठ सीजे तो एक समयपछी आंतरो पडघा पछी सीजे परंतु आंतरा विना सीजे नही. ए ४७४—७५ ए बे गाथा तेना अर्थ प्रमाणेज जाणवुं. ॥४७५॥ ए बावनमो द्वार.

अवतरणः— 'थीवेए पुंवेए नपुंसए सिझमाण परिसंखा मिति' एटले स्त्रीवेद पुरुषवेद तथा नपुंसक वेदना सिझता जीवो तेनी संख्यानो त्रेपनमो द्वार कहे छेः— मूलः— वीस त्थि गाउ पुरिसाण अठ सयं एग समयउ सिझे; दस चेव न पुंसा तह, उवरि समएण परिसेहो. ॥ ४७६ ॥ अर्थः— एक समयनेविषे उत्क र्षथी वीश स्त्री सिद्ध थाय. पुरुष एक शो ने आठ सिद्ध थाय. अने नपुंसक दश सिद्ध थाय. उक्त संख्यानी ऊपर सर्वत्र पणे एक समये सिद्ध थवानो सिद्धांतामां प्रतिषेध छे; एटले एथी वधारे सिद्ध थई शके नही. ॥ ४७६ ॥

अवतरणः एज द्वारनेविषे कई गतिथी आवीने केटला जीवो उत्कर्षथी एक समये सिद्ध थाय छे? ते विशेषे करी प्रतिपादन करता छतां कहे छेः— मूलः— वीस नर कप्प जोइस, पंचय भवण वण दसय तिरियाणं; इत्थीउ पुरिसा पुंण, दस दस सव्वेवि कप्प विणा. ॥ ४७७ ॥ कप्पठ सयं पुढ्वी, आउ पकंप्प भाउ चत्तारि; रयणाउसु तिसु दस दस, छतरूण मणंतरं सिझे. ॥ ४७८ ॥ अर्थः— न र के० मनुष्योमांथी स्त्रीए स्त्रीपणानो त्याग करीने बीजा भवे पाछा मनुष्य गति मां आवीने जे एक समयनेविषे सिद्ध थाय छे ते उक्त रीतीए वीशज जाणवा. सौधर्म तथा ईशान देवलोकनी स्त्रीओ स्वभावे ते भवनो त्याग कर्या पछी मनुष्य गतिमां आवीने एक समयें वीश सिद्ध थाय छे. बेज कल्पमां स्त्रीउ उत्पन्न थाय छे माटे कप्पत्ति एवी सामान्योक्ति छतां सौधर्म ने ईशान लख्युं. ज्योतिषीनी स्त्रीओ मनुष्यगतिमां आवीने एक समये वीस सिद्ध थायछे भुवनपती, दश निकायनी तथा व्यंतरनी स्त्रीओ मनुष्यमां आवीने प्रत्येक पांच पांच सिद्ध थाय छे. पंचेंद्रिय तिर्यग्नी स्त्रीओ त्यां स्त्रीत्वथी निवर्त्तन थईने मनुष्य भवमां आवी दश सिद्ध थाय छे. ए इत्थीउ एटले स्त्रीउ कही. हवें पुरिसाण के० पुरुष ते सर्व कल्प शिवाय मनुष्य, ज्यो

तिष्क, नवनपति, व्यंतर, तथा तिर्यग्गति लक्षण पांच स्थान संबंधि पुरुषो पुरुष त्वथी निवृत्त थई अनतर मनुष्य नवमा आवी एक समये उत्कर्षे करी प्रत्येक दश दश सिद्ध थाय ठे ए कटपना देवोविना कह्यु ॥४७१॥पण कटपथी आवीने केटला सिद्ध थाय ठे ते कहे ठे –कल्पस्थ एटले विमानवासी देवो अनतर नवनेविषे मनुष्यपणु पामीने एक समयमां उत्कर्षथी एक शो ने आठ सिद्ध थाय ठे तथा पृथ्वीकायिक, अप्कायिक, तथा पंकप्रना थकी आवीने प्रत्येक चार सिद्ध थाय ठे, रत्नप्रना, शर्कराप्रना, वालुकाप्रना ए त्रण पृथ्वीना आव्या प्रत्येक दश सिद्ध थाय ठे धूम प्रनादि त्रण पृथ्वीना आवेला सिद्ध थता नथी वनस्पतिकायथी निवर्त्तन थईने अनंतर मनुष्य नव पामी उत्कर्षे एक समये ठ सिद्ध थाय ठे तेज ने वायुकायना अनतर नवे मनुष्यपणुं प्राप्त थयाथी तथा द्वि त्रि अने चतुरिंद्रिय ने नवस्वनावथीज अनतर नावेकरी सिद्धिनो अनाव ठे तथाचोक्त प्रज्ञापनाया – “ अणतरागयाण नते नेरइया एग समएण तेवइया एग समएण केवइया अंतकिरियएकारति गोयमा जहन्नेण एगो दो वा तिन्नि वा उक्कोसेण दस रयणप्पना पुढवि नेरइयावि एव चेव जाव वालुयप्पना पुढवि नेरइया,पकप्पना पुढवि नेरइया उक्कोसेण चत्तारि असुरकुमारो दस असुरकुमारीउ पच एव जहा असुरकुमारा सदेवीया तहा जाव वणियकुमारा पुढविकाइया ए चत्तारि एव आउकाइयावि वणस्स काइयासु ठ पचिंदिया तिरिक्ख जोणिया दस पचेदिय तिरिक्ख जोणणीउवि दस मणुस्सा दस मणुस्सीउ वीस वाणमतरा दस वाणमतरीउय पच जोइसिया दस जोइसिणीउ वीस वेमाणिया अठ्ठसयं वेमाणीउ वीसमिति” सिद्ध प्रानृतनेविषे देव गतिनेविषे अन्यत्र त्रण गतिनेविषे पण दश एम कह्यु ठे “ सेसाण गईण दस दस गंति वचनात्” तत्व तो श्रुत ज्ञानी जाणे अही देवादि पुरुषवेदथी अनतर निवर्त्तिने केटला एक पुरुषो थाय ठे, केटलाएक स्त्रीओ थाय ठे, केटलाएक नपुसको थाय ठे एमज स्त्रीओनापण देवी प्रमुखथी चवीने तेज त्रण नागा जाणवा तेम नारक नपुसको चवीने तेज त्रण नागारूपे थाय ठे ए सर्व नव नागानो सख्या थाय ठे तेमा जे देवना पुरुषवेदथी निर्वृत्त थई पुरुष थईने सिद्ध थाय ठे ते एक समयनेविषे एक शो ने आठ सिद्ध थाय ठे अने बाकीना आठ नागानेविषे प्रत्येक दश दशज सिद्ध थाय ठे तेज विवरीने कहेठे – देवना पुरुषवेदथी आवी पुरुष थईने एक समयनेविषे एक शो ने आठ सिद्ध थाय ठे अने तेज वेदथी आवी स्त्री तथा नपुसक थईने प्रत्येक दश दश सिद्ध थाय ठे तथा देवीना नवथी आवी

पुरुष थईने दश सिद्ध थाय छे; एमज स्त्री तथा नपुंसक पणे थईने पण दश दश सिद्ध थाय छे जे वैमानिक देवीओ थकी, ज्योतिष्क देवी थकी, तथा मानुषी थकी आवीने वीस सिद्ध थाय छे एम पूर्वे कह्युं छे, ते पण अही पुरुष, स्त्री तथा नपुंसकपणुं पामीने तेना द्विक संयोगेकरी अथवा त्रिक संयोगे करी मली छतां वीस सिद्ध थायछे. पण केवल पुरुषो, अने केवल स्त्रीओ अथवा केवल नपुंसक थईनेज वीश सिद्ध थती नथी. तथा यद्पि वीश स्त्रीओ एक समये अही मनुष्यपणे सिद्ध थाय छे एम पूर्वे कह्युं छे, तत्रापि कोई पुरुषवेदपणाथी कोई स्त्रीवेदपणाथी अने कोई नपुंसकवेद पणाथी आवेली मली अही स्त्रीवेदपणुं पामीने वीश सिद्ध थाय छे. पण केवल पुरुषथकी, केवल स्त्रीथकी अथवा केवल नपुंसकथकीज आवेली वीस सिद्ध न थाय. एरीते ए सर्व दिशाए नांगानी नावना करवी. तदुक्तं सिद्ध प्राभृत सूत्रेः– सेसाउ अठ नंगा, दसगं दसगं तु होइ एक्केक्के; इति. अत्रे कांईक बीजुं विशेष दर्शावे छेः– जेम के, नंदनवननेविषे एक समये चार सिद्ध थाय छे. 'नंदणे चत्तारि' इति प्राभृत टीका वचनात् प्रत्येक विजयनेविषे वीश सिद्ध थाय छे. "वीसा एगयरे विजये" इति वचनात्. वली संहरणे करी कर्मनूमि अकर्मनूमि कूटशिलादिक सर्व स्थाननेविषे एक समये उत्कर्षे करी दश दश सिद्ध थायछे. अने पंमक वननेविषे संहरणथी बे सिद्ध थायछे. पंदर कर्मनूमिनेविषे जन्म पामेला एक शो ने आठ सिद्ध थायछे. यडुक्तं सिद्ध प्राभृत सूत्रेः– "संकमाए दसगं, दोचेव हवंति पंमगवणंमि; समयेण य अठसयं, पन्नरससु कम्मनूमीसु." तथा उत्सर्पिणी तथा अवसर्पिणी ए प्रत्येकना त्रीजा तथा चोथा आरानेविषे एक समये एक शो ने आठ सिद्ध थाय छे. अवसर्पिणीना पांचमां आरानेविषे एक समये वीश सिद्ध थाय छे. बाकीना प्रत्येक उत्सर्पिणीतथा अवसर्पिणीना सर्व आरानेविषे एक समये दश दश सिद्ध थाय छे. उक्तंच सिद्ध प्राभृतसूत्रेः– उस्सप्पिणि वस्सप्पिणि, तइय चउछय समासु अठसयं; पंचमियाए वीसं, दसगं दसगं च सेसासु." अही पांचमोआरो अवसर्पिणि संबंधी जाणवो, पण उत्सर्पिणीनो न जाणवो केमके, ते कालनेविषे तीर्थनो अनाव छे. ॥४८७॥ ए त्रेपनमो द्वार

अवतरणः– हवे 'सिद्धाणं संगणंति' एटले सिद्धोना संस्थानोनो चोपनमो द्वार कहेछेः– दीहं वा हस्संवा, जं संगणं तु आसि पुव्व नवे, तत्तो तिनागहीणा सिद्धाणोगाहणा नणिया. ॥ ४८९ ॥ अर्थः– दीर्घ प्रमाण पांच शें धनुष्योनुं न्हस्व प्रमाण बे हाथनुं तथा मध्यम प्रमाण विचित्र होयछे. तेमां जेटलुं चरम सम

यनेविषे संस्थान होय ते संस्थानथी त्रीजा नागे हीन एटले वदन तथा उदर प्रमुख छिद्रो पूराई गयाथी त्रीजो नाग हीन सिद्धनी अवगाहना थायछे ते पोतानी अवस्थानेविषे जाणवी, एम तीर्थकरो तथा गणधरोए कह्यु छे ॥ ४७९ ॥

एज स्पष्ट पणे दर्शावे छे.– मूल – जं संठाणं तु इह, नवच यं तस्स चरम समयंमि, आसीय पए सघणं, तं संठाणं तहिं तस्स ॥ ४८० ॥ अर्थ – जे संस्थान आ मनुष्य नवनेविषे होय तेज वशवर्त्तिउ नव शरीर अथवा संसारनो त्याग करता अथवा काययोग मूकतां चरमसमये सूक्ष्मक्रिया प्रतिपत्ति ध्यानना बले करी वदन तथा उदरादि रंध्रने पूरवाथी त्रीजे नाग हीन प्रदेश घन थाय छे तेज प्रदेशघन मूल प्रमाणनी अपेक्षाए त्रीजे नाग हीन संस्थान कहेवाय छे ते लोकाग्रस्थित सिद्धनु जाणवु पण बीजानु नही ॥ ४८० ॥

ते अवस्थान एक आकारेज थाय छे अथवा अन्य आकारे पण थायछे? ते कहेछे – मूल – उत्ताणउंय पास,ल्ल उ य ठियउ निसन्नउ चेव, जो जह करेइ कालं, सो तह उववज्जए सिद्धो ॥ ४८१ ॥ अर्थ – उत्तान एटले चीतु सूता, उलटुं सूता, पासुवाली सूता ऊना छतां अथवा वेठा छता, अधिक शु कहेवु पण जे मनुष्य नवमा जेवा प्रकारे अवस्थित छतां काल करे ते तेवाज प्रकारे करी सिद्ध थाय छे ॥ ४८१ ॥ ए चोपनमो द्वार पूरो थयो.

अवतरण – हवे 'अवठि अगाण सिद्धाणमिति' एटले सिद्धने रहेवाना स्थाननो पचावनमो द्वार कहेछे – मूल – ईसिप्पाप्नाराए, उवरिं खलु जोयणस्स जो कोसो, कोसस्स य छप्नाए, सिद्धाणोगाहणा नणिया ॥ ४८२ ॥ अर्थ – सर्वार्थ सिद्ध विमाननी ऊपर बार योजन उंचा जता पिस्तालीश लाख योजन विष्कंन वृत्तवाली, एटलाज आयाम युक्त छे, तेमाना वे पण विचाले कमाह प्रमाणे आयाम विष्कंन अष्ट योजन प्रमाण क्षेत्रे अष्ट योजन बाहुल्य छे तदनंतर एकेक प्रदेश हाणी करता अंतनेविषे मक्षिकाना पाखथी पण पातली अंगुला संख्येय नाग मात्र बाहुल्य छे सर्व श्वेतवर्ण एटले निर्मल स्फटिकना जेवी छे ऊघाडेला छत्र अथवा घृतथी नरेला वाटकाना आकारे एवी ईषत् प्राग्नारा नामनी सिद्ध शिला जाणवी अही केटलाएक कहेछे के, सर्वार्थ सिद्धनी ऊपर बार योजन उपरांत प्राग्नारानी ऊपर एक योजन गया पछी लोकांत छे ते योजनना ऊपरला क्रोश एटले चोथा गव्यूतिना अथवा क्रोशना सर्वोपरना छठा नागनेविषे त्रण शें तेत्रीश धनुष्योने,बत्रीस अंगुल जेटली जग्यामा सिद्धनी अवगाहना छे उत्कर्षथी एटलोज

सिद्धावाहनानो नाव श्री वीतरागेकह्यो छे. यडुक्तं॥ तिन्निसया तेत्तीसा धनुत्तिनागीय कोस छप्नागो ; जंपरमो गाहोयं, तो कोसस्स छप्नाग ॥४ए१॥ मूलः– अलोए पडिया सिद्धा,लोयग्गे य पइठिया; इहं बोदिं चइत्ताणं, तह्न गंतूण सिज्झई.॥४ए२॥अर्थः-अही सप्तमी तृतीयार्थेंछे. अलोकनेविषे केवल आकाशास्तिकाय छे. पण धर्मास्तिकायादिना अनाव थकी सिद्ध प्रतिहणाणा थकां पंचास्तिकायात्मक लोकना अग्रे एटले मूर्द्धनि नेविषे प्रतिष्टित एटले अपुनर्गतिए अवस्थित थया छे. तथा आ मनुष्य क्षेत्रनेविषे शरीरनो त्याग करीने लोकना अग्रे समयांतरे प्रदेशांतरने न स्पर्शतां त्यां प्राप्त थईने सिद्ध थाय छे एटले निष्टितार्थ थाय छे. ॥४ए२॥ ए पचावनमो द्वारपूरोथयो.

अवतरणः– संप्रति 'अवगाहणाय तेसिं, उक्कोसत्ति'– सिद्धनी उत्कृष्टी अव गाहना देहना माननो छप्पन्नमो द्वार कहेछेः– मूलः– तिन्नि सया तेत्तीसा, धणु त्तिनागो य होई बोधव्वो ; एसा खलु सिद्धाणं, उक्कोसोगाहणा नणिया. ॥४ए४॥ अर्थः– सिद्धोनी उत्कृष्ट अवगाहना त्रण शें तेत्रीश धनुष्य तथा एक धनुष्यना त्रीजा नाग जेटली जाणवी. ते आ प्रमाणेः– सिद्धि गमन योग्य उत्कृष्ट अव गाहना पांच शें धनुष्यरूप छे. तेनो त्रीजो नाग एक शो छासठ धनुष्य ने चो सठ आंगली ते सिद्धि गमनकाले वदन तथा उदरादि विवरणो पूरायाथी सं कुचित थई जतां ते पांच शें धनुष्योमांथी ओछा कर्याथी बाकीनी उत्कृष्ट सिद्धा वगाहना जाणवी. अने जे सवा पांचशें धनुष्योनी उत्कृष्टथी अवगाहनानुं मान सिद्धिगमन योग्य मरुदेवी प्रमुखनुं क्यांक संजलाय छे, ते देशांतरेकरी जाणी लेवुं. ॥ ४ए४ ॥ ए छप्पन्नमो द्वार पूरो थयो. ॥

अवतरणः– हवे 'मज्जिम सिद्धोगोहणत्ति' एटले मध्यम सिद्धावगाहनानो सत्तावनमो द्वार कहेछेः– मूलः– चत्तारिअ रयणीउ, रयणि तिनागूणिया य बो धव्वा; एसा खलु सिद्धाणं, मज्जिम उंगाहणा नणिया. ॥ ४ए५ ॥ अर्थः– चार हाथ उपर एक हाथ त्रीजे नागे ओछो करिये एटली सिद्धोनी मध्यम अवगाह ना जाणवी. श्री महावीर नगवानना शरीरनुं मान सात हाथनुं हतुं. तेणे सि द्धावस्थानेविषे रंध्रपूरवाथी बे हाथ ने आठ आगलां जेटलो नाग संकुचाई गया थी बाकी चार हाथ ने शोल आंगला मध्यमावगाहना जाणवी. उपलक्षणथी उ त्कृष्ट सिद्धावगाहनाथी नीचे अने जघन्यथी ऊपर ए सर्व मध्यमावगाहना थाय छे.

आशंकाः– जघन्य पदे सात हाथ ऊंचा ने आगमनेविषें सिद्धि कही छे. तेथी ए अवगाहना जघन्यथी कहेवाय तेने मध्यम केम कही!

समाधान – ते अयुक्त छे केमके, तने वस्तुतत्वनुं अपरिज्ञान छे माटे सामान्य केवलीने तो हीन प्रमाण पण थाय छे, आ अवगाहना माननेविषे सामान्य सिद्धनी अपेक्षाए करी हीनता कही छे अने तीर्थंकरनी अपेक्षाए जघन्य पदे तेम पण कह्यु छे माटे एमां कांई दोष नथी ॥ ४७५ ॥ ए सतावनमो द्वार पूरो थयो

अवतरण – हवे 'जहन्न सिद्धोगाहणत्ति' एटले जघन्यथी सिद्धावगाहनो अठावनमो द्वार कहेछे – मूल – एगा य होय रयणी, अठेवय अंगुलाइ साहीया, एसा खलु सिद्धाण, जहन्न उगाहणा भणिया ॥ ४७६ ॥ अर्थ – एक हाथने आठ आगलनी जघन्यथी सिद्धावगाहना तीर्थंकर तथा गणधरोए कहीछे ते आम – सिद्धि गमनयोग्यने जघन्य अवगाहना बे हाथ प्रमाण होय छे. तेमां रध्र पूरण थतां त्रीजा भागना शोल आंगल बाद करता एक हाथ ने आठ आगलनी जघन्यथी अवगाहना थाय छे एवी बे हाथनी अवगाहना कूर्मापुत्रनी जाणवी, अथवा सात हाथ ऊचु शरीर छतां पण यंत्रपीलनादिकेकरी सवर्तित शरीरनी बे हाथनी अवगाहना थायछे ॥ ४७६ ॥ ए अठावनमो द्वार पूरो थयो ॥

अवतरण – हवे 'सासय जिण पडिमा नामत्ति' एटले शाश्वत जिन प्रतिमा आमत्रण पूर्वक आशिषानो उगणसाठमो द्वार कहेछे.– मूल – सिरि उसहसेण पहुवा,रि सेण सिरि वद्धमाण जिणनाह, चदाणण जिण सव्वे, वि भवहरा होह मह तुम्हे ॥ ४७७ ॥ अर्थ –श्री वृषभसेन एटले ऋषभानन, प्रभु वारिषेण, श्री वर्द्धमान जिननाथ, तथा श्री चद्रानन जिन ए सर्वे तमे मने ससारना निर्नाशक अथवा भवहर थायो ॥४७७॥ ए उगणसाठमो द्वार पूरो थयो

अवतरण – हवे 'जिनकप्पि उपगरण सखत्ति' एटले जिनकल्पीना उपकरणनी सख्यानो साठमो द्वार कहेछे – मूल – पत्त पत्ताबधो, पायठवण च पायकेसरिया, पडलाइ रयत्ताण, च गोच्छओ पायनिज्जोगो ॥ ४७८ ॥ तिन्नेव य पच्छागा, रयहरण चेव होइ मुहपत्ती, एसो दुवालस विहो, उवही जिणकप्पियाण तु ॥ ४७९ ॥ अर्थ – जेथी व्रतीनी उपक्रिया थायछे तेने उपकरण कहे छे ते उपधि बे प्रकारनो छे एक औधिक ने बीजो औपग्रहिक तेमा ओघ एटले प्रवाह, ते सामान्य पणे सदा थाय छे एटले ते परपरा प्रवाहे करीने साधुने ग्रहण थाय छे ते औधिक, अने उपसमीपे सयमना उपष्टभने अर्थे जे वस्तुनुं ग्रहण करवु ते उपग्रह जाणवु जे प्रयोजन सहित होय ते उपग्रहिक , एटले कारण पड्यु छता सयम मात्रने अर्थे जे ग्रहण थायछे ते उपग्रहिक जाणवो, पण जे नित्य होय

ते न जाणवो. तत्र औघिक उपधि बे प्रकारनो छेः— एक गणना आश्रयीने बी जो प्रमाण आश्रयी. तेमां गणना आश्रयी ते एक बे तथा त्रण आदिरूप; तथा प्रमाण आश्रयी ते दीर्घ तथा पृथुलत्वादिरूप जाणवो. तेमज औपग्रहिक उपधि प ण तेज बे प्रकारनो छे तत्र औघिक उपधि गणना प्रमाणथी जिन कल्पीने अही प्रतिपादन करिये छे; तेमां १ पत्तं एटले पात्र २ पात्रबंध तेजोळी ते चार छे डावाळुं वस्त्र ३ पात्रस्थापन एटले ते कंबलमय खंम जेमां पात्र रखाय छे ते ४ पात्रकेसरिका एटले पात्र प्रत्युपेक्षणिक जे चळवली ते प्रसिद्ध छे. ५ पटल एटले भिक्षा करवाने फरतां जे पात्रनी ऊपर ढंकाय छे ते. ६ रजस्त्राण एटले पात्रनो विंटणो ७ गोछक एटले कंबलनो खंम जे पात्रनी ऊपर देवाय छे ते. ए सा त प्रकारनो पात्रनिर्योग एटले पात्र परिकर छे.॥४ए७॥तथा त्रण प्रछादक कपमाछे ते प्रावरणरूप जाणवा. तेमां बे सूत्रना अने एक ऊननो होय छे, ए दश थया तथा रजोहरण अने मुखपोतिका. ए उत्कर्षथी द्वादशविध उपधि जिन कल्पीने थायछे.

आशंकाः— जिनकल्पी एक स्वरूपेज थाय छे के, जुदा जुदा स्वरूपे पण थाय

समाधानः— मूलः— जिनकप्पिआवि डुविहा, पाणीपाया पमिग्गहधरा य; पा उरण मपाउरणा, एक्केक्का ते नवे डुविहा. ॥ ५०० ॥ अर्थः—जिननो कल्प एटले जे आचार तेने जिनकल्प कहिये ते विद्यमान छे जेनेविषे तेने जिनकल्पी कहेछे. ते जिनकल्पी फरी बे प्रकारना होयछे. एक पाणिपात्र ने बीजा पतग्गृहधर, तेमां जेने हाथज पात्र मात्र होय ते पाणी पात्र, ने जेने काष्ट प्रमुखनुं पात्र होय ते पतग्गृह धर. ते प्रत्येक वळी बबे प्रकारना होय छेः एक सप्रावरण ते कपमासहित ने बीजा अप्रावरण ते कपमारहित. ॥ ५०० ॥ आशंकाः— जिनकल्पीने द्वादशविध उपधि कही ते सर्वने एक प्रकारेज थाय छे?

समाधानः— एक प्रकारे नही पण आठ प्रकारछे ते कहेछेः— मूलः— डुग ति ग चउक्क पणगं, नव दस एक्कारसेव बारसगं; एए अठ विगप्पा, जिण कप्पे हुंति उवहिस्स. ॥ ५०१॥ अर्थः— द्विक त्रिक, चतुष्क, पंचक, नवक, दशक एकादश क ने द्वादशक ए आठ विकल्प जिनकल्पिनी उपधिना थाय छे. ॥ ५०१ ॥

अवतरण— तेज देखाडे छेः— मूलः— पुत्तीं रयहरणेहिं, डुविहो तिविहो य ए क कप्प जुत्ते; चउहा कप्प डुगेणं, कप्प तिगेणं तु पंचविहो. ॥ ५०२ ॥ डुविहो तिविहो चउहा, पंचविहो विहु सपायनिज्जोगो; जायइ नवहा दसहा, इक्कारस हा डुवालसहा. ॥ ५०३ ॥ अर्थः— मुखपोतिका तथा रजोहरणेकरी द्विविध; उ

पकरण तो पाणिपात्र तथा प्रावरणवर्जित जिनकल्पिक पण धारण करेछे. तेने विषेज एक कपडो युक्त थयाथी पूर्वोक्त त्रिविध उपधि थायछे तेमज बे कपडा मली चतुर्विध थाय, त्रण कल्प सहित पंचविध थाय, तथा पूर्वोक्त द्विविध, त्रिविध, चतुर्विध, पंचविध उपधि, सात प्रकारना पात्र निर्योग सहित छता यथा क्रमे नवविध, दशविध, एकादशविध तथा द्वादशविध थायछे तत्र रजोहरण मुखपोतिका, अने सप्तविध पात्रनिर्योग सहित नवविध उपधि अप्रावरण पात्रभोजीने जाणवो बाकीना दशविध, एकादशविध, तथा द्वादशविध पात्रवाली सप्रावरणने जाणवो ॥ ५०२ ॥ ५०३ ॥

अवतरण – हवे सूत्रकारज अप्रावरणना उपकरणोनी संख्या कहेछे –मूल – अहवा दुग च नवगं, उवगरणे हुंति दुन्नि विगप्पा, पाउरण वज्जियाण, विसुद्ध जिणकप्पियाण तु ॥ ५०४ ॥ अर्थ – पूर्वे सामान्ये करी जिनकल्पिक उपधिना आठ भेदोनु प्रतिपादन कर्युं अथवा द्विक नवक एटले ए बेज भेद छे तत्र द्विक ते जे पात्रे जमे नही ते रजोहरण तथा मुखपोतिकारूप, अने नवक ते जे पात्रे जमतो होय तेने रजोहरण मुखपोत्तिका तथा सप्तविध पात्रनिर्योग लक्षण जाणवु. एवु जे प्रावरण एटले कपडा वर्जित छे ते स्वल्पोपधिपणेकरी विशुद्ध जिनकल्पिक कहेवाय छे एओनाज द्विक तथा नव लक्षणवाला बे भेद कह्या अने कपडा राखनार अविशुद्ध जिनकल्पिकना तो १०-११-१२ ए भेद जाणवा

अवतरण – ए कारण माटे जिन कल्प पडिवजण द्वारनी तुलना कहे छे – मूल –तवेणय सुत्तेणय, एगत्तेण बलेण य, तुलणा पचहा वुत्ता, जिणकप्पं पवज्जउ ॥ ५०५ ॥ अर्थ – जेणेकरी आत्मानुं तोलन एटले परीक्षा थाय छे, तेने तुलना कहिये अर्थात् आत्माने जिनकल्पागी करण प्रति परिक्षण करवु ते पाच प्रकारनी कहीछे, ते कहे छे –प्रथम तवेण के० तपे करी एटले चतुर्थ षष्ट अष्टम्यादि छ मास सुधीनो तप, तेना अभ्यासे करी आत्माने भाववु, ज्यारे एवा तप करवाथी प्रथम बाध न थाय त्यारे ते जिनकल्प पडिवजे, अन्यथा नही, ए भाव बीजो सुत्तेण के० सूत्रेकरी एटले पूर्वादिलक्षण श्रुतनो एवो अभ्यास करे के जेथी पश्चानुपूर्व्यादि क्रमे करी तेनु परावर्त्तन करवाने शक्तिमान थाय त्रीजो सत्तेण के० सत्वे करी एटले मानसिक अवष्टंभ लक्षणे करी आत्माने ए प्रकारे तोलन करे के जेम शून्यगृह तथा स्मशानादि भयने उत्पन्न करनारा स्थानोनेविषे कायोत्सर्गादि ग्रहण समये निरर्गल दुर्गोपसर्ग परिसहादिके करी क्षोभायमान थाय नही. चोथुं ए

गत्तेण के० एकत्वे करी एटले एक पणे आत्माने नावबुं. एकाकी विचरवुं; ज्यारे पोतानी ख्याति तेनो बोध करी न शके एटले ए क्यां विचरे ठे एवो पण कोइ जाणी शके नही एवी शक्ति थाय त्यारे जिन कल्प अंगीकार कराय ठे अन्यथा नही. अने पांचमो बलेणय के० बलेकरी एटले एक अंगुष्ठादिके करी स्थित स्थाई ना व करी कना रहेवुं; ए शरीरेकरी; तथा, बीजो धृतिरूप, एटले मनेकरी स्थित थईने आत्मानी परीक्षा करवी. ए प्रकारे पांच नेदेकरी तुलना जाणवी. ए थया पठी जिनकल्पनी प्रतिपत्ति करवायोग्य थाय ठे. ॥ ५०५ ॥ ए सातमो द्वार पूरो थयो.

अवतरणः— हवे 'थविर कप्पोपकरणे इति' एटले स्थविर कल्पना उपकरण नो एकसठमो द्वार कहे ठेः— मूलः— एए चेव डुवालस, मत्तग अइरेग चोलपट्टो उ, एसो चउदसरूवो, उवही पुण थेरकप्पस्स. ॥ ५०६ ॥ अर्थः— पूर्वे कहेला जिनकल्पिक संबंधी पात्रकादि मुखवस्त्रिका पर्यंत बार प्रकारना उपधि थकी अ तिरिक्त एक मात्रक ने बीजो चोलपट्ट ए बे लीधाथी चतुर्दश उपधि स्थविर कल्पी विषयकने थाय ठे. गणना प्रमाणे करी एम जाणवुं, तेमां प्रथम पात्रकनुं प्रमा ण कहे ठेः— मूलः— तिन्नि विहत्थी चउरं, गुलं च नाणस्स मज्झिम पमाणं; एत्तो हीण जहन्नं, अइरेगयरं तु उक्कोसं. ॥ ५०७ ॥ अर्थः— त्रण वेत ने चार आंगल जेटला परिधिवालुं जे नाणस्स के० पात्र होय ते मध्यम प्रमाणनुं कहेवाय ठे. ए टले वर्तुल आकारने छिद्र रहित, स्निग्ध वर्णोपेत, एवुं पात्र परिधियुक्त जाणवुं एत्तो के० एवा मध्यम प्रमाणवालां पात्रथी हीण के० न्यून बे अथवा एक वेत प्रमाण वालुं प्रमुख पात्र होय ते जघन्य कहेवाय; अने एउथी अइरेग के० अ तिरिक्त एटले मध्यम प्रमाणथी अधिक होय ते उत्कृष्ट प्रमाणवालुं जाणवुं. ॥ ५०७ ॥ हवे पात्रबंधनुं प्रमाण कहे ठेः— मूलः— पत्ताबंधपमाणं, नाणप माणेण होइ कायवं; जह गंठिंमि कयंमि; कोणा चउरंगुला हुंति. ॥ ५०८ ॥ अर्थः— पात्रना बंधनुं प्रमाण ते नाणपमाणेण के० नाजनने प्रमाणे करी थाय ठे. जो मध्यम पात्रनो बंध करवो होय तो बंधक पण तेज प्रमाणे करवुं. जघन्य थी करवुं होय तो तेपण ते प्रमाणे करवुं अने उत्कृष्ट करवुं होय तो तेपण ते प्रमाणे मोटुं करवुं. ऊपर गांठवाल्या उपरांत चार आंगला जेटलुं वस्त्र वधारे रहे एवुं करवुं. ॥ ५०८ ॥ हवे पात्रनुं स्थापनक, गोछक तथा पात्रप्रत्युपेक्षणिक ए टले पडिलेहिणी ए त्रणेनुं प्रमाण कहे ठेः—मूलः— पत्तग ठवणोय तहा गोछग पायपमिलेहण चेव; तिएहंपिउप्पमाणं, विहत्थि चउरंगुलंचेव. ॥ ५०९ ॥

अर्थ – पात्रक स्थापन, गोछक, तथा पात्र प्रतिलेखनी ए त्रणनुं प्रमाण एक वेतने चार अगुल एटले शोल आगलानो छे एम जाणवु एनु प्रयोजन कहे छे'– पात्रबंध तथा पात्र स्थापने करी रज प्रमुखथी रक्षण करवु, गोछकथी ज्ञोजन वस्त्र तथा पटलादिनु प्रमार्जन करवु केसरिकाए करी पात्रप्रमार्जन करवु उक्त. चः– " रयमाइ रक्कणछा, पत्ताबंधो य पायठवण च, होइ पमज्जणहेउं, केस रिया इछ नायवा ' ॥ ५०९ ॥ हवे पटलोनुं प्रमाण कहे छे – मूल – अ ड्ढाइज्जा हछा, दीहा बत्तीस अगुले रुंदा, बीय पडिगाहाउ, ससरीराउ य निप्पन्न ॥५१० ॥ अर्थ –अही अडी हाथ दीर्घ एटले लांबी अने छत्रीश आगल एटले एक हाथने बार आगलनी रुंदी ए प्रमाणे विस्तीर्ण पटलो होय छे अथवा बीजु प्र माण आवी रीते छे – पतग्रह् एटले पात्राथी ने स्वशरीरथी निष्पन्न एनो शु अ र्थ – महोटे पात्रके ने महोटे शरीरे, तथा लघुतर पात्रके ने कृश शरीरे पटलो पण तदनुसारे करवा ॥ ५१० ॥ ते पटलोनुं स्वरूप तथा प्रयोजन देखाडे छे – मूल – ' कयलीगप्रदलसमा, पडला उक्किठ मझिम जहन्ना, गिम्हे हेमतमिय वासासु य पाणिरक्कछा ॥ ५११ ॥ अर्थ – कदली गर्भदल समान महा उज्वल सुकोमल, बारीक तथा मलेला तारवाला घाटा होवा जोये ते शणना करेला पटल उत्कृष्ट मध्यम ने जघन्य ए त्रण भेदेकरी भिन्न भिन्न थाय छे ग्रीष्म एटले उस्न काले; हेमत एटले शीतकाले, अने वर्षाकाले प्रत्येकनेविषे त्रण प्रकारना जाणवा ते शासारु कराय छे? ए विषे आम कह्यु छे – उघाडा पात्रानेविषे सपातिम जी व पडे छे जेम के, पवनेकरी कंपित थएला वृक्षो प्रमुखना पत्र पुष्प फल, स चित्त रज सलिलादिक, व्योमवर्त्ती विहगमना पुरीष व्यत्याहत पांशु प्रकारादिक आवी पडे छे ते माटे तेना सरक्षणने अर्थे पटलोने धारण कराय छे तथा भिक्षाने सारु भ्रमण करनारा साधुनेपण कदाचित वेदोदयनो सनव छे माटे तेनुं विकुर्व ण थयाथी लिंगने ढाकवाने अर्थे स्थगन कराय छे ॥ ५११ ॥ हवे एनीज उत्कृ ष्ट मध्यम तथा जघन्ये करी ग्रीष्मादिकनेविषे सख्या कहे छे – मूल –तिन्नि चउ पच गिम्हे, चउरो पच छग च हेमते, पच छ सत्त वासा,सु हुति घण मसिण रु वाते ॥५१२॥ अर्थ – ग्रीष्मनेविषे उत्कृष्टथी शोनावाला होय एवा त्रण रेखायछे केम के कालना अतिरूक्ष पणाने लीधे सचित्त पृथ्वी रज प्रमुखनी परिणतिए तेथी भेदाय नही माटे अने मध्यमथी घणी शोनावाला पण नही नेअशोनन पण नही एवा चार राखवा जघन्यथी महा जीर्ण प्राय अत्यत अशोनन थाय तो पाच राखवा

एथी घणा कार्य सरे. इहां उत्कृष्ट मध्यम ने जघन्य जे कह्युं ते शोभानी अपेक्षायें जाणवुं. हवे हेमंत ऋतु एटले शीतकालनेविषे उत्कृष्ट चार राखवां; केमके, कालना स्निग्धपणाना संघटने लीधे पटला भेदायानो संभव छे ते माटे अधिक कहिये. ते मज उत्कृष्ट शोभावालां चार, मध्यम पांच, तथा जघन्य शोभावालां छ जाणवां तथा वर्षाऋतुनेविषे अत्यंत स्निग्धपणुं होय छे माटे अतिघणे काले पटला भेदाय छे माटे ते उत्कृष्ट पांच, मध्यम छ, अने जघन्य सात जाणवां. ते पटलो घन को मलादिरूप करिये जेना ढाकवाथी सूर्य न देखाय. ॥ ५१२ ॥

हवे रजस्त्राणनुं प्रमाण कहेछेः— मूलः— माणं तु रयत्ताणे, भाण पमाणेण होइ निप्पन्नं; पायाहिणं करंतं, मझ्झे चउरंगुलं कमइ. ॥ ५१३ ॥ रजस्त्राणनुं प्र माण भाजन एटले पात्रना प्रमाणे करी थायछे. ते आवीरीते जाणवुं. तिर्यक् प्रदक्षिणा क्रमेकरी भाजननुं वेष्टन थतां भाजनना मध्य भागे जेम चार आंगल रजस्त्राणना अनुक्रमे सर्व छेडा वधे ते प्रकारे रजस्त्राण ते जोली करवी. एनुं प्र योजनः— मूषक भक्षण, रेणु पतन, वर्षादनुं उदक पडवुं, अने सचित्त पृथ्वीका यादि घात न थाय माटे राखवां. उक्तंचः—'मूसग रय उक्कोरे, वासासिल्हार पयर रस्कहा; कोति गुण रयत्ताणे, एवं भणियं जिणिंदेहिं' ॥ ५१३ ॥

हवे कल्प के० पछेडीनुं प्रमाण कहेछेः—मूलः— कप्पा आयपमाणे, अड्ढाइज्जा य विछडा हचा, दोचेव सुत्तिआओ; उन्निय तइओ मुणेयव्वो. ॥ ५१४ ॥ अर्थः— कपडुं पोताना शरीरना प्रमाणे एटले साडात्रण हाथ दीर्घ एटले लांबुं, अने अ डी हाथ पहोलुं कहेलुं छे. एवां बे सूत्रनां करेलां अने एक ऊननुं करेलुं मली त्रण जाणवां. ॥ ५१४ ॥

हवे रजोहरणनुं प्रमाण कहेछेः— मूलः— बत्तीसंगुल दीहं, चउवीसं अंगुलाइ दंमेसु; अठ्ठंगुला दसाउ, एगयरं हीण महियं वा. ॥ ५१५ ॥ अर्थः— सामान्यपणे रजोहरण बत्रीश आंगल दीर्घ के० लांबु करवुं. तेमां चोवीस आंगलनी दांमी क रवी अने आठ आंगलनी दशिका करवी. अथवा एक आंगल अधिक अथवा न्यून सुधी करवुं. एनो अर्थ शुं? के कोई दंम हीन होय तो दशिका अधिक प्र माण वाली ने कोई दशिका हीन होय तो दंम अधिक प्रमाणवालो करवो मली बत्रीश आंगलानुं प्रमाण करवुं ॥ ५१५ ॥

हवे मुख वस्त्रिकानुं प्रमाण कहेछेः— मूलः— चउरंगुलं विहत्थी, एयं मुहणंत गस्स उ माणं; बीउ विय आएसो, मुहप्पमाणेण निप्पन्नं. ॥५१६॥ अर्थः—एक वेत ने

चार आंगल चतुरस्त्र मुखवस्त्रिका एटले मुखपोत्तिका अथवा मुखानतकनुं प्रमाण जाणवुं द्वितीय आदेश मतांतरे मुखानतक मुख प्रमाणे निष्पन्न एटले बनाववु एविषे आम कहेवाय छे --वसति प्रमार्जनार एटले पोमाल पुजता साधु नाशिका तथा मुखमा रज प्रवेश रक्षणाने अर्थे अने उच्चार भूमिनेविषे नाशिकाशी दोषना परिहारने अर्थे जेटलाथी मुख ढकाय एवी वस्त्रिकानी त्रिकोणकरीने गलाना पाछला शरल नागमां जेवी रीते गांठ देवाई शकाय तेटला प्रमाणनी मुखवस्त्रिका राखे ॥५१६॥

हवे मात्रक प्रमाण कहेछे - मूल - जो मागहउ पत्थो, सवि सेसयर तु मत्त गयमाण, दोसुवि दव्वग्गहण, वासा वासेहि अहिगारो ॥ ५१७ ॥ जे मागधो ए टले जे मगध देश उद्भव प्रस्थ 'दो असईउ पसई, दोपसईओ य सेइया होई, चउ सेइयाइ कुम्हउ, चउ कुम्हो मागहो पत्थो' ॥५१८॥ एनो नाव -असइ के० मूठ, बे मूठनी एक पसई कहिये, बे पसईए एक सेई थाय, एवी चार सेईए एक कुम्हो था य, अने एवा चार कुम्हाए एक मगध देशनो पाथो थाय छे एवा क्रमेकरी निष्पन्न पाथो तेना मानथी वळी विशेषतर एटले अधिकतर मात्रक प्रमाण थायछे तेनुं प्रयो जन शु ते कहेछे -वर्षा अने अवर्षा ते ऋतुबंधकाल ए बे कालनेविषे गुरुग्लानादि प्रायोग्य द्रव्यनुं ग्रहण करिये, इहां ए नाव के जे क्षेत्रनेविषे गुरु ग्लान प्राहुणादिने योग्य द्रव्यनो अवश्य लाभ थतो होय त्या वैयावृत्त्यकर ते मात्रकनेविषे ते संघाटक प्रायोग्य द्रव्य गृहण करे, अने ज्या तेना प्रायोग्यद्रव्यनो ध्रुव लाभ न होय त्या सर्व संघाटक मात्रकनेविषे गुरु प्रायोग्य द्रव्य गृहण करे, केमके, एवु न जणाय के, कोईने काई नावशे! कोइने शु नावशे? तथा जे क्षेत्रे जे ते काले स्वनावेज नक्त पान उपजे छे त्या प्रथम मात्रकनेविषे गृहण करवु, पछी शोधन करीने नक्तपान इतर गामनेविषे प्रक्षेपन करवु तथा डुर्लभ घृतादि दान गृहण सहसात्कारे ला ने तो तेमा लीजे इत्यादि मात्रकनुं प्रयोजन जाणवु ॥ ५१७ ॥ ५१८ ॥

हवे बीजु मात्रकनुं प्रमाण कहेछे - मूल - सूवोदणस्स नरिय, डुगाउ अध्दा ण मागउ साहू, चुजई एगठाणे, एयं करमत्तग पमाण ॥ ५१९॥ अर्थ - सूपो दन एटले नरम दाल चोखा सहित नरेलुं जे एक स्थान एटले भाजनरूप बे गा उथी आवीने साधु खाए, ते किंचित्मात्र बीजु प्रमाण जाणवु मूल नगरथी उपनगर गोकुलादिकनेविषे बे गाउनेविषे रहेलो छतां त्यांथी निक्षा मागी लावीने वसतिनेविषे मात्रकमा सर्व नाखी ते समये थएला श्रमथी एक स्थाने स्थित थाय अने ते सूपोदन खाय, ते जेटलु साधु खाई शके तेटलु, ते पात्रमा माय

तेथी अधिक अथवा न्यून कांई थाय नही. त्यारे ते प्रमाण जाणवुं ए तात्पर्य ॥५१ए

हवे चोलपट्टनुं प्रमाण कहे छेः– मूलः– डुगुणो चउग्गुणो वा, हत्थो चोरंस चउलपट्टोउ; थेरे जुवाणणहा, सण्हे थुल्लंमिय विजासा. ॥ ५२० ॥ अर्थः– द्वि गुण अथवा चतुर्गुण कर्यो छतां जेम चार हाथ चतुरस्र प्रमाण थाय तेम चोल शब्दे पुरुषनुं चिन्ह, तेनुं पट शब्दे वस्त्र तेने चोलपट्ट कहेवो. ए द्विगुण अने चतु र्गुणनुं प्रमाण केवी रीते छे ते कहे छेः– क्रमेकरी स्थविर एटले वृद्ध अने बीजो तरुणनेविषे सामर्थ्यना प्रयोजनने अर्थे जाणवुं. तेमां स्थविरने बे हाथनो चोल पट्ट जाणवो केमके, तेनी इंद्रियने प्रबल सामर्थ्यनो अभाव छे; माटे अल्प प्राव रणथी पण निर्वाह थाय छे, अने तरुणने इंद्रियना प्रबलपणा माटे चार हाथनो चोलपट्ट करवो; ए भाव. ते वली श्लक्ष्ण एटले जीणो अने स्थूल एटले जाडो होवो जोये. ए बे भेदमांथी स्थविरे बारिक करवो, केमके, इंद्रियना स्पर्शथी चो लपट्टना उपघातनो अभाव छे माटे. अने तरुणने माटे स्थूल कर्त्तव्य छे. केमके, एनी इंद्रियथी उपघात थाय ते माटे. ॥ ५२० ॥

हवे पूर्वे अनुद्दिष्ट उपकरण प्रस्तावादिनेविषे परिगृहिक उपधिरूप संस्थारक उत्तर पट रखाय छे तेनुं मान कहे छेः– मूलः– संथारुत्तरपट्टो, अड्ढाइज्जा य आ यया हत्था; दोह्हंपिय विछारो. हत्थो चउरंगुलो चेव. ॥ ५२१ ॥ अर्थः– संस्ता रक तथा उत्तरपट्ट ए बन्ने प्रत्येक अढी हाथना आयत के० लांबा जोये. अने एक हाथने चार आंगला पहोलाईवाला जोये. एनुं प्रयोजनः– संस्तारकेकरी प्राणी तथा शरीरे जे रजरेणुं लागे तेनी रक्षा थाय छे; माटे तेनो अभाव होय तो शुद्ध भू मिविषे शयन कर्या छतां पण साधु पृथ्वीआदि प्राणीउंनो उपमर्दन करनारो थाय अने शरीरनी ऊपर रेणु लागे; तथा उत्तरपट्ट पण क्षौमिक षट्पदादि संरक्षणा र्थे एटले दाबना करेला संथारामांनी जमरिओनो घात न थवा माटे संस्तारकनी ऊपर पथराय छे. एम न करतां कंबलमय संस्तारक कर्याथी शरीरना संघर्षणने लीधे जुं प्रमुख जीवोनी विराधना थाय. ॥ ५२१ ॥

हवे सूत्रकार, केटलाएक उपकरणोना प्रयोजन प्रतिपादन करतां प्रथम रजो हरणनुं प्रयोजन कहे छेः– मूलः– आयाणे निरकेवे, ठाण निसीयण तुयट्ट संको ए; पुव्विं पमज्जणहा, लिंगठ्ठं चेव रयहरणं ॥ ५२२ ॥ अर्थः– आदाने एटले ग्रहण करती वखते, निक्षेपे एटले त्याग करवाना समये, स्थाने एटले ऊभा रहेतां, नि षीदने एटले बेशतां, ऊठतां, शयन करतां संकोचने एटले आंगने संकेलतां, उप

लक्षणथी आगनो प्रसार पण जाणवो. एटली क्रिया करतां सपातिमादि सूक्ष्म जीवनी रक्षा करवाने अर्थे पूर्वे भूम्यादिनु प्रमार्जन करवा सारु रजोहरण राखवु एवु तीर्थंकरे कथन करेलु छे पूर्वे प्रमार्जन करेला पात्रादिकनेविषे आदान करवाथी अवश्य मशक कुथादिकनो उपघात थाय तेने जो रजोहरणे करी प्रमार्जन कर्यु होय तो तेओनी रक्षा करी एम थायछे तथा अर्हदीक्षानो लिंग एटले ए प्रथम चिन्ह छे ते जणाववाने अर्थे रजोहरण राखवु ॥ ५२२ ॥

हवे मुखवस्त्रिकानु प्रयोजन कहेछे – मूल – संपाइम रयरेणू, परमज्जण ठाव यंति मुह पोत्ति नास मुह च बंधइ, तीएव सहिं पमज्जतो. ॥ ५२३ ॥ अर्थ – सपातिम जीवो मक्षिका मास तथा मशकादि तेओना रक्षणने अर्थे भाषण करता मुखनी ऊपर मुखवस्त्रिका देवाय छे. तथा रज एटले सचित्त पृथ्वीकाय तेना प्रमार्जनने अर्थे, तथा रेणु प्रमार्जनने अर्थे मुखपोतिका तीर्थंकरादिकोए प्रतिपादन करेली छे तथा वसतिउपाश्रयने प्रमार्जताछता साधु नासिका तथा मुख बांधे छे एटले आच्छादन करेछे, तेणे करीने मुखादिकनेविषे रेणु प्रवेश करे नही, तेमबाधवी ५२३

हवे पात्र ग्रहणनु प्रयोजन कहेछे – मूल –छक्काय रक्कणठा, पायग्गहण जिणेहि पन्नत्तं, जेय गुणा सन्नोए, हवंति ते पायगहणेवि ॥ ५२४ ॥ अर्थ – छकायनी रक्षणाने अर्थे जिनेश्वरे पात्र ग्रहण करवानुं कह्यु छे पात्रक विना साधु भोजनार्थी छ कायना जीवोने परिशातनादि दोषे करी विणासे छे अने जे गुणी गुरु, ग्लान, वृद्ध, बाल ते भिक्षा भ्रमण करवाने असमर्थ राजपुत्रादि अने प्राहुणा तथा अलब्धिमान साध्वादिकने अर्थे भिक्षा ग्रहणादिक सन्नोगे के० सान्नोगिक एटले एक मम्मली रुपनेविषे जे गुण सिद्धांतमा वर्णन करेला छे, ते गुणो पात्र ग्रहण कर्याथी थायछे पात्र ग्रहणविना पूर्वे कहेला जे गुरुप्रमुख सान्नोगिकादिक तेने निमित्ते भिक्षा शाथी लावी शकाय? इति भाव ॥ ५२४ ॥

हवे वस्त्र ग्रहणना गुण कहे छे – मूल – तणगहणा नलसेवा, निवारण धम्म सुक्कझाणठा, दिठ कप्पग्गहणं, गिलाण मरणठ्याचेव ॥५२५॥ अर्थ – वस्त्रविना तृण व्रीहि पलालदर्भादिनु ग्रहण करे, टाढेपीड्यो थको अनल एटले अग्निनी सेवा करे तेम करता जीवोनो वध थाय तेना निवारणने अर्थे कल्पनु ग्रहण थाय छे एनो भाव जेनी पासे कपडु न होय अने गाढ शीतपडतु होय, तेने पलाल तथा अग्निनु सेवन अवश्य करवु पडे छे, तेम कराथी जीवोनो वध थाय छे तथा धर्म शुक्लध्यान निमित्ते शीतादिकना उपद्रवनेविषे कपडाथी आच्छादित

थएला सुखेकरी धर्मध्यानने शुक्लध्यान करी शके छे. अन्यथा शीतादि कंपमान काय थयाथी ते ध्यान केम थई शके ? तथा ग्लान संरक्षणार्थे कपडुं ग्रहण थायछे; अन्यथा शीत वातादिक करी ते गाढतर ग्लानि थईजाय, तथा मृतकनी उपर आछादनने अर्थे कपडुंलेवुं अन्यथा आछादन न कर्याथी लोक व्यवहारादिविरोध थाय. ५२५

हवे चोलपट्टनुं प्रयोजन कहे छेः– मूलः– वेउव्व वाउडे वा, इए यद्दी खद्धप जणणे चेव; तेसिं अणुगारछा, लिंगुदया य पट्टोउ. ॥ ५२६ ॥ अर्थः– जे साधुने प्रजनन साधन जे इंद्रिय ते वैक्रिय एटले विकारवान थाय, जेमके, दाक्षिणात्य पुरुषोने अग्र नागनेविषे पुरुषाकार दीठामां आवे; तेवी रीते विकृत थाय त्यारे तेने प्रछादनने अर्थे चोलपट्ट धारण करवो. अवाउड पदनो सर्वत्र संबंध छे. ते जो चोलपट्टेकरी अप्रावृत होय तो आटला दोषो प्राप्त थाय यथाः– कोई साधु आछादन विनाना साधनवालो थाय छे; एटले आगलना नागनेविषे चर्मे करी अनाछादित लिंग होय ते डुश्चर्म कहेवाय तेना अनुग्रहने अर्थे चोलपट्ट जाणवुं तथा कोई साधुनो लिंग वायुये करी उपज्यो होय, तेने करी खद्ध के० महोटो पजणो के० प्रजनन ते लिंग थाय तेना अनुग्रहने अर्थे चोलपट्ट अनुमत छे; तथा कोई प्रकृतिएकरीज लज्जावान होय छे तेने ढाकवाने माटे चोलपट्ट जाणवो. तथा स्वभावे करीनेज कोईनो बृहत् साधन एटले विकारवान इंद्रिय थाय, तेने लोक जोईने हांसी करे; त्यारे तथाविध अनुग्रहने अर्थे चोलपट्ट छे. तथा लिंगुदयछा के० लिंगोदयने अर्थे जेम के, कदाचित् मनोहर रूपवाली अनुपमेय यौवन युक्त वनिताने जोईने लिंगनो उदय थाय छे; अथवा जे लिंग मनोरम होय तेनी उपर चोलपट्ट ढांक्युं न होय तेने जोईने स्त्रीओने स्त्रीवेद उदय थाय माटे तेना आछादनने अर्थे चोल पट्टनी अनुज्ञा तीर्थंकरे दीधी छे. ॥ ५२६ ॥

हवे एज द्वारनेविषे उपकरणादिनी व्यवस्थाने अर्थे साधुना भेद कहे छेः– मूलः– अवरेवि सयं बुद्धा, हवंति पत्तेय बुद्ध मुणिणोवि; पढमा डुविहा एगे, तिछयरा तदियरा अवरे. ॥ ५२७ ॥ अर्थः– अवरेवि के० बीजा जिनकल्पी तथा स्थविर कल्पी जे कही आव्या तेओथी जुदा पण मुनिओ थाय छे. ते स्वयंबुद्ध तथा प्रत्येक बुद्ध जाणवा. तेमां पढमा के० पहेला स्वयंबुद्ध ते बे प्रकारना छे– एक तीर्थंकर स्वयंबुद्ध अने अवरे के० बीजा तदितर ते अतीर्थंकर. स्वयंबुद्ध ते सामान्य साधु तेनो तीर्थंकरथी जुदो अधिकार जाणवो. तत्र स्वयंबुद्ध प्रत्येक बुद्धने बोधि, उपधि, श्रुत तथा लिंगकृत विशेष माटे स्वयंबुद्धने बोधि प्रमुख कहे

छे ॥५२७॥ मूल –तित्थयर वज्जियाण, बोही उवही सुय च लिग च, तेयाइ तेसि बो ही, जाइस्स रणाइणा होइ ॥ ५२८ ॥ अर्थ – तीर्थंकर वर्जित एटले जुदा जे स्वयंबुद्ध तेओने जिन धर्मनी प्राप्ति ते बोधि उपधि एटले उपकरणो, श्रुत एटले ज्ञान अने लिंग ए चार वस्तु प्रत्येकबुद्ध थकी भेद देखाडनारी छे तेज क्रमेकरीने कहेछे – तेओमा बोधि ते बाह्य प्रत्ययातरे करीने जातिस्मरणादिथी बोध थाय छे ॥५२८

हवे उपधिनो भेद कहेछे –मूल – मुहपत्ती रयहरण, कप्पतिग सत्तपायनिज्जो गो ॥ इह बारसहा नवही, होइ सयबुद्ध साहूण ॥५२९॥ अर्थ –मुखपोत्तिक रजोहर ण, कल्पत्रिक, सप्तविध पात्राओ, ए स्वयबुद्धने बार प्रकारनो उपधि जाणवो ॥५२९

हवे श्रुतनो भेद कहेछे –मूल – हवइ इमेसि मुणीण, पुव्वाहीयं सुअ अहवने अ ॥ जइ होइ देवयासे, लिंग अप्पइ अहव गुरुणो ॥ ५३० ॥ अर्थ – ए स्वयंबु द्ध साधुने पूर्व जन्मनेविषे अधीत एटले पठन करेलु श्रुत थाय छे, अथवा नथी पण थतु किंतु नवतर पठित थाय छे तेमा ज्यारे पूर्वाधीत श्रुत तेने प्राप्त थाय त्यारे ते स्वयंबुद्धने देवताओ रजोहरणादि लिंग अर्पण करेछे अने जो पूर्वाधीत श्रुत उद्भूत न थयो ने नवो श्रुत भण्यो होय तो तेने गुरु लिंग आपे छे ॥५३०॥

वली एनोज विशेष कहेछे – मूल – जइ एगागी विहुविह, रणक्कमो तारिसी वसेइच्छा, तो कुणई तमनह गच्छ वासुमुणु सरइ निअमणुवा ॥ ५३१ ॥ अर्थ – ए जो एकाकी विहार करवाने समर्थ होय, अने तेवीज इच्छा एटले एकाकी विहा र करवानी अभिलाषा थाय तो ते एकलो विहार करे, अन्यथा एकाकी विहार करवाने समर्थ छतां जो इच्छानो अभाव होय तो ते गच्छना वासने अनुसरे ते गच्छनेविषे नियमे निश्चयेकरीने रहे ए पूर्वाधीत श्रुतनो सद्भाव जाणवो अने पू र्वाधीत श्रुतना अभावे नवा श्रुतना भणनारने तो गच्छ वासज अवश्य कर्त्तव्यछे तथाचोक्त – पुव्वाहीय तु सुयं सेह चइ वानवा जइ सेनछितो लिंग नियमा गुरु सन्निहे पमिवज्जइ गच्छेय विहरइत्ति अहवा पुव्वाहीय सुय सनवो अछितोसे लिंग देवयाओ पयच्छइ गुरु सन्निहे वा पडिवज्जइ जइ य एक विहार विहरणे सम्मछो इच्छा वसेतो एकोचेव विहरइ अन्नहा गच्छे विहरइत्ति ' ॥ ५३१ ॥

हवे प्रत्येकबुद्धना बोध्यादि चार स्थान कहेछे – मूल– पत्तेय बुद्ध साहूण हो इ वसहाइ दसणे बोही, पोत्तिय रय हरणेहि, तेसि जहन्नो दुहा उवही ॥५३२॥ मुहवत्ती रयहरण, तह सत्तय पत्तयाइ निज्जोगो, उक्कोसावि नवविहो, सुय पु णो पुव्वभवपढिय ॥ ५३३ ॥ लिंग तु देवया दे, इ होइ कइयावि लिंग रहिर्डवि,

एगागिच्चिय विहरइ, ना गछे गछ वासेसो. ॥ ५३४ ॥ एक्कारस अंगाइं, जहन्नउं होइ तं न उक्कोसं; देसेण असंपुन्ना, इ हुंति पुव्वाइ दसवतस्स. ॥ ५३५ ॥ अर्थः– प्रत्येकबुद्ध साधुने बाह्य वृषनादि कारणना दर्शनथी नियमथी बोध थाय छे. तथा तेने उपधि बे प्रकारनो होयछेः– जघन्य तथा उत्कृष्टथी. तेमां जघन्यथी मुख पोत्तिका तथा रजोहरण ए बे प्रकारे तथा उत्कृष्टथी मुखपोत्तिका, रजोहरण तथा सप्तविध पात्र निर्योगरूप मली नवविध जाणवो. एने पूर्वपठित श्रुत नियमथी उद्भव थाय छे. ते जघन्यथी एकादश अंग आचारांगादिक तथा उत्कृष्टथी एक देशेकरी न्यून दशपूर्वसुधी थाय अने प्रत्येक बुद्धना लिंग रजोहरणादिक देवता उज तेने आपे छे; कदाहित् लिंगरचित पण होयछे. तथा वसुंधरानेविषे एकाकी ज विहारकरे पण ते गछ वासमां आवे नही. ॥ ५३५॥ ए एकसठमो द्वारपूरो थयो

अवतरणः– हवे 'साहूणीणोवगरणा इति' एटले साध्वीओनां उपकरणनो बासठमो द्वार कहेछेः– मूलः– उवगरणाइ चउद्दस, अचोलपट्टाइ कमढ य जुयाइं; अज्जाणवि भणियाई, अहियाणिय हुंति ताणवरं ॥ ५३६ ॥ अर्थः– पूर्वोक्त पत्तं पत्ताबंध इत्यादि उपकरणादि चतुर्दश ते चोलपट्ट रहित अने कमढग युक्त आर्यिकाने पण कह्याछे पात्रादिनुं प्रमाण गणना स्वरूपे स्थविरोनी पठे जाणवुं. कमढक ते लेपित तुंबक भाजनरूप कांसानी मोटी कटोरीने आकारे एकेक संयतीने निज उदर प्रमाण जाणवुं. संयतिने पण मंमलि मध्ये पतग्रह न थाय. केमके, तुछ स्वभाव छे माटे. किंतु आर्या कमढुकेज आर्यिका भोजनक्रिया करेछे. माटे कमढनुं ग्रहण छे. ॥ ५३६ ॥ पूर्वोक्त चतुर्दश उपकरणोथी व्यतिरिक्त अधिक उपकरणो पण आर्यिकाने थायछे तेज कहेछे. मूलः– ओगहणं तगपट्टो, अद्धोरुय चलणिया य बोधव्वा; अन्भ्यंतर बाहि नियं,सिणी य तह कंचुए चेव. ॥ ५३७ ॥ अर्थः– अवग्रहानंतक पट्टक एटले योनिने ढांकवानुं वस्त्र; अर्धोरुक ने चलणिका जाणवी. अभ्यंतर निवसनी तथा बाह्य निवसनी, तथा कंचुक; ॥ ५३७ ॥ मूलः– उक्कछिय वेकछिय, संघाडी चेव खंधकरणी य; आहो विहम्मि एए, अज्जाणं पस्स वीसंतु. ॥५३८॥ अर्थ उपकक्षिका, विकक्षिका, संघाटी तथा स्कंध करणी. ए आर्यिका संबंधि नियोध उपधिना पचीश भेद छे. ॥५३८॥

हवे अवग्रहानंतकादिक बोल सविस्तरपणे वखाणे छेः– मूलः– अह उग्गहणंतक नावसंठियं गुज्झ देस रक्कठा; तंतु पमाणे णेकं, घणमसिणं देह मासज्ज. ॥ ५३९ ॥ अर्थः– उग्गह एटले योनिद्वार ते सिद्धांतोनी संज्ञानो शब्द छे.

तेनुं अनतक एटले वस्त्र तेने अवग्रहानतक कहिये ते नाविकाना संस्थान जेवु करवु. एटले जेम वेडी मध्यनागे विशाल अने ठेडाना नागे सूक्ष्म होय ठे तेम जाणवु ते गुह्य प्रदेश रक्षणार्थे एटले ब्रह्मचर्य रक्षणार्थे गृहण कराय ठे ते गणना प्रमाणे एकज होय ठे ते वस्त्र ऋतुबीजपात संरक्षणार्थे घन एटले घाटु करवु जोईये मसृण ते पुरुष समान कर्कश स्पर्शने परिहरवाने अर्थे ते वस्त्र सुकोमल कराय ठे कारण के, जेवी स्त्रीनी योनी सुकुमाल होय ठे तेवा सुकुमाल वस्त्रनो स्पर्श थयाथी सजातीयने सजातीयथी संघातन परानव न थवा सारु कोमल वस्त्र करवुं तथा देहना प्रमाणनी बराबर ते वस्त्रनुं मान करिये केमके, कोईनो देह वारीक होय ने कोईनो देह स्थूल होय ते प्रमाणे वस्त्र पण करवु ॥५३९

हवे पटक वखाणे ठे – मूल – पट्टोवि होय एगो, देहपमाणेण सोउ नइयव्वो, ठायतो गहणत, कमिबद्धो मल्लकच्छो व ॥ ५४० ॥ अर्थ – पट्टो पण गणना प्रमाणे एक थाय ठे ते ठेला नागे बीटाकने बंध होवो जोइये पोहोलाईए चार आगलानो जोइये अथवा तेथी काई अधिक न्यून पोलो होय तो चिंता नही अने लाबाई स्त्रीनी कटी प्रमाणे करवी जेम के, कोईनी न्हानी कटी होय तेने पट्टो पण न्हानो जोइये ने कोईनी मोटी कटी होय तेने पट्टो पण मोटो जोइये ठे ते अवग्रहानतकनी आगलथी तथा पाठलथी ठेमानो नाग ढाकतो थको बाध्यामा आवे ठे ते बन्ने ठेडा बाध्याथी मल्लना काछनी परे दीठामा आवे ठे ॥ ५४० ॥

हवे अर्द्धोरुक कहे ठे मूल – अड्ढोरुओ वि तेदो, वि गिण्हिउं ठायए कमीनाग, जाणुपमाणा चलणी, असि वियालंखिया एव ॥ ५४१ ॥ अर्थ – अर्द्धोरुक एटले साथलने जे नजे ते अर्द्धोरुक जाणवु ते दोविके० पूर्वे कह्यां जे अवग्रहानतक अने पट्टो ते बन्ने गिण्हिउं के० गृहण करीने सर्व कटी नागने ठायए के० आछादन करे ढाकी मूके ते मल्ल चलनाकृति प्रमाणे जाणवु तथा जाणुपमाणा के० गूठणने प्रमाणे होयते चलणी के० चलनीका जाणवी ते सीवेली न होय पण तेथी कशोये करी केवल खूवांतरे बे जवाज वधाय ठे, जेम वलनिपीट एटले चर्मी पहेरीने नर्त्तकी वासनी ऊपर चडी जाय ठे ने त्या नृत्य करे ठे तेना जानु ऊघाडा रहे ठे ते प्रमाणे जाणवी ॥ ५४१ ॥

हवे अन्यतरनी असणी तथा वाह्यासणी एटले साडी कहे ठे–मूल – अतोनियतिणी पुण, लीण तरी जाव अद्धजघाओ, वाहिरगा पुण जा खलु, कमी य दोरेण पडिबद्धा ॥ ५४२ ॥ अर्थ – अर्तानिवसनी ते वली लीनतर आश्रीत

थाय कटीना ऊपरला भागथी मांमीने अर्द्ध जंघा सुधी थाय छे. ते परिधान काले ढीली पहेरवी; आकुलपणे जनमां हांसो न थाय माटे. अने बहिर्निवसनी कटीना उपरला भागथी लईने जावखुगा के० यावत् नीचे पगना गिरिया ढंकाय तेटली लांबी करवी. ए प्रमाणे साधवीना शरीरना नीचला भागना छविधिए उपकरणकह्यां

हवे ऊर्ध्व कायना उपकरण कहे छेः– मूलः– बएई अणु कुइए, उरोरुहो कंचुओ असिधियओ; एमेवय उकछिय, सानवरं दाहिणे पासे. ॥ ५४३ ॥ अर्थः– दीर्घता आश्रित एटले लंबाई पोताना हाथ प्रमाणे अडी हाथनी जाणवी; पोहोलाई एक हाथनी; अथवा पोत पोताना शरीरना प्रमाणे अणसीव्युं करवु; तेनी कसो बन्ने पासे बांधवी; एवुं कापालिकना कंचुकनी पठे कंचुक करवुं; तेथी उर अने स्तनोनुं आछादन थाय छे ते आ प्रमाणेः–जे आंगमां सहेलाईथी घाली शकाय; लगार पण आंग संकुचित थाय नही. एवी ढीली कंचुकी न होवाथी अति विचित्र विभागथी नयन तथा मनने अति अभिलापिणीय देखाय; माटे कंचुकनुं परिधान शिथिलज कह्युं छे. अने एमेवय के० एनीपरेज उकछी एटले कांखनी समीपे होय तेने उपकक्षिका कहे छे. एटले जे कुक्षीनुं आछादन करे ते. कंचुकनी पठे न सीवेली थाय छे ते चतुरस्र एटले समचोरस पोता पोताना हाथ प्रमाणे दोड हाथनी होवी जाये तेथी दक्षिण एटले जमणुं पाछुं अने पूठ ढंकाय छे, अने वाम पाछुं तथा वाम स्कंधने विषे बीटक व मेबांधी थकी पहेराय छे.॥५४३॥

हवे विकक्षिका कहे छेः–मूलः– वेगछियाउ पट्टो, कंचुक मुक्कछियं च छायंतो; संघामीओ चउरो, तछ डुहछक उव सयंमि. ॥ ५४४ ॥ अर्थः– उपकक्षिकाथी विपरीत लक्षणवालो पट्टो ते विकक्षिक थाय छे. तु शब्द उपकक्षिकाना साहृश्यपणाना अवधारणने माटे छे; अथवा माबापासे पहेरवानो विशेष कांचूओ जाणवो. अने बेउ उपकक्षिकनी ऊपर वाम पाशेथी पहेराय छे. अने संघाटकनेविषे उपरला वस्त्रो चार होय छे तेमां एक बे हाथवालुं उपाश्रयनेविषे काम आवे. ॥ ५४४ ॥

मूलः–दोन्नि ति हछा यामा, निरकछा एग एग मुच्चारे; उसरणे चउ हछा, निसम्म पछायणामसिणा॥५४५॥अर्थः–एक बे हाथनुं पहोलुं बे त्रण त्रण हाथ पोहोलां, एक चार हाथ पोहोलुं अने ए चारे साडा त्रण त्रण हाथ लांबां होवा जोइये; अथवा चार चार हाथ लांबा दीठामां आवे छे. तेमांनो बे हाथना विस्तारवालो उपाश्रय नेविषे उपयोगमां आवे छे; एटले तेने मूकी प्रगट देह करी कदाचित् साध्वी होय नही. अने बे जे त्रण त्रण हाथना विस्तारवालां होय छे तेमांनुं एक भिक्षाने अर्थे

एटले वोरवा जता ओढाय छे अने बीजुं पछी सरिखो वेष टालवा सारुउच्चारभूमि एटले स्थंडिलेजता ओढाय छे ए त्रण थया तथा अवसरणे एटले समवसरणनेविषे व्याख्यान शानलवा जाय छे त्यारे चोथुं चार हाथ विस्तारवालु ओढाय छे ते कन्नी छता ढाकवाने अर्थे जाणवु. केमके, साध्वीने त्या बेशवानो अधिकार नथी, किंतु कनीज रहेवी जोये छे ते कारण माटे खभाथी लईने पगसुधी शरीरने आछाद न कराय छे अने पूर्वे पेरेलो वेष पण ढकाय छे ए वस्त्र श्लाघादीप्तिने अर्थे म सृण एटले कोमल कराय छे ए चारे वस्त्रोनो जोपण नेलो परिनोग थतो नथी तो पण एईने गणना प्रकारे करी एकज रूपे जाणवु ॥ ५४५ ॥ हवे स्कध करणी क हे छे — मूल — खधगरणीउ चउ ह,छ विछडा वाय विहुय रक्खछा, खुज्ज कर णिओ कीरइ, रूववईण कुडह हेक ॥ ५४६ ॥ अर्थ — स्कधकरणी चार हाथ पहोली अने चार हाथ लाबी होय छे एटले समचोरस सरखी जाणवी ते प्राव रणने वात विधुतथी रक्षणने अर्थे चतु पुटी एटले चोवडी करीने स्कध ए टले खभाऊपर राख्यामा आवेछे ते स्कंध करणी सयति रूपवान होय तेने कुमह एटले कुरूप (कुब्ज) करवाने पण कख्यामा आवे छे पाछला नागनेविषे स्कध देशनी नीचे सवर्त्तित पणे कोमल वस्त्र पट्टकेकरी उपकक्षिक ने वैकक्षिक जे बाधेला हो यछे तेउने विरूपता करवाने माटे रखाय छे॥ ५४६॥ ए बासठमो द्वार पूरो थयो

अवतरण — हवे ‘ जिणकप्पियाण संखा उक्किठा एगवसहीएत्ति ’ एटले जिनकल्पीउनी सख्या उत्कृष्टे एक वस्तिमा केटली होय तेनो त्रेसठमो द्वार कहे छे — मूल — जिणकप्पियाय साहू, उक्कोसेण तु एग वसहीए, सत्तय हवति कह मवि, अहिया कइयावि नो हुंति ॥ ५४७ ॥ अर्थ —अही विनयवान शिष्यना अ नुग्रहने अर्थे अने किंचित् अप्रसिद्ध पणो होवाने लीधे अने आगलपण बीजा य थालदने कल्पे एनो प्रयोजन थासे ते माटे प्रथम जिनकल्पीना स्वरूपनुज निरुपण करेछे तत्र जिनकल्पनी इच्छा करनाराए पाछलीरात्रे एवी चितवना करवी के विशुद्ध चारित्रना अनुष्ठाने करीने मे आत्मानु हित कीधुं, तेम शिष्यादिक कख्या तेथी परनो हित पण कख्यो ते शिष्यो मारा गच्छनु पालन करवाने समर्थ थयाछे हवे विशेषेकरी आत्महितने अर्थे काई अनुष्ठान करवु उचित छे एवो विचार करीने जो पोतेज जा ण होय तो बाकीनु रहेलु आयु पोतेज परि आलोचन करे, अने पोते जो अजा ण होय तो बीजा अतिशयवान आचार्यने पूछे ने जो पोतालुं आयु थोडु होय तो नक्तपरिज्ञादिकमानु कोईपण मरण अगीकार करे जो दीर्घ आयु होय, ने पोतानो

जंघाबल क्षीण होय तो वृद्धावास पडिवजी रहे अने जो पुष्ट शक्ति छतां जिनकल्प ने आदरे तो तेनी प्रतिपत्ति थवाने अर्थे प्रथम पांच तुलनाए करीने आत्माने तोल वुं तद्यथाः— तवेण सत्तेणसुत्तेण. एगत्तेण बलेणय; तुलणा पंचहा वुत्ता, जिणकप्पं पडिवज्जओ. ॥ तुलना नावना परिकम्मं ए सर्व एका र्थिक छे. एना पडिवजण हार आचार्य, उपाध्याय, प्रवर्त्तक, स्थविर तथा गणावच्छेदक स्वरूप प्रायेकरी ए पांचज थाय छे. एओ पांच नावना ए करी जिन कल्पनी इच्छावाला छतां प्रथम आत्मानी नावना करे. अने अप्रशस्त कंदर्प देव किल्विष अनियोगिक असुर सम्मोह स्वरूप अप्रशस्त पांच नावनाने सर्वथा परिहरतो, तत्र प्रथम तपेकरी आत्माने नाववुं; तेमां क्षुधानो पराजय एवी रीते करवो के, जो देवादिके करेला उपसर्गादिकने सहन करतां छ मास सुधी आहार मले नही तो पण कांई बाधाने पामवुं नही. बीजी सत्व ना वनाएकरी नय निद्रानो पराजय करवो. ते पांच नेदेछे नय निद्राना जयने अर्थे रात्रिए सुतेला सर्व साधुओने विषे उपाश्रयमांज कायोत्सर्ग करवाथी प्रथम सत्व नावना थाय छे. अने द्वितीयादिक तो उपाश्रयथी बाह्यादि स्थानकोने विषे जा णवी. आहचः—" पढमा उवस्सवम्मी, बीया बाहिं तईय चउक्कम्मी; सुन्न घर म्मि चउत्थी, अह पंचमिया मसाणम्मी. " त्रीजी सूत्र नावनाए करी सूत्रोनो एवो तो दृढ परिचय करवो के, जेम पोतानुं नाम कोई समये पण नूलाय नही तेम कोइकाले पण सूत्र विस्मरण थाय नही. जेम के, दिवस अथवा रात्रे जे समये शरीरनी छायानो अनाव होय ते वखते पण सूत्रादिकना परावर्त्तनना अनुसारे स्तोक लव तथा मुहूर्त्तादिक प्रमाण सर्व सम्यक् प्रकारे जाणी शके. चोथी एकत्व नावनाए करी आत्माने नावता छतां संघाटक साधु प्रमुखनी साथे पूर्व प्रवृत्त आलाप सुख दुःख परस्पर पूछवुं तेनुं अथवा कथानो व्यतिकर करवुं इत्यादिक बाह्य ममत्वनो निराकरण ते मूल व्यवच्छेद करवो पछी देह तथा उपधि आदिक थी आत्माने निन्न जाणीने सर्वथा तेथी पण रहित थाय छे. ते अंतर ममत्वनो निराकरण जाणवो. पांचमी बल नावना बे प्रकारनी छेः— एक शरीर बलने बीजुं मनोधृतिबल. तेमां शरीर बल जिनकल्पीओनुं बीजा जनोथी अधिक होय छे, तेने तप प्रमुख करवाथी शिथिलता थई जवाने लीधे यद्यपि शरीरबल तेवुं रहेतुं नथी तथापि धृतिबले करी अत्माने एवी रीते नाववुं के जेम मोटा मोटा परिसह उपसर्गोथी कांई पण बाधा थाय नही. ए पांच प्रकारनी नावनाए करी जेणे पो ताना आत्माने नाव्यो छे; एवो जिनकल्पी सरिखो थको गच्छनेविषे रहेतो उपधि तथा

आहार विषयक वे प्रकारनी परिकर्मणा करे, १ तेमा ते जो पाणिपात्रनी लब्धिवत थाय तो ते प्रमाणेज परिकर्मणा करेछे, २ अने जो पाणिपात्रनी लब्धि न होय तो परिग्रह धारित्व परिकर्मणानेविषे यथायोग्य परिवर्त्तन करे, एटले यथायोग्य पात्राने धारण करे वली आहार परिकर्मणा ते त्रीजी पौरसीपे वाल अने चणादिक कठोर अंत प्रांत रुक्ष यथा – "ससठ मससठा, उद्धड तहअप्पलेवडा चेव, उग्गहिया पग्गहिया, उज्झिधम्मो य सत्तमि य" ए सात पिंमेपणामध्ये प्रथमना बे ने मूकीने बाकीना पाचमाना गमे ते बे गृहण करे तेमा पण एक नक्तनी ने बीजी पानकनी जाणवी ते आगमोक्त विधिए करी गठमा रह्यो थको तुलना करी पठी जिनकल्पनो अगीकार करतो ठतो समग्र सघने एकठो करे तेना अनावे पोताना समवायने एकठा करी पठी तीर्थकरनी समीपे तेना अनावे गणधरनी समीपे तेना अनावे चतुर्दश पूर्वधरनी सीमपे तेना असनवथी दश पूर्वधरनी पाशे तेना पण अलानथी वट पीपल तथा अशोक आदिनी समीपे मोटी विनूतिए करी युक्त जिन कल्प अगीकारकरे पठी पोताना पदे स्थापेला सूरि सहीत बाल वृद्ध, कुल गच्छ एउनी साथे विशेपे करीजे पूर्वना विरोध होय ते क्षमावे. तद्यथा – " जइ किंवि पमाएण, न सुट्टु नेवट्टियं मए पुवं, तं नेखामेमि अह, निस्सल्लो निक्कसाउ य ।१। आणद मसु पाय, कुणमाणा तेविनूमि गयसीला, खामति तं जह रिह, जहारिया खामिया तेण ।२। त्यार पठी पोताना पदनेविषे स्थापेला सूरिने तथा बीजा संघने अने साधुउने आवी शीख दियेछे यथा – पालेक्क सुगणमेयं, अप्पडिवद्धो य होज्ज सवछ, एसोच परपरउ, तुम पि अंते कुणसु एव ॥ १ ॥ पुवप्पवण विणयं, साहु पमाणसु विणयजोगेसु, जो जेण पगारेण, उववज्जइ तंच जाणेहि ॥ २ ॥

तथा –ओमो समराइणिउ, अप्पतरसु ओय मायण तुझे, परिनवह एस तुम्हवि विसेसउ सपय दुज्जा १ इत्यादिक शिक्षा दई, गच्छथी नीकली जता तेने साधुउ आनदे करी जोता थका ज्यारे ते दृष्टीथी अगोचर थई जाय त्यारे हर्षित थका पाठा वले ए रीते जिनकल्प पडिवजे पठी ते जिनकल्पी विचरता कोई ग्रामादिकनेविषे ज्या मासकल्प अथवा चतुर्मासादि करे त्या ठ नाग कल्पे तेओमाना जे दिवसे एकविनागमा फरी गोचरी करी होय ते ठेकाणे फरी सातमे दिवसे आवे, निक्षाचर्या तथा ग्रामातर गमन ए वन्ने त्रीजी पौरुपीएज करे चोथी पौरुषी तो ज्यां अवगाहे त्यां रहे नियमथी नक्तपान जे ठे ते पूर्वोक्त वे एषणाना अनिग्रहे

करी, ग्रहण करे; एपणा विषयेज बोले बीजा कोइनीसाथे जल्पे नही. उपसर्ग तथा परिसह उपना सहन करे; रोगनेविषे चिकित्सा करावे नही. तेनी वेदना बधी सहन करता छतां एकाकीज रहे. अनापाता संलोकादि दश गुणोपेत एवा स्थंमिलेज उच्चारादि करे; जीर्ण वस्त्रादिकनो पण त्यांज त्याग करे, प्रमार्जनादि परिकर्म विरहित वसतिनेविषे रहे. जो बेशवुं होय तो नियमथी उत्कट भूमिएज़ बेशे पण आसन उपर नवेशे; केमके, उपग्रहिक उपकरणोनो अभाव छे माटे. ए मास कल्पनोज विहार करे छे. मत्त मतंगज व्याघ्र सिंहादि सन्मुख आव्याथी उन्मार्गादि गमन करतां ईर्या समितिने मूके नही. एने श्रुत संपदा पण जघन्य थी नवमां पूर्वनो त्रीजो आचार वस्तु त्यां सम्यक् प्रकारे कालनुं परिज्ञान हो य छे. उत्कर्षेकरी संपूर्ण दश पूर्व जाणवा. एने प्रथम संघयण वज्रनी भीत समा न अवष्टंभ होय छे. एने १ लोच तो नित्य करवो कह्यो छे, २ आवसही, ३ नैषेधिकी, ४ मिथ्या दुःकृत, तथा ५ गृहस्थविषयक पृच्छा उपसंपदा लक्षण पांच सामाचारी थाय छे. केटलाएक आचार्यो कहे छे के, आवश्यकी, नैषिधिकी तथा गृहस्थोपसंपदा ए त्रण समाचारीओज थाय छे; केमके, एओ आराम निवासी होय छे तेथी ओपेकरी पृच्छादिकनो अभाव छे; इत्यादि जिनकल्पीनी बीजी पण समाचारीउ कल्पग्रंथादिकथी जाणी लेवी. तथा जिनकल्पक स्थिति प्रतिपादनार्थे आगलपण काममां आवसे तेथी केटलाएक द्वारो देखाडीये छे. तद्यथा– १ 'क्षेत्र द्वारं, २ काल द्वारं, ३ चारित्रद्वारं, ४ पर्यायद्वारं, ५ तीर्थद्वारं, ६ आगमद्वारं, ७ वेद द्वा र, ८ कल्पद्वारं, ९ लिंगद्वारं, १० ध्यान द्वारं, ११ गणनाद्वारं, १२ प्रव्राजनद्वारं, १३ अ भिग्रह द्वारं, १४ निःप्रतिकर्म द्वारं, १५ भिक्षा द्वारं, १६ पंथद्वारं चेति.' एओमांना तीर्थ, पर्याय, आगम, वेद, ध्यान, अभिग्रह, प्रव्रज्या, निःप्रतिकर्म, भिक्षा, तथा पथ, ए द्वा रो ओगणोतेरमां परिहार विशुद्धिना द्वारमां जे प्रमाणे कहेवाशे; तेमज अही जाणी लेवा अने क्षेत्र द्वारनेविषे जन्मना सद्भावेकरी पंदर कर्मभूमिनेविषे अने संहरणे करी अकर्म भूमिनेविषे पण थाय छे. काल द्वारे अवसर्पिणी तृतीय तथा चतुर्थ आरक मां जन्म थाय छे; व्रतस्थ तो पांचमां आरामां पण थाय छे. अवसर्पिणी नेविषे तो त्रीजा तथा चोथा आरामां व्रतस्थ थाय छे. जन्म आश्रयी तो बीजा आरामां पण देखाय छे. प्रतिभाग काल एटले दुःषम सुषमरूप कालनेविषे ज न्मना सद्भावे पण प्राप्त थायछे. केम के, महाविदेह क्षेत्रनेविषे सदा जिनकल्पी नो सद्भाव होय छे माटे. अने संहरणेकरी तो सर्व कालनेविषे थाय छे. चा

रित्र द्वारे प्रतिपद्यमान तो सामायक तथा छेदोपस्थापनीयज थाय तेमां मध्य ना बावीश तीर्थंकरोने वारे तथा महाविदेहमां सामायकनेविषे, अने प्रथम त था चरम जिनने तो छेदोपस्थापनीयनेविषे तेम पूर्व प्रतिपन्न सूक्ष्म संपराय तथा यथाख्यात चारित्रनेविषे पण थायछे, परंतु ते उपशम श्रेणीमांज थाय पण क्ष पक श्रेणीए न थाय केम के, "तज्जम्मे केवल पडिए हा जावाउ" इति वचना त् एटले तेने केवल ज्ञाननी उत्पत्ति थती नथी कल्प द्वारे करी तो स्थिति क ल्पनेविषे तथा अस्थिति कल्पनेविषे पण थाय छे लिंग द्वारे प्रतिपद्यमान बे प्र कारे थाय छे, एक द्रव्य लिंग ने बीजु जाव लिंग तेमां पूर्व प्रतिपन्न तो अवश्ये करी जाव लिंगे थाय, अने द्रव्य लिंगे जजना ते रजोहरणादिक कोईएक समये कोईये हरण कर्यो होय अथवा जीर्ण थयाथी पण तेनो अजाव थाय छे गण ना द्वारे प्रतिपद्यमान तो जघन्येकरी एकादि अने उत्कर्षे करी शत पृथक्त्व था य अने पूर्वप्रतिपन्न तो जघन्यथी तथा उत्कृष्टथी पण सहस्र पृथक्त्वज थाय छे, परंतु उत्कृष्टथी जघन्य थोडा होय छे, इत्यादिक स्वरूप आगमथकी विस्तारयुक्त जाणी लेवु हवे ए विषेज सूत्रना अनुसारे कहे छे – जन्म शब्दे गछथी बाहेर नीकलेलो साधु विशेष, तेनो कल्प एटले समाचारी, तेणे करी जे विचरे तेने जि नकल्पिक कहे छे ते जिन कल्पि साधुउ उत्कर्षथी एक वसतीनेविषे सात थाय छे; एथी अधिक आठ थता नथी अने कोई वसतिमां कोई समये न पण थाय यद्यपि एक वसतिनेविषे उत्कृष्टेकरी सात जिन कल्पीउ वसे छे, तथापि तेउ प रस्पर जाषण करता नथी तेउ एक ठेकाणे मली गया छता पण प्रत्येक एकाकी प्रतिदिन अटन करे छे, पण बीजानी साथे फरे अथवा रहे नहीं उक्तंच – " एगाए वसहीए, उक्कोसेण वसंति सत्त जिणा, अवरोप्पर संजासं, वयंति अन्नेते न्न वाहिं च " ॥ ५४७ ॥ ए त्रेसठमो द्वार पूरो थयो.

अवतरण – हवे " छत्तीस सूरि गुणत्ति " एटले सूरिना छत्रिश गुणोनो चोस ठमो द्वार कहे छे – अठविहा गणिसंपइ, चउग्गुणा नवरि हुंति बत्तीस, विण ओय चउन्नेउ, छत्तीस गुणा इमे गुरुणो ॥ ५४८ ॥ अर्थ – जेने गुणना समू हनी प्राप्ति थई छे, अथवा साधुना समुदायनी प्राप्ति थइ छे, एवा अतिशय वाला जे होय तेने गणी कहिये तेज आचार्य तेनी जे संपत् एटले जावरूप समृद्धि ते गणि संपत् कहेवाय छे, ते आचारादि जेदेकरी आठ जेदे छे ते वली एकेकना चार चार जेद होवाथी बत्रीश थाय. तेमां चार प्रकारनो विनय नाखिये त्यारे गुरु जे

आचार्य तेना बत्रीश गुणो थाय. तेमां प्रथम आठ संपदा आ प्रमाणेछेः—॥५४८॥

मूलः— आयार सुय सरीरे, वयणे वायण मई पओगमई ; एएसुसंपया खलु, अठमिया संगह परिन्ना. ॥ ५४९ ॥ अर्थः— १ आचार संपत्. २ श्रुत संपत्, ३ शरीर संपत्, ४ वचन संपत्, ५ वाचन संपत्, ६ मति संपत्, ७ प्रयोग मति संपत्, अने आठमी संग्रह परिज्ञा संपत्. तेमां प्रथम आचारनुं अनुष्ठान. तद्विषय जे संपत् ते आचार संपत्. अथवा संपत् एटले विभूति तद्विषय जाणवी. अथवा संपत् ते संपत्ति एटले प्राप्ति ते आचार संपत्. एवी आगल पण व्युत्पत्तिना अर्थनी भावना करवी. तेआचार संपत् चतुर्विध छे. मूलः— "चरणजुओ मयरहिओ, अनिययवित्ती अचंचलो चेव; जुग परिचय उस्सग्गी, उदत्त घोसाइ विन्नेया. ॥५५०॥ एनो भावः— चरण युत, मद रहित, अनियत वृत्ति अने अचंचल. तिहां चरण ते चारित्र कहिये; ते महा व्रत तथा श्रमण धर्म इत्यादि जाणवुं. ते सित्तेर स्थान स्वरूप छे. तेणे करी जे युक्त तेने चरण युत कहिये. बीजा वली 'संयम धुअजोग जुओ' एवो पाठ बोल छे. तेनो पण परमार्थ एज छे. केमके, संयम तेज चारित्र छे. तेने विषे ध्रुव योग समाधि तेणे करी जे युक्त पणो ते. तथा जाति, कुल, तप, तथा श्रुतादिकना उन्नवेकरी रहित तेने कहिये मद रहित. ग्रंथांतरें 'असंपग्रह' एवो पाठ छे. तेनो पण एज अर्थ जाणवो. केम के, सम्यक् प्रकारे प्रकर्षेकरी जाति, श्रुत, तप तथा रूपादि प्रकृष्ट लक्षण करी आत्मानुं ग्रहण एटले हुंज जातवंत छुं हुंज श्रुतवंत छुं इत्यादि रूपे करी अवधारण ते परिग्रह कहेवाय छे; जे प्रग्रह नही तेने कहीये अप्रग्रह. ते जाति प्रमुखने विषे उत्सुकता नही एवो अर्थ समजवो. अनियत वृत्ति एटले ग्रामादिकने विषे अनियत (अप्रतिबद्ध) विहार स्वरूप पणो जाणिये. तथा अचंचल एटले जेणे पोतानी इंद्रियो वश करेली छे. अन्यत्र 'वृद्धशीलता' एवो पाठ छे, तत्र वृद्ध शीलता एटले कामिनीना मनने मोहन करवाने वय तथा यौवनने विषे करि वर्त्तमान छतां पण निर्विकार स्वभावता एटले विकार उत्पन्न थाय नही. यतः "मनसिजर सान्निभूता जायंते यौवनेपि विद्वांसः ॥ मूढधियः पुनरितरे, भवंति वृद्धत्वभावेपि." ए गाथाना पूर्वार्द्धनो अर्थ थयो. हवे गाथाना उत्तरार्द्ध वडे बीजी श्रुतसंपत्ना चार भेद कहे छेः— तेमां सूचना मात्र सूत्र जाणवुं. एन्याये युग एटले युगमांहे प्रधान जाणीये; आगम परिचित एटले तेमां क्रमोत्क्रम वाचनादिक वडे परिचयवंत स्थिर सूत्र थाय ते; उत्सर्गी एटले उत्सर्गापवादे स्वसमय तथा

परसमयने जाणवु, उदात्त एटले घोपादि स्वरना प्रकार तेनी विशुद्धिनो कर नार, अन्यत्र 'बहु श्रुतता, परिचित सूत्रता, विचित्र, सूत्रता, तथा घोप विशु द्धि करता' एवो पाठ टीकामा आवे छे, तेनो पण अर्थ एज छे ॥ ५५० ॥

हवे त्रीजी शरीर सपदा चार प्रकारनी छे ते अर्द्ध गाथाये कहेछे —मूल —चउरसो कुटाइ, बहिरत्तण वज्जियो तवोसत्तो, ॥ अर्थ —तत्र १ चतुरस्र एटले आरोह परिणाह युक्त तथा लावी पोहोलाई ए प्रमाण युक्त, शरीर तथा २ अकुटाइ एटले सपूर्ण छे जेना हस्तादिक, तथा३ बधिरत्वादिथी वर्जित तेअविकल इद्रियवालो, समस्त इद्रियपूरण, तथा ४ दृढसहनत्वे करी बाह्याऽभ्यंतर भेदे करी तपनेविपे आसक्त एटले समर्थ जाणवो ए शरीर सपदाना चार भेद जाणवा. अन्यत्र तो '१ अरोह परिणाह युक्तता, २ अनवत्राप्यता, ३ परिपूर्णेंद्रियता, ४ स्थिर सहननता' एवो पाठ टी कामा आवे छे, एनो पण एज अर्थ थाय छे जे केवल अवद्यमान ते अवत्राप, जेनु अवत्रपण लज्जन होय तेने अनवत्राप्य कहिये, अथवा अवत्रापयित एटले लज्जित करवाने योग्य एटले शक्य अने अनवत्राप्य ते लज्जा करवा योग्य न होय तथा अवत्राप्य ते अहीन सर्वांगे एटले अलज्जाकर जाणवो ॥

हवे चोथीवचन सपदानाचार भेद कहेछे मूल —वाइ मुहुरत्त निस्सिय, फुडवयणो सपयावयणे ॥५५१॥ अर्थ —वादी, मधुर वचन, अनिश्रित वचन, तथा स्फुट वच न ए प्रकारना वचनेकरी वचन सपत् जाणवी तत्र १ वदनने वाद कहिये, एटले जेनुं प्रशस्त वादनु बोलवु छे अथवा जे अतिशयवान छे ते वादी आदेय वच न वालो जाणवो तथा २ प्ररुष्ट अर्थ प्रतिपादक कोमल सुस्वरता तथा गभीर तादि गुणोपेत होवाथी श्रोता जनना मनने आनद उत्पन्न करनार छे जेना वचन तेने मधुरवचन कहिये ३ राग द्वेपादिकेकरी ने नीकलेला एवा कलुपता सहित जेना वचन न होय, तेने अनिश्रित वचन कहिये, ४ स्फुट एटलेजेना व चन सर्व जनने सुबोध करनारा होय सुजन बोलवु होय तेने स्फुट वचन कहिये बीजा ठेकाणे तो आदेय वचनता, मधुर वचनता, अनिश्रित. वचनता, तथा अ सदिग्ध वचनता, एवो पाठ जणाय छे एनो अर्थ पूर्वनी पठज जाणी लेवो.॥५५१

हवे पाचमी वाचना सपदना चार भेद अर्द्ध गाथावडे कहेछे —मूल —जोग्गोपरिय ण वायण, निज्जविया वायणाय निव्वहणे अर्थ — तत्र १ परिणामिक गुणोपेत शि ष्योने जाणीने जेने जे सूत्र योग्य होय तेने ते आपी तेनो उद्देश तथा समुद्देश कराने तेने योग्यवाचक कहिये केम के, अपरिणामिकने सूत्रार्थ दीधाथी जेम

काचा घडामां नाखेलुं पाणी विनाशने पामे छे तेम तेने पण दोषनो संभव थाय छे माटे. पूर्वे दीधेला आलापकोने शिष्य प्रत्ये सम्यक् प्रकारे परिणमाव्या पछी बीजा आलापकनी वाचना आपे; तेने बीजी परिणत वाचन कहिये. वाचना एटले व्याख्यान, तेनो निर्यापयित एटले निर्वाह करनार, शिष्यने उत्साह उपजावीने क्र तावलो ग्रंथ पूरो करावे; पण वचमां मूकी दिये नही तेने त्रीजी निर्यापयिता कहिये. तथा निर्वाहण एटले अर्थनो निर्वाहक जाणवो. एटले पूर्वापर संगतिए करी पोते जाण छतां बीजाने कथने करी सर्व अर्थ समजावी दिये तेने चोथी निर्वाहण कहिये. ग्रंथांतरने विषे आम दीठामांआवे छेः—विदित्वा देशनं (१) विदित्वा समुद्देशनं पारिणामिकादि शिष्यने जाणीने इत्यर्थः परिनिर्वाप्य वचन ते पूर्वे नदीधेला आलापकने अनधिगम शिष्यने पुनः सूत्रदान देवुं. इत्यर्थः अने अर्थ निर्यापणा ते अर्थनी पूर्वापर संगतिनी गमनिका जाणवी. इत्यर्थः । हवे छठी मति संपत् चतुर्धा कहे छेः— मूलः— उग्गह इहा वापा, धारण मइ संपया चउरो. ॥ ५५१ ॥ अर्थः— अवग्रह, ईहा, आवाप, तथा धारणा. अवग्रहादिकनुं स्वरूप ब शों ने शोलमां द्वारमां विस्तारे कहेवाशे. तथा सातमी प्रयोग तेवादादि प्रयोजननी सिद्धिने माटे व्यापार जाणवो. ते प्रयोगना प्रस्ताव समयनेविषे जे मति एटले वस्तुनुं विवेचन करवुं तेने प्रयोग मति कहिये. तेनी चार प्रकारनी संपत् छे. मूलः— सत्ती पुरिसं खेत्तं, वत्थुं नाउं पउंजए वायं. ॥ अर्थः— शक्ति, पुरुष, क्षेत्र, तथा वस्तुने जोईने वाद करे. तेमां प्रथम शक्ति ज्ञान एटले वादादि व्यापार कालने विषे आ वादी महा बोलणहार देखाय छे तेने जीतवा जेटली मारामां शक्ति छे के नही! एवी रीते पोतानी शक्तिनो आलोचन करवुं, बीजुं पुरुष ज्ञान एटले आ प्रतिवादी पुरुष सौगत सांख्य वैशेषिकादिक अथवा कोई बीजो छे इत्यादि ने विचारी जाणी लईने वाद करे. त्रीजुं क्षेत्रज्ञान एटले आ क्षेत्र मर्यादा वालुं छे अथवा कोई बीजा प्रकारनुंछे अथवा कपटी छे किंवा निष्कपटी छे? तथा साधुभावित छे किंवा अभावित छे? इत्यादिक सारी रीते विमाशे. चोथी वस्तु ज्ञान एटले आ राजा अमात्यादि सभासदादि वस्तु दारुण अदारुण अथवा भद्रक अभद्रक छे के केम ? इत्यादिक विचारीने ते प्रमाणे निरूपण करे. ए प्रयोगमतिना चार भेद कह्या हवे आठमी संग्रह एटले स्वीकरण ते अंगीकार. तेनी परिज्ञा एटले जाणपणुं तेने परिज्ञा संग्रह कहे छे. तेनी संपत् चार प्रकारनी छे ते कहेछेः—मूलः— '' गण जोगं संसत्तं, सज्झाए सिरकगं जाणे. ॥ ५५२ ॥ अर्थः— तेमां प्रथम गण एटले गछ बाल, दुर्बल, ग्लान, गीतार्थ

यति समुदाय लक्षण तेने निर्वाह योग्य क्षेत्रनुं ग्रहण करवु ते गण योग्याप संग्रह संपत् प्रथमा जाणवी. बीजी लइकादि पुरुष ने योग्य देशनादि करवी ते संसक्त संपत् द्वितीया कहिये अथातरे तो निषद्यादि एटले संथारा प्रमुख उप करण मलिन नथाय तेने पीठ फलकोपादानात्मिका द्वितीया संपत् कहेल छे पण ए पीठ फलकादिकनुं ग्रहण थतु नथी, केम के, सिद्धांतने विषे अग्राह्रित छे माटे तथा जीत कल्पनेविषे —" पीठफलगाइ गहणे, नउ मइलिती ति संथा ई, वासासु विसेसेण, अन्न कालं तु गम्मए नउ ॥ पाणा सीयल कुथा, इयाय तो गहण वासासु" त्रीजी जेम समयने विषे कह्यु होय तेम सज्झाय प्रत्युपेक्ष णा भिक्षाटनोपधि समुत्पादन लक्षण ते स्वाध्याय संपत् तृतीया कही छे चोथी गुरु दीक्षाना आपनार तथा अध्यापक ते भणावनार रत्नत्रयाधिक प्रमुखनी उपधिनो वहेवु, विश्रामणनु करवु आव्यां थका उपाश्रयमा पेसतां माफानु लेवु इत्यादि शिष्यने सीखावे ते शिष्योपसंग्रह संपत् चतुर्थी जाणवी एवी रीते स ज्ञापरिज्ञा ए चार प्रकारे जाणवी एटले चार चार प्रकारे करी आठ प्रकारनी गणीनी संपदा वखाणी एटले ए वधा मली बत्रीस गुण थया ॥ ५५३ ॥

हवे चतुर्विध विनय कहेछे —मूल —आयारे सुय विणए, विक्खिवणे चेव होइबो धव्वा, दोसस्स परीघाए, विणए चउहे स पडिवत्ती ॥५५४॥ अर्थ —आचार विन य, श्रुतविनय, विक्षेपण विनय तथा दोष परिघात विनय एम विनयनेविषे चार प्रकारनी प्रतिपत्ति जाणवी जेणेकरी कर्म निवर्त्तन थाय तेने विनय कहि ये तत्र आचार एटले यतीनो समाचार ते आचार विनय चार प्रकारनो छे — एक संयम सामाचारी, बीजो तप सामाचारी त्रीजो गण सामाचारी चोथो एका कोविहार सामाचारी तत्र संयम ते पोते आचरे अने बीजाने ग्रहण करावे, ते मा जे सीदाए तेने स्थिर करे, अने संयमनेविषे जे उद्यत होय तेनी उपबृंहणा करे, ए प्रथम संयम सामाचारी जाणवी बीजी पाक्षिकादिकनेविषे पोते पण तप करे ने बीजाने पण करावे भिक्षाचर्याने अर्थे पोते जाय अने बीजाने पण तेमा प्रव र्त्तावे, ए बीजी तप सामाचारी कहिये त्रीजी गण सामाचारी ते पडिलेहणानेविषे बा लवृद्ध, तथा ग्लान प्रमुखनो वैयावृत्त्यादिकना कार्य प्रत्युपेक्षणानेविषे पोते उ द्यमपण करे अने बीजा अग्लान गणने तेम करवानी प्रेरणा करे तेने गण सामा चारी कहिये चोथी एकाकि विहार प्रतिमाने पोते आदरे अने बीजाने ग्रहण क रावे एने एकाकि विहार सामाचारी कहिये. ए पहेलु आचार विनय कह्यो हवे

बीजो श्रुतविनय पण चार प्रकारनो छेः— तत्र सूत्रनी वाचना शिष्यादिकने देवी ए प्रथम; तेना अर्थनुं यथार्थ व्याख्यान करवुं ए बीजो; हितवाचना एटले सूत्र अने सूत्रनो अर्थ तथा ए बन्ने पारिणामिक गुणोपेत शिष्यनी नावना करीने जेने जे योग्य होय तेने ते आपे ए त्रीजो, तथा सूत्र अथवा अर्थ निःशेष परिसमाप्ति सुधी वांचे पण अनवस्थितपणे अंतराले मूकी न दिये ते चोथो जाणवो. त्रीजो जेथी विक्षेप थाय तेने विक्षेपण कहे छे. ते विक्षेपविनय चार प्रकारनो छेः— तत्र मिथ्यादृष्टिने मिथ्या मार्गथी कहाडीने सम्यक्त्व मार्ग ग्रहण करावे ते प्रथम. बीजी सम्यक्दृष्टि छतां गृहस्थ होय तेने ग्रहस्थ नावमांथी कहाडीने चारित्र लेवरावे ते द्वितीय. त्रीजी सम्यक्त्व थकी अथवा चारित्र थकी पडी गएलाने ते नावमांथी कहाडीने फरी पूर्व स्थाने परिस्थापे ते तृतीय. चोथी जेम चारित्र धर्मनी अनिवृद्धि थाय ते प्रमाणे पोते प्रवृत्ते; अनेषणीय परिनोगादिकनो त्याग करे अने एषणीय परिनोगने धारण करे ए चतुर्थ. हवे क्रोधादिक जे दोष तेनो परिघात एटले विनाश तेज चोथो दोष परिघात विनय जाणवो. ए पण चार प्रकारनो छेः—क्रोधमां आवेला मनुष्यने देशनादिके करी शांत करवो अर्थात् तेनो क्रोधनो निर्घात एटले नाश करे, ते प्रथम. कषाय विषयादिके करी डुष्ट थयला ने तेवा नावथी निवर्त्तन करवुं ते द्वितीय. अने नक्तपान विषय अथवा पर समय विषय आकांक्षानुं निवर्त्तन करवुं ए तृतीय, तथा पोते क्रोध दोष आकांक्षा रहित छतां आत्महिते प्रवर्त्तवुं ते चतुर्थ. जाणवो. ए चार प्रकारना विनयने अंगीकार करे ए प्रमाणे ए सर्व मली छत्रीश गुणो गुरुना होय; अथवा ए छत्रीश गुणोवाला गुरु होय, ॥ ५५४ ॥

अथवा प्रकारांतरे बीजा छत्रीश गुण कहे छेः— मूलः— सम्मत्त नाण चरणे, पत्तेयं अठ अठ नेइल्ला; बारस नेयो य तवो, सूरि गुणा हुंति छत्तीसं. ॥ ५५५ ॥ अर्थः—सम्यक्त्व एटले दर्शनाचारना निःशंकितादिक, ज्ञान एटले ज्ञानाचारना काल विनयादिक अने चरण एटले चारित्राचारना ईर्यासमित्यादि ए प्रत्येकना आठ आठ नेद मलीने चोवीश नेद थाय. बाह्य अने अभ्यंतर ए बे प्रकारना तपना प्रत्येकना छ छ नेद होवाथी ते अनशनादिक बार नेद मलीने बीजा-छत्रीश नेद थाय छे॥५५५॥

हवे नंग्यंतरे करीने पण गुरुना छत्रीश गुणो कहे छेः— मूलः— आयाराई अठव, तह चेवय दसवि होइ ठियकप्पो; बारस तव छावस्सग, सूरिगुणा हुंति छत्तीसं. ॥ ५५६ ॥ अर्थः— आचार तथा श्रुतादिक पूर्वे कहेली आठ गणिनी संप

दा, तथा 'आचेलकुद्देसिय, सिज्झायर रायपिंम किइ कम्मे, वय जेठ पडिक्कमणे मास पज्जोसवण कप्पे' एवीरीते वक्ष्यमाण स्वरूप दशविधस्थित कल्प, तथा बार प्रकारनो तप, अने पूर्वोक्त स्वरूप छ अवश्यकादिक एटले सामायिक, चोवीशस्तव वंदनक, प्रतिक्रमणक, कायोत्सर्ग तथा प्रत्याख्यान लक्षण छ आवश्यक जाणवा ए सर्व मलीने छत्रीश गुणो थाय छे ए शिवाय बीजी पण गुरुना गुणनी छत्रीशी घणी छे पण अति विस्तारना भयथी ते इहा कहता नथी तोपण सोपयोगी प णाने लीधे तथा सुप्रतीत पणाथीआ कहिये छैये, 'देस कुल जाइ रूवे, संघयण धिई जुओ अणाससी, अविकच्छणो अमाई, थिर परिवाडी गहिय वक्को जिय प रिसो जिय निद्दो, मज्झत्थो देस काल भावन्नू, आसन्न लद्ध पइभो, णाणा विह दे स भासन्नू, पंच विहे अइआरे, जुत्तो सुत्तत्थ तदुभय विहिन्नू, आहरण हेउ कारण नय निउणोगाहणा कुसलो, ससमय परसमय विऊ, गम्भीरो दित्तिमसिवो सोमो, गुण सयल लिय जुत्तो, पवयण सार परिकहेउं ए प्रमाणे चार गाथाउनेविषे कहेला सूरीना छत्रीश गुणो दीठामा आवे छे तत्र युत शब्द प्रत्येकनी साथे लगाडवो, जेम के, देशयुत तथा कुलयुत इत्यादि तेमा १ साडी पचवीस आर्यदेश कहेवाय छे तेनेविषे जे उत्पन्न थयो होय ते देशयुत तेना समीपे सर्व शिष्यो सुखेकरी अध्ययन करे तेथी देशनुं ग्रहण कर्युं २ कुल ते पिता संबंधी जाणवु, जेम के, लोक व्यवहारे करी आ इक्ष्वाक कुलनो छे एम कहेवाय छे तेणे करी युत होय ते पडिवज्या अर्थनो निर्वाह करे ३ जाति ते माता संबधी जाणवी तेणे करी युक्त ते विनयादि गुणोपेत थाय छे ४ रुप युत ते लोकमा बहुमान पामनारो होय छे, जेम के, 'यत्राकृतिस्तत्र गुणावसतिति वादात्' एटले ज्या आकृति हो य त्या गुणो वशे छे एवी वदता छे केमके, कुरूपने अनादेय पणानो प्रसंग था य छे एटले तेणे क्याय मान मलतु नथी ५ संहननेकरी विशिष्ट शरीरनी सामर्थ्य रूपे करी युक्त होय ते व्याख्या करता थाकी जाय नही ६ धृति ते विशिष्ट म ननु अवष्टंभन एटले धैर्य तेणे करी युक्त होय ते अति गहन अर्थनेविषे पण मु झाय नही ७ अनाशंसी एटले जे श्रोताउनी पाशेथी वस्त्रादिकनी आकाङ्क्षा करे नही ८ अविकत्थन एटले अतिबहु भाषी नही जेम के, कोईए थोडोपण अप राध कर्यो छता तेनु उत्कीर्तन एटले मुखथी वारवार कही बतावबु एवा विक त्थन रहित होय ९ अमायी एटले मूर्खताए करी रहित कपट रहित १० स्थिर एटले अतीशये करी निरंतर अभ्यासने लीधे जेने अनुयोगनी परिपाटी स्थिर थई

छे, ते स्थिर परिपाटी. तेनुं मन सूत्र अथवा अर्थनेविषे लगार पण स्खलीत थतुं नथी ११ ग्रहीन वाक्य ते उपादेय वचन एटले तेनुं स्वल्प वचन छतां पण महा अर्थनी पठे नासे १२ जित पर्षद ते मोटी पर्षदानेविषे पण क्षोभने पामे नही १३ जितनिद्रा एटले जेने निद्रा थोडी होय ते. रात्रे सूत्रार्थनी भावना करतो पण निद्रा ये पीडाये नही १४ मध्यस्थ एटले सर्व शिष्योनी उपर समान चित्त वालो; १५ देश १६ काल १७ भावज्ञः एटले जे देश काल तथा भावनो जाणनार होय ते सुखेकरी विहार करे अथवा शिष्योना अभिप्रायने जाणीने तेउने सुखेकरी वर्त्तावे (ए त्रण गुण साथें छे) १७ आसन्नलब्ध प्रतिभः तत्र आसन्न एटले तत्क्षणेज जेने कर्मना क्षयोपशमावरण विना प्रतिभा एटले परतीर्थी आदिकने उत्तर देवा नी शक्ति प्राप्त थई छे ते १७ नानाविध देशभाषज्ञः एटले जे नाना प्रकारना देशो नी भाषाउने जाणतो होय ते नाना देशोना शिष्योने सुखेकरी शास्त्रोनुं ग्रहण क रावे अने ते ते देशना जनोने ते ते भाषण करी धर्म मार्गनेविषे आणे. तथा ज्ञा नादिक पांच प्रकारना आचारे करी युक्त ते पोते आचारनेविषे अवस्थित छतां बीजाने आचारमां प्रवृत्ति करावावाने उद्युक्त करे पण जो पोते आलस्य होय तो बीजानी प्रवृत्ति करावी शके नही ए पांच गुण मेलवंता चोवीस थया २५ सूत्रा र्थ तदुभय विधिज्ञ ते आमः—सूतार्थ तथा तदुभयनी चतुर्भंगी उपजे तेमां प्रथम सूत्र पण अर्थ नही; बीजो अर्थ पण सूत्र नही; त्रीजो सूत्र तथा अर्थ बन्ने अने चोथो सूत्र पण नही ने अर्थपण नहीए चार भांगामांथी त्रीजा भांगना ग्रहणने अर्थें तदुभय ग्रहण कह्युं छे ते माटे सूत्रार्थ तदुभय विधिज्ञ जाणवो २६ आहरण हे तु तथा उपनयमां निपुण होय तेमां आहरण शब्दे दृष्टांत लेवुं अने हेतु ते बे प्रकारनो छेः— एक कारक ने बीजो ज्ञापक तेमां कारक ते जेम घटनो कर्त्ता कुंभ कार होय छे तेम जाणवुं अने ज्ञापक ते जेम अंधकारनेविषे घटादिक पदार्थनो प्रकाश करनार दीपक होयछे तेम जाणवुं उपनय ते उपसंहार एटले जे दृष्टांते करी दीठेला अर्थ तेने सरिखा सुयोजन करवुं इति भाव; अने पाठे करी तो क्यांक उपनयने स्थानके कारण कहेछे ते कारण नो अर्थ नयनिमित्त जाणवु नैगमादि क नउनेविषे निपुण ते आहारण हेतु उपनय निपुण कहिये. तेज आचार्य श्रो तानी अपेक्षाए एटले तेनी प्रतिपत्तिना निरोधथी क्यांक दृष्टांतेकरी उपन्यास करे २७ क्यांक हेतु देखाडी समजावे अने २७ क्यांक उपनय एटले ते निपुण पणे सम्यक् अधिकृत अर्थनुं यथार्थ वर्णन करे. २७ नय निपुणपणे नयना कथनना

अवसरे सम्यक् सप्रपंच विवक्ते करी नयने वापरे जे नय ज्या लागतो होय तेने त्यां जोडे ३० ग्राहण कुशल एटले प्रतिपादन करवानी शक्तिये युक्त ३१ स्वसमय एटले पोताना शास्त्रनो जाण तेमज ३२ परसमय एटले परना शास्त्रनो जाण तेने कोईएक परदर्शनीये आक्षेप कर्यो छते तेनो निरवाहकरे ३३ गंभीर एटले अतुच्छ स्वभाव ३४ दीप्तिमान एटले जेनो परवादी तिरस्कार करी शके नही ३५ शिव ते कोपथी रहित अथवा ज्या ज्या विहार करे त्या त्या कल्याणनो करनार अने ३६ सौम्य एटले शात दृष्टि ए प्रकारे छत्रीश गुणेकरी सहित गुरु जाणवा अने उपलक्षणथी ए कहेला गुणोथी बीजा पण गुणो जेवा के, औदार्य धैर्य स्थैर्य गांभीर्यादि के करी शशधरकर निकर कमनीयेरलंकृत प्रवचनो पदेशक गुरु होय छे तथा चाह – गुण सयल लिउक्कत्तो पवयण सार परिकहेउंति अथवा मूल गुणो तथा उत्तर गुणो जाणवा एवा छेकडोगुणो एकरी कलित एटले युक्त, समीचीन ते प्रवचन एटले द्वादश अगनो सार एटले अर्थ कथन करवा समर्थ यदुक्तं – गुणसुछिवस्स वयण, घण परिसित्तोय पावउ भाई, गुण हीणस्स न सोहइ, नेह विहूणो जह पईवो ॥ ५५६ ॥ एचोसठमो द्वार थयो

अवतरण – हवे ' विणउ बावन्ना भेय पम्हि जिन्नोत्ति ' एटले बावन भेदे करी विनयनो पासठमो द्वार कहे छे – मूल – तिछयर सिद्धकुल गण, सघ किरिय धम्म नाण नाणीण, आयरिय थेरु वज्ञा, य गणीण तेरस पयाणि ॥५५७॥ अर्थ – तेमां तीर्थंकरादि स्वरूप तेर पद जाणवा तत्र तीर्थंकर अने सिद्ध ए बे प्रसिद्ध छे, त्रीजु कुलपद ते नागेद्र कुलादिक जाणवु, चोथु गण पद ते कोटिकादि कहिये, पांचमु पद सघ प्रसिद्ध छे, छठुं प्रतीत क्रिया ते अस्तिवाद रूप समजवी, सातमुं पद धर्म ते क्षमादि दशविध श्रमणधर्म कहेवु, आठमुं पद ज्ञान ते मत्यादि कहेवाय छे, नवमु पद ज्ञानी ते ज्ञानवान जाणवु, दशमु आचार्य पद ते पाच प्रकारनो आचार पालनार, अग्यारमु स्थविर पद ते सयमनेविषे सीदायलाने स्थिर करवानो हेतुवत, बारमु उपाध्याय पद प्रसिद्ध छे, अने तेरमु गणी पद ते केटलाएक साधुना समुदायनो उपरि भूत जाणवो ॥ ५५७ ॥ हवे ए प्रत्येक पदनो चार चार प्रकारे विनय थाय छे ते कहे छे – मूल – अणसायणा य भत्ती, बहुमाणो तह य वस्र सजलणा, तिछयराई तेरस, चउग्गुणा हुति नायव्वा (बावन्ना) ॥ ५५८॥ अर्थ – प्रथम आशातना एटले जात्यादि हीलना, ने तेना अभावे अनाशातना जाणवी, ते अनाशातना सदैव तीर्थंकरादिकोनी करवी बीजो भक्ति

विनय ते उचित उपचार रूप अथवा प्रतिपत्तिरूप कहिये. त्रीजो बहुमान विन य ते तेने विषेज अंतरंग प्रतिबंध विशेष जाणवो. अने चोथो वर्णसंज्वलन वि नय तेमां वर्ण एटले कीर्त्ति अने संज्वलन एटले प्रकाशवुं; अर्थात् कीर्त्तिनुं प्रक टन करवुं ते जाणवो ए प्रकारे करी तीर्थंकरादिक प्रत्येक पदना अनाशातनादि चार चार विनय होवाथी तेरने चारथी गुणतां बावन विनय थाय॥ ५५७॥ एपांसठमो द्वार

अवतरणः— हवे 'चरणंति' एटले चरण सत्तरिनो छासठमो द्वार कहे छेः—

मूलः— वय समण धम्म संयम, वेयावच्चं च बंभगुत्तीउ; नाणाइतियं तव कोह निग्गहा इइ चरणमेयं. ॥५५८॥ अर्थः—प्राणातिपात तथा मृषावाद विरमणादि पांच व्रत जाणवां; श्रमण एटले साधु तेनो जे धर्म ते श्रमण धर्म क्षांति मार्दवा दिक दश प्रकारनो जाणवो. सं एटले एकी भावे करी यम एटले नियम अर्थात् उपरम ते सत्तर भेदे संयम जाणवो. जेनी कार्यादिकनेविषे योजना होय तेने कहिये. व्यावृत तेनो जे भाव तेने कहिये वैयावृत्य; ते आचार्यादि भेदे करी दश प्रकारनुं जाणवुं. ब्रह्मचर्यनी जे गुप्तीओ तेने ब्रह्मचर्य गुप्त कहिये ते वसति आ दिक नव प्रकारे छे. जेणे करी वस्तुनो स्वरूप जणाय तेने कहिये ज्ञान ते अभि निबोधिकादि जाणवुं ते छे जेने आदि ते ज्ञानादि शब्दे करी सम्यक् दर्शन चारि त्रनुं ग्रहण थाय छे. ज्ञानादिकनी जे त्रिक तेने ज्ञानादित्रिक कहिये. तप ते द्वा दश प्रकारे अनशनादि जाणवो. क्रोधादिचारनो जे निग्रह; बहु वचन जे छे ते मान माया तथा लोभना निग्रहने अर्थे जाणवुं. एटला प्रकारनुं चारित्र थायछे. 'कोह निग्गहाई चरणमिति' ए पाठे करी क्रोधनिग्रह छे जेनी आदमां एवा मा ननिग्रहादि कदंब ते क्रोध निग्रहादि तेनुं जे चरण एटले अवसेय जाणवुं. अ हीं कोई सहृदय एटले पोताने पंभित पणेमानतां एवुं बोले छेः—

आशंकाः— गुप्तिओ चोथा व्रतनी अंतर्गत होवाथी तेनाथी भिन्न कहेवाय नही. वली ब्रह्मचर्य व्रतनो परिकर गुप्तिउ जे कह्यो छे त्यारे प्राणातिपात तथा वि रमणादि एक एक व्रतने परिकर भूत भावना पण कह्यो; तथा ब्रह्मचर्यगुप्ति क होछो तो चोथो व्रत म कह्यो. वली ज्ञानादित्रिकनुं ग्रहण करवुं संभवतुं नथी. किंतु ज्ञान अने सम्यक् दर्शन ए बे नेज ग्रहणकरो पण चारित्रनुं ग्रहण तो व्रत ना ग्रहणथीज थयो तेमज श्रमण धर्मना ग्रहणथी संयमनुं ग्रहण अथवा त पनुं ग्रहण फोकट थाय माटे संयम तथा तपनो त्याग करीने श्रमण धर्मनो उ पन्यास करवो योग्य छे. वली तपनुं ग्रहण कर्याथी वैयावृत्यनो ग्रहण निरर्थक

थशे, केमके, वैयावृत्य तो अतर्गतज कह्यु छे वली क्षांत्यादि धर्मनु ग्रहण क स्याथी क्रोधादिकना निग्रहनुं ग्रहण व्यर्थ थशे एम परिनाव्यमान गाथा अत्यंत ज्ञिन्न तथा शुष्क आगी पाछी दीठामा आवे छे

समाधान – (चतुर चक्रवर्त्ति उत्तर कहे छे) व्रतनु ग्रहण कस्याथी गुप्तिओ जुदी कहेवाशे नही एवु जे ते कह्यु ते अयुक्त छे केमके, चतुर्थ व्रतनु निरपवा दपणु दर्शाववाने अर्थे ब्रह्मचर्यव्रतनी गुप्तिओ जुदी कही छे. यदुक्तमागमे – न व किंचि अणुन्नाय, पडिसिद्ध वावि जिणवरिंदेह, मुत्त मेहुण नाव, न विणान राग दोसेहिंति अथवा प्रथम तीर्थकर तथा चरम तीर्थकरने परिग्रह व्रतथी जिन्न ए चोथो महाव्रत होय छे एम एनी ज्ञापनाने अर्थ जुदो करीने नेदनो उपन्यास कस्यो छे वली जे ते कह्यु के, व्रतना ग्रहणे ज्ञानादि त्रिकनुं ग्रहण न करवु, किं तु ज्ञान ने दर्शननेज लेवा केमके, चारित्र ते व्रत ग्रहणना अतर्नूतज आवी जा य छे तेपण अयुक्त छे जे कारण माटे चारित्रव्रत जे छे ते एक अशे सामायिक आदि प्रकारमाथी लीधु छे बाकीना चार अश हजी ग्रहण कस्या नथी तेने अ र्थे ज्ञानादि त्रयनो उपन्यास कस्यो छे वली जे ते कह्यु के, श्रमण धर्मना ग्रहणने विषे सयम तथा तपनो अंतरनाव थाय छे, केमके, श्रमण धर्मनु ग्रहण कस्या थीज तेनुं ग्रहण थाय छे ए पण बोलवु असगत छे जे कारण माटे सयम अने तप ए बे मोक्षना प्रधान अग छे माटे एओनु जुदु उपादान कह्यु छे

आशका – सयम अने तप ए मोक्षना प्रधान अग केम छे?

समाधान – नवा कर्मना आश्रवनो जे सवर करवो तेनो हेतु सयम छे अने पूर्वोपार्जित कर्मना क्षयनो हेतु तप छे ते कारण माटे एओनु प्रधान पणु छे एथीज श्रमण धर्मनेविषे गृहण थता छता पण प्रधानपणाने लीधे एओनो जुदो नेद उपन्यास करेलो छे एविषे आवो न्याय दीठामा आवे छे के, 'ब्राह्म णो आव्या अने वसिष्ठ पण आव्यो' एटले वसिष्ठनो ब्राह्मणोमा समावेश छता पण अन्य उपयोगने वास्ते जुदोज कह्यो छे वली तु कहे छे के, तपना ग्रहण थी वैयावर्त्यनु पण ग्रहण थाय छे माटे तेनु नेदेकरी जुदु उपादान करवु योग्य नथी ते पण तारु कहेवु सारु नथी, केमके, पोते बीजाने उपकार करवो एणे करीवैयावर्त्यनु प्रधान पणु छे, ते रीते बाकीना अनशनादि तपना नेदनु प्रधानपणु नथी तेथी नेदे करी उपन्यास कह्यु छे वली ते कह्यु के, श्रमण धर्म ना ग्रहणथी क्रोधादिकनो निग्रह जुदो कहेवो नही, ए पण बोलवु रूडु नथी.

केमके क्रोधादिक जे चार छे ते बे प्रकारना छेः–एक उदीर्ण अने बीजा अनुदीर्ण. तेमांना उदीर्णोनो जे निग्रह ते क्रोधादि निग्रह जाणवो, अने अनुदीर्णोनो तो तेओना उदयनुं निरोधन जे क्षांत्यादिरूप ते जाणवाने अर्थे जुदुं उपादान कर्युं अथवा वस्तु त्रण प्रकारे ग्रहण करवी. तेमां एक ग्राह्य बीजी हेय ने त्रीजी उपादेय. तेमां क्षांत्यादिक उपादेय करवा योग्य छे अने क्रोधादिक त्याग करवा योग्य छे माटे ए निगृहीतव्य छे. एटला माटे ए उपन्यासकरेलो सर्व अनवद्य छे.॥५५९॥

हवे एविषे पोते सूत्रकार अवयवेकरी कहेछेः– मूलः– पाणिवह मुसावाए, अदत्त मेहुण परिग्गहे चेव; एयाइ हुंति पंचउ, महव्वयाइं जईणं तु. ॥५६०॥ अर्थः– पदने देशेकरी पदना समुदायनो उपचार थाय छे. पाणिवहने ग्रहणे प्राणिवध विरति एम कहेवो एवी रीते मृषावादादिकनेविषे पण जाणवुं. तत्र प्राणीउ एटले त्रस तथा स्थावर जीवोनी १ अज्ञान, २ संशय, ३ विपर्यय, ४ राग, ५ द्वेष, ६ स्मृतिभ्रंश, ७ योगदुप्रणिधान तथा ८ धर्मानादर रूप अष्टविध प्रमादना योगेकरी वध एटले हिंसा करवी तेने कहिये प्राणिवध तेथकी विरति एटले सम्यक् ज्ञान श्रद्धान पूर्वक जे निवृत्ति ते प्रथम व्रत जाणवुं. बीजो मुसावाए एटले अलीक वचन अथवा जूठुं बोलवुं. ते प्रिय पथ्यने तथ्य वचन तेना परिहारे करी जे भाषण करवुं तेने कहिये मृषावाद तेथकी जे विरति ते बीजुं व्रत जाणवुं. तत्र प्रिय वचन एटले जे सांभळ्याथी चित्तनेहर्ष ऊपजावे पथ्य एटले आगामिक काळनेविषे जे हितकरनार थाय; तथ्य एटले सत्य ए तथ्य छता पण व्यवहारनी अपेक्षाएकरी अप्रिय बोलवुं नही जेम के, चोरने कहेवु के तुं चोर छे; अने कुटणीने कहेवुं के तुं कुटणी छे. एम कह्याथी तेने अप्रिय लागवाथी तथ्य न कहेवाय. अने बीजो तथ्य थको पण जे अहित छे जेम के वनमां जतां कोई पारधीए पूछ्युं के, अंहीथी कोई मृगजुं जतुं तमे जोयुं के, तेने जो तथ्यने अनुसरीने साचे साचुं कहिये के पणे जाय छे तो तेनो घात थयाथी पाप लागे. माटे एवा स्थले सत्य भाषण करवुं. ते पण तथ्य कहेवाय नही. त्रीजुं अदत्त एटले धणीए न आपेलानुं आदान एटले ग्रहण करवुं तेने कहिये अदत्तादान ते अदत्त स्वामी, जीव, तीर्थंकर, तथा गुरु ए चार प्रकारनो छे तेमां तृण, काष्ट, तथा पाषाणप्रमुखना मालके न दीधां छतां जे लई लेवुं तेने स्वाम्यादत्त कहिये; बीजो स्वामीए दीधेलुं छतां जीवे न दीधुं होय जेम के पोते प्रव्रज्या लेवाना परिणाम रहित छतां तेनां माता पितादिके पुत्रादिकने गुरुने अर्पण कर्यो होय अथवा सचित्त पृथ्वी काया

दिक चीज तेना स्वामीए आपी ठता तेना अधिष्टाता जीवनी दीधल कहेवाय न
ही ते जीवादत्त कहेवाय त्रीजो तीर्थंकरादिके करी निषेध करेला जे आधाकर्मी
आदिक अन्न तेनु ग्रहण करवु ते तीर्थंकरादत्त कहेवाय ठे अने आधाकर्मी
आदि दोषरहित पदार्थ तेना स्वामीए दीधेलो ठता पण गुरुनी अनुज्ञा विना जे गृ
हण करवो तेने गुरु अदत्त कहेठे तेथी जे विरमवु ते त्रीजु अदत्तविरमण व्रत
जाणवु चोथो मैथुन एटले स्त्री तथा पुरुषनु द्व एटले जोमु तत्संबंधी जे क
र्म तेने मैथुन कहेवु. तेथी जे विरति ते चतुर्थ व्रत जाणवु पाचमो जेथी परिके०
समस्तप्रकारे ग्रहणके० आदान थाय तेने परिग्रह कहिये अथवा परिग्रहणने
परिग्रह कहिये ते परिग्रह धन, धान्य, क्षेत्र वास्तु, रूप्य, सुवर्ण, चतुष्पद, द्वि
पद तथा कुप्य नेदेकरी नव प्रकारनो ठे तेथी विरति एटले जे मूर्ढानो परिहार
जे निवृत्ति ते पाचमो व्रत ' मुछापरिग्गहोवुत्तो ' इति वचनात्, इत्यादि ठता पण
तृष्णा रहित मनने प्रशम सुख सप्राप्तिएकरी चित्तना विभ्रम पणानो अनाव ठे ए
कारण माटे धर्मना उपकरणने धारण करनारा मुनिने पण शरीर तथा उपकर
णोनेविषे ममत्व न होय तेथीज ते निर्ममत्व कहेवायठे एविषे तीर्थकर गणधरादि
के कह्यु ठे के, वस्त्र पात्र उपकारि धर्म साधन निमित्ते पूर्वोक्त रीते धारण कस्या
ठता देहनी पठे परिग्रहण करवु नही अने जो मने करी राख्या होय तो यती
ने ए मूर्ठा सहित थायठे चेव शब्द एवकारनेअर्थे ठे तेथी प्रथम तीर्थंकर अ
ने चरम तीर्थंकरोने चार व्रतो नथी होता पण पांच पूरा होयठे एवु जणाव्युं
जे व्रतोनी वृद्धि करे अथवा नियमोनी प्रौढी करे तेने महाव्रत कहिये एने
सर्व जीवादि विषयपणे करी महाविषयपणु ठे उक्तच – " पढमम्मि सव्वजीवा,
बीए चरिमे य सव्व दव्वाई, सेसा महव्वया खलु, तदेकदेसेण दव्वाण " तेहोज
इव्यने एक देशे ठे माटे ॥ ५६० ॥

हवे श्रमण धर्म कहेठे – मूल – खतीय मद्दव ज्जव, मुत्ती तव सजमेय वो
धव्वा, सच्च सोय आकिंचण च बन च जइधम्मो ॥ ५६१ ॥ अर्थ – १ क्षांति
एटले क्षमा शक्तिमान वा अशक्तिमान ठता सहन परिणाम ते क्षमा २सर्वथा क्रो
धनो परिहार ते मृड एटले अस्तब्ध तेनो जे नाव अथवा कर्म जे अनुद्वेकपणे
नीचीवृत्तिए प्रवर्त्तवु माननो परिहार तेने मार्दव कहिये ३ रूजु एटले अवक्रपणु
तेनो नाव अथवा कर्म, तेने आर्जव कहिये एटले मन वचन कायायेकरी वि
क्रियानो जे अनाव ते माया रहितपणु कहिये ४ मुक्ति एटले मोचन ते वाह्य अने

अभ्यंतर वस्तुनेविषे तृष्णानो विछेद एटले लोजनो परित्याग जाणवो. ५ तप ए टले जेणेकरी रसादि सात धातुओ अथवा ज्ञानावरणीयादि कर्म तापने पामेने तेनेकहिये तप ते अनशनादि नेदोएकरी बार प्रकारे जाणी लेवुं. ६ संयम ते आश्रवनिविरति लक्षण जाणवुं. ७ सत्य ते ज्यां मृषावादथी विरमवुं तेने जा णवुं. ८ शोच ते संयमप्रते निरुपलेपता अथवा निरतिचारपणुं जाणवुं. ए जेने किंचित द्रव्यादिक न होय तेने अकिंचन कहिये. तेनो जे नाव तेने कहिये आ किंचन्य, उपलक्षणथी ए जे शरीर तथा धर्मोपकरणादि छे तेओनेविषे निर्ममत्व ने आकिंचन्य कहिये. १० नवविध ब्रह्मचर्यनी गुप्तिओ तेनेविषे पोताना पुरुषा कारनुं रुंधवुं ते ब्रह्मचर्य ए दश प्रकारनो यतिधर्म छे. ॥ ५६१ ॥

बीजा वली आवी रीते पाठ करे छेः– खंती मुत्ती अज्जव, मद्दव तह ला घवे तवे चेव; संयम वियाग किंचण, बोधवा बंनचेरे य. ॥ लाघव ते द्रव्यथी अल्प उपधिपणुं, अने नावथी गोरवतानो परिहार एटले त्याग. ते सर्व संगथी मुक्त थवुं. अथवा यतिओने वस्त्रादिकनुं देवुं बाकीनुं पूर्वनी परे जाणी लेवुं. ॥ ५६१ ॥

हवे संयम धर्म सतर प्रकारें कहे छेः– मूलः– पंचासवाविरमणं, पंचिंदिय निग्गहो कसायजओ; दंमत्तयस्स विरई, सतरसहा संयमो होई. ॥ ५६२ ॥ अर्थः– आश्रुयतेके० जेणे करी कर्मोनुं उपार्जन थाय छे तेने कहिये आश्रव. ते नवां कर्मो बंधावाना हेतुओ ते १ प्राणातिपात, २ मृषावाद, ३ अदत्तादान, ४ मैथुन अने ५ परिग्रह ए पांच नेदे जाणवो. ए पांचेथकी जे विरमवुं एटले नि वर्त्तन थवुं तेने पंचाश्रव विरमण कहियें. इंद्रियो ते स्पर्शन, रसन, घ्राण, चक्षु, तथा श्रोत्र लक्षण पांच जाणवी. तेओनो निग्रह एटले नियममां राखवुं, अर्थात् स्पर्शादि विषयोनेविषे लंपटताना परिहारे करी वर्त्तवुं. तेने पंचेंद्रिनिग्रह कहियें कषाय ते क्रोध मान माया तथा लोज लक्षण चार जाणवा. तेओनो जय ए टले जे उदय थया होय तेने विफल करवा अने जे अनुदित होय तेने अनुत्पा दनेकरी रोकी राखवा. ते क्रोधादिचारनो त्याग जाणवो हवे दंम त्रणते चारित्र रूप ऐश्वर्यना अपहारे करी आत्माने दंमावचो अथवा असारपणे करिये. ते दुःप्रयुक्त मन वचन ने काय तेनी जे त्रिक ते दंमत्रय. तेनी जे विरति एटले अशुज प्रवृत्तिथी निरोध ते दंडत्रय विरति एवी रीते सत्तर प्रकारे करी संयम थाय छे. ॥ ५६२ ॥

अथवा बीजा प्रकारे संयमना सत्तर नेद थाय छे ते आ प्रमाणे मूलः–पुढवि दग अगणि मारुय, वणसइ बि ति चउ पणिंदिया जीवा; पहुप्पेह पमज्जण, प

रिवण मणोवई काए'॥ ५६३ ॥ अर्थ – पृथ्वी, उदक, अग्नि, मारुत, वनस्प ति द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय, पचेंद्रियने मनो वाक् कायाए करी करण करा वण तथा अनुमतिए करी संरंभ समारंभ आरंभनुं वर्जवु ए नव प्रकारे जीव सयम जाणवो तत्र –"संकप्पो संरंभो, परिताव करो भवे समारंभो, आरंभो उद्दवउ, सुद्ध नयाण तु सव्वेसि," तथा दशमो अजीवरूप जे पुस्तकादिक छे, ते दु षम कालना दोषे करी तथाविध प्रज्ञा, आयु, श्रद्धा, संवेग, उद्यम तथा बलादिकेकरीहीन आजना काले उपना जे शिष्यादिक तेना अनुग्रहने अर्थे प्रतिलेखन तथा प्रमार्जन पूर्वक यत्ने करी धारण करवाथी अजीव सयम थाय छे इहा पिंडविशुद्धिनी म होटी वृत्तिमाहे सयमेणत्ति एटले सयमनु वखाण करते अजीव सयम पुस्तक अप्रत्युपेक्ष्य दु प्रत्युपेक्ष्य दूष्य तृण चर्म पच मंत्र हिरण्यादिकनो अग्रहणरूप इहा शिष्य पूछेछे एना अग्रहणे सयम किवा ग्रहणे सयम थाय गुरु उत्तर कहेछे के, अ पवादेतो ग्रहणेपण सयम थाय यदुक्तं॥दुप्पडि लिहियदूस, अद्धाणाइ विवित्तगि एहंति ॥ घिप्पइ पोछयपणग, कालियनिज्जुत्ति कासठा ॥१॥ अर्थ – अद्धाण के० मार्गादिके विवक्त सागारि जेम ग्रहस्थ न देखे अने पुस्तकपाचते कालिक निर्युक्तिनीरक्षा ने अर्थे छे वली शिष्य पूछेछे के बीजानो विशेष केम नथी पण पुस्तक पाचे ज्ञाननो सा धन छे तो उत्सर्गे केम न लेवु तेनो उत्तर –सत्वने उपघातना कारण ने लीधे आ हव – जे तेसिजीवाण तत्र गयाणच सोणिअंदुक्षा ॥ पीलिज्जंते धणिय, गलिजते अरकरे फुसिउ ॥ १ ॥ पीडीत थको लोही नीकले ते आखरमा जाय ११ चक्षुए करी सारीपेठे जोइने बीज हरित जतु ससक्तयादि रहित स्थाननेविपे शयन आ सन तथा चक्रमणादि करावव तेने प्रेक्षा सयम कहेवो १२ जे गृहस्थ पाप व्यापार करेछे तेनी उपेक्षणा करवी पण एम न कहेवु के, तु भलीपरे ग्राम ग्राम चिंताकर अथवा सयमनेविपे सीदनारा साधुउने जे प्रेरणा करवी अने पा स्थादिक जे निर्द्धधस पणे प्रवर्त्तताने उपेक्षानु करवु ते उपेक्षा सयम कहिये १३ रुडीरीते प्रेक्षित स्थण्डिलनेविपे पण रजोहरणादिके करी प्रमार्जिने, शयन, आसन, निक्षेप तथा आदान आदि करनार अथवा ग्रहस्थने देखता कृष्णभूमि प्रदेश थकी श्वेत भूमि प्रदेशनेविपे प्रवेश करे त्या सचित्त अचित्त मिश्र रजे करी खरडायला पादा दिकनी रजदूर करवाने अर्थ रजोहरणे करी पुजे प्रमार्जन करे त्या पण अण पुजता असयम अने ग्रहस्थदृष्टिटाली पुजताने प्रमार्जना सयम जाणवो यदुक्त –पायाई सागरीए, अपमज्जित्तावि सयमो होइ, ते चेव पमज्जंते, सागरिए सयमो होई'

१४ जक्तपानादिक प्राणिसंसक्त, अविशुद्ध, अथवा काम न आवे ते अनुप कारक एवी वस्तुने जंतु रहित स्थाननेविषे सूत्रोक्त विधिएकरी परिष्ठापना करवा थी परिष्ठापना संयम कहेवाय. १५ हर्ष डोह रीस तथा अजिमानादिक थकी मनने निवृतावे अने धर्म ध्यानादिकनेविषे मननी प्रवृत्ति करे तेने मनः संयम कहिये. १६ हिंसक कठोरपणा थकी निवृत्ति अने मधुर निपुण थावो एवी शुज जाषानो बोलवो ते वचन संयम कहिये. १७ गमनागमनादिक जे अवश्यकरणीयछे तेने विषे जे उपयुक्त सावधान छतां कायानो व्यापार करवो तेने कायसंयम कहिये. एवी रीते ए सत्तर प्रकारे प्राणातिपात निवृत्तिरूप संयम थायछे. ॥ ५६३ ॥

हवे वैयावर्त्य कहे छेः— मूलः— आयरिय उवज्झाए, तवस्सि सेहे गिलाणसाहूसु; समणोन्न संग कुल गण, वेयावच्चं हवई दसहा. ॥ ५६४ ॥ अर्थः— १ आचार जे ज्ञानादिक पंचविध तेने जे आचरे छे एटले सेवे छे. तेने कहिये आचार्य २ उप समीपे आवीने जेथकी अध्ययन अथवा उपचय थाय छे तेने उपाध्याय कहिये. ३ जेनेविषे विकृष्ट तथा अविकृष्ट तप विद्यमान होय तेने तपस्वि कहिये. ४ नवतर दीक्षित शिक्षाने योग्य होय तेने शिष्य कहिये ५ ग्लान ते ज्वरादि रोगे करी आक्रांत साधुउ ६ साधु ७ स्थविर ते समनोज्ञ सामाचारिना करनार होय ८ संघ एटले श्रमण, श्रमणी, श्रमणोपासक, तथा श्रमणोपासिका एउनो समुदाय जाणवो. ए कुल ते चांडादि गछ एक आचार्य प्रणेय साधु समूह जाणवो. १० गण ते कोटिकादिक जाणवो. ए आचार्यादिक दशने अन्न, पान, वस्त्र, पात्र वस्ति पीठफलक संस्तारक आदि धर्म साधनेकरी ग्रहणकरे शुश्रूषा, कांतार रोगना उपसर्गनेविषे जैषज क्रिया परिपालन इत्यादि वैयावर्त्य जाणवुं. ॥५६४॥

हवे नवविध ब्रह्मगुप्ति कहे छेः— मूलः— वसहि कह निसिज्जिंदिय, कुडंतर पुव्व कीलिय पणीए; अइमायाहार विजूू, सणा य नव बंज गुत्तीओ. ॥ ५६५ ॥ अर्थः— १ ब्रह्मचारिए स्त्री पशु, पंमक एओ ए करी सहित उपाश्रयादि वसतिनुं सेवन करवुं नही. तेमां स्त्री ते देव तथा मनुष्यना जेदे बे प्रकारनी छे. ते वली सचित्त तथा अचित्त जीति प्रमुख ऊपर आलेखेली. पूतली एवा जेदे पण बे प्रकारनी छे. बीजो पशु एटले तिर्यग् योनिने विषे उत्पन्नथएल; गाई, जेस, वडवा, घोमी, गली, गाम्री प्रमुख पण संजाव्यमान मैथुन पणाने लीधे त्याग करवा योग्य छे. त्रीजो पंमक ते नपुंसक रूप तृतीय वेदादिकने विषे वर्त्तनारा महा मोह कर्मवाला स्त्री तथा पुरुषनी सेवन करवानेविषे अजिरत अने तेनेविषे आ

शक्त तेना करेला विकारना दर्शने करी आत्माने काम विकारना सन्नवथी ब्रह्मच र्य व्रतने बाधा उपजे माटे स्त्री पशु नपुसकादिके रहित एवी जे वसति उपाश्रय होय तेनु सेवन करवु बीजो केवल एकाकी स्त्री होय तेने धर्मकथा ते धर्म देशना ल क्षण वाक्य प्रबंधरूप कथन करवा योग्य पण नथी अथवा स्त्रीसंबंधिनी कथा क र्णादी सुरतोपचार चतुरालाटी विदग्ध प्रिय इत्यादि रुप कर्त्तव्य नथी केम के, ते रागानुबंधिनी ठे देश, जाति, कुल, नेपथ्य, नाषा, गति विभ्रम, इगित, हास्य, लीला, कटाक्ष, प्रणय, कलह शृगाररस सहित कामिनीओनी कथा अवश्य पणे मुनिने पण मनने विकारीनूत करे ठे माटे ते न करवी त्रीजो निषद्या आस ननो शु अर्थ ठे ? ते स्त्रीनीसाथे एक आसने बेशवु नही अने ते ऊठीगया पठी पण एक मुहूर्त्त सुधी त्या बेशवु नही केम के, तेना उपनोगवालु आसन चि त्तना विकारनुं कारण थाय ठे. यदाह –" इत्थीय मिलिय सयणा, सणमि तप्पा सदोसओ जइणो दसेइ मण पाणो, कुठ जह फास दोसेण." ४ अविवेकी ज ननी अपेक्षाए करी इछा करवा योग्य स्त्रीनी नयन नासिकादिक इद्रियो उप लक्षणथी स्तन तथा जघनादि अंग पण जाणवा तेओने अपूर्व रसना अतिशय पणे नेत्रो ऊघाडीने जोवा नही कदाचित् अचानक दीठामा आवी गया तो जोया पठी नेत्रोनुं लावण्य नासिकानु सरलपणु, तथा पयोधरोनु मनोहरपणु इत्यादिनी ए काग्र चित्तेकरी चितना करवी नही केम के, तेनुं अवलोकन तथा चितवन मो हादिकनो हेतु ठे माटे तेम न करवो ५ कुड्यातरे एटले नीत अथवा त्राटी प्रमुखने आडे दपतिनो सुरतादि शब्द सानलयामा आवे एटले ते स्त्री पुरुष मा होमाहे सन्नोग समये तत्संबंधी रागविषे वार्त्ताओ करता होय ते सानलयाथी पण चित्त विकारवत थाय तेथी ते स्थाननो परित्याग साधुए करवो ६ पूर्व गृहस्था वस्थानेविषे स्त्रीसन्नोगनी क्रीडा करेली तेनो अनुनव लक्षण तथा द्युत्यादि रमण लक्षणनु स्मरण करवु नही केम के तेना सस्मरणे करी पण जेम इधनना योगे अग्नि दीप्तिवान थाय ठे तेम मतिनेविषे नवे सरथी विकार उत्पन्न थाय ठे ७ प्रणीत एटले अति स्निग्ध मधुरादि रस नक्तनु नोजन करवु नही केम के, निरतर पौष्टिक स्निग्ध रसे करी सतुष्ट थयाथी प्रधान धातुना परिपोषणथी वेदनो उदय थाय माटे न करवु ८ निक्षा मागी लावेलु रुखुं अहार पण अति आहार करीने कठ सुधी उदर नरवु नही केम के ते ब्रह्मचर्यनो नाश करनारो ठे तेमज शरीरने पण पीडा करनार ठे "९ विनूषण ते पोताना शरीरनी शोनाने

अर्थः संस्कार स्नान, विलेपन, धूपन, नख, दांत, तथा केशनुं समारवुं ते करव थी अब्रह्म सेववानी अभिलाषा थाय. माटे विभूषा करवी नही. अशुचि शरीरसं स्कार रहीत होय तेना मनमां जो विकार उपजे तो पण ते कायायेकरी अकार्य न करे एटला ब्रह्मचर्य एटले अमैथुन व्रतनी गुप्तिओ राखवाना उपायो छे. ॥५६५॥

हवे ज्ञानादि त्रिक कहे छेः— मूलः— बारस अंगाईयं, नाणं तत्तत्थ सद्दहाणं तु; दंसण मेयं चरणं, विरई देसे य सव्वेय. ॥ ५६६ ॥ अर्थः— ज्ञान शब्दे कर्मनो क्षय अथवा कर्मनो क्षयोपशम छतां तेथी उत्पन्न थयो जे अवबोध तेनो हेतु होवा थी द्वादशांगादि अने आदि शब्दथी उपांग प्रकीर्णकादिनुं परिग्रहण करवुं. ते ज्ञान. तथा तत्व ते जीवादि नवपदार्थ तेनो अर्थ एटले अभिध्येय तेनेविषे श्रद्धान करवुं. ते मज एज प्रत्यय रूप जे रुचि तेने दर्शन कहिये. तथा पाप व्यापार थकी विरमवुं ते ज्ञान श्रद्धान पूर्वक परिहारने चरण कहिये ते बे प्रकारनुं छेः— एक देशथी बीजुं सर्वथी तेमां देशथी श्रावकोने जाणवुं; अने सर्वथी साधुओने जाणवुं॥५६६॥

हवे द्वादश प्रकारनुं तप कहेछेः— मूलः— अणसण मूणोयरिया, वित्ती संखे वणं रसच्चाउ; काय किलेसो संलीणया य बज्झो तवो होई. ॥५६७॥ पायच्छित्तं वि णओ वेयावच्चं तहेव सज्झाओ; झाणं उवसग्गोविय, अभ्भिंतरओ तवो होई ॥ ॥ ५६८ ॥ अर्थः— ए बे गाथा अने एओनुं स्वरूप ते तपना अतिचारोनी व्याख्या मां पूर्वेज व्याख्यान करेलुं छे माटे फरी अही तेविषे वधारे लखता नथी॥५६८॥

हवे क्रोधनिग्रहादि कहेछेः— मूलः— कोहो माणो माया, लोभो चउरो हवंति हु कसाया; ए एसिं निग्गहणं, चरणस्स हवंति मे भेया. ॥ ५६९ ॥ अर्थः—क्रोध मान माया तथा लोभ ए चार कषाय जाणवा. जेनेविषे प्राणीओनी हिंसा थाय छे तेने कहिये कष, तद्रूप जे संसार तेनेविषे आय एटले प्राप्त थायछे एटले जे णेकरी प्राणीने संसारनी प्राप्ति थायछे तेने कषाय कहिये. तेओनुं निग्रहण एट ले नियंत्रण जाणवुं. एवीरीते चरण एटले चारित्रना पूर्वोक्त सित्तेर संख्याये भेदो थायछे. एटले व्रतना पांच भेद, श्रमण धर्मना दश भेद, संयम संबंधी सत्तर भेद वैयावृत्यना दश भेद, ब्रह्मगुप्ति नव; ज्ञानादि त्रिक, तपना बार; अने क्रोधनिग्रहादि चार ए बधा एकठा कर्याथी सित्तेरनी संख्या थायछे. ॥ ५६९॥ ए छासठमो द्वार.

अवतरणः— हवे 'करणंति' एटले करण सत्तरिनो सडसठमो द्वार कहे छेः— मूलः— पिंडविसोही समई, भावण पडिमाय इंदिय निरोही; पडिलेहण गुत्तीउ अभिग्गहो चेव करणं तु.॥ ५७० ॥ अर्थः— जेनुं पिंडन थाय तेने कहिये पिंड

ते सजातिओ तथा विजातियोनुं अथवा कठिण द्रव्यनुं एकत्र समुदायनो संघा
त एटले मलवो तेने पिंम कहिये वली समुदायिथकी समुदाय क्यारेक भिन्न हो
य एवी रीते घणा पदार्थो एकत्र मलेला पिंम शब्देकरी कहेवाय छे तेनी विविध
एटले अनेक प्रकारे आधाकर्मादिकने परिहारे करी शुद्धि एटले निर्दोपता तेने कहिये
पिंमविशुद्धि तथा समिति ते सम्यक् एटले प्रशस्त अर्हत्प्रवचनानुसारें जे चेष्टा
तेने समिति कहिये ते ईर्यासमित्यादिक पाच जाणवी तथा जे भाववी तेने कहिये
भावना, ते अनित्यत्वादिकनुं चितववु तथा प्रतिमा एटले प्रतिज्ञा जे अभिग्रहनो
प्रकार मासिक प्रमुख तथा स्पर्शादिक इंद्रिय तेओनो जे निरोध एटले पोतपोतानेवि
पे इष्ट तथा अनिष्टने विपे रागद्वेपनो अभाव एम जाणवु तथा प्रतिलेखना ते आगमा
नुसारे करी प्रति प्रति निरीक्षण एटले चोलपट्टादि उपकरण प्रमुखने ले
खन के० निरखवु ते प्रतिलेखन कहिये तथा गुप्ति जे गोपववु, तेणेकरी यतिने
पोतानी आत्मानु राखवु, अथवा मनादि योगनिग्रह ते गुप्ति कहिये तथा जे
अभिग्रहिये तेने कहिये अभिग्रह ते द्रव्यादिसबंधी नियमविशेप अनेक प्रकारे जा
णवा चकार समुदायने अर्थे छे अने एवकार ते अनुक्रमे प्रतिपादनने अर्थे छे
अने ए करणनु के० जे कराय तेने करण कहेवु ते मोक्षार्थी साधुओ करे छे.
एम जाणवु तु शब्द विशेपणार्थेछे तेथी एम कहेवु के मूल गुणने सद्भावेज कर
णपणु छे ते एने अन्यथा न थाय अही कोई आशका करे छे

आशका – समितिना ग्रहणथी पिंमविशुद्धिनु ग्रहण थवाने लीधे पिंमविशु
द्धिनु जुडु ग्रहण कर्त्तव्य नथी जे कारण माटे एपणासमितिनेविपे सर्व एपणानु
ग्रहण थयु छे तो पिंमविशुद्धि पण एपणाज छे तेनो भेदेकरी उपन्यास केम कर्यो?

समाधान – पिंमथी व्यतिरेकपणे पण एपणा टीकामा आवेछे ते वसति प्र
मुखना पिंमप्रक्षेपणे एपणा थाय छे तेने एपणा समितिनु ग्रहण अथवा पिंमवि
शुद्धिनो भेद कहेवो ते कारणे करी ग्रहण कर्त्तव्य छे परतु कारण विना न करवु
एवो अर्थ जाणाववाने अर्थे अथवा आहारविना पिंमविशुद्धि प्रमुख करी न
शकाय ए माटे भेदेकरी उपन्यास कर्यो छे माटे पिंम, शय्या, वस्त्र, अने पात्र
ए अकल्पनीय लेवा नही अने जे कल्पनीय थाय ते साधु लिये ॥५३०॥

हवे जे दोपोएकरी रहित पिंमनी शुद्धि थाय छे ते दोपोने सामान्येकरी त्रण भेदे
कहे छे –मूल –सोलस उग्गम दोसा, सोलस उप्पायणाय जा दोसा , दस एसणा य
दोसा , बायालीस इइ हवति ॥५३१॥ अर्थ – प्रथम उद्गम शब्दे पिंमनी उत्पत्ति

तद्विषय जे आधाकर्मी आदि दोष ते उद्गम दोष सोळ जाणवा. बीजो उत्पादन ते उ पजाववुं, ते शुद्ध पिंडने पण धात्रीत्वादि प्रकारेकरी दूषणनुं उपजाववुं तद्विषयक उत्पादन दोष ते पण शोळ जाणवा. तथा दश एषणाना दोष छे. एषणा एटले एषीये जोइये अनशनादि ग्रहण काळने विषे शंकितादिक प्रकारे करी जोवुं तेने कहिये एषणा तेना दोष ते ए त्रणे मळ्याथी बेताळीश दोष थाय छे. ॥ ५७१ ॥

हवे प्रथम उद्गम विषयक शोळ दोषोनां नाम कहे छेः— मूळः— आहाकम्मु द्देसिय, पूईकम्मे य मीसजाए य; ठवणा पाहुडिया ए, पाओयर कीय पामि च्चे. ॥ ५७२ ॥ परिअट्टिए अनिहडु, निन्ने मालोहडे इय अछिज्जो; अणसि ठे अझोयर सोळसपिंडुंग्गमेदोसा ॥ ५७३ ॥ अर्थः— आधान एटले आ अ मुक साधुने कारणे मने भक्तादिक पकाववुं छे, एवा मनेकरी साधुनिमित्ते जे अ शनादिक ग्रहस्थ नीपजावे ते आधा कर्म एटले जे पाकादि क्रिया तेने कहिये आधाकर्म तेना योगेकरी ते भक्तादि पण आधाकर्मि जाणवां. अथवा आधाय एटले साधुना चित्तना आशयथी भक्तादि कराय छे तेने आधाकर्म कहिये. साधुने निमित्ते सचित्तने अचित्त करवुं अने अचित्तनो पाक करवो एम षट्विध जीवनि कायना वधथी जे थाय ते आधाकर्म दोष जाणवो.

२ जेनुं उद्देशन करवुं. तेने कहिये उद्देशक दोष, ते संकेत जाणवो. ते यावत् अर्थिकादिकनुं प्रणिधान, तेणेकरी निर्वृत्तवुं तेना प्रयोजनने उद्देशिक कहिये. ते बे प्रकारनो छेः— एक ओघे करीने बीजुं विभागे करी. तेमां ओघ ते सामा न्यपणुं; अने विभाग ते पृथक्करण जाणवुं. अत्र आ भावना छेः— न दीधा थी कांई पण प्राप्त थतुं नथी ते माटे केटली एक भिक्षा देवी एम जाणीने केटलाक अधिक तंडुल नाख्याथी निर्वृत्त थयुं जे अशनादि तेने ओघ कहि ये; ते सामान्ये करी पोताना अने बीजाना जुदा जुदा विभाग करवाना अ भाव रूपे जाणवुं. एम ओघोद्देशिकनी व्युत्पत्ति जाणवी. तथा विवाह प्रकरणा दिकनेविषे जे कांई वधेलुं होय, तेने जुडुं करीने दानने अर्थे कल्पना करवी ते विभागोद्देशिक कहेवुं. एटले विभागे करी पोतानी सत्ता टाळी भिन्न करवानो जे उद्देश तेने विभागोद्देशिक कहिये. ए बेमां प्रायेकरी ओघोद्देशिकज थाय छे. जेम कोई दुष्काळनी भूखने अनुभवीने सुभिक्ष पामेलो ग्रहस्थ मनमां चिंतन करे के, दुर्भि क्षनेविषे महा कष्टेकरी जीवेलो जे हुं ते हवे संप्राप्त वर्त्तनना प्रतिदिन अर्थी जन जे छे ते सर्वने तो भोजन दाननी शक्तिनो अभाव मारामां छे तथापि स्वशक्त्या

नुसारे देवा योग्य छे केमके आ जन्मनेविषे न आप्यु होय तो उत्तर नवे स्वर्गा दिक नोगनी प्राप्ति थती नथी जो दानादि नथी करतो तो पुण्य विना स्वर्गगम न थतु नथी एवु जाणीने आग्रह पूर्वक प्रति दिवस यावत् प्रमाणे करी नोजन राधे, ते प्रमाणे नोजन राधवानो आरन्न कर्यो ठता तेवा समयमा कोई पापंमी वचमा आवी पडे तेने निक्षादानने अर्थे आटलु पोताने अर्थे. एवा विनाग कर्या विना अधिक चावलो नाखी दिये ते ओघ उद्देशिक थाय छे अने विनागोद्देशिक त्रण प्रकारनो छे – तेमा पोताने अर्थे निष्पन्न अशनादिक जे निक्षाचरोना दा नथी जुडं कल्पेलुं होय ते उद्दिष्ट जाणवु अने जे निक्षा दानने अर्थे जुडं कहा मेलुं शालि ओदन करबादि रूपपणे ते बीजु, अने विवाह प्रकरणनेविषे जुडं कहाडेलु मोदक, तथा चूर्णादि रूप निक्षाचरोने दानने अर्थे कीधेलु कार्य ते त्रीजु ए एकेक वली चार चार प्रकारे छे –उद्देश, समुदेश, देश अने समादेश तेमा जे उद्देश करेलु कर्म विनाग तेने उद्देशिक कहिये जेम के, कोई पण निक्षाचरो पापंमी अथवा गृहस्थ वगेरे गमे तेटला आवे ते बधानेदेवा योग्य छे एवो ज्यारे सकल्प कर्यो होय त्या रे उद्देश सज्ञक कहेवाय छे ज्यारे एवी कल्पना करी होय के पापमीने न आपवु त्यारे तेने समुद्देशाख्य कहेवु ज्यारे एवी चितवना करे के शाक्यादिकना श्रमणोने आपीश त्यारे देशानिध कहिये. अने ज्यारे एवो सकेत करे के, निग्रथ जे अर्हत् यतिओ तेओनेज आपीश एवो परामर्श करे त्यारे समादेश नाम जाणवु यत उक्त – 'जावति य मुद्देसं, पासमीण नवे समुद्देस, समणाण आएस, निग्ग थाण समाएसं' एवी रीते पूर्व सख्याए करी उद्देशिक विनाग चार थया तेने पूर्वोक्त त्रणे गुणता बार प्रकारनो बीजो उद्दसिक दोष थाय छे

आशका – आधाकर्म अने उद्देशकर्म ए बन्नेमा परस्पर विशेषशु छे?

समाधान – प्रथमथीज साधुने अर्थे निष्पादित ठता फरी पण तेनी साथे बीजो पाक करवो तेने उद्देशिक कर्म कहे छे ए विशेष छे

३ उद्गमादि दोष रहितपणे स्वत नक्तादिक पवित्र ठतां अन्य अविशुद्ध कोटिक नक्तादि अवयवे करी सहित मेलव्याथी पूतिनूतनु कर्म करवु तेने त्रीजो पूतिकर्म दो ष कहिये तेना योगे करी ते नक्तादिक पण पूतिकर्म कहेवाय छे एनो अर्थ आ छे – जेम सौरन्य तथा मनोहरत्वादि गुणोए करी शाल्यादि नोजन द्रव्य विशिष्ट ठतां पण दुर्गंधआदि द्रव्यना लवे करी युक्त थयाथी अपवित्र थाय छे अने ते विशिष्ट जनने त्याग करवा योग्य थाय छे तथा निरतिचार चारित्रना सातिचार पणाने

लीधे अपवित्र करणेकरी अविशोधि कोटिना अवयव मात्रेज संयुक्त छतां स्वरूपे करी शुद्ध आहार उपभुज्य मान भावे छतां पण पूतिना कारणथी पूति जाणिये तथा आधाकर्मीकादि अवयवना लेशेकरीने पण संसृष्ट थाली, वाटकुं तथा कटोरी आदिक पूति छतां परिहरण करवा योग्य छे. ए त्रीजो पूतिदोष कह्यो.

४ कुटुंब प्रणिधान तथा साधु प्रणिधान मीलनरूप मिश्रपणे करी एटले मलेला भावथी उत्पन्न थएलुं पाकादि ते भावने पामेलुं जे भक्तादि तेने मिश्रजात कहिये. ते त्रण प्रकारनुं छेः— एक यावदर्थिक, बीजुं पाषंडि मिश्र; ने त्रीजुं साधुमिश्र. तत्र दुर्भिक्ष कालादिकनेविषे घणा भिक्षाचरो उपलभ्यमान होय तेओनी अनुकंपाएकरी जेवा के, गृहस्थ अगृहस्थ गमे ते भिक्षाचरना आगमनथी तेने कुटुंबनीज बुद्धिएकरी सामान्य भिक्षाचर योग्य एकत्र मेलवीने जे रांधे ते यावदर्थिक मिश्र कहेवाय अने जे केवल पाषंडि योग्य तथा पोताने योग्य एकठी रसोई करी होय तेने पाषंडिमिश्र कहिये. अने जे केवल साधु योग्य तथा पोताने योग्य एकत्र रंधाय ते साधुमिश्र कहिये. श्रमण अने पाषंडीओनो अंतर्भाव विवक्षित छे माटे श्रमणमिश्र जुदापणे कह्युं छे. ए चोथो मिश्रजातिदोष जाणवो.

५ केटलो एक कालसुधी जे साधुना निमित्ते रखाय तेने स्थापनादोष कहे छे. अथवा आ साधुने देवुं छे एम जाणीने देवानी वस्तुने केटलोएक काल व्यवस्थापन कर्युं होय ते स्थापना जाणवी. तेना योगे करी देवायोग्य होय तेने पण स्थापना कहिये. एटले छब्बी तथा थाली प्रमुखमां घालीने सुस्थित कब तथा छीकादिकनेविषे थोडो काल अथवा घणो कालसुधी साधुना निमित्ते करी धारण करेला अशनादिकनी स्थापना जाणवी. ए पांचमो स्थापना दोष कह्यो.

६ कोई इष्ट अथवा पूज्यने अर्थे बहुमान पुरस्सरी करीने जे अभीष्ट वस्तु देवाय छे तेने प्राभृत कहिये प्राभृतनी परे प्राभृत जाणवुं. साधुने देवायोग्य भिक्षादिक वस्तु जे भेटनी परे होय तेने प्राभृति कहिये. अथवा प्र एटले प्रकर्षे करी आ एटले साधुदान लक्षण मर्यादा तेणेकरी भृता एटले निर्वृत्त थएली भिक्षा ते प्राभृता जाणीये. केम के, स्वार्थे क प्रत्ययनो विधान छे माटे. ते प्राभृतिका बे प्रकारनी छे. एक बादर अने बीजी सूक्ष्म. तत्र बादर ते स्थूल आरंभ विषयपणे जाणवी. अने स्वल्प आरंभना विषयपणे सूक्ष्म जाणवी. ए एकेकना पण बबे भेद छेः— एक उत्ष्वष्कणे करी ने बीजो अवष्वष्कणे करी जाणवो. तत्र स्वयोग प्रवृत्ति कालनी अवधिनेविषे ऊंचेथी आरंभनुं करवुं तेने अवष्वष्क कहे छे. अही

आम समजवु —कोई श्रावक कोई नगरनेविषे पोताना अपत्यनो विवाह करवानो आरम्न करे तेनुं लग्न पण ज्योतिषिए कहाडी दीधुं होय परतु ते समये अन्यत्र वि हार करी जावाने लीधे त्या गुरुउ न होय त्यारे ते श्रावक मनमा एवी कल्पना करे के, आ विवाहनेविषे नानाप्रकारना मनोरम सूखडी तथा पक्कानो थशे ते व्रतीउने कईपण उपयोगमा आवशे नही केमके, वखते तेउने आवता घणो काल लागी जाय माटे, हाल साजल्यामा आवे छे के, गुरुउ थोडा दाहाडामा विहार करीने अ त्र आवनार छे माटे ते समयनेविषे मारे विवाह करवो, जेणेकरी साधुउने हु अ शनादि पुष्कल आपु केमके, तेज अशनादिक सफल कहेवाय के जेनो विनियो ग सुपात्रनेविषे थाय। एथी महापुण्यनु उपार्जन थशे अने मोटा कल्याणनी प्रा प्ति थशे इत्यादिक चितवना करीने निश्चय करेला लग्नने आगल ठेलीने गुरुना आववाना समये विवाह करे एवीरीते विवाह दिननु उत्ष्वष्करण करीने जे भ क्तादि उपक्रिया करवी ते बादर उत्ष्वष्करण प्राभृतिका जाणवी तथा कोई एक श्रावके पोताना पुत्रादिकना विवाहनु दिवस निश्चय कर्युं तेटलामा त्या साधुओ आवी पहोता त्यारे ते मनमां आवीरीते परिभावना करे के, आ साधुओने वि पुल तथा विशिष्ट एवु भक्त पानादिक पुण्यने अर्थे देवु जोइयेछे ते प्राये करी वि वाहादिकनेविषे मोटी विशाल पर्वणि थशे अने मारा पुत्रनो विवाह थशे त्या सु धी तो यतिओ बीजे ठेकाणे विहार करी जशे एवो विचार करीने वीजु पाशे नजी कनो लग्न कहडावे एम विवाहना लग्ननो समय ठेराव्या छता तेनुं अवष्कष्करण करीने जे भक्तादि उपक्रिया करवी ते बादर अवष्वष्कर प्राभृतिका जाणवी तथा कोई कुटुंबिनी स्त्री सूत्र कातवाना वेपारविषे लागेली होय तेनी पाशे बालक रोतो रोतो भोजन मागतो होय के, मा मने खावाने आप ते प्रस्तावनेविषे पाशेना गृहोमा भिक्षा मागता साधुउनु सघाटक तेणे जोयुं त्यारे सूत्र कातवाना लोभेकरी रोता अने धांधल करता बालकने कहे के, हे बालक तु रोदन तथा प्रलापन ना कर, जो आ पेला साधु घेर घेर भिक्षालेता अनुक्रमे ज्यारे आपणे घेर आवशे ते सघा टकने भिक्षा देवासारु हु ऊठीश त्यारे तने पण भोजन आपीश त्यार पछी क्रमे करी साधुओनुं सघाटक आव्याथी धर्मादिकने अर्थे ऊठीने भिक्षा आपे त्यारे ते बालकने पण भोजन आपे हवे जे क्षणनेविषे बालके भोजन माग्यु हतु ते समये तेने आपवा उचित छता भविष्य कालनेविषे साधुउने भिक्षा देवाना समये देवु तेने उत्ष्वष्करण कहे छे तेनेविषे जे प्राभृतिका ते सूक्ष्मोत्ष्वष्करण प्राभृतिका

कहिये. तथा कोई गृहस्थनी स्त्री कातणु करती छतां खावाने मागता बालकने कहे के, एक पूणी काती लऊं पछी तने भोजन आपुं. एटलामां साधु आव्या त्यारे ऊठीने तेने भिक्षा आपे; अने बालकने पण खावाने दिये. हवे पूणी कात्ती लीधा पछी छोकराने भोजन आपवानुं छतां वचमां साधु आवी लागाथी ते समये ज बालकने खावा आपवुं तेने अवष्कष्करण कहिये. ए प्राभृतिका साधुने सूक्ष्म अवष्कष्करण प्राभृतिका कहिये ए प्राभृतिका साधुने अर्थें ऊठी छतां बालकने भोजन दान देवा पछी हस्तधावनादिके करी षट्कायादि उपमर्दनो हेतु होवाथी अकल्पनीय छे. ए छगो प्राभृतिका दोष कह्यो.

७ साधुना निमित्ते अग्नि प्रदीप तथा मणि आदिकनी स्थापनाए करी अथवा भित्यादि अपनयने करी बाहार निकास्य धारणेकरी प्राडुःप्रकटत्वेकरी देवानी वस्तुनुं करण तेने प्राडुष्करण कहिये तेने योग्य जे भक्तादिक ते पण प्राडुष्करण कहिये अथवा प्राडुःकरण होय जेनुं तेने कहिये प्राडुष्करण ते बे प्रकारे छेः—एक प्रकाश करण, ने बीजुं प्रगट करण, कोई श्रावक साधुनी भक्तिएकरी भूषित मनवालो, निरंतर सत्पात्र दाने करी पवित्र करेला छे जेणे पोताना हाथो; पण मंद विवेकी छे तेथी अंधकार वाला गृहनेविषे पडेलुं साधुने देवायोग्य अशनादिक साधुने देवुं छे एवी परिभावना करीने तेना प्रकाशवाने अर्थें अजवालुं करवावाली मणिने त्यां स्थापन करे; अथवा अग्नि प्रदीप करे; वा गवाक्ष करावे; नानुं दरवाजुं होय तो मोटुं करावे अथवा भीतिप्रमुखमां काणुं पाडे; एवीरीते कोई ठेकाणे पडेली देवानी वस्तुने प्रकाशवुं तेने प्रकाश करण कहेछे. अने घरमांना चूलानी ऊपर पोताना गृहने अर्थे रांधेलु ओदनादिक ते अंधकारमांथी कहाडीने बाहेरना चूलानी ऊपर अथवा घरना चूलाथी भिन्न कोई बीजा स्थानके अथवा कोई बीजाज प्रकाशवान प्रदेशनेविषे साधुने दानने अर्थें जे स्थापन करवुं तेने प्रकट करण कहिये ए बन्ने प्रकारनुं प्राडुष्करण छकाय जीवोनी हिंसा करवाना दोषना सद्भाव होवाथी साधुने ते वर्जन करवा योग्य छे ए प्राडुःकृत दोष.

८ साधुने अर्थें जे मूल दईने कांई वस्तु वेचाती लइये, तेने क्रीतदोष कहे छे. ते चार प्रकारे छेः—आत्म द्रव्य क्रीत, आत्म भावक्रीत, परद्रव्य क्रीत तथा पर भाव क्रीत. तत्र आत्माएकरी पोतेज द्रव्यथी उज्जयंतादि तीर्थ शेष परावर्त्तादि गुटिका सौभाग्यादि संपादक रक्षादि रूपेकरी प्रदान कर्याथी परम अर्थनो त्याग करता छतां जे भक्तादिक ग्रहण करवुं तेने आत्म द्रव्य क्रीत कहिये. एनेविषे आटला दो

पो छे –उज्जयंतादि तीर्थशेष गुटिका समपर्ण कस्था पछी थोडाकालेज दैवयोगे गृहस्थ ने अकस्मात ज्वरादिके मांदाई थई आवे त्यारे ते मनमां जल्पना करे के, हुं साजो ता जो हता आ साधुए आपेली गुटिकाथी रोगी थयो, एवी बकवाथी शासननी मलि नता थाय अने एवी जो राजादिकने खबर पडे के अमुक जैननो साधु गुटिका आपीने माणसोने मांदा पाडेछे तेथी तेने पकडी मारकूटादि करे. अने ते शेषादि समर्पण कस्थाथी दैवयोगे रोग मद थई जाय तो लोकोमां ते साधुनो वहावा था य ते साधुने अयोग्य होवाथी शासननी हीलना थाय तथा तीर्थाटन करतां देव ने अर्पण करेली काई वस्तु लई आवीने आप्याथी शरीर तथा व्यापारनी पुष्टी थयाथी छकायना जीवोनो घात थाय तेथी कर्मबंध थाय इत्यादि दोषो जाणवा बीजो आत्मभावक्रीत ते पोते भक्तादिकने अर्थे धर्म कथन करनार वादी, क्षपक तापक तथा कवि प्रमुखे करी धर्म कथा उपन्यासादि लक्षण भावेकरी कहेला ध र्म कथाना उपन्यास थकी जे अशनादिकनु ग्रहण करवु, ते आत्मभावक्रीत क हिये एना दोष पोतानु निर्मल अनुष्ठान निष्फल करवु वगेरे जाणी लेवा त्री जो परद्रव्यक्रीत एटले पर ते गृहस्थे साधु निमित्ते सचित्त अचित्त मिश्र द्रव्ये करी करेला अशनादिकनुं जे ग्रहण करवु तेने परद्रव्य क्रीत कहिये एना षट्कायविराधनादि प्रसिद्ध दोषो छे ते जाणी लेवा तथा परभाव क्रीत ते पर एटले यति आदिकनी भक्तिना वशेकरी साधुना निमित्त पोताना विज्ञान प्रद र्शनादिरूपे करी अथवा धर्मकथादिरूपे करी भावेकरी बीजाने पीगलावीने जे गृह ण करवु तेने परभाव क्रीत कहेछे एना त्रण दोषो छे – एक क्रीत दोष, बीजो बीजाना गृहथी आण्याथी अभ्याहृत दोष अने त्रीजो लावी लावीने एकत्र साधुने अर्थे स्थापन करवु ए आठमो क्रीत दोष कह्यो

ए अप एटले हमणा मने अमुक चीज जोईए छे ते आप हु तने पाछी आपीश एम कहीने साधुने अर्थे उछीनुं लेवु तेने अपिमित्य अथवा प्रामित्यक कहेवो अही जे अपमित्यनु ग्रहण कयु ते पण उपचारथी कह्यु छे एम जाणी लेवु ते बे प्रकारनो छे – एक लौकिकने बीजो लोकोत्तर तेमा लौकिक ते कोई ग्रहस्थ बी जानी पाशेथी उछीनु लईने कोई व्रती एटले साधुने आपे ते जाणवो एना दोष कहेछे ते उछीनो लेनारने तेना आधीन रहेवु पडे, वचननु बधन थई पडे अने नियमथी ते करवु जोये ए जाणवा अने लोकोत्तर ते वस्त्रादिकनी परस्पर साधु ओनेविषे लेवड देवड जाणवी ते वली बे प्रकारे छे – तेमा प्रथम कोई साधु

कोईनी पाशेथी वस्त्रादि मांगी लिये ते एवी बोलीथी के केटलाएक दिवससुधी हुं वापरीने पछी पाछुं आपीश. अने बीजुं कोई एवी बोलीथी लिये के आटला दिवस पछी हुं तने आना जेवुंज वस्त्रादि आपीश. तेमां प्रथम प्रकारे लीधेलुं वस्त्रादि शरीरना मलादिकेकरी मलीन थयुं होय, फाटी गयुं होय, चोराई गयुं होय, अथवा कोई ठेकाणे रस्तामां पडी गयुं होय, तो तेने लीधे माहो मांहे कजीओ थाय; इत्यादिक दोष जाणवा. अने बीजा प्रकारे लीधेलुं वस्त्रादि फरी ज्यारे धणी मागे त्यारे बोली प्रमाणे तेथी पण विशेष आप्युं छतां तेनुं मन मानवुं करण थायछे तेथी पण कोई वखते कलहनी उत्पत्ति थाय ए नवमो प्रामित्य दोष जाणवो.

१० जे साधुने अर्थे परिवर्त्त एटले ठाकठीक करी राख्युं होय तेने परावर्त्त कहेछे ते बे प्रकारनो छेः– एक लौकिक अने बीजो लोकोत्तर जाणवो. ते वली एकेक बे बे प्रकारनो छेः– तेमां एक तद्द्रव्यविषय अने बीजो अन्यत् द्रव्यविषय एम जाणवा. तेमां तत्द्रव्यविषय ते खराब घृत आपीने साधुने अर्थे सारुं सुगंध वालुं घृत लेवुं इत्यादि जाणवुं. अने अन्यत् द्रव्यविषय ते जेम कोद्रवकूर समर्पण करीने साधुने निमित्ते शाल्योदननुं ग्रहण करवुं इत्यादि जाणवुं. ए लौकिक जाणवो. एमज लोकोत्तर पण जे साधुओ पोतपोतामां वस्त्रादिकनुं लेवुं देवुं करे तद्रूप जाणवो. तेनी पण ते बे प्रकारे भावना करवी. एमां पण पूर्वेनी पठे दोषजछे ए दसमो दोष.

११ अभि एटले साधुनी सन्मुख, हृत एटले कोई ग्रहस्थे बीजा कोईगृहस्थनी पाशेथी आणेलुं अभिहृत जाणवुं. ते बे प्रकारे छे. एक अनाचीर्ण ने बीजुं आचीर्ण. तेमां प्रथम अनाचीर्ण बे प्रकारनुं छेः–एक प्रछन्न ने बीजुं प्रकट. तेमां जे साधुए अभ्याहृतपणे जाण्युं होय तेने प्रगट कहिये. ते प्रत्येक बेबे प्रकारे छेः– स्वग्रामविषय तथा परग्रामविषय. जेमां साधुओ वास करी रह्या होय तेने स्वग्राम कहिये अने बाकीनाने परग्राम कहिये. तेमां कोई श्राविका भक्तियुक्त साधुने प्रतिलाभे करी अभ्याहृतनी शंकानी निवृत्ति करवाने अर्थे उत्साहने दिवसे कांई वांटवा नीकले छे तेनी पठे उपाश्रयमां आवीने पोतानी साथे मोदकादिक लावीने साधुने कहे के, हे भगवन्, मने भाई प्रमुख कोई सगाना गृहथी आ प्राप्त थएलु छे. ते ज्यारे हुं स्वजनोना घेर आ उत्साहनेविषे आपवानुं पोताना गृहथी आणीने आपवा गई त्यारे तेउए रोषादि कोई कारणने लीधे लीधुं नही. हमणा हुं मात्र वंदन करवाने आवेली छुं, तेथी आ भक्त जो तमारे लेवा योग्य होय तो एनुं ग्रहण करो एम कही ते जे आपे ते प्रछन्न स्वग्राम विषय अभ्याहृत जाणवुं. तथा कोई ग्रा

मनेविषे घणा श्रावको होय अने ते बधा एक कुटुंबवालां होय, कोईएक समयने विषे तेउना गृहनेविषे विवाहनो संभव थयो तेमां जमण वगैरे थईगया पछी प्रचूर मोदकादिक अन्न वध्युं त्यारे तेउ मनमां विचार करवा लागे के, आ अन्न जो साधुउने आप्युं होय तो आपणने महत्पुण्यनी प्राप्ति थाय एवो संकेत करीने ते साधुउमांना केटलाएक दूर रहे छे अने केटलाएक पाशे वशे छे पण अंतराले नदी वहे छे तेथी तेउ छकाय जीवोनी विराधनाना भयथी आवता नथी अने जो कदाचित् आवे तो पण प्रचूर मोदकादिकने जोईने जो आपशे कहीशुं के आ शुद्ध छे तो पण आधाकर्मनी शंकाए करी गृहण करशे नही माटे जे ग्राममा साधुओ वशे छे त्यांज प्रछन्न लईने जवु सारुं छे. वली बीजो विचार एवो करे के, जो साधुउने त्यां जईने आपशुं त्यारे तेउ अशुद्धनी आशंका करीने गृहण नहीकरशे ते कारण माटे बीजी ज्ञातिवालाना हाथेज केटलुंएक तेउने अपाववु कदाचित् तेम दीधाथी पण साधूउ कबूल करशे नही केम के ए अवस्थाए करी अशुद्धनी शंका थाय तो ज्यां ज्या उच्चारादि कार्यार्थे नीकलेला छता साधुउ दीगामा आवे त्यां तेमने देवु एवो विचार करीने कोईएक विजातीय मनुष्यना हाथे थोडुंक अन्न आपवानुं कयुं, तदनंतर उच्चारादि कार्यने अर्थे केटलाएक नीकलेला साधुउ दीगामां आव्याथी तेउने कयुं के, हे मुनिराज, आ अमारी पासे वधेलु अन्न मोदकादि प्रचूर रहेल छे ते जो तमारा कांई उपयोगमां आवे तो तेनु ग्रहण करो, एम कह्याथी साधुउ तेने शुद्ध जाणीने ग्रहण करी लिये तेने प्रछन्न परग्रामविषय अभिहृत कहिये, एम परंपरा ज्ञानेकरी जेनी परिष्ठापना करवी ते जाणवु तथा कोई साधु कोईने घेर भिक्षा मागवा पेठो त्यां गौरवने योग्य स्वजनादिकने माटे भोजन करेलुं हतु ते कारण माटे त्यां तो साधुउए भिक्षा देवानी प्रेरणा करी नही, तेथी कोई श्राविका पोताना गृहथी मोदकादिक लईने उपाश्रयमां आवी साधुने आपे तेने प्रगटस्वग्रामविषयअभिहृत कहिये, आचीर्ण बे प्रकारनुं छे – क्षेत्रविषय तथा गृहविषय तेमां क्षेत्रविषय ते उत्कृष्ट, मध्यम तथा जघन्यथी त्रण प्रकारनुं छे तत्र कोई मोटा ग्रहनेविषे घणा जमनारा जननी पंक्ति बेठी छता त्यां एक पर्यंत साधुनु संघाटक आव्यु अने अशनादिक जे देवा योग्यछे ते तो बीजा घरमा पडयु छे त्या साधु संघाटक लुप्ति भयादिके करी देवायोग्य अशनादिकने समीप जवा शक्तिमान न थाय ते माटे एक शो हाथथी आणेलुं ग्रहण करे तेने उत्कृष्ट क्षेत्रथी अपहृत आचीर्ण जाणवु, अने एक शो हाथ थकी दूरथी आणेलुं तो प्रतिषेध

ज छे. तथा मध्यम क्षेत्रथी अन्याहृत ते कर परिवर्त्तथी ऊपर यावत् एक शो हाथथी किंचित् न्यून थाय त्यां सुधी जाणवुं. अने करपरिवर्त्तनेविषे तो जघन्ये करी क्षेत्रा चीर्ण अन्याहृत जाणवुं. कर परिवर्त्त एटले हाथनुं किंचित् चलन करवुं तेने जाण वुं. जेम के, कोई भोजन देनारी बाई ऊंचे ठेकाणे ऊभी होय अथवा पोतेज पो ताना हाथमां गृहण करेला मोदक तथा मंमकादिक प्रसारित बाहुवडे ऊभी होय; तेवी रीते स्थित छतां साधु संघाटकने जोईने हाथमां रहेला मोदकादिके करी तेने बोलावे त्यारे ते हाथने नीचे पात्रने धारण करे ते समये भुजानुं किं चित् पण चालन न करतां किंचित् मुष्टिने शिथिल करे तेथी मंमकादिक पात्रने विषे पडे ए क्षेत्रविषय आचीर्ण जाणवुं. अने गृहविषय अन्याहृत आचीर्ण वली आ वी रीते जाणवुंः– एक हारमां त्रण गृह होय, त्यां ज्यारे साधुसंघाटक भिक्षा गृ हण करे त्यारे एक साधु एकज घेरनेविषे धर्मलाभ कह्याथी जे घेरमांथी भिक्षा लेवी होय तेज घेरनेविषे उपयोग करीने भिक्षा गृहण करेछे. अने पाछल रहेलुं बीजुं संघाटक तो धर्म लाभित गृहथी इतर बे गृह थकी आणेली भिक्षा उप योग दईने गृहण करे छे. एवी रीते त्रण घेरोमांथी आणेलुं आचरित अशनादिक जाणवुं; पण चोथा गृहथी आचरित न जाणवुं. ए इग्यारमो अन्याहृत दोष कह्यो.

१२ उद्भिदनने उद्भिन्न कहेछे. साधुने अर्थे घृतादि दान निमित्ते कुंमली प्र मुख घृतनां वासणनां महोडानी उपर छाण प्रमुख स्थापन करेलुं होय तेने ऊ घाडवुं. ते बे प्रकारनुं छेः– पिहितोद्भिन्न तथा कपाटोद्भिन्न. तत्र जे घरनेविषे अग्नि ना तापवमे सचित्त पृथ्वीकाय प्रमुख जंतुउ तपायमान थईने नाशेलाउ श्लेष्म द्र व्येकरी आच्छादित थयलां द्वारनी, उपर भरायला छतां प्रतिदिन परिभोग खांम, गु म, घृतादिके करी भरेला घट, कुतुप तथा कुशूलादि साधुने दान निमित्ते उघामीने खांम प्रमुख अपायछे, ते जे आपवानुं खांम प्रमुख तेने पिहितोद्भिन्न कहि ये. ए व्युत्पत्ति जाणवी. अने जे खांम तथा गोल प्रमुखे करी सहित गामडांथी भरेलां कपाटादि होय, तेनुं द्वार दर रोज ऊगाडवुं पडतुं न होय; ते साधु ना दानने निमित्ते ऊघामीने तेमांथी कहाडेला खांम तथा गोल प्रमुख वस्तुउ साधुने आपवी. तेने कपाटोद्भिन्न कहिये, एमां छकायजीवोनी विराधना थाय ते आ प्रमाणेः– कुतुपादिना महोडामांथी साधुउने आपीने बाकीनानुं रक्षण करवाने अर्थे फरीथी कुतुपादिकनुं मुख सचित्त पृथ्वीकायने जलेकरी आर्द्रीभूत करीने ते नी ऊपर लीपे; तेथी पृथ्वीकायनी विराधना थायछे. पृथ्वीकायमध्ये मुजादिक तथा

कीटकादिकनो संजव थायछे, तेथी तेउनी पण विराधना थायछे तथा कोई कुतु पादिकने उंजखवाने अर्थे लाखने तपावीने ते कुतुपादिकना मुखनी ऊपर तेनी मुद्रा करे तेथी तेजस्कायनी विराधना थाय, अने ज्या अग्नि त्या वायुकायनी विराधना तो थायज छे तथा कुतुपादिनी उपर लेपन करवाने अर्थे मृत्तिकादिकने सोधता ते दाता ने कदाचित् दैवयोगे कोई वीछीनो कांटो वागवाथी पीडा थती दीठामा आवे त्या रे लोको कहे के, जुवो तो खरा आ यतिउने दान आपवानो केवो प्रजाव छे ' दा न देतां वारज आवा फलनी प्राप्ति थई एवो उपहास करे, तथा प्रथमथीज कुतु पादिकना मुख साधुने अर्थे ऊगाडेलां छतां पुत्रादिकना मागवाथी तेमने घृतादि क आप्याथी तथा विक्रय व्यापारनेविषे प्रवृत्ति थई जवाथी तथा ते कुतुपादिक नां मुख बंध करतां जूली जवाथी तेमां मूखकादिक जीवो पडीने विनाशने पामे तेम कपाटोद्भिन्ननेविषे पण एटलाज दोषो थाय छे जेम के, कपाटथकी पूर्वे कोई पण पृथ्वीकाय तथा अपकाय करच, कोचा, बीज पूरक मुक्त थई जाय त्यारे कपाटना ऊघाडवाथी तेओनी विराधना थायछे जलकाय जीवो करकादिकनेवि षे आलोटता जलरूप प्रसारने पामीने पाडोना चूलामां जई पडे तेम थयाथी अग्निका यनी विराधना थाय ज्यां अग्निकायनी विराधना थाय त्या वायुकायनी विराधना अवश्य जाणी लेवी वली तेमां जूमिका प्रविष्ट छिद्रोनेविषे प्रवेश करनारा कीटक गृह गोधादिकनो विनाश थयाथी त्रसकायनी विराधना थाय तेमज दान तथा क्रय विक्रय थकी अधिकरणनी प्रवृत्ति थायछे ते कारणे बन्ने प्रकारनु उद्भिन्न ग्रहण करवु नही पण ज्यारे कुतुपादिकनु मुखवध प्रति दिवसे बंधाय अने तूटे एम होय त्यारे लाखनी करेली मुद्राथकी रहित केवल वस्त्रनी गांठ दीधामां आवे वली ते नी ऊपर सचित्त पृथ्वीकायादिनो लेप पण करेल न होय एवु ज्यारे साधुने अ र्थे उद्भिन्न दीधामा आवे त्यारे ते साधुए ग्रहण करवु तथा कपाटोद्भिन्न पण जे दररोज ऊघडातु होय त्या उद्घाटननेविषे पण कपाटाकिना अदरना खाणामा राखेलु अन्न साधुने कल्पे ए बारमो उद्भिन्न दोष कह्यो.

१३ मालांतरनेविषे छीकादिकनी ऊपर राखेलुं अशनादिक साधुने अर्थे आ णीये तेने कहिये मालापहृत तेना चार जेद छे — एक ऊर्ध्व मालापहृत, बीजो अधोमालापहृत, त्रीजो उजय मालापहृत तथा चोथो तिर्यग मालापहृत जाण वो तेमां उर्ध्व मालापहृत जघन्य उत्कृष्ट तथा मध्यम करी त्रण प्रकारेछे. तेमां ऊपर वलगेलुं छींकु प्रमुख होय ते साधारण रीते ऊना थका माणसना हाथमां

आवी शकतुं न होय तेनो सम्मुख नाश कस्वाथी, पाछली पेनी ऊंची करी, पादना अधोनागरूप आगलना फणो वमे नूमिन्यस्त दाता पोताना चक्षुए करी अदृष्ट छतां जे अशनादिक गृहण करे ते पार्ष्णोत्पाटन मात्र स्तोक एटले थोडी क्रियाएकरी गृहीत होवाथी जघन्यथी ऊर्ध्वमालापहृत जाणवुं. अने जे निश्रेणी आदिनी ऊपर चडीने प्रासादना उपरना तलथी दाता गृहण करे ते निशरणी ऊपर चढवा प्रमुख गुरु क्रियाए करी गृहीत होवाथी उत्कृष्ट मालपहृत् कहेवाय; अने बीजा मध्यवर्त्ति ते मध्यम जाणवुं. तथा साधुने अर्थे नूमि गृहादिकनेविषे प्रवेश करीने त्यां पडेलुं नक्तादिक लावीने आपे ते अधोवर्त्ति नूमिग्रहथकी अपहरण एम करी अधोमालापहृत जाणवुं, तथा माटीना पात्रमां, कलशमां तथा मंजूष काष्टकादिकनेविषे स्थित किंचित् कष्ट सहित जे दाता आपे ते उनय एटले ऊर्ध्व तथा अधोगत व्यापारादि चष्ट्रिका तथा कुंनादिके करी हरण करेलुं होय तेने उनय मालापहृत कहिये. तथा अति मोटा कुंन प्रमुख मध्ये पमेलुं देवानुं अशनादि होय तेना गृहणने अर्थे जे दाता पाछलो नाग ऊंचो करे तेणे करी ऊर्ध्व व्यापारता थाय तथा जेणेकरी अधोमुख करी बाहुनो व्यापार करे छे ते अधोगत व्यापारता कहिये; ज्यारे जाडी नित्यादिकनेविषे खनाना जेटला ऊंचा प्रदेश प्राये गोखलुं प्रमुख लांबु होय, तेमां तिर्यग प्रसारेला हाथो नाखीने तेमांथी देवानुं गृहण थाय छे. ते प्राये करी जोई अथवा न जोईने दाता दिये छे. तेने तिर्यग मालापहृत् कहे छे. तिर्यग् माल ते नीति आदिकनेविषे स्थित गवाक्षादिरूप अपहरण एम करी जाणवुं.

आशंकाः—मालशब्दे करी ऊंचो प्रदेश होय तेज कहेवाय छे. तेम छतां नूमिगृहादिक एटले नीचे नूमिनेविषे स्थित तेने माल शब्दे करी केम कह्युं?

समाधानः— लोकनी रूढीथी ऊंचा प्रदेशनेज माल शब्दे करीज गृहण करेलो छे, पण समय प्रसिद्धिए करी समयनेविषे माल शब्दे नूमिनुं ग्रहण पण थाय छे. ए मालापहृतमां आटला दोष छेः—मांचीनी ऊपर मांचानी उपर अथवा ऊखलादिकनी ऊपर चढी पोताना शरीरनो पाछलो नाग ऊंचो करीने ऊपर वलगेला छीकादिकनेविषे स्थित मोदकादिकनुं ग्रहण करतां कोई दान देनारनुं नीचेथी पग लपसी जाय तेथी नीचे पमे त्यारे नीचेनी पृथ्वी ऊपरना पिपीलिकादि तथा पृथ्वीकायादिक जीवोनो विनाश थाय. वली दाताना हस्तादिकनो पण वखते नंग थई जाय; अने कोई वधारे खराब ठेकाणुं होय तो प्राणनो पण घात थाय. तेथी प्रवचन

नी हीलना थाय; जेम के, आ दाता साधुने अर्थे अशनादि लेवाने ऊपर चमतां नीचे पडीने मरी गयो माटे ए साधुउ कल्याणकारी नथी एवा दोषनो आरोप करे, पण दातानी ऊपर कोई दोष राखे नही. एवी रीते लोकमां मूर्खताथी अपवाद थाय इत्यादिक दोषोना संनवथी साधुए मालापहृत ग्रहण करवा योग्य नथी. अने योग्य पगोथी आदिकनी ऊपर चढी सारी रीते पोताना शरीरनो नार तोलन करी तथा कोई प्रकारे पण पडी न जवाय तेवी रीते ऊना रही दात्री ऊपर चडी अशनादिक आपे ते मालापहृत न कहेवाय माटे साधुए लेवु अने केवल साधु पण एषणानी शुद्धिना निमित्ते प्रासादादिकना दादरादिकनी ऊपर चढीने अपवादे करी नूमिए लावीने स्थापेलु ग्रहण करे ए तेरमो मालाहृत दोष कह्यो.

१४ चाकर अथवा पुत्रादिकनी इछा न ठतां तेउनी पाशेथी काटीने जे साधुने दान देवाने माटे ग्रहण करवु तेने आछेद्य कहेछे ते त्रण प्रकारनो छे.– स्वामिविषय, प्रनुविषय, तथा चोरविषय तत्र जे ग्रामादिकनो धणी होय तेने स्वामि कहेये, तथा मात्र गृहनो जे नायक होय तेने प्रनु कहिये; अने जे चोरी करनार होय तेने चोर कहेछे हवे ग्रामादिकनो स्वामी यतीउने देखीने पोताने कल्याणनी इछाथी कजीउ करीने अथवा बलात्कारे करी साधुने अर्थे गाममां रहेनारा कटुंबीउनी पाशेथी अशनादिक छीनवी लईने ते यतिओने जे आपे तेने स्वामीविषय आछेद्य कहेछे. तथा जे गाई प्रमुखनी रक्षा करनारां पुत्र, पुत्रिका, वधु तथा नार्यादिक सकाम जनोनी पाशेथी तेमनी इछा न ठतां ग्रहण करीने ते ग्रहनो नायक साधुउने दूध वगैरे आपे तेने प्रनुविषय आछेद्य कहिये. तथा केटलाएक चोरो पण संयतिउनु सारुं करनारा होयछे ते मार्गमां चालतां कोईएक समये केटला एक वाटमार्गी नोजन करतां वेळेला दीठामां आव्यां तेटलामां त्यां निक्षाने माटे फरतां तेउनी इछा पूरती गोचरी न मलतां केटलाएक यतीउ पण आवता दीठामां आव्या, तेउने निमित्ते तथा पोताने अर्थे पेला जमवा बेठेला ग्रहस्थोनी पाशेथी बलात्कारे मालमता छीनवी लईने तेमांथी केटलु एक साधुउने आपे तेने स्तेन विषय आछेद्य कहेछे ए त्रणे प्रकारनो आछेद्य साधुउने कल्पे नही केम के, एमा अप्रीति, कलह, आत्मघात, अंतराय तथा प्रद्वेष प्रमुख अनेक प्रकारना दोषोनो संनव छे तेमां चोर विषय आछेद्यमां कांईक विशेष दर्शावे छे – जे वाटमार्गीउ संबंधी नक्तादिक बलात्कारे छीनवी लईने चोरो साधुउने आपे छे ते सार्थिक लोको के, जेउने चोराए

लूंटी लीधा ढे ते एम कहे के अमेतो अवश्य चोरोना हाथे लूटाववाना हता, तें जो चोरो अमने लुंटीने तमने आपे ढे, तो एथी अमने पण मोटो संतोष थाय ढे. एवीरीते ते मालवालाने अनुज्ञात ढतां आपेलुं अशनादि अवश्य साधु ग्रहण करे. पढी ज्यारे चोरो जता रहे त्यारे ते ग्रहण करेलुं इव्य फरीथी तेना मालेकोने स मर्पण करे. अने कहे के, चोरोना नयथी अमे आ समये ग्रहण तो कर्युं पण हवे चोरो जता रह्या ढे माटे आ तमारुं इव्य तमे पाढुं लेओ, एम कह्युं ढतांपण जो ते सुझ माणसो होय अने कहे के, ए तमने चोरे आप्युं नथी पण अमेज दीधुं ढे माटे ए लेवामां तमने कांई दोष नथी त्यारे ते अवश्य लेवा योग्य ढे. ए चउदमो आढेद्य दोष कह्यो.

१५ जे सर्व स्वामीओएकरी साधुने अर्थे अनुज्ञात होय तेने अनिसृष्ट कहे ढे. ते त्रण प्रकारनुं ढेः—साधारणानिसृष्ट, चौलकानिसृष्ट, तथा जडानिसृष्ट. तेमां घणा जनोने सामान्य होय तेने साधारण कहिये; तथा ग्रामादिकना धणीए पोताना पायदल लस्करने प्रसाद एटले इनाम आप्युं होय ते अथवा कोई कुटुं बना मालके क्षेत्रादिकनेविषे रहेला कामकरनाराने जे कांई दीधु होय ते. एने देशी नाषामां नक्त कहे ढे. एने चोलक कहे ढे. अने जम ते हस्ति समजवो. ए उएकरी निसृष्ट एटले अनुज्ञात साधुउने कल्पे नही. तत्र साधारण निसृष्ट एटले कोई हाट, गृह, तथा बीजा कोई ठेकाणे रहेली तिलकुट्टितैल, वस्त्र लडुक, द धि तथा अशनादिक वस्तुना नेदेकरी अनेक वस्तु विषय जेम के, घाणी आदि यंत्रने स्थले तिलकुट्टितैलादिक, डुकाननी उपर वस्त्रादिक तथा गृहने विषे अश नादिक घणा लोकोने साधारण अने ते गामना जेटला वारसो होय तेउना अनु मतथी जे कांई साधुने दीधामां आवेढे तेने साधारण अनिसृष्ट कहिये. तथा चो लक बे प्रकारनो ढेः— ढिन्न अने अढिन्न. तत्र कोई कुटुंबिक क्षेत्रमां रहेला का म करनाराउमांथी कोईने पाशे लईने तेने नोजन आपे ते ज्यारे एक एक हालीने योग्य जुदा जुदा गममामां नाखे त्यारे ते चौलिक अने ते नोजननो सर्व हालिकोने योग्य एक मोटी थालीमां नाखीने मोकलावे त्यारे तेने ढिन्न कहेढे. पढी ते चौलिक जेना निमित्ते निन्ननिन्न करेलुं देवानुं होय तेने न दईने मूल स्वामि जे कुटुंबीक तेना न देखतां अथवा देखतां साधुने आपे ते ढेदनेकरी तेनुं पोता नुं करेलुं होवाथी; तथा कौटुंबिक जे जे हालिकोने योग्य चौलिकने एकठुं नो जन आपे ते साधुने देवाने धणीने जाणतां, अजाणतां, तथा देखतां न देख

तां साधुने आपे ते साधुए लेवु नही केम के, तेथी देशांतराये करी परस्पर कल हनो संभव छे तथा जडानिसृष्ट एटले हाथीने देवानु भोजन राजा तथा हाथी थी छानु लेवु नही केम के, हस्तिनु जे भोजन ते राजा संबंधी छे तेथी कदाचि त् राजाने खबर पमेतो ते लेनारने पकडे अथवा पकडीने खेंचे वा तेने दमादि कनो संभव थाय वली ते देनारे साधुने पिंम आप्युं तेथी कोपायमान थईने राजा कदाचित् तेने तेना अधिकार उपरथी कहाडी मूके तेथी ते विचारानो निर्वाह बंध थई जाय अने लोकोमां एवु कहेवाय के, पेला साधुने भोजन आ प्युं तेथी बचारा एनी चाकरी गई एवा दोष लागे, तथा राजाने अजाणे दीधाथी अदत्तादान दोष पण लागे, तथा हाथीने जोता पण साधुए तेना भोजनमांथी ग्रहण करवुं नही. केम के, ते सचेतन होयछे. तेथी तेणे जोई लीधाथी एवु मन मा आणे के, मारा कवलमांथी आ मूंमाए पिंम ग्रहण कर्योछे तेथी ते कोपाय मान थईने कोई समये यथायोग्य मार्गमां परिभ्रमण करतां उपाश्रयनेविषे ते सा धुने देखी ते उपाश्रयने तोडी नाखे, अने जो ते साधु लागमां आवी जाय तो तेने मारी पण नाखे ए पनरमो अनिसृष्ट दोष कह्यो

१६ अधि एटले अधिकपणे करी जे अवपूरण तेने कहिये अध्यवपूरण पो ताने अर्थे रांधवाने चूलानी उपर चडावेलुं छतां साधुउ आवेछे एम जाणीने तेउना योग्य भोजन तैयार करवाने अर्थे ते रंधाता भोजनमा वीजु नाखवु ते अही क प्रत्यय स्वार्थे छे तेना योगे करी अध्यवपूरक कहिये ते त्रण प्रका रनो छे – स्वगृह्यावदर्थिकमिश्र, स्वगृह साधुमिश्र; अने स्वगृहपाषंमिमिश्र. त त्र स्वगृह्यावदर्थिक मिश्रनेविषे स्वगृहसाधुमिश्र अने स्वगृह पाषंमिमिश्र एवन्ने नो अंतर्भाव थाय छे अने स्वगृह श्रमणमिश्रनो स्वगृह पाषमिमिश्रमां अंतर्भा व छे. तत्र यावदर्थिकना आववानी पहेलांज चूलामां आग पेटवी, थालीमां पाणी नाखी वगैरे पोताने अर्थे बधी रांधवानी तैयारि करी पाछलथी यथा संभ व त्रणेमांना यावदर्थिकादिकोने अर्थे तंडुलादिक वधारे नाखे तेने अध्यवपू रक कहे छे जे कारण माटे ते एकठुं रंधाय छे ते कारणमाटे मिश्रपणे थएलु कहेवाय छे जे प्रथमथीज यावदर्थिकादि अने पोताने माटे जेजु रंधाय ते मिश्र जाणवु अने जे प्रथम पोताने अर्थे रांधवानु शरू कर्यु होय अने पाछलथी पाष मी अथवा साधु प्रमुखनु आगमन थएलु जाणीने तेओमां अधिकतर जल तथा तंडुलादि जे नखाय तेने अध्यवपूरक कहे छे हवे ज्यां स्वगृह तथा यावदर्थिक

मिश्र अध्यवपूरक शुद्ध भक्त होय तो तेमांथी जे कणा तथा कार्पिट एटले पापड प्रमुखने अर्थे जे पाछळथी नाखेलुं होय तेटलुं थाळीमांथी जुदुं करीने अथवा कार्पटिका थकी जुदुं करीने आप्याथी बाकी रहेलुं जे अन्न ते साधुने कल्पे. ए कारण माटे एने विशोधि कोटि एटले शोधेलुं कहे छे. तथा स्वगृह पाषंडि मिश्र तथा स्वगृह साधु मिश्रनेविषे शुद्ध भक्तमांथी पडेलुं जे होय तेज पाषंडिआदि थकी थाळीमांथी जुदुं करी आपे ते लेवुं नही. केम के, ते बधु भोजन पूतिदोषेकरी दुष्ट थाय छे. एसोळमो अध्यवपूरक दोष कह्यो ॥५७२॥५७३॥ एवी रीते शोळ उद्गम दोषो कह्या.

अवतरणः—हवे सोळ उत्पादन दोष साधुथी थाय ते कहेछेः—मूलः—धाई दूइ निमित्तं, आजीव वणीमगे तिगिच्छा य; कोहे माणे माया, लोभे य हवंति दस एए. ५७४ पुव्विं पच्छा संथव, विज्जा मंते य चुन्न जोगेय; उप्पायणा य दोसा, सोळसए मूल कम्मेय॥५७५॥अर्थः— १ प्रथम धात्री दोष आ प्रमाणेः—तत्र जेने बाळको धाय अथवा पिये तेने धात्री कहिये, अथवा बाळकोने जे दूध पिवरावववाने अर्थे धारण करे तेने धात्री कहेछे. वळी ए बाळपाळिका पण कहेवायछे. ते पांच प्रकारनी छेः— क्षीरधात्री, मज्जनधात्री, मंडनधात्री, क्रीडनधात्री, तथा उत्संगधात्री. अही धात्रीपणानुं जे करण एटले साधन अने कारण एटले हेतु होय ते धात्री शब्दे कहेवायलुं दीठामां आवे छे. तथा विवक्षणाए करी धात्रीनो पिंड धात्रीपणाना करण अने कारण वडे जे उत्पन्न थाय तेने धात्री पिंड कहिये. एवी रीते दूति आदिकनेविषे पण भावना करवी. कोई साधु भिक्षाने अर्थे आगळना ओळखीता घरमां पेठो. त्यां रोता बाळकने जोईने तेनी माताने कहेवा लागे के, आ बाळके हजी सुधी स्तनपान करवानुं मूक्युं नथी तेथी क्षीरादिकने अर्थे रोदन करे छे माटे मने शीघ्र भिक्षा आपो. पछी ए बाळकने स्तनपान करावजो. अथवा पहेलां एने स्तनपान करावी लीओ त्यार पछी मने भिक्षा देजो. अथवा मने भिक्षा मळी हमणा एम जाणीने आ बाळकने स्तनपान करावो. अने बीजा घरमांथी भिक्षा मागी लईने पछी फरीथी हुं अही आवीश, अथवा तुं निराकुळ थईने बेशी रहे, हुंज क्यांथीक क्षीर लावीने अने आपीश. एवी रीते पोते धात्रीपणुं करे. तथा बाळकने स्तनपान कराव्युं होय तोज मतिमान् रोग रहित तथा दीर्घायु थाय छे, अने जो स्तनपान सारी रीते न करावीए तो तेथी उलटुं थाय. तथा लोकनेविषे पुत्रनुं मुख जोवुं घणुं दुर्लभ छे. ते कारण माटे बीजा बधा कर्मोने मूकीने आ बाळकने स्तनपान करावो. एम कह्याथी घणा दोषो थाय छे. जेम के,

बालकनी माताने ते बोलवु सारुं लागे तेथी बीजा बधा ठेकाणेथी मन खेंचीने आधाकर्मादिक करे वली ते बालकने लागता वलगता तथा बीजा जनो ते बालकनी मातानी साथे नापण करवानो साधुनो संबंध होवाथी खोटी संभावना करे, केम के, तेमने ते साधुनी साथे सहवासनु कारण दीठामा आवे माटे. अथवा ते बालकनी माता दैवयोगे मरी जाय तो ते साधुनी साथे वधा द्वेप करे. अथवा वेदनीय कर्मना विपाकना वशथी ते बालकने जो ज्वरादिकनी मांदाई थाय, त्यारे ते बालकनी माता एम कहे के ते मारा पुत्रने पीडा करी छे इत्यादिक कहीने साधुनी साथे कलह करवाथी प्रवचननी मलीनता थाय. अथवा कोई गृहस्थना गृहनेविषे बालकने धवरावनारी धात्रीने पोतानी बुद्धिना प्रपंचेकरी त्यांथी कढावीने बीजी धात्रीने रखाव्याथी धात्रीत्व लक्षण दोपने संपादन करे जेम के, कोई एक साधु भिक्षाचर्याने अर्थे कोईना गृहनेविषे प्रवेश करतां ते गृहनी कोई एक स्त्रीने शोक सहित जोईने तेने पूछे के, केम बाई तु आजे अधीरी देखाय छे? त्यारे ते कहे के, जे दुःखनेविषे सहायता करनारो होय तेनेज दुःख कहेवाय छे ते सांभली तेने यति कहे के दुःखमां सहायता करनारो कोण कहेवाय छे? त्यारे ते बाई कहे के, जेनी पाशे दुःख कहेता ते दुःखनो निवारण करे ते दुःखमां सहाय करनार कहेवाय फरी मुनि कहे के, मारा विना बीजो तेवो तमने कोण भासे छे? त्यारे ते बाई बोले के, शांभलो – अमुकना घरमां हुं धात्री हती, त्यां बीजी धात्री आवी अने मने कहाडी मूकी तेथी ते मारु धात्रीपणु गयुं तेथी हुं खिन्न थई छु, त्यारे साधु अभिमानमा आवीने कहे के, ज्यां सुधी हुं तने पाछी त्यां रखावु नही त्यांसुधी माहरे तारा घेरथी भिक्षा लेवी नही एम कहीने पछी तेनी प्रतिपक्षी धात्रीने ते घेरमांथी कढाववाने अर्थे ते धात्रीने दीठेली नही छतां तथा तेनुं स्वरूपपण न जाण्याछतां तेनी आसपास जईने पूछा करे के, ते तरुणी छे? किंवा मध्यमा छे? अथवा वृद्धा छे? वली श्रेष्ट स्तनोवाली छे? किंवा स्थूल स्तनोवाली छे? अथवा चपटा स्तनोवाली छे? फरी मांसवाली छे? अथवा कृश छे? तेमज काली छे? अथवा गोरी छे? इत्यादिक पूछीने ते गृहस्थना घरमां जई ते बालकने जोईने गृहना स्वामी प्रमुखनी समक्ष धात्रीना दोष कहेवा लागे के, वृद्ध धात्री तो बलहीन स्तनोवाली होयछे तेनां स्तन धाव्याथी बालक पण बल रहित थाय कृश शरीरवाली धात्रीनां स्तन न्हानां होवाथी तेने धाव्याथी बालक पण परिपूर्ण स्तनना अभावथी अवश्य शीदाईने कृशज थाय. अने स्थूल स्तनवालीनु दूध पीधाथी बालकनां अंग कोमल होवाने लीधे धात्रीना पयो

धरनी नीचे मुख अने नाक चंपायाथी तेनुं नाक चपटुं थई जाय. तेमज चपटा स्तन धाव्याथी बालक सर्वदा पोतानुं मुख लांबुं कस्याथी सूईना जेवुं लांबुं मुख थई जाय उक्तंचः– "स्थामास्थविरांधात्रीं, सूच्यास्यः कूर्परस्तनीं ; चिपिटः स्थूलवक्षोजा, ध यन् तन्वी कृशोन्नवेत्॥१॥जाड्यंन्नवति स्थूलाया, स्तनुक्ष्यास्त्वबलं करं; तस्मान्मध्य वस्थायाः ; स्तन्यं पुष्टिकरं स्मृतं. "॥२॥तथा ए जे नवी राखेली धात्री ठे ते वर्णेकरी कृष्ण, तथा शरीरे करी कृशादिक होवाथी सारी नथी; इत्यादिक तेनी वर्णादिके करी निंदा करे. यथाः–"कृष्णा ग्रंसयते वर्णं, गौरी तु बलवर्जिता ; ततःश्यामा न्नवेत् धात्री, बलवर्णैः प्रशंसितेत्यादि." एवुं ते साधुनुं बोलवुं ते गृहनो स्वामी सांन्नलीने स्थविरत्वादि स्वरूपे वर्त्तमान धात्रीनी परिन्नावना करीने तेने कहाडी मूके, अने ते साधुना संमतथी बीजी धात्रीने राखे. पठी ते अति आनंदित थई थकी ते साधुने अति मनोज्ञ तथा विपुल निक्षा आपे. एवी रीते साधु आहार ले ते धात्रीपिंम जाण वो. एनेविषे घणा दोष ठे. ते आ प्रमाणेः–जेने कहाडी मूके ते अति प्रद्वेषताने पामे तेथी ते साधुनी ऊपर एवो आल चहाडावे के पेली नवी धात्रीनी साथे साधु स्वे ष्ठाए वर्त्ते ठे एम कहे; अने अति द्वेषना आवेशथी कदाचित् ते साधुने विष दईने मारी पण नाखे. वली जे जूनी कहाडीने नवी राखेली धात्री ते पण कदाचित् मनमां एवुं चिंतवन करे के, जेम आ साधुए मारी आगलनी धात्रीने कढ्डावीने मने रखावी तेम कदाचित् मने पण कढ्डावीने बीजीने रखावे तेमां नवाई शी! त्यारे एम करवुं जोईये के, जेम ए साधुनोज अन्नाव थई जाय. एवो विचार करीने विषादिक प्रयोगवडे साधुने मारी नाखे. एवी रीते मज्जन धात्री पणुं, मंमन धात्री पणुं, क्रीडन धात्री पणुं, तथा उत्संग धात्रीपणुं ए प्रत्येक बीजानी पाशेथी कराव्याथी अथवा पोते कस्याथी घणा दोषोनी परिन्नावना जणवा योग्य ठे. ए प्रथम धात्री दोष जाणवो.

२ जे परस्पर संदेशाने कहेनारी होय तेने दूती कहे ठे. एवुं परस्पर संदिष्टा थी कथनरूप दूतीत्व करवाथी जे पिंमनी उत्पत्ति थाय ठे. ते यतिपणे दूतीपिंम कहेवाय ठे. ते दूती बे प्रकारनी होय ठेः– स्वग्रामविषे तथा परग्रामविषे. तत्र जे ग्राममां साधुओ रहेला होय ते ग्राममांज ज्यारे संदेशो कहे त्यारे स्वग्रामविषे दूती कहेवाय; अने ज्यारे परग्रामने विषे जईने संदेशो कहे त्यारे परग्रामविषे दूती कहेवाय ठे. ते एक एक प्रगट अने प्रछिन्न. एवा बबे प्रकारे ठे तेमां वली प्रछिन्न बे प्रकारे ठेः–एक लोकोत्तर विषया अने बीजी संघाटिक साधुउथीपण गुप्त विषया जाणवी. बीजी वली लोक तथा लोकोत्तर ए उन्नय विषया ठेः–एटले पासे र

देनारा सघाटिक साधुउं पण जाणी न शके ए जाव. तत्र कोई एक साधु निक्षाने अर्थे नीकळ्याथी पोताना विशेष लाजने अर्थे तेज ग्रामसंबंधी तथा बीजा ग्राम संबंधी कोई एक प्रांतमां अथवा तेनी माहिली कोरे मातादिकनो कहेलो सदेशो पुत्रिकादिकनी पाशे कहे; जेम के, तारी माता, तारो पिता, अथवा तारा ज्ञातादिके कह्यु ठे के, तु आजे अही आवजे एम मारी पाशे कहेवराव्यु ठे एवी रीते स्वपक्ष तथा परपक्षना शाजलता नि शकपणे कहेवाथी प्रगट स्वग्राम तथा परग्राम विषय द्वितीय जाणीये तथा कोई एक यति कोई ठोकरीनी माता प्रत्ये स्वग्रामने विषे अथवा परग्रामनेविषे सदेशो कहेवाने माटे प्रेरित थयो थको ते सदेशाने लईने ते मातादिकनी पासे जई कहे के, आ दूतीपणुं साधुने निश्चयकरी निदा करवा योग्य ठे केम के, सावद्य ठे माटे बीजा सघाटकना साधुओ मारो दूतीपणानो दोष न जाणे तो सारुं। ए अर्थ जग्यंतरे आम कहे ठे – तारी पुत्री जे अति मुग्ध श्राविका ठे, तेणे सावद्य योग्य रहित एवा जे अमे, ते प्रत्ये कह्यु ठे के, मारा आववानु आ प्रयोजन ठे, ते मारी मातानी पाशे तमारे जई कहेवु एम कह्याथी तेनी माता पण अति चतुराईथी तेनो अनिप्राय सारी रीते जाणी लई बीजा सघाटकना साधुने खबर न पडे माटे ते साधुने कहे के, तमारी पाशे फरीथी एवो संदेशो कोई दहाडे न आपे माटे हुं तेने वारीश एवी रीते सघाटक साधुथी ठानुं राखे पण लोकनु जय न राखे एम लोकोत्तर प्रछन्न स्वग्राम परग्रामविषय दूतीत्व जाणवु अने लोक तथा लोकोत्तर उजय प्रछन्न आवी रीते ठे –कोई श्राविका साधुने कहे के, मारी माताने कहेजो के, आगल जे तारी प्रतीतनु कार्य जेम तु जाणे ठे तेमज सिद्ध थयु ठे एमां साधुना सघाटकने तथा बीजा लोकने ए सदेशो जाण्यामां न आववाने लीधे एने उजयप्रछन्नत्व कहिये एनेविषे दोषो सर्वत्र गृहस्थ व्यापारणादिके करी जीवोनु उपमर्दन थाय इत्यादिक जाणवा ए बीजो दूती दोष जाणवो

३ अतीतादिक अर्थना परिज्ञाननो जे हेतु अथवा शुजाशुजादि चेष्टा अने उपचारथी तेना ज्ञाननो हेतु पण निमित्त कहेवाय ठे एवा निमित्तनु साधन जे पिंड तेने निमित्त पिंड कहिये एनो अर्थ आम ठे – कोई एक व्रती पिंडादिक लाजने निमित्ते गृहीनी पाशे निमित्तनु कथन करे जेम के, अतीत दिवशोनेविषे तने आवी रीते सुख तथा दुःख थयेलुं हतु तथा जावि काळनेविषे अमुक दिने तने राजादिकनी घणी महेरबानी थशे, अने हमणा आज काल तने आवी आवी रीते थशे, त्यारे ते गृहस्थ पण लाज, अलाज, सुख, दुःख जीवित तथा मर

णादि विषय निमित्त पूछेलुं अथवा न पूछेलुंछतां पेला धृष्ट साधुए जेम कह्युं तेम सांजली लईने मनने आवर्जी ते मुनिने मोदकादिकविशिष्ट विपुल जिक्षा आ पे तेने निमित्त पिंम कहिये. ते लेवुं यतीने योग्य नथी पोताना तथा परना वि षये षट्काय वधादिक अनेक दोषोनो संजव छे ए त्रीजो निमित्त दोष जाणवो

४ जे सर्व प्रकारे जीवन करनार होय तेने कहिये आजीव अथवा आजीविका ते पांच प्रकारे छेः– जातिविषय, कुलविषय, गणविषय, कर्मविषय तथा शिल्पवि षय ए प्रत्येक वली बबे प्रकारे छेः–सूचनाथी तथा असूचनाथी तत्र सूचनाथी ते वच नजंग विशेषेकरी कथन; अने असूचनाथी ते स्पष्ट वचने करी कथन एम जाणवुं. तत्र साधु पोतानी जाति प्रगट करवाथी आजीविका करे तेने जाति उपजीवन कहेछे. जे म के, कोई जिक्षाने अर्थे विचरतां ब्राह्मणना गृहनेविषे जाय, त्यां ब्राह्मणना पुत्रो सम्य क्होमादि क्रिया करी रह्या छतां ते जोईने तेना पितानी पासे स्वजाति प्रगट करवाने अर्थे बोले; यथा समिधि, मंत्र, आहुति, स्थान, याग, काल तथा घोषादि आश्रित स म्यक् अथवा असम्यक् क्रिया प्रमुख होय ते. तत्र पीपलादिकनी कांईक नीली शाखाउं प्रमुखना कटकाने समिधि कहिये; प्रणवादिक वर्णपद्धतिवाला मंत्र कहेवाय छे; अग्निनेविषे घृत नाखवुं तेने आहुति कहेछे. उत्कट आदिक स्थान होय छे; अ श्वमेधादिक यज्ञ बोलायछे; प्रजातादिक काल जाणवो; अने उदात्त तथा अनुदा त्तादिक घोष कहेवाय छे. ज्यां जे प्रमाणे योजना करवी जोये त्यां तेवी रीते कर वी तेने सम्यक् क्रिया कहिये तेप्रमाणे आ तमारो पुत्र सम्यक् क्रिया करवाथी कोई श्रो त्रीयना पुत्रनी पठे जणायछे. यदिवा वेदादि शास्त्र पारग एवा कोई उपाध्यायनी पासेथी ए सम्यक् जणेल छे. एवी रीते कह्याथी ते ब्राह्मण कहे के, हे साधु तुं अवश्य ब्राह्मण छे. जे माटे आ होमादिक सर्व जाणे छे. ते वखते साधु कांई न बोलतां चुप थई रहे. ए सूंचनाएकरी स्वजातिनुं प्रगटन थयुं. अने असूचनायेकरी स्व जातिनुं जीवन तो कोईए पूछयाथी अथवा न पूछयाथी आहारादिकने अर्थे पोतानी जातीने प्रगट करीने आजीविका करे जेम के, हुं ब्राह्मण छुं इत्यादिक कहे. एनेविषे अनेक दोषो छेः—ते आप्रमाणे के, जो ते ब्राह्मण सारो होय तो पोतानी जातिना पक्षपातथी घणो आहारादिक तेने माटे पकावीने तेने आपे; त्यारे आधाकर्मी दोष लागे; अने जो नरसुं माणस होय तो आ पापात्मा ब्राह्मणपणाने मूकीने ज्रष्ट थयो छे एवुं चिंतवन करी पोताना गृहमांथी बाहार कहाडी मूके एवी रीते क्षत्रियादि जाति नेविषे पण जावना करवी. ए चोथो आजीविका दोष जाणवो.

५ वनु धातु याचना करवाने अर्थे ठे जेम के, वनुते एटले याचे ठे. प्रायेक री दायकने अनिमत जे श्रमणादिक तेउनेविषे पोतानुं नक्तपणुं बतावीने जे पिं मनी याचना करवी तेने वनीपक कहेठे. कोईएक निर्ग्रंथ, शाक्य, तापस, प रिव्राजक, आजीविक, द्विज, प्राघूर्ण तथा श्वान, काक, अने शुक इत्यादिकनो नक्त जे कोई गृही, तेना गृहनेविषे निक्षामाटे नमतो साधु पेठो, तेनी आगल अश नादिकना लानना अर्थे निर्ग्रंथना गुण वर्णने करी पोते तेनो नक्त ठे एम दर्शावे ते आ प्रमाणे —ते साधु कदाचित् निर्ग्रंथना उपाशकना घेरनेविषे प्रवेश करे, त्यारे निर्ग्रं थोने आश्रीने बोले जेम के, हे श्रावकतिलक, तारा आवा गुरुउ ठे — सातिशय ज्ञाने करी नूषित, बहुश्रुत, शुद्ध क्रियानुष्ठान पालन परायण, जेउए चतुर धा र्मिक जनोनां मन विशद सामाचारीना समाचरणे करी चमत्कार सहित करेलां ठे, जेउ शिवनगर मार्गना सार्थवाह ठे इत्यादि तथा जो शाक्यना उपाशकना गृहमां प्रवेश करे, अने त्यां शाक्यो जमता बेठा होय त्यारे तेना उपाशकनी आगल ते शाक्योनी प्रशंसा करे, ते आम — अहो ! महानुनाव शाक्य शिष्यो जे ठे तेउ कहाडेला चित्रनी पठे निश्चल थया थका प्रशांत चित्तवृत्तिएकरी नोजन करेठे महात्माउने एवी रीतेज नोजन करवु उचित् ठे. तेमज दयालु तथा दानशील इत्यादि कहे इत्यादि एवी रीते तापस परिव्राजक, आजीवक तथा द्विजोने आश्रयेक रीने तेना गुण तथा दान वगेरेनी प्रशंसा कस्याथी वनीपकपणुं जाणवुं तथा अतिथिउना नक्तोनी आगल आम कहे — आहो प्रायेकरीने लोको पोताना परि चित, आश्रित अथवा उपकारीने दिये ठे, पण रस्तामा चालता थाकीने आवेला अतिथिने जे पूजे तेज दान जगतमा प्रधान कह्यु ठे तेमज श्वानोना नक्त पुरुष नी आगल कहे के, आ काई कूतरा जाणवा नही, श्वाननी पठे देखाय ठे खरा, पण कैलाश पर्वतथी आवीने यक्षज श्वानरूपे करी पृथ्वीनेविषे विचरे ठे; माटे एउनी पूजा मोटा हितने अर्थे थाय ठे. एवी रीते काकादिकना नक्तोनेविषे पण नावना करी लेवी ए प्रमाणे वनीपकपणु कस्याथी उत्पादन करेलु जे पिंम तेने वनीपक पिंम कहिये एनेविषे घणा दोषो ठे,— जे कारण माटे धार्मिक अथवा अधार्मिक कोई पण पात्रने दीधेलु दान निष्फल थतु नथी एम कह्याथी अपात्रदानने पा त्रदाननी बरोबरी करी प्रशंसा कस्याथी सम्यक्त्वातिचार थाय केमके, कुपात्र जे शाक्यादिक तेउनी साह्यात्प्रशंसा थाय माटे. उक्तंच — " दाण न होइ अफ लं, पत्तमपत्तेसु सन्नि जुज्जंतं, इय नणिएवि दोसा, पतसउ किपुण अपत्ते "

एवी रीते शाक्यादिकनी प्रशंसा करवाथी लोकनेविषे मिथ्यात्वने स्थिर कर्युं एम थशे. ते आ प्रमाणेः—लोक कहेके साधुउ पण एउनी प्रशंसा करे छे, ते कारणथी एउनो धर्मज सत्य छे इति. तथा जो ते शाक्यादिकोनो नक्त सारो होय तो ते साधुए करेली प्रशंसाने जाणीने तेना योग्य आधाकर्मादिक समाचरे. वली तेनेविषे लुब्धपणे कदाचित् शाक्यादिक व्रतने धारी लिये; तथा लोकोनेविषे कहेवाय के एउए जन्मांतरनेविषे दान दीधुं नथी माटे आहारने अर्थे कूतरानीपठे लापटुआ करवाकरेछे एवो अवर्णवाद थाय. अने जो गृहीने सारो न लागे तो तेने घेरमांथी कहाडी मूके. तथा सर्व सावद्य निरतोनी प्रशंसा करवाथी मृषावाद तथा प्राणातिपातादिक ने अनुमोदन करनारो थाय. ए पांचमो वनीपक दोष जाणवो.

६ जे चिकित्सवुं तेने कहिये चिकित्सा; ते रोग प्रतिकार एटले ते रोगनो प्रतिकार अथवा उपकार जाणवो. ते चिकित्सा बे प्रकारनी छेः— एक सूक्ष्म ने बीजी बादर तत्र सूक्ष्म औषधविधि वैद्यना ज्ञापने करी जाणवी. अने बादर पोते चिकित्सा करवाथी समजवी. तत्र कोई ज्वरादिक रोगेकरी आक्रांत थएला गृहस्थना गृहनेविषे साधु भिक्षाने अर्थे प्रवेश करे; तेने जोईने पेलो गृहस्थ पूछे हे नगवन्, आ मारी व्याधिनो प्रतिकार कांई जाणो छो? त्यारे ते साधु कहे के, हे श्रावक, जेवो तने रोग थयो छे. तेवो मने पण एक वखत थयो हतो ते अमुक औषधे करी मने उपशम थयो एवी रीते अज्ञानी रोगी गृहस्थने औषधना करवानो अभिप्राय उत्पादन करीने औषधनी सूचना करे, अथवा रोगीए चिकित्सा पूछ्याथी कहे के, शुं हुं वैद्य छुं के जेथी रोगनो प्रतिकार जाणुं! एवुं कह्याथी रोगी न जाणीतो होवाथी एविषे वैद्य पूछे तेने सूचना करे, तेने सूक्ष्म चिकित्सा कहिये अने ज्यारे पोते वैद्य बनीने साक्षात वमन विरेचन, तथा क्वाथादिक करे अथवा बीजाना हाथे करावे तेने बादर चिकित्सा कहिये. एवी रीते उपकारी थएलो गृहस्थ मने भिक्षा घणी देशे एवा हेतुथी यति बन्ने प्रकारनी चिकित्सा करे अथवा करावे. ते तुछ पिंमने अर्थे एम यतिने करवुं उचित नथी. केम के, एथी दोषोनो संनव थाय छे. जेम के, चिकित्सा करवाना समये कंदमूल फलादि जीवना वधेकरी क्वाथ कथनादि पाप व्यापार करवाथी असंयम थाय. तथा रोगरहित थएलो गृहस्थ लोढाना तापेला गोलानी पठे प्रगुणी थयाथी व्याघ्रनी पठे अनेक डुर्बलोना जीवनो घात करे. तथा जो दैवयोगे साधुए करेला चिकित्सावाला रोगीनी व्याधि अधिक थाय तो तेना पुत्रादिक कोपायमान थईने तेने

राजकुलादिकनेविषे खेंचे त्यारे लोक कहे के आहारादिकना लालचु साधु आम आम वैद्यकादिककरेछे, एम प्रवचननु मलिनपणुं थाय ए छगो चिकित्सा दोष जाणवो

७ क्रोध एटले कोप, तेनो हेतुक जे पिंम तेने क्रोधपिंम कहिये ते आवी रीते कोईएक साधुसंबंधी उच्चाटन मारणादिक विद्या प्रनाव, शाप दानादिक तप प्रनाव, तथा सहस्र योद्धादिकनुं बल , राजकुलनेविषे वल्लनपणु , जाणीने अथवा शापदाने करीने कोईने मारणादि अनर्थरूप क्रोधना फलने साक्षात् देखीने नय पामी गृहस्थ जे कांई तेने आपे तेने कहिये क्रोध पिंम अथवा कोईए बीजा ब्राह्मणादिकोने आप्युं अने साधुए याचना करी छतां पण तेने न मल्याथी ते कोप करे, ते जोई साधुनो पोतानी ऊपर कोप थाय, ते सारुं न कहेवाय. एम जाणीने जे आपे तेने क्रोध पिंम कहिये अही सर्व पिंमनुं, उत्पादन करवाने अर्थे कोपज मुख्य कारण दीगमां आवे छे, अने विद्या तथा तप प्रमुख तो तेना सहकारी कारणो छे आ लक्षण विद्यापिंमादिके करी सहित छता तेने एकतुं समजवु नही केमके, तेउनां लक्षणो जुदा होयछे, ए क्रोध पिंम दोष सातमो जाणवो

७ मान एटले गर्व तेनो हेतु जे पिंम तेने केहिये मान पिंम एनो अर्थ आ छे – कोई एक यतिने केटलाएक साधुउ कहे के, तुं अमने लब्धिमान जाण्यामां आवेछे माटे आ अमुक अमुक अमने खावाने आप इत्यादिक वचनेकरी तेने उत्तेजन आपीने वली कहे के, ताराथी शु थवानु छे ! कांई पण सिद्धि थवानी नथी! एवु अपमान थयाथी ते गर्वेकरी आंधलो थईजाय, अथवा पोतानी लब्धि प्रशंसादिक अपार विख्यातीने पामेलो शांनलो जे जे ठेकाणे हु जाउं ते ते ठेकाणे सर्व मने प्राप्त थाय छे, तेमज जन प्रशंसा पण करे छे एवी रीते जेना मनमां अनिमाननी वृद्धि थई होय, एवो साधु कोईएक गृहीनी पाशे जईने ते गृहीने तेवां तेवा वचने करी दाननेविषे अनिमान दीपन करे के, शेष तेना कलत्रा दिकनी दान देवानी इछा न छता पण अशनादिक आपे तेने आठमो मानपिंम कहे छे

ए माया ते परवचनात्मिक बुद्धि जाणवी तेणेकरी कोई साधु मंत्र योगादि उपायमां कुशल थईने पोताना रूपनु परावर्त्तनादिक करीने जे मोदकादिने पेदा करे तेने मायापिंम कहिये ए माया पिंम रूप नवमो दोष थयो

१० लोनेकरी गृहस्थनी पाशेथी जे ग्रहण करवु तेने लोन पिंम कहिये अही आवी नावना करवी – कोईएक साधु, आजे हु अमुक सिंह केसर मोदकादिक ग्रहण करीश. एवी बुद्धिए करी बीजुं वाल तथा चणादिक मलतु छता पण ते

गृहण न करे, किंतु तेनीज इच्छा करे; तेने लोजपिंम कहिये. अथवा पूर्वे तेवी बु द्धिना अजावे पण यथा जावे मलेलुं घणुं लापशी आदिक जोजन सारुं ठे एम करीने जे गृहण करे तेने लोज पिंम कहिये. यदिवा दूधादिक मल्युंठतां हवे जो क्यांक खांम तथा शाकर प्रमुख मले तो सारुं थाय एवो अध्यवसाय करीने फर तां जे खांमप्रमुख मली जाय तेने लोज पिंम कहेठे. ए दशमो लोज दोष थयो.

११ संस्तव बे प्रकारनो ठेः– वचन संस्तव तथा संबंधिसंस्तव तत्र वचन ए टले श्लाघा तद्रूपपणे जे संस्तव तेने वचन संस्तव कहिये. अने संबंधी ते मावि त्रादिक तथा ससरादिक तद्रूपपणे जे संस्तव तेने संबंधि संस्तवकहेठे. ते एकेक द्विवि ध ठे, पूर्वसंस्तव तथा पश्चात्संस्तव, तत्र देवानुं प्राप्त न थयुं ठतां पूर्वेज दातारना गु णोनुं जे वर्णन करवुं ते पूर्व संस्तव कहेठे; अने देवानुं प्राप्त थया पठी जे दातारना गुणोनुं वर्णन करवुं तेने पश्चात् संस्तव कहेठे. अहीं आवी जावना करवीः–कोईएक साधु जिक्षाने माटे अटन करतां कोईएक गृहनेविषे किंचित् ईश्वर दातारने जोईने दान लीधाथी पूर्वेज सत्य अथवा औदार्यादिक गुणोएकरी ते ग्रहस्थनो जे संस्तव क रे जेम के, अहो दानपति, अमे जे प्रथम वात शांजली हती ते अमे प्रत्यक्ष आजे जोइये ठैये. तथा अही तही विचरनारा जे अमे तेने एवा औदार्यादि गुणो बीजा को ईनेविषे पण दीठामां अथवा शांजल्यामां आव्या नथी. तथा तमे धन्य ठो के, जे नां आवा गुणो सर्वत्र अस्खलित सर्व दिग्वलयमां व्यापी रह्या ठतां प्रसारने पा मी रह्या ठे. एवी रीते पूर्व संस्तव जाणवो. तथा जे गृहस्थे दान दीधा पठी तेनी स्तुति करे. जेम के, तमारा दर्शने करी आजे अमारां लोचन तथा मन शीतल थयां ठे; एमां कांई अद्भुतता नथी; केम के, दातार अथवा गुणवान दीठाथी को ण आनंदवान न थाय! एने पश्चात् संस्तव कहे ठे. ए बन्ने रूपवाला संस्तवोने विषे माया, मृषावाद, असंयतानुमोदनादिक दोष उत्पन्न थायठे. तथा माता पितादिरूप पण जे संस्तव एटले परिचय तेने पूर्वसंबंधी संस्तव कहिये. केम के, मातादिकनो पोताथी पूर्वकालनेविषे जाव होय ठे माटे. अने जे सासू स सरादिरूपपणे संस्तव तेने पश्चात् संबंधि संस्तव कहेठे. केम के, ससरादिक नो पोतानी पाठल जाव होय ठे. तत्र कोई साधु जिक्षाने अर्थे कोई एक गृह नेविषे प्रवेश करे, अने आहारने माटे लंपट पणे पोतानुं वय तथा परनुं वय जाणीने तेनीसाथे तदनुरूप संबंधनी घटना करे, जेम के, जो ते स्त्री वयथी वृ द्ध होय, अने पोते मध्यम वयवालो होय त्यारे ते महिलाने पोतानी मातानी

पते जोईने मातृस्थानेकरी आखमाथी थोडाएक आंसु पाडे ते जोईने ते पूछवा ला गे के, महाराज, अधीरा केम देखाओ छो? त्यारे ते साधु कहे के, मारी माता आपना जेवीज हती अने जो ते मध्यम वय वाली होय तो आवी मारी बेन हती, तेमज वयेकरी जो बाल होय तो आवी मारी छोकरी हती इत्यादिक जाषण करे ए प्रमाणे पश्चात् संस्तवनेविषे जावना करवी एनेविषे पण घणा दोषो छे –जेम के, जो ते गृहस्थ सारो होय तो साधु प्रतिबंध सहित थाय, प्रतिबंध थयाथी आधा कर्मादिक करीने तेने आहार आपे अने जो ते गृहस्थ खराब होय तो आ अमने पोताना कपटि प्राये जननिआदिक कल्पना करी छगवानी युक्ति करे छे एवु चितवन करीने पोताना गृहमांथी बहार कहाडी मूकवा प्रमुख अपमान करे, तथा अधीरो थईने आखोमाथी आंसु कहाडवाथी आ मायावी छे, माटे एवी रीते अमने दया आणवा सारुं चालाई करे छे एम तेनी निंदा थाय तथा मारी आवी माता ह ती एम कह्याथी ते बाईनो पुत्र पूर्वेज अचानक मरण पामेलो होय तेनी स्मृति थई ते साधुनी ऊपर एवो जाव उत्पन्न थाय के, मारा मुवेला पुत्रना स्थाने आ नेज हु पुत्र मानी लईश, एवी बुद्धिएकरी तेनी शुश्रूषा तथा दान करे अने तमा रा जेवी मारी सासू हती एम कह्याथी ते जो खराब होय तो पोतानी विधवा अ थवा कुरूपा छोकरी दैवयोगे वेठेली छता तेने आपे इत्यादिक दोषो छे, माटे सं स्तव पिंम यतिए कल्पवो नही ए अग्यारमो सस्तव दोष जाणवो

१२–१३ हवे विद्या ने मंत्र ए बे दोषो साथे कहेछे – तत्र विद्या ते प्रज्ञप्ति आदि स्त्री रूप देवता अधिष्टित तथा जप ने होमेकरी साध्य अथवा अक्षरपद्ध ति पुरुषरूप देवता धिष्टित पाठमात्र सिद्धि जाणवी, अने अक्षरविशेष पद्ध ति ते मंत्र जाणिये एउना व्यापारेकरी जे पिंम नु उपार्जन करवु तेने विद्यापि म अने मंत्रपिंम कहिये एना दोष आ प्रमाणे छे – जे विद्याएकरि अनिमंत्रित थयो थको दान दिये तेने कोई बीजो विद्यावालो जुवे तेने महाद्वेष उत्पन्न थाय अथ वा कोई बीजो पोतानो पक्षपाती तेवी विद्यावालो होय ते द्वेषमां आवीने प्रतिविद्या येकरी स्तंजन, उच्चाटन, तथा मारणादि करे तथा विद्यादिकेकरी बीजानो द्रोह करवारूपे पोतानु जीवन करनारा आ मूर्खो छे एवी लोकोमा निंदा थाय तथा एउ जादूकरा छे एम जाणीने राजकुलनेविषे गृहण, आकर्षण, वेष परित्याजन कदर्थन तथा मारणादिक करे. एम विद्या तथा मंत्र ए बे दोषो साथे जाणी लेवा

१४–१५ हवे चूर्ण अने योग ए बे दोषो साथे कहे छे –तत्र नयननेविषे अंज

नादिक चूर्ण अने तेनुं अंतर्धानादिक फल जाणवुं. अने पाद प्रलेपनादि योग ते सौभाग्य तथा दौर्भाग्य करनारो जाणवो. एओना व्यापारे करी जे पिंडनुं उपार्जन करवुं. तेने चूर्ण पिंड तथा योगपिंड कहिये. एना पूर्वनी पेठे दोषो जाणी लेवा.

आशंकाः— चूर्ण अने योग ए बन्ने कोइ एटले द्रव्यरूप जोवामां आवे छे. तेओनो परस्पर विशेष शुं छे के जेथकी एओने जुदा कह्या.

समाधानः— ए तमारुं बोलवुं यद्यपि साचुं छे, तथापि कायनो बहिर उपयोगी चूर्ण छे. अने बहिर तथा अंतर उपयोगी योग छे. ते वली अभ्यवहार्य तथा आहार्य ए भेदेकरी बे प्रकार थाय छे. तत्र जल पानादिके करी अभ्यवहार्य तथा पादलेपादिके करी आहार्य जाणवो ते माटे ए भिन्न छे ए विशेष जाणवो.

१६ ए पाछेज कही आव्या जे दोषो तेओमांनो शोलमो दोष मूलकर्म छे. ते अति गहन भवरूप वननुं मूल कारण छे. प्रयोजननो हेतु कर्म ते सावद्य क्रिया जाणवी. तेनो मूल तेनो जे कर्म तेने मूलकर्म कहिये. तत्र गर्भस्तंभन, गर्भाधान, गर्भपात, कृतयोनित्व करण, तथा अकृत योनित्व करण, प्रमुखवडे उपार्जन करेलो जे पिंड तेने मूल कर्मपिंड कहिये. ए साधुने योग्य नथी केम के, एथी प्रद्वेष, प्रवचननी मलिनता, तथा जीव विघातादिक अनेक दोषोनो संभव छे. जेम के, गर्भनुं स्तंभन अने शातन साधुए कर्याथी प्रद्वेषनी उत्पत्ति थाय तेथी शरीरनो पण विनाश थाय छे. गर्भाधान तथा कृतयोनित्व करण थकी यावत् मैथुन प्रवृत्ति गर्भाधान थकी प्राये विपुत्रनी उत्पत्ति थएली दीठामां आवे छे अने कृतयोनित्व करणेकरी भोगांतरायादिक थाय. ए शोलमो मूल कर्म दोष कह्यो. ए प्रमाणेः— शोल उत्पादन दोषो साधु थकी थाय ते कह्या.

अवतरणः—एषणाना दस दोषो कहेछेः—मूलः—संकिय मक्खिय निक्खित्त पिहिय साहरिय दायगुम्मिस्से; अपरिणय लित्त छड्डिय, एसण दोसा दस्स हवंति ॥

अर्थः—संकित एटले आधाकर्मादि दोषे करी संभावित जाणवुं. इहां चतुर्भंगी छे ग्रहण शंकित तथा भोजन शंकित ए प्रथम भंग; ग्रहण शंकित तथा भोजन अशंकित ए बीजो भंग; भोजननेविषे शंकित तथा ग्रहणनेविषे अशंकित; ए त्रीजो भंग तथा ग्रहणे पण अशंकित अने भोजने पण अशंकित ए चोथो भंग जाणवो. तेमांना आद्यना त्रण भांगानेविषे शोल उद्गमना दोषो अने नव एषणाना दोष रूप पचीश दोषोमध्ये जे दोषे करी शंकित थाय ते दोषोने प्राप्त थायछे. ते आ प्रमाणेः— ज्यारे आधाकर्मपणे शंकित गृहण करे अथवा खाए त्यारे आधाकर्म दोषेकरी बंधा

य; अने ज्यारे औद्देशिक पणे शकित ग्रहण करे अथवा खाए त्यारे औद्देशिक दोषे करी बंधाय इत्यादि, तथा चतुर्थ जगनेविषे जे वर्त्तमान ते शुद्ध समजवु तेनो कोई पण दोषेकरी संबंध थाय नही इत्यर्थ एउनो आवीरीते सनव छे जेम के, कोई साधु स्वनावेकरी लज्जामान होय ते कोईना गृहनेविषे निक्षाने अर्थे प्रवेश कस्यो ठता तेने प्रचुर निक्षानी प्राप्ति थई, त्यारे पोताना मनमा शका आणे पण लज्जावडे तेने पूठवाने शक्तिमान थाय नही पठी तेमज शकित ठता गृहण करी अने सकित ठताज खाए तेने प्रथम जगवर्त्ति कहिये तथा कोई साधु निक्षाने अर्थे गयो ठता कोई गृहमाथी पूर्वेनी पठे शकित मनेकरी प्रचुर निक्षाने लेईने पोतानी वसतिमा आवे अने नोजनना समये तेनु मन मोलायमान थाय तेने कोई बीजो साधु होय के, जेणे ते साधुए जे घेरमाथी निक्षा लीधी हती ते सारी रीते जाणेली हती ते तेनो अनिप्राय जाणीने तेने कहे के, हे साधु जे ठेकाणे तने विपुल निक्षा मली तेना गृहनेविषे आजे महा प्रकरण वर्त्ते छे, अथवा तेने घेर क्याकथी मोटु लाननक आव्युं छे एवी रीते तेना वचन सानलीने ए शुद्ध अन्न छे एवो निश्चय करीने शका थकी रहित थयो थको नोजन करे तेने द्वितीय जगवर्त्ति कहिये तथा कोई साधु कोई गृहस्थना घेरमाथी नि शकित प्रचुर निक्षा गृहण करीने वसतिमां आव्यो, ते समये बीजो कोई साधु पोताना जेवी निक्षा मागी लावीने गुरुनी आगल आलोवणा लेता सानलीने तेने शका उत्पन्न थाय तेथी चितवन करे के, जेवी मने प्रचुर निक्षानी प्राप्ति थई छे, तेवीज आ बीजा सघाटकना साधुउने मली छे, माटे ए निश्चेकरी आधाकर्मादि दोष दुष्ट छे एम जाणता ठतां खाए तेने तृतीय जगवर्त्ती जाणवो ए प्रथम शकित दोष कह्यो

२ म्रक्षित एटले पृथ्व्यादिकेकरी गुमालेलु जाणवु ते बे प्रकारे छे – एक सचित्त म्रक्षित, तथा बीजु अचित्त म्रक्षित तेमा सचित्त म्रक्षित त्रण प्रकारनु छे – पृथ्वीकाय म्रक्षित, अपकाय म्रक्षित, तथा वनस्पतिकाय म्रक्षित तत्र शुष्क अथवा आर्द्र सचित्त पृथ्वीकायेकरी देवानु नाजन अथवा हस्त जो म्रक्षित थयु होय त्यारे सचित्त पृथ्वीकाय म्रक्षित जाणवु. बीजुं अपकाय म्रक्षित ते चार प्रकारनुं छे – पुराकर्म, पश्चात्कर्म, सस्निग्ध तथा उदकार्द्र तत्र नक्तादिकना दाननी पूर्वे जे साधुने अर्थे कर्म एटले हस्त तथा मात्रादिकने पाणीवडे धोवानी जे क्रिया तेने पुराकर्म कहिये, जे नक्तादिकना दानथी पाठल कराय छे ते पश्चात् कर्मकहिये, थोडाएक लक्षणवाला जलेकरी खरडायला हस्तादिक ते सस्निग्ध, अने स्पष्ट उपलन्यमान जे जलनो

संसर्ग, ते उदकार्द्र; ए चार प्रकारे अपकाय म्रक्षित जाणवुं. ते प्रमाणेज फलादिक ना अति जलदीज करेला घणाज सूक्ष्म कटकाउएकरी खरडायला जे हस्तादिक तेने वनस्पतिकाय म्रक्षित कहिये. बाकीना तेजस्काय, वायुकाय, तथा त्रसकाये क री म्रक्षित थतुं नथी. केम के, तेजस्कायादिकना संसर्गेकरी पण लोकनेविषे म्र क्षित शब्दे प्रवृत्तिनुं अदर्शन छे माटे. हवे अचित्त म्रक्षित पण बे प्रकारनुं छेः—गर्हि त तथा इतरत्. तेमां गर्हित ते रक्तादिकेकरि लिप्त अने इतरत् एटले घृतादिकेकरी लिप्त जाणवुं. एमां सचित्त म्रक्षित सर्वथा साधुने कल्पवायोग्य नथी, ने अचित म्रक्षितने विषे पण लोकेकरि अनिंदित घृतादिके करी म्रक्षित होय ते कल्पवुं; अने लोकमां निंदित जे वशादिके करी म्रक्षित ते तो अकल्पनीयज छे. ए बीजो म्रक्षित दोष थयो.

३ निक्षिप्त एटले जे सचित्तनी ऊपर राखेलुं होय ते पृथ्वी, अप, तेज, वायु, वनस्पति तथा त्रस निक्षिप्त नेदेकरी छ प्रकारे छे. ते एकेक वली बबे प्रकारे छे. अनंतर अने परंपर. अनंतर एटले व्यवधान रहित. तत्र सचित्त मृत्तिकादिकनेविषे जे पक्वान मंमकादिक अंतरविना व्यवस्थापित होय तेने पृथ्वी अनंतर निक्षिप्त क हिये; अने सचित्त मृत्तिकादिकनी ऊपर राखेला रूमालादिकनेविषे निक्षिप्त जे प क्वानादिक तेने पृथ्वीपरंपर निक्षिप्त कहेछे. तथा नवनीतनुं कीधेलुं घृतादिक सचित्त उदकनेविषे निक्षिप्त होय तेने जल अनंतर निक्षिप्त कहिये. अने तेज प क्वानादिके करी भेलवेलुं जलमां रहेला वाहाणनेविषे राख्युं होय तेने जल परंपर निक्षिप्त कहिये. तथा अग्निनेविषे जे पापड प्रमुख राखिये तेने अग्नि अनंतर नि क्षिप्त कहिये; अने जे अग्निनी ऊपर राखेली थाली प्रमुखनेविषे राख्युं होय ते अग्नि परंपर निक्षिप्त कहिये. तथा पवनेकरी वासी थयलुं नात तथा पापड प्रमु ख ते पवन अनंतर निक्षिप्त कहियें, जेनुं जेणे करी बगाड थाय तेने तेणेकरी निक्षिप्त कहेवाय छे. एवी विवक्षा छे. ने पवनेकरी नरेली धमण प्रमुखनी उपर राखेलुं मंमकादिक ते पवन परंपरा निक्षिप्त जाणवुं. तथा सचित्त व्रीहिक फला दिकनेविषे स्थित पूडी तथा मंमकादिक ते वनस्पतिअनंतर निक्षिप्त जाणवुं; तथा हरितादिकनी एटले नीलाघास प्रमुखवाली जमीन उपर राखेली थाली प्रमुखनेविषे राखेलुं पूडी प्रमुख तेने वनस्पती परंपरा निक्षिप्त कहिये. तथा बेल प्रमुखनी पीठ ऊपर जे मालपूडा तथा मोदकादिक राखेलां होय तेने त्रस अनं तर निक्षिप्त कहिये; अने बेल प्रमुखनी पीठनी ऊपर रहेला दबडी प्रमुखनेविषे रहेला मोदक प्रमुख ते त्रस परंपर निक्षिप्त कहेवाय छे. अत्र पृथिव्यादिक सर्व

नेविषे निरंतर निक्षिप्त देवानी वस्तु यतिने कल्पवा योग्य नथी अने सचित्त पृथ्वी कायादिकनी ऊपर राख्याथी संघट्टादि दोषोनो संभव थाय छे माटे परंपर निक्षिप्त पण संघट्टादि दोषोनो परिहार करीने यत्नवडे ग्रहण करवा योग्य छे केवल तेजस्कायनेविषे परंपरनिक्षिप्तना गृहणने आश्रीने कांईक विशेष प्रतिपादन करे छे जेम के, शेरडीना रसने पकाववाने ठेकाणे अग्निनी ऊपर राखेली कडाई प्रमुख होय, ते कडाईना सर्व पाशा जो मृत्तिकावडे लीपेला होय, अने देवाना इक्षुरसमां जो परिशाटिका उत्पन्न न थाय, अने ते कडाई प्रमुखनुं महोरुं मोटुं होय, तेम ते इक्षुनो रस पण नाख्याने थोडीवार थई होय एटले घणो ऊनो थई गयो न होय, त्यारे ते देवा योग्य इक्षुनो रस साधुने कल्पवा योग्य छे केमके ते देवा योग्य इक्षुना रसनो बिंदु कोईक बाहार पडे तो ते लीपेली माटीनी ऊपरज रहीजाय पण चूलामा रहेला तेजस्कायमा पडे नही तेथी माटीथी लीपेली कडाई कही तथा कडाईनु मोटु मुख होय ते कहाडवाना ढाकणाना कांठा ऊपर लागे नही तेथी ते ढांकणु लागी न पडे, एम तेजस्कायनी विराधना न थाय माटे मोटुं महोडु कह्यु छे अने अति ऊनो शेरडीनो रस दीधाथी जे गामडामा ते अति ऊनो रस लिये ते गामडुं तरत तापी गयाथी ते साधु हाथमा बालता बले तेथी आत्मविराधना थाय अने जे गामडामा ते देनारी दिये ते पण तापी गयाथी तेना हाथ पण बले अने अति ऊष्ण इक्षुरसादिक अति कष्टेकरी देनारी दई शके अने कष्टेकरीने दीधाथी ते साधुना गामडामाथी कांई बहार पडे तो ते देवाना इक्षुरसादिकनी हाणी थाय वली ते साधुनु भाजन वसतिमा आणता वचमा फूटी जाय तो अमुक दात्रीए वोरावता आ ढांकणु चिन्हरहित थईगयु छे, एम लोक कहे अने ऊनो थईगयाथी भूमि ऊपर नाखी दीधाथी लागी पडे तेथी षट्काय जीवनी विराधनाथाय तेथी संयमनी विराधना थाय माटे अति ऊनो रस लेवो नही ए त्रीजो निक्षिप्त दोष थयो

४ पिहित एटले सचित्तेकरी ढाकेलु ते पण पृथ्वीकायादिक पिहित भेदेकरी प्रथमनी पठे छ प्रकारे जाणवुं ते वली प्रत्येक बबे प्रकारे छे — अनंतर तथा परंपर तत्र सचित्त पृथ्वीकाये करी आवृत मंडकादिक ते सचित्त पृथ्वीकायानंतर पिहित छे अने सचित्त पृथ्वीकायने विषे रहेली थाली प्रमुखेकरी जे ढाकेलुं होय ते सचित्त पृथ्वीकाय परंपर पिहित जाणवु तथा हिमादिकेकरी आछादित थएलु मंडकादिक सचित्त अप्काय अनंतर पिहित, अने हिमादिकना गर्भनेविषे थाली प्रमुख वडे ढांकेलु तेने सचित्त अपकाय परंपर पिहित कहिये तथा स्था

व्यादिकमां नाखेला संस्वेदिम आदिकनेविषे अंगारने नाखीने जे हिंग प्रमुखनो वास दीधामां आवे छे, त्यारे ते अंगाराएकरी कोईएक संस्वेदिमादिकने संस्पर्श थाय छे; तेने तेजस्काय अनंतर पिहित कहिये; एम चणकादिकने पण मुर्मराक्षिप्त अग्नी अनंतर पिहित जाणवुं. अने अंगारेकरी जरेला सरावादिके करी ढांकेली थाली प्रमुखने अग्निपरंपर पिहित कहिये अथवा अंगारेकरी ढांकेला सरावादिके करी ढांकेला जे थाली प्रमुख ते परंपर पिहित जाणवो तथा त्यांज अंगार धूपितादिनेविषे अव्यवहित अनंतर पिहित जाणी लेवुं. तथा ज्यां अग्नि त्यां वायु एवुं वचन छे. वायुथी जरेली वस्तुए करी जे ढांकेलुं होय तेने परंपरा पिहित कहिये तथा बीजा कोई ढांकणाविना मात्र फलादिके करी जे ढांकेलुं होय तेने वनस्पत्यनंतर पिहित कहे छे; अने फलथी जरेली छाबमी प्रमुखेकरी जे ढांकेलुं होय तेने वनस्पति परंपर पिहित कहिये. तथा मंमक अने मोदकादिकनी ऊपर कीडी प्रमुख चडेलीनी अपेक्षाथी तेने त्रसानंतर पिहित कहिये; अने कीटकादिकेकरी आछादित सरावलादिके करी ढांकेलाने त्रस परंपरा पिहित कहेछे. तत्र पृथ्वीकायादिवडे अनंतर पिहित साधुने कल्पवा योग्य नथी केम के, एनेविषे संघट्टादि दोषो छे माटे. अने परंपर पण यत्नेकरी गृहण करवा योग्य छे. तथा अचित्तेकरी पण अचित्त देवायोग्य वस्तु पिहितनेविषे चतुर्भंगी छेः— गुरुक गुरुकेकरी पिहित; गुरुक लघुकेकरी पिहित; लघुकगुरुकेकरी पिहित तथा लघुक लघुकेकरी पिहित एम जाणवुं तेमां प्रथम अने तृतीय जंग गृहण करवा योग्य नथी केम के, गुरु द्रव्य जांगी ने ते कोई पाद प्रमुखनी ऊपर पडे तो तेथी ते अंगना जंगनो संजव थाय माटे. अने द्वितीय तथा चतुर्थ जंग ग्रहण करवा योग्य छे. केम के, तेमां दोषनो अजाव छे माटे. जेम के, देवायोग्य जे वस्तु तेनो आधार जूत जे थाली प्रमुख ते मोटो होय तो पण तेमांथी कटोरादिकेकरी दाननो संजव छे माटे. ए चोथो पिहित दोषथयो.

५ संहृत एटले अन्यत्र प्रक्षिप्त. तत्र जे कटोरा प्रमुख वडे जक्तादिक देवानी इछा होय ते कटोरामां न देवानुं पडयुं होय; अने जे देवानुं कांई पण सचित्त वा मिश्र होय ते कोई बीजे ठेकाणे पडयुं होय त्यारे ते न देवानुंबीजाठेकाणे नाखीने जे देवानुं होय ते ते कटोराए करी दिये तेने संहृत कहे छे. ते न देवा योग्य पदार्थ कदाचित् सचित्त पृथ्व्यादिकनेविषे नाखे; कदाचित् अचित्तनेविषे अने कदाचित् मिश्रनेविषे नाखी दिये. मिश्रनो सचित्तनेविषे अंतर्जाव छे. अही सचित्त अचित्त पदेकरी चतुर्भंगी छेः— सचित्तनेविषे सचित् संहृत; अचित्तनेविषे सचि

त्त संहृत, सचित्तनेविषे अचित्त संहृत तथा अचितनेविषे अचित्त सहृत तेमा प्रथमना त्रण नागानेविषे सचित्तसघट्टादि दोषोनो सनव होवाथी कल्पवु नही अने चोथा नागानेविषे तेवा दोषोनो अनाव होवाथी कल्पवु पण खरु अत्रे पण अनतर तथा परपर प्ररूपणा पूर्वनी पठे कहेवा योग्य ठे जेम के, ज्यारे सचित्तपृथ्वीकायमा सहरण करे त्यारे अनतर सचित्त पृथ्वीकाय संहृत जाणवु, अने ज्यारे सचित्त पृथ्वीकायनी उपर स्थित पिठर एटले थाली प्रमुखनेविषे सहरण करे त्यारे परपर सचित्त पृथ्वीकाय सहृत कहिये, एवी रीते अपकायादिकनेविषे पण नावना करवी तेमा अनतर संहृतेकरी गृहण योग्य ठे, अने परपर सहृते तो सचित्त पृथ्वीकायादि असंघट्टनेकरी गृहण करवा योग्य ठे ए पाचमो सहृत दोष कह्यो

६ दायक दोष कुष्ट, ते दायक अनेक प्रकारना ठे – ते आ प्रमाणे – वृद्ध, अप्रत्तु, नपुसक, कंपायमान शरीरवालो, तापवालो, अंध, बाल, मत्त, उन्मत्त, ठिन्नकर, ठिन्नचरण, गलकुष्ट, बद्ध, पाडुकारूढ, जे खरूज करता होय ते, तथा जे पिशती होय ते, जे बलेली होय ते, जे रोती होय ते, जे आलोटती होय ते, जे चिहुवती होय ते, जे पीजती होय ते, जे दलती होय ते, विरोलवाली, जुजाना आपन्नसत्वा, बालवत्सा, षट्कायनोसघट्ट करती होय ते, तथा तेउनो विनाश करती होय ते, अने सप्रत्यपाया इत्यादि स्वरूपवालो दातार जे दिये तेलेवु साधुनेन कल्पे तत्र स्थविर शित्तेर वर्षनो जाणवो, अने मतातरनी अपेक्षाए करी साठ वर्षनो समजवो अने एथी वधारे वयवालो तो प्राये गलत् लालोवालो होय ठे तेथी ते जे वस्तु दिये ते महोडामाथी पडती लालोथी नराई गयाथी ते जोईने लोको ग्लानी करे, तथा तेना हाथ पण कपायमान थता होय ठे ते हस्तकपनना वशेकरी देवानी वस्तु नूमिनी उपर पडी जाय तेथी षट्काय जीवनिकायनी विराधना थाय तथा ते पोते स्थविर देवानु देतो ठता पडी जाय तो तेने पोताने पीडा थाय अने षट्जीवनिकायनी विराधना थाय अने स्थविर प्रायेकरी गृहनो प्रत्तु एटले मालक होतो नथी तेथी एने देवानो शु अधिकार ठे एवो विचार करीने गृहना स्वामी पणेकरी रहेला पुरुषनो द्वेष थाय तथा कदाचित् ते वृद्ध मालक होय ने पोते कंपायमान ठतां तेनां बीजा सहायक होय, अथवा पोते स्वरूपेकरी शरीरे दृढ होय तो तेना हाथे साधुए निक्षा गृहण करवी तथा नपुसक पाशेथी पुन पुन निक्षा गृहण करवाने लीधे अति परिचय होवाथी ते नपुसकने अथवा साधुने वेदोदय थाय, त्यारे ते नपुसकनु आलिगनादिके करी सा

धु सेवन करे तो बन्नेने कर्मबंध थाय. तथा अहो आ साधुउ अति निकृष्ट नपुंसको पासेथी पण भिक्षा लिये छे एवी लोको निंदा करे. अने जो अपवादेकरी ते वर्द्धित कच्चपित होय, मंत्रे करीहत थएलो होय, कोईए तेने स्त्रीयना तथा देवादिकना सोगंध दीधा होय के तने वेदादिकनुं सेवन करवुं नही. एवो नपुंसक दिये तो भिक्षा गृहण करवी. तथा कंपायमान कायवालो पण भिक्षादान समयनेविषे जे देवानुं होय तेमांनु केटलुंएक नाखिदिये तथा साधुने आपतां ढोलाई जाय अथवा ते देवानुं पात्रक पडीजाय तो फूटि पडे. अने ते भिक्षानुं भाजन जो दृढ होय तथा पुत्रादिके तेने झाल्यो होय, ते भिक्षा आपे तो गृहण करे. एम ज्वरवडे पीडाताना हाथे भिक्षा गृहण कस्याथी पण दोषोनी संभावना करवी. केमके तेना पाशेथी भिक्षा गृहण कस्याथी कदाचित् साधुने पण ज्वर संक्रमण थाय. त्यारे लोकोमां वात फेलाय के, अहो आ आहार लंपट साधुउ आवा ज्वरेकरी पीडाता गृहस्थनी पाशेथी पण भिक्षा लिये छे. अने ज्यारे तेने ताप उतरी गयुं होय त्यारे यत्नेकरीने कदाचित् भिक्षा गृहण पण करवी. तथा अंधना हाथे भिक्षा गृहण कस्याथी एवी वात फेलाय के, आ पेटना भीखारीउ जे भिक्षा दई शके नही एवा आंधला पाशेथी पण भिक्षा लीधाविना मूकता नथी. तथा अंध होयते जोई न शकवाने लीधे चालतां पगवडेभूमि आश्रित षट्विधजीव निकायनी घात थाय. तेनो कोई स्थले पग लपसी जाय अने भूमि उपर पडी जाय तो तेम थयाथी भिक्षा दानने अर्थे लीधेली हाथमांनी थाली प्रमुख पडी गयाथी ते फूटी जाय; अथवा साधुना पात्रकथी बहार पडे त्यारे परिशाटि थाय एवा आंधलाने पण जो तेना पुत्रादिके हाथे करी पकड्यो होय, ने ते आपे त्यारे ते भिक्षा ग्रहण करवी. तेम ज बाल ते जन्मथी आठ वर्षनी अंदर वयवालो कहेवाय छे. तेथी तेने प्रमाणनी खबर होती नथी तेथी तेनी माता प्रमुख वेगळ छतां पण अतिप्रचूर भिक्षा आपे; तेथी तेना मावित्रो तथा बीजा जनोमां एवी वात फेलाय के, आ लुंटारा साधुउ बालकोनेज ठगी खाय छे. तेथी ते मातादिकनो ते व्रतीनी उपर द्वेष उत्पन्न थाय. पण जो ते बालक कहे के, मारी माता प्रमुख कोई कार्यने लीधे बाहार गयां छे अने मने कही गयां छे के, जो कोई व्रती वोरवा आवे तो तेने आपजे ते पण जो ते बालकने प्रथमथी देवानो साधारण स्वभाव होय तेथी योग्य रीते आपतो होय तो तेनुं दीधेलुं गृहण करे केम के, तेथी तेनी मातादिकना कलहनो अभाव होय छे माटे. तथा जेणे मदिरादिक पीधुं होय ते

ने मत्त कहेछे ते तेवा आवेशे भिक्षा देता कदाचित् उन्मत्त पणे साधुने आवीने वलगी पडे तो ते भोजन बधुं वीखराई जाय. अने कदाचित् सारी रीते भिक्षा आपे ने ते साधु लईलिये तेने बीजा जन जुवेतो वचना करे के, आ साधुउ पीवे लानी पाशेथी भिक्षा लिये छे ते जरूर तेनी लाल वगेरे वडे खरमायली होवी जोईये तेथी ए अशुचि छे तथा मदोन्मत्त वगेरनी भिक्षा लेता पण चूकता नथी ए शु ए उने योग्य छे! अथवा कोई मत्त पुरुष मदनीविज्वलताएकरी सामे आवी कहे के हे मुंमा, तु केम अही आव्यो छे? एम कहीने तेने मारे अथवा तेनो घात पण करी नाखे तथा उन्मत्तनी पाशेथी भिक्षा लीधाथी तेना आप्त वगेरे बीजा गृही होय ते तेनी निर्भर्त्सना वगेरे करे इत्यादिक दोषोनी भावना करवी ते पण जो मत्त पुरुष भद्रक होय अने मद्य प्राशन कर्यु छता तेना निशानु तेने लक्ष पण न होय अने ते गाममा बीजो कोई सागारिक एटले श्रावक न होय तो तेनी पाशेथी भिक्षा लेवी अन्यथा न लेवी वली उन्मत्त पण जो भद्रक तथा शुचि होय तो कल्पवा योग्य छे तथा जे छिन्नकर एटले जेना हाथ न होय ते मूत्र तथा उत्सर्गादिक कर्या पछी जल शोचादि बराबर करी शके नही, तेणे भिक्षा दीधाथी लोको निंदा करे जे हस्तना अभावे भिक्षा दिये तेमानी केटलीएक कदाचित् नीचे पडी जाय त्यारे षट्जीवनी विराधना थाय तथा छिन्नचरण एटले जेना पग न होय तेणे भिक्षा दीधाथी पण एटलाज दोषो जाणवा केमके पादना अभावे ते जेम तेम चालता पडी जाय तो भूमिनेविषे आश्रित पिपीलिका वगेरे प्राणीउनो घात थाय तेमा छिन्न कर पण जो बीजा सागारिकना अभावे भिक्षा आपे तो यत्ने करी लेवी अने छिन्नचरण वालो पण जो लाकडी प्रमुख ना आधारे हलवे हलवे चाली आवे ते पण बीजो कोई सागारी छेनार न होय तो तेनी पाशेथी लेवु तथा गलकुष्ठ एटले जेनु कोढे करी शरीर गली गयु होय, ते भिक्षा आपता तेनो श्वास तथा त्वक्ना सस्पर्शे करी तथा तेना आगमाथी श्रवता रोग तथा रुधिरादिके करी साधुने पण कदाचित् कोढनो संभव थाय, ते पण जो मंमलप्रसूतिरूप कुष्टाकीर्ण काय होय अने त्या बीजा श्रावकनो अभाव होय तो तेनी पाशेथी भिक्षा लेवी पण बीजा कुष्टीनी पाशेथी भिक्षा लेवी नही शेष कुष्टि जो सागारिक होय तो पण तेनी शामे जोवु नही अने मंमल एटले वृत्ताकार खराब न लागे एवी उत्पन्न थएली होय छे माटे तेने कर्मीने नखेकरी विदारण कर्या छता पण चेतनाने संवेदन थाय नही तथा हाथमा लाखचानी बीडिरूप बंधनेकरी हस्त बधायला छता तथा पगमा ना

खवानी लोढानी बेडी वमे पग बंधाएला बतां दातरी निक्षा आपे तो तेने देतां अति कष्ट थायबे. तथा मूत्र अने उत्सर्गादिकनेविषे तेउनाथी शौच थाय नही मा टे तेनी पाशेथी निक्षा ग्रहण करवाथी लोकोमां जुगुप्सा एटले निंदा थाय. जे म के, आ साधुउ पोते पण अशुचि बे माटेज आवा अशुचि बंधीवान माणस नी पाशेथी पण निक्षा लीधावना चूकता नथी. अने पगेकरी बंधायलो बतां ते अही तही पीडा वगर फरी शकतो होय, तो तेना पाशेथी निक्षा लेवी योग्य बे अने बीजो जे अही तही फरी न शकतो होय, ते बेठेलो बतां निक्षा दिये तेनी पाशेथी पण जो बीजो कोई सागारिक त्यां विद्यमान न होय तो निक्षा लेवी अने जे ना हाथ बंधायला होय ते तो निक्षा आपीज न शके तेथी ते तो निषेधज बे तथा पाडुका एटले काष्ट मय उपान्ह तेना उपर आरूढ बतां निक्षा देवाने आवतां क दाचित् पग खसी जाय तो ते पडी जाय. माटे न लेवी तो पण पाडुका ऊपर चढेलो बतां अचलपणे स्थित होय तो तेना पाशेथी निक्षा लेवी तथा ऊखरीमां चोखा खांमती होय तो तेनी पाशेथी निक्षा लेवी नही. केम के, ऊखरीमां नाखेला शाल्यादिक बीजोनो संघट्टादि करे बे ते निक्षा दान आपवानी पूर्वे अथवा पबी पाणीएकरी हाथ धोवा वगैरे पोतानी सांमे करवाथी दोष थाय. इत्यादिक बीजा पण दोष लागे अत्रे पण खांमनारीए खांमवाने अर्थे उत्पाटित मूशलने कोई पण धान्यनुं बीज लाग्यु न होय, एटलामां साधु त्यां आवे त्यारे जो ते यत्ने करी बीजा अर्थ रहित मुशल गृहना खुणा प्रमुखनेविषे राखीने निक्षा दिये तो ते साधुए लेवी तथा शिलाएकरी तिल तथा आमलकादिक पीशनारी ते पी शतां ज्यारे निक्षा देवाने माटे ऊठे त्यारे पीसवाना तिलादि सक्त केटलाएक स चित्त हाथना नखोमां वलगी रहेवानो संनव बे. ते निक्षा देवाने माटे हस्तादिक धोवाथी निक्षा दिधाथी तेना संबंधे करी जीव विराधना थाय ते निक्षाना अवयवेक री खरडायला हस्तोने जलेकरी धोए त्यारे अपकायनी विराधना थाय ते पीशवानुं बंध करी ते पीशनारी प्रासुक वस्तु आपे त्यारे साधुए लेवा योग्य बे. तथा चूलानी ऊपर कमाई प्रमुखमां जुंजाता चणा प्रमुखने हलावती होय ते जो निक्षा देवा ऊ ठे त्यारे ते कडाईमां नाखेला गोधूम तथा चणा वगैरे बहार उडता तेना कपडा मां लागे तेथी ते बले तो प्रद्वेषादि दोष थाय. अही पण जे सचित्त गोधूमादिक कडाईमां नाखेला तेमांथी बाहार कहाडी लीधां होय, अने ते टाढा थई गया होय ते एवा के, हाथमां लीधाथी हाथ बले नही; एवा समयमां निक्षा करतां

साधु आवे त्यारे कठी करीने ते आपे ते साधुये लेवु तथा जे कातनारी होय एटले रूनी पोणीमा सूत्र करती होय ते, तथा जे रूतनी चरखीमाथी रूतमांथी कपासीयानी कहाम्नारी होय, तथा जे मूकायला रूतने हाथोवडे वीखीने बूटुं तूटु करती होय, तथा जे पीजणेकरी रूतने पीजती होय एटले अति तूटु अथ वा कोमल करती होय, एटलीठनी पाशेथी निक्षा लेवी नही केम के, एठना हा थो रजेकरी खरडायला होवाथी पाणीथी धुए तेथी अपकायनी विराधना थाय इत्यादिक दोषोनो सनव ठे माटे तेमज कपासीया प्रमुखना सचित्तना सघाद्दनो स नव ठे माटे पण सूत्र कातता सूत्रने अतिशय श्वेतता लाववाने माटे शखनु चूर्ण लगाडयाथी पण हस्त खरडायला न होय तो तेनी दीधेली निक्षा लेवी तेमज क पास वीखेरनारी तथा पींजनारी पश्चात् हस्त धोवनादि क्रिया न करे तो तेठनी पाशेथी निक्षा लेवी तथा दलनारी एटले जे घरटीए करी गोधूमादिकने पीशी लो ट करती होय, ते निक्षा देवाने ऊठीने हाथ धुवे तेथी अपकायनी विराधना था य माटे तेनी पाशेथी निक्षा न लेवी पण सचित्त मुजादिक दलाववाना सुधा ते द लनारी गरटीने मूकीने ठटी थाय एटलामा साधु निक्षा मागवा आवे अथवा अ चेतन मुजादिक दलती होय अने निक्षा आपे तो साधुए लेवु तथा विलोवनारी ते द धिप्रमुख मथनारी, ज्यारे ते दधि प्रमुख वमे खरडायली ठता मथती होय, त्यारे ते वलगेली दधि प्रमुखथी हाथ नेदायला ठता निक्षा दिये तेथी त्रसजीवोनी विराधना थाय अत्रे पण वेदथी ससक्त दधि प्रमुख मथती होय त्यारे तेना हाथे निक्षा साधु न कल्पे. तथा जमवा बेठेली दात्री दानने अर्थे आचमन करे एटले पाणी पिये तेम कखाथी उदकनी विराधना थाय, अने जो आचमन न करे तो लोको मा जुगुप्सा थाय उक्तच –'ठक्काय दयावतो, विसजउ डुल्लह कुणइ वोहि, आहारे नीहारे डुगठिए पिम्म गहणाय' तथा आपन्नसत्वा एटले गर्नवाली स्त्रीनी पाशेथी निक्षा लेवी नही केम के, ते निक्षादानार्थे ऊची थईने निक्षा आपी ने पाठी आ सन ऊपर आवे त्या सुधी गर्नने बाधा थवानो सनव ठे अही स्थविर कल्पि कने यावत् आठ माससुधी कल्पे ठे, अने पूरा मासे नथी कल्पता वली पूरामा से पण जो ऊचा नवनादिकनेविषे सम्यक् प्रकारे स्वनावे स्थित ठता त्यांथी दिये तो गृह्ण करवु तथा बालवत्सा एटले बालकोनी माता होय ते बालकने नू मि ऊपर अथवा माचि प्रमुखनी ऊपर नाखीने जो दिये तो ते बालकने मार्जार तथा सारमेयादिक शशलाना बालकनी पठे मासना कटका करी नाखे तो ते नाश

ने पामे तथा आहार करी खरडायला हाथो सूकाई गयाथी कर्कश थाय छे, ते माटे भिक्षा दईने दात्री तेवाज हाथे बालकने गृहण करे तेनुं कोमल शरीर हो वाथी तेने पीडा थाय पण जे बालक आहारनाहाथो लागाथी अथवा भूमि ऊपर मू क्याथी रडे नही, तेनी माताना हाथथी भिक्षा कल्पवा योग्य छे. अने तेनाहाथे स्थ विर कल्पिक आहार गृहण करे छे ते प्राये ते बालक शरीरे मोटो होय, तेथी तेने मार्जार प्रमुख करडी खावानो संभव न होय माटे. अने जे भगवंत जिनकल्पी छे तेतो निरपवादने माटे सूत्रना बलेकरी गर्भादानादि जाणी प्रथमथीज आपन्नसत्वा बालवत्साने सर्वथा भोजनने अर्थे परिहरे. तथा जेथी षट्कायनो संघट्ट थाय. एटले हस्तपादादि शरीरना अवयवोने फरशे. तेथी सजीव लवण, उदक, अग्नि, वायु, पूरित वस्ति बीज पूर फलादि मत्स्यादि हस्त स्थाने होय; स्थिद्धार्थक, दूर्वा, पल्लवमल्लि का, शतपत्रिका प्रमुख पुष्प जेने शिरस्थाने होय; मालती मालादिक उरस्थाने होय जपा कुसुमादिक आभरण कर्णस्थाने होय, पहेरेला वस्त्रोना अंतरनेविषे धारण करेला सरसवृत तांबूल पत्रादिक कटिस्थाननेविषे. सचित्त जलकणादिक पगमां वलगेला होय; इत्यादिक धारण करीने जो दात्री दिये तो ते भिक्षा यतिने न कल्पे केम के, संघट्टादिक दोषोनो संभव थाय. तथा तेज षट्काय जीवो विनाशने पा मे छे. तत्र कुश्यादिकेकरी भूमि खोदतो थको पृथ्वी कायनी विराधना, जे कांई मज्जन करतो, वस्त्र धोतो तथा वृक्षने पाणी पावा प्रमुखे करी सेवन करतो थ को अपकायनी विराधना; जे अग्निना कणनुं मीलन करतो थको अग्निकायनी विराधना; जे चूलामां अग्निने फूकवाथी सचित्त वायुवडे भरायली धमण प्रमुख अही तही फेकवाथी वायुकायनी विराधना; अने वेली प्रमुख छेदनेकरी वनस्पतिकाय नी विराधना; अने मांचा प्रमुखमांथी मांकण प्रमुखने कहाडी नाखता त्रसकाय नी जे विराधना करतो होय तेनी पाशेथी यतिये भिक्षा लेवी नही तथा ज्यां स प्रत्यपाय संभाव्यमान अपाय एटले अहित फल थवानी कारण भूत उपाधिनो योग होय ते स्थले भिक्षा लेवी नही ते अपाय त्रण प्रकारनो छेः—तिर्यक्, ऊर्ध्व, तथा अध. तेमां तिर्यक् गाई प्रमुख वडे जाणवो; ऊर्ध्व उत्तरंग ते कापेला काष्टादिकवडे; तथा अध ते सर्पने कंटकादिके करी जाणिये. ए त्रण प्रकारना अपाय अने ए थी जे जुदा बीजा अपाय होय तेउनी बुद्धिनेविषे संभावना करीने पछी भिक्षा ग्रहण करवी. अही विशेषे एम समजवुं के, ज्यां षट्कायनो संघट्ट थतो होय, तेउ नो विनाश थतो होय, अने सप्रत्यापायनो अपवाद न होय त्यां सर्वथा भिक्षा न

कल्पथी बीजा अपवादो जे देखाडेला ठे ते जाणवा एवा बीजा पण देनारना दोषो शास्त्रांतरनेविषे परिन्नावना करीने परिहरवा ए ठठो दायक दोष जाणवो

७ उन्मिश्र एटले सचित्तनी साथे जे मलेलु होय ते कोईएक गृहस्थने घर यति वोरवा आव्यो हता तेनी पाशे आहार तो एकज वस्तु होय ते पण थोडी होय ते केम अपाय एवी लज्जा थाय अने बीजी देवानी वस्तु लेवा जता वार लागे देवानी तो घणी उत्सुकता होय, त्यारे एक पाशेनी बीजी सचित्त वस्तु जोईने धारे के आ चीज जो आमा मेलवीये तो सारी मीठी थशे एम न्नक्तिएकरी मेलवीने सचित्त नक्षणरूप न्नांगो करे एम प्रत्यनीकपणे अथवा अनान्नोगे करी साधु उचित थशे एवो विचार करीने मेलववानी वस्तु प्रमुख अकल्पनीयपणे मुनिने अनुचित थायठे, जेम के, करमर्दक, दाडिम, कुलिकादिके करी मेलवीने जे दिये तेने उन्मिश्र कहिये अही कल्पनीय तथा अकल्पनीय ए बन्ने वस्तुओने एकठीओ करीने जे आपे तेने उन्मिश्र कहिये हवे संहरण अने उन्मिश्रनेविषे आटलो विशेष ठे – जे न्नाजननेविषे न देवानी वस्तु तेथी कोई बीजा स्थगनिकादिक प्रमुखमांथी हरणकरीने दिये तेने संहरण करीने दियेठे, तेम आ ठेकाणे नथी एटलो न्नेद ठे ए सातमो उन्मिश्र दोष जाणवो

८ अपरिणत दोष एटले अप्राशुकी न्नूत अर्थात् परिणामने न पामेलु आहार जाणवु ते सामान्यपणे बे प्रकारे ठे – द्रव्यथी तथा न्नावथी ते वली एकेएक बे बे प्रकारे ठे – दातृविषय तथा गृहितृविषय तत्र परिणामने न पामेला जे पृथ्वीकायादिक द्रव्य तेस्वरूपे सजीव ठे अने जे जीवेकरी विप्रमुक्त एटले रहित थयु ठे तेने परिणमित जाणवु ते ज्यारे दातानी सत्तामां वर्त्ते ठे त्यारे दातृविषय कहेवाय, अने ज्यारे गहितृनी सत्तानेविषे वर्त्ते त्यारे गृहितृविषये, जाणिये तथा कोई बे अथवा बहु जनोने साधारण देवा योग्य वस्तु होय, तेनेविषे तेओमाना कोईने एवो न्नाव थाय के, हु आ वस्तु आपु, तेने न्नावपरिणत कहे ठे बाकीनाने न जाणवु माटे ए न्नावथी दातृविषय परिणत जाणवु एमा अने साधारण अनिसृष्टमा आटलो न्नेद ठे – दायकना परोक्षपणे दातृन्नाव परिणत वस्तुने साधारण अनिसृष्ट जाणीये, अने दायकनी समक्ष दातृन्नाव परिणतने न्नावथी दातृविषय परिणत कहेठे तथा एक संघाटकरूप कोई बे साधुओ निक्षाने अर्थे कोई गृहीना गृहमां गया तेणे निक्षा देवा मांमी त्यारें तेमांना एक साधुए जाण्युं के आ मलेलु अशनादि शुद्ध ठे, एवु मनमा परिणाम कर्यु अने बीजाना मनमा तेवी परिण

ति थई नही तेने गृहितृविषय नावपरिणत कहिये. ए साधुए कल्पवुं नही. केम के शंकित छे माटे. तेथी कलहादि दोपनो संनव थाय. ए आठमो अपरिणत दोप कह्यो.

ए हस्त तथा मात्रकादिक लेपकारीपणाथी लिप्त कहेवायछे. ते दधि, दूध तथा तेमन एटले एततुसंबंधी आर्द्रिनूतादिकेकरी जाणवुं. ते उत्सर्गे करीने साधुने ग्रहण करवा योग्य नथी. केमके एथी रसना नोजननेविपे लंपटतानी वृद्धिनो प्रसंग थाय अने दधि प्रमुखेकरी खरडायला हाथोने धोवादिरूप पश्चात् कर्मादि अनेक दोषोनो संनव थाय माटे. किंतु अलेप करेला वाल अने चणा प्रमुखनुं ओदनादिक लेवुं; तेवा नक्तादिकना अनावे निरंतर स्वाध्याय अध्ययनादिक कोई पण स्पष्ट कारण आश्रीने लेपकरेलुं नोजन पण लेवुं; तत्र लेपवाला ग्रहण करवामां देनाराना हाथमां वलगेलुं, अथवा न वलगेलुं होय एम छतां निक्षा दिये; तेपण मात्रक तथा करोटिकादिक मिश्र अने अमिश्र देवानुं इव्य, सावशेष अथवा निरवशेष होय, ए त्रण पदोना संसृष्ट हस्त तथा संसृष्ट मात्र साविशेष इव्यरूपना प्रतिपक्षरूप परस्पर संयोगथी आठ नेद थायछे. ते नांगा आ प्रमाणेः—१ संसृष्ट हस्त संसृष्टमात्र सावशेष इव्य; २ संसृष्ट हस्त संसृष्ट मात्र निरवशेप इव्य; ३ संसृष्ट हस्त असंसृष्ट मात्र सावशेषइव्य; ४ संसृष्ट हस्त असंसृष्ट मात्र निरवशेषइव्य; ५ असंसृष्ट हस्त संसृष्ट मात्र साविशेप इव्य; ६ असंसृष्ट हस्त संसृष्टमात्र निरविशेष इव्य. ७ असंसृष्टहस्त असंसृष्टमात्र सावशेप इव्य; ८ अने असंसृष्ट हस्त असंसृष्ट मात्र निरवशेप इव्य. ए आठ नांगानेविषे प्रथम, तृतीय, पंचम, तथा सप्तमनेविषे गृहण कर्त्तव्यछे. पण जे द्वितीय, चतुर्थ, षष्ट तथा अष्टम रूप छे तेनेविषे न कल्पवुं. अही आवी नावना करवीः—हस्त, तथा मात्र अथवा बन्ने करी, स्वयोगे करी संसृष्ट थएला अथवा असंसृष्ट थएला होय तेना वशेकरी पश्चात् कर्मनो संनव थाय छे. अही कोई पूछे के त्यारे इव्यना वशेकरी? किंवा पात्रना वशेकरी थायछे तेने कहेछेः— ज्यां इव्य सावशेष होय, त्यां ते ते इव्य साधुने अर्थे खरडायलुं छतां पण दात्री हाथ धोए नही. केम के, तेनुं फरीथी नोजन करवानो संनव थायछे माटे. अने ज्यां निरवशेप इव्य होय, त्यां साधुदाननी पछी नियमथी ते इव्यना आधारनूत जे थाली, हस्त, तथा मात्रक धोवा पडेछे. ते कारणथी द्वितीय प्रमुख नांगानेविषे निरवशेष इव्य होवाथी पश्चात् कर्मनो संनव थायछे; माटे ते साधुए कल्पवुं नही. अने प्रथम नांगादिकनेविपे तो पश्चात् कर्मनो असंनव होवाथी कल्पवुं योग्य छे. ए नवमो लेपकृत दोष थयो.

१० ठर्दित, मुज्झित तथा त्यक्त ए पर्याय शब्दो छे ते ठर्दित त्रण प्रकारनु छे – सचित्त, अचित्त तथा मिश्र ते पण कोई समये सचित्तमा, कोई समये अचित्तमा अने कोई समये मिश्रमा तत्र बन्ने ठेकाणे मिश्रनो सचित्तनेविषे अंतर्भाव छे ते ते ठर्दननेविषे सचित्त तथा अचित्त ए बन्ने द्रव्योना आधारभूत् तथा आध्येयभूतना सयोगे करी चतुर्भंगी थाय छे ते आ प्रमाणे – १ सचित्तनेविषे सचित्त, २ अचित्तनेविषे सचित्त ३ सचित्तनेविषे अचित्त ४ तथा अचित्तनेविषे अचित्त एमाना आदिना त्रण भागानेविषे सचित्तसघट्टादि दोषोना सद्भावने लीधे लेवु अयोग्य छे, वली एथी परिसाटी प्रमुख महान् दोषो थाय छे जेम के, कोईवखते ऊना द्रव्यनु वमन भिक्षादेनारो करे तेथी भूमी आश्रित पृथ्विकाय प्रमुख बले, अने वमन करेलु जो शीत द्रव्य होय तो तेथी पण भूमि आश्रित पृथ्वीकायादिकनी विराधना थाय माटे वमन करनारना हाथे न ग्रहण करवु ए दशमो ठर्दित दोष थयो ए दश एषणाना दोषो थाय छे एटले ए श्रावक तथा साधु बनेथी थाय ए सर्वमली सद्रूपे करी बेतालीश दोषो थया, एनो विस्तार पिण्डनिर्युक्तिनेविषे जोई लेवो ॥ ५७६ ॥

हवे पिण्ड विशुद्धिनो सर्वसग्रह कहे छे – मूल –पिण्डेसणाय सव्वा, सखित्ता यरइ नवसु कम्मेसु, न हणइ न किणइ पइका, राचरण अणुमईहि च ॥५७७॥ अर्थ – पिंडेषणा एटले पिण्डविशुद्धि, सर्वे सद्रूपे करी कहेवाने अवतरण करे छे ते नव कोटी एटले विभागे करी कहे छे – तत्र पोते हणे नही, वेचातु लिये नही अने रांधे नही, ए त्रण, एम कारणानुमतिए करी पण यथा बीजाना हाथे घात करावे नही, वेचातु लेवरावे नही अने रधावे नही तथा बीजाए करीहणाववानी वेचातु लेवानी तथा रधाववानी अनुमोदना न करे ए मलीने नव कोटीउ थाय छे ए नव पदेकरी पिण्डविशुद्धिनो सर्वे सग्रह थाय छे ए भावार्थ जाणवो ॥५७७॥

अवतरणः– अही पूर्वे कहेला शोल प्रकारना उद्गम दोषो ते सामान्ये करी बे प्रकारे छे, ते आ प्रमाणे – विशोधि कोटिरूप तथा अविशोधि कोटिरूप तत्र जे दोषेकरी दुष्ट होय ते वधु त्याग कर्युं छता बाकीनु कल्पवु, ते दोषविशोधि कोटि जाणवी। अने बाकी बधी अविशोधि कोटिमां समजवु

तेमां जे अविशोधि कोटिरूप तथा विशोधिकोटिरूप दोष छे ते कहे छे –मूल –कम्मुद्देसियचरिमे 'ति पूइयंमी सचरिमया दुमिया, अज्झोयर अविसोही, विसोहि कोमी भवेसेसा ॥५७८॥ अर्थ –मूलमा कम्म मात्र कह्यु छता ते वमे १ आधाकर्म भेद सहित जाणवु, ४ औदेशिक तथा विभागोदेशिकना छेला त्रण एटले कर्मना भेद मिश्र

होवाथी छेल्ला त्रण कह्या छे. ५ पूतिकर्म भक्तपानरूप आखुं ७ मिश्रजात ते पा खंडिमिश्र तथा साधुमिश्र; ते अंतना बे बादर भेद जाणवा. ८ प्राभृतिका आखी १० अध्यवपूरकना स्वगृह पाखंडिमिश्र तथा स्वगृह साधुमिश्र अंतना बे भेद जा णवा. एटला उद्गम दोषो अविशोधि कोटिमां जाणवा; आ अविशोधि कोटिना अवयवे करी शुष्क सिक्थादिके करी तथा तक्रादिकना लेपेकरी ने वल्ल चणकादिक ना अलेपेकरी मलेलुं जे शुद्ध भक्त ते मूकी दईने पण जे अकृत कल्पत्रय पात्रमां अशुद्ध भक्त जे पछी गृहण थाय छे. ते पूतितर जाणी लेवी. अने शेष उद्देशिक नव प्रकारे छे तो पण विभागोद्देसिक जे छे ते उपकरण पूतिमिश्रना आदि भेदनी स्थापना, सूक्ष्म प्राभृतिका, प्रादुःकरण. क्रीत. प्रामित्यक. परिवर्त्तित. अभ्याहृत. उद्भि न्न. मालापहृत, आछेद्य, अनिसृष्ट अने अध्यवपूरकना भेद एवारूपे अविशोधि कोटि जाणवी. जेनेविषे कहाडी लीधेलुं शेष भक्त शुद्ध थाय छे; अथवा जेनेवि षे कहाडी लीधाथी कल्पत्रय रहित पात्र पण शुद्ध थाय छे. तेनी विशोधि एवी जे कोटीतेने कहिये विशोधिकोटि. उक्तंचः— उद्देसियंमि नवगं, उवगरणे जंच पूइयं होई; जावंतियमी सगयं, अज्झोयर एय पढम पयं.॥१॥परियट्टिए अभिहडे, उब्भिन्ने, मालो हडे इय अछिज्जे; आणिसिट्ठे पाउयरकी य पामिच्चे सुहुमाया हुडिया॥२॥विय ठवियग पिंमोय जो भाय डुविहो सव्ववि एस रासी विसोहि कोडी मुणेयव्वो" अ ही भिक्षाने अर्थे अटन करवा वालाए पूर्वे पात्रनेविषे शुद्ध भक्त गृहण कर्युं हो य; अने पछी तेज पात्रनेविषे कोई अनाभोगादिक कारणना वशे करी विशोधि कोटिरूप दोषे करी दुष्ट भक्तनुं गृहणथयुं, त्यार पछी तेना जाणवामां आव्युं के, आ में विशोधिकोटिरूप दोषे करी दुष्ट भक्तनुं गृहण कर्युं अने जो ते विना नभी शके तो ते सर्व विधिये करी परिष्टापन करे; अने जो न नभे तो जेटलुं विशोधि को टिरूप दोषे करी दुष्ट होय तेटलुंज सम्यक् प्रकारे जाणी करीने तेनो त्याग करे. अने जो वर्ण गंधादिकेकरी तुल्य होवाथी जुदुं लखाई न आववाथी न जाणी श कवाने लीधे मिश्रित थई जाय अथवा द्रव्येकरी तक्रादि होय तो तेनो सर्वने वि वेक होय छे. तेथी तेनेविषे सर्व प्रकारे विचार करीने एवुं जाणे के कोई सूक्ष्म अवयवो आमां मली गया हशे तो पण ते पात्रमां नही लीधेलानेविषे ग्रहण क रवावालो साधु भक्तने मूकीदीये केमके ते अविशोधि कोटि थाय छे माटे. ॥५७८॥

हवे पांच समिति कहे छेः— मूलः— इरिया भासा एसण, आयाणाईसु तहय परिठवणा; सम्मंज्जू उपविता सा समई पंचहा एवं ॥ ५७९ ॥ अर्थः— जे ईरण

ते ईर्या एटले गति जाणवी जापण ते जापा, एपण ते एपणा, आदीयते एट लेगृह्ण कराय, ते आदान जाणवु जेनी आदिनेविषे निक्षेपादि क्रिया विशेष छे तेने आदानादिक कहेवु एटले ईर्या, जाषा, एपणा तथा आदानादिक जाणवी तथापरिष्ठापन एटले त्याग करवु सम्यक् आगमानुसारे जे प्रवृत्ति एटले चेष्टा तेने समिति कहे छे ए पाच चेष्टाउनी तात्रिक एटले पारिजापिक सज्ञा छे ते माटे ई र्या १ समिति २ जापा समिति ३ एपणा समिति ४ आदान समिति अने (५) परि ष्ठापना समिति एवी रीते उक्त न्याये करी पाच प्रकारनी समिति जाणवी तत्र त्रस तथा स्थावररूप जे जीव जात छे तेउने अनयदाननी दीक्षा लीधी छे जेणे एवो जे यति, ते आवश्य प्रयोजने करी लोकना गमनथी अत्यत खिन्न थयो होय सूर्यनी किरणोए करी तपेलो होय, प्रासुकविविक्त एवा मार्गनेविषे चालनारो सा धु जतुउनी रक्षाने निमित्ते तथा पोताना शरीरनी रक्षाने निमित्ते पोताना पगना अग्रजागथी लईने कूसरी प्रमाण क्षेत्र निरखीने साधु चाले तेने ईर्या एटले गति, तेनी जे समिति तेने ईर्या समिति कहिये यडक्त – पुरउ जुग मायाए, एहमाणो महिंचरो वज्जि, तोवीयहरीयाइ, पाणेइ दग मट्टिय, ॥ १ ॥ उचाय विसम खा णुं, विझलं परिपज्जइ, सकमेण न गच्छेज्जा, विज्जमाणे परक्कमे ॥२॥ एवी रीते उ पयोगे करी चालता यति थकी कोई पण प्राणिनो वध थई जाय तो तेने पाप लागे नही यदाहु – "उच्चालयम्मि पाए, इरिया समियस्स सकमठाए, वा वज्जिकु लिंगी, मरिज्ज तजोग मासज्ज, नहु तस्स तन्निमित्ते, वधो सुहुमो विदेसिउ सम ये, अणवज्जो उपउंगे, ण सव्व जावेणसो जम्हा " तथा – " जिय डुवमर डुव जीवो, अजयादरस्स निच्चउ, हिसा पयदस्स नथि बंधो, हिसा मित्तेण समिदस्स"

२ वाक्यनी शुद्धिना अध्ययनने प्रतिपादन करनाराए सावद्य जापाएटले धूतारा, कामुक एटले कामी, क्रव्याद एटले राक्षस, चोर तथा चार्वाकादि नास्तिक प्रमुखना जेवु बोलवानो निर्दंज पणे त्याग करीने सर्व जनोने सहेज सम ज्यामा आवे अने सर्वने अनिमत एवु जापण करवो ते पण स्वल्प एटले थोडुं जापण कर्या छता तेघणा प्रयोजनने साधी शके अने असदिग्ध एटले जेमा स देह उत्पन्न न थाय एवु जे बोलवु तेने जापासमिति कहे छे

३ गवेषण ग्रहण ग्रासेपणा ते दोपे करी अदूषित अन्नपानादिक रजोहरण त था मुखवस्त्रिकादिक उधिक उपधि तथा शय्या, पीठफलक वस्त्र, पात्र, दमादिक औ पग्रहिक उपधिने शुद्ध रीतेजोईने तेनी जे गवेषणा करवी तेने एपणा समिति कहिये

४ आसन, संस्तारक, पीठफलक, वस्त्र, पात्र तथा दंडकादिक चक्षुए करी निर
खी तथा प्रतिलेखना करीने सम्यक्उपयोग पूर्वक रजोहरणादि वडे पुंजीने जे गृह्ण
करवुं अने जे निरखेली तथा प्रतिलेखन करेली भूमिनेविषे राखे तेने आदाननिक्षे
प समिति कहिये. अनुपयुक्तनी प्रतिलेखना तो पूर्वे पण आदान तथा निक्षेपने
विषे शुद्ध समिति न थाय. यदवाचि:– “ पडिलेहणं कुणंतो, मिहो कहं कुणइ
जणवय कहंवा; देइय पच्चक्खाणं, वाएइ सयं पडिच्छइवा. ॥ १ ॥ पुढवी आउक्का
ए, तेऊवाऊ वणस्सइ तसाणं; पडिलेहणा पमत्तो. छण्हंपि विराहिउ भणिउ. ॥ २ ॥

५ पुरीष एटले मल, प्रस्रवण एटले मूत्र, निष्ठीवन एटले मुखमांथी पडती ला
ल अथवा थूक, श्लेष्म एटले नाकमांथी नीकलतो सेढो अथवा लींट अने शरीर
उपरनो मल तथा अनुपयोगी वसन एटले वस्त्र, अन्न तथा पानादिकनो जे जंतु र
हित स्थंडिलनेविषे उपयोग पूर्वक परित्याग करवुं तेने परिष्ठापना समिति कहिये
ए पांच समिति थई. ॥ ५७९ ॥

अवतरण:– हवे बार भावनाउनुं प्रतिपादन करे छे:– मूल:– पढम मणिच्च
मसरणं, संसारो एगयाय अन्नत्तं; असुइत्तं आसव संवरोय तह निज्जरा नवमी ॥१॥
लोग सहावो बोहिय, दुल्लह धम्मस्स साहगा अरिहा. एयाइ हुंति बारस जहकम्मं
भावणीयाउ ॥ ५८० ॥ अर्थ:– प्रथमा अनित्य भावना, द्वितीया अशरण भावना;
तृतीया संसारभावना; चतुर्थी एकत्व भावना; पंचमी अन्यत्व भावना; षष्ठी अ
शुचित्वभावना; सप्तमी आश्रव भावना; अष्टमी संवर भावना; नवमी निर्ज
राभावना; दशमी लोकस्वभावभावना; एकादशी बोधि दुर्लभत्व भावना; अने
बारमी धर्मकथकोऽर्हत्भावना. ए बार भावना तेयथाक्रमे एटलेरात्र दिवस भाव
नीय एटले अभ्यास करवा योग्य छे. एउनुं किंचित् स्वरूप निरूपण करुंछुं.

तत्र प्रथम अनित्य भावना स्वरूपं:– अनुष्टुब्वृत्तम्:– ग्रस्यंते वज्रसारंगास्ते
प्यनित्यत्वरक्षसा; किंपुन: कदलीगर्भनि:सारानैर्हि देहिन: ॥ १ ॥ आर्यावृत्तम्:–
विषयसुखं दुग्धमिव स्वादयति जनो बिडाल इव मुदित: । नोत्पाटितलकुटमि
वोत्पश्यति यममहह किं कुर्म: ॥ २ ॥ अनुष्टुब्वृत्तं:– धराधरधुनीनीरपूरपारिप्लु
वं वपु:। जंतूनां जीवितं वातधूतध्वजपटोपमं ॥ ३ ॥ लावण्यं ललनालोकलो
चनांचलचंचलं। यौवनं मत्तमातंगकर्णतालचलाचलं. ॥ ४ ॥ स्वाम्यं स्वप्नावली
साम्यं, चपलाचपला: श्रिय: ॥ प्रेमद्वित्रिक्षणक्षेमस्थिरत्वं विमुखं सुखं ॥ ५ ॥ स
र्वेषामपि भावानां, भावयन्नित्यनित्यतां; प्राणप्रियेपि पुत्रादौ, विपन्नेऽपि न शोच

ति ॥६॥ सर्ववस्तुषु नित्यत्वग्रहत्रस्तस्तु मूढधी । जीर्णतार्णकुटीरेपि, नग्ने रोदित्य हर्निशं ॥ ७ ॥ ततस्तृष्णाविनाशेन, निर्ममत्वविधायिनी । शुद्धधीर्नावयन्नित्यमि त्यनित्यत्वनावना. ॥ ८ ॥ इति प्रथमा अनित्यत्व नावना.

अथ द्वितीया अशरणनावना – शिखरिणी वृत्तम् – पितुर्मातुर्भ्रातुस्तनयदयि तादेश्च पुरत प्रनूताधिव्याधिव्रजनिगमिता कर्मचरटै ॥ रटत क्षिप्यते यममुख गुहातस्तनुनृतो हहा कष्टं लोक शरणरहित स्थास्यति कथ ॥ १ ॥ शार्दूल विक्रीडितं वृत्तम् – ये जानति विचित्रशास्त्रविसर ये मत्रतंत्रक्रियाप्रावीण्यं प्रथयं ति येच दधति ज्योति कलाकौशलं । तेपि प्रेतपतेरमुष्य सकलत्रैलोक्यविध्वसनव्यग्र स्यप्रतिकारकर्मणि नहि प्रागल्न्यमाबिन्रति॥ २॥नानाशास्त्रपरिश्रमोन्नटनटैरावेष्टिता शत्रवो गत्नुद्दाममदाधसिधुरशतै केनाप्यगम्या क्वचित् । शक्र श्रीपतिचक्रिणोपि सहसा कीनाशदासैर्बलादारुष्टा यमवेश्म यांति हह हा निस्त्राणता प्राणिना ॥३॥ उद्दंड नतु दडसात्सुरगिरि पृथ्वी पृथुच्छत्रसाधे कर्तुं प्रनविष्णव कृशमपि क्लेश विना नात्मन ॥ नि सामान्यबलप्रपचचतुरास्तीर्थंकरास्तेप्यहो नैवाशेषजनौघघस्मर मपाकर्तुं कृतात क्षम ॥४॥ अनुष्टुब्वृत्तम् – कलत्रमित्रपुत्रादिस्नेहग्रहनिवृत्तये । प्रतिशुद्धमति कुर्यादशरण्यत्वनावना ॥ ५ ॥ इत्यशरणनावना ॥

अथ ससारनावना – वृत्तम् – सुमतिरमति श्रीमानश्री सुखी सुखव र्जित सुतनुरतनु स्वाम्यस्वामीप्रिय. स्फुटमप्रिय ॥ नृपतिरनृप स्वर्गीतिर्यङ्नरोपि च नारकस्तदिति बहुधा नृत्यत्यस्मिन् नवी नवनाटके ॥ १ ॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्त म् ॥– बध्वा पापमनेककल्मषमहारन्नादिनि कारणैर्गत्वा नारकनूमिपूद्भटतम सघ ट्टनष्टाध्वसु । अगच्छेदननेदनप्रहणनक्लेशादिदुःख महज्जीवो यद्धनते तदत्र गदितु ब्रह्मापि जिह्वानन ॥ २ ॥ मायात्यादिनिबंधनैर्बहुविधै प्राप्तस्तिरश्चा गतिं सिंह व्याघ्रमतंगजैणवृषनच्छागादिरूपस्पृशा । क्षुत्तृष्णावधबंधताडनरुजावाहादिदुःख सदा यज्जीव सहते न तत्कथयितु केनाप्यहो शक्यते ॥ ३ ॥ खाद्याखाद्यविवेकशून्य मनसोनिर्ह्रीकृतालिंगिता, सेव्यासेव्यविधौ समीकृतधियोनि शूकतावच्चना । तत्रा नार्यनरानिरतरमहारन्नादिनिर्दु सह, क्लेश सकलयति कर्म च महादु खप्रद चिन्वते ॥ ४ ॥ मर्त्या क्षत्रियवाडवप्रनृतयो येप्यार्यदेशोद्भवा स्तेप्यज्ञानदरिद्रताव्यसनितादौ र्नाग्यरोगादिनि । अन्यप्रेषणमानजजनजनावज्ञादिनिश्चानिश, दुःख तद्विपदहति यत्कथयितु शक्यं न कल्पैरपि ॥ ५ ॥ रत्नागनेसम सुखी शिखिशिखावर्णानिरुच्चै रय, सूचीनि प्रतिरोमनेदितवपुस्तारुण्यपुण्य पुमान् । यद्दु ख लनते तदष्टगुणित

स्त्रीकुक्षिमध्यस्थितो संपद्येत तदप्यनंतगुणितं जन्मक्षणे प्राणिनां ॥ ६ ॥ बाल्ये मूत्रपुरीषधूलिलुठनाज्ञानादिभिर्निंदिता; तारुण्ये विभववार्जनेष्टविरहानिष्टागमादिव्य था । वृद्धत्वे तनुकंपहृष्टचपटुता श्वासाद्यतुल्यात्मता, तत्का नाम दशास्ति सा सुख मिह प्राप्नोति यस्यां जनः ॥ ७ ॥ सम्यग्दर्शनपालनादिभिरपि प्राप्ते भवे त्रैदशे, जीवाः शोकविषादमत्सरतपस्वल्पर्द्धिकत्वादिभिः । ईर्ष्याकामसमदक्षुधाप्रभृतिभिश्चा त्यंतपीडार्दिताः, क्लेशेन क्षपयंति दीनमनसोदीर्घं निजं जीवितं ॥ ८ ॥ अनुष्टुब्वृ त्तम्ः— इत्थं शिवफलाधायि; भववैराग्यवीरुधः । सुधावृष्टिं सुधीःकुर्यादेनां संसार भावनां. ॥ ए ॥ इति संसारभावना ॥

अथ चतुर्थैकत्वभावनाः— उपजातिवृत्तम्ः— उत्पद्यते जंतुरिहैकएव, वि पद्यते चैककएव दुःखी, कर्मार्जयत्येककएव चित्र मासेवते तत्फलमेकएव ॥ १ ॥ शार्दूलविक्रीडितम्ः— यज्जीवेन धनं स्वयं बहुविधैः कष्टैरिहोपार्ज्यते, तत्संभूय कलत्रमित्रतनयभ्रात्रादिभिर्भुज्यते । तत्तत्कर्मवशाच्च नारकनरस्वर्वासितिर्यग्भवेष्वे कः सैष सुदुःस्सहानि सहते दुःखान्यसंख्यान्यहो ॥ २ ॥ जीवो यस्य कृते भ्रमत्यनु दिशं दैन्यं समालंबते, धर्माद्भ्रश्यति वंचयत्यतिहितान्यायादपक्रामति; देहःसो पि सहात्मना न पदमप्येकं परस्मिन् भवे गच्छत्यस्य ततः कथं वदत भोः साहाय्यमाधास्यते ॥ ३ ॥ इंद्रवज्रावृत्तम्ः— स्वार्थैकनिष्ठस्वजनं स्वदेहमुख्यं त तः सर्वमचिंत्य सम्यक्; सर्वत्र कल्याणनिमित्तमेकं, धर्मं सहायं विदधीत धीमान् ॥ ४ ॥ इत्येकत्वभावना ॥

अथ पंचमी अन्यत्वभावनाः— शार्दूलविक्रीडितंवृत्तम्ः— जीवः कायमपि व्यपा स्य यदहो लोकांतरं याति तद्भिन्नोऽसौ वपुषोपि कैवहि कथा द्रव्यादिवस्तुव्रजे ॥ त स्माद्भिनपति यस्तनुं मलयजैर्योहंति दंभादिभिर्यं पुष्णाति धनादिभिश्च हरते तत्रापि साम्यं श्रयेत् ॥ १ ॥ अनुष्टुब्वृत्तम्ः— अन्यत्वभावनामेवं, यः करोति महामतिः । तस्य सर्वस्वनाशेपि न शोकांशोपि जायते ॥ २ ॥ इत्यन्यत्वभावना ॥

अथ षष्ठ्यशुचित्वभावनाः— आर्यावृत्तम्ः— लवणाकारपदार्थाः पतिता लव णं यथा भवंतीह । काये तथा मलाः स्यु स्तदसावशुचिः सदा कायः ॥ १ ॥ शार्दू लविक्रीमितं वृत्तम्ः— कायः शोणितशुक्रमीलनभवो गर्भे जरावेष्टितो; मात्रास्वादित खाद्यपेयरसकैर्वृद्धिं क्रमात्प्रापितः । क्लिद्यद्धातुसमाकुलः कृमिरुजागंडूपदाद्यास्प दं कैर्मन्येत सुबुद्धिभिः शुचितया सर्वैर्मलैः कश्मलः ॥ २ ॥ सुस्वादं शुभगंधिमो दकदधिक्षीरेक्षुशाल्योदनद्राक्षापर्पटिकामृताघृतपुरस्वर्गच्युताम्रादिकं । भुक्तं यत्सह

सैव यत्र मलसात्सपद्यते सर्वतस्तं कायं सकलाशुचि शुचिमहो मोहांधिता मन्व ते ॥ ३ ॥ अंग कुनशतैर्वपुर्ननुवहिर्मुग्धा शुचित्वं कियत् कालं लंन यथोत्तम परिमलं कस्तूरिकाद्यैस्तथा ॥ विष्ठाकोष्ठकमेतदगकमहोमध्ये तु शौच कथका र नेष्यथ सूत्रयिष्यत कथकार च तत्सौरच ॥ ४ ॥ दिव्यामोदसमृद्धिवासित दिश श्रीखंडकस्तूरिकाकर्पूरागरुकुंकुमप्रनृतयोनावा यदाश्लेपत । दौर्गंध्यं दधति कृणेन मलता चाविन्नते सोप्यहो देह कैश्चन मन्यते शुचितया वैधेयता प श्यत ॥ ५ ॥ अनुष्टुब्वृत्तम् – इत्याशौच शरीरस्य, विनाव्य परमार्थत । सुमति र्ममता तत्र, न कुर्वीत कदाचन ॥ ६ ॥ इत्यशुचित्वनावना ॥

अथ सप्तम्याश्रवनावना – अनुष्टुब्वृत्तम् – मनोवचोवपुर्योगा, कर्म येन शुनाऽशुन ॥ नविनामाश्रवत्येते, प्रोक्तास्तेनाश्रवा जिनै ॥ १ ॥ मैत्र्या सर्वेषु स त्वेपु, प्रमोदेन गुणाधिक । मध्यस्थेनाविनीतेषु, कृपया दु खितेपु च ॥ २ ॥ सततं वासित स्वांतं कस्यचित् पुण्यशालिन । वितनोति शुन कर्म द्विचत्वारिंशदात्मक ॥ ३ ॥ रौद्रार्त्तध्यानमिथ्यात्वकपायविपयैर्मन । आक्रांतमशुन कर्म, विदधाति द्व्यशीति धा ॥ ४ ॥ सर्वज्ञगुरुसिद्धांतसंघसद्गुणवर्णकम् । ऋत हित च वचन, कर्म सचि नुते शुन ॥ ५ ॥ श्रीसंघगुरुसर्वज्ञधर्मधार्मिकदूषक । उन्मार्गदेशिवचनमशुन कर्म पुष्यति ॥६॥ देवार्चनगुरूपास्तिसाधुविश्रामणादिक । वितन्वति सुगुप्ता च, तनु र्वितनुते शुनं ॥ ७ ॥ मांसाशनसुरापानजंतुघातनचौरिका । परदारादिकुर्वाणम शुन कुरुते वपु ॥८॥ शार्दूलविक्रीडितवृत्तम् –एतामाश्रवनावनामविरत योनावये द्भावत स्तस्यानर्थपरपरैकजनकाहुष्टाश्रवौघान्मन ।व्यावृत्त्या खिलदु खदावजलदे नि शेपशर्मावलीनिर्माणश्रमणे शुनाश्रवगणे नित्य रति पुष्यति॥९॥इतिआश्रव नावना

अथ अष्टमी संवरनावना–अनुष्टुब्वृत्तम् –आश्रवाणा निरोधो य, संवर सप्र कीर्त्तित । सर्वतोदेशतश्चेति द्विधा सतु विनिद्यते ॥ १ ॥ अयोगिकेवलिष्वेव, सर्वत संवरोमत । देशत पुनरेकद्विप्रनृत्याश्रवरोगिषु ॥ २ ॥ प्रत्येकमपि सद्वेधा द्र व्यनावविन्नेदत । यत्कर्म पुद्गलादानमात्मन्याश्रवतोनवेत् ॥ ३ ॥ एतस्य सर्व देशान्या, ढेदन द्रव्यसंवर । नवहेतुक्रियायास्तु त्यागोसौ नावसंवर ॥ ४ ॥ मि थ्यात्वकपायादीनामाश्रवाणा मनीषिन्नि । निरोधाय प्रयोक्तव्या उपाया प्रतिप थिन ॥ ५ ॥ यथा – मिथ्यात्वमार्त्तरौद्राख्यकुध्याने च सुधीर्जयेत् । दर्शनेनाकलं केन शुनध्यानेन च क्रमात् ॥ ६ ॥ क्षांत्या क्रोध मृडुत्वेन मान माया मृडुलत । स तोषेण तथा लोन, निरुंधीत महामति ॥ ७ ॥ शब्दादिविपयानिष्टानिष्टांश्च वि

षोपमान् । रागद्वेषप्रहाणेन, निराकुर्वीत कोविदः ॥ ७ ॥ यएतद्भावनाभंगीसौभाग्यं भजते नरः । एति स्वर्गापवर्गश्रीरवश्यं तस्य वश्यतां ॥ ए ॥ इति संवरभावना ॥

अथ नवमी निर्जराभावनाः— अनुष्टुबूवृत्तम्ः— संसारहेतुभूतायाः, यः क्षयः कर्मसंततेः । निर्जरा सा पुनर्द्वेधा, सकामाकामभेदतः ॥ १ ॥ श्रमणेषु सकामा स्यादकामा शेषजंतुषु । पाकः स्वतउपायाच्च कर्मणां स्याद्यथाम्रवत् ॥ २ ॥ कर्मणां न क्षयोभूयादित्याशयवतां सतां । वितन्वतां तपस्यादि सकामा शमिनां मता ॥ ३ ॥ एकेंडियादिजंतूनां संज्ञानरहितात्मनां । शीतोष्णवृष्टिदहनछेदभेदादिभिः सदा ॥ ४ ॥ कष्टं वेदयमानानां, यः शाटो कर्मणां भवेत् । अकामनिर्जरामेनामामनंति मनीषिणः ॥ ५ ॥ तपः प्रभृतिभिर्वृद्धिं, व्रजंती निर्जरा यतः । ममत्वं कर्मसंसारं, हन्यात्तां भावयेत्ततः ॥ ६ ॥ इति निर्जराभावना ॥

अथ दशमी लोकस्वभावभावनाः—आर्यावृत्तम्ः—वैशाखस्थानस्थित कटिस्थकरयुगनराकृतिर्लोकः । भवति द्रव्यैः पूर्णस्थित्युत्पत्तिर्व्ययाक्रांतिः ॥ १ ॥ अनुष्टुबूवृत्तम्ः— ऊर्ध्वतिर्यगधोभेदैः, सा त्रिधा जगदे जिनैः । रुचकादष्टप्रदेशा मेरुमध्यव्यवस्थितात् ॥ २ ॥ नवयोजनशत्यूर्ध्वेअधोभागेपि सा तथा । एतत्प्रमाणकस्तिर्यक् लोकश्चित्रपदार्थभृत् ॥ ३ ॥ ऊर्ध्वलोकस्तडपरि सप्तरज्जुप्रमाणकः । एतत्प्रमाणसंयुक्तश्चाधोलोकः प्रकीर्त्तितः ॥ ४ ॥ रत्नप्रभा प्रभृतयः, पृथिव्यः सप्त वेष्टिताः । घनोदधिघनवाततनुवातै स्तमोघनाः ॥ ५ ॥ तृष्णाक्षुधावताघातभेदनछेदनादिभिः । डःखानि नारकास्तत्र, वेदयंति निरंतरं ॥ ६ ॥ प्रथमः पृथ्वीपिंको योजनानां सहस्रकः । अशीतिर्लक्षमेकं च, तत्रोपरि सहस्रकं ॥ ७ ॥ अधश्च मुक्त्वा पिंकस्य, शेषस्याभ्यंतरे पुनः । भवनाधिपदेवानां, भवनानि जगुर्जिनाः ॥ ७ ॥ असुरा नागास्तमितः सुपर्णा अग्नयोनिलः । स्तनिताब्धि द्वीपदिशकुमारांतादशेति ते ॥ ए ॥ व्यवस्थिताः पुनः सर्वे दक्षिणोत्तरयोर्दिशोः । तत्रासुराणां च मेरोर्दक्षिणावासिनां विभुः ॥ १० ॥ उदीच्यानां बलिर्नागकुमारादेर्यथाक्रमं । धरणो भूतानंदश्च, हरिर्हरिसहस्तथा ॥ ११ ॥ वेणुदेवो वेणुदाली चाग्निशिखाग्निमाणवौ । वेलंबप्रभंजनश्च सुघोषमहाघोषकौ ॥ १२ ॥ जलकांतोजलप्रभस्ततः पूर्णोवशिष्टकः । अमितोमितवाहन इंद्रा ज्ञेया द्वयोर्दिशोः ॥ १३ ॥ आर्यावृत्तम्ः— अस्याएव पृथिव्या उपरितने मुक्तयोजनसहस्रे । योजनशतमधउपरि च, मुक्त्वाष्टसु योजनशतेषु ॥ १४ ॥ अनुष्टुबूवृत्तम्ः— पिशाचाद्यष्टभेदानां व्यंतराणां तरस्विनां । नगराणि भवंत्यत्र दक्षिणोत्तरयोर्दिशोः ॥ १५ ॥ पिशाचाभूतयक्षाश्च, राक्षसाः किन्नरास्तथा । किंपुरुषा महो

रगा गंधर्वा इति चाष्टधा ॥ १६ ॥ दक्षिणोत्तरभागेन, तेषामपि च तस्थुषा। द्वौ द्वा विद्रौ समाम्नातौ, यथासख्य सुबुद्धिनि ॥ १७ ॥ कालस्ततोमहाकाल सुरूपप्रति रूपक । पूर्णभद्रो माणिभद्रो, भीमो भीमो महादिक ॥ १८ ॥ आर्यावृत्तम् –कि न्नरकिंपुरुषासत्पुरुषमहापुरुषनामकौ तदनु । अतिकायमहाकायौ, गीतरतिश्चै व गीतयशा ॥ १९ ॥ अस्याएव पृथिव्या, उपरि च योजनशत हि यन्मुक्तं। त न्मध्यादधउपरि च योजनदशक परित्यज्य॥ २० ॥ मध्ये शीताविह योजनेषु तिष्ठं ति वनचरनिकाया ॥ अप्रज्ञप्तिकमुख्याअष्टावटपर्द्धिका किंचित् ॥ २१ ॥ अनु ष्टुब्वृत्तम्.– अत्र प्रतिनिकाय च, द्वौ द्वाविद्रौ महाद्युती। दक्षिणोत्तरभागेन, वि ज्ञातव्यौ मनीषिभि ॥ २२ ॥ आर्यावृत्तम् – योजन लक्षोन्नतिना, स्थितेन मध्ये सुवर्णमयवपुषा । मेरुगिरिणावशिष्टे, जबुद्वीपे भवत्यत्र ॥ २३ ॥ अनुष्टुब्वृत्तम् वर्षाणि भारतादीनि, सप्तवर्षधरास्तथा । पर्वताहिमवन्मुख्या षट्शाश्वतजिना लया ॥ २४ ॥ आर्यावृत्तम् – योजनलक्षप्रमिता जबुद्वीपात्परो द्विगुणमान । ल वणसमुद्र परतस्त द्विगुणद्विगुणविस्तार ॥ २५ ॥ अनुष्टुब्वृत्तम् – बोद्धव्या धा तुकीखमकालोदध्या असख्यका । स्वयंभूरमणाताश्च, द्वीपवारिधय क्रमात् ॥ २६ ॥ प्रत्येकरससंपूर्णा श्चत्वारस्तोयराशय । त्रयोजलरसा अन्ये सर्वेपीक्षुरसा स्मृ ता ॥ २७ ॥ सुजातपरमद्रव्य, हृद्यमद्यसमोदक । वारुणीवरवार्द्धि स्यात्, क्षीरोदजलधि पुन ॥ २८ ॥ सम्यक्कथितखंमादि मुग्धदुग्धसमोदक । घृतव र सुतार्पितनव्यगव्यघृतोदक ॥ २९ ॥ लवणाब्धिस्तु लवणास्वादपानीयपूरित कालोद पुष्करवर स्वयभूरमणस्तथा ॥ ३० ॥ मेघोदकरसा किंतु कालोदजल धिर्जलं । काल गुरुपरिणाम, पुष्करोदजल पुन ॥ ३१ ॥ हित लघुपरिणाम, स्वच्छस्फटिकनिर्मल, स्वयभूरमणस्यापि, जलधेर्जलमीदृश ॥ ३२ ॥ त्रिभागाव र्तसुचतुर्जातकेक्षुरसोपम । शेषासख्यसमुद्राणा, नीर निगदितजिनै ॥ ३३ ॥ स मभूमितलादूर्ध्वं, योजने शतसप्तके । गते नवतिसयुक्ते, ज्योतिषा स्यादतिस्थलं ॥ ॥ ३४ ॥ तस्योपरि च दशसु योजनेषु दिवाकर । तदुपर्यशीतिसख्ययोजनेषु निशाक र ॥ ३५ ॥ तस्योपरि च विंशत्या योजनेषु ग्रहादय । स्यादेव योजनशत ज्यो तिर्लोको दशोत्तर ॥ ३६ ॥ जबुद्वीपे भ्रमतौ च, द्वौ चद्रौ द्वौ च भास्करौ, चत्वारो लवणाम्भोधौ चद्रा सूर्याश्च कीर्त्तिता ॥ ३७ ॥ धातकीखमके चद्रा सूर्याश्च द्वा दशैव हि । कालोदे द्विचत्वारिंशच्चंद्रा सूर्याश्च कीर्त्तिता ॥ ३८ ॥ पुष्करार्द्धे द्विस सतिश्चद्रा सूर्याश्च मानुषे । क्षेत्र द्वात्रिंशमिदूना, सूर्याणा च शत भवेत् ॥ ३९ ॥

मानुपोत्तरतः पंचाशद्योजनसहस्रकैः। चंद्रैरंतरिताः सूर्याः सूर्यैरंतरिताश्च तौ ॥४०॥ मानुपोत्तरचंद्रार्कप्रमाणार्द्धप्रमाणकाः । तत्क्षेत्रे परिधिर्वृद्ध्या वृद्धिमंतश्च संख्य या ॥ ४१ ॥ स्वयंभूरमणं व्याप्य, घंटाकारा असंख्यकाः । शुभलेश्या मंदलेश्या स्तिष्ठंति सततं स्थिराः ॥ ४२ ॥ समभूमितलादूर्ध्वं, सार्द्धरज्जौ व्यवस्थितौ । क ल्पावनल्पसंपन्नौ, सौधर्मेशानमानकौ ॥ ४३ ॥ सार्द्धरज्जुद्वये स्यातां, समानौ द क्षिणोत्तरौ । सनत्कुमारमाहेंद्रौ, देवलोकौ मनोहरौ ॥ ४४ ॥ ऊर्ध्वलोकस्य म ध्ये च, ब्रह्मलोकः प्रकीर्त्तितः । तदूर्ध्वलांतकः कल्पो महाशुक्रस्ततः परं ॥ ४५ ॥ देवलोकः सहस्रारोघाष्टमोरज्जुपंचके । एकेंद्रौ चंद्रवद्वृत्तावानतप्रणतौततः ॥ ॥ ४६ ॥ रज्जुपष्ठे ततः स्यातामेकेंद्रावरुणाच्युतौ । चंद्रवद्वर्तुलाश्चैवं, कल्पाद्वा दश कीर्त्तिताः ॥ ४७ ॥ ग्रैवेयकास्ततोध्वस्ता स्त्रयोमध्यमकास्तथा। त्रयस्योपरित नाः स्युरितिग्रैवेयकानव ॥ ४८ ॥ अनुत्तरविमानानि, तदूर्ध्वं पंच तत्र च । प्रा च्यां विजयमप्राच्यां वैजयंती प्रचक्ष्यते ॥ ४९ ॥ प्रतीच्यां तु जयंताख्यमुदीच्या मपराजितम् । सर्वार्थसिद्धं तन्मध्ये सर्वोत्तमसुदीरितम् ॥ ५० ॥ स्थितिप्र भावलेश्याभिर्विशुद्ध्यवधिदीप्तिभिः । सुखादिभिश्च सौधर्माद्यावत् सर्वार्थसिद्धकं ॥ ५१ ॥ पूर्वपूर्वस्त्रिदेशेभ्यस्ते धिकाउत्तरोत्तरे । हीनहीनतरा देहगतिसर्वपरिग्रहैः ॥ ५२ ॥ घनोदधिप्रतिष्ठाना विमानाकल्पयोर्द्वयोः । त्रिषु वायुप्रतिष्ठानास्त्रिषु वा युदधिस्थिताः ॥ ५३ ॥ ते व्योमविहितस्थानाः, सर्वेप्युपरिवर्त्तिनः । इत्यूर्ध्वलोकवि मानप्रतिष्ठानविधिः स्मृतः ॥ ५४ ॥सर्वार्थसिद्धा द्वादशयोजनेषु हिमोज्वलाः । योज नपंचचत्वारिंशल्लक्षायामविस्तराः ॥ ५५॥ मध्येष्टयोजनपिंडा शुद्धस्फटिकनिर्मला । सिद्धशिलेषत्प्राग्भारा, प्रसिद्धा जिनशासने॥५६॥तस्या उपरिगव्यूतत्रितयेतिगते सति । तुर्यगव्यूतिषड्भागे, स्थिता सिद्धानरामयाः ॥ ५७ ॥ अनंतसुखविज्ञानवीर्यस दर्शनाः सदा; लोकांतस्पर्शिनोन्योन्याविगाढाःशाश्वताश्च ते ॥ ५८ ॥शार्दूलविक्रीडितं वृत्तम्ः— एवं भव्यजनस्य लोकविषयामभ्यस्यतोभावनां, संसारैकनिबंधनेन विषयग्रा मे मनो धावति । किंत्वन्योन्यपदार्थभावनसमुन्मीलत्प्रबोधोङ्कुरं धर्मध्यानविधाविह स्थिरतरं तज्जायते संततं ॥ ५९ ॥ इति लोक स्वभाव भावना.

अथैकादशमी बोधिदुर्लभभावनाः— शार्दूलविक्रीडितंवृत्तम्ः—पृथ्वीनीरहुताशवा युतरुषु क्लिष्टो निजैः कर्मभिर्भ्राम्यन्भीमभवेत्र पुद्गलपरावर्त्तानिनंतानहो। जीवः काममका मनिर्जरतया संप्राप्य पुण्यं शुभं प्राप्नोति त्रसरूपतां कथमपिक्ष्त्रींद्रियाद्यामिह ॥ १ ॥ आर्यक्षेत्रसजातिसत्कुलवपुर्नीरोगतासंपदो राज्यं प्राप्य सुखं च कर्मलघुताहेतोरवाप्नो

स्यर्य तत्वातत्वविवेचनैककुशला बोधिं नतु प्राप्तवान् कुत्राप्यक्षयमोक्षसोख्यजननी श्री सर्वविद्देशिता॥२॥अनुष्टुब्वृत्तम् –बोधिर्लब्धा यदिन्नवेदेकदाप्यत्र जतुनि । इयत्का लंन तेषा तद्भवे पर्यटन नवेत् ॥ ३ ॥ इव्यचारित्रमप्येतैर्बहुश.समवाप्यते । सज्ञान कारिणी क्वापि न तु बोधि कदाचन ॥४॥ ये सिद्धा ये च सिद्ध्यंति ये सेत्स्यति च केच न । ते सर्वे बोधिमाहात्म्यात्तस्माद्बोधिरुपास्यता ॥ ५ ॥ इति बोधिडुर्लनजावना

अथ द्वादशमी धर्मकथकोऽर्हन्निति जावना – अर्हत केवलालोकालोकितालोक लोकिका । यथार्थं धर्ममाख्यातुपरिष्ठानपुन परे ॥ १ ॥वीतरागाद्दि सर्वत्र पदार्थ करणोद्यता ।न कुत्राप्यनृत ब्रूयुस्ततस्तद्धर्मसत्यता॥ २॥ क्षात्यादिन्नेदैर्धर्म च दशधा ज गडुर्जिना । यं कुर्वन् विविनाजतुर्नवाब्धौ न निमज्जति ॥३॥ पूर्वापरविरुद्धानि हिसा दे कारणानि च। वचासि चित्ररुपाणि, व्याकुर्वन्निर्निजेञ्जया ॥४॥ कुतीर्थिकै प्रणी तस्य सङ्गति प्रतिपथिन ।धर्मस्य सकलस्यापि कथं स्वाख्यातता नवेत् ॥५॥ यच्च य त्समये क्वापि दयासत्यादिपोषण ॥ दृश्यते त द्वचोमात्र बुधैर्ज्ञेयं न तत्वत ॥ ६ ॥ शा र्दूलविक्रीमितवृत्त –यत्प्रोद्दाममदाधसिधुरघट साम्राज्यमासाद्यते यन्नि शेषजनप्रमो दजनक सपद्यते वैनव ।यत्पूर्णेडुसमद्युतिर्गुणगण सप्राप्यते यत्पर सौनाग्य च विजृ म्नते तदखिल धर्मस्य लालायित॥७॥यन्नाप्लावयति क्षिति जलनिधि कल्लोलमालाकु लो यत्पृथ्वीमखिलां विनोति सलिलासारेण धाराधर ॥यच्चड्रोष्णरुची जगत्युदयत सर्वाधिकारिह्विदौतन्नि शेषमपि ध्रुव विजयते धर्मस्य विस्फूर्जित ॥८॥ शिखरिणीवृत्त म् – अवयूना बंधु सुहृदसुहृदा सम्यगगदोगदार्तिक्लातान्ता धनमधनजावार्त्तमनसा॥ अनाथाना नाथोगुणविरह्विताना गुणनिधिर्जयत्येकोधर्म परमिह ह्वितव्रातजन क ॥ ए॥ अनुष्टुब्वृत्त – अर्हता कथितोधर्म सत्योयमिति जावयेत् ॥ सर्वसपत् करे धर्मे धीमान् दृढतरो जवेत् ॥ १० ॥ इति धर्मकथकोर्हन्निति जावना

शार्दूलविक्रीडितंवृत्तम् – एकामप्यमलामिमा सुसतत योजावयेद्भावनां जव्य सोपि निहत्यशेषकलुष दत्वा सुख देह्विना ॥ यस्त्वन्यस्तसमस्तजेनसमयस्ता द्वादशा प्यादरादन्यस्येन्ननते ससौख्यमतुल किं तत्र कौतूहल ॥ १॥ अर्थ – ए बार जाव नामांनीकोईएक अमल जावना जे नव्य निरंतर जावे ते पण ते देह्वीने सुख द ईने अशेष कलुष एटले बधा पापोनो नाश करे तो जे समस्त जैनसिद्धांतोनो अ न्यास कर्यो बता अति आदरेकरी वारे जावनाओनो अन्यास करे ते अतुल सौ ख्यने पामे तेमा आश्चर्य शु ॥ १ ॥ इति द्वादशजावना समाप्ता ॥ ५८१ ॥

अवतरण – ह्ववे प्रतिमानु प्रतिपादन करेढे – मूल – मासाई सत्तता पढमा

बिइय तइय सत्तराइ दिणा । अहराइ एगराई, निक्खु, प्पडिमाण बारसगं ॥५८१॥
अर्थः— एक मास प्रमुख आदि दईने सात मासनी सातमी प्रतिमा थाए छे
जेनुं एक मासनुं परिमाण होय तेने मासिकी प्रथमा प्रतिमा कहेछे. एम द्विमा
सिकी द्वितीया, त्रिमासिक तृतीया ते यावत् सप्तमासिकी सप्तमी जाणवी. पछ
मा बिइय तईय सत्तराइदिणत्ति एटले ते सात प्रतिमाओनी ऊपर प्रथमा एटले
आठमी, द्वितीया एटले नवमी अने तृतीया एटले दशमी ए त्रण प्रतिमाओ
सातसात रात्रि दिवसनी थायछे. अहराइति— जेनुं अहोरात्रनुं परिमाण होय
तेने अहोरात्रिकी कहिये. एवी एकादशमी प्रतिमा जाणवी. एगराइत्ति—जेनुं एक
रात्रिनुं परिमाण होय तेने एक रात्रिकी कहिये. एवी द्वादशमी प्रतिमा जाणवी.
एवीरीते साधुनीप्रतिज्ञाविशेष ते भिक्षुप्रतिमा बार थाय छे. ॥ ५८१ ॥

अवतरणः— हवे ए प्रतिमाओनो पडिवज्जणहार कहेछेः— मूलः— पडिवज्ज
इ एआओ, संघयणधिई जुओ महासत्तो; पडिमाउ नाविअप्पा, सम्मं गुरुणा अ
णुन्नाओ ॥ ५८२॥ गछेच्चिय निम्माउ, जा पुव्वादसनवे असंपुन्ना; नवमस्स तइ
यवत्थुं, होइ जहन्नो सुयाभिगमो ॥ ५८४॥ वोसठ्ठचत्त देहो, उवसग्गा सहो जहे
व जिणकप्पी; एसण अभिग्गहिया, नत्तं च अलेवडं तस्स ॥ ५८५ ॥ अर्थः—
कहेली प्रतिमाओनो अंगीकार करनार ते वज्रऋषभ नाराच संघयण युक्त होय
तेथी अत्यंत परिसह सहन करवाने समर्थ थाय. वली धृति एटले चित्तनी स्व
स्थता युक्त थकोहोय तेथी रति अरति प्रमुखवडे पीडाने पामे नही. त्रीजुं महा
सत्व एटले घणो साहासिक होय ते निश्चेकरी अनुकूल तथा प्रतिकूल जे उपस
र्गो तेनेविषे हर्ष तथा विषादने पामे नही.चोथुं नाविअप्पा के० नावितात्मा एट
ले सद्भावनाए करी नावित अंतःकरणवालो अथवा प्रतिमानुष्टाने करी नाविता
त्मा जाणवो. ते नावना पांच तुलनाएकरी थायछे. तद्यथाः— ' तवेण सुत्तेण सत्तेण
एगत्तेण बलेणय. तुलणा पंचहा वुत्ता, पडिमं पडिवज्जओ ॥१॥ एवी व्याख्या पूर्वे
कही आवेला छैये ते प्रमाणे जाणवी. तथा सम्मंके० सम्यक् यथागमजे गुरुणाके०
गुरुतेनी अणुन्नाउके० अनुमत लइने ॥ ५८३ ॥ गुरुनाअनावे स्थापनाचार्य अ
थवा गछना अनुमतेकरीने निम्माओ के० निश्चेयकी गछ जे साधुसमुदाय तेनेवि
षे रहीने आहारादिकनेविषे प्रतिमा कल्प परिकर्मणाएकरी परिनिष्टित थाय. आ
हचः— ' पडिमा कप्पिय तुछो, गछेच्चिय कुणइ डुविह परिकम्मं; आहारो वहिमाइसु,
तहेव पडिवज्जईकप्पं' आहारादि प्रतिकर्म आगलनी गाथामां कहेशे. परिकर्मनुंजे परि

माण ते मासिकादिक सातनेविषे यावत् परिमाण प्रतिमाश्रो छे ते प्रतिमानुं ते परिकर्मे समजवु तथा वर्षाऋतुनेविषे ए प्रतिमाश्रोनो अंगीकार थतो नथी माटे तेनो परिकर्मकरे नहीं तथा आदिनी बे प्रतिमाते एक वर्षमा, त्रीजी अने चोथी प्रतिमां एक एक वर्षमा अने बाकीनी त्रण प्रतिमाश्रो अन्यत्र वर्षनेविषे परिकर्म प्रतिपत्ति जाणवी एरीते सात प्रतिमाश्रो नववर्षे पूरण थायछे, हवे तेने केटलो श्रुताधिगम थायछे – ते कहेछे यावत्दश पूर्व, असपूर्ण एटले काईक उणा समजवा. संपूर्ण दश पूर्वधर जे होय ते तो अमोघ वचनने लीधे धर्मदेशनादिकेकरी नव्यने उपकार कारित्वने लीधे तीर्थनी वृद्धि करवानेअर्थे प्रतिमा कल्प न पडिवज्जे एम उत्कृष्ट श्रुताधिगम जाणवो अने जघन्य तो नवमा पूर्वना तृतीय आचार वस्तु सुधी श्रुताधिगम जाणवो एवा श्रुतथी रहित होय तो निरतिशय ज्ञानपणाने लीधे ते कालादिकने जाणे नही ॥ ५८४ ॥ तथा सस्कारना अभावने लीधे शरीरनी ममता जेणे त्यागी दीधी छे तथा देव मनुष्य अने तिर्यग्ना उपसर्ग जिनकल्पीने पठे सहन करनारो होय तथा एषणापिंड ग्रहणनो प्रकार सात प्रकारे होय ते कहेछे उक्तच ससठम ससठा, उद्धड तह अप्पलेवडाचेव, उग्गहिया पग्गहिया, उज्झिय धम्मा य सत्तमिया एनो अर्थ – ए वक्ष्यमाणस्वरूपे आम गृहण करवु छे, जे गृहण करनारा छे ते आम गृहण करे ते सात एषणा मध्ये आद्यनी बेनु गृहण करवु नही, अने पछीनी पाचनु गृहण करवु तेमा वली विवक्षित दिवसे अंतनी ते पाचमा बेनुं ग्रहण करवु एक भक्तनेविषे अने एक पाननेविषे. तथा भक्त ते अन्न जाणवु ते अलेपकृत एटले अलेपकारक वल्ल तथा चणकादिकजाणवु ते प्रतिमानी प्राप्तिनी इच्छानो परिकर्म करवावालो, च शब्दे एने उपधि पण बे एषणानी होय अने तेना अभावे यावत् उचित करेलानी प्राप्ति थाय त्यारपछी ते कारण सिद्ध थाय तो तेने मूकी दिये उक्तंच – उवगरण सुद्धेसण, माणजुअ जमुचिअ सकप्पस्स, त गिण्हइ तय भावे, अहागडं जाव उचियत्तु ॥ जाए उचिएयित्त य, वोसिरइ अहागड विहाणेण, इय आणानिरयस्सिह, विन्नेय तपि तेणसम ॥ कल्पनेविषे उचित उपधिने, ते पोतानी बे एषणाए करी ग्रहण करेछे. ए एषणा चार ते अत्तनी समजवी ते आप्रमाणे – प्रथम कपासिकनु वस्त्र गृहण करेलु बीजुं मूकी दीधेलु, त्रीजु ओढवा प्रमुखथी परिभोगेलु होय ते, अने चोथु ते मूकी देवाना जेवो होय ते. एवीरीते कृतपरिकर्म जे करे छे तेज कहेछे ॥ ५८५ ॥

मूल – गच्छाविणिरक मित्ता, पडिवज्जइ मासियं महा पडिम, दत्तेग भोयणस्स

पाणस्स तह एग नवे. ॥ ५७६ ॥ जब्बह्मेइसूरो, नतउगणा पयंपि संचिलई; नोएग राइवासी, एगंच डुगंच अन्नाए ॥५७७॥ डुहाण हह्रिमाइण, नोनएणं पयंपि उसरइ, इय माईनियम सेवि, विहरइजा खंडिओमासो ॥ ५७८ ॥ अर्थः— पछी ते गह्नने मूकी दिये. तत्र जो ते पोतेआचार्यादि होय तो जेने प्रतिमानी प्राप्ति थई होय एवा बीजा कोई साधुने पोताना पदनेविषे थोडा कालसुधी स्थापे अने पछी शुन्न द्रव्यादिक शरत्कालादिकनेविषे सकल साधुउने आमंत्रण करी क्षामण पूर्वक उक्तंचः— खामेई तउ संघं, सबालवुड्ढं जहो चियं एवं, अच्चंतसंविग्गो; पुव्वविरुद्धे विसेसेणं. । जं किंचि पमाएणं, न सुहुने वहियं मएपुव्विं; तंन्ने खामेमि अहं, निस्सह्नो निक्कसाउत्ति. । एम गह्नमांथी नीकलीने मासिकी एटले एक मास प्रमाणनी महाप्रतिमा एटले मोटी प्रतिज्ञा अंगीकार करे तत्र एक अविछिन्न दानरूप जे एकज जातनो नोजन होय तेवो अन्नलिये ते पण अज्ञात एटले न जाणेलुं होय वली वीणेलुं होय ते. तथा उद्वृत्त एटले वधेलो होय तेपण पाछली पांच एषणायेकरी सहित होय अने अलेपकारी, होय कृपणपण जेनी इह्वा नकरे वली जेनो एकज धणी होय अने दातृगर्जवंती होय, बालकोनी माता होय, तथा पीयमान स्तनवाली होय तो ते एक पदमांहे मूकीने बीजु बाहार राखी दीये तेपण एक जणी आपनार होय तो लिये तथा पान पदार्थनुं अहार पण एकज आपनार होय तो लीये तत्र मासिक प्रतिमा एक दाती थाय. जल, स्थल तथा पर्वतादिकनेविषे ज्यां सुधीसूर्य होय त्यां सुधीचाले॥५७६॥ पछी जह्वह्मेईसूरेके० ज्यांसूर्य अस्त थाय त्यांथी एक पग मात्र पण आघो न चाले तथा जो आ प्रतिमापन्न छे एवी रीते लोकोने जाण्यामां आवी गयुं होय, तो त्यां ते एग राइवासिके० एक अहोरात्र वास करे पण एथी वधारे काल सुधी रहे नही. तथा अन्नाएके० बीजा जे ग्रामादिक ज्यां एवी खबर न होय के आ प्रतिमा प्रतिपन्न छे; त्यां एक दिवस एक रात्र अथवा बे दिवस बे रात्रि सुधी रहे वधारे वास करे नही.॥५७७॥तथा डुहाणहह्रि माईणके० डुष्ट हस्ति सिंह अने व्याघ्रादिक मारणहाराजे पशुउतेनाथी नयणं पयंपिऊसरईके० मरणनी नीतिएकरी एक पग पण आगल न ऊसरे केम के जो तेनानयथी साधु आगल नयेकरी दोडे तेथी, तथा तेनी पाछल ते डुष्ट जनावर दोडे तेथी हरितादिक जीवोनी विराधना थाय अने जो अडुष्ट पशु दीगमां आवे तो साधु पोताने मार्गे चाल्यो जाय. तेथी हरितादिकनी विराधना थाय नही इयमायनियमसेविके० इत्यादिक नियमनो सेवनारो थयो थको आदि शब्दे करी तडकाथी छायडामां

न जाय अने ढायडामाथी तडकामां न आवे इत्यादिक अनिग्रहवान थयो थको विहरईके० ज्या सुधी महीनो पुरो न थाय त्या सुधी ग्रामानु ग्रामे विहार करे जा अखंमियंमासोके० ते यावत् अखमित परिपूर्ण मास थाय त्या सुधी जाणवु आदि शब्दथी बीजा पण घणा नियमो जाणवा जेम के, सस्तारक उपाश्रय मा गवाने अर्थे, सशय उत्पन्न थयाथी सूत्रार्थ पूछवाने अर्थे, गृहादि पूछवाने अर्थे तृण काष्ठादिनी अनुज्ञा मागवाने अर्थे पूछेलो जे सूत्रार्थ तेनो जवाव ते आचा र्य अथवा वीजाने कहेवा सारु एक अथवा वे वखत प्रतिमा प्रतिपन्न दिये अन्य था नापातर करे नही तथा आगतुक आगार, विवृत गृह तथा वृक्षमूल लक्ष ण ए त्रण ठेकाणे वसति करे अन्यत्र वास करे नही तेमा आगतुकागार एटले कार्पटिक लोक आवीने वशे, विवृत गृह एटले नीचे कुटीनो अनाव होय अने उ पर आछादननो अनाव होय ते अनावृत जाणवु अने वृक्षमूल एटले ज्या सा धुने त्याग करवा योग्य दोषो प्राप्त न थाय एवा करीरादिकना वृक्षना थडमा जाणवु उक्तच – जायण पुछाणुन्नवण पुडवागरण नासगो चेव, आगमण विय ड गिह रुक्खमूलगा वासयतिगोत्ति तथा अग्नि थकी नयपामे नही उपाश्रयादिक मा आग प्रदिप्त थयाथी त्याथी नाशी जाय नही कदाचित् ते गृहादिकमाथी को ई खेंचीने कहाडे तो ते जाय पण खरो अने पगमा लागेलु काष्ठु तथा रेती प्रमु ख कहाडी नाखे नही. आखमा पडेली रेणु तृण तथा मलादिक कहाडे नही तथा हाथ पग अने मुखादिक अंग प्रासुक जलेकरी धोए नही वीजा साधुउ पु ष्टालंबने धोए तो चले, पण पोते धोए नही ॥ ५८८ ॥

मूल – पछा गछ मुवेई, एव डुमासी तिमासि जा सत्त, णवर दत्ती वड्ढइ, जा सत्त उसत्त मासीए ॥ ५८९ ॥ अर्थ –पछाके० ते मास पूरो थया पछी गछमुवेई के० गछ एटले साधुनो समूह तेना स्थाननी पाशेना ग्राममा आवे त्या आचार्या दिकने वात प्रगट करे, ते आचार्य राजाने जणावे, के प्रतिमानु जेणे पालन क र्यु छे एवो अमुक साधु अही आव्योछे त्यार पछी नृपादिक लोक अथवा श्रमण सघेकरी अनिवद्यमान थयो थको ते गछमा प्रवेश करे ते तपना वहुमानने अ र्थे तथा वीजाने श्रद्धानी वृद्धि थवाने अर्थे, तथा प्रवचननी प्रनाववाने अर्थे जाणवु एम प्रथमा प्रतिमा कही हवे वाकीनी ७ प्रतिमाउ कहेछे –एव डुमासी तिमासिके० एवी रीते एज क्रमे करी द्विमासिकी तथा त्रिमासिकी प्रमुख जासत्त के० ज्या सुधी सात मासिकी प्रतिमा थाय त्यां सुधी जाणवो तेमा णवरके०एट

लो विशेषछे जे प्रथम मासिकनी जे प्रतिमा छे तेना करतां द्विमासिकी प्रमुख प्रतिमांउमा 'दत्तयस्तासु वर्द्धते एटले दात्तिनी वृद्धि थाय छे द्विमासिकीनेविषे वे दात्ति, त्रिमासिकीनेविषे त्रण एम जासत्तउसत्तमासिएके० यावत् सात दत्तिउ पाणीनी अने भोजननी ते सात मासिकी प्रतिमामां होय एम जाणवुं.॥५७ए॥

अवतरणः– हवे अष्टमी प्रतिमा कहेछेः– मूलः– तत्तोय अठमीए नवई इहपढम सत्त राइंदि, तीए चउब चउछेण पाणएणं अह विसेसा ॥ ५ए० ॥ उत्ताणग पासल्ली, नेसज्जि वावि गण गइत्ता; सहइउसग्गे घोरे, दवाई तब अविकंपो॥५ए१॥अर्थः–त्यार पछी सप्तमी अनंतर अष्टमी प्रतिमा ते सप्त अहो रात्रिनी थाय छे. ए प्रतिमानेविषे चतुर्थ भक्त ते एकांतरे एकांतरे पाणएण के०पाणी रहित चउविहार करे. हवे पूर्वे कही आवेली प्रतिमाउथी अहविसेसाके०एटलो विशेष भेद छे अही पारणे आंबिल करवुं; दत्तिनो नियम नथी.॥५ए०॥तथा उत्ताणगके० ऊंचे मुखे सूर्य सन्मुख काउसग्गादि करे अने पासल्ली एटले पूठ वाली भूमिये अणफरसतोरहे अने गरुमासन अथवा वीरासन वाली बेसे वावि गणगइत्ताके० अथवा ऊभोजरहे. गामथी बाहार रह्यो थको, सहइउसग्गे घोरेके० उपसर्ग उपद्रव घोर रौद्र देवादि संबंधी सहनकरे. दवाई तब अविकंपोके० द्रव्य क्षेत्र काल भाव आश्रित मन तथा कायाये करी निःप्रकंप थको रहे. ॥ ५ए१ ॥

अवतरणः– हवे नवमी प्रतिमा कहेछेः– मूलः–दोच्चा विएरि सच्चिय, बहिया गामाइयाण नवरं तु; उक्कड लगंडसाई, दंमायय उच्च गइत्ता ॥ ५ए२ ॥ अर्थः– बीजी एटले नवमी प्रतिमा ते पण सात अहो रात्रीनी अने एवीज रीते तप अने पारणाएकरी सरखी जाणवी अने बहिर्वृत्तियें पण सरखा पणेज कही छे बाहिर ते ग्रामादिक अने संनिवेश विशेषे जाणवुं एमां नवरंतु के०केवल आटलुं विशेष छे जे उक्कड के०ऊकडुं बेशे लगंम शब्दे वांका पडेला लाकडानी परे सूवे एवो जे होय तेने लगंडशायी कहिये एटले मस्तक अने पगनी पेनीयें अथवा पीठ वडे पाछला देशने भूमिना भागने स्पर्शी करी सूवे दंमवत् एटले लाकडीनी परे लांबो थई पग पसारी भूमिनी उपर नाखेलुं शरीर तेने दंमायत कहिये. ए रीते लांबो थई सूवे इहां वा शब्द विकल्पार्थे छे. ते वाके० अथवा एवी स्थितिए करी रहेतो थको देवादिकना करेला उपसर्गोने सहन करे. ॥ ५ए२ ॥

अवतरणः– हवे दशमी प्रतिमा कहेछेः– मूलः– तच्चाविएरि सिच्चिय नवरं गणं तु तस्स गो दोही; वीरासण महवावी, गइज्जा अंब खुज्जोवा ॥ ५ए३ ॥

अर्थ –सातमी थकी त्रीजी एटले दशमी प्रतिमा पण सप्तरात्रि दिवसनी कहेला स्वरु पनी परेज जाणवी पण नवरके॰एटलो विशेषजे केवल शरीरनो गणातुके॰स्थान एटले राखवो ते जेवीरीते गोदोहीके॰ गाईने दोहवा वेसिये एटले पगनी पेनी ऊपाडी आगला तलीये वेसी जेम गोवालीउ गाई दोहवा वेशे तेम शरीरने स्थिर करे वीरासन एटले दृढ संघयणी पुरुषोनु जे आसन तेने वीरासन कहिये जेम सिंहासननी उपर वेठेलो उतां तेना पगनीचे पृथ्वीने वलगेला होय तेनी नीचेथी सिंहासन कहाडी लीधुं उतां पण तेनो आसन भगे नही पग त्यांज स्थित होय ए वी रीते वेसे अहवाविके॰ अथवा मावी जाघनीऊपर जमणुं पग करे अथवा मावा हाथनी हथालीनी ऊपर जमणा हाथनी हथाली करे अने ते नाभीने लगाडी रावे एम प्रतिमानीपरे वेसे तेने वीरासन कहिये अथवा ए वा शब्द प्रकारातरने प्रगट करवाने अर्थे ठे अपि शब्द समुच्चय अर्थे ठे गइडा एटले एवीरीते वेशवु अथवा अंबखुज्जोवाके॰आम्रकुब्ज एटले आंबाना फलनी परे वक्राकारे स्थित थाय-एवी रीते ए त्रणे प्रतिमाउसातसात अहोरात्रीनीकरता एकवीशदिवसे पुरी थायठे ॥५९३

अवतरण – हवे इग्यारमी प्रतिमा कहे ठे – मूल – एमेव अहोराई, ठठ भ त्त अपाणग नवर, गाम नगराण वहिया, वग्घारिय पाणिए ठाण ॥५९४॥अर्थ एमेव के॰ एमज कही आवेली रीति प्रमाणे अहो रात्रिकी प्रतिमा इग्यारमी था य ठे. नवर के॰ एटलो विशेष जे केवल ठठ भक्त जे उपवास द्वयरूप तेनेविषे चारे आहारनो त्याग करे माटे अपाणगं के॰ पानक आहारथी पण रहित कहि ठे ए नो आरंभ एकाशने करी थाय ठे नवर के॰एटलोविशेष ठे जे गाम नगराण वहि या के॰ ग्राम ने नगरथी बाहारे वग्घारिय पाणिए के॰ विस्तारित पाणि एटले भुजादंड लावीकरीने एरीते ठाण के॰ स्थान एटले काउसग्ग ध्याने रहे ठे ए अहो रात्रिकी प्रतिमा त्रण दिवसे थाय ठे अहोरात्रना अंते ठठ भक्त करवामां आवेठे तेमाटे यदा – 'अहो राई यांतिहि, पठ्ठा ठठ करे इत्ति' ॥ ५९४ ॥

अवतरण'– हवे बारमी प्रतिमा कहे ठे – मूल – एमेव एगराई, अठम भत्ते ण ठाण बाहिरउ, ईसी पभ्भार गउ अणमिसनयणेग दिठीए ॥५९५॥ साहट्टदोवि पाए, वाघारिय पाणि ठायए ठाण वाघारि लंबिअ भुउ, अंते समयाइ लद्धिति. ॥५९६॥ अर्थ – एमेव एटले अहोरात्रिकी प्रतिमानी परे एगराई एटले एक रा त्रिकी प्रतिमा थाय ठे एमां विशेष ठे ते आ प्रमाणे –अठम भत्तेण एटले पान क आहार रहित उपवास त्रण करवा अने ठाणके॰ग्रामादिकथी वाहिरउ के॰वा

हार स्थानके रही लगारेक नमी कूबडो थयो थको अथवा नदी प्रमुखना तटनी ऊपर नेत्रोने मेषोन्मेष अण करतो छतां एक पुजल ऊपर दृष्टि राखीने सर्व इंद्रि उ गोपवीने रहे. ॥ ५९५ ॥ साहट्टदोवि पाए के० बे पग नेला करीने, जिन मुद्रानी परे राखे. वाघारित पाणीनो अर्थ सूत्रकारेज व्याख्यान कर्युं छे. एटले पोताना भुजदंड प्रलंब पणे कर्या छे एवो थको काउसग्ग करे. एम करतां सम्यक् प्रकारे जे थाय ते कहे छेः– अंते एटले छेडे यतिने आ एक रात्रीक प्रतिमानो लाभ विशेष अवश्य थाय. ते कहेछेः– एग राईणंतिनिरकु पडिमं सम्मं, अणुपाले माणस्स, इमेतउगणा हि,याउ नवंति तंजहा, उहिनाणे वासमुवज्जेज्जा मणपज्जवनाणे वासमुपज्जेज्जा केवल नाणे वासमुप्पन्न पुव्वे समुप्पजेज्जा विराधने पुनः उम्मायं चालनेज्जादीह कालियंवा रोगायं कंपाउणेज्जा केवलि पन्नत्ताउ धम्माउ नंसिज्जाः इति शब्द समाप्तिनेविषे. ए प्रतिमा रात्रिथी अनंतर अष्टम कर्याथी चार रात्रि दिवस मानवाली थाय छे. यदाहः– 'एग राइआ चउहि पच्छा अठमं करेइत्ति; अही साहट्टु दोवि पाए, वाघारिय पाणिगाय ए गणं; वाघारिलं बिय भुउ, अंतेय इमीयलद्धित्ति. ॥ आ गाथा कोई पुस्तकनेविषे दीगमां आवतीनथी. ए प्रतिमां एक रात्रीनीछतापछी अठम चउविहार करिये तेथी चारदिवस रात्री प्रमाण ए प्रतिमां थाय. ॥ ५९६ ॥

अवतरणः– हवे इंद्रिय निरोध कहे छेः– फासणं रसणं घाणं, चरकू सोअंति इंदियाणेसिं; फास रस गंध वन्ना, सद्दा विसयाविणिदिठ्ठा ॥ ५९७ ॥ अर्थः–स्पर्शन, रसन, घ्राण, चक्षु, तथा श्रोत्र. ए पांच इंद्रियो जाणवी. अने स्पर्श, रस, गंध, वर्ण तथा शब्द ए पांच पूर्वोक्त इंद्रिउना यथानुक्रमे विषयो जाणवा. अही गाथानेविषे यद्यपि इंद्रियनो निरोध प्रस्तुत छे तेथी एउना विषयोनेविषे पणआसक्ति त्याग करवो एम अर्थथी जाणवुं. केम के नियममां न राखेली इंद्रिउ पगले पगले क्लेशरूप समुद्रमां नाखी दिये छे. जेम रसनानेविषयें मच्छविनाश पामे छे, गंधनेविषये सर्प विनाशपामेछे चक्षुना विषयथी पतंगनो विनाश थाय छे, श्रोतेंद्रिनाविषयथी हरिणविनाशने पामे छे, स्पर्शेंद्रियना विषयथी हस्तिविनाश पामे छे एम एकेक इंद्रियना आसक्त थकी ए विनाश पामे छे केमके, ते जंतुउने परमार्थनी खबर नथी. तो एक प्राणी जे पांच विषयोमां आसक्त छे ते मूढ नस्म थाय तेमां शुं कहेवुं ? अश्वनी परे अति चपल इंद्रियो आकर्षण करीने जीवोने तमोघनरूप उन्मार्गनेविषे लई जायछे माटे इंद्रियोने जीती सुबुद्धि जने तेउने नियममां राखवी.॥५९७॥

अवतरण – हवे पचीस प्रतिलेखना कहे छे – मूल – पडिलेहणाण गोसा, वरण्ह उग्घाड पोरिसी सु तिगं, तञ्च पहाए अणुगय, सूरे पडिकमण करणाउ॥५९८॥ अर्थ – प्रत्येक दिवसे साधु जनने प्रतिलेखना त्रिक एटले त्रण प्रति लेखना कर्तव्य होयछे एक गोस के० प्रजातमा, अवरण्ह के० बीजी पाछला पहोरे, अने त्रीजी उग्घाडके० प्रहरना अंतनेविषे जाणवी ए त्रीजी प्रति लेखना उद्घाट पोरसीनेविषे सिद्धातनी जाषाए पोणा पहोरे जाणवी ए प्रतिलेखनानो त्रिक थाय ए त्रणमा प्रथम प्रतिलेखना ते सूरेपडिकमणकरणाउ के० प्रजातमा प्रतिक्रमण कस्या पछी सूर्य उदय थयो न होय तेनी पहेला आ दश स्थानोनी प्रतिलेखना थाय छे

ते दश स्थान कहेछे – मूल – मुहपोत्ति चोलपट्टो, कप्पतिग दोतिसिज्जा रयहरण, संथारुत्तरपट्टो, दस पेहा उग्गए सूरे ॥५९९॥ अर्थ – १ मुखपोत्तिका, २चोलपट्ट ५ कल्पत्रिक, एक ऊननु ने बे सूत्रना ७ रजोहरणना बे निषद्य एक सूत्रमय अन्यतर ने बीजी बाह्य पाद लूछवारूप, ८ रजोहरण ओघो, ९ सस्तारक तथा १० उत्तरपट ए दशनी प्रतिलेखना ते उग्गएसूरेके० सूर्यना उदयसमी करवी अनेइग्यारमा दामानी पण प्रतिलेपणा कहिछे यडुक्तनिशीथचूर्णौ –'अन्नेनणति एक्कारसमो दमगत्ति' कल्पचूर्णावप्युक्त –'दमग एक्कारसमोत्ति' एटले अग्यारमा दामानी प्रतिलेपना पण सूर्य उगता करवीए जाव बाकी वसति प्रमुखनी सूर्यनो उदय थयाथी प्रत्युपक्षेणा करवी आ सूत्रनेविषे प्रत्युपक्षेणा करवा योग्य स्थानोनोज प्रमाण कह्यो प्रतिलेखनानो क्रम कह्यो नथी केम के, आगममा बीजी रीतेज विधान कर्यु छे माटे यडुक्तंनिशीय चूर्णौ –उवहिम्मिय पच्चूसे, पुव्व मुहपोत्ति तउ रयहरण, तउ अंतो निसिज्जा तउ बाहिर निसिज्जा चोलपट्टो कप्प उत्तरपट्ट सथारपट्ट दमगो य एस कमो अन्नहा उक्कमो पुरिसेसु पुव्वं आयरियस्स पच्छा परिन्नीतउ गिलाण सेहाइयाण अन्नहा उक्कमोत्ति'अत्र परितित्ति, अनशनिनो उपधि आचार्योपधिनी प्रतिलेखनानतर प्रत्युपेक्षित छे बाकीनो अर्थसुगम छे ए प्रजात प्रतिलेखना कही ॥ ५९९ ॥

अवतरण – हवे द्वितीय तथा तृतीय प्रतिलेखना कहे छे – मूल – उवगरण चउदसग, पडिलेहिज्जइ दिणस्स पहर तिगे, उग्घाड पोरिसीए उपत्तनिज्जोग पडिलेहा, ॥ ६०० ॥ अर्थ – दिवसना त्रण प्रहर व्यतीत थाय त्यारे स्थविरकल्पिक सत्कौधिक स्वरूप चौद उपकरणनी प्रत्युपेक्षणा करे तेमा प्रथम मुखवस्त्रिका, पछी चोलपट्ट, पछी गोछक, पछी पात्र, पछी पात्रबध, पछी पटलाउ पछी रजस्त्राण, पछी पात्रस्थापन पछी मात्रक, पछी पतग्रह, पछी रजोहरण, अने त्या

रपछी कल्पत्रिक जाणवा. एना उपलक्षणथी उपग्रहिक उपधि प्रत्युपेक्षणा करवा योग्य छे. तथा उग्घाट पौरुषिनेविषे सात प्रकारे पात्र निर्योगनी प्रत्युपेक्षणा करवी तत्र आसनेबेसीने प्रथम मुखवस्त्रिकानी प्रत्युपेक्षणा करीने पछी गोच्छकनी प्रत्युपेक्षणा करवी पछी पटलाउ, त्यारपछी पात्रकेसरिका, त्यारपछी पात्रबंध; त्यारपछी रजस्त्राण त्यारपछी पात्रस्थापन. ए प्रत्युपेक्षणांनी विधि विस्तारना जयथी लखी नथी. विस्तारे उघ निर्युक्ति तथा पंच वस्तुकादिक ग्रंथोथी जाणी लेवी.॥६००॥

अवतरणः— अही वस्तिप्रमार्जननो विशेष कहे छेः— मूलः— पडिलेहिऊण उवहिं, गोसंमि पमज्जणाउ वसहीए; अवरण्हे पुण पढमं, पमज्जणा तयणु पडिलेहा ॥ ६०१ ॥ अर्थः— गोसे एटले प्रजात समये मुखवस्त्रिकादि लक्षण पूर्वोक्त उवहिके० उपधिनी पडिलेहिऊणके० प्रतिलेखणा करीने त्यारपछी यतियें वसही के० निवासरूप जे वसति छे, तेनी उपयुक्तकरी पमज्जणाके० प्रमार्जना करवी अपराण्हके० बीजी पाछला पहोरे फरी प्रथम वसतिनुं प्रमार्जन करवुं, अने तयणु के० तेवार पछी उपधीनी प्रतिलेषना करवी. ॥ ६०१ ॥

अवतरणः—शेषकाल अने वर्षाकाले उपाश्रय प्रमार्जननो विशेष कहेछे मूलः— दोन्निउपमज्जणाउ, उउम्मि वासासु तइय मज्जण्हे; वसहि बहुसो पमज्जइ अइ संघट्टंअन्नहिंगच्छे.॥६०२॥अर्थः—ज्यां वसतिनेविषे जीवोनो संसक्ति एटले मेलावडो न थतो होय, त्यां पण ऋतुबद्ध कालमां एटले आठ मासमां दोन्निउके० बे प्रमार्जन कहेला छे. एक सवारनी अने बीजी पाछला पहोरनी एवे वार वसतिनुं अवश्य प्रमार्जन कर्तव्य छे, अने वासासुके० वर्षा कालनेविषे जीवोनो मेला वडो घणो थाय छे माटे वसतिनी त्रीजी प्रमार्जना थाय छे. तेमां बे पहेला कही ते अने तइयके० त्रीजी मज्झण्हे के० मध्यान्ह कालनेविषे थायछे. तथा ऋतुबद्ध काले अथवा वर्षा काले कुंथुआदिक प्राणीउएकरी वसहिके० वस्ति संसक्त थयाथी बहुसो के० घणी वार पण वसतिनी पमज्जइके० प्रमार्जना करवी. ईहां वा शब्द विकल्प प्रदर्शनार्थे छे. ते विकल्प आ छेः— जो पूर्वोक्त प्रमार्जना प्रमाणेज जीव संसक्त टली जाय तो घणा वखत प्रमार्जन न करवुं अने जो जीव संसक्त न टले तो घणी प्रमार्जना पण करवी. अने जो घणी वार पूंजता पण जीव संसक्त टले नही अने वधारे संसक्त देखाय अने उलटो प्राणिउनो संघट्ट थाय. त्यारे ते वस्ति मूकी बीजी वसतिमां अथवा बीजा ग्राममां जावुं. ॥ ६०२ ॥

अवतरणः—हवे त्रण गुप्ति कहेछे.—मण गुत्ति माइयाउ, गुत्तीउ तिन्निहुंति नाय

त्ता, अकुसल निवित्तिरूवा, कुसलपवित्ती सरूवा य ॥६०३॥ अर्थ - मनोगुप्त्यादिक एटले मनोगुप्ति वचन गुप्ति तथा काय गुप्ति लक्षण त्रण गुप्तिउ जाणवी एउनु स्वरूप आ प्रमाणे छे - अकुशल एटले अशुभ मन वचन तथा कायनी निवृत्तिरूप ते अकुशल मन वचन, कायाना निरोध रूप जाणवी अने कुशल एटले शुभ मनो वचन कायनी प्रवृत्ति रूप जाणवी एनो अभिप्राय आ छे - मनोगुप्ति त्रण प्रकारे छे - तेमा प्रथम आर्त्त रौद्र ध्यानानुबंधि कल्पना समुदायना वियोग रूप जाणवी बीजी शास्त्रानुसारणी परलोकनी साधक धर्मध्यानानुबंधिनी मध्यस्थ परिणतिवाली परिणामविशेषे जाणवी ते कुशल तथा अकुशल मनोवृत्तिना निराधेकरी समता परिणामरूप थायछे त्रीजी योग निरोधावस्थानेविषे जे आत्मा आत्म स्वरूपे थाय ते स्वात्माराम तृतीया जाणवी ए मनोगुप्ति थई हवे वचन गुप्तिना बे भेद कहेछे - एक मुख नयन भृकुटिना विकारो तथा चपटीनो वजाडवो प्रमुख जाणवी तेमा नेत्रने विकाशी, मुखथी हुकारो करे भृकुटीने ऊचीनीची करे एवी सूचना करवानी जे चेष्टा तथा ऊनोथावो, खुकारो करवो, हुंकारोकरवो ढेखाल प्रमुखनो नाखवो इत्यादिक अर्थनी जणावनारी जे चेष्टाउ होय छे तेउनो परिहार करीने आजे मारे आ न करवु एवो अभिग्रह कखाथी पहेली वाक्गुप्ति जाणवी, एटले चेष्टाविशेषेकरी पोताना प्रयोजनोनी सूचना करतो छता मौन धारण करवानो अभिग्रह लेवो निष्फल छे तथा वाचवु, पूछवु, तथा बीजो कोई पोताने व्याकरणादि पूछे तेने लोक तथा आगमथी अविरुद्ध मुखपोत्तिकायी ढाकेला मुखकमलथी बोले एम वचन वृत्तिने नियममा राखवी एवा भेदेकरी वाचननो जे निरोध ते सम्यक भाषण रूप प्रतिपादिक जाणवी इहा भाषा समितिनेविषे सम्यक् वचननी प्रवृत्ति होयछे अने गुप्तिमा सम्यक् वचननो पण निरोध छे एटलो भाषा समिति अने वचन गुप्तिमा भेद छे यदाहु - 'समिउ नियमा गुत्तो, गुत्तो समियत्तणमि भयणिज्जो कुसल वय मुदीरतो, जवइ गुत्तोवि सम्मिउवि ॥ हवे त्रीजी काय गुप्ति पण बे प्रकारे छे - तेमा एक चेष्टा निवृत्ति लक्षण अने बीजी यथागमानुसारे चेष्टा नियम लक्षण जाणवी तत्र जे देव सबधी तथा मनुष्य सबधी उपसर्गो छता तथा क्षुधा पिपासा प्रमुख परिसहादिक थता छता पण कायोत्सर्ग करवा प्रमुखवमे कायाने निश्चल करवी तथा सर्व योग निरोधावस्थानेविषे सर्वथा काय चेष्टानो निरोध करवो ते प्रथमा कायगुप्ति जाणवी. तथा गुरुने पूछता शरीर सस्तारक, भूमिकादि प्रतिलेखना प्रमार्जनादि आगममा कह्या प्रमाणे क्रि

या कलाप सहित शयनादिक यतिने करवो ए रीते शयन असन तथा निक्षेपादि नेविषे स्वछंद चेष्टानो त्याग करवो. अने नियमे करीने काय चेष्टा करवी ते त्री जी कायगुप्ति जाणवी. ॥ ६०३ ॥

अवतरणः– हवे चार अभिग्रह कहे छेः– मूलः– दव्वे खेत्ते काले, भावेय अ भिग्गहा विणिद्दिठा; ते पुण अणेग भेया, करणस्स इमं सरूवंतु. ॥ ६०४ ॥ अर्थः– द्रव्यथी, क्षेत्रथी, कालथी, भावथी ए चार प्रकारना अभिग्रहो जिनेश्वरे कह्या छे. ते वली सर्वे अनेक भेदे छे. ते त्रैलोक्य स्वामी श्रीमहावीरे छद्मस्थाव स्थाने विषे विचरतां कौशंबी नगरीमां ग्रहण कर्या ने. तेमां द्रव्याभिग्रह ते हुं कुल्माष बकुल सूर्पना एक कोणामां तलपीश; तथा क्षेत्राभिग्रह ते देनारीना पग बन्नेयंत्रथी आवरी लीधेला होय एक उंबरामां होय ने बीजुं पग बाहार ए वी छतां मने आपे तो लउं. तथा कालाभिग्रह ते जो दिवसे बीजो पोर थईगया पछी दात्री देशे तो लईश. तथा भावाभिग्रह ते जो माथुं मूंमेलुं छतां रोती थकी देशे तो हुं भिक्षा लईश अन्यथा मारे गृहण करवी नही ए विधिना अभिग्रहे करी भगवते छमासने पांच दिवस अन्न पाणी लीधुं नही पछी चंदन बालाने हाथे पा रणो कर्यो ए द्रव्यादिक चार अभिग्रहो जाणवा. एवी रीते उक्त प्रकारे करी करणसित्त रिनुं स्वरूप जाणवुं. ए करणना सित्तेर भेदो गुरुउए कहेला छे. ते आ प्रमाणेः- बेतालीश आधाकर्मादिक दोषो; पिंम, ते १ आहार २ सय्या तेवस्ति, ३ वस्त्र ने ४ पात्र ते विशुद्ध दोष रहित लियें ए लक्षण वस्तु चतुष्टय पणे करी चार पिंमादिक गण्याछे. तथा पांच समितिउ; मली नव, द्वादश भावना मली एकवीश; द्वादश प्रतिमा उ मली तेत्रीश, पांच इंद्रिय निरोध मली अमत्रीश पचीश प्रतिलेखना मली त्रेस ठ; गुप्तिउ त्रण मली छासठ अने अभिग्रहो चार मली सित्तेर भेदो थाय.॥६०४॥

आशंकाः– चरण तथा करणनेविषे विशेषता शुं छे?

समाधानः– जेनुं नित्य अनुष्ठान होय तेने चरण कहिये; अने जे प्रयोजन प्राप्त थये कर्यामां आवे तेने करण कहिये. यथा व्रतादि सर्वे काल पाल्यामां आ वे छे, पण कोईकाल व्रतथकी शून्य होतो नथी अने पिंम विशुध्यादिक तो प्रयो जननी प्राप्ति थयाथी कर्यामां आवे छे एम जाणवुं. ए सडसठमो द्वार पूरोथयो

अवतरणः–हवे 'जंघा विज्ञाचारणगमणसत्तित्ति' एटले जंघाचारण अने विद्या चारणोनी गमन विषयक शक्तिनो अडसठमो द्वार कहे छेः– मूलः– अइसय च रण समढा, जंघा विज्ञाहि चारणा मुणउ; जंघाहिजाइपढमो, निस्संकाउंरवि करेवि

॥६०५॥ एगुप्पाएण गउ, रुयगवर मिय तउ पडिनियत्तो, वीएणं नदीसर, मि एइ तइएण समयेण ॥६०६॥ पढमेण पम्गवण, वीउ प्पाएण नदण एई, तइउ प्पाएण तउ, इह जघा चारणो एई, ॥ ६०७ ॥ पढमेण माणुसोत्तर, मगसु नदी सरतु वीएण, एइ तउ तइएण, कयचेइय वदणे समणे ॥६०८॥ पढमेण नदण वण, वीउप्पाएण पम्गवणम्मि, एइ इहंतइएण,, जो विज्ञा चारणो होइ ॥६०९॥

अर्थ – चरण एटले गमन ते जेमा विद्यमान छे तेने चारण कहिये तत्र वीजा मुनिउने पण गमन तो होय छे पण इहा तो विशेपे करी गमन आगमननु ग्रहण करवु जेम आ कन्यारूप वतीछे एम कह्याथी रूपवाला विशेपणे करी सहित होय तेनी परे ए पण जाणवु तेम इहा अतिशय चारित्रनी समर्थाइये करी अ तिशय गमनागमननी लब्धियेकरी जे सपन्न होय तेने चारण कहिये ते वे प्रकार ना छे एक जघाचारण ने वीजा विद्याचारण तेमा जेने चारित्र अने तपना विशेप प्रभावथी उत्पन्न थयली गमना गमन विपयकलब्धि तेणे करी जे सपन्न होय तेने कहिये जघाचारण अने जे विद्याना वशे करी उत्पन्न थएली गमनाग मन लब्धिए करी युक्त होय तेने विद्याचारण कहिये तेमा प्रथम जघाचारण प हेंला सूर्यना किरण निश्रा करी अवलविने एकज उत्पाते उपडी चारित्रना अ धिकपणा थकी यावत् तेरमा रुचकवर द्वीपसुधी तिर्छो जवाने समर्थ थाय छे त्याना चैत्य वादेछे अने विद्याचारण नदीश्वर द्वीप सुधी जई शके छे तत्र जघा चारण जे ठेकाणे जवानी इच्छा करे त्यासूर्यना किरणोनु अवलवन करीने जाय छे विद्या चारणो विपे पण एमज जाणी लेवु.॥६०५॥तेमा जघाचारण रुचकवर द्वीप प्रत्येजता छता एकज उत्पाते करी जाय छे अने पाछा फरता एक उत्पाते नदी श्वर नामा आठमा द्वीप प्रत्ये आवे छे, त्यां विसामो लेई अने वीजा उत्पाते पोताना स्थानके पाछा इहा आवे छे ए तीर्छिगतीना एवी रीते त्रण उत्पातो जाणवा॥६०६॥ अने ज्यारे उर्ध्वगतियें जाय त्यारेप्रथम मेरुनी शिखर उपर जवा नीकले त्यारे ए कज उत्पाते करी पम्कवनपर जई चढे अने पाछो फरता एक उत्पाते नदन व नप्रत्ये आवेछे अने वीजा उत्पाते पोताना स्थाने आवेछे जघाचारणने चारित्रा तिशयना प्रभावेकरी लब्धीना उपजीवनने विपे उत्सुक्यना भावथी प्रमादनो सभ व थायछे तेथी चारित्रातिशयनु वंधन थईने तेनी लब्धिनी कांईक हीनता थाय छे तेथी त्याथी पाछा फरतां वे उत्पादे करी पोताना स्थानके आवे छे ॥६०७॥

विद्याचारणो तिर्छिगतियें प्रथम उत्पाते करीनेज मनुष्योत्तर पर्वतप्रत्ये जायछे

तथा बीजे उत्पाते नंदीश्वर द्वीपें जायछे. त्यां जईने चैत्य वंदन करेछे. त्यांथी पाछा फरता एकज उत्पाते करी पोताना स्थानप्रत्ये आवेछे.॥६०८॥तथा उर्ध्वगतियें ते मेरु नी ऊपर जता पण प्रथम उत्पातेज नंदनवन प्रत्ये जायछे. अने बीजा उत्पाते पंडकवन प्रत्ये जायछे. त्यां चैत्योने वंदना करीने त्यांथी पाछा फरता एकज उत्पा तेकरी पोताना स्थाने आवेछे. कारणके विद्याचारणो विद्याना वशथी थाय छे. ते माटे ते विद्यानो वारंवार सेवन करिये तो अत्यंत चोखी थायछे. ते माटे ईहां थी जतां एकवीसामो लियेछे पण पाछा फरतां शक्तिना अतिशय पणाना संभवथी एकज उत्पातेकरी पोताना स्थाने आवेछे. पण क्यांवीसामो लेतानथी ॥६०९॥ए बे चारणोना भेद सूत्रकारे कह्या पण उपलक्षणथी बीजा पण घणा प्रकारना चारणो थायछे. ते आ प्रमाणेः—

आकाशमां फरनारा, पर्यंक आसने बेठा थका जाय कायोत्सर्गे स्थित थया थका ऊडी जाय पग ऊपाड्याविना आकाशमां जता रहे ए व्योमचारण जाणवा.

बीजा वली वाव्य, नदी, तथा कूप समुद्रादिकनेविषे अपकायजीवनी विराधना क र्या विना जलनेविषे भूमिकानी पठे पग उपाडे ते जलचारण होय छे.

बीजा वली पृथ्वीनी ऊपर चार आंगल आकाशमां जंघा ऊची करवाने निपु ण होय तेने जंघाचारण कहिये.

नाना प्रकारना वृक्ष वेलीउं तथा पुष्पादिकनुं ग्रहण करीने तेना सूक्ष्म जीवोने न विराधतां कुसुमनी पांखडीना समुदायने अवलंबी रहेछे, तेनेपुष्प चारणो कहिये.

बीजा चार शें योजन ऊंचो निषेध तथा नीलवंत पर्वत छे तेना टुंक ऊपर सम श्रेणीयें आववा जवाने निपुण होय तेने श्रेणिचारण कहिये.

बीजा अग्निशिखाने आश्रयीने तेजकाय जीवोने न विराधतां अने पोते पण न बलतां पगे करी गमन करवाने निपुण होय तेने अग्निशिखाचारण कहिये.

बीजा धूमवर्त्ति ते तिर्यक अथवा ऊर्ध्व गमन करवाने अग्नीनी परेधुम्रनो आ लंबन करीने जे अस्खलित गमन करे तेने धूमचारण कहिये.

बीजा वांकाचूका वृक्षोना अंतरायमांना अवकाशमां जे कुब्जवृक्ष संबंधी कोलि आडानातंतुने आलंबन करी गमन करवाने जे समर्थ तेनेमर्कट तंतुचारण कहिये.

बीजा चंद्र, सूर्य, ग्रह नक्षत्र तारादिकनी तथा बीजी कोई पण ज्योतिना किरणो नो आश्रयकरी गमनागमना करे तेने चक्रमण ज्योतिरश्मि चारण कहिये.

जे सामो अथवा ऊपरांठो जे दिशाउंनेविषे वायरोजतो होय ते दिसिये तेज आ काश प्रदेशनी श्रेणीने आश्रय करीने तेनी साथेज चाले तेने वायु चारण कहिये जे जाकलनुं अवलंबन करीने अप्कायिक जीवने अणविराधता थका तेनीज साथे गति करे तेने नीहार चारण कहिये इत्यादिक बीजा पण जलद एटले मेघ चारण, हंस चारण तथा फलचारणादिक जाणवा ए अडसठमो द्वार थयो

अवतरण – हवे 'परिहारविसुद्धि तवोत्ति' एटले परिहार विशुद्धितपनो ओ गणोतरमो द्वार कहेछे — परिहारियाणउतवो, जहन्न मज्झो तहेव उक्कोसो, सी उण्ह वास काले, जणिओ धीरेहि पत्तेयं ॥ ६१० ॥ अर्थ – जे परिहरिये तेने प रिहार कहिये ते तपविशेष जाणवो तेणेकरी जे विचरे तेने परिहारिको कहिये ते बे प्रकारे छे – एक निर्विशमानक अने बीजा निर्विष्टकायिक तेमा विवक्षि त तपविशेषने सेवनार होय ते निर्विशमानक कहिये अने जेणे विवक्षित तप विशेषनु सेवन कर्युं न होय ते निर्विष्ट कायिक कहिये. अही नव - साधुओनो गण एटले गछ जाणवो तेमा चार निर्विशमानक, एटले विवक्षित तपविशेषना करनार होय, अने चार अनुचारी एटले वेयावच्चगर होय तथा एक कल्पस्थित वाचनाचार्य करेलो होय यद्यपि ए सर्व साधुओ श्रुतातिशय संपन्न होयछे तथा पि कल्प होवाथी ते नवमानो कोई पण एक वाचनाचार्य स्थापवामा आवेछे निर्विशमानक तथा निर्विष्टकायिक ए बन्नेनो तप त्रण प्रकारनो होयछे – जघन्य, मध्यम तथा उत्कृष्ट ए त्रण प्रकारे परिहार विशुद्धियानो तप जाणवो ते शीतकाल, उष्णकाल तथा वर्षाकाल ए प्रत्येकनेविषे त्रण प्रकारनो जाणी लेवु एवु धीर जे तीर्थंकर तेओए कह्यु छे ॥६१०॥ ते जूदोजूदो देखाडेछे

अवतरण – तेमा ग्रीष्म कालनेविषे करवानो तप कहेछे – मूल – तछ जह न्नो गिम्हे, चउछ छठ्ठं तु होइ मज्झिमओ, अठ्ठम मिह मुक्कोसो, एत्तो सिसिरे प वरकामि ॥ ६११ ॥ अर्थ – ते त्रण कालोमा ग्रीष्म, काल अतिरुक्ष होवाथी तेमा जघन्यथी तप चतुर्थ ते एक उपवासरूप जाणवो, मध्यम तप षष्ट ते बे उप वासरूप जाणवो, अने उत्कृष्ठ तप अष्टम ते त्रण उपवासरूप होयछे तप श ब्द नपुंसक लिंगे छता प्राकृत भाषाने लीधे सूत्रमा पुल्लिंगे राख्यामां आव्यो छे.

अवतरण – एनी पछी शिशिरऋतु एटले शीतकालनेविषे करवाना तपविषे कहे छे – मूल – सिसिरे उ जहन्न तवो, छठ्ठाई दसम चरिम गो होई, वासासु अठ्ठ माई, बारस पज्जंत गो नेउ ॥ ६१२ ॥ अर्थ – शिशिर एटले शीतकाल ते

ष्मकालथी किंचित् साधारण छे. तेनेविषे जे तप थाय छे. ते आ प्रमाणे छेः– जघन्यथी षष्टम, मध्यमथी अष्टम अने उत्कृष्टथी दशम ते चार उपवासरूप जाणवुं. तथा वासासुके० वर्षा कालते साधारण कालछे तेनेविषे जघन्यथी अष्टम, मध्यमे दशम, तथा उत्कृष्टथी द्वादशम ते पांच उपवासरूप जाणवुं. ॥ ६१२ ॥

मूलः– पारणगे आयामं, पंचसु गहो दुसु निग्गहो निरके; कप्पठियावि पइदिण, करंति एमेव आयामं. ॥ ६१३ ॥ अर्थः– ए त्रणे कालनेविषे आंबिले पारणुं थाय छे. यथा संसृष्टादिक सात भिक्षा थायछे. तेमांनी छेली पांचनुं ग्रहण करवुं, अने आगली बे संसृष्ट अने असंसृष्ट एउनो त्याग करवो. एटले उद्धृतादि पांचज गृहण करवायोग्य छे एम जाणवुं. तेमां वली विवक्षित दिवसे ऊपर कहेली छेली पांचमांनी आज मारे बेज विवक्षित भिक्षा गृहण करवी. एचार परिहारिकोनो तप जाणवो . अने बीजा जे ते कल्पस्थितादिक पांच छे, तेमां एक वाचनाचार्य तथा चार अनुचारिउ छे ए सर्वे पूर्वोक्त भिक्षाना अभिग्रहयुक्त थया छतां नीक्षाले प्रति दिवसे आंबिल करे. ॥ ६१३ ॥

मूलः– एवं छम्मास तवं, चरियं परिहारिया अणुचरंति; अणुचरगे परिहारिय, पयहिए जाव छम्मासा. ॥६१४॥ अर्थः–एम छमास सीम तप करी पछी परिहार विशुद्धि तपवाला जे चार होय ते अनुचरो थाय अने जे पहेला अनुचरो होय ते परिहारिकना तपनेविषे समस्त प्रकारे स्थित थाय. ते पण छ मास सुधीजाणवुं ६१४

मूलः– कप्पठिउवि एवं, छम्मास तवं करेइ सेसाउ; अणुपरिहारिय भावं, चयंति कप्पठियतवं च. ॥ ६१५ ॥ अर्थः– एम बार मास वीत्या पछी कल्पस्थित जे वाचनाचार्य ते पण पूर्वोक्त न्याये करी छमास यावत् परिहारिक तप करे. अने बाकीना आठ अनुपरिहारिक भाव, ते वैयावृत्यकरपणुं, तथा वाचनाचार्य पणाने कल्पस्थित पणे रहीने ग्रहण करे छे. एटले सात वैयावृत्यकर थाय अने एक वाचनाचार्य थाय एम जाणवुं. ॥ ६१५ ॥

मूलः– एवं सो अठारस, मास पमाणो य वन्निउ कप्पो; संखेवउ विसेसो विसेस सुत्ताउ नायव्वो ॥ ६१६ ॥ अर्थः– ए प्रमाणे कल्प जे आचार विशेष ते अढार मास प्रमाणवालो कह्यो. ते संक्षेपे जाणवो. अत्र जे सविशेष छे ते कल्पादिक विशेष सूत्रोथी जाणवुं. ॥ ६१६ ॥

अवतरणः– हवे कल्पनी समाप्तिनेविषे जे कर्त्तव्य छे ते कहेछेः– मूलः– कप्प सम्मत्ती इसयं, जिणवाउं वितिगछंवा ॥ इत्यादि गाथाना पूर्वार्द्धे, कल्प एट

जे पारिहारिकानुष्ठानरूपनी समाप्ति थयापछी फरी तेज पारिहारिक कल्पने पडिव जे अथवा जिनकल्प पडिवजे अथवा गछमाहे आवे ते परिहारिक विशुद्धिका वे प्रकारे छे – इत्वर ने यावत् कथिक तेमा जे परिहारविशुद्धि कल्पनी समाप्तिअ नतर परिहार विशुद्धि कल्पने अगीकार करे अथवा गछनेविषे जाय तेने इत्वर कहिये अने जे परिहारविशुद्धि कल्पनी समाप्ति थया पछी अवधाने करी जिनक ल्पने अगीकार करे तेने यावत् कथिक कहिये उक्तंच – 'इत्तिरिय थेरकप्पे, आ वकहियति' एम जाणवु अही इत्वरोने देव मनुष्य तथा तिर्यंचे करेला उपसर्गो जेवा के, तत्काल घात करे, एवा तथा जे अत्यंत दु खेकरी पण सहन न थाय एवी वेदना उत्पन्न न थाय अने यावत्कथिकोने तो ए बधी वेदनाउनो सन्नव छे उक्तंच –' इत्तिरियाणुवसग्गा आयका वेयणाय न हवति, आवकहियाण नइयाइति'

अवतरण – आ कल्प जेनी समीपे अगीकार कराय छे ते दोढ गाथाये करी कहेछे – पडिवज्जमाणगा पुण, जिण सग्गासे पवज्जति ॥ ६१७ ॥ तित्थयरसमीवा सेवगस्सा पासेवनोवअन्नस्स, ए एसिजचरण, परिहारविसुद्धिगततु ॥ ६१८ ॥ अर्थ – परिहारविशुद्धिकल्पने पडिवजणहार जिन सकासे एटले तीर्थंकरनी पासे अंगीकार करे अथवा तीर्थंकरनी समीपे जेणे आसेव्यो छे तेनी पासे अंगीकार करे ए वेने मूकीने बीजानीपासे प्रतिपत्ति थाय नही एओनु जे चरण एटले चा रित्र ते परिहारविशुद्धि कहेवाय छे परिहार जे तपोविशेष तेणेकरी विशुद्धि एटले निर्मलता जे चारित्रमा थाय एवी एनी व्युत्पत्ति जाणवी ॥६१७॥६१८॥अहि ए परिहा र विशुद्धिका कया क्षेत्र अथवा कया कालनेविषे सन्नवेछे तेना निरूपणने अर्थे श्री पन्नवणा उपागना पहेला पदे एना वीस द्वारोनी परूपणा करीछे ते कहिये छइये

१ तेमा क्षेत्र द्वारनेविषे वे प्रकारनी मार्गणा छे – एक जन्मथी ने बीजी सद् नावथी तेमा जे क्षेत्रमा जन्म थयो होय त्या जन्मथी मार्गणा जाणवी अने ज्या कल्पनो अगीकार थायछे त्या सन्नावथी मार्गणा जाणवी हवे जन्म अने सन्नाव आश्री पाच नरत तथा पाच ऐरवतमा प्राप्त थायछे, पण महाविदेहनेविषे नथाय जेणे करी जिनकल्पिकोनी पछे सहरणथी सर्व कर्मनूमिनेविषे अथवा अकर्म नूमिनेविषे प्राप्त नथाय उक्तंच – खेत्ते नरहे रवए, सुद्धुति सहरण वज्जिया नियमा',

२ काल द्वारनेविषे अवसर्पिणीना तृतीय अथवा चतुर्थ आरकमा जन्म जा णवो अने सन्नाव तो पाचमा आरामा पण जाणवो अने उत्सर्पिणीना द्विती य तृतीय, अथवा चतुर्थ आरामा जन्म जाणवो अने त्रीजे तथा चोथे आरे

सद्भाव जाणवो. उक्तंचः– उस्सप्पिणीउ दोसु. जम्मणउ तीसु संति नावे य; उ सप्पिणी विवरीउ, जम्मणउ संति नावे य' उत्सर्पिणी अवसर्प्पिणीरूप चतुर्थ आरकप्रति नागकालनेविषे जन्मनो संनव न थाय. केमके महाविदेह क्षेत्रनेविषे तेउनो असंनव ढे माटे.

३ चारित्र द्वारे संयम स्थानने द्वारे करी मार्गणा करवी त्यां सामायक चारित्र अने ढेदोपस्थापनीय चारित्रनाजे जघन्य संयम स्थानक ढे ते समान परिणाम पणाये करीने माहोमांहे तुल्य ढे ते माटे असंख्यात लोकाकाश प्रदेशप्रमाण जे संयमस्थान तेने उल्लंघीने उंचाजे संयम स्थानक ते परिहार विशुद्धिकने योग्य अने तेपण केवलीनी दृष्टीयें चिंतवंता असंख्येय लोकाकाश प्रदेशप्रमाण थाय अने धुरला बे चारित्र तेने अविरुधि पणे करीने तेनो ईहां संनव थाय ढे. वली ते थकी उपरलाजे संयमस्थानकते सूक्ष्मसंपराय अने यथाख्यात चारित्रने योग्य होय त्यां हवे जेने पडिहार विशुद्धिनामा कल्पनो पडिवजवोढे ते पोतानी मेलेज तेटलाज संयम स्थाननेविषेज थाय अने शेषस्थाननेविषे नजथाय अने जेवारे अतीतनय अधिकरी जोईये तेवारे पूर्वप्रतिपन्ननी विवक्षा करिये तेम विवक्षा करतां शेषसंयम स्थानकनेविषे पण होय जे कारणे परिहार विशुद्धिकल्पनी समाप्ति होय तेवारे अनेरा चारित्रनो पण संनव हायढे एम अनेरा चारित्रनेविषे वर्त्तमान अने अतीत नयनी अपेक्षायें पूर्वप्रतिपन्ननो अविरोध होय.

४ पर्याय द्वारनेविषे, पर्याय बे प्रकारे ढेः– गृहस्थ पर्याय तथा यतिपर्याय ए प्रत्येक वली ब बे प्रकारे ढेः– ते जघन्यथी तथा उत्कृष्टथी ढे तत्र गहस्थ पर्याय जघन्यथी उगणत्रीश वर्ष अने यतिपर्याय जघन्यथी वीश वर्ष अने बने उत्कृष्टथी देशऊणा पूर्वकोटि प्रमाण उक्तंच पंच वस्तुकेः– एयस्स एसनेउ, गिहि परियाउ जहन्न ईगुं तीसा; जइ परियाउ वीसा, दोसवि उक्कोस देसूणा' इति. वली जे सूत्रनेविषेः– जम्मेण तीस वरिसो, परियाए णिगुणवीस वरिसो य; परिहार पढवीउं, कप्पइ मणुउहुएरिसहो ॥ १ ॥ इत्युक्तं

५ तीर्थ द्वारे निश्चेथकी तीर्थप्रवृत्ततामां होय परंतु तीर्थने अणप्रवर्त्ते तथा तीर्थनेविछेदे परिहार विशुद्धिक थाय नही तीर्थने अनावेतो जाति स्मरणादिक थाय. उक्तंचः– 'तिढेति नियमउच्चि होइ,सतिढ मिनउणतह नावेवि, गएणुपत्तेवाजाईसरणाइएहिं,तु'

६ आगम द्वारमां ते पुरुष अपूर्व आगमनो अध्ययन करतो नथी केमके परिहार विशुधिकनो कल्प अधिकरीने आदस्योढे जे तप तेना आराधवेकरी तेकृत्य कृ

स्थाय अने पूर्वाधित श्रुतने निरतर मन स्थिर राखवाने अर्थे एकाग्रचित्ते स्मर रणकरेछे यडुक्तं अपुव्वं नाहि जाइ आगममेसो पडुच्चत कप्पं, जमुचिय पगहियजो गाराहणउ ए सकयकिच्चो ॥१॥ पुव्वाहीय तु तय पायं अणुसरइ निच्चमेवेसो, एग ग्गमणोसम्म विस्सोयसिगाय खयहेउ ॥२॥

७ वेद द्वारे प्रवृत्तिकाले मात्र पुरुपवेद अने नपुसकवेद ने परिहार विशुद्धिप णो सनवेछे पण स्त्रीवेदने सनवतो नथी अने अतीत नयने अधिकरीने जो पूर्व प्र तिपन्ननो चित्तन करिये तो सवेदि अने अवेदिपण होय तेमा श्रेणीप्रति पत्तिना अनावे सवेदी अने उपशम श्रेणी अथवा क्षपकश्रेणी प्रतिपत्तिने स्थानके अ वेदि उक्तच वेदोपवत्तिकाले इत्थी वज्जो उहोइ एगयरो ॥ पुव्वपडिवन्नगो पुण, हो ऽ सवेदो अवेदोवा ॥ १ ॥

८ कल्प द्वारमां स्थितकल्पमां होय परतु अस्थित कल्पमा न होय ठियकप्प मियनियमा इतिवचनात् तेमा आचेलिकादिक दशस्थाननेविषे रहेजाजे मुनि तेने स्थित कल्पि कहिये अने जे शय्यातर पिण्डादिक चारकल्पोमा रहेनारा अथवा चेलकादिक बाकीना छ कल्पोमा रहेनारा होय तेउना कल्पने अस्थित कल्प कहेछे

९ लिग द्वारमा नियमेकरीने द्रव्यलिंग अने नावलिग ए बन्ने लिग जाणवा प रतु एके लिग विना पण विवक्षित कल्पने पडिवजवानो अधिकार नथी

१० लेश्या द्वारे तेजोलेश्यादिक त्रणलेश्याये पडिवजे अने पूर्वप्रतिपन्न सर्व लेश्याये पडिवजे ते कोईकने थाय त्या अत्यंत अशुद्ध लेश्याये प्रवर्त्तेनहीं किंतु थोडीसीवेलारही आपणा वीर्यनाबले पाछो वले परतु कर्मने वसे प्रवर्त्ते नही

११ ध्यान द्वारमा प्रवर्द्धमान धर्मध्यानेकरी परिहारविशुद्धिक कल्पने पडिवजे अने पूर्वप्रतिपन्न आर्त्त रौद्र ध्यान पण थाय छे परतु त्या घणो रहे नही

१२ गणना द्वारमां जघन्यत्वे करी त्रण पडिवज्जे अने उत्कर्षे करीने एकसो ग ण पडिवजे अने पूर्वप्रतिपन्न जघन्य अने उत्कर्षेकरी सो गण पडिवजे पुरुप ग णनाये जघन्य सतावीस पडिवजे उत्कृष्टेकरी एक हजार पडिवजे तथा पूर्व प्रतिपन्न जघन्यथी अने उत्कर्षेकरी एकसो पृथकृत्व अथवा एक हजार आहच गणउ ति न्नेवगणा, जहन्नपडिवत्ति सयस उक्कोस, उक्कोस जहन्नेणय, सयसोच्चिय पुव्वपडिवन्ना ॥ १ ॥ सत्तावीसजहन्ना, सहस्समुक्कोसकअपडिवत्ति ॥ सयसो सहस्ससोवा, पुव्वपडि वन्न जहन्न उक्कोसा ॥ २ ॥ ज्यारे पूर्वप्रतिपन्न कल्पमांथी एक निकलेछे अने बी जो प्रवेश करे छे त्यारे नाना प्रक्षेपने विषे प्रतिपद्यमान कोईवारे एक थायछे अ

थवा पृथकत्व एटले जुदाजुदा पण थायछे अने पूर्वप्रतिपन्न पण एमज कोईएक वारे एकज थायछे अथवा जुदाजुदा पण प्राप्त थायछे. उक्तंच. पडिवज्जमाण न यणा, एद्दोज्ज एकोविऊण परकेव ॥ पुव्वपडिवन्न आविय, नईया एक्को पुहुत्तंवा ॥ १ ॥

१३ अभिग्रह द्वारमां द्रव्यादिक चारे अभिग्रह ग्रहण थता नथी केमके आ कल्पज यथोक्त स्वरूपे महा अभिग्रह रूपछे. उक्तंच. दव्वाईय अभिग्गह, वि वित्त रूवान हुंति पुणकेई ॥ एअस्स जावकप्पो, कप्पोच्चि यभिग्गहो जेण ॥ १ ॥ एयम्मि गोय राई, नियमानियमेण निरववादाय ॥ तप्पालणं वियपरं, एअस्स विसुद्धिठाणंतु ॥ २ ॥

१४ प्रव्रज्या द्वारमां ए परिहार विशुद्धिक कोईने दीक्षाआपे नही पण यथा शक्तियें उपदेश आपे. उक्तंच ॥ पव्वावेइनएसो, अन्नंकप्पठियएत्ति काऊण ॥ १ ॥ इति.

१५ मुंमापना द्वारे ए कोईने मुंमन करे नही ईहां कोई पूछे जे प्रव्रज्याने अनंतर नियमे मुंमन थाय माटे प्रव्रज्या ने ग्रहणें एनो पण ग्रहण थयो तेम छता जुदो द्वार केम कह्यो तेनो उत्तरजे प्रवर्ज्या द्वारमां नियमे मुंमननो असंभव छे केमके अयोग्यने कोईके प्रवर्ज्या दीधाछता पण पछी योग्यताने जाणपणे मुंमननो अयोग्य पणोछे तेमाटे जुदो द्वार कह्यो.

१६ प्रायश्चित द्वारमां सूक्ष्म अतिचार ऊपनाछता पण निश्चेथी चारेगुरुनो प्रायश्चित थाय केमके ए कल्प एकाग्रतायें थायछे तेमाटे तेना भंगथी गुरुदोष लागे

१७ कारण द्वारें कारण शब्दे आलंबन कहिये ते रुडीपरे जे शुद्धज्ञानादिक वंतहोयतेने आलंबन नहोय केमके जेना आश्रयथी अपवाद पदनो सेवनार थाय एवो कांई ते अंगीकार करेज नही एणेतो निरापेक्षपणे जे कर्म क्षय निमित्ते तप नं प्रारंभ्योछे तेहिज यथोक्त विधियेकरीने पूरणकरे.

१८ निःप्रतिकर्म द्वारमां शरीर आश्रयीतो आखमां पडेलो मेल मात्र पण काढेनही कारण तेनो शरीर निःप्रतिकर्मछे माटे अने प्राणांत उपसर्ग आवे तोपण अपवाद सेवेनही. उक्तंच निप्पडिकम्म सरीरो, अच्छिमलाइविना वणेऽसया, पाणं तिएवियमहा, वसणंमि नवट्टए वीए ॥ १ ॥ अप्पबहुत्ता लोयण, विसया इ उ उ होइ एसत्ति, अहवा सुद्धभावाउ, बहुगंपेय चिय ईमस्स. ॥ २ ॥

१९ निद्रा द्वारमां परिहार विशुद्धिक निद्रा अने विहार ए बेहु त्रीजा पहोरने विषे करे तथा बाकीना पहोरनेविषे कायोत्सर्गकरे निद्रातो स्वल्प जणाय छे अने जो कोईपण कारणे एनु जंघाबल क्षीण थयुं होय तेथी विहार न थाय तथापि ते महाभाग्यवान अपवादने सेवन करे नही किंतु यथा योग्यपणे पो

तानो आचार पूरो करे उक्तच तइयाए पोरिसिए, निरकाकालो विहारकालोय, सेसा सुय उस्सग्गो, पायं आप्पाय निद्दत्ति ॥ १ ॥ जघावलमि खीणे, अविहरमा णो वि नवर नावज्जे, तछेव अहाकप्पं, कुणइ उजोग महाजागो ॥ २ ॥

२० ववहारे ए परिहार विशुद्धिकें बे प्रकारेछे तेमाजे कल्प समासे तेहिज कल्प पडिवजे अथवा गच्छमां आवे ते इत्वर अने बीजा जे आतरा रहित जिनकल्प पडिव जे ते यावत् कथिक जाणवो वली एटलो विशेष जे इत्वरने एकल्पना प्रभावथकी देव मनुष्यकृत उपसर्ग तथा तत्कालमरणने आपे एवा रोगादिक तथा सहन क रवाने दोहिली ऐवी वेदना पण नथाय अने यावत् कथिकने एवी वेदनाउनो स नव छे ए वीसमो बंध द्वार थयो विस्तारे शास्त्रांतरथकी जाणवो एवीरीते ए परिहार विशुद्धिकनो उंगणोतेरमो द्वार समाप्त थयो

अवतरण —अहालंदति एटले यथा लंदिसाधुनो सीतेरमो द्वार कहियेछे मूल — लदंतुहोइकालो, सोपुण उक्कोस मज्झिम जहन्नो ॥ उदउल्ल करो जाविद्द, सुक्क इसोहोइ उजहन्नो ॥ ६१९ ॥ अर्थ — सिद्धातनी परिभाषाये लंदशब्दे कालनो उच्चारण थायछे माटे लंद शब्दे काल समजवो ते काल उत्कृष्ट मध्यम अने ज घन्य एम त्रण प्रकारेछे तेमां उदउल्ल करोके० पाणीयेकरी भीजेलो हाथ जेटला कालमां सुकाईजाय तेने जघन्य काल कहेछे आटला कालने जघन्य जे कह्योछे ते मात्र प्रत्याख्यानना नियमविशेषने लीधे जाणवो अन्यथा सिद्धातमातो काल नो जघन्यपणो समयादि लक्षण अतिसूक्ष्मतरने कह्योछे ॥ ६१९ ॥

अवतरण — हवे उत्कृष्ट अने मध्यम कालनो परिमाण कहेछे मूल — उक्को सपुव्वकोडी, मज्झे पुण हुति णेगठाणाइ ॥ इछपुण पचरत्त, उक्कोस होइ अहलंद ॥ ६२० ॥ अर्थ —उत्कृष्ट कालमानतो पूर्वकोटी सख्याप्रमाणछे ते पण चारित्रना कालमान आश्रयेंकरीने उत्कृष्ट कहेलोछे अन्यथा पल्योपमादिरूप एवोपण उत्कृष्ट कालनो संनवछे पुणके० वली मज्झेके० मध्यमकालना वरसप्रमुख भेदेकरी णे गठाणाइके० अनेक स्थानक हुतिके० छे ॥ ६२० ॥

अवतरण — ईहा पाच रात्री प्रमाण उत्कृष्टो लंद होय तेज देखाडेछे मूल — जम्हाउ पंचरत्त, चरंति तम्हाउ हुति अहलंदी ॥ पचेव होइ गछे, तेसिउक्कोस प रिमाण ॥ ६२१ ॥ अर्थ — जम्हाउके० जे माटे पंचरत्तके० पाच अहोरात्रलगे पेटार्द्ध एटले पेटादि वीथीये ग्रामादिकनेविषे निक्षाने अर्थे देह निर्वाह करवा सारु चरतिके० विचरे तम्हाउके० ते कारण पणा माटे हुतिके० थाय छे अहल

दीके० यथालंदी अने जेनो पंचेवह्रोइगछेके० जे पांचनो समुदाय तेने गछ कहेछे एटले लंदिकाना पंचक ए नामना गण एवा कल्पने प्राप्तथाय ए प्रमाणे एकेक गणनायें ए पुरुष परिमाण उत्कृष्ट छे एम समजवुं. ॥ ६२१ ॥

अवतरणः—हवे एमाना सर्व प्रकारनो कथन करतां ग्रंथगौरव थाय तेना जयने लीधे नथी करतां पण यथा लंदिनो जिनकल्पनी साथे समपणो अने विशेषपणो कहियेंछे. मूलः—जाचेविय जिणकप्पे, मेरासाचेव लंदियाणं तु, नाणत्तंपुणसुत्ते भिरकाय रि मासकप्पेय ॥६२२॥अर्थः—जाचेवके०जे जिणकप्पेके० जिनकल्पिकने माटे पांच प्रकारनी तुलनादिरूप मेराके० मर्यादाकहेलीछे साचेवके० तेज मर्यादा लंदियाणंतुके० यथालंदिने माटे पण घणु करीने कहेलीछे अने नाणत्तके०नानात्वभेद ते जिनकल्पि उ अने यथालंदीने घणुकरी सरखाजछे पुणके०वली सुत्तेके० सूत्रनेविषे भिक्षाचर्यानेविषे मासकल्पनेविषे अने चकार शब्दे प्रमाण विषयिनेविषे भेद पण थायछे.

अवतरणः— हवे विधानपूर्वक थोडु कहीने प्रथम मासकल्पनो भेद कही देखाडेछे, मूलः— अहलंदियाणगछे, अप्पडिबद्धाण जहजिणाणं तु ॥ नवरं कालविसेसो, उउवासे पणगचउमासो ॥ ६२३ ॥ अर्थः—तेमां प्रथम यथालंदिक बे प्रकारनाछे एकगछनेविषे प्रतिबद्ध अने बीजा अप्रतिबद्ध एवा बे भेद छे, तेमां यथालंदिकने गछनेविषे प्रतिबंध ते कारणपरत्वे कांई न सांभलेलो जे अर्थ तेने सांभलवाने माटे छे एवुं मानवुं त्यारपछी यथालंदिकने गछनेविषे अप्रतिबंधोनुं उपलक्षण छे अने प्रतिबंधोनी तवेण सत्तेणे इत्यादिक भावनारूप संपूर्ण पण सामाचारी छे ते जेवी जिनकल्पिकोनेविषे पूर्वे कहेली तेवीज जाणवी, हवे नवरंके० ए बे प्रकारना यथालंदीकोने जिनकल्पिकोथी कालनेविषे एटलो विशेष भेद जाणवो. जे उउवासे पणगचउमासेति एटले रुतुबंधकालमां यथालंदीक साधुउ जो विस्तीर्ण ग्रामादिक होय तो ते गामनी छ प्रकारनी गृहपंक्तिरूप शेरी करीने एक एक सेरीमां पांच पांच दिवस भिक्षाटन करेछे. ते भिक्षा घृतादिक पांच माहेलीजुदीजुदी भिक्षा लिये जे एक दिवशे लीधी ते बीजे दिवशे लिये नही अने तेज विधिये वास पण करेछे ए प्रकारे छ वीथीयें करीने एक गाममां मास पूर्ण करेछे हवे जो तेवुं मोटुं गाम न होय तो तेनी पासेना नाना नाना गाममां पांच पांच दिवस रहेछे अने वर्षाकालना चारमास एक गाममां रहे. उक्तंच कल्पभाष्ये. एक्केक्कं पंच दिणे, पण पणउ निहिउंमासो; एतच्चुर्णिश्च. जइ एगोचिव मासो, सवियारोत्ति विछिन्नोत्तोछवी हीउकाउं एक्केक्की ए पंच पंच दिवसाणि हिंडंति बिइयाए वि

पंच दिवसे जाव छठीए वि पच दिवसा एव एग गामे मासो नवइ अहनक्षि एगो गामो सवियारो तोहव तहालंदीया ए छग्गाम खित्तस्स परिपेर तेण तेसि एक्केक प चदिवसाणि अछंति एव मासो विनिज्जमाणो पण पण निट्ठिउ होइत्ति ॥६२३॥

अवतरण – हवे गच्छ प्रतिबध तथा अप्रतिबध्ध यथा लंदिकोना परस्पर भेद कहेछे – मूल – गच्छे पडि बध्धाण, अहलदीण तु अह पुण विसेसो, उग्गह जो ते सितु, सो आय रियाण आभवइ ॥ ६२४ ॥ अर्थ – अर्थादिकना कारणे गच्छ सघाते प्रतिबध्ध छे जेने एवा यथालंदिकोने गच्छ अप्रतिबध्ध यथालदिक साथे पुणके० वली अहके० एटलो विशेप भेद छे ते कहे छे गच्छ प्रतिबध्ध यथालदि कएउंना जे क्रोश पचक लक्षण क्षेत्रावगृह कहेलो छे ते तेवाज आचार्यना निश्राये क रीने विहार करे छे तेज आचार्यना पणते क्षेत्रावगृह थाय छे. ए तात्पर्य हवे ग च्छमा अप्रतिबध्ध जे छे तेने जिन कल्पीनी जेम क्षेत्रावगृह नथी ए भेद छे॥ ६२४ ॥

अवतरण – बे प्रकारना यथालंदिकाना पण भिक्षाटनना नाना प्रकार कहे छे – मूल – एगवसहि ए पणगं छव्वीही उंय गामिकुव्वंति दिवसे दिवसे अ न्न अमंति वीही सुनियमेण ॥ ६२५ ॥ अर्थ – ऋतुबध्ध कालनेविपे एटले सीतऋ तु तथा ग्रीष्मादि आठमासमा एक उपाश्रयमा मात्र पाच दिवसपर्यत रहेछे, अने वर्षाऋतुमा चार महिना रहे छे गाममा छवीथीउ एटले शेरीउ करीने रहेछे हवे एमा एवो अर्थ छे के यथा लंदिक जे ते गृहपक्तिरूप छ शेरीए गामने विपे कल्पना करे छे अने एक एक शेरीने विपे पाच पाच दिवस भिक्षापर्यटन करेछे तथा त्याज वास करे छे उक्तंच पच कल्प चूर्णौ छप्भागे गामो कीरइ एगेगो पच दिवसहि भिति तछेव वसति वासासुएगछ चउम्मासोत्ति" ते शेरीमा दिवसे दिवसे नि यमे करीने परस्पर भिक्षा पर्यटन करे छे उध्धर्तादि भिक्षापचक मांथी जे एक दिव से करे छे तेज फरी बीजे दिवसे करे नही एटले दररोज जुदी जुदी भिक्षा करे छे ए भाव छे आ प्रमाणे अमे कहेलुं छे ते उत्तम प्रकारनी बुध्धिवाला पुरुपो ए समयाविरोधे करी बीजा प्रकारनुंपण व्याख्यान करवु एवो अमारो आशयछे

अवतरण – हवे सूत्रना नाना प्रकारनो कथन करता प्रथम यथालदिक ना भेद कहे छे –मूल – पभिबध्धा इयरे विहु, एक्किका ते जिणाय थेराय॥ अछ स्सउदेसमिय, असमत्तेतेसि पडिबंधो ॥६२६॥ अर्थ –यथालदिक बे प्रकारना छे एक गछ प्रतिबध्ध अने इत्तरके० बीजा गछ अप्रतिबध्ध ते बने वली दरेक बेबे प्रका रना छे एक जिन कल्पिक अने बीजा स्थविर कल्पिक तेमा जे यथालदिक कल्प

समाप्ति करी पछी जे जिन कल्पने पडिवजसे ते जिन कल्पिक जाणवो. अने जे पछी स्थविर कल्पिने पडिवजे ते स्थविर कल्पिक जाणवो. हवे जे गछनेविषे जे प्रतिबद्ध थाय छे ते अनेक प्रकारे करी थाय छे. तेना कारण कहे छे. अछस्सउ के० अर्थनोजे देश कहिये शेष तेने अर्थे एटले गुरुने सन्मुख जे सूत्रनो ग्रहण करवामांमयुं तेनी समाप्ति थइनथी हजी असमत्त के० पुरो कस्यो नथी केटलोक बाकी रह्युंछे. ते पूरो करवाने अर्थे यथालंदिकने गछमां प्रतिबद्ध थाय छे.॥६२६॥

अवतरणः— इहां कोइपूछेजे त्यारे सूत्रार्थ पूरण करीने पछी यथालंदिपणो केम पडिवजतो नथी तेने उत्तर कहे छे. मूलः—लग्गाइसु त्तरंते. तोपडिवज्जित्तु खेत्तवाहिरिआ ॥ गिण्हंति जं अगहियं, तछय गंतूण आयरिउ ॥ ६२७ ॥ अर्थः— लग्गाइसुके० शुभलग्न आदिशब्दथकी शुभयोग अने चंद्रबलादिक तुरतनो आव्यो जाणी अने बीजो मुहूर्त्त हजीघणो दूर होय तेवारे गुरु समीपे प्रारंभ करेलो अर्थ पूरण कस्याविनाज ते शुभमुहूर्त्ते पडिवजे पछी ते गछमांथी निकलीने गुरुजे क्षेत्रमां अथवा ग्राममां अथवा नगरमां रह्याहोय ते नगरथी बाहिर केटलेक दूर क्षेत्र जइ रहे त्यां ते अत्यंत विशिष्ट कठोर एवा समस्त अनुष्ठान ग्रहण करे अने त्यां जंअगहिअं के० गुरुपासे जे नथी अध्ययन करेलो अर्थ, ते तेने गुरु पोते दयावंत छतो तेना स्थानके जईने ते यथालंदिने विशेष अर्थ समजावि आपे.

आशंकाः— ते यथालंदि पोतेज गुरुने सन्मुख आवी विशेष अर्थ केम समजी जतो नथी तत्रोत्तरं. मूलः— तेसिंतयं पयछइ, खेत्तं इंताण तेसिमे दोसा, वंदंतमवंदंते, लोगंमि होइ परिवाउ. ॥ ६२८ ॥ अर्थः— ज्यां गुरुहोय ते क्षेत्रमां जो ते यथालंदिक आवे तो तेने अनेक दोष प्राप्तथाय ते दोष कहेछेः— जो यथालंदिक त्यां गुरुपासे आवे तो गछमां रहेनारा साधुउ तेने वंदना करे तेठेकाणे फरी यथालंदि तेने वांदेनही केमके ए यथालंदिक कल्पनो एवोज आचार छे के पोताना गुरु आचार्यादिक सीवाई बीजा कोइ साधुने वंदन करे नही तेवारे बीजा गछवासी साधुउए वांद्याछतां जो यथालंदि न वांदे तो लोक निंदाकरे के आ यथालंदिक साधु डुष्टशील अने निर्गुण छे केमके बीजा साधु मुनिराज एने वंदन करतां छतां ए तेमनीसाथे जाषण पण करतो नथी अने वंदन पण करतो नथी एवी निंदानी शंकाछे वली ते गछमां रहेला साधुने पण लोको एम कहे के ए पण अवश्य भ्रष्टछे डुष्टशील छे निर्गुणछे माटे एने वांदे छे पण उत्तम होयते वांदेनही अथवा ए गछवासीयोने एमां काइ स्वार्थहसे माटे अणवांदताने वांदेछे

इत्यादि अपवाद थाय माटे आचार्य ते यथालंदिने सन्मुखजईनेज अर्थआपे

मूल — नतरेझ्जजईगंतु, आयरिउताहि एइसोचेव ॥ अतर पल्लिपडिवस, नगा मवसहिय वसहिवा ॥ ६२७॥ तिएइअपरिन्नोगे, तेवदत्ते नवदइसोच, तवेसुम पडि बद्धा, ताहिंजहिंछाइ विहरति ॥६२९॥ अर्थ —कदाचित ते आचार्यनो जघावल क्षी णहोय तेथीते सामो जई शके नही तो पोताना मूल क्षेत्रथी अडीगव्यूत ऊपरनो नि क्षाचर्या संबधी ग्रामविशेष तेने अंतरपल्ली कहिये त्यां जाय अथवा मूलक्षेत्रथी बा हिर अथवा मूलक्षेत्रेज बीजी वस्तिमा आवे वाशब्द थकी अथवामूलगी वस्तियेआवे

ईहा ए नाव के जे आचार्य यथालंदिने समीपे जई शके नही तो ते यथाल दिमाहे जे धारणा कुशल होय ते अतर पल्लीये आवे त्या आचार्य तेने जईने अर्थ कहे इहा वली सघाडीआ साधु ते मूल क्षेत्रथी अशन पान लेईने आचार्यने आपे पछी ते गुरु नोजन करी सध्यासमये पोतानी मूलगी वस्तिये आवे

हवे ते गुरु जो अतर पल्लीये पण आववाने असमर्थ होयतो अंतरपल्ली अने प्रतिवृषनग्रामने विचाले जई अर्थ कथनकरे त्यापण जावाने असमर्थ होयतो प्रतिवृक्षनग्रामेजाय त्या जई न शके तो प्रतिवृषनग्राम अने मूलक्षेत्रविचालेजाय त्या जइ न शके तो मूल क्षेत्रथी बाहेर ज्या कोई लोक नहोय एवा एकात प्रदेशे जाय त्यापण जइ नशके तो मूलक्षेत्रमाज बीजे स्थानके जाय त्यापण जइ नश के तो मूलक्षेत्रनी वस्तिमाहेज गुप्तस्थानके ज्या बीजा लोक न होय त्या आचार्य तेने अर्थ आपे एम त्या गया थका तेने गछवासी साधुवादे पण ते यथालंदि त्या गछ वासीया साधुने वादेनही पछी ते अर्थ शेष अप्रतिबद्ध छता लेइकरीने पछी ज्या पोतानी इछामा आवे त्या विहारकरे उक्तच कल्पचूर्णौ आयरिएसुत्तपोरसि अछ पोरिसिच गछेनियाणदाउ अहालंदियाण सगामगंतु अछसारेइ अह्नतर इदोवि पोरिसीउं दाउगतु तोसुत्तपोरिसिदाउवच्चइ ॥ अछपोरिसिसीसेणदवावेइ अछसुछ पोरिसिपिदाउ गतुनतरइतो दोविपोरिसीउं सीसेणवायावेइ अप्पणाअहालदिएवाएइ जइनसक्केइआरिउखेत्तवहि अथालदियसगासगतु ताहेजोतेसि अहालदियाण धार णाकुसलो अतरपल्लि आसत्ते खेत्तवसहिएति आयरियातम्सगतु अछकहति एछपुण सघाडो नत्तपाणगहाय आयरियस्स नेइगुरू वेयालियपडिएइति एवपिअसमछे गुरु अं तरपल्लियाएपडिवसन्नगामस्सय अतरावा एइत्तिअसतिपडिवसन्ने वाइए असतिपडिव न्नस्सवसगामस्स य अंतरावाएत्ति असतिवसन्नगामस्सवहियाएवाएति अतरत्ते सगामे अन्नाएवसहीए अतरते एगवसहीएचेव अपरिन्नोगउवासेवाएति इत्यादि ६२७॥६२९

अवतरणः—हवे जिनकल्पिक यथालंदिक अने स्थवरकल्पिक यथालंदिकनो माहो माहेजेविशेष जेदछे ते कहेछे मूलः—जिणकप्पियायत्तह्यिं, किंचिन्निगछंपितेनकारिंति, निप्पडिकम्मसरीरा॥अविअछिमलंपिनवणिंति ॥६३०॥ अर्थः—तेमां जिनकल्पिक यथालंदिक तो पोताना कल्पमां स्थित समये मरणांत रोगादिक उत्पन्न थया छतां तेना नाशने अर्थे कांइपण चिकित्सा करतां नथी केमके तेनो निःप्रतिकर्म शरीर एटले पोताना शरीरे प्रतिक्रिया रहित छे माटे ते जगवंत पोताना नेत्रसंबंधी मेल मात्रनेपण काढतानथी ते कल्पस्थितनो एवुंज लक्षण छे.॥ ६३० ॥

अवतरणः— हवे स्थविर कल्पिक यथालंदिक कहे छेः— मूलः— थेराणं नाणत्तं, अतरत्तं अप्पिणंति गछस्स, तेवि असे फासुएणं, कारिंति सवंपि परिकम्मं ॥ ६३१ ॥ अर्थः— स्थविर कल्पिक यथालंदिक ते वली नानात्व एटले अनेक प्रकारे थाय छे ते आवीरीतेः— अतरत्तं के० पोताना समुदायनो साधुहोय तेना शरीरे उत्पन्न थयेलुं रोग सहन करी नशके तो ते यथालंदि पाछो गछमां जाय अने ते गणपंचक पूरो करवाने अर्थे ते गछमां रहेनार उत्तम ज्ञानवंत अने धृति प्रमुखे करी युक्त एवा बीजा मुनिने पोताना कल्पमां प्रवेश करावे पछी ते गछमां गयला रोगी साधुने बीजा गछवासी साधुउ प्रासुक अन्न पान औषधादिके करी समस्त परिकर्म घणा प्रकारे करे. ॥ ६३१ ॥

हवे कोने वस्त्रपात्र थाय अने कोने नथाय ते कहे छेः— मूलः— एकेक्क परिग्गहगा, सप्पाउरणा हवंति थेराउ ॥ जे पुणसिंजिणकप्पे, जयए सिं वछपायाइं ॥ ६३२ ॥ अर्थः— स्थविरकल्पक यथालंदिक पांचे प्रत्येक एकेक पतद्ग्रह धारण करे छे. अने सप्पाउरणाके० प्रावरण एटले वस्त्रेकरी सहीत होय अने जे यथालंदिकोमांथी पछी जिनकल्पमां जसे एटले जिनकल्पिक यथालंदिक होय तेउने प्रत्येक वस्त्र, पात्र, पततद्ग्रह, ए सर्वनी जयएके० जजना छे एटले केटलाएकोने वस्त्र, पात्र, इत्यादिक साधन होय; अने केटलाकने ते साधन न होय एवा अवांतर जेद छे. ॥ ६३२ ॥

अवतरणः— हवे सामान्ये करीने यथालंदिक साधुना प्रमाण कथन करे छे गणमाणउजहन्ना, तिन्नि गण सयग्गसोय उक्कोसा ॥ पुरिसपमाणे पनरस, सहस्स सोचेव उक्कोसा ॥ ६३३ ॥ अर्थः— गणमाणउ के० गछना प्रमाण थकी जहन्नाके० जघन्ये करी तिन्निगणके० त्रणगण थाय अने उक्कोसाके० उत्कृष्टत्वे करी सयग्गके० शतपृथक्त्व गण थाय तेमज पुरिसपमाणे

के० पुरुष प्रमाण करिये तो जघन्य पनर पुरुष थाय छे केमके ए कल्पमा प्रत्ये क पाच पुरुष होय छे ते पाचने जघन्य त्रण गणेकरी गुणिये तेवारे पन्नर पुरुष थाय छे अने उत्कृष्ट पुरुष प्रमाणतो सहस्स सोचेवके० एक सहस्र पृथक्त्वथाय

हवे सहस्र पृथक्त्व पुरुष प्रमाणनाज आश्रयेकरीने फरी विशेष कहे छे —

मूल — पडिवज्जमाण गावा, इक्का इहवेज्जऊण परकेवि ॥ होंति जहन्ना एए, सय ग्ग सोचेव उक्कोसा ॥ ६३४ ॥ अर्थ — प्रतिपद्यमान यथालंदिकोनो निश्चेकरीने पा च मुनिनो एक गछथाय छे तेमा ज्यारें ग्लानत्वादिक कारणने वशे एकादि ऊण थाय अथवा परकेवि क० प्रक्षेप एटले प्रवेश कराववाना योगेकरी पचक गछ थाय छे ए परमाणे जघन्य प्रतिपद्यमानक गण पण समजवा अने उत्कृष्ट प्रतिपद्य मानक पण शतक पृथक्त्व समजवा ॥ ६३४ ॥

मूल — पुव्वपडिवन्नगोणवि । उक्कोस जहन्न सोपरीमाण ॥ कोडिपहुत्तं नणिय । होइ अहालंदियाणतु ॥ ६३५ ॥ अर्थ — पूर्वेप्राप्त थयेला यथालंदिपण जघन्ये करीने अने उत्कृष्टताए करीने कोटि पृथक्त्व सख्यादिक थाय छे तेमा जघन्यपरि माणनु प्रमाण न्यून सख्याए समजवु आप्रमाण पूर्वे जेणे यथालंदिपणो आदर्यो छे एवा पडिवजणहार यथालदिक साधुओनुकह्यो उक्तच कल्पचूर्णौ पडिवज्जमा णगाजहन्नेण तिन्निगणा उक्कोसेण सयपुहत्त गण णपुरिसप्पमाणेण पडिवज्जमाण गाजहन्नेण पन्नरस पुरिसाउक्कोसेण सहस्सपुहत्तं पुव्वपडिवन्नगाण जहन्नेण कोडि पुहत्त उक्कोसेणवि कोडिपुहत्तमित्ति ॥६३५॥ इति यथालदिक साधुनो द्वार समाप्त

अवतरण — निज्जामयाण अडयालत्ति एटले निर्यामक जे ग्लाननी परिचर्या करे तेवा साधुना अडतालीस भेदोनो एकोतेरसुं द्वार कहेछे मूल — उव्वत्त दार सथार कहग वाईय अग्गदारंमि॥नत्ते पाणे वियारे, कहगदिसाजे समछाय॥६३६॥ एएसि तु पयाणं । चउक्कगेण गुणिज्जमाणेण । निज्जामयाणसखा । होइ जहा समयणिद्दिठा ॥ ६३७ ॥ अर्थ — हवे निर्यामक एटले अशक्त थयेला सा धुओनी शुश्रुषा करनार ते साधुओनीपासे रहेछे आ योगे करीने तेओ ने पराधीनपणु एवा दोषेकरी दुष्ट होवाथी ते अगीतार्थ छे एवु समजवु नही, कारण कोइ कालप्रसगे शुश्रूषा करनारपण गीतार्थादि गुणयुक्त अने वर्णनकरवाने योग्य थायछे, अने तेनामा बहुसारा गुणो होइने ते विशेषे करी साधुओनी शु श्रूषा करवामाटे उद्युक्त थायछे ते शुश्रूषा करनार उत्कृष्टेकरी अडतालीस प्रका रना छे तेनु वर्णन करेछे उव्वत्त एटले उद्वर्तनादिए करीने साधुना शरीरनी शुश्रू

षा करनार चार जण होय बीजा द्वार एटले साधुना अभ्यंतर अंदरने बारणे लोकनो समर्दन टालवाने अर्थे रहेनारा चार होय त्रीजा संथार एटले संथारोकरी आपनार चार होय चोथा कहग एटले अनशन वृत्तिवाला साधुपासे रहीने धर्म कथन करनारा चार होय पांचमां वाईय एटले वाद करनारा चार होय छठा अ ग्गद्दारंमि एटले अग्रद्वारनी पासे रहेनारा चार होय सातमां भत्ते एटले साधुने अ न्न परिवेषण करनार चार होय आठमां पाणे एटले पाणी आणवाने योग्य चार होय नवमां वियरे एटले उच्चार परिस्थापक चार होय अने दशमां प्रस्रवण परिस्थापक चार होय इग्यारमां कहग एटले बाहार धर्म कथन करनारा चार, बा रमां दिसा जे समहाय एटले पूर्व, दक्षिण, पश्चिम अने उत्तर एचारे दिशानेविषे जे रहीने हजारो वीरपुरुषोसामे युद्ध करवाने समर्थ होय ए पूर्वे कहेला बार प्रकारना निर्य्यामक ते प्रत्येक साधुना चारचार भेद छे. ए प्रकारे सर्व निर्य्यामकोनीसंख्या अ डतालीशनी थायछे. ए प्रमाणे सिद्धांतनेविषे अडतालीस कहेलाछे. ६३६॥६३७

अवतरणः— हवेसूत्रकर्ता पोतेज अडतालीश लक्षणनुं विवरण करेछे. मूल.— उव्वत्तंति परावत्तयंति पडिवन्न अणसणं चउरो ॥ तह चउरो अभिंतर डुवार मू लंमि चिठंति ॥ ६३८ ॥ संथारय संथरआ, चउरो चउरो कहंति धम्मंसे ॥ चउरो यवायिणोसे अग्गद्दारे मुणिचउक्कं ॥ ६३९ ॥ चउरो भत्तं चउरो य पाणियं तउ चियं निहालिंती ॥ चउरो उच्चारं पुरि ठवंति चउरोय पासवणं ॥ ६४० ॥ चउरो बोहिं धम्मं कहिंति चउरो वि चउसु विदिसासु ॥ चिठंति उवद्दवर, क्खिया सहसजो हिणो मुणिणो ॥ ६४१ ॥ अर्थः— अहिया सामान्य विधिए घणुकरीने अनशन व्रत करनारा साधुए पोतेज उद्वर्तनादिक करवुं; परंतु ते करवाविषे ते साधु अ समर्थ होय तो तेनी शुश्रूषाविषे योजना करेला चार साधुउ उद्वर्तन करेछे. उ द्वर्तन शब्द साधरण छे, ए माटे तेज चार साधुउ उद्वर्तना परावर्त्तना एटले उथलवो पाथलवो एना उपलक्षणथी उगाडवो, बेसाडवो, बाहार लेईजवो अंद र लाववो उपधिनो पडिवजवो इत्यादिक शुश्रूषाकर्म ए चार करेछे. तेमज अभ्यं तर द्वारनी पासे जे चार साधु रहेछे ते त्यां आवनारा लोकोनी भीड न थाय ते सारु ते अनशनी पासे रहेछे. केमके ते त्यां न रहेतो ते द्वारनी पासे लोको नी भीड थाय तेथी अनशनव्रत करनारानी समाधिमां विघ्न उत्पन्न थाय॥६३८॥ तेमज बीजा चार साधु ते अनशनीने अनुकूल समाधिनी वृद्धि थवा सारु सं स्थारक विछावणहार थायछे ते न करे तो तेने समाधिनी वृद्धिथाय नही ते

मज ते अनशनी पोते तत्व गीतार्थ छे तेम छतापण बीजा चारसाधु विदितते नी पासे उत्तम प्रकारनी विशिष्ट देशनाथी धर्म कथन करे छे जो पण ते सर्वे रीते शास्त्रार्थमा निपुण होय तो पण अनशनादिके करीने तेने उद्वेग प्राप्त थाय छे ते दूर थवा सारु धर्म कथन करेछे तेमज बीजा चार साधु, वादी अनशनव्रत करनाराना प्रनावथी विस्तार पामेली स्तुति श्रावक लोकोए करी देखीने कोईक डु ष्टात्मा डुष्टबुद्धिवत पुरुष ते स्तुतिने न सहन करी वीतरागना मतनी निंदाकरवा आवे तेनुं निराकरण करवा सारुं वाद करनारा अतिशय वक्ता अने प्रमाणनेविषे निपुण एवा चार लब्धिसंपन्न साधु ते डुष्टोनो पराजव करी ते अनशनीनी शुश्रूषाकरेछे तेमज बाहेरने दरवाजे चार साधुउ सामर्थ्यवान रहेछे तेउ अन्य जनोनो प्रवेश निवारवाने अर्थे त्या रहेछे ॥ ६३९ ॥ तेमज बीजा चार साधु ते तेणे अनशनी ये आहारनो त्याग कर्यो छता कदाचित् क्षुधायेपीडीत तेने आहारनी अपेक्षा था य तो ते आहारनी याचना करेछे ते कोई देवता सचारथी आहारनी याचना क रेछे किंवा ग्लानता प्राप्त थवाथी याचना करे छे तेनी परीक्षा करवा सारु ते चा र साधु प्रथम तेने प्रश्न करे छे के तमे गीतार्थ छो किंवा अगीतार्थ छो अथवा तमने अनशनव्रत करेलानु स्मरण छे के नथी तेवारे ते प्रस्तुत कहे के मने व्रत नु स्मरण छे एवु केला पण आ समये दिवस छे के रात्रीछे इत्यादिक प्रश्न पुछी खातरी करे ने जाणे के ए देवता अधीष्टित नथी किंतु परीसह पीडीतछे तेवारे तेने समाधी संपादान करवाने अर्थे किंचित आहार समर्पण करेछे पछी ते आ हार स्विकारीने ग्लानत्वनो पराजव करीने समाधिनी वृद्धि करेछे हवे जो कदाचि त् वेदनार्दित आहार न करे तो ते आर्त्तध्यानेकरी जवनपतिव्यंतरादिक प्रत्यनि क देव थईने पछी कदाचित् यतिने उपड्रव करे तेमज बीजा चार साधुउ तेना दे हने दाहादिक प्राप्त थाय तेनी शान्ती करवा सारु पाणीनी गवेषणा करेछे तेम ज बीजा चार साधुउ एकातस्थलमा उच्चार ते वडिनीति परठवे तेमज बीजा चार साधुउ मूत्रोत्सर्गने दूर परठवे ॥ ६४० ॥ तेमज बीजा चार साधुउ उपाश्र यनी बाहार रहीने लोकोनी समीपे मनने आनंद करनारा धर्म कथन करे छे ते मज बीजाचार साधुपूर्व, दक्षिण, पश्चिम, अने उत्तर ए चारे दिशाने विषे रहिने तुछ उपड्रवथी रक्षण करेछे ते चारे सहस्रयोधि महामल्ल जेवा जाणवा ॥६४१॥

अवतरण – हवे ए अडतालीश साधुउ जो प्राप्त नथाय तो केटलाये चला ववु ते कहे छे मूल – ते सवाजावे ता कुज्जा एक्केकगेणऊणा जा तप्पासछिई ए

गो जलाइ अन्नेसउ बीउ ॥ ६४१ अर्थः— ते निर्यामिक सर्वे अमतालीश प्राप्त न थाय तो ते प्रत्येक चारमांथी एक एक कमी करवो तेना अन्नावे बे बे कमी करवा. एवा प्रकारे करीने जघन्य माने करी यावत् बे निर्य्यामिक अवश्य होवाजोइए ते बेमां एक अनशनी साधुनीपासे निरंतर रहेछे. बीजो पाणी विगेरेनी गवेपणा कर नारो होइने अन्नपानादिक आणवा सारु पर्यटन करे. मूलतो उत्सर्गे अनशनी पोतेज सर्व करे अने तेम जो न करे तो अडतालीसमांथी उंठा करतां यथा योग बे जोइये पण एक निर्यामिके अनशनव्रत करनारानी शुश्रुषा नकरवी. यदु क्तं एगोजइ निज्जवगो अप्पावत्तो परोप वयणंच, सेसाण समन्नावे वि, हुती बीउ वस्स कायव्वोत्ति ॥६४२॥ ए अडतालीस निर्य्यामिकोनो एकोतेरमो द्वार समाप्त थउ.

अवतरणः— पणवीस नावणाउ सुहाउत्ति एटले पचीस नावना जे शुन्न छे तेनो बहोतेरमुं द्वार कहे छेः— मूलः— इरिया समिए सयाजए, उवेह, नुंजेज्जव पाण नोयणं ॥ आयाण निरकेव डुगंछ संजए समाहिए संजयए मणोवई ॥६४३॥ अर्थः— प्राणातिपात निवृत्ति प्रमुख पांचमहाव्रतोनुं दृढत्व संपादन करवासारुं जे नावियें, अन्यसीयें तेने नावना कहे छे. तेमां प्रथम नावना शब्दनो अर्थ कहेछे. जेना योगेकरीने सन्मार्गनो अन्यास थायछे तेने नावना कहेछे. जेम अन्यास वि ना विद्यामलीन थाय छे तेम नावनाना अन्यासविना व्रत मलीन थायछे. ए प्रत्येक महाव्रतनी पांच पांच नावनाउ छे. तेमांना प्रथम महाव्रतनी पांच नावना कहेछे. प्रथम इरियासमिति एटले समता राखवी केमके, समता रहित थ को अ समता वंत प्राणी जीवनी हिंसाकरे माटे ए प्रथम नावना नाववी.

हवे सयाके० समस्तकालें उपयुक्त थको उत्तम प्रकारे एकाग्रचित्ते थई अवलोकन करीनेनोजन करे. वा शब्दकरीने जलप्राशन पण करे छे. एमां एवो अर्थ छे के पो ताना पात्रमां पडेली निक्षा पोताना नेत्रेकरी अवलोकन करे अने ते निक्षाने प्राप्त थएला मक्षिकादिकोनुं वारंवार निवारण करी प्रत्येक निक्षाने वखते अन्ननो अवलोकन करे; अने पोताने स्थानके आवी प्रकाशयुक्त जग्यामां बेसीने प्रति ग्रासमां जोतो जोतो नोजन करे, तेमज अवलोकन करी जलप्राशन करे ए प्र माणे न अवलोकन करतो नोजन करे किंवा जलप्राशन करे तो तेथी प्राणीउनी हिंसानो संनव थाय छे. ए प्रमाणे बीजी नावना कही.

तेमज पात्रादिकनुं ग्रहण करवुं अथवा ग्रहण करेखुं पात्र फरी नीचे. मूकवुं तेमां जुगुप्सा नकरे एटले जे स्थलथी पात्रादिक ग्रहण कर्खुं ते स्थल अथवा ते पात्रादि

क जंतुउना उपसर्गे पीमित छे के नही तेनो विचार करी ते पात्रादिक क्षालन पूर्वक ग्रहण करे अने ते प्रमाणेज सारे स्थले मूके एवु न करेतो प्राणीनो घात करनार थाय छे ए त्रीजी नावना थई

तेमज साधु सयम समाधिये युक्त थको कोइपण कर्मनेविषे प्रवर्त्त थाय त्यारे स्वस्थ अने शात तथा अडुष्ट चित्ते ते कार्य करे एवु जो न करे अने डुष्ट चित्ते करे तो तेनो कायसंलीनतादिक उद्योगपण सर्व कर्मबधनोकारण थायछे इहा प्रसन्न चड्नो दृष्टात जाणवो श्रूयतेहि प्रसन्नचड्रो राजर्षिर्मनोगुप्त्या नावितोऽहिसाव्रताहिसामकुर्वन्नपि सप्तमनरकपृथ्वीयोग्यकर्म निर्मितवान् ॥आ प्रकारनी चोथी नावना छे

ए प्रकारेज मिथ्यावाणी उच्चार करे नही केमके मिथ्यानाषण करनार प्राणीनो घात करेछे एम वचननो अडुष्ट पणो प्रवर्त्तावबो ए पाचमी नावना तत्वार्थ ग्रंथमा आ पांचमी नावनाना स्थाने एषणा अने समिति लक्षण ए नावना कहेली छे ॥ ६४३ ॥ एवा प्रकारनी प्रथमव्रत नी पाच नावना कही

हवे बीजा महाव्रतनी पाच नावना कहेछे – मूल – अहस्ससच्चे अणुवीअ नासए जे कोह लोहनय मेव वज्जए ॥ सदीहराय समुपेहियासिया मुणी हु मोस परिवज्जए सया ॥६४४॥ अर्थ –हवे हास्य न करता सत्यनाषण बोलवु केमके हसीने बोलनारो कदाचित मिथ्यानाषण पण करे, ते नथाय तेने प्रथमनावना जाणवी

तेमज सम्यक् प्रकारे ज्ञान पूर्वक विचार करी नाषण करे केमके विचार कस्याविना जो बोले तो कदाचित् मिथ्या नाषण पण बोलाय तेथी तेने वैर पीडा अने सत्वोपघातादिकनो सनव थायछे ए बीजी नावना जाणवी

तेमज जे क्रोधनो, त्याग करे एवो जे साधु तेनो स्वनाव मोक्षनु अवलोकन करनारो छे ते एवो थईने निरतर निश्चयथी मिथ्यानाषणनु वर्जन करे छे अने क्रोधने स्वाधीन थनारो वक्ता पोतानी अथवा बीजानी अपेक्षा न करता जेम तेम बोलतो थको काईपण मिथ्यानाषण करे एटला माटे क्रोधनी निवृत्ति करवी तेज श्रेष्ठछे ए त्रीजी नावना जाणवी

तेमज लोने परानव करेलुछे चित्त जेनु ते प्राणी अत्यत ड्व्यनी इछाए जूठी साक्षी विगेरे देईने मिथ्यानाषण करनारो थायछे माटे सत्यव्रत पालणकरनारा साधु ए लोननो त्याग करवो ए चोथी नावना जाणवी

तेमज नयपीमित जे होय ते पण पोताना प्राणादिकना रक्षण सारु कपट

थी बोलेछे माटे निर्नयपणु स्थापन करवुं. ए पांचमी भावना जाणवी एवी ए बीजा महाव्रतनी पांच भावना कही. ॥ ६४४ ॥

हवे त्रीजा महाव्रतनी भावना कहेछेः– मूलः– सयमेव उग्गहजायणे घडे मइमं निसंम सइभिक्कु उग्गहं॥अणुन्न विय भुंजियपाणभोयणं जाइत्तासाहम्मियाणउग्गहं ॥ ६४५ अर्थः– जे साधु जनछे ते सयमेवके० पोतेज पोताने मुखे करीने भिक्षादि पदार्थ सम्यक रीतिए जाणीने गृहपति अथवा गृहपतिये जेने आज्ञा दीधी होय एवा लोकोनी पासे याचना करेछे पण परमुखे याचना करे नही ए रीते देवेंद्रादिक अवग्रहनी याचनाये प्रवर्त्तवो केमके घरना मालेकसिवाय बीजानी पासे याचना करे किंवा बीजाना मुखे याचना करावे तो माहोमाहे विरोध निर्घटनादिक अने अदत्त परिभोगादिक दोष प्राप्त थायछे, ए प्रथम भावना जाणवी.

तेहिज मागी लीधेला अवग्रहनेविषे तृणादिक लेवा सारु पण बुद्धिमान साधु उद्यम करेछे ते केवी रीतेके अवग्रहना देनारनो अनुज्ञा वचन सांभलीने तृणादिक लियें परंतु तेना वचन सांभल्याविना जो तृणादिकलिये तो ते अदत्त स्वीकार कर्या सरखुं थायछे ते न करे एबीजी भावना जाणवी.

तेमज सयके० सदासर्वकाल भिक्षुके स्पष्ट मर्यादा ए अवग्रहनी याचना करवी. एमां एवो अर्थछे के एकवार स्वामिए अवग्रह दीधो होय तो वारंवार अवग्रहनी याचना करवी. पूर्वे अवग्रह मांग्यो छतां त्यां ग्लानादिक अवस्थायें मूत्र, पुरीषोत्सर्ग परठवतां पात्र कर अने चरण प्रक्षालन करतां स्थानाभिदायकनी पीडानो परिहार करवा सारु याचना करवीजजोईयें एवी त्रीजी भावना जाणवी.

तेमज अणुन्नवियके० गुरुनी अथवा अनेरा साधुनी आज्ञा लेईने पोते भोजन करे किंवा जल प्राशन करे एमां एवो अर्थ छे के सूत्रोक्तविधिये लीधो जे प्रासुक एषणीय ते आलोयण पूर्वक गुरुने जणावी गुरुनी अनुज्ञालेई मंडलीमां अथवा एकलो भोजन करे एना उपलक्षणथी ऊधिक उपग्रहिक भेदभिन्नजे धर्मसाधनना उपकरणो छे ते सर्व गुरुनी अनुज्ञायेंज सेवन करे. अन्यथा अदत्त सेवन कर्या प्रमाणे थाय छे. ए चोथी भावना जाणवी.

तेमज जे सरखे धर्मे चाले तेने साधर्मिक कहियें एटले जे एक शासन प्रतिपन्न संविज्ञ साधु प्रथम कोई क्षेत्रे माशादिक कालनो शंक्रोश योजन क्षेत्रावग्रह मागीने रह्योछे तो तेनी अनुज्ञा लीधाविना जो बीजोसाधु त्यां रहे तो ते चोरी कर्या सरखुं थाय. ए पांचमी भावना जाणवी, ए त्रीजा महाव्रतनी पांच भावना कही.

हवे चोथा महाव्रतनी पाच भावना कहेछे मूल –आहारगुत्ते अविभूसियप्पा इत्थिन निज्झाइ न संथवेज्जा ॥ बुद्धे मुणी खुद्दकहं न कुज्जा धम्माणु पेहीसंधए बंभचेरे ॥६४६॥ अर्थ – जे आहारनेविषे गुप्त थाय पण अति स्निग्ध अने मात्राधिक जे आहार होय ते आरोगे नही केमके अति शबलस्निग्ध मधुर रस युक्तआहारनो प्रीति पूर्वक भोजन कर्याथी धातुपुष्टी थाय तेथी वेदोदय थवाने लीधे अब्रह्म सेवा करे अने जो केवल अतिमात्रा भोजन करे तो ते थकी पूर्वोक्त दोष न थाय किंतु काय क्लेश तो अनुभवे माटे परिमित आहार करवो ए प्रथम भावना जाणवी

हवे विभूषारहित देह एटले स्नान विलेपनादि नाना प्रकारनी विभूषा धारण करवाविषे आसक्त चित्त थयु तो ब्रह्मव्रतने बाधा उपजे ए बीजी भावना जाणवी

तेमज स्त्रीने अवलोकन करवी नही अर्थात् स्त्रीना अवयव जे मुख, स्तनादिक ते इच्छापूर्वक न जोवा तेम चिंतववा पण नही जो चिंतविये तोब्रह्मव्रतना अतिचारनो संभव थाय ए त्रीजी भावना जाणवी

तेमज स्त्रीनी साथे परिचय करवो नही केमके तेनो संस्तव, वस्ति तथा तेणे उपयुक्त शयन, आशन इत्यादिक विषय तेनु सेवन करता छता ब्रह्मव्रतनो भंग थाय छे ए चोथी भावना जाणवी

तेमज बुद्धके० जेने तत्वज्ञान प्राप्त थयेलुं छे, एवो साधु तेणे क्षुद्र के० प्रशंसा करवाने अयोग्य एवी स्त्रीविषयक कथा वर्णन करवी नही ते वर्णन करवाना आसक्त पणाथी मनने उन्माद प्राप्त थायछे ए पाचमी भावना जाणवी ए पांच भावनाए करीने भावित जेनु अं तकरण छे ते धम्माणुपेही के० धर्मनु सेवन करवामां तत्पर थईने संधइ के० सम्यक् प्रकारे ब्रह्मचर्यनी वृद्धिने पामे छे ए पाचमी भावना जाणवी एवी चोथा व्रतनी पाच भावनाकही छे ॥ ६४६ ॥

अवतरण – हवे पांचमा महाव्रतनी भावना कहेछे – मूल –जे सद्द रूव रस गंध मागए, फासेय, संसप्पमणुस्स पावए ॥ गहि पउंस न करेज्ज पंभिए, सेहो छ दंते विरए अकिंचणे ॥ ६४७ ॥ अर्थ – तेमा जे साधु तेणे शब्द, रूप, रस, गंध, ए चार विषयो मकार ए अलाक्षणिकछे तेथी आगत आव्यो जे स्पर्श तेने पण पामीतेनेविषे आसक्त थईने सेवन करवु नही एक मनोहर अने बीजा पापकारक ते अमनोहर एटले इष्ट अने अनिष्ट, तेने विषे रागद्वेष करे नही ए विषयो सेवन समये बहु मनोहर लागे छे परंतु एनु परिणाम दुःखद छे माटे पंडित अने तत्वज्ञान जाणनार वली दांत के० जितेंद्रिय पुरुष तेणे एउना उपर वि

रक्त थइ सर्व विषयोनो परित्याग करीने बाह्याभ्यंतर परिग्रह रहित थई अकिंचनी थवुं. अने ए शब्दादिक पांचना अण करवा थकीए पांचमां महाव्रतनी पांच भाव नाउ थाय अने जो एम न थाय तो शब्द, रूप, रस, गंध अने स्पर्श ए पांच वि षयोनेविषे आसक्त थई. पांच प्रकारे करी व्रतनो भंग थाय. ते माटे ए पांचे विष योनो परित्याग करवो आ एकंदर पचीश भावनाउ पांच महाव्रतोने विषे क हेलीउ छे. ॥ ६४७ ॥ ए शुभ भावनानो बहुतेरमो द्वार संपूर्ण थयो.

अवतरणः– असुहाउ पणवीसंति एटले अशुभ पचीश भावनानो तोतेरमुं द्वार कहेछे. मूलः– कंदप्प देवकिब्बिस अभिउगा आसुरीय संमोहा ॥ एसादुअप्प सठा पंचविहा भावणा तह ॥ ६४८ ॥ अर्थः– तेमां कांदर्प्पि देवकल्बिषी, आ भियोगी, आसुरी, अने संमोहा ए पांच प्रकारनी अप्रशस्त भावनाउं छे. तेमां प्रथम कंदर्प एटले काम तेणे करी प्रधान हास्य प्रमुख तेनेविषे निरंतपणे करी ने विटसमान एटले जार पुरुष जेवा जे देवविशेष ते कंदर्प कहिये तेनी जे भा वना ते कांदर्पि भावना जाणवी. एमज देवोमां अस्पृश्यादि एटले जेने अडकीये नही एवा पापिष्ट जे किल्बिषिक देवविशेष तेनी जे भावना ते देवकिल्बिषी भावना तेमज आसमंतात् प्रकारे अभियुंज्यतेके० मुखत्वे करीने दूतकर्मनेविषे व्यापार क रेछे ते आभियोगिक एटले किंकरस्थानीय देवविशेष तेनी जे भावना ते आभियो गी भावना तेमज असुर एटले भुवनपति देवविशेष तेनी जे भावना ते आसु री भावना तेमज संमुह्यति एटले सम्यक प्रकारे जे मुझाय ते अत्यंत मोहने पा मेला देवविशेष तेनी जे भावना ते संमोहा भावना. आ पांच भावना अप्रशस्त अ ने संक्लेशकारक नाना प्रकारना स्वभावनी कहेलीउ छे तेमां जे साधु तत्पर थईने जे भावनानेविषे प्रवर्त्तेछे ते साधु शुभ भावनाना मंद पणा थकी अशुभ भावना युक्त थयो थको चारित्रना लेश पणा थको तेज कंदर्पादिक देव विशेष तेउनी गतिने पामेछे. उक्तंच. जो संजउ विएयासु अप्पसठा सुवट्टइ कहिंविसो, तव्वेहेसु गछइ सुरेसु भइ उ चरणहीणो, तेमज सर्वथा प्रकारे जे चारित्ररहित होय तेनी तो भजना जाण वी ते तो कदाचित् पूर्वोक्त देवविशेषनी गतिमां जाय अने कदाचित् नरकमां किंवा तिर्यगयोनिमां किंवा मनुष्ययोनिमां पण उत्पन्न थाय छे. ॥ ६४८ ॥

अवतरण.– आ पांच भावना प्रत्येक पांच पांच प्रकारनी छे तेमां पेहेली पां च प्रकारनी कांदर्पी भावना कहेछे. मूलः– कंदप्पे कुक्कुईए दोसीलत्तेय हासकरणे य ॥ परविम्हय जणणेविय कंदप्पो णेगहातहय ॥ ६४९ अर्थः– कंदर्प, कौकुच्च.

दुःशीलत्व, हास्यकरण, परविस्मयजनन तेमां कंदर्प अनेक प्रकारनो छे ते कहे छे कहकहाट्टकरी मोटा उंचा शब्दे करीने हास्य करवु परस्पर हास्य मस्करी करवी पोताना गुरुप्रमुखनी साथे निष्ठुर वक्रोक्ती ए यथेछ जाषण करवुं कामशास्त्रनी कथा कहेवी तुं आवीरीते कर एवु कहीने कामोपदेश करवो कामविषयक प्रशंशा करवी इत्यादिक ए ठ प्रकारे कदर्प जावना करे यडुक्तं कहक हकह ससहसणं कदप्पो अणिहु पापसलावा कदप्पकहा कहण कदप्पुवएस संसाय ॥

तेमज कुकुच एटलेजाम्मनी चेष्टा तेनो जे जाव ते कौकुच्च कहिये ते वे प्रकारनो छे एक काय कौकुच बीजो वचन कौकुच तेमा जे पोते हास्य न करता नृकुटी नेत्रादिक देहावयवे करीने हास्य कारक चेष्टा करीने बीजाने हसावे ते काय कौकुच कहिये तेमज पोतेपण हसीने बीजाने पण हसाववो पोते हास्य करतो विविध प्रकारना जीवोनी जापाना शब्दो पोताना मुखथी उच्चार करे वाजित्र प्रमुख मुखथी वजावे तेथी बीजाने हसवुं आवे ते बीजो वचन कौकुच यडुक्त जुमनयण वयण दसणछएहि करचरण कन्नमाईहि ॥ १ ॥ तंत करेइ जहहस्सइ परोउत्तणा अहस्सवा

तेमज दुष्ट स्वजावनो जे जाव ते दुःशीलत्व त्या सत्रमावेशे करीने बीजाने अवलोकन न करता जे अणविमास्यो उतावलो उतावलो बोलेछे, अने जे शरदकालनेविषे एटले अश्विन तथा कार्तिकमासनेविषे दर्पे करीने गोधासमान शीघ्र शीघ्र गमन करे छे, अने जे सर्व ठेकाणे कोईपण विचार न करता कोईपण कार्य उतावलो उतावलो करेछे अने तीव्रदर्पे करी महाअजिमान युक्त थको निरंतर स्फुटन पाम्यो सरखो रहेछे ते सर्व दुःशीलत्व जाणवु यडुक्त जासइ डुयं डुयं गछएय दरिउव्वगोविसो सरए ॥ सच्चडुयडुयकारी फुटइ ठविठ विदप्पेण

तेमज जे जाम्मनीपरे बीजाना जापादिक विपर्ईया विरूपवेषना छिद्रोने निरंतर गवेषण करतो रहे अने तेवाज विचित्रवेष अनेविचित्र जापणे करीने जोनारा लोकोने तथा पोताने हास्य उत्पन्न करावे ते हास्य करण कहिये यडुक्त वेसवयणेहि हास जणयतो अप्पणो परेसिच॥ अहहासणोत्ति जन्नइ घयणोव्वछले नियछतो

तेमज गारूडी विद्यावगेरे इन्द्रजालप्रमुख कौतुहले करी अने प्रहेलिका कुहेटकादिकोए करीने तेवा तेवा जे ग्रामना नानाप्रकारना लोकोने पोते हास्य न करता विस्मय उत्पन्न करे एम अज्ञानी लोकोने फसवे छे ते परविस्मयजनन जाणवो यडुक्तं सुरजालमाइएहिं तु विम्हय कुणइ तविह जणस्स ॥ तेसुन विम्हयइ सय आहट्टकुहेमएहिच ॥१॥ ए पांच प्रकारे कादाप्प जावना कही ॥ ६४ए ॥

अवतरणः— देवकिल्विषी जावना पांच प्रकारनी ढे ते कहेढे. मूलः— सुयनाए केवलीणं धम्मायरियाए संघ साहूणं, माई अवस्रवाई किव्विसियं जावणं कुणइ ॥ ६५० ॥ अर्थः— एक द्वादशांगीरूप श्रुतज्ञान वीजो केवल ज्ञानवान त्रीजो धर्माचार्य एटले धर्मनो उपदेश करनार चोथो चतुर्विध संघ पांचमां साधु एटले यति ए सर्वनो अवर्णवाद बोले अने मायी एटले पोतानी शक्ति गुप्त करनार ते मायावी. अवर्णवादि एटले अश्लाघारूप सुज्ञानादिकना सारा गुण ढतां तेनी निंदा करीने तेमां अढता दोष काहाडवा. तेमां श्रुतज्ञाननो अवर्णवाद आवी रीते बोले जे पृथ्वी आदिक ढ प्रकारना जीवनिकाय ते ढजीवणिया अध्ययनमांहे वर्णवि वली शस्त्र परिज्ञा अध्ययनेवर्णव्या तेमज प्राणातिपातादिक व्रत पण फरी फरी त्यांज कह्या ढे तेमज प्रमाद ते मद्यादि जे अप्रमादना विपक्षी जूत ढे ते पण पुनरोक्तिये ठेकाणे ठेकाणे कह्याढे त्यां पण तेटलुंज कथन कखुं ढे. पण अधिकता क्यायें नथी तेवारे एम वली वली कहेता सुज्ञने पुनरुक्ति दूषण पण थाय ढे तथा तमारें जो मोक्षनीज वांढा ढे तो सूर्य प्रज्ञप्ति प्रमुख ज्योतिष शास्त्रनो शोप्रयोजन ढे केमके ए ग्रंथोतो संसारना हेतु ढे माटे निरुपयोगी ढे एवीरीति ए सुज्ञनी निंदा करी अवर्णवाद बोलेढे. उक्तंच. कायावयाय तेच्चिय ते चेव पमाय अप्पमायाय ॥ मोरकाहिगारियाणं जोइस जोणीहिं किं कज्जं. ॥ १ ॥

हवे केवलज्ञाननो अवर्णवाद कहेढे. ते एवी रीते के केवलीने ज्ञान दर्शनोपयोग ए बे अनुक्रमे करीने थाय ढे. किंवा समकालेज प्राप्त थाय ढे. तेमां जो क्रमेकरी प्राप्त थायढे एवुं कहेसो तो ज्ञानकालमां दर्शननो अजाव अने दर्शन कालमां ज्ञाननो अजाव थशे ए प्रकारे परस्परनुं आवरणत्व प्राप्त थसे. हवे युगपत् एटले समकाले प्राप्त थायढे एम कहेसो त्यारे ज्ञान अने दर्शननुं एकत्व थशे जिन्नत्व रहेशे नही. एरीते केवल ज्ञानीनो अवरणवाद बोले ढे. उक्तंच. एगतर समुप्पाए अन्नोन्ना वरणया डुवेग्रह पि॥केवल दंसण नाणाणमेगकालेय एगत्तं.॥१॥

हवे धर्माचार्योनो अवर्णवाद कहे ढे. ए धर्माचार्यनी जाति सारी नथी एलोकव्यवहारमां कुशल नथी, ए उचित अनुचित जाणतो नथी, इत्यादिक नाना प्रकारनां जाषण गुरुप्रत्ये बोले अने गुरुना विनयमां प्रवर्त्ते नही, तेमज गुरुना ढिड्रोने गवेषण करतो ढतो सर्व सजानी समक्ष गुरुना अढतादोष बोले गुरुसाथे प्रतिकूल पणो आचरण करे. उक्तंच. जच्चाईहि अवन्नं जसेइ वट्टइ नयावि उववाए ॥ अहिउ ढिद्दप्पेही एगा सवाइ अणणुकूलो ॥ १ ॥

हवे संघनो अवर्णवाद कहे छे जेम शृगालादिक घणा पशुनो समुदाय तेवोज आ पण समुदाय छे तेमा क्या समुदायनु तु सेवन करीस? इत्यादिनाषण करे

हवे साधुनो अवर्णवाद कहेछे ते एवो के आ साधु एक बीजानो उत्कृष्ट सहन करता नथी माहोमाहे कोइकोइनो सहन करे नही तेथीज परस्पर स्पर्धा करता देशातरमा भ्रमण करे छे पण एकस्थले मलीने एकठा रहेता नथी तेमज ए महाकपटी, मायावी होइने निरतर लोकोने रीजववा सारुं नीची दृष्टीकरी हलवे हलवे चालेछे जोतां तो सारा साधु देखाय छे परतु स्वनावे तो बहुनिठूर छे. जेवारे क्रोधायमान थाय छे, तेवारे कोइ वस्तु दीधाथी ततूकाल सतोप पामे छे तेमज गृहस्थलोकोने नानाप्रकारना चाटुक वचनो कहीने गृहस्थने पोता उपर रुची करावे छे उक्तंच अविसहणा तुरियगई अणाणुवत्ती य अविगुरूणपि ॥ खणमित्त पीइरोसा गिहिवछलगाइस वइगा ॥ अन्यैरप्युक्त ॥ अनित्यताशब्दमुदाहरति नग्ना च तुबी परिशोचयति ॥ यथा तथान्यच विकलयति हरीतकी नैव परित्यजति ॥ एरीते साधुनी निदा करे क्याक सव्वसाहूण एवो पाठ देखाय छे तेवारे ए मायी ए पद जुदो करी पांच नावना कहिये तेमा मायीनो स्वरूप एवीरीते छे जे पोतानो स्वनाव गोपवतो बीजाना छतागुण गोपवे चोरनीपरे सघलाहुतीसांके एवो गूढाचारीतेमायी जाणवो यथा गूहइआयसहाव छायइ य गुणे परस्स सतेवि चोरोव्वसव्वसंकी गूढायारोहवइमाई ॥ ६५० ॥

अवतरण — अनियोगी ए नामनी पाच प्रकारनी त्रीजी नावना कहे छे —

मूल — कोउय नूईकम्मे पसिणेहि तहय पसिण पसिणेण ॥ तहय निमित्तेणच्चिय, पचवि अप्पा नवे साय ॥ ६५१ ॥ अर्थ — अनियोगी नावना कौतके करीने नूतिकर्मे करीने प्रश्नकरीने प्रश्नाप्रश्न करीने अने निमित्ते करीने एम पाच प्रकारनी छे तेमा बालक विगेरना रक्षण, पोपणादि निमित्त स्नान, हस्तभ्रमण, अनिमत्रण, घुघु करण, सुहणा प्रमुखनो कहेवो हाथ फेरववो धूप मत्री आपवु इत्यादिक जे करेछे ते कौतुक उक्तच विन्नवण होम सिर परिरया य खार डहणाइ धूवेय ॥ असरिस वेसग्गहण अवतास ए उब्नुनण बधो ॥

तेमज घर, शरीर, क्रियाणादिक एठना रक्षणने सारु जे नस्मादिक प्रमुख सूत्रना दोराथी परिवेष्टन करी आपे ते नूतिकर्म ॥ १ ॥ उक्तच नूईए मट्टिए एवसुत्तेण य होइ नूइकम्म तु, वसही सरीर नमय रस्का अनिउगमाईया ॥ २ ॥

तेमज बीजानी पासे लान किवा अलान थशे एविपे प्रश्न करे, अथवा पोते

स्वप्न अंगुष्ट, खड्ग, दर्पण, उदक प्रमुखने अवतारी जाणे ते प्रश्न. उक्तंच ॥ प एहेय होइ पसिणं जं पासइ वा सयंतु तं पसिणं ॥

तेमज पोतानुं शुभाशुभ जीवित मरणादिक ते पोते विद्याए करी कह्यो किंवा घांटिकादिक अवतारी जे देवता तेणे कहेलो जे शुभाशुभ जीवित मरणादि ते वी जाने कहे ते प्रश्नाप्रश्न. उक्तंच ॥ पसिणापसिणं सुमिणे विज्जासिठं कहेइ अन्नस्स॥ अहवा आइं खणिया घंटियसिठं परिकहेइ ॥ तथा अतीत अनागत अने वर्त्तमान वस्तुना जाणपणानो कारण जे ज्ञाननो विशेष तेने निमित्त कहियें. ॥ ६५१ ॥

ए कौतुकादिक जे छे ते पोताना गौरवादिकने अर्थे जो साधु करे तो अभि योगिक बांधे अने अपवाद पदे अतिशय ज्ञानवंत गौरव रहित निस्पृह थको कां इ एककरे तो आराधक केवाय अने उच्चैर्गोत्रपण बांधे.

अवतरणः– चोथी आसुरी भावना कहे छेः– मूलः– सय विग्गहसीलत्तं संसत्ततवो निमित्तकहणंच॥ निक्किवियावियअवरा, पंचमगं निरणुकंपत्तं ॥ ६५२॥ अर्थः– पहेली सय के० सदासर्वकालनेविषे विग्गह के० वढवाडनो करवो ते हिज सीलत्तंके० स्वभाव छे जेनो तेने विग्रहशील कहिये इहां ए भाव जे प्रथम वढवाडकरीने पछी जो सामोधणी खमावे तोपण तेना उपरथी क्रोध निवारण करे नही विरोधानु बंधेज दोडे तेमज. बीजी संसक्ततप ते आहार उपधि अने स ज्ञादिकनेविषे प्रतिबद्ध तेनाज भावे करी अनशनादिक करे तेने संसक्ततप कहिये. एमज त्रीजी त्रिकालविषयी जीवितव्य मरण लाभालाभ सुखदुःखादिकना निमि त्त अभिमाने करी प्रकाश करवा ते त्रिविध निमित्त त्रीजी भावना जाणवी. चो थी निर्दयपणे स्थावरादि जीव अजीवने समान गणतो थको करुणारहित कार्यां तर उपर आसक्तनादिक करी पछी तेनो अनुतापन एटले पश्चात्ताप पण न करे. कोइ कहे तोपण ते निर्दय भाव प्रगट करे. ए निःकृपता नामे चोथी भावना जा णवी. पांचमी. जे कोई कृपापात्रने कोइएक कारणे कांपतो जोइ तेना उपर दया नकरे ते निरनुकंप नामे पांचमी भावना जाणवी. ॥ ६५२ ॥

अवतरणः–संमोह भावनाना पांच प्रकार छे ते कहे छेः–मूलः– उमग्ग देसणा मग्ग दूसणं मग्गवि पडिवत्तीय॥ मोहोय मोहजणणं एवं सा हवइ पंचविहा॥६५३॥ अर्थः– उमग्ग केहेतां उन्मार्ग देशनादि प्रकारे करी संमोह भावना करे, त्यां पेहेली जे ज्ञानादिने दूहवतो थको. विपरित धर्ममार्ग उपदेशे ते उन्मार्गदेश ना नामे पेहेली भावना जाणवी. बीजी जे परमार्थिक ज्ञान, दर्शन चारित्र लक्ष

ए नावमार्ग तेह्नेविषे प्रतिपन्न जे साधुउ तेउनी प्रत्ये पोतानी बुद्धियी रचेलो जात्यादि दोष तेणेकरी डुखवे ते मार्ग दूषण नामे बीजी नावना त्रीजी ज्ञानादि मार्ग अणछता दूषणे डुखवी पछी जमालिनी पेठे एकेदेशे उन्मार्ग पडिवज्जे ते उमग्ग पम्विवत्तिनामे त्रीजी नावना चोथी – अतिघणो मूढबुद्धिवालो छता अति गहनज्ञानादिकना विचारे मनमा मुंजाइजाय अने परतीर्थिनी नाना प्रकारनी समृद्धि जोइ तेनेविषे मोह पामे ते मोह्नामे चोथी नावना पाचमी मोह उपजाववाना स्वनावे करी, अथवा कपटे करीने अनेराने अन्य दर्शन उपर मोह उपजावे ते मोह्जनन नामे पाचमी नावना जाणवी ए पचीश नावना अशुनछे एमा साधु जे जे नावे वर्त्ते तेवीगतिमा उपजे ॥६५३॥ए तोत्तेरमो द्वार समाप्त थयो ॥६५३॥

अवतरण – सखा महव्वयाणति एटले महाव्रतनी सख्यानु चुमोतेरमु द्वार कहेछे मूल – पचवउ खलु धम्मो पुरिमस्सय पछिमस्सय जिणस्स ॥ मज्झिमयाण जिणाण चउव्वउ होइ विन्नेउ ॥ ६५४ ॥ अर्थ –प्राणातिपात विरमणादिक पाचमहाव्रत ते प्रथम जिनने चरम जिनना वारानासाधु तेमने थाय अने मध्यम बावीश जिनना वाराना साधु तेमने चार महाव्रत थाय अहीया कालना स्वनावे करीने ते जीव ऋजुजड, ने वक्र जड थाय छे तेमा ऋजु एटले शठ पणारहित अने जड एटले यथार्थ अर्थनु जे जाणपणु तेना अनावथी कहेलो जे अर्थ मात्र तेनोज ग्रहण करनार ते ऋजु जम अहिया प्रथम जिनना वाराना साधु ते नटावलोकक साधुने दृष्टाते छे तेउ एवा मुग्धछे के गुरुए नट जोवानो निषेध कर्यो होय तो मात्र नट जोवा न जाय पण रागना कारणथी नटना निषेधविशेषे नटवी जोवानो पण निषेध आवी गयो एम न जाणे अने चरम एटले श्री वर्द्धमान जिनना वाराना जीव ते वक्र जड एटले वाका अने मूर्ख ते एवी रीते के नटनो निषेध गुरुये कर्यो होय अने एवामा नटवी नाचती दीठी तो तेने जुए अने गुरुपुछे त्यारे वक्रपणे जवाब आपे उदरपीडादि अणछता पण पुछेला प्रश्ननो उत्तर बहु आग्रहे आपे वली नटवीनो गुरुए निषेधकर्यो होय ने नटने जोवा गयो होय त्यारे गुरु पुछे ते समये ते मूर्खपणाथी कहेके नटवीनो तमे निषेध कर्यो छे परतु नट जोवानो निषेध कर्यो नथी एप्रमाणे वक्रपणानो आचरण करे ते वक्रजड हवे बावीस जिनवाराना जनो ऋजु प्राज्ञ छे, ऋजु एटले सरल अने प्राज्ञ एटले प्रज्ञावत (बुद्धिशाली) ते साधुउ नटना निषेधेकरी प्रज्ञावत पणाथी रागना कारणे पोतानी मेले स्त्रीनो पण निषेध करे वली ऋजुपणाथी जे प्रमाणे कह्यु छे ते प्रमाणे पाले अने प्राज्ञपणाथी उ

पदेश मात्रेकरी हेय जाणी छांमे ते कारणे सदा स्त्री अपरिगृहीत नोग्य नथाय एम जाणी परिग्रह विरमणथी मैथुन विरति पणो पण पडिवज्जे ते सारु तेने पांच व्रतनो धर्म ते चार व्रतोने अंगीकारे थाय. ते माटे चतुर्याम धर्म जाणवो अने प्रथम जिननावाराना साधुने रुजु जड पणाथी घणा उपदेशे समस्त हेय अर्थना जाणपणानो ज्ञान थाय. वली चरम जिनना यति वक्र जम पणाथी कप टे करी हेय पदार्थना आसेववाथी परिग्रह विरमणव्रतथीज मैथुनविरमण व्रत अंगीकार करे नही ते माटे एउने पंचयाम धर्म कह्यो. इति गाथार्थ ए महाव्र तोनी संख्यानो चुमोतेरमो द्वार समाप्त थयो. ॥ ६५४ ॥

अवतरणः—कियकम्माणय दिणे संखत्ति एटले कृतकर्म वांदणानी संख्यानुं पंचोते मोर द्वार कहेछे. मूलः—चत्तारि पमिक्कमणे कियकम्मा तिन्नि हुंति सज्झाए॥पुव्वराहे अव राह्हे कियकम्मा चउद्दस हवंति ॥६५५॥अर्थः—पमिकमणानेविषे चारप्रकारनी वंद ना थायछे एक आलोचन वंदन बीजी क्षमणक वंदन त्रीजी आश्रयणा वंदन अने चोथी प्रत्याख्यान वंदन वली स्वाध्यायनेविषे त्रण वंदन थाय छे. एक स्वाध्याय तेमां एक स्वाध्याय प्रस्थापने बीजी स्वाध्याय प्रवेदने त्रीजी स्वाध्यायानंतरे एम प्रत्येक दिवसमां प्रनातःकाले ए सात वंदनथाय तेमज अपराह्हकाल एटले पाछले चोथे पहो रे पण एमज सात वंदना थाय तेमां एक उद्देश बीजी समुदेश अने त्रीजी अनुज्ञा ए त्रण वंदणा स्वाध्यायनेविषे संनवे अने चार वंदणा संध्याकाले पडिकमणानेवि षे संनवे. ए प्रमाणे कृतकर्म वंदणा चौद थाय इति गाथार्थ॥६५५॥पंचोतेरमो द्वार.

अवतरणः— खित्ते चारित्ताणं संखत्ति एटले कीया क्षेत्रमां केटला चारित्र प्रा प्त थाय तेनी संख्यानो छोतेरमुं द्वार कहेछे. मूलः— तिन्नियचारित्ताइं बावीस जि णाण एरवइ नरहे ॥ तह पंच विदेहेसु बीअं तईयं च नविहोइ ॥ ६५६ ॥ अर्थः— सामायिक सूक्ष्मसंपराय अने यथाख्यात ए त्रण चारित्रो पंचनरतोमां अने पांच ऐरवतोमां मध्यम बावीस जिनना वारा तथा पांच महाविदेहोनेविषे सदाकाले प्राप्त थायछे. अने छेदोपस्थापनीय तथा परिहारविशुद्धिक ए बे चारित्र कदीपण प्राप्त थता नथी तथा प्रथमना अने छेला तीर्थंकरोने वखते नरत अने ऐरवतने विषे पांचे चारित्र प्राप्त थाय छे एम जाणवुं. ॥ ६५६ ॥ ए छोतेरमो द्वार थयो.

अवतरणः— ठिइकप्पोत्ति एटले स्थिति कल्पनुं सीतोतेरमु द्वार कहेछे. सिज्जा यर पिंमंमिय चाउज्जामेय पुरिसजेठेय ॥ कियकम्मस्सयकरणे ठिइकप्पो मज्झिमा णं तु ॥ ६५७ ॥ अर्थः—कल्पेशब्दे करीने साधुनो आचार ते सामान्यपणे आचेलु

कादिक दश प्रकारनो छे त्या प्रथम अने चरम तीर्थंकरोना साधुउने ए दशेकल्प स
वैदा सेववा पडेछे माटे तेनो अवस्थित कल्प छे अने मध्यम बावीस जिनना साधु
उने तो चार स्थानकोनु सेवन करवु पडेछे बाकी छ स्थानकोनेविषे अस्थितकल्प
पणुं छे तेणेकरी दश स्थानकनी अपेक्षाये अनवस्थित कल्पछे· तथा वली म
ध्यम जिनना साधुने चार स्थानोमा सदाय रहेवु पडेछे अने छ स्थाननेविषे कि
वारेक रहेवु पडे छे तेणे करीने स्थित अने अस्थित कल्प बेहु प्रकारे सनवे
छे त्या प्रथम स्थित कल्प कहेछे तेमा प्रथम शय्यातर पिम एनु स्वरूप आगल कह्यी
शु अने चार महाव्रत पुरुष जेष्ठ कृतकर्म वांदणानु करवु तेमा जे तत्पर रहेछे ते
स्थित कल्प ईहा ए नावजे बावीश जिनना साधुने तथा तु शब्दथी महाविदेहने
विषे जे साधुउछे तेउने प्रथम अने चरम जिनना साधुनीपेरे शय्यात्तर पिम न ले
वो १ तेम परिगृह विरमणव्रतमा चोथा महाव्रतनो अतर्नाव थाय छे तेथी ते नि
रतर चतुर्याम धर्म माने छे २ अने प्रथम तथा चरम जिनना साधुने महा
व्रतना आरोप लक्षणथी थई जे उपस्थापना ते वडे ज्येष्ठपणु जाणवु ३
तेम अन्युत्थान लक्षण अने द्वादशावर्तादिरूप ए बे प्रकारनु कृतकर्मवादणो ते
साधुउ पोताथी जे पर्याय वृद्ध साधुहोय तेने वदन करे अने साध्वीउ पर्याय
जेष्ठ छता पण आजना दीक्षितयतिने पुरुष जेष्ठ धर्मपणाथकी वादे ४ ए चारे
स्थानक सर्वने निरतर थाय ते माटे स्थिति कल्प जाणचो ॥ इति गाथार्थ॥६५७॥

अवतरण – अठिय कप्पोति एटले अस्थितिकल्पिनु ईछोतेरमु द्वार कहेछे
आचेलुक्कु देशिय, पमिक्कमणे रायपिममासेसु॥ पज्जुसणाकप्पमिय, अठियकप्पोमु
णेयव्वो ॥ ६५८ ॥ अर्थ –आचेलक, उद्देसिक, प्रतिक्रमण, राजपिम, मासकल्प,
पर्युषणाकल्प, एटलास्थानकनु जे निरतर सेवन करता नथी पण केवारेक एके स्थान
कनो सेवन करे छे ते मध्यम बावीश जिनना साधुउनो अस्थित कल्प जाणवो
कारण के ते मध्यम जिन साधु आचेलक्यादिनु कोईक समयेज सेवन करेछे ॥६५८॥

तेमा प्रथम आचेलक्यनु स्वरूप कहेछे मूल – आचेलुक्को धम्मो पुरिमस्सय
पछिमस्स य जिणस्स॥ मज्झिमगाण जिणाण होइसचेलो अचेलोवा ॥६५९॥ अ
र्थ – तुछछेचेलजेनु ते अचेलक कहिये तेना योगथी धर्मपण चारित्र लक्षण आचे
लक्यछे ते प्रथम तीर्थंकर अने छेला तीर्थंकरना साधुउनो होय छे ईहा ए नाव
ना छे के आचेलक बे प्रकारना छे एक अविद्यमान वस्त्र अने बीजा विद्यमान
वस्त्र तेमा प्रथम जेवारे श्री तीर्थंकर दीक्षाग्रहण करे तेवारे इन्द्रदेव दूष्य आपे ते

गया पछी वस्त्र रहितपणाने लीधे अविद्यमान वस्त्र जाणवो अने शेष प्रथम त
था चरम जनना वाराना साधुउने विद्यमान वस्त्र छता श्वेत अने स्वल्प मूलवा
ला खंडित वस्त्र होवाने लीधे ते अचेलज कहेवाय छे. कारणके लोकमां पण ज
ला वस्त्रने अभावे वस्त्र छते पण अचेलक कहेवायछे जेम कोईक दोसी पोतानो
शाडलो पुराणो थयो तेवारे शामीवालाने कहे के हुं नागी फरुं छुं माटे साडीआप ए
दृष्टांते जाणवो अने मध्यम बावीस जनना साधुउ ते सचेल पण थाय ने अचेल
पण थाय एमने बहुमूला पांच वरणना वस्त्रोनी पण अनुज्ञा छे ते माटे.॥६५ए॥

अवतरणः—उद्देसियत्तिए कहेछे. मूलः—मज्झिमगाणं तुइमं, कम्मं ज मुद्दिस्स तस्स
चेवत्ति, नोकप्पइ सेसाणउ. कप्पइ तं एस मेरत्ति ॥६६०॥ अर्थः—उद्देश एटले साधु
ना संकल्पेकरी जे कीधुं ते औद्देशिक आधाकर्म जाणवो ते मज्झिमके० मध्यम बा
वीस जिनना साधुनो ए स्वरूपछे के अशनादिक जेना आश्रयीकीधो होय तेनेन
ज कल्पे पण सेसाणंके० शेष बीजाओने कल्पे एवी मेरत्तिके० मर्यादाछे.॥६६०॥

अवतरणः— पडिक्कमणेत्ति ए वखाणेछे. मूलः—सपडिक्कमणो धम्मो, पुरिमस्सय
पछिमस्सय जिणस्स, मज्झिमगाणजिणाणं, कारणजाए पडिक्कमणं॥६६१॥ अर्थः—
जे पडिकमणासहित तेने सप्रतिक्रमण धर्मःकहियें ते प्रथम अने पछिमके०छेला
जिनेश्वरनेवारे पापलागे किंवा नलागे तोपण एने पडिकमणो अवस्य करवो अने
मझिमके० वचमाना बावीस जिनना साधु ते तो कांई अतिचार लागो जाणे
तोज पडिकमणोकरे अन्यथा करे नही. ॥ ६६१ ॥

अवतरणः— रायपिंमत्ति ए वखाणेछे. मूलः— असणाइ चउक्कंवछ पत्त कंबल
यपायपुंछणयं, निविपिंमंमि नक्कप्पं,ति पुरिमअंतिमजिणजईणं ॥ ६६२ ॥ अर्थः—
प्रथम अने चरम जिनना यतिने राजा चक्रवर्त्तादि संबंधी पिंमते असनादि चार अने
पांचमुं वस्त्र छगो पात्र सातमो कंबल आठमो पादप्रोंछनक ए आठ प्रकारनो पिं
मलेता अनेक दोषनो संभव छे. ते आवीरीतेः— राजकुलमां भिक्षाने अर्थे जातां
यतिने घणालोकना पेसवा निसरवाथी घणो संमर्द थाय, कोई अजाण पुरुष
अमंगलबुद्धिए पात्रभंग अथवा देहघातादि करे वली चोर. हेरु घायकादिनी
संभावनाए राजा रीसाय तो तेथी ते कुल, गण तथा संघने उपघात करे तेथी
बहुनिंदा थाय. माटे ए महापापी राजप्रतिग्रहपणाने मुकवुं. वली राजपिंमतिर
स्कार करवा योग्यछे एवुं स्मृतिमां पण कह्युंछे. राजप्रतिग्रहदग्धानां, ब्राह्मणानां
युधिष्टिर ॥ खिन्नानामिव बीजानां, पुनर्जन्म नविद्यते, इत्यादि दोष जाणी राजपिंम

लेवो नही एरीते पुरिमके० प्रथम अने अंतिम जिनेश्वरे अकल्पनीय कह्योछे ॥६६२
अवतरण –मासत्ति कहेछे मूल –पुरिमेयरतित्थगराण मासकप्पो ठिउ विणिद्दि ठो, मज्झिमगाणजिणाण, अठियउ एस विन्नेउ ॥६६३॥ अर्थ – प्रथम अने चरम तीर्थंकरना साधुने मासकल्पे विहार करवो ए स्थितिकल्प नगवते कह्योछे एम न करे तो अनेक दोषनो सन्नव थायछे यडुक्तं पडिबंधो लहुअत्तं, न जणुवयारोन देसविन्नाण, नाणाराहणमेए, दोसा अहारपरकमि ॥ १ ॥ जो कदाचित् डुर्निक्षादि कने योगे सयमयोग क्षेत्रना अनावथकी ग्लानपणे योग्यनक्तादिकने अनावे वा ह्यवृते मासकल्पनकरीशके तोपण नावथकी सस्तारकादिक परावर्त्तने अवश्ये करवोज जोईये अने मध्यम बावीसजिननेवारे तो अठियउके० अस्थिति कल्प कह्ये अने अनवस्थित तो ए मासकल्प जाणवो तेह्ने रुजु सरलपणा थकीने अधिक रहेता पण पूर्वोक्त दोषनो असन्नवछे उक्तंच दोमासइमज्झिमगा, अछतिउ जाव पुव्वकोडीवि, विहरतीवासासुवि, अकद्दमे पाणरहिएय ॥१॥ निन्नपि मासकप्प, करति तणुयपि कारण पप्प, जिणकप्पियावि एव, एमेव महाविदेहम्मि॥ २॥६६३॥
अवतरण –पज्जोसवणाकप्पोत्ति ए वखाणेछे मूल – पज्जोसवणाकप्पो, चेव पुरिमे वरायनेएण, उक्कोसेयरनेउ, सो णवर होइ विन्नेउ ॥६६४॥ अर्थ – ईहा पज्जोसवणा शब्दनो अर्थ करेछे परिके० समस्त प्रकारे उपणाके० एकक्षेत्रे वासकरवो ते पर्युपणा तेने मलतो जे कल्प एटले उणोदरीनो करवो अने विगईनो त्याग करवो पीठफलक सस्तारक उच्चारादिकना मात्रा प्रमुखनो सग्रह करवो लोचनो करावबो नवा शिष्यनो अदिक्षवो वली प्रथम जे नस्म डगलादिक लीधेला होय तेनो त्याग करी नवानो ग्रहण करवो द्विगुणोवर्षा संबधी उपकरणनो धारण करवो नवा उपकरण नलेवा सक्रोश योजन क्षेत्रावग्रहथकी दूर नजवु इत्यादिक वर्षाकाल सबधी समाचारछे अनिवस्थितहुए पण केवल मासकल्पेज अनवस्थित नथाय ईहा चकार पदपूर्वाने अर्थे छे एवके० ए उक्तप्रकारे तेहिज देखाडेछे पुरिमेवरायके० पूर्वोत्तरादिनेदेकरीने अने आदि, अतिम अने मध्यम जिनना साधु तेह्ने विशेषे ईहा ए नावजे पहेला अने छेला ए वे जिनना वारे पर्युपणा कल्प अवस्थितछे अने बावीस जिनना साधुने अनवस्थितछे ईहावली विशेष देखाडेछे उक्कोसके० उत्कृष्टेतर जघन्य एटले उत्कृष्ट अने जघन्यने नेदे सके० तेपर्युपणाकल्प नवरके० केवल थायछे ते विन्नेउके० जाणवो ॥ ६६४ ॥
अवतरण – पूर्वोक्त वे नेद देखाडेछे मूल – चाउ म्मासुक्कोसो, सत्तरि राइदि

उ जहन्नोउ. थेराणजिणाणं पुण, नियमा उक्कोसउ चेव ॥ ६६५ ॥ अर्थः- चा उम्मासके० चारमहिनानो उत्कृष्ट पर्यूषणाकल्प जाणवो अने सत्तरिके० सीतेर रात्री अने दीवसनो जघन्य पर्युषणा कल्प थायछे. एमां प्रथम अने चरम जिन ना स्थविर कल्पिकने ए बे पर्युषणा कल्प थायछे तेमज ए बन्ने तीर्थंकरोना जि नकल्पिक साधुओने निश्चेथकी उत्कृष्टेज पर्युषणा कल्प थायछे. कारणके ते निर अपवादना सेवनाराछे तेमाटे तेने उत्कृष्टेज थायछे. ए अगोतेरमो द्वार समाप्त थयुं.

अवतरणः- चेइयत्ते एटले पांच चैत्यनी संख्यानो ओगणएसीमो द्वार कहे छे. मूलः- नत्ती मंगल चेइय, निस्सकडे अणिस्स चेइएवावि. सासय चेइय पंच म, मुवईठ्ठं जिनवरिंदेहिं ॥६६६ ॥ अर्थः- ईहां चैत्य शब्द सर्वपदोनी साथे जोड वो तेवारे एक भक्ति चैत्य बीजो मंगलचैत्य त्रीजो निश्राकृतचैत्य चोथो अनिश्रा कृतचैत्य पांचमो शास्वतचैत्य एरीते श्री जिनवरे उपदिष्ट एटले कह्याछे. ॥६६६॥

अवतरणः- पूर्वोक्त पांच चैत्य सूत्रकारज वखाणेछे. मूलः-गिहजिण पडिमा ए भत्तिचेइयं उत्तरंगघडियंमि, जिणबिंबे मंगल चेईयंति समयन्नुणोबिंति ॥६६७॥ अर्थः- गृहसंबंधिनी प्रतिमा यथोक्त लक्षण सहित त्रिकालपूजावंदनादिकने अर्थे करावियेछे तेने भक्ति चैत्य कहियें. तेमज बीजो उत्तरंगशब्दे घरना द्वार उपरजे तिर्छो काष्ट तेने उत्तरंग कहेछे त्यां श्री वीतरागनी प्रतिमां होय तेने मंगलचै त्य कहियें. एवी संज्ञा सिद्धांतना जाणनारे कहिछे. जेम मथुरानगरियें घर कीधा छता मंगल निमित्ते उत्तरंगे श्री पार्श्वनाथनी प्रतिमाकरे अन्यथा ते घर पडिजाय वली ए शास्त्रनी करेली स्तवनमांहे एम कह्यो छे.-जम्मि सिरिपासपडिमं, संतिक ए करेइपडिगिहदुवारे, अज्जावि जणोपुरित्तं, महुरमधन्नानपेछंति. ॥६६७॥

मूलः-निस्सकर्म्मं जंगछस्स संतियं तदियरं अनिस्सकर्म्मं, सिद्धाययणं च इमं, चे इयपणगंविणिद्दिठ्ठं॥६६८॥ अर्थः-त्रीजो निश्राकृत चैत्य तेने कहियें जे कोईक गछ संबंधी चैत्य ते जेना प्रतिष्टादि प्रयोजने तेहिज गछना जनो अधिकारी थाय प रंतु बीजो कोई प्रतिष्ठादिक करवा पामेनही. चोथो ए थकी इतरते अनिश्राकृत चै त्य जाणवो. ज्यां सर्वकोई प्रतिष्टा दीक्षा मालारोपणादिक कार्यकरे पांचमो सिद्धा यतन ते शाश्वतजिननी प्रतिमां जाणवी. इमंके० ए चैत्यनो पंचक विशेषेकरी कह्योछे.

अवतरणः- एज प्रकारांतरे कहेछे. मूलः- नीयाईसुरलोए, भत्तिकयाइं च भर हमाईहिं, निस्सानिस्सकयाई, मंगलकय मुत्तरंगंमि ॥ ६६९ ॥ अर्थः- नियाईके० नित्य शाश्वतिप्रतिमा जे देवलोकनेविषे उपलक्षणथी मेरुनीशिखर कूट तथा नं

द्वीश्वर रुचकादिक द्वीपोनेविषे छे ते शाश्वत चैत्य जाणवा अने भरतादिके जे क राव्या ते भक्ति चैत्य जाणवा अने निश्राकृत तथा अनिश्राकृत पूर्वोक्त रीतेज जा णवा अने मंगल चैत्य ते उत्तरंगनेविषे करेला जाणवा ॥ ६६९ ॥

मूलः— वारत्तयस्स पुत्तो, पडिमकासीयचेईएरम्मे, तछयथलीअहेसी, साहम्मिय चेइयतंतु ॥६७०॥ अर्थ —वारतकमुनिनापुत्रे स्नेहे करीने पोताना पितानी मूर्त्ति मुहपति तथा उघा प्रमुख सर्वपरिग्रह सहित रम्यचैत्यनेविषे करावी त्या दान शा लाथई ते थलीशब्दे साधर्मिक स्थली सिद्धात भाषाये कहिये ते साधर्म्मिक चैत्य जाणवो ए कथा एज ग्रंथनी टीकामा कहीछे ए उगणएसीमो द्वार समाप्त थयो

अवतरण'—पोछयपचगति एटले पाच प्रकारना पुस्तकनो एसीमो द्वार कहेछे मू ल —गंडी कछविमुठी सपुडफलए तहा छिवाडीअ, एयपोछयपणग, वरकाणमिणभवे तस्स॥६७१॥अर्थ —गंडी पुस्तक,कछपी पुस्तक,मुष्टी पुस्तक, सपुटफलग पुस्तक, छेदपा टी पुस्तक ए पाच पुस्तक कह्या ॥६७१॥ एहिज पुस्तक पचकनो वखाण करेछे

मूल —बाहिल्ल पुछएहि, गंडीपोछोउतुल्लगो दीहो,कछविअते तणुउ, मझे पिहुलो मुणेयवो ॥ ६७२ अर्थ — बाहुल्यपणे, पहोलपणे, अने जाडपणे सरिखो तुल्य होय ते गंडी पुस्तक जाणवो दीहोके० दीर्घपणे पण तुल्य जाणवो बीजोकछपी पुस्तकते अते एटले छेहडे पातलो अने वचाले पहोलो जाणवो ॥६७२॥

मूल — चउरंगुलदीहोवा, वट्टागिइमुट्ठिपुछगोअहवा, चउरंगुलदीहोचिय, चउर सो होइ विन्नेउ ॥६७३॥ अर्थ —त्रीजो चार अगुल लाबो अने वाटलें आकारें ते मुष्टीपुस्तक जाणवो अथवा चार अगुल लाबोज थाय अने चउरस थाय ॥६७३॥

मूल — सपुडगो डुगमाई, फलयावोछछिवाडिमित्ताहि, तणुपत्तूसियरूवो, होइ छिवाडी बुहा विति ॥६७४॥ अर्थ —चोथो सपुटफलग पुस्तक ते वे प्रमुख फलक जोडेथके थाय हवे पाचमो छिवाडिके० छेदपाटी पुस्तक कहेछे तनुके० जेना थो डा पाना होय तोपण तेटलें पाने करी ते उचो देखाय तेने छेदपाटीनामा पुस्तक बुहाबितिके० बुद्ध पडितो कहेछे ॥ ६७४ ॥

मूल — दीहोव हस्सोवा, जो पिहुलो होइ अप्पबाहल्लो, तम्मुणिय समयसार, छिवाडिपोछ भणतीह ॥ ६७५ ॥ अर्थ —दीर्घ अथवा ह्रस्व पहोलो होय अने जेह नो बाहुल्यपणो अल्प होय ते जेणे सिद्धातनो सार जाण्योछे एवा पुरुषो एने छिवाडी पुस्तक कहेछे इति गाथापचकार्थ ए एसीमो द्वार समाप्त थयु. ॥ ६७५ ॥

अवतरण — दडपचगति एटले पांचदडानो एक्यासीमो द्वार कहेछे मूल —

लठी तहा विलठी, दंमोय विदंमउंय नालीय, नणियं दंमयपणगं, वरकाणमिणंनवेत स्स ॥ ६७६ ॥ अर्थः- एकलठी, बीजोविलठी, त्रीजोदंम चोथोविदंम पांचमो नाली. ए पांच दांमाकह्याछे ॥६७६॥ तेनो वरकाण आवीरीते थाय छे.

मूलः- लठी आयपमाणा, विलठिचउरंगुलेण परिहीणे, दंमो बाहुपमाणो, विदंमउं करकमेत्ताउं ॥ ६७७ ॥ अर्थः- लठीपोताना शरीर प्रमाणे साढात्रणहाथ नी थाय छे अने लठी थकी बीजी विलठी ते चार आंगुल परिहीण के० उंछी थाय छे. दंमते बाहु प्रमाण स्कंध प्रदेश प्रमाण थाय विदंमते काखमात्र प्रमाणवाली.

मूलः- लठीए चउरंगुल, समूसीया दंमपंचगे नाली, नइपमुह जलुत्तारे, तीए थग्गिज्जए सलिलं ॥ ६७८ ॥ अर्थः-लठीथकी चारअंगुल समुछ्रित के० अधकीना ली थाय एटले त्रण हाथने शोल अंगुलनी थाय छे ते पांचदांमा मांहेली कहियें तेणेकरीने सलिलंके० नदी प्रमुख उतरता तेना पाणीनो उंमपणो जोवायछे.॥६७८॥

मूलः- बज्जइलठीए जवणि याविलठिए कड्डइदुवारं, घट्टिज्जंए उवस्सय, त यणं तेणाइ रक्कहा ॥ ६७९ ॥ अर्थः- नोजननी वेलाये सागारी प्रमुखना राख वाने अर्थे लाठीयेकरी तिरस करिणी एटले पडदो बांधीये अने विलठीयेकरी क डइ के० क्यांक प्रत्यंत ग्रामादिकनेविषे नोजन वखते उपाश्रयनो दुवार ते चोर कुतराप्रमुखनो अटकाव करवाने अर्थे घटिज्जं के० बंध करीयें अमकावियें.॥६७९॥

मूलः- उउबद्धंम्मिउ दंमो, विदंमउंथिप्पएव वरिसयाले, जंसोलहुउंनिज्जइ, क प्पं तरियउं जलजएण ॥ ६८० ॥ अर्थः- उउबद्धं के० ऋतुबद्धकाल एटले चो मासाविना आठमास कालमां नीक्कावेलाये द्विपद मनुष्यादि जे प्रद्वेषी होय ते अने चतुष्पद गाय घोडादिक तथा बहुपद शरनादिक तेना निवारणने अर्थे त था विहारकरतां अटवीमां व्याघ्र चोरादिकनो नय निवारणने अर्थे दांमो हथी यारछे माटे दांमोलेवो अने वरिस के०वर्षाऋतुमां चारमास कालसुधी विदंमक ली जे केमके ते न्हानोहोय तेथी वस्त्रमांहे जलके० अप्पकाय फरसे नही. ॥६८०॥

हवे ए थकी थता गुण अवगुण देखाडे छे. मूलः- विसमाइ वद्धमाइ, दसय पव्वाइ एगवन्नाइ, दंमेसुअपोल्लाइ, सुहाइ सेसाइ असुहाइ ॥ ६८१ ॥ अर्थः- वि षमतो एक त्रण पांच सांत ने नव कातली सीम वद्धमाइ के० उपराउपर वृद्धि ने पामतोथको महोटो दस पव्वाइके० दश पर्व एटले दश गांठसुधी एकीनो जोइयें अने दशथी उपरांत तो एकी पण संपदा करे अने बेकीपण संपदा करे ते कातली एकवर्णनी नली जाणवी. दांमानेविषे पहोलपणो न थाय पण नस्यो निघ्घोट जोइयें

ते शुनकारणी जाणवो अने ए थकी विपरीत लक्षण ते अशुन दायक थाय इहा उत्रनिर्युक्तनी गाथा कहे छे – एगपवं पसंसंति, कुपवाकजहकारिका, तिपवा लाभ सपन्ना, चउपवा मारणतिया ॥१॥ पचपवाउजालछी, पथेकलहनिवारणी, उपवा एय आयको, सत्तपवा निरामया ॥ २ ॥ अछपवाअसपत्ती, नवपवा जसकारिया, दस पवाउजालछी, तहिप सवसपया ॥३॥ इति गाथापट्कार्थ एक्यासीमो द्वारसमाप्त

अवतरण – तणपणगति एटले पाच तृणनो व्यासीमो द्वार कहे छे –मूल – तणपणग पुण नणिय, जिणेहि जियराग दोसमोहेहि, सालीवीहियकोद्दव रालय र ण्ठे तणाइच ॥ ६७२ ॥ अर्थ – राग, द्वेष, अने मोह जेणे जीत्या छे एवा जिने श्वरे तृणनु पचक आवीरीते कह्यु छे ते कहेछे एक साली कलमसाली प्रमुख बीजी व्रीहिसाली प्रमुख चावलादिकनी त्रीजी कोद्रव ते धाननोविशेष कोद्रवानो पलाल चोथी रालक ते कागुविशेष ते रालधाननो पलाल जाणवो पाचमी रण्ठे के० अरण्यना श्यामाक प्रमुख तृणविशेष कह्याछे ए व्यासीमो द्वार समाप्त ॥६७२॥

अवतरण – चम्मपचगति एटले चर्म पाचनो त्र्यासीमो द्वार कहे छे मूल – अय एल गावि महिसी, मिगाणमजिण च पचम होइ, तलिगा खल्लग वद्धे, कोसग कित्तीअ बीयतु ॥ ६७३ ॥ अर्थ – छालीनो चर्म, गाम्हरनोचर्म, गायनो चर्म, भे सनो चर्म, हरिणनो चर्म, ए पाचना अजिन के० चामडो होइके० थायछे अथ वा बीजा आदेशेकरी चर्म पचक प्रयोजनसहित कहेछे एना जे तलिगाके० तली या ते एक तलियो अने तेना अभावे बेहुतलानापण लीजे ते जेवारे रात्रे मार्ग न देखाय अथवा सथवारो मेली जाय तेवारे उजाडे जाता चोर श्वापदादिकना नयथी उतावला जता काटादिकथी पोतानो रक्षण करवाने अर्थे पगमा पहेरिये अथवा कोइ कोमल पगवालो होय ते चालवाने असमर्थ होय तो तेपण लीये बीजो खलग ते खासडा ते पगे व्याउघाय एटले वायुथी पग फाटी गया होय तो मार्गे जता तृणादिक डुलभ थाय वली अतिसुकुमाल पुरुषने सीयाले डुर्भन होय तो पहेरवाने अर्थे राखे त्रीजा वधेके० वाधरी ते चामडो त्रूटेला खासडा प्रमुखने साधवानणी कामआवे चोथो कोसग ए चर्ममय उपकरण विशेष छे ते कोइकना नख अथवा पगने काइ लागवाथी फाटी जाय तोते कोस आगलें अंगु ठेबाधिये अथवा नख प्रमुख राखवाने अर्थे दाबवाने काम आवे पांचमो कित्तीय लत्ति ते कोईक मार्गमा दावानलना नय थकी आडोकरवाने अर्थे धारणकराय छे अथवा पृथ्वी कायादिक सचित्तघणो थाय तेनी यतनाने अर्थे मार्गमा पाथ

रीने बेसीयें अथवा मार्गमां चोर लोकोये वस्त्र लेइ लीधा होय तो पहेरवामां प ण काम आवे एने कोइक कूति कहे छे ने कोइक नत्ति कहे छे एवा बे नाम छे. ए यतिजनयोग्य चर्मपंचक कह्युं.॥६७३॥ए त्र्यासीमो चर्मपंचकनुं द्वार समाप्त थयुं.

अवतरणः— दूसपंचगंति एटले वस्त्र पंचकनुं चोराशीमुं द्वार कहे छेः— मूलः— अप्पडिलेहिय दूसे, तूली उवहाणगं च नायव्वं ॥ गंडुवहाणा लिंगिणि मसूरए चेव पोत्तमए ॥ ६७४ ॥ अर्थः— दूष्यवस्त्र बे प्रकारनां छे. एक अप्रत्युपेक्ष्य अने बीजा दुःप्रत्युपेक्ष्य तेमां अप्रत्युपेक्ष एटले जेने मूलथी पडीलेइ शकीयेज नही ते अने दुःप्र त्युपेक्ष्य एटले जे कष्टे पडीलेइ शकीये ते जाणवा तेमां अप्रत्युपेक्ष्य वस्त्र पांच प्रकारना श छे. प्रथम रुथी भरेली तथा अर्कतूलादिके भरेली बिछाववा सारुं तलाइ अर्थात यनीयनो विशेष १ उपधानक एटले हंसरोमादिके करी भरेलुं उसीकुं २ गंडोप धानिका एटले उसीका उपर राखवानुं गालमसूरियुं ३ आलिंगिणी एटले गोडा अने कोणीने नीचे देवा सारुं होय ४ लुगडानुं अथवा चामडानुं होय ने तेमां चीथरां भरीमोडु सीवेलुं होय ते एवुं गोल आसन जेने चाकलो कहे छे ते. ५ ए पांच घणुं करीने वस्त्रमां थाय छे. ॥ ६७४ ॥

हवे बीजो दुःप्रत्युपेक्ष्य वस्त्र तेना पांच प्रकार छे ते कहेछेः— मूलः— पल्हवि कोयवि पावार नवयए तहय दाढिगालीय ॥ दुप्पडिलेहिय दूसे एयं बीयं भवे प णगं ॥ ६७५ ॥ अर्थः— पल्हवि १ कोयवि, २ प्रावारक, ३ नवतक, ४ अने द ढगाली ए दुःप्रत्युपेक्ष्यना पांच प्रकारछे. ॥ ६७५ ॥

अवतरणः—ए समस्त बोल पल्हवि प्रमुख सूत्रकार वखाणे छे. मूलः—पल्हवि हत्थुत्थरणं, कोयवउरूय पूरिउ पडिउ ॥ दढगालि धोय पोत्ती सेस पसि द्धाभवेज्जेया ॥६७६॥ अर्थः—पल्हवी शब्देकरीने हाथीनी पीठ उपर नाखवानो आथर जेने खरड वटी कहे छे. वली एना उपलक्षणथी थोडा रोमे भरेलो तथा बहु रोमे भरेलोहो य ते तथा उंटनो आथर पण ए पल्हवीमांज गणाय. १ कोयवी ए शब्देक रीने रुए भरेलुं वस्त्र जेने बूरटी कहे छे. वली तेमां शालजोडी तथा कमिथी उ त्पन्न थएलां वस्त्र पीतांबर विगेरे ते सौ बूरटीमां गणवां २ दृढगाली शब्दे करी ने दशीउ सहित ब्राह्मणने पेहेरवा योग्य वस्त्र ३ प्रावारक ४ अने नवतक ५ ए प्रसिद्ध छे तेमां प्रावारक एटले माणकी प्रमुख सलोम वस्त्र बीजा ग्रंथकारो एने मोटो कांबलो तथा परिछि एवुं कहेछे. अने नवतक एटले जीर्ण ५ ॥ ६७६ ॥

ए विषेनुंज्ञान थवा सारुं सूत्रकार तेनो पर्याय कहे छे. मूलः—खरमो तह बोरठी स

लोम पमत्ततहा हवइ जीए ॥ सदस वत्र पव्हवि पमुहाए मिमेउ पज्जाया ॥ ६७७ ॥ आ गाथानो पूर्वे गाथामा अर्थ कहेलो छे ॥ ६७७ ॥

अवतरण – पच अवग्गह नेयत्ति एटले पाच अवग्रहना नेदनु पचासीमुं द्वार कहेछे मूल – देविद राय गिहवइ । सागरि साहम्मि उग्गहे पंच । अणुजाणा विय साहूण कप्पए सव्वया वसिउं ॥ ६७८ ॥ अर्थ – देवेंद्र, राजा, गृहपति, सागरिक, अने साधर्मिक, ए पांच सबंधे पाच अवग्रह छे ए माटे ए पांचेनी अणुजाणावियके॰ आज्ञा लेइने साधुए सदावास करवो ॥६७८॥

अवतरण –एनो स्पष्ट अर्थ सूत्रकारज कहेछे मूल –अणुजाणावेयव्वो जईहि दाहिणदिसाहि वो इदो॥नरहमि नरहराया ज सो ठरकममहिनाहो ॥६७९॥ अर्थ – दक्षिण दिशानो धणी सौधर्मेंद्र तेनी नरत क्षेत्रना यतिए आज्ञा लेवी ने पछी त्या वास करवो तेम ऐरवत क्षेत्रना यतिए ईशानेंद्रनी आज्ञा लेवी वली नरत क्षेत्रनो धणी चक्रवर्ती ठखमनो नायक नरत राजा तेनो अवग्रह लेवो ॥६७९॥

अवतरण –गहवाइ इत्यादि वखाणेछे मूल –तह गहवई विदेसस्स नायगो साग रायत्ति सेज्जावई॥साहम्मिउअ सूरी जमि पुरे विहियचरिसालो ॥६९०॥ तप्पडिबद्ध त जाव दोहि मासे अउ जईण सया॥अणणुन्नाए पचहिवि उग्गहे कप्पइ न ग उं ॥ ६९१ ॥ अर्थ – गृहपति एटले देशमंडलनो नायक तेना अवग्रहनेविषे व सनारा साधुए तेनी आज्ञा लेवी सागारी एटले शय्या वस्तिदान इतर ते स य्यातर घरनो धणी तेना घरनेविषे रहेवासारु पण यतिए आज्ञा मागवी साध र्म्मिक एटले सूरि आचार्य तेओना उपलक्षणथी उपाध्यायादिक ते जे नगरमा व र्षाकलुमा चतुर्मास वास करे ते नगरनी पासे पांच कोशपर्यंत ते आचार्यादिकनो प्रतिबद्ध छता ते क्षेत्रनो तेणे पहेलो अवग्रह लीधोछे तोत्या तेनो अवग्रह लेवो ए प्रमाणे यतिने सदा आज्ञा माग्याविना पाचे अवग्रहनेविषे रहेवु कल्पे न ही इहा पेहेलो पेहेलो अवग्रह बाधित जाणवो जेम राजावग्रहे करीने देवेंद्रा वग्रह बाधित थायछे कारणके राजावग्रहमाराजानी आज्ञाज प्राधान्यछे ए प्रमाणे आगलनावना करवी ॥ ६९० ॥ ६९१ ॥ ए पचासीमु द्वार समाप्त थयु

अवतरण – परीसहत्ति एटले बावीस परिसहनु छासीमुं द्वार कहेछे मूल – खुहा पिवासा सीउण्हं दसा चेला रइ छित्रि॥चरिया निसीहिआ सेज्जा अक्कोस वह जायणा ॥ ६९२ ॥ अर्थ – परि एटले समस्त प्रकारे जिन मार्ग नहि मूकवा सारु अने निर्जरासारु जे सहन करवु पडे ते परिसह कहिये तेमा एक दर्शन परि

सह अने बीजी प्रज्ञा परिसह. ए बे मार्ग नमूकवाने अर्थेछे अने निर्जरार्थे वीस प रिसह छे. तेना नाम क्षुधा १ पिपासा २ शीत ३ उष्ण ४ दंसा ५ अचेला ६ रति ७ स्त्री ८ चर्या ए नैषेधकी १० शय्या ११ आक्रोश १२ वध १३ याचना १४ अ लाभ १५ रोग १६ तृणस्पर्श १७ मल १८ सत्कार १ए प्रज्ञा २० अज्ञान २१ अने सम्यक्त २२ ए बावीस परिसहनो यथाक्रमे संक्षेप अर्थ कहेछे.

१ तेमां क्षुधाथी उत्पन्न थनारी वेदना जे समस्त वेदनाथी अधिक आंतरमां अने पेटनी बालनार तेने आगमोक्तप्रमाणे सहन करतां अनेषणीयने परिहारे उपशमावतां क्षुधा परीसह. जीत्यो जायछे पण अन्यथा जीताय नही ए क्षुधा स मस्त परीसहोमां सहन करवो बहुदोहलो छे माटे सहुथी श्रेष्ट गणीने प्रथम कह्योछे.

२ क्षुधापीडा मटाववा सारुं उंचानीचा घरोनेविषे विहार करवाना श्रमे तरस उत्पन्न थाय. माटे बीजो पीपासापरीसह ते तरसे करी अति आकुलित थयो छतो पण शीत ल जलादिनी प्रार्थना नही करतां तृषा सहन करे ते पिपासा परिसह जाणवो. ए परिसह बहु करण छे इहां जे यतिएषणीयने अभावे समग्र अनेषणीय परिहरता प्रा णिमात्र उपर चित्तमां दया आणीने तृषा सहन करे तेणे पिपासापरिसह जीत्यो.

३ एम क्षुधा तथा तृषापीडितने शीतपणु थाय माटे त्रीजो शीतपरीसह ते एमः—शीतकालनेविषे सबल टाढ पडे ते समय गृहादिकेरहित अल्प जीर्णवस्त्र धारण करनारा यतिए आगमोक्त विधिए पोताना कल्पनीज गवेषणा करवी. अतिशी ते पीडित थाय तो पण अग्नि प्रदीप्त करी तेणे तापवुं नही तेमज बीजा ए प्रदीप्त करे ला अग्नीनुं पण सेवन करवुं नही एवी रीतिए रहेवाथी शीतपरिसहनो जय कर्यो.

४ उष्णपरिसह एटले उष्णऋतु ए शीतऋतुनो विपक्षीछे तेमाटे चोथो उष्णपरीसह ते एम उष्णकालनेविषे तप्तशिलाये सूर्यनुंप्रतिबिंब माथे आवे एवा मध्यान्ह समये बेसी आतपना थयेथके पण छत्रीनी के लुगडानी छाया वांछे न ही. वींजणाप्रमुखना वायुने अणवांछतो अने स्नानविलेपनादिवर्जतो थको उष्ण परिसह सहे ते उष्णपरिसहनो जय जाणवो.

५ उष्ण पछी वर्षाकाल आवे ते समये डांस मसा मछरादिक थाय ते सारू उष्ण प छी डंश परिसह पांचमो ते डंशादि जुं माकण शूल हलादि क्षुद्र जंतु तेओ जेम श त्रुओ संग्राममां बाणनो प्रहार करे तेवो डंक मारे परंतु एवा तेओना उपद्रवथी ते गाम तजीने जाय नही अथवा तेना परिहारने सारु धूम्र तथा वीजणा प्रमु

खनी वांछना करे नही ते मासादिक जंतुउ पोतानुं लोही पीये तो पण तेनाउपर प्रद्वेष करे नही तेनुं निवारण करे नही एरीते मंस परिसहनो जय थाय

६ मांसे परानव पाम्योथको पण वस्त्र वांछे नही तेथी छठी चैल एटले वस्त्र तेनो अनाव ते अचेल जिनकल्पी तथा स्थविरकल्पी ए बंनेने अचेल कहेछे फाटेलु, अल्पमूलनु अने जुनु ते पण अचेल ए अचेलनो परीसह ते अचेल परीसह ते एम के पोतानु फाटेलुं वस्त्र जोइ एम न जाणे के आ वस्त्र फाटेलुंछे तेथी आज ने काले कोइ नवा वस्त्रनो आपनार सुजतो नथी तो हवे केम करशु, एवीरीते अतिदीन नाव मनमा न आणे अथवा आ वस्त्र उतारीने बीजा नवां वस्त्र पेहेरीशु एवीरीते नचितवे ते अचेल परीसहनो जय जाणवो.

७ अचेल ते अप्रतिबद्ध विहारी छता तेने शीतादिकना संनवे करी अरति उपजे ते अरति परिसह जे रमण करवु ते रति अने सयमनेविपे जे धृति तेनाथी विपरीत ते अरति तेनो परिसह ते अरतिपरिसह विहार करता यतिने मनमां अरति उपजे तो धर्मनेविपेज रत थवु क्षांत्यादिक धर्मध्यावबु एरीते अरतिपरीसहने सहन करे ते अरतिपरिसह जय जाणवो

८ संयममा अरति उत्पन्न थाय एटले स्त्री निमत्रि ते तेनी अनिलाषा करे ते सारु हवे स्त्रीपरीसह कहेछे ते एम के स्त्री दीठी थकी तेने रागनो हेतु जाणी, तेनी गति, इगित, आकार, विलोक इत्यादिक पण रागना निबंध जाणी अग, प्रत्यंग थान, हसित ललित, विभ्रम विलासादि अणचितवतो अने ते स्त्री दीठी छतां काम बुद्धिए तेनी नणी दृष्टि साथे दृष्टी मेलवे नही ए स्त्रीपरीसहनो जय जाणवो

ए एकस्थले रेहेता मदस्तवने स्त्रीउपर अनुराग थाय ते सारु एक गामे न रहे ते माटे स्त्री परीसह पछी चर्यापरीसह एटले चालिये ते एमके आलस रहित थइने ग्राम, नगर कुलादिकोनेविपे विहारनो करवो ते इव्यथी चर्या अने जो एकगामे रहेता पण अप्रतिबद्ध ममतारहितपणो आचरवो ते नावथी चर्या एवो प्रतिमास कल्पे विहार करे ते चर्यापरीसह जय जाणवो

१० जेम ग्रामादिकनेविपे अप्रतिबद्ध चर्या करवी तेम देहादिकने विपे अप्रतिबद्ध स्वाध्याय सारु नैपिधिकी करवी तेमाटे चर्या पछी नैपिधिकीनो परीसह जे निपेधियें तेनेनिपेध कहिये ते एक पापकर्मनो बीजो गमनागमननो तेहिज छे प्रयोजन जेनो तेने निपेधकी कहिये इहा निपेधकी शब्द शून्य घर श्मसानादिक स्वाध्याय नूमिका तेनो परिसह ते निपेधकी परीसह कोइ ठेकाणे निपद्या परीसह

सह कहिये. मल शरीरे घणो होय ते उष्णकालना तापने संयोगें प्रसेवाथी नी जाईने तेमज डुर्गंधे गंधाय ते डुर्गंध दूर करवा सारु स्नान वांछेनही वली ए थकी क्यारे बूटीस एम पण चिंतवे नही ते मलपरीसह जय जाणवो.

१ए मलव्याप्त पुरुष अनेरा कोइ पवित्रनो सत्कार थतो देखी पोतेपण कोइ क सत्कारादिकनी वांछाकरें तेमाटे मलपरीसहनी पछी सत्कार परीसह कहे छे. ते आवीरीते छे. अनेरा कोइये स्तवन नमन चरणस्पर्शन सामोउनो थावो आसन दान महोटा राजादिके निमंत्रणादिकनो करवो एवो सत्कार पोताने थतो देखी मनमां उत्कर्ष आणे नही अने सत्कार न करवाथी द्वेष पण आणे नही ते सत्कार परीसह जाणवो.

२० क्षुधापरीसहना जयथी प्रज्ञाने बहुल्यपणे गर्व नकरवो तेमज प्रज्ञाने अ नावे खेदपण न करवो तेथी ते प्रज्ञापरीसह ते आवीरीते छे. जेणे करी वस्तुनो तत्व प्रकर्षे करी जाणीये ते प्रज्ञा तेनो जे परीसह ते प्रज्ञापरीसह प्रज्ञावंत पुरु ष घणाश्रुतनो जाणछता में नवांतरने विषे रुडीरीते ज्ञान आराधन कस्यो छे तेथी हुं मनुष्य छतापण समस्त जाणुंछुं सर्वेना पूछेलां प्रश्नोनो उत्तर आपुछुं एवो गर्व नकरे अने प्रज्ञाने अनावें मनमां उद्वेगपण नकरे हुं मूर्खछुं कांइज जाणतो नथी ते थी सहुकोइ मने परानव करे छे पूछ्या थका जीवादिक इव्यना नाम पण जाणुं नही अर्थात् मने काइज आवडतुं नथी इत्यादिक चिंतवना करे नही परंतु पूर्वक्त तकर्मनो स्वरूपज चिंतवे तो परीसह पीडे नही ते प्रज्ञापरीसह जाणवो.

२१ प्रज्ञानीपरे अज्ञानपण सहन करवो माटे प्रज्ञानी पछी अज्ञानपरीसह जाणवो. वस्तुनो तत्व ते श्रुतज्ञाने जणाय छे तेनो अनाव ते अज्ञानपरिसह जाणवो ते आवीरीते छे. ते यति मनमां एम न जाणे के में सर्व अविरतपणो त्यागीने व्रतिपणो अंगीकार कस्यो छे तोपण कांइ जाणतो नथी तेमज में नइ महानइादिक तप पमिवज्या तथा उपधान जे सिद्धांतादिकमां कहेला आंबिलप्रमुख मासिकादिक प्रतिमांकरी एवीरीते क्रियायें हुं चालुछुं तो पण सारो नगारो कांइ जा णुनही अने आगममां तो एम कह्युं छे के एगंजाणइ सोसव्वंजाणइ एवा वचनथ की पूरो नजाणु अने फोकट ज्ञान गर्वकरुंछुं इत्यादिक चिंतवेनही. इहां प्रज्ञा अने अज्ञाननो ए विशेषछे के प्रज्ञा परीसह अनेरो पूछे तेवारे थाय अने अज्ञा न तो मत्यादिक ज्ञान महारामां पूरणनथी एम विचारे अथवा प्रज्ञा ते शास्त्रनो स्फुरवो अने अज्ञान ते त्रिकाल विषयिक वस्तुना अजाणपणाने कहेछे.

२२ अज्ञान थकी दर्शननेविषे शंकाथाय तेथी हवे बावीसमो सम्यकत्व परी सह कहेछे तेनो स्वरूप आवुंछे के सम्यकत्व ते सम्यक् दर्शनो पुरुष क्रियावादी प्रमुख ना विचित्र मतिउने सांजलवेकरी किंचित्मात्र चूकेनही अने उत्तराध्ययनमा क ह्युछे के नत्थिनूणपरेलोए, इढीवाचित्तवस्सिणो, आडुवा वचिउमित्ति, ईईनिक्कुनचित ए ॥ १ ॥ व्याख्या – नवांतरनेअर्थे तेनही अथवा तपश्वीनी आमोसही प्रमुख रूधी तेमज पगना रजेकरी रोगनो एकक्षणेकमा उपशम करवो तथा तृणने खेचवे करी कामित वस्तुनुदेवु तेमज शाढाबार क्रोम धननी वृष्टी थवाने अर्थे तथा क्रो ध उपने पाषाणनी वृष्टी करवाने अर्थे पणनही अथवा लोच उपवासादिक कष्टे करी वचूलुं एवो निक्कुचितवे नही वली अनूजिणा अडजिणा, अडुवाविनविस्स ई, मुसते एव माहसु, ईईनिक्कुनचितए ॥ २ ॥ एवी चितवणाकरीने दूषण नलगा डे एरीते ए बावीस परीसहनो जयकरे इति गाथार्थ. ॥ ६९३ ॥

अवतरण'– कयोपरीसह कयाकर्मनी प्रकृतिथी उत्पन्न थायछे ते त्रण गाथाये करी कहेछे मूल – दंसणमोहेदसण, परीसहोपन्ननाणपढममि, चरमे लाजपरीसह सत्तेव चरित्तमोहमि ॥६९४ ॥ अक्कोस अरईइत्थी, निसीयाचेल जायणा चेव, स क्कारपुरक्कारे, एक्कारसवेयणिज्जंमि ॥६९५॥ पचेव आणुपुव्वी, चरिया सेज्जा तहेव ज लेय, वह रोग तणफासा, सेसेसु नत्थिअवियारो ॥६९६ ॥ अर्थ – मोहनीयना बे नेदछे एक दर्शन मोहनी बीजो चारित्र मोहनी त्या दर्शन मोहनीय मिथ्या त्वादिक त्रिकना उदयथकी सम्यकत्व परीसहनो सद्भाव थायछे तेमज प्रज्ञापरीस ह अने अज्ञानपरीसह ते प्रथम ज्ञानावरणीयना उदयथीथाय अने चरमके० छे लो लाजांतराय तेना उदयथी अलाज परीसहथाय हवे सात परीसह चारित्र मोहनीयना उदयथी थायछे ते आवीरीते प्रथम क्रोधना उदयथी आक्रोश प रीसह थायछे बीजो अरति मोहनीयना उदयथी अरतिपरिसह थायछे त्रीजो पुरुषवेदना उदयथी स्त्रीपरीसह थायछे चोथो नयमोहनीयना उदयथी निषिधि कीपरिसह थायछे पाचमी जुगुप्साना उदयथी अचेलकपरीसह थायछे- छठी मानना उदयथी याचनापरिसह थाय छे सातमी लोन मोहनीयना उदयथी सत्कार पुरस्कार परीसह थायछे हवे इग्यार परीसह वेदनीय कर्मना उदयथी थायछे ते कहेछे तेमा अनुक्रमे क्षुधादिक पाच तथा चर्या सज्या अने वली आ ठमी मल नवमी वध दशमी राग ईग्यारमी तृणस्पर्श ए इग्यारपरीसह वेदनी यना उदयथी कही शेषकर्मनेविषे परिसहनो अवतार नथी॥६९४॥६९५॥६९६॥

मित दलिक थकी असंख्यात गुणो संक्रमावे अने आवलिकागत तो स्तिवुक संक्रमेक री सम्यक्त्वने विषे प्रक्षेपे एरीते मिथ्यात्व खपाव्या पछी अंतरमुहूर्तेकरी सम्यक् मि थ्यात्व ते एवाज अनुक्रमे सम्यक्त्वने विषे प्रक्षेपे तेवार पछी सम्यक्मिथ्यात्व पण खपावे. हवे वली सम्यक्त्व अपवर्तवा एवीरीते लागो के जेवीरीतें अंतरमुहूर्त्तें तद थ्यंत मुहुर्त्तमात्र स्थितिक थयो ते हवे अनुक्रमे वेदतो थको समय अधिक एक आवली शेष थयो तेवार पछी अनंतर समये तेनी उदीरणानो छेद थयो ज्यांसुधी चरम समय त्यांसुधी केवल विपाकानुभवे वेदीए.

पछी अनंतर समये क्षायिकसम्यकदृष्टी थाय. जो बद्धायुष्क क्षपकश्रेणी करवा मांडे तो अनंतानुबंधीना क्षय, पछी मरणने संभवे पाछो पडीवजे तो कदाचित् मिथ्यात्वना उदयथकी वली अनंतानुबंधियाने पुष्टीपणे पमाडे. कारणके अनंता नु बंधियानो बीजभूत मिथ्यात्व हजी विणस्योनथी तेमाटे.

अने जे क्षीण मिथ्यादर्शनी ते पुष्टीपणे अनंतानुबंधीने मिथ्यात्वबीजना अभावथ की करेनही अने क्षीणसप्तक ते अप्रतिपतित परिणामे देवताने विषे अवश्य उपजे अने प्रतिपतित परिणामि ते तो जेवो परिणामि तेवा परिणामने अनुसारे ना नाप्रकारनी गतिमांहे उपजे. तथा बद्धायुषपण जे तेवारेंज काल न करे तो पण सप्तकक्षीण थयोथको निश्चेथीरहे पण चारित्र मोहनीय क्षपाववाने अर्थे यत्नकरे.

इहां शिष्य प्रश्न करेछे के गत्यंतरने विषे जातो क्षीणसप्तक केटलेभवे मोक्ष जाय तेनेगुरु उत्तर कहेछे के त्रीजे अथवा चोथे भवे मोक्ष जाय तेमां जो देव अथवा नरकगतियें जाय तो ते देव अथवा नारकीनो भव विचालेकरी त्रीजे भ वेज मोक्ष जाय अने जे तिर्यंच अथवा मनुष्यमां उपजे ते तो अवश्य असंख्या त वर्षआयुष्यवालामां उपजे पण संख्यातावर्ष आयुष्य वालामां न उपजे. पछी त्यांथी देवगतिपामि फरी मनुष्यमां आवी मोक्ष जाय एरीते चारभव पणथायछे.

हवे सप्तक क्षयवालो पूर्वबद्धायुष्क एवोजे होय ते तेवारेज कालकरी मरण पामिने वैमानिकनेविषे उपजे जे बद्धायुष्क ते चारित्र मोहनीय उपशमाववाने अर्थे उद्यमकरे पण शेष भवने विषे बद्धायुष्क होय तो नकरे.

इहां वली शिष्यपुछेछे के दर्शन त्रिक क्षयगयो तो ए सम्यक दृष्टी किंवा अस म्यकदृष्टी जाणवो तेवारे गुरु कहेछे के सम्यकदृष्टीतो तहारा केवाथी सम्यकदर्श नने अभावेपण सम्यकदृष्टी पणो थयो एम न कहेवो ईहांतो जेहनो मईणो क ढयो होय एवा कोद्रवा ते समान गयोछे जेनाथकी मिथ्यात्वनोभाव एवा मिथ्या

त्वना पुजलरूप जेछे ते इहां सम्यकदर्शन क्षयेपणे गयाछे परतु जे आत्माना परिणाम स्वनाव तत्वार्थश्रद्धान लक्षण सम्यकदर्शन ते गयोनथी अने ते तो अति शुद्ध थायछे अभ्रपटलने अनावे मनुष्यदृष्टी तेनीपरे महाशुद्धतर स्वरूप थाय.

हवे जे अबद्धायुष्क क्षपकश्रेणी आरंने तो सप्तक क्षयकीयेछते निश्चेथकी अनुपरत परिणामिथको चारित्रमोहनीय खपाववानणी उद्यमकरे अने ते चारित्र मोहनीय खपववाने अर्थे यथाप्रवृत्यादि त्रण करण करे ते आवीरीते के यथा प्रवृत्तकरण अप्रमत्तगुणगाणे तथा अपूर्वकरण अपूर्वकरण गुणगाणे अने अनिवृत्तिकरण ते अनिवृत्तिबादर सपराय गुणगाणे करे त्यां अपूर्वकरणनेविषे स्थितिघातादिके करीने अप्रत्याख्याना वरणचतुष्क अने प्रत्याख्यानावरण चतुष्क ए आठ तेकेवीरीते खपावेछे जेम अनीवृत्तिकरण कालना प्रथम समयेज ते कषायाष्टक पल्योपमा सख्येय नाग मात्र स्थितिकथयो वली एज अनीवृत्तिकरण कालनो असख्यातमो नाग गयेछते थीणधीनो त्रिक, नरकगति, नरकानुपूर्वी, तिर्यग्गति, तिर्यगानुपूर्वि एकेंद्रिय, बेंद्रिय, तेंद्रिय, अने चउरिंद्रियनी जाति स्थावर, आतप, उद्योत, सूक्ष्म, साधारण, ए सोलप्रकृतिनी उद्वलना सक्रमेकरी उद्वलताथकां पल्योपमासख्येय नाग मात्र स्थितिथई तेवारपछी वध्यमान प्रकृतिमाहे ते सोलप्रकृति गुण सक्रमे ते समय समय घालतीछति समस्तप्रकारे क्षीणथाय

ईहां सूत्रकारनो ए अनिप्रायछे के कषायनो अष्टक प्रथम खपाववा माफयोछे तेपण हजीसुधी क्षीण थयो नथी अने विचाले पूर्वोक्त सोलप्रकृतिखपावी पछी ते पण आठकषाय अतरमुहूर्त्ते खपावे अने बीजा आचार्य एम कहेछे के सोल प्रकृतिज प्रथम खपाववामांडे अने विचाले आठकषाय खपावी पछी सोलप्रकृति खपावे तेवारपछी अतरमुहूर्त्ते नवनोकषाय अने चार सज्वलननो अतरकरणकरे ते अतर करण करीने नपुसकवेदना दलिक उपरली स्थितिगत उद्वलना विधेकरी खपाववामांडे तेपण अतरमुहूर्त्ते पल्योपमासख्येयनागमात्र थया तेवार पछी वध्यमान प्रकृतिने विषे गुण सक्रमे ते दलिक प्रक्षेपे एम प्रक्षेपतां अतरमुहूर्त्ते समस्त नीचली स्थितिना दलिक क्षीण थया

जे नपुसकवेदे क्षपकश्रेणी करवामांडे तो अनुनवतो ते क्षपावे अन्यथा प्रकार आवलिका मात्र ते थाय ते लेई वली वेद्यमान प्रकृतिमाहे स्तिबुकसक्रमें सक्रमावे एटले करी नपुसकवेद खपावे पछी एवाज अनुक्रमे स्त्रीवेद खपावे तेवारपछी छ नोकषाय समकाले खपाववामांडे अने तेवारपछी तेनी उपरली स्थितिगत

जेदलिकछे ते पुरुषवेदमांहे संक्रमावे नही किंतु संज्वलन क्रोधने विषेज संक्रमावे एम ए सर्व पूर्वोक्त विधेकरी खपावताथका अंतरमुहूर्त्त सर्वथा प्रकारे क्षीण थया हवे तेहिज समये वेदनो बंध उदय उदीरणानो विच्छेद अने समयोन बे आवलिकानेविषे एटलो बद्ध मूकी शेषनो पण क्षय थयो तेवारे ए अवेदकथयो क्रोध वेदतांथकाने एना त्रणविभाग होय तेनानाम अश्वकर्णकरणाद्धा, किट्टिकरणाद्धा, किट्टिवेदनाद्धा तेना स्वरूप ईहां शास्त्रांतरोक्त भावे देखाडीयेछे.

घोडाना कर्णनीपरे जे न्हाना न्हाना कर्मनापुञ्ज तेहना न्हाना न्हाना खंभ करे जे थकी कालविशेषने विषे ते अश्वकर्ण करणाद्धा कहिये ते कर्मना दलिक रससहित कूटी कूटीने किट्टीनीपरें अति न्हानाकरे तेने किट्टिकरणाद्धा कहिये. पछी किट्टीकरी तेने वेदे ते किट्टीवेदनाद्धा कहियें.

त्यां अश्वकर्ण करणाद्धायें वर्त्तमानछतो समय समयनेविषे चार संज्वलन कषायना अंतरकरण थकी उपरली स्थितिनेविषे अनंता अपूर्व स्पर्द्धककरे ते स्पर्द्धक कोने कहिये ते कहेछे. इहां जे अनंतानंत परमाणुयें नीपनाछे एवाजे स्कंध ते जीव कर्मपणे ग्रहण करे त्यांजे एकेका स्कंधनेविषे सर्व जघन्य रस परमाणुआछे तेनो रसपण केवलीनी बुद्धियें सर्वजीवने अनंतगुण रस भाग आपे अनेरोते रसभाग एकेअधिक अनेरोवली बेहुए अधिक एम एकोत्तरवृद्धे त्यांसुधी जाणवो ज्यांसुधि अनेरो परमाणुउं अभव्यथकी अनंतगुणा अने सिद्ध थकी पण अनंतमें भागें अधिक रसभागथे त्यां जघन्यरसे जेकोई परमाणुआछे तेनो समुदाय समान जातियपणा लगीने एक वर्गणायेंज कहिये एम अनेराजे एकाधिक रसभाग सहित तेनो समुदाय तेनी बीजी वर्गणा जाणवी अनेरा वली द्व्यधिक रस भाग युक्त तेनो समुदाय तेनी त्रीजी वर्गणा एम एरीते एकोत्तर रसभागवृद्धि परमाणुआनो समुदायरूप जे वर्गणा ते सिद्धथकी अनंतमाभाग समान अभव्यथकी अनंत गुणी कहेवी अने एनो समुदाय ते स्पर्द्धक कहियें एटले माहोमाहे स्पर्द्धाकरे ते माटे स्पर्द्धक कहेवायछे एम उत्तरोत्तर वृद्धकरी परमाणुआनी वर्गणा जाणवी. इहां स्पर्द्धक एटला वास्ते छे के एथकी एकोत्तरें अधिकि निरंतर वृद्धे वधतो रस न लाभे किंतु सर्व जीवथकी अनंतगुण जे रसभाग तेथकी तेहिज अनुक्रमे बीजो स्पर्द्धक मांमीयें एमज त्रीजो स्पर्द्धक एम ज्यांसुधी अनंता स्पर्द्धक थाय त्यांसुधी.

हवे एनाथकीज पहेली वर्गणा आदेदेईने विशुद्धिना जे प्रकर्ष तेना वशथकी अनंतगुण हीन रसकरीने पहेला नीपरे स्पर्द्धककरे एवा स्पर्द्धक पहेला कोईवारे

कोड्ये कह्यानथी तेथी तेने अपूर्व कहिये एणे अश्वकरण करणाद्धा पुरीकीधी करणाद्धानेविषे वर्त्तमान थको पुरुषवेद समयोन आवलिका द्वयें क्रोधनेविषे गुण संक्रमेकरी संक्रमावतो चरम समये जीव सक्रमेकरी सर्व सक्रमावे ते वारे पुरुषवेद क्षीण थाय एरीते अश्वकरणकरणाद्धा सपूर्ण थइ अने किट्टीकरणाद्धाये वर्त्तमान थको चारसज्वलननी कषायना उपरली स्थितिना जे दलिक तेनी किट्टीकरे किट्टीनोस्वरुप कहेछे जे पूर्वस्पर्द्धक अने अपूर्वस्पर्द्धक थकी प्रथमादि वर्गणालेइ विशुद्धिप्रकर्षना वशथकी अत्यत हीनरस करीने तेने एकोत्तरवृद्धि त्यागे वणे अंतराले करीने स्थापवो तेआवीरीते ज्या ते वर्गणाना असत्कल्पनाये रसना जे अनुभाग तेहनो शत एकोत्तरादिक जे हतो तेहीज वर्गणानी विशुद्धिना वशथकी रसना अनुभाग दशक अथवा पनर तेनो जे स्थापन करवो तेने किट्टी कहिये. अने ए किट्टी परमार्थे अनति छतापण स्थूलजाति भेदआश्री वारनी कल्पना करियें ते एकेक कषायनी पहेली बीजी ने त्रीजी एम त्रण त्रण किटी करे एम जे क्रोधे क्षपकश्रेणी पडीवजे तेने जाणवो

जेवारे माने पडिवजे तेवारे उद्वलन विधि करीने क्रोधे खपावे छते शेष त्रण कषायने तेनी पूर्वक्रमे नवकिट्टीकरे अने जो मायाये पडीवजे तो क्रोध मान ए बेहुनी उद्वलनाविधे क्षपणाकीधीछति शेष बे कषायनी पूर्वअनुक्रमे छ किट्टीकरे अने जे लोभे पडिवजे ते उद्वलनाविधे क्रोधादिक त्रण कषाय खपावे छते एक लोभनी त्रण किट्टीकरे ए किट्टी करवानी विधिकही

हवे किट्टीकरणद्धा त्रणे पूरणथइछते क्रोधे श्रेणी पडिवज्योथको क्रोधना पहेली किट्टी सबधी जे दलिक बीजी स्थितिगतछे ते आकर्षिने प्रथम स्थितियेकरे अने वेदेपण त्यांसुधी के ज्यासुधि समये अधिक आवलिका मात्र शेपरहे त्यांसी मवेदे तेवारपछी बीजा समयनेविषे बीजी किट्टीना दलिक बीजी स्थितिगत आकर्षिने प्रथम स्थितियेकरे अने वेदे पण तासीम जासीम समय अधिक आवलिका मात्र शेपरहे तासीमवेदे तेवारपछी त्रीजी किट्टीना दलिक द्वितीयस्थितिगत आकर्षिने प्रथम स्थितियेकरे अने वेदेपण त्यासुधी ज्यासुधी समयाधिक आवलिकामात्रशेप

शेष त्रण किट्टी वेदना अद्धानेविषे उपरली स्थितिगत दलिक गुणसक्रम पणे समय समयने विषे असख्येय गुण वृद्धिलक्षणे सज्वलन मान माहे प्रक्षेपे अने त्रीजीकिट्टी वेदनाद्धा तेना चरम समयनेविषे सज्वलनना क्रोधनो बध उद

य उदीरणाने समकाले विछेदे अने सत्तापण एक समयोन आवलिकाद्विके क री बद्ध एवो मूकी तेने अनेरोनही सर्व माननेविषे प्रक्षेप्यो.

तेवारपछी माननी प्रथम किट्टी तेना दलिक बीजी स्थितिगत आकर्षि प्रथम स्थितियें करे अने वेदेपण तांसीम जांसीम अंतरमुहूर्त एम क्रोधनोपण बंधादिक व्यवछिन्न थयेथके तेना दलिक समयोन बे आवलिकाये माननेविषे गुण संक्रमे संक्रमावतो थको चरम समय सर्व संक्रमावी माननीपण पहेली किट्टीनादलिक पहेली स्थितिनेविषे कीधाछे तेवेदता समयाधिक आवलिका शेषथाय तेवारपछी माननी बीजी किट्टीना दलिक बीजी स्थितिगत आकर्षि प्रथम स्थितियेंकरी वेदे ते जांसीम समयाधिक आवलिकामात्र शेषरहे त्यांसुधिवेदे पछी त्रीजीकिट्टीना द लिक बीजी स्थितिगत आकर्षि प्रथम स्थितिगत करी वेदे समयाधिक आवलिका मात्र शेषरहे त्यांसुधीवेदे अने तेहिज समये मानना बंधउदय उदीरणानो समकाले विछेदथाय अने सत्कर्मपणे तेने समयोन आवलिका द्विकबंधेज. शेषतेक्रोधनीपरे जाणवो. जेम त्यां क्रोध माननेविषे प्रक्षेपी तेमईहां मानते मायानेविषे प्रक्षेपीये.

तेवारपछी मायाना प्रथम किट्टीदलिक द्वितीय स्थितिगत आकर्षि प्रथम स्थि तेंकरी अंतर मुहूर्त्तमात्र लगे वेदे संज्वलन मानसंबंधी बंधादिकनो विछेदथयेथके संज्वलन मानना दलिक समयोन आवलिकाद्विके गुणसंक्रमणेकरी मायानेविषे प्रक्षेपे मायानापण प्रथम किट्टीदलिक बीजी स्थितिगतकरी पहेली स्थितियेकरी वेद तोथको समयाधिक अवलिका शेष थाय तेवारपछी मायाना द्वितीय किट्टीसंबंधी दलिक द्वितीयस्थितिगत आकर्षि प्रथम स्थितेकरी समयाधिक अवलिकामात्र शे षलगे वेदे तेवारपछी त्रीजी किट्टीना दलिक बीजी स्थितिगत आकर्षि प्रथम स्थि तेंकरी समयाधिक आवलिकामात्र शेषलगें वेदे तेहिज समयनेविषे मायानो बंध उदय उदीरणा पण समकालें विछेदथाय अने मायानो सत्ताकर्मपण समयोन आ वलिका द्विक बंधमात्रेज शेषरहे जेणेकारणे गुण संक्रमे लोभनेविषे प्रक्षेप्यो.

पछी लोभनी पहेली किट्टीना दलिक बीजी स्थितिगत आकर्षि पहेली स्थिते करी वेदे ते ज्यांलगें अंतर मुहूर्त्त एटले संज्वलन मायाने बंधादिके व्यवछिन्न थयेथके मायाना दलिक समयोन बिहुं आवलियें गुण संक्रमें समस्त लोभनेविषे संक्रमावे संज्वलन लोभनी प्रथम किट्टीना दलिक प्रथमस्थितेकरी वेदतोथको समयाधिक आवलिका शेषथयो तेवारपछी लोभनी बीजी किट्टीना दलिक बीजी स्थितिगत

आकर्पि प्रथम स्थितियेकरी वेदे ते जासीम बीजी किट्टीना दलिक प्रथम स्थिति गत कीधाछे ते आवलिकामात्र शेष जाणवी

अने तेहीज समये संज्वलन लोजना बधनो व्यवछेद थाय बादर कपाय सबंधी उदय उदीरणानो व्यवछेद थाय अने अनिवृत्तिबादर सपराय गुणठाणानो काल ए सर्व समकाले व्यवछेद थाय तेवारपछी सूक्ष्म किट्टीदलिक द्वितीय स्थितिगत आकर्पि पहेली स्थितिये करी वेदे तेवारे एने सूक्ष्मसपराय कहिये

हवे त्रीजी किट्टीगत आवलिका शेप छे ते सर्व विद्यमान आगली प्रकृतिनेविपे स्तिबुकसक्रमे सक्रमावे अने प्रथम द्वितीय किट्टीगत जेवीरीतेछे तेवीरीतेज बीजी त्रीजी किट्टीगत मध्ये वेदे अने सूक्ष्मसपराय लोजनी सुक्ष्म किट्टी वेदतो थको सूक्ष्मकिट्टीना दलिक जे समयोन बे आवलिकाये बद्ध छे ते समय समयनेविपे स्थितिघातादिकेकरी त्या खपावे ज्या सूक्ष्मसपरायनी अद्धाना सख्यात जाग गया होय एक थाकतो रहे ते एक सख्यातमो जाग जे थाकतो रहे ते जागने विपे सज्वलननो लोज सर्व अपवर्त्तनाये अपवर्त्ति सूक्ष्मसपरायनी अद्धा समानकरे ते सूक्ष्मसपरायनी अद्धा हजीसुधी अतरमुहूर्त्त प्रमाण छे ते आरजी पछी मोहनीयना स्थितिघातादिक निवर्त्ते शेषकर्मना स्थितिघातादिक प्रवर्त्ते अने लोजनी अप्रवर्त्तित स्थिति उदय उदीरणाये करी वेतो थको त्यासुधीगयो के ज्या सुधि समयाधिक आवलिका मात्र शेप त्या उदिरणा रहीछे

तेवारपछी ते स्थिति केवल उदयेकरी वेदे ज्यासुधि चरमसमय अने ते चरमसमय नेविपे ज्ञानावरणियादिक पाच, दर्शनावरणीय चार, यशकीर्त्ति, उच्चैर्गोत्र, पाच अतराय ए सोलप्रकृतिना बंधनो विछेद थाय तेम वली मोहनीयना उदय अने सत्तानो विछेद थाय तेवारे ए क्षीण कपायी थयो

वली तेहने शेषकर्मनो स्थितिघातादिक ए पूर्ववत प्रवर्त्ते जासीम क्षीणकपाय अद्धाना सख्येयजाग गयाहोय अने एक जाग रहे ते जागने विपे ज्ञानावरणादिक पाच, अतराय पाच, चार दर्शनावरण बे निद्रा ए सोल प्रकृतिनी स्थिति ने सत्ता ए सर्व अपवर्त्तनायें अपवर्त्ते ते अपवर्त्तिने क्षीणकपायअद्धासमान करे केवल निद्राद्विकनी आपणा आपणा रूपनी अपेक्षाये एक समयउणी सामान्यपणे अने कर्मरूपपणे सरखी ते क्षीणकपायअद्धापण अतरमुहूर्त्त मान छे

तेवारपछी ते आरजीने तेना स्थितिघातादिक रह्या शेप थाकतानी थाय ते सोल कर्मप्रकृति निद्राद्विके हीन तेने उदय उदीरणा वेतो थको त्यासुधी गयो

ज्यांसीम समय अधिक आवलिका मात्र शेष रहे. तेवारपछी उदीरणा निवर्त्ती पछी आवलिका सीम केवलउदये करी ते वेदे ते ज्यांसुधी क्षीणकषाय अद्धानो छेलो समय ते थकी उरलो समय ते द्विचरम समयने विषे निद्राद्विक आपणेरूपे सत्ता नी अपेक्षायें क्षीण थयो अने चउद प्रकृतिनो चरमसमय क्षय थयो तेवारपछी अनंतर समये केवली थाय. ॥७०१॥

अवतरणः– एगाथा सूत्रकार सर्वपदे जूदी जूदी वखाणनार छतो कहे छे. मूलः–कोहो माणो माया, लोहोणंताणुबंधिणो नणिया, खविऊण खवइ संढो, मिछं मीसंच सम्मत्तं ॥ ७०२ ॥ अर्थः–क्रोध, मान, माया, अने लोन ए चार अनंतानुबंधिया कषाय समकालें खपावीने संढके० नपुंसक जे श्रेणीनो पडिवजणहार ते मिथ्यात्व, मिश्र, अने सम्यक्त्व ए त्रण प्रकृति अनुक्रमें अंतरमुहूर्त्ते खपावे. सर्वनो पण क्षपणकाल अंतरमुहूर्त्तमान अने श्रेणी परिसमाप्ति काल पण अंतरमुहूर्त्त मात्रज जाणवो. केमके अंतरमुहूर्त्तना असंख्याता नेद छे माटे.॥७०२॥

मूलः– अपचरकाणे चउरो, पच्चरकाणेय सममवि खवेइ, तयणु नपुंसग इत्थि, वेयडुगं खवय खवइ समं ॥ ७०३ ॥ अर्थः–अप्रत्याख्यानिया क्रोधादिकचार अने प्रत्याख्यानिया चार ए आठे एकठा खपावे तेवारपछी नपुंसकवेद ने स्त्रीवेद ए बेहु समकालेज खपावे एम स्त्रीवेद तथा नपुंसकवेदना क्षय थकी समकालेज पुरुषवेदना बंधनो व्यवछेद करे ते खपावीने समकाले वक्ष्माण प्रकृतिखपावे. ॥ ७०३ ॥ तेहिज देखाडेछे.

मूलः–हास रइ अरइ पुंवेय सोअ नयजुय डुगछ सत्तइमां॥तह संजलणं कोहं, माणं मायंच लोनंच॥७०४॥अर्थः–हास्यादिक छ तथा पुंवेद ए सात प्रकृति खपावी पछी संज्वलनना चार कषाय खपावे॥७०४॥त्यां लोननेविषे एटलो विशेष छे ते कहेछे.

मूलः–तो किट्टीकय असंख, लोह खंमाइं खविय मोहखया॥ पावइ लोयालोय,प्पयासयं केवलं नाणं॥७०५॥अर्थः–तेवारपछीमायाक्षपणानंतर लोनना खंमनी असंख्याती किट्टीकरे तेने खपावे एम सर्व मोहना क्षय थकी लोकालोकनो प्रकाशक एवुं केवल ज्ञान पामे. इहां एटलो विशेषके एजे लोननी किट्टीनो करण ते लोने श्रेणी प्रपन्ने जाणवो अने जेवारे क्रोधे श्रेणी पडिवजे तेवारे क्रोधादिक चारनी किट्टीकरे वली माने पडिवजे तेवारे मानादिक त्रणनी किट्टीकरे अने मायायें पडिवजे तेवारे माया अने लोननी किट्टीकरे. आ सूत्रमां जे क्षपणानो क्रम कह्यो ते नपुंसक क्षपक आश्रीने कह्यो. ॥ ७०५ ॥

मूल – नवर इत्थी खवगा, नपुसग खविय खवइ थीवेय ॥ हासाइछगं खविउ, खवइ सवेय नरो खवगो ॥ ७०६ ॥ अर्थ – नवरके० एटलो विशेषछे के जेवारे स्त्री क्षपकश्रेणी प्रारंभे तेवारे पहेलु नपुसकवेद खपावी पछी स्त्रीवेद अने स्त्रीवेद ना क्षयथयाथी समकालेज पुरुषवेदना बंधनो व्यवछेदथाय तेवारे अवेदक पहे लीजे पुरुषवेद तथा हास्यादिक छ ए सात प्रकृति हती ते समकाले खपावे शेष तेमज जेवारे पुरुष पडिवजे तेवारे पहेलु नपुसकवेद पछी स्त्रीवेद पछी हास्यादि क खपावीने पछी पुरुषवेद खपावे शेष पहेलानी परे जाणवो. ए क्षपकश्रेणीना स्वरूपनो नेव्यासीमो द्वार समाप्त थयो ॥ ७०६ ॥

अवतरण – उवसमसेढित्ति एटले उपशमश्रेणीनो नेवुमो द्वार कहेछे

मूल –अणदस नपुस इत्थी, वेयछक्कंच पुरिसवेयच ॥ दोदो एगतरिए, सरिसे सरिस उवसमेई, ॥७०१॥अर्थ –उपशमश्रेणीनो पडिवजणहार अप्रमत्त सयत गुणठाणेज होय अने प्रमत्त, अप्रमत्त, देशविरति अविरते ए माहे मेली आवे ते होय अ ने अनेरा एम कहेछे के अविरत देशविरत प्रमत्त अप्रमत्त माहेलो मेलि आवे ते अनतानुबधी उपशमावे अने दर्शनत्रिकादि सयमनेविषे वर्त्तमान छता ज त्या पहेली अनतानुबंधीनी उपशमना देखाडेछे

अविरत्यादिक माहेलो मनोयोगादिकयोगे वर्त्तमान तेजोलेश्यादिक त्रण शु भलेश्या माहेली कोईक लेश्या माहे वर्त्ततो साकारोपयोगयुक्त प्रत्येक कर्मनी ए क कोडाकोडी सागरोपममाहे स्थिति करणकाल थकी पहेलो पण अतर मुहूर्त्तसुधि विशुद्धमान चित्तथको एम रहेतो आगलें शुभप्रकृतिबाधे परतु अशुभ प्रकृतिनबाधे अने समय समयनेविषेअशुभ प्रकृतिनो अनुभाग अनतगुण हाणी करतो शुभप्र कृतिनो रस अनतगुण वृद्धि करे अने स्थितिबधेपण पुरेहुए छते पूर्वस्थिति बध धीनी अपेक्षाये पल्योपमने असख्यातमे भागे हीन स्थिति बध करे अने अत रमुहूर्त्त पूरण थये छते अनुक्रमे यथाप्रवृत्तकरण अपूर्वकरण अनिवृत्तिकरण ए त्रणेकरणनी प्रत्येके अंतरमुहुर्त्त प्रमाण जेनी स्थिति एवाकरे चोथी ते उपशा ताद्धा अनिवृत्तिकरणाद्धाना सख्याताभाग गयेछते एक भाग रहेयके अनतानुबधी नी नीची आवलिकामात्र मूकीने अतरमुहूर्त्तप्रमाण अंतरकरण अतर मुहूर्त्तेकरे अ तरकरणना दलिक उखेलीने बध्यमान प्रकृतिमा प्रक्षेपे अने प्रथमस्थितिना आ वलिकागत दलिक स्तिबुकसक्रमणे वेद्यमान प्रकृतिमाहे प्रक्षेपे

अने अंतरकरण कीधेछते बीजा समयनेविषे अनतानुबधीनी उपरली स्थिति

संबंधी दलिक उपशमाववा मांमे ते प्रथम समये स्तोक बीजे समये त्रीजे समये अनुक्रमे असंख्येयगुण वृद्धि ते तांसीम जांसीम अंतरमुहूर्त्ते समस्त प्रकारे अनंतानुबंधी उपशमाव्या. उपशमित तेने कहिये जेम धूलने पाणीथी सींची उपर धूंसडासाथे कूटी थकी महानिचित थाय तेम कर्मरूप धूली निर्मल अध्यवसायरूप पाणीयें सींची सीचीने अनिवृत्तिकरणरूप धुसडायेकरी कूटतो थको पछी संक्रमण उदय उदिरणा निधत्त निकाचनादि करणने अयोग्यथाय एक अनंतानुबंधीनी उपशमना न मानवी किंतुविसंयोजना क्षपणा ते पहेली कही.

हवे सांप्रत दर्शनत्रिकनी उपशमना कहेछे. ईहां क्षायोपशमिक सम्यक्दृष्टी संयमनेविषे वर्त्तमान अंतरमुहूर्त्ते दर्शनत्रिक उपशमावतो पूर्वोक्त त्रणकरणने करवे विशुद्धियें वर्द्धमान अनिवृत्तिकरणनी अद्धाने संख्यातभागे गयेछते अंतरकरण करे ते करतो सम्यकत्वनी पहेली स्थिति अंतरमुहूर्त्तमान स्थापे. मिथ्यात्व अने मिश्र ए बेहुना दलिक आवलिकामात्र उत्किरताथका सम्यकत्वनी पहेली स्थितिमां प्रक्षेपेने मिथ्यात्व मिश्रनी पहेली स्थितिना दलिक सम्यकत्वनी पहेली स्थितिना दलिक मांहे स्तिबुकसंक्रमणे संक्रमावे अने सम्यकत्वनी जे पहेली स्थितिछे तेने विपाकानुभवहुंति क्रमेक्षयथईथकी उपशम सम्यकदृष्टी थाय अने मिथ्यात्वादि त्रिकनी उपरली स्थितिना दलिकछे तेनी उपशमना अनंतानुबंधीनी उपरली स्थितिना दलिकनीपरें जाणवी.

एम उपशांत दर्शन त्रिक छतो प्रमत्त अने अप्रमत्तना जे परावर्त्तन ते शइकमा नेगांनेकरी चारित्र मोहनीय उपशमावणहार थको वली यथा प्रवृत्यादिक त्रण करण करे पण इहां यथाप्रवृत्तकरण अप्रमत्त गुणगाणे अने अपूर्व करण अपूर्वगुणगाणे करे अने अपूर्वकरणे रह्यो छतो स्थितिघातादिकेकरी निर्मल थइ पछी अनंतर समयें अनिवृत्तिकरणे प्रवेश करे अने अनिवृत्तिकरणाद्धाने संख्येयभागे गयेछते दर्शन सप्तके रहित शेष एकवीस मोहनीयनी प्रकृतिनो अंतरकरण करे अने तेणे प्रस्तावें जे वेदनोतथा जे संज्वलनकषायनो उदयछे ते बेहुनी पोताना उदय कालमान पहेली स्थितिकरे अने शेष इग्यार कषाय अने आठनो कषायनी अवलिकामात्र स्थितिकरे इहां त्रणवेद अने संज्वलनचारनो उदयकालमान अंतरकरणगत दलिकना प्रक्षेपवानुं स्वरूप ग्रंथविस्तारना भयथी लख्युं नथी.

हवे अंतरकरण करीने नपुंसकवेद अंतरमुहुर्ते उपशमावे ते प्रथम समय स्तोक तेवारपछी द्वितीयादि समयें असंख्येयगुणवृद्धे त्यांलगें उपशमावे ज्यांलगें

चरमसमय आगली प्रकृतिनेविषे समय समयनेविषे उपशमाव्याछे जे दलि क तेनी अपेक्षाये त्यालगे असंख्येयगुण प्रक्षेपे जासीम द्विचरम समय अने चर म समयनेविषे उपशमावतो आगली प्रकृतिनेविषे संक्रमावियेछे जे दलिक तेनी अपेक्षाये असंख्येय गुण जाणवो

एम नपुसकवेदे उपशमावे छते पूर्वोक्तविधिये करीने अंतरमुहूर्त्ते स्त्रीवेद उपश मावे तेवार पछी अतरमुहूर्त्ते हास्यादिक छ ते छ ए उपशमावे छते तेहिज सम ये पुरुषवेदना बंध उदय उदीरणानो व्यवछेद थाय तेवारपछी एकसमयउणि वे आवलिये समस्त पुरुषवेद उपशमावतो समकाले अंतरमुहूर्त्तमात्रे प्रत्याख्यान अप्रत्याख्यानावरण क्रोध उपशम्या अने तेहिज समये सज्वलनना क्रोधनो बध उदय उदीरणानो विछेद थयो

तेवारपछी समयउण बे आवलिये सज्वलननो क्रोध उपशमावे ते उपशमाव्या पछी समकाले अतरमुहूर्त्ते अप्रत्याख्यान ने प्रत्याख्यानावरण मान समकाले उप शमावी तेहिज समये सज्वलनना मानना बंधादि त्रणनो विछेद थाय

पछी समयोन बिहु आवलिये सज्वलन मान उपशमावी पछी अतरमुहूर्त्ते अ प्रत्याख्यान प्रत्याख्यानावरण माया समकाले उपशमावे ते उपशमावीने तेहिज समये सज्वलननी मायानाबंधादिक त्रणनो विछेद थाय

ए कस्या पछी केवल लोभनो वेदक थको लोभवेदनाद्धाना त्रण विभाग करे एक अश्वकर्णकरणाद्धा बीजो किट्टिकरणाद्धा त्रीजो किट्टिवेदनाद्धा त्या वेहुने आद्यना बिहुंभागे वर्त्तमान थको सज्वलनना लोभनी बीजीस्थिति थकी दलिक खेचीने पहेली स्थितिये करे अने वेदे पण

अने अश्वकर्ण करणाद्धाये वर्त्तमान पहेले समयेज अप्रत्याख्यान प्रत्याख्या नावरण अने सज्वलनरूप ए त्रण लोभ समकाले उपशमाववालागो विशुद्धे वध तो अपूर्व स्पर्द्धक पूर्वोक्त शब्दार्थ करे सज्वलनमायानो बधादिक विछेद गए छतें समयोन बिहुआवलिकायें सज्वलनी माया उपशमावे

एम अश्वकर्णकरणाद्धाये गयाछता किट्टिकरणाद्धायें प्रवेश करे त्या पूर्व स्पर्द्धक थकी बीजीस्थितिगत दलिक लेइने समय समय अनतर किट्टिकरेकिट्टिकरणाद्धाने चर मसमये समकाले अप्रत्याख्यान प्रत्याख्यानावरण लोभ उपशमावे तेहिज समये प छी सज्वलनना लोभना बधनो विछेद बादर सज्वलनना लोभना उदय उदीरणा नोप

ए विछेद थयो. ए सूक्ष्मसंपराय थाय तेवारें उपरली स्थिति थकी केटलीएक किट्टी आकर्षि प्रथम स्थिति सूक्ष्मसंपरायनी अद्धा समानकरे वेदेपण

सूक्ष्मसंपरायनी अद्धा अंतरमुहूर्त्तमान शेषसूक्ष्म किट्टीपणे कीधेला दलिक स मयोन बिहुं आवलियें बद्ध ते उपशमावे सूक्ष्मसंपरायनी अद्धाना चरमसमयें संज्वलननो लोन उपशम्यो तेवार पछी अनंतर समयें उपशांतमोह थयो ते ज घन्ये एकसमय उत्कृष्टो अंतरमुहूर्त्तलगेलाने पछी निश्चेसुं पडिवजे

अने प्रतिपात बिहुंप्रकारे एक नवक्षय एकअद्धाक्षये तेमांजे मरे तेने नवक्षयें अने उपशांताद्धा पूरणथई थकी अद्धाक्षय थाय परंतुअद्धाक्षयनो एविशेषछे. जे अद्धा क्षयें जेमपडिवजे तेम पडिवजे जेजे स्थानके पडिवजताने बंधादिकनो विछेदथयो वली त्यांत्यांज बंधादिकनो आरंनथाय पडिवजतो प्रमत्तसंयतगुणठाणासीम कोइ एक नीचे आवतो सास्वादननानावेपण आवे अने नवक्षयवालो तो अनुत्तरदेवमां हे उपजे त्यां उपने पहेले समयेज सघला बंधनादि करण प्रवर्त्ते ए विशेषछे

उत्कृष्टे एकनवनेविषे बे वखत उपशमश्रेणी पडिवजे पण बे वखतवालाने ते हिजनवें क्षपकश्रेणीनो अनावजाणवो अने एकवार उपशमश्रेणी पडिवजणहार ने क्षपकश्रेणीथाय पण अने नपणथाय ए कर्मग्रंथिकनो अनिप्राय छे अने सि द्धांतानिप्रायेंतो एकनवमां एक श्रेणीपडिवजे. ईहां चालना घणीछे ते विस्तारना नयथी लखीनथी.

हवे गाथानो अक्षरार्थलिखियेंछे. अणशब्दे अनंतानुंबंधीचार कषाय उपशमावे पछी दसके० दर्शनना मिथ्यात्व मिश्रने सम्यकत्वरूप त्रण पुंज पछी नपुंस कवेद स्त्रीवेद पछी हास्यादिक छ पछी पुरुषवेद खपावी बेबे क्रोधादिक एकांतरि त संज्वलनक्रोधादिकें अंतरित सरिखा क्रोधादिकने तुल्य समकालपणे ए नाव अप्रत्याख्यान प्रत्याख्यानावरण ए बेहु क्रोधादिक समकालें उपशमावे पछी संज्व लनक्रोध एरीते उपशमावे. ॥ ७०७ ॥

अवतरणः– ए गाथा सूत्रकार वखाणेछे मूलः–कोहंमाणंमाया, लोहमणंता णुबंध मुवसमई ॥ मिछत्तमिस्ससमम्त्त रूवपुंज तयंतयणुं ॥ ७०८ ॥ इछिनपुंसग वेए, तत्तोहासाइछक्कमेयंतु ॥ हासोरईय अरईय, सोगोनयं डुगंछाय ॥ ७०९॥ अर्थः– सुगम नवरं दर्शन त्रिक उपशमाव्या पछी नपुंसकवेद स्त्रीवेद समकाले उपशमा वे ए नपुंसकवेदे श्रेणी पडिवज्यानुं अनुक्रम कह्योछे. इहां ए संप्रदाय छे जे स्त्रीवेदे अथवा पुरुषवेदे उपशमश्रेणी पडिवजे ते ज्यां नपुंसकवेद उपशमावे तेवारें सम

काल स्त्रीवेद उपशमाववालागो त्यागयो ज्यासीम नपुंसकवेदोदयनी श्रद्धानो द्वि चरम समय अने ते समये स्त्रीवेद उपशम्यो अने नपुंसकवेदनी एक समयमात्र उदय स्थितिछे, शेष सघलो नपुंसकवेद उपशम्यो हवे समयमात्रनी छुंतिजे उद यस्थिति नपुंसकवेदनी तेणेपण अतिक्रमितथये अवेदकथाय तेवारपछी पुरुषवे दोदय सातप्रकृति उपशमाववा मांडे शेष पूर्वपरे जाणवु

हवे स्त्रीवेदे श्रेणीपडिवजे ते पहेला नपुंसकवेद उपशमावे पछी स्त्रीवेद उप शमावतो त्यासीम ज्यासीम आपणा उदयनो द्विचरम समय अने तेने समयें ए क चरममात्र उदयस्थितिमूकी शेष सघलो स्त्रीवेदसंबंधी दलिक उपशम्यो तेवा रपछी चरम समये गयेथके अवेदकछतो पुरुषवेद अने हास्यादिषट्क ए सातप्रकृ ति समकाले उपशमावे शेष तेमज जाणवो ॥ ३०८ ॥ ३०९ ॥

हवेपुरुषवेदे श्रेणीपडिवजे तेहनो स्वरूप पहेली गाथाये कह्यो मूल –तो पुवेयतत्तो, अपच्चक्खाणपच्चखाणाए ॥ आवरण कोहजुअलं, पसमइ सजलणकोहपि॥३१०॥ अर्थ सुगम छे एयक्कमेण तिन्निवि, माणेमाया उलोहतियगपि ॥ नवरसजलणा निह, लोहतिभागे इय विसेसो ॥ ३११ ॥ अर्थ – ए क्रोधादिकने उपशमाववा ने क्रमे त्रणे अप्रत्याख्यानावरणादि मान माया अने लोभ उपशमावे नवर सज्व लन लोभ किट्टि वेदना नाम त्रीजे भागे एवो वक्ष्माण विशेष तेदेखाडे छे॥३११॥

मूल – संखेयाइकिट्टी कयाइ खंमाइ पसमसकमेण ॥ पुणरवि चरम खंडे, असंख खंडाइकाऊण ॥ ३१२ ॥ अर्थ – असंख्याता जे जे सज्वलन लोभनाखंड ते कि ट्टीके० सूक्ष्मपणे कीधा ते अनुक्रमे समय समयप्रते उपशमावतो चरमखंडना वली असंख्याता खंडकरीने समय समयप्रते एकेक उपशमावे ॥ ३१२ ॥

अवतरण – जे प्रकृति उपशमावतो जे गुणठाणे वर्त्ते ते कहेछे मूल – अणु समय एकेक्क, उपसमइइहहि सत्तगोवसमो ॥ होइ अपुव्वो तत्तो, अनीअट्टिहोइ नपु माइ ॥ ३१३ ॥ पसमतो जा संखेय लोहखंमाइ चरमखंडस्स ॥ संखाई ए ख डे, पसमतो सुहम रागोसो ॥ ३१४ ॥ इय मोहोवसमम्मि, कयम्मि उवसतमोह गुणठाण ॥ सवट्ठसिद्धिनाम,हेऊ सजाय वीयरायाण ॥३१५॥ ए त्रण गाथानो अ र्थ कहेछे इहा श्रेणीनो पडिवजणहार सत्तकनो उपशम करेथके अपूर्वकरण गु णठाणे वर्त्ते तेवारपछी नपुंसकवेदादिक प्रकृति उपशमावतो जासीम संख्यातावाद र लोभना खंड उपशमावे तासीम अनिवृत्ति बादर थाय तेवारपछी सूक्ष्मकिट्टीप णे कस्या चरमखंडना असंख्याता खंड उपशमावतो सूक्ष्मसंपराय गुणठाणोथा

रीते आचार्योनी माहोमांहे सामाचारी विभिन्नथाय छे तेथी अमनोज्ञने सामाचारी विपरीत आचरणने देखवे जे शिष्यछे तेने आपणी सामाचारीने पक्केकरवे ए सामाचारी नथाय ईसेके० मांहोमांहे कलहहोय अने असंविज्ञ जे पासछादिक तेने आपाते पण न जावो केमके ते घणापाणीथी शौचकरे एवो तेनो प्रक्षालनादिक देखी शिष्य जे शौचवादी मध्यम होय ते एवोकहे के ए पण प्रवर्जित छे माटे ए नलोछे एवुं अनुकूलपणु मनमां आणीने समिपेपण जाय मनोज्ञने जे एक सामाचारी तेने आपाते न जवुं अने संयतिनो आपात ज्यांथाय ते समस्तप्रकारे वर्जवो एटले स्वपक्षापातना दोप कह्या.

हवे परपक्षापाते जे पुरुपापाते स्थंमिले जाय तो घणु निर्मल जल लेइजाय अने थोडके लुखपाणीयें अथवा पाणीने अनावे जे जाय तो ते आवनाराने देखीने कहे के ए अशुचीछे एवो अवर्णवादकरे. वली एने कोई अन्नपानादिक आपशो मां एवो निक्षानो निपेध पण करे अथवा अनिनव श्रावक कोई थयोहोय तो तेने विपरिणाम थाय अने स्त्री नपुंसकापातवंते स्वपर तडुनयनेविपे हास्य आशंकादिक दोप उपजे त्यां आपनेविपे साधुनी उपर शंकारोप करे के ए आपणने फसाववा ढोंग करेछे के सुं परंतु स्त्रीने के नपुंसकनेदेखी कोईक शंकाकरे के ए पापकर्मि साधुप्रत्ये कामनो अनिलाष करेछे अने उनयनी शंका एटजे मांहोमाहे ए मैथुनने अर्थे आव्याछे. वली स्त्री अने नपुंसकापाते आत्म पर अने तडुनय घात थाय एनाथी उपने दूपेणेकरी तेमनीज संघाते अनाचारसेवे अने तेवुं अकार्य देखी कोइ गृहस्थ राजकुलादिकने विपे लइजाय अने तेथी प्रवचननो उड्डाहथाय अने दर्प्यवंत तिर्यचने आपाते पाडवुं थाय श्रृंगादिके ताडन थाय अने वली मारणादिक दोष संनवे गर्हित एटले निंदवा योग्य स्त्री नपुंसक तेने आपाते वली लोकोने मैथुन शंका थाय छे अने केवारेक प्रतिसेवापण करे एटले आपात दोप कह्या.

एम संलोकेपण तिर्यंच वर्जित मनुष्य विषयिक जाणवा केमके तिर्यचनो संलोक न थाय अने मनुष्यने तथा स्त्री पुरुष नपुंसकने संलोके जे आपात विषयिक दोष कह्या छे तेज दोष प्राप्त थाय.

हवे जो कदाच आत्म, पर अने उनयथी उत्पन्नथयेलुं मैथुन दूषण न थाय तो पण एवी संनावना थाय एटले कोइ एवुं कहे के जे दिशाजणी अमारी नार्याप्रमुख उच्चारादिकने अर्थे जायछे तेज दिशाजणी ए साधु पण जायछे. ते माटे निश्चयथकी ए साधु कोइक स्त्रीनी वांछा करे छे, तथा एने संकेत दीधोछे ते दिवसे ए अहीयाज आवेछे.

तेम वली नपुंसक अथवा स्त्री, स्वभावे करीने किंवा वायुना दोषे विकारवत पुरुषाकार देखी तेनेविषयाभिलाष थाय तेणे करी मूर्छापामी तेउ साधुने उपसर्ग करे ते माटे ए त्रणे संलोक तजवा तेथी चोथे भंगे आपात अने सलोक ए बने दोष छे, अने त्रीजे भंगे एक आपात दोष छे तथा बीजे भंगे एक सलोक दोष छे ए त्रणे भंगानो सलोक वर्जवो अने पहेले भंगे आपात तथा सलोक ए दूषण माहेलो कोइ दूषण न थाय ते माटे त्यां जवु उक्तंच. आवास दोस तइए, बिइए सलोगउ भवे दोसा, ते दोवि नहि पढमे, तहि गमण भणिय विहिणाउ ॥१॥

हवे परस्सणुववाउनो अर्थ करेछे उपघात उड्डाहादिप्रयोजन जेनाथी थाय तेऔपघातिक अने ते ज्या नथी तेने अनौपघातिक कहिये औपघातिकना त्रण प्रकार छे एक आत्मोपघातिक बीजो प्रवचनोपघातिक अने त्रीजो सयमोपघातिक तेमा प्रथम आरामादिक वाग प्रमुखनेविषे संज्ञा करता ते आरामनो धणी मारे ते आत्मोपघातिक जाणवो अने बीजो जे विष्टानु स्थानक अशुचिपणाए करी जुगुप्सित होय अने ते स्थले उच्चारादिक करवा जाय त्यारे लोको कहे के ए तो एवोज छे इत्यादिक प्रवचनोपघातिक जाणवो त्रीजो अंगारादिक पाडवाने ठेकाणे जेवा के नींभाडो भट्ठी प्रमुख करवाने स्थानके संज्ञा वोसिरावे अथवा बीजे ठेकाणे संज्ञा वोसिरावी जे ठेकाणे अग्नि आरंभ थवानो होय ते ठेकाणे नाखे ते सयमोपघातिक थाय. ते माटे अनौपघात स्थंडिलनेविषे संज्ञावोसिराववी एप्रमाणे बीजे ठेकाणेपण जाणवु

हवे सम कहेछे समशब्दे अविषम स्थंडिल जाणवु अने तेथी विपरीतते विषम स्थंडिल ते विषमठामे संज्ञा कारणे बेसता कदाचित् पोते पडिजाय ने तेथी ते विष्टाने पोताने शरीरे मर्दन थाय तेथी सयमने विराधना थाय

अशुषिर एटले जे तृणादिकेकरी ढांक्यु न होय ते अने ढांक्यु होय ते सुषिर त्यां सुषिरे बेसवाथी सर्प वृश्चिकादिकना भखवाथी आत्मोपघात थाय अने पुरिष प्रस्रवण त्यागे करी त्या रहेनारा त्रस तथा स्थावरजीवोना घातेकरीने संयमने विराधना थाय माटे अशुषिरस्थले संज्ञानो त्याग करवो जोईये

अचिरकालकृत एटले जे स्थंडिल जे ऋतुनेविषे अग्नि प्रज्वालनादिक कारणे करीने तैयार कीधु ते ऋतुमा ते स्थंडिल अचिरकालकृत जाणवु जेम हेमंत ऋतुमा करेलु ते हेमंतऋतुमाज अचिरकालकृत बीजी ऋतुमां करेलु ते चिरकालकृत अने ते ते ऋतुने आंतरे अथवा सचित्तमिश्रपणाने भंगे थाय ते अचिर

कालकृत जाणवो. ज्यां सबल वरसाद थयो होय अथवा सबल गाम वस्यो होय तो त्यां बारवर्ष स्थंमिल थाय. पछी अस्थंमिल जाणवो.

विस्तीर्ण एटले मह्रोटो ते त्रण प्रकारनो छे. एक जघन्य, बीजो मध्यम अने त्रीजो उत्कृष्ट तेमां जघन्य एटले आयाम विष्कंने करीने हस्तप्रमाण अने उत्कृष्ट एट ले बार योजन प्रमाण ते एमके चक्रवर्ति स्कंधाचारनिवेश कहेतां राजानी सेना ने रहेवानी जग्या अने शेष ते मध्यम जाणवो.

दूरमोगाढेनो अर्थ कहेछे अवगाढ एटले गंनीर. ते ज्यां चार आंगल मध्यम अग्नि तापादिके करी नीचे नूमिका अचेत थई छे ते पेहेलोजघन्य दूर अवगाढ अने ज्यां पांच आंगल प्रमुख थाय ते बीजो उत्कृष्ट दूर अवगाढ. एर्वीया वृद्ध संप्रदाए चार आंगल अवगाढे वडिनित वोसराविए काविकी न वोसरीजे.

अन्नासन्न एटले जे आरामादिकनी पासे ढूंकडु नथी तेथी विपरत वे प्रकारे छे. एक इव्यासन्न अने बीजो नावासन्न तेमां इव्यासन्न एटले देव, कुल, घर. आरा म. क्षेत्र अने मार्गादिकनी नजीक होय ते. त्यां वे दोष थायछे. एक संयमोपघात अने बीजो आत्मोपघात. तेमां संयमोपघात एटले ते सारी रीतिये त्याग करे लुं पुरिषादिक कोइएक कर्मकारे करीने अन्यत्र नखावे पछी त्यां प्रदेशनुं जे विलेपन अने सचेत पाणीए हाथ धोवे एरीते संयमोपघात थाय. अने आत्मोपघात ए टले ते घरनो धणी त्यां आवीने रीसाईने कदाचित् ताडनादिक करावे अथवा पो ते मारे त्यारे आत्मविराधना थाय तथा बीजो नावासन्नता रहे ज्यां सबलआ बाधा होय त्यारे बीहीने त्वराथी आगल दोम्ता छतां कोईधूर्त्त जाणे के ए त्वरा थी जायछे तेनी नावसन्नताने जोईने कपटे करी अर्धमार्गमां झाल्यो थको आवी धर्मप्रछनादि करे छतां एम पुरीष वेगने धारण करनारने आत्मविरा धना एटले मरण किंवा ग्लानत्व अवश्य थाय. तेथी आत्मविराधना अने पु रीप वेगने सहन करी नशकेतो अथंमिले संज्ञा व्युत्सर्ग करे किंवा जंघादि ले पनथयुं होय तो तेथी प्रवचनविराधना अने संयमोपघात पण थाय. अने त्यां ज अप्रत्युपेक्षित स्थंमिलने ठेकाणे व्युत्सर्ग थाय. तेथी संयमोपघात थाय माटे ए आसन्न इव्यथकी अने नावथकी ए बने प्रकारनो वर्जवो.

बिलवर्जित एटले बिलेकरी रहित जगा जोईये बिलवाला स्थंमिले संज्ञा त्या ग करवा वेसतां थकां बिल (दरमां) वडीनिति तथा लघुनीति जाय तेणेकरी

कीडिप्रमुख जीवोनो नाश थाय तेथी सयमविराधना दोष थाय वली बिल (दर) माथी सर्पप्रमुख निकलीने मुख मारे तो आत्मविराधना दोष थाय

त्रसप्राण बीजरहित, एटले स्थावर जगमजंतुना समुदाये करीने वर्जित जगा जोईये पण तेणे करी सहित स्थंडिले सज्ञाव्युत्सर्ग करनारा साधुने बे दोष प्राप्त थाय छे एक सयमविराधना अने बीजी आत्मविराधना तेमा सयमविराधना एटले स्थावर जगम प्राणीउ किंवा बीजनेविषे सज्ञाव्युत्सर्ग कर्यो होय तो प्राणी उनाघाते करी संयमविराधना दोष थायछे अने स्थावर जगम सर्पप्रमुख प्राणीउथी मुखविगेरे उपद्रव्य थाय तो आत्मविराधना थाय तथा तीक्ष्ण गोखरु काटादिक बीज पगमा घोचायाथी पग फाटीने पडी जायतो आत्मविराधना थाय ए अनापाताटिक दश प्रकारना स्थंडिले उच्चारादि वोसिरावे ७१७ ॥

अवतरण – ए क्रमे करी कहेला दशपदनो एक बे, आदेदेई दश सघाते संयोग करता एक हजार चोवीस भग थाय भंगना आणवा सारुं आ करण गाया कहे छे क्या क्या संयोगमा केटला केटला भग थाय ? तेनी करण गाथा कहेछे उभय मुह रासिडुग, हेठिल्लाणतरे भय पढम ॥ लद्धह रासि विभत्ते, तस्सुवरि गुणितु संजोगा ॥ १ ॥ अर्थ – अहींयां दशपदोना बे इत्यादि संयोगभंग आणवाना छे ते माटे तेटला प्रमाणनी बे राशी उभयमुख (बने भणी जेना मुख) ते स्थापन करेछे एमा तात्पर्य एवोके एकथी दशसुधी अंक एक बे एम पूर्वानुक्रमे करीने स्थापन करी तेनी नीचे उलटानुक्रमे करीने एकादिथी दशसुधी अक माण्डवा स्थापना

१	१०	४५	१२०	२१०	२५२	२१०	१२०	४५	१०
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१०	९	८	७	६	५	४	३	२	१

अहीया नीचेनी राशीमां माण्डेला एक अकना उपर माण्डेला दशछे ते एक एक संयोगे दश भंग थाय छे (अर्थात् एकने दशे गुणीएतो दश थायछे) तेमां कांई गाथानो कर्ण नथी अने बे इत्यादिक सयोगे भग आणवा सारु गाथा नी प्रवृत्ति छे पछी नीचेना कोठानी छेवट एकना आकडानी पाछल लखेलो जे बेनो आकडो तेणे उपरना कोठामा माण्डेलो छेवटनो दशनो आंकडो तेने बेहुए भाग देतां थकां पांच आवे छे ते पांचने पेहेला कोठाना बेनी उपरना नवे गुणी

ए तो पिसतालीश थाय छे. ते संयोग भंग जाणवा. सारांश द्विक संयोगमां भंग पीसतालीसछे पछी वली नीचेना कोठाना त्रीजा संयोग भंग आणवा सारुं आ प्रमाणे करवुं. जेम नीचेना कोठामांना त्रणने आंकडे उपरना आठना आंक डानी अपेक्षाए पूर्वे सिद्ध थयेला पीसतालीशना आंकडाने त्रणे भागतां पंदर आवे ते पंदरने आठे गुणतां एकसो वीस आवेछे. ए त्रिक संयोगमां भंग जाणवा. वली नीचेना कोठामां मांडेली त्रणनी पाछलनो चोथो आंक तेना उपरना सात अंकना संयोग भंग संख्यानी अपेक्षाए पूर्वे सिद्ध थएला एकसो वीसने चारे भागतां त्रीस आवे. तेने सातना आंकडाथी गुणतां संयोग भंग अंक बशे ने दशनो जाणवो. ए प्रमाणे वली नीचेना कोठाना चारनी पाछलना पांच वि गेरेना अंकना उपरना कोठाना छ छे ते बशे दशने पांचे भागदेतां बेतालीस आवे तेने छ ना आंकथी गुणतां बशेने बावन थाय ए अंकनो संयोग भंग जाणवो. अनु क्रमे प्रकार एक संयोगमां दश भंग, द्विसंयोगमां पीसतालीश, त्रिसंयोगमां एक सोने वीस, चतुष्कसंयोगमां बसें दश, पंचकसंयोगमां बसे बावन. छठा संयोग मां बसे दश, सातमा संयोगमां एकसोवीस, आठमा संयोगमां पीसतालीस, नवमा संयोगमां दश ने दशमा संयोगमां एक. आ सर्व भंगनी एकंदर संख्या एक हजार ने त्रेवीश ए सौ अशुद्ध भंग अने एक हजार चोवीसमो शुद्ध भंग छे. ते कर्णमां प्राप्त थतो नथी तथापि ते भंगसंख्यामां तेनो प्रक्षेपकरी संख्या पूर्ण करवी. कार ण सर्व भंगोनो प्रसार कर्यो छतां शुद्धभंगनी प्राप्ति थायछे. उक्तंच. दस पणयाल विसुत्तर, सयचं दोसयदसुत्तरादाय, बावन्ना दोदसुत्तर. दसुत्तरं पंचवन्नाय ॥ १ ॥ दसएक्को यकमेणं भंगा एगा दिवारण एसुं, सुद्धेण सममिलिया भंगसहस्सं चउ व्वीसं. ॥ ७१७ ॥ ए प्रमाणे स्थंडिलोनो एकाणुमो द्वार समाप्त थयो.

अवतरणः— पुव्वाणंनामाइं पयसंखासंजुआइंति एटले चउद पूर्वनानाम पद नी संख्याये संयुक्त एनो बाणुमो द्वार कहेछे. मूलः— उप्पायं पढमंपुण, एकारस कोडि पयपमाणेणं ॥ बीयं अग्गाणीयं, छन्नउई लक्खपयसंखं ॥ ७१८ ॥ अर्थः—ज्यां समस्त द्रव्य पर्यायना उत्पाद आश्री परूपणा कीधीछे ते पहेलो उत्पादनामा पूर्व जाणवो. ते इग्यार कोडी पद जे अर्थनी समाप्ति तेना प्रमाणे जाणवो. इमज बीजो समस्त द्रव्यपर्याय जीवविशेषना अग्रके० परिमाण ते ज्यां प्ररुपिये ते बीजो अग्राणीय नामापूर्व जेनेविषे छन्नु लाख पदनी संख्याछे. ॥ ७१८ ॥

मूलः— विरियप्पवायपुव्वं, सत्तरिपयलक्ख लक्खियं तइयं ॥ अत्थियनत्थिपवायं, स

ठीलरकाय चउहंतु ॥ ३१ए ॥ अर्थ —ज्या सकर्म अकर्मक जीव अने अजीवना वीर्यना प्रवादनी प्ररूपणा करवी ते तइयंके० त्रीजो वीर्यप्रवादनामा पूर्व जाणवो अने सत्तरिपयलरक लक्रियंके० सीतेरलाखपदे करी जे लक्षित एटले सहितछे तथा वली अस्ति एटले छतीवस्तु धर्मास्तिकायादिक छ इव्य अने नास्ति एटले अछति वस्तु जे गर्दत्तनासींगडा प्रमुख अथवा स्याद्वादने अभिप्राये आपणेरूपे समस्त वस्तु अस्तिपणेछे अने पररूपे समस्त वस्तु नास्तिपणेछे ए आस्तिनास्ति ज्याकहिये ते अस्ति नास्ति प्रवाद नामा चोथोपूर्व साठ लाख पदनो जाणवो ॥ ३१ए ॥

मूल — नाणप्पवायपुव्वं, एय एगूण कोडिपयसखं ॥ सच्चप्पवायपुव, छप्पय अहिएगकोडीए ॥३२०॥ अर्थ —ज्या मत्यादिक पाचज्ञानना स्वरूपनो कथन करी तेना जेद प्रजेद कहिये ते ज्ञानप्रवादनामे पूर्व एकेउणी पदनीकोडीप्रमाण पाचमोजाणवो अने छठो सच्च एटले सत्यशब्दे सयम अथवा सत्यवचन ते जेमा समस्त जेद सहित अने प्रतिपक्ष सघाते प्ररूपिये ते सत्यप्रवादनामा पूर्व छठोजाणवो एमा छ पदे अधिक एककोडी पदनी सख्या जाणवी ॥ ३२० ॥

मूल — आयपवायपुव्वं, पयाण कोमीउहुंतिछत्तीसं ॥ समयप्पवायमवर, असीइ लरकाइ पय कोमी ॥ ३२१ ॥ अर्थ — आत्म शब्दे जीव ते अनेक नयेकरी जिहा परूपियें ते आत्मप्रवाद नामा सातमो पूर्व जाणवो. एमा पदनी कोडी छत्रीस थाय तथा आठमो समयशब्दे सिद्धात तेनो जे अर्थ ते इहा कर्मरूप लहिये छइये तेमाटे एनु नाम समयप्रवाद अने अपर एटले बीजु नाम कर्मप्रवाद पण कहिये एनो अर्थ एम छे के ज्ञानावरणीयादिक आठकर्म तेने स्थिति अनुजागादिक उत्तर जेदेकरी सहित जिहा कहिये ते कर्मप्रवाद एने विपे एसीलाख अधिक एक कोमी पदनी सख्या जाणवी ए आठमो पूर्व कह्यो ॥ ३२१ ॥

मूल — नवमपच्चरकाण, लरकाचुलसी पयाण परिमाण ॥ विज्ञणुपवाय पन्नरस, सहस्स एक्कारसउकोमी ॥३२२॥ अर्थ — नवमो प्रत्याख्याननो स्वरूप समस्त प्रजेदेकरी वखाणिये ते प्रत्याख्यान प्रवादनामा पूर्व कहिये एनेविपे चौरासी लाख पदनो प्रमाण छे तथा जेनेविपे विद्यानो अतिशय साधुना अनुकूलपणे सिद्धिने प्रकर्पे वर्णवियें प्ररूपणा करियें ते दशमो विद्यानुप्रवाद नामापूर्व, एनेविपे पन्नर हजार अधिक इग्यारकोमी पदनी सख्या जाणवी ॥ ३२२ ॥

मूल — छव्वीस कोमीउ, पयाण पुव्वे यवञ्जणामम्मि ॥ छप्पस् लरक अहिया, पयाण कोमीउ पाणेउ ॥ ३२३ ॥ अर्थ — जेमा छवीस कोमीपदनी अवध्य सफले

ज ज्ञानक्रिया तप प्रमुख सफलपणे वर्णवियें अने वली जेमां अप्रशस्त प्रमादादिक एटले अशुजफल पण वर्णविये ते अवंध्यनाम पूर्वनेविषे अथवा एनो बीजो कल्याण एवो नाम पण कहे छे. ए बेहुनो अर्थ एकज छे ए इग्यारमो पूर्व जाणवो. तथा छप्पन्न लाखें अधिक एक कोमी पदनी संख्यावालो जेमां जीवना इंद्रियादिक दश प्रकारना प्राण अनेक प्रकारें वर्णव्या छे ते प्राण विशेष नामा बारमो पूर्व जाणवो.

मूलः— किरियाविसालपुव्वं, णव कोडीउपयाण तेरसमं ॥ अद्धतेरसकोडी, चउदसमेबिंडुसारम्मि ॥ ७२४ ॥ अर्थः— क्रिया जे कायिकीप्रमुख तेने भेदेंकरीने विसालके० विस्तीर्णपणे जिहां कहियें ते तेरमो क्रियाविशाल नामा पूर्व नवकोडीपदनी संख्यावालो जाणवो. तथा जेनेविषे अद्धतेरसकोडीके० साडातेर कोडी पदनी संख्याछे ते चउदमो लोकविंडुसार नामापूर्व जाणवो. यद्यपि गाथामां विंडुसार एवुंनाम छे तथापि लोक विंडुसार एवो शब्दछे तेमांथी गाथामां लोक शब्दनो लोप थयो छे पण विंडुसार शब्देंकरी लोकविंडुसार अर्थमां लेवो. अक्षर उपरें विंडुनीपरे सार प्रधान सर्वोत्तम सर्व अक्षरना सन्निपातनी लब्धिनो करनार ते लोक विंडुसार कहिये ते तेहनेविषेछे. ईहां समवायांगनी टीकामांहे पदपरमाणनो एनीसाथे भेदछे तेनो तत्व केवलीजाणे. ॥ ७२४ ॥

पूर्व तेने कहिये के जे तीर्थंकर तीर्थ प्रवर्त्तावे तेवारे गणधरने सर्व सूत्रने साधारण पणाथकी पहेला पूर्वगत सूत्रार्थकहे एवी कोई वातनथी के जे पूर्वमां नहोय तोपण जगतमां विचित्र प्रकारना प्राणीछे तेमां जे मंदबुद्धिनाधणी पूर्वना अतिगंभीरार्थ जाणी न शके तो तेना अनुग्रहने अर्थे गणधर रचना करतां थकां प्रथम आचारांगनी रचनाकरेछे तेथी सूत्रकार आचारांगनी निर्युक्तिना वचनथकी कहेछे.

मूलः— पढमं आयारंगं अट्ठारसपय सहस्स परिमाणं ॥ एवं सेसंगाणवि, डुगुणा डुगुणप्पमाणाई ॥ ७२५ ॥ व्याख्याः— प्रथम आचारांग अढार हजार पद प्रमाण एम शेष सुयगडांगादिक अंग तेनो पण डुगुणो डुगुणो पदनो परिमाण करतां जवुं एटले बीजो सुयगडांग छत्रीस हजार पदनोछे एवी भावना सर्वत्र इग्यारे अंगमां करवी. पूर्वशब्देंकरी पूर्वना सूरिउए बतावलो एने पूर्व कहिये. एक आचार्य कहेछे के जेम तीर्थंकर प्रथम ए पूर्व कहेछे तेम गणधरपण रचना एनी करे.

अवतरणः— निग्गंथत्ति एटले पांच निर्ग्रंथनो त्र्याणुमो द्वार कहेछे. मूलः— पंच नियंठा भणिया, पुलाय बकुसा कुसील निग्गंथा ॥ होइ सिणाउयतहा, एकेको सो भवेडविहो ॥ ७२६ ॥ अर्थः— एक धर्मोपकरण टालीने शेष जे धनादिक ग्रं

थछे तेथकी निर्गत एटले जे रहितछे ते निर्ग्रंथ पाच प्रकारना श्री तीर्थंकरदेवे क ह्याछे एक पुलाक बीजो बकुश त्रीजो कुसील चोथो निग्रथ पाचमो स्नातक ते एकेक बे बे प्रकारे छे ॥ ७२६ ॥

हवे निग्रंथ शब्दनो अर्थ सूत्रकार कहेछे मूल —गथो मिच्छत्त धणाइउ मउ जे य निग्गयातत्तो ॥ ते निग्गथावुत्ता, तेसि पुलाउ नवे पढमो ॥७२७॥ अर्थ — ग्रंथ शब्दे मिथ्यात्वादिक अन्यतर अथवा धनादिक बाह्य कह्योछे तेथकी जे मुक्त थया ते निग्रथ जाणवा तेमा पढमोके० प्रथम पुलाकनिग्रथ थाय ॥ ७२७ ॥

हवे अभ्यंतर परिग्रह देखाडेछे मूल —मिच्छत्त वेयतिय, हासाईछक्कग च नायवं॥ कोहाईण चउक्कं, चउदस्स अभिंतरा गथा ॥७२८॥ अर्थ — विपरीत बोध मिथ्या त्व पुरुषवेदादिक वेदत्रण हास्यादिषट् ते आवी रीतेछे जे विस्मय उपने नेत्र प्रमुखनो विकस्वर करवो ते हास्य, बीजो रतिजे असयमनेविषे प्रीति, त्रीजी अर ति जे सयमनेविषे अप्रीति, चोथो भय ते इहलोकादिक सातप्रकारनो जाणवो पाचमो शोक ते इष्टवियोगादिकथकी मनतु दु ख, छठो जुगुप्सा ते मल मलीन मनुष्यादिक दे खी तेनीहीलनानो करवो ए छ प्रकारकह्या तथा क्रोधादिक चार तेप्रसिद्धछे एरीते ए क मिथ्यात्व त्रणवेद हास्यादिक छ ने क्रोधादिक चार ए चउद अभ्यंतर ग्रंथीछे

हवे बाह्य ग्रथी कहेछे. मूल —खेत्तंवत्थुधणधन्न संचउ मित्तनाइसजोगो ॥ जाण सयणासणाणिय, दासादासीउ कुवियंच॥७२९॥अर्थ —खेत्र ते सेतुकेतुप्रमुख, वास्तु खातादिक त्रणप्रकारे जाणवो, धनते हिरण्यादिक जाणवु, धान्य तेचोवीस प्रकारनु जाणवु, तेनो सचय, सघाते वध्यासमान वयते मित्र, ज्ञातिते स्वजनादिक तेनी सा थे सयोग संबध, यान ते घोडा हाथी पालखी इत्यादिक जाणवा, शयनते पल्यं कादिक आसन सिंहासन बाजोटादिक, अने दासदासी प्रसिद्ध छे कुप्यते थाली वाटका प्रमुख घरवखरी जाणवी ए सर्व बाह्य परिग्रह जाणवो ॥ ७२९ ॥

हवे पुलाकनु स्वरूप प्रथम देखाडेछे मूल —धन्नमसार भन्नइ, पुलायसद्देण तेण ज स्स सम, चरण सोहु पुलाउ, लद्धीसेवाहिसोय दुहा ॥७३०॥ धान्यजे चोखा प्रमुख क णेरहित एवा असार केवल पलजिकारूप जे धान्य ते समान भन्नइके० कहिये पुलाक शब्देकरीने तेना सरखो जेहनो असार चरणके० चारित्र होय तेने पुला क कहिये ते एक लब्धी अने बीजो आसेवनाना भेदेकरी बे प्रकारे जाणवो तेमा जे इद्रसमान ऋद्धिनोधणी तेने लब्धिपुलाक कहिये अने ज्ञानादिक अति चारना आसेववाथकी आसेवना पुलाककहिये. ते ज्ञानादिकना विराधवाथकी पाच

प्रकारेछे ज्ञानपुलाक दर्शनपुलाक चारित्रपुलाक लिंगपुलाक तथा यथासूक्ष्मपुलाक.

हवे बकुशनुं लक्षण कहेछे. मूलः— उवगरणं सरीरेसु, बउसो डुविहो डुहावि पंचविहो ॥ आजोग अणाजोगे, संवुम्म असंवुमे सुहुमे ॥७२१॥ अर्थः— एक उपकरण ने बीजो शरीरना जेदयकी बकुश वे प्रकारनोछे एटले एक उपकरण बकुश बीजो शरीरबकुश तेमां उपकरण बकुश जे होय ते अकाले वस्त्र धोइ पात्र दांमा घृष्ट मृष्टकरे घणा उपकरणनी वांछा करे. अने शरीरबकुश ते कर चरण तथा वदनादिकनी विजूषा कारणविना करे पगने घणो कांमडा सं घाते घसे, नीमाला कतरावे चोपडे घणा शिष्य तथा घणा श्राविकादिक ए बेहु पामवानी ऋद्धिवांछे ए देश. सर्वछेद चारित्रयुक्त छता पण मोहनीयना क्षयने अर्थे सदा सावधान रहेछे. एरीते डुहाके० बेहुप्रकारनो बकुश कावरा चारित्रनोधणी पांच प्रकारें थाय ते कहेछेः— जे जाणीने दूषण करे ते आजोगबकुश, जे अणजाण्यो दूषण करे ते अनाजोग बकुश. मूलगुण तथा उत्तरगुणना दूषण बीजा लोकना समक्ष न लगाडे ते संवृतबकुश. एथकी विपरीत ते असंवृतबकुश, अने लिगारेंक आंख तथा मुखधोयताने यथा सूक्ष्मबकुश कहियें. एपांच प्रकारे होय.

हवे कुशीलना लक्षण कहे छे. मूलः— आसेवणा कसाए, डुहा कुसीलो डुहा वि पंचविहो ॥ नाणे दंसण चरणे, तवेय अह सुहमए चेव ॥ ॥७२२॥ अर्थः— कुत्सितछे शील के० चारित्र जेने ते कुशील कहियें. ते एक आसेवणाकुशील ने बीजो कषायकुशील एरीतें बे प्रकारेछे. वली ए बेहुना पांच जेद थाय. तेमां जेज्ञानदर्शन चारित्र अने तपेकरी उपजीवना क्रोधादिक सहित थको करे ते ज्ञानकुशील जाणवो एम दर्शनादिकेपण कहेवो. अने चोथो तपने ठामे अनेरा लिंग कुशील कहेछे अने पांचमो यथा सूक्ष्मते मने करी क्रोधादिकनो सेवनार थाय.॥७२२॥

हवे निर्ग्रंथ कहेछेः— मूलः—उवसामगोय खवगो, डुहा नियंठो डुहावि पंचविहो ॥ पढम समउ अपढमो, चरमा चरमो अहा सुहुमो ॥ ७२३ ॥ अर्थः—मोहरूप ग्रंथ थकी जे निर्गत एटले निकल्यो ते निर्ग्रंथ बेप्रकारे छे. एक उपशामिकने बीजो क्षपक ते वली बन्ने मली पांच प्रकारेंछे. अंतरमुहूर्त्तप्रमाण निर्ग्रंथनी अद्धा तेना पेहेला समयें जे थयो ते प्रथम समय निर्ग्रंथ जाणवो अने एमज पूर्वानुपूर्वी द्वितीयादि समयें जे थयो ते अपढम समय निर्ग्रंथ जाणवो. तेमज निर्ग्रंथनी अद्धाने चरम समय जे थयो ते चरम समय निर्ग्रंथ जाणवो. वली अनेरा शेष समय नेविषे पश्चानुपूर्वीयें जे थयो ते चोथो अचरम समय निर्ग्रंथ जाणवो. अने सा

मान्यपणे प्रथमादि समय विवक्षाये सर्व समयमा वर्त्तमान थयो ते पाचमो यथासूक्ष्म समय निर्ग्रंथ जाणवो ए पाच प्रकार निर्ग्रंथना जाणवा ॥ ७३३ ॥

हवे निर्ग्रंथ उत्कृष्ट जघन्ये जेटला पामिये ते कहे छे मूल –पाविक्कअह्सय, ख वगाणुव सामगाण चउपन्ना॥ उक्कोसउ जहन्ने, ऐक्को व डुगव तिग महवा ॥७३४॥ अर्थ –क्षपकश्रेणीना पडिवजणहार एकसमयने विषे एकसोने आठ पामिये अने उपशम श्रेणीना पडिवजणहार एक समयनेविषे चोपन्न पामिये ए उत्कृष्टनी वात्त कही अने सामान्य थकी नाना समये तो शत पृथक्त्व लाभे तथा जघन्यथी ए क बे अथवा त्रण एक समये लाभे वली क्षपकश्रेणीनो विरह उत्कृष्टो ठ मास पर्यंत पडे एटला कालमा कोइ न लाभे अने उपशम श्रेणीनो विरह उत्कृष्टे वर्ष पृथक्त्वछे तेना सद्भाव थकी केवारे एकपण न थाय ॥ ७३४ ॥

हवे स्नातक कहेछे मूल – सुहझाण जल विसुध्धो, कम्ममलावेरकया सिणा उत्ति ॥ डुविहोयसो सजोगी, तहा अजोगी विणिद्दिठो ॥ ७३५ ॥ अर्थ – शुक्लध्या नरूप पाणिये करी विशुध्ध एटले निर्मल थयलो एटले जे घातिकर्मरूप मल तेना विनाशथी निर्मल तेनी अपेक्षाये स्नातक कहिये ते बे प्रकारेछे एक सयोगी अने तेमज बीजो अयोगी एरीते विनिर्द्दिष्टो एटले तीर्थंकरे कह्योछे ॥ ७३५ ॥

हवे ए पाच निग्रथोमा कोन विराधनानो करनार अने कोन विराधनानो क रनार नथी एवो देखाडे छे – मूल – मूलुत्तरगुणविसया, पडिसेवा सेवए पुलाए य ॥ उत्तरगुणेसु बकुसो, सेसा पडिसेवणा रहिया ॥ ७३६ ॥ अर्थ – मूलगुण ते प्राणातिपात विरमणादिक अने उत्तरगुण ते पिन्डविशुध्यादिक एवा मूलगुण ने उत्तरगुणविषयिकनी जेनाथी प्रतिसेवा एटले विराधना थाय ए सेवएके० प्रतिसेवना ते कुशीलने विषे थाय अने पुलाएके० पुलाकनेविषे थाय पण एतावता ए बेहुविराधक होय इहा तत्वार्थना भाष्यमा पाच महाव्रत ने छठो रात्रिभोजन ते पराभियोगे बलात्कार थकी ए माहेलो कोइपण व्रत विराधेतो पुलाक थाय एक वली एम कहे छे के मैथुननेज सेववाथी पुलाक थाय अने प्रतिसेवा कुशील तो मूलगुण अविराधतो उत्तरगुणनी काइक विराधना करे ए तत्वार्थना भाष्यकारनो भाव ज णाव्यो अने बकुश उत्तरगुणनोज विराधक थाय छे परतु मूलगुणनो विराधक न थाय सेसाके० शेष कषायकुशील निर्ग्रंथ स्नातक ए प्रतिसेवानी विराधना र हित होय केमके ए मूलगुण अने उत्तरगुणनी विराधना नकरे ॥ ७३६ ॥

हवे कयाकयानिर्ग्रंथनो विछेदथयो ने कयाकया छे तेकहेछे मूल – निग्गय

सिणायाणं, पुलायसहियाण तिएिह वोछेउ ॥ समणा वउसकुसीला, तातिछं ताव होहोति ॥७२७॥ अर्थः—निर्ग्रंथ स्नातक पुलाके सहित ए त्रणेनो विछेद थयोछे. अने बकुश ने कुशील ए वे जातना श्रमण ते ज्यांलगें तीर्थप्रवर्त्तसे त्यांलगे रहसे ॥ ७३७ ॥ इतिगाथा दशकार्थ. ए त्र्याणुमो पांच निर्ग्रंथनो द्वार समाप्त थयो.

अवतरणः— समणत्ति एटले श्रमणनो चोराणूमो द्वार कहे छे. मूलः— निग्गंथ सक्क तावस,गेरुअआजीव पंचहा समणा ॥ तम्मियनिग्गंथाते,जे जिणसासणन्नवा मुणिणो ॥ ७३८॥ अर्थः—एकनिर्ग्रंथ, वीजा शक्य, त्रीजा तापस, चोथा गेरूक, पांचमां आजीव ए पांचे प्रकारे श्रमण कहियें. हवे ए पांचमां निर्ग्रंथते तेने कहियें के जे श्रीजिनशासनने विषे नवके०थया एवाजे मुणिणोके०साधुतेजाणवा.

हवे शाक्यप्रमुख वखाणेछे. मूलः— सक्काय सुगय सिसा. जे जमिला ते उ तावसागीया ॥ जोधाउरत्तपछा, तिदंमिणो गेरुआ तेउ ॥७३९॥ जे गोसालगमयमणु, सरंति नन्नंति तेउ आजीवा ॥ समणत्तेणं नुवणे, पंचविपत्ता पसिद्धिमिमे ॥७४०॥ अर्थः— शाक्यते सौगतना शिष्य बौद्ध एवे नामे प्रसिद्ध छे अने जे जटिल एटले जटा मस्तकनेविषे धरे वनमां वास करे पाखंमी होय तेने तापस गीतके० कह्याछे अने जे धाउके० धातुशब्दे धावणी (धाही) गेरु प्रमुख तेणेकरी रक्त छे वस्त्र जेना ते धातुरक्त वस्त्र वली त्रिदंमिक परिव्राजक ना जे उपकरण तेना धरनार छे तेनेगेरुआ कहियें. परिव्राजक तेने कहियें के जे गोसालग के० गोसालानामत ने अनुसरे अने सरंतिके० तेना आश्रितपणे थाय तेने नन्नंतिके० कहिये आजीविका श्रमण एरीते नुवण के० लोकमांहे पंचवि पत्ता के० पांचे प्रसिद्धपणे छे. ॥ ७३९ ॥ ७४० ॥

अवतरणः— गासेसणाण पणगंति एटले ग्रासजे जमवो तेनी एषणानो पंचक तेसंबंधी पंचाणूमो द्वार कहेछे. मूलः— संजोयणा पमाणे, इंगाले धूम कारणे चेव ॥ उवगरण नत्तपाणे, सबाहिरप्नंतरा पढमा ॥ ७४१ ॥ अर्थः— संके० सम्यकप्रकारे रसगृधिने अर्थे जोडिये ते संयोजना जाणवी जेम घृतनी प्राप्ति थवाथी खांमनी वांछानो करवो ते साथें मेलववुं ते संयोजना कहियें. ते एक उपकरण विषया अने वीजी नक्त पानविषया अने ते एकेकना वली बाह्य अभ्यंतर एवा बेबे नेदछे तेमां प्रथम नोजनविषया ते पात्र, मुख, अने केवलना नेद थकी त्रण प्रकारे छे. वीजो पमाणेके० प्रमाण त्रीजो इंगालनाम दोष चोथो धूम्रदोष पांचमो कारणदोष ए पांच प्रकारनी एषणा शुद्ध शुद्धनो विचारवो. तेमां पहेली संयोजना ते उपकरणसंबंधीनी जेम कोइक साधु पोतानी वस्तिबाहेर कोइ गृहस्थपासेथी

चोलपटो प्रमुख पामीने फरी अन्यस्थानके विनूषाने अर्थे पछेडी प्रमुख लेइने वापरे ते बाह्य, अने पोताना उपाश्रयमा निर्मल चोलपटादिक वस्त्र पहेरी वली विनूषाने निमित निर्मल मृडु प्रमुख वस्त्र पेहेरे ते अंन्यतर जाणवी तेमज नक्त पान सबधी नी आवीरीते के एक उपाश्रय ने बाहेरे वोहोरवा गयेयके त्याजे क्षीरादिक ड्व्य अने घृतशर्करादिकनो जोडवो ते बाह्य, अने अन्यतर ते उपाश्रयमा आवी जम ण वेलाये करे ते जाणवी ए पढमके० पहेली एषणा कही

हवे उत्सर्गेयतिये सयोजना करवी अने अपवादे साधुने सघाडे घणा घृतादिकनी प्राप्तियें काइक व धे तो ते वधेलो घृत उपाडवाने अर्थे खाम प्रमुखनो जोडवो तेमज घृतने मामासाथे एकलो पण तृप्ति थया पछी खवायनही अने परठवतापण पछी कीमी प्रमुखना आववा थकी असयमनी वृद्धि थाय तेमाटे सयोजना करे

तेम ग्लानने सारो करवाने अर्थे वली राज पुत्र प्रमुखें चारित्र लीधे थके प्रधान रस लालित्य सुखोचित्त ते साधुने योग्य अने अरस विरसादिक अहारना अणजा ववायकी रसगृद्ध सयोजना करवी ते दोष नणी थाय नही ॥ ७४१ ॥

हवे प्रमाण प्रमुख दोष वखाणेछे मूल –कुक्कुडिअमयमेत्ता, कवला वत्तीस नोयण पमाणे ॥ राएणा सायतो, सगार करइ सचरित्त ॥ ७४२ ॥ अर्थ – कुकुमी पक्षी विशेष तेनो अमके० इमो ते मात्रा प्रमाणे जे कवल तेवा बत्रीस कवल अथवा जे कवलेकरी जेनो मुख नराय तेने कवल कहेछे अथवा जेनो जेटलो आहार ते नो बत्रीसमो नाग ते कवल जाणवो तेवा बत्रीस कवल नोजननो प्रमाण जा णवो पण तेथकी अधिक लेता थका दूषण प्राप्त थाय अने उंणोलेता गुणथाय ए बीजो प्रमाण दोष कह्यो

वली राएणके० रागेकरी तिहा राग ते अन्न एटले नोजननी उपर अथवा देनाराना उपर सुकम्त्ति सुपकत्ति सुछिने सुहडेमडे इत्यादिक रूपने कहेवे करी नोजन अरोग्यतो छतो पोतानो चारित्र बालीने अंगारा समान करी नाखे ए त्री जो इगालदोष कह्यो ॥ ७४२ ॥

मूल – नुजतो अमणुस, दोसेण सधूमग कुणे चरण ॥ वेयणआयकपमुहा, कारणा छच पत्तेय ॥७४३॥ अर्थ – नोजन करतो छतो अमनोज्ञ दोपेकरी एटले आ अन्न अलूणोछे अथवा एमा लूण घणो नाख्योछे तथा ज्वारसारो दीधो न थी तेमज आ रोटली काचीछे खीचडो काची छे इत्यादिक दूषण कहेतां थका नो जन करे तो धूमके० धुमाडानीपरे पोतानो चारित्र यो धुम्र दोष कह्यो

पांचमो भोजन करवा संबंधीकारण ढ ढे तेजप्रत्येके देखाडेढे. मूलः— वेयण वेयावच्चे, इरियठाएय संयमठाए ॥ तह पाणवत्तियाए, ढठं पुण धम्म चिंताए ॥ ७४४ ॥ अर्थः— वेदनीयना प्रबलपणा थकी क्षुधा सहनकरी नशके तो ते उपशमाववाने अर्थे आहारनो ग्रहण करे ए पहेलो कारण जाणवो. बीजो वेयावच्च जे करवो ते पण आहारना ग्रहणविना करायनही माटे वेयावच्चना कारणे पण आहार ग्रहण करवुं ए बीजो कारण जाणवो. त्रीजो इरिया शब्दे इरिया समिति तेने अर्थे आहारलेवो एटले आहारना ग्रहण कर्याविना इरियासमिति पण सोधायनही ए त्रीजो कारण तेमज सत्तरप्रकारनो संयमपण आहार लीधा विना पलेनही माटे संयम पालवाने अर्थे आहारलेवो ए चोथोकारण. तहके० तेमज प्राण जे इंद्रियादिक दशप्रकारनाढे तेनी वृत्ति पालवी तेने अर्थे अथवा प्राण प्रत्येक जीवतव्य ने अर्थे एटले जीववाने अर्थे आहार लेवो ए पांचमो कारण जाणवो. ढठो वली धर्मध्याननो चिंतवन करवानें अर्थे अथवा श्रुतधर्मनो चिंतन करवाने अर्थे तेमज वांचनादिकपण भोजन कर्याविना थाय नही माटे ए कारणथी पण भोजन लेवो ए ढठोकारण जाणवो. ए उक्त प्रकारे ढकारणे भोजन करतांथका दूषणनथी अने शरीरपुष्टयादिकने निमित्ते जो भोजन करियें तो दूषण प्राप्त थाय

हवे भोजन नकरवा संबंधी ढ कारणढे ते कहेढेः—आयंके उवसग्गें, तितिरकया बंभचेर गुत्तीसु ॥ पाणिदया तव हेक, सरीरवोढेयणठाए ॥ ७४५ ॥ अर्थः— एक अंतक ज्वरादिक रोगढतां जमवोनही कोइ उपसर्गकरे तेवारे ते सहन करवानी वांढाये जमवोनही एमज माता पिता व्रत मूकावे तेवारे नजिमेतो तेथी सहुकोइ कहेके एने व्रत मूकावोढो ए घरे आव्यो पण नहीजिमे एवो लोकोनो अपवाद सांभली ते पोतानीमेले उपसर्ग करता रहिजाय तेमाटे जिमवोनही त्रीजो ब्रह्मचर्यनी गुप्तिराखवाने अर्थे नजिमिये तो तेथी सुखे ब्रह्मचर्य व्रत पले चोथो प्राणीमात्रनी दयाने अर्थे उपवास करी बेसिये क्यांयें जवुं न होय एम भलीपरे जीवदया कीधी होय तेथी जिमवोनही पांचमो चतुर्थादिक तपने निमित्ते जिमवोनही ढगो मरणना अंतसमयें शरीर मूकवाने अर्थे अनशनलेई आहारनो त्यागकरे तेवारे जिमवोनही ए ढ कारणे जिमवुंनही जो जिमिये तो दूषणलागे इति गाथा पंचकार्थ ॥ ७४५ ॥ पंचाणुमो द्वार समाप्त थयो.

अवतरणः— पिंमेपाणे एसणा सत्तगंति एटले पिंमपाननी एषणानो सप्तक तेनो ढन्नुमो द्वार वखाणेढे. मूलः— संसठमसंसठा, उद्धड तह अप्प लेवडा चेव

उग्गहिया पग्गहिया. उज्झिय धम्माय सत्तमिया ॥ ७४६ ॥ अर्थ – इहा सिद्धा तनी नाषाये पिंड शब्दे नोजन कहिये तेनी एषणा एटले जे लेवानो प्रकार तेने पिंडेषणा कहिये ते सात प्रकारेछे ते असंसृष्ट संसृष्ट इत्यादि क्रमेकरी छे इहा जे आगल आगलछे तेविशुद्ध जाणवी एमाथी प्रथम गमे तेनु व्याख्यान कर्युं होय तो पण चाली शके परंतु सूत्रमाहे पहेला संसृष्टनो ग्रहण कर्यो ते गाथा ना बाधवाने अर्थे जाणवो हवे साधु बे प्रकारनाछे एक गछवासी बीजा गछनि र्गत तेमा जे गछवासीछे तेने सातेपिंडेषणा लेवानी अनुज्ञाछे अने गछनिर्गतने प्रथमनी बे पिंडेषणा नो अग्रहणछे ए सातना नाम कहेछे असंसृष्टा, संसृष्टा, उद्धृता, अल्पलेपिका, अवगृहीता, प्रगृहीता, उज्झितधर्मा ॥ ७४६ ॥

हवे ए साते पिंडेषणा सूत्रकार वखाणेछे मूल – तम्मियसंसठ्ठा हत्थमत्तए इमा पढमनिरका ॥ तव्विवरीया बीया, निरकागिव्हि तयस्स नवे ॥ ७४७ ॥ अर्थ –ते सातप्रकारनीनिक्षामाहे संसृष्टते तक्र तीमण प्रमुखेकरी संसृष्ट एटले खरडायला हाथे लेता अने वाटली प्रमुख मत्तके० मात्रक पण खरडायला होय तेणेलेता संसृष्ट निक्षा ते पढमाके० प्रथम जाणवी अने तेथकी विपरीत एटले ज्या मात्रक अने हस्त ए बने खरडायला न होय तेवा हाथे अने मात्रके लेता असंसृष्ट बीजी निक्षा थाय

मूल –निअ जोएण नोयण, जायमुद्धरिय मुद्धडानिरका ॥ साअप्पलेवियाजा, निल्लेवावल्लचणगाई ॥ ७४८ ॥ अर्थ – निअके० निज (पोताने) जोयणके० यो ग्यव्यापारे परिसवा प्रमुखने अर्थे नोयणजायके० नोजन जात एटले एक गा मडामाथी काढीने बीजा गामडामा नाखेछे एवा प्रस्तावे महात्माये जईने धर्मला न दीधो तेवारे तेमाहात्माने वोहोरावे तो ते त्रीजी उधृत निक्षा जाणवी अल्पलेपिका जे निक्षानेविषे अल्प शब्दे अनाववाची तेथी नथी लेपरूप पश्चात्तकर्म जिहा अथवा अल्प पश्चातकर्म छे जिहा ते अल्पलेपिका अथवा निर्लेपिका कहिये तेवा वाल चणाप्रमुख आदिशब्दथकी पवा ए पण लीजे ते अल्पलेपिका चोथी निक्षा ॥७४८॥

मूल – नोयण कालेनिहया, सरावपमुहेसु होइ उग्गहिया ॥ पग्गहिया ज दा ऊ, छुंसु य करेण असणाई ॥७४९॥ अर्थ –नोजनकाले जिमवानी वेलाये पीर सेली थालीछे सरावला प्रमुख माहे ते लेता साधुने पाचमी उद्गृहीत निक्षा थाय छे छठी पग्गहिया एटले अवगृहिता ते जिमवानी वेलाये जिमनारने परिसवाने अर्थे दोहेले प्रमुखेकरी उपाड्यो जे आहार ते हजी जिमनार माणसे लीधोनथी

एवा प्रस्तावे साधु आव्यो अथवा जिमनारें जिमवाने कवल उपाडयोछे तें यति ने देतां थका प्रगृहीतनामे छठी भिक्षाथाय. ॥ ७४९ ॥

मूलः— भोयणजायं जंछडु, णारियंनेहयंति डुपयाई ॥ अद्धचत्तं वासा, उझिय धम्मा भवे भिरका ॥ ७५० ॥ अर्थः—भोजन जातिजे अशनादिक नो ते प्रकार छांम वाने नाखी देवाने योग्य अमनोज्ञ पणाथकी जेने द्विपद ब्राह्मण श्रमणादिक कोइ लेवाने वांछा करे नही अथवा त्यजवाने योग्यछे ते दूर छांम्योछे ते सा धुयें लेताथकाने सातमी उझितधर्म्मानामेभिक्षा थाय. ॥ ७५० ॥

हवे पानेषणा एटले पाणीनी एषणा कहेछे. मूलः—पाणेसणाविएवं, नवरं च उत्थीए होइ नाणत्तं ॥ सोवीरायामाई, जमलेवाडंति समयुत्ती ॥ ७५१ ॥ अर्थः—पा नक संबंधीनी जे एषणाछे तेपण एमज जाणवी पण नवरंके० एटलो विशेषछे जे चोथी ने विषे होइनाणत्तंके० भेद होय एटले चोथी अल्पलेपिका तिहां पान क ते सोवीर कांजी आयाम उसामण आदि शब्दथकी उन्होपाणी तंडुलनोपाणी ए सर्व अलेपकृत जाणवा ए समयुत्तिके० सिद्धांतनी युक्ति सिद्धांतनो भावित अ ने शेष इक्षुरस द्राक्षवाणी आंबिलवाणी प्रमुख जे लीधोछता यतिने कर्मरूप ले पकरे ते लेपकृत जाणवी इति ॥ ७५१ ॥ ए छनुमो द्वार समाप्त थयो.

अवतरणः— भिरकायरियाविहीण अठगंति एटले भिक्षा चर्यानी आठवीथीनो सत्ताणुमो द्वार कहेछे. मूलः— उज्जूगंतुंपच्चा, गईय गोमुत्तिया पहंगविहि ॥ पेडाय अद्धपेडा, अभिंतरबाहिसंबुक्का ॥ ७५२ ॥ अर्थः— भिक्षाचर्य्यानी वीथी एटले श्रेणीनो प्रकार ते तिहां पहेली रुजुगति, बीजी प्रत्यागति, त्रीजी गोमूत्रिका, चोथी पत्तंगवीथी. पांचमी पेटा, छठी अर्द्धपेटा, सातमी अभ्यंतर संबुका, आठमी बाह्यसंबुका.

हवे एना नाम सूत्रकार वखाणेछे. मूलः— ठाणा उज्जुगईए, भिरकंतो जोइ चलइ अनमंतो ॥ पढमाए बीयाए, पविसिय निस्सरइ भिरकंतो ॥ ७५३ ॥ अर्थः— पोताना स्थानक थकी निकली रुजुके० सरलगतियेंज विहरतो जाय वलतो पाछो फरे तेवा रे अण विहरतो एटले विहरे नही ए पहेली रुजुगति जाणवी. बीजी प्रत्यागत वीथीने विषे जातो आवतो बेहु वारे विहरे. ॥ ७५३ ॥

मूलः— वामाउ दाइणगिहे, भिरिकज्जदाहिणाउ वामंमि ॥ जीए सा गोमुत्ती, अड्ड वियड्डा पयंगविही ॥ ७५४ ॥ अर्थः— वाम एटले मावा पसवाडाना घरथ की जिमणा पसवाडाना घेरे वोहोरे तेमज वली जिमणा पसवाडा थकी मावापा साना घेरनेविषे वहोरे एवीरीतें जे भिक्षा मागियें ते गोमुत्रिकानामे त्रीजी वीथी

जाणवी वली जिहां अर्द्धवितर्द्ध के० आघोपाछो अनियतपणे वोहोरिये एटले प तग तीड प्रमुखनीपरे अनाश्रित क्रम जिहां करवो ते चोथी पतग वीथी जाणवी

मूल – चउदिसि सेणीजमणे, मज्झे मुक्कमि जन्नए पेडा ॥ दिसि डुग सबन्दुस्से णी निखणे अद्धपेमिति ॥ ७५५ ॥ अर्थ – चारेदिसिनेविषे श्रेणीविहरे अने विचमा राखे एने पेटानामा पाचमी वीथी जन्नए के० कहिये जेम वस्त्रादिक घा लवानो स्थानक वशमय प्रसिद्ध तेनीपरे ग्रामक्षेत्रादिक ने चउरसपणे वेचे ते पे टावीथी जाणवी अने जे दिसिडुगके० बिहुदिशिने विषे श्रेणीये विहरे अने बेदि शि मूकी आपे ते अर्द्धपेटानामा छठी वीथी जाणवी ॥ ७५५ ॥

मूल – अभिंतर सबुक्का, जीए जमिरो बहि विणस्सरई॥बहिसबुक्काजन्नइ, एय वि वरीय निरकाए ॥७५६॥ अर्थ – शंबूककेहेता शंख तेना प्रकारे जिहां जमवु ते शबूका नामा वीथी जाणवी ते बाह्य अने अभ्यतरना जेदेकरी बे प्रकारनी छे ते माजे विहरतो शखनीपरे बाहर निकले ते सातमी अभ्यतर शबूका अने जिहां विहरतो बाहेर थकी अदरआवे ते पूर्वोक्त थकी विपरीतथाय ते आठमी बाह्य सबुका वीथी जाणवी पचाशकनी वृत्तिमाहे गखवृत्तगमन प्रदक्षण ने अप्रदक्षण ना जेदेकरी बे प्रकारे कह्योछे माटे ए नामातरछे एम शास्त्रातरने विषे छ वीथी कहिछे तेएम एक रुजुगति बीजी प्रत्यागति ते शबूका ए एकनी विवक्षा करिये तेवारे छ थाय इतिगाथा पचकार्थ ॥७५६॥ आठ वीथीनो सताणुमो द्वार समाप्त

अवतरण – दसपायछित्ताइति एटले दशप्रकारना प्रायश्चित्तनो अठाणुमो द्वार कहेछे मूल –आलोयण पडिकमणे, मीस विवेगे तहावि उस्सग्गे ॥ तवछेयमूलअ णवठि,याय पारचिए चेव ॥ ७५७ ॥ अर्थ – आ एवो शब्द, मर्यादाने अर्थेछे ते आवीरीते –जह बालो ज पत्तो, कज्जमकज्ज च उज्जुअजणइ ॥ त तह आलोइज्जा, मायामयविप्पमुक्कोय ॥ १ ॥ ए मर्यादायेकरी लोचिये एटले प्रगटपणे करिये अर्था त वचनेकरी प्रकाशिये ते आलोचना कहिये. आलोचनमात्रे जे सूजे ते आलोच नानेविषे जे श्रेष्ठतापणा लगीने कारण कार्यनो उपचार कहिये एवा न्यायथ की ए प्रायश्चित्त पण आलोचना छे एमबीजा प्रतिक्रमण विगेरे जे गाथामा नाम कह्या छे ते सर्व जाणवा हवे एनी व्याख्या गाथाये करी देखाडेछे ॥ ७५७ ॥

मूल –आलोइज्जइ गुरुणो, पुरउ कज्जेण हत्थसयगमण ॥ समिइपमुहाणमिछा करणे किरइ पडिक्कमण ॥ ७५८ ॥ अर्थ – गुरुने पूछी अनुज्ञालेइ पोताने योग्य निक्षा वस्त्र पात्र सज्या सस्तारक पादप्रोछन प्रमुख लेवाने अर्थे अथवा आचार्य

उपाध्याय स्थविर बाल ग्लान शिष्य क्षपक समर्थने प्रायोग्य वस्त्र पात्र नक्त पान औषध प्रमुख लइ आव्यो ठतो तथा उच्चारादिक करीआव्यो अने चैत्यवंदना करी आव्यो तथा गृहीत पीठ फलकादिक पाठा गृहस्थने देइ आव्यो तथा बहुश्रुत अपूर्व संविज्ञने संशय पुठवा गयो थको तेपूठीआव्यो इत्यादिक एक शो हाथ थकी उपरांत दूर अथवा नजीक जइ आव्यो ठतो गुरु समक्ष आलोचना करे. ए आलोचना यतिने अवश्य कर्त्तव्यठे.

तिहां उपयुक्त अडुष्टपणे निरतिचार चारित्रनो धणी ठद्मस्थ अप्रमत्त यती तेने आलोचनाथाय अने सातिचार चारित्रने उपरना प्रायश्चित्तनो संनव जाणवोः तथा जे केवलज्ञानना धरनारठे ते तो कृत्य कृत्य पणा थकी निरतिचारेज वर्त्तेठे माटे तेने आलोचनानो अनावठे.

इहां कोइ पूठे जे अप्रमत्त साधुतो नित्यकर्म्मे गमनागमनादिक त्यां उपयुक्त अने डुष्टनावपणाथकी पण निरतिचार ठे तो तेने आलोचना शावास्ते लेवी जोइये केमके तेउ तो आलोचना विनाज सूत्रोक्त विधियें प्रवर्त्ततो शुद्धजठे.

एनो उत्तर कहेठे. केवल चेष्टानिमित्ते अथवा सूक्ष्मप्रवादनिमित्ते जे सूक्ष्म आश्रव क्रिया लागे ते अलोचना मात्रे शुद्ध थाय माटे तेनी शुद्धिने अर्थे आलोचना ठे ए प्रथम आलोचना प्रायश्चित्त कह्यो.

बीजी समिईके० समिति प्रमुखने मिथ्याकरणे विपरीत पणाने आचरवे अने प्रमुखना ग्रहण थकी गुप्तिनो पण ग्रहण करवो. इहां ए नावजे सहसात्कारें अथवा अनानोगथकी ईर्यासिमितिये मार्गे वात करतो जाय अने नाषासमितिये गृहस्थनी नाषायें बोले तेमज आकरे ढढर स्वरे शब्दकरे तथा एषणासमितियें नक्त पान गवेषणानी वेलायें सावधान नहोय तेमज चोथी तथा पांचमी समितिमां नांम्ड मात्रा उपकरणना आदाने निक्षेपे पण अनुपयुक्त होय अने अप्रत्युपेक्षितादिक स्थंमिले उच्चारादिकने वोसिरावताथकां जो हिंसादिक दोष न लागे तेमज जो मने करी डुश्चिंतितअनेवचने करी डुर्नाषित तथा कायाये करीडुश्चेष्टित तेमज वली कंदर्पनो उपहास स्त्रीप्रमुख नी जे चार विकथाठे तेने करवेकरी एमज क्रोधादिक चार ने करवेकरी शब्दादिकनेविषे राग करवाथी तथा अनानोगे सहसात्कार थकी कोइक आचार्य प्रमुखना उपर मनेकरी प्रद्वेष ने करवेकरीने अने वचने अंतर नाषाने करवे करीने कायायेकरी पुरोगमनादौ करवेकरीने तथा इछा मिथ्यादिक सामाचारीने अण करवेकरी इत्यादिके बीजो प्रतिक्रमण मिथ्याडुःकृत प्रायश्चित्त करिये.

मूल — सद्दाई ए सुरागाइविरयए साहिउं गुरूण पुरा ॥ दिज्जइ मिछा डुक्कड, मेय मीसतु पछित्त ॥ ७५९ ॥ अर्थ — शब्दादिक इष्टानिष्टविषयोनेविषे रागादिक नो विरचन करवो इहा ए नावजे अनेक प्रकारना शब्दादिक विषय पामे थके कोइ एम जाणे जे हु शब्दादिकने विषे प्रवर्त्यो किंवा न प्रवर्त्यो एवो संशय ठता मिश्रप्रायश्चित्त जाणवु ते प्रथम गुरु आगल साहिउके० कहिये पछी आलोचना करवी पछी गुरुना आदेशथी मिछा डुक्कड देवो ए त्रीजुप्रायश्चित्त जाणवु ॥७५९॥

अने ज्या एवो निश्चयज थाय के अमुक शब्दादिकनेविषे राग अथवा द्वेष उपनोछे तो त्या तपयोग्य प्रायश्चित्त आवे अने जे कोइ शब्दादिक उपर राग द्वेष थयो नथी एवो निश्चयथाय तो त्या ते शुद्धज छे तो त्या प्रायश्चित्त आवे नही

मूल — कज्जो अणे सणिज्जे, गहिए असणाइए परिच्चाउं ॥ कीरइ काउस्सग्गो, दिट्ठे डुस्सविणए पमुहम्मि ॥ ७६० ॥ अर्थ — अशुद्ध अशनादिक एटले अशन,पान, खादिम, स्वादिमरूप चार लीधेछते अने औघिकोपग्रहिक उपकरण अशुद्ध लीधेछ ते तेनोत्याग करवो इहा ए नाव जे सम्यक् उपयुक्त कोइकसाधुए नक्तपानादिग्रहण कर्यु अने पछी ते अप्राशुक किंवा अनेषणीय जाण्यु त्यारे ते ग्रहण करेलानो त्याग करवो तेहिज प्रायश्चित्त कहिये एना उपलक्षणथकी पर्वत, राहु, मेघ, हिम तथा रजेकरी सूर्यनु आवरण थयु छता अशठनावेकरी सूर्यउदय पाम्यो एवी बुद्धिए अशनादिक लीधु होय अथवा अस्त थयो नथी एवी बुद्धिए ग्रहण करेलु अशनादिक होय तेमज जे अशनादिक पेहेला पहोरमा ग्रहण करी चोथा पहोर सुधी राख्युं होय तथा अर्द्ध जोजन अतिक्रमे शठनावे अथवा अशठनावे त्याथकी आणेलो अथवा लेई गयलो ते परठववो ते विवेक प्रायश्चित्त जाणवु शठ अने अशठनु ए लक्षण के जे इंद्रिय विकथा, माया तथा क्रीडाये करीने पूर्वोक्त बोल करे ते शठ जाणवो अने ग्लान, सागारी, अस्थंडिल, तथा नयादिक कारण थकी करे ते अशठ जाणवो ए विवेक प्रायश्चित्त चोथुं जाणवु

तेमज डुस्वप्नादिक जोयां छता तेनु विशोधन जे करे छे ते कायोत्सर्ग प्रायश्चित्त पाचमुं जाणवु इहा ए नावजे सावद्य बहुल प्राणातिपातादिकनुं करवु वली प्रमुखना ग्रहणथी गमनागमन अने होडीमा बेशी नदी पार उतरवी इत्यादि प्रमुखे एवी रीते डुस्वप्न थाय तो तेनी शुद्धिने सारु कायोत्सर्ग प्रायश्चित्त करवु उक्तच गमणागमण वियारे सुत्तेवा सुमिण दसणेराउ ॥ नावानइसंतारे, पायछित्तंविउस्सगो ॥ १ ॥ हवे सुत्तेवा ए बोलनो अर्थ करेछे — सूत्रनेविषे उद्दे

श, समुद्देश, अनुज्ञा, प्रस्थापना, प्रतिक्रमण श्रुतस्कंधनुं परावर्त्तन अने अंगपरिवर्त्तनादिक प्रमुख अविधिये कर्या होय तो ते अविधि समाचरण परिहारने सारुं अथवा तेहनी शुद्धिने अर्थे कार्योत्सर्ग करवो ए पांचमुं प्रायश्चित्त कह्युं.॥७६०॥

मूलः—निव्विगइयाइ, दिज्जइ, पुढवाइघट्टणे तवविसेसो, तवदुद्दमस्स मुणिणो, किज्जइ पज्जायवोच्छेउ ॥ ७६१ ॥ अर्थः— पृथ्वी आदिकनुं संघट थवानी निवी छ मास पर्यंत तपविशेष करे. ए छेदग्रंथने अनुसारे अने जीतकल्पने अनुसारे तपोलब्ध ए छतुं प्रायश्चित्त छे ते करवुं: हवे तप दुर्दम ते कहीएके जे छ मास क्षपण अनेरुजे विकृष्ट तप तेनुं करवुं. ते करवा समर्थ तेणेकरी तपगर्वित थाय ने कहे के मारा आ मोहोटा तपे करीने शुं विशेष करवुं छे. अथवा जे ए तप करवा सारु असमर्थ, एवा ग्लान, बाल अने वृद्ध असहादिक तेवा तपनी श्रद्धाए करी रहित, अथवा जे कारणविना अपवाद सेववानी रुचि करे तेने व्रतकाल थकी दिन पंचकने अनुक्रमें श्रमण पर्याय छेदिये. ए सातमुं छेद प्रायश्चित्त करवुं.॥७६१॥

मूलः— पाणाइवायपमुहे, पुण व्वयारो वणं विहेयव्वं ॥ ठाविज्जइ नवएसुं कराइघायप्पडुठमणो ॥७६२॥ अर्थः—आकुट्टेकरी प्राणातिपात प्रमुख प्राणी वध कीधे अने आदिशब्द थकी अनेरा मृषावाद, अपराध संकल्पपूर्वक कर्या होय तो पुनर्व्रतारोपण एटले फरी पण व्रतस्थापन करवा. इहां ए नावार्थ छे जे आकुटिए पंचेंद्रिय जीवनो वध कीधे, दर्पे करीने मैथुन सेवा करी होय एम मृषावाद, अदत्तादान, परिग्रह एनुं उत्कृष्ट आकुट्टीये सेवन कर्युं छतां किंवा वारंवार सेवन कर्युं छतां पुनःके० फरी नवा व्रतनो उच्चार कराविये ए पुनर्व्रतस्थापन प्रायश्चित्त करवुं. ए मूलनामनुं आठमुं प्रायश्चित्त जाणवुं.

ठाविज्जइके० स्थापिये नही. जे व्रतने विषे हाथ प्रमुख लाकडी मुष्टी प्रमुख निरापेक्ष थको घोर परिणाम छतो,पोताने तथा परने घात प्रहारादिक करे तेणेकरीजेनुं अति प्रदुष्ट मन होय. ए रीते जेने संक्लिष्ट चित्तनो परिणाम थाय, एवाने एवुं उचित तपनुं प्रायश्चित्त अपाय के ते ज्यां लगें पोतानी मेले उठी तथा बेसी शके नही. जेवारे उठवा बेसवानुं प्रयोजन पडे तेवारे बीजा कोइने कहे के हे आर्य मने उगड किंवा बेशाड. एवुं कहे त्यारे ते बीजो जे होय तेपण तेनीसाथे अण बोलतोथको तेनुं कार्य करे. एटलो उचित तपनुं प्रायश्चित्त तेने देवायछे. एटलुं तप कीधे छते पछी तेने उपस्थापना करवी. ए अनवस्थापना नामा नवमुं प्रायश्चित्त जाणवुं॥७६२

मूलः— पारंचियमा वज्जइ, सलिंगनिवनारियाइ सेवाहिं ॥ अवत्तलिंगधरणे बा

रस वरिसाइ सूरीण ॥७६३॥ अर्थ —मूल प्रायश्चित्त ते जे सलिग संयति तेणेसाधवी अथवा नृपजार्या एटले राजानीराणी, तेनी साथे सेवा कीधी होय आदिशब्दथकी लिंगि घात राजादिकना वधनुंग्रहण करवु ए पारंचितनामा दशमुं प्रायश्चित्त पण ते अव्य क्त लिंगना धरनार,जिनकल्पिनीतुलना करनार, क्षेत्रादिकथकी बाहिर रह्याथका विपु ल तपना करनार, अने महासत्व आचार्य तेनेपण ए थाय ते जघन्य तो छमासनो अ ने उत्कृष्टो बारवर्ष सीम थाय तेवारपछी वली तेने नवी दीक्षा आपिये ॥७६३॥

इहांज वली विशेषे कहेछे मूल – नवर दसमावत्ती नवमसुज्झावयाण पछित्तं छम्मासे जावतयं, जहन्नमुक्कोसछवरिसं ॥ ७६४ ॥ अर्थ – एमा नवरके० एटलु विशेषछे के ए दशम प्रायश्चित्त योग्य अपराध कीधे तेनी प्राप्ति थाय, तथा नव मुं अनवस्थाप नामा प्रायश्चित्त कीधे थके तेनी प्राप्ति थाय ए बे प्रायश्चित ते अ ज्झावयाणके० उपाध्याय ने थाय. इहा ए अर्थछे के जेजे अपराध सेववा थकी पारचित आवे तेतें अपराध घणा वखत सेववा छता उपाध्यायने पण अनवस्था प्येज आवे केमके उपाध्यायने अनवस्थाप्य पर्यंतज प्रायश्चित्त कह्युछे

एमज सामान्य साधुने अनवस्थाप्य पारचित अपराधे छते मूल पर्यंतज प्राय श्चित्त आवे ते अनवस्थाप्य जघन्यथी छ महीनानुं अने उत्कृष्टथी एकवर्ष जा णवु आशातना अनवस्थाप्य जे तीर्थंकर गणधर अने प्रवचनादिकनी निंदा करे आशातनाकरे तेने आश्री ए कह्योछे अने जे हस्त ताडनानो करनार साधर्मि तथा अन्यधर्मिनी चोरी करे ते प्रतिसेवा अनवस्थाप्य ते आश्रयी कहिये तेवारे जघम्यथी एकवर्ष अने उत्कृष्टथी बारवर्ष जाणवा ॥ ७६४ ॥

हवे ए दश प्रायश्चित्त ते ज्या लगे तीर्थहोय त्यालगे होय किंवा न होय ते कहेछे. मूल – दस ता अणुसज्जंती, जाव चउदस पुव्वि पढम संघयणी ॥ तेण पर मूलंत, दुप्पसहो जाव चारित्ती ॥ ७६५ ॥ अर्थ – ए दशे प्रायश्चित्त त्याल गे प्रवर्त्ते, ज्यांलगे चउदपूर्वना धरनार होय, वज्रऋषभनाराच नामा प्रथम संघय णना धणीहोय त्यालगे जाणवा तेणके० ते वार पछी नवमुं अनवस्थाप्य अने दश मु पारांचित ए बेनोविछेद थया नतर आलोचनादिक अष्टविध प्रायश्चित्त ते त्या सुधी वर्त्तमान जाणवां ज्यासुधी दु प्रसह नामा सूरि थसे त्यासुधि जाणवा ते स माधिस्थ थया पछी तीर्थ चारित्रनो विच्छेद थशे ए अगणुसु द्वार समाप्त थयु

अवतरण – ऊहम्मि पयविभागमि सामायारि हुंति एटले उंग सामाचारि नु नवाणुमु द्वार अने बीजी पदविभाग सामाचारीनु शोमुं द्वार ए बे द्वार

करवी एटले अवश्य करवो जोइयें जे ज्ञानादिक निक्षा परिच्रमणादिकजे कारण तिहां उपाश्रयथकी निकलतांथकां यतियें आवस्सहि करवी. अने कारणे एवुं कहेवा थकी कारणविना जवुं निषेध्युं, तथा तम्मित्ति एटले बाहिरथकी पाछो वल्यो छतो तम्मिके० ते स्थानकनेविषे निस्सिहि करे एरीते जछके० ज्यां सेक्काके० सक्का उपाश्रयनेविषे प्रस्थान एटलें प्रवेशलक्षण त्यां अवस्थान आयरके०आचरे. आदिशब्दथकी चैत्यमां प्रवेश करतां पण करे. ए आवश्यकी निषेधकीमली पांच सामाचारी थई.

मूलः– आपुछणाउ कज्जे, पुव्वनिसिद्धेण होइ पमिपुवा ॥ पुव्वगहिएण छंदण, निमंतणा होइ अगहिएण ॥ ७७३ ॥ अर्थः– आ एटले समस्त प्रकारे गुरुने पूछीये ते आपृछना ए किहां करवी ते कहेछे कज्जेके० वांछित कार्यनेविषे प्रवर्त्तमान छते करवी जे हे जगवन् हुं अमुक एक विहार गमनादिक कार्य करुं ए छठी सामाचारी जाणवी. एमज पडिपुवाके० फरी पूछीयें ते प्रतिपृछा तेनो विषय कहेछे. पुव्वनिसिद्धेणके०पहेलां निषेध कस्योछे के हे वत्स आ अमुक कार्य करीश नही तेम छतां तेज कार्य करवानुं प्रयोजन उपनेथके ते कार्यना करनार शिष्ये पूछवुं जे हुं ए कार्य करुं. अथवा गुरुये प्रथम कहेलुंछे के हे वत्स अमुकदिवसे अमुक वेलाये अमुक कार्य करजे, अने तेदिवस तेज वेला आवेथके गुरुने जइ कहेके तमे कह्युं हतुं ते प्रस्तावछे माटे तमे कहो तो हुं ते काम करुं. तेवारे पुव्वनिउत्तेण एवो पाठछे तेनो अर्थ जे पहेलो नियुक्त एटले प्रेस्योछे एम पूछवाथी गुरु कार्यांतर कहे अथवा ए कार्यथी सस्यो एमज कहे ते माटे प्रतिपृछा करवी ते सातमी सामाचारी.

पुव्विगहिएण छंदणा शब्दे निमंत्रणा कहिये ते आवीरीते प्रथम लीधुंछे जे अशनादिक. तिहां शेष बीजा साधुउने छंदनाके० निमंत्रणा करवी के में अशनादिक आण्युंछे ते जो कोइने उपयोग आवेतो इछाकार ल्यो. ए आठमी सामाचारी तथा निमंत्रिये ते निमंत्रणा कहिये ते आवीरीते छे. अशनादिक लाव्याविना अनेरा साधुउ प्रत्ये कहेवुं के हुं तमारे प्रायोग्य अशनादिक लेइ आवुं ते नवमी सामाचारी.

हवे उपसंपदा वखाणेछे. मूलः–उवसंपयाय तिविहा, नाणे तह दंसणे चरित्तेयं ॥ एसाहुदसपयारा, सामाचारी तहन्नाय ॥ ७७४ ॥ अर्थः– उपसंपदनके० जावुं ते विशिष्ट श्रुतादिकने कारणे कोइ अधिक गुणी जाणीने तेनी समीपे जावुं जोइये ते उपसंपदा ज्ञानादिक त्रणना जेदथकी त्रणप्रकारे जाणवी. तिहां वली ज्ञान दर्शननी, तेना त्रण त्रण जेद छे ते आवीरीते, एक वर्त्तना, बीजी संधना अने त्रीजी ग्रहण. ए त्रणे ज्ञान आश्री कहेछे. तेमां प्रथम ग्रहण कस्योछे जे सूत्रादिक ते

अस्थिरजाणी तेनो गुणवो ते वर्त्तना जाणवी अने तेहिज श्रुतादिकनु कोइ एकदेश विस्मरण थयु तेंने ग्रहण करिये ते संधना जाणवी. एना घटना अने योजना ए वे पर्यायछे अने ग्रहण ते नवाज सूत्रनुं ग्रहण करवु तेने ग्रहण करिये ए त्रणे एकसूत्र वीजो अर्थ त्रीजो तडुनयविषयिक एकेक जाणवा तेने पूर्वोक्त त्रणे गुणता नवभेद ज्ञानने विषे थायछे

हवे दर्शनननेविषे जे सम्मत्यादिक शास्त्र दर्शन प्रभावक तेनेविषे पण एहिज नवभेद थाय अने चारित्रनेविषे उपसपदा वे प्रकारनीछे एक वेयावच्च विषयिक अने वीजी क्षपण विषयिक. इहा एवो अभिप्रायछे जे कोईक चारित्रने अर्थे अनेरा गच्छनो आचार्य तेसारु वेयावच्चगरपणुं पडिवजे ते कालथकी कोइ इत्वर काल अने कोइ जाव जीव लगे पडिवजे इहा कोइ पूछे के एवो जे उपसपदाने अर्थे वीजा गच्छमाहे जाय तेवारे पोतानाज गच्छमा रह्योथको चारित्रने अर्थे वेयावच्च केम नकरे ? तेनो उत्तर कहेछे के जे पोताना गच्छनेविषे तथाविध वेयावच्च करावनाने समर्थ सामग्रीने अभावे परगच्छनी उपसपदा ग्रहण करे

हवे क्षपणा विषये कहेछे ते आवी रीते – कोइक क्षपणने अर्थे अनेरा गच्छनी उपसंपदा ग्रहण करे ते वे प्रकारेछे. एक यावत्कथिक ने वीजी इत्वर तेमा जे गच्छातरमा जइ अनशन करशे ते यावत्कथिक अने इत्वरक्षपक तेमा एक तो अष्टम दशमादिकना करनार ते विकृष्टक्षपक अने वीजा छठ प्रमुख तपना करनार ते अविकृष्टक्षपक जाणवा ए प्रगटपणे दश प्रकारनी सामाचारी कही तथा तेमज वली अन्नाय एटले वीजी पण वक्ष्माण दश प्रकारनी सामाचारीछे ते देखाडेछे.

मूल – पडिलेहणा पमज्जण, निक्किरियालोय भुजणाचेव ॥ पत्तग धुयण वियारा, थंडिल आवस्सया ईया ॥ ७७५ ॥ अर्थ – एक पडिलेहणते पेहेले पहोरे अने पाछले पहोरे वस्त्र पात्रादिकनुं पडिलेहण करवु वीजी प्रमार्जन ते उभय कालनेविषे उपाश्रयनु पूंजवु त्रीजी भिक्का, ते कायिकादिक व्यापार कीधापछी पात्रालेइ आवस्सहिकरी उपाश्रयथकी निकळीने अहारादिकनेविषे मूर्छानो त्यागकरी पिंडेसणा पानेसणानी उपयुक्तता धारण करीने वेतालीस दोष विशुद्ध अहार लें तेभिक्षा कहियें चोथी इरिया, ते आवीरीते के पूर्वोक्त भिक्षा लीधा पछी निस्सहि पूर्वक उपाश्रयमाहे प्रवेशकरी नमोखमासमणाए गोयमाइए एवो वाचिक नमस्कार मुखथी प्रकाशकरी योग्य देश प्रथम चक्षु साथे जोइने रजोहरण साथे पूजी इरियावहि पडिकमवी.

पांचमी आलोय एटले काउसग्गमांहे उपाश्रयथकी निकल्या पछी निक्षाने अ र्थे नमतां जे अतिचार लाग्याछे. ते गुरुने जणाववाने अर्थे प्रथम काउस्सगमांहे चिंतवे पछी काउसग्ग पाली चउविसत्थोकही जेवीरीते अशनादिक कटोरी प्रमुखे करी स्त्री अथवा पुरुषे दीधुं लीधुंहोय ते सर्व गुरुनी आगल गुरुनी सम्मत जे वीरीतिये दीधुं लीधुंहोय तेवीज रीतिये आगमोक्त विधिये आलोवे तेविधि श्रीद शवैकालिक सूत्रमां आवीरीते कहीछे. उल्लुप्पन्नो अणुविग्गो, अव्वखित्तेण चेयसा, आलोए गुरुसगासे, जं जागहियंनवे एवीरीते अलोचीने पछी दुरालोचित नक्त पान ने अर्थे अथवा एषणीय अनेषणीयने अर्थे काउस्सगकरे, त्यां नमस्कार चिंतवी पछी वीसमंतो एवीरीते चिंतवे के हियमहंजानमहिउ जइमे अणुग्गहं कुज्जा ॥ साहू हुज्जामितारिउ इत्यादिक चिंतवी फरी परिश्रमना नाशने अर्थे मुहूर्त्तमात्र वेसीने सज्झाय करे ए पांचमी अलोयणा सामाचारी कही.

छठी नुंजणा सामाचारी कहेछे. पूर्वोक्त विधिकरी तेवारपछी निःसागारिक प्रदेशे वेसी राग द्वेष रहितछतो नवकारगुणीने संदिसतपारयाम एवुं कहीने गुरुनी अ नुज्ञाये नोजन करे. सातमी पत्तगधुअण एटले पात्रानुं धोवुं ते नोजन कस्याप छी आछपाणी साथे पात्रनेविषे समयप्रसिद्ध त्रण काप आपीने पात्राने धोईनाख वुं. ते सिद्धांत नाषाये त्रेप जाणवो. आठमी वियारा एटले पछी यद्यपि प्रथम ए कासणादिक पच्चखाण कीधोछे तोपण अप्रमादने अर्थे सागारिआगारेणं इत्या दिक आगार रुंधवाने अर्थे पच्चखाण करवो ते कस्यापछी वियार संज्ञा परिहरवा ने अर्थे बाहिर थंमिले जावुं. नवमी थंमिल एटले परने अनुपरोधि एवुं जे प्रासु क नूमिनाग लक्षण ते स्थंमिल तिरछो जघन्य एकहाथ मात्र पडिलहे. त्यां स त्यावीस स्थंमिला. ते आवीरीते तेमां कायिकायोगे वस्तिमां छ स्थंमिला. बाहिरना नागमां पण छ मलीने बार कायिकिना तेमज उच्चार योग्यपण बार अने त्रण काल ग्रहणना ए सर्व मली सत्यावीसथया. दशमी आवस्सय एटले आवश्यक सामाचारी ते पडिकमणोकरे. आदि शब्दथकी कालग्रहणादिक पण लेवा. एरीते एदश सामाचारी इहां संक्षेपेकही. विस्तारे पंचवस्तुना बीजा द्वार थकी जाणवी. ॥ ७७५ ॥ इतिगाथा नवकार्थ. ए दश सामाचारीनुं एकशोने एकमुं द्वार समाप्तथयुं.

॥ इति श्री प्रवचनसारोद्धार नामके ग्रंथे एकोत्तर शततमं द्वारं समाप्तम् ॥

अवतरण – निग्गंथत्तं जीवस्स पचवाराउ नववासेत्ति एटले ससारमा वस ता थका निर्ग्रंथपणु जीवने पाचवार आवे तेनु एकशो वीजु द्वार कहेछे मूल – उवसमसेणिचउक्क, जायइ जीवस्स आजव नूण ॥ ता पुण दोएगनवे, ख वग्गसेणी पुणो एगा ॥ ७७६ ॥ अर्थ – उपशमश्रेणीनो चतुष्क एटले जीवने उप शमश्रेणी चारवखत, आजवके० नव जे ससार तेमा नानाजव आश्रयी उत्कृष्टथी उपशमश्रेणी चारवखत आवे आ शब्द मर्यादापणे करी जाणवो, एनो ए अर्थ जे ससारमाहे वसताथका नूनइति निश्चय थकी जीवने उपशमश्रेणी चारवखत प्राप्तथाय, अने उत्कृष्टथी एकज नवमा वेवार थाय, अने क्षपकश्रेणी वली एकज थाय, इहा ए नाव जेउपशातमोह क्षीणमोह गुणठाणे निर्ग्रंथपणुहोय त्या चार उपशमश्रेणी ने एक क्षपकश्रेणी थाय तेथी पाचवार थाय इति॥७७६॥ द्वार समाप्त

अवतरण – साहुविहारसरूवत्ति एटले साधुना विहारनुं जे स्वरूप तेनु एक शो ने त्रीजु द्वार कहेछे मूल – गीयत्थोय विहारो, बीउ गीयत्थमीसिउ न णिउ ॥ इत्तो तइय विहारो, नाणुन्नाउ जिणवरेहि ॥ ७७७ ॥ अर्थ – गीत शब्दे जाण्योछे जेणे कृत अकृत लक्षण अर्थ, तेने गीतार्थ बहुश्रुत कहिये तेमा एक गीतार्थनो विहार ते एकला गीतार्थनोज विहार अने बीजो गीतार्थ मिश्रित विहार ते केटलाक गीतार्थ ने केटलाक अगीतार्थनो विहार जाणवो इत्तोके० एथकी तइय वियारोके० त्रीजो जे विहार ते नाणुन्नाउके० श्रीतीर्थंकर देवे अनुज्ञातपणे कीधो नथी

ए विहार द्रव्यादिकना नेद थकी चार प्रकारे छे ते कहेछे मूल – दव्वउ च खुसापेहे, जुगमेत तु खेत्तउ ॥ कालउ जावरीएज्जा, उवउत्तोय नावउ ॥७७८॥ अर्थ – चक्षुयेकरी नूमिका सारी रीते जोवी ते द्रव्यथकी विहार जाणवो पछी ते जोइ करीने जुगमात्र नूमि नागे जोईने पगनरतो चाले ते क्षेत्रथकी विहार जाणवो अ ने घडी पहोर प्रमुख ज्यालगे जइ आववु ते कालथकी विहार जाणवो अने जे उपयुक्तपणु समस्त द्रव्यादिकने विषे सावधानपणु ते नावथकी विहार जाणवो द्रव्यथकी विहार न करे पण नावथकी विहार करतो थको आराधक कहेवाय उक्तंच वासस्यपि वमंता, मुणिणो आराहगा नणिया ॥ इति गाथा द्वयार्थ द्वार समाप्त

अवतरण – अपडिबद्धविहारोत्ति एटले अप्रतिबद्ध ते जे रागादिके रहित एवो विहार तेना स्वरूपनु एकशो चारमु द्वार कहेछे मूल – अपडिबद्धोय सया, गुरूवएसेण सव्वनावेसु ॥ मासाइ विहारेण, विहरेज्जहोत्तिय नियमा ॥७७९॥ अर्थ – अप्रतिबधविहार ते गुरुना उपदेशथकी सदागुरुनी अनुज्ञा लेइने द्रव्यादि

कनो प्रतिबन्ध वर्जिने मासकल्प करे ते सफल जाणवो. पण अन्यथा एवो विचार करे के अमुक स्थानके अमुक नगरे जाउं, त्यां नला मर्हार्द्धिक श्रावको छे ते उपा र्जिने आपणा करुं जेम ते श्रावको मने त्यागी ने बीजाना नक्त नथाय. एरीते प्र थम द्रव्यने प्रतिबन्धे विहार कस्योथको कार्य साधक थाय नही. तेमज क्षेत्र आश्री कोइ उपाश्रयमां रहेतांथकां अहीया वायरो सारो आवतो नथी तेथी अहीया रहे तां थकां रति थती नथी. पण अमुक क्षेत्रे नली वस्तिछे माटे त्यां जइये. एम जाणीने विहार करेतो बीजो क्षेत्र प्रतिबन्ध थाय. ए पण फोकट नटकवा जेवुं समजवुं पण चारितार्थे न समजवुं. तथा घणा सालीप्रमुख नीपजवाथी हालमां मार्गे सारा थयाछे अने शरद रुतुछे तेपण विहार करवाने घणी सारीछे एम वि चारी विहार करे तो त्रीजोकाल प्रतिबन्ध थाय. एथी पण अर्थ साधक नथाय. तथा अमुकक्षेत्रे गयाथी मने स्निग्ध मधुरादिक आहारना लाने करी महारा श रीरने पुष्टयादिक सुख थशे आ क्षेत्रमां तो लोकोनो प्रेम सारो नथी अथवा उ द्यत विहारे विहार करतां ए उद्यत विहारी छे एवुं मने लोक कहेशे. अने बी जा अनेरा साधुउने शिथल विहारी कहेशे इत्यादिक नावनायें विहार करता थकां चो थुं नावप्रतिबन्ध पणुं थाय. ए विहारपण निरर्थक छे ए द्रव्यादिक चारे प्रतिबन्ध रहि त जे होय तेनो सफल विहार छे. एरीते यथोचित्तपणे संघयणादिक ने अनुमाने निय माके० निश्चयेथी. मासाइके० मासकल्पादिक विहारे करी यति विहार करे ॥ ७७९ ॥

हवेपरनो अनिप्राय आशंकी तेनो आ गाथायें करी उत्तर कहे छे मूलः— मोत्तूण मासकप्पं, अन्नो सुत्तंमि निब्त्त विहारो ॥ ताकहमाइ ग्गहणं, कज्जे क णाइ नावेणं॥ ७८०॥ अर्थः—ए मास कल्प मूकीने अन्नोके० अनेरो बीजो जे सूत्र मां कह्यो नथी एवो विहार करे ताके० तो मासाइ एटले इहां आदिशब्दनुं ग्रहण कहके० केम आण्युं. कज्जे के० कार्यकरवो इहां ए नाव जे साधु चारित्रवंतें मुख्यपणे मासकल्पे विहार करवो. अने कारण योगे कदाचित् मासकल्पथी उंछे दिवसे पण विहार करवो. तेमज क्यारेक मास थकी उपरांत पण रहेवुं नाव थकी एवुं जणाववाने अर्थे आदिशब्दनुं ग्रहण कस्युंछे. ॥ ७८० ॥

वली एज वात प्रगट करतो कहे छे. मूलः— कालाइ दोस उज्जइ, न दव्वउ एस कीरए नियमा ॥ नावेण तहवि कीरइ, संथारग वच्चया ईहिं ॥ ७८१ ॥ अर्थः— कालादि दोष थकी एटले कालदोष ते डुर्निक्षादिक थकी तथा क्षेत्रदोष ते संयम योग क्षेत्रना अनावे. वली द्रव्यदोषते नक्तादिक शरीरने योग्य न होय. अने ना

व दोष ते शरीरे ग्लान थयो होय, अथवा ज्ञानादिकनी हाणी प्रमुख कारणोथी जो कदाचित बाह्यवृत्ते मासकल्प नकराय तो पण नियमा एटले निश्चेथकी नावे क री तो एक स्थानके रहेते थके पण मासकल्प करिये ते करवानी रीत कहेछे

जे सूवानी नूमिका होय तेने सथारो कहिये ते सथाराना परावर्त्तन प्रमुखे करी मासकल्प करवोज, वली आदिशब्द थकी उपाश्रयनु अथवा पाडानु पण पराव र्त्तन करवु अहीया ए नावछे केजे स्थानके सथारो कस्यो होय त्या मासकल्प पूरण, थयाथी अन्य स्थानके सथारो करवो तेमज जे वस्तिमा रह्या होइये तेथकी बीजी वस्तिये रहेवु, तथा जे पाडामा निक्षालीधी होय तेथकी बीजापाडामा निक्षा लेवी पण तेज पाडानी निक्षा लेवी नही एवी रीते आचरण करता थका मासकल्पने अनावे पण यतिपणानी विराधना थाय नही यदवाचि पचसमियातिगुत्ता इत्यादि

हवे एक क्षेत्रे उत्कृष्टे रहेवानो कालमान कहेछे मूल — काउंण मास कप्पं तत्थेव ठियाण तीस मग्गसिरे॥ सालवणाण जेठु, ग्गहोय छम्मासिउ होइ॥७८२॥ अर्थ — ज्या आपाढ संबंधी मासकल्प कस्यो, पछी क्षेत्रना अनाव थकी ते मास कल्प करीने चउमास पण त्याज कस्यो अने तेचारमास पूरा थया छता पण जो वरसाद बध न थाय तो मागसर महीनाना दश दिवश सुधी वाट जोवी तेटला मा पण वरसाद बंध न थाय तो वलीपण बीजा दश दिवस वाट जोवी एम वा ट जोता जोता सपूर्ण मागशर मास वीतीजाय एरीते सालंबन पुष्टकारणना सेव नार यतिने ज्येष्ट के० उत्कृष्टो छ मासनो अवग्रह थाय.॥ ७८२ ॥

हवे मागशर मास पूरण थये थके वरसाद बध थवाथी अने रस्तामानो कादव सुकाइ गयाथी यतिये शु करवु ते कहे छे मूल — अह अछ पयवियारो, चउपाडि वयंमि होय निग्गमण ॥ अहवावि अनितस्स, आरोयण सुत्तनिद्दिठ्ठा ॥ ॥७८३॥ अर्थ — अथ के० हवे अछिके० छे जेने पयवियारो के० जावानु अनुकू लपणु छे ते चोथा कार्त्तिक मासना पडवाना दीवश पछी अने मागसर मासना पड वानी अगाउ निग्गमण के० निर्गम न थायज अहवावि के० अथवा अनितस्स के० अणनिकलताने एटले जे विहार न करे तो तेने आलोयण देवानी जे प्रमा णे सिद्धातमा कहीछे ते प्रमाणे आलोयणा आवे ऽहा कोइ कहेशे के एक क्षे त्रे रहेता थका पण घणो यत्नापरछे तोपण कुलप्रतिबन्धादिक दोष अवश्य उपजे तेमाटे एक स्थाने वास करवो युक्त नथी ॥ ७८३ ॥

ते उपरज कहेछे मूल — एग खित्तनिवासी, कालाइक्कतचारिणो जइवि ॥ त

हवि हु विसुद्धचरणा, विसुद्ध आलंबणा जेण ॥ ७७४ ॥ अर्थः— एक क्षेत्रे जे वासकरे ते एक क्षेत्रनिवासी एवाजे कालातिक्रांतचारी एटले कालने अतिक्रमिने अर्थात् चतुर्मासादिक कालनुं उल्लंघन करीने कदाचित रह्या. तोपण जे विशुद्ध निर्मल चारित्रना धरनार छे ते विशुद्ध छता शठनावना अनावे करी अदूषित होय. तेथी तेने एवो आलंबनआव्यो जे वृद्धावस्था थइ किंवा जंघाबल परिक्षीण थयो अथवा तथाविध क्षेत्रनो अनाव होय एवा आलंबन जे कारणे थाय. तो एकत्र स्थानके रहे.

हवे आलंबन क्यां जोवुं ते कहे छे. मूलः— सालंबणो पडंतो, अप्ताणं डुग्गमेवि धारेइ ॥ इय सालंबण सेवी, धारेइ जई असढनावं ॥७७५॥ अर्थः— पडतां थकां जेने आलंबिये आश्रय करिये तेने आलंबन कहिये, ते इव्य अने नावना नेदेकरी बे प्रकारे छे. ते वली एकेको पुष्ट अने अपुष्टना नेदेकरी बे प्रकारे छे. तेमां सबल वेली प्रमुख ते पुष्ट इव्यालंबन कहिये. अने जेना थकी पडतां थकां घणुं आलंबन न होय एवा मानना छोडा सरखुं होय ते अपुष्ट इव्यालंबन जाणवुं. अने पुष्ट नावालंबन जे तीर्थ अव्यवछेदादिक ते आगल अनंतर गाथा नेविषे कहेशे. तेमज अपुष्टनावालंबन ते जे पोतानी मतिमात्रे करीने उपेक्षा करिये.

हवे गाथार्थ कहे छे सालंबण के० सबल आलंबन जेणे लीधुं छे एवो प्राणी पोतापासे डुग्गमेवि के० खाडा प्रमुख मांहे पडतो थको ते सबल आलंबनने धारणकरे. तेम सालंबन सेवानो करनार यति ते अशठ मायाये रहित नाव थको आत्माने धरीराखे एटले आत्माने डुर्गतिमां पडतां वारीराखे एअनिप्रायछे.

हवे पुष्ट नावालंबन देखाडे छे. मूलः—काहं अछित्तं अडुवा अहिस्सं, तवोविहाणे सुयउज्जमिस्सं ॥ गणंच नीए सुयसारइस्सं, सालंबसेवी समुवेइ मुरकं ॥ ७७६ ॥ अर्थः— हुं इहां रह्योछतो जिन शासन संबंधी अछित्त के० अव्यवछेद करीश, वली इहां रह्यांथकां अमुक एक राजादिकने प्रतिबोध आपी जैनशासनने विषे प्रवर्त्तावीश, अथवा अमुक शास्त्र मूल सूत्र तथा तेनो अर्थ दर्शननी प्रनावना नो करनार छे ते अहिस्सं के० पठन करीश, अथवा तपोलब्धि युक्तपणा थकी, नाना प्रकारना तपने विषे उज्जमस्सं के० उद्यम करीस. वाके० अथवा गणजे गछ ते हुं सूत्रोक्त न्यायेकरीने सारइस्सं के० सारिश. इत्यादिक अनंतरोक्त आलंबनेकरी यत्ने कोइएक नित्यवासादिक सेवतो श्रीनगवंतनी आज्ञा ने न उलंघतो थको मोक्षपद समुवेइ के० पामे ते कारण माटे तीर्थ अव्यवछेदादिकेज अथवा ज्ञानादिकनी वृद्धि करवी मांहेलुं कोइपण कारण होय तेज आलंबन

लेवु पण अन्य आलवन लेवुं नही अन्यथा तो आवीरीतेछे आलंवणाण नत्थि, लोउजीवस्स अजउ कामस्स ॥ जज पेछइलोए, तत आलंबण कुणइ ॥१॥७८६॥

अवतरण —जायाजायकप्पत्ति एटले जातअने अजात कल्पनु एकसोने पाचमुं द्वार कहेछे मूल —जाउ यअजाउ य, डुविहो कप्पोय होइ नायवो ॥ एकेक्कोवि य डुविहो, समत्तकप्पो य असमत्तो ॥७८७॥ अर्थ — जेनें जातके० होय श्रुतनी सपदानो लब्धात्म एटले लाज तेना अव्यतिरेकपणाथकी कल्प जाणवो ते कल्पने जात कल्प कहिये अने एनाथीजे विपरीत होय तेने अजातकल्प कहिये एरीते वे प्रकारे कल्प थायछे ते वली एकेकना वे वेन्नेदछे एक जातसमाप्त कल्प अने बीजो अजातसमाप्तकल्प तेमज जात असमाप्त कल्प अने अजात असमाप्त कल्प॥७८७॥

हवे जात कल्प अजातकल्प समाप्त कल्पादिकनु स्वरूप कहेछे मूल — गीयछजायकप्पो, अग्गियउ खलुनवे अजाउय ॥ पणग समत्तकप्पो, तदूणगो होइ असमत्तो ॥७८८॥ अर्थ —गीतार्थ पूर्वोक्त अर्थ तेनोजे आचार तेने जातकल्प कहिये एमज अगीतार्थनो आचार ते अजात कल्प कहिये ते पाच जण एकग थाय तेवारे ते समाप्तकल्प कहेवाय, अने पाचथकी ओछा होय तेअसमाप्त कल्प जाणवो ॥७८८॥

मूल — उउवद्धेवासासुं सत्तसमत्तो तदूणगो इयरो ॥ असमत्ताजायाण, उहेण नकिंचि आहव ॥ ७८९ ॥ अर्थ — ए पाचनी सख्या कही ते उउवद्धेके० चोमासु टालीने आठ महिनानेविषे जाणवी अने वासासुके० चोमासाने विषे तो एटलु विशेषछे जे नवानु आववु नथाय ग्लानादिक न्नावना सन्नवथकी सातेजणाये करी कल्प समाप्त थाय अने तेथकी न्यूनहोय तो असमाप्त कल्प जाणवो असमाप्त कल्प अने अजातकल्प साधु तेनेकारणे उहेणके० उत्सर्गे कोइक्षेत्र ते क्षेत्रगत शिष्य न्नक्त पान वस्त्र पात्रादिक आगम प्रसिद्ध किंचि आहवंके० काइ छे नही ॥

अवतरण —परिठवणुच्चार करण दिसत्ति एटले अचित्त साधुने परिठववानु अने उच्चार करवानी दिशिनु एकशो ने छठु द्वार कहेछे मूल —दिसा अवर दक्खिणाय, दक्खिणाय अवराय दक्खिणा पुवा अवरुत्तराय पुवा, उत्तर पुवोत्तराचेव, ॥७९०॥ अर्थ —एक नैरुतकोण, बीजी दक्षिणदिशि, त्रीजी पश्चिमदिशि चोथी अग्निकोण, पाचमी वाव्यकोण, छठी पूर्वदिशि, सातमी उत्तरदिशि, अने आठमी ईशानकोण

मूल — पउरन्नु पाण पढमा, बीया ए न्नत्तपाण नलहति ॥ तइयाए उवहिमाइ, नत्थिचउत्थीअसप्पाउ ॥ ७९१ ॥ अर्थ — जे क्षेत्रे मास कल्प वास कर्यो होय, अथवा चउमास कल्प वास साधुये कर्यो होय तेणे मृतक साधु परठववा

ने अर्थे महा स्थंमिल आसन दूर मध्य लक्षण त्रण जोवां. तेनुं प्रयोजन आवी रीतेछे, जो कदाचित पहेले स्थंमिले खाडो पाणीथी नर्यो होय तिहां हरित काय उपने थके ते स्थंमिल कीडीप्रमुखे संसक्त थयो होय अथवा त्यां कोइ गाम आवी वस्युं होय,किंवा साथरह्यो होय,तेथी व्याघात थयो तो बीजे स्थंमिले जइ परठवणा करवी. त्यां पण ए पूर्वोक्त अथवा बीजो कोइ व्याघात थयो होय तो त्रीजे स्थंमिले परठविये. तिहां दिशिनो विनाग आवीरीते छे पउरस्रके० प्रचुर घणा अन्न पान वस्त्र पात्रनो पहेलिदिशिये लानथाय. ए पउरस्रपाण पढमा ए गाथाने अनुक्रमे कहेछे. बीयाके० बीजी दक्षिणदिशि तथा नैरूतकोण प्रमुखे परठवतां जे थाय ते कहेछे. बीजी दक्षिणदिशिये परठवता नक्त पाननो पाछला साधुउने लान न थाय. तइयाके० त्रीजी पश्चिम दिशे परठवता उपधि प्रमुखनी प्राप्ति नथाय. चोथो दिशि दक्षिण पूर्वनीव चमां अग्निकोणे परठवता पढवाडे सज्ञायनो अनाव जाणवो. ॥ ७०१ ॥

मूलः– पंचमियाइ असंखडि, छठ्ठिए गणस्स नेयणं जाण ॥ सत्तमियागेलन्नं, मरणं पुण अठमे बिंति ॥ ७०२ ॥ अर्थः– पांचमी दिशि वायुकोणे परठववाथी मांहोमांहे असंखडिके० कलहथाय. छठ्ठी पूर्वदिशाये परठवतां गणस्सके० गछमां परस्पर नेदथाय. सातमी उत्तरदिशाये, परठवतां ग्लानपणुं अने रोगनी उत्पत्ति पढवाडेना साधुउने थाय. आठमी दिशी ईशानकोणछे त्यां मृतक साधु परठवतां बीजो कोइ साधु मरण पामे. एवुं शास्त्रना जाण पुरुषो कहेछे. अहीयां पूर्व पूर्व दिशिने अनावे उत्तरोत्तर दिशा जे पूर्व दिशा तेनेविषे परठववानुं कह्युं ते पउरन्नके पाण लाने जाणवुं अने जो पूर्वदिशिना सदनावे ते दिशिमां परठवानुं मूकी बीजी जे जे दिशिमां परठवे तो ते ते दिशाना पाछलनाने दोष कह्या ते दोष थाय ए त्रण गाथायें परठवणानी दिशिकही. ॥ ७०२ ॥

हवे उच्चार करवानी दिशि वखाणेछे. मूलः– दिसि पवण गाम सूरिय, छायाए पमज्जियाए तिरकुत्तो ॥ जस्सोग्गहोत्ति काउण, वोसिरे आयमेज्जावा.॥७०३॥ अर्थः– एमां पहेली विधितो आमछे के मार्गे जतां बे जणा जोडा जोड साथे न जाय तथा उतावला न जाय मांहोमांहे वात करता न जाय. अने विकथा रहित त्यांजइ बेसी पछी निर्लेपनाने अर्थे पुरीष त्यागनेने माटे माटीनो दगडो प्रमुखलियें अने जो तेना उपर कीडी प्रमुख होय तो ते माटीना दगडा प्रमुखने राखवाने अर्थे प्रस्फोटना करे त्यांथकी उठी निर्दोष थंमिले जइ त्यां पण उंचो वृक्ष पर्वतादिक उपर कोइ माणस होय, तथा नीचुं खाडा गुफादिकमां कोइहोय, अने ती

वें वृक्षादिकने नीचे आरामने अर्थे कोइ रह्यो होय एम उंचो नीचु अने तीर्छु सर्व जोइने गृहस्थ प्रमुखनी दृष्टीने अनावे प्रेक्षित प्रमार्जित स्थण्डिले जइ अणु जणाह जस्सावगाहोत्ति एवो उच्चार करी वेसतो थको समासा ए पूजीने दिशि प्रमुख जोइने वडीनित वोसिरावे

हवे गाथानो अर्थ करेछे –दिशि पूर्वादिक आगल कहेशे अने पवन ग्राम सूर्य एट लाने पुठ करवी नही, छाहेडी वालिये अथवा वेसताथका पोतानी छाहेडी ते मल उपर आवे पछी पमज्जियणके० त्रणवार पूजी उपलक्षणथी स्थण्डिलो जोइ ने अणुजा णह जस्सावग्गहोत्ति एम कहीने सज्ञा वोसिरावे सुचिने निमित्ते आचमन लिये

हवे प्रमुख दिशि जणाववाने अर्थे गाथा कहेछे मूल –उत्तरपुवापुज्जा, जम्माए निसायराअहिवर्मति ॥ घाणारिसाय पवणे, सूरियगामे अवण्णोउ ॥७०४॥ अर्थ – उत्तर अने पूर्व ए वेहु दिशि लोकमाहे पूज्यछे तेथी तेने पुठ देताथका लोकमाहे अवर्णवाद थाय जम्माएके० दक्षिण दिशि थकी निशाचरके० पिशाचादिक देवता अहिवउतिके० उत्तरदिशाये आवे ते सामा आवताने पूठदेता तेमने क्रोध उत्प न्न थाय, तेथी जीवतव्यनो विनाशकरे तेमाटे रात्रे दक्षिण दिशा ने पुठ आपवानु वर्जन करिये उक्तच यत उच्चे मूत्रपुरिषेच, दिवा कुर्यादुदङ्मुख ॥रात्रौ दक्षिणतश्चै व तथा चायुर्न हीयते ॥ १ ॥ इति घाणाके० वायुने पुठ देताथका अशुलगंध न सिकामाहे प्रवेशकरे तेथकी हरसनो रोग उत्पन्न थाय अने लोकोपण दूषवे,अने कहेके ए एवाने योग्य जे तेथी वायुने पुठ देइ वेसेछे वली सूर्य अने ग्राम जिहा पोते मासकल्पादि रह्योछे, तेने पुठ करता थका लोकमाहे एवो अवर्णवाद थाय के ए काइ जाणतोज नथी, केमके लोकमा उद्योतनो करनार एवो सूर्यछे तेने पुठ करी वेसेछे एम लोकोकहे तथा जे ग्राममा वास करिये ते गामने पुठकरी केम वेसीये? इत्यादिक लोकाचार मात्र पण ए जाणतो नथी ॥ ७०४ ॥

हवे छाया वखाणेछे मूल –ससत्त गाहणी पुण, छायाए निग्गयाए वोसिरइ॥छाया सइ उण्हमिवि, वोसिरिय मुहुत्तय चिठे ॥ ७०५ ॥ अर्थ – ससक्त शब्दे वेइन्द्रिय जीवेकरी सहितछे ग्रहणी एटले कुक्षीजेनी, ते राखवाने अर्थे फूल फलना न आ पनारा वृक्षोनी छाया निकलीहोय त्या वेसे अने छायडी हजी न निकली होय ने मध्यान्हे सज्ञा बाधाहोय तो उष्णतामा पण पोताना शरीरनी छाया पुरीषनी उ पर करी सज्ञा वोसिरावे ते सज्ञा वोसिरी पछी मुहूर्त्तमात्र त्या छायडोकरी वेसी

रहिये. केमके तेटलो काल वीत्यापछी ते मलना जीवो पोताने योगेज परिणत थाय. अन्यथा उष्णताना योगेकरी ते जीवोने घणीज बाधा थाय. ॥ ७९५ ॥

हवे ते वखत पोतानां उपकरण केवीरीते धरवा ते कहेछे. मूलः— उवगरणं वामजाणु, गंमी मत्तोय दाहिणेहत्थे ॥ तत्थणत्थवपुंछेतिहि आयमणं अदूरंमि ॥ ॥७९६ अर्थः—उपकरणमां झांझो, डंगो ए डावी सांथल उपर राखे, अने मात्रक पाणीनो गाडवो ते जमणा हाथनेविषे राखे, डावे हाथे माटीनुं ढगलुं लुछवाने अर्थे राखे तेनाथी त्यांलुंछणुकरी सुचीकरे तिहां लुंछणुकरी पछी त्रणवार शौचने अर्थे आचमनकरे ते अदूरके० ढुंकडुज आचमनकरे परंतु अलगुं आचमन नकरे. जो करे तो उड्डाह थाय. कोइ जाणेके ए शौच करतोनथी इति गाथा चतुष्टयार्थः

अवतरणः— अठारस पुरिसेसुत्ति एटले अढार पुरुषो दीक्षाने अयोग तेनुं एकशो ने सातमुं द्वार कहेछे. मूलः— बाले बुड्ढे नपुंसेय, कीवे जड्डेय वाहिए ॥ तेणेरायावगारीय, उमत्तेय अदंसणे ॥ ७९७ ॥ अर्थः— प्रथम जन्मथकी मांडीने आठवर्ष पर्यंतनी उमर वालाने बालक कहिये. तेने दीक्षा आपवीनही. क्यांएक वली गर्भमां रह्यो ते दिवसथी आठवर्ष गण्यांछे, एम श्री निसीथ चूर्णि प्रमुखमां कह्योछे. अने श्रीवयरस्वामि छ मासना हता तेवारे चारित्रनो परिणाम थयो. तेवी वात क्वचितज बनेछे माटे एथी व्यभिचार जाणवो नही.

बीजो बुढ्ढके० वृद्धते सित्तेर वर्षनी उमर पछी नो जाणवो. इहां इंद्रियादिकनी न्यूनता कोइएकने वेलासर थायछे. तेथी कोइक साठ वर्ष पछी वृद्ध कहेछे. एवा वृद्धने चारित्र संबंधी समाधानादिक करतां दुर्लभ थाय. यदुक्तंः— उच्चासणं समीहइ, विणयं नकरेइ गव्वमुव्वहइ ॥ बुड्ढो नि दिक्खियव्वो, जइजाउ वासुदेवेण॥१॥ अन्यथा शो वर्षना आयुष्यथी उपरांत जेवारे आयुष्य थाय तेवारे ते आयुष्यना वर्षनी संख्याना दश भाग करिये तेमां आठमा नवमा अने दसमा, भागनेविषे वर्त्तमान थको वृद्ध कहेवाय.

त्रीजो नपुंसक ते पुरुष ने स्त्री बन्नेना उपर अभिलाषनो करनार. तेमां पुरुषने आकारे पुरुष नपुंसक अने स्त्री निमित्रणा मात्रे जाणवी, अथवा असंवृत स्त्रीना अंगोपांग देखीने तेना शब्दादिक सांभली कामाभिलाष उत्पन्न थयाथी रही शकेनही तेवाथकी घणा दोषोनो संभव थाय. माटे एवाने दीक्षा न आपवी.

चोथो पुरुषाकृति पुरुष क्लीब तेने वेदनो उदय घणो थाय, अथवा पुरुषवेदना उदयथी बलात्कारे स्त्रीने आलिंगनादिक करे तेवो क्लीब पण उड्डाहकरे.

पाचमो जड ते त्रणप्रकारेछे एक नाषाजड,बीजो शरीरजड, अने त्रीजो करणजड तेमा वली नाषाजडना त्रणनेदछे एक जलमूक, बीजो मन्मनमूक, त्रीजो एलमूक, तेमा जे पाणीमा बुडतानीपरे बुडबुडाटकरतो थको बोले ते जलमूक जाणवो अने जे वचन बोलतो थको खचाय ते मन्मनमूक, अने जे एलके०बोकडानीपरे अव्यक्त मूकपणा थकी शब्दमात्र बोले ते एलमूक ए प्रमाणे नाषाजड त्रण प्रकारे कह्यो हवे शरीरजड ते जे विचरता तथा वांदणा प्रमुख क्रिया कलाप करता अति स्थूलपणा थकी असक्त थाय तेने शरीरजड कहिये अने जेने शिखामण आपता छता जडपणाने योगे शिखामण लागे नही तेने करणजड कहिये ए त्रण जातीना जडमा नाषाजड जे छे ते ज्ञान लेवाने असमर्थ, माटे एने दीक्षा न आपवी अने शरीरजड तो मार्गे गमन करता तथा नक्त पानादिक लेइ आववाने असमर्थ थाय, माटे एने दीक्षा आपवी नही वली ते जाडो होय माटे जाडाने काख प्रमुख माहे कोह्यो परसेवो होय ते गोताथका कीडी प्रमुखना विनाश थकी सयम विराधना थाय, वली लोक पण निंदाकरे के ए घणा अन्ननो नक्षण करनारोछे जो वधारे अन्न न खातो होय तो आवु पुष्ट शरीर केम होय? एनु गलु फुली गयु छे ते काइ कवमालाथी फूल्यु नथी एवु लोक बोले वली तेने श्वास घणो चडतो होय तेथी सर्प, जल, अने अग्निप्रमुख ढुकडा आव्याथी दूर जइ शके नही अने जे करणजड होय तेने समिति गुप्त्यादिक शिखवाडिये तो शिखे नही तेथी एने दीक्षा न देवी

छठो वाहियके०नगदर,अतिसार,कोढ,फेफरु,अने हरस,ज्वर प्रमुख रोगसहित होय तेनी चिकित्साकरता सयम विराधना थाय,स्वाध्याय पलिमथादिक दोषनो सनव थाय

सातमो तेण शब्दे चोर जे खातरनो पाडनार अने वटेमार्गुने लुटनार होय, एवाने दीक्षा आपवाथी गच्छने वध बंधन ताडनादिक कदर्थना थाय माटे दीक्षान आपवी

आठमो रायावगारी एटले राजाना नमार अंत पुर, शरीर, तथा राजाना कुवर प्रमुखना डोहनो करनार जे होय ते राज्ञापकारी कहेवाय तेने दीक्षा आपवा थकी राजा देशथी बाहेर काढी मूके अथवा राजा रीशाणोथको मार पण अपावे इत्यादिक दोषोनो सनव थाय

नवमो उन्मत्त, गाम्रो ते जे यक्षादिकने वशथयेलो होय अथवा प्रबल मोहना उदयथी परवश थयो होय, तेवा उन्मत्तने दीक्षा आपवे करी यक्षादिक थकी कष्टनो सनव थाय तेथी सद्या ध्यान सयमादिकनी हाणी थाय

दशमो अदर्शन एटले जेने दर्शन दृष्टि नथी तेने अदर्शन आधलो कहिये, अ

ने इहां स्त्यानर्द्धि निद्रावालो पण सम्यक्त्व दर्शनना अन्नाव थकी एहज व्युत्पत्ति. तिहां ए पण लेवो एमां दूषण कहेछे ते मंदाक्षीने दृष्टी रहित पणा लगीने तिहां तिहां संचार करतो जीवविराधना करे तेथी संयम विराधना थाय. तेमज विषम कील कंटकादिक उपरपडतायकाने आत्मविराधना थाय. वली थीणधी निद्रायुक्त जे होय ते श्रावकादिकना उपर रीसायो थको मारणादिक पण करे तेथकी घणा दोष उपजे.

मूलः— दासे डुछेय मूढेय, अणत्ते जुंगिएइय ॥ उब्बद्धएय नयए, सेहनिप्फ डियाइय ॥ ७९८ ॥ अर्थः— अग्यारमो दासेके० बीजानी दासीनो उपनो अथवा डुकाल प्रमुखे वेचातो लीधेलो अथवा लेणामां आव्यो होय अने ते लेणदार ना घरमां रहेतो होय ते दीक्षा आपवाने योग्य नही. केमके दासने दीक्षा आपतां ते नो धणी लेइजाय. वढवाड थाय, तेथी माठी केवत थाय.

बारमो डुष्ट; ते वे प्रकारनाछे; एक कषाय डुष्ट, अने वीजो विषय डुष्ट. तेमां जेम गुरुये लीधीजे सर्षवनी नाजी तेना व्यतिकर थकी रीसाएला साधुनी परे उत्कृष्ट कषाय जेमां होय ते कषाय डुष्ट. तेमज जे परस्त्री उपर अति गृध होय ते विष य डुष्ट. ए वेहु संक्लिष्ट अध्यवसायथकी दीक्षाने अयोग्यछे.

तेरमो, जे मूढ होय ते स्नेहादिके करी परवश चित्त थको यथावस्थित वस्तु तत्वनो अजाण होय, अने नगवंतनी दीक्षा तो विवेकनुं मूलछे, तेमाटे अज्ञानी कृत्याकृत्यादिक विवेक विकलपणाने योगे न जाणे; माटे ए कार्य साधक न थाय.

चउदमो, अण त्ते, राजा किंवा शाहुकारना लोना प्रमुखनो धारनार ते ऋणा र्त्त कहिये. तेने दीक्षा आपवाथकी राजादिकोए करेलुं ग्रहण अने आकर्षणादि कदर्थना, इत्यादिक दोष जाणवा.

पन्नरमो जुंगिए, एटले जाति, कर्म, अने शरीर तेणे करी दूषित होय ते जुंगित त्रण प्रकारे जाणवो, तेमां जे कोली सूजी मोची धोवी प्रमुख अछेप कुलना ते जाति जुंगित, अने जे अकार्य माठाकामना करनारा कसाइ प्रमुख ते कर्मजुंगित जाणवा. एमज जे कर, चरण, करण, नासिकादिके रहित, तेमज वली कूबडा, वामणा, पां गला, वूंठा, ए सर्व शरीरजुंगित जाणवा. ए त्रणे जुंगित ने दीक्षा आपवा थकी लोकमां अवर्णवादनो संनव थाय; माटे दीक्षा न आपवी.

सोलमो, अर्थग्रहणपूर्वक विद्यादिक ग्रहण निमित्ते अथवा एटला अमुक दिवस सुधी हुं तमारो थइ रहीश एवीरीते जे पराधीन थायछे तेने अवबद्ध जा णवो. तेने दीक्षा देतां थकां कलहादिक दोष थाय.

सत्तरमो, नयएत्ति ते जे महीनो ठेरावी कोइक धनवतना घरनेविषे आटला दिवस हु ताहरी चाकरी करीश, एवी बोलीकरीने दिवसोनी सख्या बाधी रह्योछे- अने ते धनवतना हुकममा प्रवर्त्तेछे तेने भृतक कहिये तेवाने दीक्षा देताथका ते जेनो पगार खायछे ते महीनो आपनार शाहुकार साधु उपर अत्यत अप्रीति धारणकरे इत्यादिक दोषनो सभव थाय

अढारमो सेहनिप्फेडिया एटले जे दीक्षा लेवाने इच्छे ते शिष्य तेहनी निप्फेडिया एटले चोरी इहा ए भावजे मातपिताना मोकल्याविना दीक्षा आपिये तो तेना मात पिताने कर्म बंधनो सभव थाय, अने साधुने अदत्तादानादिक दोषनो सभव थाय एरीते ए अढारे पुरुषाकार छता पण दीक्षाने अयोग्यछे इति गाथार्थ

अवतरण – वीसइत्थीसुति एटले वीस स्त्रीने विषे पण दीक्षाने अयोग्य छे तेनु एकशो आठमुं द्वार कहेछे मूल – जे अट्ठारस भेया, पुरिसस्स तह थिया ए तेचेव ॥ गुव्विणिसबालवच्छा, दुन्निवि इमे हुंति अन्नेवि॥७९९॥अर्थ –जे अढार भेद पुरुषना कह्या तेवीजरीते स्त्रीना आकारनी धरनार स्त्रीना पण तेहज अढार भेद जाणवा अने तेमा बीजा बे अधिक करिये ते कहेछे एक गुर्विणी, एटले गर्भवती अने बीजी सबालवच्छा एटले न्हाना बालके सहित होय तेना दोष लोकोपवादादिक अने स्थाय व्याघातादिक प्रसिद्धछे एरीते दुन्निविके० ए बे भेद मेलवता वीश थायछे

अवतरण – दसनपुंसेसुत्ति एटले दश नपुसक दीक्षाने अयोग्य तेनु एकसो नवमु द्वार कहेछे मूल –पंडए वाइए कीवे, कुंभी ईसालुयत्तिय ॥ सौणी तक्कम्म सेवीय, पक्खिया पक्खिएइय ॥८००॥ सोगंधिएय आसत्ते, दस एए नपुंसगा ॥ संकिलिट्ठित्ति साहूण पव्वावेउ अकप्पिया ॥८०१॥ अर्थ –एक पंडक, बीजो वातिक, त्रीजो क्लीब, चोथो कुंभी, पाचमो ईर्षालु, छठो शकुनी, सातमो तत्कर्मसेवी, आठमो पक्षिकापक्षिक, नवमो सौगंधिक अने दशमो आसक्त ए दश नपुसकना मनना परिणाम माठा होयछे माटे एमने दीक्षा आपवी साधुने कल्पे नही

हवे पंडक एटले नपुसकना लक्षण कहेछे उक्तच महिलासहावो सरवन्न भेउ, मेढ महत मउयाइ वाणी ॥ ससद्दग सुत्तमफेणगच, एयाणि छप्पंडग लक्खणाणि ॥ १ ॥ अर्थ – यद्यपि पुरुषाकारछे तोपण महिलाके० स्त्रीनो स्वभावछे. ते आवीरीते के तेनी गति मंद थाय, मार्गमा जातो थको शकापणे पुठे जोतो जाय तेनु शरीर अतिसुकुमाल अने शीतल थाय तथा स्त्रीनीपरे गलहथो देइ पेट उपर तरछो डावो हाथ राखी उपर जमणा हाथनी कुणी देइ जम

णा हाथे गाल देइ अथवा घणो हाथ उलाळतो थको वातकरे. केड उपर हाथ राखे अने प्रावरणने अनावे स्त्रीनीपरे बांहे करी हृदय ढांके. बोलतोथको सवि भ्रमणपणे पांपण हलावे. केशबंधन तथा वस्त्र प्रमुखनुं पहेरवुं प्रमुख ते स्त्री नी परे करे. स्त्रीनां आभरण प्रमुख पहेरवानो घणो हर्ष करे. स्नानादिकनुं एकांते आचरण करे. पुरुषोनी सभामां भयसहित शंका पामतो संचार करे. स्त्रीउ मांहे निशंकपणे तेमनु जे रांधवुं, खांडवुं, दळवुं प्रमुख कार्यने ते करे. इत्यादिक महिलाने स्वभावे पंडकनुं लक्षण कह्युं. ए प्रथम लक्षण. बीजुं स्वर अने वर्णमां भेद. तेमां स्वर ते साद अने वर्णते शरीर संबंधी, एना उपलक्षणथकी गंध रस स्पर्श ते पण स्त्री पुरुषनी अपेक्षाये विपरीतथाय. त्रीजुं मेढंमहंतं एटले जेनो मेंढ्र शब्दे पुरुषाकार ते महंत शब्दे महोटो थाय. चोथो स्त्रीनीपरे मृडु जेनी सुकुमाल वाणीथाय. पांचमो सद्दगं एटले जेनो शब्देकरी सहित स्त्रीनीपरे मूत्र प्रस्रवण थाय. छठो वली फेनके० फीणरहित मूत्रथाय ए छ पंडकनां लक्षण कह्यां.

बीजो वाइये जेने वात होय ते वातिक जाणवो. इहां ए भाव के जेने पोतानी मेले अथवावायुयेकरी पुरुषाकार स्तब्ध होय ते स्त्री सेवाकर्याविना वेद धरी शके नही.

त्रीजो, क्लीब जे असमर्थ ते चार प्रकारेछे. दृष्टिक्लीब शब्दक्लीब, आलिंगन क्लीब, अने निमंत्रण क्लीब. तेमां जे विवस्त्र स्त्री देखी क्षोभ पामे ते दृष्टिक्लीब. स्त्रीनो शब्द सांभली क्षोभ पामे ते शब्दक्लीब, स्त्रीने आलिंगन कर्युं तथा निमंत्रण कर्युं छतां व्रत धरी शके नही ते अनुक्रमे आलिंगनक्लीब. तथा निमंत्रणक्लीब.

चोथो कुंभी एटले जेहना मोहोत्कटपणाए करीने सागारिक अने वृषण ए कुंभ एटले घडानी परें स्तब्ध थाय तेने कुंभी कहेछे.

पांचमो ईर्षालु ते प्रतिसेवन करेली स्त्री देखी घणी रीस करे अथवा जेने रीस उपजे ते ईर्षालु जाणवो.

छठो सोणी के० शकुनि ते चडकला पक्षी विशेषनी परे उत्कृष्ट वेदपणा थकी निरंतर स्त्री सेवानेविषे प्रसक्त होय.

सातमो तक्कम्मसेवी एटले जे मैथुन सेवा करी पछी वीर्य निशरवाथी वटोत्कटपणा ने लीधे कुतरानी परें ते वीर्यने चाटे इत्यादिक निंद्य कर्मोथकीज पोताने सुख मानी लिये ते तत्कर्मसेवी जाणवो.

आठमो पक्केके० चांदणे पखवाडे जेने मैथुन नो अधिक अभिलाष थाय, तेमज अपक्खे एटले अंधारे पखवाडे मैथुननो अल्पअभिलाप थाय, ते पक्षापक्षीक.

नवमो पोताना लिंगमा सुगंध मानतो तेनी गंध लिये ते सोगंधिक
दशमो आसक्त, एटले जे वीर्य पड्यापछी पण स्त्रीने विशेषे आलिंगन आपी तेनी कक्षा प्रमुखमा प्रवेशकरे ते दशमो आशक्त कहिये
एनु जाणपणु मित्रादिकना कथन थकी थाय सकिछके० एने नगर दाह समान काम होय अध्यवसायपणा थकी ने स्त्री पुरुष सेवा आश्रयथी एनु अत्यत मलिन चित्त होय छे तेमाटे ए साधुने दीक्षा देवासारु अकल्पनीयछे एमा जे पुरुषने आकारे नपुसक ते पुरुषमाहे गण्या अने स्त्रीने आकारे नपुसक ते स्त्रीमा गण्या इहा जे नपुसकने आकारे होय ते नपुसक जाणवा एटलुं विशेषछे
हवे ए नपुसकना सोल भेदछे तेमा दश भेद दीक्षा आपवाने अयोग्य छे ते कह्या हवे छ भेद दीक्षा आपवाने योग्य छे ते कहेछे उक्तच वद्धिए चिप्पिए चेव, मतउ सहिउवहे ॥ इसिसत्ते देवसत्ते, पव्वाविज्ञनपुसए ॥ १ ॥ अर्थ – जेना राजाये अत पुरनी रखवाली करावबाने अर्थे बाल्यावस्थामा वृषण गलाव्याहोय ते वद्धिक बीजो चिप्पिएके० जे जन्मताज अगुठा अगुलीए वृषणनु समर्दन करी नही सरखा करे ते चिप्पित कहिये एरीते कस्या थकीएने नपुसक वेदनो उदय थाय तेमज त्रीजो तथा चोथो कोइकने मत्रनी शक्तिये अने उसहके० औषधने प्रभावे पुरुषवेद अथवा स्त्री वेदे उवहेके० हणायो छतो तेने नपुसक वेदनो उदयथाय. पांचमो इसिसत्तेके० इसिजे ऋषि प्रमुख ते रीशाणो थको कोइकने शाप दीधो होय के महारा तपना प्रभावथी अमुक नपुंसक थाजो इत्यादिक शाप नपुसकपणु जाणवु छट्ठो एवी रीते वली कोइ देव भवनपत्यादिकना शापे करी त्रीजा वेदनो उदय थाय एवा नपुसकने निषेध सबधी लक्षणनो असभव छे तेथी दीक्षा आपवी योग्यछे ॥ ८०१ ॥
अवतरण – विगलगति एटले विकलेंद्रिनु एकशोने दशमु द्वार वखाणेछे
मूल – हछे पाए कसे, नासाउछेविवज्जिए चेव॥वामणग वडभखुज्जा, पगुल कुटा य काणाय ॥ ८०२ ॥ अर्थ – जे हाथ पग, कान, नासिका, होठ, एणेकरी वर्जित होय तथा वामणगके० जे हाथपगादिक अवयवहीन होय तेने वामणो कहिये, वली जेने आगल अथवा पाछल खुध निकली होय तेने वडभ कहिये अने जे एकपासे हीन होय तेने कुबडो कहिये जे पगेचालीशके नही तेनेपागलो कहिये जेना हाथ न्यून होय तेने टूंठो कहिये एक आख जेने होय तेने काणो कहिये एवाने दीक्षा आप्या थकी प्रवचननी निदा रूप दोष थाय माटे एवाने दीक्षा आपवी नही
हवे जो कोइ व्रत ग्रहण कस्यापछी विकलाग थाय ते सबंधी कथन करे छे

मूलः—पच्छावि होंति वियला, आयरियत्तं न कप्पए तेसिं॥सीसो ठावेयव्वो, काणग म हिसोव नन्नंमि ॥ ७०३ ॥अर्थः— पच्छाविके० जे दीक्षालीधापछी विकलके० हीनां ग थाय तो तेने शिष्यपणामांज राखवो पण तेने आचार्यपणु कल्पे नही. अने जो कदाच कर्मनी विचित्रगतिपणाना योगे आचार्यपद पाम्यो अने पछी विकलांग थाय तो ते पोताना पाटे गुणोपेत शिष्यने स्थापीने पोते जेम काणगके० चोरेलो महिष (पाडो) एनो एवो अर्थ के जेवो चोरेला पाडाने कोइ न देखे ते सारु गुफानी अंदर किंवा नगरनी बहार एकांत स्थलमां किंवा वनमां गुप्त स्थले राखे छे ते म एने पण प्रवचन हीलना जिन आज्ञाभंगादिक दोषना प्रसंगथकी एकांतेज रहेवुं. परंतु ए आचार्यनुं जे कार्यछे ते सर्व स्थविर करे इति गाथा द्वयार्थ. ॥ ७०३ ॥

अवतरणः— जंमोल्लंजइकप्पंवत्थंति एटले जेटला मूल्यनुं वस्त्र यतिने कल्पनी य होय तेनुं एकशो ने अग्यारमुं द्वार कहेछे. मूलः—मुल्लजुअं पुण तिविहं, जहन्नयं मज्झिमं च उक्कोसं ॥ जहन्नेणठारसगं, सयसहस्सं च उक्कोसं ॥ ७०४ ॥ अर्थः— मो ल्यकरीने युक्त जे वस्त्र ते त्रण प्रकारेछे. ते जघन्य, मध्यम, अने उत्कृष्ट ना भेदथ की जाणवां. तेमां जघन्य ते अढार रूपक अने उत्कृष्ट ते एक लक्ष प्रमाणरूपक ना मूलनुं अने तेनी वचमांनुं ते मध्यम जाणवुं. एमां जघन्य, उत्कृष्ट अने म ध्यम ए त्रणे प्रकारना वस्त्र साधुने कल्पे नही. परंतु ए त्रणमां जघन्य करतां प ण थोडा मूल्यनुं वस्त्र साधुने कल्पे. ॥ ७०४ ॥

हवे कोनो केटला रूपकनो मान होय ते कहेछे. मूलः— दोसाभरगादीविच्चगाउ सोउत्तरा वहो एक्को ॥ दोउत्तरावगा पुण, पाडलिपुत्तो हवइ इको॥ ७०५ ॥अर्थः— द्वीपते जे इहां सौराष्टदेशमांहे दक्षिणदिशिये योजनमात्र समुद्र अवगाहीने रह्योछे ते द्वीप संबंधी जाणवो. ते बिहुं साभरका एटले बे रुपकनुं नाणुं होय तेज उत्तरार्द्धनो एक रूपक थाय अने ते उत्तरपथसंबंधी बिहुं रूपक स हित थाय तेवारे पाडलीपुरनो एक रूपक साभरक नाणुं थाय.

हवे प्रकारांतरे रुआनो मान कहेछे. मूलः—दोदक्खिणावहोवा, कंचीए नेलउ सद्ध गुणाउ ॥ एक्को कुसुमनगरउ, तेण पमाणं इमं होइ ॥ ७०६ ॥ अर्थः—अथवा प्रकारांत रे दक्षण पथ संबंधी बे रूपके कांची नगर संबंधी नेलउके० रूपक एकनाणुं थाय ते रूपक डगुणके० बमणो करिये तेवारे एक कुसुमनगर पाडलीपुरनो रूपक ते नाणुं थाय, ते रूपकने प्रमाणे इहां वस्त्रनुं प्रमाण जाणवुं. ॥७०६॥

अवतरणः— सेज्जायरपिंडोत्ति एटले सिज्जात्तरना पिंडनुं एकसो ने बारमुं

द्वार कहेछे मूल – सेज्झायरो पहूवा, पहुसंदिठ्ठाय होइ कायवो ॥ एगअणेगेयपहूप हुसदिठ्ठोवि एमेव ॥८०७॥ अर्थ –सज्झा शब्दे साधुने आप्यु जे उपाश्रय तेणेकरीने तरे तेने सज्झातर कहिये ते घरनो धणी अथवा घरधणीये बीजा कोइने प्रमाण करी आप्यु होय तेणे त्या सज्झातर कीधु होय, ते एकने आप्यु होय अथवा घणाने आप्यु होय तो तेना प्रभुपणे एक होय, अथवा अनेक पण होय. सदिष्ट पणे एक अनेक होय एज अर्थ विशेषे कहेछे ॥ ८०७ ॥

मूल – सागारियसदिठ्ठो, एगमणेगे चउक्कनयणाउ ॥ एगमणेगावज्जा, णेगेसुय गावए एग ॥ ८०८ ॥ अर्थ – सागारिक शब्दे उपाश्रयनो स्वामि तथा बीजो तेध णीये सदिष्ट ए बेहु एकने अनेक थाय इहा चतुर्भंगनी भजनाछे ते आवी रीते १ एकप्रभु एकप्रभुसदिष्ट २ एक प्रभु अनेक प्रभुये सदिष्ट ३ अनेकप्रभु एकप्रभुए स दिष्ट ४ अनेकप्रभु अनेकप्रभुसदिष्ट इहा एक पण अने अनेक पण वर्जवोज इहा अपवाद कहेछे जो णेगेसुयके० अनेक सय्यातर थाय एटले सघ समुदाय मलि उपाश्रय कराव्यो होय, ते इहा अपवादपदे एगेके० कोइ एक ते माहेला वडे राने सयातर स्थापेछे अने अनेराथाकताने घरेभिक्षा लियेछे ए भावना प्रसिद्धछे

हवे सियातरक देखाडे ते कहेछे मूल – अन्नत्थवसेऊण, आवस्सगचरिममस्स हितुकरे ॥ दोसुवितराभवत्ती, सव्वाइसु अन्नहा भयणा ॥ ८०९ ॥ अर्थ – अनेरे गामे अथवा साथमाहे वसेऊणके० सुइने आवस्सगके० पाछली रात्रनु पडिक मणु अनेरेस्थाने करे तो बे सयातर थाय एटले एकतो जे स्थानके रात्रेसूता ते अने बीजो जिहा पाछली रात्रनु पडिकमणु कर्युं ए बेउ सयातर थाय आ दि शब्दथकी चोर धाडना भयनो परिग्रह थायछे अन्नहाके० अन्यथा प्रकारे भ जना सयातरनी जाणवी सयातरनी विकल्पना ते जे घरमां रह्यो ते अथवा अनेरो सयातर थाय तेहज भजना आगली गाथाये कहेशे ॥ ८०९ ॥

मूल –जइजग्गति सुविहिया,करति आवस्सयतु अन्नत्थ ॥ सेज्झायरोनहोई, सुत्तेवक एव सोहोई ॥८१०॥ अर्थ – सुष्टुके० भलुछे जेनु विहितके० अनुष्ठान तेने सुवि हित कहिये ते रात्रीना चार पहोर जागरण करे अने जागीने अन्यस्थानके प्रभा तनु पडिकमणुकरे तो जिहा जाग्यो ते सयातर न होय अने जिहा सुतो होय अथवा प्रभातनु पडिकमणु करे ते सयातर थाय अने जो उपाश्रय न्हानो होय अने साधुउ बे त्रण स्थानके रहेला होय तो तेमा जे स्थले आचार्या दिक वडेरो रहे तेज सयातर होय पण बीजा सयातर न होय. ॥ ८१० ॥

परदेशे गयेलो उपाश्रयनो स्वामि सद्यातर थाय किंवा नथाय ते कहेछे. मूलः– दाऊण गेहंतु सपुत्तदारो, वाणिज्जमाईहिंउ कारणेहिं ॥ तंचेव अन्नंच वइज्जदेसं सेज्जायरो तब सएव होइ॥८११॥अर्थः–दाऊण गेहंके० साधुने पोतानुं घर देइने पछी ते गृहस्थ पुत्र कलत्र ने पोतानी साथे लेइ तेज देशमां अथवा अन्य देशांतरे जतो रहे, तोपण तेज सद्यातर थाय, परंतु दूरदेश जणी सद्यातर पणुं नज थाय एम न जाणवुं.

हवे कयोकयो सद्यातर वर्जवो ते दृष्टांते करी कहेछे. मूलः– लिंगछस्स विव ज्जासेतं, परिहरउवभुंजउवावि ॥ जुत्तस्स अजुत्तस्स, विरसावणो तब दिठंतो ॥८१२॥ अर्थः–लिंगमात्रने विषे जे रह्योछे केवल वेष मात्रनो धरनार पण ते साधुने गुणेकरी रहितछे तो तेनो पण सय्यातर वर्जवो. तो लिंगधारीना सय्यातरनो पिंम परहरेवो ज. वाके० अथवा भुंजउके० जोगववो जोजन करवो ते साधुजनने अवश्य वर्जवोज.

इहां शिष्य पुछेछे के जो ते साधुने गुणे रहितछे तो तेनो सद्यातर शावास्ते परिहरिये? तेनो उत्तर दृष्टांते करी कहेछे. मद्यकरीने सहित होय किंवा रहित हो य परंतु मदिरानुं हाटतो खरुं. तेनुं दृष्टांत ते आमछेः–जे माहाराष्ट्र देशने विषे समस्त मदिराने हाटे ध्वजा बंधायछे, मदिरा हो अथवा न हो पण ते ध्वजा देखी भिक्षाचर पोतानी मेलेज ते वर्जेछे. तेम इहां पण वेषदेखी वर्जवुं ॥ ८१२ ॥

सज्जातर पिंमना बार नेद कहेछे. असणाईया चउरो, पाउंछणवछ पत्तकंबलयं सूइछुरकन्नरोहण, नहरणिय सागारिय पिंमो ॥ १ ॥तृण मगलादिक अपिंमछे. यडुक्तं. तणमगलछारमल्लग, सेज्जासंथार पेढलेवाइ ॥ सज्जायर पिंमोसो, नहोइ से होय सोवहिउ ॥ २ ॥ ए बे गाथा परकृत छे ते सुगमपणाने लीधे वखाणी नथी.

हवे सय्यातर पिंमने ग्रहणेदूषण देखाडेछे. मूलः– तिछयर पमिकुछो, अन्नायं उग्ग गोवियन सुझे ॥ अविमुत्तिअलाघवया, दूलह सेज्जाउ वोछेउ ॥८१३॥ अर्थः– तिछयरके० समस्त तीर्थंकरे सय्यातर पिंमने पडिकुछोके० निषेध्योछे. ए सय्यात रपिंम लेवाथकी जगवंतनी आज्ञानो जंग थायछे. माटे अन्नायंके० जे यतिहोय तेणे अज्ञात पिंम लेवो. जिहां कोइ जाणे नही उलखे नही एवो पिंम लेवो, अ ने सद्यातर पिंम लेतां तो ते पिंमनो आपनार उलखे जे ए साधु अमारा घरमां रहेछे. वली सज्जातर पिंम लेतां थकां उगम दोष पण लागे. केमके पिंमनो आप नार जे सज्जातर ते रागवंत छतो दही छुध प्रमुख संनिग्ध अहार आपे, ते लेतां अविमुक्ति एटले मूर्का न शके. केमके रसगृद्धि मूकतां छुर्ल्लजछे. तेथी तेनो अजाव नहोय. वली अलागवयाके० उपधी तथा शरीरनो बहुलपणो थाय सज्जातर पिं

म्ह लेता ठता ते सय्यातर रागी ठतो वस्त्रादिक माग्याथका तरतज आपे तेथी उप
धिनी वृद्धिथाय वली ते पिम्ह लेता थका गाममा फरवा थकी बुटे तेथी शरीर
जाडुंथाय वली डुर्लन सद्यातें आवीरीते के जे गृहस्थ साधुने उपाश्रय आपे ते
णे उपधि आहारादिक पण आपवा जोइये, एवा विचार थकी सद्या जे उपाश्रय
तेपण कोइ विरलोज आपे तेथी सद्या मलवी पण डुर्लन थाय वली वुछेदके०
विनाश थाय एटले दानना नयथकी सद्यातरे सद्यानो विछेद थाय ते उपाश्रय
ना अनावथकी नक्त पान शिष्यादिकनो पण विछेद थाय ॥ ८१३ ॥

एवा ए सद्यातरना दोष देखामी हवे तीर्थकरना उद्देसे एनु अग्रहण देखाडे
ठे मूल — पुरपछिमवक्केहिं, अविकम्म जिणवरेहि लेसेण ॥ नुत्त विदेह एहिय, नय
सागारियस्स पिम्होउ ॥८१४॥ अर्थ —पहेला अने ठहेला तीर्थंकर वर्जी वचमाना
बावीश तीर्थंकरना वाराना साधु तेणे अविकम्म एटले अपि एवो शब्द सनावना
ये लेवो, श्री जिनवरेइ नुक्तके०नोगव्यो लेसेणके०लेशमात्र एकदेशे ते आवीरोते के,
जेने अर्थे आहारादिक कीधा होय ते तो मात्र तेनेज न कल्पे पण शेष यतिने
तो कल्पे एवी रीते महाविदेह वासी साधुठनी पण एज मर्यादाठे, परतु नयके०
सागारी उपाश्रयदाता सद्यातर तेनो पिम्ह तो लेवोज नही ए सनावनाठे ॥८१४

हवे अपवादे ग्लानादिक कारण उपने थके सद्यातर पिम्ह लेवो कल्पे एम जे
कारणे कह्युंठे ते देखाडेठे उक्तच डुविहे गेलन्नमी, निमतणे दवडुल्लहे असिवे ॥
उमोयरीयपउसे, नयए गहण अणुन्नायं ॥ १ ॥ अर्थ — एक आगाढ ने बीजा अ
नागाढ ए बे प्रकारना ग्लानपणाने विषे, तेमा अनागाढ ग्लाननेअर्थे त्रणवार नि
क्षाने अर्थे जावु त्या ग्लान योग्य निक्षा न मले तो सय्यातरनो पिम्ह लिये अने
अगाढ ग्लानने अर्थे तो तत्काल सय्यातरनो पिम्ह लेवो अथवा निमतणे एटले वली
जो घणो आग्रह करीने तेडे तोपण एकवारज लेवो पठी प्रसगे निवारवो एमज
इव्यने डुर्लनपणे आचार्यादिकने योग्य खीरादिक जो अन्य स्थानकथी न मले
तो सद्यातरने घेर जइ वोहोरी आवे तथा अशिव एटले डुष्ट व्यंतरादिके जो
उपइव कर्यो होय तोपण लेवो वली अवमौदर्ये एटले डुर्निक्षने योगे क्याये
निक्षा न मले तोपण सद्यातर लेवो तथा राजाये प्रद्वेषेकरी सर्वत्र निक्षानुं नि
वारण कर्युं होय तो प्रठन्नपणे सद्यातरनी निक्षा लेवी वली नयए एटले चोर
प्रमुखना नयथकी पण ए लेवानी अनुज्ञाठे इत्यादिक कारणे सद्यातरनो पिम्ह
लेवो ए गाथा ग्रथकारनी नथी पण अन्य शास्त्रनी वखाणीठे

हवे उद्गमादिक दोष केवीरीते लागे ते कहेछे. मूलः—बाहुल्लागच्छस्सउ, पढमा लियपाणगाइ कज्जेसु ॥ सज्झायकरण आउट्टिआ करे उग्गमेगयरं ॥ ७१५ ॥ अर्थः गच्छना बाहुलपणाथकी प्रथमालिका शिष्यने सिरामणी अथवा ग्लानने अर्थे पाणगाइके० जलपाणी प्रमुख कार्ये वली वली जातां सय्यातर आवर्ज्यो होय, स ज्झाय करतां देखी अने घणे परिचये सय्यातरीपणे आवर्जित चित्तपणाथकी उद्ग मादिक मांहेलो अन्यतर दोष करे ॥ ७१५ ॥ इतिगाथा दशकार्थ द्वारसमाप्त.

अवतरणः— जत्तिअसुत्ते सम्मंति एटले जेटला सूत्रे सम्यक्त्व होय एवुं एकशोने तेरमुं द्वार कहेछे. मूलः— चउदस दसयअभिन्ने, नियमासम्मंतु सेसए भयणा ॥ मइओहिविवज्जासे, होइ हुमिछं न सेसेसु ॥७१६॥ अर्थः— चउदपूर्वे अने दशपूर्वे जे ने विषे श्रुत होय तेने निश्चेयकी सम्यक्त्व होय, अने शेष श्रुत जेने विषे होय तेने विषे सम्यक्त्वनी भजना जाणवी. एटले सम्यक्त्व होय किंवा न पण होय. एवो विकल्पछे. अने मतिज्ञान अवधिज्ञान तेना विपर्यासे विपरीत पणे थये थके मतिअज्ञान ने विभंगज्ञान ए बे छतां मिथ्यात्व पण निश्चे थकी थाय. ॥ ७१६ ॥

अवतरणः— जहनिग्गंथावि चउगइयत्ति. एटले जेम निर्ग्रंथपण चतुर्गतिक था य तेनुं एकशो ने चउदमुं द्वार कहेछे. मूलः— चउदस उही आहारगावि मण नाणि वीयरागावि ॥ हुंति पमायपरवसा तयणंतरमेव चउगइया ॥७१७॥ अर्थः— चउदपूर्वधर, अवधिज्ञानी, आहारक लब्धिवंत, इहां चउद पूर्वधर ते आहार कलब्धिवंत होय किंवा न पण होय. तेथी बेहुनुं जूडंजूडुं ग्रहण कीधुं छे. तथा त्रीजो मनपर्यवज्ञानी, उपशांत वीतरागादिक, एवा पण प्रमाद विषय कषायादि केकरी कलुषित चित्तथका तदनंतर तत्काल चतुर्गतिना भोगीथाय. ॥ ७१७ ॥

अवतरणः— खेत्रातीत, मार्गातीत, कालातीत, अने प्रमाणातीत एवा चार वा नाना एकशो पन्नर, एकशो सोल, एकशो सतर, अने एकशोने अढार, एवा चार द्वार साथे वखाणेछे. मूलः— जमणुग्ग एरविम्मि अतावखेत्तंमि गहिय मसणा इ ॥ कप्पइ न तमव भोत्तुं खेताईयंति समउत्ती ॥ ७१८ ॥ अर्थः— जे सूर्य उदय थयाविना अतापखेत्रेके० रात्रे लीधुं जे अशनादिक चार ते मांहेलुं कोइपण अश नादिक साधुने भोगववुं कल्पे नही. अने जो भोगवे तो खेत्रातीत कहेवाय. एवी सिद्धांतनी युक्तिये आगमनुं भाषितछे. ए एकशो पन्नरमुं द्वार थयुं. ॥ ७१८ ॥

मूलः— असणाईयं कप्पइ, कोसडुगप्पंतराउ आणेउं ॥ परउ आणिज्जंतं, मग्गाइयंतीतमकप्पं ॥ ७१९ ॥ अर्थः— बे कोशथकी आणेलुं अशनादिक

मांहेलु कोइपण अशनादिक यतिने कल्पनीयछे पण वे कोशथी उपरातनुं आणेलुं अशनादिक ते मार्गातीत अकल्पनीयछे माटे लेवु नही ए एकशो शोलमुं द्वार

मूल —पढमप्पहराणीयं, असणाइ जईणकप्पए नोत्तुं॥जावतिजामेउट्टं, तमकप्पं कालइक्कत्त ॥ ७१० ॥ अर्थ — पहेला पहोरनु लावेलुं अशनादिक यतिने जम वु कल्पे, ते जिहासुधी त्रीजो पहोर तिहांसुधी जाणवु उपरांत चोथा पहोरमां ते अकल्पनीय थाय पडिलेहण कर्या पछी ते कालातिक्रात पणाने लीधे जमवु नही ए एकशो सत्तरमुं द्वार समाप्त थयु ॥ ७१० ॥

मूल —कुक्कुडिअमयमाणा, कवला वत्तीस साहुआहारो॥अहवा नियआहारो, की रइ वत्तीस नाएहि॥७११॥अर्थ —कूकुडी तेपक्षीविशेष, तेना इमाने प्रमाणे बत्रीश कवल प्रमाण साधुनो आहार जाणवो अथवा निजके०पोतानोआहार एटलेजेटला आहारथी जेनुं पेट नराय, तेनो बत्रीशमो नाग करिये ए पण कवल प्रमाणछे

मूल —होइ पमाणाईयं, तदहियकवलाण नोयणे जइणो ॥एगकवलायऊणे, ऊणो यरिया तवोतंमि ॥ ७१२ ॥ अर्थ —ते बत्रीश कवल थकी अधिक कवलनु नोजन कर्याथी यतिने प्रमाणातीत थाय अने बत्रीश थकी एकादिक कवल उंणो लीधा थकी उणोदरता नामे तप ते साधुनेविषे थाय ॥७१२॥ इति गाथा पचकार्थ

अवतरण — सुख सद्यानु एकशो उंगणीसमुं द्वार तथा दुःख सद्यानु एक शो वीसमु द्वार ए बे द्वार साथे कहेछे मूल — पवयण असदहाण, परलानेहा य कामआससा ॥ एहाहाइ पत्थण इय, चत्तारिवि दुःख सेज्जाउ ॥ ७१३॥ अर्थ जेनेविषे शयन करिये तेने सद्या कहिये तेमां दुःखनी देवावाली सद्या ते दुःख सद्या ते इव्य अने नावना नेद थकी बे प्रकारनीछे तेमा इव्यदुःख सद्या ते अमनोहर ख ट्वादिरूपजाणवी नावे दुस्थित चित्तपणे करी दुश्रमणपणु करे ते इहा नाव थ की ते चार प्रकारे छे तेमां प्रथम प्रवचन जिनशासननो असद्दहवो बीजी अनेरा के० बीजाने वस्त्रादिकना अलानना प्रार्थनानु करवु इहा चकार समुच्च य ने अर्थे छे त्रीजी तेमज काम मनोहर शब्दादिकनी आशसा अनिलाषानु कर वुं चोथी स्नानादिके करी शरीर प्रमुखनु मर्दन करवु धोवा विछलवानी प्रार्थना करवी ए रीते चत्तारिविके० ए चारे नावदुःखसद्या जाणवी एने विषे वर्त्तमान छतो ते प्राणी कोइरीते पण सुख पामे नही ॥ ७१३ ॥

ए जेम दुःखसद्याये दुःख तेम इहा सुख सद्याते पण इव्य नावना नेदे करी पूर्वोक्त रीते कहेछे मूल — सुहसेज्जाइ वि चउरो, जइणो धम्माणु राय रत्तस्स ॥

विवरीयायरणाउ, सुहसेज्जा उत्तिनसुंति ॥ ८२४ ॥ अर्थः—जेम पूर्वोक्त दुःखसद्या चार कही तेमज जइणो के० यतिने सुखसद्या पण चार थाय. ते पूर्वोक्तथी विपरीत जाणवी. इहां यतिने गाढतर धर्मनो अनुराग जे अभिलाष रूप तिहां रत्तके० आसक्तछे चित्त जेनुं, एवाने प्रथम जे प्रवचन असद्दहणा प्रमुख बोल कह्या ते थी विपरीत प्रवचननी सद्दहणा जाणवी. तेमज बीजी परलाभनी वांछानुं करवुं. त्रीजी मनोज्ञ शब्दादिकनी आशंसानो अभाव. चोथी स्नानादिकनुं अप्रार्थवुं. एम विपरीत आचरण करवाथी सुखसद्या थाय. एमां वर्त्ततो थको साधु सदा काल सुखी थाय. ए बे द्वार साथे वखाण्या. ॥ ८२४ ॥

अवतरणः— तेरसकिरियाठाणोइंति एटले तेर क्रियाना स्थानकनुं एकशोने एकवीसमुं द्वार वखाणेछे. मूलः— अट्ठाणट्ठा हिंसा, कम्मादिट्ठीय मोसदिन्नेय; अज्झत्थमाणमित्ते, मायालोभेरियावहिया ॥ ८२५ ॥ अर्थः— जे करिये ते क्रिया. कर्मबंधनुं कारण चेष्टारूप तेना स्थानक जे भेद ते तेर छे. एक अर्थक्रिया, बीजी अनर्थक्रिया, एम क्रिया शब्द सर्वत्र जोडवो. त्रीजी हिंसा, चोथी अकस्मात्, पांच मि दृष्टिविपर्यास, छठी मोसमृषाप्रत्यय, सातमी अदत्तवृत्ति, आठमी अध्यात्म की, नवमी मानवृत्ति, दशमी मित्त, अग्यारमी माया, बारमी लोभ, तेरमी ईर्या पथिकी, ए तेरक्रियानां नाममात्र कह्यां. ॥ ८२५ ॥

हवे सूत्रकार गाथाये करी वखाणेछे. मूलः— तसथावर भूएहिं, जोदंमंनिसरई उकज्जेण ॥ आयपरस्सवअट्ठा, तमट्ठदंमं तयंबिंति ॥ ८२६ ॥ अर्थः—त्रस, थाव र रूप भूतके० प्राणी तेहने जो दंम निसरईउके० दंमकरवो. पोताना आत्माना धर्मरूप धनने अपहारे ते दंम कहिये. दंम शब्दे हिंसा जे कोइकरे ते कज्जेणके० कोइ कार्यने करवे करीने, ते पोताना शरीरने कार्ये अथवा पर जे बांधवादिक ते ने कार्ये जे करे तेने अर्थ दंम एटले अर्थक्रिया श्री तीर्थंकर देव कहेछे. ॥ ८२६ ॥

मूलः— जोपुण सरडाईयं, थावरकायं चवणलयाईयं ॥ मारेउछिंदिऊणं, छड्डेईसो अणट्ठाए ॥८२७॥ अर्थः— जे शरड शब्दे काकीडो, आदिशब्दथकी उंदर प्र मुख त्रसकाय, अने स्थावर काय जे वनस्पति ते वेली. सूरादिकने जे मारे एमज त्रस जीवो मारे तथा वन लता छेदी छांमीने नाखे. अर्थात् ते छेदीने नाखी दिये तेने अणट्ठाएके० बीजी अनर्थ क्रिया कहिये. ॥ ८२७ ॥

मूलः— अहिमाइ वइरियस्स वहिंसी सेहीसईवहिंसेही ॥ जोदंमं आरभई, हिंसादंमो हवइएसो ॥८२८ ॥ अर्थः— सर्प प्रमुख अथवा एवयरीए अमारूं अमु

क कोइकहणुंछे, ए अमने पूर्वे मारतो हतो अथवा साप्रतके० हमणा मारशे, अ थवा आवती कालेमारशे एमजाणीतेने दंडपीडाकरे तो हिंसादंडक्रियालागे ॥ ८२८

मूल – अन्नछाए निसिरइ, कन्हाई अन माहणे जोउ ॥ जोवनियंतो सस्स, छंदिज्जा सालिमाईय ॥ ८२९ ॥ अर्थ – एकने मारता बीजाने मारे अनेरा मृग, पक्षी, काकीमाने अर्थे निसिरई के० नाखे कन्ह शब्दे बाण नाखे आदिथकी पत्थर प्रमुखथकी अनेरा गमे ते प्राणीप्रत्ये जे कोइ मारे अथवा जे कोइ शाली माहे अनेरा तृण प्रमुख छेदतो थको ते शाली प्रमुखने छेदे ॥ ८२९ ॥

मूल – एसअकम्हादंडो, दिछिविज्जासउ इमो होइ ॥ जोमित्त ममित्तंतिय ॥ काउघाएज्ज अहवावि ॥ ८३० ॥ अर्थ –ए चोथी अकस्मात्दंड क्रिया जाणवी हवे पाचमी दृष्टि विपर्यास क्रिया एवीरीते थाय के जे कोइ मित्रने अमित्र काउके० करीने घाएज के० विनाश करे अहवावि के० अथवा. ॥ ८३० ॥

मूल – गामाईघाएज्जव, अतेणतेण त्तिवावि घाइज्जा ॥ दिछिविवज्जा सेसे, कि रिया दाण तुपचमयं ॥ ८३१ ॥ अर्थ – गाममा रहेनारा कोइएक पुरुषे काइ एक अपराध कस्यो छता तेनायोगे जे सपूर्ण गामने मारे छे, आ बागदृष्टि विप र्यास दंड अथवा वली चोर न होय तेने चोर कही मार आपे ए पाचमु दृष्टि विपर्यास नामे क्रियानु स्थान कहिये ॥ ८३१ ॥

मूल – अत्तछनायमाईण वावि अछाइ जो मुस वयइ ॥ सो मोसप्पच्चइउ दंडो छ छो हवइएसो ॥ ८३२ ॥ अर्थ –अत्तछके० पोताने अर्थे अथवा ज्ञाति वडेरा प्रमु खने अर्थे जे कोइ असत्य बोले ते मृषा प्रत्ययिक नामे दंड छठो थाय ॥८३२॥

मूल – एमेव आयनायग, अछा जो गिण्हई अदिन्नंतु ॥ एसोअदिन्नवित्ती, अप्नछीउ इमो होइ ॥ ८३३ ॥ अर्थ – ए पूर्वोक्त मृपावादनी पेरेज जे पोतानो नायक एटले स्वामि तेना अर्थे जे गिण्हइ के० ग्रहण करे तथा स्वजन प्रमुख ए पाठ थकी एवो अर्थ थायछे के स्वजन ने अर्थे जे कोइ अदत्तादान लिये ते अद त्तादानवत्तिकी नामे सातमी क्रिया जाणवी अने आठमी अध्यात्मकी क्रिया आ वीरीते थाय ते आगलि गाथाये देखाडे छे ॥ ८३३ ॥

मूल –नवि कोइकिंचिजणई, तह वि हु हियएण डुम्मणो किंचि ॥ तस्स झ्झछी सी सइ, चउरोगणा इमे तस्स ॥ ८३४ ॥ अर्थ – जेने कोइये काइपण न कह्यु छतां पण पोताना हृदयमा डुर्मन आमणो दुमणो थाय तेने आठमी अध्यात्मकी क्रि या सीसइके० कहिये एना चार गण छे ते आगली गाथाये देखाडे छे ॥ ८३४ ॥

मूलः—कोहो माणो माया, लोहो अप्पत्तिकिरियए चेसा ॥ जोपुण जाइमयाई, अ6 विहेणंतु माणेणं॥७३५॥अर्थः—क्रोध, मान, माया, ने लोन ए अध्यात्मकी क्रियानां कारण ठे. पुणके० वली जात्यादिक आठ प्रकारना मानके० अनिमाने करीने.

मूलः— मत्तो हीलेइ परं, खिंसइ परिनवइ माणवत्तेसा ॥ माई पियनायगाइण जो पुणअप्पेवि अवराहे ७३६ ॥ अर्थ.— मत्तोके० मदोन्मत्तथको परंके० बीजाने हीलेइके० हीलना करे. परने ठगे. परनी निंदा करे, खिंशाकरे, कदर्थनादिके करी परानव करे ते नवमो मानप्रत्ययकी क्रिया जाणवी. माईके० माता पिता ज्ञाती, नाति स्वजन, सगां प्रमुख तेमने थोडे अवराहेके० अपराधे पण जे पुरुष ते मातादिकने शुं करे? ते आगली गाथाये कहेठे. ॥ ७३६ ॥

मूलः— तिवं दंमं कुणई, दहणंकणबंध ताडणाईयं ॥ तम्मित्तदोसवित्ती, किरियाठाणं नवेदसमं ॥ ७३७ ॥ अर्थः— तीव्र एटले महोटी दंम पीडा करे. दहन एटले मांम देइ चिन्ह करे. बंध एटले दोरडेकरी बांधे. ताडना प्रमुख करे. ते मित्र द्वेप वृत्तिनामे दशमुं क्रिया स्थान जाणवुं. ॥ ७३७ ॥

मूलः—एगारसमं माया, अन्नं हिययंम्मि अन्नवायाए ॥ अन्नं आयरईवा, सकम्मणा गूढसामत्थो ॥ ७३८ ॥ अर्थः— अग्यारमी माया क्रिया तेपोताना मनमां एक चिंतवणा करीहोयअने मुखथी बीजुं बोले. वली आचरण त्रीजुंज करे.एम सया के०सदाकाल दुष्टचित्तवंत थकोआपणे कर्मेकरीशक्ति गुप्त राखे परने नजणावे. ७३८

मूलः— मायावत्ती एसा, इत्तोपुण लोहवत्तिया इणमो ॥ सावज्जारंन परिग्गहे सुसत्तो महंतेसु ॥ ७३९ ॥ अर्थः— ए अग्यारमी मायावृत्ति क्रिया जाणवी. इहां थकी आगल हवे वली लोन प्रत्ययकी क्रिया बारमी कहेठे, ते आवीरीते ठे. सावज्ज जे सपाप आरंन करे तो तेमां घणा जीवोनुं उपमर्दन थाय ते महंतके० परिग्रह धन धान्य रूप तेने विषे आसक्त थयो थको घणो सपाप आरंन करे. ॥७३९

मूलः— तह इत्थी कामेसुं, गिद्धो अप्पाणयं च रक्कंतो ॥ अन्नेसिं सत्ताणं वहबंधं मारणे कुणइ ॥ ७४० ॥ अर्थः— तह के० तेमज स्त्रीना कामुक मनोहर शब्दादिकने विषे पोतानुं चित्त गृद्ध आसक्तवंत राखतो थको ते कारणने लीधे अन्य प्राणीउने पण वध, बंधन, मरणांत उपसर्ग करे. ॥ ७४० ॥

मूलः— एसेह लोहवत्ती, इरियावहियं अउ पचक्कामि ॥ इहखलु अणगारस्सा, समिई गुत्तीसु गुत्तस्स ॥ ७४१ ॥ अर्थः— एसा के० ए इहां जिनशासनने विपे लोनवृत्ति नामे बारमी क्रिया जाणवी. तेरमी इरियाविहिनामे क्रिया ते अउ

के० इह्रा एनी व्युत्पत्ति एवीछे के ईरण के० गमन तेणेकरी जे सहित विशेष जे मार्ग ते इरिया पथ तिहा थइ जे क्रिया ते इरियापथिकी कहिये ए शब्दनो अर्थ कह्यो हवे गाथानो अर्थ कहेछे इहां खलु इति निश्चे अणगार जे साधु ते इरिया समिति प्रमुख पाच समिति अने मनोगुप्त्यादिकत्रण गुप्ति तेणे करी सहितहोय एवा.

मूल – सयर्य तु अप्पमत्तस्स नगवउ जाव चक्कु पम्हमि ॥ निवयइ ता सुहु माहू, इरिया वहिआ किरियएस्सा ॥ ७४१ ॥ अर्थ – सततं के० निरतरपणे अ प्रमत्त साधुने विपे तथा वली उपशांत मोह क्षीणमोह, अने सयोगी लक्षण ए त्रण गुणगणाने विपे वर्त्तता एवा साधु नगवत ते शरीर संबधी बीजी समस्त क्रियानु ज्यां लगी रुधन करे चक्षु के० नेत्र तेनो पक्ष्ममात्र मेपोन्मेप करे, एक सामायिक सात बंधलक्षण अतिअल्प क्रिया थाय छे एवाने प्रगटपणे इरि या पथिकी क्रिया तेरमी होय ॥ ७४१ ॥ इति गाथा अष्टादशकार्थ

अवतरण – आगरिसा सामइए चउविहेविवि एगनवेत्ति जे आकर्षिये ते आ कर्ष प्रथम लेवु, अथवा प्रथम लेइने मूक्युं होय तेनुज फरीथी जे ग्रहण कर वु ते आकर्ष कहिये ते चारप्रकारना सामायक तेनेविपे एक नवमां केटला आ कर्ष थाय? तेनु एकशोने बावीसमु द्वार कहे छे मूल –सामाईयं चउव्हा, सुयद सण देस सव्वनेएहिं॥ ताणइमे आगरिसा, एगनव पप्प नणियव्वा॥७४३॥ अर्थ – एक श्रुतसामायक, बीजो, सम्यक्त्वसामायक त्रीजो देशविरति सामायक, चोथो सर्वविरति सामायक, ए चार प्रकारना सामायक छे ए चारे सामायकना आकर्ष पूर्वोक्त शब्दार्थ एक नव पामीने एकनव आश्रीने आकर्ष नणियव्वा के० कहेवा तेज देखाडेछे मूल –तिएहं सहसपुहत्त, सयं पुहत्तच होइ विरईए॥एगनवे आग रिसा, एवइया हाति नायव्वा ॥ ७४४ ॥ अर्थ –प्रथमना त्रण सामायक तेने सहस्र पृथक्त्व एटले वेहजारथी मांडीने नवहजार सुधी एकनवमा आकर्ष थाय इहा पहेलोज सामायक पडिवजे, अथवा प्रथम लीधोछे ते मूक्यो अने फरी लेवो ते आकर्ष कहिये अने विरईएके० सर्व विरतिनो आकर्ष तो शतपृथक्त्व एटले व सेथी मांडीने नव से सुधि एक नवमां थाय ॥ ७४४ ॥

हवे नाना नव आश्री कहेछे मूल – तिण्हमसखसहस्सा, सहसपुहुत्तंच हो इ विरईए ॥ नाणानव आगरिसा, एवइया हुति नायव्वा ॥ ७४५ ॥ अर्थ – प्रथम ना त्रण सामायकना आकर्ष असख्याता सहस्र जाणवा केमके ए त्रणे सामा यकना आकर्ष एक नवमा सहस्र पृथक्त्व होय ते गुणाकार कस्याथी असख्या

त सहस्त्र थाय. इहां ए क्षेत्र पल्योपमने असंख्यातमें नागे जेटला आकाश प्रदेश होय तेटला नव जाणवा. सर्वविरतिना एक नवे शत पृथक्त्व अने उत्कृष्ट आठ नवे साधिक गुणाकार कीधे सहस्त्र पृथक्त्व होय. एरीते नानानवने विषे आकर्ष जीवना अध्यवसाय रूप एटलाज होय ते जाणवा. हवे ए चार सामायक नुं स्वरूप कहेछे. तेमां प्रथम सम्यक्त्व सामायक ते सद्दहणारूप, बीजुं श्रुतसामायक ते समस्त सिद्धांतनुं पठनकरवुं तत्व ज्ञान लक्षण जाणवुं. त्रीजुं देशविरति सामायक ते श्रावकना बारव्रतरूप जाणवुं. चोथुं सर्वविरति सामायक ते सावद्य योग विरमण यतिधर्म रूप जाणवुं इति गाथा त्रयार्थ ॥ ८४५ ॥ ए एकशो बावीसमुं द्वार समाप्त.

अवतरणः— सीलंगाणठारस सहस्सत्ति एटले सीलांग ना अढार सहस्त्रनुं ए कशो ने त्रेवीसमुं द्वार कहेछेः— मूलः— सीलंगाण सहस्सा, अठारस एछ हुंति निअमेणं ॥ नावेणं समणाणं, अखंम चारित्त जुत्ताणं ॥ ८४६ ॥ अर्थः— शील एटले चारित्रना अंश अथवा चारित्रना कारण तेना अढार हजार नेद ते एछके० इहां यतिधर्मे अथवा जिनशासनने विषे नियमके० निश्चे संघाते नावेणंके० विशुद्ध परिणामे थाय. बाह्य वृत्ते वली प्रतिसेवाये करी कांइक न्यून पण थाय, एवा अढार सहस्त्र ते श्रमणने थाय पण श्रावक ने न थाय, केमके सर्व विरतिने विषेज एनो संनव छे. अथवा जे नावथी श्रमण छे तेनेज ए होय. पण द्रव्य श्रमणने न होय. किंतु जे अखंम चारित्र युक्त संपूर्ण चारित्रे सहितछे तेने होय.॥८४६॥

इहां शिष्य चालना करेछे के जे अखंम चारित्रना धरनार तेनेज सर्वविरति कहिये. पण जे किंचित मात्र खंमाय ते तो असर्वविरति केवाय. पडिवक्क अइक्कमेपंच एवा आगमना वचन थकी ते पांचे महाव्रत पमिवजे, पण तेमां एक व्रतने अतिक्रमे तो पांचनो अतिक्रम कस्यो. माटे सर्वविरतिने देशथी खंमना नथाय इति.

हवे गुरु उत्तर कहेछे. हे शिष्य तें नलो प्रश्न पुछ्यो, परंतु जेवारे पडिवजे तेवारे सर्वविरतिपणु पालवा आश्री अन्यथा पण होय केमके संज्वलनना उदयथकी अतिचारनो संनव थाय. यडुक्तं. सव्वेविय अइयारा, संजलणाणं तु उदयउ हुंति. इति अतिचार ते चारित्रनी देशथी खंमना जाणवी. तेम एक व्रतने अतिक्रमे सर्व व्रतने अतिक्रमाय. तेमां पण विवक्षाछे ते आवीरीते.

छेयस्स जावदाणं, ताव अइक्कमइ नेव एगंपि ॥ एगं अइक्कमंतो, अइक्कमइ पंच मूलेण ॥ १ ॥ एनो ए नावार्थ छे के छेदनो, ज्यांसुधी दान छेदे तेवारे

सर्वनो अतिक्रम थाय. मूलगुण आश्री एक अतिक्रमे तो पांचेनो अतिक्रम थाय. ए कारणथी दश प्रायश्चित्त सफल थाय व्यवहार नय मत आश्री चारित्रियाने अति चारनो संजव छे,अने निश्चे नयमतो जंगेज यडुक्त एछइमविन्नेयं,अइद पञ्जतु बुद्धिम तेहि॥एक्कपि सुपरिसुद्धं, सीलगं सेससप्नावे ॥ एनो अर्थ करे छे ईहां शीलांगना अ धिकारने विषे अइदपर्य के०ए रहस्य बुद्धिमते जाणवु जे कारण माटे एक सुप रिसुद्ध शीलांग समस्तने सद्भावे होय,पण श्रावकनी परे हायावे तेथी जंगे वर्त्ततो श्रावक कहिये, तेम ए न समजवु जो समस्त जंगे सहित होय तो सर्व विरति कहिये, पण एकादि जंगे वर्त्ततो सर्वविरति न कहेवाय तेमाटे शीलांगना जांगा श्रावकने न थाय मननी स्थिरता राखवाने अर्थे श्रावक गुणे तो जले गुणो

मूल – जोए करणे सन्ना, इदिय जोमाइ समणधम्माय ॥ सीलगसहस्साण, अठारसगस्स निप्पत्ती ॥ ७४३ ॥ अर्थ –योगत्रण, करणत्रण, सञ्ज्ञाचार, इंद्रियपां च, जोमाइके० पृथ्वीकायादिकदश, श्रमणधर्मदश, एरीते शीलांगना जे अढार ह जार जेद तेनु नि पत्तीके० निपजवु थाय तेज कहेछे ॥७४३॥

हवे विशेषे एनी सख्या देखाडेछे मूल – करणाइ तिन्निजोगा, मणमाईणी हवति करणाइ ॥ आहाराईसन्ना, चउ सोयाइदिया पंच ॥ ७४८ ॥ अर्थ –इहां प्र थम योग पछी सूत्रना बंध सारु बीजा वखाणियेछे योग त्रण, ते मनोयोगादिक जाणवा इहां गाथाने धुरे करणाइ एटले करवु जेनी आदिमाछे एवा त्रण करण तथा आहारादिक चार सञ्ज्ञा जाणवी अने सोयाके० श्रोत्रादिक पांचइंद्रि जाणवी

मूल – जोमाई नव जीवा, अजीवकाउय समण धम्मोय ॥ खताइ दस पया रो, एव विई जावणा एसा ॥ ७४९ ॥ अर्थ –जोमाइके० पृथवीकायादिक नव जी व अने अजीव साथे दश थाय श्रमण धर्म ते खात्यादिक दश प्रकारे एवके० ए रीते ठिइके० यंत्र पटादिक उपर लखवो जावनाते एसाके० आगल कहेशे ॥७४९॥

तेहिज देखाडेछे मूल –न करइ मणेण आहार सन्नविप्पजढगोउनिअमेण ॥सोइ दिअ संवरणो, पुढविजिए खंति सञ्जुत्तो॥७५०॥इअ मद्दवा इजोगा, पुढवीकाए हवति दसजेआ ॥ आउकायाईसुवि,इअ एए पिंमिअ तु सयं॥७५१॥सोइंदिएण एव, सेसेहि वि जइम तउ पंच ॥ आहारसन्नजोगा, इअ सेसाहि सहस्सडुग ॥७५२॥ एवमणेण वयसाइएसु एव तुठ सहस्साइ ॥ नकरे सेसेहिं पिअ, एए सव्वेवि अहारा ॥ ७५३ ॥ अर्थ – इहां नकरइके० करण लक्षण प्रथमयोग लिखाव्यो छे, ते मनसा ए प्रथ म करणछे आहारसन्न विप्पजढ गोउत्तिके० आहारसञ्ज्ञा विरहित थतांज प्रथम

संज्ञाः तथा आवश्यताए करी निरोधन कस्योछे रागादिक गुण जेनो, एवी श्रोत्रेंद्रि यनी प्रवृत्ति तेथी प्रथमेंद्रिय कहेली छे. एवीरीतीए शुं न करे? ते कहेछे. पृथ्वी काय जीवारंभ करे नही एवुं तात्पर्यछे. एणे प्रथम जीवस्थान क्षमायुक्तके० क्षां तिसंपन्न एणेकरी प्रथम श्रमण धर्मभेद जाणवो. ए प्रकारे करी एक शीलांग आविर्भा वित छे. एटले मने करी आहार संज्ञा रहित थको श्रोत्रेंद्रियनो संवर करी क्षमायु क्त पृथ्वीकाय जीवारंभ करे नही. ए शीलनुं प्रथम अंग आविर्भावित एटले प्रग टछे. हवे शेष छे ते पण अतिदेशे करी देखाडेछे. ॥ ८५० ॥

एज प्रकारना पूर्वोक्त अभिलापे करी मार्दवादियोगात्के० मार्दव आर्जवादि दश पद संयोगेकरी, एटले जेम पूर्वे क्षमायुक्त एक भेद थयो तेम मार्दवने संयो ग बीजो भेद, तेमज आर्यवने संयोगे त्रीजो भेद, एरीते पृथ्वी कायनो आश्रयक री एटले पृथ्वी कायारंभ एवा अभिलाषे करी, दश यतिधर्मेकरी, दश भेद ते दश शी लविकल्प थायछे. ते वली अप्पकायादि नव स्थाननेविषे पण अपि शब्दे करी दश मा स्थाननीपेरे आक्रमण करीए, तेवारे सर्व भेद प्राकृतपणेकरी एकत्र कस्याथीए कशो संख्या थायछे ॥८५१॥ ते मात्र श्रोत्रेंद्रियने सो भेद थाय छे. तेमज बाकीनी चक्षुरादिक इंद्रिउना पण ए पूर्वोक्त रीतिये शो शो भेद थायछे. ए एम सर्व संख्या एकठी करिये तेवारे पांचशें थायछे. केमके इंद्रियोना पांच प्रकार छे. माटे पांचशें थाय. ते मात्र एक आहार संज्ञा योगेकरी आ भेद थयाछे. हवे शेष भय संज्ञादिक त्र णेना पण पांचशें पांचशें भेद ए पूर्वोक्त रीतेज थाय. एम सर्वना मलीने बे हजार भेद थायछे.॥८५२॥ एबे हजार तेमात्र मनोयोगने प्राप्त थएला छे. तेमज वचन अने काय एना पण ब बे हजार भेद थाय छे. एम एकंदर संख्या छ हजार थायछे. ए छ हजार मात्र न करोति ए मर्यादाये प्राप्त थया. तेमज शेष न करावे तेनापण छ हजार. अने अनुमति न आपे एना पण छ हजार भेद छे. ए सर्व मेलविये त्यारे शीलना भेद एकत्रकस्यां छतां अढार हजार थायछे ॥ ८५३ ॥ एक योगेकरी अ ढार हजारज थायछे एम कांइ नथी; पण बे इत्यादिक संयोगजन्य भंग जो आ स्थले लीधा होय तो एना घणाज भेद थायछे. एटले एक बे इत्यादिक संयोगे करी संयोगनेविषे सातविकल्प थायछे. एवाज करणने विषे, संज्ञाने विषे; इंद्रि योने विषे, पृथ्वीकायादि विगेरेनेविषे एक हजार तेवीस भंग थाय. ए प्रमाणे क्ष मादिकने विषे पण आ राशीनो परस्पर गुणाकार कस्यो होयतो त्रेवीश अबज चोराशी करोड एकावन लाख त्रेसठ हजार बेशेने पांसठ २३८४५१६३२६५

जेद थाय ठे तो पठी अढार हजारज केम कह्या? एवु कोइ पुठे तेने उत्तर कहे ठे के जो श्रावक धर्मनी पेठे बीजा जग करी सर्व विरतिनी प्रतिपत्ति थाय तो ते गणना योग्यठे एक पण सीलागना जगना शेप सद्भाव ठे एटले जेद थता नथी एवुं नजाणवु कारण अन्यथा सर्व विरतीज थनार नही एना यत्रनीस्थापना करियेठे

जेनोकरति ६०००	जेनोकरावति ६०००	जेनाणुभयत्ति ६०००							
मणसा २०००	वयसा २०००	तणुणा २०००							
निज्जिआ हारसन्ना ५००	निज्जिअभय सन्ना ५००	निज्जिअपरि ग्रह सन्ना ५००	निज्जिअमेहु नसन्ना ५००						
श्रोत्रेंद्री १००	चक्षुरिंद्री १००	घ्राणेंद्री १००	जीव्हाइंद्री १००	स्पर्शेंद्री १००					
पुन्वीका यारभ १०	आपकाया रभ १०	तेउकाया रभ १०	वायुका यारभ १०	वनस्पति कायारभ १०	बेंद्रिया रभ १०	तेंद्रिया रभ १०	चौरेंद्रि यारभ १०	पचेंद्रि यारभ १०	अजीवा रभ १०
खतिजुआ तेमुणी वदे १	ममद्दवाते मुणीवदे २	सज्जअवा तेमुणीवदे ३	मुत्तिजुआ तेमुणीवदे ४	तवजुआते मुणीवदे ५	ससमाते मुणीवदे ६	सच्चजुआ तेमुणीवदे ७	सोयजुआ तेमुणीवदे ८	आकचणा तेमुणीवदे ९	बभजुआते मुणीवदे १०

अवतरण – नयसत्तगति एटले सात नयनु एकशो ने चोवीसमु द्वार कहेठे

मूल – नेगम संगह ववहार उज्जुसू चेव होइ बोधव्वे ॥ सद्देय समभिरूढे, एवंभूए यमूलनया ॥ ८५४ ॥ अर्थ – त्या प्रथम नय शब्दनो अर्थ आवीरीते ठे के अनंत धर्मात्मक वस्तु अवधारण पूर्वक एकादि कोइक नित्यत्वादिक धर्मे कहीने पोतानी बुध्दि प्रत्ये पमाडे तेने नय अभिप्रायनो विशेष कहिये इहा जे नय नयां तरने सापेक्षपणे आपणपाने अभिप्रेत धर्म स्याद्वादपूर्वक वस्तु पडिवजे ते पर मार्थी वृत्ते संपूर्ण वस्तुपामे अने प्रमाण माहे अतरभवे

एमज जे नयने निरपेक्षपणे आपणपाने अभिप्रेत धर्मे अवधारण पूर्वक व स्तुनु जाणपणु वांठे, तेज वस्तुना एकदेश ग्राहकपणा थकी नय कहिये परतु ते मिथ्यादृष्टी अयथावस्थितार्थे वस्तुना ग्राहकपणा थकी जाणवो एज कारणे कह्योठे के सव्वेनयामिच्छावाइणोइति जे कारणे नयवाद ते मिथ्यावाद ठे,

ते कारणे जिनप्रवचनना जे जाण ते मिथ्यावाद परिहारनी वांछाये सर्व स्याद्वा द पूर्वकज बोले. अने यद्यपि लोक व्यवहारे साक्षात् स्याद्वाद प्रयुंजे तथापि त्यां पण तेनुं ग्रहण करवुंज जोइये. उक्तंच अप्रयुक्तोपि सर्वत्र स्यात्कारोर्थात्प्रमीयते॥ विधौनिषेधेन्यत्रापि, कुशलश्चेत्प्रयोजकः ॥ १ ॥

अनुवाद वचन अने अतिदेशवचनने विषे पण ते नैगमादिक सात नयछे. तिहां नेकके० घणा प्रमाणे एटले महासामान्य अवांतर सामान्य विशेषादि वि षयिक ए प्रमाणे करी वस्तुनुं विशेषपणुं ते मिणीतेके० मिणिये एटले जाणिये तेने नैगम कहियेः अथवा निश्चितछे ज्यां गम एटले मांहोमांहे जूदीजूदी सामा न्यादिक वस्तुनुं ग्रहण ते नैगम कहिये. अथवा गमके० मार्ग ते जेनेविषे एक नथी तेने गम जाणवो. एटले घणाप्रकारे करी वस्तुनुं ग्रहणके० अंगीकार करे. ते आवीरीतेः– सत्तालक्षण महासामान्य, अवांतर सामान्य, द्रव्य गुण कर्मत्वादिक अंत्यविशेष सकल असाधारण स्वरूप अवांतर विशेष रूप थकी निवर्त्तन क्षम, ए सर्व मांहो मांहे विशंकलित स्वरूप माने. तेमाटे नैगम कहिये.

इहां शिष्य चालना करेछे के जो ए सामान्य विशेषनो अंगीकारक कह्यो, परंतु जे सामान्य ते द्रव्य अने विशेष ते पर्यायने कहिये तो ए द्रव्यास्तिक पर्यायास्तिक नय मतना अवलंबनपणा थकी तेने सम्यकूदृष्टि प्रतिपन्न जिनमतनी परे कहियें तोज रूडुं पण मिथ्या दृष्टी केम कहिये?

हवे एनो उत्तर कहेछे. ए मिथ्या दृष्टि ते सामान्य विशेषने मांहोमांहे जूदा जू दा मानेछे. जेम गुण अने गुणी, अवयव ने अवयवी क्रिया ने कारक. जेम एना भेदतेम त्यां पण भेद माने. तेमाटे कणादनीपरे एने मिथ्यादृष्टिज कहिये. ए नैगम नय कह्यो.

बीजो संगृह्नाति अशेष विशेषने परिहारे करी जगत्रयने सामान्यरूप पणे लिये ते संग्रह नय कहिये.

त्रीजो व्यवहरिये ते व्यवहार अथवा विशेषे करी अवहरिये निरा करिये एट ले व्यवहारे करी सामान्य पणे निरा करिये. तेथी एने व्यवहार नय कहिये. जेम भ्रमरने विषे छता पांचेवर्ण छे, तथापि लोक व्यवहारे करी तेने कालो वर्णज कहिये. तेम ए नय जे छे ते अनेरावर्ण छतां पण तेने न माने, मात्र एकनीज मुख्यता करे.

चोथो ऋजु शब्द सरल. ते अतीत अनागत वक्र ने परिहारे वर्त्तमान क्षण व र्त्ति सूत्रे निष्टंकितपणे वस्तु देखाडे, ते ऋजु सूत्र अथवा ऋजुसूत्र एटले ऋजुश ब्दे पूर्वोक्त वक्रना परित्याग थकी सन्मुख थयुं छे जे श्रुतज्ञान तेणे ऋजुसूत्रे ते

श्रुत ज्ञान ग्रहण एटले अंगीकार करी शेषनु अग्रहण कर्यु ए नय अतीतनो विनष्ट अने अनागतना अनुत्पन्नपणाथकी अलब्धात्म लाभपणा ने लीधे अर्थ क्रियाने विषे असमर्थपणाना सद्भाव थकी वर्त्तमानज माने वली जे पारकी वस्तु ते पण परमार्थ वृत्तिये अछता समान नि प्रयोजनपणाने लीधे जेम परनु धन काम न आवे तेनीपेरे माने वली लिंग, वचन, भिन्न पणे छता एकज माने अने निक्षेपाचारे माने ते ऋजुसूत्रनय जाणवो

पाचमो शब्दते के० पडिवजिये शब्द वाच्येज जेनो अर्थ ते शब्द जाणवो ते साप्रत वस्तुना आश्रवा थकी सांप्रतपणे एनु नाम छे ए नय पण ऋजुसूत्रनी पेरे अतीत अनागतने परिहारे साप्रत वस्तु माने अने ए पारकी वस्तु पण न माने तथा चार निक्षेपामांहे एक भाव निक्षेपोज माने पण नाम, स्थापना, ने द्रव्य ए त्रण निक्षेपा पटादिकनी पेरे घटादि कार्यना करनार न थाय माटे माने नही. वली ए नय ते लिंग तथा वचनना भेद थकी वस्तुनो पण भेद माने जेम तटी ते जूदो अर्थ कहे अने तट ते जूदो अर्थ बोले एमज वली एकवचन तथा बहुवचनादिक शब्दे भेद जाणवो अने जे शक्र पुरदरादिक शब्द ते पण सुरपतिप्रमुख शब्दने अभिन्न लिंग वचनपणाथकी तेनो अर्थ पण अभिन्न ज कहे तेथी ए एकार्थ जाणवो ए पाचमो शब्दनय कह्यो.

छठो स एटले एकीभावे शब्दनी प्रवृत्तिने विषे जे आरूढथयोछे, प्रवर्त्योछे ते समभिरूढ कहिये ए नय पर्याय शब्दना जूदा जूदा अर्थ मानेछे ते आवीरीते –घटनात् घट स्त्रीना मस्तकने विषे अरोह लक्षण चेष्टा करे तेवारे घट तेमज कुट एटले कौटिल वाच कछे इहा नीचे पहोलो, उपर साकडो एवा आकारनो धरनार ते कुट एमज उभ अने उभ धातु पूरणार्थ छे तेवारे कुके० पृथ्वी तेने विषे रह्यो थकोउभके० पूरिये ते कुभ कहिये जेवारे भूमिकानेविषे रह्यो छतो पाणी प्रमुख साथे पूरिये तेवारे कुभ कहिये. एम समस्त पर्याय शब्दनी साथे नानाप्रकारे पडिवजे अने वली एवु कहे पण शब्दातरे जे अभिधेय ते द्रव्यने पर्यायपणे अन्य शब्द वाच्य वस्तुरूपपणु न पडिवजे अने एकपणाने पडिवजे. तेथी सकल लोक प्रसिद्ध व्यवहारनो उछेद थाय जेम शब्दनय लिंग वचनादिकने भेदे भेद कह्यो तेम एने पण पर्याय शब्दनो भेद अगीकार कर्यो ए छठो समभिरूढनय कह्यो

सातमो एव शब्द प्रकारनु वचन छे ते जेहवो व्युत्पत्तिनो प्रकार तद्रूप पणे भूत के० पहोचे ते एवभूत नय कहिये एवभूत शब्द कहिये ते साधवाने जे नय सम

थीवान थाय तेने पण एवंभूत कहियें. ए नय शब्दने अर्थ साथे विशेषित करेछे. अर्थना वशथकी शब्दनुं निश्चितपणुं थाय. घट शब्द तत्वथकी तेज के जे चेष्टावंत शब्दना वशथकी ते शब्द वाच्य निश्चितपणुं थाय. शेष ते आपणे अनिर्धेये शून्यपणा थकी न कहियें. एमज पांचेंद्रिय, विविध बलादिक दशविध प्राणने जे धारण करे ते प्राणीनेज संसारी जीव कहियें. पण शेष प्राण धारण व्युत्पत्तिये रहित सूत्रोक्त सिद्धनेविषे आत्मा कहियें. जे कारणे अतीतके० ज्ञान दर्शन सुखादिक पर्याय प्रते जाय. तेथी आत्मा कहियें. एवी शब्दनी व्युत्पत्ति त्यांज छे. ए सात मूल नय कह्या.

हवे ए नयोना भेदोनी संख्या कहेछे. मूलः—एकेक्कोय सयविहो, सत्तनय सया हवंति एवंतु ॥ बीउविय आएसो, पंचेव सया नयाणंतु ॥८५५॥ अर्थः—नैगमादिक जेनुं प्रथम स्वरूप कह्युं ते सात नय मूल जाणवा. तेवारपछी नैगमनयना शोभेद एमज संग्रहना पण शो भेद एरीते एकेका नयना शो शो भेद करतां सात नयना सात शो भेद थायछे. अने बीजोपण आएसो एटले आदेश शब्द मतछे. त्यां पंचेव के० पांचज नयना शो शो भेद थायछे. ते आवीरीते के समभिरूढ ने एवंभूत ए बे नय शब्दपणाथकी शब्द नयमां अवतरे. तेवारे त्रण नय मली एकनी विवक्षा करियें तो पांच मूल नय थाय. तेना प्रत्येके शो शो भेद करतां पांच शो भेद थाय. अने अपिशब्दथकी छ शो तथा चार शो अने ब शो भेद पण थायछे. ते आवी रीते. जो सामान्य ग्राहि नैगम नय संग्रह ने विषे प्रक्षेपियें अने शेष विशेष ग्राही नैगम जे छे ते व्यवहारमां प्रक्षेपियें तेवारें सातमांथी नैगमनो लोप कर्यो तेथी छ नयना छ शो भेद थाय. एमज नैगमनो लोप तथा समभिरूढ ने एवंभूत ए बे नय पूर्वे शब्द नयमां समवतार्या छे तेथी बाकीना संग्रह, व्यवहार, ऋजुसूत्र ने शब्द. ए चारमूल नयना शो शो भेद करतां चारशो भेद थाय. तेमज द्रव्यार्थिक ने पर्यायार्थिक ए मूल बे नयज छे. तेनी अपेक्षाये बशो भेदज थाय. तेमां नैगम, संग्रह ने व्यवहार ए त्रण नय द्रव्यार्थिकमां अंतरभवेछे. अने शेष ऋजुसूत्र, शब्द, समभिरूढ ने एवंभूत ए चार नय पर्यायार्थिक नयमां अंतरभवेछे. अथवा सात नयना असंख्याता भेदपण थायछे. जावइया वयण पहा, तावइयाहुंति नयवाया इत्यादिवचनात्.

वस्तु अनंत धर्मात्मक छे, तेमां एक धर्म माने बीजा धर्म न माने; जेम दीवो एकांते अनित्यज माने तेने दुर्नय जाणवो. अने सर्वनय स्याद्वाद दीवो ते नित्यानित्यज माने ए प्रमाण छे. इति गाथा द्वयार्थ॥८५५॥सात नयनुं द्वार समाप्त थयुं.

अवतरण – वत्थग्गहण विहाणति एटले वस्त्र लेवानी विधिनुं एकशो ने पची शमुं द्वार कहेछे मूल – जन्न तयहाकीय, नेयचुय नेयगहिय मन्नेसि ॥ आहड पामिच्चचिय कप्पए साहुणोवत्थं ॥ ७५६ ॥ अर्थ – प्रथम वस्त्र त्रण प्रकार नाछे एकतो एकेंद्रियना अवयवथी उत्पन्न थया, जेम खुमो कपाश थकी थयो ते जाणवो बीजा विकलेंद्रियना अवयव थकी थया एवा कोशेयादिक एटले कृमी जे जीवमा तेओथी उत्पन्न थनारा, जेवा के रेशमादिक जाणवा त्रीजा पचेंद्रियना अवयव थकी निष्पन्न थया जे कबल लोवमि प्रमुख वली एक यथाकृति, एटले जेमाहे सीववानु काम पडे नही जेवुमल्युं तेवुज उपयोगमां आवे, बीजुं अल्प प रिकर्म ते जेमा एकज सीवणी थाय त्रीजु बहुल परिकर्म ते जेमा सीवणी घणी थाय अने ते घणा कटका करीने सीवेलुं होय इत्यादिक भेद जाणवा ॥७५६॥

तेमा पहेलु यथाकृत मले तो अल्प परिकर्म न लेवु अने अल्प परिकर्म मल तु होय तो बहुल परिकर्म न लेवु एम वेचने अभावे बहुल परिकर्म लेवु जेम जेम सयमनो व्याघात न थतो होय तेंम तेम लेवु ए गच्छवासि लिये त्या जे न तयहा के० ते वस्त्र साधुने अर्थे क्रीत एटले वेचातु मूल आपी लीधुं न होय वली यतिने अर्थे वण्यु पण न होय तथा नयगहिय के० जे वस्त्र आपणा पुत्र कलत्र कर्मकरादिक पासेथी छीनवी लीधेलु न होय वली अहड शब्दे अभ्याहृत ते स्व ग्राम ने परग्रामना भेदे करी बे प्रकारनु छे

त्या जे हाटे वस्त्र थाय पछी मनमा जाणे के यति वस्त्र वोहोरवा आवशे एम जाणी घेरे लावी राखे ते स्वग्राम अभ्याहृत जाणवु अने परग्राम अभ्याहृ त ते बीजा गामथकी लावी आपे ते परग्राम अभ्याहृत थाय

प्रामित्य ते जे बीजा पासेथी उछीनुं लेइ साधुने आपे इहा पिंड विशोधिना दोप समस्त वली विशोधि कोटी अविशोधि कोटी जाणवी. त्या जे साधुने अर्थेज वस्त्र वणाव्यु होय ते अविशोधि कोटी अने जे धोवरावबु प्रमुख साधुने अर्थे करावे ते विशोधिकोटी इत्यादिक दोष रहित जे वस्त्र होय ते साधुने लेवु कल्पे

हवे कल्पनीय वस्त्रमा पण जे वस्त्र लेता सारु नरारु थाय ते देखाडेछे मूल – अजण खजण कद्दम, लित्ते मूस भक्खिय अग्गिविदड्ढे ॥ तुन्निय कुट्टिय पज्जवलीढे होइ विवागु सुह असुहोवा ॥ ७५७ ॥ अर्थ – अजन ते सुरमो, ख जन ते दीपमल, अने कर्दम एटले कादव अथवा गाडाप्रमुखनी मली ते प्रसि द्ध छे तेणे करी लिप्त एटले खरडायलु वस्त्र होय, अथवा उदरे करडेलुं होय,

तथा उद्देशए करमेलुं होय, तथा आगममां वल्युं होय, तूंणेलु होय अथवा धोबीये कूटतां थका कांकरी साथे कूटाणु होय, छिद्र पडयुं होय, वली पज्जव के० पुराणादिक पर्याये करी एटले जीर्णपणाए जे युक्तछे. एवा वस्त्रना ग्रहण थकी विपाक जे परिणाम ते नलो अथवा नूंमो जेवो होय ते विधि विशेषे देखाडे छे.

पहेलो. जेवारे वस्त्रनो आपनार वस्त्र वहोरावबा आवे तेवारे ते वस्त्र त्यांज उखेडी जोइये. जो तेने छेडे कांइ सुवर्णादिक बांध्युं होय तो गृहस्थने कहे के आ गांठ उखेडी जूउ. तेवारे ते गृहस्थ पोतेज जोइने ते गांठमां बांधेली चीज लइ लीये. अने पोते साधु देखे तो पोतेज तेने आपे. यद्यपि गृहस्थने कहेतां थकां अधिकरण दोष थाय ते थोरुं समजवुं, पण जो नज कहे तो सबल उड्डाहादिक दोष प्राप्त थाय. अने सुवर्णादिक न होय तो अंजनादिक जोइ गुण दोष विचारणा करे.

मूलः—नवनाग कए वछे, चउरो कोणाय दोन्नि अंताय ॥ दोकसा वट्टीउ, मज्झेवछस्स एकंतु ॥ ७५७ ॥ अर्थः— नवनाग वस्त्रना करिये तेमां चार खूणा, अने दोन्निके० बे छेहेडा, तेमज बे नीचे तथा उपरनी किनारीना नाग. अने एक मज्झे के० वस्त्रनो मांहेलो नाग. एरीते नवनाग करिये. ॥७५९॥

मूलः— चत्तारि देवयानागा, डुवेनागाय माणुसा ॥ आसुराय डुवेनागा, एगोपुण जाण रक्कसो ॥७५९॥ अर्थः—चारकुणाना चारनाग ते देवताना नाग जाणवा, बे छेडाना नाग ते मनुष्यना जाणवा, बे कीनारीना नाग ते असुर देवोना जाणवा. अने वचमांनो एक नाग ते राक्कसनो जाणवो. ॥७५९॥

हवे एनुं फल देखाडेछे. मूलः—देवेसु उत्तमो लानो, माणुस्सेसु य मज्झिमो ॥ आसुरेसु य गेलन्नं, मरणं पुण जाण रक्कस्से ॥७६०॥ अर्थः—चार देवताना नागने विषे जो कदाचित् पूर्वोक्त अंजनादिक लाग्यांहोय तो त्यां उत्तम लान जाणवो. अने मनुष्यना नागमां जो पूर्वोक्त अंजनादिक लाग्यां होय तो सारूंपण नही ने मातुं पण नही. मध्यम फल जाणवुं. अने असुरना नागमां अंजनादिक लाग्यां होय तो ते वस्त्र वोहोरवा थकी ग्लानत्व रोगनी उत्पत्ति थाय. अने राक्कसना नागमां अंजनादिक आवे तो मरण प्राप्ति जाणवी.॥इति गाथा पंचकार्थ.॥७६०॥

अवतरणः— ववहारा पंचत्ति एटले पांच व्यवहारनुं एकशो ने छवीसमुं द्वार कहेछे. मूलः—आगमसुय आणा धारणाय जीयंच पंच ववहारा ॥ केवल मणोह चउदस, दस नव पुव्वाइं पढमोछ ॥ ७६१ ॥ अर्थः— ववहरिये जीवादिक जेणेकरीने तेने व्यवहार कहिये. अथवा साधुने प्रवृत्ति निवृत्ति रूप ते व्यवहार. तेनां

कारण पण जे ज्ञान विशेष तेपण व्यवहार कहिये ते व्यवहार पाच प्रकारेछे ते मा प्रथम आगम व्यवहार ते आगम्यतेके० जाणिये जेणेकरीने पदार्थोने तेने आगम कहिये बीजो जे सान्नलीये ते श्रुतव्यवहार जाणवो त्रीजो जेणेकरी आज्ञा, आदेश आपिये ते आज्ञाव्यवहार जाणवो चोथो धारिये ते धारणाव्यवहार जाणवो पाचमो जीत शब्दे आचार ते जीत व्यवहार जाणवो

तेमा प्रथम जे आगम व्यवहार ते केवलज्ञानी मन पर्यवज्ञानी, अवधिज्ञानी, चउदपूर्वधर, दशपूर्वधर, अने नवपूर्वधर एनो व्यवहार ते एज छ प्रकारनो छे तेमा प्रथम इहां केवलीना ग्रहण थकी आलोचना केवली पासेथी लेवी केवलीने अन्नावे मन पर्यवज्ञानी पासेथी आलोचना लेवी एम पाछला पाछलाने अन्नावे आगला आगला पासेथी आलोचना लेवी त्या केवली प्रमुख जे छे ते आगम व्यवहारी समस्त अतिचार पोतेज जाणे, तेनी पासे गया छतां ते पोतेज अतिचार प्रगट करी आलोचना आपे किंवा अन्यथा प्रकारे एवी आशका चित्तमाहे आणे ते कहेछे

मूल —कहेहि सवं जो वुत्तो, जाणमाणो विगूहई ॥ नतस्संदिति पच्छित्त, बितिअ सुब्रसोहय ॥७६२॥ अर्थ —किंवा अन्यथा प्रकारे एवी आशका चित्तमाहे लावीने ते आगम व्यवहारी पुरुष जे आलोचनानो आपनार ते आलोचना लेनारने कहे के तु तारा सर्व अतिचार कहे पण ते जाणमाणोके० पोताना दोष सर्व जाणतो थको पण जो मायाये करी विगूहईके० गोपवी राखे तो तेने प्रायश्चित्त आपे नही अने बितिके० एवु कहेके अन्यत्र स्थानके जइ प्रायश्चित्तनी शुद्धि करो ॥७६२॥

मूल —न सन्नरेइ जे दोसे, सप्नावा नय मायउ ॥ पच्चक्की साहए तेउ, मायणोउन साहए ॥ ७६३ ॥ अर्थ — वली जेने दोसके० अतिचार ते नसन्नरइके० सान्नरे नही, चित्तमा आवे नही सप्नावाके० स्वन्नावेज न सन्नारे, परतु नयमायउके० माया एटले कपटे करीज नथी केतो, एम नथी. तो तेवाने पच्चक्कीके० केवल ज्ञानना धरनार ते लागेला दूषण सर्व वर्णन करीने साहाएके० कहे, अने मायावतने कहे नही केमके ते एवु जाणे जे एने कहीश तो पण पछी व्यर्थ थशे तेमाटे मायावतने कहे नही अने स्वन्नावे जेने विसर्जन थया होय पण निष्कपटी होय तेने कहे इहा चउद पूर्वधरने यद्यपि परोक्ष ज्ञान छे तोपण उपयोग दीधाथी जेटलु केवली कहे तेटलु ए पण कहे इहा कोइ एवु कहेशे के आगम व्यवहारी जाणे तो तेने एटलुज कहिये जे मने आलोयणा आपो पछी आपणा प्रायश्चित्त ते पोता

नी मेले आपणने कहीने ते माफक आलोयणा पण आपशे, माटे आगम व्यव हारीने लागेला दोष विस्तारीने कहेवानी जरूर नथी. ॥ ७६३ ॥

एने उत्तर कहेछे के, ते रुडुं कह्युं परंतु आलोयणाथी घणा गुणछे. एथकी सम्यक् आराधना थाय अने आलोयणहारने उत्साहने अर्थे गुरु एम कहे के, हे वत्स, तुं धन्य भाग्यवंत छे के, एम मानने हणीने पोताना आत्माना हितने अर्थे पोतेज रहस्य प्रगट करेछे. ए वात महाफळजनछे एम कहे तेथी ते समस्त प्रकारे निःशल्य थइने जे गुरु प्रायश्चित्त आपे ते हर्षवंत छतो करे. एम करतो थको अल्प काळमां निर्वाणपद पण पामे. ए प्रथम आगम व्यवहार कह्यो.

हवे बीजो श्रुत व्यवहार कहेछे. मूलः—आयारपकप्पाई, सेसं सव्वं सुयं विणिद्दिंठं॥ देसंतरट्ठियाणं, गूढपयालोयणाआणा ॥ ७६४ ॥ अर्थः— आचारप्रकल्प ते निसीथ सूत्रछे आदे जेने, एवा व्यवहारसूत्र, बृहत्कल्प, दशश्रुतस्कंध, अग्यार अंग, अने नवपूर्वथकी शेष पूर्व पण श्रुतव्यवहारमांहेज छे. ए सर्व विनिर्दिष्टके० कह्याछे.

हवे श्रुतव्यवहारी जे थाय ते प्रगटपणे आगळाना अभिप्राय जाणवाने अर्थे तेना मुख थकी त्रणवार दूषण कहेवरावे; पण एकवार न कहेवरावे. केम के श्रुतव्यवहारी जे होय ते एवुं पण न जाणे के आ ऋजु मनथी आलोचेछे. किंवा साचा मनथी ए आलोचेछे, एवो तेनो अभिप्राय जाणी शके नहीं तेथी एकज वार न कहेवरावे. पेहेली वारे कहे छते एम कहेके मने निद्रा हती माटे सांभळ्युंनही. तेथी बीजीवार कहेवरावे तेवारे फरी कहेके मे बराबर हैयामां धार्युं नही. माटे फरी त्रीजीवार कहेवरावे ते समये बरोबर कहेतो पछी ए निर्मायछे; अने जो विपरीत कहेतो समजवुं के आ परिणामे करी कुटिलछे. त्यारे तेनो पांच दिवस सह वास कर्यो छतां आ मायावीछे के नथी? तेनी खातरी करी, जो मायावी छे एम जणाय तो अथवा जो जुठुं कहेतो प्रथम तेने ऋजुगनुं प्रायश्चित्त आपी पछी आलोयणा आपे.

हवे त्रीजुं आज्ञाव्यवहार कहेछे. देसंतरके० जे बेहु आचार्य अने सूत्र अर्थना आसेववा थकी महागीतार्थ होय, पण जंघाबळना क्षीणपणाथकी विहारक्रम करी शकता नथी, अने दूर देशांतरे रह्या छे पण मांहोमांहे मळी शकता नथी. अने ते बेमां एक प्रायश्चित्त लेवा वांछे छे, अने तेवा गीतार्थ शिष्यने अभावे धारणा कुशळ अगीतार्थ शिष्यने सिद्धांतनी भाषाये गूढार्थ अतिचार आसेवनाना पद कही बीजा आचार्य पासे मोकले. पछी ते आचार्य तेना अपराध श्रवण करी द्रव्य, क्षेत्र, काळ, भाव तथा संघयण धृति बळादिक विचारी पोते त्यां जाय.

अथवा तथाविध गीतार्थ शिष्य तेनी साथे कहेवरावी मोकले,अथवा तेना अनावे जे आव्योछे तेनेज फरी अतिचार विशोधि कहीने मोकले, ए आज्ञाव्यवहार जाणवो

हवे चोथो धारणाव्यवहार कहेछे मूल — गीयछेण दिन्नं, सुद्धि अवराहिऊण तह चेव॥दितस्स धारणा तह, उद्धियपयधरण रूवावा॥८६५॥ अर्थ —कोइक गीतार्थ सविज्ञ आचार्ये कोइएक शिष्यादिकने कोइक अपराधने विषे द्रव्यादिक चारे जोइने जे विशुद्धि दीधि होय, पछी ते शिष्य गुरुनी आपेली शुद्धि मनमाहे धारीने बीजा कोइकने तेवाज अपराधे तेज शुद्धि आपे एम देता थकां धारणा व्यवहार कहेवाय तहके० तेमज उद्धतपद धरणरूप अथवा धारणा ते आवी रीते कोइएक वेयावच्चनो करनार शिष्य छे,पण ते समस्त छेद श्रुत योग्य नथी, ते वारे तेने आचार्य प्रसाद करीने केटला एक प्रायश्चित्तना पदनो उद्धार करीने कहे, पछी ते पदने ते शिष्य धारी राखीने अन्यने तेज पद मांहेली आलोयणा आपे ते धारणाव्यवहार कहिये ॥ ८६५ ॥

हवे पाचमो जीत व्यवहार कहेछे मूल —दव्वाइ चिंतिऊण,संघयणाईणि हाणिमासज्ज ॥ पायछित्तं जीय रूढवा ज जहिं गछे॥८६६॥अर्थ —जे अपराध उपन्याथी पूर्वे साधुओ घणुं तप करीने तेनी शुद्धि करता हता तेज अपराध उपन्या छतां साप्रत एटले हमणांने काले द्रव्यादिक चारने चितवी सघयण धृति तथा बलनी हाणी जाणी जे योग्य तपनु प्रकार प्रायश्चित्त आपे,तेने समय नापाये जीत एवो गीतार्थ महत पुरुषो कहे छे अथवा जे प्रायश्चित्त जे आचार्यना गछमां सूत्रथकी अधिक न्यून प्रवर्त्युं होय अने ते बीजा अन्य घणा गीतार्थोने मान्य होय तेने रूढ जीत व्यवहार कहिये ए पाच व्यवहार माहेला कोइ पण व्यवहारे सहित गीतार्थ थाय तेनी पासेथी प्रायश्चित्त लहिये, परतु अगीतार्थ पासेथी प्रायश्चित्त लेवा थकी दोषनी उत्पत्ति थायछे, उक्तंच, अगीउ नवियाणाइ, सोहिं चरणस्स देइऊणहिंग ॥ तो अप्पाण आलोयगच पाडेइ ससारे ॥ १ ॥ इतिषट्गाथार्थ ॥८६६॥

अवतरण — अहाजायंति एटले पाच प्रकारना यथाजात कहिये तेनु एकशो ने सत्तावीसमु द्वार कहेछे मूल — पच अहाजायाई, चोलगपट्टो तहेव रयहरण ॥ उन्निय खोमिय निस्सेज्ज, जुअलय तह्य मुहपत्ती ॥८६७॥ अर्थ —यथाजात पणु जन्म श्रमण पणा आश्रयी ने जाणवु त्यां जेवारे चारित्रनु ग्रहण करे तेवारे ए पाच वाना थाय ते कहेछे पहेलो चोलपटो,ते प्रसिद्धछे तेमज बीजो रजोहरण,त्रीजो उर्णिक, एटले उनसवधी,चोथो क्षौमीक एटले रुतसवंधी अने नसीजनो युगल तेमां एक

नसीज तो उनिमांहे थाय. दांमी उपर त्रण विटलीजेनीवले ते पहेली नसीज. अने वीजी हाथने त्रीजे नागे आयाम दसीये करी सहित ते रजोहरण कहिये आगल दांमीये दसी न हती. ते उपरे वली वीजी सूत्र नसीज ते एक हाथ फाफेरुं प्रमाण आयामे थाय. ते त्रीजी जाणवी. अने ते उपर एक हाथ अने चार अंगुल प्रमाणे घणी वीटली वले ते बेसवाने काम आवे तेने चोथुं पादप्रोंछन रूढीथी कहिये. तेमज पांचमी मुहपति ते मुखने ढांके. जे पोतके० वस्त्र ते मुखपोत्तिका ए एक वेंत ने चार आंगल प्रमाणनी जाणवी. ए पांच यथाजातकह्या. ॥ ८६७ ॥

अवतरणः– निसिजागरणविहत्ति एटले रात्री जागरण करवानी विधिनुं एक शोने अठावीसमुं द्वार वखाणेछे. मूलः–सवेवि पढमजामे, दोन्निवि वसहाण आयमा जामा ॥ तइउ होइ गुरूणं, चउत्थ सवे गुरुसुयइ ॥ ८६८ ॥ अर्थः–सर्वे साधुउ पेहेला पहोरने विषे सज्झायादिक करतां जागे, अने पेहेली रातनो वीजो एक पहोर अने पाछली रातनो पहेलो पहोर, ए वे पहोर ते वृषजना जाणवा. त्यां जे वृषजनी परे वृषन एवा साधु गीतार्थ तेमां जे सूत्रना धरनार होय ते शयन करे. अने अर्थना जाणनार ते जागे. पन्नवणादि सूत्रार्थ परावर्त्तन करे. त्यां त्रीजे पहोरे वृषज शयन करे, तेवारे गुरुनुं जागवुं थाय. ते वखत गुरु उठी सूत्रार्थ गुणे, चिंतवे. अने चोथा पहोरे तो वली सवेविके० सर्वे उठीने वैरात्रिक एटले परोढीयानो काल ग्रहण करी कालिक श्रुत परावर्त्ते, तेवारे वली गुरु शयन करे. इहां ए कारणछे के प्रजाते निद्राघूर्णित नेत्रथका गुरु जव्यजीवोने उपदेश प्रमुख आपी शके नही, माटे ते गुरु चोथे पहोरे शयनकरे. ॥ ८६८ ॥

अवतरणः– अलोअणदायगन्नेसत्ति एटले आलोयणाना देनार जे गुरु तेने जोवानुं एकसो ने उगणत्रीसमुं द्वार कहेछे. मूलः–सल्लुध्दरणनिमित्तं, गीयस्सन्नेसण उक्कोसो॥जोयण सयाइ सत्तउ, बारसवासाइं कायव्वो॥ ८६९॥ अर्थः–सल्लुधरणनिमित्तके० सल्य उध्दरवासारु आलोयणा लेवाने अर्थे गीतार्थ गुरुनी गवेपणा करवा सारु जोवा निकलवुं. ते उत्कृष्ट खेत्र सातशें योजन सीम फरवुं, अने वरस आश्री बारवर्ष सीम शोध करवी. एम आलोचना लेवाने अर्थे गुरु शोधवा सारु ज्रमण करतो कदापि मरण पामे तोपण ते आराधकज कहेवाय. उक्तंच. आलोयणा परिणउ, सम्मं संपट्ठिउ गुरूसगासे ॥ जइ अंतरावि कालं करेज्ज आराहउ तहवि ॥ १ ॥ हवे जो समस्त गुण सहित गुरु न पामे तो संविज्ञ गीतार्थ मात्रने पण आलोयण कहेवी. जे कारण पणा माटे कह्युंछे के अपवाद पदे गीता

र्थ संविझ पाक्षिक सिद्ध पुत्र प्रवचन देवताने अनावे सिद्धने पण आलोचना आपवी. परतु सशल्य मरणते संसारनु कारण छे उक्तच सविग्गोगीयछे, असई पासछमाइ सारूवी ॥ इतिगाथार्थ ॥ ७६ए ॥

अवतरण — गुरुपमुहाण कीरइ असुद्धसुद्धेहिजेत्तिय कालत्ति एटले गुरुजे आचार्यादिक तेनी अशुद्ध ते आधाकर्मादिक दोषे दूषित अने शुद्ध ते सम्रतालीस दोषे रहित एवा अशनादिके जेटला काल सुधी प्रति जागरणा करीये तेना अर्थनु एकशो ने त्रीशमु द्वार कहेछे मूल — जावज्जीवगुरुणो, सुद्धमसुद्धेहिवाविका यव्व ॥ वसहे बारसवासा, अठारस भिरकणो मासा ॥ ७७० ॥ अर्थ — जावजीव सुधी चारे अशनादिक औषध प्रमुख सुजतां लेवां अथवा ते न मले तो असुजता अहारादिक पंचक परिहाणे लेइने पण समस्त गछने आधारजूत सूत्रार्थना निर्णयना करनार एवा श्रीआचार्यनी प्रति जागरण जाव जीव सुधी श्रावके करवी

एमज वृषनके० उपाध्यायनी बारवर्ष लगी प्रति जागरणा करवी केमके एटला काल पछी बीजो वृषन गछनार धारक थाय तेमज सामान्य साधुनी अढार मास प्रति जागरणा करवी पछी ते अनशननु ग्रहण करे ए रोगादिक कारणे प्रति जागरणा कही अन्यथा आरोग्य शरीर छतां न करवी, ॥७७०॥ए व्यवस्था व्यवहार नाष्यने विषे सामान्य ग्लाननी क्रियाने अधिकारे कहीछे, तेज कहेछे

उक्तंच छम्मासे आयरिउं, कुलच सवछराइ तिन्नि नवे ॥ सवछरगणोखलु, जावज्जीव नवे संघो अर्थ — इहा ए नावछे के छ महीनासुधी आचार्य चिकित्सा करावषा वाछे. पछी अनशन लइ शके तो ले अने एटलामां साजो न थाय तो ते कुलने आपे पछी ते कुल तेनी त्रण वर्ष परिचर्याकरे तेम छता पण निरोगी न थाय तो वली सवछर सीम तेनी गण परिचर्या करे तेथी पण निरोगता न थाय तो ते गण सघने आपे पछी ते सघ तेनी जाव जीव पर्यंत परिचर्या करे इतिगाथार्थ

अवतरण — उवहिधोयण कालोत्ति एटले उपधि धोवाना काल माननु एकशो ने एकत्रीसमु द्वार कहेछे मूल —अप्पत्तेवि अवासे, सव्व उवहि धुवति जयणाए असईएउदगस्सउ जहन्नउ पायनिज्जोगो ॥ ७७१ ॥ अर्थ —अप्पत्तेके० वर्षाकाल आव्याविना जो पाणीनो योग मलेतो सव्वके०सर्व उपधि जेटलु उपकरण थाय ते जयणाये करीने धोवु अने उदकने अनावे जघन्यथी पात्राना वस्त्र ते तो जरुर धोवांज

इहा विशेष देखाडेछे मूल — आयरिय गिलाणाण, मइलामइला पुणोवि धोइज्जा ॥ माहुगुरूण मवन्ना, लोगमि अजीरण इयरे ॥ ७७२ ॥ अर्थ — आचार्य,

सिद्धांत अने अर्थना वखाणनार अनेक गुण सहित होय, जेमनी पासे देशनादिक सांजलवा सारुं घणा लोक आवे, एनां उपलक्षण थकी उपाध्यायादिक पण लइये. एवाने जो मलीन वस्त्र होय तो तेथी लोकमां अश्लाघा थाय. तेमज ग्लानने मलीन वस्त्रना योग थकी टाढ वायराने योगे शीत उपजे, तेथी आहार पाचक थाय नही: घणी रोग वृद्धि थाय. ए कारणथकी वस्त्र मलीन होय तो अवर्णवाद दोष टालवाने अर्थें वस्त्र धोवां जोइये. शेष यतिना वस्त्र शेष काले धोवा थकीप्राणीनो विनाश तथा बकुश पणानो संजव थाय. इत्यादिक दूषण जाणी धोवां नही एमकोइ कहेशे तो वर्षाकाल आव्या थका पण ए दोष छेज. एटले मूलथी धोवांज नही.

तेनो उत्तर कहेछे के त्यां जो न धोइये तो वर्षा काले मलने योगे फूलणी था य. तेथी घणा दूषण लागे. अने श्रीजिनेश्वरनी आज्ञा पण एमजछे. यद्यपि प्रा णीउंनुं उपमर्द थाय तोपण जे सूत्रना वचन मान्य करी सूत्रोक्तमार्गे प्रवर्त्ते तो तेवा जयणाये प्रवर्त्तनारने दूषण नथी. जाजयमाणस्सजवे इत्यादि जगवंत जाषे छे. इति गाथा द्व्यार्थ ॥ ८७२ ॥

अवतरणः— जोयणजायत्ति एटले जोजनना जागनुं एकशो ने बत्रीसमुं द्वार कहेछे. मूलः—बत्तीसं किर कवला, आहारो कुच्छिपूरउ जणिउ ॥ पुरिसस्स म हिलियाए, अघावीसं जवे कवला ॥ ८७३ ॥ अर्थः— बत्रीश कवल ते किल श ब्दे ए मध्यम निरतोछे, एटले कोइ दरिद्री घणुं खाय अने कोइ अल्प आहारनो धणी थोडा कवल करे, तेथी इहां ए कूखनो पूरनार प्रमाण कह्यो. ते पुरुषने ब त्रीश कवल अने महिलियाके० स्त्रीने अघावीस कवल प्रमाण थाय. ॥ ८७३ ॥

हवे एना जाग आवी रीते थाय कहेछे. मूलः— अद्धमसणस्स सवंजणस्स कुज्ञा दवस्स दो जाए ॥ वायपवियारणघा छप्पयं ऊणयं कुज्ञा ॥ ८७४ ॥ अर्थः— छ जाग उदरना करी तेमांहे अर्द्ध एटले त्रण जाग तो अशन मग कूर प्रमुखना तथा सवंजनस्सके० सालणो अने शाशे करी सहितना कुज्ञाके० करवा. अने ड्व्य के० पाणीना बे जाग करवा, वली वायुनो प्रतिचार एटले संचारवो तेने अर्थें छ घो जाग ते उणो करवो ॥ ८७४ ॥

हवे ए वात कालविशेषे देखाडेछे. मूलः—सीउ उसिणो साहारणोय कालो ति हा मुणेयव्वो ॥ साहारणंमि काले, तछाहारे इमा मित्ता ॥ ८७५ ॥ अर्थः— शीत उष्ण अने साधारणना जेदेकरी काल त्रण प्रकारे छे. त्यां साधारण कालने विषे आ हारनी ए मात्रा कहीछे ॥ ८७५ ॥

मूल –सीए दवस्स एगो, भत्ते चत्तारि अहव दो पाणो॥उसिणे दवस्स हुन्नी, ति न्नि विसेसाउ नत्तस्स ॥ ७७६ ॥ अर्थ – अति शीतकालनेविषे दवस्सके० पाणी नो एक नाग, अने नत्तेके० नक्तना चार नाग, मध्यम शीतकालनेविषे पा णीना वेनाग अने नक्तना त्रण नाग, तेमज मध्यम उष्णकालनेविषे पाणीना वे नाग अने नक्तना त्रण नाग, अति उष्णकालनेविषे पाणीना त्रण नाग अने नक्तना वे नाग मलीने पाच नाग नक्त अने पाणी, एणे पूर्णकरी बहो नाग वा युसचारने अर्थे मुकवो ॥ ७७६ ॥

हवे अवस्थित नाग कहेळे मूल –एगो दवस्स नागो, अवठिओ नोयणस्स दो नागा, वढ्ढंति वहायंतिव दोदो नागाउ एक्केके ॥ ७७७ ॥ अर्थ – एक द्रव्य एट ले पाणीनो नाग,तथा अवस्थित निश्चित नोजनना बे नाग, अने बीजा बे नागळे ते वधे, अने हायंतिके० घटे एटले पानकमा वधे तो नोजनमा घटे अने नोज नमा वधे तो पानकमां घटे इति गाथा पचकार्थ ॥ ७७७ ॥

अवतरण – वसहिसुद्धित्ति एटले वस्तिजे उपाश्रय तेनी सुद्धिनु एकशो ने ते त्रीशमुं द्वार कहेळे मूल – पठीवसो दो धारणाउ चत्तारि मूलवेलीउं ॥ मूलगुणे हि विशुद्धा, एसा हु अहागडावसही ॥७७७॥ अर्थ – पृष्टीवस शब्दे आमसर क हिये, अने दोधारणा शब्दे थुणी जेना उपर आमसर धरायळे तेवी वेथूणी जाण वी अने वली चत्तारिके० चारे खूणे मूलवेलिउके० न्हानी थूणीओ चार होय ए सात वाना गृहस्थे पोताने अर्थे कस्या होय तो मूलगुणविशुद्धि कहिये अने जे गृहस्थ साधु आश्रि यतिने उद्देसे करे ते वस्ति निश्चयकी आधाकर्म कृत थाय.

हवे उत्तर गुणविशुद्धि कहेळे मूल – वसग कडणो कवण, ठायण लेवण दु वारनूमीय ॥ परिकम्म विप्पमुक्का, एसामूलुत्तरगुणेसु॥ ७७ए॥ अर्थ –उत्तरगुण वे नेदे ळे एक मूलोत्तरगुण अने बीजा उत्तरोत्तरगुण त्या प्रथम मूलुत्तरगुण ते जे न्हानी थुणी उपर आडी आपिये ते वसग कहिये. अने आमा वरा आपि ये ते कडग कहिये वली उपर बाधवाने अर्थे काव आपिये ते कवण, तथा ठाय ण ते उपर आबादन करवासारु जे माजादिक शिण आपिये, ए सर्वने ठादन क हिये अने उपर गारा प्रमुख साथे लेपन एटले लीपण करवु, तथा द्वार पठ वाडे ढाकवा सारु नानु मोटुं वारणानु करवु पठी नूमीके० उची नीची नूमी नागीने आंगणु समुं करवु ए सात मूलोत्तरगुणनी परिक्रमणाये रहित जे उपा श्रय ते मूलोत्तर गुणनेविषे विशुद्धि कहिये ॥ ७७ए ॥

हवे उत्तरोत्तरगुण विशुद्ध कहेछे. मूलः—दूमिय धूमिय वासिय, उज्जोइय बलि कडा अवत्ताय ॥ सित्ता संसठ्ठाविय, विसोहि कोडिंगया वसही ॥ ७७० ॥ अर्थः— दूमिय तेने कहिये जे सकोमल लेपन करी कोमल नीतो करवी, अने धवलवुं एटले उज्वल करवुं. वली धूमियते सुंगधपणाने अर्थे अगर धूपादिके धूप करवो, तथा वासिय ते फूल प्रमुखे करी वासित करवो अने उज्जोइयके० रत्न दीवादि के करी ज्यां उद्योत कस्यो होय, वलिकडाके० बाकला लापसी प्रमुख बलि ज्यां करी होय अवत्तायके० छाण माटीये करी नूमिकाये तथा आंगणे ज्यां लेप कस्यो होय, सित्ताके० केवल पाणीये करी सिंचीहोय संसठ्ठाके० वुहारिये करी पूं जीने कचरो प्रमुख दूर कस्यो होय. एटलां ए आठ वानां साधु उद्देसीने कस्यां हो य तो विशोधिकोटिगत वस्ति कहिये.

अने प्रथम सात मूलगुण अने सात मूलोत्तरगुण ए चउद ज्यां यति आ श्रयि कस्या होय तो ते अविशोधि कोटिगत वस्ति जाणवी. तेमज चउशालादि कनेविषे पण मूलोत्तर गुण विनाग जाणवा. पण ते इहां सूत्रमां जे कह्या नथी तेनुं कारण एजे के जे बहुल पणे साधु विहार करतां गामडानेविषे जाय त्यां जेवी सूत्रमांहे कही तेवी थाय. तेथी तेनुंज ग्रहण कीधुं. ॥ ७७० ॥

इहां वली विशेष देखाडेछे. मूलः— मूलुत्तरगुणसुद्धं, थी पसु पंमग विवज्जि अं वसहिं ॥ सेविज्ज सव्वकालं, विवज्जए होंति दोसाउ ॥७७१॥ अर्थः— प्रथम क ह्यां जे मूलगुण ने उत्तरगुण तेणेकरीने विशुद्ध अने स्त्री, पशु, पंमग तेणेकरी वि वर्जित एटले रहित एवीजे वस्ति तेने सेविज्जके० साधु सर्वकाल सेवे, नोगवे, पण एथी विपरीत जेमां मूलुत्तर गुण विशुद्धि न होय अने स्त्री पशु पंमगे सहित होय एवी वस्तिनुं सेवन कस्याथी साधुने दूषण प्राप्त थायछे. इतिगाथा चतुष्टयार्थ.

अवतरणः— संलेहणा डुवालस वरिसेत्ति एटले संलेषणा बार वर्ष सुधी कर वी तेनुं एकशोने चोत्रीशमुं द्वार कहेछे. मूलः—चत्तारि विचित्ताइं, विगई निज्जूहि याइं चत्तारि ॥ संवछरे य दोन्निउ, एगंतरियंच आयामं ॥ ७७२ ॥ अर्थः— आग मोक्त विधियेकरी शरीरादिकनुं अपकर्ष एटले कृशपणुं करे तेने संलेषणा कहि ये. ते जघन्य, मध्यम, अने उत्कृष्टना नेदे करी त्रण प्रकारे छे. तेमां जघन्य तो एक मास सीम, अने मध्यम एक वरस सीम. उत्कृष्ट बार वर्ष सीम जाणवी.

इहां प्रथम उत्कृष्टनी विवक्षा करेछे. चत्तारि के० प्रथमना चार वर्ष सीमतो विचित्र एटले चतुर्थ, अष्टम दशम, द्वादशादिक विचित्र प्रकारनां तप करे. अने

पारणे सर्व काम गुणित आहार लिये. ते वार पठी बीजा चार वर्ष सीम वली पूर्वोक्त विचित्र तप करे परतु पारणे विगइ रहित निवी करे, उत्कृष्ट रस वर्जे. पठी वली बे वर्ष लगी चतुर्थ करे पारणे आबिल करे एवी रीते दश वर्ष पुरां कस्वा पठी बे वर्षमा जे करे ते कहेछे ॥ ८८२ ॥

मूल – नाइविगिछोय तवो, छम्मासे परिमियंच आयाम ॥ अवरेविय छम्मासे, होइ विगिछ तवो कम्म ॥ ८८३ ॥ अर्थ – हवे अग्यारमा वर्षना छ मास सुधी चतुर्थ षष्ट तप करे, अने पारणे आबिल करे. परतु कांइक ऊणो आहार लिये वली आगला छ मासमा अष्टम, दशम अने द्वादशादिक तप करे अने पारणे आंबिल सपूर्ण करे एटले अग्यार वर्ष पूरण थाय ॥ ८८३ ॥

हवे बारमा वर्षनी करणी कहे छे मूल – वासंकोडी सहियं, आयाम कट्टु आणुपुव्वीए ॥ गिरिकदरच गतु, पाउवगम पवज्जेइ ॥ ८८४ ॥ अर्थ – वासके० बारमा वर्ष सीम कोटीसहित निरतर आबिल करे जे कारणे निसीथनी चूर्णिमा कह्यु छे डुवालसमवरिस निरतरहायमाण, उसिणोदएण आयंबिलं करेइ तं कोमीसहिय नवति जेण आयंबिलस्स कोडी कोडीएमिलइत्ति. एक आचार्य वली एम कहेछे के बारमे वर्षे चतुर्थ करीने पारणे आंबिल करे, इहा बारमा वर्ष सबंधी घणा मत छे, परतु ग्रंथगौरवना नय थकी इहा लखता नथी ॥ ८८४ ॥

हवे बारमे वर्षे आबिल करे तेवारे भोजननो कवल न्यून करतो ज्यां सीम छेहेलो एक कवल थाय त्यां सीम करीने पठी ते कवलमा पण कवलना कणिया ओछा करतो जाय ते ज्यां सीम एक सीथे एटले एक कणीये आवे त्या सीम जाणवी एनु उदाहरण कहेछे जेम दीपकमा समकाले तेल ने वाटनो क्षय थाय तेम इहांपण शरीर अने आयुष्यनो क्षय समकाले थाय

फरी बारमा वर्षना जेवारे छेहला चार महिना रहे तेवारे एकांतरे तेलनो कोगलो भरी घणो वखत मुखमांहे राखी राखमाहे नाखि दिये पठी उन्हा पाणी साथे कोगलो करे जो एम न करे तो छेहेडे मोढु लुखु थाय मिलीजाय अने तेथी नवकार मात्रनो वच्चार न थाय एरीते बार वर्ष सलेषणा करी पठी गिरिशब्दे पर्वत तेनी गुफामां जइने अथवा षट्काय जीव रहित एवा एकात स्थानके जइ त्यां पादोपगमने भक्त परिज्ञाइ अथवा गिनी मरणादिक पडिवजे इहा मध्यम थकी जे एक वर्ष कह्यो ते एकवर्षना बार महिना थाय, त्या पण बारवर्षनी क्रिया ते महिनाउने अनुक्रमे बार महिनामाज पूरण करे छ मासे बार पक्ष जाणवा

अवतरणः— वसहेए वसहिगहणंति एटले ग्रामादिकने विषे उपाश्रय लेवुं ते वृषज ने आकारे लेवुं तेनुं एकशोने पांत्रीसमुं द्वार कहेछे. मूलः— नयराइएसु घिप्पइ, वसही पुव्वामुहं ठविय वसहं ॥ वामकडीइ निविट्ठं, दीहीकय अग्गि मिक्कपयं ॥७७५॥ अर्थः—नगरादिकने विषे जे वस्ति एटले उपाश्रय लेवुं ते पूर्वाभिमुखे बेठेलो वृषज अने मावे पासे कुक्षिना जोरे निविष्टके० रह्योछे. वली दीर्घपणे लंबाइमां जेनो आगलनो एक पग करेलो होय. एवी जूमिनी कल्पना करी उपाश्रय लेवुं.

एवी वस्ति लेवा थकी जे फल थाय ते देखाडेछे. मूलः— सिंगरकोडे कलहो, ठाणं पुण नेव होइ चलणेसु ॥ अहिठाणे पुटरोगो, पुछमिय फेडणं जाणं ॥७७६॥ मुह मूलंमिय चारी, सिरेयकउहेय पूयसक्कारो ॥ खंधे पिठीयजरो, पुटंमिय धायउ वसहो ॥ ७७७ ॥ अर्थः— सींगडाने स्थानके बेसतां थकां साधुने मांहोमांहे क्लेष थाय अने ते स्थाने यतिने वसवुं पण न थाय. एमज चरणने विषे तथा अधिष्ठान एटले पश्चिम गुरु प्रदेशने विषे वसतां यतिने पेट रोग थाय. अने पूछडानेविषे वसतां फेडणंके० उपाश्रयनुं पडवुं थाय एटले उपाश्रय तूटी पडे. एम तुं जाणंके० जाण ॥७७६॥ मुहमूलंमिके० मुखस्थाने वस्ता थकाचारेआहारादिकनो घणो लाजथाय. सिरेके० बन्ने सिंगडानी वचाले अने ककुद थूंनी त्यां जो वसे तो पूजा वस्त्रादिकनो सत्कार, अन्युत्थानादिक थाय. तथा कांधे अने पुठने स्थानके वसतां थकां जर एटले आवता जता यतिओनी वस्तिए व्याप्त थाय. अने पेट स्थानके वसतां थकां जेम वृषज धरायो होय एटले खुब खाइने पेट जर्युं होय तेम यतिपण आहारादिके तृप्त थको रहे. एरीते कल्पना करीने उपाश्रयमां रहेवुं. इतिगाथा त्रयार्थ.

अवतरणः— उसिणस्स फासुयस्स, जलस्स सच्चित्तया कालोत्ति एटले उष्ण अने प्रासुक जल ने सचित्तपणाना कालनुं एकशो ने छत्रीसमुं द्वार कहेछे. मूलः— उसिणोदगं तिदंरु, कलियं फासुयजलंति जइकप्पं ॥ नवरि गिलाणाइ कए, पहरतिगोवरि वि धरियव्वं ॥ ७७८ ॥ अर्थः— उष्ण एटले ज्यां त्रण उकाला वाल्या होय, तेमां पहेले उकाले थोडाक जीव प्रासुक थाय, पण घणा रही जाय. अने बीजे उकाले घणा प्रासुक थाय अने थोडाज सचित्त रही जाय; तथा त्रीजे उकाले तो सर्व जीव अचित्त थाय.परंतु एवा त्रण उकाला वाल्या विना यतिने पान अग्राह्यछे. अने प्रासुक ते जे स्वकाय परकायादिक शस्त्र परिणाम थयो. एवो यतिने कल्पनीय होय, ते त्रण पहोर सुधी राखवुं पण उपरांत कालातिक्रांत दोषनो सं

जव, थाय माटे न राखवु. कदाचित अपवादे राखे तो नवरके० एटलुं विशेषछे के ग्लानादिकने अर्थे त्रण पहोर उपरात पण राखवु ॥ ८८८ ॥

मूल – जायइ सचित्तया से, गिम्हमि पहरपचग स्सुवरि ॥ चउपहरुवरि सिसिरे, वासासु पुणोति पुहरुवरि ॥ ८८९ ॥ अर्थ – गिम्हम्मिके० ग्रीष्मकाल उनालाने विषे अतिरुक्षपणाने लीधे पाच पहोर उपरात ते पाणी सचित्त थाय अने सिसिरेके० सीतकालने विषे कालना स्निग्धपणा थकी चार पहोर उपरात सचित्त थाय अने ए कहेला काल पछी राखवु पडे तो तेमा खार नाखीने राखवु के जे थकी ते सचित्त न थाय इति गाथा द्वयार्थ ॥ ८९ ॥

अवतरण.– तेरिछीउ माणवीउ देवीउय तिरिय मणुयदेवाण जगुणातय मत्ताहियाउत्ति एटले तिर्यच, मनुष्य, अने देवतानी स्त्रीउ ते जेना थकी जेटला गुणी अधिकछे तेनु एकशो ने साडत्रीसमुं द्वार कहेछे मूल – तिगुणा तिरूवअहिया, तिरियाण इत्थिया मुणेयव्वा ॥ सत्तावीस गुणा पुण, मणुयाण तदहिआ चेव ॥ ८९० ॥ बत्तीसगुणा बत्तीसरूव, अहिआय तहय देवाण ॥ देवीउ पन्नत्ता, जिणेहि जिअरागदोसेहि ॥ ८९१ ॥ अर्थ – त्रिगुणा एटले त्रणरुपे अधिक तिर्यच थकी तिर्यचनी स्त्री जाणवी, सत्तावीश गुणी सत्तावीशे अधिक मनुष्य थकी मनुष्यनी स्त्री जाणवी. ॥ ८९० ॥ बत्रीश गुणी बत्रीशे अधिक देवताथकी देवतानी स्त्री जाणवी, एरीते राग द्वेपना जीतनार श्री जिनवरे कह्युछे इतिगाथा द्वयार्थ ८९१.

अवतरण – अछेरयाण दसगति एटले दश आश्चर्यनु एकशोने आडतरीशमु द्वार कहेछे मूल.–उवसग्ग गप्भहरण, इत्थीतिथं अभाविया परिसा ॥ कण्हस्स अवरकका, अवयरण चदसूराण ॥ ८९२ ॥ अर्थ – उपसृज्यतेके० धर्म थकी प्राणीने चलायमान करीये इएके० एटला माटे उपसर्ग कहिये देवमनुष्यादिकना करेला उपद्रव ते ज्यां श्रीतीर्थंकर भगवान विहार करे त्या सवाशो योजनमाहे रोग मारी भय प्रमुख उपशमावे समस्त सुर नर नागेइने वद्य एवा श्री महावीर परमेश्वर तेना छद्मस्थ कालने विषे अने केवली कालने विषे जे प्राकृत गोवालिया प्रमुख तेणे पण महोटा मरणात उपसर्ग कर्या: ए प्रथम आश्चर्य जाणवु

बीजु एज श्री महावीर भगवानने देवानंदाना उदरमांथी व्यासी दिवस व्यतिक्रमे थके इंद्रना आदेशथकी हरणीगमेषी, देवे गर्भ हरण करी त्रिसला राणीनी कुखे संक्रमाव्यो ए पण बीजु आश्चर्य जाणवु.

त्रीजु इत्थी तिछके० स्त्रीने तिर्थंकरपणु उपन्यु, एटले इहा ए भावछे के ती

र्थ शब्दे द्वादशांगी अथवा चतुर्विध संघ ते त्रिभुवनने अतिशायी निरुपम म हिमाना धणी एवा पुरुष थकीज प्रवर्त्तवुं जोइये. ते आ वर्त्तमान चौवीसीमां कुं नराजानी प्रभावती राणीनी पुत्री श्रीमल्ली एवेनामे कुमरी थई तेणेज उगणीसमो तीर्थंकर थइने तीर्थ प्रवर्त्ताव्युं. ए पण त्रीजुं आश्चर्य जाणवुं.

चोथुं. श्रीमहावीर भगवानने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं; तेवारे देवकृत समव सरणे बेसीने पोताना कल्प भणी देशना दीधी. पण ते देशना निष्फल थइ. केम के त्यां कोइये सम्यक्त्वादिकनो अंगीकार कर्यो नही, तेथी ए अभावित पर्षदा लक्षण चोथुं आश्चर्य जाणवुं.

पांचमुं. द्रौपदीने व्यतिकरे श्रीकृष्णने घातकी खंममां अमरकंका नामनी न गरीनेविषे गमन थयुं, समुद्र उलंघी द्रौपदीने लइ आव्या. ए पाचमुं आश्चर्य.

छठुं. श्रीमहावीर देव कौसंबी नगरीये समवसर्या. त्यां चंद्रमा अने सूर्य जेनां शाश्वत विमान ज्योतिष चक्रमांछे. ते तेज विमानमां बेसीने वांदवा आव्या. इहां कोइक एवुं कहेछे के उत्तर वैक्रिय विमानमां बेसी वांदवा आव्या; परंतु तेम न जाणवुं. ए मूलगे विमाने बेसीनेज वांदवा आव्याछे. माटे ए छठुंआश्चर्य जाणवुं.

मूलः—हरिवंसकुलप्पत्ती, चमरुप्पाउ अठ्ठसय सिद्धा॥अस्संजयाणपूया, दसविय णं तेण कालेण ॥ ८८३ ॥ अर्थः— सातमुं हरि शब्दे हरिवर्ष क्षेत्र तेनो जुगलिउ तेनो वंश पुत्र पुत्रादिकनी परंपरा लक्षण जे कुल तेनी उप्पत्तीके० उपजवो ते हरिवंश कुलोत्पत्ति कहिये. तेनी कथा आमछे. के, आ जंबुद्वीपमांना भरतक्षेत्र नेविषे कौशंबी नगरीनो सुमुख नामे राजा हतो. एकदा प्रस्तावे वसंत ऋतुंये ते राजा हाथी उपर आरूढ थइ ते नगरनी नजीकना वनमां रमवाने अर्थे जतो हतो. मार्गे जतां वीरकनामे कुविंदनी भार्या अत्यंत स्वरूपवान देखीने मांहो मांहे सराग दृष्टिये जोतां प्रीति भाव उत्पन्न थयो. तेथी राजा त्यां थकी आगल जाय नही. ते वारे सुमतिनामा प्रधान कहेवालाग्यो के हे स्वामि, समस्त लोजन आव्या छतां तमे आगल केम चालता नथी? ते सांभली राजा पोताना प्रधाननी लाज आणी आगल वनमां गयो. पण शून्य चित्त थको मनमांहे केवल ते स्त्री नुं चिंतवन छे तेथी कहींए पण चेन पामतो नथी. ते जोइने प्रधाने पुछ्युं के हे महा राज, तमे आज आवा शून्य चित्त केम देखाउछो? एम फरीथी फरी घणो आग्रह करी पुछ्या थकी पोताना मननी सर्व वात राजाये प्रधानने कही. ते सांभली प्र धान बोल्यो के, तमे कांइ चिंता करशो नही; हुं तमने ए स्त्री मेलवी आपीश.

पछी घेर आवी प्रधाने आत्रेयिकानामे परिव्राजिकाने बोलावी सर्व वात समजावी वनमालानी पासे मोकली तेपण त्या जइ जुएछे तो वनमाला पण विरहविव्हल थकी मुखे निश्वास नाखती क्षणेक बेसे, क्षणेक उठे क्षणेक पडे एरीते महा विरहणी देखी तेने ते परिव्राजिका केहेवा लागी के हे वत्से तु आज एम दुखितकेम देखायछे? तारु दुख मने कहे तो हु ते दुखथी तने पार उतारु ते सांभली वनमालाये गुह्यनी वात कही तेवारे परिव्राजिका बोली के हुतने राजानी साथे काले मेलवीश, तु काइ चिंता करीश नही, पछी ते परिव्राजिकाये हर्षवत थकी त्यांथी जई सर्व वात प्रधानने कही प्रधाने जई राजाने सर्व वृत्तात समजाव्यो

तेवार पछी प्रभाते परिव्राजिका वनमालाने राजा पासे तेडी आवी राजाये हर्षवत थइ अत पुरमां तेने राखी अने तेनी साथे ते पच विध विषय सुख भोगववा लाग्यो हवे वीरककुविंद घेर आव्यो ते वारे तेणे स्त्रीने दीठी नही पछी पडोसी प्रमुखने पूछतो थको भार्याना विरहथी घेलो थयो थको आखा गाममां फरतो फरतो एक दिवसे राजाना प्रासाद नीचे आवी उभो रह्यो तेवामा राजा अने वनमाला ए बन्ने जण पण गोखमा आवी बेठा राजाये वीरककुविंदने देखीने मनमां विचार्युंजे में अत्यंत लोकविरुद्ध अनार्यकार्य कीधु माटे मने धिक्कारछे एम मनमा घणीज पोतानी निंदा करवा लाग्यो तेवामा अकस्मात् उपरथी वीजली पडी तेथी बेउ जण शुभ ध्याने मरण पामि हरिवर्ष क्षेत्र युगलिया पणे उपन्यां त्यां समस्त मनोवाछित कल्पवृक्ष पूरण करेछे तेथी सुखे रहेछे

पछी वीरककुविंद ते बेहुनु मरण जाणी अज्ञान तपस्या करी सौधर्म देवलोके किल्बिषया देवमां उपन्यो. अवधिज्ञाने ते युगलने देखी मनमा चिंतववा लाग्यो के ए युगलिया इहां तो मरशे नही अने ज्यारे मरण पामशे तेवारे पण देवलोके जाशे माटे एने इहाथी उपाडीने अन्य स्थानके लइ जाउ एम चिंतवी त्यां थकी अपहरण करी चपानगरिये ते युगलने लाव्यो त्यां राजा अपुत्रीउ मरण पाम्यो हतो तेथी ते देव, त्याना लोकोने केहेवा लाग्योके हु तमारा वास्ते राजाने लाव्योछु एने मास मद्यनो आहार करावजो एम कही तेने राजपणे स्थापन करी ते देव पोतानी शक्तिये करी तेमनु आयुष्य तथा देह मान घटाडीने पोताने स्थानके गयो पछी ते युगल थकी हरिवश कुलोत्पत्ति थइ ए आश्चर्य जाणवु

आठमुं पातालवासी चमरेंद्रनो उत्पात एटले उच जवु थयु ते आवीरीते भरतक्षेत्रे विभेलनामा ग्रामने विषे पूरणनामे महा धनाढ्य रहेतो हतो ते ए

क दिवसे रात्रे चिंतववा लाग्यो के, में पूर्वेनवे पुण्य कर्युंछे; तेथी हमणां अत्यंत ऋद्धिनो धणी महासुखी थयोछुं. हवे गृहवास छांमी तपस्या करुं तो वली नवांतरे विशेष फल पामुं. एवुं चिंतवी प्रनात समये स्वजन संबंधीने पूछी पोताना पुत्र पाटे स्थापी प्राणायाम नामा तापसी दीक्षा लेइ ते दिवसथकी जावजीव लगी छठ तपस्या करवानी प्रतिज्ञाकरी. अने पारणुं करवाने दिवसे एक लाकडानो चारपुडो गामडो राख्यो. ते गामडामां मध्यान्हसमये फरी निक्षा लेइ ते मांथी पहेला पुडमां पडेली निक्षा पंथीउने आपे, बीजा पुडमां पडेली निक्षा काग प्रमुख पक्षिउने आपे, तथा त्रीजा पुडमां पडेली निक्षा जलचर मछ प्रमुख जीवोने आपे अने चोथा पुडमां पमेली निक्षा पोते रागद्वेषरहित थको आरोगे. एरीते बार वर्ष पर्यंत तपस्या करी अंते मासनी संलेषणाये काल करी चमरचंचा राजधानीने विषे जुवनपति देवोनो इंद्र चमरेंद्र पणे उपन्यो. ते पोताना उपर सोधर्म इंद्रने देखी आमर्ष थकी देवोप्रत्ये बोल्यो के कोण दुरात्मा मारा मस्तकउपर रहीने शोनेछे? ते समये देव बोल्या के, पूर्व जन्मने विषे संपादन करेला पुण्ये करी सर्वेना करतां अतिशय छे समृद्धि अने पराक्रम जेनुं एवो आ सौधर्माधिप छे. ते सांनली अतिशय क्रोधयुक्त थई बोल्यो के मारा परिवारे मारुं जो पण निवारण कर्युं तो पण युद्ध करवाने माटे इछा करनारो हुं अपराध करनारा आ इंद्रने शिक्षा करीश. एवुं बोली हाथमां परिघ धारण करी विचार करवा लाग्यो के कोइ पण प्रकारे ते इंद्रे मारो परानव कर्यो छतां हुं कोने शरणे जाउं? एवो विचार करी सुसुमारनगरने विषे प्रतिमास्थित श्री महावीरनी समीप जई वंदनपूर्वक बोल्यो के हे नगवन्, तमारा प्रसादथी हुं इंद्रने पण जीतीश. ए प्रमाणे प्रार्थना करीलाख योजन प्रमाण विस्तीर्ण शरीर करी परिघायुध फेरवतो गर्जना करी देवोने त्रासउत्पन्न करतो गर्वे करी अंध थइ सौधर्मेंद्र सन्मुख धायो. पछी पोतानो एक पग सौधर्मावतंसक विमाननी वेदिकाने विषे अने बीजो पग सुधर्म सनानी उपर राखी परिघेकरी इंद्रकीलउपर ताडन करी अनेक प्रकारे इंद्रने आक्रोश करवा लाग्यो. सौधर्मेंद्रेपण अवधिज्ञाने तेने जाणीने कोपे करी देदीप्यमान एवुं वज्र छोड्युं. चमरपण पोतानी पाछल आवनारा वज्रने जोइ असमर्थ थइ विस्तार करेला पोताना शरीरनो उपसंहार करी शरणं शरणं एवुं बोली सूक्ष्म थइ श्रीमहावीर स्वामिना चरणनी वचमां प्रवेश करतो हवो. सौधर्मेंद्रपण अरहंत चरणने विषे प्रवेश करतो जाणी त्वराथी आवी ज्यांसुधि त्यां वज्र प्राप्त थयुं नथी

एटलामा वज्रनो उपसंहार करी श्रीमहावीर स्वामिनी पासे क्षमा मागी चम रेंद्रप्रत्ये बोल्योके, में तारा उपर वज्र मूक्युं ठता पण तु श्रीमहावीर स्वामिने शरण आव्यो तेमाटे में वज्रनो उपसहार कर्यो श्रीमहावीर स्वामिनी कृपाये त ने हवे नय नथी एवीरीते ते चमरेंद्रनु आश्वासन करीने पठी महावीरस्वामिने वदन करी आज्ञा लेइ पोताना स्थानप्रत्ये गयो पठी चरमेंद्र पण नाना प्रका रे करी श्रीमहावीरस्वामिनी स्तुति करी अने आज्ञा लेइ पोतानी चमरचचाराजधा नीप्रत्ये गयो ए आठमु चमरोत्पात नामा आश्चर्य जाणवु

नवमुं उत्कृष्टी अवगाहना वाला नवाणु दीकरा अने आठ पौत्रा तथा एक पोते श्रीआदीश्वर नगवान एरीते बधा मली एकशो ने आठ ते एक समये अ भिजित् नक्षत्रमा सिद्ध थया ते एकज समये उत्कृष्टी अवगाहनावाला एकशो आठ त्या सिद्धि पाम्या ते नवमुं आश्चर्य जाणवु.

दशमु असयति आरनी परिग्रहवत अब्रह्मचारी गृहस्थना वेपे रहेला, तेनो पूजा सत्कार ते असयति पूजा नामे दशमु आश्चर्य ते आवीरीते छे श्री सुविधि नाथना निर्वाण पठी केटलोक काल व्यतिक्रम्यानतर हुंमावसर्प्पणीना दोपने ली धे साधुउनो विछेद थयो तेवार पठी जे स्थविर श्रावको हता, तेमनी पासे जई बीजा लोको धर्म पूठवा लाग्या तेपण जेवु जाणता हता तेवु तेउने कहेवा लाग्या तेथी लोकपण तेमने धनवस्त्रादिक देवा लाग्या तेथी तेउ गर्वित थया थका पोता ना मनकल्पित नवीन शास्त्र बनावी कहेवा लाग्या के, जे कोइ पृथ्वी, सबा, मदिर, सुवर्ण, रूपु, लोह, कपास, गाय, कन्या, अश्व अने गज अमने आपे, ते आ लोके तथा पर लोके महा फल पामे अने अमेज सुपात्र छइये एवो उपदेश सानली लोके तेमने गुरु करी मान्या एवी असयतिनी पूजा चाली प्रथम सदासर्वदा सयतिनी पूजा थती हती तेथी विपरीतपणाये करीने श्रीशीतलनाथजिनना तीर्थसुधि आश्चर्य थयु. एरीते ए दश आश्चर्य आ चोवीसीमा थया वली अनते काले थशे ॥८८३॥

हवे जे तीर्थंकरना वखतमा जे आश्चर्य थयु ते कहेछे – मूल – सिरिरि सहसीयलेसु, एकक मल्लिनेमिनाहोय ॥ वीरजिणिंदे पचउ, एग सव्वेसु पाएण ॥८८४॥ अर्थ – श्रीऋषनदेव अने श्रीशीतलनाथनी वारे एकेक आश्चर्य थयु तथा श्रीमल्लीजिनेश्वरने वारे एक थयु अने एक श्रीनेमिनाथने वारे एक थयु अने श्री वी रजिनेंद्रने वारे पाच थया वली असयतिनीपूजा लक्षण तो श्रीआदिनाथना वखत मां मरीचि कपिलादिकनी सांजलीये ठेए एम घणुकरीने बीजा तीर्थंकरोना वा

रामां पण प्रवाहे थाय छे. तेनो स्पष्ट रीते करी आगली गाथामां खुलासो कहेछे.

विशेषे नाम पूर्वक एज वात कहेछे. मूलः— रिसहे अठहिअसयं, सिद्धि सीय लजिणंमि हरिवंसो नेमि जिणे अवरकंका, गमणं कन्हस्स संपत्तं ॥ ७९५ ॥ इ त्थी तित्थं मल्ली, पूआ अस्संजयाण नवम जिणे ॥ अवसेसा अछेरा. वीरजिणिंद स्स तित्थंमि ॥ ॥ ७९६ ॥ अर्थ. श्रीऋषजदेवना वखतमां एकशोने आठ सिद्ध थया. श्रीशीतलजिनना वखतमां हरिवंशकुलनी उत्पत्ति थई. श्रीनेमिनाथना वख तमां अपरकंकानगरिये श्रीकृष्णनुं गमन थयुं. ॥ ७९५ ॥ अने स्त्रीनुं तीर्थ मल्ली नाथना वखतमां थयुं. नवमा जिनना वारामां असंयतिनी पूजा थई; अने अव शेष थाकतां आश्चर्य श्रीवीरपरमेश्वरना वारामां थयां. इति गाथा पंचकार्थ ७९६

अवतरणः— चउरोजासाउत्ति एटले चार जाषानुं एकशोने ओगणचालीस मुं द्वार कहेछे. मूलः— पढमाजासासच्चा, बीयाउ मुसा तयछिया तासिं ॥ सच्चामु सा असच्चा, मुसापुणो तह चउच्छित्ति ॥ ७९७ ॥ अर्थः— त्यां प्रथम जाषा ते सत्या कहिये. त्यां संतके० मूलुत्तरगुणयतिने सर्व विश्वने मुक्तिपद प्रापकपणा थ की अथवा संतविद्यमान जे जीवादिकपदार्थ तेना हेतुये जे बोलवी ते सत्या जा षा जाणवी. बीजी ए थकी जे विपरीत जाषा ते मृषा जाषा जाणवी. त्रीजी ए मां हेला सत्यने पण मले अने मृषाने पण मले; ते उजय स्वजाव सत्यामृषा जाषा जा णवी. चोथी असत्याअमृषा ते जे पूर्वोक्त त्रणे जाषाने न मले ते चोथी जाषा जाणवी.

हवे सत्यादिक चार जाषाना जेद कहेणहार छतो तेमां प्रथम सत्याना जेद कहेछे. मूलः— जणवय संमय ठवणा, नामेरूवे पडुच्चसच्चेय ॥ ववहार जाव जोगे, दसमे उवम्मसच्चेय ॥ ७९८ अर्थः— जे देशमां जे वस्तुनुं जेवुं नाम रूढी थी कहेवातुं होय अने तेज नाम परदेशमां जइने पण कोइ कहे तो तेने ज नपदसत्य कहिये. जेम कोंकणदेशमां पाणीने पिच्च नीर इत्यादिक कहेछे.

बीजुं संमयके० ते जे समस्त लोकने सम्मत. ते आवीरीते के कुमुद, कुवलय उत्पल अने तामरस इत्यादिकने विषे सरखे पंकज शब्दने संजवे. पण गोवा लादिक अरविंदनेज पंकज केहेछे. परंतु अन्यशब्दने सम्मत नही. तेनी परें बी जाने न कहिये. ए बीजुं सम्मतसत्य जाणवुं.

त्रीजुं ठवणाके० स्थापनासत्य. ते आवीरीते के जेम एकडो मांमीने तेना आगल एक मींकुं मांमीये तेवारे दश थाय, तेमज बे मींमां मांमिये तेवारे एक शो थाय, त्रण मींमा मांमिये तो हजार थाय. ए पण स्थापना जाणवी. तेमज मु

डा, मासो, तोल प्रमुख स्थापिये जे, आ अमुक पाचशेर किंवा दश शेरछे ते पण स्थापना छे, अथवा आचार्यनी स्थापना करिये ते सर्व स्थापना सत्य जाणवु

चोथु नामसत्य, ते नाम तथा कुलनी वृद्धि न करतो होय तोपण कोइकनु कुलवर्द्धन एवु नाम होयछे एमज धननी वृद्धि न करता छतां पण धनवर्द्धन नाम होयछे इत्यादिक सर्व नामसत्य जाणवु

पाचमु रूवेके० रूपसत्य, ते कपटे करी साधुनो वेष लीधो होय तोपण तेने साधु कहिये एरीते नवाइया प्रमुख जेनो वेष धारण करे तेवारे ते वेषनु रूप देखीने तेने ते नाम कहेछे ते रूपसत्य जाणवु

छठुं पाडुच्चके० प्रतीत आश्रीने सत्य कहेवायछे जेम पाच अंगुली माहेली अनामिकाने देखी मध्यमा अंगुलीने तेनी अपेक्षाये महोटी कहियेछैए तेमज कनिष्टिका आश्री अनामिकाने मोटीकहियेछैए एम जेने जेआश्री कहिये ते प्रतीतसत्य जाणवु

सातमु व्यवहारसत्य. ते पर्वत उपर तृणादिक बलता देखीने एवु कहेवामा आवे छे के पर्वत बलेछे तेमज पाणीना वासणमाथी पाणी श्रवतु देखीने कहेके पाणीनु वासण श्रवेछे इत्यादिक व्यवहारसत्य कहेवायछे

आठमुं भावसत्य ते ज्या पाचे वर्णनो संभव छता जे वर्णनी अधिकता होय ते वर्ण कहेवो जेम भ्रमरमा पाचेवर्ण छता श्याम कहेवायछे तेमज बलाहिकाने उज्वल कहेवाय छे ए भाव सत्य जाणवो

नवमु योगसत्य ते जेम दंडना योगथकी दंडी कहेवाय छत्रना योगथकी छत्री कहेवाय लिंगना योगथकी लिंगी कहेवाय तेना अभावे तथा अछते पण एज कहेवाय ते योगसत्य जाणवु

दशमु उपमासत्य ते जेम महोटु तलाव देखीने कहिए के ए समुद्र जेवु महोटुं तलाव छे ते उपमासत्य कहेवायछे ए दश प्रकारनी भाषा सत्य कही ॥ ८९८॥

हवे मुलनि एटले मृषाभाषाना दश प्रकार कहेछे मूल —कोहे माणे माया, लोहे पेज्जे तहेव दोसेय ॥ हास भये अक्खाइय, उवघाए निस्सिया दसहा ॥ ८९९ ॥

अर्थ — मृषाभाषा दश प्रकारे ते आवी रीते छे एक क्रोधनिसृत, एमज मानादिक शब्दोनी साथे निसृत शब्द सर्वत्र जोडवो ते आवीरीते क्रोधेकरी अदासने दास कही बोलावे क्रोधनि श्रृत आश्रयो थको जो बीजो कोइ सत्य भाषण करे तोपण ए जुतुज माने तेमज बीजु माने करी पोते अधन थको धनवत कहे ते मान नि सृत जाणवु. त्रीजु बीजाने वचवाने अर्थे इन्द्रजालियानी पेरे कहे ते

मायानिःसृत जाणवुं. चोथुं लोजेकरी वाणीयानी पेरे वस्तु क्रय विक्रय कर तां असत्य बोले, ते लोजनिःसृत. पांचमुं पिज्जकेण अति प्रेमथकी बीजाने क हे के, हुं ताहरो दासबुं, इत्यादिक बोलवुं ते प्रेमनिःसृत जाणवुं. बतुं दोसेय केण द्वेषेकरी गुणवंत पुरुषने निर्गुणी कहे ते द्वेषनिःसृत. सातमुं बती वस्तुने क हेके, अमे नथी दीठी ते हास्यनिःसृत. आठमुं चोरप्रमुखने मुखथकी अति असंबंध वचन बोले ते जयनिःसृत जाणवुं. नवमुं अरकाइयकेण आख्यानने विषे एटले वखाणने विषे रसपोषण, करवाने अर्थे कांइक कल्पित वचनो बोल वा थकी आख्यायिकानिःसृत थाय. दशमी उवघाएकेण अचोरने चोर कहेवो, एम कहेवा थकी तेने उपघात थाय तेथी ए उपघातनिःसृत जाणवुं. ए दशे प्रकारे मृषाजाषा जाणवी. ॥ ८९९ ॥

हवे सच्चामुसत्ति कहेबे. मूलः— उप्पन्न विगय मीसग, जीव अजीवेय जीव अज्जीवे ॥ तह मीसगा अणंता, परित्त अद्धाय अद्धा. ॥ ९०० ॥ अर्थः— इहां मिश्र शब्द सर्वत्र जोडवो. तेवारे अणउपन्यानी साथे संख्या पूरण करवाने अर्थे मिश्रपणे कहियें, तेमां-प्रथम उत्पन्नमिश्रा ते आवीरीते. जेम नगरादिकनेवि षे अधिक न्यून पुत्रोनो जन्म थयो बतां एम कहेवामां आवेबे के, आज दशदीक रानो जन्म थयो. इत्यादि जाणवी. बीजी. एज रीते विगत एटले मृतक साथे मि श्रपणे कहेतां थकां विगतमिश्रजाषा थाय, जेम आजे अमुक गाममां दशनो विनाश थयो, एमज त्रीजी जन्म अने मृतक बंनेनो परिमाण अधिक न्यून कहे ते त्रीजी मिश्रताजाषा जाणवी. चोथी घणी जीवती अने थोडी मृतक थयेली एवी क्रमी नी राशी देखी घणा जीवो कहे, अने एवुं कहेके, अहो आ केवडी मोटी जीवरा शी बे!!! एम जीवमिश्र चोथी जाषा जाणवी. पांचमी घणी क्रमी मरण पामे ली बे अने थोडी जीवती बे ते देखी कहेके, ए अजीवराशी बे, एम कहेतां थकां अजीवमिश्र कहेवाय. बही जीव अजीव एटले तेमज वली तेज रा शी देखी अधिक न्यून बते एम कहेके, एमांहे एटली क्रमी मरण पामी ने एटली जीवेबे. ते जीवाजीवमिश्रता जाणवी. सातमी तहमीसगा एटले अनंत काय नो ढगलो पड्यो थको ते तेना पत्रादिक साथे मिश्रबतां पण एवुं कहेके, आ अनंत कायनो ढगलो पड्योबे. तो ते अनंतमिश्रता जाषा जाणवी. आठमी तेमज प्रत्येक वनस्पति घणी होय, अने ते थोडी अनंत काय साथे मिश्र थये ली होय, तेम बतां एवुं कहेके, ए प्रत्येक वनस्पतिकायनो ढगलो पड्योबे. ते

प्रत्येकमिश्र नाषा जाणवी नवमी अद्धा ते कालविशेष रात्र दिवस प्रमुख जाणवी त्या कोइएक बीजा कोइने उतावलथी दिवसठते एवु कहेके, उठ उ ठ रात्र पडी अमुक काम करवानु ठे, अथवा रात्रि ठता कहेके, उठ उठ ज लदी दिवसोदय थई चूक्यो ए अद्धामिश्र नामे नवमी नाषा जाणवी दशमी ते मज दिवस अथवा रात्री तेनो एक देश ते अद्धद्धामिश्रित नाषा जाणवी जेम प्रथम पहोर वर्त्तमान ठते कहेके, मध्यान्ह थयो इत्यादिक जाणवी ॥ ए०० ॥

हवे असच्चा मोसत्ति ए चोथी नाषा बार प्रकारे कहेठे मूल —आमतणि आणव णी, जायणि तह पुढणीय पन्नवणी ॥ पच्चरकाणी नासा, नासा इच्चाणु लोमाय ॥ ए०१ ॥ अर्थ — आमत्रण करिये के, हे देवदत्त इहां आव इत्यादिक जे आ मत्रण ते त्रण प्रकारे ठे प्रथम, जे कोइने न मले, पण केवल व्यवहार मात्र प्रवृत्तिने माटेज ठे ते साची पण नही, ने जुठी पण नही, ते असत्य अमृषा जाणवी बीजी आज्ञा आपिये ते आज्ञापनी त्रीजी जायणीके०कोइ एक कोइ पासेथी मागे चोथी आगलाने पूठीये ते पूठणी पाचमी नव्यजीवोने उपदेश देताथका एम कहेवाय के, जे प्राणी प्राणवध थकी निवृत्ते, ते नवातरे सुखपामे एनु नाम प्रज्ञापनी ठही निषेध वचन बोले ते प्रत्याख्यानी नाषा जाणवी. सातमी कोइएक कोइ कार्य करवाने प्रवृत्ते अने कोइ एकने पूठे तेवारे ते कहेके, मारे पण ते मान्य ठे माटे तारी इच्चा आवे तेम तु कर ए इच्चा अनुलोमनाषा जाणवी ॥ ए०१ ॥

मूल — अणनिग्गहियानासा, नासाय अनिग्गहमि बोधव्वा ॥ ससयकरणी नासा, वोयड अव्वोयडा चेव ॥ ए०२ ॥ अर्थ — आठमी, घणा कामो करवाना होय अने कोइ पूठे के कयु काम करु? तेवारे कहेके तारे गमे ते काम कर एम ज्या काइ कदाग्रह न होय ते अनभिग्रहितनाषा जाणवी नवमी, जे निश्चे थ की वचन बोलिये तेज करिए ए नाषा अभिग्रहिने विषे जाणवी दशमी, स शयिक एटले कोइये कोइने कह्यु के सैंधव लई आव अने सैंधव शब्दे लवण, वस्त्र, पुरुष, अश्व, प्रमुख कहेवायठे एम विचारी सामाने सशय उत्पन्नथाय ते सशयकरणीनाषा जाणवी अग्यारमी, ज्या बोलवा थकी वर्ण एटले अक्षर अ ने तेनो अर्थ तेपण प्रगट होय ते व्याकृत जाणवी बारमी, तेमज जे अप्रगटप णे बोलिये ते अव्याकृत नाषा जाणवी इति गाथा षट्कार्थ ॥ ए०२ ॥

अवतरण — वयण सोलसगति एटले वचन सोलप्रकारना तेनु एकशोने चा लीसमु द्वार कहेठे मूल —काजतिय वयणतिय, लिंगतिअ तह परोरक पच्चरक ॥

उवणय वणय चउक्कं, अप्नत्थं चेव सोलसमं ॥ ए०३ ॥ अर्थः-प्रथम कालत्रिक ते एक वर्त्तमाने करेछे ते. बीजो नूत ते जे पूर्वे कर्युं ते. अने त्रीजो नविष्य ते आगल करशे ते. वचन त्रिक. ते एक वचन, द्विवचन, ने बहुवचन. लिंगत्रिक ते पुरुष, स्त्री, ने नपुंसक लक्षण जाणवां. तेम परोक्षवचन, पच्चरकं के० प्रत्यक्ष वचन, उपनयअपनय वचन चार प्रकारे छे ते आवीरीतेः- उपनयगुण अने अपनय दोष. ते ज्यां बोलिये. जेम स्त्री स्वरूपवान छे परंतु कुशीलछे ते उपनय अपनयवचन जाणवुं. तथा कुरूपवान स्त्री छे परंतु सुशीलछे ते अपनयोपनय वचन जाणवुं. त्रीजुं, स्वरूपवान अने सुशील स्त्री ते उपनयोपनय वचन जाणवुं. चोथुं, कुरूपने कुशील स्त्रीछे ते अपनयोपनय वचन जाणवुं. ए पन्नर थया अने सोलमु अप्नत्थंके० अध्यात्मवचन ते मनमां एक होय अने बीजाने फसाववाने अर्थे बीजुं कहे ते सोलमुं अध्यात्मवचन जाणवुं. इतिगाथार्थ. ॥ए०३॥

अवतरणः- मासाण पंचनेयत्ति एटले मासना पांच नेदोनुं एकशोने एक तालीसमुं द्वार कहेछे. मूलः- मासाय पंचसुत्ते, नरकत्ते चंदिउंय रिउमासो ॥ आइच्चोविय अवरो, निवड्ढिउ तहय पंचमउ ॥ ए०४ ॥ अर्थः- सूत्र जे श्री अरिहंत परमात्मानुं प्रवचन तेने विषे मास पांच कह्याछे. तेमां प्रथम जे नक्षत्रनी गणनाये थाय तेनी रीत कहेछेः- चंद्रमा चारके० संचरतो जेटले काले अनिजीतादिकथी विचरतो उत्तराषाढा नक्षत्र सुधी जाय तेने प्रथम नक्षत्रमास कहिये. बीजो चंदिउंयके० चंद्रथकी थाय ते अंधारा पडवा थकी आरंनीने अजवाली पूर्णिमा सुधी चंद्रमास केहेवाय. त्रीजो रिउके० ऋतु ते लोक रूढिये साठ अहोरात्रीये ऋतु कहिये. तेनो अर्द्धमास एटले त्रीस अहोरात्री प्रमाणनो ते ऋतुमास जाणवो. चोथो, आदित्य जे सूर्य तेहनुं अयन एकशो ने त्र्यासी दिवसनुं होय. तेनो छठो नाग ते आदित्यमास कहिये. पांचमो, अनिवर्द्धित ते तेर चंद्रमासे थाय. बार चंद्रमासे संवत्सर जाणवो; परंतु जेवारेएक वधे तेवारे तेने अनिवर्द्धित मास कहिए.

एनुंज प्रमाण विशेष देखाडे छे. मूलः- अहरत्त सित्तवीसं, तिसत्त सत्तढि नागनरकतो, ॥ चंदोअ उगुत्तीसं, बसठिनागाय बत्तीसं ॥ ए०५ ॥ अर्थः- सत्तावीस अहोरात्री अने एक अहोरात्रीना शमसठ नाग करिये तेवा एकवीस नागे अधिक एक नक्षत्र मासथाय. अने मासना उगणत्रीस अहोरात्री तेना उपर एक अहोरात्रीना बासठ नाग करिये, एवा बत्रीस नागे अधिक एक चंद्रमास थाय.

मूलः- उउमासो तीसदिणो, आइच्चोवि तीस होइ अर्द्धंच ॥ अनिवड्ढि उअमा

सो, चउवीस सएण छेएण ॥ ए०६ ॥ अर्थ – ऋतुमास ते संपूर्ण त्रीसदिवस प्रमाणनो जाणवो तथा आदित्यमास ते त्रीस दिवस अने उपर एक दिवसना साठिया त्रीस नाग करिये तेटला प्रमाणनो जाणवो अने अनिवर्द्धित मास ते चववीसे अधिक एकशत छेद एटले नाग तेज देखाडेछे ॥ ए०६ ॥

मूल – नागाणिग वीससय, तीसाएगाहिया दिणाणच ॥ एए जह निप्पत्ति, लहंति समयाउ तह नेय ॥ ए०७ ॥ अर्थ – ते पूर्वोक्त एकशोने चोवीस नाग एक अहोरात्रना करिये तेवा एकशो एकवीस नाग अने एक दिवसे अधिक त्रीस ए टले एकत्रीस दिवस अर्थात् एकत्रीस दिवस ने एक अहोरात्रीना एकशो चोवीस नागमाहेला एकशोने एकवीस नाग उपर, एटलु अनिवर्द्धित मासनु प्रमाण जाणवुं एरीते ए पाचमासनी जेम नि ष्पत्ति एटले प्राप्ति थायछे ते समय के० सिद्धांत थकी जाणवी इतिगाथा चतुष्टयार्थ ॥ ए०७ ॥

अवतरण – वरिसाण पंचनेयत्ति एटले वर्षना पाच नेदनु एकशोने वेतालीसमुं द्वार कहेछे मूल – संवच्छराउ पचउ, चदेचदेनिवड्ढिए चेव ॥ चदेनिवड्ढए तह, विसट्ठिमासेहि जुगमाण ॥ ए०८ ॥ अर्थ – चन्द्रादिक संवत्सर पाच क ह्याछे. तेमा पूर्वोक्त चन्द्रमासे जे नीपन्यो ते चन्द्र सवत्सर जाणवो तेनुं प्रमाण त्रणशें चोपन दिवस अने एक दिवसना बासठ नाग करिये तेवा बार नाग उप र जाणवा तेमज बीजा चन्द्रसवत्सरनु पण मान जाणवु हवे चन्द्रसवत्सरथी ए क अधिक मास थाय एटले तेने अनिवर्द्धित सवत्सर जाणवो. तेनुं प्रमाण त्र णसे त्र्यासी दिवस अने एक दिवसना बासठ नाग करी तेमाना चुमालीश नाग एवो एक अनिवर्द्धितसंवत्सर जाणवो एकत्रीश अहोरात्र अने एक दिवसना ए कशो चोवीस नाग करिये ते माहेला एकशो एकवीस नाग उपर, ए अनिवर्द्धित मासनु मान जाणवु हवे पूर्वोक्त माने अनिवर्द्धित सवत्सर बे अने चन्द्रसवत्सर त्रण एवा पाच सवत्सरे एक युगमान थायछे ते बासठ चन्द्रमास प्रमाणक छे सा राश एक युगमा त्रण चान्द्र सवत्सर ते चान्द्रसवत्सरना प्रत्येक बारमास मली छ त्रीश चान्द्रमास अने बे अनिवर्द्धित सवत्सर तेमा एक अनिवर्द्धित सवत्सरना तेर चान्द्रमास ए प्रमाणे बीजा वरसना पण तेर मली एकदर छवीस मास अने पूर्वोक्त चान्द्रमास छत्रीश मलीने बासठचान्द्रमासे एक युगनु मान थाय ॥ए०८॥

अवतरण – लोगसरूवत्ति एटले लोकना स्वरुपनु एकशो ने तेतालीशमुं द्वार प्रगट करतो कहेछे मूल – मायवईइतलाइ, ईसीपब्भा रउवरिमतलजा ॥

चउदसरज्जूलोगो, तस्साहोविछरे सत्त ॥ ए०ए ॥ अर्थः– माघवति जे अलोकने फरसेछे. सर्व अधस्तन जाग तेथकी मांमीने सिद्धसिलानो उपरलो जाग त्यांसुधी चउद राज मान लोकछे. तेने अधस्तन जागे विस्तारपणे जोइये. तेवारे सातराज कांइक उणाछे. परंतु सूत्रकारे अल्पपणाने लीधे तेनी विवक्षा करी नथी॥.ए०ए॥

मूलः– उवरिं पएसहाणी, ता नेया जीवजूतले एगा ॥ तयणुपएसवुड्ढी, पंचमकप्पंमि जा पंच ॥ ए१० ॥ अर्थः–त्यांथकी एटले ते अधस्तन प्रदेशथकी आरंजीने जेम जेम अंगुलनो असंख्यातमो जाग उंचा जइये, तेम तेम प्रदेश प्रदेशनी हाणी जाणवी. ते ज्यांसुधी संजूतला पृथ्वी एकराजनीछे त्यांसुधी जाणवी. तयणुके० तेवारपछी वली अंगुलने असंख्यातमे जागे वृद्धि जाणवी. ते ज्यांसुधी पांचमो देवलोक पांचराजनोछे, त्यांसुधी जाणवी. ॥ ए१० ॥

मूलः– पुणरवि पएसहाणी, सिद्धिसिलाएएक्कगा रज्जू ॥ घम्माए लोगमज्झे जोयण असंखकोमीहिं ॥ ए११ ॥ अर्थः– पुनरपिके० वली ते पांचमा ब्रह्म देवलोक थकी प्रदेशनी हाणी थायछे. पहेलानी परे अंगुलने असंख्यातमे जागे प्रदेश घटे ते ज्यां सीम सिद्धसिला एकराजनी आवे त्यां सीम जाणवी. घम्माके० रत्नप्रजा पहेली पृथ्वी तेहने समजूतले अधोजागे असंख्यात योजननी कोडी उलंघी जाइये त्यां लोकनो मध्यजाग आवे. ॥ ए११ ॥

मूलः– हिछा होमुहमल्लग, तुल्लो उवरिंतु संपुम्रु ठिआणं ॥ अणुसरय मल्लगाणं, लोगो पंचछिकायमउ ॥ ए१२ ॥ अर्थः– लोकने अधोजागे अधोमुख सरावलाने आकारे ते उपर वली संपुटने आकारे एटले एक सरावलुं तेना उपर बीजुं उंधुं सरावलुं दइये ते संपुट आकार स्थित के० रह्या जे सरावला तेने अनुसारें आकार थाय. एम मल्लकने आकारे ए लोक जे पंचास्तिकाय मय ते होयछे.॥ए१२॥

मूलः–तिरियं सत्तावन्ना, उड्ढंपंचेव होंति रेहाउ ॥ पाएसु चउसुरज्जू, चउदसरज्जू य तसनाडी ॥ ए१३ ॥ अर्थः– तिरछी सत्तावन रेखा अने उजी पांच रेखा थाय. एम करतां प्रवाहे चार खांमूए एकराज अने चउदराज प्रमाण त्रसनाडी थायछे.

मूलः– तिरियं चउरो दोसुं, छद्दोसुंअठ दसयएकेके॥बारस दोसुं सोलस, दोसुं वीसाय चउसुंपि ॥ ए१४ अर्थः–रुचक समजूतलाना जाग थकी उंचो बेहु पंक्तिये उगणत्रीस रेखा थकी उपरे तिरछा चार चार खांडूआ. तेमां चार त्रसनाडी मध्यगत होय. त्यां त्रसनाडी बाहिरे खांमवा नथी. तेवारपछी उपरनी बे पंक्तीनेविषे छ छ खांमूआ थाय. तेमां चार त्रसनामी मध्यगत जाणवा, अने त्रसनाडीनी बाहेर एक एक

एटले बे पमखामा एक एक. पछी एक एक पक्तिमा वली आठ खामूआ, त्यां बन्ने पासे बे बे खाकुआ वध्या तेथी पछी वली दसयके० दश खाकुआ थया त्या बेहुपासे त्रण त्रण वध्या, ए एकेक पक्तिये वध्या पछी वली बार थया बेउ पक्तिने विषे चार चार खाकुआ बेउ पासे वध्या पछी बेउ पक्तिने विषे शोल शोल, त्या ठ ठ वध्या. पछीचार पक्तिने विषे वीस वीस खाकुआ त्या चारे पक्तिने विषे आठ आठ बाहेर वध्या एम ऊर्ध्वलोकने विषे चउद पक्तिये यथा सजवे वधता खाकुआ कह्या ॥ ए१४ ॥

मूल'— पुणरवि सोलस दोसुं, बारस दोसुं पि होइ नायवा ॥ तिसु दस तिसु अठ छाय दोसुं दोसुंपि चत्तारि ॥ ए१५ ॥ अर्थ — वली उपरली बे पक्तिउने विषे सोल सोल वली बेउ पक्तिने विषे बार बार होय ते जाणवा पछी त्रण पक्तिने विषे दश दश, वली त्रण पक्तिने विषे आठ आठ तथा ठठदोसुं के० बे पक्तिनेविषे ठ ठ वली बे पक्तिनेविषे नाडीमा रहेला चार चार खाकुआ जाणवा एटले ऊर्ध्व लोकनी वात कही ॥ ए१५ ॥

हवे अधोलोके सात नरक पृथ्वीने विषे ऊर्ध्व अने अधोनागे जे खांकुआ ठे ते कहेछे मूल — उयरिय लोय मज्ज, चउरो चउरोय सवहि नेया ॥ तिग तिग डुग डुग एकेक गोय जा सत्तमी पुढवी ॥ ए१६ ॥ अर्थ — उयरिट के० नीचे रुचकना मध्यनागथकी आरजी चार चार खाकुआ सर्व साते पृथ्वी त्रसनाडीनी माहे ऊर्ध्व अधोनागे जाणवा त्रसनाडीनी बाहेर द्वितीयादिक पृथ्वीने विषे अनुक्रमे त्रण त्रण बे बे अने एक एक खाकुआ जाणवा ते ज्या सुधी सातमी पृथ्वी प्राप्त थाय, त्यासुधी जाणवा रत्नप्रनाये त्रसनाडीनी बाहेर खामूआनो अनाव ठे त्यारपछी बीजी शर्कराप्रनाये उपरना तलनो आरज करी दक्षिण वाम नागनेविषे प्रति पक्ति तीर्यक एवा त्रण त्रण खाकुआ ऊर्ध्व अधोनागे करी जाणवा. ते सातमी पृथ्वीना अधोनागसुधी जाणवा

त्रीजी वालुकाप्रजाना ऊर्ध्वनागनो आरज करी बंने बाजुने विषे खांकुआ त्रण त्रणनी आगल वली त्रण त्रण खाकुआ जाणवा ते सातमी पृथ्वी पर्यंत पछी पकप्रजाना ऊर्ध्वनागनो आरज करी बने बाजुने विषे पूर्व खाकुआनी आगल बे बे खाकुआ जाणवा ते सातमी पृथ्वी पर्यंत पछी धूम प्रजाना ऊर्ध्वनागनो आरज करी बने बाजुने विषे बबे खाकुआ जाणवा ते सातमी पृथ्वी पर्यंत पछी तम प्रजानो आरज करी बने बाजुने विषे एक एक खाकुओ जाणवो ते सा

तमी पृथ्वी पर्यंत. पछी सप्तम पृथ्वीने विषे पूर्वे कहेला खांडुआनी आगल दरेक पंक्तिने विषे एक एक खांडुउं थाय छे. एम उपर थकी नीचे आवतां जे खांडुआ थया ते कह्या. ए प्रमाणे अधोलोकने विषे ऊर्ध्व अने अधोनागे खांडुआ कह्या.

हवे नीचे थकी उपर जातां जेम वृद्धि थाय तेम देखाडेछे. मूलः– अडवी सा छवीसा, चउवीसा, वीस सोल दस चउरो ॥ सत्तासुं पुढवीसुं, तिरियं खंडुय गपरिमाणं ॥ ए१७ ॥ अर्थः– अहावीस, छवीस, चोवीस, वीस, सोल, दश, ने चार ए सात पृथ्वीने विषे अनुक्रमे तिरछो खांडुआनो परिमाण कह्यो.॥ए१७॥

हवे अर्द्ध ऊर्ध्व ए बन्ने लोकना खांडुआनो मान कहेछे. मूलः– पंचसयबा रसुत्तर, हेठा तिसयाउ चउर अब्भहिया ॥ अह उड्ढं अडसया, सोलहिया खंडुआ सव्वे ॥ ए१८ ॥ अर्थः– पांचशेंने बार खांडुआ हेठाके० नीचे अधोलोकनेविषे जाणवा. अने त्रणशें ने चार खांडुआ उंचा ऊर्ध्व लोकने विषे जाणवा, ए अर्द्ध ने ऊर्ध्व बेना मली आठशें सोल खांडुआ थाय. ॥ ए१८ ॥

हवे चउदराज जेम थाय तेंम देखाडेछे. मूलः– सत्तेक्कय रज्जूउं, एगा पंचेव लो गविछारो ॥ अहलोय तिरियमज्झा, एगा रज्जू अलोगंते ॥ ए१ए ॥ अर्थः– सा तराज, एकराज अने पांचराज लोकनो विस्तार जाणवो. तेमां अनुक्रमे अधोलो के सातराज, तिरछे लोके एकराज, मध्यलोके पांचराज अने तेवारपछी एकराज अलोकना अंतसुधी होय. ॥ ए१ए ॥

हवे त्रणप्रकारनो राज देखाडवाने अर्थे कहेछे. मूलः– बत्तीसं रज्जूउं, हिठा रु यगस्स होंति नायव्वा ॥ एगोणवीस मुवरिं, इगुवन्ना सव्वपिंमेणं ॥ए२०॥ अर्थः– इहां त्रण प्रकारना रज्जुछे. पेहेला सुचीरज्जु. बीजा प्रतररज्जु अने त्रीजा घनरज्जु.तेमां जे आयामे चार खांडुआ अने बाहुले एक खांडुउं एम सुचीने आकारे थाय. ते सुचीरज्जु जाणवा. हवे सुचीरज्जूने सुचीरज्जुगुणो करिये तेवारे सोल खांडुआ प्रमाण प्रतररज्जु थाय.एज प्रतररज्जूने चार गुणो करीए तेवारे सोलखांडु आ,तेने चारे गुणतां चोशठ थाय. ते घनरज्जु जाणवो. जे उपरा उपर चार प्रतर थाय ते घनरज्जु जाणवो.

हवे पांचशें बार खांडुआ मान अधोलोके खांडुआनी राशीछे तेने प्रतररज्जु आणवाने अर्थे सोलेकरी नाग आपिये तेवारे बत्रीश प्रतररज्जुथाय. ते रुचक प्रदे श थकी नीचे जाणवा. तेमज ऊर्ध्वलोकना त्रणशें ने चार खांडुआ तेने शोले ना ग आपिये तेवारे उर्ध्वलोके उंगणीश प्रतररज्जु थाय. ते रुचक प्रदेश थकी उंचा जाणवा. अध उर्द्ध बे लोकने विषे सर्व मली एकावन्न थाय. ॥ ए२० ॥

हवे त्रण प्रकारना रज्जूनी संख्या देखाडेछे मूल -तिन्निसया तेयाला घणरज्जूपयररज्जु इगवन्ना॥सुइरज्जु पणसहस्सा,चत्ता रिसया यअडसीया॥९२१॥अर्थ.–त्रणसे तेताली स घनरज्जुथाय,एकावन प्रतररज्जु थाय पाच हजार चारशोने अठ्यासी शुचिरज्जु थाय ।

मूल – सुइरज्जू चउहि खण्डगेहि सोलसयपयर रज्जूअ ॥ चउसट्ठिखण्डगेहि, घ णरज्जू होइ विन्नेउ ॥ ९२२ ॥ अर्थ – शुचिरज्जु चार खाडूए थाय सोल खाडूए प्रत ररज्जु थाय अने चोसठ खाडुएकरी घनरज्जु थाय. एवा प्रकारे विन्नेयोके० जाणवा

घनरज्जु कहेवाने अर्थे प्रकार देखाडेछे मूल – दाहिणपासि डुखण्डा, वामेसंधि ज्ज विहिअ विवरीय ॥ नाडीजुआ ति रज्जू, उड्ढाहो सत्तउजाया ॥ ९२३ ॥ अर्थ – त्रसनाडीनी दक्षिण पासे बे खंडछे. ब्रह्मलोकना मध्यथकी नीचलो अने उपरलो ए बेउ लेई विपरीतपणे नीचेनो भाग उपरकरी उपरनो भाग नीचे करी वामेके० डावे पासे सधिज्जके० सांधिये पछी ते बंने खण्ड राजने विस्तारे त्रसनाडी सहित करिये तेवारे सर्व त्रणराज विस्तारे थाय, अने उचपणे तथा नीचपणे एकठा कर्या थका सातराज थाय ॥ ९२३ ॥

मूल – हेठाउ वामखण्ड, दाहिणपासंमि ठवसु विवरीय ॥ उवरिमतिरज्जुखण्ड, वामे ठाणंमि सधेज्जा ॥ ९२४ ॥ अर्थ – अधोलोके त्रसनाडी थकी डावी बाजुये जे खण्डछे ते लेइने विपरीतपणे जमणी बाजु जोडीये, अने उपरलो त्रण राजनो जे खण्ड ते डावीपासे जोडीये इहा ए भावनाजे लोक ऊर्ध्व अध मली चउद राज प्र माणछे तेमा नीचे विस्तारे देशे उणा सातराज प्रमाणछे अने तिरछा लोकने म ध्य एक राज प्रमाण छे ब्रह्मलोकने मध्य पाच राज प्रमाणछे, वली उपर लोकांते एकराज प्रमाणछे अने बीजे ठेकाणे विस्तारनो नियम नथी एवा लोकनो घन करवाने अर्थे प्रथम अर्द्ध सवर्त्ते ते आवीरीते के, सर्व एकराज विस्तीर्ण त्रसना डीछे, तेनी जमणी बाजु ब्रह्मलोकना मध्यथकी उपरनो अने नीचेनो खण्ड लेइ त्रसनाडीनी डावी पासे विपरीतपणे जोडिये एम करता ऊर्ध्वलोक त्रणराज वि स्तारेथाय अने उंचपणे सातराज माठेरा थाय

हवे अधोलोके त्रसनाडीनी डावी बाजुए जे खण्ड छे ते लेइ विपरीतपणे जम णी बाजुए जोडिये. एम करवाथी अधस्तन लोकनु अर्द्ध देशोन चारराज माठेरा विस्तारे थाय अने उचाइमा सातराज काझेरो थाय, पछी उपरनो अर्द्ध, बुद्धिये लेइ नीचे डावी बाजुए जोडिये एम करवाथी विस्तारे काइक सातराज माठेरा थाय छे अने उंचपणे क्याएक सातराज काझेरा थाय तथा क्याएक सातराज

मांठेरा थाय पछी ज्यां ऊणेरा सातराज छे त्यां सातराज उपरना लेइ ज्यां उंणा छे त्यां जोडिये. एम करतां सातराज घन थयो. ए व्यवहारनयना मते स्थूल दृष्टिपणा थकी जो लगारेक क्यांक उणाछे तोपण सातराज कहिये. ॥९२४॥

हवे ए घनपणे करेला लोकनी रज्जु संख्या कहेछे. मूलः– तिन्निसया तेयाला, रज्जूणं होंति सव्वलोगम्मि ॥ चउरंसो होइ जयं, सत्तएहघणेणिमासंखा ॥ ९२५ ॥ अर्थः– सर्व चउदराज लोकनो घन करिये तेवारे त्रणसे तेतालीस राज थायछे. ते आवीरीते के, घन कखाथी समस्त समचतुरस्र थयो. संवर्त्तित लोकने आयामे विष्कंभे बाहुल्य सर्व सात राज थाय. ते सातने सातवार गुणाकार करिये ते आवीरीते. सातने साते गुणतां उंगणपचाश थाय तेवा. सात उंगणपचाश आंकडा मांमीने एकंदर सरवालो करतां त्रणशे ने तेतालीस पूर्वोक्त रज्जु थायछे. ए सर्व व्यवहार नय आश्री कह्यो छे. अने निश्चय नयथकी तो बशेंने उंगणचालीस घनरज्जू संभवेछे. तेज कहेछे. ॥ ९२५ ॥

मूलः– उवरिछ अहव छप्पन्न पयर पत्तरकदिछिखंमाणं ॥ वग्गं कुणहि पिहुपिहु, संजोगे तिजयगणियपयं ॥ ९२६ ॥ अर्थः– उंचपणे नीचेथकी गणिये अथवा नीचे थकी उंचपणा सुधी छप्पन्न पंक्तिनी संख्याछे अने तिरियं चउरो इत्यादि गाथाने विषे तिरछा खांमुआ कह्या ते प्रत्यक्षे दीठा एवा खंमनो वर्ग करिये. वली तकुणो वर्ग करिये. चार चार गुणा इत्यादिक सर्व पंक्तिनो वर्ग जूदोजूदो करी पछी एकठा करिये तेवारे त्रणे लोकनो गणित पद (१५२९६) एटला खांमुआ थाय. एने चोसठने भागे दइये तेवारे बशेने उंगणचालीस घनरज्जु थाय.॥९२६॥

एहिज अर्थ गाथाये करी देखाडेछे. मूलः– सहसेगारसछुसया, बत्तीसहिया अहंमि खंमाणं ॥ समदीहपिहुत्तेहाण घणरज्जू चउरंसमाणेणं ॥ ९२७ ॥ अर्थः अग्यार हजार बशे ने बत्रीस एटला अधिका खांमुआ अधोलोके छे. पण ते एहेवा छे के सरखुं जेमनुं लांबपणुं पहोलपणुं ने जाडपणुं छे. घनरज्जू एथकी थाय. चतुरस्र मान होय. ॥९२७ ॥

मूलः– चत्तारि सहस्साइं, चउसठि जुआइं उढलोगंमि ॥ पनरहसहस्स डुसयं, छन्नउय जावमुत्तर्णसिं ॥ ९२८ ॥ अर्थः– चार हजार ने चोसठ सहित एटला खांमुआ ऊर्ध्वलोकने विषे छे. बेउमली पन्नर हजार बशे ने छन्नु थाय. ॥९२८॥

मूलः– चउसठिए विहत्तं, इगुवाला दोसया हविज्जेवं ॥ लोएघणरज्जूणं, तिरियं चउरोत्ति गाहछो ॥ ९२९ ॥ अर्थः– पूर्वोक्त संख्याने चोसठना आंक साथे वि

हत्तके० वेंचिये एटले नाग आपिये तेवारे वशे ने उंगणचालीस थाय एम लो कनेविषे एटला घनरज्जु थाय एटले तिरियचउरो ए गाथामा जे खाफुआ कह्या बे. तेहनो वर्ग करिये तेवारे ए गाथार्थ जाणवो ॥ ए२ए ॥

रुचकप्रदेश थकी जे देवलोक जेटलो दूरबे ते देखाडेबे मूल –उसु खफगेसु पढु गं, चउसु डुग दस सुढुंति चत्तारि॥चउसु चउक्क गेविक्क णुत्तराइ चउक्कमि ॥ए३०॥ अर्थ – रुचकथकी उचे मुखे ब खाफूए दोढराज थाय, त्या सौधर्म ने ईशान ए बे देवलोकबे ते थकी उपर चार खाफूए एकराज प्रमाणे खेत्र, तेमां वली सनतकु मार ने माहेंद्र ए बे देवलोकबे. आगल दश खाफुये अढीराजमा ब्रह्म लांतक, शुक्र, ने सहस्रार लक्षण चार देवलोक बे तेवार पढी वली चारखाफुए आनत, प्राणत, आरण ने अच्युत ए चार देव लोकबे, ते पढी वली नवग्रैव्यक पचानुत्तर विमान सिद्ध सिला ए सर्व चार खांफुए बे ए सातराजमां सौधर्मादिक देवलोक कह्या ॥ए३०॥

तिरछो राजमान देखाडतो लोक प्रमाण कहेबे मूल – सयत्तुपुरिमताउ, अ परतो जाव रज्जुमाईउ ॥ एएण रज्जुमाणेण लोगो चउदसरज्जूउ॥ए३१॥ अर्थ –स्व यत्तुरमण समुद्रनी पूर्वदिशिथकी मांफीने अवरातके० ज्यां सुधी पश्चिम दिशिनो प्रात बे त्यासुधी एक राजनो मान जाणवो ए राजने प्रमाणे लोक चउदराज प्रमाणबे इतिगाथा त्रयोविंशतिकार्थ ॥ ए३१ ॥

अवतरण – सन्नाउतिन्निति एटले त्रण संज्ञानु एकशोने चुमालीसमु द्वार कहेबे मूल –सन्नाउतिन्नि पढमे ब दीहकालोवएसियानाम ॥ तह हेउवाय दिठी, वाउ वएसा तदियराउ ॥ए३२॥ अर्थ – सज्ञा त्रण कहिबे त्या जे सम्यक्प्रका रे ज्ञानपणु ते सज्ञा कहिये तेमा पढमाके० पहेली ते इहा दीर्घके० अतीत अ नागत वस्तु विषयिक उपदेश कहेवोबे जेने विषे, ते दीर्घकालोपदेशिका एवे नामे सज्ञा जाणवी तहके० तेमज वली बीजी हेतुके० कारण निमित्त तेहनो वदन के० कहेवो ते विषयिक उपदेशनी प्ररूपणा करवीबे जेने विषे ते हेतुवादोपदेशि का नामे सज्ञा जाणवी त्रीजी ज्यां दृष्टी शब्दे सम्यक्त्वादिकनो वाद कहेवो ते विषयिक ज्या उपदेशबे ते दृष्टिवादोपदेशिकी नामे सज्ञा जाणवी ते तदियराके० तेथकी इतर जाणवी एनु स्वरूप केहेनार बतो सूत्रकार गाथा कहेबे ॥ए३२॥

मूल –एय करेमि एय, कयमए इम मह करिस्सामि॥ सोदीहकालसन्नि, जोऽय तिक्कालसन्निधरो ॥ ए३३ ॥ अर्थ – आ अमुक काम हु करुडु, आ अमुक काम मे कर्यु अने ए अमुक हु करीश एरीते जे वर्त्तमान, भूत अने भविष्य एवा त्रण

काळनेविषे रेहेनारी वस्तुविषयक संज्ञाने धारण करनारो ते दीर्घकालिकी संज्ञाये करी संज्ञी. ए संज्ञाना धरनार ते गर्भज तिर्यंच अथवा मनुष्य, देव, नारकी ते मनःप र्याप्तियुक्त जाणवा. तेनेज त्रिकाळ विषयिक विचारादिकनो संभव छे. एमध्ये घणुं करीने सर्व अर्थ स्पष्टरूप प्राप्त थायछे. तेज कहेछे. जेम चक्षुवाळो पुरुष दीपकना प्रकाशेकरी स्पष्ट अर्थप्राप्ति पामेछे तेम आ पण मनोपलब्धिसंपन्न थइने मनोरूप द्रव्यने आधारे उत्पन्न थएला विचारे करी एटले पूर्वपरानुसंधाने करी यथास्थित स्पष्ट अर्थने पामेछे. अने जेने तेवीरीतीना त्रिकाळ विषयिक वि चार नथी ते असंज्ञी. एवुं सहज सिद्ध थायछे. ते असंज्ञी समूर्छिम, पंचेंद्रिय अने विकलेंद्रियादिक जाणवा. ते अति स्वल्पमांस्वल्प मनोपलब्धी संपन्नत्वेकरी अ स्पष्ट अर्थ जाणेछे. तेज कहेछे. संज्ञी पंचेंद्रिय करतां समूर्छिम पंचेंद्रिय अस्पष्ट अर्थ जाणेछे, तेना करतां चतुरिंद्रिय अस्पष्ट जाणेछे, तेना करतां तेंद्रिय अस्पष्ट जा णेछे, तेना करतां बेंद्रिय अस्पष्ट जाणेछे अने तेना करतां एकेंद्रिय अस्पष्ट जाणे छे. तेने घणुकरी मनोद्रव्यनो असंभवछे. माटे केवळ अव्यक्तज कोइ अत्यंत सूक्ष्म मन जाणवुं. जेनायोगे करी आहारादि संज्ञा अव्यक्तरूप उत्पन्न थायछे. ॥ ९३३ ॥

मूळ.—जेउण संचिंतेउं, इठाणिठेसु विसयवथ्थूसु ॥ वट्टंतिनियत्तंतिय, सदेहपरि पालणाहेउं ॥ ९३४ ॥ अर्थः— जे कोइ वली चिंतवीने इष्टानिष्ट जे कांई छाया आतप आहारादिक विषय वस्तु तेनेविषे प्रवर्त्ते अने अनिष्टवस्तु थकी निवर्त्ते. ते सदेहके० स्वदेह एटले पोताना शरीरनुं पालण पोषण करवाने हेतुके० कारणे इष्टानिष्टने विषे प्रवर्त्तन निवर्त्तन करे. ॥ ९३४ ॥

मूळः— पाएण संपइच्चिअ, कालंमि नयाइ दीहकालंमि ॥ ते हेउवायसन्नी, निच्चेठा हुंतिहु असन्नी ॥ ९३५ ॥ अर्थः— प्राये सांप्रतके० वर्त्तमान काळ विषयि क ज्ञानछे. इहां प्रायना ग्रहणथकी कोइक अतीत अनागतना जाण पण होय. परंतु दीर्घकाळ विषयिक जाणे नही; ते बेंद्रियादिक हेतुवादोपदेशिकी संज्ञाये सं ज्ञी होय अने निचेष्टाके० जेकोइ उष्ण आतपादिकने विषे तेनो नाश थवा सारुं छायादिकनी प्रवृत्ति निवृत्ति रहित एवा पृथ्वीव्यादिक जीवोछे ते असंज्ञी जाणवा.

इहां ए भावजे बुद्धिपूर्वक पोताना शरीरनुं पालण करवाने अर्थे जे इष्ट अ निष्टथकी प्रवृत्ति निवृत्ति जाणे ते हेतुवादोपदेशिकीसंज्ञाये संज्ञी. ते बे इंद्रिया दिकज जाणवा. तेमज ए इष्टानिष्ट प्रवृत्ति निवृत्तिनुं चिंतववुं ते मनना व्या पार विना संभवतु नथी. मने करी पर्यालोचन ते संज्ञाछे. ते बेइंद्रियादिकने प

ण होय तेने पण प्रतिनियत इष्टानिष्ट विषय प्रवृत्ति निवृत्ति एनुं दर्शन छे ते कारण माटे बेइंद्रियादिक जीवोने हेतुवादोपदेशिकी संज्ञाये सञ्ज्ञीपणु प्राप्त थायछे वली आहारादिक दश संज्ञा पृथिव्यादिकने पण आगल कहेशे ते श्रीपन्नवणा मां कहिछे. पण ते अत्यत अव्यक्तरूप मोहोदयथकी होयछे, अने वली अशोभन छे, तेनी अपेक्षाये त्यां पृथिव्यादिकने सञ्ज्ञीपणु कहेवु नही लोकमा पण कोइक पासे थोडुं एक कार्षापण एटले सुवर्ण मात्रना अस्तित्वे करी ते धनवत कहेवाय नही.

हवे दृष्टिवादोपदेशसञ्ज्ञाये सञ्ज्ञी अने असञ्ज्ञी ते कहेछे मूल – सम्मद्दिठी सन्नी संमे नाणे खउवसमिएय ॥ असन्निमिछत्तम्मि, दिठीवाउवएसेण ॥ ९३६ ॥ अर्थ – जे क्षायोपशमिकज्ञानेकरी वर्त्तमान सम्यक्ज्ञानपणाथकी सम्यक्दृष्टि जाणवो अने सम्यकज्ञानसञ्ज्ञारहितपणा थकी मिथ्यादृष्टिअसञ्ज्ञी जाणवो. यद्यपि मिथ्यादृष्टि पण घटादिक वस्तुने घटादिकपणेज जाणे छे अने केहेवामापण घटने घटज कहेछे, तथापि तेने निश्चे नय अज्ञानी कहिये केमके ते भगवत भाषित यथावस्थित वस्तुनो अंगीकार करता नथी, इहा शिष्यपूछेछे के जो विशिष्टसंज्ञाये सहित सम्यक्दृष्टिने सञ्ज्ञी कहिये तो क्षायोपशमिक ज्ञान सहित केम कह्यो? क्षायिकज्ञाने तो विशिष्टतर सञ्ज्ञा होय छे तो ते केम न लीधो?

इहां उत्तर कहेछे के जे अतीत अर्थनु स्मरण करवु अने अनागतनी चितवना करवी तेने सञ्ज्ञा कहिये अने श्रीकेवलीभगवानतो सदासर्वदा सर्वभाव जाणे ज छे तो ते केवलीने कांई अतीत अर्थनु स्मरण अने अनागतनु चितन नथी अने एनेतो स्मरण चितनछे तेमाटे क्षायोपशमिकज्ञानी तेज सम्यक्दृष्टिसञ्ज्ञी कह्यो

वली शिष्य पुछेछे के प्रथम हेतुवादोपदेशे करी सञ्ज्ञी कहेवाने योग्यछे कारण हेतुवादोपदेशे करी अल्पमनोपलब्धिसपन्न एवा जे द्वीइंद्रियादिक तेने अविशुद्धतरपणुं छे माटे संज्ञीपणाए करी अंगीकार छे पछी दीर्घकालोपदेशे करी हेतुवादोपदेशसञ्ज्ञानी अपेक्षाए दीर्घकालोपदेशसञ्ज्ञाना मनपर्याप्तियुक्तपणाथकी अतिशुद्धपणु छे माटे पछी कहेवो तो शावास्ते उत्क्रम उपन्यास करेछे?

तेनो उत्तर कहेछे अहीया समस्त सूत्रोनेविषे कोइ ठेकाणे पण सञ्ज्ञी अथवा असञ्ज्ञी ग्रहण करेछे त्या प्राये सर्व ठेकाणे दीर्घकालोपदेशे करी ग्रहण करेछे, पण हेतुवादोपदेशे करी अने दृष्टिवादोपदेशे करीने ग्रहण करता नथी तेनी खातरी थवा सारु प्रथम दीर्घकालोपदेशेकरी सञ्ज्ञीनु ग्रहण कर्यु उक्तंच सन्निति असन्नित्ति सव्वे सुयकालिउव एसेण, पायस ववहारो कीरइतेणाइउ सकउ पछी

तेना अनंतरे अप्रधानत्वे करी हेतूपदेशे करी असंज्ञीनुं ग्रहण कर्युं ते पछी सर्व प्रधानत्वथी छेवट दृष्टिवादोपदेशसंज्ञानुं ग्रहण छे. इति गाथापंचकार्थः ॥ ए३६॥

अवतरणः– सन्नाउ चउरोत्ति एटले चार प्रकारनी संज्ञानुं एकशो ने पिस्तालीसमुं द्वार कहेछे. मूलः– आहार नय परिग्गह, मेहुण रुवाउ होंति चत्तारि ॥ सत्ताणं सएहाउ, आसंसारं समग्गाणं ॥ ए३७ ॥ अर्थः– एक क्षायोपशमिकी अने बीजी उदयिकीना नेदे करी वे प्रकारे संज्ञा जाणवी. तेमां क्षायोपशमिकी अनंतर कही आव्या. अने बीजी उदयिकी, सामान्यपणे चार प्रकारे छे, ते आहारादिक जाणवी. तेमां प्रथम क्षुधा वेदनीयना उदयथकी तथाविध आहारादिकनुं लेवुं ते प्रथम आहारसंज्ञा जाणवी. ए आहारसंज्ञा उपजवाना श्रीगणांगमां चार कारण कह्यांछे. यडुक्तं चउहिंगणेहिं आहार संन्ना समुपज्जइ तं जहा उमकोठयाए खुहा वेयणीयस्सकम्मस्सउदएणं मइए तदछोवउगेणं. प्रथम उमके० खाली कोठे आहारादिकनी कथा सांजलीने आहार उपर इछा थाय, बीजी क्षुधावेदनीय कर्मने उदये थाय, त्रीजी वली आहारनी वातो सांजलवानी मति उपजे, ते मतिना योगेकरी निरंतर पणे आहारनी चिंता थाय, अने चोथी नय मोहनीयना उदय थकी दृष्टि वदन रोमांचादिकनो विकार ते नय संज्ञा. तेनां उपजवानां चार स्थानक छे. हीणसत्तयाए, नयवेयणीयस्सकम्मस्स उदएणं, मईए तवछोवउगेणं, अर्थः– एक हीनसत्वे करी एटले बलना अनावे, बीजुं नयसूचक कर्मना उदये करी, त्रीजुं नयनी वात सांजलवी अने नयंकर दर्शनादिकथी उत्पन्न थएली बुद्धिए करी अने चोथुं आ लोकनेविषे नय लक्षणजे अर्थ तेना पर्यालोचने करी. चउहिंगणेहिं परिग्गहणा समुप्पज्जइ, अविमुत्तयाए लोनवेयणी० मइए० तदिछो.

लोनना उदयथकी संसारनेविषे आसक्त प्राणी सचित्त अचित्तादिक वस्तुनुं ग्रहण करे इत्यादिक लोनसंज्ञा जाणवी. आलावानो अर्थ सुगम छे. बीजी मैथुनसंज्ञा ते पुरुषवेदना उदयथकी मैथुनने अर्थे स्त्रीने देखवाने प्रसन्नवदन वेपथु प्रमुख सात्विक आठगुणोनुं करवुं. तेनां चार कारण छे. चियमंससोणियाए १ मोहणिज्जस्सकमस्सउदएणं २ मइए ३ तदिछो० ४ अर्थः– उपचित एटले पुष्ट पणे थयांछे एक मांस अने बीजो शोणितके० लोही ते जेना शरीरने विषे; तेना योगे सुरत कथादिक सांजली मैथुननुं चिंतन करे शेष पूर्ववत् जाणवां. एहवुं छे स्वरूप जेनुं ते चार संज्ञा समस्त एकेंद्रियादिक प्राणीने आ संसारमां ज्यां सुधी रहे त्यांसुधी थाय. एकेंद्रियादिकने ए प्रत्यक्ष देखायछे. उदाहरण, जेम वनस्प

ति प्रमुख प्रत्यक्ष प्राणी आहारने योगे नवपल्लव थायछे, नहीतो सुकाइ जायछे, ते आहारसंज्ञा वली वेलो प्रमुख हस्तादिकने स्पर्शे पोताना अवयव संकोचेछे ते भयसंज्ञा अने बीज पलाशादिक ज्या धन होय त्या जड मूके ते परिग्रह संज्ञा वली कुरुबक, अशोक, अने तिलकादिकना वृक्षो ते स्त्रीना आलिंगने, पगना प्रहारे, कटाक्षे अने विक्षेपादिके फूलेछे ए मैथुनसंज्ञा जाणवी ॥ ए३७ ॥

अवतरण – सन्नाउदसत्ति एटले दशसंज्ञानु एकशो ने छेतालीसमुं द्वार कहेछे मूल – आहार भय परिग्गह, मेहुण तह कोहमाण मायाय ॥ लोभोह लोग सन्ना, दसभेया सव जीवाण ॥ ए३८ ॥ अर्थ – जेणेकरी जाणिये उल खिये के आ जीवछे ते संज्ञा कहिये ते वेदनीय तथा मोहनीय आश्रित, ज्ञानावरण दर्शनावरण क्षायोपशम आश्रित विचित्र आहारादिकनी प्राप्तिनी क्रिया ते दश प्रकारे छे तेमा चार तो आहारादिक पूर्वेजे कहि आव्या तेज जाणवी पाचमी क्रोधेकरी मुख नयन होवनु स्फुरवु इत्यादिक चेष्टाकरे ते क्रोधसंज्ञा जाणवी छठी माने करी जे अहंकारनु उच्चकपणु ते मानसंज्ञा जाणवी सातमी मायाये करी जुठुं बोलवु ते मायासंज्ञा जाणवी आठमी लोभेकरी सचित्तादिक द्रव्यनी प्रार्थना करवी ते लोभसंज्ञा जाणवी नवमी मतिज्ञानना आवरणरूप कर्म तेना क्षयोपशमथकी शब्दार्थगोचर सामान्याववबोधक्रिया ते उघसंज्ञा जाणवी अने दशमी एमज विशेषाववबोध क्रिया ते लोकसंज्ञा जाणवी

ए अभिप्राय ठाणागनी टीकानो छे अने आचारागनी टीकामाहे एम कह्यु छे के जे, अव्यक्त उपयोगे वेलिनी परे विस्तरवु, उचे चडवु, ते उघसंज्ञा जाणवी अने लोकसंज्ञा ते जे पोतानी मतिये योग्य विकल्पनारूप लौकिकाचरित्त जेम अनपत्यने गति न होय श्वान ते यक्ष ब्राह्मण ते देवता काग ते पितामह, मोरने पखवाहे गर्भसंभवे इत्यादिक ए दशसंज्ञा सर्व संसारी जीवोने थाय बीजा एम कहे छे ज्ञानोपयोग ते उघसंज्ञा अने दर्शनोपयोग ते लोकसंज्ञा आ दश संज्ञा जे छे ते आ अमुकजीव छे एवा ज्ञाननु कारणरूप छे एवी आ दश संज्ञा सर्व संसारीजीवोने जाणवी अने सुख प्रतिपत्तिने अर्थे आ दश संज्ञा स्पष्टरूप जाणवी पचेंद्रियोने अनधिकृत्ये करी व्याख्यान करेलीछे अने आ दश संज्ञा एकेंद्रियादिकने तो अव्यक्तरूप जाणवी इति गाथार्थ ॥ ए३८ ॥

अवतरण – सन्नाउपन्नरसत्ति एटले पन्नर संज्ञानु एकशोने सडतालीशमुं द्वार कहेछे मूल – आहारभय परिग्गह, मेहुणसुह दुक्ख माहवितिगच्छा ॥ तह

कोहमाणमाया, लोहे लोगेय धम्मोघे ॥ ए३ए ॥ अर्थः- ए पन्नर संज्ञामां दश संज्ञा तो पूर्वे कहीछे तेज जाणवी. अने अग्यारमी शातानुं जे अनुभववुं ते सुख संज्ञा. बारमी अशातानुं जे वेदवुं ते दुःखसंज्ञा, तेरमी मोहसंज्ञा ते मिथ्यादर्शन रूप जाणवी. चउदमी विचिकित्सासंज्ञा ते चित्त अविप्लुत लक्षण जाणवी. पन्नरमी धर्मसंज्ञा ते क्षमादिकनुं सेवन करवुं. ए संज्ञाउ पण संसारी जीवोने. जाणवी, तथा श्री आचारांगने विषे वली विप्रलाप वैमनस्यरूप शोकसंज्ञा सोलमी पण कहिछे. इतिगाथार्थ. ॥ ए३ए ॥

अवतरणः- सत्तसछिलक्खण भेय विसुद्ध सम्मत्तं एटले सडसठ लक्षण भेदेकरी विशुद्ध सम्यक्त्वनुं एकशो ने अडतालीसमुं द्वार कहे छे. मूलः- चउ सद्दहणतिलिंगं, दसविणय तिसुद्धि पंचगयदोसु ॥ अठपभावण भूसण, लक्खण पंचविह संजुत्तं ॥ ए४० ॥ छव्विह जयणा गारं, छभावणा भावियं च छठाणं ॥ इय सत्तसछिलक्खण, भेयविसुद्धंच सम्मत्तं ॥ए४१॥ अर्थः- चार सद्दहणा, त्रण लिंग, दश प्रकारनो विनय, त्रणशुद्धि, पांचदूषण, आठ प्रभावक, पांचभूषण अने पांच लक्षण तेणेकरी संयुक्त करिये, ॥ए४०॥ वली छ प्रकारनी जयणा, छ आगार, छ भावनाउ अने छ स्थानक ए सडसठ लक्षण भेदे करी विशुद्ध सम्यक्त्व जाणवुं.

हवे अनुक्रमे ए समस्त द्वार वखाणनार छतो प्रथम चार सद्दहणानुं द्वार वखाणे छे. मूलः- परमछ संथवोवा, सुदिठ परमछ सेवणावावि ॥ वावन्न कुदंसणव, ज्जणाय सम्मत्त सद्दहणा ॥ ए४२ ॥ अर्थः- परमके० तात्विक जे जीवादिक अर्थ भेदने विषे संस्तव के० जाणवुं. एटले त्यां अभ्यास करे, ए प्रथम श्रद्धान जाणवुं. तेमज बीजुं सुदृष्ट के० रुडीरीते जेणे जीवादिक परमार्थ दीठाछे एवा जे आचार्यादिक गुरु तेनुं सेववुं पर्यूपासनानुं करवुं, ए बीजुं श्रद्धान जाणवुं. त्रीजुं व्यापन्न के० विनिष्ट थयुं छे सम्यक्त्व दर्शन जेनुं एवा नन्हव अने शाक्यादिक कुदर्शनी तेनुं वर्जवुं. ए त्रीजुं श्रद्धान जाणवुं. चोथुं सम्यक् शब्दे प्रशंसाने अर्थे अने अविरोधने अर्थे सम्यक् शब्दे जीव तेनो भाव ते सम्यक्त्व जाणवुं. अथवा प्रशस्त मोक्षने अविरोधि एवो जीवनो जे स्वभावविशेष छे एवा सम्यक्त्वनुं सद्दहवुं अस्तिपणे पडिवजवुं ते चोथुं श्रद्धान जाणवुं. ए तत्वबुद्धिए सर्दहे तेने सम्यक्त्व होय. अन्यथा अंगारमर्दकाचार्यने पण बाह्याकारे तो हतुं पण ए चार श्रद्धान हता नही; तेथी ते अर्थसाधक न थयो. ॥ ए४२ ॥

हवे त्रण लिंग वखाणेछे. मूलः- सुस्सूसधम्मराउ, गुरुदेवाणंजहासमाहीए ॥

वेयावच्चेनियमे सम्मद्दिट्ठिस्सलिंगाइ ॥ ए४३॥ अर्थ – जेथकी जलो बोध उत्पन्न थाय, एवा सफलताना कारणजूत धर्म शास्त्र सानलवानी वाठा थाय ते जेम कोइ चा तुर्यादिक गुणोत्तर तरुणनरने, किन्नर गायनना श्रवणनी जेवी प्रीति होय ठे तेथकी पण सानलवानी अधिक प्रीति होय तरुणो सुहीवियट्ठो इत्यादिक गायोक्तथी अधिक शुश्रुषा करे ते प्रथम लिंग जाणवो तथा बीजो कर्मादिक दोष थकी जो चारित्र धर्म करी शकतो नथी, तोपण अटवीथकी आवेलो महा दरिद्री अत्यंत जूख्यो ए वो जे ब्राह्मण, तेने घेवर जमवा उपर जेवो अनिलाष थाय तेथकी पण अधिक धर्म उपर तेने राग थाय, ते बीजो धर्मराग नामा लिंग जाणवो हवे त्रीजो लि ग, ते गुरु धर्मोपदेशना देवावाला जे आचार्यादिक अने देव आराध्यतम श्रीअरिहंत देव तेने जेवीरीते समाधिथाय तेवीरीते विश्रामणादिक पूजाप्रमुख करवानो जे नियम, एनो अनिग्रह ग्रहण करे ए त्रीजो लिंग जाणवो.

इहां सूत्रमांहे "गुरुदेवाण" एवा पाठथी प्रथम गुरुनुं ग्रहण कर्युं ठे ते गुरुनुं पूज्यपणुं जणाववाने अर्थे ठे कारण के श्रीअरिहंतदेव पण गुरुना उपदेश थ कीज जणायठे पण ते विना जणाय नही माटे गाथामां प्रथम गुरु कह्या ए त्रण सम्यक्तधारीना लिंगठे एणेकरी सम्यक्दृष्टि ओलखायठे ॥ ए४३ ॥

हवे दश प्रकारनो विनय वखाणेठे मूल –अरिहंतसिद्धचेइय, सुएय धम्मेयसा हुवग्गोय ॥ आयरियउवज्झाए, सुयपवयणदसणेवावि ॥ ए४४ ॥ अर्थ – प्रथम अरिहंत ते समवसरण मध्य मध्यासीन चोत्रीस अतिशय पात्रीस वचनातिशये विराजमान विहरता जगवंत तेने अरिहंत कहिये बीजो आठकर्मनी, एकसो ने अठावन उत्तर प्रकृतिनो क्षय करी मोक्ष पाम्या ते सिद्ध कहिये. त्रीजो चैत्य, जे जिनेंद्रतुल्य जे प्रतिमालक्षण ते चैत्य कहिये चोथो श्रुत, ते सामायिकादिक अ थवा आचारांगादिक पांचमो धर्म, ते क्षांति प्रमुख ठठो, ते क्षात्यादिक धर्मनो आधार ते साधुनो वर्ग, समुदाय रूप सातमो आचार्य आठमो उपाध्याय नव मो, प्रतित प्रवचन शब्दे संघ कहिये. दशमो, दर्शन शब्दे सम्यक्त्व कहिये अने सम्यक्त्ववंत जे पुरुष तेने पण दर्शन शब्दे करी बोलेठे ॥ ए४४ ॥

ए पूर्वोक्त दशपदोने विषे जे कर्त्तव्य ठे ते कहेठे मूल – जत्तीपूआवन्नजण ण नासणमवन्नवायस्स ॥ आसायण परिहारो, दसणविणउ समासेण ॥ए४५॥ अर्थ –एक बाह्य प्रतिपत्ति, ते आवता देखीने सन्मुख जावुं, तथा आसननुं देवुं, सेवा ते अंजलीबंधनुं करवुं. जाताने पठवाडे जावुं इत्यादिक जक्ति करवी बीजुं

पूजा, ते गंध, माल्य, वस्त्र, पात्र, अन्न पानादिकनुं आपवुं. त्रीजुं वर्णके० श्लाघा तेनुं जनन एटले ज्ञानादिक गुणना गणनुं बोलवुं. चोथुं अवर्णवाद, ते अश्लाघा तेनुं नासणके० गमाववुं परिहरवुं. पांचमुं आशातना, ते मन वचन काया संबंधीनी, तेनोपरिहार एटले वर्जवुं. ए दशे प्रकारे दर्शन कहेतां सम्यक्त्वनो विनय ते समासेणके० संक्षेपे कह्यो. ॥ ए४५ ॥

हवे त्रण शुद्धि कहेछे. मूलः—मुत्तूणजिणंमुत्तूण, जिणमयंजिणमयठिएमोत्तुं॥संसारकंत्तवारे, चिंतज्जंतं जगं सेसं ॥ ए४६ ॥ अर्थः— एक श्री वीतराग तथा बीजा जिनमत स्याद्वादरूप तीर्थंकर प्ररुपित जीवाजीवादिक तत्वरूप प्रवचन, तथा त्रीजा तेज परमेश्वरनां प्रवचन जेणे अंगीकार कस्यांछे एवा सुसाधु. ए त्रणने मूकीने बाकी जगतना सर्व पदार्थोने संसारना कवच तुल्य असार समान चिंतवे. एवुं जाण थाय.

पांच दूषण रहितपणु कहेछे. मूलः— संकाकंखविगंछा, पसंस तह संथवो कुलिंगीसु ॥ सम्मत्तस्स इयारा, परिहरियव्वा पयत्तेण ॥ ए४७ ॥ अर्थः— प्रथम शंका, ते वीतरागना वचन उपर संशयनुं करवुं. बीजो कांक्षा, ते अन्य दर्शननो अभिलाष करवो. त्रीजो विगंछा, ते साधुनी निंदाकरवी. चोथो अन्य दर्शननी प्रसंशा, ते श्लाघानुं करवुं. पांचमो, बौध शाक्यादिक परदर्शनीउ साथे संस्तव परिचय करवो. ए सम्यकत्वना पांच अतिचार ते मलिनताना कारण जाणी प्रयत्ने परहरवा.

हवे आठ प्रभाविक कहेछे. मूलः— पावयणी धम्मकही, वाईनेमित्तिउ तवस्सी य, विद्या सिद्धोयकवी, अठेवपभावगा भणिया ॥ ए४८ ॥ अर्थः— प्रथम प्रवचन जे द्वादशांगीरूप ते जेने छे, तेने प्रावचनिक कहिये. ते जुगप्रधान जाणवो.

बीजो आगमधर्म कथी चार प्रकारे कथन करे, एक आक्षेपणी, बीजी विक्षेपणी, त्रीजी संवेगणी, अने चोथी निर्वेदनी. तेमां जे सांभलनारने तत्वप्रत्ये आक्षेप्यते एटले आकर्षिये तेने आक्षेपणी कहिये. तेना चारभेद छे. एक, आचार लोच अस्नानादिक, तेना प्रकाशवा थकी आचाराक्षेपणी. बीजी, प्रमादने लीधे जे दूषण लाग्यां होय तेना विनाशने अर्थे प्रायश्चित्त लेवुं ते व्यवहार. तेने कहेवे. आक्षेपे ते व्यवहाराक्षेपणी. त्रीजी, सांभलनारने संशय उत्पन्न थयाथी तेनो मधुर वचने करी संशय नाश पमाडवो तेने आक्षेपे ते प्रज्ञप्त्याक्षेपणी कहिये. अने चोथी, सांभलनारने गमती नयने अनुसारे पदार्थोनी प्ररुपणा करवी ते दृष्टिवादाक्षेपणी. ए आक्षेपणीना चार भेद कह्या.

हवे विक्षेपणीना चार भेद कहेछे. विक्ष ते भलामार्ग थकी माठे मार्गे प्रव

र्त्ताविये, अथवा माठा मार्गे थकी नलामार्गे प्रवर्त्ताविये ते विक्षेपणी. तेना चार नेद ठे तेमा प्रथम, स्वसमय कहेतो परसमय कहे बीजी, परसमय कहेतो स्व समयंगावइत्ताजवति त्रीजी, समवायकहेतो मिछावायं कहे अने चोथी, मिछा वायं कहेतो समवायगवित्ता नवति कहे

हवे सवेगणीना चार नेद कहेठे जेना साजळवाथकी साजळनारने संवेग उत्प न्न थाय ते सवेगणी तेना चार नेदठे एक इहलोक संवेगणी, बीजी परलोक स वेगणी, त्रीजी परशरीर सवेगणी अने चोथी आत्मसवेगणी

जे साजळवाथकी साजळनारने ससारथकी निर्वेद उपजावे ते निर्वेद. तेना चार नेद ठे प्रथम, इहलोगडुच्चिएाकम्मा इहलोग डुहफल विवागसजुत्ताजवति बीजी, इहलोग डुच्चिएकम्मा परलोग डुहफल विवागसजुत्ताजवति त्रीजी, परलोग डुच्चिएकम्मा इह लोग डुहफल विवाग सजुत्ता नवति अने चोथी, परलोक डुच्चिएकम्मा परलोग डु हफल विवाग सजुत्ता नवति जेम ए चतुर्नंगी थइ तेमज सुख सबधीनी चतुर्नंगी थाय, ते आवीरीते प्रथम, इहलोग सुच्चिन्नाकम्मा इहलोग सुहफल विवाग सजुत्ता नवति, बीजी, इहलोग सुच्चिन्नाकम्मा परलोग सुहफल विवाग सजुत्ता नवति त्री जी, परलोग सुच्चिन्नाकम्मा इहलोग सुहफल विवाग सजुत्ता नवति अने चोथी, पर लोग सुच्चिन्नाकम्मा परलोग सुहफल विवाग सजुता नवति हवे एनो अर्थ करेठे इह लोकने विषे डुश्चीर्ण कर्या जे चोरी प्रमुख कर्म ते इह लोकने विषेज डु कर्म रूप वृक्षथकी उत्पन्न थया, माटे आ नवेज डु खना आपनार थाय ते चोर प्रमु खने थाय एमज बीजो, परलोके नारकी जीवोने डु ख थाय, ते बीजो नग

त्रीजो, परलोकना करेला कर्म इहा नोगवे, जेम कोइ एक जन्मथी मा ंनी व्याधि दारिद्र प्रमुखे पीडित होय तेने जाणवो चोथे नगे नरक योग्य आयु पना बाधनार काक गृध्रादिकनी परे नावना करवी

एमज सुच्चिन्न ते प्रथम तीर्थंकरने दानना देनार, बीजा सुसाधु, त्रीजा तीर्थंकर, अने चोथा देवना नावने विषे रह्या तीर्थंकरादिकनी पेरे नावना करवी एवी क्षीराश्र व मध्वाश्रवादि लब्धे सहित सजल जलधरनी ध्वनिये करी समस्त लोकने प्रमोद नी करनार कथा करे, ते धर्मकथा जाणवी ते धर्मकथिक बीजो प्रनावक जाणवो

त्रीजो वादी, प्रतिवादी, सना, अने सनापति प्रमुख चार प्रकारनी पर्षदाने विषे जे प्रतिपक्षीनु वचन उछापीने पोताना पक्षनुं वचन स्थापन करे, तेने निरु पवाद लब्धे सपन्न एवो वादी त्रीजो प्रनावक जाणवो

चोथो. त्रिकाल विषयिक, लाजालाज, सुख, दुःख, जीवितव्य मरणनो केहेवा वालो; ते निमित्ति प्रजावक चोथो जाणवो.

पांचमो. विकृष्ट अष्टमादिकथी मांफी वर्ष पर्यंत तपनो करनार; ते तपस्वी प्रजावक.

बहो. विद्या प्रज्ञप्ति प्रमुख शासनदेवता, ते जेने सहाय बे; ते विद्यावंत प्रजावक.

सातमो. अंजन, पादलेप, तिलिक, गुटिका, सर्वजूताकर्षण इत्यादिक सिद्धि बे जेने; ते सिद्ध प्रजावक जाणवो.

आठमो. संस्कृत प्राकृतादिक बए जाषाये करी गद्य पद्यादिकनो नवो बंध करे; ते कवि प्रजावक जाणवो. ए आठ प्रजावक श्री जिनशासननी प्रजावनाना करनार बे.

अथवा एज आठ प्रजावक प्रकारांतरे शास्त्रांतरथी कहिये बैए. उक्तंच. अइ से स इढि धम्म कहि, वाइ आयरिय रकवगनेमित्ति ॥ विद्यारायगण सम्मउय तिबे पजाविंति ॥ १ ॥ अर्थः– अतिशय प्राप्तपणे थइबे जेने जंघा चारण विद्याचारणनी कृद्धि तथा आशीविषजलौषधि, ते कृद्धि अने अवधि मन पर्यवज्ञानादिक, ते अ तिशेषर्द्धि इत्यादिक कृद्धिये सहित, बीजो राजा जेने माननिक ते राजासम्मत्त अने महाजनने माननिक ते गणसम्मत्त जाणवो. शेष सुगम. ॥ ए४८ ॥

हवे सम्यक्त्वनां पांच जूषण कहेबे. मूलः– जिणसासणे कुसलया, पजावणा ययणसेवणाथिरया ॥ जत्तीयगुणासम्मत्त दीवया उत्तमापंच ॥ ए४ए ॥ अर्थः– जिनशासनने विषे कुशलता महापणपणुं, ते अनेक प्रकारे करी आगलाने प्रतिबोधि ने श्रीजिनशासनने विषे दृढकरे. बीजुं, प्रथम कह्युं ते रीते श्रीजिशासननी प्रजाव ना करे. त्रीजुं, आयतन ते द्रव्य अने जावना जेदे करी बे प्रकारेबे. तेमां द्रव्यथी तो जिनजवनादिक अने जावथी ज्ञानादिकना धरनार साधुप्रमुख तेनी सेवना पर्युपासनानुं करवुं. चोथुं, थिरयते श्री अरिहंतना शासननेविषे चलचित्त थय लाने स्थिर करे अने पोते पण परतीर्थिनी समृद्धि देखी स्थिरपणे रहे; पण च लायमान न थाय. पांचमुं, जत्तिके० प्रवचननो विनय व्यावृत्तरूप प्रतिपत्ति. ए स म्यक्तिना पांच गुण ते प्रजासकके० उत्तम प्रधान गुण आजरण लक्षण पांच प्र कारनां बे. तेणे करी सम्यक्त्व दीपेबे, शोजेबे. ॥ ए४ए ॥

हवे सम्यक्त्वनां पांच लक्षण कहेबे. मूलः– उवसम संवेगोविय, निवेउ तहय होइ अणुकंपा॥अबिक्किचियएए, सम्मत्ते लरकणा पंच ॥ए५० ॥ अर्थः– जेनेवि षे रह्युंथकुं सम्यक्त्वपणुं इये एटले लखिये; ते कारणे तेने लक्षण कहिये. तेमां प्रथम उपशम लक्षण बे. ते कोइये घणोज अपराध कर्यो होय तोपण तेना उप

र क्रोध करे नही ते उपशम, ते बे रीते छे कोइकतो कपायना परिणामने विचारी कटुफल जाणी उपशम पामेछे अने कोइकने तो सहज स्वनावे उपशम थायछे बीजो, मनुष्य तथा देवताना सुखने दुःखरूप जाणीने मोक्षसुखनो अनिलाप धरे ते संवेग नामा गुण त्रीजो, नारकी अने तिर्यंचादिक दुःखित प्राणी देखी संसार गम वानी इच्छा करे, ते निर्वेद सम्यग्दर्शी एटले दुःखादिके करी गहन एवा संसार का रागृहमा मोटा कर्मदम्पाशे करी नाना प्रकारे पीडित थकां तेनो परिहार करवा विषे समर्थ थई ममत्वरहित पणाना योगे करी निर्वेद युक्त थाय छे, ते निर्वेद केटलाक ग्रंथकार संवेग के० वैराग अने निर्वेद के० मोक्षानिलाप एवो विपरीतपणे अर्थ कहेछे चोथो अनुकंपा, ते दुःखित प्राणिउने विषे पक्षपात रहितपणे करी तेना दुःख निवारण करवानी जे इच्छा ते अनुकंपा तेमा पक्षपाते करी पुत्रादिकने विषे अनुकंपा, अथवा आत्मारक्षणार्थे व्याघ्रादिकनु नसेवन करवु, तेपण पक्षपात अनुकंपा ते, द्रव्य अने नावथीबे प्रकारनी छे तेमा शक्ति छता पारकाना दुःखना प्रतिकारने अर्थे जे अनुकंपा तेद्रव्यानुकंपा अनेधर्मथी हीण थयेलाने दुःखीजोइने हृदयमा दया आणवी ते नावानुकंपा जाणवी पांचमो आस्तिक्यके० पोताने सद्गति छे एवी मति जेने छे ते आस्तिक, तेनो जे धर्म ते आस्तिक्य ते अन्यतत्त्वनुं श्रवण थयु छता पण जिनेश्वरनाषित तत्वमा निराकांक्ष प्रतिपत्ति जाणवी आ उपशमादिक पांच सम्यक्त्व विषय लक्षणो जाणवा एणे करी परोक्ष सम्यक्त्व उत्तम प्रकारेकरी उपलक्षित थायछे

हवे यत्ना छ प्रकारनी कहेछे, मूल – नो अन्नतिछिए अन्नतिछि, देवेय तह सदेवेवि ॥ गहिए कुतिछिएहिं, वंदामि नवा नमसामि ॥९५१॥ अर्थ –अन्य तीर्थि ते परदर्शनी परिव्राजकनिक्षु नौतिकादिक तथा तेना देव जे रुद्र, विष्णु, अने सौगतादिक तेम जे स्वदेव ते श्री अरिहंत देवनी प्रतिमा, ते कुतीर्थिउ जे सौगतादिक दिगम्बर अथवा बीजा कोइ पण दर्शन वाले ग्रहण करी होय तेने जे एम केहेके हु वांदु नही, तथा मस्तके करी प्रणाम मात्र पण करुं नही बीजो, नमस्कार ते प्रणामपूर्वक गुणनु बोलवु ते पण करु नही ॥ ९५१ ॥

मूल – नेवअणालित्तो, आलवेमि नोसंलवेमि तह तेसिं ॥ देमि न असणाईय पेसेमि न गंधपुष्फाइ ॥९५२॥ अर्थ –त्रीजु, तेमज अन्य तीर्थिउना बोलाव्या विना बोलवु नही तेमा जे अल्पमात्र एक वखत बोलवु तेने आलाप कहिये तथा चोथो वारवार बोलाववु तेने संलाप कहिये ते पण करु नही. अने पहेलो मिथ्यात्वी बोलावे तो तेनीसाथे अल्प बोलवु पण घणो परिचय करवो नही केमके

घणो परिचय करवाथी मिथ्यात्वनो उदय थाय. पांचमो, अन्य तीर्थिउने अशनादिक ते अन्न पान खादिम स्वादिम वस्त्र पात्रादिकनुं दान जे आपवुं ते अनुकंपाए आपुं पण अनुकंपा टालीने धर्मबुद्धिये आपु नही. उक्तंच. यतः सव्वेहिंपि जिणेहिं, डुज्जयजिय रागदोस मोहेहिं ॥ सत्ताणुकंपणठा, दाणंन कहिंच पडिसिद्धं ॥ १ ॥ छठो, ते अन्य तीर्थिउना देवोने तथा अन्य तीर्थिउए ग्रहण करेली जिन प्रतिमाने पण पूजाने अर्थे गंध पुष्प यात्रा स्नात्रादिक करुं नही. ए छ यत्नाये यत्नवंत थको ते जीव सम्यक्त्वने उलंघे नही. ॥ ९५२ ॥

हवे छ आगार वखाणेछे. मूलः- रायाभिउगोय गणाभिउगो बलाभिउगोय सुराभिउगो॥कंतारवित्ती गुरुनिग्गहोय छछिंडिआउ जिणसासणंमि ॥ ९५३ ॥ अर्थः- प्रथम राजा, देशनो धणी तेनो अभिउग एटले बलात्कार तेणे करी कांइ अकार्य करवुं पडे, बीजो गण, ते स्वजनादिकनो समुदाय तेनो अभियोग, त्रीजो, पोता थकी बलवंत होय तेनो अभियोग, चोथो देव, कोइक शरीर अधिष्टी कांइक दूषण लगाडे ते सुराभिउग कहिये, पांचमो, कांतार शब्दे अरण्य अटवी, तेमां निर्वाह करवाने अर्थे अथवा कांतार शब्दे बाधा जाणवी. ते बाधा उपन्या थकी प्राणनो वर्त्तन एटले निर्वाह करवो ते कांतारवृत्ति जाणवी. छठो गुरु, ते माता पिता प्रमुख वडेरा जाणवा. यदुक्तं. माता पिता कलाचार्या एतेषां ज्ञातयस्तथा ॥ वृद्धा धर्म्मोपदेष्टारो गुरुवर्गः सतांमतः ॥ १ ॥ तेना निग्रह आग्रह थकी कांइ अकार्य करवुं पडे. ए छ छिंडी जिनशासनने विषे अपवादे कहिछे. ॥ ९५३ ॥

हवे छ भावना कहेछे मूलः- मूलं दारं पइठाणं, आहारो भायणंनिही ॥ डुछक्कस्सावि धम्मस्स, सम्मत्तं परिकित्तियं ॥ ९५४ ॥ अर्थः- प्रथम, जेम मूलरहित वृक्ष होय ते प्रचंड वायुये कंपाव्युं थकुं पृथ्वीने विषे पडी जाय; तेम धर्मरूप वृक्ष जे छे ते जो सम्यक्त्वरूप मूल थडथी रहित होय तो कुतीर्थिकरूप वायुये करी प्रेर्युंथकुं स्थिर रहे नही; एवी भावना भाववी. बीजी, जेम नगरने पोल प्रमुख द्वार थाय तेम धर्म रूप नगरने सम्यक्त्व ते द्वार समानछे. ए सम्यक्त्वरूप द्वार विना धर्मरूप नगरमां प्रवेश थाय नही. त्रीजी पइठाणं एटले धर्मरूप प्रासादने प्रतिष्टान ते पिठिका समान सम्यक्त्व छे. जेम घर बांधतां नीचे सबल पिठिका होय ने उपर घर बांध्युं होय तो ते घर निश्चल थाय; तेम धर्मरूप घर ते सम्यक्त्वरूप पिठिकाये करी निश्चल थाय, एम भावना भाववी. चोथी आहारो, एटले आधारनी पेरे आधार. जेम समस्त जगतने पृथ्वी आधार भूतछे; तेम धर्म

रूप जगतने सम्यक्त्वरूप पृथ्वीनो आधारछे, एम नाववु पाचमी, नाजननीपरे नाजन, जेम नाजन जे ठामडो तेमा क्षीरादिक वस्तु रही शकेछे, तेम सम्यक्त्व रूप नाजनमा धर्मरूप वस्तु रही शकेछे छठी जेम निहीके० निधानजे नंमार ते थकी मणि मोक्तिक कनकादिक सर्व पामिये, तेम सम्यक्त्वरूप निधानथकी ज्ञानादिक रत्नत्रय स्वर्गापवर्गादिक सुख सामग्री पामिये, बारव्रतरूप श्रावकनो धर्म, तेहनुं सम्यक्त्व ते श्रीतीर्थंकरे एवु कह्युछे हवे ए नाविये सम्यक्त्व मूलसमान, द्वार समान इत्यादिक तेथी ए नावना कहिये ॥ ९५४ ॥

हवे छ स्थानक कहेछे. मूल – अि अनिच्चो कुणई, कयच वेएइ अिनिव्वाण॥ अिअमोरको वाउं, छसम्मत्तस्सठाणाई ॥ ९५५ ॥ अर्थ – चेतना लक्षण ते जीवछे. एवु कहेवा थकी नास्तिकना मतनु निराकरण कयु ते प्रथम स्थानक वली ते जीव नित्य उत्पत्ति विनाश रहित छे, ते बीजु स्थानक कुणईके० ते जीव मिथ्यात्व अविरति कषाय योगेकरी ज्ञानावरणीयादिक कर्मनो कर्त्ताछे, ते त्रीजुं स्थानक ते जीव पोताना कयके० करेला शुनाशुन कर्मने वेदेछे, अनुन वेछे, ते चोथु स्थानक ते जीवने निरवाण ते सर्व राग दोष मद मोह जन्म जरा रोगादिक दुःख क्षयरूप जे अवस्था विशेष मोक्ष लक्षण पण छे, ए पाचमु स्थानक जाणवु ते जीवने मोक्ष पामवानो उपाय सम्यक् ज्ञान दर्शन चारित्ररूप साधन, ते पण छे, ते छठुं स्थानक ए छ सम्यक्त्वना स्थानक जाणवा एरीते चार सद्दहणादिक बार द्वारे करी सडसठ नेदे विशुद्ध सम्यक्त्व वखाण्युं इतिगाथार्थ

अवतरण – एगविहाइ दसविहसम्म एटले एकविध आदेदेइने दशप्रकारना सम्यक्त्वनु एकशोने उगणपचासमु द्वार कहेछे मूल – एगविह डुविह तिविह, चउहा पचविह दसविह धम्म ॥ दवाइ कारगाइ, उवसमनेएहि वासम्म ॥९५६॥ अर्थ – एकविध ते तत्वार्थश्रद्धान लक्षण सम्यक्त्व सामान्ये जाणवु द्विविध ते द्रव्य अने नावना नेदेकरी जाणवु तेमा जे विशोधिने विशेषे करी मिथ्यात्वना पुजल निर्मलकरे ते द्रव्यथी जाणवुं अने श्री जिनोक्त तत्व सद्दहे तेने विषे रुचि करे ते नावथी जाणवु, तथा आदिशब्दथकी प्रकारातर जाणवो, ते निश्चय अने व्यवहारना नेद थकी पण बे प्रकारे सम्यक्त्व थायछे तेमा देश काल अने संघयणने अनुमाने यथाशक्तिए साधुना अनुष्ठानरूप ते निश्चयिक जाणवो अने जे जिनशासनने विषे प्रीतिनु करवु एवोजे आत्मानो शुन परिणाम, ते व्यवहार सम्यक्त्व कहिये तेथकी पण परपराये मोक्ष पामिये उक्तच, ज मोण तं सम्म, ज स

म्मं तमिह होइ मोणंतु ॥ निच्छयई ईरसउ, सम्मं सम्मत्त हेउत्ति ॥ १ ॥ ए व्य वहार नय ते पण प्रमाणछे. एना बलथकी तीर्थ प्रवर्त्ते; अन्यथा तीर्थनो विच्छेद थाय. यडुक्तं; जइ जिणमयं पवज्जह, तामाववहार निछए मुयह ॥ ववहारनयछेउ, तिछुछेउजउ अवस्समिति ॥ १ ॥ तथा पुज्जलिक अने अपौज्जलिकना नेदे करी पण बे प्रकारनुं सम्यक्त्व छे. तेमां शुद्धपुंजना वेदवा थकी क्षायोपशमिक सम्य क्त्वनुं वेदवुं ते अपौज्जलिक सम्यक्त्व जाणवुं. अथवा निसर्ग अने अधिगमना नेदे करी बे प्रकारेछे. ते बेहु आगल वखाणशे. अने त्रिविध ते कारगाइके० कार क, रोचक, अने दीपक अथवा उपशमिक, क्षायिक, अने क्षायोपशमिकना नेद थकी पण त्रण प्रकारे जाणवो. अने चउहा इत्यादिक पदोनो अर्थ सुगमछे माटे लख्यो नथी. सम्मंके० आगममां जे प्रकार कह्योछे तेने मूकीने अविपरीत पणे पण स्वमति कल्पितनेदेकरी जाणवुं नहीं. ॥ ८५६ ॥

एज गाथा हवे विशेषे देखाडेछे. मूलः— एगविहं सम्मरुई, निसग्गनिगमेहिंतं नवे डुविहं ॥ तिविहं तं खइयाई, अहवा विहु कारगाईयं ॥ ८५७ ॥ अर्थः— सम्यक् ज्ञान संशयविपर्ययज्ञानने अनावे तेनुंज तत्वनिश्चय पूर्वक श्रीवीतरागनुं कहे लुं तत्वरूप सर्द्दहे; ते एकविध सम्यक्त्व कहिये. गुरुना उपदेशविना जेम नारकी प्रमुखने सम्यक्त्व छे; तेम सम्यक्त्व प्राप्त थाय ते निसर्ग जाणवुं. अने गुरुना उ पदेश थकी अथवा प्रतिमादिकना दर्शन थकी जे थाय ते अधिगम सम्यक्त्व जाणवुं. अने तिविहंके० त्रण प्रकारनुं जे क्षायकादिक अथवा कारकादिक तेनुं स्वरूप गाथाये कहेछे. ॥ ८५७ ॥

मूलः— सम्मत्तमीसमिछत्त कम्मक्खयउ नणंति तं खइयं ॥ मिछत्तखउवसमा खा उवसमं ववइसंति ॥ ८५८ ॥ अर्थः— अनंतानुबंधी चार कषायनो क्षयकरी पछी मिथ्यात्व, मिश्र, अने सम्यक्त्व पुंज लक्षण त्रण प्रकारनां दर्शन मोहनीयकर्म नो सर्वथा क्षय थयाथी क्षायिक सम्यक्त्व तीर्थंकरादिक कहेछे. तेमज मिथ्यात्व मोहनीय कर्म उदय आव्यो ते विपाकोदय वेदि खपाव्यो; अने जे उदय नथी आव्यो, हजी सत्तामांछे तेने उपशमाव्यो. मिथ्यात्व मिश्र आश्रयी विष्कंन्नोदय. शुद्ध पुंज आश्रयी अपनीत मिथ्यात्व स्वनाव ते बीजुं क्षयोपशम सम्यक्त्व करि ये. एरीते ववइसंतिके० गीतार्थ कहेछे. ॥ ८५८ ॥

हवे उपशमिक सम्यक्त्व कहेछे. मूलः—मिछत्तस्सउवसमा, उवसमं तं नणंति समयन्नू ॥ तं उवसमसेढीए, आइमसम्मत्तलान्नेवा ॥ ८५९ ॥ अर्थः— मिथ्यात्व

मोहनीयकर्मनुं, विपाके तथा प्रदेशे ज्या उपशम थयुंछे तेने उपशमिक सम्यक्त्व समयन्नूके० सिद्धांतना जाण पुरुष कहेछे ते उपशमश्रेणी पडिवजे तेवारे सप्तक ने उपशमे थायछे अथवा आइमके० प्रथम जीव जेवारे सम्यक्त्व लाभवाके० पामे, ते पामवानो प्रकार लखियेछैये

अनादि मिथ्यादृष्टि, कोइक जीव एक आयुकर्म वर्जिने शेष सातकर्मनी प्रकृति यथाप्रवृत्ति करणेकरी खपावे, ते ज्या सुधी जेवारे पल्योपमने असंख्यातमे भागे ऊणी सागरोपम एक कोडाकोडी प्रमाण कर्मस्थिति थाय, तेवारे अपूर्वकरणे करी घन राग द्वेष परिणाम रूप वज्रनीपरे भेदन करवाने अतिदुर्लभ. एवी कर्मग्रंथी भेदे पछी अनिवृत्तिकरणे प्रवेश करे त्या समय समय अतिविशुद्ध परिणामे करी कर्म खपावतो उदय आव्युछे जे मिथ्यात्व, तेने वेदे, अने अनुदीर्ण जे छे ते उपशम लक्षण अंतर मुहूर्त्त कालमान अंतर करण करे ते आवीरीते

अंतर करण स्थितिथकी ते कर्म दलिक लेइने पहेली अने बीजी स्थितिनेविषे प्रक्षेपे, ते त्यासुधी, ज्यासुधी समय समय अंतर करणना दलिक अंतर मुहूर्त्तकाले समस्त क्षपावी अनिवृत्तिकरणने विषे वासित अने उदीरणने मिथ्यात्व अनुभव थकी खपाव्यो, अने अनुदीरण ते विशुद्ध परिणामना विशेषथकी विष्कंभितोदय ऊखर देश समान मिथ्यात्व विवर पामी उपशम सम्यक्त्व लहे एम इहा थोडुंज लख्युछे विशेष विस्तार, वृत्तिथकी जाणवो ॥ ९५९ ॥

हवे कारकादिक त्रण सम्यक्त्व कहेछे मूल — विहियाणुठाणपुण, कारगमिहरोयगंतु सद्दहण ॥ मिच्छद्दिठीदीवइ, ज तत्तेदीवगततु ॥ ९६० ॥ अर्थ —जेवीरीते आगममाहे अनुष्ठान कह्युछे, तेवीरीतेज शक्तिने अणगोपवतो थको जे अनुष्ठान करे तो, ते कारक सम्यक्त्व साधुने थाय. अने बीजु जे सर्दहणारूप ते रोचक सम्यक्त्व श्रेणीकादिकनीपरे जाणवु तथा मिच्छद्दिठीके० पोते मिथ्यादृष्टिवत अभव्य अथवा दुर्भव्य छतो पण अंगारमर्दकादिकाचार्यनीपरे धर्मोपदेशे करी बीजाने जिनोक्त तत्व दीपावे, तेथी ते सम्यक्त्व पमाडवानु कारण थाय, तेथी कारणे कार्यनो उपचार करिये आयुर्घृत एवा न्यायथकी मिथ्यादृष्टिवत छता पण तेने दीपक सम्यक्त्व कहिये ॥ ९६० ॥

हवे चार प्रकारनु सम्यक्त्व कहेछे मूल — खइआईसासायण, सहिय त चउविहंतु विन्नेय॥त सम्मत्त भ्रसे, मिच्छापत्तिरूवतु ॥ ९६१ ॥ अर्थ — चार प्रकारना सम्यक्त्वमा तो पूर्वोक्त क्षायिकादिक त्रण सम्यक्त्व जाणवा. तेने चोथो सास्वा

ने सहित करिये तेवारे चार थाय; परंतु ते सम्यक्त्व जेवारे अंतरकरणे उपशमि क सम्यक्त्वथकी पडेछे; अने हजी मिथ्यात्व पाम्योनथी, त्यांसुधीमां जघन्यथी तो एक समय अने उत्कृष्टो छ आवलि प्रमाण सास्वादन सम्यक्त्व कहिये. पछी ते जीव मिथ्यात्वे जाय. तेमाटे ज्यांसुधी मिथ्यात्व पाम्यो नथी, त्यांसुधी जघन्ये मि थ्यात्वनी आपत्तिके० पामवुं तद्रूप ए थायछे. ॥ ए६१ ॥

हवे पांचविध सम्यक्त्व कहेछे. मूलः— वेययसंमत्तं पुण, एयंचिय पंचहा विणि द्दिठं ॥ सम्मत्तचरमपोग्गल, वेयणकाले तयं होइ ॥ ए६२ अर्थः— पूर्वोक्त चार स म्यक्त्व, तेमां वेदक सम्यक्त्वनुं उमेरण करवायकी पांच प्रकारनुं सम्यक्त्व थायछे; ते वेदक सम्यक्त्व. ते सम्यक्त्वनुं पुंज तेनुं चरमके० छेहलुं पुद्गल वेदे, तेवारे थाय. ते आवीरीते छे; जे क्षपकश्रेणी पडिवज्याने अनंतानुबंधीनी चोकडी तथा मिथ्यात्व ने मिश्र पुंज खपावीने सम्यक्त्वना पुंजना पुद्गल उदीरी उदीरीने अनु नवे तेनिर्जरावतो छेहले जे सम्यक्त्वना पुद्गल वेदे, तेवारे वेदक सम्यक्त्व कहिये.

इहां कोइ केहेशे के क्षायोपशमे अने वेदके पण सम्यक्त्वना पुद्गल वेदे तो एमां शुं विशेषछे? तेनो उत्तर आमछे के, क्षायोपशमे समस्त काल सम्यक्त्व पुद्ग ल वेदे अने वेदक सम्यक्त्वतो चरमके० छेला सम्यक्त्व पुद्गल वेदे; पण परमार्थे तो क्षायोपशमिकेज छे. चरम पुद्गलनो ग्रास छे, ने शेष पुद्गलनो क्षयछे. चरमग्रा स वर्त्तिने तो मिथ्यात्वनावनुं अपगम एवा उपशमनो सद्नावछे. ॥ ए६२ ॥

हवे दश प्रकारनुं सम्यक्त्व कहेछेः—मूलः—एयं चिय पंचविहं, निस्सग्गा निगम नेयउ दसहा ॥ अहवा निसग्गरुई, इच्चाइजमागमेन्नणियं ॥ ए६३ ॥ अर्थः— एज पूर्वोक्त पांच नेद जे कह्या, तेने एकेकना एक निसर्ग, अने बीजो अनिगम एवा बे बे नेदे करतां दश प्रकार थायछे. अथवा निसर्ग रुचि, उपदेश रुचि, इत्यादिक दश प्रकारनुं सम्यक्त्व जे आगम पन्नवणा प्रमुखनेविषे कह्युंछे तेज देखाडेछे.

मूलः— निसग्गुवएसरुई, आणारुइ सुत्त बीय रुइमेव॥अनिगम वित्थाररुई, कि रिया संखेव धम्मरुई ॥ ए६४ ॥ अर्थः— इहां रुचि शब्द सर्वत्र जोडवो. तेमां प्रथ म निसर्ग, ते स्वनावे रुचि एटले श्रीजिनोक्त तत्वनेविषे जे अनिलाष ते निसर्ग रुचि जाणवी. बीजी, गुरुप्रमुखनो जे उपदेश, तेनाथी जेने रुचि होय ते उपदेश रुचि जाणवी. त्रीजी, आज्ञा ते सर्वज्ञना वचन उपर रुचि ते आज्ञारुचि. चोथी सूत्र ते आचारांगादिक अंग प्रविष्टअने अंगबाह्य ते आवश्यक दशवैकालिकादिक तेना उपर रुचि ते सूत्ररुचि. पांचमी, बीजनी परे जे होय ते बीज, एटले एकवचन ते

अनेक अर्थनो उपजावणहार थाय ते बीजरुचि. बठी अनिगम विशिष्ट परिज्ञानं, त्यां जे रुचि ते अनिगमरुचि. सातमी, समस्त द्वादशागीने नयेकरी विचारी, तेथ की उपनी जे रुचि ते विस्ताररुचि आठमी, सयमनु जे अनुष्ठान, त्या जे रुचि ते क्रियारुचि नवमी, सक्षेपनेविषे रुचि, पण विस्तारार्थ न जाणे ते सक्षेपरुचि जाणवी दशमी, श्रुतधर्म उपररुचि ते धर्मरुची ए दश रुचि,सक्षेपथी शब्दार्थ मात्रेकही

हवे ए दश रुचिने विस्तारेकरी सूत्रकार कहेछे मूल –जो जिणदिठे नावे, चउ विहे सद्दहाइ सयमेव ॥ एमेवनन्नहत्तिय, निस्सग्गरुइत्ति नायव्वो ॥ ए६४ ॥ अर्थ – जे कोइ जिनेश्वरना दीठेला नाव जे जीवादिक पदार्थ तेने द्रव्य, क्षेत्र, काल अने नावना नेदथकी चारप्रकारे अथवा नाम, स्थापना, द्रव्य, अने नाव ए चार प्रकारे ते कोइना उपदेशविना सयमेवके०पोतानी मेलेज जातिस्मरणेकरी अथवा पोतानी बुद्धियेकरी श्रीजगवते दीठा जे नाव, ते तेमज छे, पण अन्यथा नथी एवी रीते सर्दहे ते प्रथम निसर्गरुचि जाणवी ॥ ए६५ ॥

मूल –एए चेवउ नावे, उवइठे जो परेण सद्दहइ॥ बउमछेण जिणेणव, उवएसरुइत्ति नायव्वो ॥ ए६६ ॥ अर्थ – एज पूर्वोक्त चउद जीवादिक पदार्थ तेने छद्मस्थ अथवा केवलीजगवानना कहेला उपदेश थकी सर्दहे, ते बीजी उपदेशरुचि जाणवी इहा सूत्रमा प्रथम छद्मस्थ कह्यु तेनुं कारण के केवलीपण प्रथम छद्मस्थ होय, पठी केवली थाय तेथी प्रथम छद्मस्थ कह्यु अथवा उपदेशना आपनार छद्मस्थ घणा होय, तेथी प्रथम तेनो उपदेश सांजलीने सर्दहे ॥ ए६६ ॥

मूल –रागो दोसो मोहो, अन्नाण जस्स अवगयं होइ॥आणाएरोयंतो, सो खलु आणारुईनाम ॥ ए६७ ॥ अर्थ –राग, द्वेष, मोह, शेष मोहनीयनी प्रकृति अज्ञान मिथ्यात्वरूप ते जेने देशथकी अपगतके० गया होय पण सर्वथा गया न होय, एवो जे होय ते श्रीजिनेश्वरनी आज्ञाये कुग्रहना अनावथकी जिनोक्त वचन सत्यकरी माने ते त्रीजी आज्ञारुचि जाणवी ॥ ए६७ ॥

मूल –जो सुत्तमहिज्जतो सुएणमोगाहईउ सम्मत्तं॥अंगेण बाहिरेणय, सोसुत्तरुइत्ति नायव्वो ॥ए६८॥अर्थ -जेप्राणी आचारागादिक अगप्रविष्टश्रुत अने अवश्यकादिक अंगबाह्यश्रुतने जाणता थका ते श्रुतेकरी सम्यक्त्व पामे ते चोथी सूत्ररुचि जाणवी

मूल – एगपएणेगाई, पयाइ जो पसरईउ सम्मत्ते ॥ उदइव तिल्लबिंदू, सो बीयरुइत्ति नायव्वो ॥ ए६९ ॥ अर्थ – जे जीवादिक एक पद जाणीने तेज जाणेला पदेकरी अनेकपद जेने सम्यक्त्वने विषे पसरे. जेम उदकने विषे तेलनुं बिंदु पस

रे तेनीपरें प्रसारने पामे, ते पांचमी बीजरुचि सम्यक्त्वनेविषे जाणवी. ॥ए६ए॥

मूलः— सो होइ अभिगमरुई सुअनाणं जस्स अत्थउ दिठं ॥ एक्कारस अंगाइं ॥ पयन्नगा दिठि वाउय ॥ ए७० ॥ अर्थः— जेणे श्रुतज्ञानने अर्थ थकी दृष्टके० जा एयुंछे, एटले अग्यार अंगरूप तथा पयन्ना उतराध्ययनादिक दृष्टिवाद. इहां प्रकरण ते सूत्रथकी जुदां कह्यां ते प्रधानपणु जणाववाने अर्थे कह्यां. वली च शब्दथ की उववाइ प्रमुख उपांग, तेनो पण अर्थ जाएयोछे. ते छठी अभिगमरुचि थाय.

मूलः— दव्वाण सव्वभावा, सव्वपमाणेहिं जस्स उवलद्धा ॥ सव्वाहि नयविहीहिं, विछाररुई मुणेयव्वो॥ए७१॥अर्थः— द्रव्य जे धर्मास्तिकायादिक छ, तेना समस्त प र्यायादिक जे भाव, तेनो प्रत्यक्षादिक समस्त प्रमाणे करीने जेने उपलब्ध के०जा णपणुं थयुंछे, तथा सर्व नयोनुं विधिये करीने जाणपणुं थयुंछे, ते विस्ताररुचि जाणवी.

मूलः—नाणे दंसणचरणे, तवविणए सव्वसमिइगुत्तीसु ॥ जो किरियाभावरुई, सो खलु किरियारुईनाम ॥ ए७२ ॥ अर्थः— ज्ञान, दर्शन, चारित्रनेविषे. अने तप, ते बार भेदनुं, विनय ते आचार्यादिक संबंधी, समिति ते इर्यादिक पांच, गुप्ति ते मनोगुप्त्यादिक त्रण, तेने विषे जे किरिया, त्यां जेनी भावथी रुचिछे; ते खलु के० निश्चये क्रियारुचि नाम जाणवुं. गाथामां चारित्र थकी तप प्रमुख जुदा आ एया. ते विशेषे ए मोक्षांगछे एवुं जणाववाने अर्थे आएयाछे. ॥ ए७२ ॥

मूलः— अणभिग्गहियकुदिठी, संखेवरुइत्ति होइ नायव्वो ॥ अविसारउपवय णे, अणभिग्गहिउय सेसेसु ॥ ए७३ ॥ अर्थः— जेणे कुदृष्टि के० सौगतादिकनी दृष्टि ते अनभिगृहीत एटले अंगीकार करी नथी, तथापि श्रीवीतरागना प्रवचनने विषे अविशारद एटले अजाणछे, किंतु माह्यो नथी. तेमज शेष कपिलादिकप्रणीत जे प्रवचन, तेनेविषे पण अनभिगृहीत छे. शेष ए बोलथकी सर्वे दर्शनांतरनुं ज्ञान निषेध्युं. अभिके० अभिमुखपणे उपादेयपणे जे ग्रहणके० ज्ञान, तेज्यां नथी, तेने अनभिगृहीत कहिये. एम कुदृष्टिरूप समस्त दर्शनांतरना अंगीकारने जे चिला ती पुत्रनी पेरे निषेध्यो ए संक्षेपरुचि जाणवी. ॥ ए७३ ॥

मूलः—जो अछिकाय धम्मं सुअधम्मं खलु चरित्त धम्मं च ॥ सद्दहइ जिणाभिहियं, सोधम्मरुइत्ति नायव्वो ॥ए७४॥ अर्थः—जे जीव अस्तिकायादिकनो धर्म जे गति उ पष्टंभादिक, अने श्रुतधर्म जे अंगप्रविष्टादिक आगमनुं स्वरूप, तेमज चारित्रधर्म जे सामायिकादिक जे जिणके० श्रीतीर्थंकरदेवनो अभिहित के० कहेलो तेने सद्दहे, सत्यकरी माने, ते दशमी धर्मरुचि जाणवी. ए दशबोल जे कह्या ते शिष्यना परि

ज्ञानने अर्थे भेदेकरी देखाडया. अन्यथा निसर्गरुचि, उपदेशरुचि, अने अधिगम रुचिने विषे ए सर्वबोलनो समावेश थायछे ॥ ९७४ ॥

हवे पूर्वोक्त क्षायिकादिक त्रण सम्यक्त्व, ते इहां प्रसंगथकी नरकादिक जीवोने विषे कहेछे मूल –आइपुढवीसु तीसु, खयउवसमवेयगं च सम्मत्तं ॥ वेमाणिय देवाण पणिदितिरियाण एमेव ॥ ९७५ ॥ सेसाण नारयाण, तिरयत्थीणच तिविह देवाणं ॥ नत्थिहु खइय सम्म, अन्नेसि चेव जीवाणं ॥ ९७६ ॥ अर्थ – आदिके० पहेली रत्नप्रभादिक त्रण पृथ्वीमां क्षायिक, उपशमिक, अने वेदक ए त्रण सम्यक्त्व थाय जे शुद्धसम्यक्त्व पुंजना पुद्गलने वेदे ते वेदक सम्यक्त्व जाणवो अने तेनेज क्षायोपशमिक कहिये, अने उपशमिक क्षायिके उपशमिकत्वने विषे पुद्गल वेदवानो सर्वथा अभावछे तेमाटे वली त्रण पृथ्वीने विषे क्षायिक, उपशमिक अने क्षायोपशमिक ए त्रणज संभवे एनो संभव जेरीते होय तेरीते कहेछे

जे नारकी अनादि मिथ्यादृष्टि प्रथम सम्यक्त्व पामे तेने अंतकरण काले अंतरमुहूर्त्तसुधी उपशमिक सम्यक्त्व होय पछी सम्यक्त्वना शुद्धपुंज संबंधी पुद्गल वेदतो छतो क्षायोपशमिक सम्यक्त्व पामे अथवा मनुष्य तिर्यंच क्षायोपशमिक सम्यक्दृष्टि नारकीमा उपजे तेने पारभविक क्षायोपशमिकना लाभथकी विराधित सम्यक्दृष्टि, छट्ठी नरक पृथ्वीये ग्रहण करेला सम्यक्त्वे जाय ए सिद्धांतिकनो मतछे

अने कर्मग्रंथिकनो तो आवीरीते मत छे के, वैमानिक देव थकी अनेरा मनुष्य तिर्यंच तेज क्षायोपशमिक सम्यक्त्वे उपजे. परतु ग्रहण करेला सम्यक्त्वे न उपजे. वली कोइक मनुष्य, नरक योग्य आयुष्य बांधी पछी क्षपकश्रेणी मांमे, ते बद्धायुष्कपणा माटे पुरी करे नही, मात्र दर्शन सप्तक खपावी क्षायिक सम्यक्त्व पामे; ते हवे मनुष्यना आयुष्य त्रूटवाथी मरण पामीने नरकमा उपजे तेवारे प्रथमनी त्रण नरक पृथ्वीये क्षायिक सम्यक्त्व लाभे, ते ताद्भविक मनुष्यनेज होय मनुष्यना भवमां तेनो प्रारंभ होय जेम नारकीने तेम वैमानिक देवताने अने असंख्यात वर्षना आयुष्य वाला तिर्यंचने पूर्वोक्त त्रण सम्यक्त्व जाणवा

त्यां वैमानिक देवोने उपशमिक अने क्षायिक ते नारकीनीपरे क्षायोपशमिक अने उपशमिक सम्यक्त्व पछी थाय. अथवा तिर्यंच मनुष्य क्षायोपशमिक सम्यक्दृष्टि थका जो वैमानिकमां उपजे तो तेने पारभविक होय. मनुष्य बे प्रकारना, एक सख्यातावर्षना आयुष्यवाला अने बीजा असंख्यातावर्षना आयुष्यवा

ज्ञां, तेमां संख्यातावर्षने आयुष्ये मनुष्यने उपशमिक नामा प्रथम सम्यक्त्वने लाने होय. अथवा उपशम श्रेणीये होय. पढी क्षयोपशमिक ताद्भविक होय.

क्षायोपशमिक सम्यकदृष्टि देवता मनुष्यमां उपजे; तेवारे पारन्नविक क्षायोपशम होय. क्षपकश्रेणिये ताद्भविक क्षायिक होय. अने देवता तथा नारकी क्षायिकसम्यक्दृष्टि मनुष्यमां उपजे, तेवारे पारन्नविक क्षायक होय, अने असंख्याता वर्ष आयुष्क मनुष्यने उपशमिक क्षायक, ते देव तथा नारकीनी परे जाणवुं. अने क्षायोपशमिक तेवार पढी होय. ते ताद्भविक जाणवो. अने तिर्यंच तथा मनुष्य क्षायोपशमिक सम्यक् सहित वैमानिकमां जाय पण अन्य स्थानके न जाय. अने जेणे मिथ्यादृष्टि थकी आयुष्य बांध्युंढे; पढी क्षायोपशमिक सम्यक्त्व पाम्यो. ते एमांज उपजे, तेवारे अवश्य मरण समये मिथ्यात्वे जइने उपजे. पारन्नाविक क्षायोपशमिक एमां न उपजे. अने क्षायोपशमे सहित देवतामां उपजे. ए कार्मग्रंथिकनुं मत कह्युं.

सिद्धांतिक मते क्षायोपशम सहित पूर्वबद्धायुष्क थकाज क्षायोपशमिक जीवे एमां उपजे; तेवारे पारन्नविक पण लाने. असंख्यातावर्षायुष्क तिर्यंचने त्रणे सम्यक्त्व होय. असंख्याता वर्षायुष्क मनुष्यनीपरे जाणवो. सेसाणंके० शेष त्रण पृथ्वी विना बाकीना नारकीनो असंख्यातावर्षायुष्क संज्ञी पंचेंद्रिय तिर्यंचने तेनी स्त्रीने, तथा तिविहके० त्रण प्रकारना देव जे नवनपति व्यंतर तथा ज्योतषी तेने नढिके० नहोय, क्षायिक सम्यक्त्व एने ताद्भविक नहोय. केमके संख्येय वर्षायुष्क मनुष्यनेज तेनो प्रारंन होय; अने पारन्नविकपणे नहोय. क्षायक सम्यक्दृष्टि एमां नउपजे. पण उपशमिक क्षायोपशमिक उपजे. अन्य जीवोने सम्यक्त्व नहोय.

एकेंद्रियादिक चार तथा असंज्ञी पंचेंद्री एमने ताद्भविक अने पारन्नविक ए बे मांहेलो कोइ न होय; अने सास्वादन सम्यक्त्व वली बादर पृथ्वी, आप, वनस्पति, बेंद्रि, तेंद्रि, चउरेंद्रि, असंज्ञीपंचेंद्रि, संज्ञीपंचेंद्रि एटलाने अपर्याप्तावस्थाये पारन्नविक होय. पर्याप्ति संज्ञीपंचेंद्रिने ताद्भविक पण लाने. सूक्ष्मएकेंद्रिय अने बादर तेज, वायुमांहे सम्यक्त्वनो लेश जेने ढे; तेने उपजवानो अनावढे. तेमाटे एमां सास्वादन न थाय. ए कर्मग्रंथिकनुं मत जाणवुं. अने सिद्धांतिक मतेतो एकेंद्रिय सर्वमांहे सम्यक्त्व कहे नही. जे कारणे श्रीपन्नवणा उपांगमां कह्युंढे. पुढविकाईयाणंपुन्नागोयमा पुढविकाइया नो समदिट्ठिनो सम्मामिछा दिट्ठिमिछा दिट्ठिविएवं जाववणस्सइकाइया इतिएकविंशति गाथार्थ. ॥ ए७५ ॥ ए७६ ॥

अवतरण – कुल कोडीण संखा जीवाणति एटले जीवोनी कुलकोटीनी स रव्या तेनु एकशोने पचासमुं द्वार कहेछे मूल – बारस सत्तय तिन्निय, सत्तय कुलकोडिसय सहस्साइ ॥ नेया पुढवि दगा गिणि, वाऊण चेव परिसखा॥९७७॥ कुलकोमिसयसहस्सा, सत्त छय नवय अछवीसच ॥ बेइंदिय तेइंदिय, चउरिंदिय हरियकायाण ॥ ९७८ ॥ अर्थ – बारलाख कुलकोटी पृथ्वीकायमांहे जाणवी सातलाख कुलकोटी अपकायमाहे जाणवी एरीते सतसहस्रलाख सर्वत्र जोडीये तेवारे त्रणलाख तेउकायमाहे, सातलाख वायुकायमाहे, कुलकोडीना सतसहस्र लाख ते अनुक्रमे सातलाख बेंद्रियमाहे, आठलाख तेंद्रियमाहे, नवलाख चउरेंद्रिमाहे अने अठावीस लाख सर्व वनस्पतिकायमाहे जाणवी ॥ ९७७ ॥ ९७८ ॥

मूल – अद्धत्तेरस बारस, दस दस नवचेव सय सहस्साइ ॥ जलचर पखि चउप्पय, उर भुय सप्पाण परिसखा ॥९७९॥ अर्थ –साडाबारलाख कुल कोडी जलचरमा, बारलाख कोडी खेचर पक्षीने विषे जाणवी, दशलाख चतुष्पद एटले हस्ति, तथा घोडा प्रमुखमाहे जाणवी, दशलाख उरपरिसर्प्प ते परड कालंदर प्रमुखमा जाणवी तथा नवलाख भुजपरिसर्प्प गोह नोलियादिक माहे जाणवी. एरीते कुलकोडी लाख ए बे बोल सर्वत्र केहेवा. ॥ ९७९ ॥

मूल – छवीसा पणवीसा, सुर नेरइयाण सयसहस्साइ ॥ बारसयसयसहस्सा, कुलकोडीण मणुस्साण ॥९८०॥ अर्थ – छवीसलाख देवतामा, पचीसलाख नारकीमा अने बारलाख कुलकोडी मनुष्यमा जाणवी ॥ ९८० ॥

हवे ए सर्वमली जेटला कुलकोडीना लाख थाय ते कहेछे. मूल – एगाकोडाकोडी, सत्ताणउई भवेसयसहस्सा ॥ पन्नास च सहस्सा, कुलकोडीण मुणेयव्वा ॥ ॥ ९८१ ॥ अर्थ – एककोडाकोडी सत्ताणु सतसहस्र पचासहजार सर्व मली एटली कुलकोडी थाय एकक्रोडने साडीसत्ताणुंलाख कुलकोडीनी सख्या थाय. इतिगाथा पचकार्थ ॥ ९८१ ॥

अवतरण – हवे जोणिलरकाचुलसीइत्ति एटले चोरासी लाख योनीनु एकशो एकावनमुं द्वार कहेछे मूल – पुढविदग अगणि मारुअ, एकेक्के सत्तजोणि लरकाउ ॥ वणपत्तेय अणते, दस चउदस जोणिलरकाउ ॥ ९८२ ॥ अर्थ – पृथ्वी, आप, तेज, वायु ए चारमाहे एकेकने सात सात लाख योनिछे अने प्रत्येक वनस्पतिमाहे दशलाख योनिछे अनत एटले साधारण वनस्पतिमाहे चउदलाख योनिछे

मूल – विगलिंदिएसु दोदो, चउरो चउरोय नारय सुरेसु ॥ तिरिएसु हुति चउरो,

चउदसलरकाउ मणुएसुं ॥ ए७३ ॥ अर्थः— विकलेंडिय जे बेंडियादिक तेमांहे प्रत्येके बे बे लाख योनिछे. अने चारलाख नारकीने, तथा चारलाख देवोने, तथा शेष तिर्यंचमांहे चारलाख योनी जाणवी. वली मनुष्यनेविषे चउदलाख योनी जाणवी. योनी शब्दनो ए अर्थछे के, यु मिश्रणे यु धातु मिश्रणे अर्थे; तेथी एवो अर्थ थायछेके, जीव नवांतरे संक्रमे तेवारे तेजस कार्मण शरीरवंत थको औदारिक शरीर योग्य पुजलनी साथे मिश्र थाय. ते योनी कहिये. ॥ ए७३ ॥

इहां कोई कहेशे के अनंताजीवोने उत्पत्तिस्थानक पण अनंता जोइये. अथवा जीवोने सामान्य आधारनूत जे असंख्यात प्रदेशात्मक लोकछे; तो असंख्याता उत्पत्ति स्थानक थाय, एमपण न कहेवुं. केमके केवलीनगवान केवलदृष्टे करी घणा स्थानक पण वर्णादिक धर्मे सरखा जाणी तेने एक योनी कहेछे. ते कारण माटे अनंताजीवोनी पण चउरासी लाखज योनी जाणवी. तेज गाथाये करी कहेछे.

मूलः— समवन्नाइ समेया, बहवोविय जोणि लरक नेयाउ ॥ सामन्ना घिप्पंति हु, एक्कग जोणीय गहणेण ॥ ए७४ ॥ अर्थः— समके० सरखे वर्णे प्रमुखेकरी एटले वर्ण, गंध, रस स्पर्शादिकना समपणाथकी समेयाके० सहित एवा बहवोवि के० घणाजे योनीना लाख तेना नेदथकी सामान्यपणे घिप्पंतिके० घणा सरिखे वर्णादिके पण एक योनीनुं ग्रहण करी लइये, योनी ते उत्पत्तिस्थानक समजवुं. जेम वृश्चिकादिकने गोबर; तेम ए जाणवुं. अने एक योनीनेविषे घणां कुल होय. एवा विशेषपणाने लीधे योनी अने कुल ए बे जूदां जाणवां. इति गाथात्रयार्थः.ए७४

अवतरणः— तिक्कालाई वितब विवरणंति एटले त्रैकालि इत्यादिक वृत्तिना अर्थनो विवरोकरवो एवुं एकशोने बावनमुं द्वार कहेछे. मूलः—स्रग्धरा वृत्तं. त्रैकाल्यं द्रव्य षट्कंनवपदसहितं जीवषट्कायलेश्या, पंचान्ये चास्तिकाया व्रतसमितिगतिज्ञानचारित्रनेदाः ॥ इत्येते मोक्षमूलं त्रिनुवनमहितैः प्रोक्तमर्हद्भिरीशैः, प्रत्येति श्रद्धाति स्पृशति चमतिमान् यः सवै शुद्धदृष्टिः ॥ए७५॥ अर्थः—त्रणकाल ते अतीतादिक, द्रव्यषट्क ते धर्मास्तिकायादिक, नवपदते जीवादिक नवतत्व करी सहित, एकेंडियादिक पांच अनिंडिय नेला करवा थकी जीव षट्क थाय, एमज पृथ्व्यादिक काय छ, लेश्या ते कृष्णादिक छ, पांच अनेरा धर्मास्तिकायादिक अस्तिकाय जाणवा. वली व्रतते प्राणातिपात विरमणादिक पांच, समिति ते इर्यादिक पांच, गतिते नारकादिक चार, अने तेनी साथे सिद्धमोक्ष नेलिये तेवारे पांच थाय, ज्ञान ते मत्यादिक पांच, चारित्र ते सामायिकादिक पांच, ए प्रत्येके पांच पांच नेद इति. एणे सहित

करी, पूर्वोक्त त्रणकालादिक पदार्थ मोक्षनु मूल ते त्रिभुवन केο त्रणलोकने म हित केο पूजनिक एवा श्रीअरिहत तीर्थंकर ते केवाछे? स्वनाविक कर्मक्षय सुरकृ त एवा अतिशये आठप्रातिहार्ये विराजमान, एवा ईशे केο आश्चर्यवते कह्युछे ते कारणे एने प्रत्येति केο स्वरुपथकी जाणे, जाणीने पछी श्रद्धातिकेο सर्द्दहे पो ताना आत्माने रुचावे तेनु स्पृशतिकेο सम्यक्प्रकारे सेवन करे, ते जीव स्फुटकेο प्रगटपणे शुद्धदृष्टि मिथ्यात्वमूलथी रहित पणाथकी शुद्ध सम्यक्त्ववत जाणवो

हवे एज सूत्रकार वखाणे छे मूल – एयस्स त्रिवरण मिण, तिक्काल मईय व ट्टमाणेहि ॥ होइ नविस्स जुएहि, दवळक्क पुणो एय ॥ ए७६ ॥ अर्थ – ए वृत्तिनु त्रिवरणकेο व्याख्यान करवु, ते आवी रीते, त्रणकाल, तेमा अतीत जे थई गयो, वर्त्तते वर्त्तमान, होइकेο थाय, अने त्रीजो नविष्य ते थाशे, तेणेकरी युक्त ए काल त्रिक अने इव्यनुं षट्क वली तेज हवे आगली गाथाये कहेछे ॥ ए७६ ॥

मूल – धम्मछिकायदव, दवमह म्मछिकायनामच ॥ आगास काल पोग्गल, जीवादव्वस्सरूवच ॥ ए७७ ॥ अर्थ – जीव अने पुजल जे पोतानी गतिक्रिया प रिणीत छे, तेने तेज स्वनाव धरे, तेथी धर्मकहिये अने अस्ति शब्दे प्रदेश, तेनो का य जे सघात, ते धर्मास्तिकाय इव्य कहिये, तेमज ए जीव तथा अजीवने विपरी त जे स्थिति क्रियापरिणीत इव्य छे, तेने स्थिति आपनार जे इव्य ते अधर्मास्ति काय कहिये त्रीजु, समस्त लोकालोक व्यापी अनत प्रदेशात्मक अमूर्त्तइव्यविशे ष आकाश इव्य जाणवु चोथु, समस्त वस्तुना समूहनु कलन केο मान जेथ की थायछे, ते कालइव्य जाणवु अथवा कलिये समय आवलिका मुहूर्त्तादिक प्रकारे करी सर्व सचेतन अने अचेतन वस्तु जेणेकरीने जाणिये ते काल कहिये पांचमुं जे पूराय अने गलि जाय ते पुजल जाणवु छठो, जे जीव्या, जीवेछे अने जीवशे, ते जीव जाणवो तेज अस्तिकाय ते जीवास्तिकाय जाणवो ॥ ए७७ ॥

इहा ए नावछे के, जो धर्मास्तिकाय इव्य न होय तो, जीव पुजलने गतिपण नहोय, अने जो अधर्मास्तिकाय इव्य न होय तो जीव पुजलने स्थितिपण न होय तथा जो आकाशास्तिकाय इव्य न होयतो, जीवादिपदार्थोने आधार पण न होय वली जो कालइव्य न होयतो वकुल, अशोक चपकादिकने फूल फल पण न होय, तथा जो पुजलइव्य न होय तो घटपटादिकनी उत्पत्तिपण न होय, अने जो जीव इव्य न होय तो प्राणी प्राणिमात्रप्रत्ये चैतन्यपणु न होय ए छ इव्यनु स्वरुप कह्यु

हवे नवपदनु सरूप कहेछे मूल – जीवाजीवा पुन्न पावासव सवरोय निक्कर

णा ॥ बंधो मुक्को इमाइ, नवपयाइं जिणमयंमि ॥ ९७७ ॥ अर्थः— जे सुखदुःख नें जाणे ते जीव; बीजुं तेथकी विपरीत ते धर्मास्तिकायादिक अजीव जाणवो. त्रीजुं शुन्नप्रकृतिरूप कर्मते पुण्य, चोथुं तेथकी विपरीत कर्म ते पाप जाणवुं. पांचमुं जेणेकरी शुन्नाशुन्न कर्मरूप जल, ते जीवरूप सरोवरमां प्राप्त थाय; ते आश्रव जाणवो. बहुं गुप्त्यादिके करी ते पूर्वोक्त आश्रवनुं जे रुंधन करवुं ते संवर कहिये; सातमुं विपाके अथवा तप प्रमुखेकरी, देशथकी जे कर्मोने खपाविये, ते निर्जरा जाणवुं. आठमुं कर्मोने जीवनीसाथे एकमेक करिये ते बंध जाणवुं. नवमुं समस्त कर्मोनो क्षयकरीने ज्यां जीव पोताना स्वरूपमां स्थित थाय, ते मोक्ष कहिये. एरीते ए नवपद श्रीजिनशासनने विषे कह्यांबे.

इहां आश्रव, बंध, पुण्य अने पाप ए चार ते मुख्य संसारनां कारणबे, तेने हेय पणे जाणवां. अने संवर, तथा निर्जरा एबेते मुख्य मोक्षनां कारणबे अने मोक्ष ते मुख्यपणे साध्यबे, तेमाटे ए त्रण उपादेय जाणवां.

एम शिष्यने हेय उपादेय जणाववाने अर्थे नवपदार्थ कह्या. अन्यथा संक्षेप अपेक्षायेतो जीवाजीवने विषे पुण्यपापादिकनो अंतर न्नाव संन्नवे. द्वित्व संख्याये श्री स्थानांगने विषे कह्युंबे. "उक्तंच जंहुंबि वणं लोए, तं सव्वं दुप्पडोयारं" तंजहाजीवाचेव अजीवाचेवत्ति एना विस्तारे उत्तरोत्तर न्नेद करे तो अनंता थाय.

हवे जीव अजीवने विषे पुण्य पापनुं शी रीते अंतरन्नवे? ते कहेबे. पुण्यपाप रूप कर्मना जे बंधबे ते पुजल परिणामबे. अने पुजल अजीवबे ने आश्रव मिथ्या दर्शनरूप ते जीवनुं परिणामबे. वली संवरपण आश्रव निरोध लक्षण देश अने सर्वना न्नेदेकरी आत्मानुं परिणाम बे. निर्जरा ते कर्मनो परिसाट एटले जे जीव पोतानी शक्तियेकरी कर्म दूर करे ते जाणवुं. तथा मोक्षपण समस्त कर्मरहित, तेपण आत्मानेज जाणवुं. वली अन्यत्र स्थानके पुण्य अने पाप ए बे बंधने विषे अंतर न्नवेबे तेवारे सात पदार्थ थायबे. ॥ ९७७ ॥

हवे जीव षट्क कहेबे. मूलः— जीव बक्कं इग बिति चउ पंचिंदिय अणिंदियसरूवं बकाया पुढविजला निल वाउ वणस्सइ तसेहिं ॥ ९७९ ॥ अर्थः— एकेंद्रियादिक पांच बठो अनेंद्रियजे समस्त कर्मेकरी रहित, वली शरीर अने इंद्रियादिक जेने नथी एवो सिद्धरूप जाणवो; ए जीव षट्क कह्यो. अने बकाय ते पृथ्वीकाय आदि देइने त्रसकाय पर्यंत थायबे ते जाणवी. ॥ ९७९ ॥

हवे लेश्या ब कहेबे. मूलः— बल्लेसाउ कन्हा, नीला काऊय तेयपम्हसिया ॥

कालविहीण दव्वं, छक्कं इह अछिकायाउ॥९९०॥अर्थ –जेणेकरी जीवने अने कर्मने मांहोमांहे आश्लेषाय तेने लेश्या कहिये, जेम स्फटिकने कृष्णादिक द्रव्य साथें जोडिये तो तेवोज वर्ण देखाय, तेम जीवने पण जाणवु अन्य वली कृष्णादिक द्रव्यने योगातर्गत द्रव्य कहेछे एक वली समस्त कर्मनी प्रकृतिनुं निस्पदरूप कहेछे वली कोइकतोकार्मण शरीरनी परे जूदा आठकर्मथकी कार्मण वर्गणा थकी नीपन्या.कृष्णादिक द्रव्य, तेने लेश्या शब्दे कहेछे इहा तत्व केवली जाणे. इहा जीवने कृष्ण परिणामे कृष्णलेश्या जाणवी एम वीजी नीलादिक लेश्याउ पण जाणवी

कालविहीणके० एक कालद्रव्येकरी रहित जे द्रव्यनो षट्क ते इहा अस्तिकाय जाणवो एटले छ द्रव्यने एक कालद्रव्य रहित करिये, तेवारे पचास्तिकाय थाय, अने एक कालद्रव्यने अस्तिकाय न कहिये केमके प्रदेशनो समूह कालनेविषे नथी, जे कारणे कालनो अतीत समयते विनिष्ट, अने अनागत समय ते अनुत्पन्नपणे करीने प्रज्ञापक समय एक होय, एम कहेशोतो शिष्य कहेछे के, आवली, मुहूर्त्त दिवसादिकनी प्ररूपणा ते मिथ्या थाशे अने आवलिका कहेशो तो असख्याते समये एक आवलिका थायछे, तेवारे घणा प्रदेशनी उत्पत्ति थाशे तेनो उत्तर आमछेके, यद्यपि ए वात सत्यछे, तथापि आवलिकादिक जे छे, ते व्यवहार नय आश्री कह्योछे पण निश्चे नय नथाय ॥ ९९० ॥

हवे व्रत कहेछे मूल – पाणिवह मुसावाए, अदत्त मेहुण परिग्गहेहि इम ॥ पचवयाइ जणिया पंचसमिईउ साहेमि ॥ ९९१ ॥ अर्थ – एक प्राणातिपात वीजु मृषावाद, त्रीजुं अदत्तादान, चोथुं मैथुन, पाचमुं परिग्रह. ए पाचेने विरमण रूपे लेवां, ए पाच महाव्रत इहां श्री जिनशासनने विषे कह्याछे हवे पाच समिति कहुछु

मूल – इरिया भासा एसण, गहण परिठ्ठवण नामिया ताउ ॥ पच गईउ नारय, तिरिय नर सुर सिद्धिनामाउ॥९९२॥अर्थ –ईर्याभाषादिक पाच समिति जाणवी ताउ के० तेनु स्वरूप व्रत तथा समितिनु स्वरूप ते पेहेलां पासठ, छासठ तथा शडसठमा द्वारमा सविस्तरपणे वखाण्युछे तेथी इहा नाममात्रकह्यु, अने पाच, जे नारकादिक त्यागम्यते एटले पोताना कर्मरूपदोरडे खेचीने,प्राणीने जे स्थले पमाडिये, तेगति जाणवी ते एक नारकी सबधीनी, वीजी तिर्यच सबधिनी, त्रीजी मनुष्य सबधीनी, चोथी देवता सबधीनी, अने पाचमी ज्या सर्वकर्मनो क्षय थाय ते सिद्धनी गति जाणवी.

ज्ञान पाच कहेछे मूल –नाणाइ पच मइ सुय उवही मण केवलेहि जणियाइं सामाइय छेय परिहारे सुहुम अहखाय चरणाइ ॥ ९९३ ॥ अर्थ – ज्ञान पाच

ते एक मति, बीजुं श्रुत त्रीजुं अवधि, चोथुं मनपर्यव अने पांचमुं केवलज्ञान तेणे करी जणियाके० कह्याछे चारित्रना नेद ते आवी रीतेछे. प्रथम सामाइयके० समपणु, राग द्वेषना अनावथकी जे समता ते समन्नावे आयके० जावुंछे ज्यां, ते समाय तेने विषे अथवा तेणेकरी जे निपन्युं ते सामायिक कहियें. अथवा सम जे ज्ञानादिक, तेनो ज्यां आयके० लान छे; ते सामायिक कहियें. यद्यपि ए समस्त चारित्र ते सामायिकज कहियें, तथापि छेदादिक विशेषणे विशेषियें; तेवारे नाना पणु नजे, ते इत्वर ने यावत्कथिकना नेदे करी बे प्रकारे थाय.

तेमां इत्वर ते जे थोडा कालसुधी होय. ते नरत ऐरवतादिक दश खेत्रोमां, प्रथम अने छेला तीर्थंकरना तीर्थमां ज्यांसुधी शिष्यने महाव्रतनुं आरोपण कर्युं न होय त्यांसुधी होय. अने यावत्कथिक ते यावज्जीव सुधीहोय. ते नरत ऐरवतना मध्यम बावीश जिनेश्वरना साधुने जाणवी, कारण, तेने उपस्थापना न थाय.

इहां कोइ पूछेजे, इत्वर सामायकनो पण उच्चारतो यावज्जीवसुधी उच्चरेछे, पछी उपस्थापनाने वखते ते छांमेछे. तेवारे केम प्रतिज्ञानंग न थाय? उत्तर कहेछे. प्रथम कह्युंछे जे समस्त चारित्र, अवशेष सामायिक कहियें. एम जे कोइ चारित्र आगल आगल छे ते विशुद्धरूपछे. तेमाटे पाछल पाछलनुं ते नंग न पामे.

तेम जे पूर्वपर्यायनो छेद करे, अने उपस्थापना महाव्रतनेविषे करे, ते छेदोपस्थापनीय चारित्र बे नेदेछे. एक सातिचार ने बीजुं निरतिचार, तेमां सातिचार ते जे अपराध उपन्याथी मूलगु चारित्र गमावीने नविन व्रत उच्चार कराविये. अने निरतिचारते जे, इत्वर सामायकवंत शिष्यने व्रतनेविषे आरोपण करियें, अथवा तीर्थांतरे संक्रमे. जेम श्री पार्श्वनाथना तीर्थथकी श्रीमहावीरना तीर्थने विषे आवे तेवारे चतुर्याम धर्मथकी पंचयाम रूप धर्म पडिवजे. तेवारे थाय.

त्रीजुं परिहार विशुद्धि चारित्र बे प्रकारेछे. एक निर्विशमान अने बीजुं निर्विष्ट कायिक. त्यां जे ए चारित्रनो सेवनार ते निर्विशमान. अने जेणे ते चारित्र विशेषे करी सेव्युं ते निर्विष्टकायिक जाणवो.

चोथुं सूक्ष्म लोनांशविशेषरूप संपराय के० कषाय छे जेनेविषे, ते सूक्ष्मसंपराय चारित्र. ते विशुद्धमान अने संक्लिशमानना नेदे करी बे प्रकारेछे. अने पांचमुं यथाख्यात चारित्र, ते सर्वोत्तमछे ए पांच चारित्र कह्यां इति गाथानवकार्थः ए टले वृत्तनुं वखाण कर्युं. ॥ ९९३ ॥

अवतरणः- सड्डपडिमाउत्ति एटले श्रावकनी प्रतिमानुं एकशोने त्रेपनमु

द्वार कहेछे मूल — दसण वय सामाइय, पोसह पडिमा अबंभ सचित्ते ॥ आरंभपेस उद्दिठ्ठ वज्जए समणभूएय ॥ ९९४ ॥ अर्थ — एकदसणप्रतिमा, बीजी व्रतप्रतिमा, त्रीजी सामायक प्रतिमा, चोथी पोषध प्रतिमा, ते अष्टम्यादिक पर्व दिवसे अनुष्ठानविशेष जाणवी पाचमी पडिमा के० काउसग्गनु करवु ए पांचनेविषे प्रतिमा अनिग्रह जाणवो छठी अब्रह्मसेवा ते नियमेकरी करवी सातमीसचित्त वर्जन प्रतिमा, आठमी कृषिप्रमुख आरंभ वर्जन प्रतिमा नवमी प्रेक्ष्य ते अनेरा भृत्यादिक पासेथी आरंभ कराववानु वर्जन करवु, ते प्रतिमा जाणवी दशमी उद्दिष्ट एटले श्रावक उद्देसीने जे अशनादिक करवु तेनुं वर्जन करवाथी प्रतिमा थाय अने अग्यारमी प्रतिमामां तो श्रमणभूत एटले साधुवत् साधुनीपरे रहे, ते प्रतिमा जाणवी इहा सूत्रमाहे दसण इत्यादिक सर्वपदो आगल प्रतिमा शब्द जोडिये

यद्यपि श्रीदशाश्रुत स्कधमा ए प्रतिमाउनो कालमान साक्षात्कारे देखातो नथी तथापि उपासकदशागमाहे आणद श्रावकने अधिकारे साडापाचवर्षे कह्याछे तेथी तेज कालमान अनुष्ठान विशेषे सहित देखाडेछे ॥ ९९४ ॥

मूल — जस्संखा जो पडिमा, तस्सखा तीए हुति मासावि ॥ कीरतिसुवि कज्जा उ तासु पुव्वुत्तकिरियाउ ॥ ९९५ ॥ अर्थ — जे सख्याये जे प्रतिमा छे, तेज सख्याये तेनेविषे मास पण तेटलाज होय जेम प्रथम प्रतिमा एक मासनी, बीजीबेमासनी, त्रीजी त्रणमासनी एम यावत् अग्यारमी अग्यार मासनी जाणवी एम ए सर्वे अग्यारे प्रतिमानुं कालमान एकठुं करिये तो छासठ मास थाय तेम पूर्वोक्त मान जाणवु कीरती सुविकज्जाउके० प्रतिमानेविषे करवी, तेनेविषे ते पूर्वोक्त क्रिया जेम दर्शन प्रतिमानेविषे दर्शन पालवु तथा बीजी व्रत प्रतिमाछे तो त्या पेहेली प्रतिमानो वीधि जे दर्शनछे, ते दर्शन पण पालवु अने व्रत पण पालवा एरीते पेहेली पहेली प्रतिमानी क्रिया ते पण आगली आगली प्रतिमानेविषे करता जवु

एज प्रतिमानु विशेष अनुष्ठान देखाडे छे मूल — पसमाइगुणविसिठ्ठ, कुग्गहसंकाइसल्लपरिहीण ॥ सम्मउदसण मणहं, दंसण पडिमा हवइ पढमा ॥९९६॥ अर्थ — प्रसम शब्दे उपशम अने आदिशब्दथकी सवेद, निर्वेद, अनुकपा आस्तिक्य लक्षण ए पाच सम्यक्तना गुण, तेणेकरी विशिष्टके० सहित थाय तेमज कुग्रह जे माठा एवा सम्यक्त्वने विषे जे कदाग्रह तथा शकादिक पांच अतिचार, तद्रूप सल्लथी परिहीणके० रहित थाय एवुजे सम्यक् दर्शन ते पापरहित जाति योगादिक अपवादे रहित पाले, ते दर्शन प्रतिमा पहेली थाय ॥ ९९६ ॥

हवे अनुक्रमे बीजी प्रमुख कहेछे. मूलः— बीया णुव्वयधारी, सामाइ कडोइ होइ तइयाए ॥ होइ चउड्डी चउदिसि, अठमिमाईसु दिवसेसु ॥ एए७ ॥ अर्थः— बीजी प्रतिमाने विषे अणुव्रत ते स्थूल, प्राणातिपात विरमणादिक पांच, तथा एनां उपलक्षणथकी त्रण गुणव्रत अने चार शिक्षाव्रत. ते पण वध बंधादिक अतिचारे करी रहित, अपवादे वर्जित, सम्यक्प्रकारे पेहेली प्रतिमामां ग्रहण करेलां सम्यक्त्व सहित धारण करे; ते बीजी प्रतिमा जाणवी.

सामायिक जे सावद्ययोग वर्जन अने निरवद्ययोग सेवनरूप पौषधविना दर्शन तथा व्रत सहित छतो सदासर्वदा उन्नयकाल सामायिकनो करनार ते, त्रीजी प्रतिमानेविषे थाय. होइचउड्डी के० चोथी प्रतिमा थाय. चतुर्दश अष्टमी प्रमुख तिथिना दिवसोनेविषे पोसह करे. तेना प्रकार आगली गाथाये कहेछे. ॥एए७ ॥

मूलः—पोसह चउव्विहं पिय पडिपुन्नं सम्म सोउ अणुपाले ॥ बंधाई अइयारे, पयत्त उ वज्जइ इमासु ॥एए८॥ अर्थः—पोसह चार प्रकारनांछे. एक आहारवर्जनरूप पोसह, बीजुं शरीरसत्कारवर्जनरूप पोसह, त्रीजुं अब्रह्मसेवावर्जनरूप, अने चोथुं सावद्य व्यापारपरिवर्जनरूप. ए चार पोसह ते परिपूर्ण सम्यक्प्रकारे पाले. तु शब्द अवधारणेछे. एटले एरीते पालण करेछे. ते वध बंधादिक साठ अतिचार अने पांच सम्यक्त्वना अतिचार; ते प्रयत्न एटले उद्यमेकरी आ चारने विषे वर्जे. ॥ एए८ ॥

मूलः— सम्ममणुव्वय गुणवय सिरकावयवंथिरोय नाणीयं ॥ अठमि चउद्दसीसुंपडिमंठा एगराईयं॥एएए॥अर्थः—एक सम्यक्त्व, बीजा अणुव्रत, गुणव्रत, ने शिक्षाव्रत वंत थको तथा उपनाउपसर्गें पण स्थिर शब्दे, अविचल सत्व वंतहोय. वली ज्ञानी होय प्रतिमाना कल्पानो जाण होय ते अष्टमि चतुर्दशिने विषे प्रतिमां काउसग्गे रहे, एकरात्री दिवशें पोसह लेइने रात्रे शून्य गृहे चतुःपथादिकें प्रतिमाए रहे.

मूलः— असिणाण वियडन्नोई, मउलियडो दिवसबंन्नयारीयं ॥ रत्तिं परिमाणकडो, पडिमावज्जेसु दिवसेसु ।१०००॥अर्थः—अस्नान एटले स्नाननुं परिवर्जन करनारो, अने विकटन्नोजी एटले दिवसे प्रकाशयुक्त स्थलने विषे न्नोजन करेछे ते. एमां पूर्वें रात्री न्नोजन विषे नियम कहेलो न हतो, ते सारु आ रीते कह्युं. मउलियडोत्ति एटले अबद्ध परिधान कछ एवो अर्थ. तेमज दिवसनेविषे ब्रह्मचारी एवो जेनो स्वन्नाव ते दिवस ब्रह्मचारी. ते रात्रीने विषे रति करेछे. परिमाण के० स्त्रीउना अने तेउना न्नोगनुं जेणे एक किंवा बे वखत एवुं प्रमाण करेलुंछे, ते परिमाणकृत जाणवुं. हवे तेनो काल कहेछे. पडिमा वज्जेसुदिवसेसु के०काउसग्ग रहित अ

ने पर्वादिक रहित एवा दिवसोने विषे रति करे ते चोथी पोसह पडिमा कही

मूल — झायइ पडिमाऽठिओ, तिलोयपुज्जे जिणे जियकसाए ॥ नियदोसपच्च णीय, अन्न वापंच जामासा ॥ १ ॥ अर्थ — हवे पाचमी काउसग्ग प्रतिमा कहेछे ए प्रतिमाने विषे स्थित थको काउस्सगमां, त्रणभुवनना पूज्य वली जितकषाय एवा जिनेश्वरनु चिंतन करे अथवा निजदोष एटले जे पोताना काम क्रोधादि क दोष छे तेना प्रत्यनिक एटले प्रतिपक्षीभूत, एवा जे क्षमाप्रमुख तेने ध्यावे, ए म पांच मास सुधी करे तेवारे ते पाचमि प्रतिमा थाय ॥ १ ॥

मूल — सिंगार कहविभूसुक्करिस इछीकहच वज्जितो ॥ वज्जइ अबंभमेग, त ओय छठाइ छम्मासे ॥ २ ॥ अर्थ — छठी ब्रह्मचर्यप्रतिमा कहेछे शृंगारनी कथा अने विभूषानो तथा स्नान, विलेपन धूप प्रमुखनु उत्कर्ष एटले अधिकपणु वर्जे तथा स्त्रीनी कथा ते आवीरीते के, स्त्री एकली होय, तेनी साथे सराग वातो क रवी, तेपण वर्जवु, एक अब्रह्ममैथुन ते वर्जे प्रथम तो दिवस वर्जिने, रात्रे स्त्री सेवननु प्रमाण कह्यु हतु, तेपण इहा पाचमी, पछी छठी प्रतिमाने विषे छम हीना सुधी त्याग कह्यु तथा कामकथा चित्तविकारनी करनार, तेनो पण इहा प्र तिषेध कह्यो एम जाणवु ए छ मासनी छठी प्रतिमा कही ॥ २ ॥

सातमी प्रतिमा कहेछे मूल — सत्तमिसत्तउमासे, नवि आहारइ सचित्त माहा र ॥ जज हेठिल्लाण, ततो चरिमाणसव्वपि ॥ ३ ॥ अर्थ — सातमी प्रतिमा. सातमा ससुधी सचित्त आहारने आहारेनही एटले सचित्त वस्तुनु भोजन करे नही. अ ने जजहेठिल्लाणके० जे जे पाछली पूर्वोक्त प्रतिमानु अनुष्टान, तेते आगले आ गले सर्व जाणवु एटले आगली प्रतिमानी क्रिया पण करतो रहे ॥ ३ ॥

आठमी नवमी प्रतिमा कहेछे मूल — आरंभ सय करण, अठमिआ अठ मास वज्जेइ ॥ नवमा नवमासे पुण, पेसारंभेवि वज्जेइ ॥४॥ अर्थ.— आठमी प्रति माये आठमास सुधी पोते आरंभनु करवु वर्जे इहां शिष्यपूछेछे के, आरंभने करण करावणे सरखो दोषछे. माटे करावणनो दोष तेने थाय तेने उत्तर कहेछे के, ए वात सत्यछे, तथापि करवा करता करावावामां अल्प दोषछे, माटे थोडीपण आरंभनी निवृत्ति ते भलीज जाणवी जेम महोटी व्याधि थइ छतां तेमा किंचित् मात्र पण उ पशमे तेवारे सुख थाय छे; तेम इहां पण जाणवु तथा नवमी प्रतिमाये पहेलो घरनो कारभार वधो पुत्रादिकोने स्वाधिन करी, नवमहीना सुधी प्रेष्य दासादिकनो करेलो आरंभ पण वर्जे दासादिक पासेने पणआरंभ करावे नहि, इतिभाव ॥४॥

मूलः— दसमा दसमासे पुण, उद्दिठकयं तु नत्तुनविभुंजं ॥ सो होइयखुरु मुंमो, सिहिलिं वा धारए कोइ ॥ ५ ॥ अर्थः— दशमी प्रतिमाये उद्दिष्टकृत एटले तेना उद्देशी जे नक्तादिक कस्या होय तेपण जमे नही. तो शेष आरंननुं वर्जन करवुं तेमां शुं केवुं? वली ते पुरुष केवो होय ते दशम प्रतिमा प्रतिपन्न जे होय ते कोई तो खुरेकरी मुंम करावे अथवा कोइ तो लगारेक चोटली धारण करेछे.॥५॥

मूलः— जं निहिय मत्थजायं; पुछंत सुयाण नवरि सोतछ ॥ जइ जाणइ तो सोहइ अह नवि तो बेइ नवियाणे ॥ ६ ॥ अर्थः— वली जे हिरण्यादिकने निहितके० नूमिकादिकमां राख्युं होय. एवो जे अर्थजात एटले द्रव्यनो समूह, तेना विषे तेना सुयाण के० सुत जे छोकरा प्रमुख पूछे, तो तेने ते दशमी प्रतिमानो धरनार जो जाणेके अमुक जगाये द्रव्यछे. तो कहे. केमके जो जाणतो थको पण कहे नही तो, सुतादिकनी वृत्तिछेदादिक दोष थाय. पण जो न जाणतो होयतो कहेके हुं जाणतो नथी. ए प्रतिमा दशमाससुधीनी जाणवी. ॥ ६ ॥

हवे अग्यारमी प्रतिमा कहेछे. मूलः— खुरमुंमोलोएणय, रयहरण पडिग्गहंच गिहित्ता ॥ समणो हूउ विहरइ, मासे इक्कारमुक्कोसं ॥ ७ ॥ अर्थः— क्षुरे एटले अस्त्रेकरी मुंमित ते क्षुरमुंमित अथवा हस्तेकरीने अने लोचेकरी मुंम थइने रजोहरण तथा पात्रो तेना उपलक्षण थकी समस्त साधुना उपकरण लेइने श्रमणनूत एटले यतिनीपरे समस्त अनुष्ठान करतो, समिति गुप्त्यादिक पालतो, निक्षाने अर्थे गृह कुलादिकने विषे जइने एवुं कहेके प्रतिमा प्रतिपन्न श्रावकने निक्षा आपो. एवुं कहे त्यां फरताने कोइपूछे के तुं कोणछे? त्यारे ते कहेके, हुं श्रमणोपासक प्रतिमा प्रतिपन्न छुं. एरीते ग्राम नगरादिकने विषे, अग्यारमी प्रतिमा प्रतिपन्न ते अग्यारमास उत्कृष्ट विचरे विहारक्रम मासकल्पे करे. ए सर्व प्रतिमाउनुं उत्कृष्ट कालमान कह्युं; अने जघन्यतो प्रत्येक प्रतिमा अंतरमुहूर्त्त कालमान जाणवी. ते मरणे अथवा प्रव्रजितने थाय. अन्यथा नथाय. ॥ ७ ॥

मूलः— ममकारे वोछिन्ने, वच्चइ सन्नाइपल्लिदहुं जे ॥ तछवि साहुव जहा, गिम्हे फासुंतु आहारं ॥ ८ ॥ अर्थः— हजीसुधी ममकारनो विछेद थयोनथी, स्वजनादिक उपर ममत्वनावछे. तेथी ते कदापि स्वज्ञातिके०पोतानां स्वजनादिक देखवा सारु वच्चइके०जायतो अने जे शब्द छे ते पादपूरणने सारुंछे. तछविके०त्यांपण स्वजनादिकने आग्रहे ग्रहचिंता करे नहीं; तेमज स्वजनना स्नेहेकरी अनेषणीय आहार आग्रहपूर्वक जो आपे तोपण ते लिये नही. पण केवलीतथा यतिनीपरे शुद्ध आहार लिये. ८

इहां आवश्यकनी चूर्णिमां आगली सात प्रतिमामांहे विशेषता कहिछे, ते आ वीरीतेछे राईभत्त परिन्नाएत्ति पंचमी, सचित्ताहारपरिन्नाएत्ति छठी, दिया बंभयारि राउपरिमाणकडेत्ति सत्तमी, दियागउविबंभयारी असिणाणएवो सिठी केस मंस नह रोमएहेत्ति अठमी, सारंभ परिन्नाएत्ति नवमी, पसारंभ परिन्नाएत्ति दसमी, उ द्दिठभत्त समण भूएत्ति एकादशमी, ॥ ७ ॥ इतिगाथापंचदशकार्थ

अवतरण — धन्नाण मबीयत्तत्ति एटले धान्यना अबीजपणानुं एकशो ने चो पनमुं द्वार कहेछे मूल —जव जवजव गोहुम सालि वीहिधन्नाण कोठयाईसु ॥ खि त्तकण पिहियाण, लित्ताण मुद्दियाणच ॥ ए ॥ अर्थ —एक यव, बीजा यवयव, ते ए यवनोज विशेष जे गोधूम, त्रीजो साली कलमसाली प्रमुख, चोथु व्रिहि ते सामान्य चोखा, एटला जातना धान्यने कोठप्रमुखमांहे नाखीने, ढाकणाथी ढा की छाण प्रमुखथी लेपनकरी, उपरांत माटी साथे मुद्रि मूक्या होय तो तेनी ॥ए॥ मूल —उक्कोसेणठिइहोइ तिन्निवरसाणि तयणुएएसिं॥ वि‍द्धसिज्जइजोणी, तत्तोजायइ अबीयत्तं ॥१०॥ अर्थ —उत्कृष्टि स्थिति त्रणवर्षनी थाय तेवार पछी अंकुर उपज वानुं कारण विद्धसिज्जइके० विध्वंसथाय विणसीजाय, पछी तेमां अबीजपणुं थइजाय

मूल —तिल मुग्ग मसूर कलाय मास चवलय कुलछ तुवरीण ॥ तह कसिणचण यवल्लाण कोठयाई सुखित्तकण ॥११॥ अर्थ —तिल, मग पचवलक प्रसिद्धछे, मसू र ते वाटलाकारे धान्यविशेष अने कोइक चनकिका कहेछे कलायते त्रिपुटनामा धान्यनो विशेष कलायरो, अथवा चवला ते प्रसिद्धछे कुलछते, चोलाने आका रे ते चिपट लीसा थायछे तुवरी ते तुअर, कसिण, चणयके० सिखरे रहित वाट ला चणा जाणवा वाल प्रसिद्धछे एटली जातिना धान्यने कोठी प्रमुखमां नाखी

मूल — कुलित्ताण पिहियाण लछियाणच मुद्दियाणच ॥ उक्किठठिई वरिसाणं, प चगतो अबीयत्तं ॥ १२ ॥ अर्थ —ए पूर्वोक्त कोठीने पिहितके० ढाकणासाथे ढा कीने पछी ढांकणुं तथा कोठीनुं बारणो वेठने गोबरादिक साथे लींपीने लाछन के० लीटी प्रमुखनुं चिन्ह कर्युं होय, एवीरीते जे मुद्र्याछे एवा धान्यनी उत्कृष्ट स्थिति पांचवर्षसुधी जाणवी तेवारपछी तेमां अबीज पणुं थाय ॥ १२ ॥

मूल —अयसी लट्टा कगू कोमूसगसण वरट्ट सिद्धत्था ॥ कोद्दव रालगमूलग बी याणकोठआईसु ॥ १३ ॥ अर्थ — अलसी, जेनुं तेल थायछे लट्टाते कसुबो, क गूते पीळाचोखा, कोमूसग ते कोदरा विशेष सण ते छोतरासहित धान्यनो विशेष बरटी ते सपाद लक्षादिकनेविषे प्रसिद्धछे सिद्धार्थ ते सरसव, कोद्रव ते प्रसिद्धछे

राजकतेकांगूनो विशेष, मूलक ते शाकनो विशेष. तेना बीजने कोद्रादिकने विषे.

मूलः— निक्खित्ताणं एया; उक्कोसठिईयसत्तवरसाइं ॥ होइ जहन्नेणपुणो. अंतमुहुत्तं समग्गाणं ॥ १४ ॥ अर्थः— निक्खित्ताणंके० नाखीने पछी पूर्वोक्त विधि करी होय तो एनी उत्कृष्टस्थिति सातवर्षनी जाणवी ए सर्वनी उत्कृष्ट स्थिति कही. अने जघन्यथी तो ए सर्व पूर्वोक्त धान्यनो अंतरमुहूर्त्त अबीजपणानो काल व्यवहारे फासु थाय; परंतु निश्चेथी तो केवलीजाणे. तेमाटे साधु एनुं संघटादिक परिहरे. जेम तृषार्त्तयतिने श्री वर्द्धमान भगवंते पाणीनी अनुज्ञा कही नथी. इति गाथा पट्कार्थ ॥ १४ ॥

अवतरणः—खेत्ताणंअचित्तंति एटले खेत्र उलंघवाथी जे अचित्तपणुंहोय तेनो एकशोने पचावनमुं द्वार कहेछे. मूलः—जोयणसयं तु गंता; अणहारेणं तु भंमसंकंता ॥ वायागणि धूमेहिय, विद्धत्थंहोइलोणाई ॥ १५ ॥ अर्थः—एकशोयोजन गये थके लवणादिक अचित्त थाय; ते अचित्त थवानां कारण देखाडेछे. अणहारेणंके० पोताना देशथी उत्पन्न थएला,साधारण सामर्थे करी. तेनो अर्थ ए के, एकखेत्र थकी, अने थली जे टाढ तावडादिकना संबंधे, दररोजनी दररोज तेनी योनी विनाश पामति जाय; ते ज्यांसुधी एकशो योजन जाय त्यांलगे सर्वथा ते अचित्त थइ जायछे. ए निसीथनी चूर्णिना पाठथकी केइयपठंति. गाउयसयंतु इत्यादिक तेथी शोकोशमाने अचित्त थायछे. तेमज भंमके० एक वासण तेमांथी बीजा वासणमां संक्रातिके० घालवुं. एम एक वखारमांथी बीजी वखारमां नाखतां किंवा वायु अग्नि तडको तावडो धूमप्रमुखे करी, एकशो योजनथकी नजीक अथवा पोताना ज स्थानके पड्योथको पण अचित्त थायछे, एम लुणप्रमुख पृथ्वीकाय आदेदेइने वनस्पतिपर्यंत समस्त पदार्थोने जाणवो. इहां शास्त्रांतरे एटलुं विशेष कह्युंछे. सय जोयण जलमग्गे; थल मग्गे सठिजोयणाणुवरिं ॥ हरडे पिप्पल मिरिया, समय अचित्ताणि भणियाइं ॥ १५ ॥

हवे अचित्तथका पण आचरण अनाचरणनो विभाग कहेछे. मूलः—हरियाल मणोसिलपिप्पली उखज्जूरमुद्दिया अभया ॥ आइन्नमणाइन्ना, तेविहु एमेव नायव्वा ॥ १६ ॥ अर्थः—हरियादिकने पण पूर्वोक्त कारणे अचित्तपणुं जाणवुं. शो योजनथी आव्या एक आचीर्ण, बीजा अनाचीर्णछे.तेमां पीपली अने अभयाके० हरडे, ए आचीर्णपणाथकी लेवा. तथा खजूर अने मुद्दियाके० द्राक्ष ए अनाचीर्ण जाणवां. तेमाटे ते अचित्तथका पण न लेवा; एम अन्यके० बीजा पण जाणवा. ॥ १६ ॥

हवे प्रासुकपणानां एज कारण देखाडेछे. मूलः—आरुहणे उरुहणे, निसिइ

णगोणाइण च गाउण्ह् ॥ जोमाहारछे,उ उवक्कमेण तु परिणामो ॥ १७ ॥ अर्थ—लवणादिकने गाढा उंटप्रमुख उपरे आरुढ्णेके० चडावता, तेमज उरुढ्णेके० तेना उपरथी उतारतां, तेउपर वली बेसतां ते गोणके० वृषन प्रमुखनी गात्रोष्मता एटले शरीरनी उष्णता एटले बाफे करीने किंवा जे स्थानके पडचा हता, ते पृथ्वी संबंधी आहारना विछेदथकी उपक्रमजे, यथाकालनु पोतानुं आयुष्य ते छेदी, थोडा कालमां पूरण करे, तेणेकरी परिणामे स्वकाय शस्त्रादिके करी अचित्त थाय ते आ वीरीते जेम खारु पाणी ते मीगपाणीनो गुण नाश करनार छे ते स्वकाय शस्त्र. अने अग्नि, वृक्षनो नाश करनार छे ते परकाय शस्त्र, अने जेम मोहोलाएलुं पाणी शुद्ध पाणीनो नाश करेछे, ते उनय शस्त्र ए शस्त्र ते सचेतपणाने अचिततापणां ना कारण थायछे ॥ १७ ॥

अवतरण—धन्नाइ चउवीसंति एटले चोवीस धान्यना नेदोनो एकशो ने उप्पन्न मुं द्वार कहेछे मूल—धन्नाइ चउवीसं, जव गोहुम सालि वीहि सठीय ॥ कोदव अणुआ कगू रालय तिल मुग्ग मासाय ॥ १७ ॥ अयसी हरिमथ तिउगम निप्पाव सिलिंद रायमासाय ॥ इकू मसूर तूवरी, कुलछ तह धन्नय कलाय ॥ ॥१९॥ अर्थ—जव, गोहुम, सालि, व्रीही, साठ दाहाडे नीपजे ते साठी, कोद्रव, जुआर, कागुणी, राल, तिल, मग, अडद, अलसी, चणा, त्रिपुट, निष्पाव, वाल, मठ, इकु, मसूर, तुअर, कुलछ, करडी अने कलायरो. ॥ १७ ॥ १९ ॥

अवतरण—मरण सतरस नेयंति एटले सत्तर प्रकारना मरणनो एकशोने स त्तावनमुं द्वार कहेछे मूल—आवीइ उहि अंतिअ, वलायमरण वसट्टमरण च अतोसल्ल तब्भव, बाल तह पंडियं मीस ॥ २० ॥ छउमछमरण केवलि, वहाण सगिद्धपिठिमरण च ॥ मरण नत्तपरिन्ना, इंगिणि पाउवगमण च ॥ २१ ॥ अर्थ—आविचि, अवधि, आत्यंतिक, वलाय, वसार्त्त, अंत शल्य, तद्भव, बाल, पंडित, मि श्र, छद्मस्थ, केवली, वेहायस, गृद्धपृष्ट, नक्तपरिज्ञा, इंगिनी अने पादोपगमन ए आवीचि प्रमुख शब्द आगल मरण शब्द प्रत्येके जोडवो, तेवारे आवीचिमरणादि क अनुक्रमे जे नाम कह्या ते जाणवा ॥ २० ॥ २१ ॥

हवे एनु वखाण करेछे मूल—अणुसमय निरतर माविसन्नियंत नणति पंच विह ॥ दव्वे खित्ते काले, नवेय नावेय ससारे ॥ २२ ॥ अर्थ—अनु समय समय प्रत्ये निरतरपणे मरे इहां शब्दार्थ आमछे के—आके० समस्त प्रकारे करी वीचि के० कल्लोल तेनीपरे, समयसमयने विषे जे आयुष्यने अनुनविये छइये, तेने अनुलो

मपणे अने अनेरा आयुर्दलिकना उदयथकी; पहेला पहेला आयुष्यना दलिक, तेनुं चवन लक्षण अवस्था विशेष ज्यांछे; तेने आवीचि एवेनामे मरण. ते समयके० सिद्धांतना जाण पुरुषो पांच प्रकारे कहेछे. त्यां इव्यादि नव मरण ते आवीरीते. तेमां नारकादिक संबंधि, आयुष्यना दलिक एकठा कीधाछे; ते समय समय विचें टलेछे ते इव्य आवीचि मरणजाणवुं. एमज नारकादिकनी गतिनी अपेक्षाये क्षेत्र आवीचि मरण जाणवुं. तेम आयुष्य, दिवस, पल्योपमादि नर नारकादिकनेविषे जे छे; ते समय समयप्रत्ये घटेछे. ए काल आवीचि मरण जाणवुं. तथा नारकादिक नव चार प्रकारे छे, ते नव आवीचि मरण जाणवुं. तेम नारकादिकनां आयुष्य पण चार प्रकारे छे. ते नावावीचि मरण जाणवुं. ए पांच प्रकार संसारने विषे संनवे.॥२२॥

अवधिमरण कहेछे. मूलः— एमेव उहिमरणं, जाणिमउ ताणि चेव मरइ पुणो ॥ एमेव आइअंतिअ, मरणं नविमरइ ताण पुणो ॥ २३ ॥ अर्थः—जेम आवीचिमरण इव्यादिक पांच नेदे कह्युं. एमेवके० तेनीपरेज, उहिके० अवधिमरण जाणवुं. तेनुं स्वरूप कहेछे; अवधिके० मर्यादा, जे कोइ आयुष्यना दलिक नोगवी मरण पाम्यो हतो; तेज वली दलिक नोगवीने जेवारे मरण पामशे, ते वारे तेने ते इव्यावधिमरण जाणवुं. एम क्षेत्रादिकनी नावना करवी. हवे त्रीजुं आइअंतिअके० आत्यंतिक मरण. तेपण एरीतेज इव्यादिक पांच प्रकारेछे. परंतु एटलुं विशेषमरण, जे नारकादिकना आयुष्य संबंधी जे दलिक ते मरवा पछी वली ते नोगवे नहीं तेने ते आत्यंतिक इव्य मरण कहिये. तेम क्षेत्रादिक पण जाणवा.

हवे चोथुं बलवन्मरण कहेछे. मूलः—संयमजोगविसन्ना, मरंति जे तं बलायमरणं तु ॥ इंदियविसयवसगया, मरंति जे तं वसट्टं तु ॥२४॥ अर्थः—संयमना जे योग, व्यापार तेथकी खिन्न थयो; परंतु कुलनी लाजथकी मूकी शके नहीं, अने मनमां जाणेके, कोइरीते पण कष्टथी छूटिये तो सारुं. एम संयमानुष्ठान थकी चलतो मरण पामे. ते बलवन्मरण जाणवुं. ए मरण नग्नव्रती जे होय तेने थायछे. बीजा संयमयोगवालाने नथाय, पांचमुं वसार्त्त मरण ते इंड्रिय जे चक्षु प्रमुख तेना विषय जे रूपादिक तेना वसे गयो थको, जे मरे ते वशार्त्तमरण जाणवुं. ए मरण जेम दीपशिखा देखी पतंगिउ मरण पामेछे. तेनीपरे जाणवुं. ॥ २४ ॥

सशल्यमरण कहेछे. मूलः—गारवपंकनिवुड्डा, अइयारं जे परस्स नकहिंति ॥ दंसण नाण चरित्ते, ससह्नमरणं हवइ तेसिं ॥ २५ ॥ अर्थः— रुद्धि, रस, ने सातागारव ए त्रणेने कलुषपणानां कारणथकी पंक एटले कादव कहिये, तेनेविषे

जे निमग्न एटले बूडथाठतां, पोताना दर्शन ज्ञान चारित्रना, अपराधरूप अतिचार ते, आचार्यादिक आगल कहे नही त्यां वांदणादिकआपता तेना कहेला अनुष्ठा नने करतो तेमा साता रहे नही, एवो थको जे मरण पामे तेने सशल्य मरण कहिये

मूल – मुत्तुं अकम्म नूमिय, नरतिरिएसुरगणेसु नेरइए ॥ सेसाण जीवाण, तप्नवमरण तु केसिंचि ॥ २६ ॥ अर्थ – अकर्मनूमिना उपन्या मनुष्य, तथा तिर्यंच अने चतुर्विध देवगण, तथा नारकी एटला मूकी शेष जीवोने तद्भवमरण सातमुं कोइएकने जाणवु ए गाथानो नावार्थ इहा टीकामा सम्यक्रीते पामता न थी अने उतराध्ययननी चूर्णीमा पण न वखाण्यो माटे गीतार्थे विचारजो ॥२६॥

मूल –मोत्तूण उहिमरण, आवीइयं तिअ तिअ इचेव ॥ सेसा मरणा सवे, तप्नवमर णेण नायवा॥ २७ ॥ अर्थ – अवधि, आवीचि अने आत्यतिक ए त्रण मरण मूकीने शेप समस्त जे मरणछे, ते तद्भवमरण जाणवा. ॥ २७ ॥

हवे बाल मरणादिक त्रण कहेछे मूल –अविरयमरण बाल, मरण विरयाण पंमि य विंति ॥ जाणाहि बालपंमिय, मरण पुण देसविरयाण ॥ २८ ॥ अर्थ –हिं सादिक थकी जे विरम्या नथी ते अविरति, तेने बालनी परे मरण जाणवु, एमज वली सर्व सावद्यनी निवृत्ति जेणे अगीकार करीछे, ते विरति, तेनुं मरण तेपंमितनी परें जाणवुं माटे, ते पंमितमरण कहिये एरीते विंतिके० तीर्थंकर कहेछे वली बाल पंमितमरण ते जेदेशथकी विरतिछे, एवानु जे मरण ते मिश्रमरण जाणवु ॥२८॥

हवे छद्मस्थ अने केवली मरण कहेछे मूल –मणपज्जवोहिनाणी, सुअमइ नाणी मरंति जे समणा ॥ छउमछ मरणमेयं, केवलिमरण तु केवलिणो ॥ २९ ॥ अर्थ –अतिविशुद्धपणा थकी प्रथम मनपर्यवज्ञान, तेमज अवधिज्ञान, श्रुतज्ञा न ने मतिज्ञानना धरनार, एवा जेश्रमण तपने विषे जे श्रम करेछे,ते श्रमण कहि ये अने छद्मके० ज्ञानावरणादिक जे कर्म, तेनेविषे जे रहे ते छद्मस्थ जाणवो, तेनु जे मरण ते बारमुं छद्मस्थ मरण जाणवु तेरमु केवली मरण ते समस्त कर्म पुद्गलनोपरिसाटन करीकेवलज्ञानपामी जे मरण करे,ते केवलि मरणजाणवु ॥२९॥

मूल –गिद्धाड नरकण गिद्धि, पिछिवबंधणाइ वेहास ॥ एए दोन्निवि मरणा, का रणजाए अणुन्नाया ॥ ३० ॥ अर्थ – गृद्ध ए प्रसिद्धछे, ते गृद्ध जेने आदिछे, एट ले समली. शियाल प्रमुख, तेने जे, आपणादेहादिकनु नक्षण एटले ते समली शि याल प्रमुखने अनिवारणादिके करी, तेणे नक्षण करवा योग्य जे हाथी उट प्रमु खना कलेवरमा प्रवेश करी, जे नक्षण ते गृद्धादिनक्षण. हवे गृद्धादिकोनो स्पर्श

जेने ठेकाणे ठे, ते गृध्रस्पर्शी, अथवा गृध्रनो नक्ष एटले पृष्ट अने उदरादिक तथा कोणीए लगाडी तेमने खवरावबुं. ऊर्ध्व एटले ऊंचे वृक्षनी शाखादिकने विषे जे बंधन ते उद्बंधन ठे; आदि जेने एवो तरु, गिरिशिखर तथा नृगुपातादिक जे पोतेज पोतानाज मरणने माटे करेलुं ठे, ते उद्बंधनादिक. वेहायस मरण. आकाशनेविषे जे ऊंपापात करी मरण पामीए, ते वेहायस. उद्बंधने जे पूर्वे कह्युं; ते जो आकाशनेविषे थयुं होयतो, वेहायस जाणवुं.

इहां कोइ चालना करे ठे के, गृध्रपृष्ट जे पूर्वे कह्युं; तेने पण आत्मपातरूपत्वठे. माटे वेहायसने ठेकाणेज तेनो अंतर्नाव ठे तेनो उत्तर. ते खरुंठे परंतु केवल आ वेहायस मरणनुं अल्प धैर्यवाला पुरुषे, निश्चय करवाविषे अशक्यत्व ठे, ते कहेवा सारुं, गृध्रपृष्ट अने वेहायस; ए बे जूदांजूदां कह्यां. वली शंका करेठे. नाविय जिणवयणाणं ममत्तरहियाण नत्थिहु विसेसो ॥ अप्पाणंमि परंमिय तो वज्जे पीड मुभुउवि ॥ १ ॥ एवो आगमठे. अने आ बे कहेलां मरण अत्यंत आत्मपीडा करनारांठे; पठी आगमने विरोध केम नथी? एजमाटे नक्त परिज्ञानादिकने विषे पीडा परिहार सारु चत्तारि विचित्ताइं विगइंनिक्कूहेयाइंचत्तारि ॥ इत्यादि संलेषणाविधि, अने पानकादि विधि त्यां त्यां कहेलीठे. अने बंने ठेकाणे दर्शननुं मलिनपणुं प्राप्त थशे. एवी शंका ठतां, तेनो उत्तर. ए कहेला गृध्रपृष्ट वेहायस नामा मरण, दर्शन मलिन परिहारादिक कारण थयुं ठतां, अथवा कारण प्रकार ठतां उदायी राजाये जेम पूठथुं तेम गीतार्थ आचार्यें जिन शासननी मलिनता परिहरवा सारु कीधुं. एमाटे पूर्वे कहेला मरणने शंकारूप दोष नथी. ॥३०॥

हवे नक्तपरिज्ञातादिक त्रण मरण कहेठे. मूलः—नत्तपरिन्ना इंगिणि, पायवगमणं च तिन्नि मरणाइं ॥ कन्निस मज्झिमजेठा धिइसंघयणेणउ विसिठा ॥३१॥ अर्थः- नक्तके० नोजन परिज्ञाठे ज्यां, ते नक्त परिज्ञा, बे प्रकारेठे; एक ज्ञपरिज्ञा बीजी प्रत्याख्यानपरिज्ञा. तेमां ज्ञपरिज्ञा ते. ज्यां एवुं जाणेके, ए अशनादिक, जीवे घणा वखत घणा अरोग्याठे. उक्तंच हिमवंत मलय मंदिर, दीवोदहि धरणि सरिस रासीउ ॥ अहियथरो आहारो, बुहिएणाहारिउहुज्जा ॥ १ ॥ इत्यादिक जाणीने आहारनो पच्चखाण करे; एमज प्रथम ज्ञपरिज्ञाये स्वरूप जाण्युं अने पठी तेने पच्चखाण परिज्ञाये चतुर्विध आहारनो पच्चखाण कस्यो, ए बे नेद कस्या; पठी जे मरण करे तेने नक्त परिज्ञा नामे पन्नरमुं मरण कहिये. सोलमुं इंगितेके० प्रतिनियत देशने विषे चतुर्विध आहारनो त्यागकरी, अनेरानी करेली परिक्रमणाने वर्जतो थको

जे गिरी गुंफादिकने विषे, उद्वर्त्तनादिक पोतेज करतो रहे, ते सोळमु इगिनी मर
ण करे सत्तरमु पादपके० वृक्ष तेनीपरे, उपगमनके० रहेवु एटले जेवारे, अन
शननो उच्चार करी, शयन करे, तेवारे जेरीते छेदेलु वृक्ष जेम पड्यु, तेमनुं
तेम पडी रहेछे, तेम ए पण उंची निचि भूमिकाये जे हाथ पगादिक ज्या जेरीते
प्रथमथी राख्या ते त्या तेजरीते पड्या रहे, परतु हाथ पगादिकने चलावे नहि,
एम जे मरण करे, ते पादोपगमन नामा सत्तरमुं मरण जाणवु ए त्रणे कनिष्ट,
मध्यम अने उत्कृष्ट अनुक्रमे थायछे यद्यपि धृति सयमने विषे, चित्तनु स्थिरताप
णु सहनन वज्र ऋषभनाराचादिक, तेणेकरी त्रणे मरणने धीरपुरुष पडिवजे छे,
एनुं फलपण वैमानिक तथा मुक्ति लक्षण त्रणेने सरखु थायछे उक्तच यत –
सव्वाविय अज्जाउ, सव्वेविअपढम संघयणवज्जा ॥ सव्वेवि देसविरया, पच्चक्खाणे
ण उ मरति ॥ १ ॥ आ ठेकाणे प्रत्याख्यान शब्दे भक्त परिज्ञा कहिछे, ए विशेष
धृतिमत पुरुषने थाय, अने इगिनी मरण ते वली विशिष्टतर धृति सघयणव
तने थाय परतु साध्विने न थाय एम पादोपगमन ते वली विशिष्टतम, धृतिवत
वज्र, ऋषभनाराच सघयणवालाने थाय उक्तंच पढमभि असंघयणे, वट्टते सेल
कुट्टसामाणे ॥ तेसिपि अवोछेउ चउदस पुव्वीण वोछेए ॥ १ ॥ तीर्थंकर पादो
पगमन सेवे तेथी ए उत्तमछे अने बीजा विशिष्ट साधु सेवे, यदुक्तं सव्वेसव्वद्धाए,
सवन्नू सव्वकम्मभूमीसु ॥ सव्वगुरु सव्वमहियासव्वेमेरुमि अभिसित्ता ॥१॥ सव्वाहिल
द्धीहि, सव्वेवि परिसहेपराजित्ता सव्वेविद् अतित्थयरा पाउवगयाउसिद्धिगया ॥ २॥
अवसेसा अणगारा, तीयपच्चुपन्नणागयासव्वे ॥ केईपाउवगया, पच्चक्खाणिगिणी
केई ॥ ३ ॥ तेमाटे भक्तपरिज्ञा कनिष्ट छे तेथी ए जघन्य जाणवो अने इगिनी
मध्यम जाणवो तथा पादोपगमन ते ज्येष्ट सर्वोत्तम जाणवो इतिगाथा दशकार्थ

अवतरण –पलिउवमति एटले पल्योपमना स्वरूपनु एकशोने अठावनमु द्वा
र कहेछे. मूल –पलिउवम च तिविह, उद्धारद्ध च खेत्तपलियंच॥एकेक पुण दुविहं
बायरसुहुम च नायव्व ॥३१॥ अर्थ –पल्य एटले जेमा धान्य नाखिये, तेनी जेने
उपमा छे, तेने पल्योपम कहिये, ते उद्धार, अद्धा अने खेत्रना भेद थकी, तिविहं
के० त्रण प्रकारेछे वली ए उद्धारादिक, एकेक ते बादर अने सूक्ष्मना भेदेकरी
बे बे प्रकारेछे एटले बादर उद्धार, पल्योपम, अने सूक्ष्म उद्धार, पल्योपम, तेम
ज अद्धा अने क्षेत्र ए बे पण बादर अने सूक्ष्म केहेवा. ॥ ३१ ॥

पल्योपमनु स्वरूप कहेछे मूल –ज जोयण विछिन्न, तं तिउण परिरएण सवि

सेसं ॥ तावइयं उव्विद्धं, पल्लं पलिउवमं नामा ॥ ३३ ॥ अर्थः—जे एक योजन वि स्तारे वाटले आकारे कहेवाय, ते सविशेष त्रण योजन अने एक योजननो छट्ठो जाग कांइक न्यून, एटले परिरएणके० परीधिए थाय; अने तेटलोज उव्विद्धके० उंच पणे पण थाय. एवो पल्य एटले पालो तेनी जेने उपमा छे तेने पल्योपम जाणवुं,

एवुं पल्योपम कह्या पछी तेनुं कर्त्तव्य देखाडेछे. मूलः—एगाहिअ बेहिय ते हियाण उक्कोस सत्तरत्ताणं ॥ सम्मठं संनिचिअं, जरियं वालग्ग कोडीहिं॥ ३४ ॥ अर्थः—एक दिवसनो, बे दिवसनो, त्रण दिवसनो, उत्कृष्ट सात दिवस संबंधी करणाके० लोम, तेनी साथे ते पूर्वोक्त पल्य संपूर्ण जस्यो, पछी ते संनिचित महा विचित पणे एवो कस्यो के, ते पल्य, जेम वायरे उडेनही, अग्निए बलेनही, पा णीये जीजे नही, एवी रीते वालाग्रनी कोटीये जस्यो. ॥ ३४ ॥

मूलः—तत्तो समए समए, एक्केके अवहियंमि जो कालो ॥ संखेज्जा खलु सम या, बायरउद्धार पल्लम्मि ॥ ३५ ॥ अर्थः—तत्तोके० तेवार पछी. समय समयनेवि षे तेमांथी एकेक वालाग्र अपहरिये. ते खाली करतां जेटलो काल थाय; तेटला समय निश्चेंथी बादर, उद्धार पल्योपमने विषे थाय, अर्थात् संख्याता समय थाय.

मूलः—एक्केक्कमउलोमं, कट्टुमसंखेज्ज खंमदिस्सं ॥ समछेयाणं तपए, सियाण पल्लं जरेज्जाहि ॥३६॥ अर्थः—ते करणानो रोम, ते एकेक रोमना वली असंख्याता न्हाना न्हाना खंम करिये, ते ज्यां सुधी अदृश्यते एटले, जे मनुष्यमांहे निर्मल लोचन वालो, छद्मस्थ अतिसूक्ष्म, पुजलद्रव्य पोतानां चक्षुये देखीशके, तेनो असं ख्यातमो जाग मात्र जाणवो,जे न देखी शकाय; एवा सूक्ष्म खंम करे. अने खेत्र थी तो सूक्ष्म पनकनुं शरीर जेटलां खेत्रनेविषे रहीशके. तेथकी असंख्यातगुण खेत्रनुं अवगाहनार जे द्रव्य तेने प्रमाणे खंमकरे. वडेरा वली एम वखाणेछे के बादर, पर्याप्त, पृथ्वीकायिक जीवना शरीर सरखा छेदके० खंमछे; जेनां वली अनंत परमाणुंए जे नीपन्या छे; एवा वालाग्रे ते पल्य जरिये. ॥३६॥

मूलः—तत्तो समए;समए एक्केके अवहियंमि जो कालो।।संखेज्ज वास कोमी, सु हुमे उद्धारपल्लम्मि ॥ ३७ ॥ अर्थः—तत्तोके० त्यारपछी समये समये एकेका वालाग्रने अपहरता जे काल थाय, ते काल कहेछे. असंख्याता वर्षनी कोडी सूक्ष्म उद्धार पल्योपमनेविषे थायछे. ॥३७॥

मूलः—वाससए वाससए, एकेके बायरे अवहि यम्मि ॥ बायर अद्धापलि यं, संखेज्जा वास कोडिउ ॥ ३८ ॥ अर्थः—ते पल्यमांथी शो शो वर्ष गयां छतां ए

केक बादर खंम काहाडीये, तोबादर अद्धा पल्योपममां संख्याता वरसनीकोडि थाय.

मूल –वाससए वाससए, एकेके अवहियम्मि सुहुमंमि ॥ सुहुम अद्धापलियं हवंति वासा असंखेज्जा ॥ ३९ ॥ अर्थ –शो शो वर्षे एकेक सूक्ष्म खंम काहाडीये, तो सूक्ष्म अद्धा पल्योपम असंख्याता वर्षनो थाय ॥ ३९ ॥

मूल – बायर सुहुमायासे, खेत्तपएसाणु समय मवहारे ॥ बायर सुहुम खेत्तं उसप्पणीउ असंखिज्जा ॥ ४० ॥ अर्थ –ते पल्यना जे आकाशप्रदेश ते वालाग्रे करी स्पृष्ट छे; ते आकाश प्रदेशने अनुसमय समय प्रत्ये काहाडता, जेटले काले ते पालो खाली थाय, तेटला काले बादर खेत्र पल्योपम जाणवु अने तेज पल्यना वालाग्रे करी स्पृष्ट तथा अस्पृष्ट जेटला आकाश प्रदेश छे, ते प्रतिसमय समय काहाडतां जेटलो काल थाय, ते सूक्ष्म क्षेत्र पल्योपम थाय असंख्याति उत्सर्पिणी प्रमाणे तेना कालनु मान जाणवु. ॥ ४० ॥ इति गाथा नवकार्थ ॥

अवतरण –आयरत्ति एटले सागरोपमना प्रमाणनु एकशो ने उगणसावमु द्वार कहेछे. मूल·– उद्धार पल्लगाण, कोडाकोडी भविज्ज दसगुणिया ॥ तं सागरोवमस्सउ, एकस्स भवे परीमाण ॥ ४१ ॥ अर्थ –दशकोडाकोडी उद्धारपल्योपमे, एक सागरोपम थाय जेने समुद्रनी उपमा छे तेने सागरोपम कहिये, अने तेवा एक सागरोपमनु प्रमाण जाणवु ॥ ४१ ॥

मूल –जावइउउद्धारो, अड्ढाइ याण सागराण भवे ॥ ताव इया खलु लोए, हवंति दीवा समुद्दाय ॥ ४२ ॥ अर्थ –अढी उद्धार सागरोपममा जेटला समय थाय, तावइया के० तेटलाज माने खलुइति निश्चे लोकनेविषे द्वीप अने समुद्रथाय

मूल – तह अद्धा पल्लाण, कोडाकोडी हविज्ज दसगुणिया ॥ त सागरोवमस्सउ परिमाण हवइ एगस्स ॥ ४३ ॥ अर्थ –तेमज दशकोडाकोडी अद्धा पल्योपमे एक अद्धा सागरोपमनु परिमाण थायछे ॥ ४३ ॥

मूल – सुहुमेणउ अद्द सागरस्स माणेण सव्वजीवाण ॥ कम्मठिई कायठिई भवठिई होइ नायव्वा ॥४४॥ अर्थ –सूक्ष्म अद्धासागरोपमना समय तेने मानेकरी सर्व जीवोनी कर्मस्थिति, कायस्थिति अने भवस्थिति होय एम जाणवु ॥ ४४ ॥

मूल – इहखेत्तपल्लगाण, कोडाकोडी हविज्ज दस गुणिया ॥ त सागरोवमस्सउ, एक्कस्सभवेपरीमाण ॥ ४५ ॥ अर्थ –दश कोडाकोडी क्षेत्र पल्योपमे एक क्षेत्र सागरोपमनुं प्रमाण थायछे ॥ ४५ ॥

मूल – एएण खेत्त सागर, उवमाणेण हविज्ज नायव्व ॥ पुढविदग अगणि मा

रुक्ख, हरियत साणं च परिमाणं ॥ ४६ ॥ अर्थः—ए क्षेत्र सागरोपमनी उपमाने पृथ्वी, अप, तेज, वायु, वनस्पति अने त्रसजीवोनुं परिमाण जाणवुं. ए वात दृष्टिवादमां बहुलपणे कही छे. तेमांथी लगारेक देखाडी छे. इति गाथा षट्कार्थ.

अवतरणः— अवसप्पिणित्ति एटले अवसर्प्पिणीनुं एकशोने सातमुं द्वार कहेछे. मूलः— दसकोडा कोडीउ, अद्धा अयराण हुंति पुन्नाउ ॥ अवसप्पिणीए ताए नाया छच्चेव कालस्स ॥४७॥ अर्थः—अद्धासागरोपमनी दश कोडाकोडी पूर्ण थाय, तेवारे अवसर्प्पिणीथाय. अवसर्प्पिणी एटले आरानी घटती दशा तेनी अपेक्षाये आयुष्य, शरीर, कल्पवृक्षादिक शुभ भावोनी हाणी थाय, एम सर्वेनी घटति दशा थाय; माटे अवसर्प्पिणी कहिये. तेनेविषे कालना भाग छ होयछे; तेनां नाम कहेछे.

मूलः— सुसम सुसमाय सुसमा, तईयापुण सुसम दुसमा होइ ॥ सुसम सुसमा चउत्थी, दूसम अइ दूसमा छठी ॥ ४८ ॥ अर्थः—एक सुषमसुषमा, बीजो सुषमा, त्रीजो सुषमदुषमा, चोथो दुषमसुषमा, पांचमो दूषमा अने छठो दुषमदुषमा ए अवसर्प्पिणीना छ आरानां नाम अनुक्रमे कह्यां. ॥ ४८ ॥

हवे ए छ आरानुं कालमान कहेछे. मूलः— सुसमसुसमाइ कालो, चत्तारि हवंति कोडि कोडीउ ॥ तिन्नि सुसमाइ कालो, दोन्निनवे सुसम दुसमाए ॥ ४९ ॥ प्रथम सुषमसुषमानेविषे, चार कोडाकोडी सागरोपम, बीजा सुषमानेविषे त्रण कोडाकोडी सागरोपम, अने त्रीजा सुषमदुषमानेविषे बे कोडाकोडी सागरोपम.

मूलः— एक्का कोडाकोडी, बायालीसाए जा सहस्सेहिं ॥ वासाण होइ ऊणा दुसमसुसमाए सो कालो ॥ ५० ॥ अर्थः— एक कोडाकोडी बेतालीस हजार वर्षे ऊणुं चोथा दुषमसुषमानुं एटलुं काल मान जाणवुं. ॥ ५० ॥

मूलः— अह दूसमाइ कालो, वास सहस्साइ एक्कवीसं तु ॥ तावइउ चेवजवे कालो अइ दूसमाएवि ॥ ५१ ॥ अर्थः— अथके० हवे पांचमा दुषम आरानो काल, एकवीश हजार वर्ष अने तावइउ के० तेटलुंज एकवीश हजार वर्षनुं कालमान छठा अतिदुषमानुं पण जाणवुं. ॥ ५१ ॥ इतिगाथा पंचकार्थ.

अवतरणः— उसप्पिणित्ति एटले उत्सर्प्पिणीनुं एकशो ने एकशठमुं द्वार कहेछे, मूलः— अवसप्पिणीइ भागा, हवंतिउस प्पिणीए वि छएए ॥ पडिलोमा परिवाडी, नवरि विभाएसु नायव्वा ॥ ५२ ॥ अर्थः— जेरीते अवसर्प्पिणीना छ भाग कह्या, ते रीते उत्सर्प्पिणीना पण छज भाग जाणवा. मात्र एटलुं अधिकछे; जे पडिलोम के० उपरांठी, परिवाडी अनुक्रमे विभागे आराने विषे करवी. ते जेम अवसर्प्पिणि

ये प्रथम सुषमसुषमा अने घटता कालने योगे, ठठो आरो डुषमडुषमा थाय
तेम उत्सर्प्पिणीमा वधता कालने योगे, पेहेलो डुषमडुषमा आरो थाय अने छेहे
डे, सुषमसुषमा ठठो आरो थाय ॥ ५१ ॥ इतिगाथार्थ

अवतरण –दवे खेत्ते काले नावे पुग्गलत्ति एटले चार प्रकारना पुज्ञल परावर्त्तनु
एकशोने बासठमुं द्वार कहेछे मूल –उस्सप्पिणी अणता, पुग्गल परियट्टो मुणेय
वो ॥ तेणतातीअद्धा आणगयद्धा अणतगुणा ॥ ५२ ॥ अर्थ –अनति उत्सर्प्पि
णी अने आ स्थले उपलक्षणथी अनति अवसर्प्पिणी पण लेवी एटले अनति उ
त्सर्प्पिणी अने, अनति अवसर्प्पिणीये, एक पुज्ञल परावर्त्त जाणवो तेवा अनता
पुज्ञल परावर्त ते, अतीत अद्धाके० अतीतकालनेविषे थाय. अने तेथी अनतगुणा
वली अनागताद्धा के० अनागत कालनेविषे थाय ॥ ५२ ॥

त्या शिष्य आशका करेछे के, श्रीनगवतिमा एम कह्युछे के "एणागयद्धाणती
यद्धाउ समयाहियत्ति," तो अतीतकालथकी, अनागत अद्धासमय अधिक क
ह्या अतीत, अनागत ए बन्ने काल, अनादिने अनतपणा थकी समानछे अने
नगवतनो प्रश्न पण तेमाछे, ते अविनिष्ट समय अतीतकालमा, प्रवेश करेनहीं,
किंतु अनागत अद्धामांहेज प्रक्षेपीये, तेमाटे अतीतकाल थकी समयाधिक अना
गताद्धा थायछे अने इहां तो अतीताद्धाथकी अनागताद्धा अनतगुणा कह्या
तो शीरीते विरोधता नथी? अर्थात् विरोधताज थायछे

उत्तर कहेछे के, जेम अनागताद्धा अंतरहितछे, अने जेम अतीताद्धानी आ
दि नथी, एटले ते बन्नेने अंतना अनाव थकी सरखापणु थयु, हवे वर्त्तमान सम
ये, अतीताद्धा, अनेअनागताद्धा सरखा थायछे त्यारपछीसमयने अतिक्रमेअनागता
द्धा उणी थाय, एम वे त्रण समय प्रमुखवनुनोअतिक्रम करतां समपणु थाय नही,
तेमाटे अतीताद्धा थकी अनागताद्धा अनतगुणी कही जे कारणे अनतोकाल ग
ये छते पण अनागताद्धानो क्षय न थाय, अने वर्त्तमाने एक समयरूप वर्त्तमा
नाद्धा पण छेज, ते सूक्ष्मपणाथकी, आहि जूदो कह्यो नथी

मूल – पुग्गल परियट्टोइह, दव्वाइ चउव्विहोमुणेयव्वो ॥ थूलेयरनेएहि, जह
होइ तहा निसामेहा ॥ ५४ ॥ अर्थ – ए पुज्ञल परावर्त्त ते इहां, इव्य क्षेत्र, काल
अने नावना नेदथकी चार प्रकारे जाणवो ते वली एकेको थूलेयरके० स्थूल
अने सूक्ष्मना नेदथकी जेरीते थाय, तेरीते कहुछु ते सानलो ॥ ५४ ॥

प्रथम बादर, इव्य, पुज्ञल परावर्त कहेछे मूल – उरालविउव्वातेय कम्म ना

साणपाणमणगेहिं ॥ फासेवि सव्वपोग्गल, मुक्काअह्ववायरपरट्टो ॥ ५५ ॥ अर्थः— एक औदारिक, बीजी वैक्रिय, त्रीजी तेजस, चोथी कार्मण, पांचमी नाषा, बही आनपान (श्वासोश्वास) सातमी मन. ए औदारिकादिक साते वर्गणायेकरी चौद राज संबंधी समस्त पुजल, ते जेटले काले एकजीव स्वनावे नोगवी नोगवीने मूके; तेटले काले एक बादर पुजल परावर्त्त थायछे. ॥ ५५ ॥

मूलः— अह्व इमो दव्वाई, उराल विउव्वि तेयकम्मेहिं ॥ नीसेस दव्वगह्णंमि बायरो होइ परियट्टो ॥ ५६ ॥ अर्थः— अथवा इमोके० ए इव्यादिक एटले इव्य शब्द जे पुजल परावर्त्तने आदेछे, ते इव्यादिक कहिये. त्यां उरालके० औदारिक, वैक्रिय, तेजस अने कार्मण ए चार वर्गणायेकरी, एक जीवते नीसेसके० समस्त चौदराज लोक संबंधी; इव्य ग्रहणाने विषे एटले पुजल नोगववानेविषे, पण बादर इव्य, पुजलपरावर्त्तन मतांतरे कह्योछे. ॥ ५६ ॥

इव्यथी सूक्ष्म पुजल परावर्त्त कहेछे. मूलः— दव्वे सुहुम परट्टो, जाहेएगेण तह्सरीरेण ॥ फासेवि सव्वपोग्गल, अणुकम्मेणं नणु गणिज्जा ॥ ५७ ॥ अर्थः—इव्यनेविषे सूक्ष्म पुजल परावर्त्तन आवी रीते थायछे के, जेवारे एक औदारिकादिक शरीरपणे करी, समस्त लोकाकाश नावीपुंजलने स्पर्शे नोगवे; ते पछी अनुक्रमे बीजो वैक्रिय, ते पछी त्रीजो, इत्यादिक गणिये तेवारे सूक्ष्म इव्य पुजल परावर्त्त थाय.

ह्वे क्षेत्रथी बादर पुजल परावर्त्त कहेछे. मूलः— लोगागासपएसा जेयमरं तेण एबजीवेण ॥ पुट्ठा कमुक्कमेणं, खेत्तपरट्टो ह्वइ थूलो ॥ ५८ ॥ अर्थः— लोक चउदराज प्रमाणछे; तेमां जे आकाश प्रदेशछे, ते सर्व एक जीवे मरती वखते, अथवा शरीर ग्रह्ण करती वखते, एबके० आ लोकमांहे फरस्या; पण ते क्रमोत्क्रमे आगल पाछल फरस्या; तेवारे बादर क्षेत्र पुजल परावर्त्त थाय. ॥ ५८ ॥

ह्वे सूक्ष्म क्षेत्र पुजल परावर्त्त कहेछे. मूलः—जीवा जइया एगे, खेत्तपएसंमि अह्गिएमरइ ॥ पुणरवि तस्साणंतर, बीयपएसंमि जइ मरइ ॥ ५९ ॥ एवंतरतम जोएण सव्वखित्तंमिजइमउहोइ ॥ सुहुमो खेत्तपरट्टो, अणुक्कमेणं नणु गणिज्जा ॥ ६० ॥ अर्थः— जीव जेवारे कोइ एकज अधिगतके० विवक्षितप्रदेशनेविषे, मरण पामे; प्राण त्याग करे, वली गत्यंतरे आयुष्यनी परिसमाप्ते; ते प्रदेशथकी अनंतर एटले आंतराविना तेज प्रदेशनी पासेना बीजा आकाश प्रदेशे जइने मरण पामे. ॥ ५९ ॥ एम तरतम योग त्रीजा प्रमुख प्रदेशने संयोगे, निश्चेथी ज्यांसुधी सर्वाकाश प्रदेश एकेक केडावेडेनो प्रदेश लेतां बेला आकाश प्रदेशे मरण पामे. एरीते क्रमेकरी, सर्व लोका

काशना प्रदेशे निश्चेथी अनुक्रमे मरण पामी छूटे, तेवारे सूक्ष्म क्षेत्रपुद्गलपरावर्त्त थाय

हवे बादर काल पुद्गल परावर्त कहेछे मूल —उसप्पिणीइसमया, जावइया तेइनिय यमरणेण ॥ पुठाकमुक्कमेण, कालपरट्टो नवे थूलो ॥६१॥ अर्थ —इहा अवसर्प्पिणी ना उपलक्षणथकी, उत्सर्प्पिणी पण लेवी, एटले उत्सर्प्पिणी तथा अवसर्प्पिणी ए बेउना जेटला समय थाय, तेटला सर्व समय एक जीव निययके० पोताने मरणे करी, आगल पाछल करतां पुठाके० फरसे, तेवारे बादर काल पुद्गल परावर्त्तथाय.

हवे सूक्ष्म काल पुद्गल परावर्त कहेछे मूल —सुहुमो पुणउसप्पिणि पढमे सम यंमि जइ मरउहोइ॥ पुणरवि तस्साणंतर, बीए समयंमि जइ मरइ॥ ६२ ॥ एवतरतम जोएण सव्वसमएसु चेव एएसु॥ जइ कुणइ पाणचायं, अणुक्कमेण नणुगणि ज्जा॥६३॥ अर्थ —सूक्ष्मकाल पुद्गलपरावर्त वलीआवीरीते थाय, केअवसर्प्पिणीने उत्सर्प्पिणीना समय मांहेला पहेला समयनेविषे जे एक जीव मरण पाम्यो होय, तेज जीव, पुणरविके० वली जेवारे ते समयथकी अनंतर बीजा समयनेविषे मरण पामे तेमज त्रीजा समयनेविषे, एम तरतमयोगे करी, सर्व समयोनेविषे, जे जीव प्राण त्यागकरे, इहां पण समयनुं अनुक्रम गणिये, तेवारे सूक्ष्म काल पुद्गल परावर्त थाय.

हवे नावथी बादर अने सूक्ष्म ए बन्ने पुद्गल परावर्त्त कहेनार छतो, प्रथम अ नुनाग बधस्थाननु, परिमाण कहेछे मूल — एगसमयंमि लोए, सुहुमगणिजिया उजे उपविसंति ॥ ते हुंतिसंखलोय, पएसतुल्ला असंखिया॥ ६४ ॥ तत्तो असंखगुणि या, अगणिकायाउतेसिकायठिर्इ॥ तत्तो संजम अणुनाग बंधठाणाणसखाणि॥६५॥ अर्थ — एक समयनेविषे लोक शब्दे, जगत्रयमा, पृथ्वी कायिकादिक जीवो, अ ने बादर तेऊकाय जीव पण, सुहुम गणिजीयाउ, इहा प्रथमा विनक्ति ते सप्त मीने अर्थे छे, तेथी सूक्ष्म अग्नि कायिक जीवोनेविषे, जेटला पविसंतिके० उपजे, तेने हवे असंख्येयपणु कहेछे तेहुंतिके० ते असख्येय लोकाकाश प्रदेश राशी प्रमाण थाय इहां जे कोइ पृथ्व्यादिक थकी अथवा बादर तेऊकाय थकी, सूक्ष्म तेऊकायपणे, उपजे ते लेवु परतु प्रथम उपन्या जे तेऊकाय तेज, वली तेवा पर्यायपणे उपजे, ते पूर्वप्रविष्टपणा थकी लेवा नही सर्वस्तोक इहां एक समयोत्पन्न सूक्ष्म, अग्निकाय जीवो, तत्तोत्ति एटले ते एक समयने विषे उपना जे सूक्ष्म अग्निकाय जीवो तेथकी वली असख्यात गुणे अधिक सूक्ष्म, अग्निकाय जीवो, पूर्वोत्पन्न जाणवा केमके एक समये असंख्याता उपजे, तेथीवली अतर मुहूर्त्तना समय जोइये तो एक समयथकी अतर मुहुर्त्तोत्पन्न अग्नि कायिया जीवो

घणा थाय. ते जीवोथकीवली ते अग्निकायजीवोनीकाय स्थिति घणी थाय. कारणके सूक्ष्म अग्निकायिउंजीव एक उपन्यो, ते पण अंतर मुहूर्त्त जीवतो रहेछे; अने तेज कायस्थितिए, ते जीव असंख्याति, उत्सर्प्पिणि अवसर्प्पिणिसुधी रहेछे; तेथकी वली संयम स्थानकना अनुभाग बंधस्थानक; ते प्रत्येके असंख्येयगुणे अधिक जाणवा. केमके कायस्थितिनेविषे, असंख्याता स्थितिबंधना, सद्भावथकी अने एके कायस्थितिबंधनेविषे, असंख्येय अनुभागबंधनां स्थानक पामिये. अने संयमस्थान तेपण अनुभागबंधस्थान जेटलांजछे. तेमाटे इहां तेनुं ग्रहण कीधुं.

हवे अनुभागबंध स्थान ते शुं कहिये? तेनो शब्दार्थ कहेछे, एनेविषे जीव रहे, तेमाटे स्थान कहिये; अनुभाग बंधनुं स्थान ते अनुभागबंधस्थान कहिये. इहां ए भाव जे एक पण कषायने अध्यवसाये लीधा जे कर्मना पुद्गल ते विवक्षित एक समयनेविषे, बांध्यो जे रसनो समुदाय तेने, अनुभागबंधस्थान कहिये. ते हवे अनुभागबंधस्थान, ते असंख्येय लोकाकाश प्रदेशप्रमाण. अने अनुभागबंधस्थानना नीपजावनारा कषायना, उदयरूप जे अध्यवसायना विशेष, तेपण अनुभागबंधनां स्थानक कहिये. केमके कारणनेविषे कार्यनो उपचार करिये. ते अनुभागबंधना, अध्यवसाय पण असंख्येय लोकाकाशप्रदेशप्रमाण होयछे. ॥६४॥ ६५॥

हवे बे भेदनो पुद्गलपरावर्त्त भावथी देखाडेछे. मूलः- ताणिमंतरेणजया, पुट्ठाणिकमुक्कमेण सव्वाणि ॥ भावम्मिबाय रोसो, सुहुमोय कमेण बोधव्वो ॥ ६६ ॥ अर्थः- ताणिके० ते सर्वे अध्यवसाय स्थानक आगल पाछल फरसी पूरा करे, तेवारे बादरभाव पुद्गल परावर्त्त थाय. अने जेवारे, सर्व जघन्य कषायोदयरूप अध्यवसाये वर्त्तमान छतो मरण पामे, तेवार पछी तेज जीव थोडो, अल्प काल अथवा अनंतो काल गये छते वली प्रथमना सर्व जघन्य, कषायोदयरूप अध्यवसायस्थानकथकी, अनंतर बीजे अध्यवसायने स्थानके, वर्त्तमान छतो जे मरण पामे; तो ते गणतीमां लेवो. पण शेष उत्क्रम भावी, अनंता मरण वचमां थाय; ते गणतीमां लेवा नहीं. वली एज रीते कालांतरे बीजा थकी, त्रीजे अध्यवसाये वर्त्तमान छतो मरण पामे; तो ते गणतीमां लेवो. परंतु वचमांनां मरण गणिये नही. एम अनुक्रमे सर्व अनुभाग बंध, अध्यवसायनां स्थानक, ते जेटले काले मरणे करी, स्पष्ट होय; तेटला कालविशेषे भाव सूक्ष्म पुद्गल परावर्त्त थायछे. इहां प्रथम बादरनी परूपणा ते सुखावबोधने अर्थे करीछे इतिगाथा द्वादशकार्थ.

अवतरणः- पन्नरसकम्मभूमीउत्ति एटले पन्नरकर्म भूमिनुं, एकशोने त्रेसठमुं

द्वार कहेछे मूल —नरहाइ विदेहाइ, परवयाइ च पंच पत्तेयं ॥ नन्नंति कम्मनूमी, उधम्मजोगाउ पन्नरस ॥ ६७ ॥ अर्थ —कर्म जे कर्षण प्रमुख, अथवा मोक्षनु अ नुष्टानरूप जे कर्म, तेनी नूमिका तेने कर्मनूमि कहिये. ते नूमि पन्नरछे नरत महाविदेह ने, ऐरवत ए प्रत्येके, पाच पांचना सद्भाव थकी एने कर्मनूमि धर्मने योगे, पन्नर कम्मनूमि कहिये ॥ ६७ ॥ इतिगाथार्थ

अवतरण— अकम्मनूमिउत्ती एटले अकर्म नूमिनी एकशोने चोसठमुं द्वार कहेछे. हेमवयं हरिवास, देवकुरू तहय उत्तरकुरुवि॥रम्मयमेरन्नवय, इय छनूमीउ पच गुणा॥ ६७ ॥एयाअकम्मनूमीउ, तीससय जुअल धम्मजणगाण॥दसविहकप्पमहडु म, समुब नोगा पसिद्धाउ ॥ ६ए ॥ अर्थ — एक हेमवत, बीजो हरिवर्ष, त्रीजो देवकुरू, तेमज चोथो उत्तरकुरू, पाचमो रम्यक् अने छठो ऐरवत ए एकेक नू मिका ने पांच गुणो करिये , तेवारे अकर्मनूमिना, त्रीस क्षेत्र थायछे ते सयके० सदा युगलधर्मि एटले युगलिया जन तेहनु स्थानक दश प्रकारना कल्पद्रूम तेथकी उपयो जे नोग तेणेकरी प्रसिद्ध छे परतु त्या कोइ कर्म नथी, माटे ए अकर्मनूमि कहिये ॥ ६७ ॥ ६ए ॥ इतिगाथाद्वयार्थ

अवतरण —अछमयत्ति एटले आठमदनुं एकशोने पाशठमुं द्वार कहेछे मूल — जाइ कुल रुव बल सुय, तवलाभिस्सरिय अछमयमत्तो॥एआइ चिय बधइ, असुहा इ बहुच ससारे ॥७०॥ अर्थ —तेमा एक जाती ते माता सबधिनी, तथा ब्राह्मणादिक नी बीजु कुल ते पिता सबधी, उग्रादिक त्रीजुं रुप, ते शरीरनुं सुदरपणुं चोथु बल ते शरीरनी सामर्थाइ, पाचमु श्रुत ते अनेकशास्त्रनुं जाणपणु छठु तप ते अनशनादिकनी सामर्थाई सातमो लाभ ते इछित वस्तुनी प्राप्ति अने आठमु ऐ श्वर्य ते प्रजुतापणु ए आठ मदे करी मत्त थयो छतो, जे जीव मातासंबधीनो मद करे, ते नवातरे हीन जाती थाय वली विकट नवाटवीमाहे परिभ्रमण प ण करे, एरीते शेष मद पण जाणवा. ॥ ७० ॥ इतिगाथार्थ

अवतरण —छत्रिसया तेयाला, नेयापाणाइ वायस्सत्ति, एटले बग्गें ने तेताली श नेद प्राणातिपातना तेनु, एकशो ने छासठमुं द्वार कहेछे मूल — नूजल जल णा निलवण, बितिचउपचिंदिएहिं नवजीवा ॥ मण वयण काय गुणिया, हवंति ते सत्तवीसत्ति ॥ ७१ ॥ एकासी ईसाकरण कारणाणुमइताडिया होइ ॥ सच्चियति कालगुणिया, दोन्निसया हुंति तेयाला ॥ ७२ ॥ अर्थ — पृथ्वी, अप, तेज, वायु, वनस्पति, बेंइि, तेंइि, चउरेंइि ने, पचेंइि ए नव जीव कायने मन, वचन, अने

काया ए त्रणनी साथे, गुणाकार करिये; त्यारे नवेत्रिक सत्तावीस थाय. ॥ ७१ ॥ तेने वली करण, करावण अने अनुमतिये करी, त्रिगुणा करिये. तेवारे एक्यासी थाय. सच्चियके० तेवली अतीत, अनागत ने वर्त्तमान ए त्रणकाल साथे, गुण ता बशेंने तेतालीस थाय. ॥ ७२ ॥ इतिगाथा द्वयार्थ.

अवतरणः– परिमाणं अठोत्तर सयंति एटले एकशोने आठ परिमाणनुं एकशो ने सडसठमुं द्वार कहेछे. मूलः–संकप्पाइ तिएणं, मणमाइहिं तहेव करणेहिं ॥ को हाइ चउक्केणं, परिणामेठोत्तरसयंच ॥७३॥ अर्थः–संकल्पशब्दे संरंभ कहिये; आदि शब्द थकी समारंभ, अने आरंभ पण लेवो. एम संरंभ, समारंभ ने आरंभ एत्रणने मन, वचन अने काय साथे गुणिये, तेवारे नव थाय; तेने करण करावण ने अनुमति ए त्रणसाथे गुणतां सत्तावीस भेद थाय. तेने क्रोधादिक चार कषाय साथे गुणतां, एकशो ने आठ परिणाम थायछे. इहां ए भावछे के प्रगटपणे थयो जे क्रोधनो परिणाम, तेथी आत्मा पोतानी कायाये करी, संरंभ करे. तेमज मा नने परिणामे पोते करे, तेमज मायाने परिणामे पोतेकरे तेमज लोभने परिणामे पोते करे, ए रीते पोतेज करे तेना चार भंग थया; तेवाज कराववाना चार भं ग थाय. तेम वली अनुमोदनाए चार भंग थाय; ए त्रणे मली बार भंग थया, ते कायाथकी जाणवा. तेमज वचन थकी बार थाय; तथा मनथकी पण बार थाय; ते सर्व मली संरंभना बत्रीश भंग थाय. तेम बत्रीश समारंभे थाय; तथा बत्रीश आरंभे थाय, सर्व मली एकशो ने आठ परिणामथाय. ॥ ७३ ॥

हवे संकल्पादिकनुं स्वरूप कहेछे. मूलः–संकप्पोसंरंभो, परितावकरोभवे समा रंभो आरंभो उद्दवउ, सुद्धनयाणंचसव्वेसिं ॥ ७४ ॥ अर्थः–जे संकल्प ते संरंभ, अने परितापनो करनार ते समारंभ; तथा ज्यां प्राणीउने उपद्रव थाय ते आ रंभ जाणवो. ए त्रण भेद, शुद्ध, नय, नैगम, संग्रह, अने व्यवहारने मान्यछे. ते शुद्ध, रूप, नय ए त्रण छे. केमके कर्म्मेकरी, मलीन जे जीव, तेनो शोधन करे, तेमाटे शुद्ध नय. ते अनुयायि द्रव्यनो अंगीकार करे; ते कारणे भवांतरे की धांछे जे कर्म, तेनुं फल भोग माने अने धर्म देशनादिक प्रवृत्तियोगथकी तत्व वृत्ते शुद्ध थाय. तेमाटे ए त्रणनय शुद्ध छे.

अने आगला चार नय ते अशुद्धछे; केमके ते मात्र पर्याय अंगीकार करेछे. अने पर्यायनो मांहोमांहे अत्यंत भेद, एमछतां कृतनाश दोष थाय. ते आवीरीते. मनुष्ये कीधुं जे कर्म ते देवता भोगवे, अने मनुष्यावस्थाथकी देवावस्था जूदीछे;

एम कह्याथकी मनुष्यपणे जे कर्म कर्युं तेनो अभाव थयो. केमके मनुष्यपणे ते कर्मनो उपभोग नथयो अने तेनु फल भोगववामा देवताने अणकखानो आगम थाय, ए अकृतागम अने कृतनाशादिक दोषना सद्भावथकी, धर्म, श्रवण, अनुष्ठानादिकनेविषे कोइ प्रवर्त्ते नही, एटला माटे, मिथ्यात्वशुद्धिनो अभाव थाय ते अभावथकी ते शुद्धनय कहेवाय नही. अथवा शुद्धनयाण इहा प्राकृतपणाथकी, पूर्व आकारनो लोप थयो, तेवारे सर्व अशुद्ध नयोने, ए संरंभादिक त्रण सम्मत छे पण शुद्धनयने सम्मत नथी तेमां प्रथमना त्रण नय, व्यवहारना अंगीकार थकी अशुद्ध अने आगला चारनय ते शुद्ध. निश्चपणानाछे, माटे ते आश्रवाथकी आही ए तात्पर्यछे के —संरंभादि त्रणे, नैगमादिक त्रणे नयनेमान्य अने ऋजुसूत्रादिक, हिंसादिक विचार करता, बाह्य वस्तुहिंसा अमान्य तेनो मत एमछे जे आत्माज हिंसाध्यवसायने परिणत, तेज हिंसा पण मनुष्यादिक पर्यायनो, जे विनाश ते, हिंसा नथी यत "आया चेवउहिंसा" एवा वचनथी ते कारणे संरंभते तो हिंसा पण, समारंभ ने आरंभ तेने ऋजुसूत्रादिक नयो ते, हिंसामाने नही ॥७४॥ इतिगाथा द्वयार्थ

अवतरण — बंभअठ्ठदस भेयंति एटले ब्रह्मचर्यना, अढार भेदोनु एकशो, अडशठमुं द्वार कहेछे मूल —दिवा कामरइसुहा, तिविहं तिविहेण नवविहा विरई ॥ उरालिउवि तहा, त बंभ अठ्ठदसभेय ॥७५॥ अर्थ.—दिव्वाके० स्वर्गनेविषे थयो, ते दिव्य एटले वैक्रियशरीरसबंधी कामिये, तेथी कामविषय तेनेविषे, रतिजे अभिष्वग ते कामरति तेहिज सुख, ते मने करी वैक्रियसबंधी अब्रह्म करुं नही, बीजुं करावुनही, त्रीजु अनुमोडु नहीं एम वचने करी पण त्रण भेद तेमज कायाना पण त्रण भेद एरीते नव प्रकारनी विरति तथा, वली उरालियके० औदारिक शरीरसबंधी पण नवप्रकार थाय, मली अढार भेद थया. इतिगाथार्थ

अवतरण —कामाण चउवीसंभि, एटले चोवीस प्रकारना कामनु एकशोने उगणोतेरमुं द्वार कहेछे मूल.—कामो चउवीसविहो, संपत्तो खलु तहा असपत्तो ॥ सपत्तो चउदसहा, दसहा पुण होइ सपत्तो ॥७६॥ अर्थ —काम चोवीश प्रकारनो छे, तेमा प्रथम सप्राप्तने असप्राप्तना भेदथकी, बे प्रकार छे. तेमा संप्राप्त ते, कामीजीवोने माहोमाहे, सगमथी थाय अने असप्राप्त ते अभिलाषरूप जाणवो. तेमा संप्राप्त काम चउदप्रकारे, अने असप्राप्त काम दश प्रकारेछे ॥७६॥

हवे अल्प वक्तव्यता थकी प्रथम दशप्रकारे असप्राप्त कहेछे मूल —तच असंपत्ता, चितातहसद्धसनरणमेवा ॥ विकवयसज्ञनासो, पमायउम्मायतम्भावे ॥७७॥

अर्थः—तत्रके० त्यां असंप्राप्तमांहे प्रथम नेद ते अर्थी जे अणदीठेली स्त्रीप्रमुख उ पर गुणने सांजरवे करी अनिलाप मात्र थाय. बीजो नेद चिंताछे. ते स्त्रीना रू पादिक गुण कहेवा, एवा अनुरागेकरी चिंतवे ते चिंता जाणवी. त्रीजो नेद श्र द्धा ते तेना संगमनो अनिलाप, चोथो संनरण ते जेनी साथे प्रीतिनाव थाय. तेनुं रूप आलेखी जूवे; तेम तेम मनने प्रमोद उपजे, ते संस्मरण जाणवुं. पांचमो नेद विक्लवय, ते तेना विरहथी उत्पन्न थयला डुःखेकरी आहारादिक उपर निरपे क्षपणुं थाय. छगो लज्जनासो, एटले गुरु माता पितादिकना समक्ष पण तेना गु णनुं वर्णन करे. सातमो प्रमाद, ते तेनेज अर्थे सर्वकार्यनेविषे प्रवर्त्तवुं. आठमो उन्माद, ते शून्यचित्तपणे करी बोलवुं. नवमो तद्भाव, एटले जे थांबलो प्रमुखदे खीने जाणेके ए तेज स्त्रीछे; एवा नावथी तेने आलिंगन आपे. ॥ ७७ ॥

मूलः—मरणं च होइ दसमे, संपत्तं पिअ समासउ वोछं॥दिठीए संपाउ, दिठीसेवा यसंनासो ॥ ७८ ॥ अर्थः—दशमो मरण एटले सर्वथा प्राणत्यागलक्षण कहिये. ते इहां न कहेवुं. केमके तेना केहेवा थकी श्रृंगाररसना नंगनो प्रसंग थायछे. तेथी इहां मरणतो नही पण मरणतुल्य अवस्था ते निश्चेष्टपणेकरी कांइ जाणे नहीं, एवो थइ रहेछे. ए दशमो नेद जाणवो. हवे संप्राप्तपणे तेना समाके० संक्षेपे करी चउदनेद कहुंछुं. तेमां प्रथम, दिठके० लोचन तेनो संपात ते आवीरीते जे, स्त्रीना नयन वदन कुचादिक देखी सराग दृष्टिये तेनी सन्मुख जोवुं, ते दृष्टिसंपात, बीजो दृष्टिसेवा, ते स्त्रीना हाव नाव तेणेकरी प्रधानपणे स्त्रीनी दृष्टिसाथे पोतानी दृष्टिनुं मेलववुं. त्रीजो संनासो, ते उचितकालनेविषे स्त्रीनीसाथे कंदर्प्पनी वातो करवी.

मूलः—तहसिअ ललिउंच गूहिअ दंत नहनिवाय चुंबणं चेव॥आलिंगण मादा णं, करसेवणा णंगकीडाय ॥ ७ए ॥ अर्थः—चोथो हसिय ते वक्रोक्ति पूर्वक हा स्यनुं करवुं. पांचमो ललित एटले पासा प्रमुखे करी रमत करवी. छठो उपगूढ, एटले आकरां आलिंगन आपवां. सातमो दंतपात एटले अधरनेविषे दांतना घात करवा. आठमो नहनिवाय एटले स्तनने विषे नखघात करवा. नवमो चुंबन ते मुखसाथे मुखनुं मेलववुं. दशमो आलिंगन ते लगारेक स्पर्श करवो. अग्यारमो आदान एटले स्तनादिकनुं ग्रहण करवुं. बारमो कर शब्दे सुरतना आरंननो यंत्र चोराशी नेद जे वात्सायनशास्त्रमां प्रसिद्धछे ते करवा. तेरमो आसेवन, क्रियानो आरंन करवो. चउदमो अनंग ते क्रीडा प्रमुख संनोग टालीने अनेरे अंगे अर्थनी क्रियानुं करवुं. ॥ ७ए ॥ इतिगाथा चतुष्टयार्थ.

अवतरण – दसपाणत्ति एटले दश प्राणनुं एकशोने सीतेरमुं द्वार कहेछे मूल–इंदिय बल ऊसासा, पाण चउछक्क सत्तअछेव ॥ इगविगल सन्नि सन्नी, नवदसपाणाय बोधवा ॥८०॥ अर्थ –इंद्रिय ते स्पर्शन, रसन, घ्राण, चक्षु, अने श्रोत्र लक्षण पाच जाणवी मनोबल, वचनबल ने कायबल ए त्रण बल जाणवा ए आठ थया नवमो श्वासोश्वास, दशमुं आयुष्य, ए दशमाहे अनुक्रमे एकेंद्रिने चार, बेइंद्रियने छ, तेंद्रियने सात, चउरेंद्रियने आठ असन्नी पचेंद्रियने नव, अने सन्नीपचेंद्रियने मनोबले सहित दश प्राण थाय, एनो भावार्थ सुगमछे एरीते दश प्राण जाणवा ॥८०॥ इतिगाथार्थ ॥

अवतरण –दस कप्प दुमत्ति एटले दशप्रकारना कल्पवृक्षनु एकशो ने एकोत्तर मु द्वार कहेछे मूल – मत्तगयायभिंगा, तुडियंगा दीव जोइ चित्तगा ॥ चित्तर सामणियंगा, गेहागारा अणियणाय ॥ ८१ ॥ अर्थ – एक मत्तागद बीजो भृगाग त्रीजो त्रुटिताग चोथो दीपाग, पाचमो ज्योतिरग, छठो चित्राग सातमो चित्ररस, आठमो मण्यग, नवमो गृहाकार अने दशमो अणियणा एना ए सामान्यपणे नाम कहीने हवे विस्तारे सूत्रकार गाथाये करी वखाणेछे ॥ ८१ ॥

मूल – मत्तगएसु मज्जं, सुहपेज्जं भायणाय भिंगेसु ॥ तुडियगेसुय सगय, तुडियाइ बहुप्पयाराइ ॥ ८२ ॥ अर्थ –मत्त शब्दे मद तेनुं अग के० कारण, जे मदिरा, तेने जे आपे तेने मत्तगद कहिये तेनेविषे जे मद थाय ते केवो थाय? जेने सुहपेज्जं के० सुखे पीजीये एटले पान करिये इहा ए भाव जे मत्तागद नामा कल्पवृक्षने विषे जे फल थाय, ते विशिष्ट, बल, वीर्य, अने कातिना हेतु थाय विस्रसा परिणामे सुगध,अनेक प्रकारनी मनोहर मदिराये करी सपूर्ण एवां फल फूटी फुटी तेमाथी मदिरा झरे बीजो भृतके० भरवु तेना अगजे वासण, तेने जे आपेछे ते भृताग कहिये केमके भरवानु काम वासण विना थाय नही ते वासण ना सपादक जे वृक्ष ते भृताग जाणवा जेम इहा मणी कनक रजत प्रमुखना अनेक प्रकारे भाजन देखायछे तेम विस्रसा परिणामे अनेक प्रकारना थाल, कचोला, कलसीया करवा प्रमुख भाजन तेणे करी शोभेछे जेम अन्य वृक्षो फलेकरी शोभेछे तेम ए वृक्ष, भाजने करी शोभेछे त्रीजु त्रुटित शब्दे वाजित्र, ते तूर्य प्रमुख, तेना अंग प्रतिकार तेने विषे सगत माहोमाहे जेने जेनो शब्द संबंधपणे होय एम वीणा पमह कसाल कायली प्रमुख फल तेणेकरी विराजमान ते त्रुटितांग कहिये

मूल – दीवसिहा जोइस नामगाय एएकरेंति उज्जोयं ॥ चित्तंगे सुयमल्लं, चित्तर

साजायणछाए ॥ ७३ ॥ अर्थः–इहां दीप, ज्योति ने चित्र ए त्रणेने आगल अंग शब्द जोडिये; तेवारे दीपांग ज्योत्यंग ने चित्रांग एवा शब्द थाय. तेमां दीपांग चोथुंछे, ते कहेछे. दीप शब्दे प्रकाशनो करनार पदार्थ जाणवो. जेम इहां दीवी सुवर्णमय घणा तेलथी अने शबलवाटे करी दीपती देखायछे. तेम विस्त्रसा परिणामे करी प्रबल अजवालुं करतां रहे ते वृक्ष दीपांग नामे जाणवां, एक आचार्य वली दीपकनी शिखानीपरे रह्यां थकां दीपतां देखायछे तेने दीपशिख वृक्ष एम पण कहेछे. पांचमो ज्योति शब्दे अग्नि तेतो सुषमसुषमाने विषे थाय नहीं. तेमाटे जे उष्णने प्रकाशक वस्तु सूर्यना मांमलानी परे पोताना तेजे करी प्रकाश करे ते ज्योत्यंग नामे कल्पवृक्ष जाणवुं. छगो चित्र शब्दे, विवक्षा प्रधानपणाथकी माल्य तेनां जे अंग एने विषे माला ते अनेक प्रकारना सरस सुरनि कुसुमे करी निस्पन्न एवी थाय. तेथी ए चित्रांग नामा कल्पवृक्ष जाणवुं. सातमो चित्ररस शब्दे नानाप्रकारना रस जे मधुरादिक, ते अति विशिष्ठ दाल. शालि, घृत, पक्वान, तीमण अने विविध प्रकारना घोल प्रमुख अपरिमित स्वादिष्टगुणेकरी सहित, जे इंड्रियो तेने कारणे थाय. एटले इंड्रियोने बल अने पुष्टिनी वृद्धिना करनार महा मनोहर जे खाद्य नोज्य पदार्थ तेणेकरी नरेला जे फलनां मध्यनागो तेवा फले करी विराजमान थकांज सर्वदा रहेछे, तेनुं नाम चित्ररस कल्पवृक्ष कहिये. ॥ ७३ ॥

मूलः–मणिथंगेसुयनूसण वराइनवणरुरकेसु ॥ तह अणियणेसुधणियं, वछाइं बहुप्पयाराइ ॥ ७४ ॥ अर्थः–आठमो मणीशब्दे रत्न जाणवुं तेणेकरी प्रधान जे आनरण, तेनां अनेक प्रकारनां अंग जे कारण ते छे जेनेविषे, तेने मण्यंग कहिये. एने विषे वरके० प्रधाननूषण एवां अनेक प्रकारनां कटक. केयूर कुंमल चूडा रत्न मुडिका प्रमुख आनरणना विशेष विस्त्रसा परिणामने पामी थाय. तेमाटे एने मण्यंग वृक्ष कहिये. नवमो गेह शब्दे घर कहिये, तेनी पेरे छे आकार जेनो, तेने कहिये गृहाकार, एवे नामे जे नुवनवृक्ष त्यां विस्त्रसाने परिणामे करी ने उंचा आवास तेना उपरे सुखे चडवाने अर्थे पावडीउ, विचित्र चित्रसाला युक्त तेमां अनेक प्रकारे गोखला जालि छाजा वलि, तोरण मंमप, पडसी तानरा ने फरसबंधी ए सहित तल तेणेकरी शोनायमानछे, तेने गृहाकार कहिये, अने नवन वृक्षपण कहिये. तहके० तेमज दशमो अणियणेसु कहेतां अणीयण कल्पवृक्ष तेनेविषे धणीयं के० अत्यर्थे वस्त्र धवलां प्रमुख अनेक प्रकारनां थाय. इहां ए नावजे एनेविषे विस्त्रसा परिणामे अतिसूक्ष्म सुकुमाल देवदूष्य समान

महामनोहर अत्यंत निर्मल कांतिनां धरनार एवां वस्त्र थाय. एनेविषे निवास क रनार जे युगलिया ते नग्न क्यारे पण न थाय तेथी वीजुं ए वृक्षनु अनग्नक एवु पण एनुं नामछे ॥ ७४ ॥ इति गाथार्थ ए दश कल्पवृक्षनु द्वार वखाण्युं

अवतरण—नरत्ति एटले सात नरकना नाम अने गोत्रनु एकशोने बहुतेरमुं द्वार कहेछे मूल—घम्मा वंसा सेला, अंजणरिठ्ठा मघायमाघवई ॥ नरयपुढवीण मानाइ, हुंति रयणाइ गोत्ताई ॥ ७५ ॥ अर्थ—घर्म्मा, वशा, शैला, अंजना, रिष्टा, मघा अने माघवती ए सात नरक पृथ्वीना नामछे ते क्रमेकरी कह्या त्याजे अर्थ रहित अभिधान ते नाम कहिये अने रत्नप्रभादिक ए एना गोत्र कहिये केमके जे अर्थ सहित होय तेने गोत्र कहेछे तेज आगली गाथाये देखाडेछे ॥ ७५ ॥

मूल—रयणप्पह सक्करपह, वालुअपह पंकपहनिहाणाउ ॥ धूमपहतमपहाउ तह महातमपहापुढवी ॥ ७६ ॥ अर्थ—प्रथम घर्म्मानामे पृथ्वी तेनुं रत्नप्रभा एवे नामे गोत्रछे त्या रत्न जे कर्केतनादिक तेनी प्रभा ते बहुल पणे ज्यांछे तेथी रत्नप्रभा कहिये. एम शेषना पण नामार्थ जाणवा बीजी शर्कराप्रभा, त्रीजी वालुकाप्रभा; चोथी पंकप्रभा ए नामे गोत्र जाणवा प्रभानुं बहुलपणु सर्वत्र कहेवु पाचमी धूमप्रभा, छठ्ठी तमप्रभा, तेमज सातमी महातमप्रभा पृथ्वी जाणवी इहां तमना म अंधकारनु छे ॥ ७६ ॥ इति गाथा द्वयार्थ

अवतरण—नेरइयाणआवासत्ति एटले नारकीना आवासनी सख्यानुं एकशोने तउतेरमुं द्वार कहेछे मूल—तीसायपणवीसा पन्नरस दस चेव तिन्निय ह वंति ॥ पचूणसयसहस्सं, पंचेवअणुत्तरा नरया ॥ ७७ ॥ अर्थ—त्रीसलाख नर कावासा घम्मानेविषे, पचीसलाख वसानेविषे, पन्नर लाख शेलानेविषे, दश लाख अजनानेविषे, त्रणलाख रिष्टानेविषे, पाचेऊणा एक लाख एटले नवाणु हजार नवशेने पचाणु अधिक मघानेविषे, अने सर्वोत्कृष्ट माघवतीनेविषे, पांच ज नरकावासा जाणवा इहा आयुष्य अने वेदना ते सर्वोत्कृष्ट छे तेना सद्भावथ की उत्कृष्ट शब्द कह्यो ॥ ७७ ॥ इतिगाथार्थ

अवतरण—वेयणत्ति एटले साते नरकने विषे वेदना सबंधीनु एकशोने चू मोत्तरमुं द्वार कहेछे मूल—सत्तसु खित्तसहावो, अण्णोन्नदिरया य जा छठ्ठी ॥तिसु आइमा सुवियणा, परमाहम्मि असुरयाय ॥ ७८ ॥ अर्थ—साते, नरक पृथ्वीने विषे, क्षेत्रस्वभाव एटले क्षेत्रथकी उत्पन्न थयेली जे वेदना ते थाय बीजी अन्यो अन्य मांहोमाहे उदीरि लीधेली वेदना ते बे प्रकारे थायछे तेमां एकतो प्रहर

एकरी नारकी मांहोमांहे वढवाड करे ते, प्रहरणनी करेली वेदना पांचमी नरक पृथ्वीसुधी थाय. अने बीजी शरीरनी करेली वेदना; छही नरकपृथ्वीसुधी होय. अने आदिमके० धुरली त्रण पृथ्वीनेविषे परमाधामिक देवोनी करेली वेदना पण थायछे. इतिगाथार्थ ॥ ८८ ॥

अवतरणः–आउत्ति एटले नारकीना आयुष्यनुं एकशोने पंचोतेरमुं द्वार कहेछे. मूलः–सागरमेगंतिअसत्त दसय सत्तरस तह्य बावीसा ॥ तेत्तीसं जाव ठिई, सत्त सु पुढवीसु उक्कोसा ॥८९॥ अर्थः–प्रथम नरकपृथ्वी रत्नप्रभा छे. त्यां एक सागरो पमायु बीजीये त्रण सागरोपम, त्रीजीये सात सागरोपम, चोथीये दशसागरोपम पांचमीये सत्तर सागरोपम, तेमज छहीये बावीस सागरोपम, अने सातमीये तेत्री श सागरोपमायु जाणवुं. ए स्थिति सात नरक पृथ्वीने विषे उत्कृष्टि कही.।।८९।।

मूलः–जा पढमाए जेहा, सावीआ एक णिह्वा नणिआ॥तरतमजोगोएगो, दस वास सहस्स रयणाए ॥९०॥ अर्थः–जे प्रथम नरके उत्कृष्टि स्थिति एकसागरो पमछे, ते बीजी नरके कनिष्ट एटले जघन्य जाणवी. एम आगली नारकीओनेवि पण पाछलीए उत्कृष्टि स्थिति ते आगलीये जघन्य जाणवी. ए तरतम योग्य जा णवो. अने पहेली रत्नप्रभापृथ्वीए जघन्य स्थिति दशहजार वर्षनी जाणवी.

अवतरणः–तणुमाणंति एटलेशरीरना माननुं एकशोने छोत्तेरमुं द्वार कहेछे.मूलः–पढमाए पुढवीए, नेरइयाणं तु होइ उच्चित्तं॥सत्तधणु तिन्निरयणी,छच्चेवय अंगुला पु स्सा ॥ ९१ ॥ अर्थः–पहेली नरक पृथ्वीये नारकीओनुं उच्चपणु एटले देहमान, सात धनुष्यने त्रण रयणीके०हाथ, तथा छ आंगुल उपर एटलुं देहमान थायछे. एने अतिदेशे बीजी नरकपृथ्वीए पन्नर धनुष्य, बे हाथ ने बार आंगल, त्रीजीए, एकत्रीश धनुष्य ने एक हाथ, चोथीए साडीबाशेठ धनुष्य, पांचमीए सवासो धनु ष्य, छहीए अढीसे धनुष्य. ॥ ९१ ॥

मूलः–सत्तमपुढवीए पुण, पंचेव धणुस्सयाइ तणुमाणं ॥ मज्जिमपुढवीसु पुणो, अणेगहा मज्झिमं नेयं ॥ ९२ ॥ अर्थः–सातमी नरक पृथ्वीए वली पांचसे धनुष्य देहमानछे अने मध्यमपृथ्वीए तो वली जे पहेली पहेली पृथ्वीए देहमानछे, तेथी आगली आगली पृथ्वीए बमणुं बमणुं करतां उत्कृष्ट शरीर मान थाय. एम म ध्यम अनेक प्रकारेछे. ते प्रथम गाथाए देखाड्युं. ॥ ९२ ॥

हवे उत्तर वैक्रिय शरीर कहेछे. मूलः–जा जम्मि होइ नव धारणिज्ज अवगाहणा इ नरएसु ॥ सा दुगुणा बोधव्वा, उत्तरवेउव्वि उक्कोसा ॥ ९३ ॥ अर्थः–जे नरक पृ

थ्वीए जे नवधारणिय अवगाहना थाय, तेने बमणी करीए तेवारे ते ते नरकने विषे उत्तरवैक्रिय तेटली जाणवी ॥ ए३ ॥

मूल —नवधारणिज्जरूवा, उत्तरवेउव्वियायनरएसु॥-उगाहणाजहन्ना, अंगुलअ सखनागोय ॥ ए४ ॥ अर्थ —नवधारणीयरूप थकी, उत्तरवैक्रिय नरक नरकने विषे जघन्य अवगाहना अंगुलनो असंख्यातमो नाग ते उत्पत्ति समयनेविषेज होय

अवतरण —उप्पत्तिनासविरहोत्ति एटले उत्पत्तिनाश अने विरह-कालनुं एक शो ने सीतोतेरमुं द्वार कहेछे. मूल —चउवीसयमुहुत्ता, सत्त अहोरत्त तह य पन्नरस॥ मासोय दोय चउरो, छम्मासा विरहकालोउ ॥ ए५ ॥ अर्थ —प्रथम-नरक पृथ्वीए चोवीश मुहूर्त्त विरहकाल जाणवो एटले एक नारकी उपन्या पछी बीजो उपजे तेनी वचमा विरह पडे, तो एटलो पडे. एम बीजी नरके सात अहोरात्री, त्रीजीए पन्नर दिवस, चोथीए एक, मास, पाचमीए बे मास, छठीए चारमास अने सातमीए छमासनो विरह काल जाणवो ॥ ए५ ॥

मूल —उक्कोसो रयणाइसु, सव्वासु जहन्नउ नवे समउ ॥ एमेवयउवट्टण, सखा पुण सुरसवरातुल्ला ॥ ए६ ॥ अर्थ —ए उत्कृष्टथी रत्नप्रनादिकने विषे विरहकाल कह्यो, अने सव्वासुके० सर्व पृथ्वीने विषे जघन्यथी एक समय विरह काल थाय. एमेवके० एप्रकारे उद्धर्त्तना विरह तेपण एक नारकी उद्वर्त्या पछी विरहपडे तो, एटलोज जाणवो अने ए उत्पत्ति तथा उद्वर्त्तनानी जे संख्या ते देवोनी परे जाणवी ते इगडुति संखमसखा, एगसमये हुंतिहुचवति इत्यादिक जाणवु ॥ ए६ ॥

अवतरण —लेसाउत्ति एटले नारकीनेविषे लेश्यानुं एकशोने अठोत्तरमु द्वार कहेछे मूल —काऊकाऊ तहकाऊनील नीलायनील कन्हाय ॥ कण्हाय तहा एव, सत्तसु पुढवीसु लेसाउ ॥ए७॥ अर्थ —पहेली पृथ्वीए कापोत लेश्या, अने बीजीए पण कापोत लेश्या, त्रीजीए उपरले नरकावासे कापोत लेश्या, अने नीचले नरकावासे नील लेश्या जाणवी चोथीए नील लेश्या, पांचमीए उपरना नरकावासे नील अने नीचेना नरकावासे कृष्ण लेश्या, छठीये तथा सातमीए कृष्ण लेश्या छे, परतु छठी थकी सातमीए अत्यत कृष्ण लेश्या जाणवी एरीते सात पृथ्वीने विषे लेश्या जाणवी

अवतरण— अविहित्ति एटले नारकीने विषे अवधिज्ञाननुं एकशो ने उंगणएसीमु द्वार कहेछे । मूल —चत्तारि गाउ आइ, अहुठाइति गाउअं, चेव ॥ अड्ढाइज्जा दोण्णिवि, दिवड्ढमेगंच नरएसुं ॥ए८॥ अर्थ —पहेली पृथ्वीये चार गाउ अवधिज्ञान थाय, एम बीजीए साडात्रण गाउ, त्रीजीए त्रण गाउ, चोथीए अढीगाउ,

पांचमीए बेगाउ, छठीए दोढगाउ, अने सातमीए एकगाउ. ए सात पृथ्वीए अवधिज्ञान जाणवुं. एम बार गाथाए करी सात द्वार कह्यां. ॥ ९८ ॥

अवतरणः—परमाहम्मित्ति परमाधामिकना स्वरूपनुं एकशोने एंसीमुं द्वार कहे छे. मूलः—अंबे अंबरिसीचेव सामेया सबलेइयं ॥ रुद्दोव रुद्दकालेय, महाकालेत्ति आवरे ॥९९॥ असिपत्ते धणू कुंभी, वालुवेयरणीइय ॥ खरस्सरे महाघोसे, पन्नरस परमाहम्मिआ ॥ १०० ॥ अर्थः—अंब आदेदेइने पन्नर परमाधामिकनां नामछे; ते क्रियाने अनुसारे जाणवां. ते आवीरीते. पहेलो अंब ते नारकीउने हणे, नीचा पाडे, उंचा आकाशे उछाले. ए अंब कहियें. बीजो जे नारकीने हणीने कातरणी संमासी प्रमुखनी साथे कडका करी, भठीमां पकववा योग्य करे ते, अंबरीख; इहां आंबरीख ते भठी कहियें; तेना संयोग थकी एनुं नाम पण अंबरीख छे. त्रीजो, जे राढू प्रमुखने प्रहारेकरी सातन पातनादिक करे, अने ते वर्णे श्याम छे. तेमाटे एनुं नाम पण श्याम छे. चोथो जे आंतरडूं काढे; हैया अने कलेजानुं विदारण करे अने वर्णे सबल काबरो थाय ते सबल नामे जाणवुं. पांचमु जे शक्ति कुंत अने तोमर तेणेकरी नारकीउने परोवे ते रौद्रपणाना योगे तेनुं नामपण रौद्र जाणवुं. छठो जे नारकीउना अंगोपांग भांगी नाखे; ते वली अत्यंत रौद्रपणाथकी, एनुं नाम उपरौद्र जाणवुं. सातमुं, जे कडाइ मां तावडी प्रमुखमां नारकीउने पकावे, तेमज एनो वर्णपण कालो होय, ते थी एनुं नाम काल कहियें. आठमुं अपरके० बीजा नारकीना न्हाना खं डकरी खवरावेय ने वर्णपण महाकाला होय तेमाटे एनुं नामपण महाकाल जाणवुं. नवमो असि शब्दे खड्ग तेना आकारे पत्र, तेने वनके० विकुर्वि, पछी तेनेविषे रह्याजे नारकी, तेने ते असिपत्रने पातेकरी तिलतिल जेटला खंमकरे, तेमाटे एनुं नाम पण असिपत्र छे. दशमुं, जे धनुष्य साथे मूकी अर्द्धचंद्रादिक बा णेकरी नारकीना कान नाक प्रमुखनुं छेदन करे; तेथी एनुं नाम पण धनुष्य छे. इहां श्री भगवतिमांहे महाकाल पछी असिपत्र पछी कुंभ कह्योछे. तेमां जे खड्गेकरी तेउने छेदे ते असि, अने जे कुंभादिकमां पकवे ते कुंभ, बारमा जे कदंब फूल ने आकारे अने वज्रना आकारना भाजनो तेमां वैक्रिय तप्तवेलुनेविषे चणानी परे नारकीने शेके, माटे एनुं नाम पण वालुक छे. तेरमुं, जे विरूपके०मातुं छे तर ण जेनुं, ते त्रांबु जेवुं तपाव्युं होय ते थकी पण महाकलकलति रक्त लोहिये भ रेली नदी विकूर्वि तेमां नारकीउने जे कदर्थना करे, तेथी एनुं नाम पण वेतरण

छे चउदमुं जे वज्रकटके व्याप्त शाल्मली वृक्ष त्या नारकीउने आरोपी पुराणावस्त्र नी परे महाखर स्वरे आरडताने खेचे, तेथी एनु नाम पण खरस्वर पन्नरमु जे नयथ कीबीहीता नासता आरडता नारकीउनेपशुनीपरे वाडामा घाले तेनुं नाम महाघोषछे

एरीते ए पन्नर जातना परमाधामिक. ते पूर्व जन्मनेविषे जे महाक्रूर कर्मना करनार, पापनेविषे रक्तछता पचाग्नि साधनरूप मिथ्यात्व कष्ट तप करी, रौद्र असुर सबंधिनी गतिनेविषे उत्पन्न थायछे, तेथी एनो एवोज स्वभाव होयछे के ते धुरनी त्रण नरकपृथ्वीनेविषे उत्पन्न थयेला नारकीउने त्या आवीने अनेक प्रकारनी वेद ना उदीरेछे, अने जेम। इहा मेष महिष कूकडादिकने फूजावता जोइ देखनार ने हर्ष थाय, तेम तेउपण त्या नारकीउने कदर्थना थती देखी हर्षित थया थका चेलोत्क्षेप, अट्टहासादिक करे घणुछु? पण जे ते परमाधामिकोने नारकी उने सताप करता प्रीति उत्पन्न थायछे, तेवी प्रीति ते मनोहर नाटकना जोवाथ की तथा अगना सगमादिकथी पण न थाय इतिगाथा द्वयार्थ ॥९९॥१००॥

अवतरण – नरउवट्टाणलद्धि सनवोत्ति एटले नरकथकी उद्वर्त्याने जेजे लब्धी नो सनव होय तेनु एकशो ने एक्यासीमु द्वार कहेछे मूल –तिसुतिउ चउत्थीए, केव ल पचमीए सामन्नं ॥ छठीए विरइविरइ, सत्तमपुढवीइसम्मत्तं ॥१०१॥ अर्थ –प्रथम नी त्रण नरक पृथ्वीना आव्या नारकीउ, तीर्थकरपणु पामे, पण चोथी नरक ना आव्या, तीर्थंकर न थाय परतु केवल ज्ञान पामे अने पाचमीना आव्या ना रकीउ ते श्रमणपणुं एटले सर्व विरतिपणु पामे, पण केवल ज्ञान न पामे छठीना आव्या नारकी देशविरति अथवा अविरति श्रावक थाय, पण सर्व विरतिपणु पा मे नही सातमीना आव्या सम्यक्त्वपणु पामे परतु श्रावकादिक भाव पामे नही

वली इहा विशेष देखाडेछे मूल –पढमाउ चक्कवट्टी, बीयाए रामकेसवा हुति॥ तच्चाउ अरिहता, तहतकिरया चउत्थीउ ॥१०२॥ अर्थ –पहेली पृथ्वीना आव्या चक्रवर्त्ती थाय बीजीना आव्या राम एटले बलभद्र अने केशव एटले वासुदे व तथा प्रतिवासुदेव थाय त्रीजीना आव्या अरिहत थाय तेम अंतक्रिया एटले मुक्तिगामि, ते चोथी पृथ्वीना आव्या थायछे ॥ १०२ ॥

मूल –उवट्टिया उ सता, नेरइया तमतमाउ पुढवीउ॥ न लहति माणुसत्त, तिर क्खजोणि च उवणमति ॥१०३॥ अर्थ –तमतमा पृथ्वीथकी उद्वर्त्या छता एवा जे नारकी ते मनुष्यपणु न पामे, पण तिर्यचयोनी पामे ॥ १०३ ॥

मूल –छठीउ पुढवीउ, उवट्टा इह अणतरभवमि ॥ भज्जा मणुस्स जम्मे, सजम

लानेणउ विहीणा ॥१०४॥ अर्थः—बही नरकपृथ्वीथकी उद्धर्त्या थका जे होय तेनी इहां अनंतर नवनेविषे मनुष्यजन्म संबंधि नजाके० नजना करवी. एटले कोइक मनुष्यपणुं पामे अने कोइक न पण पामे. कदाचित् मनुष्य थाय तोपण संयम पामे नही. ॥ १०४ ॥ इतिगाथा चतुष्टयार्थ.

अवतरणः—तेसु जेसिं उववाउत्ति एटले नारकीनेविषे जे जीवोनुं उपजवुं थाय तेनुं एकशोने व्यासीमुं द्वार कहेछे. मूलः—असन्नी खलु पढमीं दोच्चंच सिरीसिवात इयपरकी ॥ सीहा जंति चउत्थिं, उरगा पुण पंचमी पुढवी ॥१०५॥ अर्थः—असंज्ञी मरण पामी पहेली पृथ्वीए जाय. गर्भज सरीसृप गोह नोलियादिक बीजी पृथ्वीए जाय. पंखी त्रीजीए जाय. सिंह तथा तेना उपलक्षणथकी सर्व चतुष्पद चोथी पृथ्वीसुधी जाय. उरग सर्पप्रमुख ते वली पांचमी पृथ्वीसुधी जाय. ॥१०५॥

मूलः—बहिंच इत्थियाउ, मच्छा मणुयाय सत्तमिं पुढविं ॥ एसो परमुववाउ, बोधवो नरयपुढवीसु ॥ १०६ ॥ अर्थः—बही पृथ्वीसुधी स्त्रीनुं जावुं छे. मच्छ अने मनुष्य जे कोइ अत्यंत क्रूर अध्यवसायना धरनार होय ते सातमी नरक पृथ्वी सुधी जायछे. ए सात नरकपृथ्वीनुं परमके० उत्कृष्ट उपपातके० उपजवुं जाणवुं.

मूलः—वालेसुय दाढेसु, परकीसुय जलयरेसु उववन्ना ॥ संखिज्जा उठिईया, पुणोवि नरयाउया होंति ॥१०७॥ अर्थः—व्याल ते सर्पादिक तेनेविषे, तथा दाढी ते सिंहादिकने विषे, अने परकीसुके० खेचरने विषे, अने जलचर ते मच्छादिकने विषे जे नरकथकी आवीने उपन्या होय, तेपण जे संख्याता वर्षायुष्यनी स्थिति वाला होय ते क्रूर अध्यवसायना वशथकी पंचेंद्रियना वधपणाने योगे वली नरकनुं आयुष्य बांधी नरकमांज उपजे. ॥१०७॥ इतिगाथा त्रयार्थ.

अवतरणः—संखाउप्पज्जंताणंति एटले एक समयने विषे केटला नारकी उपजे तेनुं एकशो ने त्राशीमुं द्वार, तेमज उवट्टमाणाणंत्ति एटले एक समयनेविषे उद्वर्त्तमान ते नरकथकी एक समयनेविषे निकलतानी संख्यानुं एकशो ने चोरासीमुं द्वार ए बे द्वार नाश अने विरह कालनी गाथामां कह्यांछे, तेथी इहां कह्यां नथी.

अवतरणः—एगिंदियविगल सन्नि जीवाण कायठियत्ति एटले एकेंद्रिय, विकलेंद्रिय, अने संज्ञी जीव, ते पोतानीज कायनेविषे जेटलो काल रहे तेने कायस्थिति कहिये. जेम, पृथ्वीकाय जीव मरणपामिने वली पृथ्वीकायमांज उपजे. ए कायस्थितिनुं एकशो ने पच्चासीमुं द्वार कहेछे. मूलः—असंखो सप्पिणि सप्पिणीउ एगिंदियाणय चउन्हं॥ताचे वक अणंता वणस्सईएउ बोधवा॥१०८॥अर्थः—इहां काय

स्थिति ते संव्यवहारक जीव आश्री जाणवी असव्यवहारिकजीवोने तो अनादि एकज कायस्थिति होय तेथी मरुदेवादिकनी साथे व्यनिचार जाणवो नही तथाच क्षमाश्रमण ॥तद्कायठिईकाला दउवि सेसे पडुच्च किर जीवो॥नाणाइ वणस्सइणो, जे सववहार बाहिरिया ॥ १ ॥ अर्थ—जे असव्यवहारिक जीवोने अनादि कायस्थितिछे ते पण कोइक जीवने अनादि अपर्यवसान थाय ते आवीरीते जे जीव असव्यवहारिक राशिथी निकजीने सव्यवहाराशिमा न आवे, अने कोइकने अनादि पर्यवसान, ते आवी रीते के, जे असव्यवहारराशिथकी निकलीने सव्यवहारराशिमा आवे ते जाणवा । इहा शिष्यपूछेछे के कहोने केवी रीते असव्यवहारराशि मूकी सव्यवहारराशिमा पण आवे? तेने गुरु कहेछे के आवे केमके, विशेपणवतीमा कह्युछे यदुक्त सिझति जेत्तियाकिरइह सववववहार जीवरासीउ ॥ इत्तियणाइवणस्सइ, रासीउ तत्ति आतम्मि ॥१॥ इहा ए नावछे के, जे जीव असव्यहारराशिमूकीने सव्यवहार राशिमा आवी सीजे, परतु तोपण संव्यवहारराशिमाहे तेटलाज जेने पृथ्व्यादिकनो व्यवहार प्राप्त थयो ते व्यवहारिक अने जेओने एवो व्यवहार न होय ते जीव असव्यवहारिक जाणवा अने जे व्यवहारराशिमा एकवार आवी वली निगोदमा जाय ते व्यवहारराशिमा पड्या तेथी तेने सव्यवहारिकज कहिये

हवे सूत्रार्थ कहेछे असख्याता लोकाकाश, प्रदेश, अपहार, प्रमाण क्षेत्रे असख्याति उत्सर्पिणीने अवसर्पिणी प्रमाण एकेंद्रिय पृथ्वी, अप, तेज वायु रूप चारेने कायस्थिति थाय ताचेवक के० तेज उत्सर्पिणी अवसर्पिणी ते अनति वनस्पतिनी पण कायस्थिति जाणवी इहा चेव ए पद पूर्णार्थछे ॥१०७॥

मूल — वास सहस्सा सखा, विगलाणठिईउ होइ बोधव्वा ॥ सत्तहनवाउ नवे, पणिदितिरिमणुय उक्कोसा ॥ १०९ ॥ अर्थ —सख्याता सहस्रवर्ष विकलेंद्रियनी कायस्थिति थाये तथा सात आठ नव ते पचेंद्रिय तिर्यच अने मनुष्यने कायस्थिति थाय ए उत्कृष्टथी कायस्थिति कही ॥१०९॥ इतिगाथाद्वयार्थ

अवतरण —एगिदियविगलसन्नी ए नवछियत्ति एटले एकेंद्रियादिक जीवोनी नवस्थितिनु एकशोने ठ्याशीमुं द्वार कहेछे मूल —वावीसई सहस्सा, सत्तेव सहस्स तिन्नि होरत्ता ॥ वाए तिन्नि सहस्सा, दसवाससहस्सिया रुक्खा॥११०॥ अर्थ —बावीशसहस्र वर्ष पृथ्वी कायिकजीवनी नवस्थिति जाणवी अने अपकायिक जीवनी सातहजार वर्ष, अग्निकायनीत्रण अहोरात्री, वायुकायजीवने त्रण हजार वर्ष, अने वनस्पतिकायने दशहजारवर्ष नवस्थिति जाणवी. ॥११०॥

मूलः– संवछराइं बारस, राइंदिय होंति अउणपन्नासं ॥ छम्मास तिन्निपलिया, पुढवाईणं वि उक्कोसा ॥११११॥ अर्थः–बारवर्ष बेंद्रियने, राइंदियके० रात्रदिवस ते उंगणपचाश दिवश तेंद्रियने जाणवा. चउरेंद्रियने छ महीना, अने पंचेंद्रिय तिर्यंच तथा मनुष्यने त्रण पल्योपम ए पृथ्वी आदेदेइ सर्व जीवोनी उत्कृष्टि आयुस्थिति कही; परंतु ए निरूपद्रव्य स्थानके जे रह्याछे प्रवाहे तेने जाणवी. ॥१११॥

पृथिविकायने विषे श्लक्ष्णादिकने जूदो जूदो विशेष देखाडेछे. मूलः–सण्हाय सुद्ध वालुय, मणोसिला सक्कराय खरपुढवी ॥ एक्कं बारस चउदस, सोलस अठार बावीसा ॥ ११२ ॥ अर्थः–श्लक्ष्ण नाम पृथ्वी जे सपाट मारवाड प्रमुखनी तेने एक हजार वर्ष अनुक्रमे छ बोलने छबोल लगाडवा. शुद्ध शब्दे सूधी सुंवाली अने कोमल माटी तेने बारहजारवर्ष. वालूका शब्दे वेलू तेनेचौद हजार वर्ष, मणसिलने सोलहजारवर्ष, अने शर्करा शब्दे नानी कांकरी तेनेविषे अढार हजारवर्ष. खर पृथ्वी मोटी जे शिला पटादिक तेनी बावीशहजार वर्ष स्थिति जाणवी. ॥११२॥ इतिगाथा त्रयार्थ.

अवतरणः–एएसिंतणु माणंति एटले एना शरीरना माननुं एकशोने सत्याशीमुं द्वार कहेछे. मूलः– जोयण सहस्स महियं, उहिय एगिंदिए तरुगणेसु ॥ मछजुअले सहस्सं, उरलेसुय गप्पजाईसु॥११३॥अर्थः–हजारयोजन झाझेरुं सामान्यपणे एकेंद्रियनेविषे अने विशेष चिंताए तरुगणेसुके० प्रत्येक वनस्पतिनेविषे जाणवुं. पण ते समुद्रमांगो तीर्थादि गत वेली कमल अधिकरीने जाणवुं. केमके अनेरे स्थानके एटला उदारिकशरीरनो असंभवछे माटे.

तेमज मछनुं युगल जे गर्भज समूर्छिम लक्षण तेनेविषे पण हजारयोजननुं थाय. उरगपरिसर्पनेविषे एक हजारयोजन शरीरमानछे. पण ते गर्भजने होय. इहां शरीरमान उत्सेधांगुले कह्युंछे. अने समुद्र पद्मद्रहादिकमांहेला पाणीनुं मान ते प्रमाणांगुले थाय तेवारे प्रमाणांगुलने उप्पणे, उत्सेधांगुलनी अपेक्षाए अत्यंत दीर्घपणुं होय. एवी आशंका निवारवाने अर्थे सूत्रकार कहेछे.॥११३॥

मूलः–उसेहंगुल गुणिअं, जलासयंजमिह जोयण सहस्सं ॥ तब्भुप्पन्नं नलिणं, विसेयं नणिय माणंति ॥ ११४ ॥ अर्थः–उत्सेधांगुलेकरी गणितपणे कह्यां जे हजारयोजन प्रमाण जलाश्रय, तेनेविषे उपन्युं जे नलिन कमल, ते नणितमान हजारयोजन झाझेरुं जाणवुं. एटले हजार योजन जलाश्रय छते कमल बाहेर रहे तेटलुं झाझेरुं कह्युं.॥११४॥

मूल —जपुण जलहि दहेसुं, पमायण जोयण सहस्समाणेसुं॥उप्पङ्कवर पउम, त जाण सुनूविया रति ॥११५॥ जे कारणे समुद्र इहादिकनेविषे प्रमाणांगुले करी हजारयोजन प्रमाण पाणीमांहे उपजे जे वरप्रधान कमल, तेम श्रीदेविनो निवास कमल ते तु जाण, चूके० पृथ्वीनो विकार पण, वनस्पतिकाय न थाय अनेरा पाणीना जे आश्रय, जेनेविषे उपद्रव नथी,एवा कोइकस्थानकनेविषे कह्या जे वेलि लता प्रमुख ते यथोक्त मान हजारयोजन काजेरा तेणेकरी सहित जाणवा

मूल.—वणणतसरीराण, एगनिल सरीरग पमाणेण ॥ अनलोदग पुढवीण, असखगुणिया नवे वुड्ढी ॥ ११६ ॥ अर्थ —सूक्ष्म वनस्पतिनां अनता शरीर एकठा करिए, तेवारे एक वायुकायनु शरीर थाय एम अनल शब्दे, तेऊकायिक, दग ते अपकायिक पृथ्वीकायिकनी असख्यात गुणि वृद्धि थाय ते आवीरीते.—असख्याता वायुकायना शरीर एकठा करीए, तेवारे एक तेजसकायिक थाय असंख्याता तेजसकायिक प्रमाणे एक अपकायिकनु शरीर थाय असख्याता अपकायिके एक पृथ्वीकायिकनु शरीर थाय ॥११६॥

हवे बेंद्रियादिकनु देहमान कहेछे मूल —विगलिंदियाण बारस, जोयणा णि तिन्निचउरको साय ॥ सेसाणोगाहणउं, अगुल नागो असंखिज्जो ॥ ११७ ॥ अर्थ—विकलेंद्रियमा, बेंद्रियने बार योजननी अवगाहना, अने तेंद्रियने त्रण कोशनी अवगाहना, चउरेंद्रियने चार कोशनी अवगाहना, अने शेषाण एटले शेष शब्दे पृथ्वी, अप, तेज, वायु साधारण वनस्पति, सम्मूर्छिम मनुष्य, समस्त अपर्याप्ता तेने उत्कृष्टे आगुलनो असंख्यातमो नाग अवगाहना देहमान जाणवु.॥११७

हवे पचेंद्रियनु देह मान कहेछे मूल —गप्न चउप्पय छगाउ आइ नुयगेसु गाउय पुहुत्त ॥ परकीसुधणुपुहुत्त, मणुएसुय गाउआ तिन्नि ॥ ११८ ॥ अर्थ —गर्नज पचेंद्रिय चतु पद गाय, वलद, घोडा, हाथीनुं शरीर छ गाउ मान थायछे, अने नुजगपरिसर्प्प जे गोह नोळियादिक तेने बे गाउथी मामी नव गाउसुधी एटले गाउ पृथक्त्व शरीर मान थाय तेम पखी जे खेचर तेने धनुष्य पृथक्त्व शरीर थाय अने मनुष्यने विषे त्रण गाउनुं देह मान थाय इति गाथा सप्तकार्थ॥

अवतरण — इंदिय सरूव विसयत्ति एटले इंद्रियनु स्वरूप अने इंद्रियनो विषय तेनुं एकशो ने अठयासीमुं द्वार कहेछे मूल —कायव पुप्फगोलय, मसूर अइमुत्तयस्स कुसमव ॥ सोय चरकूघाण, खुरप्प परिसंठिअ रसण ॥ ११९ ॥ अर्थ —

इंद एवो धातु ऐश्वर्यनेविषे. ते कारणे ऐश्वर्यना योगथकी इंद्र आत्मा अने सकल द्रव्य. तेनी उपलब्धिरूप परम ऐश्वर्यनुं चिन्ह अविनाभाव ते इंद्रि कहिये. तेना बे प्रकारछे. एक द्रव्येंद्रि. बीजी भावेंद्रि. तेमां द्रव्येंद्रिय ते निवृत्ति अने उपकरणना भेदथकी वली बे प्रकारेछे. तेमां, निवृत्ति ते जे विशिष्ट संस्थाननुं विशेष ते जाणवुं. तेपण वली बे प्रकारे छे. एक बाह्यसंस्थान ने बीजो अभ्यंतर संस्थान. तेमां, बाह्य ते कान पापडी प्रमुख, ते अश्व गज ने मनुष्यना विचित्रतापणाथकी उपदेशी न शकिये. अने अभ्यंतर निवृत्ति ते, समस्त जीवने समान ते आश्रयीः सूत्रमांहे संस्थान विशेष कहिये. केवल स्पर्शनेंद्रियनी निवृत्तें प्रवाहे बाह्य अभ्यंतरनुं विशेष नथी. तत्वार्थनी मूल टीकाने विषे तेमज कह्युंछे.

उपकरण ते जे खड्गस्थानीय बाह्य निवृत्तिनी जे धार समान निर्मलतर पुद्गल समूहे नीपनी, अने अभ्यंतरनिवृत्ति ते धारनी शक्ति विशेष जाणवी. ए उपकरणरूप द्रव्येंद्रिय अंतरंग निवृत्तिथकी कोइकरीते अर्थांतर शक्तिने शक्तिमंते कोइक एकरीते भेदछे. एम कोइएक रीते भेदथके पण छती जे अंतर निवृत्ते द्रव्यादिक उपकरणने विघातनो संभव देखाडेछे.

अंतर निवृत्ते छतिये कदंब पुष्पादिकनी आकृते अति कठोरतर मेहने गाजवादिके शक्तिने उपघाते जाणवुं. तेप्रत्ये प्राणीउ समर्थ होय. शब्दादिकने भावेंद्रिय ते पण बे भेदेछे. एक लब्धि, बीजो उपयोग, तेमां लब्धि ते जे श्रोत्रेंद्रियादिकनुं विशेष, सर्व आत्माना प्रदेशने तदावरण कर्मना क्षयोपशमथकी थायः अने उपयोग, ते पोत पोताना विषयनेविषे लब्धिरूप इंद्रियने अनुसारे आत्मानो व्यापार, ते श्रोतादिकना भेदथकी पांच प्रकारेछे. ते आवीरीतेः–कायंब शब्दे कदंब नामे वृक्ष तेनां फूलने आकारे मांसनो गोलक रूप श्रोत्रेंद्रिय जाणवी. अने मसूर ते धान्यनुं विशेष, तेना आकारे चक्षुइंद्रिय जाणवी. अने अइमुत्तय शब्दे अतिमुक्तक वृक्षनां कुसुम समान नासिकाइंद्रि जाणवीः एम श्रोत चक्षु ने नासिका ए त्रण अनुक्रमे कह्या. तथा क्षुरपलाने संस्थाने रसनेंद्रिय जाणवी.॥११ए॥

मूलः–णाणागारं फासिं,दियंतु बाहल्लउ यसव्वाइं॥अंगुल असंखभागं, एमेव पुहुत्तउ णवरं ॥१२०॥ अर्थः–जे कारणे शरीरना असंख्याता भेदछे ते कारणे णाणागारंके० अनेकप्रकारना आकारे स्पर्शेंद्रिय होय पण एक संस्थाने न होय अने बाहुल्यपणे तो सर्वे इंद्रिउ अगुलने असंख्यातमे भागे होय. तथा पुहुत्तके० जाड

पणे पण एमेवके० एटलुज जाणवु नवरके० रसनेंद्रियने स्पर्शनेंद्रियनो विशेष ते सूत्रकर्त्ता पोतेज आगली गाथाये देखाडेछे ॥ १२० ॥

मूल –अगुल पुहुत्तरसण, फरसतु सरीरवित्थडंनणिय ॥ बारसहि जोअणेहि सोय परिगिण्हए सद्द ॥ १२१ ॥ अर्थ –अगुल पृथक्त्व रसनेंद्रिय कही छे अने स्पर्शनेंद्रिय शरीरने विस्तारे कहीछे, हवे ए इंद्रिउनो विषय कहेछे, बारसहिके० बारयोजननो आवेलो शब्द मेघनी गर्जना प्रमुखनो ते श्रोत्रेंद्रिय परिगिण्हएके० सानले, पण एथी अधिक सानलवानु श्रोतेंद्रियमा बल नथी ॥१२१॥

मूल –रूव गिण्हे चरक, जोयणलरकाउ सायरेगाउ॥गध रसच फास, जोयणनव गाउसेसाण ॥१२२॥ अर्थ –सातिरेक लाखयोजन एटले लाखयोजन फाफेरामा रहेलु रूप ते कट कूटयादिकने अनावे चक्षुइंद्रिय जोइ शकेछे, ए अनासुर द्रव्य आश्रीने कहिये अने नासुर द्रव्य प्रमाणागुले नीपन्या ते एकवीशलक्षयोजन त्याथकी दूर जे स्फुपा आक ते सर्व देखेछे उक्तच इगवीस खलु लरका चउतीसचेव त ह सहस्साइ ॥ पच सया नणिया सत्त त्तीसाए अइरित्ता॥इइ नयण विसयमाण पुस्करदीवध्वासिमणुआण ॥ पुव्वेणय अवरेणय पिहपिह होइनायव्वं ॥जेम पुष्कर वरद्वीपनेविषे मानुषोत्तर पर्वतने नजीक रहेलाछे जे मनुष्य, ते कर्क सक्राते सूर्य नु माफलो देखेछें अने गधके० घ्राणेंद्रिय, रसनेंद्रिय अने स्पर्शेंद्रिय ए त्रणेइंद्रियो ते सातिरेक एटले नवयोजन फाफेराना आव्या गंधादिक लइ शकेछे ॥१२२॥

हवे इंद्रिउनो जघन्य विषय कहेछे मूल –अंगुल असखनागा,मुणति विसय जह सुउंमोत्तु ॥ चरकु त पुण जाणे, अंगुलसखेज्जनागोउ॥१२३॥ अर्थ –चक्षुरिंद्रिय मुकीने बाकीनी चार श्रोतादि इंद्रियो जघन्यतो अंगुलना असख्यातमा नागथकी पोतपोताना विषय जे शब्दादिक तेने जाणे अने चक्षु इंद्रिय ते अगुलना सख्यातमा नागथकी जाणे इहा पृथक्त्व प्रमाण ते चार इंद्रियने आत्मागुले करी जाणवो, अने स्पर्शनेंद्रियने उत्सेधागुले जाणवु अने विषय परिणाम सर्व इंद्रियनो आत्मागुले जाणवु ॥ १२३ ॥

अवतरण –लेसाउत्ति एटले लेश्या सबधी एकगोनेनेव्यासीमो द्वार कहेछे. मूल – पुढवीआउवणस्सइ, बायरपत्तेसु लेस चत्तारि॥गब्नयतिरियनरेसु,छल्लेसा तिन्नि सेसा ण ॥ १२४ ॥ अर्थ –इहा बादरशब्द प्रत्येके जोडिये प्रत्येक वनस्पतिनु स्वरूप जणाववाने अर्थे अने व्यन्निचार न आववा सारुं वली पर्याप्त एवु विशेषण तेपण सामर्थ्यथकी जाणवु अन्यथा प्रकारे तेजोलेश्यानो अनावछे, तेकारणे

बादर पर्याप्त पृथ्वीकाय, अपकाय, वली प्रत्येक वनस्पतिमांहे धुरली चार लेश्या थाय तथा गर्भज तिर्यंच अने नरके० मनुष्यनेविषे छ ए लेश्याउ जाणवी, अने शेष तेउकाय, वाउकाय, सूक्ष्म, पृथ्वी, साधारण वनस्पति, अपर्याप्ता बादर पृथ्वी, अप, प्रत्येक वनस्पति, बेइंद्रिय, तेइंद्रिय, चउरिंद्रिय, समूर्छिम पंचेंद्रिय, जे मनुष्य तथा तिर्यंच तेने धुरली त्रण लेश्या थाय इति गाथार्थ. ॥ १२४ ॥

अवतरणः–एयाणंजउगइत्ति एटले ए पूर्वोक्त जीवोनी ज्यां गतिथाय तेनुं एकशो ने नेवुमुं द्वार कहेछे. मूलः–एगेंदिअजीवाणं, जंति नरति रिछेसुजु अलवज्जेसु॥ अमण तिरियाविएवं, नरयंमिवि जंति ते पढमे ॥१२५॥ अर्थः--एकेंद्रियजीवो ते युगलिया वर्जीने बाकीना मनुष्य तथा तिर्यंचमांहे जाय पण युगलियामां नजाय. अने अमणके० मनरहित एवां जे समूर्छिम तिर्यंच, ते पण एमज जाणवां पण मात्र ते ते असंज्ञी प्रथम नरकपृथ्वीसुधी जाय छे. ॥ १२५ ॥

मूलः–तह संमुछिम तिरिया,नवणाहिव वंतरेसु गछंति॥जं तेसिं उववाउ,पलिया संखिज्जआउसु॥१२६॥ अर्थः–तेमज संमूर्छिम तिर्यंच ते नवणाहिवके० नवनपति अने व्यंतरनेविषे जाय,केमके तेनुं उपपातके० उपजवाने स्थानके पल्योपमना असंख्यातमा नाग जेटलुं आयु थवुं जोइये, ते तेनेविषे थाय. पणज्योतिषमांनजाय.

मूलः–पंचेदिअतिरियाणं, उववाउ क्कोसउ सहस्सारे॥ नरएसुं समग्गेसुवि, विय लाअ जुअलतिरिनरेसु ॥१२७॥ अर्थः–पंचेंद्रिय तिर्यंचनुं उपपातके० उपजवुं ते उत्कृष्ट आठमा सहस्रार देवलोक सुधीथाय. तेथी आगले योग्यताना अनाव थकी उपजवुं थाय नही. तथा नरएसुके० साते नारकीनेविषे पण जाय; अने विकलेंद्रिय तथा युगलिया वर्जिने बाकीना बीजा तिर्यंच तथा मनुष्य तेमांहे पण उपजे.

मूलः–नरतिरिअसंखजीवी, जोइसवज्जेसु जंति देवेसु॥नियआउयसमहीणाउएसु इसाणअंतेसु ॥ १२८ ॥ अर्थः–मनुष्य तथा तिर्यंच जे असंख्याता वर्षनां आयुष्य वालां होयते इहां विशिष्ट खेचर जे तिर्यंच पंचेंद्रिय ते अंतरद्वीपना तिर्यंचने मनुष्य युगलिया जाणवा. ते ज्योतिषि वर्जिने शेष देवोमां उपजे; एटले जे देवलोकमां एना आयुष्य जेटलुंज आयुष्य होय, अथवा तेथी न्यून आयुष्य होय; एवा देवलोकमां उपजे पण अधिक आयुष्य वाला देवलोकमां उपजे नही. ते ईशान देवलोक सुधी उपजे पण आगल न उपजे. ॥ १२८ ॥

मूलः–उववाउ तावसाणं, उक्कोसेणं तु जाव जोइसिआ ॥ जावंति बंनलोगो, चरग परिवाय उववाउ ॥ १२९ ॥ अर्थः–तापसोउ उपपातके० उपजवुं ते उ

त्कृष्टे ज्योतषी सुधी थाय पण आगल न थाय अने चरक ते धाडीनी भिक्षाना लेनारा, अने त्रिदण्डि अथवा चरक अने कछोटीआ ते परिव्राजका अने कपिल मुनिना संतानिया जे चरकने परिव्राजकछे तेओनु उत्कर्षथी उपजवु यावत् पांच मा ब्रह्मदेवलोक सुधी थाय ॥ १२९ ॥

मूल –जिणवय उक्किठ तवे, किरियाहि अनव्व नव्व जीवाण ॥ गेविज्जेणुक्कोसोगई जहन्ना नव तिवइसु ॥१३०॥ अर्थ–श्रीवीतरागना वचनने अनुसारे साधुगुणे करी सहित समस्त समाचारी अनुष्टाने युक्त, पण सम्यक्त्वथी रहित मिथ्यादृष्टि द्रव्यलिंग ना धरनार, अनव्य अने नव्य जीव तेने केवल क्रियाना प्रमाण थकी उत्कृष्टे ग्रैवेय कनेविषे उपजवु थाय, अने जघन्यथी भुवनपतिनेविषे उपजवु थायछे ॥१३०॥

मूल –छउमछ संजयाण, उववाउक्कोसउ य सव्वठे॥ उववाय सावयाण, उक्को सेण चुउ जाव ॥ १३१ ॥ अर्थ –छद्मस्थ यतिनो उत्पात उत्कृष्टथी सर्वार्थसिद्धि नेविषे थाय. श्रावकनु उत्कृष्टथी अच्युत नामा बारमा देवलोकनेविषे उपजवु थाय.

मूल –उववाउ लंतगंमी, चउदस पुव्विस्स होइउ जहन्ना ॥ उक्कोसो सव्वठे, सिद्धिगमो वा अकम्मस्स ॥ १३२ ॥ अर्थ –चौदपूर्वधरनो उपपात जघन्यथी छ ठा लांतक देवलोके थाय, अने उत्कृष्टथी सर्वार्थसिद्धिमा थाय अथवा अकर्मक जे कर्मकरी रहित थाय तेने मोक्षनी गति प्राप्त थाय. ॥ १३२ ॥

मूल–अवराहिअ सामन्नस्स साहुणो सावयस्सविजहन्नो ॥ सोहम्मो उववाउ, व यनंगे वणय राईसु ॥१३३॥ अर्थ –चारित्र ग्रहणना दिवसथी मांडीने जेने लगा रमात्र पण चारित्रनी विराधना थई न होय, एवा अविराधित श्रमणने, अने तेमज श्रावक पण जे दिवसथी देशविरतिपणुं पाम्यो छे ते दिवसथी पोताना ग्रहण करे ला व्रतने शुद्ध पाल्युं होय ते श्रावकने पण जघन्यथी सौधर्मदेवलोके उपपात थाय, तथा पोतपोताना व्रतनंग थएला साधु तथा श्रावकने जघन्यथी भुवनप ति अथवा व्यंतरमां उपपात थाय, अने उत्कृष्टे ज्योतषिमा उपजवु थाय ॥१३३॥

मूल – सेसाण तावसाईण, जहसेवतरे सुउववाउ ॥ नणिउजिणेहि सो पुण नियकिरिय ठियाण विसेउ ॥१३४॥ अर्थ –शेष जे तापसादिक छे तेओनो जघन्ये व्यंतरनेविषे उपपात थाय एम श्रीतीर्थंकरदेवे नणिउके० कह्युछे ते वली नि जके० पोतपोतानी क्रिया जे मोक्षनुं अनुष्ठान, तेनेविषे जे निरत होय तेने थाय. परंतु हीणाचारीने न थाय; एम जाणवु ॥ १३४ ॥ इति गाथादशकार्थ

अवतरण –एएसिंझुत्तो आगइत्ति एटले ए जीवोनी ज्यांथकी आगति एटले आव

वुं थाय तेनुं एकशो ने एकाणुमुं द्वार कहेछे. मूलः—नेरइय जुयल वज्जा ॥ एगिंदिसु इंति अवरगइ जीवा॥विगलत्तेणं पुण ते, हवंति अनिरय अमर जुयला॥१३५॥ अर्थः— नारकी अने जुगलिया वर्जी अनेरी गतिना जीवो एकेंद्रियनेविषे आवे. वली ते सर्वे विकलेंद्रियपणे उपजे, परंतु नारकी, देवता अने युगलिया वर्जीने बाकीना सर्वे जीवो उपजे पण ए त्रणनो त्यां उत्पात न थाय. ॥ १३५ ॥

मूलः—हुंति हुअमण तिरिक्खा, नर तिरिया जुअल धम्मिए मोत्तुं॥गप्भ चउप्पय जावं, पावंति अजुअल चउगइआ ॥१३६॥ अर्थः—हुंतिके० होय. असंज्ञीमनुष्य ने तिर्यंच. ने मनुष्य तथा तिर्यंच युगलिया मूकीने गर्भज चतुःपद, एने ग्रहणे बीजा पण तिर्यंच पंचेंद्रियपणुं युगलिया मूकी चारेगतिना जीव पामे. ॥१३६॥

हवे मनुष्य संबंधी कहेछे. मूलः—नेरइया अमराविअ, तेरछा माणवा य जायंति॥ मणुयत्तेणंवखित्तु जुअलधम्मियनरतिरिछे ॥१३७॥ अर्थः—नारकी, देवता, गर्भज तिर्यंच अने मनुष्य, चारे ए मनुष्यपणे उपजे. पण युगलधर्मि वर्जिने बाकीना उपजे. अने युगल धर्मि मनुष्य तथा तिर्यंच देवगतिमां उपजे॥१३७॥इतिगाथात्रयार्थः.

अवतरणः—उप्पत्ति मरण विरहोत्ति एटले उपजताने अने मरताने एक सामयिकादिक विरहकालनुं एकशो ने बाणुमुं द्वार अने जायत मरंत संखाउत्ति एटले उपजता ने मरतानी संख्यानुं एकशो ने त्राणुमुं द्वार; ए बे द्वार साथे कहेछे. मूलः—भिन्न मुहुत्तं विगलेंदियाण संम्मुछिमाण य तहेव ॥ बारस मुहुत्त गप्भे, सव्वेसु जहन्नउसमउ ॥ १३८ ॥ अर्थः—भिन्नके० कांइएक मारेरो अंतर मुहूर्त्त काल ते विकलेंद्रियने निरंतर उपजताने विरह पडे, तो एटलो विरह पडे. संमूर्छिमने पण तेमज जाणवुं. तथा बार मूहुर्त्त गर्भज पंचेंद्रिय तिर्यंचने उपजतां विरह पडे अने बीजा सर्वजीवोने जो उपजतां अथवा मरतां विरह पडे तो जघन्यथी एक समयनो विरह पडे. ॥ १३८ ॥

मूलः— उव्वट्टणावि एवं, संखा समएण सुरवरत्तुल्ला ॥ नर तिरिय संख सव्वे,सु जंति सुर नारया गप्भे ॥१३९॥ अर्थः—उद्वर्त्तनानी पण उत्पत्तिनीपरे संख्या जाणवी एक सामयिकीप्रमुख. देवतानी परे जाणवी मनुष्य तथा तिर्यंच संख्याता आउखावाला सर्वनेविषे उपजे. देवता नारकी गर्भजनेविषे देवता एकेंद्रिमां पण आवे उपजे.

मूलः—बारस मुहुत्त गप्भे, मुहुत्त सम्मुछिमेसुचउवीसं॥उक्कोस विरहकालो, दोसुविअजहण्णउ समउ ॥१४०॥ अर्थः—बारमुहूर्त्त गर्भजने उपपात विरह जाणवो. अने चोवीशमुहूर्त्त समुर्छिमनविषे उपपात विरह जाणवो. ए उत्कृष्टे विरहकाल

कह्यो अने जघन्यथी तो गर्नज सम्मूर्छिमनेविषे एक समय उपपात विरह थाय

मूल —एमेवय उव्वट्टण, संखासमएण सुरवरुतुल्ला ॥ मणुएसुंउववक्के, संखाउ यमोत्तुसेसाउ ॥१४१॥ अर्थ —उद्वर्त्तना पण एमेवके० एमज जेम उपपात कह्यो तेनीपरेज जाणवी एक समय आदिनी सख्याते देवताने तुल्य देवतानी परे मनुष्य नेविषे सर्वे उपजे असख्यातायुष्क मनुष्य तथा तिर्यचना उपलक्षणथकी सात मी पृथ्वीना नारकी, तेजकाय अने वायुकाय, मूकी शेष उपजे इतिगाथा, चतुष्टयार्थ

अवतरण —नवण, वइवाण मतर, जोयसिय, विमाण, वासि, देवाण, ठिइत्ति, एटले चतुर्विध देव निकायनी स्थितिनुं एकशो ने चोराणुमु द्वार कहेछे मूल — नवणवइवाणमतर, जोइसियविमाणवासिणोदेवा ॥ दसअठपंचछवीस, सखजुत्ता कमेणइमे ॥१४२॥ अर्थ —नवनपति, व्यंतर, ज्योतषि अने वैमानवासि देव तेणे पूर्वनवने विषे कीधोछे पुण्यनो समूह, तेना योगथीपाम्याछे विशिष्ट नोगसुख, तेणे करी जे दिव्यतके० शोने, तेने देव कहीए एना अनुक्रमे नेद कहेछे दशनुवनपतिना, एम आठ व्यतरना, पाच ज्योतषिना, छवीश वैमानवासीनानेद, ए सख्याये सयुक्त होय

हवे दशप्रकारे नुवनपतिछे तेना नाम कहेछे मूल —असुरा नागा विज्जू, सुवन्न अग्गीय वाउथणियाय ॥ उदही दीवदिसाविय, दसनेयानवणवासीण ॥ १४३ ॥ अर्थ —ए नुवनपतिने कुमारनीपरे क्रीडा प्रियछे, तेथी ए सर्वे असुरादिक शब्दनी आगल कुमार शब्द जोडिये तेवारे एक असुरकुमार, बीजो नागकुमार, त्रीजो विद्युतकुमार, चोथो सुवर्णकुमार, पाचमो अग्निकुमार, छठो वायुकुमार, सातमो स्तनितकुमार, आठमो उदधिकुमार, नवमो द्वीपकुमार अने दशमो दिशिकुमार ए दशनेद नुवनवासीना कह्या. ॥ १४३ ॥

हवे व्यतरना नेद देखाडेछे मूल —पिसाय नूया जक्खा, परस्कसा किन्नरा यकिं पुरिसा ॥ महोरगागधव्वा, अठविहावाणमतरिआ ॥ १४४ ॥ अणपन्निपणपन्नि, इसिवायनूइयवाइएचेव ॥ कदीय महाकदी, कोहंमेचेव पयगेय ॥ १४५ ॥ अर्थ — एक पिशाच, बीजा नूत, त्रीजा यक्ष, चोथा राक्षस, पाचमा किन्नर, छठा किंपुरिस, सातमा महोरग, अने आठमा गधर्व, ए आठ प्रकारना वाणमतर देव छे त्या एम ने मनुष्यपणाथकी विगतके० गयोछे अंतर, तेमाटे व्यतर कहिए अने वनना आंतरानेविषे थया ते वाणमतर जाणवा, मकार अलाक्षणीक छे, वली ए आठ नेद व्यंतरना अणपन्नी इत्यादिक नाम प्रगटछे ॥ १४४ ॥ १४५ ॥

मूल — इयपढम जोयणसए, रयणाएअठवतरा अवरे ॥ तेसुइहसोलसेदा, रु

यगअहोदाहिणुत्तरउ ॥ १४६ ॥ अर्थः—ए पिशाचादिकथी जुदा आठ व्यंतर निकाय, इयके० इहां रत्नप्रभाना प्रथमना शो योजनमां होयछे, तेनेविषे शोल इंद्र छे, ते मेरुने नीचली गोस्तनाकार रुचकछे तेने नीचले दक्षिण उत्तरने विभागे जाणवा. ॥ १४६ ॥

हवे ज्योतषिनुं स्वरूप कहेछे मूलः—चंदा सूरा य गहा, नरकत्तातारयायपंचइमे॥ एगेमलजोइसिया, घंटायाराथिरा अवरे ॥ १४७ अर्थः—चंद्रमा, सूर्य, ग्रह, नक्षत्र अने तारा ए पांच ज्योतषि जाणवा. तेमां एक जे मनुष्यक्षेत्रमांछे, ते चलज्योतषि जाणवा. बीजा जे मनुष्यक्षेत्रथी बाहेरछे, ते बाधियाघाट, जेम एकस्थानके रहेछे तेनीपरे एकस्थानके रहेछे, ते माटे ते स्थिरज्योतिषी जाणवा. ॥ १४७ ॥

हवे वैमानवासी देवो, चार गाथायेकरी कहेछे. मूलः—सोहम्मीसाणसणं, कुमार माहिंद बंभलोयतहा ॥ लंतयसुक्कसहस्सार, आणयपाणयाकप्पा ॥ १४८ ॥ तह आरणच्चुआविद्धु, इगिहगेविज्ज वरविमाणाइं॥पढमंसुदंसणंतस्स, बीइयंसुप्पबद्धंति ॥ १४९ ॥ तइयंमणोरमंतह, विसालनामंचसव्वउभद्दं ॥ सोमणसंसोमाणस, मह पीइकरंच आइवं ॥ १५० विजयंचवजयंतं, जयंतअपराजियंचसव्वट्ठं ॥ एचमणुत्तर पणगं, एएसिचउव्विहसुराणं ॥ १५१ ॥ अर्थः—सौधर्म, ईशान, सनत्कुमार, माहेंद्र, ब्रह्म, लांतक, शुक्र, सहस्रार, आनंत, प्राणत, आरण अने अच्युत ए बारने विषे कल्प एवी संज्ञाछे, इहां जे देवता उपजे तेने इंद्र, सामानिक अने त्रायत्रिंसक इत्यादिक समस्त ठकुराईनोकल्पछे; तेथी इहां उत्पन्न थया जे देव, तेने कल्पोपपन्न कहिये. अने हवे इगिहके० ग्रैवेयकना, वर प्रधान विमाणकहुंछुं. ते लोकना मा पुरुषनेविषे ग्रीवाके० कंठने स्थानकेछे, माटे ते ग्रैवेयक कहिये. तेमां प्रथम सुदर्शन, बीजो सुप्रभ त्रीजो मनोरम तेमज चोथो विशाल, पांचमो सर्वतोभद्र छठो सोमनस, सातमो सोमाणस, आठमो प्रीतिकर अने नवमो आदित्य. हवे पांच अनुत्तर विमान कहेछेः—एकविजय, बीजुं विजयंत, त्रीजुं जयंत, चोथुं अपराजित अने पांचमुं सर्वार्थसिद्ध. ए अनुत्तर एटले समस्तमांहे उत्कृष्ट पांच विमान जाणवां एएसिंके०ए चतुर्विध देवनिकायनां नाम कह्यां. ॥१४८॥१४९॥१५०॥१५१॥

हवे स्थिति कहेछे. मूलः— चमर बलिसार महियं, सेसांण सुराण आउ अं वोछं ॥ दाहिण दिवड्ढ पलियं, दोदेसूणुत्तरिल्लाणं ॥ १५२ ॥ अर्थः—चमरेंद्र दक्षिणदिशिनो अने बलिंद्र उत्तरदिशिनो इंद्र. तेने अनुक्रमे चमरेंद्रने एक सागरोपम अने बलिंद्रने पल्योपमने असंख्यातमे भागे अधिक एक सागरोपमस्थिति जा

एवी हवे शेप नवनिकायना देवोनु आयु कहेले दाहिणके० दक्षिण दिशिवालाने दि वड्ढके०दोढ पल्योपम आयु अने उत्तर दिशिवालाने देशोन वे पल्योपम आयुजाणवुं

भवनपतिनुं आयुष्य कहिने हवे भवनपतिनी देवि तथा व्यंतरनी देविनी स्थिति कहेले मूल.– अद्धुठ अद्ध पंचम, पलिउवम असुरजुअल देवीण॥ सेसवण देवयाणय, देसूणद्ध पलिय मुकोसं ॥ १५३ ॥ अर्थ –दक्षिणदिशिनी देविने साडा त्रण पल्योपम अने उत्तरदिशिवाली देविने साढाचार पल्योपम, ए अनुक्रमे असुर युगल, ते चमरेंद्र बलिंद्रनी देविनुं आयु कह्यु अने शेष नागकुमारादिक इंद्रनी उत्तरदिशिनी देविउनुं देशोन पल्योपम आयु छे. तथा दक्षिण दशिनी देविनु अनेउत्तर दक्षिणवर्त्ति व्यंतरेंद्रनी देविउनी अर्द्ध पल्योपम उत्कृष्टि स्थिति थाय ॥ १५३ ॥

हवे भुवनपति अने व्यंतरनी देविउना आयुष्यनी जघन्य अने उत्कृष्टी स्थिति कहेले मूल –दसनवण वणयराण, वास सहस्सा ठिई जहन्नेण॥ पलिउवम उक्कोसं, वंतरियाण वियाणिज्जा ॥१५४॥ अर्थ –भुवनपति तथा व्यंतरनी देविने दशहजार वर्ष जघन्यस्थिति छे अने व्यंतर देवोनुं उत्कृष्टथी एक पल्योपम आयुष्य जाणवुं

हवे ज्योतपिनी आयुस्थिति कहेले मूल –पलिअस्सवरिसलरक, ससीणपलियं रवीणससहस्स ॥ गहणक्खत्तताराण, पलियमद्धंचचउभागो॥१५५॥अर्थ –एकपल्योपम ने एकलाख वर्ष अधिक चंद्रमानुं आयुष्य जाणवु अने एक पल्योपम एक हजार वर्षे अधिक सूर्यनु आयुष्य जाणवु हवे ग्रहादिकनुं अनुक्रमे आयुष्य कहेले तेमा ग्रह जे मंगलादिक छे.तेनुं एक पल्योपमनु आयुष्य जाणवु अश्विन्यादिक नक्षत्रोनु अर्द्ध पल्योपम आयुष्य जाणवु तारानु एक पल्योपमनु चतुर्थांश आयुष्य जाणवु

मूल –तद्देवीणवितद्धिं, अद्धअहियतमतदेवङ्ग ॥ पाउजहन्नमन्नु, तारीण तारीणमठ्ठसे ॥ १५६॥ अर्थ –चंद्रमानी देविनु अर्द्धपल्योपम ने पचाशहजारवर्ष, सूर्यनी देविनु अर्द्धोपल्योपम ने पाचशे वर्ष उपर, ग्रहनी देविनुं अर्द्धोपल्योपम ए देवोनी स्थितिथी एमनी देविना आयुनी स्थिति अर्द्ध थइ हवे अहियंके० अधिको अल्पनी देवि छिकनो ते आरीरीते के, नक्षत्रनी देविनु अने तारानी देविनु, अनुक्रमे पल्योपमनो चोथोभाग अने आठमोभाग काइक विशेपाधिक जाणवो अने जघन्य आयुष्य ते पादके० पल्योपमनो चोथोभाग जाणवु अने तारा तथा तारानी देविनु जघन्यथी पल्योपमनो आठमोभाग स्थिति जाणवी यदुक्त. चउजुअले चउभागो जहन्नमठभाग पचमए इति वचनात् ॥ १५६ ॥

हवे सर्व विमानवासिनी आयुस्थिति कहेले मूल –दोसाहिसत्तसाहिअ,

दसचउदससत्तरेवअयराइ ॥ सोहम्माजासुक्को, तडवरिएक्केकमारोवे ॥१५७॥ अर्थः—सौधर्मदेवलोके बे सागरोपम, ईशाने साधिक बे सागरोपम, सनत्कुमारे सातसागरोपम, महेंद्रे साधिक सातसागरोपम, इहां साधिक अथवा न्यून आवे ते सर्वत्र पल्योपमनो असंख्यातमो नाग अविशेष जाणवो. पांचमा ब्रह्मदेवलोके दशसागरोपम, बठे चउद, सात्तमे सतर, एटले सौधर्मदेवलोकथी मांमीने सातमा शुक्रदेवलोकसुधी आयुस्थिति कही. तेथकी उपरांतना देवलोके एकेक सागरोपम वधारीये. ते आवी रीते जे, आठमे अढार, नवमे ओगणीश, दशमे वीश, अग्यारमे एकवीश ने बारमे बावीश, प्रथमग्रैवेयके त्रेवीश, द्वितीयग्रैवेयके चोवीश, तृतीयग्रैवेयके पचीश, चतुर्थ ग्रैवेयके बविश, पंचम ग्रैवेयके सत्तावीश, षष्ठग्रैवेयके अठथावीश, सप्तमिये ओगणत्रीश, अष्टमीये त्रीश, अने नवमीये एकत्रीश सागरोपम आयुस्थिति जाणवी. तेवारपबी विजयादिक चार अनुत्तर विमाननेविषे बत्रीश सागरोपम आयुस्थिति उत्कृष्ट जाणवी. ॥ १५७ ॥

मूलः—तित्तीसयरुक्कोसा, विजयाइसुछिइजहन्न इगतीसं ॥ अजहन्नमणुक्कोसो, सव्वठेअयर तेतीसं ॥ १५८ ॥ अर्थः—तेत्रीश सागरोपम सर्वार्थसिद्धिनी उत्कृष्टि स्थिति कही बे. हवे जघन्य अजघन्योत्कृष्ट स्थिति सर्वत्र देखाडेबे. विजय, विजयंत, जयंत ने अपराजित ए चारविमाने जघन्य एकत्रीश सागरोपम अने सर्वार्थसिद्धिविमाने तेत्रीश सागरोपम ते अजघन्योत्कृष्टस्थिति जाणवी. ॥१५८॥

मूलः—पलिअंअहिअंसोहम्मी, साणेसुंतउहकप्पठिई॥ उवरिल्लंमिजहन्ना, कमेणजावेक्कतीसयरा ॥ १५९ ॥ अर्थः—सौधर्मे जघन्यस्थिति एक पल्योपम, ईशाने पल्योपम जाजेरी, तउके० तेवार पबी अधके० नीचेना देवलोके जे उत्कृष्टि स्थिति बे; ते आगले देवलोके जघन्यस्थिति जाणवी. एम क्रमके० अनुक्रमे त्रीजे देवलोके बे सागरोपम साधिक जघन्य स्थिति, चोथे सातसागरोपम, पांचमे साधिक सात सागरोपम, एम यावत् विजयादिक चारनेविषे एकत्रीश सागरोपम जघन्य स्थिति जाणवी. अने सर्वार्थे तो जघन्य स्थिति नथी. ॥ १५९ ॥

हवे देविनी स्थिति कहेबे. मूलः—सपरिग्गहेयराणं, सोहम्मी साणपलिअसाहीअं ॥ उक्कोससत्तपन्ना, नवपण पन्नायदेवीणं ॥ १६० ॥ अर्थः—देवि बे प्रकारनी बे. एक तो परिगृहित, ते एकज धणीनी स्त्री जाणवी. अने बीजी, अपरिगृहित ते वेश्यानीपरे कोइना पण उपनोगमां आवे. हवे, सौधर्म देवलोके परिगृहित देविनुं आयुष्य उत्कृष्टे एक पल्योपम, अने ईशानदेवलोके परिगृहितनुं साधिक पल्योपम. ए

जघन्यस्थिति कही, अने उत्कृष्टथी तो सौधर्म देवलोकेपरिगृह्ति देविनी सात पल्यो पम अने अपरिगृह्ति देविनी पचाश पल्योपम आयुस्थिति छे अने ईशानदेवलोके परिगृह्तिदेविनुं उत्कृष्ट नव पल्योपम, तथा अपरिगृह्ति देविनु उत्कृष्ट पचावन्न पल्योपम आयुछे ए देविनी स्थिति कही इति ॥१६०॥ गाथानवकार्थ

अवतरण—नवणत्ति एटले भुवन गृह्संबंधि एकशो ने पचाणुमुं द्वार कहे छे. मूल – सत्तेवय कोमीओ, ह्वंति बावत्तरी सयसहस्सा ॥ एसोनवण समा सो, नवण वईण वियाणिज्जा ॥ १६१ ॥ अर्थ—सातकोडीने बह्योतेर लाख ए टलो नवननो समासके० संक्षेप ते भुवनपतिनो जाणवो ॥ १६१ ॥

ह्वे जूदाजूदा देखाडेछे मूल—चउसठीअ सुराण, नागकुमाराण होइ चुलसी ई ॥ बावत्तरिकणगाण, वाउ कुमाराण छन्नुउई ॥ १६२॥ दीव दिसा उदहीण, वि य कुमारिंद थणिय अग्गीण ॥ छण्ह्पि जुअलिआण, बावत्तरिमो सय सहस्सा ॥ १६३ ॥ अर्थ—चोशठलाख असुरकुमारनेविषे, तेमां चोत्रीशलाख चमरेन्द्रनां दक्षिणदिशिए, अने त्रीश लाख बलिन्द्रना उत्तरदिशाये. सर्व मली चोशठ लाख विमानछे एज रीते चउचउलक्ख विहुणा तावइया चेव उत्तरदिशाए एटले दक्षि णदिशाथकी उत्तरदिशाना विमान दर एकेका कुमारना ते चार चारलाख ओ छाछे. ए यथोक्त माने देखाडेछे चोराशीलाख नागकुमारमां, बह्योतेरलाख सुवर्ण कुमारमा, छन्नुलाख वायुकुमारमां ॥१६२॥ द्वीपकुमार, दिशाकुमार, उदधिकुमार विद्युतकुमार, स्तनितकुमार, अने अग्निकुमार, ए छ युगलनेविषे दक्षिण अने उत्तर ना विनागथकी प्रत्येके बह्योतेर लाख विमान थाय ॥१६३॥

ह्वे व्यंतरना विमान अने ज्योतिषिना विमाननी संख्या कहेछे मूल—इह् सति वणयराण, रम्माभोमनयरा असंखिया॥ तत्तो संखिज्जगुणा, जोइ सियाणवि माणाउं ॥ १६४ ॥ अर्थ – इहा सतिके० छे वनचर जे व्यंतर तेना रम्यके० म ह्ामनोह्र भूमिनेविषे छे तेथी नोम कह्यिे. एवा असंख्याता नगर व्यंतर देवो नांछे अने तेथकी पण असंख्यातगुणो अधिक ज्योतषिना विमान छे ॥ १६४ ॥

ह्वे विमानवासी देवोना विमानोनी संख्या कहेछे मूल—बत्तीसछावीसा, बारस अम चउ विमाण लक्खाइ ॥ आरेण बंभलोया, विमाण संखा भवेएसा ॥ १६५ ॥ अर्थ—बत्रीशलाख विमान सौधर्मे, एमज अछावीशलाख ईशाने, बार लाख सनत्कुमारे, आठलाख माहेंद्रे, चारलाख ब्रह्मदेवलोके ए ब्रह्म देवलोक सुधी विमानना लाखनी संख्या थायछे ॥१६५॥

मूलः—पंचास चत्त छच्चेव, सहस्सा लंत सुक्क सहसारे ॥ सय चउरो आणय प्पा, एएसु तिसारणच्चुयउ ॥ १६६ ॥ अर्थः—पचाशहजार लांतके, चालीशहजार शुक्रे, छ हजार सहस्रारे, चारशें आनत तथा प्राणत ए बेनेविषे, त्रणशें आरण ने अच्युत ए बेनेविषे. ॥१६६॥

मूलः—इक्कार सुत्तरंहिट्ठिमेसु, सत्तुत्तरंच मज्झिमए ॥ सयमेगं उवरिमए, पंचेव अणुत्तर विमाणा ॥ १६७ ॥ अर्थः—एकशो ने अग्यार विमान नीचला त्रण ग्रैवेयक नेविषे, अने एकशो ने सात विमान मध्यना त्रण ग्रैवेयकनेविषे, अने एकशो उपरना त्रण ग्रैवेयकनेविषे, तथा पांच विमानज, पांच अनुत्तर संबंधी जाणवां.

ए सर्व विमानोने एकठां कखाथी जेटलां थाय ते कहेछे. मूलः—चुलसीय सय सहस्सा ॥ सत्ताण उईनवे सहस्साइं; तेवीसं चविमाणा, विमाण संखाजवेए सा ॥ १६८ ॥ अर्थः—चोराशीलाख सत्ताणुंहजार ने त्रेवीश. ए समस्त विमान वासी देवोनां विमानो, संख्याये थायछे. ॥ १६८ ॥ इतिगाथाष्टकार्थः.

अवतरणः—देहमाणंति एटले देहमाननुं एकशो ने छन्नूमुं द्वार कहेछे. मूलः—जवण वण जोइसोहम्मी, साणे सत्तहुंति रयणिउ ॥ एक्केक हाणि सेसं, डुडुगेय डुण चउक्केय॥१६९॥अर्थः—जवनपति, व्यंतर, ज्योतिषि,सौधर्म अने ईशान, एटलांने सात रयणीशब्दे हाथनुं शरीर मान होय. तेवारपछी एकेक हाथनी हाणी करीए. ते आवी रीते. सनत्कुमार अने माहेंद्रे छ हाथ, ब्रह्म अने लांतके पांच हाथ; तेपछीना वली बे देवलोकनेविषे चार हाथ, आनतादिक चारनेविषे त्रण हाथ.

मूलः—गेविज्जेसुं दोसिय, एगारयणी अणुत्तरे सुजवे ॥ जवधारणिज्जिएसा, उक्कोसाहुंति नायव्वा ॥ १७० ॥ अर्थः—नव ग्रैवेयकनेविषे बे हाथ, अने पंचानुत्तर विमाननेविषे एक हाथनुं शरीर जाणवुं. ए जवधारणीय अवगाहना उत्कृष्टे जाणवी.

हवे सर्व देवोनो उत्तरवैक्रिय अवगाहना कहेछे. मूलः—सवेसुक्कोसा, जोयणाण वेउव्विया सय सहस्सा ॥ गेविज्जणुत्तरेसुं, उत्तर वेउव्वियानत्थि ॥ १७१ ॥ अर्थः— सर्वदेवोनेविषे उत्तरवैक्रिय लक्षयोजन होय. अने ग्रैवेयक तथा अनुत्तरविमाने उत्तरवैक्रिय न थाय. केमके जे उत्तरवैक्रिय ते तो गमनागमनने अर्थे अने परिवारने अर्थे करवी पडे; तेनुं प्रयोजन ए देवोने नथी; तेथी तेने उत्तरवैक्रियनो अजाव कह्योछे. ॥१७१॥

हवे जघन्यथी कहेछे. मूलः—अंगुल असंखजागो, जहस्स जवधारणि अपारंने संखेज्जा अवगाहण, उत्तरवेउव्विया सावि ॥ १७२ ॥ अर्थः—जघन्यथकी जव

धारणीय शरीर प्रारंभ काले अंगुलनो असंख्यातमो भाग होय, अने अंगुलनो संख्यातमो भाग शरीरनी अवगाहना ते उत्तर वैक्रियनी थाय इतिगाथा चतुष्टयार्थ

अवतरण – लेसाउत्ति एटले लेश्यानुं एकशोने सत्तावीशमुं द्वार कहेछे मूल – किएहा नीला काऊ, तेऊलेसाय भवण वंतरिया ॥ जोइस सोहम्मीसाण, तेउ लेसा मुणेयव्वा ॥ १३३ ॥ अर्थ –कृष्ण, नील, कापोत अने तेजो, ए चार लेश्या वाला भवनपति तथा व्यंतरदेवो होय तथा ज्योतिषि, सौधर्म ने ईशान ए तेजो लेश्यावंत जाणवा ॥ १३३ ॥

मूल –कप्पेसणं कुमारे, माहिंदे चेव बंभलोएय ॥ एएसुपम्हलेसा ॥ तेणपर सुक्क लेसाउ ॥ १३४ ॥ अर्थ –सनत्कुमार, माहेंद्र ने ब्रह्म, ए त्रण देवलोकनेविषे पद्मलेश्या होय, अने तेथी आगले बीजा बधा देवलोके शुक्ललेश्या होय इ ति गाथा द्वयार्थ. ॥ १३४ ॥

अवतरण –उहिनाणत्ति एटले अवधि ज्ञानना माननुं एकशो ने अठावीशमुं द्वार कहेछे मूल.–सक्कीसाणापढमं, दोच्चंचसणंकुमार माहिंदा ॥ तच्चंव बंभ लंत ग, सुक्कसहस्सार चउत्थि ॥ १३५ ॥ अर्थ –सौधर्म अने ईशानना देवता, नीचे प्र थमनरकपृथ्वीसुधी देखे अने सनत्कुमार तथा माहेंद्रना देवो, बीजी पृथ्वी सुधी देखे अने ब्रह्म तथा लांतक देवलोकना देवो, त्रीजीनरकपृथ्वीसुधी देखे, अने शुक्र तथा सहस्त्रारना देवता, चोथी नरक पृथ्वी सुधी देखे. ॥१३५॥

मूल.–आणय पाणय कप्पो, देवा पासंति पचमिं पुढविं ॥ तंचेव आरण च्चु य, उहीणाणेण पासंति ॥ १३६ ॥ अर्थ –आनत अने प्राणत देवलोकना देव पांचमी नरकपृथ्वीसुधी देखे वली तचेवके० तेज पांचमी पृथ्वीसुधी आरण्य ने अच्युत विमानवासी, देवो अवधिज्ञाने करी देखे ॥१३६॥

मूल – छंट्ठिहिट्ठिम मज्झिम, गेविज्जा सत्तमिं चउवरिल्ला ॥ संभिन्न लोग ना लिं, पासंति मणुत्तरादेवा ॥ १३७ ॥ अर्थ –छठी नरकपृथ्वीसुधी हेठिमित्रिक अने मध्यमत्रिक, ए बे त्रिक एटले छठी ग्रैवेयकसुधीना देवता देखे, अने सातमी नरक पृथ्वीसुधी उपरली त्रण ग्रैवेयकना वासी देवो देखे तथा अनुत्तरविमानवासी जे देवो छे, ते संभिन्नके०काइक मावेरी पोताना विमाननी ध्वजाथी उपरांत न देखे. तेमाटे ध्वजाथी उपरांते कणी बाकी समस्त चउदराजलोकनी नालीसुधी देखे

मूल –ए ए सिमसंखिया, तिरिय दीवाय सागरा चेव ॥ बहुयर उवरिमग्गा, उढ्ढंच सकप्पथूभाई ॥ १३८ ॥ अर्थ –एएसिंके० ए देवोने असंख्याता द्वीप अ

ने समुद्रसुधी तिर्छो अवधिज्ञान होय. बहुलतरके० अत्यंत अधिक, ते जेम जेम उपरना देवो तेम तेम ते बहुलतर एटले घणुं देखे; अने उंचो पोताना विमाननी ध्वजा सुधीज देखे. ॥१७८॥

मूलः—संखिज्ज जोयणा खलु, देवाणं अद्धसागरेऊणे ॥ तेण परम संखिज्जा जहन्न यंपन्नवीसंतु ॥ १७९ ॥ अर्थः— जे देवोनुं अर्द्धसागरोपम मारेरुं आयु होय ते देवोने संख्याता योजनसुधी अवधि थाय, अने तेथकी अधिक जेनुं आयु होय, तेने असंख्याता योजननुं अवधिज्ञान थाय. जघन्यतो पचीश योजन अवधिक्षेत्र थाय. ॥ १७९ ॥

मूलः—नवणवइ वणयराणं, उड्ढं बहुउ अहोय सेसाणं ॥ जोइस नेरईयाणं, तिरियं उरालिउचित्तो ॥ १८० ॥ अर्थः—नवनपति अने व्यंतरने उंचु अवधि घणुं होय, अने शेष दिशिए अवधिनो विषय अल्प होयछे. अने शेष जे वैमानिक देवोछे, तेने नीचुं अवधि घणुं होय, अने ज्योतषि ने नारकीओने तिर्छो घणो होय, अने शेष दिशाओनेविषे थोडो होय. वली औदारिक तिर्यंच अने मनुष्यने अवधि ते नानाके० अनेक प्रकारे होय. कोइकतो नीचुं घणुं देखे, कोइक उचुं घणुं देखे, कोइक तिर्छो घणुं देखे, इत्यादिक जाणवुं. ॥१८०॥ इतिगाथा षट्कार्थ.

अवतरणः— उप्पत्तिए विरहोत्ति एटले उत्पत्तिना विरहनुं एकशो ने नवाणुमुं द्वार कहेछे. मूलः—नवण वण जोइ सोहम्मी, साणे चउवीसइ मुहुत्ताउ ॥ उक्कोस विरहकालो, सव्वेसु जहन्नउ समउ ॥ १८१ ॥ अर्थः—नवनपति, व्यंतर ज्योतषि सौधर्म अने ईशानना अंतसुधीना देवोने उत्कृष्ट चोवीश मुहूर्त्तनो उत्पत्ति विरह थायछे. अने जघन्यतो ए समस्त देवोने एक समय विरह काल होय.॥१८१॥

हवे सनत्कुमारादिकने उत्कृष्ट विरहकाल कहेछे. मूलः—नवदिण वीसमुहुत्ता, बारस दस चेव दिण मुहुत्ताउ ॥ बावीसा अद्धंचिय, पणयाल असीइ दिवस सयं ॥ १८२ ॥ अर्थः—नवदिवस ने वीसमूहूर्त्त, सनत्कुमारे, बारदिवस ने दशमुहूर्त्त, माहेंद्रे. साडीबावीश दिवस ब्रह्मदेवलोके; पिस्तालीश दिवस, लांतकदेवलोके, एंशी दिवस शुक्रदेवलोके, एकशो दिवस सहस्रार देवलोके विरह काल जाणवो.

मूलः—संखिज्जा मासा आणय, पाणएसु तह आरण अच्चुए वासा ॥ संखेयाविसेया, गेविज्जेसुं अउवोच्छं ॥ १८३ ॥ अर्थः—आनत प्राणातनेविषे संख्याता मास एटले अग्यारमास ने ओगणत्रीश दिवस सुधी संख्याता मास कहिए. वली आरण अने अच्युतनेविषे संख्याता वर्षनो उत्पत्ति विरहकाल निश्चेथकी जाण

वो. ज्यांसुधी शो वर्ष पुरां न थाय त्यांसुधी संख्यातां वर्ष कहेवायछे ॥ १७३ ॥
हवे ग्रैवेयकने विषे विरहकाल कहुंछुं -

मूल –हिठिमवास सयाइ, मझिम सहस्साइ उवरिमेलरका ॥ संखिज्जाविस्सेया जाहा सखेणतिसुंपि ॥ १७४ ॥ अर्थ –हेठिमत्रिकने विषे वर्षना शइकडा स ख्याता जाणवा, मध्यमत्रिकनेविषे संख्याता हजारवर्ष जाणवा उपरली त्रिकने विषे सख्यातां लाप वर्ष जाणवा एम यथा सख्यपणे त्रणेनेविषे जाणवा ॥१७४॥

मूल –पलिया असख जागो, उक्कोसो होइ विरह कालोश्रो ॥ विजयाइ सुनिहि हो, सव्वेसुजहणउं समउं ॥ १७५ ॥ अर्थ –पल्योपमनो असख्यातमो जाग उत्कृष्ट विरहकाल ते विजयादिक चार विमाननेविषे होय अने सर्वार्थसिद्धि नामा पां चमा विमाननेविषे पल्योपमनो सख्यातमो जाग कह्योछे एमज ए सर्व देवोने जघन्य तो एक समय जगवते कह्योछे ॥ १७५ ॥ इतिगाथा चतुष्टयार्थ ॥

अवतरण –उवट्टणाए विरहोत्ति एटले उद्वर्त्तनानेविषे विरहकालनु बशोसु द्वार कहेछे मूल –उववाय विरहकालो, ए सोजह वस्सिउंय देवेसु॥ उवट्टणाविएव, सव्वे सि होइ विस्सेया॥१७६॥ अर्थ –उपपात विरहकाल ए देवोनेविषे जेम पूर्वोक्त व र्णव्यो, तेमज उद्वर्त्तना पण एवीज रीते सर्व देवोनेथाय एम जाणवु इति गाथार्थ

अवतरण –इमाण सखत्ति एटले ए देवता एकसमयमां केटला उपजे अने केटला चवे तेनी संख्यानु वशोने एकमु द्वार कहेछे मूल.–एकोवि दोवि तिस्सिव सखमसखाय एग समएण ॥ उववच तेवइया ॥ उवट्टतावि एमेव ॥१७७॥अर्थ – एक अथवा वे अथवा त्रण एमज सख्याता असख्याता पण एक समयनेविषे उ पजे अने उवट्टताके० चवत्ता पण एज रीते जाणवा ॥ १७७ ॥ इतिगाथार्थ ॥

अवतरण –जम्मि ए याण गइत्ति एटले ज्या ए देवो चविने जाय ते गतिनु वर्शोने बीजु द्वार कहेछे मूल –पुढवी आउ वणस्सइ, गब्भे पज्जत सख जीवीसु सग्गचुआणवासो, सेसा पडिसेहिआ ठाणा ॥ १७८ ॥ अर्थ –पृथ्वी, अप, वनस्प ति, अने गर्भज, पर्याप्ता, मनुष्य तथा तिर्यंच जे कोइ संख्याता आयुष्य वाला होय तेनेविषे स्वर्गथकी चविने देवो आवे, ए देवोने आववानां स्थानक छे शेप थाक ता स्थानक प्रतिपेध्याछे, माटे तेमां न उपजे ॥ १७८ ॥

एज वात विशेषे देखाडेछे मूल –बायर पज्जत्तेसु, सुराण जूदग वणेसु उप्पत्ति ॥ ईसाण ताण चिअ, तउ विनउवट्ट गाणपि ॥ १७९ ॥ अर्थ –बादर प र्याप्ता पृथ्वी अप वनस्पतिमांहे जुवनपति आदे देइ ईशानदेवलोकसुधीना देवो

नी उत्पत्ति थाय. वली उक्तगके० सनत्कुमार आदेदेइ सहस्रारदेवलोकसुधी ना देवतानी, पचेंड्रिय तिर्यंच तथा मनुष्यमां उत्पत्ति छे. पण पूर्वोक्त पृथिव्यादि कमां उत्पत्ति न थाय. ॥ १७९ ॥

मूलः—आणय पभिईहिंतो, जाणुत्तरवासिणो च वेऊणं ॥ मणुएसिं चिय जा यहि, नियमा संखेयजीवीसु ॥ १८० ॥ अर्थः—आनत देवलोक आदेदेइने अनु त्तरविमानवासी पर्यंतना देवो चवीने संख्याता आयुष्यवाला मनुष्योनेविषेज नि यमेके० निश्चेथकी उपजे. ॥ १८० ॥ इति गाथा त्रयार्थ.

अवतरणः—जत्तो आगईए संति एटले ज्यांना आव्या, देवता थाय ते आ गति कहिये तेनुं वर्णने त्रीजुं द्वार कहेछे. मूलः—परिणाम विसुद्धिए, देवाउ कम्मबंध जोगाए ॥ पंचंदियाउगछे, नरतिरिया सेस पडिसेहो ॥ १८१ ॥ अर्थः— परिणाम ते मननो व्यापार जाणवो, ते विशुद्धपणे थाय, अने अविशुद्धपणे थाय. त्यां जे विशुद्ध परिणाम ते देवगतिनुं कारण छे. तेमाटे सूत्रमां परिणाम विसुद्धिए एवो कह्यो. वली जो कदाचित् अतिविशुद्धमननो परिणाम होय तो ते परिणाम मोक्षने पमाडनारो थायछे. तेमाटे वली परिणामनी विशुद्धिनुं विशे षण, देवाउके० देवताना आयुष्यने योग्य जे कर्मबंध तेने योग्य जे विशुद्धि, तेणेकरी पंचेंद्रियमनुष्य ने तिर्यंच तेज देवतामां जाय. पण शेष दंमकना जीवो न जाय. तेने जवानो अनाव छे. ॥ १८१ ॥

मूलः—आईसाणाकप्पा,उववाउ होइ देव देवीणं॥तत्तोपरंतु नियमा,देवीणंनछिउ ववाउ॥१८२॥अर्थः—नवनपति आदेदेइने ईशानदेवलोकसुधी देव देविनी उत्पत्ति थाय. पण तेथी आगल निश्चेथकी देविनुं उपजवुं न थाय. अने देविनुं गमनाग मन सहस्रार देवलोक सुधी छे. ते दो कप्पकाय सेवी. इत्यादिक जाणवुं. इति॥१८२॥

अवतरणः—विरहो सिद्धिगइएत्ति एटले सिद्धगतिनेविषे उपजतांने विरहनुं व र्णने चोथुं द्वार कहेछे. मूलः—एकसमउ जहन्नो, उक्कोसेणं तुजावछम्मासा ॥ विरहो सिद्धिगईए, उव्वट्टण वजिया नियमा ॥ १८३ ॥ अर्थः—समये समये सि द्धगतिमां जीवो जायछे, परंतु जो विरहपडे तो जघन्यथी एक समयनो विरह पडे, अने उत्कृष्टथी तो छ महीनासुधी पण कोई सिद्धगतिए जाय नही. ए सिद्धगति नो विरह कह्यो. अने सिद्धगतिमां निश्चेथकी सिद्धोने उद्वर्त्तना न होय. इतिगाथार्थ.

अवतरणः—जीवाण आहार गहण उसासत्ति एटले जीवोने आहार ग्रहण अने श्वासोश्वासनो प्रकार कहेवानुं वर्णे ने पांचमुं द्वार कहेछे. मूलः—सरिरेणो

आहारो, तयाइ फासेण लोम आहारो ॥ परकेवाहारोपुण, कावलिउ होइनायव्वो ॥ १९४ ॥ अर्थ —केवल तेजस कार्मण शरीरे, विग्रहे अथवा अविग्रहे उत्पत्ति देशनेविषे गयोथको प्राणी प्रथमसमय तो औदारिकादिक शरीर योग्य पुद्गल आहारे बीजे समये औदारिकादिक मिश्र आहारे ज्यालगे शरीर निस्पत्ति, त्यांलगे आहारे, अथवा उज शब्दे पोताना जन्मस्थानकने योग्य शुक्रमिश्रशोणितना पुद्गलनु संघात, तेनो जे आहार ते उजा आहार जाणवो तयाइके० त्वचाने स्पर्शे शीतल पवनादिकनी प्राप्तिए जेम तृषा उपशम पामे, ते लोमआहार कहिये. प्रक्षेप शब्दे मुखमाहे नाखवु ते कावलिक आहार होइके० होय नायव्वोके० जाणवो.

मूल —उयाहाराजीवा, सव्वेवि, अपज्जत्ता मुणेयव्वा॥पज्जत्त गायलोमे, परकेवो होइ न इयव्वा॥१९५॥अर्थ —जे गतिमा जीव जाय त्यां गयाछता तेज समयनेविषे उजा आहारी सर्वे जीव अपर्याप्तावस्थाए जाणवा अने जेवारे पर्याप्ता थाय तेवारे सर्वजीव सर्वकाल वायु प्रमुखना स्पर्शेने करी निरतर लोम आहारी होयछे अने प्रक्षेपाहारे तो भजना करवी केमके जेवारे कोलिउ ग्रहण करे तेवारेज कावलिक कहेवाय छे ए रीते भजना जाणवी एटले कावलिक कोइ वखतहोय पण, ने न पण होय ॥१९५॥

मूल —रोमाहारा एगिंदियाय नेरइय सुरगणाचेव ॥ सेसाण आहारो, रोमे परकेवउ चेव ॥ १९६ ॥ अर्थ —ते कारणे एकेंद्रिय लोमाहारी होय, तेमज नारकी अने चतुर्विध देवनिकाय पण लोमाहारी होय अने शेष समस्त जीवोने लोमाहार तथा प्रक्षेपाहार पण थाय ॥१९६॥

मूल —उयाहारामण निरकणोय सव्वेवि सुरगणा हुंति ॥ सेसाहवंति जीवा लोमाहारा मुणेयव्वा ॥ १९७ ॥ अर्थ —एमज देवताने अपर्याप्तावस्थासुधी उजाहार होय, अने पर्याप्ता थया छता मनमा चिंतवन करे तेवो आहार पामे देवोना समूह एवा थाय, अने शेष जीवो लोमाहारी थाय एम जाणवु ॥ १९७ ॥

मूल —अपज्जत्ताण सुराण, णाभोगनि वृत्तिउय आहारो॥पयत्ताण मण भरकणेण आभोगनिम्माउ ॥ १९८॥ अर्थ —ज्यासुधी अपर्याप्तास्थितिए देवता होय त्यांसुधी अनाभोगे निर्वर्तित एटले अनाभोगे नीपन्यो आहार थाय, अने पर्याप्ता थया पछी तो मनने वांछित आहारने ग्रहणे आभोगे निपन्यो आहार होयछे ॥१९८॥

हवे ऊश्वासनी वात कहेछे, मूल —जस्सजयसागराई, ठिइतस्सय तेत्तिएहिपरवेहिं ॥ ऊसासोदेवाण, वास सहस्सेहिं आहारो ॥१९९ ॥ अर्थ —जे देवताने जेटला सागरोपम आयुस्थिति होय, ते देवताने तेटलां परववाडियां गयेछते श्वासोश्वासनु

ग्रहण. अने तेटलाज हजार वर्ष गया छतां ते देवोने आहार लेवानो अभिलाष थाय.

मूलः—दसवास सहस्साइं, जहन्नमाउं धरंतिजेदेवा ॥ तेसिंचउत्थाहारो, सत्तहि थोवेहि ऊसासो ॥ २०० ॥ अर्थः—दशहजार वर्ष प्रमाण जघन्यायुने जे देवो धारण करेछे, तेहने चतुर्थे आहारनुं ग्रहण जाणवुं. अने ते सात स्तोक काल प्रमाणे श्वासोश्वास लियेछे. ॥२००॥

मूलः—दसवास सहस्साइं, समयाहिय जाव सागरं ऊणं ॥ दिवसमुहुत्त पहुत्ता, आहारूसास सेसाणं ॥२०१॥ अर्थः—दशहजार वर्ष ते समयादिके अधिक करतां ज्यांसुधी सागरोपमथी ऊंचुं आयुष होय, तेवा देवोने दिवस पृथक्त्वे आहार होय. अने मुहूर्त्त पृथक्त्वे श्वासोश्वास लिये. एरीते शेष समस्तने जाणवुं. इति गाथाष्टकार्थ.

अवतरणः—तिन्निसयातेवठा पासंमीणंत्ति एटले त्रणशे ने त्रेशठ पाखंमीनुं बशे ने छ्हुं द्वार कहेछे. मूलः—असिअसयं किरियाणं, अकिरिय वाईण होइचुलसीइ ॥ अन्नाणिय सत्तठी, वेणइयाणंच बत्तीसं ॥ २०२ ॥ अर्थः—प्रथम कर्त्ताविना क्रिया जे पुण्यबंधादि लक्षणछे ते संभवे नही. तेमाटे एवुं जाणीने जे क्रिया, आत्मसम वायनी कहेछे, एवुं जेनुं शीलछे ते क्रियावादि आत्मानुं अस्तित्वपणुं मानेछे. एवा क्रियावादि ते एकशो ने एंसी थायछे. ॥२०२॥

एमज बीजा उत्पत्तिने अनंतरे जे वस्तुना विनाशनो संभव; ते कारणे कोईपण पदार्थथकी क्रिया संभवे नही. आत्मादिकने नास्तिपणाना करनार ते एम कहेछे के क्षणिकाः सर्वसंस्काराः अस्थिराणांकुतः क्रिया ॥ इत्यादिकना बोलनार ते अक्रियावादि. ते चुलसिके० चोराशी भेदे थायछे.

त्रीजा जे अन्नाणियके० कुत्सित मातुं जे ज्ञान तेने अज्ञान कहिये. तेने ग्रहण करी जे प्रवर्त्ते ते अज्ञानी कहेवाय. एवा अज्ञानी ते चिंतव्याविना बंधनी विफलताना करनार छे,ते एवुं कहेछे के, ज्ञान ते भलुं नथी. केमके, ज्ञान छते मांहोमां हे विवादना योगथकी चित्त कलुषित थायछे, तेणेकरी दीर्घ संसारनी प्रवृत्ति थाय, ते आवीरीते जे, कोइक पुरुषे अन्यथा प्रकारे प्ररूपणा कीधी छतां कोइक विवक्षित ज्ञानी ज्ञानभावे गर्वाध्मात चित्तथको तेना उपर चित्तनो कलुष भाव धारण करी वाद करवा मंमी जाय, ते वाद करतां करतां तो चित्तनो कलुषता भाव वृद्धि पामेछे. तेथकी अहंकारनी वृद्धि थाय, तेथकी अशुभकर्मनो बंध पडेछे, तेना योगे दीर्घ संसार थायछे; अने जो ज्ञान न जाणिये अने अज्ञाननेज आश्रयीए तेवारे ते अज्ञानना योगथकी अहंकारनो संभव थाय नही. तेथी अन्यत्र

पर चित्तना माठा परिणाम थाय नही तेथी कर्मबंध पण न थाय अने जे कर्म, चितवीने करिए तेना दारुण विपाक ते अवश्य वेदवामा पण आवे, अने जे मनना व्यापारविना केवल काय अने वचने करी कर्मप्रवृत्ति मात्र करिए, त्यां मननु तीव्र अध्यवसाय न होय, तेथी ते अवश्य वेदवामा पण न आवे अने तेनो दारुण विपाक पण न होय. केवल ठोद्दयुक्त भीतनेविषे जेवी सुकी धुल लागे, तेवो तेने कर्मनो समागम पण थाय ते पण रूडा अध्यवसायरूप पवने करी प्रेखोथको ते कर्मरूप रज पण जती रहे ठे तेमाटे मोक्षमार्ग प्रवृत्तक मुनिश्वरने अज्ञाननो अंगीकार करवोज जलोठे, परतु ज्ञानतो अगीकार करवो जलो नथी अने जो ज्ञाननु निश्चय करी शकिये तो ज्ञान जलु ठे, परतु ते निश्चे करायज नही केमके, सर्व दर्शनीओ जूदाजूदा ज्ञानने अगीकार करेठे, तो तेमा कयु ज्ञान अने कयुं अज्ञान? एवु केम कहेवाय। एवा कारणोने लीधे अज्ञानपणे रहेवु तेज जलुं ठे. एवु मानेठे ते अज्ञानवादि जाणवा ते सत्तसठिके० सडसठठे ॥ २०३ ॥

हवे चोथा विणयके० विनयवादि ते केवल विनये करीज चाले ते बत्रीशठे हवे जेम उद्देस तेम निर्देस एवा न्यायथकी प्रथम क्रियावादिनी एकशो ने एंशीनी संख्या पूरण करवाने अर्थे जंग आणवानो उपाय आगली गाथाये करी कहेठे.

मूल – जीवाइ नवपयाण, अहोठविऊतिसय परयसद्दा ॥ तेसपिअहोनिच्चा. निच्चा सद्दा ठवियति ॥२०३॥ कालस्स हावि नियई, ईसर अप्पत्ति पच विपयाइ॥ निच्चा निच्चाणमहो, अणुक्कमेणे ठविर्स्तति ॥ २०४ ॥ अर्थ –जीवादिक नवपदार्थ अनुक्रमे पाटला उपर मांमिये वली तेनी नीचे प्रत्येके स्वत ने परत शब्द मांमिये, तेनी नीचे वली नित्य अने अनित्य शब्द स्थापिये, वली ते नित्य ने अनित्य शब्दोने नीचे अनुक्रमे काल स्वजाव नियत ईश्वर अने आत्मारूप पांच पद स्थापीये

हवे ते जेदोना जेम अनिलाप ठे तेम कहेठे मूल –जीवोइह अठिसउ, नीचो कालाउ इय पढम जगो ॥ वीउंय अठिजीवो, सउंय निच्चोय कालोउ ॥ ॥ २०५ ॥ एवपरउविहुवोन्नि जगया पुव्वगुग जुआ चउरो ॥ लद्धा कालेणेव, स हाव पमुहावि पावति ॥ २०६ ॥ पचाहिविचोकेहिं, पत्ता जीवेणवासई जंगा॥ एवमजीवाईहिवि, इय किरिया वाइ असिय सय ॥ २०७ ॥ अर्थ –इह अस्तिजीव स्वतोनित्य कालत ए पहेला जांगानो ए अर्थ ठे, इयके० आ जगत्रयमा अस्तिके० ठे. जीवात्म स्वत पोताने रूपे ठे पण उपाधि अपेक्षाये न्हस्वदीर्घनी परे न जाणवु नित्यके० शाश्वतठे पण क्षणिक नथी जे कारणे पूर्वोत्तरकालनेवि

पे अवस्थायीछे पण कालवादिने मते तो कालवादि ते कहिये के जे आ सम
स्त जगत्रयते कालनो करेलो छे एवुं कहेछे, केमके कालविना आंबा चंपक अ
शोकादिक फूलनो उद्गम न थाय. वली फलबंध, हिमपात, नक्षत्र, गर्नाधान, वर्षा
दिक ते पण कालविना होय नही. तेमज बाल, कुमार, यौवन, पलीनो आगम ए
वा अवस्थाना विशेष जे थायछे तेपण नियमित कालने विन्नागेज थायछे. पण
ए सघलुं अवस्थाएज थाय. वली हांमली प्रमुख घणी सामग्री छती होय तोपण प्रथ
म समयनेविषेज मग प्रमुख सीजता देखाता नथी. किंतु काले करीज सीजेछे. ते
थी जे कृतक ते सर्व काल कृत्येज जाणवुं, यदाहुः न कालव्यतिरेकेण, गर्नबाल
शुन्नादिकं ॥ यत्किंचिज्जाय ते लोके, तद सौकारणंकिल ॥ १ ॥ किंच कालाद्दतेनै
व, मुज पंक्ति परीक्ष्यते ॥ स्थाल्यादि संन्निधानेपि, ततःकालादसौमता ॥ २ ॥

बीजो न्नंग आवीरीतेछेः—अस्तिजीवःस्वतो अनित्यः कालतः एरीते बीजा पण
न्नंगछे ते कहेछे. एवपरउत्ति अस्तिजीवः परतोनित्यतः कालतः समस्त पदार्थने
परपदार्थने स्वरूपे जाणपणुं जेम दीर्घनी अपेक्षाए ह्रस्वपणुं अने ह्रस्वनी अपेक्षा
ए दीर्घपणु; तेम आत्माने स्तंन्न कुंन्नादिक देखी तेथकी अनेरो वस्तु विशेष त्यां
आत्मानी बुद्धि प्रवर्त्ते. ते कारणे आत्मानुं स्वरूप ते पर थकी अवधारिए. ए स्वतः
बे न्नंग, तेम परतः बे न्नंग लाध्या, तेवारे काल पदे चार न्नंग लाध्या; एम स्वन्नाव
प्रमुखे पण चार चार न्नेद पामिए, तेवारे वीश न्नंग प्रत्येके जीवे लाध्या. एम अ
जीवादिके वीश वीश करतां नवपदे एकशो ने एंसी थाय. तेनो उच्चार आवीरीते करीये

एक अस्तिजीवः स्ततोनित्यः स्वन्नावतः बीजुं, अस्तिजीव;स्ततो अनित्य स्वन्नाव
तः त्रीजुं, अस्तिजीवः परतोनित्यस्वन्नावतः चोथुं, अस्तिजीवः परतो अनित्यः स्व
न्नावतः॥ एनो अर्थ आमछेः—ते स्वन्नाववादी कहेछेके जे जे न्नाव संसारमां थाय
छे ते स्वन्नाव थकी थायछे, जेम माटी थकी घट थाय छे, तंतुथकी पट थायछे; पण
माटी थकी पट थतुं नथी अने तंतुथकी घट थतो नथी. एवुं निश्चेपूर्वक जे होवुंछे
ते स्वन्नावविना होतुं नथी. वली बीजा तो सर्व कार्य रह्यां पण जे मग प्रमुखते स
मस्त छती सामग्रीए पण करमू एटले कांगडु मग सीजे नही एटले चडे नही. तेनो
तेज स्वन्नावछे तो एम जाणिये जे समस्त वस्तु स्वन्नाव कृतज होयछे. एम अ
स्तिजीव स्ततोनित्योनियतितः

हवे नियतवादि एम कहेछे के, नियति तत्वांतरे जेना वशथकी समस्त स्वन्नाव
नियतरूपपणे प्रगट थाय. ते आवीरीते, जे जेवारे जे थकी थाय ते तेवारे ते

थकी नियतरूपपणे थयो देखायछे अन्यथा प्रकारे कार्यकारणभावनी नियत व्यवस्था प्रति नियतरूप व्यवस्थाना प्रेरकने अभावथकी न थाय तो एवी नियत कार्ये नियतथकी कोण निवर्त्तावी शके ?

ईश्वरवादी कहेछे अस्तिजीव स्वतो नित्य' ईश्वरत इत्यादि चार भंग ईश्वरवादी आवीरीते कहेछे समस्त जगत्रय ईश्वरकृतछे. अने ईश्वरने सर्व कोई माने ईश्वर स्वत सिद्ध, ज्ञान वैराग्य, धर्म, ऐश्वर्यवान्, वली प्राणीउने स्वर्ग अने अपवर्गनो प्रेरक छे

हवे आत्मवादी कहेछे अस्तिजीव स्वतोनित्य आत्मन इत्यादि चार भग आत्मवादी विश्व परिणतरूप एक आत्माज माने. ते एवु कहेछे के एकज आत्मा भूत भूतनेविषे रह्यो बतो तेज एक प्रकारे पण देखायछे, अने अनेक प्रकारे पण देखायछे. जेम पाणीमा चद्रमा देखाय तेनी परे जाणवु यडुक्त एकएव हि भूतात्मा भूतेभूते व्यवस्थित ॥ एकधा बहुधा चेव दृश्यते जलचद्रवत् ॥१॥ एरीते क्रियावादीना एकशो ने एंसी भेद देखाड्या ए क्रियावादिना यंत्रनी स्थापना.

जीव	अजीव	पुण्य'	पाप	आश्रव	सवर	निर्जरा	बंध	मोक्ष
स्वत.	परत	स्वत	परत	स्वत	परत	स्वत	परत.	स्वत
नित्य	अनित्य	नित्य	अनित्य	नित्य	अनित्य	नित्य	अनित्य	नित्य
कालत	स्वभावत	नियतित	ईश्वरत	आत्मन	एवा	पाच	पद	जाणवा

हवे अक्रियावादीना चोराशी भंग आणवानो उपाय कहेछे मूल –इह जीवाइ पयाइ, पुन्न पावविणा ठविज्जति॥तेसिमहो भायम्मि, ठविज्जएस परसद्दडुग॥२०८॥ तस्सवि अहो लिहिज्जइ, कालज हिछाय पयडुगसमेयं ॥ निइय सहाव ईसर, अप्पत्ति इम पयचउक्कं ॥ २०९ ॥ पढमे भगे जीवो, नहि सउ कालउ तयणु बीए ॥ परउवि नहि जीवो, कालाइय भगगा दोन्नि ॥ २१० ॥ एव जइछाई हिवि पएहि भग डुग डुग पत्त ॥ मिलीया विते डुवालस, सपत्ता जीवतत्तेण ॥२११॥ एवमजीवाइ हिवि, पत्ता जाया तउय चुलसीई ॥ भेया अकिरिय वाई ण हुति मे सव संखाए ॥ २१२ ॥ अर्थ –इहके० इहा ए अक्रियावादीना भेद आणवाना प्रक्रमनेविषे पुण्य अने पाप विना बाकीना जीवादिक सात पदार्थ स्थापन क

रीए, तेने नीचे वली स्वतः ने परतः ए बे शब्द स्थापीए, अने आत्माना अन्नावथकी नि त्य अने अनित्य शब्द मांमीए नही. वली स्वपर शब्दने नीचे कालतः यदृच्छातःएवां जेवे पद ते सहित नियत, स्वन्नाव, ईश्वर आत्मालक्षण चार पद लखिये, इहां जे य दृच्छावादी ते अक्रियावादी सर्व जाणवा. हवे विकल्पनो अन्निलाप देखाडेछे.

पढमेके० पहेला न्नंगनेविषे नास्तिजीवः स्वतःकालतः बीजो नास्तिजीवः पर तःकालतः ए बे न्नंग, कालेकरी लाध्या. एम यदृच्छादिक पांच बोल ते प्रत्येके वेवे विकल्प पामे, त्यारे सर्वमली बार न्नेद थाय छे. एनो अर्थ पहेलानीपरे जाणवो. प रंतु एटलुं विशेष जे यदृच्छावादीने मते ते एम प्ररूपणा करेछे के, इहां पदार्थने संतानन्नी अपेक्षाए प्रतिनियत कार्यकारणन्नाव न होय. किंतु यदृच्छाएज थाय. तेवा प्रमाणना अन्नावथकी जाणवुं. ते आवीरीते जे, कीडाना विशेषथकी कीडो थाय. एम छाणाथकी पण कीडो थाय, तेमज अग्निथकी अग्नि थाय, तेम अरणी थकी पण अग्नि उपजे, धूम्रथकी धूम्र थाय. अग्नि ते नीला इंधणने संयोगे प ण थायछे. तेमाटे निश्चित कार्य कारण न्नाव ते क्यांए न होय. यदृच्छाथकीज क्यां एक कांइएक थाय. एमज अंगीकार करवुं. पण एम नही जे दाहियारछे ते वस्तुनो सन्नाव अनेरी रीते देखी अनेरी रीते पोतानो आत्मा संक्लेश करे तेकरे नही. एम यद्द च्छावादीना मते तो सर्व यदृच्छानुं करेलुंज थायछे. एटले जेम जीवपदे बार न्नंग लाध्या, तेम बीजा अजीवादिक छ पदनेविषे पण प्रत्येके बार बार न्नंग करता, बार सतां चोराशी न्नंग थाय छे. ए अक्रियावादीनी सर्व संख्या जाणवी.॥२१२॥

हवे अज्ञानीकना सडसठ न्नंग आणवानो उपाय देखाडवाने अर्थे बे गाथा क हेछे. मूलः—संतमसंतं संता, संतमवत्तव्वसय अवत्तव्व॥असय अवत्तव्वंसय,सयवत्तव्वं च सत्तपया ॥ २१३ ॥ जीवाइ नवपयाणं, अहोकमेणं इमाइ छविकणं ॥ जह कीरइ अहिलावो, तह साहिज्जाइ निसामेह ॥ २१४ ॥ अर्थः—पहेली सत्वं, बीजी असत्वं, त्रीजी सदसत्वं, चोथी अवक्तव्यं, पांचमी सदवक्तव्यं, छठी असद् वक्तव्यं, सात मी सदसद्वक्तव्यं, ए साते पदे सातन्नंग थया. एनो आम अर्थछेः—सत्व ते पोतानेरूपे विद्यमान, असत्व ते पररूपे अविद्यमान, सदसत्व ते पोतानेरूपे अने पररूपे पण वि द्यमानपणु तथा अविद्यमानपणु, त्यां यद्यपि ए समस्त वस्तुस्वरूपेकरी सदाए स दसत छे. तोपण क्यांएक कांइएक किवारेक प्रगटपणे प्रमाणना जाण कहेछे; ते थी ए त्रीजो विकल्प जाणवो. हवे तेज सत्व ने असत्व ते समकाल एक शब्दे बो लिए एवोतेनो केहेवावालो शब्द कोई नथी. तेमाटे अवक्तव्य. अने जेवारे एकन्नाग

सत, बीजो नाग अवक्तव्य. समकाले ए बेहु बोलिये तेवारे सदवक्तव्य थाय अने जे वारे एक नाग असत् अने बीजो नाग अवक्तव्य एवी समकाले विवक्षा करिये तेवारे असदवक्तव्य छठो नगथाय तथा जेवारे एक नाग सत्, बीजो नाग असत्, अपर वली अवक्तव्य तेवारे सदसदवक्तव्यत्वं नग थाए ए सातविकल्प थकी बीजा विकल्प सनवे नही, बीजा सर्व विकल्पनो ए सातमाज अतर्नाव जाणवो

एनी काइक नावना, एक घटपदार्थ आश्री देखाडिये छइये मुख, ग्रीवा, कपाल, कुक्षि बुध्नादिक ते पोताने पर्याए विद्यमान नावे करी विशेपित जे कुन तेने कुंन कहिए, एटले सतूघट ए प्रथम नंग जाणवु तेम पटादिगत शरीरने ढांकवादि परपर्याएकरी असत्वपणे विवक्षित कुन थाय नही समस्त घटादिक पदार्थ परपर्याए करी जेवारे असत्वपणे विवक्षिए तेवारे सतूघट ते असत् घट थाय. ए बीजो नग. वली ते घट स्वपर्याए, परपर्याए सदूनावे, असदूनावेकरी विशेपे समकाल कहेवाने इष्ट एवु, त्रीजु नग अनिष्ट अवक्तव्य पोताने पर्याए अने परपर्याए सत्व असत्व पणे करी, एके असशयोत्पन्न वचने करी तेने समकाले कही न शकिये, ते अवक्तव्य. ए अवक्तव्य नामे चोथु नंग. एम एकदेशे पोताने पर्याए करी सत्वपणे विवक्षिए, अने परउनय पर्याएकरी सत्व असत्वपणे समकाल असाकेतिक एक शब्दे कहेवासारु विवक्षा करीए, तेवारे ते कुनसत् अवक्तव्य कहीए ए पाचमुं नंग एकदेशे घटपणाथकी सत् अन्यदेशे कहि न शकिये, तेवारे सत् अवक्तव्य. ए छठुं नग एक देशे परपर्याए असत्वपणे विवक्षीये अन्यस्थानके स्वपर्याये परपर्याय अने एम उनय पर्याये सत्वपणे विवक्षिए. अन्य वली एकदेशे परपर्याए असत्वणे विवक्षिये, एवो कुन सदसदवक्तव्य घट अघट अवक्तव्य थाय. ए सातमु नग एरीते सातनेद घटना कह्या, तेम पटादिकनी नावना पण करवी, ए सातपद पट्टकादि उपर स्थापन करी ते उपर जीवादिक नवपद स्थापिये. ॥२१३॥२१४॥

हवे अनिलाप कहेछे. मूल —संतोजीवो कोजाण ईहवाकिंच तेण नाएण ॥ सेसपएहि विनगा, इय जाया सत्त जीवस्स ॥ २१५ ॥ एवमजीवा ईणवि, पत्तेय सत्त मिलिय तेसठी ॥ तह अन्ने विहुनगा, चत्तारि इमे उ इह हुंति॥२१६॥ अर्थ — सन्जीव कोवेत्ति किवा तेनज्ञानेन ए प्रथम नग जाणवु. एनो अर्थ कहेछे कोई कने विशिष्ट ज्ञान नथी, जे अत्येंद्रिय आत्माने जाण्यो तोपण शु ने न जाण्यो तो पण शु ? तथाहि जे नित्य सर्वगत अमूर्त्तिक ज्ञानादिक गुणोपेत होय, तो पण शुं ?

अथवा एवा गुणोथकी रहित आत्मा छे तोपण शुं? अथवा तेना जाणवाथकी कया पुरुषार्थनी सिद्धि थवानी छे? तेथी अज्ञानपणामां रहेवुंज नलुं छे. असन्जीवः कोवेत्ति किंवा तेनज्ञातेन इत्यादिक शेष छ पदछे, तेणेकरी सात भंग जीव पदार्थना थाय, एरीते बीजा अजीवादिक आठपदनेविषे पण सात सात भंग करतां त्रेसठ भंग थाय.

तेम वली अज्ञाननी प्ररूपणाविषे अनेरा पण चारभंग थाय. तेआवी रीते. मूलः— संती भावुप्पत्ती कोजाणइ किंच तीइनायाए; एवमसंती भावुप्पत्ती सदसंतिया चेव ॥२१७॥ तह अवत्तवाविहु, भावुप्पत्तीइमेहिंमिलिएहिं ॥ भंगाण सत्तसट्ठी, जाया अन्नाणियाणइमा ॥२१८॥ अर्थः—सतीभावोत्पत्तिः कोजानाति किंवा नयाज्ञातया. १ असतीभावोत्पत्तिः कोवेत्ति किंवा नया ज्ञातया २ सदसतीभावोत्पत्तिः कोवेत्ति किंवा नया ज्ञातयान् ३ तहके० तेमज चोथा भंगने विषे अवक्तव्याभावोत्पत्तिः किंवा नयाज्ञातया ४

ए चार भंगनो तात्पर्यार्थ कहेछे. इहां भाव पदार्थनी संती कहेतां छतां विद्यमान उत्पत्तिके० उपजवानो प्रकार ते कोणजाणे? अने तेना जाणवाथी पण शुं? शेषविकल्प ते अछति भाव पदार्थनी उत्पत्ति २ एम छती अछती भावनी उत्पत्ति ३. चोथे भंगे अवक्तव्य जे कहेवाय नही, आगलो अर्थ प्रथमनो समस्त पद आगल कहिये, परंतु त्रण विकल्प तेज पदने अवयवनी अपेक्षाए होय, ए कारणपणामाटे इहां संभवे नही. एटले पूर्वोक्त त्रेसठमां आ चार भंग प्रक्षेपिए त्यारे अज्ञानीना भंग सडसठ थायछेः ॥ २१७ ॥ २१८ ॥

हवे विनयवादीना बत्रीश भेद बे गाथाये करी कहेछे. मूलः—सुर निवइ जइ न्नाई, थविरा वम माइ पियसु एएसिं ॥ मणवयण काय दाणेहि चउविहो कीरए विणउ॥२१९॥अहवि चउक्क गुणिया, बत्तीस हवंति वेणइय भेया ॥ सव्वेहिं पिंडिएहि, तिन्नि सया हुंति तेवट्ठा ॥ २२० ॥ अर्थः— १ सुर शब्दे देवता २ निवइ शब्दे राजा ३ यति ते साधु ४ ज्ञाति ते स्वजन ५ स्थविर ते वडेरा ६ अवमके० अनुकंपनीय कापडी प्रमुख ७ माता ८ पिता ए बे प्रसिद्धछे. ए आठनुं एक मन, बीजुं वचन, त्रीजुं काया, अने चोथुं दान ए चारे प्रकारे करी विनय करवो. ए आठने चारें गुणतां विनयवादीना बत्रीश भेद थायछे. ते विनयवादी एवुं बोलेछे के स्वर्ग अने अपवर्गनो जे मार्ग छे ते केवल विनयथीज थायछे. अने जे विनय छे ते नम्रवृत्ति करवी, तेमज अनुत्सेकपणु जाणवुं. एरीते पूर्वोक्त देवादिक आठने विषे करतो थको जीव स्वर्ग अने अपवर्गनो संभागी थाय. ए सर्वने पिंडिके० एकठा कर्याथी त्रणसें ने त्रेसठ पाखंडी थायछे. इति एकोनविंशति गाथार्थ.

अवतरण –अठपमायत्ति एटले आठ प्रमादनुं वशेने सातमुं द्वार कहेछे मूल –पमाउय मुणिदेहिं, नणिउं अठनेयउं ॥ अन्नाण संसउचेव, मिछानाण तहेवय ॥ २२१ ॥ अर्थ –मुनिजे साधु, तेना इंद्र जे श्रीतीर्थंकर देव तेणे प्रमाद आठनेदे नणिउंके० कह्योछे तेमा पहेलो अज्ञान शब्दे मूढपणुं, बीजो आ वात एमज छे किंवा अन्यथा प्रकारेछे? एवो जे संदेह ते संशय कहिए. त्रीजु मिथ्या ते उपरांतु ज्ञान, तेना उपर प्रतिपत्ति होय. तहेवयके० तेमज ॥ २२१ ॥

मूल –रागो दोसो मइभंसो, धम्ममिअ अणायरो ॥ जोगाण दुप्पणीहाण, अठहा वज्जिअव्वउं ॥ २२२ ॥ अर्थ.–चोथु राग ते अनिष्वग लक्षण जाणवु, पांचमुं द्वेष ते अप्रीतिरूप, छठुं स्मृतिभ्रंश ते विस्मरण शीलपणुं, सातमुं धर्मने विषे अनादरपणुं, एटले आलसनुं करवु, आठमुं योग ते मनोयोगादिकने दुष्टपणे धरवा ए आठ प्रकारना प्रमादनु वर्जन करवु ॥ २२२ ॥ इतिगाथा द्वयार्थ

अवतरण –नरहाहिवत्ति एटले नरतक्षेत्रना अधिपति जे चक्रवर्त्ती तेना नामोनुं वशेने आठमुं द्वार कहेछे मूल –नरहो सगरो मघव सणकुमारोय रायसद्दूलो ॥ संती कुंथूअ अरो, हवइ सुनूमोय, कोरवो ॥२२३॥ नवमोय महापउमो हरिसेणो चेव रायसद्दूलो ॥ जय नामोय नरवई, बारसमो बनदत्तोय ॥ २२४ ॥ अर्थ –एक नरत, बीजो सगर, त्रीजो मघवा, चोथो सनत्कुमार. ते राजाओमांहे शार्दूल समान, पाचमो श्रीशाति, छठो श्रीकुंथु, सातमो श्रीअर, आठमो सुनूम कौरव गोत्रमा उत्पन्न थयो, नवमो महापद्म, दशमो हरिषेण राजाओमां शार्दूल एटले सिंहसमान, अग्यारमो जय एवे नामे मनुष्यनो पति, बारमो ब्रह्मदत्त. ए बार चक्रवर्त्तिना नाम जाणवा इति ॥ २२३ ॥ २२४ ॥ गाथा द्वयार्थ

अवतरण –हलहरत्ति एटले बलदेवोनुं वशेंने नवमुं द्वार कहेछे मूल – अयलेविजएनद्दे, सुप्पनेयसुदसणे ॥ आणदे नदणेपउमे, रामेआविअपछिमे ॥ ॥ २२५ ॥ अर्थ –एक अचल, बीजो विजय, त्रीजो नद्र, चोथो सुप्रन, पांचमो सुदर्शन, छठो आनद, सातमो नदन, आठमो पद्म, नवमो राम वली छेहेलो अपश्चिम शब्द मांगलिक्य वाची छे ॥२२५॥ इति गाथार्थ

अवतरण – हरिणोत्ति एटले वासुदेवोनु वसे ने दशमु द्वार कहेछे मूल –तिविठ्ठय दुविठ्ठय सयन्नू पुरिसोत्तमे पुरिस सीहे, तह पुरिस पुमरीए, दत्ते नारायणेकिण्हे ॥ २२६ ॥ अर्थ –एक त्रिपृष्ट, बीजो द्विपृष्ट, त्रीजो स्वयंनू, चोथो पुरिसोत्तम

पांचमो पुरुषसिंह, तेमज छठो पुरुषपुंमरीक, सातमो दत्त, आठमो नारायण, नवमो कृष्ण, ए नव वासुदेवोनां नाम कह्यां. ॥२२६॥ इति गाथा द्वयार्थ.

अवतरणः—पडिवासुदेवेत्ति एटले प्रतिवासुदेवोनुं वर्णन ने अग्यारमुं द्वार कहेछे. मूलः—आसग्गीवे तारय, मेरय मद्धुकेटके निसुंनेय ॥ बलिपह्राए तह रावणेय न वमे जरासिंधू ॥ २२७ ॥ अर्थः—पूर्वे जे त्रिपृष्ठादिक नव वासुदेव कह्या, तेना ए य थाक्रमे अश्वग्रीवादिक प्रतिशत्रु, ते सर्वे चक्रयोधी पोतानाज चक्रथी मरण पामे. तेथी ते प्रतिवासुदेव एटले पोतानुंज चक्र वासुदेवने हणवा सारु नाखे, अने पुण्योदयथकी ते चक्र आवी वासुदेवने प्रणाम करी तेना हाथमां बेसे, पछी तेज चक्र ते वासुदेव, प्रतिवासुदेव उपर नाखे, तेथी ते मरणपामे. ते प्रतिवासुदेवना नाम कहेछे. एक अश्वग्रीवा, बीजो तारक, त्रीजो मेरक, चोथो मधुकैटज, पांचमो निशुंज, छठो बली, सातमो प्रल्हाद, आठमो रावण, नवमो जरासिंधु इतिगाथार्थ. ॥

अवतरणः—रयणाइं चउदसत्ति एटले चक्रवर्तिना चौद रत्नना नामोनुं वर्णन ने बारमुं द्वार कहेछे. मूलः—सेणावइ गाहावइ, पुरोहि गय तुरय वड्ढई इत्थी ॥ चक्कं छत्तं चम्मं, मणिकागिणिखग्ग दंमोय ॥ २२८ ॥ अर्थः—सेनापत्यादिक जे पोत पोतानी जातीमां उत्तम होय तेने रत्न कहिए. एमां साततो एकेंद्रियछे. ते जेवारे जे चक्रवर्त्ती होय, तेवारे ते चक्रवर्त्तिना आत्मांगुले थाय. अने सात पंचेंद्रिय ते ते ज कालना जे पुरुष तेने उचित प्रमाणे होय.

तेमां प्रथम सेनापति ते समस्त सेनामांहे मुख्य होय. ज्यां चक्रवर्त्ती न जाय ते खंम सेनापति साध्य करे. चक्रवर्त्तिना खड्गप्रमुख हथीयार झाले. अश्वरत्न उपर चडे इत्यादिक काम ए सेनापतिनां जाणवां. बीजो गाथापतीते कौटंबिक समस्त सेनामांहे जे धान घृत प्रमुख वस्तु ते एना स्वाधीनमां रहेछे, ते चक्रवर्त्ति ना हुकुमथी सर्वने आपे. ए कोगरीने स्थानके जाणवो. त्रीजो पुरोहित ते शांति कर्म जे चक्रवर्त्तिने करवुं ते करे, तेथी समस्त विघ्न उपशम पामे. चोथुं गजरत्न ते जेवारे तमिश्रा गुफाखंम प्रपातगुफा मांहे पेसवानुं काम पडे तेवारे गजरत्नने कुं जस्थले मणीरत्न बांधे. बीजुं पण जेवारे इछामां आवे तेवारे तेना उपर चढे. पांचमो अश्वरत्न ते जेवारे गुफाने बारणे जाय तेवारे कमाड खडकावे ने ताबडतोब बार योजनसुधी पाछले पगे पाछो फरे. अनेरो अश्व होयतो बलती गुफानी बाफ थकी बली जस्म थाय, जेम कृत्रिम अश्वरत्नेकरी कोणी राजा त्रणखंम साधीने गुफाने बारणे जस्म थयो तेनी परे जाणवुं. छठो वार्द्धिकरत्न ते सूत्रधारना कर्मनो कर

नार उन्मग्न जलातिमग्नजलानाम नदी ते गुफामा जतां आडी आवे, त्यां पूल बाधे तेम बीजा पण गृह नगरादिक करवाने अर्थे ते प्रवर्त्ते सातमुं स्त्रीरत्न ते चक्रवर्त्तिना शरीर साथे सनोगना काममा आवे पण बीजी स्त्री तेनु पराक्रम सहन करी शके नही बीजी चोशठहजार अंतेउर तथा सवालाख पिग्न विलासणी तेनी साथे वैक्रिय शरीरे संजोग करे ए सात पंचेंद्रिय रत्न जाणवा

हवे एकेंद्रिय कहेछे. आठमुं चक्र ते एक वाम प्रमाण होयछे ते वामनु स्वरूप आमछे के ज्या पुरुष बंने बाहुप्रसारे तेने प्रमाणे एवु लोक प्रसिद्धछे अने हजार यक्षे अधिष्ठित सर्व शत्रु निवारक सर्व वांछित कारक एवु चक्ररत्न जाणवु नवमुं छत्र रत्न पण एक वाम प्रमाण जाणवु दशमु चर्मरत्न ते बे हाथ प्रमाण ए नवमुं छत्ररत्नने अधोभागे चर्मरत्न ए बन्नेने चक्रवर्त्तिना हाथनो स्पर्शथाय तो बारयोजन सुधी विस्तार पामेछे, अने तेमा चर्मरत्न उपर पहेले पहोरे साली वावे ते पाछले पहोरे जमे, ए चर्मरत्ननो महिमाछे अग्यारमुं मणीरत्न ते चार अंगुल लाबु अने बे अगुल पहोलुं वैडूर्य रत्नमय उपर त्रणहांस होय, अने नीचे छ हास होय ते छत्र अने चर्मरत्नना मध्य छत्रने तुबे मूक्यो छतो बार योजन सुधी कटकमांहे उद्योत करे अने गुफामा प्रवेश करता गजरत्ननी जमणी बाजुना कुंभस्थले बांध्योथको उद्योत करे, हाथीने मस्तके बांध्यो थको तिर्यच अने मनुष्यना करेला सर्व उपद्रव हरण करे छे अने सर्व रोगनो नाश करे अने काने बांध्यो थको सग्राममा जय करावे सदा अवस्थित यौवन होय. बारमुं कागणीरत्न आठसौ वर्णिक प्रमाण समचउरस्त्र विषापहारी, ज्या चद्रसूर्यनी प्रभा प्रसार न करे त्या गुफामाहे ए प्रकाश करेछे वली चक्रवर्त्ति ओगण पचाश मांडला लखे ते ज्यासुधी चक्रवर्त्ती त्यांसुधी रहे तेरमुं खड्गरत्न बत्रीश अंगुल प्रमाण जाणवु चउदमु दडरत्न ते एक वाम प्रमाण ते महायत्ने वापर्यो होयतो हजार योजन कमो जाय. भूमिकानु विदारण करे ए चउद रत्न कह्यां ते एकेक हजार यक्षे अधिष्ठित जाणवा ॥२२७॥

मूल– चक्क खग्ग च धणू, मणिय माला तहा गया सखो, एए सत्तउ रयणा सवेसि वासुदेवाण ॥२२८॥ अर्थ –एक चक्र अने बीजुं खड्ग प्रसिद्धछे,त्रीजु मणी ते प्रसिद्धछे, चोथु सारग धनुष्य, पांचमी माला ते आभरण विशेष, छठी गदा कौमोदकीनामे, सातमो पांचजन्यनामे सख, तेनी ध्वनि बारयोजनमां थाय, ए सात रत्न सर्व वासुदेवोने होयछे ॥ २२८॥

मूल –चक्कं छत्त दमं, तिन्निवि एयाइ वाममित्ताइ ॥ चम्मं दुहछदीह, बत्तीसं अं

गुलाइ असी ॥२३०॥ चउरंगुलो मणीपुण, तस्सद्धं चेव होइ विछिन्नो ॥ चउरंगुल प्पमाणा, सुवन्नवरकागिणी नेया ॥ २३१ ॥ ए बे गाथा प्रमाणनीछे ते प्रमाण पूर्वे कही आव्या माटे इहां वखाणता नथी. अने वासुदेवना रत्नसंबंधी महात्म शास्त्रांतरथी जोइ लेजो. ॥ २३० ॥ २३१ ॥ इतिगाथा चतुष्टयार्थ.

अवतरणः—नवनिहीउत्ति एटले नवनिधाननुं बशेने तेरमुं द्वार कहेछे. मूलः—नेसप्पे पंडुयए, पिंगलए सव्वरयणमहापउमे ॥ कालेय महाकाले, माणवग महानिहीसंखे ॥ २३२ ॥ अर्थः—एक नैसर्प्पि, बीजुं पांडूक, त्रीजुं पिंगलक, चोथुं सर्वरत्न, पांचमुं महापद्म, छठुं काल, सातमुं महाकाल, आठमुं माणवकनामे महानिधानने नवमुं संख ए नवनां सामान्य पणे नाम कह्यां. ॥ २३२ ॥

हवे जे निधानमां जे थाय छे ते कहेछे. मूलः—नेसप्पंमि निवेसा, गामागर नगर पट्टणाणंच ॥ दोणमुहमंमबाणं, खंधाराणं गिहाणंच ॥ २३३ ॥ अर्थः—नैसर्प्पिनामा निधाननेविषे निवेसाके० स्थापवानो प्रकार पण ते केनुं तोके ग्राम आकरादिकनुं तेमां ग्रामते जेने फरति वाडीओ थाय ते जाणवुं अने आकरते ज्यां लूण प्रमुख नीपजे ते जाणवुं. तथा नगरते ज्यां राज्यधानी थाय ते जाणवुं. पाटणते ज्यां जलने स्थलना मार्ग होय ते जाणवुं. द्रोणमुख मंमब ते ज्यां जलमार्गेज होय अने अडी गव्यूतमां कोइ ग्राम न थाय ते जाणवुं. स्कंधवार शब्दे कटक जाणवुं जेम ते चक्रव्यूह गरूडव्यूहादिकनी रचनायें उतरे अने गिहके० घरनी मांमणी जेणे करी राजादिकना घर मांमीयें, ए सर्व प्रकार नेसर्प्पि निधानमांहे होयछे.

मूलः—गणियस्सय गीयाणं, माणुम्माणस्स जं पमाणंच ॥ धन्नस्सय बीयाणं, उप्पत्ती पंडुए जणिया ॥ २३४ ॥ अर्थः—गणित ते दीनार एटले सोनामोर, नालियर, सोपारी प्रमुख तेनी गणित एटले संख्यानुं करवुं अथवा गणित ते संकलित व्यकलितादिक प्रकारें जेम गुणाकार जागाकारना जेद जे अंकविद्या; ते सर्व जाणवुंः तेमज गीत जे स्वर करणादिक गावाना प्रकार अने मानजे सेईप्रमुख जे नाथकी धान्यनुं माप करियें. उन्मान तुलाकर्ष प्रमुख जे धरिम तेना प्रकार प्रमाणना विशेष. वली धान्य चोवीस प्रकारनां बीज समस्त तेना उपजवाना प्रकार ते पांडुकनामा निधाननेविषे जणितके० कह्यांछे. ॥ २३४ ॥

मूलः—सव्वा आहरण विही, पुरिसाणं जाय जाय महिलाणं; आसाणय हत्थीणय, पिंगलगनिहिम्मि सा जणिया ॥ २३५ ॥ अर्थः—पुरुष अने स्त्री संबंधी

समस्त आजरण, तेम अश्व जे घोडा तथा हाथी ने योग्यआजरणनो विधि ते सर्व पिंगलकनामा निधाननें विषे कह्योछे ॥ २३५ ॥

मूल – रयणाइ सव्वरयणे, चउदस पवराइ चक्कवट्टीण ॥ उप्पज्जंती एगेंदियाइ पचेंदियाइच ॥ २३६ ॥ अर्थ – सर्व रत्नाम निधाननेविषे चक्रवर्त्तिना महा प्रधान चउद रत्न थाय एमा सात एकेंद्रिय ने सात पंचेंद्रियनी उत्पत्ति वर्णवीछे अनेरा कहेछे के एने प्रजावे महादीप्तिवत थाय ॥ २३६ ॥

मूल –वत्थाणय उप्पत्ती, निप्पत्ती चेव सव्व जत्तीण ॥ रंगाणय धाऊणय, सव्वा एसा महापउमे ॥ २३७ ॥ अर्थ –जेटला वस्त्रछे ते सर्वेनी उत्पत्ति, तेम ज वली वस्त्रगत जे जक्तिके० विशेष तेनी निष्पत्ति एटले नीपजवाना प्रकार, तथा रंग जे मजीठ कृमिराग कसुंबो प्रमुख, तेनी उत्पत्ति तथा धातु जे लोखंड त्रांबु प्रमुख सात धातु अथवा धोऊणय एवा पाठ थकी वस्त्रादिक धोवानी जे रीति ते आम के खुमो वस्त्र आवीरीते धोवु अने रेसमी वस्त्र एम धोवु, उननु वस्त्र आम धोवु, इत्यादिकसर्व महापद्मनिधाननेविषे जाणवा ॥ २३७ ॥

मूल –काले कालन्नाण, नव्वपुराण च तिसुवि वसेसु ॥ सिप्पसय कम्माणिय, तिन्नि पयाए हियकराइ ॥ २३८ ॥ अर्थ –कालनामा निधाननेविषे समस्त काल ज्ञान ज्योतिषसबंधि जे ज्ञान कह्युछे ते अने नव्यके० जे थशे, पुराणके० जे थयु एना उपलक्षणथकी वर्त्तमानकालसबंधी तीर्थंकरना वंश, चक्रवर्त्तिना वंश, बलदेव वासुदेवना वंश, ए त्रणे वंश तेनेविषे जे वक्तव्यता अने तिसुविवसेसु ए पाठथकी अनुक्रमे थयो, थशे अने वर्त्तमानकालना वर्षनी वातनु कथन अने क्याएक नव पुराण च तिसुकालेसु एवो पाठ छे, तेथी थशे, थयु अने वर्त्तमान कालनु शुजाशुज ज्ञाननु कहेवु तेमज सिप्पसय एटले घट, लोखंड, चित्र, वस्त्र, नापित शिल्प ए पाचना प्रत्येके वीश वीश जेद छे तेवारे एकशो प्रकारनुं शिल्प, अने कर्म ते कर्षण तथा वाणिज्यादिक, ते जघन्य मध्यम अने उत्कृष्टना जेदथकी जे प्रजालोकना हितने अर्थे करवु, ते सर्व कालनामा निधाननेविषे जाणवु ॥ २३८ ॥

मूल –लोहस्सय उप्पत्ती, होइ महाकाल आगराणच ॥ रुप्पस्स सुवन्नस्सय, मणि मोत्ति सिलप्पवालाण ॥२३९॥ अर्थ –लोह अनेक प्रकारनु छे, तेनी उत्पत्ति. वली रुपु ने सोनु प्रसिद्धछे मणी ते चंद्रकातादिक अने मुक्ता ते मोती शिला स्फटिक प्रवाला ते विद्रुम तेना आकर ते सर्व महाकालनामा निधाननेविषे जाणवा

मूल –जोहाणय उप्पत्ती, आवरणाणच पहरणाणच ॥ सव्वाय जुद्ध नीई, मा

णवगे दंमनीईय ॥ २४० ॥ अर्थः—योद्धा जे शूरवीर पुरुषो छे तेनी उत्पत्ति अ
ने आवरण, सन्नाह एटले खेटक प्रमुख, प्रहरण तरवार, कटारी, नाला, फरशी
इत्यादिक हथीयारना विशेष. वली समस्त जे युद्धनी सामग्री तेनी नीति तथा दं
मनीति ते साम, दाम नेद ने दंम एरीते चार प्रकारनी जे राजनीति कही छे. ते
सर्व माणवकनामा निधाननेविषे जाणवी. ॥ २४० ॥

मूलः—नट्टविहि नामय विही, कव्वस्स चउविहस्स निप्पत्ती ॥ संखे महानिहि
म्मिउ, तुमियं गाणंच सव्वेसिं ॥ २४१ ॥ अर्थः—नाट्य जे नरतादिक संबंधी
तेनो विधि, अने नाटकविधि तेने कहिये जे अनिनय बंधादिकनो प्रकार,
अने जेमां धर्म, अर्थ, काम ने मोक्षनुं वर्णन करेलुं होय; एवी चार प्रकारनी का
व्य, अथवा संस्कृत प्राकृत अपभ्रंश संकीर्ण लक्षण. तेवी नाषाए निबद्ध अथवा
गद्य, पद्य, गेय, चौर्ण्य, तेमां गद्य ते बूटो समराजिर इत्यादिक अने पद्य ते अनेक अनुष्टु
बादिक जातिए करी पद रचना. तथा गेय ते गीतगोविंदादिक गीत, अने चोर्ण्य ते प
दने चूरण करिए खंमिए ज्यां, ते नत्तु पार्वत्ति इत्यादिक. एवां चार प्रकारनां काव्य
तेनी निष्पत्ति करवाना प्रकार ते संखनामा महानिधानमां छे. तथा तेमां वली त्रु
टितांगके० त्रुटित वादित्र, तेनां अंग जेटला प्रकारनां छे, तेनी उत्पत्ति वखाण ए
टलां वानां लन्यमान थाय. एक आचार्य एम कहेछे के, जे जे निधानमांहे जे
जे वस्तु कहिछे, ते ते वस्तु साक्षात् तेज निधानमांहेज उपजेछे. ॥ २४१ ॥

हवे ए नवे निधाननुं स्वरूप समस्त साधारणपणे कहेछे. मूलः— चक्कठ पइ
ठाणा, अठुस्से हाय नवय विखंन्ने ॥ बारस दीहा मंजूस संठिया जएहवी प
मुहे ॥ २४२ ॥ अर्थः—चक्र शब्दे पइमुं ते आठ पइडे तेनुं प्रतिष्ठानके० रहेवुंछे.
अने अठुस्सेहाय के० आठयोजननुं उत्सेध एटले उंचपणुं छे जेनुं, तथा नव यो
जन विष्कंन्न एटले विस्तारछे जेनो. वली बार योजन दीर्घके० लांबपणेछे. मंजूष
ने संस्थाने एटले आकारे, ते जान्हवी जे गंगा तेने मुखे सदा सर्वदा रहेछे. ते जे
वारे चक्रवर्त्ती उपजे ते नरतखंम साधी पाछो फरे तेवारे चक्रवर्त्तीनी साथे थइ
चक्रवर्त्तीनी नगरीए आवीने पातालमां रहे. ॥ २४२ ॥

वली ते कहेवो होय ते कहेछे. मूलः—वेरुलीयमणिकवाडा, कणय मया वि
विहरयणपडिपुन्ना ॥ ससिसूरचक्क लरकण, अणु समवयणोववत्तीया ॥ २४३ ॥
अर्थः—वैमूर्यरत्नमय वरप्रधान कमाडछे जेनां, कनकमय एटले सूवर्णेकरी निष्पन्न
नीति छे तथा विविध प्रकारनां रत्न तेणेकरी परिपूर्ण एटले सहित चंद्रमा अने सू

थैनी परे चक्रने आकारे लक्षण एटले चिन्हछे जेने, वली अनुसमके० समी वदनके० बारणांनी उपपत्तिके० घटनाछे ज्यां, अथवा अणुवम वइणो एवा पाठ थकी ज्या उपमाये रहित वचननी घटना छे, एटले जेनु स्वरूप वर्णन करवासारु वचननी रचना पण थाय नहीं, अर्थात् स्वरूप वर्णवी शकीये नही इतिभाव अ थवा अनुसमय समयप्रत्ये पुज्जतुं जावु. अने उपपत्तिके० आववुंछे एतावता स मय समयनेविषे जेवा पुज्जल जायछे तेवा वली आवेछे परतु तेमा काइ घटता नथी

अने श्रीगणागमा अणुसमयुगबाहुवयणत्ति एह्वो पाठछे ते अणुसमयके० अविषम, जुगके० जुसर तेने आकारे वाटलापणे करीने बाह्के० बारसाख मुख नेविषे ज्या ते अनुसमय जाणवो ॥ २४३ ॥

मूल –पलिउवमठिईया, निहिसिरि नामाय तह ते देवा ॥ जेसिं ते आवासा, अक्केया आहि वच्चाया ॥२४४॥ अर्थ –पल्योपमआयुनी स्थितिए अने जे निधाननुं जेवु नाम तेवेज नामे ते निधाननेविषे त्या देवता वासकरेछे तेदेव अन्य कार्यरहित थका जेमनु अधिपतिपणु मूल्ये पण लाभे नही, एतावता ज्या ठकुराइ अमोलिकछे

मूल –एए ते नव निहिणो, पनूयधण रयण सचय समिद्धा ॥ जेवस मुवग छंती, सव्वेसि चक्कवट्टीण ॥२४५॥ अर्थ –एएके० ए पूर्वेजे नवे निधानोनु स्वरूप व खाण्युं ते नवे निधान प्रजूतके० घणुं एवु जे धन, अनेरत्ननो संचय तेनी समृद्धिएकरी सहितछे, ते सर्व चक्रवर्त्तिउने नवे निधान प्राप्त थायछे॥२४५॥इतिगाथा चतुर्दशकार्थ॥

अवतरण – जीव सखाउत्ति एटले जीवनी संख्यानु वर्णने चउदमुं द्वार कहे छे मूल –नमिउं नेमिएगाइ जीवसंख नणामि समयाउ ॥ चेयण जुत्ताएगे, न वह सिद्धा डुहाजीवा ॥ २४६ ॥ अर्थ –श्रीनेमिनाथप्रत्ये नमस्कार करीने एक आदेदेइने जीवनी जे संख्या ते श्रीसिद्धातथकी नणामिके० कहुंछु तेमां चेतना ए युक्त जीव ए प्रथम प्रकार जाणवो. ससारमा रहेते नवस्थ अने जे निर्वाण पद पाम्या तेसिद्ध. एरी ते वे प्रकारना जीवो जाणवा ॥ २४६ ॥

मूल –तसथावराय डुविहा, तिविहा थीपुनपुसग विन्नेया ॥ नारय तिरिय नरामर, गइ नेयाउ चउन्नेया ॥ २४७ ॥ अर्थ.–अथवा त्रसने थावरना नेदेकरी वे प्रकारे जाणवा स्त्री पुरुष ने नपुंसकना नेदे करी त्रण प्रकारे जाणवा नार कादिक गतिना नेदे करी चार प्रकारे जाणवा. ॥ २४७ ॥

मूल –अहवातिवेय अविगय, सरूवउवा हवति चत्तारी ॥ एग विति चउपणि दिय रूवा पचप्पयारा ते ॥ २४८ ॥ एएच्चियछअणिदिय जुत्ता अहवा छनू

जलग्गि निला ॥ वण तस सहिया छप्पिय, ते सत्त अकाय संवलिया ॥ २४ए ॥ अथवा त्रण वेद ने चोथुं अवेद ते सिद्धना जीवो मली चार प्रकार थाय. एकेंद्रिया दिकना नेदे करी पांच प्रकार थाय ने; ॥२४०॥ एज पांच प्रकारमां अनेंद्रिय जे सिद्धना जीवोछे ते नेलिये तेवारे छ प्रकार थायछे. अथवा पृथिव्यादिक पांच त्रस जीवो सहित करतां छ नेद थायछे. वली ए छ कायने साथे सातमा अकायिक सिद्धना जीवो मेलव्याथी सात नेद थायछे. ॥ २४ए ॥

मूलः—अंमय रसय जराउअ, संसेयय पोयया समुछिमया ॥ उब्भिय तहोववा इय, नेएणं अठहा जीवा ॥२५०॥ अर्थः—अंमज एटले जे इंमायकी उपजे एवा पंखी प्रमुख, बीजा, रसथकी उपजे ते रसज, सूक्ष्मजीव तक्रादिकना उपन्या जाणवा. त्रीजा, जरायुज जे जरामां उपन्या मनुष्यादिक जाणवा, चोथा, संस्वेद शब्दे परसेवो तेथकी जे उपन्या ते संस्वेदज यूका छप्पई प्रमुख जाणवा, पांचमा, पोतजा ते हाथी प्रमुख जाणवा; छठा, संमूर्छिम मक्षिका प्रमुख; सातमा उद्भेद जे नूमिका फोडीने उपजे ते उद्भेदज ते तीडप्रमुख जाणवा; तेम आठमा उत्पाते उपजे ते उत्पातज ते देव नारकी जाणवा. एरीते आठ प्रकारे जीवो जाणवा.॥२५०॥

मूलः—पुढवाइ पंच बि तिचउ, पणिंदि जुत्ताय नवविहा हुंति ॥ नारय नपुंस तिरि नर, तिवेय सुरथी पुमेवंच ॥ २५१ ॥ अर्थः—पृथ्व्यादिक पांच अने बेंद्रिया दिक चार तेणे युक्त नव प्रकारे जीवो थायछे. अथवा नारकी ते एक नपुंसक वेदेज थाय छे. अने तिर्यंच तथा मनुष्यना पुरुष स्त्री ने नपुंसक एवा त्रण त्रण वेद छे. ए सात थया. तथा देवता स्त्री ने पुरुष बे प्रकारेछे एमपण नव नेदज थायछे.

मूलः—पुढवाइ अठ असन्नि, सन्नि दस ते ससिद्ध इगदसउ ॥ पुढवाइ यातसंता. अपज्ज पज्जत्त बारसहा ॥२५२॥ अर्थः—पृथ्व्यादिक पांच अने विकलेंद्रियादिक त्रण ए आठ थया, नवमा असन्नी, दशमा सन्नी ए दशप्रकार थया; तेमज एनी साथे सिद्ध नेला करिए तेवारे अग्यार नेद थायछे. तथा वली पृथ्वीथी मांमीने त्रस पर्यंत छ प्रकारना पर्याप्ता तथा छ प्रकारना अपर्याप्ता करिए तेवारे बारनेद थायछे.

मूलः—बारस वि यतणुजुत्ता, तेरस सुहुमियरगिंदि बे इंदी ॥ तिय चउ असन्नि सन्नी, अपजत्त पजत्त चउदसहा ॥ २५३ ॥ अर्थः—पूर्वोक्त बार नेद ते अतनु जे सिद्ध तेणे सहित करतां तेर नेद थायछे. एक सूक्ष्म ने बीजा बादर ए बे नेद एकेंद्रियना तथा बेंद्रि, तेंद्रि, चउरेंद्रि, असन्नी, ने सन्नी ए सात पर्याप्ता ने सात अपर्याप्ता मली चउद नेद थाय. ॥ २५३ ॥

मूल—चउदस वि अमल कलिआ, पनरस तह अमगाइ जे अठ ॥ ते अपजत्तग पज्जत्त भेदउ सोलस हवंति ॥ १५४ ॥ अर्थ—पूर्वे चउद प्रकार क ह्या ते अमलके० मलरहित जे सिद्धना जीवो छे ते सहित करता पदर प्रकार थायछे, तेमज अमजादिक जे आठ प्रकार प्रथम कह्या हता तेना पर्याप्ता ने अप र्याप्ताना भेदे करी शोल प्रकार थायछे ॥ १५४ ॥

मूल—सोलसवि यकायजुत्ता, सतरस नपुमाइ नव अपज्जत्ता ॥ पज्जत्ता अ ढारस, अकम्म जुअ ते इगुणवीसं ॥१५५॥ अर्थ—पूर्वोक्त शोल ने अकाय एट ले कायरहित सिद्ध जीवोयुक्त करता सत्तर भेद थायछे अने नपुमाइके० पूर्वे नारकी नपुसकादिक नव भेद कह्या हता ते नवने पर्याप्ता ने अपर्याप्ताना भेदे कर तां अढार भेद थया, एनेज अकर्मक सिद्ध सहित करता ओगणीश भेद थया

मूल—पुढवाइ दस अपज्जा, पज्जत्ता हुंति वीस संखाए ॥ असरीर जुएहि ते हि वीसई होइ एगहिया ॥ १५६ ॥ अर्थ—पूर्वेजे पृथ्व्यादिक दश भेद कह्या तेनेज पर्याप्ता अपर्याप्ता करता वीश सख्याए थायछे तेने अशरीर जे शरीररहि त सिद्धना जीवो छे तेना सहित करता एकवीश भेद थायछे ॥१५६॥

मूल—सुहुमिअरभूजलानिल, वाउवणाणत दस सपत्तेआ ॥ बितिचउ असन्नि सन्नी, अपज्ज पज्जत्त बत्तीस ॥ १५७ ॥ पृथ्व्यादिक पाच ते सूक्ष्म तथा बादरना भेदे करी दश थायछे, एमा अणतकाय आवी अने अग्यारमो प्रत्येक वनस्पति तथा बेंद्रियादिक त्रण अने असंज्ञी तथा सज्ञी मली शोल भेद ने पर्याप्ता तथा अपर्याप्ताना भेदे करी बत्रीश थायछे ॥२०७॥

मूल—तह नरय भवण वण जोइ कप्पगेविज्जणुत्तरु प्पन्ना ॥ सत्तदस अपण बारस, नवपण छप्पन्न वेउव्वा ॥ १५८ ॥ अर्थ—नारकी रत्नप्रभादिकना सात भे द, भवनपति असुरादिकना दश भेद, व्यंतर यक्षादिक आठ, अथवा अणपन्नी आ दिक आठ ए बे माथी एक अष्टक गणीए ज्योतिष चद्रादिक पाच, कल्प ते सौध र्मादिक बार ग्रैवेयक हेठिमादिक नव अने अनुत्तर ते विजयादिक पाच विमान ए छपन्न भेद वैक्रियना थया ॥ १५८ ॥

मूल—हुति अडवन्न सखा, तेनर तेरिछ सगया सवे ॥ अपज्ज पज्ज भेहि, सोलसउत्तर सयं तेहि ॥ १५९ ॥ अर्थ—ते पूर्वोक्त वैक्रियना छपन्न भेदनी सख्या मा नरके० मनुष्य अने तिर्यंच मेलवीए तेवारे सर्व अठावननी सख्या थायछे. ए नेज पर्याप्ता अपर्याप्ता करता एकशो ने शोल भेद थाय ॥१५९॥

मूलः—सन्नी डुग हीण बत्तीस संगयं तंसयं छयत्तालं ॥ तंनव्वा नव्वगदूर नव्व आसन्न नव्वंच ॥ २६० ॥ अर्थः—प्रथम सुहुम्मियर गाथाए करी बत्रीश भेद जे पूर्वे कह्या हता तेमांथी संज्ञी ने असंज्ञी ए बे हीन करिए तेवारे त्रीश भेद थाय. ते एक शो ने शोळ वैक्रियनी साथे मेळवतां एकशो ने छेताळीश भेद थायछे. एमां वळी कोइ भव्य, कोइ अभव्य, अने कोइ दूरभव्य ते गोशाळादिक जाणवा, अने जे कोइ तेज भवे अथवा बीजे त्रीजे भवे मोक्ष जवानाछे ते आसन्नभव्य जाणवा. ॥ २६० ॥

मूलः—संसारनिवासीणं, जीवाण सयं इमं छएतालं ॥ अप्पंच पालियव्वं, सिव सुहकंखीहि जीवेहिं ॥ २६१ ॥ अर्थः—संसारनिवासी जीवोना ए एकशो ने छे ताळीश भेद जाणवा. ते अप्पंचके० पोताना आत्मानीपरे जहममपिअं डुक्कं इत्यादिक जाणीने ए एकशो ने छेताळीश प्रकारना जीवोने जे कोइ शिव सुखनी वांछना करनार जीवोछे तेणे पोतानी आत्मानीपरे पाळवा. ॥ २६१ ॥

हवे ए कुलक एज शास्त्रकारनो करेलो एवो जणाववाने अर्थे गुरुना नाम सहित पोतानुं नाम जणावेछे. ते प्रयोजन पूर्वक गाथा कहेछे. मूलः—सिरिअम्म एव मुणिवइ, विणेय सिरिनेमि चंदसूरीहिं ॥ सपरहियछं रइयं, कुलयमिणं जीव संखाए ॥ २६२ ॥ अर्थः—श्रीआम्रदेव नामे मुनिपति जे आचार्य तेना विनेयके० शिष्य श्रीनेमिचंद्रसूरि तेणे पोताने तथा परने अर्थे ए जीव संख्याना कुलकनी रचना करीछे, एटले सत्तर गाथाए करी कुलक वखाण्यो. ॥ २६२ ॥

अवतरणः—कम्माइं अठति एटले आठकर्मनुं बशोने पन्नरमुं द्वार कहेछे. मूलः—पढमं नाणावरणं, बीयं पुण दंसणस्स आवरणं ॥ तइ यंच वेयणीयं, तहा चउछं च मोहणिअं ॥ २६३ ॥ पंचममाउं गोयं, छठं सत्तमगमंतरायमिह ॥ बहुत म पयडित्तेणं, भणामि अठम पए नामं ॥ २६४ ॥ अर्थः—पहेलुं ज्ञान जे मत्या दिक तेने जे आवरे ते ज्ञानावरण कहिए. बीजुं दर्शन जे लोचन तेने आवरे ते दर्शनावरण कहिए. त्रीजुं जेणे करी सुख अने डुःख वेदिये तेने वेदनीय कहिए, तेम ज चोथुं जेणेकरी आत्मा मोह पामे तेने मोहनीय कहिए. पांचमुं आयु बांध्युं छतुं अवश्य उदय आवे तेथी तेने आयुकर्म कहीए. छठुं गूय ते नाना महोटा शब्देकरीने कहिये ते गोत्र कर्म जाणवुं, सातमुं जे विघ्न करे ते अंतराय कर्म जाणवुं. इहां जि नशासननेविषे, हवे जेनी घणी प्रकृतिछे तेणे करीने भणामिके० कहीशुं, आठमा स्थानकनेविषे जे नमयंतिके० नमाडे तेनाम कर्म- इति गाथा द्वयार्थ. ॥ २६३ ॥ २६४ ॥

अवतरणः—तेसिउत्तर पयडीणं अडवन्न सयति एटले आठकर्मनी उत्तर प्रकृ

तिनुं बर्शे ने सोलमुं द्वार कहेछे मूल—पचविह नाण वरणं, नवभेया दंसण स्स दोवेए॥अट्ठावीस मोहे, चत्तारिय आउए हुंति ॥ २६५ ॥ गोयम्मि डुन्निपंच तराय तिगहियं सयं नामे ॥ उत्तर पयडीएव, अट्ठावन्नं सयं होइ ॥२६६॥अर्थ— मतिज्ञानादिक पाच ज्ञानने आवरे तेथी पाच प्रकारे ज्ञानावरणीय जाणवु बीजु चार प्रकारना दर्शनने जे आवरे तथा पाच प्रकारनी निद्रा जेनाथकी उदय आ वे ते नवप्रकारे दर्शनावरणीय कर्म जाणवु त्रीजुं साता अने असाताना भेद थकी बे प्रकारे वेदनीय कर्म जाणवु चोथु सोल कषाय अने नव नोकषाय तथा त्रण दर्शन मोहनीय मली अट्ठावीस प्रकारे मोहनीय कर्म जाणवु नरकादिक गतिना भेद थकी आयुकर्म चारभेदे जाणवु उंच नीचना भेद थकी गोत्र कर्म बे भेदे जाणवु दानांतरायादिकना भेद थकी अतराकर्म पाचप्रकारे जाणवु अने नाम कर्म एकशोने त्रण प्रकारे जाणवु ॥ २६५ ॥ २६६ ॥

हवे उत्तर प्रकृतिना प्रत्येक नाम कहेछे मूल --मइसुय उहीमण केवलाणि जीवस्स आविरिज्जति ॥ जस्स प्पन्नावईतं, नाणावरण भवेकम्म ॥२६७ ॥ अर्थ— चारप्रकारनो व्यजनावग्रह अने अर्थावग्रह, ते पाचइंद्रिय अने छठुं मन ते अवग्रह, इहा, अपाय ने धारण ए एकेकना चार चार भेद करता छ चोक चोवीश भेद थायछे, तेनी साथे चार व्यजनावग्रह भेला करिये तो मति ज्ञानना अट्ठावीश भेद थायछे अक्षरश्रुत, अनक्षरश्रुत, सज्ञीश्रुत, असज्ञीश्रुत, सम्यक्श्रुत, असम्यक्श्रुत, सादिश्रुत, अनादिश्रुत, सपर्यवसितश्रुत, अपर्यवसितश्रुत, गमिकश्रुत, अगमिकश्रु त, अगप्रविष्टश्रुत, अनगप्रविष्टश्रुत, एरीते चउदप्रकारना श्रुतछे अथवा पज्जवइत्या दिक वीशप्रकारना श्रुत ते आवीरीतेछे पर्यायश्रुत, पर्यायसमासश्रुत, अक्षरश्रुत, अक्षरसमासश्रुत, पदश्रुत, पदसमासश्रुत, सघातश्रुत, सघातसमासश्रुत, प्रतिप त्तिश्रुत, प्रतिपत्तिसमासश्रुत अनुयोगश्रुत, अनुयोगसमासश्रुत, प्राभृतश्रुत, प्राभृ तसमासश्रुत, प्राभृतप्राभृतश्रुत, प्राभृतप्राभृतसमासश्रुत, वस्तुश्रुत, वस्तुसमासश्रुत, पूर्वश्रुत, पूर्वसमासश्रुत, एरीते वीशभेद श्रुतज्ञानना जाणवा, तथा अनुगामि, अननुगामि, वर्द्धमान, हीयमान, प्रतिपाति ने अप्रतिपाति ए छ भेद अवधिज्ञानना जाणवा तथा ऋजुमति अने विपुलमतिना भेद थकी बे प्रकार मनपर्यवज्ञानना जाणवा, अने केवल ज्ञाननो एकज भेद छे अन्य ज्ञानोनेविषे जेटलु क्षयोपशम होय तेटलु ज्ञान थायछे, अने सर्वथा ज्ञानावरणीयना क्षयथकीज जेनु उपजवु थाय ते केवलज्ञान ए पाच ज्ञानना भेद सामान्ये कह्या हवे गाथार्थ कहेछे. जीवस्सके०

जीवने ए ज्ञानने आवरिये रुंधिये जेना प्रभावथकी ते ज्ञानावरणीय कर्म कहिये.

मूलः—नयणे यरोहि केवल, दंसण आवरण यं भवे चउहा ॥ निद्दापयला हि छहा, निद्दाय डुरुत्त थीणद्धी ॥ १६८ ॥ अर्थः—नयन शब्दे चक्षु तेनुं आवरण जे लोचन तेने आवरे ते चक्षुदर्शनावरणीय; अने इतर जे बीजी अन्य इंद्रियनुं ज्ञान हणे ते अचक्षुदर्शनावरणीय. अवधिदर्शनने आवरे ते अवधिदर्शनावरण कहे वाय. एम केवलदर्शनने आवरे ते केवल दर्शनावरण. एरीते दर्शनावरणीय चार भेदे थाय. हवे पांच निद्रा कहेछे. त्यां प्रथम सुखे चीपटीना वजाडवा थकी जागी उठे ते निद्रा, बीजी घणा धका थकी जागृत थाय ते निद्रानिद्रा; त्रीजी डुरुक्ता ते एक निद्रा बीजी निद्रानिद्रा एम इहांपण द्विरुक्त प्रचला ते बेठा अने उभाथका निद्रा आवे ते प्रचला समजवी; तथा चोथी चालतां हालतां निद्रा आवे ते प्रच ला प्रचला जाणवी. पांचमी स्त्यानर्द्धि ते जे दिवसे वात चिंतवी होय ते रात्रिए करे, राजाना हस्तिना दंतुसल काढनार शिष्यनीपरे जाणवुं. ए निद्रामां वासुदेवना बलथकी अर्द्ध बल होय छे. ए नव प्रकार थया ॥ १६८ ॥

मूलः—एयमिह दरिसणा वरण मेयमा वरइ दरिसणं जीवे ॥ सायमसायंच डुहा, वेयणियं सुह डुहनिमित्तं ॥ १६९ ॥ अर्थः—ए नव प्रकारनुं दर्शनावरण ते जीवनो पूर्वोक्त दर्शनगुणछे तेने आवरे ढांकी मूके. वली शाता अने अशाताना भे दे करी बे प्रकारे वेदनीय कर्म ते सुख तथा डुःखनुं निमित्त कारण छे. ॥ १६९ ॥

हवे मोहनीयकर्म कहेछे. मूलः—कोहो माणो माया, लोभोणंताणुबंधिणो च उरो ॥ एवमप्पच्चरकाणा, पच्चरकाणाय संजलणा ॥ १७० ॥ अर्थः—क्रोध, मान, माया अने लोभ ए चार जे अनंता संसारनुं अनुबंध करे ते जेने उत्पन्न थया छतां ज्यांसुधी ते प्राणी जीवतुं रहे त्यांसुधी तेनीसाथे रहे, अने नरकगतिना कारण थाय. स म्यक्त्वनुं रुंधन करे एटले सम्यक्त्व आववा न आपे. तेमां अनंतानुबंधी क्रोध ते प र्वतनी स्फुट समान जाणवो अने अनंतानुबंधी मान ते पाखाणना थांभला स मान जाणवुं. तथा अनंतानुबंधी माया ते महानिवड वांशना मूल समान जाण वी, तथा अनंतानुबंधि लोभ ते कृमिना रंग समान जाणवो. ॥ १७० ॥

एवंके० एरीते वली अप्रत्याख्यानीयानावरण जे अणुव्रतरूप पच्चखाणने आ वरे एना उदयथी जीव कोइ पच्चखाण करी शके नही ए उपना थका एकवर्ष सु धी रहेछे, तिर्यंचनी गतिना कारण थाय तेमां अप्रत्याख्यानी क्रोध ते पृथ्वीना स्फुट समान जाणवो, अने अप्रत्याख्यानी मान ते अस्थि समान जाणवुं, वली

अप्रत्याख्यानी माया ते मेढाना शिंगडा समान जाणवी तथा अप्रत्याख्यानी लोन ते कादव समान जाणवो.

हवे जे जीवना सर्व विरतिरूप गुणने आवरे ते प्रत्याख्यानावरण जाणवु, ए उपन्या छतां चार मास सुधी रहेछे, ए मनुष्यनी गतिनु कारण थाय छे तेमां प्रत्याख्यानी क्रोध ते वेलुनी रेखा समान जाणवो, अने प्रत्याख्यानी मान ते काष्ठ समान जाणवु तथा प्रत्याख्यानी माया ते गोमूत्रिका समान जाणवी वली प्रत्याख्यानी लोन ते खंजन समान जाणवो

हवे सज्वलन ते किंचितमात्र दीपे, उपरांत उपशमि जाय ते उपन्या छता घणामां घणो रहे तो पन्नर दिवससुधी रहे छे देवनी गतिनु कारण थाय, यथाख्यात चारित्रनुं रुंधन करे तेमां सज्वलनो क्रोध ते पाणीनी रेखासमान जाणवो अने सज्वलन मान ते नेत्रनी लाकमी समान जाणवु, अने सज्वलननी माया ते वृक्षनी अवलेहिका समान जाणवी अने सज्वलननो लोन ते हलदना रग समान जाणवो

मूल –सोलस इमे कसाया, एसो नव नोकसायसदोहो ॥ इत्थी पुरिस नपुसग, रूव वेयत्तयं तंमि ॥२७१॥ अर्थ –ए सोल कपाय कह्या हवे वली नव नोकषायनो सदोहके० समूह देखाडेछे इत्थी शब्दे स्त्री, तेनो जे वेद ते स्त्रीवेद जाणवो जेना उदयथकी पुरुषप्रत्ये अनिलाप थाय छे बीजो पुरुपवेद ते, जेना उदयथकी स्त्रीप्रत्ये अनिलाप थाय ते जाणवो त्रीजो नपुसकवेद, जेना उदयथकी पुरुप तथा स्त्री बने प्रत्ये अनिलाप थाय कारिस, तृण, ने नगर दाह समान अनुक्रमे एवे स्वरुपे ए त्रणे वेद जाणवा ॥२७१॥

मूल –हासरइ अरइ नय सोयं डुगंछ त्तिहास छक्कमिम ॥ दरसिण तिगंतु मिछ,त्त मीस समत्त जोएण ॥ २७२ ॥ अर्थ –कारण उपन्ये अथवा कारण उपन्या विना नयन विकार उपजे, हास्य आवे, ते हास्यमोहनीय जाणवी तेमज कोइक सुखनु कारण उपन्ये अथवा कारण उपन्याविना स्वनावे सुखनु वेदवु ते बीजु रतिमोहनीय कर्म जाणवु त्रीजु ए थकी विपरीत ते अरतिमोहनीयकर्म जाणवु चोथु इष्ट लोकादिक सकारण अथवा कारण विना मनमां नय उत्पन्न थाय ते नयमोहनीयकर्म जाणवु पांचमुं इष्टवियोगादिक जनित अश्रुपात शोक उपजे ते शोकमोहनीयकर्म जाणवु छठु बीनत्सगंधने योगे प्राणीने जुगुप्सा उपजे ते जुगुप्सामोहनीयकर्म जाणवु ए हास्य षट्क जाणवु हवे दर्शन त्रिक ते, मिथ्यात्व मिश्र ने सम्यक्त्वरूप अविशुद्ध अर्द्धविशुद्ध ने शुद्ध पुजत्रिक रूप जा

एवा. अनुक्रमे मिथ्यात्व ते श्रीवीतराग प्रणीत तत्वने सर्दहे नही, अने मिश्रने प्रजावे श्रीजिनोक्त तत्व उपर राग पण न होय अने द्वेष पण न होय. सम्यक्त्व ते जीवादिक तत्वनेविषे रुचिनुं करवुं. ए समकितने योगे मली त्रण थाय. ॥२७२॥

मूलः—इयमोह अडवीसा, नारय तिरि नर सुराउय चउक्कं ॥ गोयं नीयं उच्चं,च अंतरायंतु पंचविहं ॥ २७३ ॥ अर्थः—एरीते मोहनीयकर्मनी अठावीश उत्तर प्रकृति कही अने नारकी, तिर्यंच, मनुष्य तथा देवताना आयुष्यना जेद संबंधी आयुकर्मनी उत्तरप्रकृति चार कहीछे. उंच अने नीचना जेदथकी गोत्र कर्मनी उत्तर प्रकृति बे प्रकारेज जाणवी. अने अंतराय पांच प्रकारेछे तेज सूत्रकार कहेछे.॥२७३॥

मूलः—दाउं नजहे लाहो, न होइ पावइ न जोग परि जोगो ॥ निरउविय सत्ता होइ अंतराय प्पजावेण ॥ २७४ ॥ अर्थः—छति सामग्रीए तथा छता पात्रने संयोगे दान आपी शके नही ते दानांतराय जाणवुं. छति वस्तुए आपनार आपतो होय पण जेना उदयथी प्राणीने ते वस्तुनीप्राप्ति न थाय ते लाजांतराय जाणवुं. जोगनी छति सामग्रीये पण जोगवी शके नही ते जोगांतराय जाणवुं. तेमज जली गृहणी प्रमुख उपजोगनी सामग्री छतिए पण उपजोगवी न शके ते उपजोगांतराय जाणवुं. शरीरे गाढो निरोगी पुष्ट छतो पण अशक्त, तृण मात्र जांजी न शके ते वीर्यांतरायनो प्रजाव जाणवो. ॥२७४॥

हवे नामकर्मनी प्रकृति जेटले प्रकारे थाय ते अनुक्रमे देखाडेछे. मूलः—नामे बायालीसा, जेयाणं अहव होइ सत्तछी ॥ अहवा विहु तेणउई, तिग अहिय सयं हवइ अहवा ॥ २७५ ॥ अर्थः—नामकर्मनेविषे बेतालीश उत्तरप्रकृतिना जेद अथवा सडसठ होयछे, अथवा वली त्र्याणु पण थायछे, अथवा एकशोने त्रण पण थायछे, तेमां प्रथम बेतालीश प्रकृति कहेछे. ॥ २७५ ॥

मूलः—पढमा बायालीसा, गइ जाइ सरीर अंगुवंगेय ॥ बंधण संघायण संघयणय संगण नामंच॥२७६॥अर्थः—प्रथम बेतालीश प्रकृति ते आवीरीते गति,जाति, तनु ते, औदारिकादिक, अंगोपांग, बंधन, संघातन, संघयण, संस्थान, नाम

मूलः—तह वन्न गंध रस फास नाम अगुरु लहुअंच बोधव्वं ॥ उवघाय पराघाया, णुपुव्विऊसास नामंच ॥ २७७ ॥ आयावुज्जोयविहाय गई तसथावराभिहाणं च ॥ बायर सुहुमं पज्जत्ता पज्जत्तंच नायव्वं ॥२७८॥ पत्तेयं साहारण, थिर मथिर सुजासुजंच नायव्वं ॥ सूजगदूजगनामं, सूसर तह दूसरंचेव ॥ २७९ ॥ आएज्जम णाइज्जं, जसकित्ती नाम अजस कित्तीय ॥ निम्माणं तिछयरं, जेयाणवि हुंतिमेजे

या ॥ २८० ॥ अर्थ —तेमज वर्ण, गंध, रस, स्पर्श, अगुरुलघु, उपघात, पराघात, आनुपूर्वी, श्वासोश्वासनाम, आतप, उद्योत, विहायोगति, त्रस, थावर, वादर, सूक्ष्म, पर्याप्त, अपर्याप्त, जाणवा प्रत्येक, साधारण, स्थिर, अस्थिर, शुभ, अशुभ, जाणवु सुभग, दुर्भगनाम, सुस्वर, दुस्वर, आदेय, अनादेय, यश कीर्त्तिनाम, अयश कीर्त्तिनाम, निर्माण अने तीर्थंकरनामकर्म, ए बेतालीश भेदना नाम कह्या ॥२८०॥

हवे ए बेतालीश भेदना वली प्रतिभेद थाय ते कहेछे —मूल —गइ होइ चउ पयारो, जाईविय पचहा मुणेयव्वा ॥ पचय हुंति सरीरा, अगोवगाइ तिन्नेव ॥२८१॥ अर्थ —गम्यते एटले जवुं प्राणी ए जे एनेविषे एटला माटे एने गति कहिये ते देवादिकना भेदथकी चार प्रकारे छे जाति ते एकेंद्रियादिकना भेद थकी पाच प्रकारे जाणवी शरीर ते औदारिक, वैक्रिय, आहारक, तेजस ने कार्मण एपाच जाणवा अंगोपांग ते तेजस तथा कार्मण ए बे शरीरने होतां नथी, माटे औदारिकादिक त्रण शरीरनाज होय छे तेथी त्रणज जाणवा ॥२८१॥

मूल —छस्संघयणा जाणसु, सगणा विय हवति छच्चेव ॥वन्नाईण चउक्कं, अगुरुलहु वघाय परघायं ॥ २८२ ॥ अर्थ —सहनन ते वज्रऋषभ नाराच, ऋषभनाराच, नाराच, अर्द्धनाराच, कीलिका, अने सेवार्त्तरूप ए अस्थि रचना विशेष जाणवा सस्थान ते समचतुरस्र, न्यग्रोध, सादि, वामन, कुब्ज अने हुंमक एवे नामे छ होयछे वर्णादिक चार ते आवीरीते वर्ण, गध, रस ने स्पर्श अगुरुलघु ते जेना उदयथकी प्राणीनुं शरीर भारी अने हलवु पण न थाय तेअगुरु लघु. अने उपघात नाम कर्म तेने कहिए, जेना उदयथी जीव उपघात एटले विनाश पामे ते विनाश पण पोतानाज शरीरे करी थाय जेम पडजीभप्रमुख निकले, ते जाणवु पराघात नाम कर्म ते जेना उदयथी पोताथकी बलवत जे होय तेने पण दुर्निरीक्ष्य होय, कोइ सन्मुख जोइ शके नही, कोइ सामो वोली शके नही ॥२८२॥

मूल —अणुपुव्वी चउभेया, उस्सास आयवच उज्जोय ॥ सुहअसुहा विहगगई, तसाय वीसच निम्माण ॥ २८३ ॥ अर्थ —आनुपूर्वीपण गतिनीपरे चार प्रकारे जाणवी पण,एटलु विशेषछे के जीवे जे गतिनु आयुष्य वाध्युं होय ते गतिनेविषे दोरिए वाधि वृषभादिकने जेम खेची लइ जइए तेम खेचीने लइ जाय ते चारगति आश्री चार अनुपूर्वी जाणवी जेना उदयथकी जीव श्वासोश्वास लेवानी समर्थाइए करी सहित थाय ते उश्वास नाम कर्म जाणवु जेना उदयथकी पोते अतापवत थको पण अनेरा जीवोने ताप उपजावे जेम सूर्यनुं माडलु

पृथ्वी कायिक जीव ते पोते शीतलथका परने ताप उपजावे ठे, तेनी परे ताप उपजावे ते आतप नाम कर्म जाणवुं, जेना उदयथकी जीवना अंग उद्योतवंत थाय; जेम देवता यतिने उत्तरवैक्रिये ज्योतिषि तथा खजूआ प्रमुखना शरीर दीपे ते उद्योत नाम कर्म जाणवुं. शुभने अशुभ विहायो गति तेमां शुभ विहायो गतिना उदय थकी गज वृषभादिकनी परे भली गति थायठे. अने अशुभ विहा योगतिना उदयथकी खर शूकरादिकनी परे माठी गति थायठे.

त्रसादिक वीश ते त्रस दशक तथा स्थावर दशक. तेमां त्रसनाम कर्मना उद यथकी प्राणी बे इंद्रियादिक भाव पामे; बादरना उदयथकी जीव बादरपणुं ल हे. जे पोतपोतानी पर्याप्ति पूरण करे ते पर्याप्तनाम कर्म, प्रत्येक भाव प्राणी पामे ते प्रत्येकनामकर्म, जेना उदयथकी दांत प्रमुखने स्थिरपणुं थाय ते स्थिर नाम कर्म, जेना उदयथी नाभीनी उपरना अंगने शुभपणुं होय ते शुभनामकर्म, जेना उदयथकी समस्त प्राणीने इष्टथाय ते सौभाग्यनाम कर्म, जेना उदयथकी मनोहर स्वर थाय ते सुस्वरनाम कर्म, जेना उदयथकी तेनुं वचन समस्त लोकने ग्राह्य थाय ते आदेयनाम कर्म अने जेना उदयथकी यशःकीर्त्तिए करीसहित थाय ते यशःनाम कर्म. ए त्रस दशको कह्यो. ए थकी विपरीत स्थावर दशक ठे. जेना उदयथकी जीव पृथ्व्यादिकपणु पामे ते स्थावर नामकर्म, एम सर्व दशेबोल विपरीतपणे जाणवा. एटले सूक्ष्म, अपर्याप्त, साधारण, अस्थिर, अशुभ ते ना भीथकी नीचे पादादिक, अवयव, अशुभ होय, दौर्भाग्य ते डुर्भाग्यना उदयथकी जीव डुर्भाग्य थाय, डुस्वर, अनादेय, अयश ते कोइनुं घणुज भलुं कस्या थका पण यश मले नही. ए थावर दशक कह्यो. निर्माण ते सूत्रधारनी परे आप आ पणा अंग जे ठामोठाम रहे ते जाणवुं. ॥ २७३ ॥

मूलः—तिब्रयरेणं सहिया, सत्तठीए हवंति पयडीउ ॥ सम्मामीसेहिविणा, तेव न्ना सेस कम्माणं॥ २७४ ॥ अर्थः—ए पूर्वोक्त प्रकृतिने तीर्थंकरनाम कर्मे करी सहित करिए तेवारे नामकर्मनी शडसठ प्रकृति थायठे. तथा शेष सात कर्मनी जे पंचावन प्र कृति ठे तेमांथी सम्यक्त्व अने मिश्र विना शेष कर्मनी त्रेपन प्रकृति थायठे. ॥ २७४ ॥

मूलः—एवं वीसुत्तरसय, बंधेपयडीण होइ नायव्वं ॥ बंधण संघायाविय, सरी रगहणेण इह गहिया ॥ २७५ ॥ अर्थः—एम सडसठ तथा त्रेपन मेलव्याथकी आठे कर्मनी एकशो ने वीश प्रकृति बंधनेविषे थायठे ते जाणवी. इहां कोइ कहेशेके प्रथ म जेवारे बेतालीश प्रकृति कही तेवारे तेमां बंधन अने संघातन प्रकृति कही; अ

ने हमणां सडसठमाहे ते केम गणता नथी? तेने कहेछे के बंधन ने संघातन ते शरीरने ग्रहणे इहा लीधाछे माटे ए पृथक् ग्रहण कर्यांछे ॥ २०५ ॥

हवे त्र्याणु नेद देखाडेछे मूल —बधण नेया पचव, सवाया विय हवति पंचेव ॥ पणवस्रा दोगंधा, पचरसा अरु फासाय ॥२०६॥ अर्थ —बंधनना पाच नेद त्या जे औदारिकादिक पुजल बाध्याछे, अने बाधिए ठइए तेने तेजस अने कार्मेण साथे जेम लाख संश्लेष ड्व्य तेनी परे मेलववुं ते औदारिक बंधन एमज वैक्रिय, आहारक, तेजस अने कार्मणना नेदे करी पाच प्रकारे जाणवु. तेम सघात ते पण पाच प्रकारे थायछे त्या जेम दंताली तृणना समूहने एकठा करेछे तेम जे औदारिकादिक पुजलने एकठा करेछे ते संघात कहिए ते औदारिकादिक पांच जाणवा, अने वस्राके० वर्ण पांच कृष्ण, नील, रक्त, पीत, अने श्वेतना नेदे जाणवा सुरनी अने डरनी ए बे गध जाणवी तिक्त, कटु, कसायल, आम्ल ने मधुर ए पांच रस जाणवा गुरु, लघु, मृडु, खर, शीत, उष्ण, स्निग्ध ने रुक्ष, ए आठ स्पर्श जाणवा

मूल —दस सोलस ठवीसा, एया मेलेवि सत्त सठीए ॥ तेणउई होइ तउ, बंधण नेयाउ पन्नरस ॥ २०७ ॥ अर्थ —बधन पाच अने संघात पाच ए दश थया तथा सोलसके० सोल ते आवीरीते के वर्णादिक वीश प्रकृतिथकी सामान्यपणे प्रथमनी सडसठमां वर्ण चतुष्क आवी गयुछे ते, वीशमांथी वर्ण चतुष्क काढ्ी नाखिये तेवारे सोल प्रकृति रहेछे, ते पूर्वोक्त पाच बधन ने पाच सघात साथे मेलवतां ठवीश थाय ते वली सडसठ साथे मेलवी थकी त्राणु थाय छे ॥२०७॥

हवे एकशोने त्रण नेद देखाडेछे बधनना पन्नर नेद ते आवीरीते थाय छे मूल —वेउवाहारो रालियाण सगतेय कम्मजुत्ताण ॥ नवबधणाणिइयर, डुसहियाण तिन्नि तेसिंच॥२०८॥ अर्थ —वैक्रिय, आहारक ने औदारिक एना संगके० पोत पोताना त्रण ते आवीरीते, वैक्रिय वैक्रिय बधन, आहारक आहारक बंधन, औदारिक औदारिक बंधन, ए त्रण थया तथा तेजस ने कार्मणे युक्त ते आवीरीते वैक्रिय तेजस बधन, वैक्रिय कार्मण बधन, आहारक तेजस बधन आहारक कार्मण बधन, औदारिक तेजस बंधन, ने औदारिक कार्मण बधन ए सर्व मली नव बंधन थया अने इतर ते तेजस कार्मणरूप, ए बे सहित त्रण थाय, ते आवीरीते, वैक्रिय तेजस कार्मण बधनरूप, आहारक तेजस कार्मण बधन, औदारिक तेजस कार्मण बधन ए वार थया तिन्नितेसिंके० वली तेजस ने कार्मणना त्रण ते आवी रीते, तेजस तेजस बधन, तेजस कार्मणबंधन, कार्मण कार्मण बधन ए पन्नर थया

मूलः—सव्वेहिं वि छगेहिं, तिगअहिय सयंतु होइ नामस्स ॥ इय उत्तरपयडीणं, क म्मट्ठग अठ्ठवन्नसयं ॥ २७९ ॥ अर्थः—एम सर्व ए पन्नर बंधन ते पूर्वोक्त पंचक रहित करी मेळविये तेवारे एकशोने त्रण नाम कर्मनी उत्तर प्रकृति थायछे, एम उत्तर प्रकृति सर्व अठगके० आठेकर्मनी मळी एकशोने अठावन्न थायछे. इति पंचविंशति गाथार्थ.

अवतरणः—बंध उदय उदीरणा सत्ताणंकिंपिसरूवंति एटले कर्मना बंध उदय उदीरणा अने सत्तानुं किंचित् स्वरूप कहेवानुं बशोने सत्तरमुं द्वार कहेछे. मूलः—सत्तठ्ठछेग बंधा, सत्तुदया अठ्ठसत्तचत्तारि ॥ सत्तठ्ठ पंच डुगं, उदीरणा ठाण संखे यं ॥ २९० ॥ अर्थः—पेहेलो सात, आठ, छ अने एक ए चार स्थानक बंधनेविषे होय, सत्ता अने उदयनेविषे, आठ, सात अने चार ए त्रण स्थानक होय. तथा सात, आठ, छ, पांच अने बे उदीरणानेविषे होय. ए स्थानकनी संख्या कही. ॥ २९० ॥

मूलः— बंधेठ्ठ सत्तणाउग, छव्विह मोहाउ इगविहंसायं ॥ संतोदएसु अठ्ठउ, स त्त अमोहा चउ अघाई ॥ २९१ ॥ अर्थः—बंध ते जीव आठकर्मनुं करे, अने जे वारे सात कर्मनुं बंध करे, तेवारे आयु वरजीने करे, जेवारे छ कर्मनुं बंध करे तेवारे मोहनीय तथा आयु ए बे वरजीने शेष छनुं बंध करे. जेवारे एकनुं बंध करे तेवारे एक सातावेदनीयनुंज बंध करे. एवं बंधस्थाननी संख्या कही. हवे संतो दएसुके० सत्ता अने उदयनेविषे कहिए छैए. त्यां सत्ताये अने उदये आठ कर्म होय. अने मोहनीयरहित सात होय. अने चार घनघातिकर्म रहित होय तेवारे शेष चार सत्ता अने उदये थाय. ॥ २९१ ॥

हवे उदीरणाना स्थानकनुं स्वरूप कहेछे. मूलः—अठ्ठउदीरइसत्तउ, अणाउछ व्विह मवेयणियआउ ॥ पण अवियण मोहाउग अकसाइ नाम गोत्तडुगं ॥ २९२ ॥ अर्थः—मिथ्यात्व गुणठाणाथी मांमीने प्रमत्तगुणठाणासुधी जीव निरंतरपणे आ ठकर्मनी उदीरणा करे, अने केवळ जे नवसंबंधी आयुष्य अनुनवेछे ते जेवारे आवळिकाविशेष थाय तेवारे आयुष्यने आवळिका प्रविष्टपणाये करीने उदीर णानो अनाव. तेथी सात कर्मनुं उदीरक होय. वळी सम्यक् मिथ्यादृष्टि गुणस्थान के प्रवर्त्तमान थको सदा आठ कर्मनुं उदीरक होय; जे कारण माटे आवलिका विशेष आयुष्यछते मिश्रगुण ठाणानो असंनव छे, ते आवीरीते अंतरमुहूर्त अवशेष आ युष्ये मिश्र गुणठाणाथकी पड्यो थको जीव सम्यक्त्वे अथवा मिथ्यात्वे जाय माटे; तथा अप्रमत्त अपूर्वकरण अने अनिवृत्ति बादर ए गुणठाणानेविषे वेदनी य अने आयुष्य वरजी शेष छ कर्मनुं उदीरक थाय. वेदनीय ने आयुषनेविषे

अति विशुद्ध अध्यवसायपणे करी उदीरणायोग्य अध्यवसाय स्थानकनो अभाव छे, पण सूक्ष्म संपरायगुणठाणे ज्यांलगे मोहनीय आवलिकाविशेष नथाय त्यां लगे आवलिकाविशेषे मोहनीयने उदीरणाना अभावथकी छ कर्मनुं उदीरक थाय.
अने उपशांत मोहे वेदनीय, मोहनीय तथा आयु वर्जी पांचनुं उदीरक, त्यां वेदनीयने आयुषानुं कारण प्रथम कह्युं, अने मोहनीयना उदयना अभावथकी उदिरे नही, तथा अकषाइ क्षीणमोह बारमे गुणठाणे ज्यांसुधी ज्ञानावरण दर्शनावरण अंतराय आवलिका प्रविष्ट न होय, त्यांलगी पांचनुं उदीरक, अने ते जेवारे त्रणे आवलिका प्रविष्ट थाय तेवारे तेनी उदीरणाना अभावथकी नाम अने गोत्र ल क्षण बे कर्मनुंज उदीरणहार होय. त्यां कारण ए छे के घातीयां चारकर्ममूलथी क्षीण थया, तेह्नी उदीरणा रही नथी, अने वेदनीयने आयुषानी पण उदीरणा न थाय, त्यां कारण पूर्वोक्तज जाणवुं. अने अयोगीगुणठाणे योगना अभावथकी उदीरणा न करे. अजोगि अणुदीरगोत्तयव इति वचनात् ॥ १९१ ॥
हवे सामान्यपणे बंधादिकनेविषे प्रकृतिनी संख्या कहेछे. मूल —बंधेवि सुत्त रसय, सयबावीसतु होइ उदयंमि॥ उदीरणाए एव, अडयाल सयतु सत्तंमि॥१९३॥
अर्थ —नवा कर्मनुं ग्रहण ते बंध, तेने सामान्यपणे एकशोने वीश प्रकृतिनो बंध छे. विपाकेकरी कर्मना पुजलनुं वेदवुं छे ज्यां, तेने उदय कहिए त्यां एकशोबीश कर्म प्रकृति उदयावलिकाये थाय. अणपाम्यां कर्मने उदयावलिकानेविषे आणवो ते उदीरणा. त्यांपण एमज एकशो ने बावीश कर्मप्रकृतिनी उदीरणा थाय. सत्ता तेने कहिए जे छतानो भाव ते सत्ता कर्मनी स्थिति पोतेज जाणवी. ते एकशो ने अठावन, तेमां पंदर बंधनछे तेमांथी दशबंधन जूदां काढीए, शेष पांच बंधन राखिए तेवारे एक शो ने अम्तालीश प्रकृति सत्ताए जाणवी. एनो यंत्र देखाडेछे. इतिगाथा चतुष्टयार्थ ॥

ज्ञानावर्ण ५	दर्शनावर्ण ९	वेदनी २	मोह्नी २६	आयु ४	नाम ६७	गोत्र २	अंतराय ५	बंधनेविषे १२०
ज्ञानावर्ण ५	दर्शनावर्ण ९	वेदनी २	मोह्नी २८	आयु ४	नाम ६७	गोत्र २	अंतराय ५	उदय अने उदीरणाए १२२
ज्ञानावर्ण ५	दर्शनावर्ण ९	वेदनी २	मोह्नी २८	आयु ४	नाम ९३	गोत्र २	अंतराय ५	सत्तानेविषे १४८

अवतरणः—कम्मठिई साबाहत्ति एटले कर्मनो अबाधाकाल तेणेकरी सहित कर्मनी स्थितिनुं वर्णने अढारमुं द्वार कहेछे. मूलः—मोहे कोडाकोडी, सत्तरी वीसं नामगोयाणं ॥ तीसयराण चउण्हं, तेत्तीस यराइं आउस्स ॥ २०४ ॥ अर्थः—मोहनीयकर्मनी स्थिति सित्तेर कोडाकोडी सागरोपमनी तथा नाम अने गोत्रनी वीश कोडाकोडी; अने इतरके० बीजा ज्ञानावरणीय, दर्शनावरणीय, वेदनीय अने अंतराय ए चार कर्मनी प्रत्येके त्रीश कोडाकोडी सागरोपमनी स्थिति जाणवी. अने आयुकर्मनी तेत्रीश सागरोपमस्थिति जाणवी. ॥ २०४ ॥

मूलः—एसा उक्कोस ठिई, इयरा वेयणिय बारसमुहुत्ता ॥ अठ्ठनाम गोत्ते सुसेस ए सुंमुहुत्तंतो ॥ २०५ ॥ अर्थः—ए आठकर्मनी उत्कृष्ट स्थिति कही. अने इयराके० इतर ते जघन्य स्थिति तो वेदनीय कर्मनी बार मुहूर्त्त, अने नाम तथा गोत्रकर्मनी आठ आठ मुहूर्त्त. शेष ज्ञानावरणीय, दर्शनावरनीय, मोहनी, आयु ने अंतराय ए पांचकर्मनी जघन्यस्थिति एक एक अंतरमुंहूर्त्तनी जाणवी. ॥ २०५ ॥

मूलः—जस्स जइ कोडिकोडीउ तस्स तेत्तिय सयाणि वरसाणि ॥ होइ अबाहाकालो, आउंमि पुणो नवति नागो ॥२०६॥ अर्थः—जे कर्मनी जेटली कोडाकोडी स्थिति तेने तेटला वर्षना शैकडा अबाधाकाल होय, अने आयुकर्मनो अबाधाकाल नवनो त्रीजो नाग होय. केमके आयुष्यनो बंध वर्तमान आयुवाने त्रीजे नागे थाय. यडुक्तं ॥ सोवक्कमाउ आपुण, सेसति नागे हवा नवमनागे ॥ सत्तावीसे मेवा, अंत मुहुत्तंति मेवावि ॥ २०६ ॥ इति गाथा त्रयार्थ.

अवतरणः—बायालीसाउ पुन्नपयडीउंति एटले बेंतालीश पुंण्यप्रकृतिनुं वर्णो ने ओगणीशमुं द्वार वखाणेछे. मूलः—सायं उच्चागोयं, नरतिरि देवाउ नाम एयाउ॥ मणुअडुगं देवडुगं, पंचिंदिअ जाइ तणुपणगं ॥ २०७ ॥ सातावेदनीय, उच्चैर्गोत्र, मनुष्यायु, तिर्यंचायु, अने देवायु, हवे एमां नाम कर्मनी जेटली प्रकृति छे ते कहेछे. मनुष्यगति, मनुष्यानुरूपूर्वी, देवगति, देवानुपूर्वी, पंचेंद्रियजाति, औदारिक वैक्रिय, आहारक, तेजस ने कार्मण ए पांच शरीर जाणवां. ॥ २०७ ॥

मूलः—अंगोवंगतिगंपिय, संघयणं वज्जरिसहनारायं ॥ पढमंचिय संठाणं, वन्नाइ चउक्क सुपसब्बं ॥२०८॥ अर्थः—आद्यना त्रण शरीरना अंगोपांग, वज्र रूषननाराच संघयण, समचतुरस्र संस्थान, सुप्रशस्त के० नला वर्ण, गंध, रस ने स्पर्श.॥२०८॥

मूलः—अगुरुलहु पराघायं, उस्सासं आयवंच उज्जोयं ॥ सुपसब्बा विहगगई, तससाइ दसगंच निम्माणं ॥ २०९ ॥ अर्थः—अगुरुलघु, पराघात, श्वासोश्वास,

आतप, उद्योत, सुप्रशस्त, शुनविहायोगति, त्रसदशक, ते आवीरीते त्रस, बादर पर्याप्त, प्रत्येक, स्थिर, शुन, शुनग, सुस्वर, आदेय, ने यश ए त्रसदशक अने निर्माण

मूल –तित्थयरेण सहिया, पुन्नप्पयडीउ हुंति बायाला ॥ सिवसिरि कडरिकयाण, सयावि सत्ताण मेयाउ ॥ ३०० ॥ अर्थ –तीर्थंकरनाम कर्म सहित बेतालीश पुण्य प्रकृति होयछे ते मोक्ष लक्ष्मीए जेने सन्मुख जोयुछे एवा प्राणी तेने ए सदा थायछे

अवतरण –बासीई पाव पयडिउत्ति एटले ब्यासी पाप प्रकृतिनु वर्णने बीशमुं द्वार कहेछे मूल –नाणतराय दसग, दंसण नवमोह पयइ छवीसा ॥ अस्सायनिर याउ, नीयागोएण अडयाला ॥ ३०१ ॥ अर्थ –मतिज्ञानावरण, श्रुतज्ञानावरण, अवधिज्ञानावरण, मनपर्यवज्ञानावरण, केवलज्ञानावरण, दानांतराय, लाभांतराय, जोगांतराय, उपभोगांतराय, वीर्यांतराय, तथा चार दर्शन ने पाच निद्रामली नवप्रकारे दर्शनावरण कर्म तथा सम्यक्त्वने मिश्रटाली शेष छवीश प्रकृति, मोह नीयनी असातावेदनीय, नरकायु, ने नीचगोत्रेकरी सहित अडतालीश भेद थया

मूल –नरयडुग तिरियडुगं, जाइ चउक्कच पच संघयणा ॥ संठाणा विय पचउ वन्नाइ चउक्क मपसत्थं ॥ ३०२ ॥ अर्थ –नरकगति, नरकानुपूर्वी, तिर्यंचगति, तिर्यंचानुपूर्वी, एकेंद्रियजाति, बेइंद्रियजाति, त्रेंद्रियजाति, चउरेंद्रियजाति, ऋषभ नाराचादिक पाच संघयण, न्यग्रोधादिक पाच संस्थान, अप्रशस्त वर्णादिक चार

मूल –उवघाय कुविहयगई, थावर दसगेण हुंति चउतीसा ॥ सव्वाउ मिलियाउ, बासीई पावपयमीउ ॥ ३०३ ॥ उपघातनाम, अशुनविहायोगति, थावर दशक कहे छे, थावर, सूक्ष्म, अपर्याप्त, साधारण अथिर अशुन, दौर्भाग्य, दुःस्वर, अनादेय अने अयश ए दश मेलविए तेवारे नरकद्विकादिथकी मामी इहा सुधी चोत्रीश थायछे अने अडतालीश प्रथमनी सर्व मेलवता ब्यासी पाप प्रकृति थायछे इतिगाथात्रयार्थ

अवतरण –भाव छक्कच पडिभेय एटले प्रतिभेदे करी सहित छ भावनु वर्णने एकवीशमुं द्वार कहेछे मूल –भावाछ उवसमिय, खइय खउवसम उदय परिणा मा ॥ डुनवठारिगवीसा तिगभेया सन्निवाउय ॥ ३०४ ॥ अर्थ –विशिष्टहेतुथकी सभावथकी अथवा प्राणीने ते ते स्वरूपे होय ते भाव परिणामनुं विशेष जाणवु अथवा ए उपशमादिक पर्याये जे होय ते भाव जाणवो इहा च शब्द अवधारणने अर्थे छे, त्यां पहेलो भस्म छन्न अग्निनीपरे जे अवस्था प्रदेशे होय पण उदयनो अभाव एवो उपशम ते मोहनीयनोज थाय पण शेष कर्मने उपशम न थाय ते कारणे मोहनीयने उपशमे थयो ते उपशमिकभाव जाणवो बीजो मोहनीयना क्ष

यथकी थयो ते क्षायिक नाव. त्रीजो केटलाक कर्मनो क्षय अने केटलाकनो उपश म तेणे करी थयो ते क्षायोपशमिकनाव. चोथो आठ कर्मने पोताना उदयनेविषे पहोंच्योछे तेनो पोताना स्वरूपे करी अनुनववो ते उदय; तेणेकरी निपन्यो ते उदयिकनाव जाणवो. पांचमो परिणमवुं ते कोइक रीते प्रथमनी अवस्थाने मूकी आगली अवस्थानेविषे जावुं ते परिणाम तेने विषे जे निपन्यो ते परिणामिक नाव जाणवो. बठो सम्यक्प्रकारे करी निपतन के० एकठो मलवो ज्यांछे ते सन्निपात, घणा नाव एकठा मल्याछतां ए बठोनाव निष्पन्न थायछे. एमां पांच नावना अनुक्रमे बे, नव, अढार, एकवीश ने त्रण ए नेद जाणवा; अने ए सर्व नाव एकठा मलवाथकी बठो सन्निपातनाव केहेवायछे. ॥ ३०४ ॥

उपशमिकना बे नेद अने क्षायिकना नव नेद कहेछे. मूलः—सम्मचरणाणि पढमे, दंसणनाणाइ दाण लानाय ॥उवनोग नोग वीरिय, सम्मचरित्ताणि य बिईए ॥३०५॥ अर्थः—दर्शन सप्तकना उपशमथकी सम्यक्त्व थाय अने चारित्र मोहनीयने उपशमे चारित्र थायछे. ए बे नेद पढमेके०पहेलो उपशमिकनावनेविषे थायछे. तथा दंसण नाण ए सूत्र ते सूचकमात्र तेथी दर्शननाण शब्दे केवल दर्शन ने केवल ज्ञान लेवुं तथा दानादिक पांच प्रकारनी लब्धी ते पंचविध अंतरायना क्षयथकी थायछे. एम क्षायिकसम्यक्त्व पण सप्तकना क्षयथी थायछे, एम क्षायकचारित्र ते पण चारित्रमोहनीयना क्षयथकी थायछे. ए नव बोल बीजे क्षायक नावे थायछे.

हवे क्षायोपशमिकना अढार नेद कहेछे. मूलः—चउनाण नाणतिगं, दंसणतिगं पंचदाण लद्धीउ ॥ सम्मत्तं चारित्तं,च संजमा संजमो तइए ॥३०६॥ अर्थः—मत्यादि चार ज्ञान तथा मत्यादिक त्रण अज्ञान, दर्शनत्रिक ते चक्षुदर्शन, अचक्षुदर्शन ने अवधिदर्शन लक्षण जाणवुं. तथा दान, लान, नोग, उपनोग ने वीर्य ए पांच लब्धी; इहां ए विशेषछे के क्षायिकनावनेविषे कोइ कहेशे के दानादिक पांच लब्धि पूर्वे क्षायिक नावे कही, तो इहां वली क्षायोपशमिक नावे केहेता थका विरोध उपजेछे. त्यां ए उत्तर जे; दानादिक लब्धी वे प्रकारे छे; अंतराय कर्मना क्षय थवाथी क्षायकलब्धी केवलीने थाय. तथा क्षायोपशम लब्धि जे कही ते छद्मस्थने थायछे. ए पन्नर थया अने सोलमुं सम्यक्त्व पण सप्तकने क्षायोपशमे थायछे. अने सत्तरमुं क्षायोपशमे धुरला चारित्र सामायिकादिकचार थायछे; तेमज अढारमुं संयमासंयम रूप देशविरतिचारित्र ते अप्रत्याख्यानावरण कषाय मोहनीयने क्षयोपशमे थाय. ए अढारनेद त्रीजा क्षायोपशमिक नावना थया. ॥३०६॥

हवे उदयिक जावना एकवीश जेद कहेछे मूल —चउगइ चउक्कसाया, लिगति अ लेसछक्क मन्नाण ॥ मिछत्तम सिद्धत्त, असजमो तह चउत्थमि ॥३०७॥अर्थ — गतिप्रमुख सर्व चोथे उदयिक जावे थायछे त्या गतिचार ते नामकर्मना उदयथकी जीवने होय अने चार कषाय ते कषायमोहनीयना उदयथी थाय, लिग त्रण पण मोहनीयना उदयथी सजवे, अने लेश्या छ ते जे कहेशे के योगपरिणाम ते लेश्या तेने मते तो योग त्रणनु उपजावनार जे कर्म तेना उदयथी लेश्या समजवी अने जे कहेशे के कर्म निष्पद लेश्याछे तेने अजिप्राये तो आठकर्मना उदयथकी ले श्या समजवी जेम ससारीने असिद्धपणु ते आठ कर्मना उदयथकी होयछे एक वली कषायनो निष्पद ते लेश्याछे एम कहे छे, तेना अजिप्राये तो कषाय मोहनी यना उदयथकी थायछे ए सत्तर थया अने अढारमुं अज्ञान, ओगणीशमुं मिथ्यात्व वीशमुं असिद्धपणु अने एकवीशमुं अविरति असयमपणु तेमा अज्ञान ते विप रीत बोधरूप जे मति अज्ञानादिक त्रण ते ज्ञानावरण मिथ्यात्व मोहनीयना उदयथकी थाय अने प्रथम जे अज्ञानत्रिक क्षायोपशमिक जावे कह्यो हतो ते वस्तुना अवबोध मात्रनी अपेक्षाये समस्त वस्तुनु जाणपणु विपरीत जावे तथा अविपरीत जावे ते ज्ञानावरणी कर्मने क्षयोपशमेज थाय अने जेने समस्तपणे विपर्यस्त लक्षण अज्ञानपणु होय ते ज्ञानावरण अने ते मिथ्यात्व मोहनीय कर्मनाज उदयथी सजवे एटला माटे अज्ञाननेविषे क्षायोपशमिक अने उदयि क ए बने जाव सजवे छे, तेमा विरोध न जाणवो मिथ्यात्व मोहनीयना उदयथ की असिद्धत्वपणुं, अने आठकर्मना उदय थकी असयम, अविरतिपणु, ते अप्र त्याख्यानावरण कषायना उदयथकी थाय, एटला बोजना उपलक्षणथकी निद्रा पाच अशातावेदनीय हास्य रति अरति प्रमुख अनेरा पण पोतपोताना कर्मने उ दयिक जावे चोथा जावनेविषे सजवता जाणवा ॥ ३०७ ॥

हवे पारिणामिक जावना त्रण जेद कहेछे मूल —पचमगम्मिय जावे, जीवो जवत्त जवया चेव ॥ पचएहवि जावाण, जेया एमेव तेवन्ना ॥३०८॥ अर्थ —पाचमा जावनेविषे जीवत्वपणु अनादि पारिणामिक जावेछे एमज बीजु अजव्यत्वपणु अने त्रीजु जव्यत्वपणुं पण अनादि पारिणामिक जावे छे एना उपलक्षणथकी घृत गोल सालिप्रमुख ने तेमज मदिरादिकने नव पुराणादिक अवस्थानाविशेष, तेमज वर्षधर, पर्वत, जवन, विमान, कुट, रत्नप्रजादिकना पुजलनु विघटवु नवा पुजलनु लागवु इत्यादिक सर्व तथा वली गधर्व नगर, हसितहसता सरखो देखाय. ७०

पात कपिके० वानर, गाज, धूंहरि, दिग्दाह, वीजली चंद्रमाने सूर्यने फरतुं कुंमालुं देखाय. ग्रहणे इंद्रधनुष्य थाय. ते सर्व सादि पारिणामिकनावे ने अने लोकअलोकनी स्थिति धर्मास्तिकायादिक ए सर्वे अनादि पारिणामिकनावे जाणवा. एरीते पंचएहवि के० पांचे नावना वे, नव, अढार, एकवीश ने त्रण मल्याथी त्रेपन नेद होयछे.

हवे छठो सांनिपातिक नाव ते प्रथम पांच नाव कह्या तेने जेवारे बेने संयोगे, त्रणने संयोगे, चारने संयोगे इत्यादिक आगमोक्त प्रकारे करी पांच प्रकारना जे नाव ते मल्या छतां छवीश नेद थायछे. ते आवीरीतेः—द्विकसंयोगे दशनंग, त्रिकसंयोगे दश, चतुःसंयोगे पांच अने पंचसंयोगे एक मली छवीशनंग थाय. तेमां द्विकसंयोगे दश थाय तेनीरीत कहेछे. एक उदयिक ने उपशमिक, बीजो उदयिक ने क्षायिक. त्रीजो उदयिक ने क्षायोपशमिक, चोथो उदयिक ने पारिणामिक, पांचमो उपशमिक ने क्षायिक, छठो उपशमिक ने क्षायोपशमिक, सातमो उपशमिक ने पारिणामिक, आठमो क्षायिक ने क्षायोपशमिक, नवमो क्षायिक ने पारिणामिक, दशमो क्षायोपशमिक ने पारिणामिक. हवे त्रिकसंयोगे दश नंग कहेछे. एक उदयिक, उपशमिक ने क्षायिक, बीजो उदयिक, उपशमिक ने क्षायोपशमिक, त्रीजो उदयिक, उपशमिक ने पारिणामिक, चोथो उदयिक, क्षायिक ने क्षायोपशमिक, पांचमो उदयिक, क्षायिक ने पारिणामिक, छठो उदयिक, क्षायोपशमिक ने पारिणामिक, सातमो उपशमिक, क्षायिक ने पारिणामिक, आठमो उदयिक, क्षायिक ने पारणामिक, नवमो उपशमिक, क्षायोपशमिक ने पारिणामिक. दशमो क्षायिक, क्षायोपशमिक ने पारिणामिक. हवे चतुःसंयोगे पांच नंग कहेछे. एक उदयिक, उपशमिक, क्षायिक ने क्षायोपशमिक. बीजो उदयिक, उपशमिक, क्षायिक ने पारिणामिक. त्रीजो उदयिक, उपशमिक, क्षायोपशमिक ने पारिणामिक. चोथो उदयिक, क्षायिक, क्षायोपशमिक ने पारिणामिक. पांचमो उपशमिक, क्षायिक, क्षायोपशमिकने पारिणामिक. ए सर्व मली पचीश नंग थया. छवीशमो पंचकसंयोगे एक नंग थाय ते सुप्रसिद्धजे; ए छवीश तो नंगनी रचना मात्रे देखाड्या, परंतु जे संनवी नांगा एमां परमार्थिक छ छे ते आवीरीतेः—एक द्विक संयोगे, बे त्रीक संयोगे, बे चतुष्क संयोगे, एक पंचसंयोगे. एना प्रकारांतरे पन्नर नंग थायछे ते सूत्रनो करनार देखाडेछे. ॥२०८॥

मूलः—उदयय खाउवसमिअ, परिणामेहि चउरो गइ चउक्के ॥ खइय जुएहिं चउरो, तदनावे उवसमजुएहिं ॥ २०९ ॥ एक्केको उवसमसिढि, सिद्धकेवल सुएवम

विरुद्धा ॥ पन्नरस सन्निवाइय, जोयावीसंअसंनविणो ॥ २१० ॥ अर्थ –उदयिक क्षायोपशमिक ने पारिणामिक ए त्रणे नागे निपन्यो जे सांनिपातिक ते गतिना नेदथकी चितवतो चार प्रकारे थाय ते आवीरीते –तेमा उदयिकादिक त्रण नेद ते प्रथम तो नरकगति साथे देखाडेले नारकीनी गतिनेविषे योजना करवी ते आम, उदयिक नारकीपणु क्षायोपशमिक इन्द्रियादिकजाणवु अने पारिणामिक ते जीवत्वादिक एम शेष त्रण गतिनेविषे पण योजना करवी हवे खश्य जुएहि एटले एज उदयिकादिक क्षायिके सहित सानिपातक नेद जे थायछे तेपण गतिना नेदथकी चार प्रकारे बोलिये ते आवीरीते –उदयिकीतोनारकगति छे तथा क्षायिक सम्यक्त्वछे,अने क्षायोपशमिके इन्द्रियादिकछे,तथा पारिणामिक नावे जीवत्वादिक छे,एम वली शेष त्रण गतिनेविषे नावना करवी प्रकारातरे वली चतुष्कसयोगे चार नेद कहेछे तदनाव इति , एक क्षायिकने अनावे उपशमनावयुक्त उदयिकनो सानिपातक चतुष्कसंयोगे एम अनिलापछे. उदयिक, उपशमिक, क्षायोपशमिक पारणामिक ए पण पहेलानी परे गतिना नेदथकी चार प्रकारे नाववु, नवर एटलु विशेष जे उपशमिक ते सम्यक्त्व जाणवु हवे जे एक सख्याये सानिपातिक नेद उपजे उपशमश्रेणी सिद्धकेवलीनेविषे अविरुद्ध होय ते देखाडेछे एक उदयिक, बीजो उपशमिक, त्रीजो क्षायिक, चोथो क्षायोपशमिक, पाचमो पारिणामिक एने सयोगे निपन्यो एक नेद जे कोइ क्षायिक सम्यक्दृष्टिछतो उपशमश्रेणी पडिवजे तेने उदयिक मनुष्यपणु, अने उपशमिक चारित्र, तथा क्षायिक सम्यक्त्व वली क्षायोपशमिक इन्द्रियादिक जाणवा, अने पारिणामिकनावे जीवत्वपणु जाणवु अने सिद्धनेविषे द्विकसयोगलक्षण एक नेद सानिपातिक होय ते आवीरीते – क्षायिक ने पारिणामिक तेमा क्षायिकनावे सम्यक्त्व अने केवल ज्ञानादिकजाणवा, तथा पारिणामिक नावे जीवत्वादिकजाणवु,तथा केवलीने एक त्रिकसयोगलक्षण सानिपातिक नेद होय ते आवीरीते –उदयिक क्षायिक ने पारिणामिक,त्या उदयिके मनुष्यत्वादिक जाणवु, अने क्षायिके केवलज्ञानादिक जाणवु, पारिणामिके जीवत्व नव्यत्वपणुछे एम गति प्रमुखनेविषे छ सयोगनी चिताने प्रकारे अविरोध माहोमाहे विरोधने अनावे पन्नर सानिपातिक नेद छहानावना विकल्प थाय अने बाकीना वीश नग ते असनवी सयोग मात्रे होय, परतु जीवनेविषे ते क्यारे पण पामिये नही

हवे एज छ नग, जे जे जीवनेविषे सनवे ते सूत्रकार कहेछे मूल – डुगजोगो सिद्धाण, केवलि ससारियाण तिगजोगा ॥ चतुजोगजुअ चउसुवि, गईसुमणुआ

ए पणजोगो ॥ ३११ ॥ अर्थः—द्विकसंयोगे दश भंग थायछे, तेमां क्षायिक पारिणामिक ए बे भावे निपन्यो जे नवमो द्विकसंयोग ते सिद्धनेविषे संभवे छे. शेष नव संयोग प्ररूपणा मात्रेज छे. अनेरा जीवोने उदयिकी ते गति जाणवी, अने क्षायोपशमिक इंद्रिय जाणवा. तथा पारिणामिक भावे जीवितव्य जाणवुं. एवा त्रण भाव जघन्यथी पण थाय. केवलिके० केवलीने अने संसारी जीवोने त्रिकयोग, त्यां दश त्रिकयोगमांहे केवलीने उदयिक क्षायिक ने पारिणामिक एवा त्रण भावे निपन्यो, पांचमो भंग संभवेछे. अने उपशमिक ते मोहनीय आश्रितपणाये करीनेछे माटे मोहनीयनो जेने क्षय थयोछे; एवा केवलीने ते संभवे नहीं. एम क्षायोपशमिक पण इंद्रियादि आश्रितपणाये करीने अनेंद्रियने थाय नही. संसारी चतुर्गतिक जीवोने उदयिक, क्षायोपशमिक ने पारिणामिक ए त्रण भावथी निपन्यो छठोभाव त्रिकसंयोगी भांगो लाभे, शेष आठ ते प्ररूपणा मात्र क्यांयपण संभवे नहीं.

हवे चतुष्कसंयोगे निपन्या जे पांच भंग तेमांना बे भंग चार गतिनेविषे संभवे ते आवीरीते.—उपशमिक, सम्यक्दृष्टिने उदयिक, उपशमिक क्षायोपशमिक ने पारिणामिक ए चार भावे निपन्यो त्रीजो भांगो होय,अने क्षायिक सम्यक्दृष्टिने उदयिक क्षायिक क्षायोपशमिक ने पारिणामिक एवो चोथो भंग संभवेछे, ते चारे गतिनेविषे पामिए अने मणुआणके० मनुष्यने पूर्वोक्त पंचकयोगे निपन्यो भंगो संभवेछे, पणते जे क्षायिक सम्यक्दृष्टि छतो उपशमश्रेणी पडिवजे, तेनेज होय. परंतु अनेराने संभवे नहीं. एटले ए जीव आश्री सर्व भाव कह्या. ॥३११॥

हवे कयाकर्मे करी कयोभाव संभवे? ते कहेछे. मूलः—मोहस्सेवोवसमो, खाउवसमो च चहुगाईणं ॥ उदयस्कयपरिणामा, अछएहविहुंति कम्माणं ॥ ३१२ ॥ अर्थः— आठकर्ममांहे विपाके अने प्रदेशे मोहनीयने उपशम थाय; परंतु शेष कर्मने नथाय. इहां सर्व उपशमनी विवक्षा करिए परंतु देशथकी उपशम लेवुं नहीं. ते सर्व कर्मने संभवे अने उदयावलिकाये प्रविष्ट अंशने क्षये अनुदयावलिकाये प्रविष्ट तेहने उपशमे, विपाकोदयने रुंधवाथकी निपन्यो ते क्षायोपशमिक. ते चउएहके० चार ज्ञानावरणादिक घातिकर्मने थाय, परंतु शेषकर्मने क्षायोपशमिक नथाय. वली ए चारमां पण केवलज्ञानावरण केवलदर्शनावरण तेणेकरी रहितने ज ते वेहुने विपाकोदयने रुंधवाथकी क्षायोपशमनो असंभव छे.

हवे उदय स्कय परिणामा एटले उदयिक,क्षायिकने पारिणामिक ए त्रण भाव ते आठ कर्मने संभवे. त्यां उदयते विपाके अनुभववुं,ए समस्त कर्मोनो सर्वजीवोने संसार

मा देखायछे, क्षय ते अत्यंत उछेद, ते मोहनीयने सूक्ष्म संपराय गुणठाणाना चरम समये अने शेष त्रण घातियाकर्मोनो क्षय, ते क्षीण कषाय बारमा गुण ठाणाना चरमसमयनेविषे होय, अने अघातिकर्मनो क्षय चउदमा अयोगी केवली गुणठाणाना चरमसमयनेविषे संजवे

तेम परिणमवु ते परिणाम, जीवना प्रदेश साथे एकतुं थवु, अथवा तेवा तेवा द्रव्य, क्षेत्र, कालना अध्यवसायनी अपेक्षाए तेम तेम संक्रमणादिक रूपपणे जे परिणमवु ते परिणाम इहां ए तात्पर्यछे के मोहनीयने. उपशमिक, क्षायिक, क्षायोपशमिक, उदयिक ने पारिणामिक ए पांच जाव संजवे अने ज्ञानावरण, दर्शनावरण, अंतराय, ने आयु एनेविषे क्षायिक उदयिक ने परणामिक ए त्रण जाव संजवेछे. ॥ ३१२ ॥

हवे गुणठाणानेविषे पांच जाव कहेछे. मूल –सम्माइ चउसु तिग चउ, जावा चउ पणुवसामगुवसंते ॥ चउखीणापुव्वेतिन्नि सेस गुणठाणगेगजिए ॥ ३१३ ॥ अर्थ.–अविरतिसम्यक्दृष्टि, देशविरति, प्रमत्त ने अप्रमत्त लक्षण, चार गुणठाणानेविषे त्रण अथवा चार जाव लाजे त्यां क्षायोपशमसम्यक्दृष्टिने ए चारे गुणठाणे त्रण जाव लाजे ते यथा संजवपणे देखाडीए छैए

उदयिक जावेगति क्षायोपशमिक जावे, इंद्रिय ने सम्यक्त्वादिक जाणवा पारिणामिक जावे जीवत्वछे, अने क्षायिकसम्यक्दृष्टिने तथा उपशमिकसम्यक्दृष्टिने चार जाव लाजे, तेमां त्रण तो पूर्वोक्तज अने चोथु उपशमिकने उपशमिक सम्यक्त्व लक्षण जाव होय, एमज क्षायिकने क्षायिकसम्यक्त्वलक्षण चोथो जाव होय वली चउपणके० चार अथवा पांच जाव उपशमिकने उपशांतनेविषे होय त्यां अनिवृत्ति बादर अने सूक्ष्मसंपराय ए बेऊ गुणठाणे जे जीव वर्त्ते ते उपशमिक कहिए अने उपशांतमोह गुणठाणे वर्त्ते ते जीव उपशांत होय त्यां अनिवृत्ति बादर अने सूक्ष्मसंपराय ए बे गुणठाणे चार अथवा पांच जाव होय तेमां त्रण जे प्रथम कह्या तेज जाणवा अने चोथु उपशमिक सम्यक्त्व तथा अन्यने क्षायिक सम्यक्त्वरूप होय, अने पांचमु, नवमे दशमे अने अग्यारमे ए त्रण गुणठाणे दर्शनसप्तकना क्षयथी क्षपकने क्षायक चारित्ररूप होय अने उपशमश्रेणी पडिवजताने उपशमिक चारित्रना सद्भावथकी जाणवा तथा चउखीणके० चारजाव क्षीणमोह गुणठाणानेविषे अने अपूर्वकरण गुणठाणे होय, त्यां त्रण पहेलानीपरे जाणवा, अने चोथुं क्षीणमोहे क्षायिक सम्यक्त्व चारित्ररूप अने अपूर्वकरणे क्षायिक सम्यक्त्वरूप

अथवा उपशमिक सम्यक्त्वरूप होय. अने त्रिसंयोग एटले त्रण भाव ते ओघ गुण
ठाणा जे मिथ्यादृष्टि, सास्वादन, मिश्रदृष्टि, सयोगी अने अयोगी लक्षणनेविषे हो
य. त्यां मिथ्यादृष्टि आदेदेइने त्रण गुणठाणानेविषे उदयिक, क्षायोपशमिक पारि
णामिक ए त्रण भाव होय अने सयोगी तथा अयोगीनेविषे उदयिक, क्षायिक ने
पारिणामिक ए त्रण भाव होय. ए त्रण प्रमुख भाव जे कह्या ते एक जीवनी अपेक्षा
ए जाणवा. पण नाना प्रकारना जीव आश्री कहीए तेवारे संभवी सर्व भाव होय.

अवतरणः- जीवचउद्दसत्ति एटले जीवना चउद स्थानकनुं बशें ने बावीशमुं
द्वार कहेछे. मूलः-इह सुहुम बायरेगिंदि बि ति चउर असन्नि सन्निपंचिंदि ॥ प
ज्जत्तापज्जत्ता, कम्मेण चउदस जियठाणा ॥ ३१४ ॥ अर्थः- ए जिनशासननेवि
षे एकेंद्रिय ते सूक्ष्म ने बादरना भेदथकी बे प्रकारे कहीछे. त्रीजुं बेंद्रिय. चोथुं ते
इंद्रिय. पांचमुं चउरिंद्रिय. छठुं जेने मन नथी ते असंज्ञीपंचेंद्रिय अने सातमुं जे
मन सहितछे ते संज्ञीपंचेंद्रिय. ए बे भेद पंचेंद्रियना जाणवा. ए सात पर्याप्ता ने
सात अपर्याप्ता मली अनुक्रमे चउद जीवनां स्थानक होयछे.॥३१४॥इतिगाथार्थः॥

अवतरणः-अजीव चउदसगंति एटले अजीवना चउद भेदोनुं बशें ने त्रेवीश
मुं द्वार कहेछे. मूलः-धम्माधम्मागासा, तियतिय भेया तहेव अद्धाय॥खंधा देस
पएसा, परमाणुअजीव चउदसहा॥३१५॥अर्थः-धर्मास्तिकायादिकनुं स्वरूप त्रैकाल्य
वर्तना वखाणमांहे द्रव्य षट्कने अधिकारे कह्युं छे. इहां भेद कहियेछेये. एक धर्मास्ति
काय, बीजो अधर्मास्तिकाय,त्रीजो आकाश ए त्रणना स्कंध,देश ने प्रदेश एवा त्रण
त्रण भेद करतां नव भेद थाय छे. दशमो अद्धाके० काल जे समय, आवली मुहूर्त्त इ
त्यादिक समस्त वस्तुनी कलनानो करनार जाणवुं. अने स्कंध, देश, प्रदेश तथा प
रमाणु ए पुद्गलना चार भेद मली अजीवना चउद भेद थया.॥३१५॥इति गाथार्थः

अवतरणः-गुणठाण चउदसगोत्ति एटले चउद गुणठाणानुं बशें ने चोवीशमुं
द्वार कहेछे. मूलः-मिच्छे सासणमिस्से, अविरयदेसे पमत्त अपमत्ते॥नियट्टि अनिय
ट्टि सुहुम उवसम खीणसजोगि अजोगिगुणा ॥ ३१६ ॥ अर्थः-इहां संसारमां वस
ता जीवने अनादि मोहलक्षण, मिथ्यात्व सदा सर्वदा छेज, परंतु जेवारे व्यक्त
मिथ्यात्व जे कुदेव उपर देवनी बुद्धि, कुगुरु उपर गुरुनी बुद्धि, अधर्मे उपर धर्मे
नी संज्ञा; ए प्रगट मिथ्यात्वनो जे उदय थाय ते गुणस्थानकपणे जाणवो, ए
मिथ्यात्वगुणस्थानक कह्युं.

बीजुं सास्वादन ते आवीरीते के, जीवने पोते अनादि मिथ्यात्व मोहनीयछे; प

रतु जेवारे तेनो उपशम थाय, तेवारे जीव उपशम, सम्यक्त्व, प्रथम पामे अने वली इहा जे अनतानुबंधिया कषाय उपशमाव्या हता, तेना उदयथी उपशमिक सम्यक्त्वथकी पडताने हजी जीव मिथ्यात्वे गयो नथी, एवु ब आवली सुधी सास्वादन नामे बीजु गुणस्थानक होय

त्रीजु मिश्रगुणस्थानक, ते आवीरीते के, मिश्रमोहनीय कर्मना उदयथकी सम्यक्त्व अने मिथ्यात्व उपर सरखी बुद्धि होय, जेम घोडी अने गर्दभना सयोगथकी वेसरनी जाती उत्पन्न थाय अथवा जेम गोल अने दहीना सयोगथकी बे रस होयछे तेम श्री वीतरागना धर्मनेविषे अने अन्यदर्शनीना धर्मनेविषे पण श्रद्धा होय, ए अतरमुहूर्त्त काल सुधी रहेछे, एने विषे वर्तमान छतो जीव परभवनुं आयुष्य पण बाधे अने मरण पण पामे नही. पण सम्यक्त्वे अथवा मिथ्यात्वे आवी पोताना पूर्वबद्धायुष्यने अनुसारे परभवे जाय ए त्रीजुं मिश्रगुणगाणु कह्यु

चोथुं अविरतिगुणस्थानक ते आवीरीते छे —श्रीवीतरागना भाषिततत्वनेविषे रुचि थाय, ए उपशमादिक गुणेसहित अपार्द्ध पुद्गल परावर्त्त संसार छते भव्य जीव पामे, देव गुरु अने सघनी भक्ति अने उन्नति जेम थाय तेम करे, तेत्रीश सागरोपमसाधिक एनी स्थिति छे अने अप्रत्याख्यान नामे जे कषाय तेना उदयथकी थोमीपण विरति करी शके नही अने सम्यक्त्व पण होय, तेथी ए चोथुं अविरतिसम्यक्दृष्टिगुणस्थानक कहिये

पाचमु देशविरतिगुणस्थानक छे, ते आवीरीते के, ए गुणठाणानेविषे प्रत्याख्यानावरण कषायना उदयथकी जीव सर्वविरतिपणु करी शके नही, अने देशथकी विरति होय, इहा श्रावक सबधी ब कर्म प्रतिमा व्रत एनेविषे तत्पर थाय, आर्त्त ने रोद्र ध्यान घणुं होय, अने धर्म ध्यान थोडु होय देशेऊणी पूर्वकोमी ए गुणगणानी स्थिति जाणवी ए देशविरति नामे पाचमुगुणस्थानक जाणवु

छठ्ठ प्रमत्तगुणस्थाननु लक्षण आमछे के, इहा संज्वलन कषायना उदयथकी प्रमाद संभवेछे, एनेविषे रह्योथको जे यति ते प्रमत्तयति कहेवाय छे, अने वली नोकषायना उदयथकी आर्त्तध्यान घणु होय, अने धर्मध्यान थोडुं संभवे छे प्रमादना बहुलपणाये करी मिथ्यात्वे मोहितथको श्रीजिनोक्तआगम पूर्ण वेदे नहीं, एनी अतरमुहूर्त्तनी स्थिति छे ए प्रमत्त यतिनु छठ्ठ गुणठाणुं जाणवुं

सातमुं अप्रमत्तगुणस्थानक देखाडेछे इहां सज्वलन कषायना मद उदयपणे करीने प्रमादहीन होय, तेथी ए गुणठाणे वर्तमान छतो बने श्रेणीनो आरम्भ

करे. एने अप्रमत्त यति कहिये. इहां कालमान छठा प्रमत्तादिक गुणठाणाथी लेइने बारमासुधी साते गुणस्थानकनेविषे अंतरमुहूर्त्त होय, इहां आवश्यकना अनावथकी पण ए सदा शुद्धात्मा जाणवुं.

आठमुं निवृत्तिगुणस्थानक एटले इहांथकी वली पाछुं निवर्त्ते, तेथी ए निवृत्तिगुणस्थानक समजवुं. अने नवमाथकी निवर्त्ते नहीं तेथी एनुं नाम अनिवृत्ति छे, दशमुं सूक्ष्मलोजना विद्यमानपणाये करीने एनुं नाम पण सूक्ष्मसंपराय छे. अग्यारमुं उपशांतमोह गुणस्थानक; एनेविषे उपशमश्रेणीनुं पडिवजणहार आवीने घणी नवस्थिति छते वली इहांथी पाछुं पड्युंथकुं मिथ्यात्वे जाय, अने जेने थोडी नव स्थिति होय तथा तद्भव मोक्षगामि होय ते पाछो पड्यो थको सातमा गुणठाणा सुधी आवे. अने क्षपकश्रेणीवालो ते दशमाथकी बारमे जाय पण अग्यारमे गुणठाणे आवे नही.

क्षीणपणे थयोछे मोह ज्यां ते क्षीणमोह नामा बारमुं गुणठाणुं जाणवुं.

तेरमुं सयोगी नामे गुणठाणुं ते इहां मन, वचन अने काययोगना सद्भावथकी सयोगीगुणठाणुं केवाय छे. एनुं कालमान देशोन पूर्वकोटी प्रमाण जाणवुं. ए केवलीनुं गुणठाणुं कहेवाय छे.

चउदमुं अयोगी गुणठाणुं ते आवीरीते; अ इ उ ऋ लृ एवा पांच ह्रस्व अक्षरनो उच्चार करतां जेटलुं वखत थाय तेटलुं एनुं कालमान जाणवुं. तेने इहां छती कायाए कायानो नाव छे तो पण तेने आगले तुरत कायानो क्षय थशे; ते कारणे एने काया संबंधी कार्यना अनावथकी ए अयोगी कहेवाय छे. एनेविषे वर्त्ततो शुक्लध्याननो चोथो नेद ध्यातो छेहेला समयनेविषे वेदनीयादिक तेर प्रकृति खपावी सिद्ध नगवंत थाय. ए चउदगुणठाणा कह्या. ॥ ३१६ ॥ इति गाथार्थः ॥

अवतरणः—मग्गण चउद्दस गोत्ति एटले चउदमार्गणाना स्थाननुं वर्णने पचीशमुं द्वार कहेछे. मूलः—गइ इंदिएयकाए, जोए वेए कसाय नाणेय ॥ संजम दंसण लेसा, नवसम्मे सन्नि आहारे ॥३१७॥ अर्थः—एक, गतिचार ते देव, नर, तिर्यंच, ने नारकी, बीजी इंड्रिय, पांच, तेमां स्पर्शन लक्षण इंड्रिय जेने ते एकेंड्रिय, एम बेंड्रिय, तेंड्रिय, चउरेंद्रिय, पंचेंड्रियलक्षण पांचे जाणवी. त्रीजी काय ते पृथ्वी, अप, तेज, वायु, वनस्पति ने त्रस लक्षण ठ जाणवी. चोथी योगमार्गणा ते मन, वचन ने काय लक्षण त्रण, नेदेछे पांचमी वेदमार्गणा ते पुरुष, स्त्री ने नपुंसकना नेदथकी जाणवी. छठी कषायमार्गणा ते क्रोध, मान, माया ने लोनरूप जाणवी, सातमी ज्ञान

मार्गणा ते मति, श्रुत, अवधि, मनपर्यव ने केवल ए पांच ज्ञान तथा मतिअज्ञान, श्रुतअज्ञान ने विभंगज्ञान ए त्रण अज्ञान मली आठ भेदे छे, आठमी संयम मार्गणा ते सामायिक, छेदोपस्थापनीय, परिहारविशुद्धि, सूक्ष्मसंपराय, यथाख्यात, देशसंयम ने असंयमना भेदे सात प्रकारेछे नवमी दर्शनमार्गणा ते चक्षुदर्शन, अचक्षुदर्शन, अवधिदर्शन ने केवलदर्शनना भेदे करी चार प्रकारे जाणवी दशमी लेश्यामार्गणा ते कृष्ण, नील, कापोत, तेजो, पद्म ने शुक्ल रूप छ प्रकारे जाणवी अग्यारमी भवमार्गणा ते भव्य ने अभव्य लक्षण बे प्रकारे जाणवी बारमी सम्यक्त्वमार्गणा ते उपशम, सास्वादन, मिश्र, क्षायोपशमिकने क्षायक ए पाच भेदे जाणवी तेरमी सन्निमार्गणा ते सज्ञी ने असंज्ञीना भेदे जाणवी चउदमी आहार मार्गणा ते आहारक अने अनाहारक रूप बे भेदे जाणवी ज्या जीवपदार्थनु शोध करवु ते मार्गणा मूल चउद जाणवी तेना प्रतिभेद करिये तेवारे बाशठ थाय ते कह्या इति॥

अवतरण —उवओगा बारसत्ति एटले बार उपयोगनुं बशेने छवीशमु द्वार कहेछे —मूल —मइ सुअ ओही मण केवलाणि मइ सुअ अन्नाण विभंगा ॥ अचक्खु चक्खु अवही, केवल चउदसणुवओगा ॥ ३१८ ॥ अर्थ —मतिज्ञान, श्रुतज्ञान, अवधिज्ञान, मनपर्यवज्ञान, केवलज्ञान, मतिअज्ञान, श्रुतअज्ञान, विभंगज्ञान, चक्षुदर्शन, अचक्षुदर्शन, अवधिदर्शन, अने केवलदर्शन ए चार दर्शन अनाकार रूपछे ते मेळ्यां थका बार उपयोग थायछे ॥ ३१८ ॥ इति गाथार्थ ॥

अवतरण —जोगा पन्नरसत्ति एटले पन्नर योगनुं बशेने सत्तावीशमुं द्वार कहे छे. मूल —सच्च मोस मीस, असच्च मोस मणो तह वईय ॥ उरल विउव्वा हारा, मीस कम्मयग मिय जोगा ॥३१९॥ अर्थ —सत्यमनोयोग, असत्यमनोयोग, मिश्र मनोयोग, असत्यामृपामनोयोग, जेम ए चार मनना, तेमज चार वचनना योगछे ते कहेछे सत्यवाग्योग असत्यवाग्योग मिश्र ते सत्य, असत्य, वाग्योग, असत्यामृपावचनयोग एव आठ थया, अने सात औदारिकादिक कायना ते आवीरीते औदारिक, औदारिकमिश्र, वैक्रिय, वैक्रियमिश्र, आहारक, आहारकमिश्र, कार्मण योग ए सात भेला करिए तेवारे पन्नर योग थाय ॥ ३१९ ॥ इतिगाथार्थ ॥

अवतरण —परलोयगई गुणठाणगेसुत्ति एटले जे गुणस्थानकनी साथे जीव परलोके जाय अने जे गुणस्थानक अहीयां होय पण जीवनी साथे परलोके न जाय तेनुं बशे ने अठ्यावीशमुं द्वार कहेछे. मूल —मिच्छे सासाणेवा, अविरयभावम्मि अहिगए अहवा ॥ जति जिआ पारलोयं, सेसेकारस गुणे मोत्तु॥३२०॥ अर्थ —मिथ्यात्वगुणठा

णु; सास्वादनगुणगणुं अथवा अविरति नाव गुणगणुं ते अधिगत एटले पामे ठते ए त्रण गुणगणां जीवनी साथे परलोकनेविषे जाय. शेष अग्यार गुणगणा न जाय. इहां एटलुं विशेष जे मीसे खीणसजोगे, नमरंते कारसेसुयमरंति ॥ जेसु वि तिसु गढ़ि एसुं, परलोय गमोन अन्नेसु ॥ १ ॥ ३२० ॥

अवतरणः—गुणगणा कालमाणंति एटले चउद गुणगणानुं कालमान कहे वानुं बशे ने ओगणत्रीशमुं द्वार कहेठे. मूलः—मिछत्तम नव्वाणं, अणाइय मणंत यंच विन्नेयं ॥ नव्वाणंतु अणाई, सपज्जवसिअंचसम्मत्तं॥३२१॥ ढावलियं सासाणं, समहिय तेत्तीस सायर चउठं ॥ देसूण पुव्वकोडी, पंचमगं तेरसंच पुढो ॥ ३२२॥ लहुपंचरकरचरमं, तईयं ठठाइ बारसं जाव ॥ इय अठगुणठाणा, अंतमुहुत्तापमा णेणं ॥ ३२३ ॥ अर्थः—अनव्यजीवोने अनादि अनंत मिथ्यात्व जाणवो अने न व्यजीवोने अनादि सपर्यवसित जाणवुं सम्यक्त्व पामे ठते मिथ्यात्व नथाय, अ ने ज्यां नव्यजीव पण सम्यक्त्व न लहे त्यांसुधी अनादि मिथ्यात्वमांहेज जीव वसतो जाणवो. अने ठ आवलिका सास्वादनगुणस्थानकनुं कालमान जाणवुं. ते त्रीश सागरोपम साधिक अविरति सम्यक्दृष्टि चोथा गुणगणानुं कालमान जाणवुं. अने देशेऊणी ते आठेवर्षे ऊणी पूर्वकोडी कालमान ते पांचमुं देशविरति, अने तेरमुं सयोगी ए बे गुणगणानेविषे पुढोके० प्रत्येके होय. लघुके० ह्रस्व अ, इ, उ, ऋ, लृ, एवा पांच अक्षर उच्चारसम कालमान चउदमा गुणगणानुं जाणवुं. हवे नही कह्यां एवां जे त्रीजुं, ठठुं, सातमुं, आठमुं, नवमुं, दशमुं, अग्यारमुं, बारमुं, ए आठ गुणगणानो काल अंतरमुहूर्तप्रमाण प्रत्येके जाणवो. इति गाथात्रयार्थः.

अवतरणः— नरय तिरिनर सुराणं उक्कोस विउव्वणा कालोत्ति एटले नारकी तिर्यंच मनुष्य ने देवता एने उत्कृष्टविकुर्वणा करेली जेटलो काल रहे तेनुं बशो ने त्रीशमुं द्वार कहेठे. मूलः—अंतमुहुत्तं नरएसु होइ चत्तारितिरिय मणुएसु ॥ देवेसु अद्धमासो, उक्कोस विउव्वणाकालो ॥३२४॥ अर्थः—नारकीनेविषे नारकीनी करेली विकुर्वणा एक अंतरमुहूर्त्तसुधी रहे. एम चार अंतरमुहूर्त तिर्यंचने अने मनुष्यनेविषे एनी करेली विकुर्वणा चार अंतरमुहूर्त सुधी रहेठे. अने देवतानेविषे विकुर्वणा क री ठतां पन्नर दिवस सुधी रहेठे. ए उत्कृष्ट विकुर्वणानुं कालमान जाणवुं.॥३२४॥

अवतरणः—सत्त समुग्घायत्ति एटले सात समुद्घातनुं बशोने एकत्रीशमुं द्वार कहेठे. मूलः—वेयण कसाय मरणे, वेउव्विय तेय एय आहारे ॥केवलिअसमुग्घाए, सत्त इमे हुंति सत्ताणं ॥ ३२५ ॥ अर्थः—समवहत ते आपणा आतमाना प्रदे

शनुं मोकलुं करवु ठे ज्या, ते समुद्घात कहिए. ते एरीते एक वेदना, बीजी कषाय, त्रीजी मरणांतिक, चोथी वैक्रिय, पाचमी तेजस, ठठी आहारक, अने सातमी, केवली समुद्घात ए साते समुद्घात सङीने थाय ॥३२५॥

हवे शेषजीवोने समुद्घात कहेठे, मूल—एगिंदीण केवलि, आहारग वज्जिया इमे पच ॥ पचाविय वेउव्वा, विगला सन्नीण चत्तारि ॥ ३२६ ॥ अर्थ—एकेंद्रिय जीवोने, एक केवली, बीजी आहारक, ए बे समुद्घात वर्जीने शेष पाच समुद्घात थायठे विगलेंद्रियने अने असङीने वैक्रिय समुद्घात वर्जी शेष चार समुद्घात थायठे ए गाथा पन्नवणा जीवसमास अने पचसंग्रहादिक शास्त्रांतर साथे विघट ति देखायठे, सूत्रकारे केवा अभिप्रायथी कह्युठे ते तेज जाणे ॥ ३२६ ॥

हवे केवली समुद्घातनु स्वरूप कहेठे. मूल—केवलिय समुग्घाउ, पढमे सम यम्मि विरयए दंम ॥ बीए पुणो कवार्म, मथाण कुणइ तइयम्मि ॥ ३२७ ॥ अर्थ—केवली जेवारे समुद्घात करे तेवारे पहेला समयनेविषे दंम विरचेके० क रे, बीजे समये पोताना जीवना प्रदेश विस्तारी कपाटने आकारे करे, त्रीजे समये मथाणके० जेणेकरी दहीने मथिए तेने आकारे करे ॥ ३२७॥

मूल—लोयं नरइ चउत्थे, पंचमए अतराय सहरइ ॥ ठठे पुण मथाण, हरइ क वाडपि सत्तमए ॥ ३२८ ॥ अर्थ—चोथा समयनेविषे समस्त लोक पोताना प्र देशे नरे, ए रीते नरीने पठी पांचमा समयनेविषे आंतरा सहरे, ठठे समये वली पूर्वे जे पोताना प्रदेशे मथाणुं कर्युं ठे तेने सहरे, सातमा समयनेविषे जे कपाटने आकारे प्रदेश कर्या हता तेने सहरे ॥ ३२८ ॥

मूल—अठमए दंमपिहु, उरलगो पढम चरमसमएसु ॥ सत्तम ठठ बिइज्जेसु होइ उरालमिस्सेसो ॥ ३२९ ॥ अर्थ—आठमा समयनेविषे जे प्रथम समये दंमाकारे प्रदेश करेला हता तेने सहरे, पण इहा पहेलाने ठेला समयनेविषे औदारिक शरीर थाय सातमा ठठा अने बीजा समयने विषे औदारिक मिश्र थाय

मूल—कम्मण सरीरजोई, चउत्थए पंचमे तइज्जेय॥ज होइ अणाहारो, सो तम्मि तिगे समयाण, विसेसाण॥एमपाठांतरठे ॥३३०॥ अर्थ—केवल कार्मण शरीर योगी ते चोथा पाचमा ने त्रीजा समयनेविषे होय जे कारणे ते त्रण समयनेविषे अनाहारक ठे, ज्यां अनाहारक कह्या त्यां केवलीणोसमुद्दया एटले केवली केवल समुद्घात करे, तेवारे ए त्रण समयनेविषे अनाहारक होय. ३३० इतिगाथा पद्कार्थ

अवतरण.—ठपज्जत्तीउत्ती एटले ठ पर्याप्तिनु वर्णन ने बत्रीशमुं द्वार कहेठे

मूलः—आहारसरीरिंदिय, पज्जत्ती आणपाण नासमणे ॥ चत्तारिपंच छप्पिय, एगेंदिय विगलसन्नीणं ॥ ३३१॥ अर्थः—आहारादि पुजल लेवाने परिणमाववानुं कारणजे आत्माने शक्तिनुं विशेष ते पर्याप्ति कहीए. त्यां पहेली आहारपर्याप्ति, बीजी शरीरपर्याप्ति, त्रीजी इंद्रियपर्याप्ति, चोथी आणपाण ते श्वासोश्वासपर्याप्ति, पांचमी नाषापर्याप्ति अने छठी मनपर्याप्ति. तेमां धुरली चार पर्याप्ति एकेंद्रियने होय, विकलेंद्रियने पांच होय अने असन्नीने नाषायुक्त पांच होय; तथा जे संज्ञी तेने मनसहित छ होय.

हवे एनुं कालमान कहेछे. मूलः—पढमा समयपमाणा, सेसा अंतोमुहुत्तियाय कमा ॥ समगंपि हुंति नवरं, पंचमछठाउअमराणं ॥ ३३२ ॥ अर्थः—पहेली आहार पर्याप्ति एक समय प्रमाणछे, अने शेष थाकती पर्याप्ति अंतरमुहूर्त्त प्रमाणनी अनुक्रमे प्रत्येके जाणवी. इहां कोइ कहेशे के, पहेली आहारपर्याप्ति एक समये थाय; एवात केम जाणिये ? ते उपर नगवंत श्रीआर्य श्यामाचार्ये पन्नवणाना आहारपदना बीजा उद्देसाने विषे एवुं सूत्र कह्युंछे. आहारपज्जत्तीए अपज्जत्तएणंनंते किंआहार ए अणाहार ए गोयमानो आहारए अणाहारए. इहां ए नाव जे आहार पर्याप्ते अपर्याप्तोजीव विग्रहगतिएज जाय; परंतु उपपात क्षेत्रनेविषे अणाहारक न होय त्यां आव्यो जीव पहेलेज समये आहारनुं परिग्रहण करे, ते कारणे एक सामायिकी आहार पर्याप्ति होय. अने जे उपपात क्षेत्रे आव्यो पण आहारपर्याप्ते अपर्याप्तो थाय तो एवुं सूत्र कह्युंछे. सिअआहारएसिअअणाहारएत्ति. जेम शरीरादिक पर्याप्तिनेविषे सूत्र पाठ आवो कह्यो छे. सिअ आहारए सिअ अणाहारएत्ति एटले ए प्रथम समयज आहार पर्याप्तिनी सिद्धि थइ. हवे शेषप्रत्येके अंतरमुहूर्त्तप्रमाणे कही. ए सामान्य पणे सूत्रकारे कह्युं ते पण औदारिक शरीर आश्री कह्युं जाणवुं. अने वैक्रिय आहारकने पांच पर्याप्ति समय समयनी थाय. शरीरपर्याप्ति ते अंतरमुहूर्त्त प्रमाण छे.

हवे देवताने विशेष कहेछे. समगंपिके० समकालेज पांचमी नाषापर्याप्ति अने छठी मनःपर्याप्ति ए बन्ने थाय. नवरं इहां ए विशेषछे. जे सिद्धांतमां पंचविहाए पज्जत्तीएत्ति; एवा कथनथकी पांचे समकाले जोइये अने इहां छ कही ते कांइ बहुश्रुतानिमत अनिप्राय कोइ जाणवो. अथवा क्यांएक छ पण कहीछे ३३१ इतिगाथा द्वयार्थ.

अवतरणः—अणहारगत्ति एटले अनाहारक चारनुं वशेने तेत्रीशमुं द्वार कहे छे. मूलः—विग्गहगइमावन्ना, केवलिणो समुहया अजोगीय ॥ सिद्धाय अणाहारा, सेसा आहारगा जीवा ॥३३३॥ अर्थः—एकतोविग्रहगते जेवारे जीव प्राप्त थाय तेवारे

अणाहारक जाणवुं बीजुं केवली केवल समुद्घात करे तेवारे त्रण समय आहार न लिये माटे अणाहारक होय त्रीजु अयोगी केवली अयोगी चउदमे गुणठाणे अ णाहारक होय चोथा तेमज सिद्धनगवत्त सदा अणाहारक छे अने शेप समस्त जीव आहारक जाणवा. ॥ ३३३ ॥ इतिगाथार्थ.

अवतरण –सत्तनयठाणाइति एटले सात नयना स्थानकनुं वर्णने चोत्रीशमुं द्वार कहेछे मूल –इहपरलोयायाणमकम्हा आजीव मरण मसिलोए ॥ सत्तन यछाणाइ, इमाइ सिद्धातनणियाइ ॥ ३३४ ॥ अर्थ –इहलोकनय तेने कहिये जे मनुष्यने मनुष्यथकी नय उपजे बीजु एमज मनुष्यने तिर्यचादिकथी नय उप जे ते परलोकनय जाणवु त्रीजुं आदाननय ते आदान एटले ग्रहण तेनु नय एटले कोइ कहेशे ताहारु धन, राजादिक लइ लेशे ए आदाननय जाणवु चोथुं अ कस्मात्नय ते वीजली प्रमुखनु जाणवु पाचमु आजीविकानुं नय ते डुःकाल पडयो हवे केम जीवता रहीशु? ते जाणवु छठुं कोइके कह्यु जे ताहरुं मरण अ मुक दिवसे थशे, तेनाथी जे नय उत्पन्न थाय ते मरणनय जाणवु सातमुं अ यश ते लोकापवादनु नय जाणवु. ॥ ३३४ ॥ इतिगाथार्थ

अवतरण –छप्पासाउ अप्पसछाउत्ति एटले छ अप्रसस्त नापाउनुं वर्णने पात्रीस मुं द्वार कहेछे मूल –हीलिय खिंसिय फरसा, लिआउ तह गारहछिया नासा ॥ छठी पुण उवसता, हिगरवउछासणसंजणणी ॥३३५॥ अर्थ –जे नाखिये बोलिए ते नाषा कहिये, तेमा अप्रशस्त कर्मबधना कारणे करीने माठी नापा ते छ प्रकारे थायछे तेमां पहेली हेलित तेने कहियेके जे रीशेकरी अवगणना पूर्वक वाचक ज्येष्ट आर्य इत्यादिक कहे ते जाणवी बीजी खिसित ते जे जन्म कर्म प्रमुख उघाडा पाडवा. अर्थात् जाहेर करवा, ते त्रीजी परुप डुष्टादिक कर्कश वचननु बोलवु ते चोथी अली क ते शु दिवशे प्रचला करेछे के इत्यादिक प्रश्ननेविषे प्रचला नकरुछुं एवु बोलवु ते जा णवी पांचमी गृहस्थनी ए नापाते गारहछिया वेटा बाप मामा नाणेजा इत्यादिक व चन कहे ते जाणवी छठी पुण के० वली उपशातके० उपशम तेनु अधिकरण ते क लह कहिये तेनो उछासके० प्रवर्त्तावबु तेहनी जननीके० उपजावनारी एटले एवु व चन बोले के जे वचने करी अणछतो क्लेश उत्पन्न थाय इतिगाथार्थ ॥ ३३५ ॥

अवतरण –नगागिहिवयाणति एटले गृहस्थना व्रतना नांगानुं वर्णने छत्रीस मुं द्वार कहेछे. मूल –डुविहा अछविहावा, बत्तीसविहाय सत्तपणतीसा ॥ सोलसय सहस्सनवे, अछसयछुत्तरा वइणो ॥ ३३६ ॥ अर्थ –डुविहाके० वे प्रकारे अथ

वा आठ प्रकारे अथवा बत्रीश प्रकारे अथवा सातसेने पांत्रीश प्रकारे अथवा शो लहजार आठसेने अष्टोत्तर व्रतिना भंगा होय. इहां वइणो एवा वचनथकी व्रत शब्द नियमविशेष ते जेने छे तेवा व्रती सामान्य श्रावक ग्रहण करवा. पण देशविरति इहां लेवा नही. अविरति सम्यक्दृष्टि एने पण सम्यक्त्व प्रतिपत्ति लक्ष ण नियमना सद्भावथकी सम्यक्त्वधारी व्रती इहां जाणवा. ॥ २३६ ॥

हवे एज भेद प्रत्येके वखाणनार छतो सूत्रकार धुरला त्रण भेद कहेछे. मूलः— डुविहा विरियाविरया, डुविहं तिविहाइण अठहा हुंति ॥ वयमेगेगं छविह, गुणियं डुगमिलियबत्तीसं ॥ २३७॥ अर्थः—विरति जेने छे ते विरति अने जे व्रत न जाणे अने व्रतनो अंगीकार करे नही, वली व्रत पालवानो उद्यम न करे ते अविरति सम्य कि श्रेणीक तथा कृष्णादिक जेने क्षायिक सम्यक्त्व प्राप्त थयलुं एवा श्रावक जाण वा. ए बेहु भंगे पहेलुं द्विविधपणु कह्युं; हवे जे अज्ञान अने अनभ्युपगम अयत्नादि क ए त्रण पद कह्यां ए त्रण पदे करी आठ भांगा होय, ते आठ भंगमांथी धुरले सात भंगे निश्चे थकी अविरति जाणवुं. कारणके व्रत घुणाक्षरन्याये पाल्यां पण फलवंत न थाय. किंतु सम्यक्ज्ञानने सम्यक्ग्रहणपूर्वक पाल्याथका सफल थाय छे अने आठमे भंगे देशविरति ते एकादि व्रतनो लेनार ज्यांलगे छेहलो अनुमति मात्रनुं सेवनार शेष पाप तेणे सर्व पच्चख्यो, अने अनुमति पण त्रण प्रकारे छे; तेमां जे कोइ पोते अथवा अनेरे कोइ बीजे कर्युं जे पाप तेनी श्लाघा करे, सा वद्ये करी निपन्यो जे आहारादिक ते पोते जमे तेवारे तेने प्रतिसेवा अनुमति होय, अने जेवारे पुत्रादिकनुं करेलुं पाप सांभले ते सांभलीने अनुमोदे, परंतु तेने निवारे न ही तेवारे प्रतिश्रवणानुंमति बीजो भेद जाणवुं. अने त्रीजुं वली जेवारे सावद्यारंभने विषे प्रवर्त्त्यां छे जे पुत्रादिक, तेहनेविषे मात्र ममता भाव सहितछे, परंतु अनेरु सांभले नही, अने अनुमोदे पण नही, तेवारे संवासानुमति ते त्रीजो भेद जाणवो. हवे जे कोइ संवासानुमति मात्रनो सेवनार ते चरम भांगे देशविरति अने जे सं वासानुमति थकी विरत्या थका होय तेने यति कहिये. एणे कारणे विरति ने अ विरतिना भेदथकी बे प्रकारे कहिये.

हवे आठ प्रकार कहेछे. डुविह तिविहाइके० त्यां द्विविधपणु करण करावणरूप अने त्रिविध ते मन वचन अने कायने भेदे जाणवुं. ते द्विविध त्रिविध ए एक भंग जाणवो. तेज जे भांगाना समूहनेविषे आदिके० धुरेछे ते द्विविध त्रिविधा दि कहिये. ते द्विविध त्रिविधादि भंगे करी आठ प्रकारे श्रावक जे आगल डुविह

अने एगविह ए त्रे गाथामांहे कहेशे, ते सोपयोगपणा लगीने इहां वखाणिये छैये. इहां व्रतनो पडिवजणहार ते श्रावकना घणा नंगना विशेषथकी कोइएक काइक प डिवजे त्यां पहेलो द्विविध ते करण करावणना नेदथकी जाणवो. त्रिविध ते मन वचन कायाये करी जाणवु एम पढमके० पेहेलो नगो होयछे इहा नावना एमछे के मन वच न अने कायाये करीने स्थूलहिसादिक पोते न करे, अने अनेरा पासे करावे नही, अने अपत्यादिक परिग्रहना सद्भावथकी अनुमतिने निषेधी नथी ते पुत्रादिके करेली हिसादिकनेविषे हजी तेने अनुमति लागेछे अन्यथा प्रकारे जेने एटलुं प ण न होय तो परिगृही अने अपरिगृही, प्रव्रजित अने अप्रव्रजितनो मांहोमांहे नेद नथाय अने वली जे श्रीनगवती प्रमुख सिद्धांतमांहे गृहस्थने त्रिविध त्रिवि धनुं पच्चखाण कह्यु ते विशेष विषइउं जाणवु ते आवीरीते छे

जे कोइ दीक्षा लेनार होय अने पुत्रादिकना पालवाने अर्थे विलंब करतो थ को प्रतिमा पडिवजे. अथवा जे कोइ विशेषे करी स्वयंभुरमण समुद्रना माछला नु मास तेनु पच्चखाण करे एम हाथीना दात, चित्राना चर्म अथवा स्थूलहिसा दिक कोइक अवस्थाना विशेषनेविषे पच्चखे तेज त्रिविध त्रिविधे एवु पच्चखाण करे, ए अल्पविषयपणाथकी इहा विवक्ष्यो नथी वली द्विविध द्विविधे ए बी जो नग जाणवो इहा आगले पदे त्रणनागा कह्या छे त्या एक जेवारे मने करीने वचने करी न करे तेमज करावे नही, तेवारे मनेकरी हिसादिकने अनिप्राये रहि त अने वचने पण हिसादिकनुं वचन अणबोलतो छे, केवल शरीरे करी असन्नी नीपरे हिसादिक करेछे बीजु जेवारे मनेकरी अने कायायेकरी नकरे अने न करा वे तेवारे चित्तनी अनिसंधिरहितथको शरीरे करी दुश्चेष्टितादिक परिहरतो अना नोगादिकथकी वचनेकरीने हणु एवु कहे त्रीजु एमज जेवारे वचन अने काया येकरी न करे न करावे तेवारे केवल मनने अनिप्राये करे अने करावे. पण इहां अनुमति त्रणेने छेज एम शेषविकल्प पण नाववा एरीते मूल नग छ थया ते छ ना उत्तर नग एकवीश थाय, ते आगल कहेशे उक्तंच॥ दुविह तिविहाविछम्भिआ, तेसिं नेया कमेण मे हुंति ॥ पढमेको दुन्नितिछा, दुगेगदोछक्कइगवीस ॥ १ ॥ अने उ त्तरउगुण सत्तमउके० जेणे त्रण गुणव्रत ने चार शिक्षाव्रत लक्षण उत्तरगुण पडिवज्या छे. ए सातमो नेद जाणवो अने अविरति सम्यक्दृष्टिनो आठमो नेद जाणवो, ए आठ नेद देखाडया

हवे बत्रीश नेद देखाडेछे चयमेगगके० एक एक व्रतने स्थूल प्राणातिपात वि

रमणादि लक्षण मूल पांच महाव्रत छे तेने पूर्वोक्त छ प्रकारे गुणतांथका त्रीश थाय. अने एक उत्तरगुणप्रतिपत्तिनो, बीजो अविरति सम्यक्दृष्टिनो. ए वे नेद मेलविये तेवारे बत्रीश नेद थायछे ते आवीरीतेः–

पहेलुं प्राणातिपात विरमण स्थूल व्रत कोइये छ नंगामांहे पहेले नंगे पडिवज्युं, कोइएके बीजे नंगे पडिवज्युं, कोइए त्रीजे नंगे पडिवज्युं, एम यावत् कोइए छठे नंगे पडिवज्युं, एरीते पहेला प्राणातिपात विरमण व्रतना छ नंग जाणवा. तेमज मृषावाद विरमणादिक पांचे मूल व्रतोना छ छ नंग मेलविये तेवारे त्रीश नंग थाय. अने आवश्यकमां एम कह्युंछे के कोइएके पांचे अणुव्रत एकठां लीधां त्यां द्विविध त्रिविधादिक छ नंगछे. अने वली बीजो कोइ चार व्रतनुं ग्रहण करे त्यांपण छ नंगछे. ते ज्यांसुधी कोइएक एक अणुव्रतनुं ग्रहण करे त्यां पण छ नंग जाणवा. ए आवश्यकना अनिप्रायथी नंग देखाड्या. ॥ २२७ ॥

हवे ग्रंथकर्त्ता सातशें पांत्रीश नंगनी प्ररूपणा करनार छतो श्री नगवतीने अनिप्राये नव नंगी कहेछे. मूलः–तिन्नितिआ तिन्निडआ, तिन्निकेक्काय हुंतिजोगेसुं ॥ तिडएक्कंतिडएक्कं, तिडएक्कं चेव करणाइ ॥२२७॥ अर्थः–योग ते मनोयोगादिक त्रण नेविषे करण करावण ने अनुमतिरूपे करी त्रण त्रगडा ने त्रण बगडा अने त्रण एकडा हुंतिके० होय. योगनेविषे अनुक्रमे त्रण त्रगडा थापी नीचे त्रण बगडा, ते नीचे त्रण एकडा करण मन वचन कायाए स्थापिए. हवे कोइक गृहस्थ मने करी सावद्य योग करे नही, करावे नही, तथा अनेरो करतो होय तेने अनुमोदे नही; तेवारे ए मन साथे त्रण नंग थाय. एम वचन साथे त्रण नंग तथा कायासाथे पण त्रण नंग करतां मूल नव नंग थया. तेना उत्तरनंग ओगणपचाश थाय; ते नीचे लखाशे त्यांथी जोवा. ॥२२७॥

इहां शिष्य पूछेछे के वचन अने काया एणे करी तो करण करावण ने अनुमति देखायछे; परंतु मनने करण करावण ने अनुमति केम थायछे? तेने गुरु कहेछे. काया अने वचने करी निर्व्यापारथको पण मनथकी एवुं चिंतवे जे अमुक सावद्य योग करुं; तेवारे मनेकरी करण थयुं. अने मने करी एम जाणे के अमुक सावद्य योग करावुं, तेपण तेनुं इंगित जाणी तेवा अनिप्राये प्रवर्त्ते [illegible] मने करी [illegible]रावण थयुं. अने जेवारे सावद्य करी मनमां चिंतवे जे आ में [illegible] तेवारे [illegible] करी अनुमति थइ. एरीते मनना नंग देखाडतां ओगणपचाश नं[illegible]

सांप्रत प्रकारांतरे सूत्रकार एज देखाडेछे. [illegible]

करावणे अणुमईए ॥ एकगडुगतिगजोगे, सत्तासत्तेव इगुवन्ना ॥ ३३ए ॥ अर्थ – इहां प्राकृतपणाथकी विनक्तिनु विपरीतपणुं तेथी मन, वचन ने काय साथे योग संबंध ठते करण करावण ने अनुमति तेणे कारणे एक द्विक त्रिक साथे योग कीधा ठता सात सातका थायठे ते आवीरीते –

एक स्थूलहिंसादिक मने न करे, बीजु वचने न करे, त्रीजुं कायाये न करे ए त्रण एक संयोगे थया. हवे द्विकसंयोगे कहेठे चोथु मन ने वचने न करे, पाचमुं मने ने कायाये न करे, ठछु वचन ने कायाये न करे, हवे त्रिक संयोग ते मन वचन ने कायाये न करे, ए सातमो नंग थयो ए सात नग करणे थया. तेमज बीजा सातनंग करावण थकी थाय तथा त्रीजा सातनंग अनुमतिये थाय तथा चोथा सातनग वली करणने करावण थकी थाय तथा पाचमा सात नग, करण ने अनुमतिये थाय. तथा ठठा सात नग करावण अने अनुमतिये थाय तथा सातमा सात नंग ते करण करावण ने अनुमति ए त्रणे एकवा करता थाय एरीते सातो सतियु उंगणपच्चाश नंग देखाडया.

हवे सुखे जाणपणुं थवामाटे ए उंगणपचाशनंगनो उच्चार जेवीरीते थाय तेवीरीते लखी देखाडिये ठैये १ मनेकरी करुं नही २ मनेकरी करावु नही ३ मने करी अनुमोडुं नही ४ मनेकरी करु नही करावु नही ५ मनेकरी करुं नही ने अनुमोडुं नही ६ मनेकरी करावु नही अनुमोडुं नही ७ मनेकरी करुं नही करावु नही अनुमोडु नही ८ वचनेकरी करुं नही ए वचनेकरी करावु नही १० वचनेकरी अनुमोडु नही ११ वचनेकरी करु नही करावु नही १२ वचनेकरी करुं नही अनुमोडु नही १३ वचनेकरी करावु नही अनुमोडु नही १४ वचनेकरी करुं नही करावु नही अनुमोडुं नही १५ कायायेकरी करु नही १६ कायायेकरी करावु नही १७ कायायेकरी अनुमोडुं नही १८ कायायेकरी करु नही करावु नही १ए कायायेकरी करु नही अनुमोडु नही २० कायायेकरी करावु नही अनुमोडु नही २१ कायायेकरी करुं नही करावु नही अनुमोडुं नही २२ मनेकरी वचनेकरी करु नही २३ मनेकरी वचनेकरी करावु नही २४ मनेकरी वचनेकरी अनुमोडु नही २५ मनेकरी वचनेकरी करु नही करावु नही २६ मनेकरी वचनेकरी करु नही अनुमोडुं नही २७ मनेकरी वचनेकरी करावु नही अनुमोडुं नही २८ मनेकरी वचनेकरी करु नही करावु नही अनुमोडु नही २ए मनेकरी कायायेकरी करु नही ३० मनेकरी कायायेकरी करावु नही ३१ मनेकरी कायायेकरी अनु

मोडुंनही ३२ मनेकरी कायायेकरी करुं नही करावुं नही ३३ मनेकरी कायाये करी करुं नही अनुमोडुं नही ३४ मनेकरी कायायेकरी करावुं नही अनुमोडुं नही ३५ मनेकरी कायायेकरी करुं नही करावुं नही अनुमोडुं नही ३६ वचनेकरी कायायेकरी करुं नही ३७ वचनेकरी कायायेकरी करावुं नही ३८ वचनेकरी कायायेकरी अनुमोडुं नही ३९ वचनेकरी कायायेकरी करुं नही करावुं नही ४० वचनेकरी कायायेकरी करुं नही अनुमोडुं नही ४१ वचनेकरी कायायेकरी करावुं नही अनुमोडुं नही ४२ वचनेकरी कायायेकरी करुं नही करावुं नही अनुमोडुं नही ४३ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी करुं नही ४४ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी करावुं नही ४५ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी अनुमोडुं नही ४६ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी करुं नही करावुं नही ४७ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी करुं नही अनुमोडुं नही ४८ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी करावुं नही अनुमोडु नही ४९ मनेकरी वचनेकरी कायायेकरी करुं नही करावुं नही अनुमोडुं नही.

हवे ए उंगणपचाश भंगना एकशो ने सडतालीश भंग देखाडवा सारुं सूत्रकार गाथा कहेछे. मूलः—पढमेक्को तिन्नितिआ, दोन्नि नवा तिन्नि दोनवा चेव ॥ कालतिगेणय गुणिया, सीयालं होइ भंगसयं ॥ ३४० ॥ अर्थः—पहेलो एक पछी त्रण त्रगडा पछी बे नवडा वली एक त्रगडो पछी वली बे नवडा एम अनुक्रमे मांमिये; पछी काल त्रिक साथे गुणाकार करिये एटले अतीत काले जे कस्या तेनी निंदा करवी, वर्त्तमाने करवानुं संवर करवुं, अने अनागत ने पञ्चरकाणे. यडुक्तं. अईयं निंदामि पडुप्पन्नं संवरेमि अणागयं; पच्चखामि एम करतां एकशोने सडतालीश भंग थायछे. इहां एक भंग ते त्रिविध त्रिविधे थाय,तथा त्रिविध द्विविधे त्रण भंग थाय, तथा त्रिविध एकविधे त्रण भांगा थाय, अने द्विविध त्रिविधे त्रण भांगा थाय द्विविध द्विविधे नव भंग थाय, द्विविध एकविधे नव भंग थाय, एकविध त्रिविधे त्रण भंग थाय एकविधे द्विविधे नव भंग थाय एकविध एकविधे नव भंग थाय छे एम भंग जाणवा. एम सातशें नें पांत्रीश पण श्रावकना भेद होय तेज कहेछे.

मूलः—पंचाणुव्वयगुणियं, सीयाल सयंतु नवरि जाणाहि ॥ सत्तसया पण तीसा सावयवयगहणकालंमि ॥ ३४१ ॥ अर्थः—ए पूर्वोक्त एकशो सडतालीश भंगनुं पांचे अणुव्रतनेविषे प्रत्येके सद्भाव छे. ते श्रावकने व्रतग्रहणकालनेविषे पांच अणुव्रतना अंगीकारने प्रस्तावे पांच अणुव्रतनी साथे एकशो सम्तालीशनो गुणाकार करिये तेवारे नवरिके० अनंतर तुं जाण के सातशेने पांत्रीश भंग थाय छे. ॥ ३४१ ॥

हवे ए भंग यथार्थपणे जेणे जाण्या तेज पच्चखाणनेविषे प्रवीण जाणवा एम कहेछे मूल —सीयाल भंगसयं, जस्स विसुद्धीइ होइ उवलद्धं ॥ सो खलुपच्चक्खाणे, कुसलो सेसा अकुसलाउ ॥३४२॥ अर्थ —ए पूर्वोक्त एकशो ने सडतालीश भग ते जस्सके० जेने विशुद्ध निर्मलकारी पणे करी होय तेने विशुद्धपच्चखाण कहिये अने तेज पच्चखाणनेविषे उपलब्ध एटले जाणपणे थया तेज खलुइति निश्चेकरीने पच्चखाणनेविषे कुशल माह्या जाणवा अने शेष थाकता ते चतुर जाणवा नही.

हवे मूल ठ भगना उत्तर एकवीश भंग देखाडेछे. मूल.—डुविहतिविहाइ छव्विय, तेसिं भेया कमे णिमे हुंति ॥ पढमेक्को डुन्नितिया, डुगेग दो छक इगवीसं ॥३४३॥ अर्थ —द्विविध त्रिविध जेनी आद्यमाछे एवाजे ठ भग तेसिके० तेना भेद ते कमेणके० अनुक्रमे इमेके० ए हुतिके० थायछे पढमेक्कोके० पहेलु एको, पछी बीजा बे कोष्टकमां त्रण त्रण वली एक कोष्टके बगडो मांमीये एवु एककोष्टक, पछी बे कोष्टके ठ ठ मांमिये तेवारे सर्व एकवीश भग होयछे. ए स्थापनानो उच्चार आवीरीते करिये द्विविध त्रिविधे एक भग, द्विविध द्विविधे त्रण भग, द्विविध एकविधे त्रणभंग एकविध त्रिविधे बे भंग, एकविध द्विविधे ठ भंग, एकविध एकविधे ठ भंग

हवे डुविह तिविहाइ इत्यादिक भंगना समूहे करीने श्रावकने योग्य पाच अणुव्रतादिकनी संतति तेना भंगनी देवकुलिका सूचवी ते देवकुलिका एकेक व्रत प्रत्ये कही जे षड्भंगी एकवीश भंगी नवभगी उगणपचाश भंगी तेणे करी निपजे अने सर्व देवकुलिकाने विषे प्रत्येके त्रण त्रण राशी थाय ते आवीरीते, धुरमा गुणराशी, वचमा गुणकराशी अने छेहेडे गतागत राशी

त्यांपहेली एजदेवकुलिकानेषभ्भगीप्रमुखने अनुक्रमे विवक्षितव्रतना भंगनीसर्वसख्या रूप एवकारके०जेराशी ते देखाडणहार बतोपहेलो षम्भगीए एवकारनीराशीदेखाडेछे

मूल —एगवएछभगा, निद्दिठा सावयाण जे सुत्ते ॥ ते च्चिय वयवु ढीए, सत्तगुणा छ जुआ कमसो ॥ ३४४ ॥ अर्थ —श्रावकना एक व्रतनेविषे ठ भग जे आवश्यकादिक सूत्रनेविषे कह्या तेज मृषावादादिक एकेक व्रतनी वृद्धिए सातगुणा अने ठ ए सहित कऱ्या छता अनुक्रमे भंगना राशीनी सख्या उपजावे इहा भावार्थ एम छे के पहेला प्राणातिपात व्रतनेविषे ठ भंग, ते अवधे स्थापिने सातगुणा करीए, ते वारे बेतालीश थाय तेमां ठ भेलिये तेवारे अडतालीश थया वली एने सातगुणा करीने ठ भेलिये' एम अनुक्रमे करता अग्यारमी वेलाए १३७४१२०३२०० एटला आवे. अने ६ ४० ३४ २ इत्यादिक बारेराशी उपर नीचे एवीरीते थापीये तेव

अर्द्ध देवकुलिकानी भूमिका समान देखाय, तेने खंमदेवकुलिका एम कहिए. एट ले षम्‌भंगीनी देवकुलिका जेम उपजे तेम देखाडी. ॥ ३४४ ॥

हवे एकवीश भंगनी देवकुलिका देखाडेछे. मूलः—इगवीसं खलु भंगा, निद्दिठा सावयाण जे सुत्ते ॥ तेच्चिअ बावीसगुणा, इगवीसं पक्खिवेयव्वा ॥३४५॥ अर्थः—नि श्चयकी एकवीश भंग जे श्रावकने सूत्रमां कह्याछे, तेनेज बावीशगुणा करीने तेमांहे एकवीश भेलिये. इहांपण एकवीशादि अनुक्रमे अग्यार वार गुणाकार करतां अ ग्यारमी वेलाए १२७५५००२६३१०४९२१५ थाय. एम एकवीश भंगीये बीजी देवकुलिका होय. ॥ ३४५ ॥

हवे नव भंगिये जे थाय ते देखाडेछे. मूलः—एगवएनवभंगा, निद्दिठा सावया ण जे सुत्ते ॥ तेच्चिय दसगुणकाउं, नवपक्खेयम्मि कायव्वा ॥३४६॥ अर्थ.—एक व्र तनेविषे नव मूल भंग जे श्रावकने कह्याछे, तेने दशगुणा करवाथका नेवुं थाय; तेमां नव मेलविये तेवारे नव्वाणुं थाय. एम अनुक्रमे बीजीवार नव्वाणुंने दशे गुणतां नव शेने नेवुं थाय. तेमां नव भेलिये तेवारे नवशे ने नव्वाणुं थाय. एम अग्यारमि वे लाए ९९९९९९९९९९९ एम ए त्रीजी देवकुलिका एमां नव भंगीना भंग देखाडया.

हवे उगणपचाश भंगनी संख्या देखाडेछे. मूलः—इगवन्नं खलु भंगा, निद्दिठा सा वयणा जे सुत्ते ॥ तेच्चिअ पन्नासगुणा, इगुवन्ना पक्खि वेयव्वा ॥३४७॥ अर्थः—निश्चय की उगणपचाश भंग श्रावकने सूत्रमांहे जे कह्या. छे तेनेज पचाश गुणाकरी उगणप चाशमांहे भेलविये तेवारे २४९९ थाय. एम अनुक्रमे करतां अग्यारमी वेलाए २४४१४०६२४८९९९९९९९९९९ एटला भंग थाय. ए चोथी उगणपचाश भंगनी देवकुलिका कही. ॥ ३४७ ॥

हवे पांचमी एकशोने सडतालीश भंगनी देवकुलिका देखाडेछे. उक्तंचः—सीयालं भंगसयं, वयवुड्ढयालसय गुणंकाउं ॥ सीयालसएण जुअं, सव्वग्गं जाण भंगाणं॥ ॥ १ ॥ अर्थः—एगाथा बीजी क्यां क्यां प्रत्यंतरे देखाती नथी; परंतु पांचमी देवकुलिका एणेकरी थाय. ते कारणे वखाणिये छैये. एकशोने सडतालीश भंगा व्रतनी वृद्धे छे, तेने एकशो अडतालीशगुणाकरीने एकशोने सडतालीश युक्त करि ए तेवारे सव्वग्गके० एवंकारे ते तूं जाण. एम गुरु शिष्य प्रत्ये कहेछे, एनी भाव ना एम छे के एकशो सडतालीश, तेने जेवारे व्रतनी वृद्धिये एकशोने अडताली श गुणा करीए; पछी एकशोने सडतालीशे युक्त करीए तेवारे २१९०३ भंग थया.

एम वृद्धिये करतां अग्यारमीवेलाए ११०४४३६००७१०६११५२३३५६०५७६०५ एटला थाय ए सख्याए पाचमी देवकुलिका जाणवी.

ए पाचे देवकुलिका कही ते पाचे खंमदेवकुलिका जाणवी साप्रत सपूर्ण देव कुलिकानो अवसर त्या व्रत व्रत प्रत्ये एकेक देवकुलिकाने सद्भावे करी पम्नंगी प्रमुख नेविपे प्रत्येके प्रत्येके बार बार देवकुलिका उपजे तेवारे बारपचा शाठ सर्वं म ली देवकुलिका थाय ते सर्वे देवकुलिका इहां कहिये, तो घणो विस्तार थाय, तेथी जगारेके देशमात्र देखाडवासारुं पम्नगीनेविपे बारमी देवकुलिका कहेनार ग्रंथकार एक द्विकादि सयोगना कहेनार जे पहेली त्रण राशी कही हती ते मांहे ली गुणाकारक राशी आणवा सारु उपाय कहेछे

मूल.—एगाईएगुत्तर, पत्तेयपयंम्मि उवरिपक्खेवो ॥ एक्केकहाणिअवसाण संखया हुंति सयोगा ॥३४७॥ अर्थ —जेटला पदोनो एक द्विकादिक संयोग आणवा वाछि ए, तेवे प्रमाणेज एक आदेदेइने एकोत्तर वृद्धिए करीने उपर उपर क्रमे क्रमे स्थापना स्थापिये एम आकनी स्थापनाकरी प्रत्येके व्रत बारनेविपे उपरे पखेवोके० उपरला जे आक तेमा नीचला घालियें एरीते एकेकहाणि एटले एकेक उपरना आंकनी हाणी करता वृद्धि कहिये, ते जेम थाय तेम आकने घालवे करवी, ते ज्यांलगे अवसाणसंखयाके० छेहेडे समस्त आकनु प्रक्षेपरूप एतावता सर्वे आंक पूरा घाल्या तेवारे जे आक थाय तेटला अनुक्रमे एक बे त्रण प्रमुखपदनु मेलवनु त द्रूप थाय तेसंयोग कहिये ते आवीरीते —

पहेलो एक आगल बीजो ते ज्यासुधी छेहेडे बार आक आवे, हवे एको, बग डामा प्रक्षेपे तेवारे त्रण थाय ते त्रण उपरला त्रण मांहे घालिये तेवारे छ था य, ते उपरला चारमाहे घालिये तेवारे दश थाय. एम दशने पाचमा घालता पन्नर थाय, पन्नरने छमा नाखता एकवीश थाय, तेने सातमा नाखता अठावीश थाय तेने आठमा नाखतां बत्रीश थाय. तेनेनवमां नाखतां पिस्तालीश थाय,तेने दशमां ना खतां पचावन्न थाय, तेने अग्यारमां नाखतां छासठ थाय.हवे उपरे बार छेहेडे आ व्या ते तेमज राखिये जेकारणे कह्यु के एक्केकहाणि एवा वचनथकी ए गुणका रक राशीनी स्थापनाछे.

वली प्रकारातरे करी देखाडेछे उनयमुद्दरासिडुगं एनुं वखाण करेछे इहां य द्यपि बारमी देवकुलिका कहेवा माम्नी तो पण सक्षेपने अर्थे पंच अणुव्रत आश्री नावना एम बे उनयमुद्दके० बेहुए करी बे राशी मांमिये, ते आवीरीते. एक

१ २३४५ बीजी ५४३२१ इहां करण गाथानो व्यापार न करवो; परंतु दिकसंयोगे दश ते आम जे, नीचेछे एकडो, तेना आगल बगडो, ते बगडा साथे उपरछे चोगडो, तेना धुरे छे पांचडो, ते पांचे वेंहेचिये तेवारे अढी अढी आवे, तेने उपरला चोगडासाथे गुणाकार करिए तेवारे चार अढीए दश. ए दिक संयोगी थया.

ते हवे दशने बगडा आगल त्रगडोछे तेनी साथे वेंचिए तेवारे सत्रिया त्रण जाग थाय, तेनी साथे उपरलो त्रगडो गुणिये तेवारे त्रिक संयोगे पण दश थया. ते त्रगडा पछी चोगडो छे तेनी साथे दशने वेंचिये तेवारे अढी आव्या, ते उपरना बगडा साथे गुणिये तेवारे अढी दू पांच थया. ए पांच जंग चतुसंयोगे थया. ते वली चोगडा पछी पांचडो छे तेनी साथे वेंचतां एकज आवे तेने उपरला एकमा साथे गुणतां एकेकुं एक आवे, एटले पंच संयोगे एकज जंग थाय. ॥३४०॥

वली प्रकांतरे करी कहेछे. मूलः—अहवा पयाणि ठिविउं, अरके घेत्तूण चारणं कुज्जा॥ एक्कगडुगाइजोगा, जंगाणं संखकायवा ॥३४ए॥ अर्थः—अथवा शब्द प्रकारांतरे छे. पयाणिके० विवक्षित व्रत लक्षण ते स्थापिने पछी अरकेघेत्तूणके० अक्षत ले इने अनुक्रमे एक दिकादिक व्रतनेविषे उच्चारणके० मेलवो करिए, तेवारे एक दिका दिकना योग थकी जंगनी संख्या करवी. इहां जावना एमछे; पांच पदोने एकेक संयोगे पांच जांगा, तेनी स्थापना ११११ १ दिक संयोगे दश; ते आवीरीते. एक चारणाए चार जंग, दिक चारणाए त्रण जंग, त्रिक चारणाए बे जंग, चतुष्क चारणाए एक. ए पहेली स्थापना एम. हवे त्रिक संयोगे दश. तेमां एक चारणाये छ, दितीय चारणाए त्रण, तृतीय चारणाए एक. ए बीजी स्थापना. हवे चतुष्क संयोगे एक चारणाए चार दितीय चारणाए एक एम पांच थाय. एनी त्रीजी स्थापना, अने पांचने संयोगे चारणानो अजाव छे माटे एकज जंग होयछे. कोइ पहेलुं व्रत आदेदेइने अंगीकार करे ते ज्यां पांचमो व्रत त्यांसुधी ए चोथी स्थापना. हवे बारमी देवकुलिका तेनी गुणकारकराशी देखाडेछे. ॥३४ए॥

मूलः—बारसछवछीविय, वीसहिया दोय पंच नव चउरो ॥ दोनव सत्तय चउदोन्नि नवय दोनवय सत्तेव ॥ ३५० ॥ बार, छाशठ, बशेंने वीश, तथा पांच, नव, चार, बे. ४ए५ तथा बे, नव, सात, जोपण सूत्रमां एमछे तो पण आंकनी वांकी व्रति थायछे तेथी ७ए२ समजवा. ए गाथार्थ ए देवकुलिका पाछलछे त्यांथकी जोइ परीक्षा करजो.

मूलः—पण नव चउरो वीसाय दोन्निछवछि बारसेक्कोय ॥ सावयजंगाणमिमे, सवाणवि हुंति गुणकारा ॥३५१॥ अर्थः ए पण एमज क्रमे करी जाणवुं. एम आ

गल पण श्रावकना भंग जे छ पहेला अने पछी छत्रीश, एम बशेने सोल इत्यादिक बारमी देवकुलिकाने अनुक्रमे करीने गुणाकारक राशी जाणवी ॥ ३५१ ॥

हवे गुण्यराशि कहेछे. मूल –छव्वेवय छत्तीसा, सोल दुग चेव छ नव दुगमिक्क॥छ सत्त सत्तसत्तय, छप्पन्न छसट्ठि चउछछे॥३५२॥छत्तीसा नवनउई,सत्तावीसाय सोलछन्नउई॥ सत्तय सोलस भगा, अठमगाणे वियाणाहि ॥३५३॥ गणउई गाहत्तरि, सत्तडुत्तुन्नि क्क हुति नवममि ॥ गाहत्तरि इगसट्ठी, गयालासुन्न छ च्चेव ॥३५४॥ छप्पन्न सुन्न सत्तय, नवसत्तावीस तहय छत्तीसा ॥ छत्तीसा तेवीसा, अडहत्तरि छहत्तरिगवीसा ॥३५५॥ अर्थ –ए चार गाथाए करी कहिये ते आवीरीते –पहेला छ, बीजा छत्रीस त्रीजा बशोने शोल, चोथा बारशें छन्नुं, पाचमा सातहजार सातशो ने छहोत्तेर, छट्ठा छेतालीश हजार छशें ने छपन्न, सातमा बे लाख ओगणाएशीहजार नवशे ने छत्रीश, आठमा शोललाख ओगणाएंशिहजार छशो ने शोल, नवमा एकक्रोड सित्तोतेर हजार छशेने छन्नु, दशमो छक्रोड चार लाख बासठहजार एकशोने छहोत्तेर, अग्यारमा छत्रीशक्रोम सत्तावीशलाख सत्ताणुहजार ने छपन्न, बारमा बे अब्ज सत्तर क्रोड समसठलाख ब्याशी हजार त्रणशोने छत्रीश ॥ ३५२ ॥ ३५३ ॥ ३५४ ॥ ३५५ ॥

हवे ए राशिने आणवानो उपाय देखाडेछे उक्तच पढमवएछभ्भंगा, छहिंगुणि याय बारसवेगाणा ॥ सजोगेहिय गुणिया, सावयवयजगया हुति ॥ १ ॥ अर्थ – पहेला व्रतनेविषे छ भग तेने छ गुणा करिये तेवारे छत्रीश थायछे, वली छत्रीशने छ गुणा करिए तेवारे बशोने शोल थाय एम वारवार ज्यासुधी बारगुण्य राशि सपूर्ण थाय, त्यासुधी करिये ते हवे छ ने छत्रीश प्रमुख गुण्यराशि अनुक्रमे बार छास छ प्रमुख बारसवेगाणा एटले बारे स्थानक गुणाकारक राशिसाथे गुणता छता ७२,१,२२३६,२४७५२०,२,२६४१०९५२०,४,६१५८७९२८,४३११०१४०६,२ २१७०९३१२,७,८३१४०९९२०,८,२२१७५९३१२०,९,३९९०७६७६१६,१०, ४३५३५६४६६७२,११,२१७६८२३३६,१२, एरीते श्रावकने व्रतना भग थायपण विस्तारना भयथकी सूत्रकारे कह्या नथी अने व्रतिनो करनार शिष्यना अनुग्रहने अर्थे चार गाथाये देखाडे छे बाहत्तरी १ छसत्तरि, २ तेवीसा २ सुन्नडुपणसीयाला ३ वीसा पनरसचउसठि ४ डुनवपणसीइपन्नरछय ५ ॥ १ ॥ चोयालसयदसइक्कतीसचउ ६ बारतिनवसयराय ॥ इगडुडु ७ वीसानवनव, चालीसा एगतेयासी ८ ॥२ ॥ वीसइगवीसनवसयरि एगबावीस ९ सोलछगसत्त ॥ छसन्नसुन्ननवनव, तिन्निअदसमम्मि गणम्मि १० ॥३॥ बाहत्तरिगयाला, छप्पन्नतिपन्नतिचउ ११ छत्तीसा॥तेवीसाअ

छहत्तरि, छहत्तरीएगवीसाय ॥१२॥४॥ एम एकवीश भंगी प्रमुखमां भांगाने नाखवे प्रत्येके बार बार देवकुलिका जाणवी. सर्वमली सात देवकुलिका थाय.

हवे डुविह तिविहाइणछाहाहुंति एवुं जे प्रथम कह्युं हतुं ते वखाणिये छैये. मूलः—डुविहतिविहेण पढमो,डुविहडुविहेण बीयउ होइ ॥डुविहं एगविहेणं,एगविहं चेव तिविहेणं ॥३५६॥ एगविहं डुविहेणं, एक्केक्कविहेण छठउ होइ ॥ उत्तरगुणसत्त मउ, अविरयउ अठमो होइ ॥३५७॥ अर्थः—द्विविध त्रिविधे पहेलो भंग, द्विविध द्विविधे बीजो भंग, द्विविध एकविधे त्रीजो भंग, एकविध त्रिविधे चोथो भंग, एकविध द्विविधे पांचमो भंग, एकविध एकविधे छठो भंग अने जेणे उत्तरगुण पडिवज्यो ते सातमो भंग अने अविरतिनो आठमो भंग होय. ए बे गाथा प्रथम वखाणी छे; माटे इहां शब्दार्थमात्र स्थानकने अशून्य राखवासारु लख्योछे. ॥३५६॥३५७॥

हवे पांच अणुव्रतनी देवकुलिका कहेवासारु पहेली एकादिक संयोगना परिमाणनी कहेनार गुणाकारक राशि कहेछे. मूलः—पंचएहमणुवयाणं, एक्कगडुगतिगचउक्कपणगेहिं ॥ पंचगदसदसपणए कगोयसंजोय नायव्वो ॥३५८॥ अर्थः—पांच अणुव्रतने अनुक्रमे एक संयोगे, द्विक संयोगे, त्रिक संयोगे, चतुःसंयोगे, पंचक संयोगे पंचकादिक एटले पांच दश दश पांचने एक संयोगे. ए गुणाकारक राशि जाणवी.

हवे पंचम देवकुलिकानी गुण्य राशि कहेछे. मूलः—छच्चेवय छत्तीसा,सोलडुगं चेव छनवडुगएक्कं ॥ छस्सत्तसत्तसत्तय, पंचएहवयाणगुणणपयं ॥३५९॥ अर्थः—पहेला छ पछी नीचे छत्रीश, बसोने सोल, बारशेने छन्नु, सातहजार सातशोने छोतेर पांच व्रतना ए गुणवाना पद गुण्यराशि जाणवी. ॥३५९॥

हवे त्रण गाथाए करी पांचमी देवकुलिकानी आगतराशि कहेछे. मूलः—वयए क्कगसंजोगा एहुंति पंचएहतीसई भंगा ॥ डुगसंजोगदसएहंपि तिन्निसछासया हुंति॥ ॥३६०॥अर्थः—पांच व्रतने एक एक संयोग द्विविध त्रिविधादिक छ भंग थाय अने छ ने पांचगुणा करिये तेवारे त्रीश थाय; एकेक संयोगे पांच अणुव्रतना त्रीश भंग. थया एम एक व्रतनेविषे द्विकसंयोगे दश भंग होयछे, तेना उत्तरभंग त्रणशो ने साठ होय. ॥ ३६० ॥

मूलः—तिगसंजोग दसएहं, भंगसयाएक्कवीसईसठा ॥ चउसंजोगप्पणगे, चउसठिसयाणिअसीयाणि ॥३६१॥ अर्थः—त्रिकसंयोगे दश भंग होय तेना वली उत्तर भंग एकवीशशें ने साठ थाय अने चतुःसंयोगे पांच भंग तेना विषे उत्तरभंग छ हजार चारशो ने एंशी थायछे. ॥३६१॥

मूल —सत्तरीसयाइं छहुत्तरीइंतु पचगे हुति ॥ उत्तरगुणअविरयमे लिआए जाणाहि सव्वग्ग ॥३६२॥ अर्थ —सातहजार सातशोने छोतेर एटला पचकसयोगे एक नग तेना उत्तर नग थाय अने उत्तरगुण तथा अविरतिना बे नेद मल्या ते वारे अनतरोक्त त्रीश प्रमुख नंग तेनी सर्व संख्या जाण

हवे ए त्रण गाथानी नावना एमछेके —कोइएक पाच अणुव्रत पडिवजे ते पांच एकेक सयोगे थाय अने एक एक सयोगे द्विविध त्रिविधादिक छ नग थाय, तेने छ गुणा करतां छत्रीश थाय एक सयोगे एटला थया, एकनेविषे द्विकसयोगे छत्रीश तेवारे धुरलाव्रत सबंधी एक धुरलो नग छेज अने मृषावादना छ नग ॥३६२॥

हवे सर्वाग्रे सर्व सख्याये जे थाय ते कहेछे मूल —सोलसचेव सहस्सा, अठस याचेव हुंति अछहिआ ॥ एसो वयपिम्डो, दसणमाईउ पडिमाउ ॥ ३६३ ॥ अर्थ — सोलहजार आठशोने आठ ए तेने पूर्वोक्त पाच व्रतनो समुदाय अर्थ जाणवो अने दर्शनादिक प्रतिमाना अनिग्रहनो विशेष छे पण ते व्रत कहिये नही ॥३६३॥

हवे बारव्रतना सर्व मली जेटला नग थाय ते कहेछे मूल —तेरसकोडिसयाइ, चुलसीइजुआइ बारसयलरका॥सत्तासीइ सहस्सा,दोयसया तह डरग्गाय॥३६४॥अर्थ — तेरसो कोडी ते चोराशी कोडिए करी सहित वली बारलाख सत्ताशीहजार बसोने बे अधिका एटले सक्षेपेकरी गाथानो अर्थ लख्योछे के जे विस्तारथी थाय तेणे बृहद्वृत्ति थकी जोवु अने नष्टउद्दिष्टादिक जे जाणवानी वाछा करे तेणे गुरु सेवा करवी एटले गुरु एनो नावार्थ शीखवशे ॥३६४॥ इतिगाथा पचत्रिंशिकार्थ॥

अवतरण —अठारस्सपावठाणाइति एटले अढार पापस्थानकनु वशो ने साडत्रीशमु द्वार कहेछे मूल —सव्व पाणाइवायं, अलियमदत्त च मेहुणसव्व ॥ सव्व परिग्गह तह, राईनत्तं च वोसिरिमो ॥३६५॥ अर्थ —सर्व प्राणातिपात ते एकेंद्रिय आदे देइने पचेंद्रिय पर्यत जे जीव ते प्राणीउंनो अतिपात एटले विनाश ते प्राणातिपात जाणवु, बीजु क्रोधादिके करी अलिक जे जूठु बोलवु ते मृषावाद जाणवु, त्रीजु ज्यां अण दीधी पारकी वस्तुनु लेवु ते अदत्तादान, चोथु स्त्री पुरुष लक्षण तेनु जे कर्म ते मैथुन नर देव अने तिर्यंच सबधी जाणवु, पाचमु परिके० समस्त प्रकारे ग्रहिए तेने परिग्रह कहिए ते समस्त धन धान्यादिकजे छे ते अपरिमाणपणे राखिए ते अमे वोसरिये छे तहके० तेमज छठु रात्री सबधीजे नक्त अशनादिक ते रात्रीनक्त जाणवु तेने पण अमे वोसरिये छे. ॥ ३६५ ॥

मूल —सव्व कोह माण, माय लोह च रागदोसेय॥कलहअप्नरकाण, पेसुन्न परपरी

वायं ॥ ३६६ ॥ अर्थः—सातमो समस्त क्रोध, आठमो मान, नवमी माया, दशमो लोभ ए चार प्रसिद्धछे, अग्यारमो राग ते अभिष्वंग लक्षण, बारमो द्वेष ते अप्रीति लक्षण, तेरमुं कलह वचन ते कलहादिक अनेक प्रकारे छे, चउदमुं अभ्याख्यान ते अनेरातणे कारणे अणछुंता दूषणनुं आपवुं, पन्नरमुं पैशुन्यपणु तेने कहियें जे चाडि चुगलीनु करवुं, सोलमुं परपरिवाद ते बीजानां दूषण जे बीजाने पठवाडे कहीयें.

मूलः—माया मोसं मिछा, दंसणसल्लं तहेव वोसरिमो॥अंतिमऊसासम्मि, देहंपि जिणाइपच्चरकं ॥ ३६७ ॥ अर्थः—सत्तरमुं मायामोस एटले स्थापणमोसो अथवा मायायेकरी सहित जे मृषावाद, जे बीजाने ठगवाने अर्थे करिए ते मायामृषा कहिये, अढारमुं मिथ्यादर्शन जे कुगुरु कुदेवने कुधर्म लक्षण ते रूप शल्य ते मिथ्यादर्शन शल्य कहिए, ए अढार पापस्थानक कर्म बंधनां कारण जाणी एथी अमे वोसरिये छइये. तेमज वली अंतिमके० छेहेला श्वासोश्वासने विषे ए अमारो देह पण जिनादि एटले जिनशब्दे श्रीअरिहंत आदिशब्दथकी सिद्ध केवली तेने प्रत्यक्षे एवो देह पण वोसराविये छैये. ॥ ३६७ ॥इतिगाथा त्रयार्थ ॥

अवतरणः—मुणिगुण सत्तावीसंति एटले मुनि जे साधु तेना सत्तावीशगुणनुं बशेने आडत्रीशमुं द्वार कहेछे. मूलः—छव्वय छकायरस्का,पंचिंदिय लोहनिग्गहो खंती॥ भावविसुद्धी पडिलेहणाइ करणे विसुद्धीय ॥ ३६८ ॥ अर्थः—प्रथम छ व्रत तेमां पांचतो प्राणातिपात विरमणादिक ने छठुं रात्रीभोजन विरमण जाणवुं, अने छ काय ते पृथ्वीकायादिक पांच तथा छठुं त्रसकाय, एरीते छकायना रक्षक तथा स्पर्शादिक पांच इंद्रियो,ने छठो लोभ तेनो निग्रह एटले रुंधवुं, ए अढार थया, ओगणीशमुं क्षमानुं करवुं, वीशमुं भावनी विशुद्धि, एकवीशमुं प्रतिलेखनादिक जे साधुनुं करण कर्त्तव्य तेनेविषे विशुद्धि निर्मायपणु. ॥ ३६८ ॥

मूलः—संजम जोएजुत्तय, अकुसल मण वयण काय संरोहो॥ सीयाइपीडसहणं, मरणं उवसग्गसहणं च ॥३६९॥ अर्थः—बावीशमुं संयमना जे योगके०व्यापार तेणे करी सहितपणु अने अकुशल एटले माठा जे मन वचन अने कायाना व्यापार तेनुं संरोहके० रुंधन करवुं, ए मनादिक त्रणछे, माटे त्रण भेद थया; तेथी सर्व मली पच्चीश गुण थया. छव्वीशमुं वली शितादिक पीडानुं सहन करवुं, सत्तावीशमुं मरणांत जे देवादिकना करेला उपसर्ग उत्पन्न थाय तेनुंसहन करवुं, इति गाथाद्वयार्थ.

अवतरणः—एगवीसं सावयगुणाणंति एटले श्रावकना एकवीश गुणोनुं बशोने ओगणचालीशमो द्वार कहेछे. मूलः—धम्मरयणस्स जुग्गो,अरकुद्दो रूववं पगइसोमो॥

लोयप्पियउंअक्रूरो,निरू असढो सदक्खिन्नो ॥३३०॥ अर्थ —परतीर्थीकना प्रणीत जे अनेरा धर्म ते धर्मोमाहे प्रधानपणायकी जे रत्ननीपरे रत्न तेने धर्मरत्न कहिये, ते श्रीजिनेंद्रनो प्रणीत देशविरति प्रमुख जे धर्म तेने योग्य एवा लक्षणे सहित जे थाय तेहिज देखाडेछे —एक अरकुद्दो तेमा क्षुद्र शब्दे तुछस्वनाव कहिए, ते जेमां न होय ते अक्षुद्र गनीर होय तेनी सूक्ष्ममति होय तेणेकरीने ते सुखे धर्मनो प्रतिबोध पामे, बीजुं रूवव ते सपूर्ण अंगोपागपणायेकरीने मनोहर आकारनो धरनार ते रूडे आचारे प्रवर्त्ते, तेरीते प्रवर्त्ततो थको नव्यजीवोने धर्मनेविषे गौरव उपजावतो प्रनावक थाय इहा कोइ कहेशे के नदिषेण हरिकेशीबल प्रमुख ने कुरूप छता पण धर्मनी प्रतिपत्ति सान्नलियेछइये, तो केम तमे रूपवतनेज अधिकारी कहोछो? तेनो उत्तर कहेछे. इहां रूपवत बे प्रकारेछे. एक सामान्य रूपवत ने बीजो अतिशय रूपवत, तेमा जे सपूर्ण अगोपाग पाचेइन्द्रिये परवमो होय ते सामान्य रूपवत कहिए, तेतु नदिषेणादिकने विषे पण हतु तेथी अविरोधछे, तथा वली शेष गुण होय तो मात्र एक कुरूपपणानो दोष न जाणवो अतिशयरूपना धरनार तो श्री तीर्थकरज होय, यत ॥सवसुराजेरूव, अंगुठपमाणपंविउविज्जा ॥ जिणपायगुठपइ नसोहए जह तहिंगालो ॥ १ ॥ एवा वचन थकी यद्यपि श्रीनगवत समस्त रूपनिधान थाय तोपण जे रूपे देशकाल वयने विषे वर्त्तमान छताने जेने लोक रूपवत कहे ते इहां लेवो,त्रीजु पगइसोमोके० प्रकृति एटले स्वनावेज सोम्य अनिपण आकारनो धरनार होय,जेने देखवाथी लोकोने विश्वास उपजे, प्रवाहे एवाने विषे पाप व्यापार सनवे नही अने तेवा प्राणीनो सुखेथी बीजा पण आश्रय करे चोथु लोगप्पियउ एटले इहलोक अने परलोकनेविषे जे विरूद्धाचरण तेना वर्जवा थकी दानादिक गुणेकरीने लोकने प्रिय होय ते धर्मनेविषे बहु मान उपजावे, पाचमु अक्रूरो एटले त्या जे माग अध्यवसायनो धरनार होय ते पारका छिद्र जोय ते पुरुषतु सपाप चित्त होय अने तेना करेला अनुष्टान पण सफलनथाय, माटेते अक्रूरज होय. छठु नीरू एटले इहलोक तथा परलोकना अपायथकी बीहितो रहे एवो जे होय ते कारण छते पण नि शकपणे पापनेविषे प्रवर्त्ते नही, सातमु असढ एटले कपटे करी रहित छतो अनुष्टाननो करनार होय, केमके जे प्राणी कपटे करी सहित होय ते परने वचवानेविषे चतुरपणाने लीधे सर्व लोकोने अविश्वासनु स्थानक थाय, आठमु सदक्खिन्नो एटले पोताना कार्यने परिहारे पारका कार्य करवाने विषे रसिक चित्त होय ते समस्त लोकने अनुवर्त्तनीय थाय ॥ ३३० ॥

मूलः—लज्जालुउ दयालू. मज्जलो सोमदिठि गुणरागी॥सकहसपक्कजुत्तो. सुदीहदंसी विसेसन्नू ॥ ३७१ ॥ अर्थः—नवमो लज्जानो धणी ते अकार्य करवानी वातमां लज्जा पामे. पोते जे व्रत नियम अंगीकार कर्यांछे ते नांखे नही. दशमो दयालु एटले दयावंत होय. दुःखी प्राणियोने देखी तेनां दुःख नांगवाने विषे अनिलाष करे. केमके जे दयाछे ते धर्मनुं मूलछे. यतः दीनहीनं जनं दृष्ट्वा. दया यस्य न जायते॥ सर्वज्ञनाषितोधर्म्म स्तस्य चित्ते न विद्यते ॥ १ ॥ अग्यारमो मज्जछो एटले मध्यस्थ होय, राग द्वेषे करी रहित छे जेनी बुद्धि. एवो जे होय ते अरक्तअद्विष्टपणा थकी सर्वने वल्लन होय,बारमो सोमदिठि एटले कोइने पण उद्वेगनो करनार न होय एवो जे होय ते प्राणीउने दर्शनमात्रे करी प्रीति उपजावे. तेरमो गुणरागी एटले गुण जे गांनीर्यपणुं, थिरतापणुं, धैर्यपणुं, औदार्यपणुं इत्यादिकनेविषे राग करे एवोजे होय ते गुणना पक्षपातपणाने लीधे जे ज्ञानादिक गुणे सहित गुणवंत होय तेनेविषे रागकरे, निर्गुणनी अपेक्षा करे; चउदमो सकहसुपरकजुत्तो एटले सदाचारीपणाये करी नलीज वात करे पण नूंमी वात मात्र नज करे ते सकह एवा जे मित्र तेणे सहित अथवा धर्मबाधानो परिहरणहार जे परिवार तेणे करी युक्त होय. एवाने कोइ उन्मार्गे पमाडी शके नही. एक वली नली कथानो करनार ए जुदो गुण कहेछे अने सुपक्षयुक्त एटले नला विनयादिक गुणे सहित एवा परिवारे युक्त ए जूदो गुण मानेछे; अने तेने बदले मध्यस्थ अने सोम्यदृष्टि ए बे ने एक गुणकरी मानेछे, पन्नरमो सुदीहदंसी एटले घणा विचारकरी जे कार्य परिणामे रुडुं होय तेवा कार्यनो करनार परिणामिकी बुद्धिये सहित थको इह लोक संबंधी जे कार्यकरे ते पण विचारीने करे, सोलमो विसेसन्नु एटले सारा ने माठाना विनागनो जाण होय पण जे गुण दोषना विनागनो जाण न थाय. ते दोषने गुणपणे करे, अने गुणने दोष पण करे. ॥ ३७१ ॥

मूलः—वुड्ढाणुगो विणीउ. कयन्नुउ परिहियछकारीय॥तहचेव लद्धलरको, इगवीस गुणो हवइ सड्ढो ॥३७२॥ अर्थः—सत्तरमो वृद्धानुग एटले वृद्ध ते जेनी गुण उपार्जवाने अर्थे परिणत मतिछे तेनो अनुग एटले सेवनार एटले वडेरानो सेवनार तेनो कथनकारी जे होय तेने आपदान आवे; यतः यदेकः स्थविरो धत्ते, नतत्तरुणकोटयः॥नृपं यो लत्तया हंति, वृद्धवाक्यात्सपूजितः ॥१॥ ए दृष्टांत जाणवुं. अढारमो विणीउ एटले विनीत गुरुजनने गौरवना करनार एवा विनीतने सर्व समीहित संप्राप्ति होय ते दुर्विनीतने नथाय. यतः वीणीउ आवहइसिरि लहइ विणीउ जसंच किंत्तिंच ॥ न

कयाउ डुविणीउ सकज्ज सिद्धि समाणेइ ॥१॥ उगणीशमो कयन्नुउ एटले कह्यागुण नो जाण एटले कोइके थोमो पण इहलोक संबंधी अथवा परलोक सबधी उप कार कीधो होय तो तेनो करेलो उपकार उलवे नही अने जे कृतघ्नी होय ते इहा सर्वत्र निंदा पामे वीशमुं परिहियछकारिय एटले परने कारणे हितार्थना कामनो कर नार होय अने पहेलु जे सदाक्षण कयु ते अनेराना कह्याथी काम करे अने इहांतो परने हीतार्थकारी ते पोतेज बीजाना हितने अर्थे प्रवर्त्ते एटलो ए बे ने माहोमाहे नेदछे जे स्वनावेज परना कह्याविना परहितार्थकारी थाय ते निरीह पणाये करीने अन्यने धर्मने विषे स्थापे, एकवीशमु तहेवके० तेमज वली लद्धल रकोके० लब्ध, लक्ष एटले लाध्योछे लक्ष जेणे एटले शिखवाने योग्यजे अर्थ अनु ष्टान विशेष ते लब्ध लक्ष एतावता पूर्वान्यस्तनी परे सर्व धर्मकृत्य तत्काल आ दरे एवो जे होय ते एवाने वादणो पमिक्कमणो पमिलेहण प्रमुख शिखावी शकिये एवा ए एकवीशगुणेकरी सहित श्रावक थाय. ॥२७२॥ इतिगाथात्रयार्थ ॥

अवतरण—तेरिच्छीणुक्किठागप्नठियत्ति एटले तिर्यचने उत्कृष्टे गर्नस्थितिनुं वसोने चालीशमुं द्वार अने माणुस्सीणुक्किठागप्नठिइति एटले मनुष्यनी स्त्रीनी उत्कृष्टीगर्नस्थि तिनु बसोने एकतालीशमुं द्वार तथा तग्गप्नस्सकायठिइत्ति एटले ते मनुष्यनीस्त्रीना गर्ननी कायस्थितिनुं बशोने बेतालीशमु द्वार ए त्रण द्वार दोढगाथायेकहेछे मूल — उक्किठागप्नठिई, तिरियाण होइ अठवरिसाइ॥गप्नठिई मणुस्सीणु क्किठा होइ वरिसबा रसग॥२७३॥ गप्नस्सयकायठिई,नराण चउवीसवरिसाइ॥२७४॥अर्थ —तिर्यचने उ त्कृष्टथी गर्ननी स्थिति आठ वर्ष थाय अने आठ वर्ष उपरात पछी खरी पडे अथ वा प्रसव थाय, अने मनुष्यनी स्त्रीने गर्न सत्तव थाय, तेकोइक जीवने घणीज पापनी राशिने उदये एवा वात पित्तादिकने दोषे अथवा देवताए मत्रादिके थन्यो थको गर्न माहे बार वर्ष उत्कृष्टे स्थिति होय; जेम सिद्धराय जेसिंघदेने बार वर्ष गर्नमांहे सावकि माताये मंत्रे करी बांधी राख्यो सानलिये छेये, पछी एक योगिये उपाय करीने छोडाव्योछे तेथी नामने आदे सिद्धि ए बे अक्षर नाखीने सिद्धराज जे सिंघदे नाम दीधु ए नवस्थिति जाणवी

अने कायस्थिति ते गर्नमाहे मनुष्यमा कोइ जीव आवी उपन्यो ते पूर्वोक्त प्रकारे बार वर्ष जीवीने त्याज मरण पामि वली कर्मना वशथकी तेज कले वरमाहे गर्नावासे ते जीव उपन्यो वली पण त्या बार वर्ष जीवतु रहे ए काय स्थिति उत्कृष्टे चोवीश वर्षनी नावना जाणवी इति सार्द्धगाथार्थ ॥२७३॥२७४॥

अवतरणः–गप्नठिय जीव आहारोत्ति एटले गर्भने विषे रह्यो थको जीव जे आ हारनुं ग्रहण करे तेनु बत्रीशमुं द्वार कहेछे. मूलः–पढमे समए जीवा, उप्पन्ना गप्नवासमप्नंमि ॥ उयं आहारंती, सव्वप्पणयाइअ पूयव्व ॥२७५॥ अर्थः–पहेले समये जीव गर्भावासमां उपन्या छतां जे मातानुं शोणित अने पितानुं वीर्य ए उज आहारनुं ग्रहणकरे ए वात दृष्टांत पूर्वक देखाडेछे, सर्वात्मनाके० समस्त आत्माना प्रदेश तेणेकरीने पूयव्वके० पुडानीपरे जेम पुडाने तेलेनरी कढाइमां नाखिये पछी ते पुंडो समस्त प्रदेशे तेलनुं ग्रहण करे तेम जीव पण आहार लिये.

मूलः–उयाहारा जीवा, सव्वे अपज्जत्तगा मुणेयव्वा ॥ पज्जत्ताउण लोमे, पक्खे बे हुंति नई यव्वा ॥२७६॥ अर्थः–उजाआहारी जीव ते सर्व अपर्याप्ता छता जाणवा. अने पर्याप्ता थया पछी लोमाहारी होय अने प्रक्षेपाहारनी नजना जाणवी. इति गाथार्थ॥

अवतरणः–रिउरुहिरसुक्कजोए जत्तियकालेण गप्नसंनूईति एटले स्त्रीनुं रुधिर ऋतु संबंधी अने पितानुं शुक्र वीर्य तेने योगे जेटले काले गर्भनो संनव थाय तेनुं बत्रीशने चुमालीशमुं द्वार कहेछे. मूलः–रिउसमयएहायनारी, नरोवनोगेण गप्न संनूई॥बारसमुहुत्तमप्ने, जायइ उवरिं पुणो नेय ॥२७७॥ अर्थः–महिनामहिनाने प्रांते त्रण दिवस सुधी निरंतरपणे स्त्रीने योनिद्वारे लोही श्रवेछे, तेने ऋतु कहिये; ते त्रण दिवस ऋतु समय कहिए. ते थकी उपरांत शुद्धिने अर्थे स्त्री स्नान करे तेवार पछी पुरुषनी साथे संयोग मलवाथी गर्भनी संनूति एटले उपजवुं थाय; ते बार मुहूर्त्त एटले चोवीश घडी सुधी होय, केमके बार मुहूर्त्त सुधी शुक्र ने शोणित बेहु अविध्वस्त पणे थाय. पछीविध्वंस पामे तेथी उपरांत न संनवे.इति गाथार्थ॥

अवतरणः–जित्तियपुत्तागप्नेति जेत्तियपुत्तोयपियरोय पुत्तस्सति एटले जेटला पुत्र गर्भने विषे थाय तेनु बत्रीशने पिस्तालीशमुं द्वार अने जेटला पिता पुत्रने थाय तेनुं बत्रीशने बेतालीशमुं द्वार एवा अर्थ जणावतो एक गाथाये करी बे द्वार कहेछे.
मूलः–सुय लरकपुहुत्त होइ, एगनरनुत्तनारिगप्नंमि ॥ उक्कोसेणं नवसय, नरनुत्तछी इ एगसुउ ॥२७८॥ अर्थः–सुतके० बेटा ते लाख पृथक्त्व थाय पण ते क्यां थाय के एके नरे नोगवी जे नारी तेना गर्भनेविषे थाय. तेमां एकबे अथवा त्रण जीवता रहे. बीजा थोडासा कालमां विनाश पामे.उक्कोसेणंति एटले कोइएक दृढ संघयणनी धरनारी महा कामातुर स्त्री होय अने ते बार मुहूर्त्तमां नवशें पुरुष नोगवे तो ते स्त्रीनेविषे जे पुत्र थाय तेना नवशें पिता जाणवा; एटले ते नवशें पितानो एक पुत्र जाणवो.

अवतरणः–महिला गप्नअनवण कालोत्ति पुरिस अबीयकालोत्ति एटले

महिला जे स्त्री तेने गर्भ न होवानो काल अने पुरुषने अबीजपणाना काल संबंधी वर्शो ने सडतालीशमुं द्वारकहेछे मूल —पणपन्नाऽ परेण,जोणीपमिलाइएमहिलियाण ॥ पणहत्तरीयपरउ,होइ अवीउ नरोपायं ॥ ३७९ ॥ वासनयाउयमेय,परेण जा होइ पुवकोडीउ॥तस्सद्दे अमिलाया,सवाउयवीसनागोय ॥३८०॥ अर्थ —पंचावन्न वर्ष उपरात स्त्रीनी योनी पमिलाए एटले संकोच पामे, त्या घणी स्त्रीने योनि सकोच पामता पहेला पण ऋतु बध थई जायछे, तथापि कोऽने बंध थइ न जाय, तोपण पचावन्नमे वर्षेतो अवश्य बध थायछे ऋतु आवे तोपण तेथी गर्भोत्पत्ति न थाय अने पचावन्नमा वर्षथी उपरांत तो ऋतु पण न आवे ने गर्भ पण नथाय तेमज पणहत्तरिके० पंचोत्तेर वर्ष उपराते प्राय अबीज नर थाय ॥ ३७९ ॥

हवे ए केटला वर्षना प्रमाणना आउयावालाने थाय? ते बीजी गाथाए देखाडेछे एकशो वर्षना आयुष्यना धणी हमणाना कालना जे मनुष्यछे तेने ए कालमान गर्भसनवनु कह्यु, अने जे सो वर्षना आयुष्यथी उपरात बसो अथवा चारसोथी मान्डी ज्यासुधी उत्कृष्टे पूर्वकोडी सुधी जो आयुष्य होय तो तेने अर्धे अर्धा आयुष्यसुधी अम्लान एटले स्त्रीनी योनी गर्भधारण करवाने समर्थ होय, पछी गर्भ धरवाने समर्थ न होय अने जेने एकवार प्रसव छे, एवी युगलियानी स्त्री तेने सदासर्वदा अवस्थितयोवनपणुज होय सवाउयके० सर्व पुरुषोने एटले पूर्वकोडी आयुष्यना धणी अथवा तेथी उछा आयुष्यना धणी जे होय, एवा पुरुषोने जेने जेटलु आयुष्य तेने ते आयुष्यनो वीशमो नाग टाली बाकीना कालमा सबीजपणु जाणवु अने वीशमे नागे अबीजपणु होय ॥ ३८० ॥ इति गाथा द्वयार्थ ॥

अवतरण —सुक्काइण पमाणति एटले शुक्रादिकना माननु बसोने अडतालीशमुं द्वार कहेछे मूल —बीयंमुसुक्कं तहसो णियचगाणतुजणणिगप्नमि ॥ उयतुउवद्दंनस्स कारणतस्सरूवतु ॥३८१॥ अर्थ —बीज कहिये कारण, ते शरीर ते सबधी पितानु शुक्र तेमज शोणित एटले मातानु लोही ए बेउ, तेमज स्थानक ते क्षेत्र नूमिकानी परे माताने गर्भ उदरमाहे, त्या जे शुक्रने शोणितनो समुदाय ते उज कहिये एवो उज ते शरीर उपपन्ननो हेतुके० कारण जाणवु तस्सरूवतुके० ते शरीरनु स्वरूप ते आगली गाथाए देखाडेछे ॥ ३८१ ॥

मूल —अछारसपिछकरंमयस्स सधीउंदुतिदेहम्मि ॥ बारसप सुलियकरंमया ऽहतहृपसुलिए ॥३८२॥ होइकडाएसत्तगुलाइ जीहापलाऽ पुण चउरो॥अछीउदोपलाऽ, सिरतु नणियं चउकवाल ॥३८३॥ अर्थ —मनुष्यना शरीरनेविषे छ्छ करंडक

एटले वंशपृष्टादिक गंठी रूपते अढार थायछे, अनेसांधा पण अढार थायछे, ए जेम वांशनी गांठ थाय तेम जाणवा. हवे जे अढार सांधाछे तेथकी बार पांशली नीकली ते बन्ने पासे आवरी हैयाने मध्ये लागी ने पालाने आकारे परिणमे, एज कारणे कहेछे. तदृबपंसुलीए जेम बार पांसलीरूप करंमके० वांसो थाय तेम वली छए पांसुलीए होइकडाहोके० कमाहो ते शेप छ सांधाथकी थाय, तेज बे पसवाडा आवरी बेउ पसवाडे हैयाथकी नीची ढली कूखथकी उपर मांहोमांहे अणमल ती होय ते कडाह कहिये.

हवे जीन जे छे ते लांबपणे आत्मांगुले सात अंगुल प्रमाण थाय, अने तो लिये तेवारे मगधदेश प्रसिद्ध पल तेवा पलने माने चार पल थाय; अने अछि के०आंख ते बे पल्य प्रमाण थाय अने सिरके०मस्तक ते जणिअंके०श्री अरिहंत देवे कह्युं. चउकवालंके०चार कपाले हाम्डने खंमे करी निपजे. ॥३०२॥ ॥३०३॥

मूलः—अछुठ पलंहियर्यं, बत्तीसं दसणअछिखंमाइ॥कालिज्जयंतु समए, पणवीस पलाइनिद्दिठं ॥ ३०४ ॥ अर्थः—अतुठके० साडात्रण पलप्रमाण हैयुं होय अने बत्तीसके० बत्रीश दसनके० दांतना अस्थिके० हाडकांना कटका होय. एम कालि ज्जंके० कालजु ते समयपएके० सिद्धांतमांहे पच्चीश पलने माने कह्युंछे. ॥३०४॥

मूलः—अंताइ दोन्नि इहइं ॥ पत्तेयं पंचपंचवामाउ ॥ सछिसयंसंधीणं, मम्मा णसयंतु सत्तहियं ॥ ३०५ ॥ अर्थः—आंत्र ते दोन्नीके० बेज इहइंके० शरीर नेविषे पण प्रत्येके पांच पांच वाम कहिए पुरीस प्रमाण. अने एकसोने सा ठ सांधा ते आंगुली प्रमुखना मेलापक स्थान जाणवां, मर्म्म ते शाखाप्रमुख एकसोने साते अधिक होय. ॥ ३०५ ॥

मूलः—सछिसयंतु सिराणं, नानिप्पन्नवाण सिरमुवगयाणं॥रसहरणनामधेज्जाण जाणणुग्गहविघाएसुं ॥३०६॥ अर्थः—पुरुपना शरीनेविषे सातशे नसोछे तेमां सि रा जणिये नसा ते एकसोने साठ नाभिथकी प्रजवके० उत्पति छे जेनी. अने मस्त कप्रत्ये उपगत एटले जे प्राप्त थइछे ते रसहरीए, एटला माटे रसहरणी एवुं नामधेयके० नामछे जेनु, जाणके० जेने अनुग्रह अने विघाते नलुं अने मातुं जे कांइ थाय ते कहेछे. ॥ ३०६ ॥

मूलः—सुइ चरकुघाण जीहा, णणुगहो होइ तहविघाउय ॥ सछिसयं अन्नाणवि, सिराण होगामिणीण तहा ॥३०७॥ अर्थः—श्रोत ते कान, चक्षुते नेत्र, घ्राण ते ना सिका, जीहा ते जीन इत्यादिक इंद्रियोने एने अनुग्रहे नलुं होय, अने एनेज विघाते

मातुं होय जेम ए उर्ध्वगामिनी कही तेमज सन्निसयंके० एकसोने सात अनेरी पण नसो ते अधोगामिनी जाणवी ॥ ३८७ ॥

मूल –पायतलमुवगयाण, जघावलकारिणीणणुवघाए ॥ उवघाएसिरिवियणा, कुणतिअधत्तणच तहा ॥ ३८८ ॥ अर्थ –जे पादतलप्रत्ये नीची गइछे तेउने अनु पघाते विनाश अणहुते जघानु वल थाय. पीन्ही प्रमुखने वलनी करनार थाय अने तेनेज उपघाते शिरपीमा, अनेचक्षुने अधपणु प्रमुखनी करनार थाय॥३८८॥

मूल –अवराणगुदपइछाण होइ सन्नसयतह्सिराण ॥ जाणवलेण पवत्तइ, वा कमुत्त पुरीसच ॥ ३८९ ॥ अर्थ –अपरके० बीजी वली गुदनेविषे जे रहीछे तेपण एकसोने सात होयछे, जेना बलेकरी वायु, मूत्र अने पुरीषके० वडिनीति प्रवर्त्तेछे.

मूल –अरिसाउ पमुरोगो वेगनिरोहोय ताणयविघाए ॥ तिरियगमाणसिराण, सन्निसयं होइ अवराण ॥३९०॥ अर्थ –एने उपघाते हरस थाय, पांमूरोग, वेगके० मूत्र वडिनीतिनुं रुंधन थाय तेम तिर्यगामिनी नस ते वली एकसो ने सात थाय

मूल –वाहुबलकारिणीउ, उवघाए कुच्छिउयरवियणाउ ॥ कुवति तहन्नाउ, पण वीस सिंभधरणीउ ॥ ३९१ ॥ अर्थ –ते वाहुने बलनी करनार अने एनाज उ पघाते कुक्षी उदर तथा पेटनी वेदना थाय, तेम बीजी पच्चीश नसो ते सिंभके० श्लेष्मनी धरनार छे अने तेनेज उपघाते श्लेष्म थाय ॥ ३९१ ॥

मूल –तह पित्तधारिणीउ, पणवीस दसय सुक्कधरणीउ ॥ इयसत्तसिरसयाइ, ना निप्फन्नवाइ पुरिसस्स ॥३९२॥ अर्थ –तेमज पित्तनी धरनार पच्चीश नस थाय छे वली दश नसो ते शुक्र एटले वीर्यनी धरनार एरीते सातसो सिराके० नसो ते नाभीथकी प्रभवके० उपजवुछे जेउनुं, ते पुरुषने जाणवी ए पुरुष आश्री नसो कहीछे

हवे स्त्री तथा नपुंसकना शरीरमांहे पुरुष जेटलीज होय किंवा विशेष होय? ते कहेछे मूल –तीसूणाइं इत्थीण वीसकणाइ हुंति सढस्स ॥ नवण्हारूणसयाइ, नवधमणीउंय देहंमि ॥ ३९३ ॥ अर्थ –त्रीशे कणी सातशे नसो ते स्त्रीना शरीर नेविषे होय, अने वीशे हीन सातसो नसो नपुंसकना शरीरे थाय छे, वली नवसो स्नायुके० न्हानी नसो जेनी साथे अस्थि बांध्यांछे ते जाणवीयो अने नवधमणी के० रसवह नाडी एटले जेना प्रभावथकी रस गमो गमे परिणमे एवीछे ३९३

मूल –तह्चेव सव्वदेहे, नवनउईलक्ख रोमकूवाण ॥ अद्धुठाकोडीउ, समपु णो केसमसूहिं ॥ ३९४ ॥ अर्थ –तेम वली सर्वमली देहनेविषे नवाणुलाख रोम कूपछे अने साडात्रण क्रोड, नवाणु लाख, केश मस्तकना निमाला, तेणे सहित

जाण. अने स्मश्रुके० दाढी तथा मुत्रना निमाळा तेणे पण सहित जाणवा.॥ ३०४॥

सूत्रः—मुत्तस्स सोणियस्सय, पत्तेयं आढयंवसाएउ॥ अद्धाढयंनणिंतिय, पछंमलु लयवछस्स ॥ ३०५ ॥ अर्थः—सूत्र अने शोणित ते लोहीनुं मागध देश प्रसिद्ध मान विशेषरूप आढो थाय, ते आवीरीतेः—समो हाथ धान थकी जखो तेने असइ कहीए, एवी बे असइए एक पसइ थाय, तेवी चार पसइए एक सेइ थायछे, तेवी चार सइए एक कुलव थाय, अने चार कुलवे एक पाथो थायछे, अने चार पाथे आढो थाय, चार आढे डोण थाय, इत्यादिक एवो आढो वशानो ते श्रुतना जाण कहेछे, पछके० एक पाथा प्रमाणे मस्तुलक नाम माथानुं चेजुं जाणवुं, अने एक वली एम कहेछे के मेद फेफसादिने मस्तुलक कहिये. ॥ ३०५ ॥

सूत्रः—असुइ मलपछ छक्कं, कुलउ कुलउय पित्त सिंनाणं ॥ सुक्कस अद्ध कुलउ, डुठ्ठ हीणा हियं होज्जा ॥३०६॥ अर्थः—अशुचि जे मल तेना छ पाथा जाणवा. तथा पित्त अने श्लेष्मनुं प्रत्येके कुलव कुलव जाणवुं, वली शुक्र जे सातमी धातु तेनो अर्द्धो कुलव जाणवो. इहां आढ प्रस्थादि मान जे कह्युं ते बाल कुमार युवान ते आश्री दोअसईउ इत्यादिक क्रमे पोत पोताने हाथ प्रमाणे जाणवुं. हवे उक्त मान थकी शुक्र शोणितादिक ज्यां उछां अधिकां थाय त्यां ते वातादिके दूषित जाणवां.

हवे स्त्री पुरुषना शरीरने विषे श्रोत्र संख्या कहीने उपसंहार कहेछे. सूत्रः—एकारसइछीए, नवसोयाइं हवंति पुरिसस्स ॥ इयकिं सुइत्तणं अठिमंस मलरुहिर संघाए ॥३०७॥ अर्थः—बे कान, बे आंख, बे नाकना द्वार, एकमुख, बे स्तन, एक पायु एटले गुदस्थान अने उपस्थ ते योनि, ए अग्यार स्त्रीने मनुष्यगति आश्रयी श्रोत संख्या जाणवी; अने तिर्यंचणीमां जे बालीप्रमुख बे थान वाली होय तेने अग्यार होय, तथा गाय प्रमुख चार थान वालीने तेर होय, शूकरी प्रमुख आठ थान वालीने सत्तर श्रोत होय. ए निर्व्याघाते एक थानवाली बालीने दश होय. त्रण थान वली गायने बार होय. बे स्तन टालीने नव पुरुषने होय. शेष पूर्वोक्तज जाणवुं. एवो अस्थिके० हाड मांस लोहीनो संघातके० समूहछे जेनेविषे; एवा शरीरने विषे शुं शुचिपणु कहेवाय? अपितु कांइज नही; ए अपवित्रज छे. इति गाथसप्तदशकार्थः.

अवतरणः—समत्ताइ उत्तम गुणाण लाहंतरंतु उक्कोसं एटले सम्यक्त्वादिक उत्तमगुणांतरनो लाभांतर उत्कृष्टे केटले काले थाय, तेनुं बसोने ओगणपञ्चाशमुं द्वार कहेछे. सूत्रः—सम्मत्तंमिउलध्दे, पलियपुहुत्तेण सावउ होइ ॥ चरणो वसमखयाणं, सायरसंखंतरा हुंति ॥ ३०८ ॥ अर्थः—सम्यक्त्व लाध्या पछी पल्योपम पृ

थक्त्वे श्रावक थाय इहां ए जाव के जेटली कर्मनी स्थिति ठतिये सम्यक्त्व लन्य मान थयु होय,तेवार पठी अप्रतिपत्ति सम्यक्त्वे देवता ने मनुष्यमाहे उत्पत्ति थाय ते कहेछे यत -एवअप्परिवडिए,सम्मत्तेदेव मणुअजम्मेसु॥ अनयरसेढि वज्जं, एग नवेणच सवाइ ॥ १ ॥ सम्यक्त्व सहित नव पल्योपम स्थितिक, देवतामाहे उप न्यो जीव जेटली स्थिति खपावे तेटली वली बीजीकर्मनी स्थितिनवी बाधे, तेमाटे देशविरतिपणु देवतामा न पामे, अने पल्योपम पृथक्त्व लक्षण कर्मनी स्थिति ख पावी ठते, देशविरति पामे अथवा तीव्र शुन परिणामना वशथकी जेणे कर्मनी घणी कर्मनी स्थिति खपावीछे एवा जीवने एक नवनेविषे पण अन्यतर श्रेणीवर्जी शेष सर्व थाय, इहां श्रेणी वर्जी कह्यु ते सिद्धातने मते एक नवनेविषे बे श्रेणी न था य कोइ उपशमश्रेणी कोइ क्षपकश्रेणी पडिवजे ए नावार्थ ठे

हवे चरण शब्दे सर्व विरतिरूप ते देशविरति पाम्या पठी सख्याता सागरोपम पूर्वकर्मस्थितिमाथी क्षय जाय तेवारे सर्वविरतिपणु पामे एम चारित्र पाम्या पठी सख्याता सागरोपम पूर्वली कर्म स्थितिमाथी क्षय थए ठते उपशमश्रेणी करे, तेवारपठी सख्याता सागरोपम कर्मस्थिति खपावे थके क्षपकश्रेणी पमिवजे,ते कारणे कह्यु जे चारित्र, उपशमश्रेणी ने क्षपकश्रेणी ए सर्व प्रत्येके सख्याता सख्याता सागरोपम कर्मस्थिति खपाव्याने आंतरे थाय ॥ ३ए७ ॥ इतिगाथार्थ ॥

अवतरण -नलहतिमाणुसुत्त सत्ताजेणतवुवट्टत्ति एटले ज्याथकी निकल्याथका जीव मनुष्यपणु न लहेके० नपामे तेनु बसोने पचाशमुं द्वार कहेछे मूल -सत्तमि महि नेरईया, तेऊवाऊ अणतरुवट्टा ॥ नलहति माणुसुत्तं, तहा असखाउ आ सवे ॥ ३एए ॥ अर्थ -सातमी नरकपृथ्वीना नारकी त्याथकी उद्वर्त्या ठता मनु ष्यपणु पामे नही, एमज तेऊकाय अने वाउकाय थकी निकल्याठता अनतर मनु ष्यपणु न पामे, तेमज असख्यातावर्षना आउपावाला मनुष्य तथा तिर्यंच जेटला ठे ते सर्व अनतर नवे मनुष्यपणु न पामे ॥ ३एए ॥ इतिगाथार्थ ॥

अवतरण -पुवग परिमाणति एटले पूर्वागना परिमाणनु बशेने एकावन्नमुं द्वा र कहेछे मूल -वरिसाण लरकेहि, चुलसी लखेहि होइ पुवग ॥ एयचिय एयगुण, जायइ पुव तयतु इम ॥ ४०० ॥ अर्थ -चोराशीलाख वर्षे एक पूर्वाग थाय तथा एज चोराशीलाखने एज चोराशी लाख गुणा करिये तेवारे एक पूर्व थाय तर्य तुइमके० ते ए आगलि गाथाए देखाडेछे ॥ ४०० ॥

अवतरण -माण पुवस्सत्ति एटले पूर्वना माननु बशेने बावनमुं द्वार कहेछे

मूलः—पुव्वसउ परिमाणं,सयरं खलुवासकोडि लरकाउ ॥ उप्पन्नं च सहस्सा,बोधव्वा वास कोडीणं ॥ ॥ ४०१ ॥ अर्थः—पूर्वनुं परिमाण खलु इति निश्चे साथे सित्तेरला ख कोमी छपन्नहजार कोडी. एटली वर्षनी कोडी जाणवी. ॥ ४०१ ॥ इतिगाथार्थ.

अवतरणः—लवण सिहमाणंति एटले लवणशिखाना परिमाणनुं वर्णने त्रेप नमुं द्वार कहेछे. मूलः— दस जोयणाण सहसा, लवणसिहा चक्कवालउ रुंदा ॥ सोलस सस्हस उच्चा, सहस्समेगं तु उगाढा ॥४०२॥ अर्थः—लवणसमुद्रनी शिखा ते लवणसमुद्रनो बे लाख योजन पट पहोलाइए छे, त्यां पंचाणुं हजार योजन जंबु द्वीपनी जगती थकी परहां जइये अने लवणसमुद्रनी जगतिथकी पंचाणु हजार योजन उरहां आवीए. वचमां दशहजार योजन प्रमाण लांबी ए शिखाछे. ते जेम स्फटिकनो पाटो होय, तेम चक्रवालनी परे एटले पड्डाने आकारे रुंदके० विस्ता रे छे. अने उंचपणे सोलहजार योजनछे तथा अवगाढके० उंमपणे एकहजार योजन धरतिमांहेछे. ॥४०२॥ इतिगाथार्थ. ॥

अवतरणः—उस्सेहंगुल मायंगुल पमाणंगुल पमाणंति एटले उत्सेधांगुल, आ त्मांगुल ने प्रमाणांगुलना प्रमाणनुं बसोने चोपन्नमुं द्वार कहेछे. मूलः—उस्सेहंगुलमा यं, गुलंच तइयं पमाणनामंच ॥ इयतिन्निअंगुलाइंवा वारिज्जंति समयंमि ॥४०३॥ अर्थः—उत्सेध शब्देकरी देवादिकना शरीरनुं उंचपणुं तेनो निर्णय करवासारुं प्र सिद्ध जे अंगुल तेने उत्सेधांगुल कहिये, अथवा उत्सेध शब्दे अणंताणं सुहुम प रमाणुं पोग्गलाणं, समुदय समिइ समागामण एगेववहार परमाणू इत्यादिक क्रमे करी जे उच्छ्रयके० वृद्धि ते थकी थयोजे अंगुल ते उत्सेधांगुल जाणवुं अने वक्ष्माण लक्षणे सहित पुरुषनुं पोतानुं जे अंगुल ते बीजुं आत्मांगुल जाणवुं, त्रीजुं पमाणके० प्रमाणांगुल ते आवीरीतेः—परम प्रकर्षरूप जे प्रमाण प्राप्त अंगुल ते प्रमाणांगुल जाणवुं.ए थकी बीजुं कोइ अंगुल महोटुं नथी अथवा लो कने व्यवहारे राज्यादिकनी स्थिति प्रमाण तेनुं प्ररूपणहार प्रमाणभूत आ अवसर्प्पिणी काले श्री आदिदेव भरत चक्रवर्त्ति एवा प्रमाणभूत पुरुष तेनुं जे अंगुल ते प्रमाणांगुल जाणवुं. भरतने, आत्मांगुलने अने प्रमाणांगुलने सरखापणुं जाणवुं. ए रीते त्रणे अंगुल सिद्धांतनेविषे वापरिये. हवे समस्त प्रमाणनी आ दि कहेछे; जेणे अंगुल जाणतां सुलभ थाय, ते रीत आगल कहेछे. ॥ ४०३ ॥

मूलः—सत्थेण सुति रकेणवि, छेत्तुंभत्तुं च जं किरनसक्का ॥ तं परमाणुं सिध्धा, वयंति आइं पमाणाणं॥४०४॥ अर्थः—अत्यंत तीक्ष्ण शस्त्रेकरी पण जे कोइ रीते

छेदाय नही, कटको पण त्रोडीने जूदो करी शकाय नही, चेदाय नही, तेनेमांहे चेदी बीजे पासे कोइ काढी शके नही एवाने सिद्धपुरुष जे ज्ञानना धणी ते परमाणु कहेछे ते केहेवु छे समस्त जेटलां प्रमाण छे तेनी आइके० आदि एटले धुरे जाणवु

हवे आगल प्रमाणनां विशेष देखाडेछे मूल —परमाणू तसरेणू,रहरेणू,अग्गयंचवालस्स॥लिख्काजूयाय जवो, अठ्ठगुण विवढ्ढिआ कमसो ॥४०५॥ अर्थ —एवा अनंते सूक्ष्म परमाणुए एक बादर परमाणु जाणवु तेवा आठ बादर परमाणुए एक त्रसरेणु, आठ त्रसरेणुए एक रथरेणु, आठ रथरेणुए एक वालाग्र, आठ वालाग्रे एक लीख, आठ लिखे एक युका,आठ युकाए एक यव एम अनुक्रमे आठगुणा परमाणुआ थकी करिये, एटले एम सातवार आठगुणा करतां जेटला बादर परमाणुआ थाय ते कहेछे.

मूल —वीस परमाणु लख्का, सत्ताणवई नवे सहस्साइ ॥ सयमेगं बावन्न, एग मिउं अंगुले हुंति ॥४०६॥ अर्थ —वीशलाख सत्ताणुहजार, एकशोने बावन, एटला परमाणु एक आंगुलनेविषे होय अर्थात आठयवे एक उत्सेधांगुल थायछे. ४०६

मूल —परमाणु इच्चाइ, कमेण उस्सेह अंगुल नणिअं॥ ज पुण आयंगुलमे रिसेणतं नासिअ विहिणा ॥ ४०७॥ अर्थ —धुरापरमाणु इत्यादिक अनुक्रमे करी उत्सेधांगुलनु मान श्रीतीर्थंकर देवे कह्यु, अने बीजुं वली जे आत्मांगुल कह्युछे ते आम थाय तेज विधि देखाडतो गाथा कहेछे ॥ ४०७ ॥

मूल —जे जम्मि जुगे पुरिसा, अठ्ठसयंगुल समूसियाहुंति ॥ तेसिंजं नियमगुल, मायंगुलमेच्छतं होइ ॥४०८॥ अर्थ —जे युगनेविषे जे पुरुष पोताना आंगुले करी एकसोने आठ आंगुल उंचो होय ते पुरुषना पोताना अंगुल ते इहां आत्मांगुल थाय

हवे जे अधिका उंछा थाय तेनी केवीरीते वातछे ? ते कहेछे मूल —जेपुणएय पमाणा, कणा अहियाय तेसिमेयंतु ॥ आयंगुलं नन्नइ, किंतुतदा नास मेवत्ति ॥ ४०९ ॥ अर्थ —जेकोइ पुन के० वली ए प्रमाणथकी उंछुं अथवा अधिकु होय, तेनु जे अंगुल ते आत्मांगुल न कहेवाय, किंतु ते आत्मांगुल आनास जाणवु. इहा व्याकरणमा आनास प्रत्यय कुत्साहने एटले निंदाने अर्थे छे एतावता ए अंगुल काइ गणनामांहे न होय ॥ ४०९ ॥

ए रीते आत्मांगुल कहीने हवे प्रमाणांगुलनुं स्वरूप जणावतो गाथा कहेछे मूल —उस्सेहंगुलमेगं, हवइपमाणंगुलसहस्सगुण ॥ उस्सेहंगुलउगुण, वीरस्सायंगुलंनणियं ॥ ४१० ॥ अर्थ —उत्सेधांगुल एक थकी नवइके० होय, प्रमाणांगुल सहस्रगुणो थायछे ते आवीरीते —चउसयगुण पमाण एवां वचनथकी चारसे

गुणो विस्तारे थाय, अने अढी गुणो जाडपणे होय. ते चारसे अढी गुणा करिये तेवारे सहस्रगुणंके० हजार गुणु प्रमाणांगुल थाय, अने उत्सेधांगुलथी बमणुं श्री वर्द्धमान स्वामिनुं अंगुल कह्युंछे,ए गाथानो अर्थ मात्र देखाड्यो.इहां उत्सेधांगुल ने प्रमाणांगुलनी वक्तव्यता टीकामां घणीछे, परंतु ग्रंथ वधे माटे भावना मात्र देखाडियेछैये.अढी उत्सेधांगुले जेनुं विष्कंभ एवा प्रमाणांगुलने विषे त्रण श्रेणि कल्पिए, तेमां पहेली उत्सेधांगुले एक अंगुल विष्कंभ, ने चारसे आंगुल दीर्घ एटले लांबी करिये.एवीज बीजी पण पंक्ति एटलाज प्रमाणनी करिये अने त्रीजी श्रेणी दीर्घपणे चारसो अंगुल प्रमाण अने विष्कंभे अर्द्धअंगुल प्रमाण करिये,एना दीर्घपणाथकी बे भाग करी तेने परस्पर मलविये तेवारे एक अंगुल प्रमाण विष्कंभ थाय. अने बशें अंगुल दीर्घ एवी त्रीजी श्रेणी थइ.तेवारपछी ए त्रणे राशीने लंबाइ ए मेलवी छता एक हजार उत्सेधांगुले दीर्घपणे थाय अने एक उत्सेधांगुल विष्कंभ थाय ए प्रमाणांगुलनी शुद्ध सूची जाणवी. ए सूचि आश्रयी उत्सेधांगुलथकी प्रमाणांगुल हजार गणुं जाणवुं, अने तत्ववृत्तेचारशे गुणुंज थाय ॥ ४१० ॥

मूलः—आयंगुलेण वत्थु, उस्सेहपमाणउमिणसुदेहं ॥ नगपुढविविमाणाइं. मिणसुप माणंगुलेणं तु ॥ ४११ ॥ अर्थः—जे आंगुलेकरी जेनुं प्रमाण करायछे ते कहेछे. आत्मांगुलेकरी वस्तुनुं प्रमाण करायछे. ते वस्तु त्रण प्रकारनीछे. एक खात, बीजी उच्छ्रित एटले उंची करेली अने त्रीजी उभय तेमां खात ते कूप भूमि, गृहना तलावादिक ते टांका जाणवां. उच्छ्रित ते धवलगृहादिक अनेउभय एटले भूमि अने गृहादिके युक्त धवलगृहादिक मपायछे अने उत्सेधांगुलेकरी देवादिकोना शरीरनुं माप थायछे, अने नग एटले मेरु इत्यादिक पर्वत अने पृथ्वी तथा देवादिकोनां विमान जे सौधर्मावतंसकादिक आदि शब्द थकी भुवन नरकावासा द्वीप समुद्रादिक तेनुं प्रमाणांगुलेकरी परिमाण थायछे ॥ ४११ ॥ इतिगाथा नवकार्थ. ॥

अवतरणः—तमसकाय सरूवंति एटले तमस्कायना स्वरूपनुं बसोने पंचावनमुं द्वार कहेछे. मूलः—जंबुद्दीवाउ असंखेज्ज इमा अरुणवर समुद्दाउ ॥ बायालीस सहस्से जगईउजलं विलंवेउ ॥ ४१२ ॥ अर्थः—ए जंबुद्वीपथकी तिरछा असंख्याता द्वीप समुद्र अतिक्रमि जातां त्यां अरुणवर समुद्र छे तेनी जगतीथकी बेतालीस हजार योजन अवगाहिये तेणे प्रदेशे अरुणवर समुद्रनां पाणी उपर थकी महा अंधकाररूप अपकायमय तमस्काय निकल्योछे. ॥ ४१२ ॥

मूलः—समसेणीएसत्तरस एकवीसाइजोयणसयाइं ॥ उह्रसिउउतमरूवो, वल

यागारोअउक्काउ ॥ ४१३ ॥ अर्थ –ते तमस्काय समश्रेणीये सरखी, नीलने आ कारे सत्तरशेने एकवीश योजन प्रमाण उल्लस्योके० विस्तस्यो ले अधकाररूप व लयाकारे अपकाय विस्तस्योले ॥ ४१३ ॥

मूल –तिरियं विउरमाणो, आवरयंतो सुरालय चउक्क ॥ पचमकप्पे रिठंमि पञडे चउदिसि मिलिउ ॥ ४१४ ॥ अर्थ –ते तमस्काय तिर्छो विस्तरतो अने व ली सौधर्मादिक चार देवलोक आवरतो उचो निकल्यो, ते पाचमा ब्रह्मनामा देवलो कना रिष्ठनामा त्रीजा पाथडासुधी जइ त्या चारे दिशाए मल्यो आवरी रह्योले

हवे ते तमस्काय केवा आकारेले ? ते कहेले मूल –हेठामल्लय मूलछिइ उिउ उवरि बनलोयंजा ॥ कुक्कड पजरगागार सठिउसो तमक्काउ ॥ ४१५ ॥ अर्थ – हेठाके० हेठे मल्लकके० सरावलु जेवु थाय तेने आकारे नीचे साकडो अने उपर ब्रह्मदेवलोक सुधी कूकडाना पाजराने आकारे रह्योले, ते तमस्काय एटले तम शब्दे अंधकार, ते सबंधी पुजल जे काय कहिये राशि समूह तेने तमस्काय कहिये

हवे एनो विष्कम्भ ने परिघनु प्रमाण कहेले मूल –डुविहो सेविरकम्भो, सखिज्जो अवि तह असखिज्जो ॥ पढमम्मिय विरकम्भो, सखेज्जा जोयण सहस्सा ॥४१६॥ परिहिए ते असखा, वीए विरकम्भ परिहि जोएहि ॥ तुति असंख सहस्सा, नवरमि होइ विउारो॥ ॥४१७॥ अर्थ– डुविहोके० बे प्रकारे तेनो विष्कम्भ, सख्यातोले तेमज असख्यातो पण ले, त्यां पहेलो विष्कंभ ते सख्याता सहस्र योजन प्रमाण ले, अने उपरे यावत् असंख्या ता सहस्र योजन प्रमाण ले अने परिहिएके० परिधिए मूलथकी आरम्भी सर्वत्र ते सख्या ता सहस्र योजन प्रमाण ले. इहा सख्यातपणु ते त्यासुधी जाणवु, ज्यासुधी वलयनेआ कारे ले अने बीजो विष्कम्भ अने परिधीनो योग वलयाकारथकी उचो ए तमस्का य विस्तरेले तेवारे नवरके० केवल असंख्याता सहस्र योजन एनो विस्तार होयले

हवे टीकाकार एनु महत्व आगमार्थवेदीना मुखथकी एवीरीते जणावेले के, जे देवता त्रण चपटी वगाडता जेटली वार थाय तेटली वारमा जबु द्वीपने एकवीश वखत प्रदक्षणा देतो फरे तेवो देवता ल महीने सख्याता योजन विस्तारसुधी जाय, परतु ते आगल जइ शके नही तो बीजानी शी वात ? जेवारे परदेविना सेवणहार अथवा रत्ना दिकनी चोरी प्रमुख अपराध करे तेवारे ते देवता बीजा बलवत देवताथकी बीही ता थका नाशीने त्यां पेशे ते त्या गया पछी बीजा देवता त्या बीकनेलीधे जइ शके नही, केमके त्या जता तेने गतिनो विघात थाय ॥ * तिगाथा षट्कार्थ ॥

अवतरण –अणत छक्कत्ति एटले छ अनतानु बुं द्वारकहेले मूल

सिद्धा निगोय जीवा, वणस्सई काल पोग्गलाचेव ॥ सव्वमलोगागासं, छप्पेएणं तया नेया ॥ ४१८ ॥ अर्थः—एकतो सिद्धना जीवो जे पूर्वे अनंते काळे अनंता सिद्ध थया अने अनंते आगामिक काळे अनंता सिद्ध थशे ते जाणवा. तेमज बीजा निगोदना जीव. ते पण अनंता छे. त्रीजा वनस्पति ते निगोद अने साधारण वनस्पतिकायिक जीवो ते पण अनंताछे. चोथो काळ जे छे ते पण अनंति उत्सर्पिणी तथा अवसर्पिणिरूप थइ गयो अने अनागत काळे पण अनंतो थशे. तेमज पांचमा पुद्गल परमाणुआ पण अनंताछे. एम छठुं सर्व अलोकाकास तेपण अनंतुछे. ए छ वानां अनंतां जाणवां. ॥ ४१८ ॥ इतिगाथार्थ.

अवतरणः—अंगनिमित्ता णंति एटले आठ प्रकारना निमित्तनुं बशेंने सत्ताव नमुं द्वार कहेछे. मूलः—अंगं सिविणं च सरं, उप्पायं अंतरिरक नोमं च ॥ वंजण लरकणमेवय, अठपयारंइहनिमित्तं ॥४१९॥ अर्थः—एक अंग, बीजुं स्वप्न, त्रीजुं स्वर, चोथुं उत्पात, पांचमुं अंतरिक्ष, छठुं नौम, सातमुं व्यंजन, अने आठमुं लक्षण, ए आठ प्रकारनां निमित्त जाणवां. इहां निमित्त जे अतीत अनागत ने वर्त्तमान नाव तेने जाणपणानां कारण तेने निमित्त कहिए. एरीते ए आठे निमित्तनां नाम कही हवे सूत्रकार अंगादिक आठ बोल गाथाये करी वखाणेछे. ॥ ४१९ ॥

मूलः—अंगप्फुरणा एहिं, सुहासुहं जमिह नन्नइ तमंगं ॥ तह सुसिविणयडु सिविणएहिं जंसिविण यंतितयं ॥ ४२० ॥ अर्थः—अंगने ग्रहणे इहां अंगना अवयव पण लेवा. ते अंगना अवयवने फरकवे करी शुनाशुन अतीतादिक विपयिक निमित्त जाणे; ते जाणीने बीजाने कहे के मस्तक फरकेतो पृथ्वीनो लान्न थाय, अने निल्लाड फरकेतो स्थानकनी प्राप्ति थाय. इत्यादिक शरीरनो जे जे अवयव फरके ते उपर विचारणा करे. ते पुरुषने जमणे पसवाडे अने स्त्रीने मावे पसवाडे फरकेतो नलो कहिये; नही तो माठो कहिये. तो ए पहेलुं अंगनिमित्त जाणवुं. हवे बीजुं स्वप्ननिमित्त ते आवीरीते के, देव, गुरु, नाइ, बेटो, उत्सव, कमलनुं छत्र ए स्वप्नमां देखे तेमज कोट ते गढ, हाथी, वृक्ष, मेघ, पर्वत, प्रासादादिक उपर पोते चड्योछे; एम स्वप्नमां देखे तेमज समुद्रनुं तरवुं, मदिरा, अमृत, दहि, दुधनुं पान स्वप्नमां करे अने चंद्रमा सूर्यनां ग्रहण देखीने जागृत थाय तो एम जाणवुं के, ए स्वप्नने प्रमाणे तुरत मुक्ति थशे. इत्यादिक ए सर्व स्वप्न करी कहिये. ए बीजुंस्वप्ननिमित्त कह्युं. ॥४२०॥

हवे त्रीजुं स्वरनिमित्त कहेछे. मूलः—इठमणिठं जंसरं, विसेसउ तंसरंति विन्नेयं रुहिरवरिसाइ जम्मिं, जायइ नन्नइ तमुप्पायं ॥ ४२१ ॥ अर्थः—इहां इष्ट ते नलुं

अनें अनिष्ट जे मातुं इत्यादि जे स्वरना विशेषथकी जाणिए ते स्वर, एक षड्ज बीजो ऋषभ, त्रीजो गांधार, चोथो मध्यम, पांचमो धैवत, छठो पंचम, सातमो निषाद ए भेदो थकी साते प्रकारे छे ते सांजली विचारणा करे जेम षड्जना सांजलवा थकी सुखे निर्वाह थाय जे कार्य करीए ते विनाश न पामे गाय प्रमुख चतुःपद मित्र, पुत्र, स्त्री प्रमुखने वल्लभ होय इत्यादिक जाणी करी कहे अथवा जे शकुन जूए छे ते ना स्वर उपर सारु मातुं कहे ते त्रीजुं स्वरनामे निमित्त जाणवुं हवे चोथुं उत्पातनिमित्त कहेछे रुधिर शब्दे लोहि वसो आदि शब्द थकी हाड, मांस, मज्जा, धान्य, अंगार प्रमुखनी वृष्टि ज्यां थाय, ते देखी कहेके इहां भय प्राप्त थशे इत्यादिक बीजापण उत्पात देखीने निमित्त कहे ते चोथुं उत्पातनिमित्त जाणवुं ॥ ४२१ ॥

मूल—गहवेयभूअअट्टट्ट हासपमुहं जमतरिक्खंतं ॥ भोमं च भूमिकंपा, इएहिंनज्जइ वियारेहिं ॥४२२ ॥ अर्थ —ग्रहनो वेध जेवारे थाय, चंद्रमानुं मांडवुं बृहस्पति प्रमुख भेदे, एमज भूतनुं हास्य अकस्मात् आकाशे कलकलाट शब्द उठे, एमज प्रमुखना ग्रहण थकी गांधर्व नगरादिक देखाय त्यां जो कालोवर्ण देखाय तो दुकाल थाय, लाल देखाय तो गायने कष्ट थाय, अव्यक्तवर्ण होय तो कटकनो भंग थाय, अने महा स्निग्ध सप्राकार सतोरण उत्तर दिशि आश्री थाय तो गाम तथा राजाने जयकारी थाय इत्यादिक अंतरीक्ष एटले आकाश ते संबंधी कोइ लक्षण देखीने सारु मांडुं कहे ते पांचमुं अंतरीक्षनिमित्त जाणवुं छठुं भौम ते भूमिकंपादिके करी ते आवीरीते भूमिकामांहेथी अत्यंत महोटो शब्द निकले, निर्घात पडे, भूमिकंप थाय इत्यादिक देखाय त्यां जाणवुंके ते देशना राजा प्रधान सेनापति अने देशने भय थशे ते छठुं भौमनिमित्त जाणवुं ॥ ४२२ ॥

मूल —इह वंजण मसाई, लंछणपमुहं तु लक्खणं भणियं ॥ सुहअसुहसूयगाइ, अंगाइआइअट्ठवि ॥४२३॥ अर्थ —इहके० आ शास्त्रनेविषे व्यंजन शब्दे मसा प्रमुख ते देखीने एम कहेके एने अमुक स्थानके मसो अथवा तल पड्योछे, माटे अमुक शुभाशुभ थशे तेमज लांछन ते लसण प्रमुख लक्षण कह्युंछे ते आवीरीते लांछन ते कंकुना पाणी सरखुं दूंटीथकी नीचे लक्षण होय तो अथवा मसो होय तो ते घणुंज सारु एवा भाव देखी शास्त्रने प्रमाणे कहे ते व्यंजननामा सातमुं निमित्त अने लक्षण नामा आठमुं निमित्त जाणवुं इहां व्यंजन ते मसा तिला प्रमुख अने स्वस्तिक प्रमुख ते लक्षण कहिए एम ए शुभाशुभना करनार अंग आदेदेइने आठ प्रकारनां निमित्त होय ॥ ४२३ ॥

निसीथमां कह्युं छे के जे मानादिक ते लक्षण जाणवुं, अने मसादिकने व्यंजन कहिए अथवा शरीरनी साथे उपन्यां ते लक्षण जाणवां, अने पछी उपजे ते व्यंजन कहिए. तथा वली निसीथमां पुरुष विशेष लक्षणनो विभाग एम कह्योछे. प्राकृत मनुष्यने बत्रीश लक्षण कह्यांछे, बलदेव तथा वासुदेवने एकशोने आठ लक्षण कह्यांछे, चक्रवर्त्तिने तथा तीर्थंकरने एक हजार ने आठ लक्षण कह्यांछे, ते जे हाथ, पग, मुख, नख, नेत्र अने गात्रनेविषे थायछे अने प्रगटपणे देखायछे, ए बाह्य जाणवां अने सत्व स्वभावादिक अभ्यंतर घणां होय. ॥४२३॥इतिगाथा॥

अवतरणः—माणुम्माण पमाणंति एटले मान ने उन्मानना प्रमाणनुं वशेने अ गावनसुं द्वार कहेछे. मूलः—जलदोणमद्धभारं, समुहाइसमूसिउउजो नवउ ॥ माणुम्माणपमाणं, तिविहं खलु लरकणं णेयं ॥४२४॥ अर्थः—जे पुरुषना प्रमाणथकी लगारेक महोटी होय एवी कुंडीमां पाणी भरीने तेमां पुरुषने नाख्योथको जल के० पाणीनुं डोण के० मानविशेष ते सवावडाने डोण एवुं कहेवायछे. तो एट लुं पाणी बाहेर निकले अथवा डोणे ऊंमी कुंमी मांहे पुरुषने बेसाडीए ते कुंमी पूराये ते पुरुषमानोपेत जाणवुं. ए माननुं मान; अने उन्मान ते आवीरीतेः—

अर्द्धभार जे सार पुज्ञलेकरी नीपन्योछे तेणे कारणे तुलाए चड्यो थको जे अर्द्धभा होय ते पुरुषउन्मानोपेत जाणवुं. हवे ते भारनुं मान इहां आमछे, षट्सर्षपैर्यव स्त्वेको, गुंजैकाच यवैस्त्रिभिः॥ गुंजा द्वयेन वल्लःस्यात् गयाणेतेच षोडश ॥१॥ पलेच दश गद्याणा, स्तेषांसा र्द्धशतमणः॥मणैर्दशभिरेकाच, घटिका कथिता बुधैः॥२॥ घवैट भिर्दशभिस्ताभि, रेकोभारः प्रकीर्त्तितः॥तदर्द्धयो तुलेन्मर्त्यः सउन्मानयुतो मतः ॥ ॥ ३ ॥ हवे प्रमाण ते कहेछे. आठपरमाणूए एक तसरेणू इत्यादि क्रमे नीपन्यो जे आंगुल, ते आपणे आंगुले करी जेनुं मुख बार आंगुल होय ते प्रमाणयुक्त मुख कहेवाय. ते आपणा प्रमाणोपेत मुखथकी समूसिउके० उंचपणे नवगुणु जेनु शरीर होय एटले बार नवां आठोत्तरशो. एम एकशो आठ अंगुल प्रमाण होय तेने उत्तम पुरुष जाणवा. अने श्री तीर्थंकरने मस्तके बार अंगुलनुं उष्णीष थाय. तेमाटे भगवंत पोताने अंगुले एकशोने वीश अंगुल होय. एमज मध्यम पुरुष ते छन्नु अंगुल प्रमाण होय, जघन्य पुरुष ते चोराशी अंगुल प्रमाण होय. ए प्रस्तावथकी वात कही. मान उन्मान प्रमाण तेना तिविहंके० त्रण प्रकारे खलु इति निश्चे सहित लक्षण ए जाणवां. इतिगाथार्थ ॥ ४२४ ॥

अवतरणः—अठारस भरकभोज्जाइंति एटले अढार प्रकारना भक्ष भोजननुं व

शेने ओगणसाठमुं द्वार कहेछे मूल.—सूउदणो जवन्नं,तिन्निय मंसाइ गोरसो जूसो ॥ नरकागुललावणिया, मूलफला हरियग माडगो ॥४२५॥ अर्थ —एक सूप शब्दे दाल, बीजो उदन शब्दे कूर, त्रीजो जवन्न शब्दे यवनी खीर अने तिन्नियके० त्रण प्रकारनु मांस, ए छ थयां, अने सातमुं गोरस शब्दे दुध तथा दही प्रमुख, तथा जूसादि चार ते आठ नव दश ने अग्यार थया, अने बारमु हरियंग, तेरमुं माडगो ४२५

मूल —होइरसालूय तहा, पाण पाणीय पाणगं चेव ॥ अठारसमोसागो, निरुवहउ लोइउ पिंडो ॥४२६॥ अर्थ —चउदमुं रसालुं, तेमज पन्नरमुं, सोलमुं सतरमुं ने अढारमुं ए सूत्रकार सूत्रमांहेज वखाणशे, तेथीनाम इहां लख्या नथी निरुपहतके० निर्दोष, लोइयोके० जे निर्विवेकी लोकोछे तेउमां ए प्रसिद्ध पिंडके० आहार जाणवो.

हवे मांसादिक वखाणेछे. मूल —जल थल खयहरमसाइ तिन्निजूसो उजीरयाइ जुउ ॥ मुग्गरसोनरकाणिय,खंमीखज्जयपमुरकाणि ॥४२७॥ अर्थ —जलचर ते माछलां प्रमुख, अने थलचर ते हरणादिक, खेचर ते तेतर प्रमुख. ए त्रण जातनां मांस अने जूशब्दे जीरु प्रमुख कटुकद्रव्य, तेणे करी सहित मगनो रस ते जूष जाणवु. अने नरकाणिके० नक्ष ते खाजादिक दहीथरा प्रमुख, जे उपर खांमनी देखाय ते जाणवी ॥ ४२७ ॥

मूल —गुललावणिया गुलपप्पलडीउ गुलहाणियावचा नणिया ॥ मूल फलंएक्कयं, हरिय मिह जीरयाईयं ॥ ४२८ ॥ अर्थ —गुललावणी शब्दे जे पूर्वदेशने विषे प्रधान गोलेकरी नीपनी एवी गोलपापडी, अथवा गोले मिश्रपणे कीधी जे धाणी ते गोलधाणी जाणवी वली मूल अने फलनो एकज भेद ए अग्यारमो जाणवो तेमां मूल शब्दे अश्वगधा प्रमुख,फल ते आंबा प्रमुख,तथा हरित शब्दे इहां जीरादिकनां पान तेणे करी नीपजाव्यु ते जीरकादिक आदि शब्द थकी एवा बीजा पदार्थो पणलेवा

मूल —माउवत्थुल राईण,नज्जियाहिंगु जीरयाइ जुआ ॥ सायर सालू जामज्जियत्ति तल्लरकणं चेयं ॥४२९॥ अर्थ —माक शब्दे,मांचा, वत्थुल राजिकाके० राजगरा प्रमुखनी भाजीते हींग अने जीरा प्रमुखे करीने जे भलीपरे सस्कारी होय,साके० ते,भाजी रसाला कहिए,अने लोकनेविषे मांजिता एवी प्रसिद्धछे तेनु लक्षण आगल देखाडेछे

मूल —दो घयपला महुपलं, दहिय स्सद्धाढयं मिरिय वीसा ॥ दसखंम गुलपलाइ, एसरसालू निवइ जोगो ॥ ४३० ॥ अर्थ —बे पल घृतना, मधनुं एक पल, दहीनु अर्ध आढो, वीश मरी वाटेलां, दश खांम अथवा गोलनां पल जाणवां एटला पदार्थो मलेथके रसालु कहेवायछे, पण ते केवो होय ? निवइके० नृपति

एटले राजा तेने योग्य. एना उपलक्षणथकी मोटा ईश्वरने पण उचित होय.

मूलः—पाणंसुराइयं, पाणियं जलं पाणगं पुणोइच ॥ दरका वाणिय पमुहं, सागो सोतक सिद्धंजं ॥४३१॥ अर्थः—पान ते सुरा मदिरा आदे देइने बीजा पण सर्व मद जाणवा. पानक ते इहां डाखवाणी, साकरनां पाणी, एलची वासित गाढा सुरभि सीतल, कपुरवासित एवा स्वादवंत जाणवां. अने सागोके० शाक, सालणो ते जे तक्रके० छासथी नीपन्यां वडां प्रमुख जाणवां. ॥४३१॥ इतिगाथा सप्तकार्थ. ॥

अवतरणः—छठाणवुड्ढिहाणत्ति एटले छ स्थानकनी वृद्धि तथा हाणीनुं बशेने सावमुं द्वार कहेछे. मूलः—वुड्ढी वा हाणीवां, अणंत असंख संख भागेहिं ॥ वत्थूणसंख असंख अणंतगुणणेण यविहेया ॥४३२॥ अर्थः—वृद्धि अथवा हाणि ते षट् स्थानकमांहे त्रण स्थानक भागाकारे वृद्धि अने हानी होय, तथा त्रण स्थानक गुणाकारे वृद्धि अने हानी होय. अणंतके० त्यांपहेला भागाकारे एम छे के अनंतभाग वृद्धि, असंख्यातभागवृद्धि, संख्यातभागवृद्धि. अने गुणाकारे पण वस्तुनुं एम. संख्यातगुणवृद्धि, असंख्यातगुणवृद्धि, अनंतगुणवृद्धि. जेम वृद्धि तेम हानी पण केहेवी. इहां सर्वोत्कृष्ट देशविरतीनी विशुद्धि स्थानकथकी सर्व जघन्य सर्व विरतिनुं विशुद्धिनुं पहेलुं स्थानक अनंत गुणे अधिक जाणवुं. एम अनंतगुणे वृद्धि करवी एनुं विस्तरार्थ कर्म प्रकृति प्रमुख ग्रंथना पटथकी जाणवुं. इतिगाथार्थ ॥ ४३२ ॥

अवतरणः—अवहरिउंजाइ नेवतीरंतित्ति एटले जेने कोइ अपहरि न शके तेनुं बशेने एकशवमुं द्वार कहेछे. मूलः—समणी मवगयवेयं, परिहार पुलाय मप्पमत्तं च ॥ चउदसपूव्विं आहारगंच नकयाइ संहरइ ॥ ४३३ ॥ अर्थः—एक साध्वीउ जे निरतिचार चारित्रनी धरनारीउ होय ते, बीजो अपगतवेद, एटले जेणे वेद खपाव्यो होय एवां केवली; त्रीजा परिहारविशुद्धि चारित्रना धरनार, चोथा पुलाकलब्धीना धणी, पांचमा अप्रमत्त संयतगुणठाणानेविषे जे वर्त्तता होय ते, छठा संपूर्ण चउदपूर्वना जाण, अनेसातमा आहारक शरीरना धरनार. ए सातने कोइ संहरेनही.

अवतरणः—अंतरदीवत्ति एटले अंतर द्वीपनी वक्तव्यतानुं बशेने बाशवमुं द्वार कहेछे. मूलः—चुल्लहिमवंत पुव्वा, वरेण विदिसासु सायरं तिसए ॥ गंतूणं तरदीवा, तिन्निसए हुंति विच्छिन्ना ॥ ४३४ ॥ अर्थः—महा हिमवंत पर्वतनी अपेक्षाए न्हानो तेथी चूल जे हिमवंत नाम पर्वत ने अपरे जंबु द्वीपनी जगति अने लवण समुद्रना पाणीनो ज्यां स्पर्श थायछे; तेपाणीना स्पर्शथकी विदिशिए त्रणशे यो

जन समुद्रमा जइए, ज्या बे-बे गजदंताने आकारे दाढ निकलीछे, ते उपर चार अंतरद्वीप त्रणशे योजनने विस्तारेछे ॥ ४३४ ॥

द्वीपनी परिधीनुं प्रमाण अने नाम कहेछे मूल —अउणावन्ननवसए, किचूणे परिहि तेसिमे नामा॥एगो रुअ आनासिअ,वेसाणी चेवनंगूली ॥४३५॥ अर्थ —नवशे ओगणपच्चाश योजन काइक माठेरा एटली परिधीनुं प्रमाण छे अने तेसिके० तेना नाम आवीरीतेछे एक रुचक, वीजो आनापिक त्रीजो वेशाणिक, चोथो लांगुलिक

मूल —एएसि दीवाण, परउ चत्तारि जोयणसयाइ ॥ ओगाहिऊण लवण, सपडिदी सचउसयपमाणो ॥ ४३६॥ अर्थ —ए जे पूर्वे चार द्वीप कह्या तेथकी आगल चारशे योजन लवण समुद्र अवगाह्यिे, त्यारे सपडिदिसके० तेनीउपरे प्रत्येके पूर्वादि विदिशिनेविषे चारसे योजनने प्रमाण. ॥ ४३६ ॥

मूल —चत्तारतरदीवा, हयगयगोकन्नसंकुलीकन्ना ॥ एव पंचसयाइ,छसयसत्तछन वचेव ॥४३७॥ अर्थ —चार अंतर द्वीपछे तेना नाम,हयकर्ण, गजकर्ण, गोकर्ण अने संकुलीकर्ण एटले वे चतुष्क थया हवे त्रीजा आदेदेइ पाच अंतर द्वीपना चतुष्क जगती थकी जेटलो लवणसमुद्र अवगाहि रह्याछे ते कहेछे एवके० एमज लवणसमुद्रमा पाचशे योजन जगतीथकी आगल जइये त्या त्रीजु चतुष्क जाणवु, एम छशे योजन जइए त्या चोथु चतुष्क छे, अने सातसे योजन अवगाह्यिे त्या पाचमुं चतुष्क छे, तथा आठशे योजन अवगाह्यिे त्या छठु चतुष्क छे, अने नवशे योजन अवगाह्यिे त्या सातमु चतुष्क छे ॥ ४३७ ॥

मूल —ओगाहिऊणलवण, विरकभो गाहसरिसया भणिया ॥ चउरो चउरो दीवा,इमे हि नामेहि नायव्वा ॥ ४३८ ॥ आयसमिढगमुहा अयोमुहागोमुहायचउरेए ॥ अस्समुहा हत्थिमुहा,सीहमुहा चेव वग्घमुहा॥४३९॥ अर्थ —अनुक्रमे पाचशे प्रमुख योजन लवणसमुद्र अवगाहीए त्या विष्कभ, तेनो जेटलो समुद्र अवगाह्यिे तेटलोज तेनो विस्तार पण जाणवो एवा चार चार द्वीपो ते एवानामे करी जाणवा. एकआयस ते आदर्शमुख, वीजो मेढमुख, त्रीजो अयोमुख, चोथो गोमुख. ए त्रीजा चतुष्कनां चारनाम कह्या, एटले वार द्वीप थया तथा एक अश्वमुख,वीजो गजमुख, त्रीजो सिंहमुख चोथो व्याघ्रमुख. ए चोथा चतुष्कनां नाम जाणवां एटले सोल थया

मूल —तत्तोयआसकन्ना, हरिकन्नअकन्नकन्नपावरणा ॥ उक्कमुहामेहमुहा, विज्जुहाविज्जुदंताय ॥४४०॥ तेवार पछी एक अश्वकर्ण, वीजो हरिकर्ण, त्रीजो अकर्ण चोथो कर्णप्रावरण, एवानामे पाचमु चतुष्कछे एटले वीश थया. तेवार पछी उल्का

मुख, मेघमुख, विद्युन्मुख ने विद्युदंत एवानामे छठुं चतुष्क छे एटले चोवीश थया.

मूलः—घणदंतलठदंताय गूढदंतायसुद्धदंताय॥वासहरेसिहरंमिय, एवंचिअअठ्ठावीसावि ॥४४१॥ अर्थः—एक घनदंत, बीजो निगूढदंत, त्रीजो लष्टदंत,चोथो शुद्धदंत एवे नामे सातमुं चतुष्क जाणवुं एटले अठ्ठावीश थया. जेम एअठ्ठावीश चूलहिमवंते कह्या; एवंके० एमज वर्षधर सिखरिनाम पर्वत तेने विषे पण बीजा अठ्ठावीश छे; त्यां पण तेटलुंज लवणसमुद्रनुं अवगाहवुंछे. ॥ ४४१ ॥

इत्यादिक अर्थ सूत्रकार देखाडेछे. मूलः—तिन्नेव हुंति आई, एगुत्तरवड्ढियाउनवसयाउ ॥ उगाहिऊणलवणं, तावइयंचेव विछिन्ना ॥४४२॥ अर्थः—जेम हिमवंतने विषे जगतीथकी त्रणसे योजन लवण समुद्रनुं अवगाहवुं कह्युं; तेम इहांपण जगतीथकी त्रणशे योजन जइये त्यां त्रणसे योजन प्रमाण द्वीप होय, एम पहेलुं चतुष्क आदेदेइने ज्यांसुधी एकोत्तर वृद्धे चारशे, पांचशे, छशे, सातशे आठशे, नवशे योजनसुधी लवणसमुद्र अवगाहीये त्यांसुधीजाणवुं. अने विस्तार पण तेनो तेटलोज जाणवो. अने जेटलो समुद्र अवगाहिये त्यां तेटलाज शैकडा योजनना द्वीपना चतुष्क जाणवा. ए रीते ए पण एवेज नामे अठ्ठावीश द्वीप थाय. बेहु मली छपन्न अंतर द्वीप थायछे.

हवे एनेविषे जे युगलिया वसेछे तेनी वक्तव्यता कहेछे. मूलः—संति इमेसुनरावज्ज रिसहनारायसंहणणजुत्ता ॥ समचउरंससंठाण संठियादेवसमरूवा ॥ ४४३ ॥ अर्थः—एनेविषे जे नरके० मनुष्य संतिके० छे ते केवाछे? तो के वज्र रुषभनाराच संघयण तेणेकरी सहित छे. वली समचतुरस्र संस्थानेसंस्थिछे, वली देवता समान रूपना धरनार छेः ॥ ४४३ ॥

मूलः—अठधणुस्सयदेहा, किंचूणाउ नराणइत्थीउ ॥ पलिअअसंखेज्जइभाग आउ आलरकणोवेया ॥ ४४४ ॥ अर्थः—आठशे धनुष्यनुं उंचपणुं जेमना शरीरनुं छे, उपलक्षण थकी चोशठ पृष्टीकरंडक होय, एकांतरे आहारनो अभिलाष थाय, उगणाएंसी दिवस अपत्यपालना होय. इत्यादि. उक्तंच जोयणदसमंसंतणु, पिठकरंडाणमेसिचउसठी ॥ असणंचउत्थीउ, गुणसीदिणवच्चपालणया ॥ १ ॥ वली शरीर प्रमाण जे पुरुषने कह्युं तेथकी कांइक ऊणु स्त्रीने थाय. एनुं जीवितव्य पल्योपमना असंख्यातमा भाग प्रमाण आयुष्यछे.ते समस्त लक्षणेकरी उपेत एटले सहित होय.

मूलः—दसविहकप्पद्दुम पत्तवंछिया तहनतेसु दीवेसु ॥ ससिसूरगहणमंकुण, जूआमसगाइयाहुंति ॥ ४४५ ॥ ॥ अर्थः—दशप्रकारनां पूर्वोक्त जे कल्पद्रुम तेथकी पाम्युंछे वांछित जेणे. वली ते छपन्न अंतर द्वीपनेविषे चंद्रमा अने सूर्यना ग्रहणनो

उत्पातरूप न थाय तेमज माकण जू मसा, आदि शब्दथकी मनुष्यने क्लेशना करनार एवा दुष्ट वृश्चिक सर्प्प मास प्रमुख पण न होय इतिगाथा द्वादशकार्थ ॥

अवतरण —जीवाजीवाणअप्पबहुअंति एटले जीव अने अजीवनु अल्प बहुत्व ते संबधी बशेने त्रेसठमु द्वार कहेछे मूल —नरनेरइयादेवा, सिद्धा तिरिया कमेण इह हुति ॥ थोवअसंखअसखा, अणतगुणिया अणतगुणा ॥४४६॥ अर्थ —नर ते सर्वस्तोक एम पाचे बोल अनुक्रमे कहेवा, एटले नरथकी नारकी असख्यातगुणा छे, अने नारकीथकी देवता असख्यातगुणा छे, तथा देवताथकी सिद्ध अनतगुणा जाणवा सिद्धथकी तिर्यंच अनतगुणा जाणवा ॥ ४४६ ॥

मूल —नारीनरनेरइया, तिरिद्धिसुरदेविसिद्धतिरिआय ॥ थोव असंखगुणा चउ, सखगुणाणतगुण दोन्नि ॥४४७॥ अर्थ —नारीके० मनुष्यनी स्त्री सर्वस्तोक, ते नारी थकी नर जे मनुष्य ते असख्यातगुणा,एमा सम्मूर्छिम मनुष्य पण लेवा नरथकी नारकी असख्यातगुणा, नारकीथकी तिर्यचनी स्त्री असंख्यातगुणी, तिर्यचनी स्त्रीथकी देवता असख्यातगुणा, ते देवोथकी देविउ सख्यातगुणीउं बत्रीसगुणीछे माटे हवे बे अनतगुणा ते आवीरीते, देविथकी सिद्ध अनतगुणा, सिद्धथकी तिर्यंच अनतगुणा

मूल —तसतेउपुढविजल,वाउकायअकायवणसइसकाय॥थोवअसखगुणा हिय, तिन्नि दोणतु गुण अहिया ॥४४८॥ अर्थ —त्रस कायिक बे इंद्रियादिक थोडाछे तेथकी तेउकाय असख्यातगुणा छे हवे त्रण एकबीजाथी विशेषाधिक छे ते कहेछे तेज कायथी पृथ्वीकाय विशेषाधिक, पृथ्वीकायथकी अपकायिक विशेषाधिक, तेथकी वायुकायिक विशेषाधिक, हवे बीजा अनतगुणा छे ते देखाडे छे वायुकायिकथकी अकायिक जे सिद्धते अनतगुणा जाणवा, सिद्धथकी वनस्पतिकायिक अनतगुणा ते थकी सकायिक विशेषाधिक छे ॥ ४४८ ॥

मूल —पण चउ ति दुअ अणिदिअ,एगिदिअ सइंदिया कमा हुति॥थोवा तिन्नि यअहिया, दोणतगुणा विसेसहिया ॥४४९॥ अर्थ —पंचेंद्रियादिक ते अनुक्रमे स्तोकादिक होय ते आवीरीते पचेंद्रियस्तोक तेथी आगल त्रण अधिक तेमा पचेंद्रियथकी चउरेंद्रिय अधिक, चउरेंद्रियथकी तेंद्रिय अधिक, तेंद्रियथकी बेंद्रिय अधिक, ते थकी वलीअनेंद्रिय जे सिद्धते अनतगुणाछे अनेंद्रियसिद्धथकी एकेंद्रिय अनतगुणाछे केमके वनस्पतिकाय सिद्धथकीअनंतगुणीछे माटे ए थकी सइंद्रिय नवस्थित विशेषाधिक जाणवा ४४९ एम जीवनु अल्प बहुत्व कहीने हवे जीव अजीवनु अल्प बहुत्व कहेछे

मूल —जीवा पोग्गल समया, दव्वपएसाय पज्जवाचेव ॥ थोवाणताणता, विसेस

अहिआ डुवेणंता ॥ ४५० ॥ अर्थः—प्रथम सर्वथकी जीव थोडा, तेथकी त्रण प्रकारना पुजल जे प्रयोगपरिणतिरूप तथा मिश्रपरिणति अने विश्रसापरिणत ए त्रणे जीव इव्यथकी अनुक्रमे अनंतगुणे अधिक जाणवा, ते पुजलथकी वली कालना समय अनंतगुणा छे. ते समयथकी इव्यधर्मास्तिकायादिक ते विशेषाधिक छे. हवे डुवेणंता एटले बे वली अनंता छे ते आवीरीते, इव्योथकी इव्योना प्रदेश जे निर्विजाग जाग लक्षण, ते अनंतगुणा छे. केमके एक अलोकाकाश इव्यना प्रदेश ते सर्व इव्योना प्रदेशथकी अनंतगुणाछे. तेथकी सर्व पर्याय अनंतगुणाछे. केमके प्रदेश प्रदेशनेविषे अनंत अगुरुलघुपर्यायना सद्भावथकी जाणवा. इतिगाथापंचकार्थ

अवतरणः—युगप्रधान सूरिसंखत्ति एटले युग प्रधान आचार्यनी संख्यानुं वशे ने चोसवमुं द्वार कहेछे. मूलः—जो डुप्पसहोसूरी,होहिंति जुगप्पहाण आयरिया ॥ अज्जसुहम्मप्पनिई, चउरहिआ डुन्निअसहस्सा ॥४५१॥ अर्थः—आ अवसर्पिणिए पांचमा डुषमानामा आराने छेहडे बे हाथ प्रमाण शरीर, चोवीश वर्षनुं आयु अने जेना तपेकरीने घणां कर्मो खप्यांछे तेणेकरीने अणाहाररूप मुक्ति जेने ढूंकडी थइछे, अने मात्र दशवैकालिक सूत्रनो धरनार छतो पण चउद पूर्वधरनी पेरे शक्रने पण पूजनीक एवो समस्त आचार्योने प्रांते थशे; एवा जे श्री डुप्पसहनामा सूरि ते ज्यांलगे थशे, अने पहेला श्री सुधर्मस्वामि आदेदेइ समस्त प्रवचनना जाण थया, तेने आदेलेइने ए जरत क्षेत्रनेविषे युग प्रधान आचार्य बे हजार ने चारे करी अधिक एटला थशे. एक आचार्य वली एम केहेछेके बे हजार ते चारे करी, रहित करिये एटले एक हजार नवसेंने छन्नु थशे. अने उक्तंच ॥ इत्तंआयरियाणं, पणपन्ना हुंति कोडिलरकाउ ॥ कोडिसहस्से कोडी,सएय तह इत्तिया चेव ॥ १ ॥ एवुं श्री महानिशीथमांहे पंचावन कोडीप्रमुख कह्याछे, ते सामान्य आचार्य आश्री जाणवा. त्यांज वली एम कह्युंछे के एमां केटलाक गुरु श्री तीर्थंकर सरखा गुणगणसहित थशे. ॥ ४५१ ॥ इति गाथार्थ.

अवतरणः—उसप्पिणीअंतिमजिण तित्थपमाणंति एटले उत्सर्प्पिणी काले चरम जिनना तीर्थना प्रमाणनुं वशेने पांसठमुं द्वार कहेछे. मूलः—उस्सप्पिणिअंतिमजिण,तित्थंसिरिरिसहनाणपज्जाया ॥ संखेज्जाजावइया,तावयमाणं धुवं जविही ॥४५२॥ अर्थः—उत्सर्प्पिणीकालनेविषे अंतिमजिण श्रीजइकृत तेनो तीर्थ ते श्रीऋषन देव पहेलो तीर्थनाथ समजवो. तेनो ज्ञानपर्याय एक हजारवर्षे उणो पूर्वलाख एवा ज्ञान पर्याय ते जेटला संख्याता थाय, तेप्रमाण उत्सर्प्पिणीकाले चोवीशमो श्री जइकृत

एवेनामे तीर्थकर थशे तेनो तीर्थ तेटलेज प्रमाणे संख्यात पूर्वे लक्षरूप धुवके० निश्चेथी थशे ॥ ४५२ ॥ इति गाथार्थ

अवतरण –देवाणप्पवियारोत्ति एटले देवोने मैथुनना स्वरूपनु बशेने त्रासठमुं द्वार कहेछे. मूल –दोकायप्पवियारो,कप्पाफरिसेणदोनिदोरूवे ॥ सद्देदो चउरमणे नत्ति वियारो उवरि अत्ति ॥४५३॥ अर्थ –सौधर्म ने ईशानरूप बे देवलोक तिहा कायायेकरीने देवताने मैथुननी सेवाछे, तथा सनत्कुमार ने माहेंद्र नामा बे देव लोकनेविषे कामाभिलाष उत्पन्न थयाथी देवांगनानी साथे स्पर्श करेछे, एम ब्रह्म अने लांतक नामा बे देवलोकनेविषे देवांगनानुं रूप देखवाथकीज कामाभिलाष पूरण थायछे अने शुक्र तथा सहस्रारवासी देवताउने देवांगनाना शब्द सांभ लवाथीज मैथुननी इच्छा पूरण थायछे अने आनंत, प्राणत, आरण्य ने अच्युत ल क्षण ए चारे देवलोकनेविषे रहेनारा देवो मात्र मने करीनेज विषय सेवा करे, पण त्यां स्त्रीनो विचारके० गमन ते त्या सभवे नही ॥ ४५३ ॥

हवे ग्रैवेयकादिकनी वात कहेछे मूल –गेविज्जणुत्तरेसु,अप्पवियारा हवंति सव्व सुरा ॥ सप्पवियारठिईण, अणंतगुणसोक्खसजुत्ता ॥ ४५४ ॥ अर्थ –ग्रैवेयक अने अनुत्तरविमानवासी देवोनेविषे अप्रविचार मैथुनरहित सर्व सुरके० देवता छे, ते सप्रविहार स्थिति कामसहित स्थितिना धरणहार जे समस्त देवोछे ते देवो तथा देवी थकी ए देवता अनंतगुण अधिक जे सुख, तेणे करी सयुक्त होय छे इतिगाथा द्यार्थ

अवतरण –कण्हराइण सरूवंति एटले कृष्णराजीना स्वरूपनु बशेने चउसठमु द्वार कहेछे मूल –पचमकप्पेरिठंमि पत्थडेअट्ठकण्हराईउ ॥ समचउरसक्खाडिय ठिईउ दोदो दिसि चउक्के ॥४५५॥ अर्थ –कृष्ण शब्दे सचित्त अचित्त पृथ्वी परिणा मरूप राजीकाके० शाश्वत आकारे रही जे पंक्ति तेने कृष्णराजी कहिये ते पाचमा देवलोकनेविषे अरिष्टनामे त्रीजो पाथडो तेने विषे पूर्वोक्त शब्दार्थ एवी आठ कृ ष्णराजीछे, परतु समचउरस आषाढाने आकारे स्थितिके० रहेवुछे जेहनुं, एवी दोदोके० प्रत्येके चार दिशिने विषे बे बे कृष्णराजी रहीछे. ॥ ४५५ ॥

मूल –पुव्वावरउत्तरदाहिणाहिं मज्झिल्लयाहिपुट्ठाउ ॥ दाहिणउत्तरपुव्वा, अवरा उ वहि कण्हराईउ ॥४५६॥ अर्थ –पूर्वदिशि अने अपरके०बीजी पश्चिमदिशिए जे कृष्ण राजीछे ते उत्तर अने दक्षिणे आयतके० लांबी जाणवी एमज उत्तरनी बे कृष्णराजी छे ते पूर्व अने पश्चिमे लांबी अने दक्षिणनी बे कृष्णराजी पण पूर्व पश्चिमने लांबी छे, अने मज्झिल्लयाके० पूर्वदिशिनी मांहेली अने दक्षिणनी बाहिरली ते मांहोमांहे स

लग्नछे. एमज दक्षिणनी मांहेली अने पश्चिमनी बाहेरली मांहोमांहे संलग्नछे. तथा पश्चिमनी मांहेली अने उत्तरनी बाहिरली माहोमांहे संलग्नछे. तथा उत्तरनी मांहेली ने पूर्वनी बाहेरली मांहोमांहे संलग्नछे. एम सर्व कृष्णराजीउ मांहोमांहे संलग्नछे; ते स्थापनाथकी परीक्षा करवी. पण इहां ते स्थापना करी नथी. ॥ ४५६ ॥

हवे वली एना कुणाना विभागनुं स्वरूप देखाडेछे. मूलः—पुव्वावरांछलंसा, तंसापुण दाहिणुत्तराबज्झा ॥ अब्भिंतरचउरंसा, सव्वावियकण्हराईउ ॥ ४५७ ॥ अर्थः—पूर्व दिशिनी अने अपराके० पश्चिम दिशिनी ए बेउ छलंसके० छ हांस होय. तथा दक्षिण ने उत्तरनी कृष्णराजी त्र्यंसपणे बाहेरली अने अभ्यंतर चउरंस छे. तें सर्व पूर्वादिक चारे दिशीनी कृष्णराजी चउरंसछे. ॥ ४५७ ॥

हवे एनुं प्रमाण कहेछे. मूलः—आयामपरिक्खेवेहिं,ताणविअसंखजोयणसहस्सा॥ संखेज्जसहस्सा पुण,विक्खंभे कण्हराईणं ॥ ४५८ ॥ अर्थः—आयाम शब्दे दीर्घपणुं अने परिक्षेप शब्दे परिधि कहिए. तेणेकरी ते कृष्णराजी सर्वस्थानके असंख्यात सहस्र योजन प्रमाणछे. इहां एम केहेवुं जे कोइक देवता त्रण चपटी वगाडतां जेटलो वखत थाय तेटला वखत मांहे ए जंबुद्वीपने फरतो एकवीश वार प्रदक्षणा करे; एवी शक्ति वालो देवता छ महिनासुधी फरे तो पण पार पामे नही; तो अनेरो बीजो शीरीते पार पामे? एटली दीर्घके० लांबी छे. अने संखेज्जके० संख्याता सहस्र योजन पुनःके० वली विष्कंभे एटले विस्तारे पहोलाइए कृष्णराजी थाय.

हवे ईशानादिक विदिशि तथादिशिनेविषे विमाननुं विशेष कहेछे.मूलः—ईसाणदिसाईसुं,एयाणं अंतरेसु अट्ठसुवि ॥ अट्ठविमाणाइ तहा, तम्मज्झेएक्कगविमाणं ॥४५९॥ अर्थः—ईशानकुण आदेदेइ पूर्वादिदिशिने अनुक्रमे चार विदिशिछे,अने चारदिशि एम आठेने विषे आठ विमान छे. तहाके० तेमज आठ विमानोनेमध्यभागे एक विमान छे

हवे ते विमानोनां नाम कहेछे. मूलः—अच्चिंतहच्चिमालिं, वइरोयण पभंकरय चंदाभं ॥ सूराभं सुक्काभं, सुपइट्ठाभंच रिट्ठाभं ॥ ४६० ॥ अर्थः—ईशानकूणे अर्चि नामे विमानछे; अने पूर्वदिशिए अर्चिमाली विमान छे ने अग्निकूणे वैरोचन विमानछे; दक्षिणदिशिए प्रभंकर विमानछे, नैरुतकूणे चंद्राभ विमानछे, पश्चिमदिशिए सूर्याभ विमानछे, वायव्यकूणे शुक्राभ विमानछे, उत्तरदिशिए सुप्रतिष्ठाभनामा विमानछे अने वचमां मध्यनुं नवमुं रिष्टाभनामा विमान छे. ए विमानोनां नाम कह्यां.

हवे ए विमानोनेविषे जे देवता वसेछे तेमनी स्थिति, तेमना भव अने नाम कहेछे. मूलः—अट्ठायरट्ठिईया,वसंतिलोगंतियासुरा तेसु ॥ सत्तट्ठभवभवंभा. गिज्झंति

इमेहिनामेहि ॥४६१॥ सारस्सय माइच्चा, वन्ही वरुणाय गद्दतोयाय ॥ तुसिआ अ व्वाबाहा, अग्गिवाचेव रिठाय ॥ ४६२ ॥ अर्थ.—जेमनी आठ सागरोपम आयुष्यनी स्थितिछे एवा लोकांतिक देवो ते विमानोनेविषे वसंतिके० वसेछे वली सात अ थवा आठनवे संसारनो अंतकरीने जेमने मोक्षे जवुछे एवा देवो वसेछे तेमना नाम कहेछे एक सारस्वत, बीजो, आदित्य, त्रीजो वन्हि, चोथो वरुण,वली पांचमो गर्द तोय,छठो तुषित,सातमो अव्याबाध,आठमो अग्नेय अने नवमो अरिष्ट नामे जाणवो

हवे ए देवोना परिवारनी संख्या कहेछे मूल —पढमजुअलंमि सत्तउ, सया णि बीयंमि चउदससहस्सा ॥ तइए सत्तसहस्सा, नवचेव सयाणि सेसेसु ॥४६३॥ अर्थ.—पहेलो सारस्वत ने आदित्यए युगल एटले बन्नेनो एकठो सातसे देवोनो प रिवार जाणवो एम वन्हि ने वरुण ए बीजा युगलने चउदहजारनो परिवार जाण वो त्रीजो युगल जे गर्दतोय अने तुषित एने सात हजारनो परिवार जाणवो अ ने शेष जे त्रण विमान रह्या, तेमने नवसेनो परिवार छे ४६३ इतिगाथानवकार्थः॥

अवतरण —सद्यायस्सअकरणंति एटले सद्याय न करवो अर्थात् असद्याइनु बशेने अडशठमुं द्वार कहेछे मूल —संजमघा उप्पा ए सा दिव्वे वुग्गहेय सारीरे ॥ म हियासच्चित्तरउ, वासमिय संजमे तिविह ॥४६४॥ अर्थ —इहा प्रथम अस्वाध्यायि कनो शब्दार्थ वखाणेछे, ते आमछे. आ शब्दे मर्यादायेकरी सिद्धांतोक्त न्याये करी अध्याय एटले नणवु अने सुष्टु शब्दे नलो जे अध्याय ते स्वाध्याय कहिये अने ते स्वाध्यायिक ज्या नथीते अस्वाध्यायिक कहिये ते रुधिरधूली प्रमुख, मूल बे प्र कारेछे तेमा एक आत्मसमुछ अने बीजो परसमुछ त्या आत्मसमुछ ते जे सद्यायनो करनार तेना शरीरथकी उछके० प्रगटपणे जे थयो ते आत्मसमुछ जा णवो, अने पर ते आत्माथी अनेरो तेथकी समुछके० उपन्यो ते परसमुछ

त्या बहु वक्तव्यपणाने लीधे पेहेलो परसमुछ पांचप्रकारेदेखाडेछे एक संयम शब्दे चारित्र तेनो ज्या घात एटले विनाश थाय ते जाणवो, बीजो उत्पातनेविषे थयो ते उत्पातिक, त्रीजो सादिव जे देवतानो प्रयूंजवो, चोथो वुग्गह एटले व्युद्ग्रह शब्दे संग्राम कहिये, पांचमो शरीरथकी नीपन्यो ते शारीर ए पांच प्रकारना अस्वाध्या यिकनेविषे सद्याय करता यतिने आज्ञाभंगादिक दोष थाय

हवे ए संयमघातादिक पांचे विवरीने वखाणेछे तेमा प्रथम संयमघाती अस्वा ध्यायिक ते त्रण प्रकारेछे तेज देखाडेछे एक महिका, बीजी सचित्तरज अने त्री जी वर्षा ए त्रण संयमोपघाती अपस्वाध्यायिकछे. ॥ ४६४ ॥

हवे एज महिकादिक त्रण वखाणवाने अर्थे सूत्रकार गाथा कहेछे. मूलः—महिया उगप्रमासे, सच्चित्तरउय ईसिआयंबे ॥ वासे तिन्निपगारा, बुब्बुय तवज्ञफुसिएय ॥४६५॥ अर्थः—प्रथम महियाके० धूहरि ते प्रसिद्धछे. ते क्यां थाय? तोके गर्भमासेके० कार्त्तिकमासथी मांमीने माहा महिनासुधी ए गर्भमासमांहे धूहरि पडती सघलो समकाले अपकाय नावित करे. बीजो सचित्तरज ते कहिये जे वायरानी उराडी सूक्ष्म धूल ते सचित्तरज पडतीथकी त्रणदिवस उपरांत समस्त पृथ्वीकायिक नावित करे, ते जेवारे पडे तेवारे दिशिइषत् लगारेक ताम्रके० राती थाय. हवे त्रीजी वर्षा, इहां वास एटले वरसवुं. तेने विषे त्रण प्रकार होय ते कहेछे. एक बुब्बुदके० ज्यां वर्षादपडे ते थकी परपोटा थाय ते वर्षा बुब्बुद कहिये. बीजो मेह वरसे अने परपोटा न थाय एवो जे मेह ते तद्वर्षक कहिये. त्रीजो फुसीआ शब्दे न्हाना न्हाना वर्षादना छांटा ज्यां पडे ते फुसीआ कहिये.

ए त्रण प्रकारनी वृष्टि छते जेमां जेटलो काल असबाइ होय ते कहेछे. जे वर्षादमां परपोटा थाय तेवो वर्षाद आठ पहोर सुधी निरंतर वरसे तो उपरांत असबाइ थाय. वली एक आचार्य एम कहेछे के त्रण दिवस उपरांत असबाइ थाय छे. अने जेवारे परपोटे रहित वर्षाद वरसे तेवारे पांच दिवस उपरांत असबाइ थायछे. तथा जे वारे फुसीआ पडे तेवारे सात अहोरात्र उपरांत असबाइ जाणवी.

ए संयमोपघातिक जे नेद ते सर्वने इव्यादिक चार प्रकारे परहरवुं कहेछे. मूलः— दव्वे तंचिअदवं, खेत्ते जहिपडइजच्चिरंकालं ॥ गणाइनासनावि, मोत्तुंउस्सास उम्मेसे ॥ ४६६ अर्थः—इव्येतो तेज इव्य जे सचित्तरज वर्षादिकनुं वरसवुं. बीजुं खेत्रे तो जेटला खेत्रनेविषे धूहरी प्रमुख पडे तेटले खेत्रे, त्रीजुं कालथी तो जेटला कालसुधी धूहरी पडे. चोथुं नावे तो एक श्वासोश्वास ने मेषोन्मेषवर्जिशेष अनेरु गणाइके० स्थानादिक वर्जे. इहां आदि शब्दथकी गमन आगमन पडिलेहण प्रमुख अने वली नासके० नाषानुं बोलवुं; उपलक्षणथीतो सर्व कायानी चेष्टाने परिहरे, ए निःकारणे वर्जे; परंतु जे ग्लानादि संबंधी कार्य उपजे तो जयणाये करी हाथनी संज्ञाये, आंखनी संज्ञाये, चक्षुनी संज्ञाये, आंगुलीनी संज्ञाये कहे अथवा मुखे वस्त्र आपी बोले, वर्षाकल्प उढीने जाय एटले संयमोपघात असबाइ वखाण्यो.

हवे उत्पातिक वखाणेछे. मूलः—पंसूअमंसरुहिरे, केससिलावुठि तहरउग्घाए॥ मंसरुहिरे अहोरत्तं अवसेसेजच्चिरं सुत्तं ॥ ४६७ ॥ अर्थः—इहां वृष्टि शब्दे पांशुवृष्टि, मांसवृष्टि, एम रुहिरेके० रुधिरवृष्टि, केशवृष्टि, शिलावृष्टि, इहां वृष्टि शब्द सर्वत्र

जोडिये तेमा प्रथम पांशुवृष्टि ते जे अचित्तरज पडे, तेमज मांसना खंम पडे ते मासवृष्टि जाणवी. रुहिरके० लोहिना बिंड पमे ते रुधिरवृष्टि जाणवी केश निमाला जे उपरथी पमे ते केशवृष्टि जाणवी शिला शब्दे पाखाणनी वृष्टि अथवा शिलारूप करा पडे ते शिलावृष्टि जाणवी. तेम रजोद्धात ते ज्या दिशि रजस्वला सर्वत्र धूंधला अंधकार सरखुं दशे दिशाए थाय हवे त्या असवाइ थाय ते कहेछे.

मास रुधिरनी वृष्टि एक अहोरात्र थाय तो ते थया पठी एक अहोरात्र व र्जिने सधाय करिये अने अवशेषके० बीजी जे पांशुवृष्टि प्रमुख छे ते जच्चिरके० ज्यां लगे ते थाय त्यांलगण नदिप्रमुख सूत्र गुणिये नही. शेष समस्त क्रिया करिये

साप्रत पाशु ने रउग्घाय ए बे पद वखाणतो छतो तेनेविषे अस्वाध्यायिपणु पण कहेछे मूल —पंसूअच्चित्तरउ, रयस्सलाउ दिसा रउग्घाउ ॥ तछसवाएनिच्चाय ए यसुत्तं परिहरति ॥४६८॥ अर्थ.—पांशु शब्दे धूमाडा सरखी लगारेक धोली ते पाशु अचित्तरज कहिए अने रउग्घायके० रजस्वला तेने कहिये के ज्या सर्व दिशिउने विषे समस्त प्रकारे अंधकार देखाय तेने रजोघ्घात कहिये तछके० त्यां हवे सवात एटले वायरे सहित अथवा निर्वात एटले वायरे रहित तो पण ज्या लगी ते रज पडे त्यां सुधी सूत्र परिहरे एटले सिद्धांतनो सधाय करे नही एटले उत्पातिक द्वार वखाण्युं ॥ ४६८ ॥

हवे सादिव ए वखाणेछे मूल —गधव्वदिसाविज्जुक्क गज्जिएजूवजरकआलित्ते ॥ एक्केकपोरसिंगज्जियंतुदोपोरसीहणाइ ॥ ४६९ ॥ अर्थ —गधर्वनगर ते सध्यासमय नेविषे चक्रवर्त्ति प्रमुखना नगरने उपरे उत्पातनो करणहार नगर अट्टाल प्राकारादिक रद्यु देखाय ते गधर्व कहिये बीजुं दिशा शब्दे दिग्दाह ए आगल वखाणशे तेमज अकाले वीजली तथा उल्कापात अने प्रकाश सहित आकाशनेविषे रेखा देखाय, वली गज्जिए ते मेघनी गर्जनानीपरे अव्यक्त ध्वनि थाप ते जाणवी अने जूवए आगल कहेशे तथा जरकआलि ते जे एक दिशिये वचाले वचाले वीजली ना झबुका सरखो प्रकाश देखाय ए गधर्व नगर आदेदेइ जे कह्या तेमां एक एक पहोरसुधी सधा करिये नही अने गर्जितमां बे पहोर हणे इहां ए विशेष छे जे गधर्वनगर ते देवकृतेज थाय अने शेष दिग्दाह प्रमुखजे छे तेनी भजना जाणवी एटले कोइकवारे देवकृतज थाय, अने कोइवारे स्वनावेज थाय, तेमां जे स्वनावे थाय त्या सधाय परिहरवो नही पण ए देवकृतजछे एवु जाणी न शकाए ते माटे सधाय करिये नही ॥ ४६९ ॥

हवे दिग्दाह वखाणियेछैए. मूलः—दिसिदाहछिन्नमूलो, उक्कसरेहापगाससंजुत्तो ॥ संझाछेयावरणो, उजूवउसुक्कदिणतिन्नि ॥ ४७० ॥ अर्थः— पूर्वादिक एक दिशिने विषे छिन्नमूलके० नीचो न होय अने उंचो बलता नगरनीपरे प्रकाश देखाय ते दिग्दाह कहिये. अने उल्कापात ते कहीए ज्यां रेखा एटलेलीटी प्रकाशेकरीसहित जेम ताराउ पडते देखाय. हवे जूहउ वखाणेछे. संझाछेयावरणोके० संध्या ने छेदनुं आवरण ते चंद्रमाछे ते आवीरीतेः—सांझ समये संध्या कहिये तेना विभागनो छेद जेणे करिये ते काल कहिये. तेहनो आवरणहार चंद्रमा ते चांदरणा पखवाडामां ज्यांसुधी चंद्रमा रहे त्यांसुधी जाणवुं. एटले बीज त्रीज चोथ त्यांसुधी जुहउ कहिये. इहां संध्याछेदने अणजाणवे करी कालवेलानुं जाणपणु न होय तेथी ते दिवसनी संध्याए प्रादोषिककाल कल्पे नही, सूत्रपोरसी करिये नही.

हवे जेम ए देवकृतछे तेम बीजा पण देवकृत देखाडेछे. मूलः—चंदिम, सूर, वरागे, निग्घाए गुंजिए अहोरत्तं ॥ संझाचउपाडिवए, जंजहिंसुगिएहए नियमा ॥ ॥ ४७१ ॥ चंदिमके० चंद्रमानुं अने सूरके० सूर्यनुं उपरागके० ग्रहण ते जे दिवसे थइने निवर्त्युं एटलुं बाहेर थकी लहिये. वली अभ्रे सहित अथवा अभ्रे रहित एवा आकाशनेविषे निर्घात एटले गाज समान ध्वनि निकले अने गुंजित ते पण गाजवुं तेनोज विकार जाणवो. ए बन्ने जेवारे थाय तेवारे ते वेला ए आरंभीने अहोरात्र एटले आठ पहोर सुधी असझाय ग्रहण करिये तथा निर्घात गाजवानी असझा कही. हवे चउके० चार संध्या ते सूर्यना अस्त वखते अने उदयनी वखते तथा मध्यरात्रिये अने दिवसना मध्यान्हे ए चार वखते प्रत्येके बे बे घडीसुधी सझाय करवी नही. ए अन्य शासननेविषे पण निषेध्युंछे. यतः संध्याकाले च संप्राप्ते, कर्म्मचत्वारिवर्जयेत् ॥ आहारंमैथुनं निद्रा, स्वाध्यायंच चतुर्थकं ॥ १ ॥ हवे एनुं फल कहेछे. यतः आहाराज्जायतेव्याधि, मैथुनाच कुलक्षयः ॥ दरिद्रताच निद्रायां, स्वाध्यायान्मरणं नवेत् ॥ २ ॥ एरीते अन्यदर्शणीउमां पण सझायनो निषेधछे, परंतु बीजी क्रियानो निषेध नथी.

हवे पडिवाए इहां पडवाना ग्रहण थकी पडवाने अंतना चार महामह जणाव्या ते आगली गाथाए कहेशे. हवे जंजहिंके० जे गाम नगरादिकनेविषे अनेरो पण पशुवधादिक उत्सव थाय तेपण नियमके० निश्चेसुं लहिये. एतावता ज्यां जेटला कालसुधी पशुवधादिक प्रवर्त्ते त्यांलगे त्यां सझाय करवो नही. ॥ ४७१ ॥

हवे चार महामह कहेछे. मूलः—आसाढी इंदमहो, कत्तियसुगिम्हएय बोधव्वे॥

एए महामहा खलु एएसिं जाव पाडिवया ॥४७२॥ अर्थ —आषाढ महीनानी पूर्णिमा, वली इदमहो शब्दे इंद्रोत्सव ते आसो महीनानी पूर्णिमा अने कार्त्तिकी पूर्णिमा तथा ग्रीष्म शब्दे चैत्रनी पूर्णिमा ए चार पूर्णिमा, ते बोधव्वेके० जाणवी एनाज चार पडवा तथा महामहोत्सव जेहनेविषे थाय ते महामह समस्तमांहे एअतिशयवत छे जे देशमा जे दिवसथकी जेटला काल सुधी महामहोत्सव प्रवर्त्ते, ते देशमा ते दिवसथी आरजीने तेटला कालसुधी असवाइ जाणवो यद्यपि समस्त महामह पूर्णिमा लगीज थाय एवी प्रसिद्धिछे, तथापि पडवानेविषे पण उत्सव प्रवर्त्ते, तेथी पडवो पण वर्जीये ए कारणेज कह्यु के एएसिजावपाडिवयाके० ए पूर्वोक्त चारना ज्या लगे पडवा थाय त्यासुधी जाणवु ॥ ४७२ ॥

हवे चंद्र तथा सूर्यनुं ग्रहण आश्रयी जघन्य अने उत्कृष्ट सज्झायनो विघात काल कहेछे मूल —उक्कोसेण डुवालस, चंदोजहन्नेण पोरिसीअठ ॥ सूरो जहन्न बारस, पोरसिउक्कोस दोअठा ॥४७३॥ सगहनिबुड्ड एव सूराइजेण हुति होरत्ता ॥ आयं नदिणमुक्को, सो चिय दिव सोय राईय ॥४७४॥ अर्थ —उत्कृष्टचंद्रमा बारपहोर हणे अने जघन्ये आठ पहोर हणे ते आवीरीते —उगतो चंद्रमा जो राहुए ग्रह्यो उगे तो चार पहोर रात्री अने चार पहोर दिवसना एम आठ पहोर थाय, अने जो चंद्रमा ग्रह्योज आथमे तो चार पहोर दिवसना अने चार पहोर रात्रिना तथा चार पहोर वली बीजा दिवसना एम बार पहोर थाय अथवा उत्पाते सघली रात्रिनुं ग्रहण होय अने ग्रह्योज आथम्यो त्या ग्रहणनी रात्रीना चार पहोर अने अहोरात्र ते वली बीजो दिवश तेना आठ पहोर एम बार पहोर थाय अथवा वादलाए आकाश ढाक्यु होय तेणे करी जाण्यु नही जे कई वेलाये ग्रहण थयु? अने ग्रह्यो आथमतो देखी प्रभात समये जाण्यु, तेवारे ते आखीरात्र अने बीजा आठ पहोर थाय एम पण बार पहोर चंद्रमाने ग्रहण थाय.

हवे सूर्यने ग्रहणे एम जाणवु ते कहेछे सूरोजहन्नके० सूर्यने ग्रहणे जघन्ये बार पहोर अने उत्कृष्टे सोअठा एटले सोल पहोर थायछे ते आवीरीते सूर्य ग्रह्यो थकोज आथम्यो तेवारे चार पहोर रात्रिना अने वली अहोरात्रि बीजो एम मली बार पहोर थाय हवे सोल पहोर ते आवीरीते, सूर्य राहुए ग्रह्योज उदय पाम्यो अने उत्पातना वशथकी ग्रह्योज आथम्यो, तेवारे बे अहोरात्र असझाय जाणवो ए ग्रह्यो उगे अने ग्रह्यो आथमे तेना ए सोल पहोर देखाड्या

अन्यथा सूराई जेणहुंतिहोरत्तं एटले सूर्य अने चंद्रमाने अहोरात्रेज होय. तेवारे

दिवसे ग्रहण थयुं अने दिवसेज मूकाणु तेवारे तेटलो दिवस अने आगली सामी रात्रीआवे तेटलीज अहोरात्र चंद्रमानेग्रहणे पण जाणवां. चंद्रमा नउगेतो असज्झाइ.

अनेरा वली एम कहेछे के आइन्नंतिके० ए आचीर्णछे. दिणमुक्कोके० जे वेला ए ग्रहण थयुं तेवारे मूकाणा पछी ते दिवस ने ते रात्री अने नवो सूर्यउगे त्यारे अहोरात्र पूरण थयो. तथा चंद्रमानेपण एम रात्रेज ग्रह्यो रात्रेज मूकाणो तेवारे ते शेष रात्री वर्जीये. तेमाटेज कह्युं के साव्वियदिवसोयके० तेज दिवस अने रात्रे पण तेज रात्रिये असज्झाइ थाय. ॥ ४७४ ॥

हवे वुग्गह वखाणेछे. मूलः—वुग्गह दंमियमाई, संखोन्ने दंमिएव कालगए ॥ अणरायएय सन्नए, जच्चिर नंदोच्चहोरत्तं ॥ ४७५ ॥ अर्थः—विग्रह ते वढवाड अने दंमी ते गामादिकना धणी ते संग्रामने अर्थे उद्युक्त थयाछे तेनां कटक ज्यांलगे उपशमे नही; आदि शब्द थकी सेनापति प्रमुखने विरोध छे त्यांसुधी असज्झाइ जाणवी.

एम प्रसिद्धजे वे स्त्रीओ ते पोतामां वढवाड करती होय अथवा मल्लयुद्ध थतुं होय, वली वे गामना तरुण पुरुषो घणा मल्या छता पाखाण प्रमुखे वढवाड करेछे, अथवा बाहुए करी ढिंक पाटु अरस परस एक बीजाने मारता वढेछे अथवा होलिए प्रसिद्ध कलह थायछे, ते ज्यांलगे उपशमे नही त्यांलगे असज्झाइ.

केमके दंमी सेनापत्यादिकने कलहे अनेक कौतिक थाय ते माटे व्यंतर देवो एकठा थाय ते पोतपोताना पक्ष करे तेवारे सज्झाय करतां छल नाखे अने लोकने पण अप्रीति उपजे अने कहे के अमे इहां बीहीता रह्याछइये, शुं जाणिये जे कांइ आपदा आवी प्राप्त थशे, ते ए श्रमण कांइ दुःख जाणता नथी. वेगा जणेछे. एवो लोकापवाद थाय एम संक्षोभ विग्रहसंबंधी कह्यो.

हवे दंमी एवकालगएके० दंमीक जे राजा ते कालगत एटले मरण पामे छते अणरायएके० अनेरो राजा ज्यांसुधी नथाय त्यांसुधी प्रजाने महा संक्षोभ होय, संकोच अने चलचित्त थाय, तेथी सज्झाय करवो नही. वली सन्नएके० जेवारे म्लेछादिकनो जय थाय तेवारे पण सज्झाय न करवो.

हवे ए विग्रहादिकनेविषे असज्झाइनो विधि कहेछे. जच्चिरंके० ज्यांसुधी अनिदोच्चके० अनिर्भयपणु थाय, अस्वस्थपणु होय त्यांसुधी असज्झाइ जाणवो. अने पछी स्वस्थता थइ छतां पण एक अहोरात्र सज्झाय न करवो. ॥ ४७५ ॥

हवे संक्षोभ दंमि कालगए. एणे अनेरु पण सूचव्युं छे तेज कहेणहार छतो गाथा कहेछे. मूलः—तद्दिवसन्नोइआइ, अंतोसत्तएहजावसज्झाउ ॥ अणहस्सय

हुविसर्य, दिठिविचित्तम्मि सुध्दतु ॥४७६॥ अर्थ —जोइय शब्दे गामनो स्वामि मर ण पामे. आदिशब्दथकी आगल जे मह्त्तरकादिक कहेशे तेनो परिग्रह एनाव जाणवो सात घरोमाहे जो कोइ कालगत थयो तोते दिवसके० अहोरात्रसुधी असझाइ जाणवो

वली इहा प्रसगे अनेरा पण असझाइ कहेछे अणहस्सके० कोइ अनाथ शो हाथमांहे मरण पामे त्यां साधुने यतना कहेछे सघातर जे उपाश्रयनो धणी तेने कहे अथवा अनेरो बीजो कोइ तथाविध श्रावक होय तेने वात कहे जे अमने अनाथमृतके सझायनो अतराय कर्यो छे ते एम कह्या छता पण जो ते श्रावक परठवे नही तो बीजी कोइ वस्तिए जतो रहे. अने कदाचित् बीजु कोइ उपाश्रय न होय तो रात्रे कोइनदेखे तेवारे ते अनाथ मृतकने त्यन अन्यत्र परठवे वली ते कले वर कुतरा सृगालादिके फाडी फाडी चुथी नाख्यो होय तो ते जोइने समस्त प्रकारे परठवे एम यत्नकर्ये थके अशठ सुध्द ते सझाय करे तो प्रायश्चित्तनो विभागी न थाय

हवे तद्दिवसनोऽआइ ए गाथामा आदि शब्दथकी जे कह्या हता ते वखाणेछे मूल —मयहर पगए बहु परिकिएयसत्तघरअतरमयंमि ॥ निदुरकत्तियगरिहा, नपढ ति सणीयगवावि ॥ ४७७ ॥ अर्थ —महत्तर शब्दे जे गाममाहे प्रधान, प्राकृतके० जे गामनो अधिकारी होय तथा बहुके०घणा जेने स्वजनादिक पक्षछे, ते बहु पाक्षिक जाणवो तथा च शब्दथकी सघातरे अथवा बीजे कोइ सामान्य आपणी वस्ति आ श्री सात घरमांहे मृतक थयेथके ते दिवस अहोरात्रीसुधी असझाइ थाय 'इहा का रण कहेछे निदुरकत्ति आए एटले निर्दुरकी एवी गर्हानो सनवछे ते कारणे सझाय क रे नही, अने जो करे तो सणीयगके० तेम करे जेम कोइ सानले नही वली ज्यासुधी स्त्रीनु रुदन सांजलिए त्यासुधी पण सझा वर्जवो कह्योछे एटले विग्रह द्वार वखाण्यो,

हवे शारीरिकनो अवसर तेना बे नेदछे एक मनुष्यसबंधी बीजो तिर्यंचसबधी तेमा तिर्यंचसबंधी ते वली जलजादिकना नेदथकी त्रण प्रकारेछे ते वली एक एक इव्यादिकना नेद थकी चार चार प्रकारेछे ते सूत्रनो करनार पोतेज देखाडेछे

मूल —तिरिपचेदियदव्वे, खेत्ते सढिहत्थ पोग्गलाइन्न ॥ तिकुरुत्थमहतेगा, नगरेवाह तु गामस्स ॥४७८॥ अर्थ —विकलेंड्यिने लोही नथाय, माटे तिर्यंच पचेड्यि तेनो रुधिर प्रमुख पडे तेज इव्यथी वर्जवु अने खेत्रे तो ज्या पडयो त्याथी साठ हा थसुधी असझाइ करे ए खेत्र अने ज्या यति रहेछे त्या तिर्यचसबधि पुग्गलके० मांस तेणेकरी आकीर्णके०व्यास थयोछे कुतरा प्रमुखे गामो गमे गाममा नाख्युछे तो ते तिकुरत्थके० त्रण कुरथ्या ते त्रण नान्ही शेरी ते ज्या आंतरो होय ते स्थानके

सझाय करिये. अने मह्हंतेगाके० मह्हंत महोटी शेरी होय तो एकज वर्जवी. प्रवाहे नगरनी शेरी महोटी थाय; केमके ज्यां थइने राजा चतुरंग सेना सहित जाय.

एवी एक शेरीने अंतरे सझाय करवो. अने जो ते गाम सर्वत्र मांसे व्याप्त थयुं होय, अने शेरी त्रण पण न जाणे तेवारे गामस्सबाहिंतुके० गामने बाहेर जइ सझाय करे एटले द्रव्य अने खेत्रनी वात कही. ॥ ४७८ ॥

हवे काल अने भावनी वात कहेछे. मूलः—कालेति पोरिसिछव, भावे सुत्तं तु नंदिमाईयं ॥ सोणियमंसं चम्मं, अठीविय अहव चत्तारि ॥ ४७९ ॥ अर्थः—कालथकीतो लोही प्रमुख दीठा थका त्रण पहोर सुधी असझाइ कह्योछे, ए अल्प लोही प्रमुखे जाणवुं. अने उंदर प्रमुख बिल्लाडीए मार्यो होय त्यां आठ पहोर असझाइ थायछे. तथा भावथी तो नंदिप्रमुख सूत्र गुणिये नही. एम द्रव्यादिकना भेद थकी चार प्रकारनो असझाइ कह्यो अथवा एम पण चार प्रकारेछे ते देखाडेछे. सोणिय एटले एक शोणित शब्दे लोही, बीजुं मांस त्रीजुं चर्म्म ए प्रसिद्धछे चोथुं अस्थि ते हाड. एवा भेदथकी पण चार प्रकारछे. एटले लोही, मांस चर्म्म ने हाड ए चारे पूर्वोक्त असझाइमां लेवां, मात्र एक लोहीज लेवुं बीजां न लेवां एम समजवुंनही. ॥ ४७९ ॥

हवे विशेष देखाडेछे. मूलः—अंतोबहिंचधोयं, सठीहछाउ पोरिसी तिन्नि ॥ महकाइअहोरत्तं, रत्ते वूढेयसुद्धंतु ॥ ४८० ॥ अर्थः—जे अंतोके० साठहाथमांहे कोइ पण स्थानके मांस धोयुं होय अने धोइने बाहेर नाख्युं पण तेना कोइएक अवयव पड्या होय तो त्रण पहोर सझायनेविषे परहरवा. एम मांस पकवे त्यां पण असझाइछे; पण साठ हाथ थकी बाहेर मांस धोयुं रांध्युं पकव्युं होय तो असझाइ न थाय. हवे आठ पहोर कह्या हता तेनी भावना देखाडियेछैये. महकाइ अहोरत्तं एनो अर्थ प्रथम कह्योछे. इहां एक आचार्य वली एम कहेछे के मार्जारे उंदर लीधो अने फाड्या विनाज तेने मात्र मारीनाखीने अन्य स्थानके लइगयो अथवा त्यांज गलि गयो तो असझाइ न थाय.

अनेरा वली ए वात मनमाने कहेछे के कोणजाणे कांइ फाड्यो अथवा न फाड्यो लइगयो. एक वली एम कहेछेके, ज्यां मांजारादिक विना पोतानी मेलेज मरण पाम्यो अथवा कोइएके मार्यो परंतु अभिन्न रह्यो; ज्यांसुधी ते भेदाय नही अने तेनुं रुधिरादिक पृथ्वीउपर पडेनही त्यांसुधी असझाइ नहोय एम कहेछे. परंतु ते पक्ष

नलो नथी केमके सोणियमसं इत्यादिक चार प्रकारनी असद्याइ कही तेथी अनिन्न तोपण कलेवर पडे सद्याय करवो नही

रत्तवूढेयके० ज्या साठ हाथमाहे लोही पडयु होय ते स्थानक उपर पाणी नो प्रवाह वह्यो होय तेणे करी ते लोही धोवाइ जाय पछी तो त्या त्रण पहोरमा पण नूमिका सुद्धथई, माटे सद्याय करिए ॥ ४८० ॥

इहा तिर्यचनी असद्याइनो प्रस्तावछे तेथी बीजीपण असद्याइ देखाडेछे.मूल — अमगमुन्नियकप्पे, नयनूमि खणति इयरहा तिन्नी ॥ असद्याइयप्पमाण, मच्छियपाया जहिबुड्डे ॥ ४८१ ॥ अर्थ —साठ हाथमाहे इंडुं पडे ते इंडु हजी फुटयुं नथी तो उपाडी परठवीने सद्याय करिये अने ते इंडु जो पडतावारज फुटयुं अने तेनुं कलल नूमिकाये पडयुं ने नूमिका खणी नही तो सद्याय न करिये अने इयरहा तिन्निके० अन्यथा प्रकारे नूमि खणी जे लाग्युहतु ते दूर कयुं तो पछी त्रण प होर सीम असद्याइ जाणवो

हवे कप्पे ए बोल वखाणेछे कल्पके० वस्त्र ते उपर पडयु जे इंडुं ते पडताने फुटी पडयुं तेनु कललके० बिंदु ते वस्त्रने लाग्यु ते साठ हाथ बाहेरे जइ धोइये तो असद्याइ नथाय, अने साठ हाथनी माहेली कोरे धोइये तो असद्याइ जाणवो

इमाने बिंदुनु लोही केटलु पडेतो असद्याइ थाय? एवु प्रमाण कहेछे. मच्छियके० माखीना पग ज्या बुडे एटले पण असद्याइ जाणवो ॥ ४८१ ॥

वली असद्याइनो नेद देखाडेछे मूल —अजराउतिन्निपोरिसि, जराउआणजरे पडिएतिन्नि ॥ रायपहबिंदुपडिए, कप्पेवूढेपुणोनहि ॥ ४८२ ॥ अर्थ —अजरायुके० हाथणी प्रमुख तेने प्रसवे जरा पडे नही त्यां त्रण पहोर असद्याइ जाणवो, अने जरायुनी जरा पडी ए पण त्रण पहोरज जाणवा अने वली जो लागी रहेतो अहो रात्र छेटी पछी त्रण पहोरसुधी असद्याइ जाणवो

रायपहके० राजमार्गनेविषे रक्तनु बिंदु पडे तो पण सद्याय करवो कल्पे छे इहाकारण एछे जे आवता जता मनुष्यादिक तेने पगेकरी तत्काल उपडीजाय अने इहा नगवतनी आज्ञाये पण प्रमाण छे तेथी दोष नथी अने राजमार्गविना साठ हाथमा बिंदु पडे तो उपर वर्षादिकना योगेकरी धोवाइजाय अथवा उपलक्षण थकी अग्निनायोगेकरी बले एटले सद्यायने माटे शुद्ध थाय एटले तिर्यंचसबंधी असद्याइ वखाण्यो

हवे मनुष्य सबंधी असद्याइ वखाणेछे मूल —माणुस्सय चउक्का, अट्ठिमुत्तूण सयमहोरत्ति ॥ परियाऽन्नविवन्ने, सेसे तिय सत्तअठेव ॥ ४८३ ॥ अर्थ —मनुष्य

संबंधी असझाइ ते द्रव्य थकी तो पूर्वोक्त मांस चर्म लोही अने हाडना भेद थकी चार प्रकारेछे. त्यां अट्ठिमोत्तूणके० अस्थि जे हाड ते मूकीने शेष त्रणने खे त्रथकी एकशोहाथ सुधीमां अने काल थकी एक अहोरात्रसीम सझाय करवो नही.

अने जो मनुष्य अथवा तिर्यंच संबंधी असझाइनुं कोइ कारण जो क्यां पड्युं होय ते परियावन्नके० परिणामांतर प्राप्तपणे करीने स्वभावेज विवरणभूत खेरना कांटानी परे वर्णांतरने प्राप्त थयो तो त्यां असझाइ न थाय. अने ए परियावन्नमूकी शेष त्रण दिवस सात दिवस आठ दिवस असझाइछे. ॥ ४७३ ॥

एहज वात सूत्रकार देखाडेछे. मूलः—रत्तूक्कडाउ इत्थी, अठदिणे तेण सत्तसुक्क हिए ॥ तिन्निदिणा नपरेणं, अणुउगंतं महोरत्तं ॥ ४७४ ॥ अर्थः—गर्भना आधा नना कालनेविषे जो कदाचित् स्त्री रक्तोत्कट थाय तो ते स्त्रीये पुत्रिका प्रसवे छते आठदिवस असझाइ जाणवी; पण नवमे दिवसे सझाय करवो अने दारक जे स्त्री ते शुक्रादिकपणे होय ने ते पुत्र प्रसव करे तेवारे त्यां सात दिवस असझाइ जाण वो अने आठमे दिवसे सझाय करिए.

स्त्रीने महीने महीने ऋतुआवे ते संबंधी लोही दीठा पछी त्रण दिवससुधी अ सझाइ जाणवो अने त्रणदिवस उपरांत लोही न रहे तो त्यां असझाइ न थाय. जे कारणे ते अणउगके० ऋतुनुं लोही केवाय नही. किंतु ते महारक्त कहिये. त्रण दिवस जेवुं लोही थाय तेवुं लोही पछी न थाय. ते पोताने स्वभावेज परियाव न्नविवन्न होय ते माटे सझाय कालने न हणे. ॥ ४७४ ॥

हवे प्रथम जे अट्ठिमुत्तूण एटले हाड मूक्युं होय एम कह्युं हतुं तेनी वात कहेछे. मूलः—दंतेदिट्ठिविगिंचण, सेसट्ठीवारिसेववरिसाइं ॥ दड्ढीसुनचेवइ, कीरइ सझायपरिहारो ॥ ४७५ ॥ अर्थः—दांतदीठे एटले बालकादिकने दांतपडे ते दांत सो हाथथकी बाहेर विगिंचणके० परठववो अथवा दांत पड्यो अने दीठोनही तो ए स्थानक रुडीरीते जोइए तेम जोता थकां दांत लाभे नही तो, ए स्थानक शुद्ध छे एवी कल्पनाए करी सझाय करिये. अन्य वली एम कहेछे के तेनो काउसग्ग करीने पछी सझाय करवो. हवे दांत टालीने शेष अस्थिनी वात कहेछे. शेष बी जां हाड शो हाथमां पड्यां थकां त्यां बार वर्षनो असझाइ जाणवो अने ते हाड जो बळ्यां होय तो त्यां असझाइ थाय नही. ॥ ४७५ ॥ इति गाथार्थ ॥

अवतरणः—नंदीसर दीवट्ठिइत्ति एटले नंदीश्वर द्वीपनी स्थितिनुं वर्णने उगणो तेरमुं द्वार कहेछे. मूलः—विरकंभेकोडिसयं, तिसट्ठकोडीउ लरकचुलसीइ ॥ नंदीसरो

पमाण, गुलेणइयजोयणपमाण ॥ ४७६ ॥ अर्थ —नंदि शब्दे समृद्धि ते उदार जिनमंदिर उद्यान पुष्करणी पर्वत प्रमुख जे घणा पदार्थ तेना सार्थने अद्भुतप णेकरी ईश्वर तेने नंदीश्वर कहिए ते नंदीश्वरद्वीप आ जंबुद्वीपथकी आठमो द्वी पछे ते वलयने आकारेछे विष्कंभे एनु प्रमाण एकशो त्रेसठ कोडी चोराशी ला ख योजन एटला योजन प्रमाणांगुले करी एनुं प्रमाण छे ॥ ४७६ ॥

हवे इहा अंजनगिरि प्रमुखनी वक्तव्यता कहेछे मूल.—एयतोअंजणरयण सामकरपसरपूरिउंवता ॥ बालतमालवणावलि, जुयघणपडलकलियव्व. ॥४७७॥ अर्थ —एयंके० ए नंदीश्वरद्वीपमाहे जे अंजनगिरि छे ते केवाछे ? तो के श्या मवर्ण जे रत्नना विशेष तेनाजे करपसरके० किरणना समुह तेणेकरी पू रिअके० पूर्याछे उपातके० छेहेडा जेना. वली बालके० नवा एवा जे तमाल ना मा वृक्ष तेना वननी आवलीके० श्रेणी तेणेकरीने सहित वली घनके० मेघ ते ना पटल तेणे करी कलितके० सहितनीपरे सहितछे ॥ ४७७ ॥

मूल —चउरो अंजणगिरिणो, पुव्वाइदिसासु ताणमेकोके॥चुलसीसहस्सउच्चो, उ गाढोजोयण सहस्स ॥४७८॥ अर्थ —पूर्वली गाथाए जे विशेषण कह्या ते विशेष णेकरीने विशेषित एवा चार अंजनगिरि एवे नामे पर्वतछे ते पूर्वादिक चारदिशि नेविषेछे ताणके० ते अंजनपर्वतोनुं एकेकनेविषे प्रमाण चोराशीहजार योजन उंचपणे छे अने अवगाह भूमिकाने विषे एक हजार योजनछे ॥ ४७८ ॥

मूल —मूलेसहस्सदसग, विरकंभेतस्सउवरिसयदसगं ॥ तेसु घणमणिमयाइ, सिद्धायय‌णा इचत्तारि ॥४७९॥ अर्थ —मूलमा दश हजार योजन प्रमाण विष्कंभ छे अने तेना उपर दश सय जोजन छे वली त्या अंजनगिरिने विषे घणमणिके० घणा नाना प्रकारना रत्न तेणे करी नीपजाव्याएवा सिद्धायतन चार प्रासाद छे.

हवे ए सिद्धायतननु प्रमाण कहेछे मूल —जोयण सयदीहाइ, बावत्तरि ऊ सियाइ रम्माइ ॥ पन्नास विछडाइं, चउदुवाराइ सधयाइं ॥ ४९० ॥ अर्थ —ते प्रासाद एकशो योजन दीर्घके० लाबपणे अने बहोत्तेर योजन ऊसियके० उचपणे वली रम्मके० महा मनोहर अने पन्नासके० पचाश योजन विस्तारेछे वली जेनेविषे चार बारणाछे तथा सधयाइके० ते प्रासादो ध्वजाएकरी सहित छे ४९०

मूल —पइदारं मणि तोरण, पेढा मंडव चिराय माणाइ ॥ पचधणुस्सय ते सिअ, अठोत्तर सयजिण जुआइ ॥४९१॥ अर्थ —ते एकेका प्रासादना चार चार बार णाजे ते एकेकुं बारणु सोल योजन उंचुछे, अने आठ योजन पहोळुंछे ते प्रति द्वार एट

ले बारणा बारणाप्रत्ये मणीचंद्रकांत प्रमुख तेनां तोरणछे अने प्रेक्षामंमप नाटक करवाने अर्थे जे मंमप तेणेकरी बिराजमान एटले शोजनिक, एवां प्रासाद वली जेनुं पांचसे धनुष्य उंचपणुं देहमाननुंछे, एवा एकशोने आठ जिन तेणेकरी युक्तछे. इहां जिन अने जिनप्रतिमाने नेद समजवो नही. तेमाटेज सूत्रकारे मूल पाठमां जिनयुक्त कह्याछे. ॥ ४ए१ ॥

मूलः—मणिपेढिया महिंदज्झ यायपुरकरिणि यायपासेसु ॥ कंकेल्लि सत्तवन्नय, चंपय चुअवन्नजुत्ताउ ॥ ४ए२ ॥ अर्थः— वली ते सिद्धायतन मणिपेढियाके० रत्नमय वेदिका तेणेकरी मांहेलीकोरे सहित छे, अने प्रासाद उपर महाइंद्रध्वजो छे तेणे करी सहित छे. वली पुष्करणी वापि ते पसवाडानेविषे कंकल्लिके०अशोक सप्तपर्ण, सहकारनी जाति,चांपो प्रसिद्धछे, तथा च्यूत ते आंबा तेनां वन तेणेकरी प्रयुक्तके० सहित एवी वापिओछे तेनां नाम कहेछे. ॥ ४ए२॥

मूलः—नंडुत्तरायनंदा, आणंदानंदिवद्धणानामा ॥ पुरकरिणीउ चउरो, पुव्वंजण चउदिसीसंति ॥ ४ए३ ॥ अर्थ—हवे चारदिशिने विषे चार वापिछे तेमनां नाम कहेछे. पूर्वदिशिये नंदोत्तरानामे वापीछे, तेमज दक्षिणे नंदा, पश्चिमे आनंदा अने उत्तरदिशिए नंदिवर्द्धना. ए चार पुष्करणी ते इहां पूर्वदिशिनो जे अंजनगिरिछे तेनी चारे दिशाए जाणवी. वली ए वापिनुं विशेष कहेछे. ॥ ४ए३ ॥

मूलः—विरकंनायामेहिं, जोयणलरकपमाणजुत्ताउ ॥ दस जोयणू सियाउ, चउदिसि तोरण वणजुयाउ॥ ४ए४ ॥ अर्थः—विष्कंने अने आयामे लाख योजन प्रमाण युक्तछे अने दश योजन उंमपणेछे. चार दिशिए तोरण अने वन तेणेकरी सहितछे.

हवे वापिमांहे दधिमुखछे तेनी वात कहेछे. मूलः— तासिंमज्झे दहिमुह, महीहरा कुंद दहि असियवन्ना ॥ पुरकरिणी कल्लोला, हणणुब्ववफेण पिंमुव्व ॥ ॥ ४ए५ ॥ अर्थः—ते वापिनीमांहे दधिमुख एवे नामे करी पर्वतछे ते स्फटिकना छे. तेणे कारणेज कहेछे,कुंद अने दहीनीपरे सितके०धवल वर्णे छे इहां उपमा देखाडे छे. ए पुष्करणी वापि संबंधी जे पाणीना कल्लोल तेना आहणवा थकी उपन्यां जे फीण तेना पिंमनीपरे. ॥ ४ए५ ॥

मूलः—चउसठि सहस्सुच्चा, दसजोयण सहसविछमा सव्वे ॥ सहस्स महोगाढा, उवरि अहो पल्लया गारो ॥ ४ए६ ॥ अर्थः—चोसठ हजार योजन उंचा अने दश सहस्र योजन प्रमाण विस्तारे सघला दधिमुख एक हजार योजन पृथ्वीमां

हे उवगाढके० रह्याछे तथा उपर अने नीचे सरखा, तेणे कारणे पल्लगके०पालो जे धान्य नाखवानु गाम विशेष, तेने आकारेछे ॥ ४९६ ॥

हवे प्रासादनी वक्तव्यता अने रतिकरनी वक्तव्यता कहेछे मूल.—अंजणगिरि सिहरेसुय, ते सुविजिण मदिराइ रुंदाउ ॥ वावीणमतरालेसु पव्वयड्डुगं डुग अ ज्ञि ॥४९७॥ अर्थ —प्रथम कह्या जे अजनगिरि पर्वतो, तेमना शिखरोनेविषे अने ते सुविके० दधिप्रमुख पर्वतोनेविषे जिणके०श्रीवीतरागना मदिरके० प्रासाद ते रुंद के० विस्तीर्ण, ते आम जे एकशो योजन लावा अने पचाश योजन पहोला,तथा बहोत्तेर योजन उचा. वली तेना चार बारणाछे,ते एकेक बारणु सोल सोल योजन कचुं अने आठ आठ योजन पहोलु,एनुं पणु कथन शास्त्रातरथकीजाणवु ॥४९७॥

हवे वापि वापिना आतरानेविषे बे बे पर्वतोछे तेमना नाम अने स्वरूप कहेछे मूल —ते रइकरानिहाणा, विदिसिविद्या अठ पउमरायाभा ॥ उवरि छियजिण दलिणाण घुसिण रस सगपिंगव्व॥ ४९८ ॥ तेरतिकर एवेनामे पर्वतो वापिने आतरे दिशि विदिशिनेविषे रह्या एकेक दिशि आश्रयी बे बे करता आठनी सख्या थाय छे. पण ते केवाछे? तोके पद्मरागशब्दे राते वर्णे जे मणी तेनीपरे छे आभाके० काति जेमनी. इहा उपमा कहेछे उवरिछियके० ते रतिकरनामा बत्रीश पर्वतोनी उपर रह्याछे जे शाश्वत जिनेंद्र, तेनु जे स्नान, तेणेकरी कुकुम जल तेने संगे करी जाणे गुलाबी रगना थयाछे ॥ ४९८ ॥

वली ते केहेवाछे? मूल —अच्चतमसिणफासा, अमरेसरविदविहियआवासा ॥ दसजोयणसहसुच्चा, उव्विद्धागाउअसहस्स ॥ ४९९ ॥ अर्थ —अत्यत मसृणके० सुकुमालछे स्पर्श जेनो अने अमरेसरके० देवोना ईश्वर एवा जे इंद्र तेने विहित के० कर्युंछे आवासके० रहेवापणु ज्या, एटले अनेक इंद्र ते देवना समुदाये परवर्याथका त्या आवी प्रासादनी वदनाकरी क्रीडा करेछे तेनु प्रमाण ते दश हजार योजन उचा अने एक हजार गाऊ भूमिमाहे उंडाछे ॥ ४९९ ॥

हवे तेनु सस्थान कहेछे मूल —झल्लरिसठाणठिआ, उच्चत्तसमाणविच्छडासव्वे॥तेसुवि जिणभवणाइं, नेयाइं जहुत्तमाणाइं ॥५००॥ अर्थ —झालरने सस्थाने ठिआ के० रह्याछे ते सर्वनो विस्तार उचपणे करी सरखोछे अने तेनेविषे पण श्रीवीतरागनां भुवनछे तेनु यथोक्त जेवु पूर्वे मान कह्यु तेहज मान इहा पण जाणवु

हवे जेम पूर्वदिशिना अजनगिरिनी वाव्य नदोत्तरादिक नामे कही, तेम शेष त्रणदिशिना अजनगिरिनी वापिना नाम पण कहेनार थको दक्षिणनी चार वा

व्यनां नाम कहेछे. मूलः—दाहिण दिसाइ नंदा, विसालवावीअ कुमुयपुरकरणी ॥ तह पुंमरीगणीमणि, तोरणआरामरमणीआ ॥ ५०१ ॥ अर्थः—दक्षिणदिशिए पूर्वनी बाजुए नंदानामे वाव्यछे, एम अनुक्रमे दक्षिणनी दक्षिणे विसाल नामे वाव्य छे, अने दक्षिणनी पश्चिमे कुमुदानामे वाव्यछे, अने दक्षिणनी उत्तरदिशिए पुंमरिगणी नामे वाव्यछे. परंतु ए समस्त वाव्य मणिमय, तोरण, आराम, वन—तेणे करी रमणीय महामनोहर छे. ॥ ५०१ ॥

पश्चिमदिशिना अंजनगिरिनी वाविनां नाम पूर्वादिक चार दिशिना क्रमे करी देखाडेछे. मूलः—पुरकरिणिनंदिसेणा, तहाअमोहायवाविगोथूना ॥ तहयसुदंसणवावी, पछिमअंजणचउदिसासु ॥ ५०२ ॥ अर्थः—पश्चिमदिशिनो जे अंजनगिरिछे तेनी पूर्वदिशिए नंदिसेना नामे पुष्करणी वाव्यछे, दक्षिणे अमोघानामे वाव्यछे, पश्चिमे गोथूनानामे वाव्यछे तेमज उत्तरदिशिए सुदर्शना नामे वाव्यछे. ए पश्चिमदिशिनो जे अंजनगिरि—तेनी चारेदिशिने विषे वापिउंछे तेमनां नाम कह्यां.॥५०२॥

हवे उत्तरदिशिना अंजनगिरिनी चारेदिशानी वापिनां नामो कहेछे. मूलः—विजयायवेजयंती, जयंतिअपराजिआउवावीउं ॥ उत्तरदिसाइपुवत्त वाविमाणाउबारसवि ॥ ५०३ ॥ अर्थः—पूर्वदिशिए विजयानामे वापिछे, दक्षिणदिशिए वैजयंती, पश्चिम दिशिए जयंती अने उत्तर दिशिए अपराजिता. एरीते उत्तरदिशिनो अंजनगिरि—तेनेविषे ए पूर्वोक्त वापिने प्रमाणे ए सर्वमली बार थइ. ॥ ५०३ ॥

हवे समस्त वापिउंनुं सरखुं विशेषण कहेछे. मूलः—सवाउंवावीउं, दहिमुहसेलाणठाणभूयाउं अंजणपमुहंगिरिते, रसगंविक्खइचउदिसंपि ॥ ५०४ ॥ अर्थः—सर्व वापिउं ते दधिमुख प्रमुख जे पर्वतो तेमने स्थानकभूत छे. ए एकेक दिशिए एक एक अंजनगिरि, चार चार दधिमुख अने आठ आठ रतिकर मली तेर छे. अंजनपर्वत प्रमुख विक्खइके० वर्त्तेछे; ते सुद्धां तेर तेर पर्वतो चारेदिशाए छे. ॥५०४

हवे सर्व उपसंहार देखाडेछे. मूलः—इय बावन्नगिरीसर, सिहरछिअवीयरायबिंबाण ॥ पूयणकएचउविह, देवनिकाउं समेइसया ॥५०५॥ अर्थः—एम तेरने चार दिशिएकरी चार गुणा करिए तेवारे बावन्न पर्वतो थाय. तेमनां जे शिखर—त्यां स्थिर रह्यांछे जे श्री वीतरागनां बिंब तेनी पूजाने अर्थे भुवनपति प्रमुख चतुर्विध देवनिकायना देवो ते समेइके०आवेछे, सयाके० सदा सर्वदा आवेछे एम जाणवुं.

इहां जीवाभिगम दीवसागरपन्नत्ति अने संघयण प्रमुख ग्रंथ साथे अन्यथा पणु देखायछे. ते मतांतर जाणवुं. यदुक्तं ॥ अंजणगिरीसुदोसुं, सोलससुंदहिमुहेसु

लेसेसु ॥ बत्तीसरइकरेसु, नंदीसरदीवमज्झमि ॥ १ ॥ जोयणसयदीहाइ, पन्नासवि छडाइसवाइ ॥ बावन्नरुसियाइं बावन्नोहोंतिजिणनवणा ॥ २ ए बे गाथा शास्त्रो क्त सोपयोग जणी लखीछे ॥ ५०५ ॥ इति गाथा विंशतिकार्थ

अवतरण –लद्धीउत्ति एटले अठावीश लब्धीनु बशेने सीतेरमुं द्वार वखाणेछे मूल'–आमोसहिविप्पोसहि, खेलोसहिजल्लओसहीचेव॥ सवोसहि संभिन्ने उही रि उविउलमइलद्धी॥५०६॥ चारणआसीविसकेवलीयगणधारिणोयपुव्वधरा ॥ अरहंत चक्कवट्टी, बलदेवावासुदेवाय॥५०७॥ खीरमहुसप्पिआसव, कोठयबुद्धी पयाणुसारी य ॥ तह बीयबुद्धितेयग, आहारगसीयलेसाय ॥५०८॥ वेउविदेहलद्धी, अक्खीणम हाणसीपुलायाय ॥ परिणामतववसेस, एमाइ हुंति लद्धीउ ॥ ५०९ ॥ इत्यादिक ए चारे गाथा सुगम छे, नवर एटलु विशेष जे, एमाइके० इत्यादिक शब्द थकी अने री पण शुन, शुनतर, शुनतम परिणामना विशेष थकी अने तपना प्रनावे करी ल ब्धीउ थायछे एना नाम मात्र गाथाए करीकहीने हवे एनु स्वरूप वखाणनार छतो

प्रथम पाच लब्धीनु स्वरूप बे गाथाये करी कहेछे ॥५०९॥ मूल –सफरिसणमा मोसु मुत्तुपुरीसाणविप्पुसोवावि ॥अन्नेविडित्तिविट्ठा, नासतिपइतिपासवणं॥५१०॥ एएअन्नेअबहू जेसि सव्वेवि सुरहिणोवयवा ॥ रोगोवसमसमत्था, ते हुंति तउसहिपत्ता ॥५११॥अर्थ –सस्पर्शना शब्दे करीआमर्ष हाथ प्रमुखनु स्पर्शवु तेहज उसह,ते आम र्षौषधि एहज लब्धि जाणवी इहा लब्धि अने लब्धिवतने माहो माहे नेद जाणवो नही अनेलब्धिशब्द प्रत्येके जोडिए ए आमर्षौषधि ए संपदा यतिनीछे, एम सर्वत्र जाणवु इहा ए नाव छे के ज्या यतिने हाथने स्पर्शवे करीने अनेक प्रकारना रोग उपशमे एम मूत्रने पुरीस ते वडीनीति कहिये,तेना विप्पुसोके०अवयव,ते पण रोग हरवाने समर्थ होय, ते वप्यौषधि नामा बीजी लब्धि जाणवी हवे आगलाबे पद ते पाठातरछे, तेनो ए अर्थ जे अन्नेके०अनेरा वलीएम कहेछे विडत्तिके०विष्टा कहेछे अने पइत्तिके० प्रश्रवण ते मूत्र कहेछे एएके० जेम ए बेकह्या तेम त्रीजी अनेरा पण खेल शब्दे श्लेष्म तेहज छे जेनु औषध ते त्रीजी खेलौषधि लब्धि जाणवी चोथी जलशब्दे मल ते दात, कान, नासिका, नेत्र,जीन तथा शरीरनो मल ते सुरनीयुक्त होइने रोग उपशमावेछे ए जेनु औषध ते चोथीजलौषधिलब्धि जाणवी एमज पाचमी नख केश प्रमुख शरीरना कहेला अणकहेला जे अवयव ते पण जेना उसहके०औषध समानछे, ते पाचमी सर्वौषधि नामा लब्धि जाणवी एम ते सर्वौषधि प्राप्त कहिये वलीएनु ए विशेषछे जे वरसादनुं पाणी तथाजेना अंग

ना संग थकी नदीनुं पाणी पण समस्त रोग हरण करे, तेमज विषेकरी मूर्च्छागत थयां एवां जे प्राणी तेना अंग ते पण तेना वायरे करी निर्विष थाय, तथा विष संयुक्त अन्न पण तेमना मुखमां पेठुं थकुं विषरहित थाय, वळी विषम व्याधिए पीडया एवा जे प्राणी तेवा प्राणी पण जेना वचनने सांभळवे करी अथवा दर्शन एटले देखवे करी व्याधिरहित थइ जाय. ए सर्व सर्वौषधि लब्धिनो प्रभाव जाणवो.

हवे छठी लब्धि कहेछे. मूलः—जोसुणइसव्वउमुणए, इसव्वविसए उसव्वसो एहिं ॥ सुणइबहुएविसद्दे ,भिन्नेसंभिन्नसोएसो ॥ ५१२ ॥ अर्थः—छठी जेकोइ सर्वे इंद्रिए सांभळे, सर्वे इंद्रिउनो विषय गमेते एक इंद्रिए करी जाणे, सांभळे. चक्रवर्त्तिना कटकनो कोलाहल छतां पण शंख भेरी, पणव पटहादि एकठा करी वजाव्यां छतां पण ते सर्वना जूदा जूदा शब्द ने जाणे; ए छठी संभिन्नश्रोतलब्धि जाणवी. अने सातमी अवधिज्ञानी लब्धि ते मुहूर्त्त द्रव्य विषयिक ज्यां ज्ञान ते अवधिज्ञानलब्धि सूत्रकारे सुगम अने प्रसिद्धपणाने लीधे कही नथी. ॥ ५१२ ॥

आठमी मनःपर्यवलब्धि कहेछे. मूलः—रिउसामन्नंतम्मत्त गाहिणीरिउमईम णोनाणं ॥ पायं विसेसविमुहं, घडमेत्तं चित्तियं मुणइ ॥५१३॥ अर्थः—अढी आंगुले हीन जे मनुष्यक्षेत्र—तेने विषे रह्या जे संज्ञीपंचेंद्रियजीवो—तेमना मनमां चिंतवेली वातने सामान्यपणे जाणे ते ऋजुमतिनुं ज्ञान कहिए. पण ते ज्ञान केवुंछे ? तोके पायंके० प्रवाहे विशेषथकी विमुखके० उपरांतुंछे. केमके जेवारे कोइ घडो चिंतवे तेवारे एवुं कहेके एणे घडो चिंतव्योछे; एटलुं जाणे. पण तेना देश कालादिकना कह्या जे विशेष ते नजाणे. एटले आ घट अमुकदेशनो करेलो छे. इत्यादिक विशेष नजाणे.

हवे मनपर्यवना बीजा भेदनी नवमी लब्धि कहेछे. मूलः—वउलं वत्थुविसेसण, नाणंतग्गाहिणीमईविउला॥ चिंतअमणुसरइघडं, पसंगउपज्जवलएहिं ॥५१४॥अर्थः—विपुलके० विस्तीर्ण संपूर्ण मनुष्यक्षेत्रमांहे वस्तु जे घटादिक तेनुं विशेष ज्ञान जे देश कालना प्रमाण संख्यानुं स्वरूप तग्गाहिणीके० तेनी ग्रहण करनार मति, ते विपुलमति कहिये. एनुं ए विशेषछे जे विशुद्धतरपणाये करीने चिंतव्यो जे घट तेने अनुसरे, जाणे अने प्रसंगथको ते घट संबंधी पर्यायना सइकडा तेणेकरी सहित एटले अमुक घट द्रव्यथकी सोनानो रूपानो अथवा त्रांबानो माटीनो, एम काल थकी वसंतकालादिकनो, क्षेत्रथकी पाटलीपुरादिकनो अने भाव थकी नवपुराणादिक पर्याय ते सर्व जाणे. एरीते आठमी ऋजुमतिलब्धि अने नवमी विपुलमतिलब्धि

कही अने दशमी चारणलब्धि छे तेनुं स्वरूप प्रथम जघाचारण ने विद्याचारणना द्वारमां वखाण्युंछे माटे इहा वखाणता नथी ए दशमी जघाचारणलब्धि थई ५१४॥

हवे अग्यारमी आसीविष लब्धि कहेछे मूल —असीदाढातग्गय, महाविसासीवि साडुविहनेया ॥ ते कम्मजाइनेएण णेगहाचउविहविगप्पा ॥ ५१५ ॥ अर्थ —आसी शब्दे दाढ कहिये, तग्गयके० ते दाढने विषे जेने गतके० रह्युछे विष ते आसीविष, ते कर्म अने जातिना नेदेकरी बे प्रकारेछे त्या पेलु कर्मेकरी ते पचेन्द्रिय, तिर्यंच, मनुष्य अने सहस्रार देवलोकसुधीना देवता तेमने ए तपश्चर्यादिक अनुष्टाने करीने अथवा अनेरे गुणे करीने आसीविषादिक साध्य क्रिया करे, शापे करी मारे, देवता अपर्याप्तावस्थाये ते लब्धिए सहित होय केमके पहेला मनुष्यना नवनेविषे आसीविषलब्धिवत होय, पछी तेना सस्कार लगीने ते लब्धिमतज कहिए, परतु पर्याप्तावस्थाए तेने ते लब्धि न कहिए यद्यपि देवता शापेकरी, बीजानेमारे छे तो पण ते लब्धि न कहेवय ए तो स्वनावे नवप्रत्येक समर्थाइ समस्त देवोने छेज, परतु गुणप्रत्येक समर्थाइ थाय ते विशेष जाणवी. तेनेज शास्त्रमा लब्धि कहिये

हवे बीजो जातिना नेद थकी कहियेछे छेए ते अनेक प्रकारेछे, पण तेना चउविहके० चार प्रकारना विकल्प नेद होय ते आवीरीते एक वृश्चिक, बीजो मेंडुर त्रीजो सर्प्प ने चोथुं मनुष्य एना नेदथकी ते बहु,बहुतर,बहुतम अने अतिबहुतम तेनुं वली विशेष आमछे वीछीनुं विष अर्द्ध नरत खेत्र प्रमाण शरीर व्यापे, बीजु मेंडुकनु विष सपूर्ण नरतखेत्र प्रमाण व्यापे, सापनुं विष जबुद्वीप प्रमाण व्यापे अने मनुष्यनु विष सर्व मनुष्यखेत्रसुधी व्यापे ए अग्यारमी लब्धी कही॥५१५

हवे बारमी केवलीनी लब्धि, तेरमी गणधरनी लब्धि, चउदमी पूर्वधरनी लब्धि, पन्नरमी अरिहतनी लब्धि, सोलमी चक्रवर्त्तिनी लब्धि, सत्तरमी बलदेवनी लब्धि, अने अढारमी वासुदेवनी लब्धि एटली लब्धिउ प्रसिद्धछे

हवे खीराश्रवादिक लब्धि कहियेछेए मूल —खीरमहुसप्पिसाउ, वमाणवयणा तयासवा हुति ॥ कोठयधन्नसुनिग्गल, सुत्तछाकोछवुद्धीया ॥ ५१६ ॥ अर्थ —खीर शब्दे दूध ते इहा चक्रवर्त्तिनी लाख गायने अर्द्धे अर्द्धे अनुक्रमे जे एक गाय सबंधी दूध ते सर्कराने चतुर्जातिक साथे मिश्रित ते जेम जमता थका मनने अने शरीरने सुख उपजावे,तेम ए खीराश्रवलब्धिवतनु वचन पण खीरनीपरे आके०समस्त प्रकारे श्रवे ते खीराश्रवलब्धि कहिए एमजे मधुके०साकर प्रमुख मधुर द्रव्यनीपरे श्रवे ते मध्वाश्रवलब्धि जाणवी, तथा जे चक्रवर्त्तिनी गाय तेनु घृत तेनीपरे व

चन श्रवे ते सर्प्पिराश्रव, उपलक्षणथी इक्षुरस जेवुं वचन श्रवे ते इक्षुरसाश्रव. एमज अमृताश्रव एवीरीते जेना शब्दने पूर्वोक्त खीरादिकनी उपमा छे; ते तदाश्रव साधु होय. ए उंगणीशमी लब्धि कही. कोष्ठयके० जेम कोठाने विषे सुनिर्गलके० घणा धान्य नलीपरे थका रहेछे; तेम जेनेविषे सूत्र अने अर्थ परोपदेशादिके अवधार्याछे तेनुं जेने विषे अविसारवेकरी रहेवुंछे ते कोष्टबुद्धिलब्धि कहिए. ए वीशमी लब्धि जाणवी. ॥ ५१६ ॥

हवे एकवीशमी पदानुसारिणी लब्धि कहेछे. मूलः—जो सुत्तपएणं बहु, सुयमणुधावइपयाणुसारीसो॥जोअछपएणहं,अणुसरइसबीयबुद्धीउ॥५१७॥ अर्थः—इहां पदानुसारिणीलब्धि त्रण प्रकारेछे, एक अनुश्रोतपदानुसारिणी, बीजी प्रतिश्रोत पदानुसारिणी अने त्रीजी उनयपदानुसारिणी. त्यांजे धुरापदनो अर्थ अथवा पद सांजलीने अनेराथकी छेहेला पदने अर्थनी विचारणानेविषे जेमनी महा महोटी बुद्धि होयछे ते अनुश्रोतपदानुसारिणीलब्धि कहिये. एमज जे छेलापदना अर्थने सांजलवे करी प्रतिकूलपदे करी धुरलापदसुधी विचारणाए चतुर होयछे ते प्रतिश्रोतपदानुसारिणी लब्धिजाणवी. एमज जे मध्यपद तेविचाले एक पद सांजले पछी पहेलाने छेहेलासुधी सर्व पद पदार्थनुं परिज्ञान जेने थाय ते उनयपदानुसारिणीलब्धि कहिये. हवे सूत्रार्थ एमछे जे कोइ सूत्रना एक पदे करी घणा श्रुत प्रत्ये अनुधावे प्रवर्त्ते ते पदानुसारणीनामा एकवीशमी लब्धि जाणवी,

हवे बीजबुद्धि कहेछे. जेम नलो कर्षणी घणीज रुडीरीते कमायली नूमिनेविषे समस्त नूमिना गुण पाणिए सहित एवा खेत्रनेविषे बीज वावे, पछी ते बीज अनेक बीजनुं आपनार थाय, तेम ज्ञानावरणियादिक क्षयोपशमना अतिशय थकी एक अर्थ रूप बीजने सांजलवे करी अनेक अर्थरूपीआ बीजोनो पडिवजण हार थाय; ते बावीशमी बीजबुद्धिनामा लब्धि जाणवी. जेम नगवंतना गणधर ते उत्पाद, व्यय ने ध्रुवलक्षणत्रिपदानुसारी त्रिपदि पामीने द्वादशांगीरूप प्रवचन रचनामां चतुर होयछे; तेम इहां एक पदने जाणपणे अनेरा पदांतरनुं जाणपणु होय ते पदानुसारिणीलब्धि कहेवाय. अने एक पदार्थने जाणपणे अनेक अर्थ जाणे ते बीजबुद्धिलब्धि कहेवाय. एनुं मांहोमांहे एटलुं विशेषछे ते कह्युं.

हवे तेजोलेश्यादिक चार लब्धि सुगमपणा थकी सूत्र कारे कही नथी; तो पण एनुं कांइक स्वरूप लखिये छैए. त्यां तेजोलेश्यालब्धि ते क्रोधना अधिकपणा थकी पोताना शत्रुने सुखे बालवाने समर्थ एवी अग्निनी जाल मूकवानी जे श

क्ति, अनेक योजनने आश्रीत वस्तुविशिष्टने बाळे ए पष्ट तपे करी पारणे वसनख कुल्मासना बाकुळानी एक मुठी अने चलूनर पाणीने लीए तेने ठ महीनामा तेजो लेश्या लब्धि उपजे, ते त्रेवीशमी तेजोलेश्यालब्धि कहिए

चोवीशमी आहारकलब्धि ते आहारक शरीर करवानी शक्ति, एक हाथ प्रमाण शरीर तीर्थंकरनी ऋद्धि देखवासारु चउद पूर्वधर करे ते आहारकलब्धि जाणवी

पच्चीशमी शीतलेश्यालब्धि ते पुण्यना वशथकी जे प्रसादनु स्थानक ते प्रत्ये शीत एवुंजे तेजनु विशेष ते तेजोलेश्याने हणवाने अर्थे मूकवानी शक्ति.

ठवीशमी वैक्रियलब्धि ते वैक्रिय शरीर करवानी शक्ति, ते अनेकप्रकारेछे एक अणुत्व, बीजु महत्व, त्रीजुं लघुत्व, चोथु गुरुत्व, पाचमी प्राप्ति, ठठ्ठी प्रकाम्य, सातमी ईशित्व, आठमी वशित्व, नवमीअप्रतिघातित्व, दशमी अतरधान, अग्यारमी कामरूपत्वादिकना भेदथकी अनेक प्रकारेछे तेमां अणुत्व ते न्हानुं शरीर करे जेणेकरी कमलना ततुउना ठिद्रमाहे प्रवेशकरी त्या चक्रवर्तिनाभोग पण भोगवे, एवी शक्ति ते अणुत्वशक्ति कहिए, बीजी मेरुपर्वतथकी पण महोटुं शरीर करवानी समर्थाइ ते महत्व जाणवी. त्रीजी वायुथकी पण अत्यंत न्हाना शरीरनुं करवु ते लघुत्व जाणवी चोथी वज्रादिकथकी पण भारी शरीरने करवे करीने इंद्रादिक जे प्रकृष्ट बलवान तेने पण दुस्सह ते गुरुत्व पाचमी भूमिकाए वेगथका पण मेरुपर्वतना अग्रने सूर्यना माम्डलाने स्पर्शवानी शक्ति ते प्राप्ति जाणवी ठठ्ठी ज्या पाणीने विषे भूमिकानी परे जे गमनकरवानी शक्ति अने भूमिकाने विषे पाणीनी परे उन्मज्जन निमज्जन करे ते प्राकाम्य जाणवी सातमी त्रण लोकनु प्रभुतापणु श्रीतीर्थंकर चक्रवर्ति इंद्रादिकनी ऋद्धिनुं विस्तारवु ते ईशित्व जाणवी आठमी समस्त जीवोने वश करवानी जे शक्ति ते वशित्व जाणवी. नवमी पर्वतनेविषे नि सग पणे जवुं ते अप्रतिघातित्व जाणवी दशमी पोताना रूपना अदृश्यपणानुं करवु ते अतर्धान जाणवी अग्यारमी समकाले अनेक प्रकारनां रूप करवानी जे समर्थाइ ते कामरूपत्व शक्ति जाणवी ॥ ५१७ ॥

हवे सत्तावीशमी अखीणमहाणसी लब्धि कहेछे मूल —अक्खीण महाणसिया, भिक्ख जेणाणिय पुणो तेण ॥ परिभुत्तचिय खिज्जइ, बहुएहिंविन उण अन्नेहिं ॥ ५१८ ॥ अर्थ —महान शब्देकरी ज्या अन्न रांधीए ते रसोडुं तेहने विषे आश्रीतपणाए करीने अन्नने पण महानश कहिए हवे जेणे अतराय कर्मना क्षयोपशमथकी थोडु पण अन्न कोइए भिक्षाए करी आप्युं ठता ते पोते जमे तो खू

टीपडे पण अन्य घणा जणो जो ते अन्न जमवा बेसे तोपण खूटे नही ते अखी णमहाणसिकालब्धि कहिए. ए श्रीगौतमादिकने प्रसिद्धपणे हती.

हवे अघावीशमी पुलाकलब्धि तेणे करी युक्त जे यति होय, ते यति संघ प्र मुखनुं कार्य उपन्ये थके चक्रवर्त्तिने पण चूर्णकरे ते पुलाकलब्धि कहिए.

एमाईके० इत्यादि ए अघावीश लब्धि कही, अने आदिशब्दथकी मन वचन अने कायने बलेकरी प्राणीने शुभ, शुभतर अने शुभतम परिणामना वशथकी अने असाधारण तपना प्रभावथकी बीजी पण अनेकप्रकारनी लब्धि थायछे. त्यां प्रकृष्ट ज्ञानावरण वीर्यांतरायना क्षयोपशमने विशेषे करीने समस्त श्रुत समुद्र एक अंतरमुहूर्त्तमांहे अवगाहवो, तेने विषे जेनुं मन होय ते मनोबलीलब्धि कहि ए. तेमज अंतरमुहूर्त्तमां सर्व श्रुतने उच्चार करवानी जे शक्ति तेणेकरी जे सहित होय, वली पद वचन अलंकारे सहित वचनने उंचेस्वरे निरंतर बोलतांथकां पण तेनो घांटो रहीजाय नही ते बीजी वाग्बली लब्धि कहिए. तेमज त्रीजी वीर्यांतरायना क्षयोपशमथकी प्रगटपणे थयुं जे असमान काय बलेकरीने बाहुबलनी पेरे जे काउसग्गे रहेतां वर्षाकाले पण श्रमे रहित होय ते त्रीजी कायबली लब्धिजाणवी.

तेमज घणा कर्मना क्षयोपशमथकी प्रगटथयो जे प्रज्ञानो प्रकर्ष तेणेकरी द्वादशां गी चउदपूर्वादिक श्रुत तेने भण्याविनाज एटले अणभण्योथको पण जेरीते च उदपूर्वना धारक मुनिउ अर्थनी प्ररूपणा करे तेनीपरे महा कठिण विचारोनेविषे पण जेनी अति निपुण प्रज्ञाके० बुद्धि होय, ते प्राज्ञश्रमण कहिए. एकवली दशपूर्व श्रुत भण्याछे अने रोहणी प्रज्ञप्ति इत्यादिक महाविद्यायेकरी आरीसामां हे अंगुठिए भींते षड्गमांहे देवोने अवतारी पछी तेने पूछी समस्त कालनो निर्णय करे. घणी ऋद्धिना अवशवर्त्ती विद्याने वेगना धरणहार ते विद्याधरश्रमण क हिए. इत्यादि योगशास्त्रांतरनी वृत्तिमांहे आदि शब्दथकी लब्धिना विशेष कह्यां छे. एटले ए लब्धिउ कही. ॥ ५१७ ॥

हवे भव्यपुरुषने अने स्त्रीने ए पूर्वोक्त लब्धिउ मांहेली जेटली लब्धिउ होय ते कहेछे. मूलः—भवसिद्धि अपुरिसाणं, एयाउ हुंति भणिय लद्धीउ ॥ भवसिद्धिय महिलाणवि, जत्तिय जायंति तंवोछं ॥५१९॥ अर्थः—भवके० सिद्धपणु जेने थवानुं छे ते भवसिद्धिक जाणवा. ते भवसिद्धिक पुरुषोने ए पूर्वोक्त समस्त लब्धिउ होय.

हवे भव सिद्धिक स्त्रीने जेटली लब्धिउ होय तेटली कहेछे. मूलः—अरहंत च क्कि केसव, बलसंभिन्नेय चारणे पुव्वा ॥ गणहर पुलाय आहारगं च नहु भविय

महिलाण ॥ ५२० ॥ अर्थ —एक अरिहत, बीजी चक्रवर्त्ति, त्रीजी वासुदेव, चोथी बलदेव, पाचमी संभिन्नश्रोता, छठी विद्याचारणादिक, सातमी पूर्वना धरणहार, आठमी गणधर, नवमी पुलाक, दशमी आहारक शरीर करवानी लब्धि ए दश लब्धि नव्य स्त्रीने नथाय शेप अढार लब्धि थाय अने श्रीमल्लिनाथने स्त्रीपणे तीर्थ करपणु जेप्राप्त थयुं ते तो अछेरु जाणवु ॥ ५२० ॥

हवे अनव्य पुरुप तथा स्त्रीने जे लब्धि थाय ते वे गाथाए करी कहेछे मूल —अनविय पुरिसाण पुण, दसपुव्विल्लिउकेवलित्तंच ॥ उज्जुमई विउलमइ, तेरस एआउ न हु हुंति॥५२१॥ अनविय महिलाण पुण, एयाउ न हुंति नणीय लद्धीउ॥ महुखीरासवलद्धी, विनेय सेसाउ अविरुद्धा॥५२२॥अर्थ —अनव्य पुरुषोने दश तो पूर्वोक्त अरिहंतादिक जे कही ते, अने अग्यारमी केवली लब्धि, वारमी ऋजुमतिलब्धि तेरमी विपुलमति लब्धि ए तेर लब्धि नथाय ॥५२१॥ अने अनव्य स्त्रीने पण, एहज तेर लब्धि नथाय, तथा मधुआश्रव अने खीराश्रव ए पण नथाय अने शेप लब्धिउ ते अविरुद्धछे थायतो थाय ॥ ५२२ ॥ इति गाथा सप्तदशकार्थः ॥

अवतरण —तवत्ति एटले तपनुं बजोने एकोतेरमुं द्वार कहेछे मूल —पुरिमड्ढे कासण निव्विगइय आयंबिलोचवासेहिं॥ एगलया इय पचहिं, होइ तवो इदियजउत्ति ॥ ५२३ ॥ अर्थ —तपावेके० अशुनकर्मने बाले तेने तप कहीए ते अनेक प्रकारे छे, तथापि तेमां मूल इंडियजय नामा तपछे केमके श्रीवीतरागनो धर्म पण एवेज नामेछे, तेथी ए तप पण एज नामे जाणवु ते कहेछे पेहेला दिवसे पुरिमड्ढ, बीजे दिवसे एकासणु, त्रीजेदिवसे नीवी, चोथेदिवसे आंबिल अने पाचमेदिवसे उपवास ए पांचे पच्चख्काणे करी एकलता श्रेणी परिपाटी ए सर्व शब्दो एकार्थिकछे एवी पांचेलताए पाच इंडियोने दमन करवु माटे इंडियजय नामा तप थाय इहा ए नाव जे पाच दिवसे एक इंडियनो जय करनार होय, तेमाटे एम पच्चीश दिवसे पाच इंडियोनो जय थाय इहां श्री जिनशासननेविषे जे तप करीए ते सर्व इंडियना जयनु करनार थाय छे, परतु पूर्वाचार्ये एने एज नामे कह्यु छे ॥ ५२३ ॥

हवे इंडियजय कह्या उपराते योगशुद्धि करवी जोइए तेज तप कहेछे मूल —निव्विगइयमायाम, उपवासो इय लयाइ तिहि नणिउ॥ नामेण जोगसुद्धी·नवदिणमाणो तवो एसो ॥ ५२४ ॥ अर्थ —पेहेले दिवसे नीवी, बीजे दिवसे आंबिल, त्रीजे दिवसे उपवास, ए एकलता एवी त्रण लताए योग शुद्धिनामा तप नणिउके० कह्युछे त्या

योग ते मनोयोगादिक त्रण तेनो व्यापार विशेष, तेनी जे शुद्धि निरवद्यपणुं जे थकी थाय ते योगशुद्धि जाणवी. एनुं तप नव दिवस मान होय छे. ॥ ५२४ ॥

हवे योगशुद्धि थइ छतां ज्ञानादिक त्रणनी प्राप्ति थाय तो नली जाणवी. ते थी ते ज्ञानादिक त्रणनुं तप कहेछे. मूलः—नाणंमि दंसणंमिअ, चरणंमिअ तिन्नि तिन्निपत्तेयं ॥ उववासातप्पूआ, पुव्वंतन्नामग तवंमि ॥ ५२५ ॥ अर्थः—ज्ञाननेविषे, दर्शननेविषे अने चारित्रनेविषे प्रत्येके त्रण त्रण उपवास करवा; अने तेनी पूजा पूर्वक करतां तेवेज नामे तप थाय छे. ते आवी रीते. पेहेलुं ए त्रणमां मुख्य ज्ञानछे, तेने आराधवाने अर्थे त्रण उपवास अने तेनी पूजा पूर्वक करतां ज्ञान नामे तप थाय. तेमां सिद्धांतनी पूजा. पुस्तकने पहेरामणी वीटणा प्रमुख ज्ञान साधनोपा य चडाविए अने ज्ञानवंत पुरुषने एषणीय वस्त्र, पात्र, अन्न, पानादिके पूजा क रवी, एमज दर्शन आराधवाने अर्थे त्रण उपवास करवा. त्यां दर्शन प्रनावक जे संमत्यादिक ग्रंथ अने सद्गुरुनी पूजा करवी. एमज चारित्रनेविषे पण चारित्रवंत नी पूजा करीए. एरीते करतां ज्ञानतप, दर्शनतप ने चारित्रतप थाय. ॥ ५२५ ॥

ज्ञानादिक त्रिकनो धणी कषाय जय करे तो नलुं. तेमाटे कषायजय नामा तप कहेछे. मूलः—एक्कासणगं तह, निव्विगइयमायंबिलं अन्नत्तठो ॥ इय होइ लयच उक्कं, कषायविजये तवे चरणे ॥ ५२६ ॥ अर्थः—एकासणु, नीवी, आंबिल ने उप वास, ए चार एकलताए थाय. एम क्रोधादिक चार कषायना जयनेअर्थे चार लता एकरी चार चोक सोल दिवस पर्यंत कषायविजयनामा तपश्चरण करीए. हवे ज्ञा नादिकना धणी कषायनो जय करी पछी विविध प्रकारनां तप करे, तेथी तेना प्रकार देखाडतो थको ग्रंथकार प्रथम चार गाथाये करी कर्मसूदन नामा तप कहेछे. ॥ ५२६॥

मूलः—खमणं एक्कासणगं, एक्कगसिछंच एगठाणंच॥एक्कगदत्ति निव्विअ, मायंबिल मठकवलंच ॥ ५२७ ॥ एसा एगालहिआ, अठहिंलईयाहिं दिवसचउसठी ॥ इय अ ठकम्मसूमण, तवंमि नणिया जिणिंदेहिं ॥५२८॥ अर्थः—पहेले दिवसे उपवास, बीजे दिवसे एकासणुं, त्रीजे दिवसे एकलसिछो, चोथे दिवसे एकठाणुं, पांचमे दिव से एकदाति, छठेदिवसे नीवी, सातमे दिवसे आंबिल, आठमे दिवसे आठ कवल. ए आठ पच्चखाणे एकलता थइ. एवी आठे लताए एटले आगो अरियुं चोसठ दि वसे थाय एम आठ पच्चखाण कर्मसूदन नामा तपनेविषे श्रीजिनवरेंद्रे कह्या. एरीते ए तपकरी छेहेले स्नात्रपूजा श्रीजिनवरेंद्रने पहेरामणी प्रमुख आपीए. आगले

वली विशिष्ट बलीमांहे सुवर्णमय कुहामी ते कर्मरूपीया तरुवर छेदवाने अर्थे ढोइवो एरीते कर्मनुं सूदनके० विनाश थायछे ॥ ५२७ ॥ ५२८ ॥

हवे न्हानु सिंहनि क्रीडितनामा तप कहेछे मूल'—इगडुगइगतिगडुगचउ, तिग पणचउछक्कपचसत्तछग ॥ अछगसत्तगनवगं, अछगनवसत्तअछेव ॥ ५२९ ॥ छगस त्तगपणछक्क, चउपणतिगचउरडुगतिगएग ॥ डुगएक्कगउववासा, लहुसीहनिकीलिय तवम्मि ॥ ५३० ॥ अर्थ—एक उपवास करी पारणु करे, एम वे उपवास करी पारणु करे, एम सर्व उपवासे आगल पारणु जाणवु पछी एक उपवास, त्रण, बे, चार, त्रण, पाच, चार, छ, पाच, सात, छ, आठ, सात, नव, आठ, नव, सात, आठ, छ, सात, पांच, छ, चार, पाच, त्रण, चार, बे, त्रण, एक, बे एक, उपवास, ए आगले जे कहेछे तेनी अपेक्षाए न्हानुं, अने सिंहना नि क्रीडितके० गमननी परे ए होय, तेथी ए तपपण सिंहनि क्रीडित जाणवुं, जेम सिंह जतो थको दूर जइने वली पाछो ते प्रदेशे जुएछे, तेनी पेरे जे तपने विषे पच्चखाण कर्यो तेहज वली पण करीने पारणुं करी वली आगला तपनु आसेवन करे तेथी ए न्हानुं सिंहनि क्रीडिततप—तेने विषे हवे उपवासना दिवसो अने पारणाना दिवसोनी सख्या कहेछे,

मूल—चउपन्नं खमणसयं, दिणाणि तह पारणाणि तेत्तीस ॥ इहपरिवाडिचउक्के, वरिसडुगं दिवसअडवीसा ॥ ५३१ ॥ अर्थ—एकशोनेचोपन्न उपवासना दिवस अ ने तेत्रीश पारणां, एम ए एक परिपाटी एटले श्रेणी थइ, एवी जेवारे चार परि पाटी थाय तेवारे तेनेविषे बे वर्ष अने अठावीश दिवस थायछे ॥ ५३१ ॥

हवे ए चार परिपाटीने विषे पारणानुं स्वरूप कहेछे मूल—विगईउ निव्विगइ यं तहा अलेवाडयंच आयाम ॥ परिवाडिचउक्कमिय, पारणएसुं विहेयव्वं ॥ ५३२ ॥ अर्थ—पहेली श्रेणीए विगइ जमे ते दिवसे सर्व कामगुणित रसोपेत जमे बीजी श्रेणीएनीवी अने त्रीजी श्रेणीए अलेपकारी वाल चणादिक जे जमतां थका हस्त पात्र प्रमुखने लेप लागे नही चोथी श्रेणीए आंबिल करे एम चारे श्रेणीनेविषे पारणाने दिवसे करवु एटले लघुसिंहनि क्रीडित तप कह्यु ॥ ५३२ ॥

हवे महासिंहनि क्रीडितनु स्वरूप कहेछे मूल'—इगडुगइगतिगडुगचउ, तिगप णचउछक्कपचसत्तछग ॥ अमसत्तनवडदसनव, एक्कारसदसयबारसगं ॥ ५३३ ॥ अर्थ—इहा पण एकादिक उपवासनी सख्या कहेछे एक उपवास, बेउपवास, एक उपवास, त्रण उपवास, बे उपवास, चार उपवास, त्रण उपवास, पाच उपवास, चार उपवास, छ उपवास, पाच उपवास, सात उपवास, छ उपवास, आठ उप

वास, सात उपवास, नव उपवास, आठ उपवास, दश उपवास, नव उपवास, अग्यार उपवास, दश उपवास अने बार उपवास. ॥ ५३३ ॥

मूलः—एक्कार तेर बारस, चउदस तेरसय पनर चउदसगं ॥ सोलस पन्नर सोला, होइ विवरीयमिक्कत्तं ॥५३४॥ अर्थः—अग्यार उपवास, तेर उपवास, बार उपवास, चउद उपवास, तेर उपवास, पन्नर उपवास, चउद उपवास, सोल उपवास, पन्नर उपवास, सोल उपवास, एनेज वली विपरीत करवा एटले जेम चडता कर्या तेम वली पूर्वली रीते पाछा वलता करवा, एम करतां छेहेडे एक उपवास थायछे. ॥ ५३४ ॥ इहां एकथी चडता तथा सोलथी वलता करतां बधा आंक चार चार वखत आवे छे, पण मात्र शोलना आंक बे वखत तथा पन्नरना आंक त्रण वखत आवे छे; ते बधा मली बशे बहोतेर दिवस उपवासना थाय तथा एकसठ दिवस पारणा नाथाय तेवारे एक परिपाटी थायछे. ॥ ५३४ ॥

मूलः—एएउ अनत्तछा, इगसठीपारणाए मिह होइ ॥ एसा एगा लइया, चउग्गुणा ए पुण इमाए ॥ ५३५ ॥ अर्थः—एटला ए पूर्वोक्त अनक्तार्थके० उपवास जाणवा, अने इहां एकशठ पारणां थाय ते जाणवां, एटले एक लता एक ठेली थइ, अने एवी चार लताउ करिए माटे एनेचारगुणी करतां जे दिवसोनी संख्या थाय ते कहेछे.

मूलः—वरिसछगंमासङगं, दिवसाइ तहेव बारस हवंति ॥ एछमहासीहनिकी, लियंमि तिवे तवच्चरणे ॥५३६॥ अर्थः—छ वर्ष बे महीना ने बार दिवस थाय. इहां महा सिंहनिःक्रीम्तिनामे तीव्र जे आसेवतां डुर्लन एवा तपश्चरणनेविषे एटला दिवसोनी संख्या छे ते जाणवी. एटले महासिंहनिःक्रीडित नामा तप कह्युं.॥५३६॥

हवे बे गाथाये करी मुक्तावलीनामे तप कहेछे. मूलः—एगो डुगाइ एक्कग, अंतरिया जाव सोलस हवंति ॥ पुण सोलस एगंता, एगंतरिआ अप्पत्तछा ॥५३७॥ पारणयाणं सठी, परिवाडिचउक्कगंमि चत्तारि ॥ वरिसाण हुंति मुत्ता, वली तवे दिवससंखाए ॥ ५३८ ॥ अर्थः—एक उपवास करी वली पारणु करीए, बे उपवास करी पारणु करीए, वली एक उपवास करी पारणु करीए. पछी त्रण उपवास करी पारणु करीए, वली एक उपवास करी पारणु करीए एम चढतां चढतां एकेकने आंतरे यावत् सोल उपवास सुधी करीए. एरीते छेला सोल उपवासनुं पारणु करी वली पाछा फरीए, ते आवीरीते के सोल उपवास करी पारणु करीए, फरी एक उपवासने पारणु करीए, तेमज, पन्नर उपवास करी पारणु करीए, फरी एक उपवास करी पारणु करीए वली चउद उपवास करी पारणु करीए, पछी एक उपवास ने पार

णु एम पाछा आवतां छट्ठे एक उपवास ने उपर पारणु करीए, एम एक उप वासने आंतरे वधता उतरता उपवास थाय ते सोल सुधी चमता अर्द्ध मुक्ताव ली थाय, अने प्रतिलोमे पूरण मुक्तावली थाय त्यारे सर्व मली त्रणशे उपवास थायछे ॥ ५३७ ॥ हवे बीजी गाथाए पारणाना दिवसोनी संख्या अने सर्व दिव सोनी सख्या कहेछे पारणयाणसठीके० साठ पारणा एक परिपाटीनेविषे थायछे, एरीते चार परिपाटीनेविषे चार वर्ष सपूर्ण थाय एटले ए मोतीना हारनी परे मुक्तावली तप छे ते कह्यु ॥ ५३८ ॥

हवे रत्नावली तप कहेछे मूल —इग दु तिकाहलियासुं, दाडिमपुप्फेसु हुंति अठ तिगा ॥ एगाइसोलसत्ता, सरिआजुअलंमि उववासा ॥ ५३९ ॥ अतम्मि तस्स पय गं, तह कहा णमिक मद्दपच ॥ सत्तयसत्तयपणपण, तिन्निक तेसुतिगरयणा ॥५४०॥ पारणय दिणठासी, परिवाडिचउक्कगे वरिसपणग ॥ नवमासा अ ठारस, दिणाण रय णावलितवम्मि ॥५४१॥ अर्थ —जेम रत्नावलिने आजरण विशेष कहेछे, तेम रत्ननी पंक्ति सरखुं जे तप ते रत्नावलीतप कहीये. जेवी रत्ननीपक्ति ते बने नणीनी बाजूए प्रथम सूक्ष्म अनेपछी स्थूल एवा विजागे करी काहलिका नामे सुवर्णना वे अवयवे क री युक्त होयछे, तेमज ते दाडमना पुष्पोए करी बने बाजुए शोजित त्यारपछी सरल बंने तरफनी बाजुनी जे सेरो तेणेकरी शोजनारी अने नीचेना जागनेविषे स्थापन करे ला पदके करी अत्यंत अलंकृत होयछे एवु जे तप, पट्टादिकनेविषे बतावेला आकारने धारण करेछे, तेने रत्नावली कहेछे त्या एक, बे, त्रण एनीमध्ये अधो जागना अनुक्रमे काहलिका स्थापन थायछे त्यारपछी बंने दाडिम पुष्पना नणी नी बाजुए प्रत्येके आठ त्रिक अने ते बने नणीनी बाजुए रेखा चतुष्टे करी नव नव कोष्टक करवा, मध्ये शून्य करी नीचे नीचे अंक स्थापन करेछे त्यारपछी पक्तिनेविषे सरिकायुगलने विषे एक छे आदिजेमा, अने सोल जेमा छेवटे छे एवा स्थान कर वां, ते सरिकायुगलनेनीचे पदक ते आठ पक्तिए चोतरीश अकना स्थान एवु कोष्टक थायछे तेमां पहेली पक्तिनेविषे एक अकस्थान, बीजी पक्तिनेविषे पाच अकस्था नो, त्रीजी पक्तिनेविषे सातअकस्थानो, चोथी पक्तिनेविषे पण सात अकस्थानो, पांचमी पक्तिनेविषे पाच अकस्थानो, छठी पक्तिनेविषे पाच अकस्थानो, सातमी पक्तिनेविषे त्रण अंकस्थानो, आठमी पक्तिनेविषे एकज अकस्थान, एवा ए चोतरी शे कोष्टकनेविषे त्रण त्रण अक स्थापन करवा हवे स्थापन कहेछे

अहींयां आ जावार्थछे के रत्नावली तपनेविषे प्रथम एक उपवास करेछे त्यारप

छी बे उपवास करेछे, त्यारपछी त्रण उपवास करेछे. ए एक काहलिका ए मध्ये स र्व ठेकाणे पारणां जाणवां. त्यारपछी आठ ठेकाणे बंने तरफनी बाजुए त्रण त्रण उपवास करेछे, एणे करी काहलिकानी नीचे दाडिमपुष्प उत्पन्न थायछे. त्यार पछी एक उपवास करेछे. त्यार पछी बे उपवास करेछे, त्यारपछी त्रण उपवास करेछे, त्यारपछी चार उपवास करेछे, त्यारपछी पांच उपवास करेछे, त्यारपछी छ, सात, आठ, नव; दश, अग्यार, बार, तेर, चौद, पंदर, सोल उपवास करेछे. एवी दाडमनापुष्पनी नीचे एक सरिका थायछे, त्यारपछी चोतरीश अष्टम करेछे. ए णेकरी पदकउत्पन्न थाय छे. त्यारपछी सोल उपवास करेछे. त्यारपछी पंदर, चौद, तेर, बार, अगीआर, दश, नव, आठ, सात, छ, पांच, चार, त्रण, बे अने एक पर्यंत उपवास करेछे. ए बीजी सरिका (सेर) थायछे. त्यारपछी वली आठ अष्टम थायछे. एणेकरीने पण बीजा दाडमनां पुष्प उत्पन्न थायछे. त्यारपछी त्र ण उपवास करेछे, त्यारपछी बे उपवास करेछे अने त्यारपछी एक उपवास क रेछे, एणेकरी बीजी काहलिका उत्पन्न थायछे. एवुं थयुं छतां परिपूर्ण रत्नावली सिद्ध थायछे. आ रत्नावलीतपनेविषे काहलिकाना तपना दिवसो बार अने दा डमना पुष्पना बंने जणीनी बाजुना मली अडतालीश दिवस तथा बंने सेरने विषे बे बाजुना सोलनी संकलनाए दिवस बसें बोतेर अने पदकनेविषे चोतरीश अष्ट मोना दिवस एकसोने बे थायछे. ए सर्व एकत्रकर्या छतां चारसे चोतरीश दिवस था यछे. अने अट्ठासी पारणाना दिवस थायछे. बंनेने एकत्र कर्या छतां पांचसें बावी स दिवस थायछे. एनी वर्षसंख्या करीए तो एक वर्ष पांच मास बार दिवस था यछे. ए तप पण पूर्व सरखा चोपट्टे करी युक्त थायछे. ते चारे गुण्या छतां पांच वर्ष नव मास अने अढार दिवस थायछे. ॥ ५३९ ॥ ५४० ॥ ५४१ ॥

हवे कनकावली तप देखाडेछे. मूलः—रयणावलीकमेणं,कीरइ कणगावलीतवो नवरं ॥ कज्जा दुगाइ तिगपए दाडिमपुप्फेसु पयगेय ॥५४२॥ अर्थः—कनकावली एट ले सुवर्णमय मणीउंथी उत्पन्न थएलुं भूषण ते कनकावली, तेना आकारनी स्था पनाए करी जे तप तेने कनकावली एवुं कहेछे. ए कनकावली तप, रत्नावली तपना क्र मेकरीने करेछे; परंतु केवल दाडमपुष्पना अने पदकनेविषे त्रिकोनी स्थापनाने विषे बे उपवासनी सूचना करनारा द्विक करवा. बाकी संपूर्ण रत्नावली सरखुंज जाणवुं.

हवे पारणा संबंधी विधि कहेछे. मूलः—परिवाडिचउक्के वरि,सपंचगं दिणडगूणमास तिगं॥पढमतिवुत्तो कज्जो,पारणयविहीतवप्पणगे ॥५४३॥अर्थः—परिवाडिके० श्रेणी

तेना चोकडाने विषे पाच वरस अने उपर बे दिवसेकरी उणा त्रण महीना थाय ते, प ढमके० प्रथम कह्यु जे लघुसिंहनि क्रिमित तथा महासिंहनि क्रीडित नामा तप तेने विषे कह्योछे जे पारणानो विधि, तेमज मुक्तावली, रत्नावली कनकावली एने विषे पण जाणवी ए पाचेने ए सरखोज पारणानो विधि जाणवो ए रत्नावली कनकावली कही

हवे नद्रादिक तप कहेछे मूल —नद्दाइतवेसु तहा, ठयालया इगडुगतिन्निचउप च ॥ तह तिचउपचइगदो, तह पणइगदोन्निविचउक ॥५४४॥ अर्थ —नद्रा आदेदेइ ने तपनेविषे लतादिक एमज थाय प्रथम एक उपवास एमज बे, त्रण, चार, पाच, एटले एकलता थइ ते थकी बीजी लता ते त्रण, चार, पाच एक, बे ए बीजी उ ली थइ, वली पाच, एक, बे, त्रण, चार, ए त्रीजी उली जाणवी ॥ ५४४ ॥

मूल —तह डुतिचउपणगेगं, तह चउपणगेगडुन्नितिन्नेव ॥ पणहत्तरिउववासा, पारणयाणतु पणवीसा ॥५४५॥ अर्थ —तहके० तेथकी वली चोथी पक्ति बे, त्रण, चार, पाच ने एक, वली ते थकी पाचमी पक्ति ते चार, पाच, एक, बे ने त्रण, ए पाच उली कही ते एकेकी उलीनेविषे पन्नर पन्नर उपवास थायछे एम पचोतेर उ पवास अने एक ओलीए पांच पारणा करता पच्चीश पारणाना दिवसो थायछे ॥५४५॥

हवे महानद्रप्रतिमा कहेछे मूल —पनणामि महानद, इगडुगतिगचउपण छ सत्तेव ॥ तह चउपणछगसत्तय, इगडुति तह सत्तइक्कदो ॥ ५४६ ॥ तिन्निचउपचछ क्कं, तह तिगचउपणछसत्तगेगंदो ॥ तह छगसत्तगइगदो, तिगिचउपणतहडुगतिचक ॥ ५४७ ॥ पणछगसत्तिक्कंतह, पणछगसत्तिक्कदोन्नितियचउरो ॥ पारणयाणिगुव न्ना, छन्नउअसयचउवहाण ॥५४८॥ अर्थ —एक, बे, त्रण, चार, पांच, छ ने सात, तथा शब्द थकी इहा पण उलीनुं धुर जाणवु ए प्रथम उली चार, पांच, छ, सात, एक बे, त्रण ए बीजी उली. सात, एक, बे, त्रण, चार, पांच, छ, ए त्रीजीउ ली त्रण, चार, पांच, छ, सात एक, बे, ए चोथी उली. छ, सात, एक, बे, त्रण, चार ने पांच ए पाचमी उली बे, त्रण, चार, पाच, छ, सात ने एक ए छठी उली तेम ज पांच, छ, सात, एक, बे, त्रण ने चार ए सातमी उली थइ एरीते सात उली त पनी करीए ते साते उलीमां उगणपचाश पारणाना दिवसो थायछे अने एके की उलीमा अठावीश अठावीश उपवास थाय छे साते उलिमां एकशोने छनु चउ छके० उपवास थाय छे ॥ ५४६ ॥ ५४७ ॥ ५४८ ॥

हवे नद्रोत्तर प्रतिमा कहेछे. मूल —नद्दोत्तरपडिमाए, पणछगसत्त छनव तहा सत्त॥ अडनवपचछ तहा, नवपणछगसत्तअठेव ॥५४९॥ तह छगसत्तडनव पण, तह छन

वपणछसत्तनवत्ता ॥ पणहत्तरिसयसंखा, पारणगाणंतु पणवीसा ॥५५०॥ अर्थः— पांच, छ, सात, आठ ने नव; एटली उपवासे प्रथम लती जाणवी. इहां पण तथा शब्दथकी लतीनो प्रारंभ जाणवो. सात, आठ, नव, पांच ने छ; ए बीजी लती जाणवी. तथा नव, पांच, छ, सात ने आठ; ए त्रीजी लती जाणवी. छ सात आठ नवने पांच; ए चोथी लती जाणवी. आठ, नव, पांच, छ ने सात ए; पांचमी लती थायछे. इहां एकेकी लतीए पांत्रीश उपवास थायछे, तेवी पांच लती करवी; तेवारे अन्नक्तार्थके० उपवास ते एकशोने पंचोतेरनी संख्या थायछे. तथा एकेकी लतीए पांच पांच पारणां करतां पांचे लतीए पच्चीश पारणांनी संख्या थायछे.॥५४९॥५५०॥

हवे सर्वतोभद्र प्रतिमा कहेछे. मूलः—पडिमाइसव्वभद्दाए पणछसत्तछनवदसिक्कारा ॥ तहअडनवदसइक्कारस पणछसत्तयतहिक्कारा ॥ ५५१ ॥ पणछगसत्तगअड नव, दस तह सत्तछनवदसेक्कारा ॥ पणछ तहा दसइक्कार पणछसत्तछनवयतहा ॥ ॥५५२॥ छगसत्तडनवदसगं, इक्कारसपंचतहनवगदसगं ॥ इक्कारसपणछक्कं, सत्तछय

भद्रा तपनुं यंत्र.

१	२	३	४	५
३	४	५	१	२
५	१	२	३	४
२	३	४	५	१
४	५	१	२	३

भद्रोत्तर प्रतिमानुं यंत्र.

५	६	७	८	९
७	८	९	५	६
९	५	६	७	८
६	७	८	९	५
८	९	५	६	७

महाभद्रप्रतिमा स्थापना.

१	२	३	४	५	६	७
४	५	६	७	१	२	३
७	१	२	३	४	५	६
३	४	५	६	७	१	२
६	७	१	२	३	४	५
२	३	४	५	६	७	१
५	६	७	१	२	३	४

सर्वतोभद्रप्रतिमानुं यंत्र.

५	६	७	८	९	१०	११
८	९	१०	११	५	६	७
११	५	६	७	८	९	१०
७	८	९	१०	११	५	६
१०	११	५	६	७	८	९
६	७	८	९	१०	११	५
९	१०	११	५	६	७	८

रत्नावली नामा तपनु यंत्र

काहलिका दाडिमपुष्प सरिका

काहलिका			दाडिमपुष्प			सरिका															
१	२	३	३	३	३	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
			३	०	३																
			३	३	३																
			३	३	३																
			३	०	३																
१	२	३	३	३	३	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६

ए रत्नावली तपनी स्थापना, एम कनकावली तपनेविषे पदके त्रणने ठेकाणे बगडा करवा अने अंतगडदशामाहे रत्नावलीनु पदक बगडे अने कनकावलीनु त्रगडे कह्युछे ए रत्नावलीनी स्थापनाछे

काहलिका दाडिमपुष्प सरिका

पदक

			३	३			
		३	३	३	३	३	
	३	३	३	३	३	३	
३	३	३	३	३	३	३	३
	३	३	३	३	३	३	
		३	३	३	३	३	
			३	३			

इह तवे होंति ॥५५३॥ तिन्निसया बाणउआ, इह्नुववासाण होंति संखाए ॥ पारण याणुणवन्नाए नद्दाइतवा इमे नणिया ॥५५४॥ अर्थः—सर्वतोनद्रनामा प्रतिमाने विषे पण पांच, छ. सात, आठ, नव. दश ने अग्यार ए एक पंक्ति, इहां सर्वत्र तह शब्दथकी पंक्तिनुं धुर जाणवुं. तथा आठ, नव, दश. अग्यार, पांच, छ, सात ए बीजी पंक्ति जाणवी. तथा अग्यार, पांच, छ, सात, आठ. नव, दश, ए त्रीजी पंक्ति जाणवी. तथा सात, आठ, नव, दश, अग्यार, पांच ने छ ए चोथी पंक्ति जाणवी, तथा दश, अग्यार, पांच, छ, सात, आठ ने नव ए पांचमी पंक्ति जाणवी. तथा छ, सात, आठ, नव, दश, अग्यार ने पांच ए छठी पंक्ति जाणवी. तथा नव. दश, अग्या र, पांच, छ, सात ने आठ ए सातमी श्रेणी जाणवी. इहां एकेकी श्रेणीए छपन्न छपन्न उपवास करतां सात श्रेणीमां त्रणसेने बाणु उपवासनी संख्या थाय छे. अने एकेकी श्रेणीए सात सात पारणां करतां उंगणपच्चाश पारणां थायछे. ए नद्रादिकतप श्रीतीर्थंकरदेवे नणियाके० कह्यांछे. परंतु ए नद्रादिकतपनेविषे पार णां पूर्वोक्त पांचे तपनी परे प्रत्येके जाणवां; अने चतुर्विधपणु पण प्रत्येके जाणवुं.

हवे जेथकी समस्त सुखनी संपदाउ थाय अथवा ए तपना आसेववाथकी एवी वस्तु कोइपण नथी के जे एनुं सेवन कस्याथी न संपजे. अर्थात् सर्व वस्तुनी सं पत्ति थाय, ते कारणे एनुं नाम पण सर्वसंपत्तिसुख नामा तप छे. तेज कहेछे. मूलः— पडिवइयाएक्कविय, डुगं इइञ्जाए जाव पन्नरस ॥ खमणेह्नमावसाउ, होइ तवो सव्वसं पत्ती ॥ ५५५ ॥ अर्थः—ए तप पम्रवाथकी आरंनीने पडवानो एक उपवास करीए. बीजना दिवसथी बे उपवास करीए, बीजा पक्षना त्रीजना दिवसथी त्रण उपवा स करीए; ते ज्यां सुधी छेहेला पुनेमना अथवा अमावास्याना दिवसथी पन्नर उ पवास करीए त्यांसुधी पन्नर पक्ष थायछे अने एकशोने वीश उपवास थाय. ए त प कृष्णपक्षमां अथवा शुक्लपक्षमां करायछे. एमकरतां सर्वसंपत्तिनामा तप थायछे.

हवे रोहिणीतप कहेछे. मूलः—रोहिणिरिक्खदिणेरो, हिणीतवे सत्तमासवरिसा इं ॥ सिरिवासुपुज्जपूआ, पुव्वं कीरइ अन्नत्तहो ॥५५६॥ अर्थः—सत्तावीश नक्षत्रछे तेमां प्रथम अश्विनीनक्षत्रथकी रोहिणी नामा नक्षत्र चोथुंछे; ते नक्षत्र जे दिवसे आवे ते दिवसे रोहिणीनामक देवताविशेष, तेना आराधवाने अर्थे सात व र्ष ने सात महिना सुधी श्रीवासुपूज्यजिनेश्वरनी प्रतिमानी प्रतिष्ठा पूजापूर्वक रोहिणी नक्षत्रना दिवसे उपवास करीने ए तप करीए. ॥ ५५६ ॥

हवे मौनएकादशीतप कहेछे. मूलः—एक्कारससुअदेवी, तवम्मि इक्कारसीइ मोणे

णं ॥ कीरति चउत्थेहिं सुअदेवीपूअणापुव्वं ॥५५७ ॥ अर्थ –अग्यार एकादशीसुधी श्रुतदेवीनी पूजापूर्वक मौनपणु धारण करी चउत्थ तपे करी श्रुतदेवी आराधवाने अर्थे शुक्ल एकादशीए निरंतर ए तप करीए उजमणे रुपाना घंट अगीयार तथा जातजातनां फल आपीए ॥ ५५७ ॥

हवे सर्वांगसुंदर नामा तप कहेछे मूल –सव्वंगसुंदरतवे, कुणंति जिणपूअखंतिनियमपरा ॥ अठ्ठुववासे एगतर बिलेधवलपक्खंमि ॥५५८॥ अर्थ –ए तपना करवाथकी समस्त अंगनेविषे प्रधान सुंदरपणु होय, ते कारणे एनु नाम पण सर्वांगसुंदरनामा तप छे, अने एनेविषे आठ उपवास अने एकांतरे आंबिल ते धवलके०चादरणापक्षनेविषे श्रीवीतरागनी पूजापूर्वक करे अने क्षांतिके० क्षमा मार्दव आर्जवादिक नियमनेविषे पण परिचय करे ॥ ५५८ ॥

हवे निरुजसिख तप कहेछे मूल –एव निरुजसिहोविहु, नवर सो होइ सामलेपक्खे ॥ तम्मिय अहियंकीरइ, गिलाणपडिजागरणनियमा ॥५५९॥ अर्थ –एम निरुजसिह एटले निरोगपणानेविषे शिखा समान, एटले ज्यां ए तप होय त्यां रोग नहोय, अथवा निरुज एटले निरोगपणु तेहज छे प्रधान फलनी विवक्षाए शिखा के०चोटलीनी परे ज्यां,ते निरुजशिख एवे नामे तप जाणवु ए तपनेविषे पण पूर्वोक्त सर्वांगसुदर नामा तपनी परे आंबिल अने उपवास एकांतरे करीए नवरके० एटलु विशेषजे ए तप सामलेके०अंधारे पखवाडीए थाय,अने वली एने विषे ग्लाननी प्रतिजागरणा वैयावच्च लक्षण, तेनु अभिग्रह होय एटलु अधिक जाणवु ॥ ५५९ ॥

हवे परमभूषणतप कहेछे मूल –सो परमभूसणो होइ जस्स आयंबिलाणि बत्तीस ॥ अंतरपारणयाइं, भूसणदाणंच देवस्स ॥५६०॥ अर्थ –ए तपना करवाथकी शक्र चक्रवर्त्ति आदिकनेविषे योग्य जे भूषण एवा हार कुंडल केयूरादिक अनेक आभरण पामीए. तेथी ए तपनु नाम पण परमभूषणछे एनेविषे बत्रीश आंबिल करवा, ते जो लागट करवानी समर्थाइ नथाय तो एकांतरितपणे पारणा करीए एम संपूर्ण तप करी पोतानी शक्तिने अनुसारे श्रीवीतरागदेवने योग्य मुगट तिलकादिक भूषण चढावीए ॥ ५६० ॥

हवे आयतिजनकतप कहेछे मूल –आयइजणगो चेव, नवरसव्वासु धम्मकिरियासु ॥ अणिगूहियबलवीरिय, पवित्तिजुत्तेहि सो कज्जो ॥ ५६१ ॥ अर्थ –आयति शब्दे करी परभव जाणवो त्यां जे विशिष्टफलनो जनकके० उपजावणहार तेथी एनु नाम आयतिजनक कहीए एमां पण पूर्वोक्त रीते बत्रीश आंबिल लागट की

री शके नही तो एक दिवस आंबिल करी पारणु करीए. नवरंके० एटखुं विशेष जे समस्त जे वंदनक, प्रतिक्रमण, स्वाध्याय, साधु साध्वीनुं वैयावच्च, ते धर्मक्रिया नेविषे बल अने वीर्यनी प्रवृत्तिने जेणे अणिगूहियके० गोपवी नथी, पण तेणे करी सहितछे. एरीते ए तप करवुं. ॥ ५६१ ॥

हवे सौनाग्यकल्पवृक्ष नामा तप कहेछे. मूलः—एगंतरोववासा, सव्वरसं पारणंच चित्तंमि ॥ सोहग्गकप्परुरको, होइ तहादिज्जए दाणं ॥५६२॥ अर्थः—कल्पवृक्षनीपरे कल्पवृक्ष सौनाग्य फलनादाननेविषे कल्पवृक्ष समान ते सौनाग्यकल्पवृक्ष कहीए.एकांतर उपवास, एकाशणाने दिवसे सर्व रस पारणु कामगुणित जमवुं. ए चैत्र महिनानेविषे सौनाग्यकल्पवृक्ष एवे नामे तप होय छे. त्यां साधु साध्वीने दान आपवुं.

वली कहेछे. मूलः—तवचरणसमत्तीए, कप्पतरू जिणपरोससत्तीए ॥ कायव्वो नाणाविह, फलविलसिरसाहियासहिउ ॥ ५६३ ॥ अर्थः—ए तपनुं चरणके० आसेववुं तेने समाप्ते एटले ए तप पूर्ण थये थके पोतानी शक्तिने अनुसारे एक थालमां चोखानुं कल्पवृक्ष करीने श्रीवीतराग आगल मूकीए, पण ते केहेवुं के नाणाविहके० नानाप्रकारनां फल तेणेकरीने विलसति जे शाखा तेणे युक्त होय॥५६३॥

हवे तीर्थंकर मातृतपनीविधि कहेछे. मूलः—तिछयरजणणिपूआ,पुव्वं इक्कासणाइ सत्तेव॥ तिछयरजणणिनामग, तवंमि कीरंति नद्दवए॥५६४॥अर्थः—तीर्थंकरनी माता-तेनी पूजापूर्वक नाद्रवाशुद सातमथकी मांमीने तेरश सुधी सात एकाशणां करवां ते सात वरस सुधी,कोइक कहेछे के त्रण वरस लागट सात सात एकाशणां करवां, पछी उजमणु करवुं; तेमां प्रधान चोवीश पकवानना थाल आपवा; सपुत्र एटले जे पुत्र सहित होए तेवी चोवीश श्रावकाने जमाडवुं; पीलां वस्त्र करी आपीए, उछव करीए ए जिनमातानामा तप ते नाद्रवा महीनामां करीए. ॥५६४॥

हवे समवसरण तप कहेछे. धारकाइति प्रसिद्धनाम छे मूलः—एक्कासणाइएहिं, नद्दवयचउक्कगंमिसोलसहिं ॥ होइ समोसरणतवो, तप्पूआपुव्वविहिएहिं ॥ ५६५॥ अर्थः—ए तप एकाशणादिके करीने एटले चार एकाशणां, चारनिवी, चार आंबिल, चार उपवास अने त्यां एक उलीए एक एकाशणुं, उपर निवी, उपर आंबिल, पछी उपवास करवो. एम एक श्रेणी थाय. एवी चार उली करीए तेवारे सोल दिवस थाय. तेमां छेल्लो उपवास पर्यूषणाने दिवसे आवे तेवीरीते ए तप करवुं. एवीरीते समवसरण तप होयछे. तप्पूआके० ते समवसरणनी पूजापूर्वक चारवर्षपर्यंत कीधे छते ए तपनेविषे सर्व मली चोशठ दिवस थाय. ए तप ते समवसरणना

एकेका द्वारनो आश्रय करीने प्रत्येक द्वारने स्थानके चारचार दिवसनुं तप करे छे, तेथी द्वारका एवी एनी प्रसिद्धिछे ॥ ५६५ ॥

हवे नंदीश्वरतप कहेछे मूल –नंदीसरपडपूआ, नियसामत्थसरिसतवचरणा होइ अमावस्सतवो, अमावसावासरुद्दिट्ठो ॥५६६॥ अर्थ.–नंदीश्वर द्वीपसंबंधी जे प्रासाद ते पट उपर लखीने नंदीश्वरना पटनी पूजापूर्वक निययके० पोतानी समर्थाइ सरखुं तप करवुं, अने दीवालीनी अमावास्याथकी आरंभी उपवास करीए, ए अमावास्याए तप उपवास लक्षण करवुं, तेथी ए अमावासी लक्षण तप कहेवाय छे ए तप सातवर्षपर्यंत थायछे अमावास्यानो वासरके० दिवस तेनेविषे उद्दिष्टके० कह्युंछे एनेविषे बावन उपवास, उजमणे बावन वस्तु फल देवा, नंदीश्वरद्वीपनी पूजा करवी ॥ ५६६ ॥

हवे पुंडरीकतप कहेछे मूल –सिरिपुंडरीयनामग, तवंमि एकासणाइ कायव्वा॥ चित्तस्स पुन्निमाए, पूएअवातप्पडिमा ॥ ५६७ ॥ अर्थ –श्री पुंडरीक नामे जे तप तेनेविषे एकाशणादिक तप करीए ते चैत्री पूनेमना दिवसे करीए एम एकाशणुं आदेदेइने उपवासपर्यंत बारवर्ष लगण लागट करीए एक कहे छे के सात वरस करीए, ते वरसो वरस बार उपवास अने तिहां पुंडरीकने केवलज्ञान उपन्युं, ते कारणे तेनी प्रतिमा पूजवी ॥५६७॥

हवे अक्षयनिधितप कहेछे मूल –देवग्गठविअकलसो, जो पुन्नो अरकयाणमुठीए ॥ जो तव्वसत्तसरिखो, तवो तमरकयनिहिंविंति ॥ ५६८ ॥ अर्थ –श्रीजिनदेव आगले शुभ मुहूर्त्ते कलश थापी दर दिवसे मूठीभर चोखा नाखता जे दिवसे कलश पूराणो, ते दिवसे पोतानी शक्तिने अनुसारे एकाशणुं ब्याशणुं करीए ए तपने अक्षयनिधितप, एवुं गीतार्थ कहेछे इहां ए आम्नायछे के पर्यूषणाथकी पन्नर दिवस आगल ए तप मांडीए, पछी अथवा अधिके दिवसे मुहूर्त्त जोइने पारणा करवा, पछी वासक्षेपादिक विधिपूर्वक अविछिन्नधाराए संपूर्ण कलश करी उपाडीए, अने जिन आगल धरीए ॥५६८॥

हवे चंद्रायणतप ते यवमध्य वज्रमध्यना भेदे करी बे प्रकारे कहेछे मूल –वट्टइ जहाकलाए, एक्काका एणुवासर चंदो॥सपुसोलसुकलाइ,जासयजकलाइ पवमि५६९ अर्थ –जेम चंद्रमा एकेक कलाए करीने वृद्धि पामेछे, पडवाए बीजे, त्रीजे, एम कलाए वधतो जाय, ते ज्यांसुधी समस्त कलाए करी पूर्ण पूनेमने दिवसे थाय

मूल –तह पडिवयायइक्को, कवलो बिइआइपुंसिमा जाव॥इक्किक्कवलवुढी, जा

तेसिं होइ पन्नरसगं ॥५७०॥ अर्थः–पूर्वोक्त चंद्रमानी वृद्धि पामती कलानी पेरे पडवाए एक कवल, बीजना दिवसे बे कवल, एम वधारतां पूनेमना दिवसे पन्नर कवल, एरीते चांदणे पखवाडीए एकेका कवलनी वृद्धि करतां ज्यांसुधी पन्नर कवल थाय.

मूलः–एकेकंकिएहंमिय, परकंमि कलं जहा ससी मुयइ ॥ कवलोवि तहा मुच्चइ, जामावस्साइसोएक्को ॥ ५७१ ॥ अर्थः–अंधारा पखवाडीआनेविषे चंद्रमा एकेक कलाए दररोज हीन थतो जाय छे, तेम अंधारा पक्षमांहे पडवाना दिवसे पन्नर कवल लेइ बीजनादिवसे चउद कवल लीए, एम त्रीजे तेर कवल, एरीते दररोज एकेक कवल मूकतां अमावास्याए एक कवलनो आहार करे. ॥५७१॥

मूलः–एमा चंदप्पडिमा, जवमज्झा मासमित्तपरिमाणा ॥ एत्तिंहतु वज्जमज्झं, मासप्पमिमं पवरकामि ॥ ५७२ ॥ ए चंद्रनामे प्रतिमा जे यवमध्य, ते मात्र एक मास प्रमाण कही. एत्तिंहुके० हवे वज्रमध्य मास प्रतिमा कहीशुं. यवमध्य चंद्रायणने उजमणे रूपानो चंद्रमा अने सोनाना बत्रीश यव आपीए. ॥५७२॥

हवे वज्रमध्य चंद्रायण ते आवी रीते. मूलः–पन्नरसपम्किवयाए, एकगहाणीइ जावमावस्सा॥एकेणं कवलेणं, जाया तह पडिवयावि भिक्खा ॥५७३॥ अर्थः–अंधारे पखवाडे पडवाना दिवसे पन्नर कवल, पछी बीजना दिवसे चउद कवल, त्रीजना तेर कवल. एम एकेकनी हाणी करतां ज्यां अमावास्या थाय त्यां एक कवल होय. तेम आगल चांदरणे पखवाडे पडवाने दिवसे एक कवल होय. ॥ ५७३ ॥

मूलः–बीयाइयासु इक्कग, वुड्ढी जा पुंन्निमाइपन्नरस ॥ जवमज्झवमज्झाउ, दोविपडिमाउभणियाउ ॥ ५७४ ॥ अर्थः–पछी बीज आदेदेइने जे तिथीउ आवे त्यां एकेक कवलनी वृद्धि करतां जवुं, ते जेवारे पूनेमनो दिवस आवे तेवारे पन्नर कवलनो आहार थाय. एटले यवमध्य ने वज्रमध्य ए बेउ प्रतिमा भणियाके० कही. ए वज्रमध्यने उजमणे रूपानो चंद्रमा अने वज्र आपवां. ॥५७४॥

हवे दाति संख्या प्रतिमा त्रण गाथाए करी कहेछे. मूलः–दिवसे दिवसे एगा दत्ती पढमंमि सत्तगे भिक्खा ॥ वड्ढइ दत्तीसहस्स त्तगेण जा सत्तसत्तमए॥५७५॥ अर्थः–दिवस दिवसनेविषे एकेक दाती ते पढमके० पहेला सातकाने विषे भिक्षाके० लेवी. एम अन्नना ग्रहणथकी पाणीनी दाती पण एकेकज सात दिवस सुधी लेवी, पछी सातका सातकासाथे दातीनी पण वड्ढइके० वृद्धि करवी. एटले बीजे सातके दिवसे दिवसे बे बे दाती लेवी. एम त्रीजे सात के सातदिवससुधी त्रण त्रण दा

त्ती लेवी, ते ज्यांसुधी सातमे - सातके,सात सात- दात्ती दिवसे दिवसे लेवाय, त्यासुधी जाणवी ॥ ५७५ ॥

मूल —इगुवन्नवासरेहिं, होइ इमा सत्तसत्तमीपडिमा ॥ अठ्ठमियानवनव मियायदसदसमिया चेव ॥ ५७६ ॥ अर्थ —सातो सत्तीयु उगणपचाश दिवसे सतमी प्रतिमा होय - हवे आगल अठ्ठमअठ्ठमिआ, नवमनवमिया अने दसमदसमिया एवेनामे त्रण प्रतिमानेविषे जे होय ते कहेछे ॥५७६॥

मूल —नवरं वड्डइ दत्ती, सट्ठअठ्ठगनवगदसगवुड्डीहिं ॥ चउसठीइक्कासी, सयंचदिवसाणिमासुकमा ॥ ५७७ ॥ अर्थ —नवरके० एटलु विशेष जे इहा दात्ती ते वड्डइ के० वधे ते आवीरीते के सट्ठअठ्ठगके० आठका-नवका ने दशका साथे जेम एनी वृद्धि तेम दात्तीनी पण वृद्धि थाय, तेमां आठमी प्रतिमाए ठेला आठे दिवसे आठ आठ दात्ती लेवी, एम नवमनवमिकाए ठेला नवे दिवस सुधी नव नव दात्ती लेवी तथा दसमदसमिकाए ठेला दश दिवससुधी दश दश दात्ती लेवी ॥५७७॥

हवे एनेविषे दिवसनी सख्या केटली थाय? ते कहेछे आवो अवचुं चोसठ दिवस अष्टअष्टमी प्रतिमानेविषे थाय एम नवे नवे एक्यासी दिवस नवम नवमिका प्रतिमानेविषे थाय, अने दशम दशमिकाना एकशो दिवस पूर्ण अनुक्रमे थाय. ए दात्तीनी सख्या सूत्रकारे अतगम्दशागने अभिप्राये कहीछे त्या पण एमज कह्युछे, अने व्यवहार भाष्यना न्यायथी तो सित्तेर प्रमुख दिवस थायछे, अने दात्तीनी सख्या वृत्तिकारे एम कहीछे सत्तसत्तमिआ ए पहेली प्रतिमाए एकशोने छन्नु दात्ती थाय, एम बीजीए बशोने अठाशी थाय, त्रीजीए चारशोने पाच थाय, चोथीए पाचशोने पचाश थायछे अने ए चारे प्रतिमाना मली नवमास ने चोवीश दिवसनी सख्या थायछे, अने चउदशोने उगणचालीश दात्तीनी सख्या थायछे. यदुक्त॥चउवीसदिवस अहिआ, नवमासासवट्ठइदिवसाणि॥चउदसयागुण याला, दत्तीण हवइ इहसंखा॥१

हवे वर्द्धमानआंबिल नामा तप बे गाथाए करी कहेछे मूल —एगाइयाणिआयबिलाणि इक्किकवुड्डिमंताणि ॥ पयतअन्नत्तठाणि जाव पुन्न सय तेसि ॥५७८॥ एय आयंबिलवद्धमाण नाम महा तवच्चरण ॥ वरिसाणि इह चउदस, मासतिग वीसदिवसाणि ॥ ५७९ ॥ अर्थ —एक आदेदेइने आंबिल एकेक वृद्धिमतके० वधता होय - इहा ए भावछे जे प्रथम एक आंबिल, पछी एक उपवास, पछी बे आंबिल वली एक उपवास, पछी त्रण आंबिल वली एक उपवास, एम वधता छेहले एकसो आंबिल करीने तेने पारणे एक उपवास करे, एम सर्वमली एकशो उपवास थाय

अने पांच हजार ने पच्चाश आंबिल थाय. ए वर्द्धमानआंबिल नामा महातपनुं आसेवन करवुं; ते चउदवर्ष त्रण मास ने उपर वीश दिवसे पूर्ण थायछे.॥५७०॥

हवे गुणरत्नसंवत्सरनामा तप ते सात गाथाए करी कहेछे. मूलः—गुणरयण वच्छरंमि सोलसमासा हवंति तवचरणे ॥ एगंतरोववासा, पढमे मासंमि कायव्वा ॥ ५७० अर्थः—गुणरत्नसंवत्सर नामा तप ते सोल माससुधी आसेववुं, त्यां पहेला महीनानेविषे एकांतरे उपवास करवा. ॥५७०॥

मूलः—गायवं उक्कडआसणेण दिवसे निसाइ पुण निच्चं॥ वीरासणिएण तहा, होअव्व मवावडेणंच॥५७१॥ अर्थः—गायवंके०रहेवुं, उकडू आसणे दिवसनेविषे अने वली रात्रीने विषे तो सदाइ वीरासणिके०वीरासने रहेवुं अने अप्रावृतके०वस्त्रेरहित थवुं.

मूलः—बीयाइसुमासेसुं, कुज्जाएगुत्तराइवुड्ढीए ॥ जा सोलसमेसोलस, उपवासा हुंति मासम्मि ॥ ५७२ ॥ अर्थः—हवे बीजा महीना प्रमुखनेविषे जे करवुं ते कहेछे. एकोत्तरादिकनी वृद्धिए उपवास करवा ते ज्यांसुधी सोलमे महीने सोल उपवास थाय त्यांसुधी करवा. इहां ए नावार्थ छे के पहेलामासे एक एक उपवास करीने उपर पारणु करीए, बीजा मासे बे बे उपवास ने पारणु, त्रीजा मासे त्रण त्रण उपवास ने पारणु करीए, चोथा मासे चार चार उपवासने पारणु करीए. तेवारे चोथा आखा महीनामां चोवीश उपवास ने छ दिवस पारणांना थायछे, एम मासेमासे चढताचढता उपवासने उपपारणु ते यावत् सोल मासपर्यंत करवा.

हवे उपवासनी संख्या अने दिवसनी संख्या ते अन्य कर्तृकी गाथाये देखाडेछे. उक्तंच ॥ पन्नरस वीस चउवीस चेव चउवीसपन्नवीसाय ॥ चउवीसएगवीसा, चउवीसासत्तवीसाय ॥ १ ॥ अर्थः—पन्नर, वीश, चोवीश, चोवीश, पचीश चोवीश, एकवीश चोवीश, सत्तावीश, ॥ १ ॥ उक्तंच ॥ तीसातित्तीसावय, चउवीसछवीसअछवीसाय ॥ तीसाबत्तीसाविय, सोल समासेसु तवदिवसा ॥ २ ॥ अर्थः—त्रीश, तेत्रीश, चउवीश, छवीश, अछावीश, त्रीश, ने बत्रीश. ए अनुक्रमे सोल महीनानेविषे एटला तपना दिवसो थायछे. ॥२॥ हवे पारणाना दिवसो महीना महीना आश्री कहेछे. उक्तंच ॥ पन्नरसदसछप्पं चचउरपंचसुयतिन्निन्निन्ति ॥ पंचसु दो दोय तहा, सोलसमासेसुं पारणगा ॥३॥ अर्थः—पन्नर, दश, आठ, छ, पांच, चार, त्रण, त्रण, त्रण, त्रण, त्रण, बे, बे, बे, बे, बे, ए सोल महीनानां पारणां जाणवां. जे महिने अष्टमादिक तपना दिवस पूराय नही तेवारे आगला महीनाना दिवसो लेवा. ॥ ३ ॥

हवे अनुष्ठान प्रकारे सर्व दिनमान कहेछे मूल –ज पढमगंमि मासे, तमणुठ्ठा ण समग्गमासेसु ॥ पचसयाइदिणाण, वीसूणाईइमम्मि तवे ॥५७३॥ अर्थ –जे प्रथ ममासनेविषे अनुष्ठान कह्यु तेहज अनुष्ठान समग्रमासनेविषे थाय पाचशे दि वस वीशे उणा, तेवारे चारशे एंसी दिवस ए गुणरयणसवत्सरतपनेविषे थायछे इहा गुणरत्न एवु नामसार्थकज छे परतु निरर्थक नथी, केमके निर्जरादिक जे गुण–तद्रूप जे रत्न–ते जेनेविषेछे, माटे गुणरत्नसवत्सर ते सत्रिहाइ सवत्सरे एट ले एक सवत्सरने तेना उपर वली एक सवत्सरनो त्रीजो नाग एटले बधा मली सोल महीने पूर्ण थाय तेथी गुणरयणसंवत्सर कहीए ॥ ५७३ ॥

हवे प्रवचनरूप समुद्र ते अपारछे, त्या जे तप कह्याछे तेपण घणां कह्याछे, अने तेना आसेवनार पण खदक प्रमुख पुरुष विशेष घणा साजलीए छइए, ते जूदा जूदा केटला कहिए? परतु दिशि मात्र देखाडीने हवे शेष तपो विशेषनु अतिदेश कहीएछैए

मूल –तह अगोवगाण, चिइवदणपंचमगलाईण ॥ उवहाणाइ जहाविहि, ह वति नेयाणि तह समया ॥५७४॥ अर्थ –तथा शब्द समुच्चयने अर्थेछे, अंग जे आ चारागादिक अने उपाग जे उववाई प्रमुख,चैत्यवदना,इरियाविहि,शक्रस्तव, स्था पना, अरिहतनी स्तवना, नामार्हतनी स्तवना, श्रुतस्तव, सिद्धस्तव रूप पचमगला दिकना उपधानादिक, आदि शब्द थकी अनेरा पण तपना विशेष जे छे ते जे वि धिए होय ते सर्व सिद्धात थकी जाणवा एम त्रेसठ गाथाए करी तपना नेद वखाण्या, तथा विधिप्रपाते योगविधि तपोरत्नमालिका, इत्यादिक शास्त्रातरथकी अनेरा तपो जाणवा ॥ ५७४ ॥ इति गाथा त्रिषष्टिकार्थ ॥

अवतरण –पायालकलसति एटले पाताल कलशनी वक्तव्यतानु बशेने बहोते रमु द्वार कहेछे मूल –पण नउइ सहस्साइ, उगाहित्ताचउदिसि लवण ॥ चउरो लिजरसठाण सठिया हुति पायाला ॥ ५७५ ॥ अर्थ –लवणसमुद्र बे लाख योज न विस्तारेछे ते लवणसमुद्रनी चारेदिशाए जबुद्वीपनी जगतिथकी पचाणु हजार योजन अवगाहिए, त्या बहु मध्यदेशे चार आलिजरके० महोटु मटकु–तेना सस्थाने सस्थितके० रह्यांछे, एवा चार पातालकलश होयछे. ॥ ५७५ ॥

हवे ए चारेना नाम ने ठीकरी एनु जाडपणु कहेछे मूल –वलयामुहकेयूरे जुयगे तह ईसरेय बोधवे ॥ सववईरायाण, कुड्डाएएसिदससइया ॥५७६॥ जोयण सहस्सदसग, मूले उवरिच होइ विछिन्ना ॥ मझेयसयसहस्स, तित्तियमित्तंच उगाढा ॥५७७॥ अर्थ –एक वलयमुख अथवा वडवामुख, बीजु केयूर, त्रीजु युतक, तेम

चोथुं इश्वर एवे नामे चार कलशछे. ते बोधव्वा के० जाणवा. सर्वे वज्ररत्नमय एवी एनी ठींकरी ते हजार योजन जाडी छे; एनुं प्रमाण कहेछे. एक प्रदेशनी श्रेणीथकी विष्कंन्ने वधतां वधतां मूलमां अने उपरे दश हजार योजन, एम वधतां वधतां मध्यविचाले शतसहस्र एटले लाख योजन प्रमाण, अने तित्तियमित्तंके० तेटली मात्राए लाख योजन प्रमाण नूमिकामांहे उगाढके० खूत्याछे. उपरे पण दश ह जार योजनने विस्तारे छे. ॥५८६॥५८७॥

हवे एने आश्रित देवो जे छे तेमनी स्थिति अने तेमनां नाम कहेछे. मूलः—पलि उवमहिईआ, एएसिं अ हवईसुराइणमो ॥ कालेयमहाकाले, बेलंबपन्नंजणेचेव ॥ ॥५८८॥ अर्थः—एक पल्योपमनी स्थितिना धरनार एना अधिपति ते इणमोके० हवे कहीए छैए. तेमां पूर्वदिशाए काल, दक्षिणदिशाए महाकाल, पश्चिमे बेलंब, अने उत्तरे प्रन्नंजन. ए पाताल कलशाना धणी जे चार देवता छे तेमनां नाम कह्यां

हवे लघुपाताल कलशानी वक्तव्यता कहेछे. मूलः—अन्ने विय पायाला, खुड्डालिं. जरगसंतिआ लवणे ॥ अठसया चुलसीआ, सत्तसहस्साय सव्वेसिं ॥ ५८ए॥ अर्थः—अ नेरा पण पाताल कलशछे ते खुड्डके० न्हाना आलिंजरके० मटका तेना संस्थाने लव ण समुद्रनेविषे छे. इहां ए नावजे जेम पंचाणुहजार योजन जंबुद्वीपनी जगती थकी आघा जइये तेम लवणसमुद्रनी जगतिथकी पण पंचाणुहजार योजन उ रहां आवीए; त्यां वचमां दशहजार योजन विस्तारे चक्रवाल प्रदेशे महोटा क लश कह्या. ते बेहुने आंतरे वली न्हाना कलशछे एटले ए चारे कलशाए जेटली नूमिका रुंधी छे ते मूकीने वचमां सर्व सातहजार आठशेने चोराशी कलशा छे. हवे एनी नव पंक्ति महोटा कलशाना मुखथकी बीजा मुखसुधी छे, तेमां पहे ली पंक्तिए बशेने पन्नर, बीजी पंक्तिए बशेने शोल. एम परिधि जेम जेम वधे ते म तेम एकेक कलश पण पंक्तिए वधे; ते ज्यांसुधी नवमी पंक्ति त्यांसुधी बसेंने त्रे वीश थया. ए नवे पंक्तिनो सरवालो करतां एकेक महोटा कलशनेविषे उगणीशे ने एकोत्तर कलश थायछे. ए चार कलशे करी चउगुणा कस्याथी पूर्वोक्त सात ह जार आठसेने चोराशी थाय.ए न्हाना कलशोना अधिपति जे देवता, तेमनी आयु स्थिति अर्द्ध पल्योपम होयछे. ॥ ५८ए ॥

हवे एना विस्तारनुं प्रमाण कहेछे. मूलः—जोयणसयविछिन्ना, मूलुवरिं दसस याणिमझंमि ॥ उगाढायसहस्सं, दसजोयणियायसिंकुड्डो ॥५ए०॥ अर्थः—महोटा जे चार कलशा कह्या तेथकी ए न्हाना कलशा शोमा अंशे होय,तेवारे शो योजन

ने विस्तारे मूले अने उपरे छे, तथा एक हजार योजन विचाले, एम नूमिमाहे हं जार योजन अवगाढ छे, अने दश योजननी कुड्डोके० ठीकरी जाणीने ॥५५०॥

हवे समस्त कलशनेविषे वायुप्रमुखनी स्थिति कहेछे मूल –पायालाणविनागा, सवाणवि तिन्नितिन्नि बोधवा ॥ हिठिमनागे वाऊ मझेवाऊअउदगंच ॥५५१॥ उव रिं उदग नणिअं, पढमगबीएसु वाउसखुनिउ ॥ उड्ढंवामे उदगं, परिवढइ जलनि ही खुनिउ ॥५५२॥ अर्थ – सर्व पाताल कलशाना त्रण त्रण विनाग बोधवाके० जाणवा त्या महोटा पाताल कलशा तेने एकने नागे तेत्रीश हजार त्रणसे ते त्रीश योजन अने एक योजननो त्रीजो नाग उपर, अने न्हाना कलशने त्रणसे तेत्रीश योजन अने उपर एक योजननो त्रीजो नाग, एटली जग्यामा समस्त कल शोनेविषे अनेक प्रकारना वायु समूर्छाएछे, अने क्षोन पण पामेछे जेम मनुष्या दिकना उदरमा श्वास वात समूर्छेछे अने क्षोन पण पामेछे, तेम त्यापण जे वारे महोटा कलशानेविषे वायु क्षोन पामे तेवारे जगना स्वनावथकी न्हाना कल शानेविषे पण वायु क्षोन पामे, अने ते वारे वेली, गाउ गाउ उची वधे एम समस्त कलशानेविषे पूर्वोक्त त्रण नागमाहेला हेठला नागनेविषे वायु होय अने मझे के० विचला नागमा पूर्वोक्त योजनना प्रमाणनेविषे वायु अने जल होय, तथा उ परला त्रीजा नागनेविषे केवल पाणी नणियके० कह्यु छे पहेला नाग अने बीजा नागनो वायु जेवारे खोन्यो एटले उछल्यो थको उड्ढके० उंचो चाले तेवारे पाणीने वमेके० नाखे तेथी जलनिधिके० समुद्र पण क्षोन्यो थको समुद्रनु जल पण वधे ५५२

हवे उपशमे वाये जे थाय ते कहेछे मूल –परिसंठिअंमि पवणे, पुणरवि उदग तमेव सगाण ॥ चट्टेइ तेण उदही, परिहा यणु कमेणवा ॥५५३॥ अर्थ –परिसस्थि तके० वली समस्त प्रकारे वायु उपशमे तेवारे वली तेहीज उदक तेज सस्थाने ते फरी कलशामांहे पाछुं प्रवेश करे, ते कारण माटे अनुक्रमे करी हियमान तथा वधे त्यारे जल क्षोन पामे ते अहोरात्रे नियत काले वे वखत अने पक्षमाहे चतुर्दशी प्रमुख तिथीनेविषे पण अनुक्रमेकरीने वृद्धि हानी थाय ॥५५३॥ इति गाथा सप्तकार्थ.

अवतरण –आहारगसरूवति एटले आहारक शरीर करे तेना स्वरूपनुं वर्ण ने तहोतेरमुं द्वार कहेछे मूल –समउ जहन्नमतर, मुक्कोसेण तु जावछम्मासा ॥ आहारसरीराण, उक्कोसेण नवसहस्सा ॥५५४॥ अर्थ –आहारक शरीर एकवार की धुं अने वली कार्यना वशथकी करे तो जघन्यथी एक समयनो आतरो पडे, अ ने उत्कृष्ट तो ज्या लगे छमहीना अने जीवसमासमाहे वरस पृथक्त्व कह्यु

छे ते मतांतर जाणवुं. आहारक शरीरवाला करनार उत्कृष्टे सम काले नव हजार लन्यमान थाय. अने जघन्यथी एक बे त्रण होय; ॥ ५०४ ॥

हवे संसारमां वसतो जीव जेटला वखत आहारक शरीर करे ते कहेछे. मूल चत्तारिय वाराउ, चउदस पुव्वीकरेइ आहारे ॥ संसारंमि वसंतो, एगन्नवे डुन्निवाराउ ५०५ अर्थः—चार वखत चउदपूर्वनो धारक मुनिराज आहारक शरीर करे. शेष श्रुतना धरनारने ए आहारक शरीर करवानी शक्ति न होय, तेथी चउदपूर्वधरनुं ग्रहण कर्युं, अने संसारमां वसतो एक नवनेविषे बे वखत आहारक शरीर करे. हवे आन्हियतेके० प्रयोजनना वशथकी करीए, नवुं शरीर नीपजावीए ते आहारक कहीए.

तेथी तेज प्रयोजन देखाडेछे. मूलः—तिछयररिद्धिदंसणछमछोवगहणहेउंवा संसयवुछेयछं, गमणं जिणपायमूलंमि ॥ ५०६ ॥ अर्थ.—समस्त लोकने आश्चर्यनी उपजावणहार अष्ट महाप्रतिहार्य प्रमुख श्री तीर्थंकरनी ऋद्धि ते जोवाने अर्थे आश्चर्य उपन्याथका अथवा तेवा तेवा नवा अर्थ तेना लेवाने कारणे अथवा कोइ एक अति गहनार्थनो संदेह उपन्ये थके तेनो निश्चे करवाने अर्थे कोइएक महाविदेहनो वासी श्री वीतरागना चरणकमलने आगल आहारक शरीर करी पहोंचे, पछी नगवंतने देखी समस्त पोतानुं कार्य कीधे छते वली ते पूर्व प्रदेशे जे औदारीक शरीर थापणनीपरे मूक्युं हतुं ते, पोताना प्रदेशनी जालीवद्ध तेज अवस्थाए थको मागी लीधेला उपकरणनीपरे आहारक शरीर मूकी मूलगा प्रदेशना समूहनेविषे प्रवेश करे. एना प्रारंन अने मूकवाना कालसुधी अंतरमुहूर्त्त जाणवुं, ॥५०६॥ इति गाथा त्रयार्थ ॥

अवतरणः—देसाअणारियत्ति एटले अनार्यदेशोना नामोनुं बसें ने चुमोत्तेरमुं द्वार कहेछे. मूलः—सगजवणसबरबब्बर, कायमुरुंडुड्डगोणपक्कणया ॥ अरवागहोणरोमय, पारसखसखासिआ चेव ॥ ५०७ ॥ डुंबिलयलउसबुकस, निल्लंधपुलिंद कुंचनमररूआ ॥ कोपावचीणचंचुअ, मालवदविडाकुलछाय ॥५०८॥ केक्कयकिरायहयमुह, खरमुहगयतुरयमिंढपमुहाय ॥ हयकन्नागयकन्ना, अन्नेवि अणारिया बहवे ॥ ५०९ ॥ पावायचंमकम्मा, अणारियानिग्घिणा निरणुतावि ॥ धम्मुत्तिअरकराइ, सुइणेविनन्नजाएताण ॥ ६०० ॥ अर्थः—शकदेश, यवनदेश, शबरदेश, बाबरदेश, काय, मुरुंम, उड्ड, गोण, आख्यानक, हुण, रोमक, पारस, खस, कौशीक, डुविल, लकुश, बुकस, निल्ल, अंध्र, पुलिंद, कौंच, नमररुची, कपोत, चीण, चंचुक, मालव, द्रविम, कुलार्थी, कैकेय, किरात, हयमुख, खरमुख, गजमुख, तुरंगमु

ख, सिंहमुख, हयकर्ण, गजकर्ण, ए सिवाय बीजा पण अनार्य आयातके० एय एटले धर्म थकी जे दूर थया एटले आर्य थकी विपरीत ते अनार्य जाणवा ए अपेय वस्तुना पान करनार, अभक्ष्यना भक्ष करनार, अगम्य गमनना करनार शास्त्रमांहे जे निषेध एवी वेष भाषा आचारादिकना करनार एवा अनार्य देश ते बहुवेके० घणाछे, वली ते केवाछे ? तोके महा पापना करनार, प्रचंड रौद्रकर्मने विषे तत्पर एवा अनार्य निग्घणाके० अत्यंत निर्दय, पाप करीने पछी अनुताप न करे, जेने धर्म एवा अक्षर पण सांभल्यामां आव्या नथी इतिगाथाचतुष्टयार्थ ॥

अवतरण –आयरियदेसत्ति एटले आर्य देशोना नामोनुं बसेने पचोतेरमुं द्वार कहेछे मूल –रायगिहमगह चंपा, अंगा तह तामलित्तवंगाया ॥ कंचणपुर कलिंगा, वाणारसिचेवकासीआ ॥६०१॥ अर्थ –एक राजगृहनगर ने मगधदेश, बीजी चंपानगरी ने अंगदेश, तेमज त्रीजी तामलिप्तानगरी ने वंगदेश, चोथुं कांचनपुरनगर ने कलिंग देश, पांचमु वाणारसीनगर ने काशीदेश ॥६०१॥

मूल –साकेय कोसलागय, पुरंच कुरुसोरियं कुसट्टाय ॥ कंपिल्लपंचाल, अहिछत्ता जंगला चेव ॥ ६०२ ॥ अर्थ –छट्ठी साकेतनगरी ने कोशलदेश. सातमुं गजपुरनगर ने कुरुदेश, आठमुं सौरीपुरनगर ने कुशावर्त्तदेश, नवमी कंपिल्लनगरी ने पंचालदेश, दशमी अहिछता नगरी ने जंगलदेश. ॥६०२॥

मूल –बारवईय सुरट्ठा, महिल विदेहाय वच्छकोसंबी ॥ नंदिपुर संडिल्ला, भद्दिल पुरमेव मलयाय ॥ ६०३ ॥ अर्थ –अग्यारमी द्वारावतिनगरी ने सोरठदेश, बारमी मिथुलानगरी विदेहदेश, तेरमी कोसंबीनगरी ने वच्छदेश चउदमु नंदनपुरनगर ने शांडिल्यदेश, पन्नरमु भद्दिलपुरनगर ने मलयदेश ॥ ६०३ ॥

मूल –वइराड मच्छ वरुणा, मच्छा तह सुत्तियावइदसन्ना ॥ सुत्तीमईयचेई, वीयभयं सिंधुसोवीरा ॥६०४॥ अर्थ –सोलमु मच्छनगर ने वैराटदेश. सत्तरमी वरुणनगरी ने अच्छदेश, अढारमी मृत्तिकावतीनगरी ने दशार्णदेश, उंगणीशमी शुक्तिमतिनगरी ने चेदिदेश, वीशमु वीतभयनगर ने सिंधुसोवीरदेश ॥ ६०४ ॥

मूल –महुराय सूरसेणा, पावा भंगीयमासपुरिवट्टा ॥ सावत्थी अकुणाला, कोडी वरिस च लाटाय ॥६०५॥ अर्थ –एकवीशमी मथुरानगरी ने सूरसेनदेश, बावीशमी पापानगरी ने भंगीदेश, त्रेवीशमी मासपुरीनगरी ने वर्त्तादेश, चोवीशमी श्रावस्तिनगरी ने कुणालादेश, पचीशमु कोटीवर्धनगर ने लाटदेश ॥ ६०५ ॥

मूल –सेयंवियायिनयरी, केइय अद्ध च अयरिय भणियं ॥ जत्थुप्पत्तिजिणाण,

चक्कीणं रामकिण्हणं ॥ ६०६ ॥ अर्थः—पछी श्वेतंबिकानगरी ने केकेयदेश, ए अर्धो आर्यदेश कह्योछे, ज्यां जिनके० तीर्थंकर, चक्रवर्त्ति, बलदेव, वासुदेव प्रमुख उत्तम पुरुषोनुं उपजवुंछे ते आर्यदेश जाणवा. ते साडीपचीश देशछे तेमनां नाम कह्यां. ए बहुश्रुत संपदाए प्रमाणछे, अने आवश्यकनी चूर्णिमां एवी व्यवस्था कहीछे के जे जुगलीआना खेत्रे हकारादि नीतिथाय ते आर्य, एटले भरतखेत्रवर्त्ति तेहज आर्य अने उपलक्षणथकी महाविदेहना अंतवर्त्ति विजय मध्य खंडादिकनेविषे छे ते पण आर्य जाणवा. ॥ ६०६ ॥ इति गाथा षट्कार्थः ॥

अवतरणः—सिद्धएगतीसगुणात्ति एटले सिद्धना एकत्रीशगुणोनुं बशेने छोतेरमुं द्वार कहेछे. मूलः—नवदरसणंमि चत्तारिआउए पंचआइमे अंते ॥ सेसे दोदो भेया खीणभिलावेणइगतीसं ॥ ६०७ ॥ अर्थः—नवदर्शनावरणीयना भेद, चार प्रकारनुं आयु, पांच प्रकार ज्ञानावरणीयना, पांच प्रकार अंतके० छेल्लुं जे अंतरायकर्मछे तेना जाणवा. शेष थाकता चारकर्म. तेमां वेदनीयना बे भेद, अने मोहनीय ते दर्शन तथा चारित्र मोहनीयरूप बे प्रकारे, अने नामकर्म ते शुभ अशुभ नाम रूप, तथा गोत्रकर्म ते उंच नीच गोत्ररूप. ए सर्व मली एकत्रीश भेद थाय. ते जेवारे क्षीण अभिलाप ए बधाने क्षीण शब्द धुरे आपीने बोलीए एटले क्षीण चक्षुदर्शनावरणीय, क्षीण अचक्षुदर्शनावरणीय एम सर्वत्र कहेवुं. ते ज्यांसुधी क्षीण नीच गोत्र कहिए त्यांसुधी एकत्रीश गुण सिद्धना थायछे. ॥ ६०७ ॥

अथवा प्रकारांतरे वली बीजा पण सिद्धना एकत्रीश गुण कहेछे. मूलः—पडिसेहणसंगणे यवन्न गंध रस फास वेएय ॥ पण पण दुपणछतिहा, एगत्तीसमकाय संग रुहा॥६०८॥अर्थः—एटलानो प्रतिषेध करवा थकी एटले तेमां एक लांबो, बीजो वाटलो, त्रीजो पहोलो, चोथुं त्रिखुणु, पांचमु चउखुणु ए पांचतो संस्थान जाणवां अने गंध बे, कृष्णादिक वर्ण पांच, रस पांच, स्पर्श आठ, वेद त्रण, ए अठावीशनो निषेध करवाथी अठावीश गुण उपन्या. उगणत्रीशमुं अकाय ते शरीररहितपणु, त्रीशमु असंग ते स्वजनादिके रहितपणु, एकत्रीशमुं अरु के० जन्मेकरी रहित, ए एकत्रीशगुण श्री आचारांगमांहे संस्थानादिक एमज कह्यांछे. यदुक्तं सेनदीहे न वट्टे नतंसे इत्यादिक एटले ए सिद्धना एकत्रीशगुण कह्या.ए सिद्धना एकत्रीश गुणोनुं प्रतिपादक द्वार कहेवा थकी अत्यंत मंगल शिष्य प्रशिष्यादिकने अविछेदादिकनुं कारण कह्युं.ए अंत मंगलिक कहीने बशेने छहोतेरमुं द्वार समाप्त कर्युं. ॥६०८॥

हवे ए प्रकरणनो करनार पोताना वंश प्रकटन पूर्वक पोतानुं नाम देखाडतो वली ए प्रकरणनेविषे कारण अने पोताने अनुद्धतपणु कहेनार थको एवु कहेछे

मूल —धम्मधरुद्धरणमहा,वराह जिणचंदसूरिसीसाण ॥ सिरिअम्म एवसूरीण पाय पंकयपराएहि ॥६०७॥ सिरिविजयसेनगणहर, कणिठजसदेवसूरिजिठेहि ॥ सिरिने मिचंदसूरिहि सविणयंसिस्सन्नणिएहि ॥६१०॥ अर्थ —धर्म जे श्री वीतराग देवनो नापित तेज जीवा जीवादिकना धरवाथकी धरा जे पृथ्वी तेनु उद्धरणके० विना शने परिहारे यथावस्थितपणे राखवु त्या महावराह समान श्री जिनचंदसूरि तेना शिष्य श्री अम्रादेवसूरि तेना चरणकमलना पराग समान ॥ ६०७ ॥ श्री विजयसेन नामा गणधर ने न्हाना श्रीयशोदेवसूरि तेना महोटा गुरुभाइ एवा श्रीनेमिचंद्र सूरि तेणे सविनयपणे पोताना शिष्यना कथन थकी ॥६१०॥

मूल —समयरयणायराउ, रयणाणपिवसमुद्धराराइ ॥ निउणनिहालणपुव्वं, ग हिउ सजत्तएहिवा ॥ ६११ ॥ अर्थ —समय जे सिद्धांत तेज अलब्धपारपणा थकी रत्नाकरके० समुद्र कहीए, ते सिद्धांतरूप समुद्र थकी रत्ननीपरे जेम समु द्रमाथी रत्न लइए तेम सिद्धांतरूप समुद्रथकी अर्थ करी सहित बगेने गोतेर द्वार निपुणमतिपूर्वक लेइने सयात्रिकके० नाखुदानी परे ॥ ६११ ॥

मूल —पवयण सारुद्धारो, रइउसपरा विबोह कज्जमि ॥ ज कचि इह अजुत्तं बहुस्सुआ तं वि सोहंतु ॥ ६१२ ॥ अर्थ —ए प्रवचन सारोद्धार रच्यो सारके० प्रधान पद तेनो उद्धारके० एकठा करीने रचना कीधी पोताने तथा बीजाने अ वबोधने अर्थे द्वारने अनुक्रमे करी प्रवचनना प्रधान पदने एकठा कर्याछे इहा जे कांइ अयुक्त कहेवाणु होय ते बहुश्रुत गीतार्थ विसोहंतुके० शोधजो. शो धीने निर्दोष करजो ॥ ६१२ ॥

हवे जे वात जेम थवानी होय ते तेमज थाय तोपण भला आशयथकी फल छे तेथी भला अर्थने विषे आशसा करवी एवु देखाडवाने अर्थे आशसाकहेछे.

मूल —जावजइ भुवणत्तय, मेयरवि ससिसुमेरुगिरिजुत्त॥ पवयणसारुद्धारो, तानदउ बहु पढिज्जतो ॥ ६१३ ॥ अर्थ —ज्यांलगे स्वर्ग मृत्यु ने पाताल लक्षण ए त्रण भुवन जयवत वर्ते, एने केवे सूर्य चद्रमा ने सुमेरु पर्वत समस्त ने मध्यवर्ति सुदर्शननामे मेरुपर्वत तेणेकरी सहित ते ज्यांलगे जयवता वर्ते त्या लगे ए प्रवचन सारोद्धार प्रकरण ते नदउके० सर्व समृद्धि पामो बहु घणा एवा

जे साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविका तेमणे नणतो थको उपलक्षणथकी नणाव तो थको चिंतवतो थको सांनलतो थको समृद्धि पामो. ॥ ६१३ ॥ इतिगाथार्थ.

अथ प्रशस्ति.

अर्हं॥विनिहितदोषः सततं, नव्यव्रजवारिजातकृतबोधः॥ गोनिःसकलपदार्थप्रकट यिता जयति वीररविः ॥ १ ॥ गौतमसुधर्ममुख्याः प्रख्या आगनूगणाधिपा गुरवः ॥ तत्क्रमवर्ती श्रीजिनचंद्रश्चंद्रइतियुगप्रवरः॥२॥ तस्मिन् गणपे विजयिनि लिब्धीनाथप्रबो धतपनिष्ठे ॥ श्रीमति जिनसिंहानिध सूरिवरे जयति युवराज्ये ॥ ३ ॥ श्रीमत्सागर चंद्रसूरयइतिख्याताः क्षितौ धीधनाः पंचानां परमेष्ठिनामिह चये प्राप्तास्तृतीये पदे॥ दत्तं श्रीजिननद्रसूरिसुगुरोः सूरेः पदं यैरनूत्तेषां शुद्धगुणान्वये विजयिनो व्यक्ता इमेज ज्ञिरे ॥ ४ ॥ श्रीमद्विराजःसुदयो दयोदयासागरावराविड्शां ॥ श्रीज्ञानमंदिराव्हास्त्र योप्यमी वाचकवतंसाः ॥ ५ ॥ श्रीदेवदेवतिलकोपाध्यायाश्चक्रवर्तिनोऽज्ञानां ॥ त च्छिष्यानूचानाः श्रीमंतो विजयराजाव्हाः ॥ ६ ॥ वाचंयमजननिकरे कोटीरसमाः स मागमार्थज्ञाः त–च्छिष्यपद्ममंदिरगणिरर्थप्रदीपमिमं ॥ ७ ॥ बालावबोधमकरोदवि बुधबोधाय निजकवि वृध्यै ॥ यदशुद्धमत्रकिंचित्तज्ज्ञःशोध्यं घृणावद्भिः ॥ ८ ॥ सुगुण गणिकनकसारोमेहाजलसाधुसाधुरिणमह्वा ॥ लिखनसुशोधनकर्मण्येते साहाय्यक र्तारः ॥९॥ विषमपदार्थः पूर्वं साहहमीरोपरोधतश्चक्रे ॥ ततएतर्हि समग्रोन्यर्थनया लेखि साध्वीनां ॥ १० ॥ वर्षेशशिबाणरसात्रिद्दग्जमाने सहःसिते पक्षे; लक्ष्मीघस्त्रे वारेगुरौ च पूर्णीकृतोग्रंथः ॥ ११ ॥

॥ श्रीमद्गुरुभ्योनम श्रीमदिष्टदेवतायैनम ॥

॥ अथ श्री श्रीमद्यशोविजयजी उपाध्यायकृत वीरस्तुतिरूप ॥ हुंडिनु स्तवन प्रारंभ,

॥ प्रथम अर्थकर्तानुं मंगलाचरण अनुष्टुप् वृत्तम् ॥

प्रणम्यश्री महावीर ॥ शंकरं शिवसौख्यदं ॥
धीर वीरं प्रकुर्वेहं ॥ श्रीवीरस्तववार्त्तिकं ॥ १ ॥

ए स्तवनमां प्राये (घणु करीने) पद आघा पाछा होय, तेनो अन्वय करीने अर्थ करवो ते अर्थ अमे अन्वय करीने लखशु. ते अन्वय पद आघा पाछा होय, ते पोतानी मेले जोइ लेजो यद्यपि श्रीमद्यशोविजय उपाध्यायजीएज आलावा लखवारूप वार्त्तिक तो कर्युछे, पण सर्वे पदनो अर्थ सर्वेनी नजरमा न आवे, ते माटे पोताने संभारवा सारु तथा जे कोइ माराथी अल्प बुद्धिवाला छे, तेउना उपकारने अर्थे ए अर्थ लखुं छु त्या प्रथम गाथामा मगलाचरण, प्रयोजन, संबध अने अभिधेय देखाडेछे

॥ ढाल पहेली ॥ भविका सिद्धचक्रपद वदो ॥ एदेशी ॥

प्रणमी श्रीगुरुना पयपंकज ॥ थुणशुं वीर जिणंद ॥ ठवणनिक्षेप प्रमाण पंचागी॥ परखी लहुं आणंदरे ॥ जिनजी तुज आणा शिर वहीए ॥ तुजशासननय शुद्धपरूपण॥ गुणथी शिवसुख लहिएरे ॥जि० १॥

'अर्थ —हवे प्रणमी कहेतां प्रणाम करीने, श्री गुरुके० तत्वने जे कहे तेने गुरु कहीए ते गुरु श्रीके० लक्ष्मी ज्ञानादिक गुणनी, तद्वंत् जे गुरु, तेना पयपंकजके० चरणकमल, ते गुरुपदपंकजने नमीने हवे उत्तरक्रिया कहेछे. थुणशुंके० स्तविशु वीरजिणंदके०वीरनामा चोवीशमा परमेश्वर जिनके०जेणे राग द्वेष जीत्याछे, एटले सामान्य केवली तेमां इद्रसरखा एटले तीर्थंकर ते स्तवीशु तेपण शीरीते स्तवीशुं ? ते कहेछे. पचागी प्रमाण ठवण निक्षेप परखीने आनद लहुं इत्यन्वय पचांगी जे एक सूत्र, बीजी निर्युक्ति, त्रीजी भाष्य, चोथी टीका अने पांचमी चूर्णि

ए पंचांगी प्रमाणे थापना निक्षेपो परखीने आनंद पामु. इति प्रथमगाथार्थ ॥१॥ हवे भावार्थ—एमां एम कह्युं जे पंचांगी मानवाने योग्यछे. प्रतिमा पण मानवा ने योग्यछे. तेसर्व वात आगळ कहेशे; एटले ए गाथामां प्रथम पदे मंगळाचरण कर्युं १ बीजुं. पद तथा पंचांगी प्रमाण ठवण निक्षेप परखी. ए पदे अभिधेय देखा ड्युं. जे माटे वीरस्तवीशुं, ए पण अभिधेय तथा पंचांगी स्थापन करवुं. तथा स्था पना निक्षेपो स्थापवो ए पण अभिधेय जाणवुं २ तथा पंचागी प्रमाणे ए पदमां संबंध देखाड्यो; जे माटे पंचांगीना परूपक परंपराए सर्वज्ञछे, तेवारे गुरुपर्व क्रम संबंध आव्योज. ३ तथा आनंद पामुं. ए पदेकरी प्रयोजन देखाड्युं. तेमां कर्ताए ग्रंथ कर्यो, एटले परोपकार थयो. तरत आनंद उपन्यो; ए अनंतर प्रयो जन. आनंद जे मोक्ष ते पामु. एछे परंपर प्रयोजन जेमां इति. एटले श्रोताने अर्थ ज्ञान ते अनंतर प्रयोजन अने सिद्धि वरवी ए परंपरं प्रयोजन ॥४॥ एरीते चारवानां प्रथम गाथामां देखाड्यां. हे जिनजी तुजआणा शिर वहिए के० तमा री आज्ञा मस्तके धरीए. एटले ए पदमां एम देखाड्युं जे आज्ञा तेज प्रमाण छे; पण कुयुक्ति करवी ते प्रमाण नथी. जे माटे ते ढुंढक लोको एम कहे छे जे. द या ए धर्म, किंवा हिंसाए धर्म. एवुं भोळा लोकोने कहीने समजावेछे. तेउने पा छो उत्तर वाळवा ए पद कह्युं. यथा एम कहे तेने पाछुं पूछिए जे दयाए धर्म किंवा आज्ञा ए धर्म इति. एटला माटे हे प्रभुजी. तुजशासन के० तमारी आज्ञा, तेहनी, नय के० नीति तेने शुद्ध परूपण गुणथीके० यथार्थ परूपवारूप गुणथ की शिवसुख लहिएके० मोक्षसुख पामीए. इतिप्रथम गाथार्थ ॥ १ ॥

हवे ते थापना निक्षेपो देखाडवा माटे सिद्धांतनी साख देखाडे छे. ए स्तवन मां ढुंढीआ बत्रीश सूत्र मानेछे. यथा अगीआर अंग, बार उपांग, एक नंदी, एक अनुयोग द्वार, एक दशवैकालिक, उत्तराध्ययन, निसीथ, वृहत्कल्प, व्यवहा र, दशाश्रुतस्कंध, अने आवश्यक ए बत्रीश. तेमांनीज साख देखाडशे. इति.

श्रीअनुयोगदुवारे भाख्या ॥ चारनिक्षेपा सार ॥ चार सत्य
दश सत्या भाख्या ॥ ठाणांगे निरधाररे ॥ जिनजी ॥ तु०॥२॥

अर्थः—श्रीअनुयोग द्वारनेविषे भाख्याके० कह्याछे, चार निक्षेपासारके० प्रधा नपणे, एटले वधता निक्षेपा न करी शके; तोपण चारनीतो प्रधानताछे. अवश्य करवा एवुं देखाडवा सारुं पदछे. यतः ॥ जत्थय जं जाणिज्जा निक्खेवं निक्खिवे

निरवसेस ॥ जत्थविय नजाणिज्जा चउक्कयंनिक्खिवेतत्थ ॥ १ ॥ इति अनुयोग द्वारे ॥ अर्थ – अधिका निक्षेपा न जाणिए, तोपण चार निक्षेपा सर्व ठामे करवा वली चार प्रकारनी सत्यभाषा चोथे ठाणे तथा दश प्रकारनी सत्यभाषा दशमे ठाणे, ठाणांगे निरधारके० श्रीठाणांग सूत्रनेविषे निश्चयपणे कहीछे यत ॥ चउव्विहे सच्चे पन्नत्ते नाम सच्चे ठवणसच्चे दव्वसच्चे भावसच्चे ॥ ए चोथे ठाणे तथा दस विहे सच्चे पन्नते तंजहा ॥ जणवय, सम्मय, ठवणा, नामे, रूवे, पडुच्चसच्चेय, ववहार, भाव, जोए, दसमे उवम्म, सच्चेय ॥ इति ठाणांगमध्ये दशमे ठाणे छे एनो अर्थ – कोकणदेश प्रमुखनेविषे पयने पिच्च कहेछे, पाणीने उदक कहेछे इत्यादिक जनपद सत्य कहीए १ कुमुद कुवलयादिक पण पंकथी उपजेछे, पण पंकज ते अरविंदनेज सम्मत छे ए सम्मतसत्य २ तथा लेप्यादिकनेविषे अरिहंत प्रतिमा, एककादिक अंकविन्यास, कार्षापणादिकनेविषे मुद्राविन्यासादिक, ते सर्व थापनासत्य ३ तथा कुलनी वृद्धि न करतो होय, तोपण कुलवर्द्धन नाम होय ते, नामसत्य ४ व्रतना गुण न होय तो लिंगमात्रे पण व्रती कहीए ते, रूपसत्य. ५ तथा अनामिकांगुलि, कनिष्ठाने आश्रीने दीर्घ कहीए अने मध्यमाश्रीने ह्रस्व कहीए, ए प्रतीतसत्य ६ पर्वत उपर तृणादिक बलता छता पर्वत बलेछे, पाणी झमेछे तोपण कहिये के घडो झमेछे, अने पेट छता पण कन्याने अनुदरा कहेछे, इत्यादिक सर्व व्यवहारसत्य छे ७ वर्णादिक जे भाव ते भावसत्य यथा बगला उजला छे यद्यपि बगलांमां पाचे वर्णछे, तोपण शुक्लवर्ण उत्कटछे माटे उजला बगलां एम कहेछे एमज भमरो कालो, इत्यादिक सर्व भावसत्य जाणवु ८ तथा दंडने जोगे जे दंडी कहीए इत्यादिक योगसत्य कहीए ए अने समुद्रसरखु तलावछे इत्यादिक उपमासत्य १० ए दश सत्यमा स्थापना सत्य आव्यु, तथा पूर्वोक्त चार सत्यमा पण स्थापना सत्य आव्यु, तेमाटे स्थापना ते सत्यछे, एम श्री ठाणांगनी साखे देखाड्यु ए गाथा पन्नवणा सूत्रे भाषा पदमा पण छे इति द्वितीय गाथार्थ ॥ २ ॥

एतो सामान्य प्रकारे थापना पण साची छे, एम कह्यु हवे कहेछे जे वीतरागतो चारेनिक्षेपे साचाछे ते देखाडेछे

जास ध्यान किरियामांहि आवे ॥ तेह सत्य करी जाणु ॥ श्री आवश्यकसूत्र प्रमाणे ॥ विगते तेह वखाणुंरे ॥ जि० ॥ तु० ३ ॥

अर्थः—जास ध्यानके० जे वीतरागनुं ध्यान, किरियामां आवेके० क्रिया जे आवश्यकनी क्रिया तेमां आवे, तेह सत्य करी जाणुके० साचु करी मानुं; जे माटे आवश्यकनी करणी ते चारित्रियानी छे; माटेते जे क्रियामां बोले ते साचुंज बोले; तो चारित्र रहे; अन्यथा चारित्र विराधे. नाषासत्य ते साचुं बोलतां थायछे ते विचारी जोजो. हवे श्री आवश्यकसूत्रप्रमाणे विगतेके० निन्न निन्न पणे, तेहके० ते नामादिक सत्य वखाणुंछुं. इति तृतीय गाथार्थ ॥ ३ ॥

चोवीशत्थयमांहि निक्षेपा ॥ नाम द्रव्य दोय नावुं ॥ काउ
सग्गआलावे ठवणा ॥ नाव ते सघले लावुंरे ॥ जिनजी ॥ तु०॥४॥

अर्थः—चोवीशत्थयके० चोवीश जिननी स्तवना एटले लोगस्सउज्जोअगरे ए पाठ उच्चारतां रुषनादिक चोवीश नाम प्रगटपणे कहेछे; ते नाम निक्षेपो जाणवो. तथा द्रव्यनिक्षेपो जेअइआसिद्धा ए गाथामां छे; पण ए गाथा, कुमति माने नही; तेने चोवीशत्थामांहेज देखाडेछे. नामद्रव्यके० नामनिक्षेपो अने द्रव्यनिक्षेपो. दोय नावुंके० ए बंने निक्षेपा नावुंछुं. ते द्रव्यनिक्षेपो एम जे रुषनादिक तीर्थंकरने वारे जे प्रनु विचरता ते नावतीर्थंकर जाणवा, पण बीजा त्रेवीश प्रनु रह्या; ते चोवीशत्थामां द्रव्यनिक्षेपे वंदाणा. यतः नूतस्य नाविनोवा नावस्य हिकारणयल्लोके । तद्द्रव्यंतत्वज्ञैः सचेतना चेतना कथितं? इतिवचनात् ॥ तथा वली हमणां जे चोवीशत्थो कहेछे, तेने अरिहंतकित्तइस्सं अथवा तित्थयरामेपसीयंतु इत्यादिक पाठ कहेतां मृषावाद लागेछे; जे माटे हमणां तो चोवीशे नावनिक्षेपे सिद्धछे; ते माटे पूर्वे नावनो उपचार लेइ द्रव्यनिक्षेपे वांदतांज सत्य थाय ते विचारी जोजो, एटले चोवीसत्थामांहे नाम अने द्रव्य ए बे निक्षेपा फलाव्या. हवे थापनानिक्षेपो कहेछे. काउसग्ग आलावेके० काउसग्गकरवानो आलावो जे अरिहंतचेईआणं करेमिकाउस्सग्गं वंदणवत्तिआए पूअणवत्तिआए ॥ इत्यादिक पाठ उच्चारतां ठवणाके० थापनानिक्षेपो नावुंछुं. अर्थ—अरिहंतनी प्रतिमाने वंदन पूजनथी जे फल होय, ते फलने अर्थे काउसग्गके० काउसग्ग करुंछुं. अहींयां ढुंढीआ एम कहेछे जे; अमे ए आलावो मानता नथी. तेनो उत्तर जे, आवश्यक सूत्रमांनो आलावो खंमित थाय, तो पांचमुं काउसग्ग नामे आवश्यक केम थाय? तथा आवश्यकसूत्र आज छे, तेमां ए पाठ छे ते केम उलवाय? अने जे उलवे तेने माथे आज्ञानंगरूप वज्रदंमनो घात पडे. तथा आ स्तवनने अ

नुमाने जाणीए छैए, जे पूर्वे ढुंढीआ आ आलावो मानता दीसेछे, पण हमणांज ना कहेछे, वाकी जो पूर्वे न मानता होय तो तेनी साख ए स्तवनमांज केम होय? इतिभाव. एम त्रीजा निक्षेपानु ध्यान क्रियामांहे आव्युं अने भाव ते सघले ला वुके० भावनिक्षेपो तीर्थंकरनो, जे केवल ज्ञानादि गुणरूप, ते तो ध्यान द्वाराए सर्वत्र क्रियासमाप्ति यावत् हृदयमाहे लाववु इति चतुर्थ गाथार्थ ॥ ४ ॥

एव चार निक्षेपा आवश्यक क्रियामांहे देखाडया. हवे केटला एक ढुंढीआ एम कहेछे जे "अमे आवश्यक सूत्र मानीए छैए पण ते आ तमे कहो छो ते आ वश्यक छे नही" तेने उत्तर देछेजे, "तमोने कोणे कह्यु के ते आवश्यक नही? ते विषेनो तो केवलीविना निरधार थाय नही." तेवारे ढुंढीआउ कहेके, "त मने कोणे कह्यु जे आवश्यक तेनुं तेजछे?" तेनो उत्तर जे "अमे तो आगम प्रमाणे मान्युं" तेज आगली गाथाए देखाडेछे

पुस्तकलिखित सकल जिम आगम ॥ तिम आवश्यक एह ॥
भगवई नंदी साखे सम्मत ॥ तेहमा नहीं संदेहरे ॥ जि० ॥ तु० ५

अर्थ —पुस्तकलिखित जेम समस्त आगमके० सिद्धांतछे; तेम ए आवश्यक पण पुस्तकलिखितछे, तथा भगवई साखेके० श्रीभगवतीसूत्रमांहे आवश्यक नी भलामणछे यथा जहा आवस्सए इति तथा वली नदीसाखेके० नदीसूत्रम ध्ये पण सर्व सूत्रनां नाम कह्यां, त्या अकालिआ सूत्रमा आवश्यकनु नाम प्रगट पणे कह्युछे, तेमाटे अमे मानीए छैए, तेम अवश्य तमारे पण मानवु पडशे नही मानो तो भगवती तथा नंदी ए बे सूत्र विराधशो ते माटे सम्मतके० ए बे सूत्रनी साखे मानवा योग्य छे, तेमा कांइपण सदेह नथी, इति गाथार्थ ॥ ५ ॥ हवे ढुंढक कहेछे के "आवश्यक सूत्रतो घरघरनु जुदुछे, एक नथी" तेने शिक्षा कहेछे

सूत्र आवश्यक जे घरघरनु ॥ कहेशे ते अज्ञानी ॥ पुस्तक
अरथ परपर आव्युं ॥ माने तेहज ज्ञानीरे ॥ जि० ॥ तु० ६ ॥

अर्थ —सूत्र आवश्यक जे घरघरनु भिन्न भिन्न छे, एम जे कहेशे तेतो अज्ञानी अथवा मूर्ख जाणवा. शामाटे मूर्ख? ते कहेछे पुस्तकके० पाना मां लख्युं छे ते ना केम कहेवाय? जेमाटे श्रीअनुयोग द्वारमध्ये कह्यु छे के ॥ नो आगम उदव्वावस्सयं जपत्तय पोत्थय लिहियं ॥ इति ॥ तथा अर्थ पण छ

आवश्यकरूप चाल्यो आवेछे. एमां त्रण प्रकारना आगम देखाड्या; यतः ॥ सुत्तागमे, अत्थागमे, तदुभयागमे ॥ इति॥ तथा परंपर आव्युंके० परंपराए चाल्युं आव्युंछे, ते पण मानवुं. एमां पण त्रण प्रकारनां आगम देखाड्यांछे. यतः अत्तागमे, अनंतरागमे, परंपरागमे इति ॥ तेथी जे आवश्यक न माने तेणे एटला आलावा दूहव्या; माटे तेने मूर्ख कहीए. ते माटे माने तेहज ज्ञानीके० जे ए वात माने तेज ज्ञानी पुरुषछे, एम कहीए. इति षष्ठी गाथार्थ ॥ ६ ॥

वली जे एकलो भावनिक्षेपो वांदवा योग्य मानेछे, तेने स्थापना तथा द्रव्य निक्षेपो वांदवायोग्य छे एम बतावेछे.

बंभीलिपी श्रीगणधरदेवे ॥ प्रणमी भगवई आदे ॥ ज्ञानतणी
ते ठवणा अथवा ॥ द्रव्यश्रुत अविवादेरे जि० ॥ तु० ॥७॥

अर्थः—भगवइ आदेके० श्री भगवतीसूत्रने धुरे श्री गणधरदेवेके० सुधर्मा स्वामिए बंभीलिपीके० ब्राह्मीलिपीने प्रणमीके० प्रणाम कर्यो छे. नमोबंभीएलिविए ए सूत्रे करीने अने ब्राह्मीलिपीके० अक्षरविन्यास कहीए. ए अर्थ आगली गाथाए स्पष्ट थशे. ते अक्षरविन्यास तो ज्ञाननी स्थापना छे. यतः अनुयोग द्वारे॥ आवस्सयत्ति ठवणाठविज्जइ. तथा वली सब्भावठवणा असब्भावठवणा ए बे भेद पण अनुयोग द्वारमध्येज कह्याछे. तेमाटे तेके० ते ब्राह्मीलिपि ज्ञानतणी ठवणाके० ज्ञाननीथापना जाणवी. अथवाके० पक्षांतरे जो थापना न गणीए अने ग्रंथरूप ब्राह्मीलिपि लेइए तो द्रव्यश्रुतके० द्रव्यनिक्षेपे द्रव्यश्रुत कहिये. अविवादेके० विवादरहितपणे एटले एमां कोइ झघडो नथी. यतः दव्वसुअंजं पत्तय पोत्थय लिहियं ॥ इत्यादि अनुयोग द्वार वचनथी जाणवुं. एटले ए भाव जे, नमोबंभीए लिवीए ॥ ए सूत्रप्रमाणे ज्ञाननो थापनानिक्षेपो, अथवा द्रव्यनिक्षेपो साधुने वांदवायोग्य छे तो श्रीतीर्थंकर देवना स्थापना तथा द्रव्य ए बे निक्षेपा वांदवा योग्य केम न थाय? इति भावार्थ ॥ इति सप्तम गाथार्थ. ॥ ७ ॥

आ ठेकाणे कोइ ब्राह्मीलिपिनो अर्थ मरडेछे; तेने शिखामणदीएछे.

भेद अढारज बंभीलिपिना ॥ समवायांगे दीठ. ॥ शुद्ध अरथ
मरडी भव बहुला ॥ भमशे कुमति धीठारे ॥ जि० ॥ तु० ॥ ८ ॥

अर्थः—भेद अढारज बंभीलिपिनाके० ब्राह्मीलिपिना अढार भेद, श्रीसमवायां

ग सूत्रमां दीठाके० देखाड्याछे यथा ॥ बंभीएणलिविए अढार विहेलिविविहा ऐ पन्नत्ते इत्यादि ब्राह्मीलिपि अढार प्रकारनीछे ते ब्राह्मीलिपि ते-अक्षरन्यास रूप कहेछे ते ब्राह्मीलिपिने पंचमांगने धुरे श्रीगणधर देव प्रणम्या, ते वाको अर्थ केम थाय? तेमाटे एं शुद्ध अर्थ मरडीने कुमतिके० कुबुद्धिना धणी धीठाके० वाको अर्थ करवाने धैर्यवत, गणधर तथा तीर्थंकरनी पण बीक नही धरता, भवबुला भमशेके० घणो संसार रझलशे ते माटे तमे संसार दीर्घथी शुं नथी बीहीता? इतिभावार्थ. इतिअष्टम गाथार्थ ॥ ८ ॥

हवे पूर्वे कह्यु जे कुमतिओ, अर्थ मरडे छे ते शुं मरडेछे? ते कहेछे

भीलिपि जो तेहनो करता ॥ तो लेखक पण आवे ॥ गुरुआ
णाविण अरथ करे जे ॥ तेहनो बोल न भावेरे॥जि० ॥तु०॥९॥

अर्थ—भीलिपिके० ब्राह्मीलिपि तेना करनारा ऋषभ परमात्मा तेने गणधर नम्या जे माटे ब्राह्मीलिपि श्रीऋषभदेवजीए बतावी ते माटे एम आशका परनी करीने उत्तर देछे बंभीलिपिके० पालाने दृष्टांते ब्राह्मीलिपिना कर्ता श्री ऋषभदेव लेइए अहीया ए भाव जे, सूत्रधारने, पालो घडवा काष्टलेवा जतो देखी कोइके पूछ्युं के क्या जशो? तेवारे अशुद्धनैगमनयनी अपेक्षाए सुतार बोल्यो जे पालो लेवा जइशु तेम अहीयां पण ऋषभदेवजीनो अर्थ करे छे इतिभाव तेहने उत्तर—तो लेखकपण आवेके० तो लहिउ—पुस्तकनो लखनारो पण आवशे इहा ए भाव जे नैगमनये ऋषभदेव लीया पण अशुद्धनैगमनी अपेक्षाछे ते थकी ढुकडो ते शुद्धनैगम कहीए तेम इहा टुंकडो तो ब्राह्मीलिपिनो कर्ता लहिउ ठरे, जेम कोरीने अने छोलीने चोखो कर्यो एवो जे पालो तेने पालो कहे, ते शुद्धनैगम कहेवाय तेम अहींया पण जाणवु ए नयनी अपेक्षाए ढुकडो ते शुद्ध अने वेगलो ते अशुद्ध इतिभाव तेवारे लहिउ, वादवायोग्य तमारे थयो १ तथा वली केहेशोके ब्राह्मीनो आदि कर्ता लेइशुं, तो ते मिथ्याछे; जे माटे ए बंभीलिविए ए पदनो अर्थ नहि, ए तो उपचार करीने अर्थ खेंची लेइए तेवारे आवे ते तो नि प्रयोजन उपचार करीए तो सूत्र दोष थाय २ तथा वली नमोबंभीएलिविए ए पद भ्रातिनु करणहार कह्यु तेवारे नमोसिप्पसयस्स एवु पण भ्रांतिरहित पद थाय ते कान कह्यु? जे समवायागसूत्र अढारलिपिनु ते साथे विरोध पडेज नही ३ तथा वली नमो अरिहंताण ए पदमां शु ऋषभदेव आव्या नही? जे वली भीएलि

विए ए पद कहीने अलगा देखाड्या. ४ तथा वली बंनीनो कर्तातो लिविए ए पद कहेवानुं शुं काम? तथा एम कहेशोके "ब्राह्मीलिपिनी क्रिया एमएज बतावी ते क्रियागुणे वांदवा योग्य" तेनो उत्तर के, रुषनदेव वांद्या तेवारे ब्राह्मीलिपितो पहेलां वांदीज. जे माटे क्रियानो कर्तावंद्य तो क्रिया वंद्यजथइ. इत्यादि घणा उत्तर छे माटे गुरु आणाविणके० गुरु जे परमगुरु श्रीतीर्थंकर, तेनी आज्ञाविना जे अर्थ करेके० खोटो अर्थ करे; तेनो बोल, आज्ञाबाह्यपणा माटे न नावेके० नावतो नथी इति नावः अथवा गुरुके० शुद्ध परंपराए आव्या जे गुरु तेनी आणा. इति. हवे ब्राह्मीलिपि द्रव्यश्रुतछे, माटे वंदना करवायोग्य एवुं कह्युं. ते उपर दृष्टांत बतावेछे.

जिनवाणी पण द्रव्यश्रुत छे ॥ नंदीसूत्रने लेखे ॥ जिम ते तिम
बंनीलिपि नमिये ॥ नाव ते द्रव्य विशेषेरे ॥ जि० ॥तु०॥१०॥

अर्थः—जेम जिनवाणी पण नंदीसूत्रने लेखे द्रव्यश्रुतछे. ते के० तेने जेम नमीए छैए तेम बंनीलिपिके० ब्राह्मीलिपिने पण नमीए "इति पदत्रय अक्षरार्थ" नावार्थ तो ए छे जे श्रीनगवतीने धुरे नमो सुअदेवयाए ए सूत्रे जिनवाणीने गणधरे नमस्कार कस्यो. अने जिनवाणी तो, नंदीसूत्रमां द्रव्यश्रुत कही बोलावीछे. त थाच तत्पाठ ॥ केवलनाणसुछे णाउंजे तछपसुवणजोग्गे तेनासइ तिछयरो वइजोगसुअं हवइसेसं ॥१॥ अर्थः—केवल ज्ञानेकरी अर्थ जे पदार्थो तेने जाणीने जे ज्यां प्रज्ञापना योग्य प्ररूपवा योग्य ते त्यां तीर्थंकरो नाषे एटले जे अनिलाप्य होय ते बोले, अने अननिलाप्य होय ते जाणेछे; पण वचन गोचर न आवे तेथी अननिलाप्य वचने कहेवा तो नथी ते परमात्मानुं वचन योग शेषश्रुत थाय एटले द्रव्यश्रुत थाय. इति. एटले ए नावार्थ; तीर्थंकरनो वचनयोग ते शेषश्रुतके०द्रव्यश्रुत जाणवो एवो अर्थछे. एवुं जाणी द्रव्यश्रुत जिनवाणी वंदीएतो द्रव्यश्रुत बंनीलिपि केम न वांदीए? ए बे मां फेर नथी, तेनो हेतु कहेछे. नावके० आपणोनाव ते द्रव्यविशेष के० द्रव्यनो विशेषकरे. इति अक्षरार्थ. नावार्थ तो एछे के, द्रव्यपणेतो सर्व वस्तु सरखीछे. जेम ब्राह्मीलिपि अक्षररूपे द्रव्यछे; तेम जिनवाणीछे ते नाषावर्गणाना पुजलरूप द्रव्यछे. ए बेमां तो कांइ विशेष नथी. पण आपणा ज्ञानादिक नावना साधनपणे प्रणम्याथकी ते द्रव्यविशेष पाम्यो कहीये. ते माटे ए वांदवायोग्य छे एम सद्दहवुं. इतिदशमगाथार्थ ॥ १० ॥
कोइ कहेशेके अजीवरूप थापनाथी आपणने शो गुण थाय? तेने कहीए छैए.

जेम अजीव संयमनुं साधन ॥ ज्ञानादिकनुं तेम ॥ शुद्धना
व आरोपे विधिसुं ॥ तेहने सघले खेमरे ॥ जि० ॥तु०॥ ११ ॥

अर्थ —जेम अजीव सयमनुं साधनके० जेम वस्त्रपात्रादिक अजीवछे, पण ते संयम के० चारित्रना साधनछे एथी चारित्र स धायछे. ज्ञानादिकनु तेमके० तेमज थापना जे ब्राह्मीलिपि, तथा जिनप्रतिमा प्रमुख ज्ञानना तथा दर्शनशुद्धि प्रमुख नो हेतु थाय, ते माटे शुद्धभाव आरोपे विधिसुंके० विधिपूर्वक पोतानो जे शु भाध्यवसाय, तेनुं आरोपण सामी वस्तुनेविषे करे, तेहनेके० ते प्राणीने सघले खेमके० सर्व ठेकाणे मगलीकछे. इतिभाव इतिगाथार्थ ॥ ११ ॥

ते उपर सूत्र लखीएछैये.—तं महाफलं खलु अरहंताणं भगवताणं नामगोयम स्स विसवणयाए ॥ अहींयां, ए आलावे नामनिक्षेप ते महाफलदायक कह्यो तथा ॥ धंनाणं ते गामागर नगर खेड कब्बड मम्भव दोण मुहपट्टणा समसन्निवेसा जछ अरिहंता भगवता विहरति ॥ ए आलावामां ग्रामादिकने धन्य कह्या ते प ण श्रीअरिहतनीज प्रशंसा थइ तथा वली श्रीश्रमणसूत्र प्रमुख घणा सूत्रोमा तेत्री श आशातना मध्ये गुरुसंबंधी पाटी पीठ संथारे पग सघटता आशातना लागे, ए सर्व वस्तुउ अजीवछे, तोपण पोताने विशेषे आराधवा योग्य कहीउं, तेतो तु पण मानेछे, तो पछी जिनप्रतिमा ब्राह्मीलिपि प्रमुख अजीव केम नथी मानतो? त था वली श्री अतगमदशांगमां सुलसाना अधिकारे हरिणेगमेषीनी प्रतिमा आ राधने ते हरिणेगमेषी आराध्य हतो, तेथी ते हरिणेगमीषी सतुष्ट थयो; तेम वीतरागनी प्रतिमा आराधने वीतराग आराध्य केम न थाय? थायज अहींयां कोइ कहेशे के "जेम हरिणेगमेषी संतुष्ट थयो तेम श्रीवीतराग पण ए दृष्टांते तो सतु ष्ट थया जोइशे." तेनो उत्तर जे 'दृष्टात होय ते तो एक देशे होय; तेमाटे अहीं यां आराध्यरूप देश लीधोछे. एटले ए भाव जे वीतराग छे माटे काइ सतुष्ट न थाय पण आराध्यतो थायज एवु सम्यक्दृष्टिए विचारवु वली भावजिन पण आराध्य फल देछे तेमां पण वे वात छे जे भावजिनने देखेछे ते पण पुद्गलपिंम, आकार रूप देखेछे, तेतो थापना छे, ए पण उंमो आलोच करी विचारजो वीजु भाव जिन छता होय त्यांपण पोतानो भाव, निर्मल होय तो फल आपे जो पोताना भावविना फल आपे तो अभव्य अने दूरभव्यनेज फल आपवु जोइए, ते माटे निजभाव तेज प्रमाण छे. तेम थापना जिनने विषे पण जाणवु

अहीयां पोतानो जाव प्रमाण कह्यो; तेमां कोइकने आशंका उपजे के. "सामी वस्तु जेवी होय तेवी हो पण पोतानो जावज प्रमाण छे" तेने कहेछे के एम नहीं; ते उपर गाथा कहेछे.

शुद्धजाव जेहनो छे तेहना ॥ चार निक्षेपा साच ॥ जेहमां जाव
अशुद्ध छे तेहना ॥ एक काचे सवि काचरे ॥ जि० तु० ॥ १२ ॥

अर्थः—शुद्धजाव जेहनो छे के० जे वस्तुनो जावनिक्षेपो शुद्ध छे, तेहना चारे निक्षेपा साचा छे. गौतमादिकनी परे.एटले ए जाव जे, गौतमजीनो जावनिक्षेपो आराध्य साचोछे; तो नामादिक पण गोतमनां आराध्यछे. परम मंगलीकजूत छे. तथा जेमां जाव अशुद्ध के० जे वस्तुनो जावनिक्षेपो अशुद्ध छे; तेहने के० ते वस्तुने, एक काचे सवि काच के० एक जावनिक्षेप काचे करीने चारे निक्षेपा काचा जाणवा. अंगारमर्दकाचार्यनी परे. जेम तेहनो जाव अशुद्धछे; तो तेनां नामादिक पण परम पापरूपछे; माटे आराध्य नही. तेथी जाव तेहज सत्यछे. माटे पापी जीवनी अजीवस्थापना पण आराध्य नही. इति जाव. इति गाथार्थ १२

हवे व्यतिरेक दृष्टांते साध्य साधे छे.

दश वैकालिके दूषण दाख्यूं ॥ नारीचित्रने ठामे ॥ तो केम जिन
प्रतिमा देखीने ॥ गुण नवि होय परिणामेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १३ ॥

अर्थः—जेम दशवैकालिकसूत्रनेविषे नारीचित्रने ठामे के० स्त्रीनुं रूप चितर्युं होय, आलेख्युं होय, तेने ठेकाणे जोतां. एटलुं पद अर्थगम्यथी लेवुं. दूषण दाख्युं के० कंदर्पविकार उपजे एह दोष देखाड्यो छे. यतः ॥ चित्त जित्तं न णिज्झाए नारे वा सु अलं कियं; जक्करं पिव दहूणं दिहिं पडिसमाहरे ॥ १ ॥ ए गाथानो अर्थ एके चित्रामणनी जिंतिप्रत्ये न णिज्झाए के० न जोइए. तेनेविषे नारि के० स्त्री प्रतिते अलंकृत होय माटे एवी प्रत्ये न जोवुं. विकार उपजवानो हेतु छे माटे. जक्करं के० सूर्य सामु जोइने जेम दिठ के० दृष्टि संहरी लेइए, तेनी परेज चित्रामण देखीने दृष्टि संहरी लेवी. इति जाव. इति दशवैकालिके दृष्टांते जिनप्रतिमा देखीने परिणामे के० पोताने जावे केम गुण न होय? एटले स्त्रीनुं रूप देखी दोष कह्यो; तो जिनप्रतिमा देखीने गुण केम न थाय? थायज. इति जाव ॥ १३ ॥

एतो सामान्यपणे स्थापनानिक्षेपो वद्य देखाड्यो हवे जिनप्रतिमा कोणे वादी? ते देखाडे छे.

रुचकद्वीपे एक ढगले जातां ॥ पडिमा नमिय आणंदे ॥ आवता
एक ढगले नंदीसरे ॥ बीजे-इहां जिन वंदेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥१४॥

अर्थ – " अहीया जंघाचारण मुनिनो अधिकार छे आगली गाथामां जंघाचा रण एहवुं पदछे " ते जंघाचारण मुनि रुचक द्वीपे के० रुचक नामा तेरमो द्वीप, मतांतरे एकवीशमो द्वीप तेहनेविषे एक ढगले जाता के० एकज ढग नरी उ त्पत्या ते त्या उतख्या उतरीने पडिमा नमियके० जिन प्रतिमा, तेने आनंदे के० हर्षे नमीने, आवताके० पाछा वलता, एक ढगले नंदीसरेके० एकढगले नंदीसरनामा आठमो द्वीप, त्या उतरे, त्या उतरी विसामो लई त्यां जिनप्रतिमा वांदे बीजेके० बीजे ढगले अहींयां आवे. अहीया जिनप्रतिमा वांदे ए अहींयाना जिन ते अशाश्वती प्रतिमा वांदे एम जणाव्यु इति चतुर्दश गाथार्थ ॥ १४ ॥

त्रिछी गतिए नगवई नाखी ॥ जंघाचारणकेरी ॥ पंढगवन
नंदन इहां पडिमा ॥ ऊर्ध नमे घणेरीरे ॥ जि०॥तु० ॥१५ ॥

अर्थ –त्रीछी गतिए नगवई नापी के० श्रीनगवतीसूत्रनेविषे ए तीर्छिगति क ही एकवार नगवतीनु नाम दीधुं, एटले जंघाचारण तथा विद्याचारणनो अधि कार सघलो नगवतीसूत्रमा छे, एम समजवु जंघाचारणकेरी के० जंघाचारण नी तीरछी गति कही हवे ऊर्ध्वलोकनी वात कहेछे एक ढगले उंचा मेरुपर्वत ने माथे पंढक वन के० पाडुकवननेविषे जाय, त्यां चैत्यवांदे, त्याथी पाछा व लतां एक ढगले नंदन के० नंदनवन, संभूतलाप्रथ्वीथी पाचशें योजन उंचु छे, त्या आवे त्याना चैत्य वांदे. त्यांथकी बीजे ढगले इहां पडिमाके० अहींया धर ती उपरे अशाश्वतीप्रतिमाने वांदे एम ऊर्धनमे घणेरी के० ऊर्ध्वलोके घणी प्रतिमा वांदे इति पंचदश गाथार्थ ॥ १५ ॥

हवे विद्याचारणमुनिनो संबंध कहेछे

विद्याचारण ते एक ढगले ॥ मानुषोत्तरे जाय ॥ बीजे नंदीस
रे जिनप्रतिमा ॥ प्रणमी प्रमुदित थायरे ॥ जि०॥तु० ॥ १६ ॥

अर्थ –विद्याचारणमुनि ते प्रथम एके ढगले मानुषोत्तरे जाय के० अढी द्वी

पनी मर्यादा करीने रह्यो; एवो जे मानुष्योत्तरपर्वत, ते पर्वते जाय; त्यांनां चैत्य वांदे. त्यहांथी बीजे के० बीजे ऊगले नंदीश्वर द्वीपे जाय. त्यां जिनप्रतिमाप्रत्ये प्रण मीके० प्रणाम करीने प्रमुदित थाय, एटले हर्षवंत थाय. इति गाथार्थ ॥ १६ ॥

तिहांथी पडिमा वंदण कारण ॥ एक ऊगले ईहां आवे ॥ ऊर्ध्वे पणे जातां बे ऊगले ॥ आवतां एक स्वनावेरे ॥ जि० ॥ तु० १७ ॥

अर्थः–तिहांथी के० ते नंदीसर द्वीपथी, पडिमावंदण कारण के० प्रतिमा वंदणने हेतुए, एक ऊगले ईहां आवे के० एक उत्पाते अहींयां आवे. आवीने अहींयांनां चैत्य वांदे. ए तीर्छा लोकनी वात कही, हवे ऊर्ध्वलोकनी वात कहेछे. ऊर्ध्वलोके पण जातां बे ऊगलां अने आवतां एक ऊगलुं. एटले ए नाव जे, जातां एक ऊगले नंदनवने जइने चैत्य वांदे. अने बीजे ऊगले पांमुकवने जइने चैत्यवांदे. त्यांथी एक ऊगले अहीयां आवी अहींयांनी प्रतिमा वांदे. स्वनावके० ए गतिना, ए स्वनाव छे. वचमां बीजा विसामा करी शकाए नहीं. इति नाव. इति गाथार्थ ॥१७॥

हवे पूर्वे "नगवती सूत्रमां ए पाठ छे." एवुं तो कह्युं हतुं, पण कीए ठामेछे? ते कहेछे.

शतकवीशमे नवम उद्देशे ॥ प्रतिमा मुनिवर वंदी ॥ इम देखीजे अवला नांजे ॥ तस मति कुमति फंदीरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १८ ॥

अर्थः–शतक वीशमे नवम उद्देशे के० शतक वीशमुं अने उद्देशो नवमो, तेमां प्रतिमा मुनिवर वंदी के० मुनिराजे प्रतिमा एरीते वांदी छे. इम देखी के० एवो पाठ देखीने, जे अवला नांजे के० जे प्राणी अवला वांका जायछे; तस मति के० तेउनी जे बुद्धि, ते कुमति फंदी के० कुगुरुनी नोलवी थकी कुमतमां फंदाई रहे छे. एटले जो मिथ्यात्वने जोरे कुमति फंदमां पड्याछे, तो एवा प्रगट पाठ देखीने पण अवला नांजे छे. कुमतिनी जालमां गुंथाय छे. इति नाव ॥ इति गाथार्थ ॥१८॥

हवे ते पाठ लखे छे. कइविहाणं नंते चारणा पन्नत्ता गो० डुविहा चारणा पन्नत्ता " तंजहा विज्जाचारणाय जंघाचारणाय सेकेणठेणंनंते एवं वुच्चइ विज्जाचारणा गो० छठंछठेण अणिक्खित्तेणं तवोकम्मेणंविज्जाए उत्तरगुणलर्द्धि खममाणस्स विज्जाचारणलद्धि नामं लद्धि समुप्पज्जइ सेतेणठेणं जावविज्जाचारणा विज्जाचारणस्सणं नंते कहंसीहागइं कहंसीहेगइविसए पन्नत्ता, गो० अयसं जंबुद्दीवे दीवे जावकिंचिविसेसाहिए परिक्खेवेणं महिड्ढिए जावमहासोक्खे जावइणामे

व तिकट्टु जंबुदीवदीव तिहिं अच्छाणिवाएहिं तिरकुत्तो अणुपरियट्टित्ताणं हव्व मागच्छिज्जा विज्जाचारणस्सरस गो० तहासीहागइ तहासीहे गइ विसए पन्नत्ता वि ज्जाचारणस्सण न्नते तिरियंकेवइएगइविसए पन्नत्ता गो० सेणएगेणउप्पाएण मा णुसोत्तरेपव्वए समोसरण करेइ माणुसोत्तर तहिं चेइआइ वदइ वदइत्ता बीए ण उप्पाएण नंदीसरवरदीवे समोसरण करेइ करेइत्ता तहिं चेइआइ वदइ वदइ त्ता तउ पडिनियत्तइनियत्तइत्ता इहमागच्छइ गच्छइत्ता इहं चेइआइ वदइ विज्जा चारणस्सण गो० उड्डुं एवइ एगतिविसए पन्नत्ता सेण तस्सगणस्स अणालोइय पमिक्कंते कालं करेइ नछितस्स आराहणा सेण तस्सठाणस्स आलोइअ पडि क्कंते काल करेइ अछितस्स आराहणा सेकेणठेणन्नंते एव वुच्चइ जघाचारणे गो० तस्सण अठम अठमेण अणिखित्तेण तवोकम्मेण अप्पाण नावे माणस्स जघाचारणलद्धीनाम लद्धी समुप्पज्जइ सेतेणठेण एव वुच्चइ जघाचारणे जघा चारणस्सणन्नते कहसीहागइ कहसीहेगइविसए पन्नत्ता गो० अयण जंबुदीवे दीवे जहेव विज्जाचारणस्स णवरतिसत्तरकत्तो अणुपरियट्टित्ताण हव्वमागच्छिज्जा जघा चारणस्सण गो० तहासीहागइ तहासीहेगइविसए पन्नत्ता, सेसतंचेव जघाचारण स्सणन्नते तिरियं केवइए गतिविसए पन्नत्ता गो० सेण इतो एगेणं उप्पाएण रुअ गवरेदीवे समोसरण करेइ करेइत्ता तहिं चेइआइ वदइ वदइत्ता तउ पमिनि यत्तमाणे बीइएण उप्पाएण णदीसरेदीवे समोसरण करेइ तहिं चेइआइ वद इ वदइत्ता इहमागच्छइ इह चेइयावदई जघाचारणस्सण गो० तिरियंएवइएगतिवि सए पन्नत्ता० जघाचारणस्सणन्नंते उड्डुं केवइए गइविसए पन्नत्ता गो० सेणइतोएगे ण उप्पाएण पमगवणे समोसरण करेइ करेइत्ता तहिं चेइयाइ वदइ वदइत्ता तउ पडि णियत्तमाणे बितिएण उप्पाएण नदणवणे समोसरण करेइ करेइत्ता तहिं चेइयाई वदइवदइत्ता इहमागच्छइ मागच्छइत्ता इहचेईयाइ वदइ जघाचारणस्सण गो० उड्ड एवइए गतिविसए पन्नत्ता० सेणतस्स ठाणस्स अणालोइअ अप्पडिक्कते काल करेइ नछि तस्स आराहणा सेणतस्स गणस्स आलोइअ पमिक्कंते काल करेइ अछितस्स आराहणा सेवन्नते सेवन्नते जाव विहरइ इति न्नगवती सूत्रे श तक वीशमे उद्देशे नवमे ए पाठ छे

हवे कुमति, नवनवा अनिप्राय लावी ए आलावानो अर्थ मरडेछे ते प्रगटकरी दूषवेछे आदिया टुढक केहेछे जे " चैत्य शब्दे अमे जिनप्रतिमा नथी मानता अने एम करता तमे चैत्य शब्दे जिनप्रतिमा कहोगे तो कहो, पण ते वादता लाज हो

ततो सूत्रमां "तस्सगणस्स अणालोइअ" इत्यादिक पाठे केम कह्युं जे ते स्थानक ने अणआलोए, अण पडिकमे काल करेतो विराधक थाय? इति तेनो उत्तर कहेछे जे.

आलोअणनुं ठाण कह्युं जे ॥ तेह प्रमाद गतिकेरो ॥ तीरंग ते जे जात्र विचाले ॥ रहे ते खेद घणेरोरे ॥ जि० तु० ॥ १९ ॥

अर्थः–ते ठाणनुं आलोअण कह्युंके० ते स्थानक जे चैत्यवंदनामां प्रमाद स्थानक तेहनुं जे आलोववुं, तेज देखाडेछे. ते प्रमाद गतिकेरोके० प्रमादे गति करी तेनुं आलोववुं छे जे कारणमाटे लब्धि उपजीवन ते प्रमाद गतिछे. कोइ पूछे जे "ते ठाणनुं आलोअण कह्युं एहवो अन्वय क्यांथी कर्यो?" तेने कहीए छैए जे ॥ तस्स ठाणस्स आलोअणालोइअ इत्यादिक सूत्रपाठथकी एवो अन्वय कर्यो. इति तथा वली प्रमादस्थान बीजुं देखाडेछे. तीरंगतिके० तीरना वेगनी पेरे उतावली गतिए जे चाल्या जाय, ते जाताथका जात्रविचालेके० वचमांतीर्थयात्रा प्रमुख शाश्वतां देहेराप्रमुख रहेके० रही जाएछे. ते खेद घणेरोके० घणो खेद चित्तमां उपजेछे. एटले तीरना वेगनी परे गयां ते आलोअणस्थानक कहीए. इति नाव. इति एकोनविंशतितम गाथार्थ ॥ १९ ॥

हवे आलावानो अर्थ. कइविहाणं के० केटला प्रकारना हे नगवन्, चारण मुनि कह्याछे? प्रनुजी कहेछे हे गौतम, बे प्रकारना चारणमुनिछे. तंजहा इत्यादिक ते कहेछे. एक विद्याचारण बीजा जंघाचारण. सेकेणठेणं के०शाकारणथी विद्याचारण? प्रनुजी कहेछे. हे गोयम, छठ छठने अणिक्खित्तेणंके० अविश्रामपणे एटले निरंतर तप करतां विज्ञाएके० विद्याए करी पूर्वगतश्रुत विशेषे करीने उत्तरगुण लद्धिं खममाणस्सके० पिंड विशुद्धादिकनेविषे तप. तेहने खमता सहेता एटले तप करता. इतिनावः विद्याचारणलब्धि उपजे छे. सेतेणठेणं के० ते कारणे विद्याचारण कहीए. हे स्वामिन्, विद्याचारणनी कहंसीहागइके० केवी शीघ्रगतिछे? कहंसी हेगइविसएके० शीघ्रगतिविषय केवोछे एटले गमनविना पण शीघ्रगति विषयुं केटलुं खेत्रछे? इति नावः प्रनुजी कहेछे. हे गोतम, अयण्णंके० आ जंबुद्वीप लाख योजननो यावत् ३१६२२७ योजन, ३ गाउ, १२८ धनुष्य १३ अंगुल फाफेरां. एटली परिक्खेवेणंके०परिधिछे. महर्द्धिक यावत् महासुखनो धणी देवता; त्यां अछ राणिवाएहिके० त्रणचपटी वगाडीए एटली वारमां तिरकुत्तोके० त्रणवार जंबुद्वीप फरी आवे. विद्याचारणनी एवी शीघ्रगतिछे. एवो शीघ्रगतिनो विषयछे. ए सा

मान्यप्रकारनी गति कही हवे त्रीजीगतिविषय पूछेछे विज्ञाचारणस्सणं इत्यादि क सुगमछे, तिरियंकेवइगइविसएके० त्रीजी गतिनो विषय केटलोछे ? प्रभुजी कहेछे हे गौतम, एगेणउपाएणके०एके मगले माणुसोत्तरेपव्वएके०मानुषोत्तर पर्वतनेविषे स मोसरणके० समवतार करे करीने तत्थचेइयाइवदइके० त्यहा चैत्यवादे बितीएणं उप्पाएण के०बीजे मगले नदीसरवरदीवेके० नदीश्वर द्वीपनेविषे, समोसरणकरेतिके० समवतार करे करीने तहिचेइआइवदइके० त्या चैत्यने वादे ततोपडिनियत्तइके० त्याथी पाछा निवर्तें इहमागछइके० अहीया आवे इहचेइआइवदइके० अहींयानां चैत्यवादे, विज्ञाचारणस्सणगो० तिरियंएवइएगतिविसएके० हे गौतम विद्याचारण नो तीर्छि गति विषय एटलोछे विद्याचारणस्सणउड्ढ केवइए गइविसएपन्नत्ता के० ते विद्याचारणनो ऊर्ध्वगतिविषय केटलोछे ? प्रभुजी कहे छे हे गौतम सेणके०ते, इ तोके०अहीयांथी, एगेण उप्पाएण नंदणवणे समोसरण करेतिके०एकेमगले नदन वननेविषे समवसरण करे, करीने तहिचेइआइवदइके० त्यां चैत्यवादे, बितीएण उप्पाएणके० बीजे मगले, पंडगवणेके० पांडुकवन मेरुने मस्तके समवसरण करे त हिचेइआइवदइके० त्यहां चैत्यवादे ततो पडि नियतइके० त्याथी पाछा निवर्त्तें इह मागछइके० अहिया आवे इह चेइआइ वदइके० अहीयांनां चैत्यवादे विज्ञाचार णस्सण इत्यादि सुगमछे सेणतस्सगणस्सके० ते स्थानकने एटले लब्धि फोरवी ते स्थानकने, अणालोइअ अप्पडिकंतेके०अणआलोए, अणपडिक्कमे, कालंकरइ के० काल करे तोनछितस्स आराहणाके०आराधना तेने नथी सेणंतस्सगणस्सके०ते स्थानकने,आलोइय पडिक्कते कालंकरइके०आलोचीने अने पडिक्कमीने काल करे तो अछि तस्सआराहणाके०तेने आराधनाछे एटले ए नावार्थ लब्धिउपजीवन ते प्रमाद छे. ते प्रमाद आलोयाविना चारित्रनी आराधना न थाय अने विराधक चारित्रनु फल न पामे सकेणठेणजते, इत्यादिक जघाचारणना आलावानो पण एज अर्थछे, पण एटलो फेरछे के अठ्ठम अठ्ठमना पारणा करता ए लब्धि उपजे ॥ जघाचारणस्सणज ते कहंसीहागइ॥ इत्यादिक पण विद्याचारणनी परेछे पण एटलो फेर जे कोइ देव ता तिसत्तखुत्तोके० एकवीसवार जबु द्वीपने फरी आवे, एवी शीघ्रगति जंघाचारण नी छे जघाचारणस्सणजते तिरियं इत्यादिक सुगम छे, पण एटलो फेरजे सेणएगेण उप्पाएण रुअगवरेदीवे समवसरण करेइके० एके मगले रुचकवर जे तेरमो द्वीप, तेनेविषे समवसरण करे करीने तहि चेइआइ वदइके० त्यहाचैत्यवादे, वादीने, तउ पडिनिअत्तमाणेके०त्याथी पाछा निवर्तता बितीएण णंदीसरवरेदीवे समवसरण करे

इके० नंदीश्वर द्वीपनेविषे समवसरण करे. तहिंचेइआइंवंदइके० त्यां चैत्यने वांदे. इहमागच्छइके० अहिंयां आवे. इहं चेइआइं वंदइके० अहिंयां चैत्यवांदे, जंघाचारणनो ऊर्ध्वगति विषय एटलो छे. यावत् संपूर्ण लगी सुगमछे. सेवंभंतेके० गौतमस्वामि कहेछे. ॥तहत्तिइति॥ अहींयां विद्याचारणने जावुं बे मगले अने आववुं एके मगले; तथा जंघाचारणने जावुं एके मगले अने आवतां बे मगलां; ते लब्धिनो स्वभाव छे. तथा कोइ कहेछेके, विद्याचारणने आवतां विद्या स्पष्टतर थाय, माटे एक मगले आवे अने जातां तेवी न होय माटे बे मगले जाय. अने जंघाचारणने लब्धिथी उपजे. माटे आवतां अल्पसामर्थ्य होय; तेथी आववुं बे मगले अने जावुं एक मगले. इतिवृत्ति.

हवे ते आलोववा उपर सिद्धांतसाखे दृष्टांत कहेछे.

करी गोचरी जिम आलोए ॥ दशवैकालिक साखे ॥ तिम ए
ठाम प्रमाद आलोए ॥ नही दोष ते पाखेरे ॥ जि०॥तु०॥२०॥

अर्थः—करी गोचरीके० गोचरी करीने जेम उपाश्रये आवीने साधुपद अर्थापत्तिए लइए; ते साधु, जिम आलोएके० प्रमादने आलोवेछे; पण नही दोष ते पाखेके० ते प्रमादविना बीजो दोष नथी. इति अक्षरार्थः भावार्थ तो ए छे के श्री दशवैकालिके एम कह्युं जे; साधु, गोचरी करी आवीने गुरुपासे आलोवे. ते भलोरी ते न आलोयुं होय तो फरी पडिक्कमे. एम कह्युं. तेमां ए पडिकम्युं ते दोष लाग्यो तेने. पडिकम्युं पण गोचरी करी ते पडिकम्यो नथी; तेम अहींयां पण चैत्यवंदना पडिक्कमी नथी. दोष लाग्यो ते पडिकम्योछे. इतिभाव. एटले कोईपूछे जे "आलोया पडिकम्याविना काल करेतो विराधक थाय; एम करतां श्रीभगवतीसूत्रमां तेहनो शो जवाब वाल्यो"? तेने कहीए जे हे देवाणुप्रिय, अमे जवाब वाल्यो; पण तुं भलो समज्यो नथी!! फरीसांभल. गोचरी करीने साधु, उपाश्रये आवतां मार्गमध्ये आलोया पडिकम्याविना काल करे तो आराधक कहीए; किंवा विराधक कहीए? ते विचारी जोजो. यतः श्री दशवैकालिके पंचमाध्ययने॥विणएणं पविसित्ता सगासे गुरुणोमुणी । इरियावहीयमादाय, आगाओ अपडिक्कमे ॥१॥ आभोइत्ताणणीसेसं अइयारंजहक्कमं गमणागमणेचेव भत्तपाणे असंजये ॥ २ ॥ उज्जुप्पन्नो अणुव्विग्गो, अव्वक्खित्तेण चेअसा । आलोए गुरुसगासे, जंजहा गहियं भवे ॥३॥ णसम्ममा लोइयं हुज्जा, पुव्विंपच्छावि जंकमं । पुणो पडिक्कमे तस्स, वोसिट्ठो चितए इमं ॥ ४ ॥ अर्थः—विणएणंके० विनय करी, पविसित्ताके० पेशीने, सगासेगुरुणोके० गुरुनी समीपे मुणीके० मुनि,

आगउ एटले आव्यो थको, इरियावहीयं पडिक्कमेके० इरियावही पडिक्कमे, आ दायके० ग्रहीने १ पठी काउसग्गमांहे आनोइत्ताके० उपयोग देइने, नीसेसके० सघलाए, अइआरके० अतीचारने, जहक्कमके० यथा अनुक्रमे अतीचारने चितवे गमणागमणेके० जाता आवता, चेवके० निश्चये, नत्तपाणेअके० नात पाणीने विपे, सजएके० मुनि २ उक्कुपन्नोके० सरल प्रज्ञावालो, अणुव्विगोके० उद्वेग र हित, अव्वक्खित्तेणचेइसाके० सावधान मने करी काउसग्ग पालीने, आलोए गुरु सगासेके० गुरुनी समीपे आलोए जजहागहियंके० जे जेम लीधो होय ते तेम ॥३॥ एम करता कदाचित् णसम्ममालोइयंहुज्जाके० रुडी पेरे आलोयु न होय, पुव्वि पच्छाविज कडंके० पूर्वे आहारादिक ग्रह्यु होय तेने, अथवा पठी ग्रह्यु होय ते पूर्वे कहेवा णुं होय अथवा पछे कहेवाणु होय, जकडके० जे एम कीधां तथा पूर्व कर्म दोष पश्चा त् कर्मदोष लाग्या होय, तेने पुणो पडिक्कमेके० फरी पडिक्कमे तस्सके० ते सूक्ष्मअतीचा रने वोसिरोके० ते कायाने वोसिरावतो, चितएइमके० एम चितवे ए चार गाथानो अर्थ.

हवे एवो नगवतीसूत्रनो पाठ सानलीने कुमति वोल्यो-

कहे कोइ ए कहेवा मात्रज ॥ कोई न गयो नवि जाशे॥ नहीतो ल वणशिखामांहे जाता ॥ केम आराधक थाशेरे? ॥ जि०॥ तु० २१ ॥

अर्थ – कोइक कुमति एम कहेछे जे, कहेवामात्रज के० ए नगवतीसूत्रमा चारणऋषिनु नाम देइने कह्यु, पण ते कहेवारूप जाणवु पण कोइ न गयो के० एरीते कोइ अतीत काले गयो नथी, तथा नविजाशे के० अनागत काले कोइ जाशे पण नही तेनो हेतु कुमति देखाडेछे नहीतो के० जे में कह्यु तेम न होय तो लवणशिखामाहे जाता के० लवणसमुद्रनी शिखामा थइने जाता केम आराधक था शे के० अपकायनी विराधना करीने जता आराधक केम थाशे? इति गाथाअक्षरार्थ हवे नावार्थ कहेछे, जे जंबूद्वीपने पठवाडे वे लाख योजन एक दिशाए पहोलो एवो चारे दिशाए फरतो लवणसमुद्र छे, ते वचमा सोल हजार योजन पाणी उचु चोफेर छे, ते पाणीमांथी थईने मुनि केम जाय? अने जाय तो आराधक केम थाय? तथा बीजो पण कोइ मार्ग जवानो नथी ते माटे कहीएछीए के चार णमुनिनी वात ते नगवतीसूत्रमां कहेवा रूपछे, पण करया रूप नथी ॥ २१ ॥

हवे कुमतिने आगली गाथामां उत्तर देछे.

सत्तर सहस्स जोयण जई उंचा ॥ चारण तीर्छा चाले ॥ समवायंगे प्रगट पाठ ए ॥ शुं कुमति भ्रम घालेरे? ॥ जि०॥ तु० ॥ २२ ॥

अर्थः—सत्तर सहस्स जोयण के० सत्तर हजार योजन, जई उंचाके० उंचा जईने, चारण तीर्छा चाले के० ते चारणमुनि तीर्छा जाए छे. एम ए रीते श्रीसमवायांगसूत्रमां प्रगट पाठ छे तो, शुं कुमति भ्रमघालेके० हेकुमति, कुत्सित मतिना धणी, लोलालोकने खोटी खोटी वातो कही शुं भ्रम घाले छे? संशयमां शुंपाडेछे? जे तुं कहेछे तेम कहेवा मात्र होय तो समवायांगसूत्रमां एवो पाठ केम कहे? इतिभावः यथा ॥ लवणेणं समुद्दे सत्तरजोयण सहस्साइं सवग्गेणं पन्नत्ता इमीसेणं रयणप्पभाए पुढवीए बहुसमरमणिज्जाउ भूमिभागाउ साइरेगाइं सत्तर जोयणसहस्साइ उम्ढं उप्पइत्ता तउ पच्छाचारणाणं तिरियगई ॥ इति समवायांगे ॥ एनो अर्थः—लवणसमुद्द सत्तर जोयण सहस्साइं के० सत्तरहजार जोजन, सवग्गेणं के० सर्व थइने कह्यो छे. एकहजार उंमो, सोल हजारनी उपर शिखा. एवं १७००० इमीसेणं रयणप्पभाए पुढवीएके० ए रत्नप्रभापृथ्वीथकी बहुसमरमणिज्जाउ भूमिभागाउ के० घणी सरखी एटले बराबर रमणीक भूमिभागथकी, एटले मेरुनी धरतीथकी, साइरेगाइ सत्तरजोअणसहस्साइं उम्ढं उप्पइत्ता के० सत्तरहजार जोजन जाजेरा ऊर्ध्वं जईने पच्छा के० पछी चारणाणं तिरियगई के० चारणमुनिनी तीर्छा गति प्रवर्त्ते. ते माटे भगवतीसूत्रनो पाठ करवारूप छे; पण कहेवारूप नथी. इति भाव. इति द्वाविंशतिम गाथार्थ ॥ २२ ॥

हवे ए आलावामां चेइआइं वंदे कह्युं; ते उपर कुमति, चैत्यशब्दनो अर्थ ते ज्ञान कहेछे, तेह आशंका लावीने उत्तर वालवा गाथा कहे छे.

चैत्यशब्दनो ज्ञान अरथ ते ॥ कहो करवो कुण हेते ॥ ज्ञान एक ने चैत्य घणांछे ॥ भूले जड संकेतेरे ॥ जि०॥ तु० ॥ २३ ॥

अर्थः—चैत्य शब्दनो जे ज्ञान अर्थ करोछो, ते शा हेतुए करवो? पाधरो अर्थचैत्यके० जिननुं घर अथवा जिनप्रतिमा. यतः ॥ चैत्यं जिनौकस्तद्बिंबं चैत्यो जिन सभातरुः ॥ "इत्यनेकार्थसंग्रहे" एवो अर्थ मूकीने चैत्यके०ज्ञान एवो अर्थ शामाटे करवो पडेछे? इतिभाव. ज्ञान एक ने चैत्य घणांछे के०ज्ञानतो एक छे, अने चैत्य घणांछे; तेमाटे भूले

के० तेअर्थ करतां नूलेछे. शामाटे नूलेछे ? ते कहेछे. जडसंकेतेके० मूर्खसकेते, एटले शुद्धगुरुपरपरा आवी होयतो निपुणसकेत होय, पण निगुरुना सकेत ते मूर्खज होय. इतिगाथा अक्षरार्थ अथ जावार्थ ते कुमति एम कहेछे जे, "विद्याचारण जघाचारण मुनिए, नंदीश्वर प्रमुखनी वातो सिद्धांतमा सानली, ते सानली हृदयमा कौतुक उपन्युं, जे एवात केम हशे ? आपणी नजरे जोइए" एम विचारीने नदीश्वरादिकनेविषे जोवा गया त्या जेम आगममा सानल्यु तेम नजरे दीतु, तेवारे प्रनुना ज्ञाननु बहुमान नाख्युं, जे "धन्य प्रनुना ज्ञानने" एम कहीने प्रनुना ज्ञानने पगे लागे चेइआइं वदइनो ए अर्थछे," एम कुमति कहेछे तेनो उत्तर वाल्यो, जे मूर्ख, व्याकरण प्रमुख नण्याविना शु समजे ? चेइआइंके० चैत्यानि ते द्वितीयानु बहुवचन छे, हवे जो ज्ञानने पगे लाग्या होय तो बहुवचन सूत्रकार शाने माटे कहे ? ज्ञान तो एक छे एवी वातो मूर्ख शुजाणे ? इति अहीयां केटलीक वातो, स्तवनमा नथी आणी पण कांईक विशेषे वात लखीएछेए त्यांजड ज्ञाननेपगेलाग्या, एम कहे तेवारे वाटमा जाता चमत्कार उपजे एवा पहाड पर्वत समुद्रप्रमुख घणा आव्याहशे, तो तेने देखीने प्रनुना ज्ञानने वदना का न करी ? ते विचारजो. वली एम चैत्य शब्दे ज्ञान कहीए तो, ॥ नाण पचविह पन्नत्तं ॥ इत्यादिक, सूत्रमा ज्ञानना आलावा घणाछे, त्या सघले ॥ चेइयं पंचविह पन्नत्तं आनिणिबोहिय चेइयं, सुयचेइयं उहिचेइयं, मणपज्ञवचेइय, केवलचेइयं इत्यादिक पाठ लखत, पण तेतो क्याए दीसता नथी, तथा वली एवो अर्थ करे जे, आगममांथी वात सानली निर्णय करवा गया, तेवारे शका तो हृदयमां ठरी अने जिन वचनमां शंका उपजे, तेवारे साधुपणु केम रहे ? यत ॥ पय मक्खरपि एकंपि जोनरो एइ सुत्त निदिठं ससरोयं तोविहु मिछदिठि जमालिव ॥१॥ ते माटे मूर्खसकेतनो अर्थ ठामी, निपुणसंकेत अर्थ करीए तो सर्वे समुं थाय. ए जवाबना उत्तर घणा छे, तेहनो खप होयतो प्रतिमाशतकग्रथ उपाध्यायजीनो करेलो छे ते जोज्यो ए विस्तारे सखुं. ॥ २३ ॥

हवे वली कुमति एम कहे छे जे, "चैत्य के० प्रतिमा हो तो पण नले हो पण ते शाश्वतीप्रतिमा हती अने तमेतो अशाश्वती मानोछो" एम कहेनारने, एज आलावामांथी अशाश्वती देखाडेछे

रुचकादिकना चैत्य नम्या ते ॥ सासय पडिमा कहिए ॥ जेह इहाना तेह अशाश्वत ॥ बेउमा नेद न लहिएरे ॥ जि०॥तु०॥ २४ ॥

अर्थः—रुचकादिकना के० रुचक आदि देई. आदि शब्दथकी नंदीश्वरादिक लइए. तेह चैत्यने मुनि जे नम्या; ते सासयपडिमा के० ते शाश्वतीप्रतिमा कहीए तथा जेह इहांना के० अत्रे जरतनां चैत्य वांद्यां; इहां॥ चेइयाइं वंदइत्ति पागतु॥ ते अशाश्वतां जाणवां. ते माटे मूर्ख होय ते शाश्वतीमां अने अशाश्वतीमां पूज्यापूज्य नो फेरपाडे. तेज माटे आगल कहेवाशे जे डोपदीनो अधिकार, तेमां केवल अशाश्व तीनेज पूज्यपणु कह्युं छे, अने जिनघर कही बोलाव्युंछे; ते कारणे बेउमां जेद न लहीए के० शाश्वतीमां अने अशाश्वतीमां अंशमात्र जेद नथी. इति गाथार्थ॥ २४॥

हवे ए अधिकार पूरो थयो माटे उपसंहार करे छे.

जे उपर साहेब तुज करुणा ॥ शुद्ध अरथ ते जाखे ॥ तुज आ गमनो शुद्धपरूपक ॥ सुजश अमियरस चाखेरे ॥जि०॥तु०॥२५॥

अर्थः—जे उपर साहेब तुज करुणाके० हे साहेब, जे प्राणीउपर तमारीक रुणा एटले कृपाछे, शुद्ध अरथ ते जाषेके० ते प्राणी यथार्थ व्याख्या कहे. अहींयांए व्या ख्याए, एक उपर करुणाछे अने एक उपर करुणा नथी एवो अर्थ थाय, ते वीतराग ने केम घटे? अत्र उत्तर. जेम एक बापना बे दीकरा होय; बापनुं ते बेउ उपर हेत सरखुंछे; पण एक आज्ञाकारीछे, बीजो आज्ञाकारी नथी. तेमां जे आज्ञाकारीछे ते उपर हेत, लोक प्रगटपणे देखे छे; अने जे आज्ञाकारी नथी ते उपर यद्यपि पितानुं हेतछे; तोपण लोको, ते प्रगटपणे देखता नथी; तेम अहींयांपण तीर्थंकरने य द्यपि सर्व प्राणीउ उपर करुणाछे, पण जेउ आणाना आराधकछे तेउ उपर प्रग टपणे दीसेछे; ते माटे एम कह्युं. जे उपर साहेब इत्यादि० अहींयां सर्वथा करु णा नथी एम कहेछे ते निवारवुं, जे माटे वीरस्वामिने छद्मस्थपणे जगवतीना शत क पन्नरमानी वृत्तिमध्ये श्री अजयदेव सूरिजीए लख्युंछे जे॥स्नेहगर्जानुकंपासद्भावा त्॥तेवारे केवलीने स्नेहरहित अनुकंपा हरी; अन्यथा स्नेहगर्ज पदनुं शुं प्रयोजन? इत्यादिक बहु चर्चाछे, ते ग्रंथ वधे माटे नथी लखता. तेमाटे तुज आगमनो जे शुद्धपरूपक होय ते प्राणी सुजशके० जला यशरूप, अमियरसके० अमृतनो र स ते, चाखेके० आस्वाद करे. एटले कविए पोतानुं नाम पण सूचव्युं. इति पंचविं शतिगाथार्थ. ॥ २५ ॥ ए प्रथम ढाल थयो. ग्रंथा ग्रंथ ४७२ अक्षर १४

हवे बीजो ढाल कहेछे. तेहेनो संबंध जे प्रथम ढाले प्रतिमा स्थापन करीने प्रतिमाने वंदना कही; हवे केटलाक मूढ एम कहेछे जे "प्रतिमा वांदीए पण पूजी

ए नही " तेमने समजाववा माटे बीजो ढाल पूजानो कहेछे तेनी प्रथम गाथा.

महाविदेह क्षेत्र सोहामणु ॥ एदेशी ॥

तुज आणा मुज मनवसी ॥ जिहां जिनप्रतिमा
सुविचार ॥ लालरे ॥ रायपसेणीसूत्रमां ॥ सूरि
आभतणो अधिकार ॥ लालरे ॥ तुज० ॥ १ ॥

अर्थ —तुजआणाके० तमारी जे आज्ञा, प्रस्तावथी वीरनी जे आज्ञा ते, मुज मन वसीके० म्हारा चित्तनेविषे रहीछे एटले श्रीजिनशासनमाहे आज्ञाए धर्मछे पण आज्ञाबाह्यमा मुक्ति न करवी एम देखाडयुं ते आज्ञा केवीछे? जिहा जिनप्रतिमा सुविचारके० जे आज्ञामा जिनमुद्रानो भलो विचारछे तेहिज आगम साखे देखाडेछे, रायपसेणीसूत्रमाके० रायपसेणीनामे बीजु उपांग, तेमा सूरियाभतणो अधिकारके० सूर्याभनामे देवता, जे परदेशी राजानो जीव प्रथम देवलोके उपन्या तेनो अधिकार विस्तारेछे, एटले ए अर्थ जे, सूर्याभ देवताए प्रतिमानी पूजा करी, तेनो विस्तारे अधिकारछे इतिभाव इति प्रथम गाथार्थ ॥ १ ॥

तेहिज विस्तारे देखाडेछे.

ते सुर अभिनव उपन्यो ॥ पूछे सामानिक देव ॥ लालरे ॥ शु मु
ज पूरव ने पछी ॥ हितकारी कहो ततखेव ॥ लालरे ॥ तु० ॥ २ ॥

अर्थ — ते सुरके० ते देवता अभिनव उपन्योके० नवो जेवारे उपन्यो तेवारे पूछे सामानिकदेवके० सामानिक जे पोताने सरखी ऋद्धिना धणी ते देवताउने पूछेछे शुं मुज पूरव ने पछी हितकारीके० म्हारे पूर्वे अने पछी हितकारी आ विमानमां शु छे ! ते कहो ततखेवके० तत्काल कहो इति द्वितीय गाथार्थ ॥ २ ॥

ते कहे एह विमानमा ॥ जिनपडिमा दाढा जेह ॥ लालरे ॥
तेहनी तमे पूजा करो ॥ पूर्व पछाहित एह ॥ लालरे ॥ तु० ॥३॥

अर्थ —ते कहेके० हवे ते देवताउ उत्तर कहेछे जे, एह विमानमाके० एहनु आ प्रत्यक्ष विमान, तेहमा, जिनपडिमा दाढा जेहके० जिनेश्वरनी प्रतिमाछे, तथा जिनेश्वरनी दाढाउ जे छे, तेनी तमे पूजा करो इतिस्पष्ट ॥ पूरव पछाहित एहके० पूर्वे तथा पछी, जिन प्रतिमा तथा जिन दाढा ए बे वस्तुनी पूजा, तेज हितकारीछे एरीते सामानिक देवताए उत्तर वाल्यो इति तृतीय गाथार्थ ॥ ३ ॥

अहिंयां जिनदाढा शब्दे जिनअस्ति जाणवां. अन्यथा सूर्याभदेवना विमाननेविषे जिनदाढा संभवे नही. जे कारण माटे, एक सौधर्मेंद्र, बीजो ईशानेंद्र, त्रीजो चमरेंद्र, अने चोथो बलींद्र, ए चारे इंद्रनेज दाढा लेवानो अधिकार छे, एटला माटे जंबुद्दीप पन्नत्तीनी वृत्तिमां शांतिचंद्र उपाध्यायजीए जिनसकहा शब्दे ॥ जिनास्थिनी ॥ एवुं लख्युंछे. जेम अहिंयां रायपसेणीमां पण ॥ सकहा ॥ एवोज पाठ छे; तेमाटे दाढा शब्दे अस्थि कहिए. इतिभाव. तथा पूर्वे पच्छानो अर्थ पोतेज अनेक रीते करशे; माटे अमे नथी लख्यो.

ए त्रण गाथा कही तेमां सूत्र पाठ हतो, ते प्रमाणे गाथामां अर्थ बांध्यो. तथाचतत्सूत्रं ॥ तएणं तस्स सूरियाभस्स देवस्स पंचविहाए पजत्तिए पजत्ति भावंगयस्स समाणस्स इमेयारूवे अच्छिए पछिए मणोगए संकप्पे समुप्पज्जित्था किमे पुव्वें करणिज्जं? किंपच्छा करणिज्जं. किंमेपुव्विंसेयं. किंमेपच्छासेयं. किंमेपुव्विं पच्छावि हियाए सुहाए खमाए णिसेसाए आणुगामियत्ताए भविस्सइ तएणं तस्स सूरियाभस्सदेवस्स सामाणिय परिसोववणगादेवा सूरियाभस्स इमेयारूवं अच्छियं समुप्पन्नं समभिजाणित्ता जेणेव सूरियाभेदेवे तेणेव उवागच्छंति सूरियाभंदेवं करयल परिगाहियं दसनहं सिरसावत्तं मछए अंजलं कट्टु जएणं विजएणं वद्धावेइ वद्धावेत्ता एवंवयासी एवं खलु देवाणुप्पियाणं सूरियाभेविमाणे सिद्धायतणे जिणपडिमाणं जिणुस्सेहप्पमाणं मेत्ताणं सठसयंसन्निखित्ताणंचिठइ सभाएणंसुहमाएणं माणवए चेइयखंभे वइरामएसु गोलवट्ट समुग्गएसु बहुइउ जिणस्सकहाउ सन्निखित्ताउचिठंति ताउणं देवाणुप्पिएयाणं अन्नेसयं बहुणं वेमाणियाणं देवाणय देवीणय अच्चणिज्जाउ जावपज्जुवासणिज्जाउ तंएयणं देवाणुप्पियाणं पुव्विकरणिज्जं एयणं देवाणुप्पियाणं पच्छाकरणिज्जं एयणं देवाणुप्पियाणं पुव्विपच्छावि हियाए सुहाए खमाए निस्सेसाए आणुगामियत्ताए भविस्सइ ॥ इति रायपसेणीउपांगे ॥ अस्यार्थः—तएणंतस्स सूरियाभस्सदेवस्सके० तेवारे ते सूरियाभदेवताने, पंचविहाए पजत्तीए पजत्तीभावंगयस्स समाणस्सके० पांच प्रकारनी पर्याप्तिए पर्याप्तिभाव पाम्या थकाने एटले देवताने भाषा अने मन ए बे पर्याप्तिसाथे नीपजेछे, माटे पांच कही. इमेयारूवेके० एवा प्रकारनो अच्छिए पछिएके० मनमां प्रार्थ्यो. मणोगए संकप्पे समुपज्जित्थाके० मनोगत संकल्प उपन्यो ते कहेछे, किंमेपुव्विंसेयंके० शुं माहारे पूर्वे श्रेयकारी? किंमे पच्छासेयंके० शुं माहारे पछी श्रेयकारी? किंमे पुव्विंपच्छाविके० शुं मारे पूर्वे अने पछी हियाएके० हितकारी पथ्य आहारनी पेरे, सुहाएके० सुखने अर्थे, खमाएके०

संगतने अर्थे, खेमने अर्थे, निस्सेसाएके० निश्रेयस जे मोक्ष तेने अर्थे, आणुगामि अत्ताएके० अनुगमन करे? एटले परपराए शुनानुबंधी नविस्सइके० थशे? तए ण सूरियानस्सदेवस्स सामाणिय परिसोववन्नगादेवाके० तेवारे ते सूरियानदेव ना सामानिक पर्षदामा उपन्या देवता ते, सूरियानस्सइमेया रूव अप्रत्थियं स मुप्पन्न समनि जाणित्ता के० सूर्यानदेवतानो एवो अनिप्राय उपन्यो जाणी ने, जेणेव सूरयानदेवेके० ज्या सूर्यानदेवताछे तेणेव उवागछतिके० त्या आवे सूरियानदेवके० सूर्यानदेवने, करयल परिगाहियंके० बे हाथ जोडीने, दसनह सिरसावत्त मछए अंजलं कट्टुके० दशनख नेलाकरी, मस्तके आवर्त करी अजली करीने, जएणके० जये करीने स्वपक्षनो जय विजएणके० परपक्षनो जय ते विजय ते विजय करीए तेणे वधावे, वधावीने, एववयासीके० एम कहे. एव खलु देवा णुप्पियाण के० खलु नाम निश्चये ए देवानुप्रियाना सूरयानेविमाणेके० सूर्या न नामा विमाननेविषे सिद्धायतणेके० सिद्धनु घर एटले देहेरु, ते देहेरानेविषे जिनपडिमाणके० जिनेश्वरनी प्रतिमाने, ते प्रतिमा केवी छे? जिणुस्सेहपमाणमि त्ताणके० तीर्थकरना उत्सेधउंच प्रमाण मात्रछे अठसयसणिखित्तंचिठइके० ए कशोने आठ थापनाछे, तथा सनाएण सुहम्माएणके० सुधर्मानामा सनानेविषे माणवए चेइयखंनेके० माणवकनामा चैत्यस्तंनछे, ते स्तंननेविषे वइरमएसु गोल वट्ट समुग्गएसुके० वज्रमय गोलवृत्त माबडाछे तेमां बहुइउके० घणा, जिणस्स कहाउके० जिननां सकहा शब्दे अस्थि छे. सन्निखित्ताउचिठंतिके० थापनाएछे, ताउणके० ते जिनप्रतिमा तथा जिणसकहाउ ते देवाणुप्पियाणके० हे देवानुप्रिय तमने तथा अन्नेसिंके० बीजापण सम्यग्दृष्टि, वैमाणियाण देवाण देवीणयके० वैमानिक देवता देवीउने, अच्चणिज्जाउके० अर्चवा योग्यछे. जावपजुवासणिज्जा उके० यावत् सेवा करवा योग्यछे अहीयां यावत् शब्दे वंदणिज्जाउ सम्माणणि ज्जाउ इत्यादिक कहेवु. तंएयण देवाणुप्पियाण इत्यादिक सुगमछे नावार्थ ए छे के, ए तमने पूर्वे करवा योग्यछे, पछी करवा योग्यछे, ए तमने पूर्वे तथा पछी हित कारी सुखने अर्थे, क्षेमने अर्थे, मोक्षने अर्थे अने शुनानुबंधने अर्थे थाशे

अहियां केटलाएक कुमति कहेछे के, "ए देवतानी स्थितिछे" तेहनो उत्तर जे, सूत्रपाठमां ॥ अन्नेसिबहूण वेमाणियाण ॥ इति बहु पद शु करवा कह्यु? ॥ सव्वे सि वेमाणियाण ॥ एवो पाठ का न कह्यो? तेज माटे जाणिएछेए जे, ए सर्वे देवता नी स्थिति नहि, ए स्थिति ते सम्यग्दृष्टिनीज दीसेछे तथा वली सिद्धायतन

कहेतां गणधरजीने मृषावाद केम न थाय? पण जिनप्रतिमा सिद्ध जगवान ठ रे तो सिद्धायतन कहेतां मृषावाद न लागे ते विचारी जोज्यो. वली ए आ लावे एवां जिनप्रतिमा वांद्यानां फल कह्यां; तेवांज फल, वर्त्तता जिनने वांद्यानां कह्यांछे. जेम ए रायपसेणीमांहेज पाठछे ॥ तं महाफलं खलु तहारूवाणं अरहं ताणं जगवंताणं नामगोयस्स विसवणयाए किमंग पुण वंदण नमंसण पडिपुछण पञ्जुवासणयाए एगस्सवि आरियस्स सवणयाए किमंग पुणविउलस्स अठस्स ग हणयाइ तंगछामिणं समणं जगवं महावीरं वंदामि नमंसामि सक्कारेमि सम्मा णेमि कल्लाणं मंगलं चेइयं देवयं पञ्जुवासामि एयंमे पेच्चाहियाए सुहाए खमाए निस्सेसाए अणुगामियत्ता जविस्सइ इत्यादि ॥ अस्यार्थ ॥ तं महाफलं खलुके० निश्च ये तेहनुं महाफलछे, शानुं फल छे? ते कहेछे, तहारूवाणं अरहंताणं जगवंता णंके० तथा रूप अरिहंत जगवंतनां; नाम गोयस्स विसवणयाएके० नामगोत्र सां जल्यां थकां पण, किमंगपुणके० तो तेह शुं शु कहेवुं? वंदण नमंसणके० वंदना करीए, नमस्कार करीए, पडिपुछणके० प्रतिपृछा करीए, पञ्जु वासणयाएके० सेवा करे. एगस्सवि आरियस्स सवणयाएके० एकपण आर्यवचन सांजलीए तो महा फल थाय तो; किमंगपुण विउलस्स अठस्स गहणयाएके० विपुल अर्थनुं ग्रहण क रीए तेहना फलनुं शु कहेवुं? तंगछामिणंके० ते कारणमाटे, जाउं समणंजगवं महावीरं वंदामि नमंसामिके० श्रमणजगवंत महावीरने वंदणा करुं, नमस्कार करुं. सक्कारेमि सम्माणेमिके० सत्कार करुं, सन्मान करुं, कल्लाणंके० कल्याणका री, मंगलंके० मंगलीकनुं करणहार चेइयंदेवयंके० देवतासंबंधी चैत्य जे प्रतिमा ते प्रतिमानीपरे, पञ्जुवासामीके० सेवा करे. एयंमे० ए मुजने पेच्चाके० पर जवे, हियाए सुहाए इत्यादिकनो अर्थ पूर्वनी परे जाणवो. एमां पण देवतानां चै त्यनी पेरे सेवा करुं एम कह्युं. नित्य पोताना गुरुने वांदतां पण कल्लाणं इत्यादि क पाठ कहेछे; पण मूर्ख कांई विचारता नथी. ए तो प्रसंगे कह्युं; पण ए पाठ ले खे थापनाजिन अने जावजिन ए बेउनां फल समान बताव्यां. तथा वली जाव जिनथी थापनाजिन अधिक पणछे ते, द्रौपदीने आलावे प्रगट करी देखाडशुं. त था एज आलावामां देहेराने सिद्धायतन गणधरजीए कह्युं; ते सिद्धनुं घर कह्युं. एटले जिनप्रतिमा सिद्धस्वरूप बलात्कारे ठरीज; तेवारे जावजिनथी जिनप्रतिमा अधिकी थईज; एमां कांई विवाद नथी. एटलाज माटे शक्रस्तवमां जिनप्रतिमा आगले॥ ठाणं संपत्ताणं॥ कहीए ठैए. अने जावजिन आगल ॥ ठाणंसंपाविउकामे ॥

एवा पाठछे तो मूर्ख एटलुं न विचारे के सिद्धस्थानक पाम्या ते अधिक, के सिद्धस्थानक पामवानी इछा करे ते अधिक? इत्यादिक घणी चर्चाछे, पण ग्रंथ वधे माटे लखता नथी ए प्रसंगे सखु ॥ ३ ॥

हवे कुमतिउनी आशंकाउ उपाडी उपाडीने एज आलावामाथी गुप्त अर्थ प्रगट करी उत्तर दे छे त्यां प्रथम कोइक कुमति कहेछे, के " सूर्याभदेवता जे वेला उपन्यो ते वेला पूजा करी पण पछीतो बाधाभवपर्यंत नथी करी तेवारे एतो लौकिक आचारनी पेरे थयुं पण धर्म अर्थे थयुं नही " इति तेने उत्तर कहेछे

पूरव पछा शब्दथी ॥नित्यकरणी जाणे सोय ॥लालरे॥ सम कितदृष्टि सद्दहे ॥ ते द्रव्यथकी क्यम होय?॥लालरे ॥ तुज ०॥४॥

अर्थ —पूरवपछा शब्दथी के० पूर्वे अने पछी हितकारी छुं? एवु पूछ्यु अने तेउए "पूरव अने पछी एज हितकारी छे' एवु कह्यु, तेवारे पूजाविनानो शेप कालकीयो रह्यो? ते माटेज, सोय के० ते सूर्याभदेवता एम जाणे जे माह्यारे नित्यकरणी सदा कर्तव्य छे एटले सदाकाल पूजा करी,एम ठयु. इति भावार्थ वली कोइक कुमति बोल्योके, " एतो द्रव्यथी बाह्यथी पूजा करी पण भावथी नथी करी " इति. तेहने उत्तर देछे जे, समकितदृष्टि जे होय ते सद्दहे के० धर्म एहवु सद्दहे, ते द्रव्यथी केम होय? एटले समकिती द्रव्यथी करे तो शुश्रद्धामां न होय? जेम पुत्रविवाहादिक इति भाव इति तूर्यगाथार्थ ॥ ४ ॥ तेज हवे स्पष्ट करी देखाडे छे

द्रव्यथकी जे पूजीया ॥ प्रहरण कोशादि अनेक ॥ लालरे ॥ तेह थी वेउ जूदां कह्या ॥ ए तो साचो भाव विवेक ॥लालरे॥ तुज० ॥५॥

अर्थ —द्रव्यथकी जे पूज्या प्रहरण के० शस्त्र, कोश के० भमार आदि शब्दथी अनेक पूज्यां, पण ते सर्वथीवेउ जे जिनप्रतिमा अने जिन दाढा, ते जुदाज कह्या छे जे कारणे प्रणाम, अथवा शक्रस्तवादिक बीजा कोइ स्थानके कह्या नथी तथा सामानिक देवे उत्तर वाल्यो,तेवारे पण प्रतिमा तथा दाढाज पूजवापणे बताव्या,अने फल पण एनाज बताव्या ते माटे प्रगटपणे बे जुदाज कह्या छे, एतोसाचो भाव के० ए भाव ते साचो विवेकके० वेंहेंचीने भिन्न भिन्न पणे कह्योछे इति गाथार्थ ॥५॥

ते उपर द्रव्यभावनु दृष्टांत कहेछे

चक्ररयण जिन नाणनी ॥ पूजा जे भरते कीध ॥ लालरे ॥ ज्यम ते त्यम अतर इहां ॥ समकितदृष्टि सुप्रसिद्ध॥ लालरे ॥ तुज०॥ ६ ॥

अर्थः—जेम भरतेके० भरतराजाए, चक्करयणनीके० चक्ररत्ननी पूजा, तथा जिननाणनीके० ऋषभस्वामिना केवलज्ञाननी पूजा; एम पूजा पद बेउ ठामे जोडिए. ते कीधके० करी. ज्यम ते के० जेम चक्रनी पूजा, द्रव्यथी आलोकनुं उपकारी जाणी करी अने ज्ञाननी पूजा ते भावथी,आलोक तथा परलोकनुं उपकारी जाणी करी त्यम अंतर इहांके० अहींयां सूर्याभ अधिकारे,पण द्रव्यनुं तथा भावनुं एम अंतर जाणवुं. समकितदृष्टि सुप्रसिद्धके० सम्यग्दृष्टि जीवने एतो प्रसिद्ध छे. अर्थात् प्रगटछे. एटले मिथ्यात्व जेना हृदयमांहे होय तेने ए बे वात जुदी न भासे.इतिभाव.एटले कुमतिमां समकित नथी; एम पण देखाडयुं.इतिगाथार्थ. ॥५॥

हवे कोइ कुमति कहेछे जे "धन काढवाने अधिकारे ॥ हियाए सुहाए॥ इत्यादिक पाठ कह्याछे; ते जेम आ लोकना सुखने अर्थे छे, तेम अहिंयां सूर्याभने अधिकारे पण एवोज पाठछे. ते माटे आ लोकने अर्थे सूर्याभे पूज्या" तेहने पुव्विंतथा पच्छा ए बे शब्द परलोकवाचकछे एहेवुं देखाडेछे.

पहेले भव पूरव कहे ॥ ज्ञाता दुर्दर संबंध, ॥ लालरे ॥ पच्छा
कडुअ विपय कह्या ॥ वली मृगापुत्र परबंध ॥ लालरे ॥ तु०॥६॥

अर्थः— पहेले भवके० गतभव, पूरव भवके० पूरव शब्दे कहे छे. कोण कहेछे? ते कहेछे. ज्ञाता के० छठुं अंग ज्ञातासूत्र कहेछे. दर्दुरसंबंध के० नंद मणीआर देडका थया; ते संबंधमां एटले देडकाना संबंधमां पूर्व शब्दे गतभव छे; एम ज्ञातासूत्र कहेछे. इति भाव. तथाच ज्ञातासूत्रं ॥ पुव्विपिणं मएसमणस्स भगवउ महावीरस्स॥ इत्यादि. एरीते पूर्व शब्दे गतभव कह्यो. हवे पच्छा शब्दे आगलो अनागत भव देखाडे छे. पदने एक देशे पदना समुदायने उपचारीए माटे पच्छा कडुअ के० पछी कडुआ विपाक आवे. एवा विपय कह्याछे. क्यां कह्याछे? ते कहे छे. वली के० पूर्व शब्दनो अर्थ ज्ञाताए देखाडयो; तेनी अपेक्षाए वली मृगापुत्र परबंध के० मृगापुत्रना संबंधमां कह्यांछे. यतः ॥ अम्मतायमए भोगा भुत्ता विसफलोवमा पच्छा कडुअविवग्गा अणुबंधु दुहावहा ॥अर्थः—अम्मताय के० हेमाता पिता, मएके० में भोगाके० भोग, भुत्ताके० भोगव्या. ते कहेवा छे? विसफलोवमाके० विपफलनी उपमाए छे. पच्छाके०पछी आवते भवे कडुअ विवग्गाके०कडवा विपाकछे जेहना; अणुबंध के० परंपराए, दुहावहा के० दुःखना आपनारछे.

एरीते श्री उत्तराध्ययनमां मृगापुत्रे, मातपिताने कह्युं. एम पच्छा शब्दे पण परभ

वनो अर्थ छे 'एटले पूर्व पछा शब्द ते सूरियाजनने आ जववाचक नथी ॥ ७ ॥

हवे कोइ कुमति कहे छे जे "तमे पूर्व पछानो जेरीते अर्थ कर्यो, तेम अर्थ करता आ जवतो न आव्यो " तेहने उत्तर देछे

आगमे सीजद्दा कह्या ॥ गइठिई कल्लाणा देव ॥ लालरे ॥ तस पू रव पछा कहे ॥ त्रिहुंकाले हित जिनसेव ॥ लालरे ॥ तु० ॥ ८ ॥

अर्थ – आगमे सिजद्दा के० आगल मनुष्यावतार पामीने मोक्ष जावुछे, एवा कह्याछे तथा गइठिई कल्लाणा के० अहींया कल्याण शब्द बेउने जोडीए एटले ए अर्थ –गइकल्लाणा ठिइ कल्लाणा ॥ इति त्यहा गइ कल्लाणा के० गति जे आवती मनुष्यगतिनेविषे कल्याण छे जेहने. तथा ठिइ कल्लाणा के० स्थिति जे देवतानो जव, त्या पण कल्याण छे, एवा देव के० सम्यग्दृष्टि देवता सूत्रे वखाण्या छे यत ॥ गइकल्लाणा ठिइकल्लाणा आगमेसिजद्दा इति ॥ आगमेसिजद्दा के० आगले जइकारीछे ते माटे त्रणे जव आव्या जे माटे सूर्याजदेव सम्यग्दृष्टि छे, ते जगवत दाढा तथा जिन प्रतिमा पूजता, तस पूरव पछा कहे के० ते देवने पूरव पछा कह्याथकी, त्रिहु काले हित के० त्रणे काले हित जाणवु जिनसेव के० परमेश्वरनी सेवा एवीछे

हवे व्यतिरेके करी पूर्व पछा शब्दे अर्थापत्तिए त्रिकाल लेइए एम देखाडेछे

जस पूरव पछा नहीं ॥ मध्ये पण तस संदेह ॥लालरे॥ एम पहेले अगे कह्यु ॥ छे सूधो अरथ ते एह॥लालरे ॥ तु० ॥ ९ ॥

अर्थ –जस पूरव पछा नहीं के० जेने पूर्व तथा पछी नथी, मध्ये पण तस संदेह के० तेने वचमा पण संदेह जाणवो, एटले ए जाव जे, जेहने पूर्व अने पछी नथी, तेहने मध्ये संदेह. तेवारे एम आव्यु जे जेने पूर्व तथा पछी छे, तेहने मध्ये पण अवश्य छे एम पहेले अगे के० श्री आचारागसूत्रमा एम कह्यु छे. यत ॥ जस्स नत्थि पुरापछा मज्झेतस्स कुर्उसिया ॥ "इति " जस्सनत्थि के० जेने नथी, पुरापछा के० पूर्व अने पछी, मज्झेतस्स कुर्उसियाके० तेने मध्ये पण क्याथी होय? इति आचारांगे, छे सूधो अरथ ते एहके० ए अर्थ सूधोछे पाशरोछे, तेथी सूर्याजने त्रिकाल हितकारी जिनपूजा छे इति जाव, इति गाथार्थ ॥ ९ ॥

हवे कोइक वली कहेछे जे "वादवाने अधिकारे ॥ पेछाहियाए ॥ कह्यु छे ते परजवहित आवे " पण अहींया पछाशब्द छे, माटे आ जवज हितकारीछे" उत्तर देछे

पछा पेछा शब्दनो ॥ जे फेर कहे ते तुछ ॥ लालरे ॥ शब्द तणी रचना घणी ॥ पण अरथ एक छे पुछ ॥ लालरे ॥ तु० ॥ १० ॥

अर्थः—पछा अने पेछा ए बे शब्दनो जे फेर कहेके० अर्थ शब्दगम्य मानछे माटे जे फेर अर्थ करेछे; ते तुछके० तुछ जाणवा. जेमाटे, शब्दतणी रचना घणीके० शब्दरचना यद्यपि घणीछे; पण अर्थ तो एकजछे. एवकार गम्यमान छे. पुछके० पुष्ट अर्थछे. इति गाथा अक्षरार्थः हवे नावार्थ. जे पेछानो अर्थ जेम परनवछे, तेम पछानो अर्थ पण परनवजछे एम जाणवुं, पण शब्दफेर रचनाए नूलवुं नहीं. जेम वंदनानाज अधिकारमां क्यहांकतो ॥ पेछाहियाए ॥ एम कह्युंछे, तथा क्यहांकतो ॥ इह नवेवा परनवेवा आणुगामियत्ताए नविस्सए ॥ एवो पाठछे, तेमाटे परनव अने पेछा, ए बे शब्दमां जेम फेर नथी, तेम पछा पेछा शब्दमां पण फेर न जाणवो. ते पछा शब्दे पछा कडुअ विवागा इत्यादिक ठामे परनवनो अर्थसंनव देखाडयोछे. ॥ १० ॥

ए रायपसेणी सूत्रनो पाठ हतो, तेना चर्चायुक्तिना उत्तर वाल्या. हवे सूरियान देवता आगल शुं करे? ते कहेछे.

वांची पुस्तक रतनां ॥ हवे लेइ धरम व्यवसाय ॥ लालरे ॥ सिद्धायतने ते गयो ॥ जिहां देवछंदनो ठाय ॥ लालरे ॥ तु० ॥ ११ ॥

अर्थः—वांची पुस्तक रतनां के० शाश्वता रतनां पुस्तक वांचे. ते वांचीने, हवे लेइ धरमव्यवसाय के० धर्मना व्यवसाय शब्दे उपकरण लेइने, सिद्धायतन के० सिद्धनुं आयतन जे घर, तेनेविषे ते गयो के० ते सूरियान देवता गयो. ज्यां देवछंदनुं स्थानक छे त्यांगयो. इति गाथार्थ ॥ ११ ॥

जिनप्रतिमा देखी करी ॥ करे शिर प्रणाम शुन बीज ॥ लालरे ॥ पुष्पमाल्य चूर्णे करी ॥ वस्त्रानरणे वली पूज ॥ लालरे ॥ तु० ॥ १२ ॥

अर्थः—जिनप्रतिमा देखीने करे शिर परणाम के० मस्तके प्रणाम करे. शुन बीज के० ते प्रणाम शुन जे पुण्य, तेनुं बीज छे; एटले पुन्यनुं बीज छे. पुष्प के० फूले करी तथा माल्य के० मालाए करी तथा चूर्णे करी तथा वस्त्रेकरी तथा आनरण के० घरेणांए करी; वली पूज के० पूजा करी. इति गाथार्थ ॥ १२ ॥

फूल पगर आगे करी ॥ आलेखे मंगल आठ ॥ लालरे ॥ धूप देई काव्य स्तवी ॥ करे शक्रस्तवनो पाठ ॥ लालरे ॥ तुज० ॥ १३ ॥

अर्थ —तेवारपछी फूलपगरके० फूलना ढगला, आगल करी, आलेखे मगल आठ के० अष्ट मंगलीक ते आलेखे यथा स्वस्तिक १ श्रीवत्स २ कलश ३ नद्रासन ४ शरावसंपुट ५ मत्सयुग्म ६ दर्पण ७ नंद्यावर्त ८ एव अष्ट मगल, धूप देइ के० अनेक जातीना धूप देईने, काव्यस्तवीके० तेवार पछी अपुनरुक्त एकसो आठ काव्ये स्तवीने, करे शक्रस्तवनो पाठके० छेहेली वारे नमोत्थुणनो पाठ कहे इति गाथार्थ.

ए वली सूत्र प्रमाणे गाथा बांधी तथाच तत्सूत्र ॥ तएण से सूरियाभेदेवे पोछयर यण गिएहइ पोछयरयण गिएहइत्ता पोछयरयण विहडिति विहडितित्ता पोछयरय ण वाएइ वाएइत्ता धम्मिय ववसायं गिएहइ गिएहइत्ता पोछयरयण पडिनिरकवेइ पडि निरकवेइत्ता सीहासणाउ अप्पुठेइ अप्पुठेइत्ता ववसाइ सनाउ पुरिमछि छेण दारेणं प डिनिखमइ पडिनिरकमइत्ता जेणेव णदापुरकरणी तेणेव उवागछइ उवागछइत्ता हछ पायं परकालेइत्ता आचते चोरके सूइनूए एग मह सेयं रययामयं विमल सलिल पुन्न निगार गिएहेइ गिएहेइत्ता जाइतछ उप्पलाइ जावसय सहस्स पत्ताइ ताइ गिएहइ गिएहइत्ता जेणेव सिद्धायतणे तेणेव पहारेछगमणाए तएण सूरियाभ देव बहवे आनिउगिया देवाय देवीउय अप्पेगइया कलस हछ गया जाव अप्पेगइआ धूवकडुछय हछगया सूरियाभदेव पिछउ समणु गछति गछंतित्ता तएण सूरियाभेदेवे चउहि सामाणिअ साहसीहि जाव अन्नेहि देवेहि देवीहिय सछिस परिवुमे सववले हि जाव वाइअ रवेण जेणेव सिद्धायतणे तेणेव उवागछइ उवागछइत्ता सिद्धायतणं पुरिछिमेण दारेण अणुपविसइ पविसइत्ता जेणेव देवछंदए जेणेव अछसयं जिणपडि माउ तेणेव उवागछइ उवागछइत्ता जिणपडिमाण आलोए पणाम करेइ करेइत्ता लो महछय गिएहइ गिएहइत्ता लोमहछेण परामुसइ परामुसइत्ता गधोदएण एहावेइ एहावेइत्ता गोसीसचदणेण गायाइ अणुलिपइ अणुलिंपइत्ता जिणपडिमाण अहयाइ देवदूस जुअलाइ निअसेइ निअंसेइत्ता पुप्फारुहण १ मल्लारुहण २ चुसारुहण ३ वत्था रुहण ४ आनरणारुहण ५ करेइ करेइत्ता आसत्तो उसत्त विउल वट्ट वग्घारिय मल्लदाम कलाव करेइ करेइत्ता करयल पडिग्गहिय करयल पछछ विप्पमुक्केण दसद्धवणेण कुसु मेण मुक्क पुप्फ पुंजो वयार कलियं करेइ करेइत्ता जिणपडिमाण पुरउ अछिहिं ससे हि रययामएहि अछराहि तंडुलेहिं अछछमगले आलिहइ तंजहा सछिय जाव दप्प ण तयाण तरकण चदप्पनरयण वयर वरुलिय विमलदंम कचण मणिरयण नत्तिचि त्त कालागुरु पवर कुडरुक्क तुरुक्क मसंत धूवमघमघत गधुधुआनिराम गधवट्टिं वि णिम्मुअंत वेरुलियमय कडुछय पग्गहिकण धूवदाकण जिणवराण अछसयं विसुद्ध

जुत्तेहिं अपुणरुत्तेहिं महावित्तेहिं संथुणइ संथुणइत्ता पत्ता सत्तपयाइं पच्चोसक्कइ॥ वामंजाणु अंचेइ अंचेइत्ता दाहिणं जाणु धरणितलं सिसाहट्टु तिक्खुत्तो मुद्धाणं धरणितलं सिणिवेसेइ सिणिवेसेइत्ता एगसाडिअं उत्तरासंगं करइं करइंत्ता जाव करियल परिगाहियं दसणहं सिरसावत्तं मत्थए अंजालिं कट्टु एवंवयासी नमोत्थुणं अरहंताणं भगवंताणं ॥ इत्यादि रायपसेणीउपांगे.

अहींयां कुमति कहे छे के "देवतानी करणीहुं मानुंनही." तेनेपूछीए जे देवता, जे करणी करे तेमां पुण्य तथा पाप बंधाय के नहीं? जो कहेशो के बंधाय तो, ए पूजाप्रमुख करतां पुण्य बंधाणुं के पाप? तेनो उत्तर देजो. त्यारे कहेशे के कांइ न बंधाय. तेवारे जीव समयमात्र सात कर्म बांध्या विना रहे नही; ते केम मेलवशो? ते कहो. तथा कोइक कुमति कहेछे जे, देवता तो नोधम्मिआ छे" तेनो उत्तर जे चारित्रनी अपेक्षाए तो नोधम्मिआ सुखे कहो पण श्रुत समकितनी अपेक्षाए नोधम्मिआ केम कहेवाशे? ते विचारजो. वली श्री भगवतीसूत्रने विषे अविरती देवताने कहीए तो ॥ निठुरवयणमेयं ॥ एम कह्युंछे. इत्यादिक युक्ति, उपाध्याय श्रीयशो विजयजीकृत नौधम्मिआनिषेध ग्रंथथी जाणवी.

वली देव करणी मानवीज घटेछे. ते देखाडेछे.

जेहना स्वमुखे जिन कहे ॥ भवसिद्धि प्रमुख
छ बोल॥ लालरे ॥ तास भगति जिनपूजना ॥
नवि माने तेह निटोल ॥ लालरे ॥ तु० ॥ १४ ॥

अर्थः—जेहनाके० जे सूरियाभदेवताना, स्वमुखे जिन कहेके० जिनेश्वर अर्थात् श्रीवीरस्वामि पोताने मुखे कहेता हवा. भवसिद्धि प्रमुखके० भवसिद्धि प्रमुख, प्रमुख शब्दे बीजा अभवसिद्धि १ समकिती मिथ्यात्वी, २ परित्त संसारी अणंत संसारी ३ सुलभबोधी दुर्लभबोधी ४ आराधक विराधक ५ चरम अचरम ६ ए छ बोल लइए. इतिः भावार्थ जे, देवताना ए छ बोलमां जे रुडा बोल ते प्रभुए बताव्या. तुं भव्यछे. १ तुं समकिती छे, २ परित्त संसारी छे. ३ सुलभ बोधीछे. ४ आराधक छे.५ चरमछे. ६ एम बताव्युं, इतिभाव. तासभगति जिनपूजनाके० ते सूरियाभनी भक्ति आगल कहिशुं ते, तथा जिनपूजना जे पूर्वे कही, ते नवि मानेके० जे मूर्ख माने नही; ते पुरुष, निटोलके० अटोलकाटलुं लोक प्रसिद्ध कहेवाय छे; तेहवा जाणवा. इतिगाथार्थ ॥ १४ ॥

हवे आलावानो अर्थ तएणं से सूरियाभेदेवेके० तेवारे ते सूरियाभदेवता, पोछयर यण गिएहइके० पुस्तकरत्न लीए लेइने, पोछयरयण विहडित्तिके० पुस्तकरत्न उघाडे,उ घाडीने,पोछयरयण वाएइके० पुस्तकरत्न वाचे वाचीने धम्मियं ववसायंगिएहइके० धर्म संबंधी व्यवसाय ले अहींया धर्मव्यवसाय ते पूजाना उपकरण ते ले पोछयरयण पडि निरकवइके० पुस्तकरत्न पाछुं मूके पडिनिरकवेइत्ताके० ते मूकीने,सीहासणाउ अ ब्भुठेइके० सिंहासनथकी ऊठे अब्भुठेइत्ताके० ऊठीने, ववसाइ सनाउके० व्यवसाय सनाथकी, पुरिमच्छिल्लेण दारेण पडिनिरकमइके० पूर्वदिशिने बारणे नीकले, नीकलीने जेणेव णंदापुरकरणीके० ज्यां नंदानामे वाव्यछे, तेणेव उवागछइके० त्यां आवे आवीने, हछ पाए परकालेइत्ताके० हाथ पग पखाले पखालीने,आयंतेके० नव द्वार श्रोतना (देहना) छे, ते शुद्ध पाणीए पखालवे करीने आचतके० ग्रह्युछे आच मन जेणे, चोरकके० थोडो पण मल राखे नही, एटला माटे सूइनूएके० पवि त्र थया एग महके० एक मोहोटो, सेयके० श्वेत, उज्वल, रययामयंके० रूपानो, विमल सलिल पुसंके० निर्मल पाणीए नखो, भिंगारके० कलश, गिएहइके० ते लेइने जाइ तछ उप्पलाइके० त्यां जे उत्पल,एटले कमल, जाव सहस्सपत्ताइके० यावत् हजार पांखडीना कमल यावत् शब्दे बीजा कमलना भेद लेवा ते लेइने, जेणेव सिद्धायतणेके० ज्यां सिद्धायतन एटले जिनघरछे, तेणेव पहारेछगम णाएके० त्यां जावाने उद्यम करे तएण सूरियाभेदेवके० तेवार पछी सूरियाभ देवने पूठे, बहवे आभिउगिया देवा देवीउ के० घणा आभियोगीक देवता देवीउ, अप्पेगइया कलस हछ गयाके० केटलाएकना हाथमा कलश रही गयाछे जा व अप्पेगइया धूवकडुछय हछगयाके० यावत् केटलाएकना हाथमा धूपना कड छा रही गयाछे अहींया यावत् शब्दथी केटलाएकना हाथमा भृंगार कमल प्रमुख लेवा, सूरियाभदेव पिठउ समणु गछतिके० सूरियाभ देवतानी पूठे चाल्या जाय, तएण सूरियाभे देवेके० तेवार पछी सूरियाभ देवता, चउहिं सामाणिय साहस्सि हिंके० चार हजार सामानिक देवताए, जाव अन्नेहि देवेहिं देवीहि सार्द्धके० बीजा पण देवता देवीए, संपरिवुडेके० परिवर्यो अहींया यावत् शब्दे बीजा पर्षदाना, कटक ना, आत्मरक्षक इत्यादिक देवता लेवा सव्वबलेणके० सर्व बले सहित जाववाइयरवेण के० वाजीत्रना शब्द वाजते, जेणेव सिद्धायतणेके० ज्यां सिद्धायतन छे तेणेव उवाग छइ उवागछइत्ताके० त्यां आवे, त्यां आवीने, सिद्धायतण पुरिछिमेण दारेणके० सि द्धायतनप्रत्ये पूर्वदिशिने बारणे अणुपविसइके० प्रवेशकरे,प्रवेशकरीने जेणेव देवछंद

एके० ज्यां देवछंदोछे, जेणेव अठसयं जिणपडिमाउके० ज्यां एकसो आठ जिनप्रतिमाउछे, तेणेव उवागछइके० त्यां आवे. आवीने जिनपडिमाणं आलोएके० जिनप्रतिमाने दीठां थकां, पणामं करेइके० प्रणाम करे. प्रणाम करीने, लोमहत्थयं गिण्हइके० मोरपीछी ले. लेइने, लोमहत्थेणं परामुसइके० ते मोरपीछीए पूंजे, पूंजीने गंधोदएणं एहावेइके० सुगंध पाणीए नवरावे. नवरावीने गोसीसचंदणेणं गायाइं अणुलिंपइके० गोशीर्षचंदन जे बावनाचंदन, तेणे करीने गात्र जे प्रतिमानुं शरीर, तेहने विलेपण करे. करीने, जिनपडिमाणंके० जिनप्रतिमाने, अहयाइंके० अक्षत, देवदूसजुवालाइके० देवदूष्यनो युगल एटले जोडो नियंसेइके० पहेरावे. पेहेरावीने, पुप्फारुहणंके० फूलनुं आरोपण करे. मल्लारुहणंके० फूलनी मालनुं आरोपण करे. चूस्रारुहणंके० वास बरास प्रमुख सुगंधी चूर्णनुं आरोपण करे. वत्थारुहणंके० वस्त्रनुं आरोपण करे. आजरणारुहणंके० मुकुटप्रमुख आजरणनुं आरोपवुं करे; करीने आसत्तोके० जूमिए लाग्यो. उसत्तके० उपर लाग्यो. विउलके० विस्तीर्ण, वट्टके० गोल, वघारियके० लंबायमान. एवो मल्लदामकलावंके० माल्यदाम जे माला तेनो समूह करे. करयल पडिग्गहियंके० हस्ततलनेविषे ग्रह्या. करयल पब्नठ विप्पमुक्केणंके० हस्ततलथी भ्रष्ट थयां मूक्यां, एहवां दसद्धवणेणं कुसुमेणं के० पंचवरणी फूले, मुक्कपुप्फ पुंजोवयारकलियंके० मूक्याछे पुष्पना पुंज, तेहने उपचारे सहित करे. करीने जिणपडिमाणंपुरउके० जिनप्रतिमानी आगल अछेहिं के० निर्मल संण्हहिं के० सुकोमल, रययामएहिं के० रूपमयी. अछराहिं के० ढुंकडी वस्तुना प्रतिबिंबा पडे; एहवा निर्मल; तंडुलेहिं के० एवे चोखे करीने, अठठमंगले आलिहइ के० अष्टमंगल आलेखे. तंजहाके० ते कहेछे. सछियके० स्वस्तिक, जादप्पण के० यावत् दर्पण कहेवुं. यावत् शब्दे श्रीवत्स प्रमुख लेवां, तयाणं तरकणंके० तेवारपछी चंदप्पजरयणके० चंड्रप्रज्ञ रत्न, वरयके० वज्र, वेरुलियके० वैडूर्यरत्नमयी, विमलदंम के० निर्मल छे दंम जेनो, वली कंचणमणीरयणज्ञत्तिचित्तं के० कनक मणीरत्ननी ज्ञांति विचित्रछे. कालागुरु के० कृस्नागुरु, पवर के० प्रधान, कुंदरुक ते प्रसिद्ध, तुरुक्कनामा गंधद्रव्य विशेष. डझंत धूव के० दह्यमान जे दशांगादि धूप, तेहनो मघमघंत के० महमहाट गंध धूआभिराम के० प्रगट थयो गंधत तेणे अजिराम. गंधवट्टिं विणिमुयंतंके० गंध, द्रव्य गुटिका सरखो सुगंध मूकते, वेरुलियमय कडुछयंके० वैडूर्यरत्नमय कडछा, पगाहिकणं के० लेइने, धूवं दाकणं जिणवराणं के० जिनवरने धूप देइने, अठसयं

के० एकशो आठ, विसुद्धगुत्तेहिं के० शुद्धयुक्त, अपुणरुत्तेहिके० फरी फरीने तेह नो तेह पाठ न आवे एवा महावित्तेहिं के० महाकाव्ये, संथुणइ के० स्तवना करे करीने, पच्चाय सत्तह पयाइके० पाछा सात आठ पगला, पच्चोसक्कइके० पाछो उस रे वाम जाणु अचेइ के० मावो ढींचण ऊचो राखे दाहिण जाणु के० जम णो ढीचण, धरणितल सिसाहण के० धरतीनेविषे थापे तिक्खुत्तो मुद्धाण धरणि तलं सिनिवेसइ के० त्रणवार मस्तक धरतीए स्थापे स्थापीने, एगसाडी उत्तर उत्तरासंग करेइके० एक साडी उत्तरासंग करे करीने, जाव करयल परिग्गहिय द सनह के० हस्ततल परिग्रहित दश नख, सिरसावत्त के० मस्तके आवर्तन करीने मत्थए अजलि कट्टु के० मस्तके अंजली करीने, एव वयासी के० एम कहे नमो त्थुण कहे एहनो अर्थ टीकाथी जाणवो अहींयां कहेता ग्रंथ वधी जायछे इति

हवे ते छ बोल रायपसेणी मध्ये कह्याछे तथाहि ॥ तएणसेसूरियाभेदेवे सम णस्स भगवउ महावीरस्स अंतिए धम्म सोच्चाणीस्स हट्ठ जावउठेत्ति उठित्ता समण भगवं महावीर वदइ णमसइ एववयासी अहण्ण भते सूरियाभेदेवे कि भवसिद्धिए अभवसिद्धिए १ सम्मदिट्ठिए मिच्छादिट्ठिए २ परित्तससारिए अणत संसारिए ३ सुलह वोहिए दुलहवोहिए ४ आराहए विराहए ५ चरमे अचरमे ६ सूरियाभाइ सम णे भगव महावीरे सूरियाभदेव एववयासी सूरियाभा तुमण भवसिद्धिए, नो अ भवसिद्धिए जाव चरमे णो अचरमे ॥ अस्यार्थ ॥ तएण से सूरियाभेदेवेके० तेवा रे ते सूर्याभदेवता, समणस्स भगवउ महावीरस्स अंतीए के० श्रमण भगवान महावीरने समीपे, धम्म सोच्चानिसम्मके० धर्म साभलीने, हट्ठ जाव उठेत्तिके० ह र्ष पामीने यावत् उठे उठीने, समण भगव महावीरके० श्रमण भगवान महावीर प्रत्ये वदइ नमसइके० वदना करे नमस्कार करे एव वयासीके० एम कहे अहण भते सूरियाभदेवेके० हे भगवन्, हु सूर्याभ नामे देवता, किं भवसिद्धिए अभवसि द्धिएके० शु भव्यछु ? किंवा अभव्यछु ? १ सम्मदिट्ठीके० सम्यक्दृष्टिछु किंवा मिथ्या दृष्टिछु ? २ परित्त ससारिए अणत ससारिएके० परित्तभव्यो ससारीछु किंवा अणतो ससारीछुं ? ३ सुलहवोहिए दुलहवोहिएके० सुलभवोधिछुं एटले परभवे जिनधर्म प्राप्ति सोहलीछे जेने एवोछु के दुर्लभवोधिछु ? ४ आराधक छु के विराधकछु ५ चरमेके० देवतानो भव छेल्लोछे के अचरमेके० घणाभव करवाछे ? सूरियाभाइके० सूर्याभने बोलावीने श्रमण भगवान महावीर सूर्याभने एम कहे सूर्याभा तुमणं भवसिद्धिएके० हे सूर्याभ, तु भवसिद्धिकछे, अभवसिद्धिक नथी यावत् चरम छे,

अचरम नथी. एम ७ बोल रुडा कहेवा. बीजा निषेध करवा. इति गाथार्थ ॥१४॥

हवे सूर्याभनी भक्ति देखाडेछे.

प्रभु आगल नाटक कर्युं ॥ भगति सूरियाभने सार॥लालरे॥ भ
गतितणां फल शुभ कह्यां ॥ श्री उत्तराध्ययनमोझार ॥लालरे॥ तु० १५॥

अर्थः—प्रभु आगल नाटक कर्युं. ए स्पष्टछे. तेमाटे भक्ति सूरियाभने सारके० सूरि याभ देवताने सार एटले प्रधान भक्तिछे. तथाचतत्सूत्रं ॥ अहण्णं भंते देवाणु प्पियाणं भत्तिपुव्वयं गोयमाईणं समणाणं निग्गंथाणं बत्तीसइबद्धं नट्ट विहिं उवदंसे मि ॥ अर्थ० ॥ अहण्णंभंते देवाणुप्पियाणं भत्तिपुव्वयंके० सूर्याभ, प्रभुजीने कहेछे. हुं देवाणुप्रियनी भक्तिपूर्वक, गोयमाईणं समणाणं निग्गंथाणंके० गौतमादिकश्रमण निर्ग्रंथने, बत्तीसइ बद्धंनट्टविहिं उवदंसेमिके० बत्रीशविधि नाटक देखाडुं? इति रा यपसेणीमध्ये. ए सूत्रमां भक्तिपूर्वक एवो पाठछे. माटे जाणीए छैए जे सूरियाभ ने भक्ति, प्रधान छे. अने भक्तिनां फल तो शुभके० उत्तम कह्यां छे. श्री उत्तरा ध्ययन मोझारके० श्री उत्तराध्ययनमध्ये अध्ययन ओगणत्रीशमे छे. तथाचतत्पाठः ॥ गुरु साहम्मिय सुस्सूसणयाएणं भंते जीवे किंजणइ-गुरु साहम्मिय सुस्सुसणयाए वि णयपडिवत्तिं जइणविणयपडिवन्नेणं जीवे अस्स च्चासायण सीले नेरइय तिरिक्खजोणि य मणुस्स देवडुग्गईउ निरुंभइ वण्ण संजलंणभत्ति बहुमाणयाए माणुस्सदेव सुगइउ नि बंधइ सिद्धि सुगइंच विसोहेइ पसत्थाइंचणंविणय मूलाइं सव्वकज्जाइं साहेइ अन्नेय बहवे जीवे विणइत्ता भवइ ॥ अस्यार्थः गुरु साहम्मियके० साधर्मिकनी, गुरुनी सुस्सूसणयाएणंके० सेवा करतो. भंतेके० हे भगवन्, किंजणइके० शुं उपार्जे? गुरु उत्तर कहेछे. गुरु साहम्मिय सुस्सूसणयाएके० गुरु अने साधर्मिकनी सेवा करतो, विणयपडिवत्तिंके० उचित कार्य अंगीकार करे. विणयपडिवन्नेणं जीवेके० विनयप्रतिपन्न जीव, अस्सच्चासायणसीलेके० गुर्वादिकना अवर्णवाद न बोले, ते वारे नारकी तिर्यंचनी योनि तथा मनुष्य देवतानी डुर्गतिने रुंधे; वण्णके०प्रशंसा संज लंणके० गुणनुं प्रगट करवुं. भत्तिके० अंजली प्रमुख करवी. बहुमान ते अंतर प्रीति—एटलां,वानां करतो मनुष्यनी अने देवतानी सुगइउ निबंधईके०सदगतिउ बांधे. सिद्धिसुगइंच विसोहेइके० सिद्धिरूप सदगति ते रत्नत्रय तेहने विशुद्ध करे. परभवे मुक्ति साधे. वली अन्ने बहवे जीवेके० बीजा घणा प्राणीउने, विणइत्ता भवइके० विनयवंत करे. उक्तंच ॥ विउगाचएपर इति. गाथार्थ ॥ १५ ॥

ए सूरियाजनो अधिकार एकज ए स्तवनमां देखाड्यो, एम केटला कहीए? सूत्रमातो गमे गमे कह्यांछे, माटे अति देश करेछे

अंग उपांगे घणे कही ॥ एम देव देवीनी भक्ति ॥ लालरे ॥ आरा
धकता तेणे थई ॥ इंहा तामली इंद्रनी युक्ति ॥लालरे ॥तु०॥१६॥

अर्थ—अंगके० ज्ञातासूत्र प्रमुखनेविषे देवीउ अनेक भवनपतिमां उपनीउ छे त्यां पण सूर्याभनीज रीति कहीछे तथा भगवतीमा इंद्रादिकना नाटक घणां वखाण्यांछे तथा उपांगके० जीवाभिगमादिकमा विजयप्रमुख देवतानो तथा रीते बीजा पण त्रण दरवाजाना धणी एमज कह्याछे घणे कहीके० एरीते घणे अंग उपांगे कहीछे कहींक तो करी एवो पाठछे त्यां भक्ति करी, एवो अर्थ करी ए. एम देव देवीनी भक्ति ए स्पष्टछे वली ठाणांगमध्ये चोथेठाणे नंदीश्वर द्वीपे घणा सुर असुरादिकोए पूजा भक्ति प्रमुख कर्याछे तथा ते देवता देवीउने आराधक कही बोलाव्यांछे ते आराधकपणु तो तेणे थइके० ते वीतरागनी भक्तिएज थइछे अहींयां आराधकतानी अपेक्षाए थइ एम कह्युछे, अहीयां कोइ कहेशेके ए जिन भक्तिए आराधकता नथी एतो पाछले भवे करणी करीछे, ते अपेक्षाए आराधक कह्याछे" एम कहेनारने उत्तर देछे इहा तामली इइके० तामली नामा तापस ते बीजा ईशानदेवलोके इंद्र थया, तेहनी युक्ति जाणजो इति गाथाक्षरार्थ

भावार्थ तो ए छे के तामली नामा तापस,पोताने तपने कष्टे करी बीजा देवलोकने विषे इंद्र थया, तेमणे प्रभु आगल नाटक करी पूछ्युं जे हु आराधकछुं किवा विराध कछुं? इत्यादिक छ बोलनी पृछा श्रीभगवतीसुत्रमां कहीछे तेमा कह्यु जे "आराधक छो" एम कह्यु छे, माटे पूछीए छैए जे परभवनी अपेक्षाए आराधक होततो एतो परभवे तापस हता, तेथी केम परभव कहेवाशे? ते माटे आ भवनी प्रभुभक्तिज आराधकता कहीछे इतिभाव इतिगाथार्थ ॥ १६ ॥

ए जिनेश्वरनो थापनानिक्षेपो पूजवा योग्यछे. एम कह्यु हवे कोइ कहेछे, "ए अचेतनछे एमां शो गुणछे?" तेनो उत्तर करे छे जे, जिनदाढा पण अजीवछे तेमां शो गुणछे? अने पूजवा योग्यतोछे. ते देखाडेछे

भक्ति जीतधर्मे करी ॥ लीए दाढा अवर जिन अंग ॥ लालरे ॥
थूंभ रचे सुर त्रण ते ॥कहे जंबूपन्नत्ती चग ॥ लालरे ॥ तु०॥१७॥

अर्थः—नक्ति के० कोइक देवता नक्ति जाणी लेछे. जीत के० अपरदेवता पोतानो जीतव्यवहार जाणी ले छे. धर्मे करी के० कोइक धर्मे करी लेता हवा; एटले धर्म जाणी लेता हवा. लीए के० एटले प्रकारे ले. दाढ के० दाढा, अवर के० वली बीजा देवता, जिनअंगके० हाड दंत प्रमुख ले. तेवार पछी सुर के० देवता, त्रण थूंन, रचे के० करे, कहे जंबूपन्नत्तीके० जंबूद्वीप पन्नत्ती एम कहेछे. आद्यांत ग्रहणे मध्यग्रहणमिति न्यायात्. जंबूपन्नत्ती शब्दे जंबूद्वीपपन्नत्ती लेइए, एटले जंबूद्वीपपन्नत्तीमध्ये एम कहे छे. चंग के० मनोहर. इति. तथाच तत्पाठः ॥ तएणं सक्के देविंदे देवराया उवरिल्लं दाहिणं सकहं गिएहइ ईसाणे देविंदे देवराया उवरिल्लं वामं सकहं गिएहइ चमरे असुरिंदे असुरराया हिछिल्लं दाहिणं सकहं गिएहइ बली वइरोयणिंदे वइरोयणराया हिछिल्लं वामं सकहं गिएहइ अवसेसा नवणवई जाव वेमाणियादेवा जहारिहं अवसेसाइं अंगमंगाइं गिएहइ केइ जिणनत्तिए केई जीयमेयंति कट्टु केई धम्मोत्ति कट्टु गिएहंति तएणं सक्के देविंदे देवराया नवणवइ जाव वेमाणियादेवा एवंवयासी खिप्पामेव नोदेवाणुप्पिया सव्वरयणामए महइमहालए तउ चेइय थूने करेह एग नगवतोतिच्छगरस्स एगं गणहराणं एगं अवसेसाणं अणगाराणां तएणं बहवे जाव करेत्ति तएणं तेबहवे नवणवइजाव वेमाणियादेवा तिच्छगरस्स परिनिव्वाण महिमं करंति जेणेव णंदीसरेदीवे तेणेव उवागछंति॥ व्याख्या—तएणं सक्केदेविंदे देवराया के० तेवारे शक्र देवेंद्र देवतानो राजा, उवरिल्लं दाहिणं के० जमणी उपरली, सकहं के० दाढा, गिएहई के० ग्रहे, ईशाणे देविंदे देवराया के० ईशान देवेंद्र देवतानो राजा, उवरिल्लं वामं सकहं गिएहइ के० माबी उपरनी दाढा लीए. चमरे असुरींदे असुराया के० चमर असुरकुमारनो इंद्र, असुरकुमारनो राजा, हिछिल्लं दाहिणं सकहिं गिएहइके० जमणी हेठली दाढा लीए. बली वइरोयणिंदे वइरोयणरायाके० बली नामा वैरोचन देवनो इंद्र वैरोचनराजा, हिछिल्लं वामं सकहं गिएहइके० माबी हेठली दाढा लीए. अवसेसा के० बीजा शेष, नवणवइ जाव वेमाणियादेवा के० नवनपति यावत् वैमानिकदेवता. जहारिहं के० जेम जेने योग्य होय ते, अवसेसाइं के० शेष थाकतां, अंगमंगाइं गिएहइ के० अंगोपांग लीए, केइ जिणनत्तीए के० कोइक देवता जिननी नक्ति जाणी लीए केइ जिय मेयंति कट्टुके० कोइ जीतआचारछे; एम करीने लीए, केइ धम्मोति कट्टु गिएहइके० कोइक धर्म छे एम करीने लीए. तएणं सक्के देविंदे देवरायाके० तेवार पछी शक्र देवेंद्र देवराजा, नवणवइ जाव वेमाणियादेवा एवं वयासी

के० नवनपति प्रमुखने एम कहे खिप्पामेव नोदेवाणुप्पियाके० शीघ्र शीघ्र हे दे वानुप्रिय, सव्व रयणमएके०सर्व रत्नमयी; महइ महालएके०अति मोटा, तउ चेइ अथूने करेहके०त्रण चैत्यस्तून करो एगं नगवउ तिञ्चगरस्सके० एकतो नगवान तीर्थंकरनी, एग गणहराणके० एक गणधरनी, एग अवसेसाण अणगाराणके० एक शेप अणगारनी तएणके०तेवारपठी बहवे जाव करेतिके०घणा नवनपति या वत् चार निकायना देवता थून त्रणकरे तएणके०तेवारेते नवनपति प्रमुख देवता, तिञ्चगरस्सके० तीर्थंकरनो परिनिव्वाण महिम करतिके० निर्वाण महोत्सव करे जेणेव णदीसरेदीवेके० ज्यां नदीश्वर द्वीपछे तेणेव नवागछंतिके० त्या आवे. इत्या दिकपाठछे इतिजबूद्वीपप्रज्ञप्ति पाठ इतिगाथार्थ ॥ १७ ॥

वली एज वात विशेपे कहेछे

शतक दशमे अंग पांचमे ॥ उद्देशो छट्ठे इंद ॥ लालरे ॥ दाढतणी
आशातना ॥ टाले ते विनय अमद ॥ लालरे ॥ तुज० ॥१८॥

अर्थ –शतक दशमे अग पांचमेके० पाचमुं अंग श्री नगवतीसूत्र–तेनु दशमुं शतक–तेने उद्देशो छठेके० छठा उद्देशानेविपे, इदके० चमरेंद्रप्रमुख इंद्र ते, दा ढतणी आशातना टालेके० दाढानी आशातनाउ टालेछे ते विनय अमदके० ए तीव्र आकरो विनय जाणवो इति गाथाऽक्षरार्थ नावार्थ तो ए छे जे, चमरेंद्र प्र मुख सुधर्मासन्नामध्ये विपयप्रमुख नथी सेवता, ते सुधर्मासन्नामध्ये परमेश्वरनी दाढाउछे; तेनी आशातना टालवामाटे नथी सेवता इति नाव ॥ १८ ॥

इहा ए स्तवननेविपे तो दशमा शतकना छठाउद्देशानी साख लखी, अने श्री नगवतीसूत्रमा जोतां तो दशमा शतकना पांचमा उद्देशामा ए पाठछे, तेमाटे जाणीए छैए जे कोइ धुरथीज लखनारनो दोप छे, अन्यथा उपाध्यायजी एम आणे नही, एहवी प्रतीति छे अथवा रासनवृत्तिए अनान्नोगे उपाध्यायजीए एम आण्युछे यत ॥ नहि नाम मान नग छद्मस्थस्येह कस्यचिन्नास्ति "ज्ञानावर णीयोहि ज्ञानावरण प्रकृतिकर्म्म ॥ १ ॥ हवे ते पाठ लखीए छैए चमरेणते नते, असुरिंदे असुरकुमारराया चमरचचाए रायहाणिए सन्नाए सुहम्माए चमरसी सिहा सणसि तुम्हियण साद्धि दिव्वाइनोग नोगाइ नुजमाणे विहरित्तए णोइणठे समठे सेकेणठेणजंते एव वुच्चइ नोपनूजाव विहरित्तए गो० चमरस्सण असुरिंदस्स असु रकुमाररन्नो चमर चमरचचाए रायहाणीए सन्नाए सुहम्माए माणवए चेइअखम्ने

वइरामएसु गोलवट्ट समुग्गएसु बहुइओ जिणसकहाउ सन्निखित्ताउ चिठंति जा उणं चमरस्स असुरिंदस्स असुरकुमाररस्रो अन्नेसिंच बहूणं असुरकुमाराणां देवा णं देवीणय अच्चणिज्जाउ वंदणिज्जाउ नमंसणिज्जाउ पुयणिज्जाउ सक्कारणिज्जाउ सम्माणणिज्जाउ कल्लाणं मंगलं देवयं चेइयं पज्जुवासणिज्जाउ नवंति सेतेणठेणं अज्जो एवं वुच्चइ णोपनूजाव विहरित्तए पनूणं नंते चमरे असुरिंदे असुरराया चमर चंचाए रायहाणीए सनाए सुहम्माए चमरंसि सिहासणंसि चउसठिए सामाणिय साहस्सीहिं तायत्तीसाए जाव असुरेहिं असुरकुमारेहिं देवेहिं देवीहिय सिर्द्धि संप रिवुडे महया हयनट्ट जाव भुंजमाणे विहरित्तए हंता केवलपरियारिठीए नोचेवणं मेहुणवत्तियाए ॥ व्याख्या० चमरेणं नंतेके० हेनगवन्, चमरो, असुरिंदेके० असुरदेवनो इंड, असुरकुमाररायाके० असुरकुमारनो राजा, चमरचंचाए रायहाणीएके० चमर चंचानामे राजधानीनेविषे, सनाए सुहुम्माएके० सुधर्मानामा सनानेविषे, चमरंसि सिहासणंसिके० चमरनामना सिंहासननेविषे रह्यो. तुमिएणंसर्द्धिके० तुटित जे इं डाणीनो समुह ते साथे, दिवाइंके० देवसंबंधी, नोगाइंके० नोग, नुंजमाणेके० नो गवतो थको, विहरित्तएके० विचरे. प्रनुंजी कहेले. णो इणठे समठेके० ए अर्थ स मर्थ नही. एटले नोग न नोगवे; सेकेणठेणंनंत्ते एवं वुच्चइके० हे नगवन्, शामाटे एम कहोलो? णोपनूजाव विहरित्तएके० न समर्थ नोग नोगवतो विचरवाने. एम पूले थके नगवान कहेले. हे गोयम. चमरस्सणं असुरिंदस्स असुर कुमाररन्नोके० चमरो असुरेंड असुरकुमार राजानी, चमरचंचाए रायहाणीएके० चमरचंचा राजधानीमां, स नाए सुहम्माएके० सुधर्मासनानेविषे, माणवए चेइयखंनेके० माणवकनामा चैत्यस्थं ननेविषे वइरामएसुके० वज्रमयी, गोलवट्ट समुग्गएसुके० घणा गोल माबडाले. तेह नेविषे, जिणसकहाउके० जिनेश्वरनी दाढाओ, सन्निखित्ताउ चिठंतिके० थापीथ कीले. जाउणंके० जे दाढाओ, चमरस्स असुरिंदस्स असुरकुमाररन्नोके० चमरो, अ सुरेंड, असुरकुमार राजाने तथा अन्नेसिंच के० बीजापण देवताने, बहुणं अ सुर कुमाराणंके० घणा असुरकुमार; देवाणंके० देवताने, देवीणयके० देवीउने, अच्चणिज्जाउके० अर्चवा योग्यले. वंदणिज्जाउके० वांदवा योग्यले. णमंसणिज्जाउ के० नमस्कार करवा योग्यले. पूयणिज्जाउके० पूजवा योग्यले. सक्कारणिज्जाउके० सत्कार करवायोग्यले. सम्माणणिज्जाउके० सन्मान करवा योग्यले. कल्लाणं मंग लंके० कल्याणकारी, मंगलकारी. देवयं चेइयंके० देवताना चैत्यनी परे. पज्जूवास णिज्जाउके० सेवा करवायोग्य, नवंतिके० ले. सेतेणठेणं अज्जो एवं वुच्चइके० हे

अर्थ, तेमाटे एम कहीए छैये णोपनूजाव विहरित्तएके० नथी समर्थ, यावत् देवीउं साथे नोग नोगववाने फरी पूछयुं जे, चमरो असुरकुमार चमरचचा राजधानीनेविषे सुधर्मासनामा चमरसिंहासननेविषे बेठो चउसठिए सामाणिय साहस्सीहिंके० चोसठ हजार सामानिक देवतासाथे, तायत्तीसाएके० तेत्रीश त्रायत्रिंशकसाथे, जावअन्नेहि असुरकुमारेहि इत्यादिक सुगमछे इत्यादि नगवतीसूत्रे शतक दशमे उद्देशे पांचमे इहा परिचारणक्रुद्धिके० नाटय पूजामांहे स्त्रीशब्द श्रवणादिक परिचारणकरे, पण मैथुनसज्ञाए सुधर्मासनामां शब्दादिक न सेवे ए रीते जेम चमरेन्द्रने कह्यो तेम सौधर्मेन्द्रलगे एटले नवनपति, व्यतर, ज्योतिषी, वैमानिक तथा तेहना लोकपालना आलावाछे तें सर्वे अर्थी होतो जो ज्यो

हवे अहींया कोइ पूछे जे "नगवतीसूत्रमा तो एटलु कह्यु जे "सुधर्मासनामां दाढाउछे, माटे विषय वात न करें पण ते करता आशातना थाय, एम क्यां कह्युछे?" एवी मूर्खनी आशका धरीने लखीए छै ए जे, सांनल, श्री उववाइ प्रमुख सूत्रमाहे अनाशातनाविनय कह्योछे, ते सर्वे परमारथथी जोतां अरिहतनोज विनय जाणवो

हवे एवा अधिकार सान्नलीने ते कुमति बोल्या जे "देवता तो अविरति, अपच्चखाणीछे, नोधम्मियाछे ए देवतानी करणी कोण लेखामां गणेछे? ते माटे ए देवताए एटला वानां कर्याछे, पण अमे तो एनी करणी मानता नथी" एम देवताने नोधम्मिआ कही कहीने निंदेछे तेने शिखामण दिएछे

समकितदृष्टि सुरतणी ॥ आशातना करशे जेह ॥ लालरे ॥ डुर्लन
नबोधि ते थशे ॥ ठाणागे नाख्यु एह ॥ लालरे ॥ तु० ॥ १ए ॥

अर्थ —सम्यक्दृष्टि सुरतणीके० सम्यग्दृष्टि देवतानी, आशातना करशे जेहके० जे प्राणी आशातना करशे, अवर्णवाद बोलशे, डुर्लनबोधि ते थशेके० ते प्राणी डुर्लनबोधि थाशे एटले आगल बोधिबीजनी सामग्री दोहली मलशे इतिनाव ठाणागे नाख्युं एहके० एवी वात ठाणांगसूत्र जे त्रीजु अंग तेमा कहीछे यडुक्त ॥ पचहि ठाणेहि जीवा डुल्लहबोहियत्ताए कम्म पकरेति तंजहा अरिहताण अवस्सुवयमाणे १ अरिहत पसुत्तस्स धम्मस्स अवस्सुं वयमाणे २ आयरियउवज्झायाण अवस्सुं वयमाणे ३ चाउवन्नुस्स सघस्स अवस्सुं वयमाणे ४ विवक्क तव बंनचेराणं देवाण अवस्सुं वयमाणे ५ व्याख्या—पचहिठाणेहिके० पचस्थानके जीवाके० जीवने, डुल्लहबोहियत्ताएके० डुर्लनबोधिपणु एटले परनवे जिनधर्मे

प्राप्ति दोहिली होय. कम्मं पकरेतिके० कर्म बांधे. तंजहाके० ते पांच प्रकार दे खाडेछे. अरिहंताणं अवस्सं वयमाणेके० अरिहंतना अवर्णवाद बोलतो १ अरिहं त पणंत्तस्स धम्मस्स अवणं वयमाणंके० अरिहंतना परूप्या धर्मना अवर्णवाद ने बोलतो. २ आयरिय उवज्झायाणं अवस्सं वयमाणंके० आचार्य उपाध्यायना अवर्णवाद बोले ३ चाउवस्संस्स संघस्स अवस्सं वयमाणेके० चतुर्विध संघना अ वर्णवाद बोलतो ४ पांचमा बोलनो अर्थ आगल लख्योछे, पण एटलो फेर जे अ वर्णवाद बोलतो डुर्लनबोधिपणुं करे. तथा वर्णवाद ते जश बोलतो थको जीव सुलन बोधिपणुं करे. इतिगणांगे ॥ इतिगाथार्थ ॥ १ए ॥

ए जेम समकिती देवताना अवर्णवाद बोलतां डुर्लनबोधि थाय तेम एनो जश बोलतां सुलनबोधि पण थाय. ते देखाडेछे.

तेहने जश बोले कह्युं ॥ वली सुलनबोधत थाय ॥ लालरे ॥ तेणे
पूजादिक तेहनां ॥ करणी शिवहेतु कहाय ॥ लालरे ॥तु०॥२०॥

अर्थः—तेहनेके० ते समकितदृष्टि देवतानो जशबोलेके० वर्णवाद बोलतां कह्युं. के० श्री गणांगमध्येज कह्युंछे. गणांगमध्ये एटलो अर्थ गम्यथी लइए. वली के० ते डुर्लनबोधिनी अपेक्षाए, सुलनबोधत थायके० आगल बोधिबीजनी सामग्री तरत मले. यतः ॥ पंचहिंगणेहिं जीवा सुलहबोहिंत्ताए कम्मं पकरेति तंजहा अरिहंताणं वस्संवयमाणे जाव विवक्क तवबंनचेराणं देवाणं वस्सं वयमाणे ॥ अहीं यां कोइ पूछेजे "ए सूत्रना आलावामां समकिती क्यां कह्या? जे तमे कहोछो स मकितीना अवर्णवाद बोले ते डुर्लनबोधि थाय! तेतो एमां न आव्यां एम कहे छे, तेने सूत्रमांथी आम्नाय देखाडी समकिती ठरावेछे. अहींयां आचार्य उपाध्या य इत्यादिक नावनिक्षेपे प्रसिद्धछे. तेमाटे तेहने बीजां विशेषण पद न कह्यां, अ ने देवपदनो अर्थतो मुख्यताए क्रीडादिक वाचक उदयिक नावपुष्टिपणे प्रसिद्ध छे; ते माटे विशेषण कह्युं. विवक्कके० पाकां तप ब्रह्मचर्य, तेथी उपन्यां पुण्य कर्म जेने एवा देवनो अवर्णवाद बोलतो एतावता सम्यग्दृष्टि आव्याज. इतिनावः तेणेके० ते कारण माटे ए सम्यग्दृष्टि छे. ते माटे तेहनांके० ते देवतानां पूजादि कके० पूजा आदिशब्दथी जन्म महोत्सव समवसरणादिक गमन समवसरणादि कनुं रचेवुं लेइए. एहवी जे करणी ते शिवहेतु कहायके० मोक्षनां हेतु कहीए. ए टले देवतानी जे पूजादिक करणी ते मोक्षहेतु जाणवी. इतिनाव. गाथार्थ.॥२०॥

वली जेउ देवतानी करणी नथी मानता तेमने उपको देछे ते जैनशेलीना अजाणछे एम देखाडेछे

तप संयम तरुसम कह्यां ॥ फलसम ते सुर शिव
शर्म॥ लालरे ॥ सुरकरणी माने नही ॥ नवि जा
ण्यो तेणे ए मर्म ॥ लालरे ॥ तुज० ॥ २१ ॥

अर्थ –तप संयम तरुसम कह्यांके० तपस्या तथा संयम–तेतो वृक्ष समान कह्यांछे अने तेहनां फल समान ते सुरके० देवताना सुख, शिवके० मोक्षना, शर्मके० सुख कह्याछे. एटले एनाव जे, तप संयम ते कारण थयां अने देवताना तथा मोक्षना सुख ए कार्य थयां. हवे विचारो जे, कारण अने कार्य मध्ये अधिक शुं कहीए? एतावता कार्य अधिक कहिए केइछ देवलोएसुं केइ सिझंति नीरया ॥ इतिवचनात् ते माटे सुरकरणीके० देवतानी जे करणी ते माने नहीके० न माने, तेणेके० ते मूर्ख, ए कारण कार्य नावना संबंधनो जे, मर्मके० गुह्यार्थ, ते नवि जाण्योके० नथी उन्न ख्यो एटले निपट मूर्खछे इति नाव इतिगाथार्थ ॥ २१ ॥

हवे कोइकने शंका उपजे जे "देवतामा समजण काची हशे ते पूजा करे तो सुखे करो, पण अमे समजु थइने पूजा केम करीए? तेने उत्तर देछे.

दशवैकालिके नरथकी ॥ सुर अधिक विवेक जणाय॥ लालरे ॥ द्रव्य
स्तव तो तेणे करयां ॥ माने तस सुजश गवाय॥ लालरे॥ तु० ॥ २२॥

अर्थ –दशवैकालिके नरथकीके० दशवैकालिकने लेखे मनुष्यथकी पण सुरके० देवताने, अधिक विवेक जणायके० अधिको विवेक जणाय छे तथाच तत्सूत्र ॥ धम्मो मगल मुक्कठ अहिंसा सजमोतवो देवाविवं नमंसति जस्स धम्मे सयामणो॥ ए गाथानेविषे एम कह्युजे धर्मनेविषे जेनु सदा मन वर्तेछे, तेने देवता पण नमस्कार करे अपिशब्दे एम सूचवेछे जे, मनुष्य करे तेमां कहेवुज शुं? ए लेखे मनुष्यथकी अधिक विवेक उखोज, अने द्रव्यस्तवतो तेणे कर्याके० द्रव्यस्तव जे, प्रनुपूजा, अने परमेश्वरनी नक्ति ते देवताए कर्यांछे मानेके० ते द्रव्यस्तव कर्या ते माने, प्रतीति करे, श्रद्धा करे. तसके० ते प्राणीनो सुजशके० नलो जे जश ते गवाय एटले ए नाव जे देवतानां कर्या द्रव्यस्तव मान्या, एटले आगम प्रमाणे श्रद्धा थइ ते श्रद्धावतना गुणग्राम नव्यप्राणी करेज इति

नावः एटले कर्त्ताए जश एवुं पोतानुं नाम पण सूचव्युं. इतिगाथार्थ ॥ २२ ॥ एट ले बीजो ढाल संपूर्ण थयो. ग्रंथाग्रंथ ५३६ अ० २४ सर्व ग्रंथाग्रंथ १०१०अ०६

हवे त्रीजो ढाल मांमेछे. तेने पूर्व ढाल साथे ए संबंधछेके बीजा ढालमां पूजा नो अधिकार देवतासंबंधी कह्यो. हवे जे मूर्ख देवतानी करणीमां आडुं अवलुं बोलेछे, तेने मनुष्यना अधिकार सिद्धांतसाखे ए ढालमां देखाडेछे. ए संबंधे करी आव्यो त्रीजो ढाल; तेनी प्रथम गाथा कहेछे.

ढाल ३ जी ॥ ऋषभनो वंश रयणायरु ॥ एदेशी॥

शासन ताहरुं अतिभलुं ॥ जग नहीं कोइ तस सरखुंरे ॥ तेम
तेम राग घणो वधे ॥ जेम जेम जुगति शुं परखुंरे ॥ शा० ॥ १ ॥

अर्थः—शासनके० शीखामण वचन, ताहरुंके० तमारुं, अर्थापत्तिए हे परमेश्वर, तमारु शीखामणवचन, अतिभलुंके० घणुरुडु छे. जग नही कोइ तस सरखुं के० जगतमां कोइ ते सरखुं नथी. जेम जेम जुक्तिए परीक्षा करुंछुं तेम तेम राग घणो वधतो जायछे. इति प्रथम गाथार्थ ॥ १ ॥

श्री अरिहंत ने तेहनां ॥ चैत्य नमुं नअनेरांरे ॥ अंबड ने
तस शिष्यनां ॥ वचन उववाइ घणेरांरे ॥ शा० ॥ २ ॥

अर्थः—श्री अरिहंत के० श्रीवीतराग अने तेहनांके० श्री वीतरागनां चैत्यके० प्र तिमाने, नमुके० नमस्कार करुं. न अनेरांके० श्रीवीतराग तथा वीतरागनी प्रतिमा टाली अन्यदर्शनी तथा अन्यदर्शनीनी प्रतिमा न नमु. ए रीते कोणे कह्युंछे? ते कहेछे. अंबड ने तस शिष्यनांके० अंबड परिव्राजक अने अंबडना शिष्य, तेनां वचन उववाइ घणेरांके० श्री उववाइ प्रथम श्री आचारांगसूत्रनुं उपांग—तेहमां घणां वचनछे. इतिगाथार्थ ॥ २ ॥ तथाचसूत्रं॥अंबडस्सणं नो कप्पइअन्नउत्थिएवा अन्नउत्थिय देवयाइंवा अन्नउत्थिअ परिग्गहियाइं अरिहंतचेइयाइंवा वंदित्तएवा नमं सित्तएवा नन्नउ अरिहंतेवा अरिहंतचेइआणिवा ॥ ए अंबडनो अधिकार कह्यो. एज रीते तेना सातसें शिष्योनो अधिकार जाणवो ते कही ए छैए. ॥ तेणं परि व्वायग्ग बहूइं भत्ताइं अणसणाइं छेदित्ता आलोइय पडिक्कंता समाहिपत्ता कालमा से कालंकिच्चा बंभलोएकप्पे देवताए उववन्ना तहिं तेसिं गइ दससागरोवमांइंठिई परलोग आराहगा सेसंतंचेव॥ अहींयां अंबड शिष्यनो शेष अधिकार अंबडने न लाव्यो, ते माटे समकितनो आलावो सहूनो सरखो जाणवो. इतिभाव.

अर्थ—अंबड परिव्राजक पोतेज बोलेछे अंबडस्सण के० अंबडने, णो कप्पइ के० न कल्पे, अन्नउत्थिएवा के० अन्य तीर्थीप्रत्ये तथा अन्नउत्थि देवयाणिवा के० वा अथवा अन्य तीर्थीना देवप्रत्ये, तथा अन्नउत्थिय परिग्गहियाइं अरिहंत चेइयाइंवाके० वा अथवा अन्य तीर्थी परिग्रहीत के० अन्य तीर्थीए ग्रह्या एवा अरिहंतना चैत्य जे जिनप्रतिमा ते प्रत्ये, एटले ए नाव जे अरिहंतनी प्रतिमा होय, ते अन्यतीर्थीए पोतापणे ग्रही होय, ते प्रत्ये शुं न कल्पे? ते कहेछे वंदित्तएवाके०वंदना स्तवना करवी, तथा नमंसित्तएवा के० नमस्कार करवो, नन्नत्थके० एह विना, अरिहंतेवाके० अरिहंत तथा अरिहंतचेइयाणिवाके० अरिहंतनी प्रतिमा, एटले ए बेउने वंदना नमस्कार करुं; पण पूर्वे कह्या तेमने न करुं इतिनाव ए अंबडनो अधिकार कह्यो वली एज प्रमाणे तेना सातसे शिष्योनो अधिकार जाणवो ते कहिए छैए तेणपरिव्वायगाके० ते परिव्राजक, बहुइं नत्ताइं अणसणाइं छेदित्ताके० घणा नात अणशणे छेदीने, आलोइय पडिक्कंताके० आलोइ पडिकमीने, समाहिपत्ता के० समाधि पाम्या थका, कालमासे कालंकिच्चा के० काल अवसरे काल करीने, बंनलोएकप्पे के० पांचमा ब्रह्मदेवलोकनेविषे, देवत्ताए उववन्ना के० देवतापणे सघलाए उपन्या तेहि के० ते देवलोकनेविषे तेसिंके० ते देवताउनी, दससागरोवमाइंठिइ के० दशसागरोपमनी स्थिति छे. परलोगस्स आराहगा के० परलोकना सहुए आराधक छे. सेसंतंचेव के० शेष बीजो सर्व पाठ अंबडनी परे कहेवो.॥२॥

हवे ते मूर्खलोक, चैत्य शब्दनो अर्थ फेरवे छे ते उपर आगली गाथा कहेछे.

> चैत्य शब्दतणो अरथ ते॥ प्रतिमा नहि कोइ बीजोरे॥जे
> ह देखी गुण चिंतिए ॥ तेहज चैत्य पतीजोरे ॥शा०॥३॥

अर्थ—चैत्य शब्दनो अर्थ ते प्रतिमा छे, पण नही कोइ बीजो के० बीजो कोइ अर्थ नथी चैत्यजिनौकस्तद्बिंबं ॥ इति अनेकार्थसंग्रहवचनात् वली आवश्यक चूर्णिमध्ये पण कह्यु छे जे,॥सव्वलोए सिद्धाइं अरिहंत चेइआइं तेसिंचेव पडिमाउ चित्तिसज्ञाने सज्ञानमुत्पाद्यते काष्टकर्मादिषु प्रतिंदृष्टा ॥ चैत्य शब्दनो ज्ञान एवो अर्थ कोइपण ठेकाणे नथी नहीतर॥केवल वरनाण दंसण समुपन्नई॥एहवा पाठ सिद्धांतमांहे तेम॥केवल वर चेइय दंसणे॥एवो पाठ पण होत-तथा जेह देखी गुण चिंतीए के० जे देखीने गुण ते परमात्माना गुण अथवा पोताना ज्ञानादिक

गुण चिंतिए के० प्रतीतमां आणीए. तेहज चैत्य पतीजो के० तेमने चैत्य प्रती
तमां आणो. इति गाथार्थ ॥३॥ अने चैत्य कहेतां ज्ञान कहीए तो अन्य तीर्थीए
ग्रह्युं जे अरिहंतनुं ज्ञान ते केम संभवे? तथा ज्ञान एक छे अने चैत्य अनेक छे.॥
चेइयाइं॥ए गमे बहुवचन छे. इत्यादिक शब्दार्थनी वातो मूर्ख शुं जाणे? व्याकरणा
दिक विना व्युत्पत्ति शुंजाणे? अने ज्यां शब्दशुद्धि न होय तो; ते विना बीजुं महा
व्रत न आराधे. श्रीप्रश्नव्याकरणांगमां कह्युं छे. के नाम रकाय निवाय उवस्सग्ग
तद्धिय समास संधियं हेउ जोगिय उणाइ किरिया विहाण धातु सर विभत्ति वन्न
जुत्तंति कल्लं दसविहंपिसच्चं जह भणियं तहकम्मुणाहोइ डुवालस विहाइ विहोइ
भासावयणं पियहोइ सोलसविहं एवं अरिहंत मणुन्नायं समिरिकयं संजएण कालं मि
वत्तव्वं ॥ अस्यार्थः नाम ते देव, घट, वृक्षइत्यादिक विभक्तिरहित शब्द ते नाम कहीए.
आख्यात ते क्रियापद; जेम भवति, करोति, तनोति, पचति, पठति इत्यादिक,
निपात ते अनेक अर्थनेविषे पडे. यथा च, वा, खलु, अहो, एव, एवं, नूनं, विना
इत्यादिक, उपसर्ग ते उपसमीपे धातुने करीए ते उपसर्ग. प्र, परा, अप, सं,
अव, निर्, दुर्, वि, आङ्, अधि, अभि इत्यादिक तद्धित तेने हित ते तद्धित
यथा नाभेरपत्यं नाभेयः तवइदं तावकं, ममइदं मामकं. इत्यादिक समास ते, अ
व्ययीभाव प्रथम, तत्पुरुष बीजो, द्वंद्व त्रीजो, बहुव्रीहि चोथो, कर्मधारय पांच
मो, द्विगु छठो अने एकशेष सातमो, ए साते समास जाणवा. उपनगरं ग्रामं
ए अव्ययी भावः १ अर्हतांचैत्यानि अरिहंतचेइआणि ए तत्पुरुष २ ग्रामनगरे
नगर खेडकब्बड इत्यादि द्वंद्वः३ बहुधनं यस्य सबहुधनः बहुधणो ए बहुव्रीहि४नीलं
चतदुत्पलं नीलोत्पलं नीलुप्पलं. एकर्मधारय. ५दशाना पुराणां समाहारो दशपुरं, ए
द्विगु६माताचपिताच पितरौ ए एकशेषः७एम समास जाणवा. संधिके० बे पद एकठा
मेलते संधि कहीए. यथा दधि इदं दधीदं,गुणाकार इत्यादि पदके० विभक्तिअंते आवे
ते पद कहीए. तथा हेतु पंचावयव अनुमाननो अंग, तर्क, शास्त्र प्रसिद्ध यौगिक ते
बेउ पदने योगे निष्पन्न हरिषेण, श्रीषेण, पद्मनाभ इत्यादि, उणादि अनेक प्रत्य
यछे. यथा. अतसातत्यगमने इतिधातुः अतति गच्छतिइति आत्मा,अहींयां औणा
दिक प्रत्ययछे. एणीपरे औणादिक प्रत्ययथकी अनेक शब्द नीपजेछे. किरिया वि
हाणके० क्रियाविधि क्रियाए करी पद नीपजेछे. यथा पठतीतिपाठकः पचतीति
पाचकः इत्यादिक धातु ते भूसत्तायां पापाने घ्रागंधोपादाने ध्माशब्दाग्निसंयोगयोः
इत्यादि अनेक धातुछे. स्वर अकारादिक. अआ इई उऊ ऋॠ लृॡ एऐ ओऔ. ६

त्यादिक विजक्तिके० स्यादित्यादि वर्ण ते अक्षर क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ इत्यादिक व्यंजन ते वर्ण कहेवाय एटले करी युक्तके० सहित तथा तिकालंके० त्रिकालविषय अतीत अनागत वर्तमान काल विषर्ड वचन, यथाविधि बोलवु. दसविह पिसच्चं जहजणियं के० दश प्रकारनुं सत्य ते जेम पूर्वे जणवयसम्मय ठवणा इत्यादिक कह्याछे तेम कम्मुणाहोइके० अक्षर लखनादिक क्रिया करे ते पण सत्य जाणवु एटले ए नाव जेम वचन सत्य बोलवु, तेम बीजुं हस्तादिक कर्मे पण सत्ये करवु. कोइ एम जाणशे जे में जुतुं बोलवानो नियम कीधो छे पण लखवानो तथा मस्तक नयनादिक संज्ञानो नियम नथी कीधो एमन जाणवु जेम वचनसत्य तेम कर्म पण सत्यज करवु इत्यर्थ डुवालसहा विहोइनासा के० नाषाना बार नेद जाणवा ते कोण? तो के एक संस्कृत, बीजी प्राकृत, त्रीजी सौरशेनी, चोथी मागधी, पांचमी पैशाचिकी, छठी अपभ्रंशका ए नाषा गद्य पद्य बेउ नेदे करता नाषाना बार नेद थाय तथा वयण पियहोइ सोलस विहके० वचन पण शोल प्रकारे जाणवु ते शोल नेद कीआ? ते ग्रथांतरथी कहीए छैए. वयणतिय ३ लिंगतियं ३ कालतियं ३ तहपरोक्ख पच्चक्ख ११ उवणीयाइ चउक्कं १५ अज्जत्थंचेव १६ सोलसमं अस्यार्थ एक वचन, द्विवचन अने बहु वचन, वृक्ष घट पट ए एक वचन वृक्षौ, घटौ पटौ ए द्विवचन अने वृक्षा घटा पटा ए बहु वचन ए वचन त्रिक पुरुष, स्त्री, नपुसकलिंग, देव. नर ए पुलिंग कुमारि, नदी, नगरी, गगा यमुना ए स्त्री लिंग कमल, मुख, नयन, ए नपुसक, ए लिंगत्रिक ६ अतीत, अनागत, वर्तमान ए कालत्रिक ए अकरोत् अनूत्, अपवत् ए अतीतकाल. करिष्यति, नविष्यति, पठिष्यति ए अनागत काल करोति, नवति, पठति ए वर्तमान काल, एव ए परोक्ष वचन ते ए कार्य तेणे कीधुं इत्यादिक १० प्रत्यक्ष वचन ते ए एम करेछे इत्यादिक ११ उपनीत अपनीत ते पहेलो गुण, पछी अवगुण जेम, ए स्त्री सुशीलछे पण कालीछे १२ अपनीत उपनीत ते पहेलो अवगुण अने पछीगुण जेम, ए पुरुष कुशीलछे पण पण्डितछे १३ उपनीत उपनीत ते पहेलो गुण कहेवो अने पछी पण गुण कहेवो यथा, ए स्त्री रूपवतीछे अने सुशीलछे १४ अपनीत अपनीत वचन ते पहेलु वखोडवु अने पछी पण वखोडवु यथा, स्त्री कुरूपीछे अने कुशीलछे १५ अध्यात्म वचन ते हैयामा गोपवीने कांइक कहेवु होय अने हैयामा होय तेज कहेवाय यथा, कोइक रूनो वेपारी वाणिउ रू मोंघु जाणी कोइक गामे रू लेवा गयो. हवे तृपालागी मनमा

जाणेछे जे रूनीवात कोइने कहेवी नथी. हवे ते वाणीयो पाणी पीवा कोइकने घरेगयो त्यां तेणे ते घरवाली स्त्रीने कह्युं के रू पा. हवे ते स्त्री विचिक्षण छे माटे जाण्युं जे एहने पाणी पीवुंछे; अने एम कह्युं जे रू पा; माटे रू मोघुं दीसेछे. पछी पोताना जरतारने कहीने रू पोते लेवराव्युं; त्यां लगी ते स्त्रीए रूनावेपारी वाणियाने आगता श्वागता करी जोजन करावी पछी विसर्जन कर्यो. ए अध्यात्म वचन कहीए १६ एहवा सर्व पूर्वोक्त प्रकार समजीने बोले ते सत्य जाषा, अने कांइकने ठामे कांइक कहे तो श्री वीतराग नी आज्ञा जंग करे. एवंके० एरीते अरिहंत मणुन्नायंके० अरिहंते आज्ञा करीछे. एम जाणी पूर्वे कह्युं तेहवुं सत्य बोलवुं. समिरिकयंके० सम्यक्प्रकारे बुद्धि आलोची विमासी संजएण कालेवत्तव्वंके० संयमवंत चारित्रिए अवसरी बोलवुं इति गाथार्थ ॥३॥

एमज आलावे आणंदने ॥ जिनप्रतिमा नति दीसेरे ॥
सप्तम अंगना अर्थथी ॥ ते नमतां मन हींसेरे ॥ शा० ॥४॥

अर्थः—एमज आलावे आणंदने के० एज रीते जेम अंबडने कह्युं तेम आणंदने आलावे पण जिनप्रतिमानुं नतिके० नमवुं दीसेछे. सप्तम अंगना अर्थथी के० ए सातमा अंगनो अर्थ छे. एटले श्री उपासकदशांगमध्ये आणंद श्रावक जिनप्रतिमाने नम्याछे. ते कारणथी ते के० जिनप्रतिमा नमतां थकां मनहींसे के० मन हर्षे. इति गाथार्थः ४. ते आणंदनो आलावो श्री उपासकदशांगसूत्र मध्येछे; ते लखीए छैए. ॥ नोखलु मे जंते कप्पइ अज्जप्पजिइंचणं अन्न उत्थियावा अन्नउत्थियदेवयाणिवा अन्नउत्थिए परिग्गहियाइं वा चेइयाइं वंदित्त एवा नमंसित्त एवा पुव्विं अणालित्तेणं आलवित्त एवा संलवित्तएवा तेसिं असणंवा पाणंवा खाइमंवा साइमंवा दाउंवा अणुंपदाउंवा नन्नछरायाजिउगेणं गणाजिउगेणं बलाजिउगेणं देवाजिउगेणं गुरुनिग्गहेणं वित्तिकंतारेणं कप्पइमे समणे निग्गंथे फासुए सणिज्जेणं असणं पाणं खाइमं साइमेणं वछ पडिग्गाह कंबल पाइपुछणेणं पाडिहारिय पीढ फलगसेज्जा संथारएणं उसह जेसज्जेणं पडिलाजे माणस्स विहरित्तएइ तिकट्टुएवं एयारूवं अजिग्गहं अजिगिएहइ ॥ अस्यार्थ नोके० नही, खलुके० निश्चे, मेके० मुजने जंतेके० हे जगवन्, कप्पइके० कल्पे. एटले हे जगवन् मुजने नहीज कल्पे. इतिजावः शुं न कल्पे? ते कहेछे. अज्जप्पजिइंचणं के० आजथी मांमीने, अन्नउत्थियावा के० अन्य तीर्थिप्रत्ये वाशब्द पक्षांतर सूचकछे. अन्नउत्थियदेवयाणिवाके० अन्य तीर्थीनादेव हरिहरादिक, अन्नउत्थिय परिग्गहियाइं वा चेइयाइंके० अन्य तीर्थिए ग्र

ह्या जे चैत्य जिनप्रतिमा एटलाप्रत्ये वंदित्तएवाके० वंदना करवी, नमसित्तएवा के० नमस्कार करवो, पुव्विं अणालित्तेणके० आगलथी वगर बोलावे, आलवित्ति एवाके०बोलाववु संलवित्तएवाके०वारंवार बोलाववु. ए सर्व न कल्पे एम संबंध करवो वली तेसिंके० तेहने, असणवाके० अशन उदनादिक, पाणवाके० पाणी द्राक्षपानादिक, खाइमंवाके० खादिम सुखडी प्रमुख, साइमवाके० तंबोल प्रमु ख, दाउंवाके० देवु, अणुपदाउंवाके० वारंवार देवु न कल्पे, एम अहींयां पणजो डिए पण ए छ कारण टालीने नकल्पे ते कहेछे. नन्नछके० एटला कारण विना, राया निउगेणके० नगरादिकनो स्वामि ते राजा कहीए, तेहनो अनिउग ते शासन, एटले राजानी आणाए करता दोष नही कार्तिकशेठनी परे १ गणानिउगेणके० लोकनो समुदाय ते गण कहीए तेहनी आणाए.२तथा बलानिउगेणके० बलवंत चोर परम ऐश्वर्यवंत ते पोताना आग्रहे करावे ३ देवानिउगेणके० जैनप्रतिकुल कुइ देवता तेहनी आणाए ४ गुरुनिग्गहेणके० गुरु ते माता, पिता, नर्त्ता, कलाचार्यादिक ते शाक्यादिकना नक्तिवंत मिथ्यात्वी होय तेहना आग्रहथी वंद नादि करवु पडे, ते गुरुनिग्गहेणं कहिए ५ वित्तिकंतारेणके० वृत्ति जे आजी विका-तेहज कांतार जे नीष्म अटवी, तेहने एटले अन्यत्र आजीविकाने अना वे मिथ्यात्वीनी आजीविका होय, तेणे करी करवु पडे ६ ए छ ठंमीए पूर्वे कह्या तेमने वंदनादिक करता दोष न लागे इतिनाव ए न कल्पे ते कह्यु हवे कल्पे ते कहेछे कप्पइमेके० मुजने कल्पे समणेनिग्गंथेके० जैन श्रमणनिग्रंथप्रत्ये अशन, १ पान, २ खादिम, ३ स्वादिम, ४वछके०वस्त्र पडिग्गहके०पमघो,पात्र कंब लके० उर्णामय वस्त्र, पायपुछणेणके० रजोहरण, पाडिहारियके० वावरीने पाछा आपवा एहवा पीढके० बाजोठ, फलकके० पाटला, सेज्जाके० वसती, संथारएण के० तृणादिक संथारो उसह नेसज्जेणके० औषधने नेसज्जे करी पडिलान माण स्सके०पडिलानतां थकां विहरित्तके०विचरवु. इति कट्टुके०एम करीने,एव एयारूव के० एहवो ए तद्रूप अनिग्गहं अनिगिण्हइके० अनिग्रह ते ले इत्यादिक पावछे

हवे ढुंढक, ए आलावामा वांकु बोलेछे, तेमने उत्तर वालवा माटे आगली गा था कहेछे. ते ढुंढक एम कहेछे जे परतीर्थी तेहना देवनी प्रतिमाने वंदवानो निषे ध कर्यो, पण जिनप्रतिमाने वांदी तो नथी एम कहेछे तेहने उत्तर दिए छे.

परतीर्थी सुर तेहनी.॥ प्रतिमानी नति वारीरे ॥ तेणे मुनि
जिनप्रतिमातणी.॥ वंदन नति निरधारीरे ॥ शा० ॥ ५ ॥

अर्थः—परतीर्थी सुर तेह्नी प्रतिमानीके० अन्यतीर्थी तथा अन्यतीर्थीना देवनी प्रतिमानी, नतिवारीके० नमवानो निषेध कस्यो; तेणेके० तेह्ज कारणे, मुनि जिनप्रतिमातणीके० मुनिने तथा जिनप्रतिमाने, वंदन नति निरधारीके० वंदना नमस्कारनो निरधार कस्यो. एटले ए जाव जे, अन्यतीर्थीने वंदनानो निषेध कस्यो; एटले मुनिने वंदना करुं एम आव्युंज. तथा अन्य तीर्थीना देवनी प्रतिमाने वंदनानो निषेध कस्यो; एटले जिनप्रतिमाने वंदना करुं एम आव्युंज. एमां मूर्खने पण शंका न उपजे. तथा पूर्वे अंबडने आलावे अन्यतीर्थीनो निषेध अने स्वतीर्थीनी हा एम बेवडो आलावो कह्योजछे; तेपण मूढा समजता नथी. इति जाव ॥ ५ ॥

वली कुमति एम कहेछे जे चैत्यशब्दे मुनि कहीए; एटले अन्यतीर्थीनां ग्रह्यां चैत्यके० मुनि एह्वो अर्थ मरडेछे. तेने उत्तर करेछे.

परतीर्थीए जे परिग्रह्या ॥ मुनि तेतो परतीछीरे ॥ त्रण शरण
मांहे चैत्य ते ॥ कहे प्रतिमा शिव अछीरे ॥ शा० ॥ ६ ॥

अर्थः—परतीर्थीए जे परिग्रह्यां मुनिके० जे मुनि परतीर्थीए ग्रह्यां एटले अन्यतीर्थीउमां गया. ते तो परतीर्थीके० ते मुनितो परतीर्थीज कहीए, एटले परतीर्थीने वंदना नही करुं; तेह्मां आवी गया. ते माटे चैत्य शब्दनो मुनि अर्थ ते खोटो करेछे; ते उपर कहेछे. त्रण शरणमांहे चैत्य ते कहे प्रतिमा शिव अछीके० मोक्ष अर्थी त्रण शरणमां चैत्य ते प्रतिमाछे; एम कहेछे. एटले ए जाव जे जगवतीसूत्रमध्ये असुरकुमारनादेवो सोधर्म देवलोक लगे जाय छे, त्यारे एक अरिहंत, बीजुं चैत्य अने त्रीजुं अणगार ए त्रणनां शरण करेछे तेह्मां अरिहंत १ चैत्य २ अने अणगार ३ ए त्रण कह्यांछे. जो चैत्यके० मुनि होततो अणगार जूदा केम कह्या? इतिजाव. हवे ते श्री जगवतीसूत्रनो आलावो लखीए छैए.॥ नन्नछ अरिहंतेवा अरिहंतचेइयाणियावा जाव अप्पणो अणगारस्सवाः णिस्साए उड्ढं उप्पयंति जाव सोहम्मोकप्पो ॥ अस्यार्थः नन्नछके० न अन्यत्र, ए त्रण टालीने बीजी रीते जइ न शके अरिहंतेवाके० अरिहंतनी नेश्रा १ तथा अरिहंत चेइयाणिके० अरिहंतनी प्रतिमा २ तथा जाव अप्पणोक० संयम तपनेविषे आत्मा जाव्यो छे जेणे, एवा अणगारस्सके० अणगारनी नेश्राविना उड्ढ उप्पयतिके० उर्ध्वं उतपते एटले ए नेश्राविना उंचा जइ न शके-जाव सोहम्मो कप्पोके० यावत्सौधर्म देवलोक लगे जइ न शके. ॥ इति गाथार्थ ॥ ६ ॥

अहीयां कोइक कुमति एम पूछे छे जे "कोण श्रावके देहेरा कराव्या?" तेने कहिए जे श्री समवायागसूत्रमा सर्वसूत्रनी हुंमीछे, तेमा श्रीउपासकदशागनी हुंमी मध्ये कह्युछे जे "दशे श्रावकना चैत्य तथा धर्माचार्य अने उद्यान कह्युं 'अहीया साधु तथा उद्यान जूदा कह्या छे, माटे चैत्य शब्दे प्रतिमा तथा देहेराज ठरशे तथा यद्यपि आज कालना दोषेकरी सातमा अगमा ए वातोना पाठ विछेद गया छे, तो पण समवायागनो पाठ खरोके नही?ए लेखे श्रावके देहेरा पण कराव्या छे इति ते पाठ लखीए छैए ॥ सेकिंतं उवासगदसाउं उवासगदसासुण उवासयाण नगराइ उज्जाणाइ चेइयाइ वणसमाइ रायाअम्मासमो धम्मायरिया इति॥ अर्थ सेकिंति उवासगदसाउं के० उपासगदशाग ते शुं कहीए? एम पूछे थके उत्तर कहेछे उवासग दसासुण के० उपासगदशागनेविषे, उवासगाण के० श्रावकोना, नगराइ के० नगर कहेवाशे उज्जाणाइ के० उद्यान कहेवाशे चेइआइ के० चैत्य देहेरा कह्युं, एम वनखम कह्युं, राजा कह्युं अम्मा के० माता, पिता, धर्माचार्य कह्युं ॥६॥

हवे कोइक मूर्ख, अन्य तीर्थीना चैत्यने नहीं वाडु एम कह्यु, त्या एम अवजु बोलेछे के जो चैत्य शब्दे जिनप्रतिमा कहेशो तेवारे आलावामा एम कह्यु छे के तेहने बोलावीश नही, अन्नादिक आपीश नही ते केम मेलवशो? ते उपर गाथाकहेछे

दान कशु प्रतिमा प्रत्ये ॥ एम कहे जे ठल हेरीरे ॥ उत्त
र तास संभवतणी ॥ शैली छे सूत्रकेरीरे ॥ शा० ॥ ७ ॥

अर्थ -दान कशु प्रतिमाप्रत्येके० ते कुमति बोल्यो जे प्रतिमाने दान शु? एम कहे जे ठल हेरीके०एम जे ठलना हेरनार कहेछे, उत्तर तासके० तेहने उत्तर कहेछे. संभवतणी शैली छे सूत्रकेरी के० सूत्रनी ए शैली छे, जेहने जे संभवे तेहने ते जोडीए, नहींतो घणे ठेकाणे अर्थनो अनर्थ थाय एटले वदना, नमस्कार ते अन्यतीर्थीप्रमुख सहुने जोडीए, अने दानादिक ते अन्य तीर्थीनेज जोमीए, पण प्रतिमाने न जोडीए इतिभाव इति सप्तमी गाथार्थ ॥७॥

ते संभव उपर सूत्रांतरनो पाठ आगली गाथामा देखाडेछे

दशविध वहुविध ज्यम कह्यु ॥ वैयावच्च जह जोगेरे ॥ दश
मे ते अगे तथा इहा ॥ जोडीए नय उपयोगेरे ॥ शा० ॥ ८॥

अर्थ -दशविधके०दश प्रकारनु, वहुविधके०अनेक प्रकारनु ज्यम वैयावच्च कह्युछे, ते जह जोगेक०जेहने जेवु घटे तेहवु करवु पणस ामान्यसूत्रमा वैयावच्च करवु कह्यु,

ते सर्वने सरखुं नही. ते आगल देखाडशुं. दशमे ते अंगेके० ते वैयावच्च दशमुं अंग जे प्रश्नव्याकरण ते मध्ये जेम कह्यांछे, तथा इहांके० तेम इहां अन्यतीर्थी चैत्यने वंदनाप्रमुख तथा अशनादिकनुं देवुं, ते जेम घटे तेम अहीयां जोडीए. नयउपयोगेके० नयने उपयोगे जेम ज्यां जेवो नय घटे त्यहां तेवो उपयोग राखी जोडीए.

हवे ते प्रश्न व्याकरणमध्ये त्रीजे संवरद्वारे पाठछे ते लखीए छैए.

अह केरिसए पुणाइ आरहए वयमिणं जेसे उवहि भत्तपाणे संगह दाण कुसले अच्चंत बाल १ डुब्बल २ गिलाण ३ वुड्ढ ४ खवगे ५ पवत्ते ६ आयरिय ७ उवझाए ८ सेहे ए साहम्मिए १० तवसी ११ कुल १२ गण १३ संघ १४ चेइयछे १५ निज्जरछी वेआवच्चं अणिस्सियं दसविहं बहुविहंपकरेइ अर्थः—अथके० प्रश्ने केरिसएके० केहवो, पुणाइ पदते अलंकारने अर्थेछे. आराहए वयमिणंके० ए व्रत आराधे. एतावता शिष्य पूछेछे के हे भगवान,केवो साधु ए त्रीजुं व्रत आराधे? एम पूछयाथी गुरु कहेछे. जेसेके० जे साधु, उवहि भत्तपाणेके० वस्त्र तथा भातपाणीनो संगहके० यथोक्तविधिए लेवुं. दाणके० यथोक्तविधिए आचार्यादिकने आपवुं. तेहनेविषे कुसलेके० निपुण एटले यथोक्त विधिए उपधि भात पाणी लेइ जाणे तथा देइ जाणे; ते साधु ए त्रीजुं व्रत आराधे. तथा अच्चंतके० अत्यंत बालहोय, डुब्बलके० शक्तिहीन, ग्लानके० रोगादिकवंत, वुड्ढके० वृद्ध, स्थविर, क्षपकके० मासक्षपणादिकनो करणहार. एटलानेविषे वैयावच्च करे. तथा पवित्तके० प्रवर्त्तक आचार्य उपाध्यायनेविषे वैयावच्च करे. तेहमां प्रवर्त्तक ते गछमांहे जे जेवा योग्य होय तेहने त्यहां प्रवर्त्तावे, ते प्रवर्त्तक कहीए. तथा सेहेके० नवदीक्षित शिष्यने वैयावच्च करे. तथा साहम्मिएके० लिंगे प्रवचने सरखो वर्ते ते साधर्मिक कहीए, तेहनेविषे वैयावच्च करे. तवस्सी के० चतुर्थ,षष्ट अष्टमादिक तपनो करणहार—तेहनेविषे वैयावच्च करे; तथा कुल गण संघ चेइअठेके० कुल ते चांद्रादिक, गण ते कुलनो समुदाय कोटिकादिक, संघ ते कुलगणनो समुदाय जे चतुर्विध संघ ते. चैत्यके० अरिहंतनी प्रतिमा एटलानो जे अर्थी—तेहनेविषे निर्ज्जरानो अर्थी कर्मक्षय वांछतो थको, अणिस्सियंके० जश मानादिकनी अपेक्षाविना एटले एहवुं न वांछे जे हुं एहनो वैयावच्च करुं; जेथी मारी प्रशंसा थाय. एहवा भावरहित वैयावच्च करे ते कहेछे, वैयावच्चयोग्यने उपष्टंभ दे. अहींयां कोइ एम पूछे के भात पाणी उपधि दीजे तेहज वैयावच्चः एम कहे ते खोटुं. जे माटे बाल, डुर्बल, वृद्ध अने क्षपकादिकनेविषे भक्तपाननो वैयावच्च संभवे; पण कुल, गण अने संघ त

था चैत्य-एटलाने नातपाणीने देवेज वेयावच्च नथी अनेरा घणाप्रकार वैयावच्च ना होय, ते माटे कुल, गण, सघ तथा अरिहतनी प्रतिमा-एटलाने कोइ अ वर्णवाद, हीलना, विराधना करे, तेहने उपदेशादिक देइ तेहनी विराधना टाले, ए पण वैयावच्च कहीए ए वैयावच्च चारित्रीउ करे ते त्रीजु व्रत आराधे अहीया दशविध ते अन्यत्र गणाग तथा व्यवहारसूत्रमध्ये दश प्रकार कह्याछे यत ॥ठाणांगेद शविहे वेयावच्चे पन्नत्ते तजहा॥आयरिय वेयावच्चे१ उवज्झाय वेयावच्चे२थेर ३ तवस्सी ४गिलाण ५ सेह ६ कुले ७ गण ८ सघ ए साहम्मियवेयावच्चे १० ए आश्रीने दश विधि कह्यु छे अहीया पूर्वेजे घणा प्रकार कह्या ते पण आ दशमा अंतर्भूत छे, ते जेम वैयावच्च दश प्रकारना सर्वने सरखा नही, तेम अशनादिकनु दान पण अन्यतीर्थी ने जोडीए, पण जिनप्रतिमाने न जोडीए इतिभाव ए दशनु वैयावच्च बहुविहपि करेइके० नातपाणी प्रमुख अनेकप्रकारे जेहने जेवु घटे,तेहने तेवुकरे इति वली प्रसगागते लखीए छेये जे एज आलावामा साधुने दांडो कह्योछे, ते मूढा राखता नथी एरीते नगवतीसूत्रे तथा दशवैकालिके विधिवादे दांडो कह्यो छे, अने पूछ्या थका कहेछे जे वृद्धने दांडो राखवो ते खोटुं कहेछे जे कारणे वृद्ध, कोइसूत्रमा कह्या नथी दशवैकालिके विधिवादे दांडो पडिलेहवो कह्योछे हवे प्रस्तुत कहेछे

साधुने जिनप्रतिमातणुं ॥ वैयावच्च त्यहा बोल्युंरे ॥ एह
अरथथकी कुमतिनु ॥ हियडुं काइ न खोल्युंरे ॥ शा०॥ ए ॥

अर्थ-साधुने जिनप्रतिमातणु के०मुनिने जिनप्रतिमातणु एटले मुनिने जिन प्रतिमानु, वैयावच्च त्यहा बोल्यु के० ते प्रश्नव्याकरणमाज कह्यु चेइअट्ठे निज्जर ट्ठि॥ ए पदे अनंतर वरणवी आव्या तेह अरथथकी पण कुमतिनु के० जिनवच न उछापक दुष्ट मतिना धणीनु, हेयु काइ न खोल्युं के० लगारमात्रपण न उघ ड्युं, अथवा काइ न खोल्युके० शो न खोल्यु? इति नवम गाथार्थ ॥ ए ॥

सघतणी जेम थापना ॥ वैयावच्च जस वादोरे ॥ जाणीए जि
नप्रतिमातणु ॥ तेम ईहा कवण विवादोरे ॥शा० ॥ १० ॥

अर्थ-सघतणी जेम स्थापना के० जेम पूर्वे बोल कह्या त्यहां सघनु स्थाप न करवु वेयावच्च के० ते सघनु वैयावच्च करवु जसवादोके० ते सघनो जश बोलवो तेमके० जेम सघने तेम जिनप्रतिमाने पण जाणवु इहां कवण विवा दो के० अहीया पाधरु विचारे तेने शो विवाद छे? इति दशम गाथार्थ ॥ १० ॥

हवे अहींयां जिनप्रतिमा अधिकार छे माटे तवनमध्ये नथी गुंथ्यो, तोपण व्यवहारसूत्रथी आलोइण अधिकार लखीए छैए, ते निश्चयथी जाणजोजी. जे भि क्खूके० जे भिक्कु साधु, अन्नयरंके० अनेरो, अकिच्चठाणं पडिसेवित्ताके० करवाने अयोग्य स्थानक पडिसेविने, इच्छेज्जाएके० वांछे. आलोइत्तएके० आलोचवुं. तो ज त्थेव के० ज्यांहां, अप्पणो के० पोतानो, आयरिय उवज्झाए पासेज्जा के० आचार्य उपाध्याय देखे, कप्पइसेके० कल्पे. ते साधुने, तस्संतिएके० तेनी समीपे. आलोइ त्तएवाके० आलोचवुं. पडिक्कमित्तएवाके० पडिकमवुं. उवट्टित्तएवा के० प्राय श्चित्तने टाले. विसोहित्तएवाके० आत्माने विशुद्धि करवा, अकरणयाएके० फरी अण करवे. अब्भुट्ठित्तएवा के० एहवो उजमाल थयो. अहारिहंके० यथायोग्य, तवोकम्मं के० तप कर्म, पायछित्तं के० प्रायश्चित्त, पडिवज्जितएवा के० अंगीका र करीने विचरे छे. नो चेवणं अपणो आयरिय उवज्झाय पासेज्जाके० कदाचित् पोतानो आचार्य तथा उपाध्याय न मल्या तो, जत्थेव संभोइयं साहम्मियंके० ज्यहां आहार पाणी भेलुं करेछे एवा सरखा धर्मना साधु, बहुस्सुयं के० बहुश्रुत, बब्भागमंके० घणा आगमना जाण, पासेज्झा के० तेमनेदेखीने, कप्पइसेत्तस्संतिए के० ते सांभोगिक साधुने समीपे कल्पे, आलोइत्तएवाके० आलोचवुं. जावपडि क्कमित्तएवाके० यावत् पडिकमवुं, नो चेवेणं संभोइयंके० वली ते सांभोगिक पण, साहम्मियंके० सरखा धर्मना धणी, बब्भागमं पासेज्झाके० घणा आगमना जाण एवा न देखे तो, जत्थेव अन्नसंभोइयं साहम्मियंके० ज्यहां अन्यसांभोगिक आहार पाणी एकठां न करवां ते साथे एवा सरखाधर्मी, बहुस्सुयंके० बहुश्रुत, बब्भा गमं पासेज्झाके० घणा आगमना जाण देखे. कप्पइसे तस्संतिएके० तेमनी स मीपे कल्पे. आलोइत्तएवा के० आलोचवुं. जावपडिवज्जित्तएवाके० यावत् प्रायश्चित्त ले, नो चेवणं अन्नसंभोइयंके० ते अन्य सांभोगिक पण न मल्या, साहम्मियंके० साध र्मिक.बहुस्सुयंके० बहुश्रुत, बब्भागमंपासेज्झाके० बहु आगमना धणी न देखे तो; जत्थेव सारूवियंके० ज्यां साधुना वेषधारी, बहुस्सुयंके० बहुश्रुत, बब्भागमं पासेज्झाके० बहु आगमना धणी देखे. कप्पंति से तस्संतिएके० तेहनी पासे कल्पे. आलोइत्तएवा के० आलोचवुं. जाव पडिवज्जितएवाके० यावत् प्रायश्चित्त पडिवजवुं, नो चेवणं सारूवियंके० कदाचित् वेषधारी, बहुस्सुयंके० बहुश्रुत, बब्भागमं पासेज्झाके० बहु आगमवंत न देखेतो, जत्थेव समणोवासगंके० ज्यहां श्रमणोपासक श्रावक पछवाडे चारित्र मूंकी पश्चात्ते, साधुपणुं मूकीने श्रावक थयाछे. पच्छाकडुंके० तेहने पश्चा

त्कत श्रमणोपासक कहीए, वहुस्सुयंके० वहुश्रुत, बह्यागमके० वहुआगमना जाण ने, पासेज्जाके० देखे, कप्पइसे तस्सतिए के० तेनीपासे कल्पे आलोइत्तएवाके० आ लोचवु जावपडिवज्जित्तएवाके० यावत् प्रायश्चित्त पडिवज्जे नो चेवण समणोवा सगके० श्रमणोपासक पुर्वे कह्या एवा न देखे,पच्छाकडके० पश्चात्कृत,वहुस्सुयके० वहुश्रुत, बह्यागम पासेज्जाके० बहु आगमना धणी न देखे तो, जच्चेव सम्मत्नावि याइके० ज्यां सम्यक्नावित एटले सुविहित, प्रतिष्ठित चेइयाइके० जिनप्रतिमा, ॥चैत्यं जिनौक स्तद्विवमितिवचनात् ॥ एवी प्रतिमा, पासेज्जाके० देखे कप्पइके० कल्पे, सेतस्संतिएके० तेहनीपासे, आलोइत्तएवाके० आलोचवु जावपडिवज्जित्तएवाके० यावत् पडिवजवु, नोचेवण सम्म नावियाइं चेइयाइ पासेज्जाके० सम्यग्नावित चैत्य पण नदेखे तो,वहिया गामस्स वाके० गामने बाहेर अथवा,जाव सन्निवेसस्सव के० यावत् सन्निवेशने बाहेर, पाणाभिमुहेवाके० पूर्वदिशिने सामा अथवा, उदि णाभिमुहेवाके० उत्तर समुख रहीने इत्यादिक पाठछे

इत्यादिक व्यवहार प्रथमोद्देशकेछे तो मुनि चैत्यनी साखे आलोयण लीए एम कह्यु, अहींयां चैत्यनो अर्थ बीजो थायज नही, तो गृहस्थ, देव पूजा वैयावच्च चैत्यनुं करे तेहनुं शुं कहेवु? तोपण मूर्खोनी आखो उघडती नथी हवे अधिकार वाळेछे

एम सवि श्रावक साधुने ॥ वंदनानो अधिकारोरे ॥ सूत्रे कह्यो प्रतिमातणो ॥ हवे कहु पूजा विचारोरे ॥ श्रा० ॥ ११ ॥

अर्थ —एम सर्व श्रावक साधुने वदनानो अधिकार प्रतिमानो सूत्रे कह्यो, एटले प्रतिमानो अधिकार, वंदनानो सूत्रे करीने अमे कह्यो हवे पूजानो अधिकार क हु हुं एटले प्रसगागत पूर्वे सूर्याभादिकना पूजाना अधिकार कह्याछे,पण मनुष्य ना अधिकार हवे कहेवाशे इति गाथार्थ ॥ ११ ॥

याग अनेक कस्या कह्या ॥ श्रीसिद्धारथ राजेरे ॥ ते जिन पूजना कल्पमा ॥ पशुना याग न छाजेरे ॥ श्रा० ॥ १२ ॥

अर्थ —याग अनेक कस्या कह्याके० अनेक याग कस्या, श्रीसिद्धारथराजेके० श्री सिद्धारथ राजाए कस्या कह्याछे ते याग, जिनेश्वरनी पूजाछे श्रीकल्पसूत्रमा कह्याछे अहींयां ते दुष्ट, पशुना याग बतावेछे, ते पशुना याग कहेता छाजे नहीं इति गाथा र्थ ॥ १२ ॥ ते कल्प सूत्रनो पाठ लखीए छैए तएण सिद्धेराया दसाहियाए

ठिइं वडियाए वट्टमाणीए सइएय साहस्सिएय सयसाहस्सिएय जाएय नाएय दलमाणेय दवावेमाणेय लंनेमाणे पडिछेमाणे पडिछावेमाणे एवं विहरइ. इति कल्प सूत्रे. अर्थ—तएणं सिद्धछेराया के० तेवारे सिद्धार्थराजा, दसा हियाए के० दश दिवसनी, ठिइंवडियाए के० स्थिति पताका कुलस्थितिरूप प्रवर्त्ते थके, सइएयके० सैकडो गमे, साहस्सिएके० हजारो गमे, सय साहस्सिएके० लाखो गमे, जाएयके० याग, अहिंयां यागशब्दे अरिहंतनी प्रतिमानी पूजा लेइए. दाएयके० पर्वदिवसादिकनेविषे देखवुं. नाएयके० नागे लाध्युं डव्य, तेहनो नाग. दलमाणे के० देता, दवावेमाणेके० देवरावता, लंनेमाणेके० जे पोताने लान आवे, पमिछे माणेके० ग्रहेता, पमिछावेमाणेके० ग्रहेवरावता. एवं विहरइके० एम विचरे.

अहिंयां जिनप्रतिमानी पूजा लखोगमे कही, तेहमां ते कुमति, परमेश्वरना पिताने याग ते पशुने होमवुं एम कहेछे; तेहना मुख उपर आचारांगनी साख रूप चपेटो मारेछे.

श्री जिन पासने तीरथे ॥ समणोपासक तेहोरे ॥ प्रथम
अंगे कह्यो तेहने ॥ श्री जिनपूजानो नेहोरे ॥ शा०॥१३॥

अर्थः—श्रीजिनपासने तीरथेके० श्रीपार्श्वनाथ स्वामिना तीर्थनेविषे, समणोपासक तेहोके० ते सिद्धार्थराजा तथा त्रिसलाराणी समणोनां उपासक एटले श्रावकछे. प्रथमअंगेके० प्रथमांग जे आचारांग, तेहनेविषे कह्युंछे. तेहने के० एरीते ते सिद्धार्थ राजा अने त्रिसला राणीने, श्रीजिनपूजानो नेहोके० श्रीजिनेश्वरनी पूजानो स्नेह छे. ते श्रावक थका बीजा याग केम करे? इतिनाव. तथा वली यज् एवो धातु, देवपूजावाचक छे. ते मूढा अनक्षर न समजे. आचारांगे वीरनां मातपिता श्रमणोपासक कह्यां छे; ते पाठ लखीए छैए. समणस्स नगवउ महावीरस्स अम्मा पिअरो पासावच्चिज्झा समणोवासगा आविहोछा तेणं बहुणिवासाणि समणोवासगपरियागं पालइत्ता छण्हं जीव निकायाणं संरकणनिमित्तं आलोइत्ता नंदित्ता गरहित्ता अहारिहं उत्तरगुण पायछित्तं पडिवज्जित्ता कुससंथारं डुरुहित्तानत्तं पच्चरकायंति पच्चरकायंतित्ता अच्चुए कप्पे देवताए उववन्ना तउणं आउरकएणं नवरकएणं ठिइरकएणं महाविदेहे वासे चरिमेणं उस्सासेणं सिज्झिसंति बुज्झिसंन्ति मुच्चेसंन्ति सव्वडुरकाणमंतं करिस्संति ॥ अर्थः समणस्सनगवउ इत्यादि. श्रमण नगवान महावीरनां अम्मापियरोके० माता पिता, पासावच्चिज्झाके० पार्श्वनाथना अपत्य एटले शिष्य परंपरा तेहना, समणोवासगा आविहोछाके० श्रमणोपासक श्रावक होता हवा. तेणं इत्यादि ते

घणा वर्ष लगे श्रमणोपासकनो पर्याय पालीने, छएहं जीव निकायाणाके०छकाय जीवनी सरखणनिमित्तंके०रक्षाने निमित्ते,आलोइत्ताके० आलोइने, नंदित्ताके० आत्मसाखे निंदा करीने, गरहित्ताके० गुरुसाखे गर्हा करीने, अहारिह के० यथायोग्यपणे, उत्तरगुण पायच्छित्तं पडिवज्जित्ताके० उत्तरगुणरूप प्रायश्चित्त अंगीकार करीने, कुससंथार दुरुहित्ताके० डाभना संथारा उपर बेशीने, भत्तं पच्चरकायंतिके० आहारपाणीना पच्चरकाण करे,करीने अच्चुए कप्पे देवताए उववन्नाके०अच्युत जे बारमो देवलोक–त्या देवतापणे उपन्या तउणके०त्या थकी देवतासंबंधी, आउरकएणके० आयुष्यनो क्षय थये थके एम भवनो क्षय, एम ते आयुष्यनी स्थितिनो क्षय थये थके, महाविदेहवासेके० महाविदेहक्षेत्रनेविषे, चरमेण उसासेणके० छेल्ले श्वासोश्वासे, सिज्झिसतिके० निष्टितार्थ थाशे बुज्झिस्संतिके० तत्वना जाण थाशे, मुच्चिसत्तिके० आठे कर्मथी मूकाशे, सव्वदुरकाणमंतं करिस्सति के० सकल दुःखनो अंत करशे ए रीतिना श्रावक सिद्धार्थ राजा अने त्रिशला राणी छे ते अरिहंत पूजारूप यज्ञ करे पण बीजा पशूवधरूप यज्ञ न करे इतिगाथार्थ ॥ १३ ॥

श्रेणिक महाबल प्रमुखना ॥ एम अधिकार अनेकोरे ॥ छठे
अंगे वली द्रौपदी॥ पूजा प्रगट विवेकोरे ॥ शा० ॥ १४ ॥

अर्थ –श्रेणिक महाबल प्रमुखना के०एरीते श्रेणिकराजा अने महाबल प्रमुखना अनेक अधिकार श्री सिद्धांतमा छे. यदुक्तं ॥ण्हायाकयबलिकम्मा॥ एवा पाठछे त्या बलिकर्म ते पूजानो अर्थ छे ते आगल चोथा ढालमा कहीशु वली छठे अंगेके० श्री ज्ञातासूत्रनेविषे, द्रौपदीपूजा प्रगट विवेकोके० द्रौपदीए प्रगट विवेके पूजा करीछे इतिगाथार्थ ते ज्ञातासूत्रनो पाठ लखीए छैए ॥ तएण सादोवई रायवरकन्ना जेणेव मज्जणघरे तेणेव उवागच्छई मज्जणघर अणुपविसइ ण्हाया कय बलिकम्मा कयकोउअ मंगल पायच्छित्ता सुद्धपावेसाइ वत्थाइ परिहियाइ मज्जणघराउ पडिणिरकमई जेणेव जिणघरे तेणेव उवागच्छइ जिणघर अणुपविसइ पविसत्ता आलोए जिणपडिमाण पणाम करेइ लोमहत्थय परामुसई एव जहा सूरियाभो जिणपडिमाउ अच्चेइ तहेव भाणिअव्व जाव धूवमहेइ धूवमहइत्ता वाम जाणु अंचेइ अंचेइत्ता दाहिणजाणु धरणितल सिनिहट्टु तिरकुत्तो मुद्धाण धरणितल सिनिवेसेइ सिनिवेसेइत्ता ईसि पच्चुणमई करयल जावकट्टु एव वयासी नमोत्थुण अरिहंताण भगवंताण जावसंपत्ताण वंदई नमंसई जिणघराउ पडिणिरकइ ॥ इति ज्ञा

तासूत्र अध्ययन सोलमे. अर्थः—तएणं सादोवइ रायवरकन्नाके० तेवारे ते द्रौपदी, राजवरनी कन्या, जेणेव मज्जणघरेके० ज्यां स्नान मज्जन करवानुं घरछे, तेणेव उवागछइ के० त्यां आवे. मज्जणघरं अणुपविसइके० मज्जनघरमां पेशे. एहायाके० स्नान कर्युं कयबलिकम्माके० कर्युंछे बलिकर्म पूजानुं कार्य, अर्थात्, इहां घरमां देहेरानीपूजा लेइए. ए देहेरानुं स्नान घरे कह्युं; एटले आव्युं. शामाटे के विस्तारे जिनपूजातो आगल कहेशे. कयकोउअ मंगल पायछित्ताके० कौतुक ते तिलकादिक, मंगल ते दधि डोब अक्षतादिक— तेहज प्रायश्चित्त. दुःस्वप्नादिकनां घातक, ते कयके० कर्यांछे जेणे, सुद्धपावेसाइं वत्थाइं परिहियाइंके० शुद्ध जे उज्वल. पावेसाइंके० देहेरे जावा योग्य एवां वस्त्र पेहेर्यां छे, मज्जणघराउ पडिणिरकमईके० मज्जनघरमांथी नीकले. जेणेव जिणघरेके० ज्यां जिनघरछे त्यां आवे. जिणघरं अणुपविसईके० जिनघरमां पेशे; पेशीने आलोएके० दीठे थके, जिनपडिमाणं पणामं करइके० जिनप्रतिमाने प्रणाम करे. अहींयां पण जिनघर कही बोलाव्युं, माटे जिनप्रतिमा ते जिनछे; नहीतर गणधरने ए पाठ कहेतां मृषावाद थाय. हवे लोमहत्थयं परामुसइके० मोर पींछी ले, एवं जहा सूरियाभो जिणपडिमाउ अच्चेइं तहेव भाणियव्वंके० जेम सूर्याभ देवता जिनप्रतिमाने पूजे तेम सघलोय विधि जाणवो. ते अधिकार सूर्याभनो त्यां लगे कहेवो. जाव धूवंडहइके० यावत् धूप दहे ते विस्तार पूर्वे सूर्याभने अधिकारे कह्यो छे; त्यांथी जाणवो. ते धूप दहीने, वामंजाणं अंचेइके० डाबो ढींचण उंचो राखे, दाहिणं जाणुं धरणितलंसिनिहट्टुके० जमणो ढींचण धरतीए थापे; थापीने तिरकत्तोके० त्रणवार मुद्धाणंके० मस्तक, धरणितलंसिके० पृथ्वीतलप्रत्ये निवेसइके० थापे—थापीने, ईसिंपच्चुणमइंके० लगारके नीचे नमे. करयल जावकट्टुके० हाथ जोडी दश नख भेलाकरी मस्तके अंजली करीने, एवंवयासीके० एम कहे. नमोत्थुणं, अरिहंताणं भगवंताणंके० नमस्कार थायो अरिहंत भगवंतप्रत्ये. जाव संपत्ताणंके० यावत् सिद्धिगतिप्रत्ये पाम्याछो. यावत् शब्दे शक्रस्तव संपूर्ण थयो कहेवो. पछी वंदइंके० वंदना करे, नमंसइके० नमस्कार करे. जिणघराउ पडिणिखमइंके० जिनघरमांथी नीकले. एनो विशेष अर्थ टीकाथी जाणवो. अहीयां ते कुमति एम कहेछे जे द्रौपदी श्राविका न होती, ते पूजाकरे एमां शुं? एम कहेछे तेहने शिक्षा देतां श्राविका ठरावेछे.

नारद देखीने नवि थई ॥ उठी तेह सुजाणरे ॥ जाणीए
तेणे ते श्राविका ॥ अक्षर एहज प्रमाणरे ॥श्री० ॥१५॥

अर्थ —नारद देखीने नवि थई उन्नीके० जे द्रोपदी नारद आव्या तेवारे असंयमी जाणीने उन्नी न थई तेह सुजाणके० एहवी ते सुजाण माही जाणिए तेणे ते श्राविकाके०ते कारणे तेने श्राविका जाणीए श्राविकाविना असंयमीआगल उन्ना न थावु, एहवु केम जाणे? अक्षर एहज प्रमाणके० अक्षर तेहज प्रमाण छे. एटले अहींयां आगम प्रमाणे श्राविकाछे इति गाथार्थ ॥ १५ ॥ ते आलावो ज्ञातानो छे ते लखीए छैए ॥ तएण सादोवइदेवी कच्छुल नारय असजय अविरय अपडिहय पच्चरकाय पावकमतिकट्टु नो आढाइ नो परिआणाइ णो अब्भुठेइ ॥ इति अर्थ — तएण के० जेवारे नारद आव्या तेवारे, सादोवईदेवी के० ते द्रौपदीदेवी, कच्छुल नारयंके० कच्छलनामा नवमा नारदप्रत्ये, असजय के० असजमी, अविरय के० अविरती, अप्पडिहय पच्चरकाय के० नथी हण्या, नथी पचरव्या' पावकम्म के० पापकर्म जेणे, इति कट्टु के० एम करीने, णो आढाइ के० न आदर करे, नो परियाणाइंके० आव्यो जाणे पण नही. नो अब्भुठेइके० उन्नी पण नथाय. इति.

वली ते द्रौपदी श्राविकाछे तेनु बीजुं प्रमाण कहेछे

आंबिल अतर छठनुं ॥ उपसर्गे तप कीधुंरे ॥ केम नवि
कहिए ते श्राविका ॥ धर्मे कारय सीधुंरे ॥ श्रा० ॥१६॥

अर्थ —आंबिल अतर छठनो उपसर्गे के० जेवारे अमरकंकाए द्रौपदीने लेई गया ते उपसर्गमा छठने पारणे आंबिल एहवु तप कीधु. केम नवि कहिए तेश्रा विकाके० तेने श्राविका केम न कहीए? वली धर्मथी जेनु कार्य पण सिद्ध थयु

हवे तेणे छठ छठनु तप कर्युं ते आलावो लखीए छैए

तंमाणुं तुम देवाणुप्पिया ओहय जावज्झियाहि तुमण मए सद्धि विउलाइ भोग भोगाइ जाव विहराहि तएण सादोवइदेवी पउमनाभ एव वयासी एव खलु देवाणुप्पिया जबूदीवे दीवे भारहे वासे बारवईए कण्हेनाम वासुदेवे ममपिय भाउए परिवसइ तं जइणसे छण्ह मासाण मम कूव नोहव्वमागच्छइ तएण अह देवाणुपिया ज तुम वदसि तस्स आणाउवाय वयणणिद्देसे चिट्ठि स्सामि तएण से पउमे दोवइए एयमट्ठ पडिसुणेइ दोवइदेवी कन्नतेउरेगवेइ तएण सा दोवईदेवी छठ छठेण अणिक्खित्तेण आयंबिल परिग्गाहिएण तवो कम्मे ण अप्पाणभावेमाणे विहरइ,॥ इति. अर्थ तंमाणु तुम देवाणुप्पिया ओहय जाव झियाहिके० अमरकंकाए जेवारे पद्मोत्तरराजाए द्रौपदीने मित्र देवता कने ते

हावी तेवारे डौपदी विकल्प करती जाणीने पद्मोत्तर डौपदीने कहेबे. उपहत म नथकी यावत् भत्त आर्तध्यान करी, तुमणंमएसर्ध्दिं के० तमे मारी साथे, विउला इं नोग नोगाई जाव विहराहि के० विपुल नोग नोगवतां थकां विचरो. तएणं सा दोवईदेवी के० तेवारे तेडौपदी देवी, पउमंनाजं एवं वयासीके० पद्मनाजप्र त्ये एम कहे. एवं खलु देवाणु के० हेदेवानुप्रिय, जंबूद्दीवे दीवे के० जंबूद्वी पनामा द्वीपनेविषे जारहेवासेके० जरतक्षेत्रनेविषे, त्यां वारवइए के० द्वारका नगरीनेविषे, कएहे नामं वासुदेवं के० कृष्ण नामे वासुदेव बे ते, ममपियजाउए के० माहरा जर्त्तारना जाइ बे. परिवसईके० त्यां वसेबे. तं जइणंसेके० ते जो, ब एहं मासाणंके० ब महीनामां, ममके० मने, कूवंके० पाबी वालवा, नोहव्व मागबइके० नही आवे, तएणं अहं देवाणुके० तो हुं हे देवानुप्रिय, जं तुमं वद सिके० जे तुं कहीश, तस्सआणाउवाय वयणनिद्देसे चिहिस्सामिके० आज्ञानुपाय वचन निर्देशे रहीश. तएणं से पउमेके० तेवारे ते पद्मनाज, दोवईए एयमहं पडिसुणेइ के० डौपदीनी ए वात मानी. पबी दोवईदेवी के० डौपदीदेवीने, कन्नंतेउरेठावेइके० कन्याना अंतेउरमध्ये मूके, तएणं सा दोवइदेवी के० तेवारे ते डौपदीदेवी, बहं बहेणंके० बठ बहने, अणिखित्तेणंके० निरंतर, आयंबिल परिग्गाहिएणंके० आं बिल परिग्रहीत, तवोकम्मं के० तपकर्म करीने, एटले बठ बहने पारणे आंबिल करती थकी, अप्पाणं जावेमाणेके० आत्माने जावती थकी, विहरइके० विचरे॥ इति.

वली कुमति कहेबे जे डौपदी श्राविका नथी एम कहेबे. तेहने दृष्टांत दइ व वली डौपदीने श्राविका ठरावेबे.

रायकन्या कही श्राविका॥ न कही जे जूलेरे ॥ राजीमती
कही तेहवी ॥ तिहां संदेह ते फूलेरे ॥ शा० ॥ १७ ॥

अर्थः—रायकन्या कही के० डौपदीने राजकन्या कहेबे, पण श्राविका न कही के० श्राविका नथी कही. एम जे जूले के० एवी वातो करीने जे जूलेबे तेहने उ त्तर कहेबे. राजीमती कही तेहवी के० जेम राजीमती साध्वी थकी राजकन्या कहीबे, अथवा मल्लिनाथने ज्ञातासूत्रमध्ये राजकन्या कहीबे; तेहमां श्राविका पणु तथा साध्वीपणु केम गयुं? तेम डौपदीपण जाणवी. ए दृष्टांते, संदेह ते फूले के० संदेह जातो रहे. यतः ॥अह सा रायवरकन्ना सुहिया नियमव्वए॥ इति उ त्तराध्ययने. वली कुमति कहेबे जे परण्या पबी समकित पामीबे; ते पांच जरतार

कह्या एटले नियाणुं कर्युं हतु ते पूरु थयु, माटे मिथ्यात्व थका पूजा करीने-
एम कहे छे तेहने हवे उत्तर वाले छे

हरि परे कर्म नियाणनुं ॥ इह नवे नोग न नासेरे ॥ समकित
लहे परण्यापछी ॥ कहे ते शु न विमासेरे? ॥ शा० ॥ १८ ॥

अर्थ.—हरि परेके० श्रीकृष्णनीपेरे, कर्मनियाणनु के० नियाणानुं जे कर्म तेणे करी, इहनवे के० आ नवपर्यंत, नोग न नासे के० नोग नाशे नही एटले आ नवपर्यंत नोगवे, तेवारे तूटको थाय समकित लहे परण्या पछी के० परण्या पछी समकित पामी, कहे ते शु न विमासेरे? के० एम हेकछे ते केम नथी विचारता? इति अक्षरार्थ नावार्थतो ए छे जे दशाश्रुत स्कधमा नवप्रकारना नियाणा कह्यां छे ते मध्ये धुरना सात नियाणा कामनोगना छे, ते उत्कृष्टे रसे नियाणु कर्युं होय तो समकित न पामे, अनेजो मदरमे नियाणु कयु होयतो सुखे समकित पामे जेम कृष्ण, वासुदेवनु नियाणु करीने उपन्या छे, तेहने पण समकितनी प्राप्ति थइछे कोइ ढुंढिए बोल्यो जे वासुदेवनी पदवी पाम्या एटले नियाणु पूरु थयुं; माटे वासुदेवनी पदवी पाम्या पछी समकित पाम्याछे, तेम डौपदी पण पाच नरतार पामी एटले नियाणु पुरु थयु पछी परणीने समकित पामी ते खोटु कहेछे जे माटे नियाणु तो नव लगे पहोचे केमके दशाश्रुतस्कधमाज नवमु नियाणु दीक्षानु कह्युछे, ते दीक्षा लीधी एटले नियाणु पुरु थयु जोइए तेवारे तेह ज नवनेविषे केवलज्ञान उपन्यु जोइए ते केवलज्ञान उपजवानीतो दीक्षाना नियणावालाने ना कही छे. तद्यथा ॥ एव खलु समणाउसो निग्गथेवा निग्गंथी वा नियाणकिच्चा तस्सठाणस्स अणालोइअ अपडिक्कते सव्वतचेव सेणमुंडे नवित्ता आगाराउ अणागार पव्वएज्जा सेणतेणेव नवगाहणेण सिज्झेज्जा जाव सव्व डुक्खाण अत्त करेज्जा नोइणठे समठे॥ इत्यादि एमा एम कह्यु जे,ते दीक्षाना नियाणावालो ते नवमा मोक्षे न जाय तेमाटे नियाणु ते नव पूरो थाय त्या लगे पहोंचे पण मदरसे नियाणु कयु होय तो सम्यक्त्वादिक गुण सुखे पामे एक केवलज्ञान न पामे तेमाटे डौपदीनु नियाणु मदरसेजछे ते कारणे बाल्यावस्थानेविषे समकित पामी सनवेछे बाकीतो आम्नायविना सूत्र अक्षर देखीने अर्थ करीश ते एहज दशाश्रुतस्कधमा त्रीश थानके महा मोहनीय कर्म बांधे ते महा मोहनी तो उत्कृष्टी सीत्तेर कोडा कोडी स्थिति छे तो परदेशी राजाने समकित अणु

व्रतनी प्राप्ति न थइ जोइए. जे माटे परदेशी राजाएतो घणा पंचेंद्रिय जीवोनी हिंसा करी छे; तेतो रायपसेणीसूत्रमां प्रसिद्ध छे. ते महामोहनी बांधीने घणो संसार रझळ्यो जोइए पण ते तो एकावतारीछे; तेवारे एसूत्र केम मळशे? अने सूत्रमां तो द्रौपदीए पूजा करी तेवारे सूर्याभने लाव्योछे; ते लेखे पण समकिती तो अवश्य ठरेज छे. वळी परणवानी धक पकमां महामोहनी भीडमां जिनपूजानी करणी सांभरीछे, ए पक्की श्रद्धावंतीनां लक्षण छे. तेमाटे द्रौपदी सुलभ बोधि हती; माटे जिनपूजा सांभरीछे. अहिंयां कोइ कहेशे जे एकज वार पूजी कहीछे, पछीतो कहींए पूजी नथी. तेहने कहीए जे एकवार पण कहीछे. अने द्रौपदीए खाधुं तो एकजवार नथी कह्युं माटे खाधुं पण नही होय. वळी तुंगीया नगरीमां श्रावके साधु एकजवार वांद्याछे, तथा आणंद कामदेवादिके भगवंतने एकजवार वांद्याछे; ते केम बीजीवार नहीज वांद्या होय? वळी जो परणतां मोहनी भीडमां जिनपूजा करीछे तो बीजे काळेतो अवश्य पूजा करीज हशे; एमां शी शंकाछे? वळी मूर्ख कहेछे जे ए स्त्री बतावीतो कोइ श्रावक कां न कह्यो? तेने कहीए जे प्रभुजीने रेवती श्राविकाएज औषध वहोराव्युं तो श्रावके वहोराव्युं एमकां न कह्युं? वळी प्रथम सिद्ध मरुदेव्यामाता थयां तथा वीर प्रभुनो अभिग्रह छ मास पांच दिन उणे चंदन बाळाए पूरो कर्योछे; तथा संगमाना उपसर्गने छ महीने वत्सपाळी डोसीए पारणु परमान्ने कराव्युं छे. वळी ए चोवीशीमां मल्लिनाथजी अनंती चोवीशीए स्त्रीपणे तीर्थंकर थया. इत्यादिक. आ चोवीशीमां स्त्रीउंए घणां मोटां काम कर्यां छे; ते प्राय पुरुष तो करे तेमां शी वडाइ? पण स्त्रीउंने करवुं दोहलुं छे. तेम पुरुषने तो पूजानां कारण मेळववां सुगम छे; पण स्त्रीने विषम छे; माटे द्रौपदीनो अधिकार विस्तारे कह्योछे. जो स्त्रीए एम पूजा करीतो पुरुषे तो घणीज करीछे; एमां शो संदेह? ए भावः वळी द्रौपदीनी निंदा करतां घणु दुःख पामशे. जेम कौरवोनो निकंदन थयो. तथा कैयाकीचक कबीला सहित दुःख पाम्यो; वळी पद्मोत्तर राजा दुःख पाम्यो; अने द्रौपदीने शरणे भगस्यो. तेम ढुंढक पण आ भवे जैनबाह्य थया छे, अने परभवे शी गति थाशे? ते ज्ञानी जाणे. हवे ते राजवर कन्या पोताना नियम व्रतनेविषे रही थकी ए पाठ दीक्षा लीधा पछीनो छे.

वळी कुमति कहेछे जे परण्या पछी समकित पामीछे, नहीं तर पांच भर्तार केम करे? एम कहेछे तेने एज गाथा मांथी उत्तर वाळेछे.

हरि परेके० श्रीकृष्णनी पेरे, कर्मनियाणनुके० नियाणानुं जे कर्म—तेणेकरी,

इहनवेके० आ नवमा नोगनो नाश न थाय, तेमाटे, समकित लहे परण्या पछी के० परण्या पछी समकित पामी कहे ते शुं न विमासेके० एम कहेछे ए वात केम विचारता नथी? इति अक्षरार्थ नावार्थ तो ए छे जे, श्रीकृष्णे पूर्वे नियाणुं वासुदेवनु कयुं हतु, ते वासुदेव पदवी नव पर्यंत नोगव्या विना छूटको नहि, पण समकितने बाधा नथी तेम द्रौपदीए पाच नर्तारनु नियाणुं कयु हतु, ते पाच नर्तार थया विना छूटको नही, पण समकितने बाधा कोणे करी? जे माटे मनकल्पित नव नवी वातो उठावोछो? इति नाव इति गाथार्थ ॥ १७ ॥

जिणघर केणे कराविथु ॥ तिहां प्रतिमाने पइठारे ॥ तेहनी
पूजा ते कुण करे ॥ एम परखे ते गरिठारे ॥ शा० ॥ १७ ॥

अर्थ –जिणघर केणे करावियुंके० देहेरु जिनेश्वरनुं श्रावकटालो कोणे कराव्युं? तिहां प्रतिमाने पइठाके० त्यां प्रतिमा तथा प्रतिमानी प्रतिष्ठा एटला वाना श्रावकविना कोण करे? एम परखेके० एम परीक्षा जे करे, ते गरिठाके० ते महोटा आदमी जाणवा पण वगर विचारे जेम तेम जे बोले ते हलका जाणवा, इति

वली कुमति कहे छे जे परणवावेला पूज्याछे तेने उत्तर कहेछे.

वर नवि माग्यो छे पूजता ॥ शक्रस्तवे शिव मागेरे ॥ नक्तिस
मी सूरियानने ॥ विरती विशेपथी जागेरे ॥ शा० ॥ २० ॥

अर्थ –वर नवि माग्योछे पूजताके०पूजा करता वर नथी माग्यो. शक्रस्तवे शिव मागेके०नमोत्थुण करता मोक्ष माग्योछे जे माटे ॥तिण्णाण तारयाण॥ इत्यादिक पद नावता तु तर्यो मुजने तार इत्यादिक नावना कीधीछे पण वर पामु तो याग नोग तमारा करशु एम नथी कह्यु तो अवतु आल चढावी का अनतो ससार बाधो? वली कुमति कहेछे जे सूरियाननी परे कूवा, वावी उंबराप्रमुख पण द्रौपदीए पूज्या छे, एम कहेछे ते खोटु कहेछे जे माटे ॥जहासूरियानो तहेव जिणपडिमा अच्चेइ॥ ए पाठे सूर्याननी पेरे जिनप्रतिमा पूजे एम कह्यु छे तथा देश विरतिछे ते माटे सूर्यानियकी विशेष नक्ति छे एम पण समजवु तेहज कहे छे नक्तिसमी सूर्याननेके०सूर्यान सरखी हवे नक्ति शब्द आगल जोडीए विरती विशेपथी नक्ति जागे के०देशविरतीए विशेष नक्ति प्रगट होय इति गाथार्थ॥२०॥

वली जिनप्रतिमाने ॥गणसपत्ताण॥ एम कह्यु छे तथा नाव तीर्थंकरने गण

संपाविउंकामे॥ एहवा पाठछे. माटे सिद्ध स्थानक पाम्या छो एम जिन प्रतिमाने सिद्ध गण्या माटे नावतीर्थंकरथी पण ए अपेक्षाए अधिकीछे; माटे लौकिक पूजा द्रौपदीए नथी करी एतो विशेषे प्रत्यक्ष पाठ जणाय छे. आंख उघाडी जुए ते देखे. वली कोइ कुमति एम कहेछे जे जिनघर ते अवधिजिननुं घर. एटले कोइ यक्षनुं देहेरुं हतुं. शामाटे जे अवधिजिन ठाणांग मध्ये कह्याछे. एम कहेछे ते खोटुं. जे माटे अवधिजिन आगल कोइए शक्रस्तव नथी कर्युं. इति

धर्म विनय अरिहंतनो ॥ एम ए लोग वयारोरे ॥ संन्न
वे सर्वने जाणिए ॥ समकित शुद्ध आचारोरे ॥शा०॥२१॥

अर्थः—धर्म विनय अरिहंतनो एम ए लोगवयारोके० एम ए पूजा, अरिहंतनो लोकोपचार विनय धर्मछे; एम अन्वय करवो. संनवे सर्वने जाणिए के० जेहने जे संनवे तेहने ते जाणीए. एटले जे साधु एणी पेरे करे, देश विरति एणी पेरे करे अने समकिती एणी पेरे करे, एम जेहने जेवो पाठ संनवे तेहने यद्यपि सूत्रकारे न कह्यो होय तोय कहेवो समजवुं. जे जिनपूजा ते समकितनोज शुद्ध आचारछे; पण मिथ्यात्वीनो आचार नथी. इति गाथार्थ. ॥ २१ ॥ ते उपर दृष्टांत कहेछे.

आणंदनो विधि नवि कह्यो ॥ राय प्रदेशीने पाठेरे ॥ संन्न
व सर्व न मानशे ॥ वींटाशे तेह आठेरे ॥ शा० ॥ २२ ॥

अर्थः—आणंदनो विधि नवि कह्यो के० सातमा अंगमां आणंदश्रावकनो विधि कह्यो; तेरीते नथी कह्यो. क्यहां नथी कह्यो? ते कहेछे. राय प्रदेशीने पाठेके० रायपसेणीमां प्रदेशी राजाना पाठमां नथी कह्यो तेमाटे शुं आणंदे जेम व्रत समकित उच्चर्यां तेम प्रदेशीए शुं नथी उच्चर्यां? तेमाटे जेने जे संनव होय ते मानवो तथा, संनव सर्व न मानशेके० सघलो ए संनव नही माने, वींटाशे तेह आठेके० ते आठे कर्मे वींटाशे, एटले घणो संसार रझलशे. तथा वली एहज संनव देखाडे छे.

पडिकमणादिक क्रम नहीं ॥ पाठे सप्तम अंगेरे ॥ पढम अणु
व्रतथी प्रकरणे ॥ सर्व कह्यो विधि रंगेरे ॥ शा० ॥ २३ ॥

अर्थः—पडिकमणादिक क्रम के० पडिकमणादिकनो अनुक्रम, ते पाठे सप्तम अंगे नही के० उपासक दशांगमां पाठ नथी. एटले ए नाव जे साधुने पडिकमणानो अनुक्रमतो थोडोएक श्री उत्तराध्ययने सामाचारी अध्ययनमां कह्यो छे, पण

श्रावकने तो सातमा अंगमा आणदादिकने काउए बताव्यो नही, तेवारे श्राविक, पडिकमणादिक कोण सूत्र उपर करे? तेमाटे ए नगुराने उत्तर देवानु ठेकाणु नथी इहा शिष्ये पूछ्यु के हे स्वामिन्, तेवारे श्रावक क्याथी करे छे? तेहने करुणाए पाछो जवाब कहेछे पढमअणुउंगथी के० प्रथमानुयोग जे दृष्टिवादना चोथा नेदनो प्रथम नेद, तेहमा थकी प्रकरणमा पूर्वाचार्ये सर्व विधि कह्यो छे रगेके० पर उपकारने रगे कह्यो छे यत श्रीसमवायागसूत्रे ॥ सेकित अणुउंगो अणुउंगे डुविहे पन्नते तजहा; मूल ॥ पढमाणुउंगेय गमियाणुउंगेय ॥ इत्यादि अर्थ —वारमा दृष्टिवादना नेद पाचछे एक परिकर्म, बीजो सूत्र, त्रीजो पूर्वानुगत, चोथो अनुयोग; अने पाचमो चूलिका—तेमा चोथो अनुयोग ते डुविहे पन्नते के० ते बे प्रकारे छे तेमा मूल प्रथमानुयोगमा घणी वातो सूत्रकारे लखी छे, पण ते कहेता ग्रथ वधेछे माटे नथी कहेता इति गाथार्थ ॥ २३ ॥

हवे कोइक कहेशे जे प्रदेशी प्रमुखना अधिकारमा विशेषे वात का न कही? तेने उत्तर करेछे जे ए सिद्धातनी शैलीजछे, ते उपर गाथा कहेछे

किहा एक एक देशज ग्रहे ॥ किहा एक ग्रहे ते अशेषोरे ॥ किहा एक क्रम उतक्रम ग्रहे ॥ ए श्रुतशैली विशेषोरे ॥ शा० ॥ २४ ॥

अर्थ —किहां एक एक देशज ग्रहे के० कोइक स्थानके तो वस्तुनो देशज एक ग्रहे, जेम श्री नगवतीसूत्रमध्ये रथ मुसल सग्राम तथा महा शिलाकटक सग्राम कह्यो, तेम; किहा एक ग्रहे ते अशेषो के० कोइक स्थानके समस्त ग्रहे, जेम निरयावलीमध्ये एहज सग्राम विस्तारे कह्या छे किहा एक क्रम के० कोइक स्थानकनेविषे अनुक्रमे कहे जेम पन्नवणा प्रमुखनेविषे धर्मास्तिकायादिक अनुक्रमे कह्या छे उतक्रम ग्रहे के० कोइक स्थानके पश्चानु पूर्वीए ग्रहे जेम कल्पसूत्रनेविषे वीरस्वामिथकी रूषनदेवजी लगे अधिकार कह्यो ए श्रुतशैली विशेषो के० ए सिद्धातनी शैली विशेषछे यत ॥ कछइदेसग्गहण कछइ घिप्पतिनिरवसेसाऽ उक्कमइ वइक्कमाइ सहावबसउ निरुत्ताइ ॥१॥ इति कल्पनाष्ये सुगमा ॥ ए वातो नजरमा राखे तो सूत्रनो खरो अर्थ थाय ते देश प्रमुख सूत्रे ग्रह्या होय ते सपूर्ण तो निर्युक्ति टीका प्रमुखमा पामीए इति गाथार्थ ॥ २४ ॥ हवे उपसंहार करेछे

शासननी जे प्रनावना ॥ ते समकितनो आचारोरे ॥ श्री जिनपूजाए जे करे ॥ ते लहे सुजश नमारोरे ॥ शा० ॥ २५ ॥

अर्थः—शासननी के० जिनशासननी, जे प्रनावना के० शासन उजळुं देखाडवुं; जे देखी लोक प्रशंसा करे, ते समकितनो आचारो के० ते समकितनो आचारछे. यतः ॥ श्रीउत्तराध्ययन अगावीशमे अध्ययने छे.॥ निस्संकिय निक्कंखिय निवितिगिच्छा अमूढ दिछीय उववूह थिरी करणे, वच्छल्ल पनावणेअछ ॥ अर्थः—निस्संकियके० देशथी सर्वथी शंका न करवी. १ निक्कखियके० अन्यदर्शननी वांछा न करवी. २ निवितिगिच्छा के० फलनो संदेह न राखवो. अथवा मल मलीन गात्रदेखीने साधुनी डुगंछा न करवी. ३ अमूढदिछीय के० कुदर्शनीना विद्या चमत्कार देखे तोपण जिनशासन रूडुं जाणे. पण मतिमूढ न थाय. ४ ए चारे श्रद्धारूप अंतरआचार छे. हवे बाह्यक्रियारूप चार आचार कहेछे. उववूहके० प्रशंसा करीने गुणवंतना ते ते गुणनुं वधारवुं. ५ थिरीकरणके० धर्मानुष्ठानमां सीदाताने थिर करवा ६ वात्सल्यके० साधर्मिकोने नातप्रमुखे उचित प्रतिपत्तिनुं करवुं. ७ पनावणाके० जेथकी जिनशासननी उन्नति थाय. एवी चेष्टाए वर्त्तवुं. ८ तेमाटे प्रनावना ते समकितनो आठमो आचारछे. ते श्रीजिनपूजाए जे करे के० श्रीजिनेश्वरनी पूजाए जे प्राणी शासननी उन्नति करे, ते लहे सुजश नंमारो के० ते प्राणी पूजा करीने शासननी प्रनावनानो करणहार नलो जशनो नंमार पामे. एटले पूजा तीर्थ यात्रा, संघ काढवे शासननी प्रनावना थायछे एम देखाड्युं. तथा जश एवुं पोतानु नाम पण कविए सूचव्युं. इति पंचविंशतमी गाथार्थ ॥ २५ ॥ एम त्रीजो ढाल संपूर्ण थयो. ग्रंथाग्रंथ ५१ ३अक्षर १ ८सर्व ग्रंथाग्रंथ मलीने १५२४अक्षर—१०

हवे चोथो ढाल कहेछे. तेहने पूर्व ढालसाथे ए संबंध छे, जे त्रीजा ढालमां पूजानो अधिकार कह्यो. हवे ते कुमति, पूजामां हिंसा माने छे; तेहने जवाब देवा चोथो ढाल कहेछे. ए संबंधे आव्यो चोथो ढाल तेहनी ए प्रथम गाथा कहेछे.

॥ढाल चोथो ॥ फांफरिया मुनिवर धन धन तम अवतार ए देशी ॥

कोइ कहे जिन पूजतांजी ॥ जे षटकाय आरंन ॥ ते
केम श्रावक आचरे जी ॥ समकितमां थिरथंन ॥ सुख
दायक तोरी आणा मुज सुप्रमाण ॥ टेक ॥ १ ॥

अर्थः—कोइ कहे जिन पूजतांके० कोइक तो ढुंढीआ एम कहेछे जे परमेश्वरनी पूजा करतां थकां जे षटकाय आरंन के० छ कायनी जे हिंसा थाय छे, तेके० ते पूजा, केम श्रावक आचरेके० श्रावक केमकरे? समकितमां थिरथंनके० समकित

दृढ छे ते श्रावक छ कायनी हिंसानो हेतु जे जिनपूजा ते, धर्मवास्ते केम करे? इति प्रथम गाथार्थ सुखदायकके० हे सुखदायक, सुखना देणहार, तोरीआणाके० तमारी आज्ञा ते, मुज सुप्रमाणके० म्हारे प्रमाण छे अथवा प्रभुजीनी स्तवना तो करेछ छे माटे प्रभुजीने कहे छे जे सुखदाइ जे तमारी आज्ञा ते, मारे प्रमाण छे एटले ए भाव जे तमारी आज्ञा ते प्रमाणछे, पण कुयुक्ति करवी ते प्रमाण नथी

हवे उत्तर वाले छे

तेहने कहीए जतना भक्ति ॥ किरियामां नही दोष ॥ पडिकमणे मुनिदान विहारे ॥ नहीतो होय तस पोष ॥ सु० ॥ २ ॥

अर्थ – तेहने कहीए के० जे पूजामा हिंसा बतावे छे तेहने कहीए, शु कहीए? ते कहेछे जतना भक्ति के० एक जतना, बीजी भक्ति, किरियामाके० जे क्रियामा होय एटले जे क्रियामा जतना तथा भक्ति होय, नहि दोष के० ते क्रियामा दोष नथी तथा कदाचित् तेहमा पण हिंसा कहीने दोष देखाडीए तो पडिकमणे के० पडिकमणामा, मुनिदान के० मुनिने दान देता, विहारे के० मुनिने विहार करता, नहीतो के० जतना भक्तिए पण करता दोष कहीए तो, होय तस पोष के० ते प्रतिक्रमण प्रमुखमा पण हिंसानी पुष्टि थाशे एटले ए भाव जे, प्रतिक्रमण करता उठ बेस करता वायुकाय हणाय, मुनि दानमा पण उन्ही वाफ नीकले तथा दान देवा उठता पण जीवघात थाय, वली मुनिने विहार करता पण पृथ्वी, पाणी वायु, वनस्पति वली त्रस बेइंद्रियादिकनो पण घात थाय, ते माटे ए पण न करवा, एम कहेवु पडशे तेमाटे जतना भक्तिए क्रियामा दोष नथी

हवे ते उपर दृष्टांत देखाडेछे

साहमी वछल पखिय पोसह ॥ भगवइअग प्रसिद्ध ॥ घर निर्वाह चरण लिए तेहना ॥ ज्ञातामांहे हरि कीध ॥ सु० ॥ ३ ॥

अर्थ –साहमी वछलके० साधर्मिकना वात्सल्य कर्या, तथा पखिय पोसह के० पारकीनो पोसो कर्यो ए अर्थे सूचव्यो एहवो शख पुष्कलीनो अधिकार भगवइ अग प्रसिद्धके० श्री भगवतीसूत्रमा प्रसिद्धछे तथाच तत्पाठ ॥ तएण से सखे समणोवासए एववयासी तुम्हेण देवाणुप्पिया विउल असण पाण खाइम साइम उवक्खडावेह तएण अम्हे विउल असण पाण खाइम साइम आसाएमाणा विसाए

माणा परिभाएमाणा परिभुंजेमाणा परिकियं पोसहं पडिजागरमाणा विहरिस्सामि॥ इति भगवतीसूत्रे शतक बारमे उद्देशे पहेले ॥ अर्थः तएणंके० सावत्थीनगरीने बाहेर वीरस्वामि समोसस्या; त्यां शंख श्रावक प्रमुख घणा श्रावक, देशना सांभलीने पाछा घरभणी आवे छे तेवारे, से संखेके० ते शंख श्रावक, समणोवासए के० बीजा श्रमणोपासकोने, एवंवयासीके० एम कहेछे. तुम्हेणं देवाणुप्पिया के० हे देवाणुप्रिय, तमे, विउलंके० विपुल अशनादिक, उवक्खडावेहके० रंधावो. तएणंअम्हेके० तेवारे आपण,विउलं असणं इत्यादिक सुगम छे. तेहने आस्वाद न करतां थकां थोडुं खावुं, घणुं तजवुं; ते आस्वाद कहीए, शेलडीनी पेरे, तथा विसाएमाणाके० विशेषे स्वाद करतां खजूर प्रमुखनी पेरे घणु खातां थोडुं काढी नाखतां, परिभाएमाणाके० अन्योन्य देतां, परिभुंजेमाणाके० अन्नादिकनी पेरे सर्व वावरतां पाखीसंबंधी पोसह पडिजागरमाणाके० पालता थका, विहरिस्सामि के० विचरशुं. इति. एम ठराव करीने पछे वधते परिणामे घेर जइ शंखेतो निराहार पोसह कस्यो. ते सुदक्खुजागरिका एम भगवंते वखाण्यो. तेमाटे बीजा श्रावकना परिकिय पोसह वखोड्या न कहीए. जेम धना अणगारनो तप वखाण्यो एटले बीजा अणगारनो तप वखोड्यो न कहीए. जिनशासनमां सर्व करणी शक्ति प्रमाणे लेखेछे; ते माटे ए साहमिवत्सल करतां हिंसा तमारे लेखे थइजोइए; पण जतना तथा भक्ति होय त्यां दोष न लागे एम मानीए तो सूत्रमां समु लागे. तथा वली घरनिर्वाह चरण लिए तेहनांके० जे चारित्र लीए तेना घरनो निर्वाह, हरि कीधके० कृष्णे कस्योछे. ते ज्ञातामांहेके० ज्ञाता सूत्रमध्ये कह्युंछे. ते हिंसा, कृष्णने केम नही लागे? अहीयां तो जतना पण नथी. तथाच ज्ञातासूत्रं ॥ तएणं से कण्हे वासुदेवे थावच्चापुत्तेणं एवं वुत्तेसमाणे कोडुंबियपुरिसे सद्दावेइत्ता वेइत्ता एवं वयासी गच्छहणं देवाणुप्पिया वारवइए नयरीए सिंघाडगतिगजावपहेसु हत्थिखंधवरगया महया महया सद्देणं उग्घोसेमाणा उग्घोसणं करेह एवं खलु देवाणुप्पिया थावच्चापुत्ते संसार भउव्विगो भीएजम्म मरणाणं इच्छइ अरहउणं अरिट्ठनेमिस्स अंतिए मुंडे भवित्ता पव्वइत्तएतं भोखलु देवाणुप्पिया रायावा जुवरायावा देवीवा कुमारोवा ईसरोवा तलवरेवाकोडुंबिय सेट्ठि सेणावइ सत्थवाहेवा थावच्चापुत्तं पवयंतमणु पव्वयति तस्सणं कन्हे वासुदेवे अणुजाणइ पच्छाउरस्सा वियसेमित्तणाइ जोगखेमं वट्टमाण पडिवहइत्ति घोसणं घोसेह जाव घोसेत्ति तएणं थावच्चापुत्तस्स अणुराएणं पुरिससहस्सं णिक्कमणाभिमुहं एहायं सव्वालंकार विभूसियं पत्तेयं पत्तेयं पुरिससहस्सवाहिणी सुसिबियासु डुरूढं समा

ए मित्तणाइ परिवुमं थावच्चापुत्तस्स अंतियं पाउब्भय तएण कण्हेवासुदेवे पुरिस्स सहस्समतियं पाउब्भवमाए पासइ कोमंबियपुरिसे सद्दावेइ सद्दावेइत्ता एववया सी जहामेहस्सणिक्कमणान्निसेउ तहेव सेयापीएहि एहावेइ जाव अरहाउ अरिष्ठ नेमिस्स छत्ताइछत्त पमागाइ पमाग पासेइ विज्जाहरचारणे जाव पासित्ता सीयाउ पच्चारुहइ तएण कन्हेवासुदेवे थावच्चापुत्त पुरउ काउ जेणेव अरहा अरिष्ठनेमि स्सव्व तचेवइ ॥ इति ज्ञाता सूत्रे अध्ययन पांचमे ॥ अस्यार्थ तएण से कन्हेवासु देवेके० तेवारे ते रुम्नवासुदेव, थावच्चापुत्तेण एवं वुत्तेसमाणेके० थावच्चापुत्रे एम कह्य थके एटले रुम्नने थावच्चापुत्रे कह्यु, जे मरणथी रखवाळो तो रहु एम कहे थके कोमंबिय पुरिसे सद्दावेइके० कौटंबिक पुरुषने बोलावे बोलावीने एववयासी के० एम कहे गच्छहण देवाणुप्पियाके० हे देवानुप्रिय, जाउ वारवइएनयरीएके० द्वारकानगरीनेविषे, सिंघाडगति गजाव पहेसुके० सींगोडाने आकारे मार्ग, एम त्रिक चोक मार्ग यावत् राजपथनेविषे, हत्थिखंधवरगयाके० हाथीना स्कधने विषे बेसीने, महया सद्देणके० मोटे शब्देकरी, घोसमाणाके० घोसणो करता, उग्घोसण करेहके० उद्घोषणा करा एटले लोकने एम जणावो एव खलुदेवाणुप्पि याके० हे देवानुप्रियो, एवीरीते थावच्चापुत्ते स्ससार नउव्विगोके० थावच्चापुत्र ससारना भयथी उद्वेग पाम्याछे भीए जम्म मरणाणके० जन्म मरणथी बीही न्याछे इच्छइ अरहउण अरिष्ठनेमिस्स अतिएके० अरिष्ठनेमि अरिहतने पासे, इ च्छे छे मुंमे भवित्ता पव्वइत्तएके० मुंम थइने प्रवर्ज्या लेवाने, तनो खलु देवाणुप्पिया के० हे देवानुप्रिय, जे कोइ रायावा जुवरायाके० राजा अथवा युवराज, देवीवा के० राणीप्रमुख, कुमारोवाके० कुमार, ईसरोवाके० ईश्वर, तलवरेवाके० कोट वाल, कोमंबियके० कुटुंबना स्वामि, सेठी सेणावइके० शेठ सेनापति, सच्छवाहेवा के० सार्थवाह, थावच्चापुत्त पव्वय तमणुपव्वयतिके० थावच्चापुत्र दीक्षा लेताने प छवाडे दीक्षा लीए, एटले थावच्चापुत्र साथे दीक्षा लीए, तस्सण कन्हेवासुदेवे अणु जाणइके० तेहने रुम्नवासुदेव आज्ञा आपेछे पच्छाके० ते राजा, दीक्षा लीधे थके पछवाडे, आउरस्सावियके० आतुर जे धनादिकने अभावे दुःखी हशे, सेके० तेहना मित्तणाइके० मित्र ज्ञाति एटले पोतासबधी परिजनने, जोग खम वट्टमाण के० योग क्षेम वर्तमान वहेशे एटले जेहनीपासे नही होय तेहने आपशे, ते योग कहीए, अने जेहनी पासे हशे तेहने पालशे तेहने क्षेम कहीए, ते योग तथा क्षेम वर्तमानकाले जेम घटशे तेम राजा रुम्न करशे एटले ए भाव जे जे

कोइ थावच्चापुत्रसाथे दीक्षा ले तेहने पछवाडे तेना घरना निर्वाहनी चिंता क्ष्ण करशे—ते अटकावे कोइ रहेशो नही. इतिनाव. घोसणं घोसेहके० घोषणाकरो. जावघोसेइके० ते कौटंबिक पुरुष तेमज उद्घोषणा करे. तएणं थावच्चापुत्तस्स अणुराएणंके० थावच्चापुत्रने रागे, पुरिससहस्संके० एक हजार पुरुषे, णिस्कमणा निमुहेके० दीक्षा लेवा सन्मुख थया. एहायंके० स्नानप्रमुख करी, सवालंकार विनू सियंके० सर्व अलंकारे शोनित थइ, पत्तेयं पत्तेयंके० प्रत्येके निन्न निन्न, पुरिससह स्स वाहिणीसु सिबियासुके० हजारु पुरुष उपाडे एवी शिबिकाने विषे, डुरूढं स माणंके० बेठा थकां, मित्तणाइ परिवुंमंके० मित्र ज्ञाते परिवस्या, थावच्चापुत्तस्स अं तियं पाउप्नयंके० थावच्चापुत्रने समीपे प्रगट थाय एटले थावच्चा पुत्रने पासे आवे. तएणं कन्हेवासुदेवे पुरिस सहस्समंतियं पाउप्नवमाणं पासइके० ते कृष्ण वासुदेव, हजारे पुरुष आव्या देखे. कोमंबिय पुरिसे सद्दावेइके० कौटंबिकपुरुष ने बोलावे. बोलावीने. एवंवयासीके० एम कहे. जहामेहस्स णिस्कमणानिसेउ के० जेम मेघकुमारनो निःक्रमणानिषेक ते दीक्षा लेवानो अनिषेक कस्यो; तहे वके० तेमज, सेयापीएहिंके० श्वेत पीळा एटले कनक रूपाने कळशेकरी, एहावे तिके० नवरावे, जाव अरहउ अरिट्ठनेमिस्स छत्ताइछत्तं पडागाइ पडागं पासइके० अहींयां यावत् अरिहा अरिष्टनेमिना छत्राति छत्र पताका देखे, विज्ञाहर चारणे जाव पासित्ताक० विद्याधर चारण जृंनक देवता आकाश थकी उतरता देखीने सीयाउपच्चारुहइके० शिबिका थकी उतरे. तएणं कण्हे वासुदेवे के० तेवारे कृष्ण वासुदेव, थावच्चापुत्तं पुरउकाउंके० थावच्चा पुत्रने आगळे करीने, जेणेव अरहाअ रिट्ठनेमिके० ज्यां अरिहा अरिष्टनेमि [illegible] आ [illegible] साकी सर्व मेघ कुमारनी परे [illegible]; सवंतचेवके० ब[illegible] कहेवुं. अहीयां कृष्ण म[illegible]राजे लोकनां घर निर्वाह कर्या [illegible] ना ; तेमां हिंसा लागे के नही? ते विचारजो. इतितृतीय गाथार्थ ॥ ३ ॥

कुणिक राय [illegible]दायन कीधां ॥ [illegible] सुविवेक ॥ एहाया
कय वलि कम्मा कहिया ॥ तुंगीय श्रा[illegible] अनेक ॥ सु० ॥ ४ ॥

अर्थः— वळी कुणिकराय के० कुणिकराजाए, वंदनमह के० घणे आमंबरे वांदवाना महोत्सव कस्या. एटले प्रनुजीने सामइयां कस्यां, ते श्री उववाइसूत्रमां विस्तार घणो छे; ते लखतां ग्रंथ घणो वधे माटे लखता नथी. वळी उदायन के० उदाइ राजाए पण सामइयां कस्यां. ते श्री नगवतीसूत्रमां शतक तेरमे उद्दे

शे ठके अधिकार छे तथाच तत्पाठ ॥ तएण उदायणे राया इमीसे कहाए ल द्धठे समणे हठ्ठतुठ कोमंबियपुरिसे सद्दावेति सद्दावेतित्ता एववयासी खिप्पामेव नो देवाणुप्पिया वीत नय नगर मभ्भितर बाहिरिय जहा कोणीउ उववाईए जावपज्जु वासेइ ॥ अस्यार्थ तएण उदायणेरायाके० तेवारे उदाइराजाए, इ मीसे कहाए लद्धठे समाणे के० वीरस्वामिने आव्यानी कथा पामे थके, हठ्ठतु ठ्ठके० हर्ष पामे सतोष पामे कोमंबिकपुरिसे सदावेइके० कौटंबिकपुरुषने बो लावे बोलावीने, एव वयासी के० एम कहे खिप्पामेव नो देवाणुप्पियाके० नो देवानुप्रिय, शीघ्र–वीतनय नयर मभ्भितर बाहिरियके० ए वीतनयनगर, मध्ये त था बाहेर शणागारो इत्यादिक जहा कोणिउ उववाईए के० जेम कुणिक राजा, उववाइ सूत्रमा कह्या छे तेम कहेवु जाव पज्जुवासेइ के० यावत् प्रभुजीनी सेवा करे एम कूणिकने, उदाइने, सामईयामा हिंसा लागे के नही? ते विचारजो तथा एहाया कय वलिकम्माके० कर्याछे बलिकर्म पूजाकर्म जेणे एहवा तुगीय श्राद्ध अनेक के० तुगीया नगरीना अनेक श्रावक वखाण्या छे ते भगवतीसूत्रना शतक बीजे उद्देशे पाचमे छे, ते श्रावक पूजा करे ते अरिहत विना बीजा कोण देव नी करे? ते विचारजो जी तथा वलिकर्म ते पूजाज छे शामाटे जे ज्ञातासूत्र मध्ये॥ तएण मल्ली विदेह वर रायकन्ना एहाया जाव पायछित्ता सव्वालंकार विभूसिया बहू दिखुज्जाहि जाव परिखित्ता ॥ अहिया वे वार सरखो पाठ छे, ते माटे म ल्लिए कय वलिकम्मा के० ने वार देव पूजा करी अप्पणो पडिम कारेइ के० पो तानी प्रतिमा भरावी वली नित्य आहार कवल मूक्यो तेहमा पण जीवनी उ त्पत्ति थाय पण ते हिंसामा नही वली यतिना पडिकमणसूत्रमाहे ॥ मभि पा हुडिआए वलि पाहुडिआए ॥ ए पाठछे मभिपाहुडियाए के० भीखारीने माटे ढा कणीमाहे धान घाल्युं ते लेवु नही वलिपाहुडियाए के० नैवेद्यनु धान वहोरवु नही अजाणता वहोरी खाधु तो ॥ मिच्छामि डुक्कड ॥ वली नाममाला मध्ये–पू जार्हणा सपर्यार्चा उपहार वलोलमो ॥ एम महा निशीथ आवश्यक निर्युक्ति मध्ये पण वलि ते नैवेद्य छे वास्तुक शास्त्रनेविषे पण तथा ज्योतिषशास्त्रे घर दे वतानी पूजा करीने भूतने वलि देइने पेसवु कह्यु छे यत ॥ गृह प्रवेश सुविनीत वेष. सांम्यायने वासर पूर्वभागे कुर्याद्विधायालय देवतार्चा कल्याणभूभूतवलिक्रि यांच ॥ १ ॥ एम अनेक ठामे वलि शब्दे नैवेद्य पूजा छे इति तुर्य गाथार्थ ॥ ४॥

हवे ए क्रिया ते समकितनी करणीछे ते कहेछे

समकित संवरनी ते किरिया ॥ तेम जिनपूजा उदार ॥ हिंसा होय तो अरथ दंममां ॥ कहे नही तेह विचार ॥ सु० ॥ ८ ॥

अर्थः—समकित संवरनी ते किरियाके० ए समकित नामे संवर, तेहनी क्रिया छे. जे माटे श्रीठाणांगनेविषे ठाणे पांचमे कह्युं छे.॥ पंचसंवरदारा पन्नत्ता तंजहा सम्मत्तं१ विरई २ अपमादो३ अकसायया ४ अयोगया ५ इत्यर्थः पंचसंवरं द्वार कह्याछे. समकित ते संवर कहीए. एम विरति तथा अप्रमादीपणु तथा अकसायीपणु तथा अयोगीपणु. तेहमां साहमीवछल तथा घर निर्वाह चारित्र लीए तेहनां, तथा सामैयां कर्यां. ए सर्व समकित संवरनी करणीछे. तेम जिनपूजा उदारके० उदारपणे जिनपूजा करवी; ते पण समकित संवरनी करणीछे. एहमां हिंसा नथी. एहमां एम पण कहेवाणुं जे समकिती देवताछे ते समकित संवरना धणी छे. तेहने अधर्मी केम कहीए? तथा देवतानी करणी अधर्ममां कहीए तो देवता, तीर्थंकरने, साधुने अने श्रावकने कोइक परीसह करे, कोइक सेवा करे, ते बेउने फल केवां होय? वली कोइक शिष्य देवता थयो होय ते गुरुने चारित्रथी पडिवाइ देखीने गुरुने ठेकाणे आणे तेहने अधर्मी केम कहीए? तथा गुरुए काल कर्यो होय ते तमारे मते देवता थयो न जोइए. शामाटे जे देवतामां बे जातीछे. समकिती तथा मिथ्यात्वी. तेमां जो समकिती थाय तो सूरियाभनीपरे जिनप्रतिमा पूजे; अने मिथ्यात्वी कहेतां तमारी जीभ चाले नही. मनुष्य पण थाय नही. शामाटे जे तमे तमारा गुरुने चारित्रिया मानोछो; ते मरीने मनुष्य थाय नही. सिद्धिपण पंचमकालमांहे हमणां वरे नही. माटे अमने संदेहछे जे, तमारा गुरु मरीने केइ गतिए जाय? वली तमारा गुरुए काल कर्यो तेहने तमे केम वंदना करोछो? ते समजावजो. ते माटे देवताने अधर्मी न कहेवाय. वली उत्तराध्ययने हरिकेशी अणगारनुं जक्षे वैयावच्च कर्युं, ब्राह्मणोने लोहि वमता कर्या; तेहने हिंसा दोष लाग्यो के नही? तथा सूत्रकारे तो वैयावच्च कही बोलाव्युं ॥ जरकाहु वेयावडियं करेति ॥ इति पाठात्. ते वैयावच्चना करणहारने अधर्मी केम कहेवाय? तथा वली ज्ञातामांहे पोटिलाए तेतलीपुत्र समजाव्यो. तथा वली सौधर्मेंद्रे भगवंतने अवग्रह आज्ञाकरी, ते धर्म कहीएके अधर्म कहीए? वली लोकांतिक देव, प्रभुजीने प्रतिबोधवा आवे ते अधर्ममां केम गणाय? इत्यादि शुं शुं लखीए? ए प्रसंगे सर्युं.

हवे वली पूजामांहे हिंसा कहेछे, तेहने पूछीए जे ज्ञातासूत्रमध्ये सुबुद्धिप्रधा

न, राजाने प्रतिबोधवा निमित्ते खाइनु पाणी लाव्या, ते हिंसाथइ के नही? ते विचारजो तथा जबूद्वीप पन्नत्तीमाहे प्रभुजीनो जन्माभिषेक वर्णव्योछे, ते तो समुद्रसरखा पाणीना प्रवाह चाल्या, तेहमा पृथ्वी, पाणी, तेउ, वाउ, वनस्पती, त्रसकायमा केइ काय उगरी हशे? तो पण परमेश्वरनो जन्माभिषेक ते हिसा न कहेवाय भक्तिप्रबलछे माटे तेम पूजामा पण हिसा न गणवी एटलाज माटे प्रश्नव्याकरणमध्ये दयाना नाम कह्याछे तेहमा पूजाप्रमुखना नाम कह्याछे ते पूजा ते दया कहीछे, पण हिसाना नाममा पूजा नथी इत्यादिक घणी चर्चा छे केटली लखाय? आत्मार्थी होतो मध्यस्थ थइने जोज्यो हिसा होय तोके० जिनपूजामा हिसा होय तो, अर्थ दन्नमा कहे नही तेह विचारके० श्री सूयगडागसूत्रना बीजा श्रुतस्कधना बीजा अध्ययनमा तेर क्रिया चालीछे तेमा प्रथम अर्थादन्नके० अर्थे, प्रयोजने हिंसा करे ते अर्थदन्न कहीए जो पूजा करता हिसा होय तो अर्थदन्नमा पूजा कहे नही अने न कही तेवारे जाणीए छैए जे पूजामा हिसा नथी इति पचम गाथार्थ ॥ ५ ॥

हवे कोइकना मनमा एम आवे जे अर्थदन्नमां पूजानो अधिकार नथी आव्यो माटे नथी कह्यो तेहने उत्तरदिए छे

नाग भूत जक्षादिक हेते ॥ पूजा हिसा उत्त ॥ सूगडा
गमा नवि जिन हेते ॥ बोले जे होए जुत्त ॥ सु० ॥ ६ ॥

अर्थ —नाग भूत जक्षादिक हेतेके० नागने हेते भूतने हेते, जक्षने हेते, पूजा हिसा उत्त के० पूजा ते हिसा कहीछे सूगडागमा के० सूगडागमध्ये, नवि जिन हेते के० जिनेश्वरने हेते पूजा ते नथी कही एटले ए भावजे ते सूगडागमध्ये अर्थदन्नमा नागादिकनी पूजा ते हिसामा गणीछे, पण जिननी पूजा नथी गणी, ते माटे पूजानो अधिकार कह्यो अने जिनपूजा केम न कही? ते कहेछे—बोले जे होए जुत्तके० सूत्रमां जे जुक्त होय तेहज बोले, अयुक्ति न बोले तथा उलटा सिद्धातमा चैत्य महोत्सव चाल्याछे ॥ चेइयमहेराइवा ॥ इत्यादिक आचाराग प्रथम श्रुतस्कंध प्रथमाध्ययन प्रथम उद्देशेछे एम जमाली प्रमुखने अधिकारे एवा गाम गाम पाठछे देहेरा पण उववाइसूत्रमध्ये चपानगरी वर्णववाने अधिकारे पाडे पाडे कह्याछे, अने गामे गामे नगरीउंनो वर्णव उववाइसूत्रने भलाव्योछे तेवारे सर्व नगरमध्ये पाडे पाडे चैत्य ठरयाज इत्यादिक घणो विचारछे केटलो लखाय? ॥ ६ ॥

हवे कुमति कहेछे, पूजामां हिंसाछे माटे ज्यां हिंसा होय त्यां जिनेश्वरनी आ ज्ञा केम होय? ते उपर गाथा कहे छे.

ज्यां हिंसा तिहां नही जिनआणा ॥ तो केम साधु विहार ॥ क र्म्मबंध नहीं जयणा भावे ॥ ए छे शुभ व्यवहार ॥ सु० ॥ ७ ॥

अर्थः कुमति बोलेछेके, ज्यां हिंसा के० ज्यां हिंसा होय, तिहां नही जिनआ णा के० त्यां प्रभुआणा न होय. तेनो उत्तर करेछे. तो केम साधुविहार के० तो मुनिने विहारनी आज्ञा परमेश्वरे केम करी? वली विहार करतां नदीमां ॥ ए गं पायं जले किच्चा ॥ एगं पायं थले किच्चा ॥ एहवा पाठ आचारांगे तथा कल्प सूत्रे केम कह्या? वली नदी उतरतां सूर्य अस्तंगत थाय तो पाणीमांने पाणीमां चारे पहोर साधु उभा रहे. एम दशाश्रुतस्कंधमां केम आज्ञा करी? वली वरसाद वरसतां पण वहोरवा जवाना अधिकार कल्पसूत्रनी सामाचारीमां केम कह्या? वली वरसाद वरसतां एक साधु अने एक साध्वी, ए एकांते वृक्षादिक ठामे भेलां थायतो उभां न रहे; वरसतामां पण चाल्यां जाय. ए आज्ञा केम कीधी? वली ऋषभदत्त प्रमुख प्रभुने वांदवा गया. तिहां—धम्मियं जाणपवरं ॥ एम कह्युं ते रथ ने धर्मयान केम कह्युं? ए रथ, मार्गमध्ये शी दया पालशे? तथा धर्मयान अने पापयान ए बे प्रकार जुदा पण दीसे छे. माटे पापयान कां न कह्युं! वली श्रावक आणंदा दिकने उपासगदशांगमध्ये व्रत उचराव्यां;तेवारे प्रथम व्रतमां "बारणे ढोर होय तो तेह ने भातपाणीनो विछेद करे तो अतीचार लागे.ए अतीचार जाणवा पण आचरवा नही." एम आज्ञा केम कीधी? तथा वली आचारांगमां कह्युं जे वहोखुं लुण गृह स्थ पाछुं न लेतो पोते वावरे; सांभोगिकने वहेंची आपे. ते लुण वावरतां विरा धना केटली थाय? पण एटली विराधना करतो आराधक कह्यो. ज्यां हिंसा त्यां आज्ञा नही. एम कही तेवारे सघलां ए सूत्र देखाडयां. तेहथी बीजां पण घणां छे. केटलाक लखाय ? ते सघलाए व्यर्थ थाय; ते माटे ते ते ठेकाणे हिंसापण छे; अने आज्ञा पण करीछे. ए विचारजो.

हवे शिष्य पूछेछे जे "हिंसा पण छे अने आज्ञा पण छे; तेवारे ए केम मे लवीए." हवे उपकार करवा शीखवेछे. सांभल, भाइ. कर्मबंध नही जयणा भा वे के० जतनाभावे कर्म बंध नथी. एटले ए भाव जे, जतनाए जे जिनशासन नी करणी करी तेहमां यद्यपि हिंसा होय तो पण कर्मबंध न थाय. इति भाव.

ए ठे शुन व्यवहार के० एहज नलो व्यवहार ठे इति सप्तमी गाथार्थ ॥ ७ ॥

हवे कोइ कहेशे जे, "पूजामा हिंसा तो थायठे, तेहनो बंधपण प्रथम थाय ठे." एम कहेठे तेहने कोइक वचमां उत्तर वालेठे

प्रथम बंध ने पठी निर्ज्जरा ॥ कूपतणोरे दिष्ठंत ॥ कही
कोइ जोडे बुध नापे ॥ नाव ते शुचि जल तत ॥ सु० ॥ ८ ॥

अर्थ –प्रथम बंध ने पठी निर्ज्जराके० प्रथम फूल, जल, न्हावु, धूप, दीपे जीव हींसाए बंध थाय; पठी नावना स्तवनाए आल्हादताए निर्ज्जरा थायठे कूपत णोरे दिष्ठतके० कूआने दृष्टांते जेम कूवो खोदे तेवारे ते माटी प्रमुखे मेलो थाय. मजूरीकरतां तरसपण लागे, थाक पण चढे पठी पाणी आवे तेवारे मेल जाय, तरस नागे, थाक पण उतरे, बीजा लोक पण पाणी पीए तेमाटे ए दृष्टाते प्रथम बंध थाय, पठी निर्ज्जरा थाय यत आवश्यकनिर्युक्तौ ॥ अकसिण पवत्तगाण, विर या विरियाण एस खलुजुत्तो ॥ ससार पयणु करणे दव्वछए कूवदिष्ठतो ॥१॥ व्याख्या अकसिण पवत्तगाणके० समस्तपणे न प्रवृत्या एहवा, विरया विरियाणके० विरता विरतिश्रावक, देशविरति, जे कारण माटे श्रावक देशथी प्रवृत्याठे सर्वथी तो मुनि प्रवृत्याठे ते श्रावकने एसके० ए, दवछएके० द्रव्यस्तव, खलुके० ते निश्चय, जुत्तोके० जुक्त घटमानठे एटले श्रावकने द्रव्यस्तव घटमानठे संसार पयणु करणेके० संसार पातलो करवाने, कूवदिष्ठंतोके० कूआनु दृष्टात जाणवु इति उक्तगाथार्थ १ ते कूआनुं दृष्टात कह्यु तेरीते, कहीने कोइ जोडेके० कोइक ए रीते कहीने जोडेठे पण तेहने निषेधेठे बुधनापेके० पण्डित लोको तो एम कहेठे नाव ते शुचिजल के० नाव जे अध्यवसाय शुनठे ते शुन अध्यवसायरूप पाणीए अशुनबंधरूप मेले मेलो थतोज नथी इतिनाव अहीया शिष्य पूठे ठे जे कूआनु दृष्टांत केम म लशे? तेहने उत्तर दीएठे जे दृष्टात होय ते देशिक होय, माटे अहींयां बंधरूप मेल, शुन अध्यवसायरूप पाणी एटली सरखासी लीजीए हवे एहज वात दृढ करेठे

उपादानवशे बधन कहियु ॥ तस हिंसा शिर उपचार ॥ पुष्पा
दिक आरंनतणो एम ॥ होय नावे परिहार ॥ सु० ॥ ९ ॥

अर्थ –उपादान के० आत्मानो अध्यवसाय, तेहने वशे बधन कहियु के० बंध क ह्यो एटले जेवो आत्मानो अध्यवसाय थाय तेहवो बंध पडे यत ॥ ज ज समयं

जीवो आविस्सइ जेण जेण जावेण ॥ सो तंमि तंमि समए सुहासुहं बंधए कम्मं ॥ १ ॥ इति उपदेश मालायां ॥ व्याख्याः— जे जे समये जीव, जे जे जावे आवे शमां आवे, ते प्राणी ते ते समये शुजाशुज कर्म बांधे. इति. तस के० तेहने अध्यवसाय विना जे हिंसा ले ते उपचारेज ले. एटले पूजामां फूल पाणी प्रमुखनी हिंसा कहेवाय ले, ते उपचारे कहेवायले. जे माटे हिंसाना अध्यवसाय नथी. माटे एहने माथे हिंसा ते उपचारे ले. पुष्पादि आरंजतणो के० फूल प्रमुखना आरंजनो, एम के० ए उपचार प्रकारे, होय जावे परिहार के० अध्यवसाए परिहार थाय. एटले अध्यवसाय विशेषे पुष्पादिकनो आरंज टले; आरंज न लागे. इति जाव. इतिगाथार्थ ॥ ए ॥ वली दृष्टांते करी दृढ करेले.

जल तरतां जल ऊपर मुनिने ॥ जेम करुणारे रंग, ॥
पुष्पादिक श्रावकने तेम ॥ पूजामांहे चंग ॥ सु० ॥ १० ॥

अर्थः—जल तरतां के० पाणी तरतां, जल ऊपर मुनिने जेम करुणानो रंग के० जेम मुनिने पाणी उपर दयानोज रंग ले, पण अंश मात्र हिंसानो परिणाम नथी. पुष्पादिक उपर श्रावकने तेम पूजामां के० श्रावकने तेहज रीते एटले मुनिनी रीते, पूजामां फूल धूप दीप प्रमुखमां जाणवुं. चंग के० मनोहर—एटले श्रावकने फूल प्रमुख उपर दया जाव ले, पण हिंसानो परिणाम अंशमात्र नथी. अहीयां जलतरतां कह्युं तेहमां एम सूचव्युं जे पाणी, उतरे तो खरा, अने पाणी तरे पण खरा· जे कारण माटे ठाणांग मध्ये पांचमे ठाणे पांचे ठामे आज्ञा न उलंघे. तेमां साधवी तणाती देखीने तरीने पण साधु काढे. एम आज्ञा करीले. माटे पाणी तरतां एम पाठ कह्यो. इति दशमी गाथार्थ ॥ १० ॥

हवे कुमति कहेले जे "मिथ्यात्वगुणठाणे पूजा करे तेहने शुं फल थाय वारु?" ते उपर दृष्टांत देइने देखाडे ले. पात्र दानथी इत्यादि.

पात्र दानथी शुज विपाक ज्यम ॥ लहे सुबाहुकुमार ॥ पहेले
गुणठाणे जडक पण ॥ त्यम जिनपूजा उदार ॥ सु० ॥ ११ ॥

अर्थः—पात्र दानथी के० सुपात्रने दान दीधाथी शुज विपाक ज्यम के० जेम शुज विपाक, लहे के० पामे. सुबाहुकुमार के० श्री विपाकसूत्रमां सुबाहुकुमार, पहेले गुणठाणे के० मिथ्यात्वगुणठाणे हता, जडक पण के० जडक सरल

स्वनावपणे हता एटले ए नाव जे, सुवाहुकुमार, नड्क हता, मिथ्यात्वगुण गाणे हता, पण सुपात्रदाने करी पुन्य बंधाणुं, ससार परित्त कखो अने शुन विपाक पाम्या त्यम जिनपूजा उदार के० एज रीते मिथ्यात्वी होय अने उदार नक्ति ए जिनपूजा करे ते शुन विपाक पामे इति एकादशमी गाथार्थ ॥ ११ ॥

वली कुमति वोल्यो जे "दाननु फल कह्यु पण पूजानु फल क्या कह्यु ले?" तेहने उत्तर करे ले उपलक्षणथी इत्यादि

उपलक्षणथी जेम शीलादिक ॥ तेम जिनपूजा लीध ॥ मनुज
आयुबंधे ते सुवाहु ॥ तेणे समकित न प्रसिद्ध ॥ सु० ॥ १२ ॥

अर्थ—उपलक्षणथी जेम शीलादिक के० दानना उपलक्षणथी जेम शील त प प्रमुख लीजीए, तेम जिनपूजा लीध के० तेम उपलक्षणथी जिनपूजा लीधी ले अन्यथा महानिशीथसूत्रमा तो प्रगटपणे पूजाना फल कह्याले पण महानि शीथसूत्र, कुमति न माने, माटे उपलक्षण वताव्यु ले. वली कुमति वोल्यो "सुवाहु कुमार मिथ्यात्वी क्यां कह्याले." तेहने उत्तर दीएले मनुज आयुबंधे ते सुवाहुके० ते सुवाहुकुमारे मनुष्यनु आउखु वांध्युले समकिती होय ते नियमावैमानिकनु आवखु वांधे तेणे समकित न प्रसिद्धके० ते कारणे एहने समकित प्रसिद्ध नथी

वली मिथ्यात्व गुणगाणे पुण्यकरणी करता शुनविपाक पामे ते उपर बीजुं दृ ष्टांत कहेले मेघजीव इत्यादि ॥

मेघ जीव गज शस अनुकंपा ॥ दान सुवाहु विचार ॥ पहेले
गुणगाणे पण सुदर ॥ जेम जिनपूजा प्रकार ॥ सु० ॥ १३ ॥

अर्थ—मेघ जीव गज शस अनुकंपा के० मेघकुमार श्रेणिकनो पुत्र, ते पाछले नवे गज हतो तेणे ससलानी अनुकपाए पग हेगो न मूक्यो, अने महा वेदना खमी ते वेलाए पण तेने मिथ्यात्वहतु तेम दान सुवाहु विचारके० सुवाहुकुवरनु दान तेहनो पण विचार करवो ते पहेले गुणगाणे पण सुदरके० रूडा अध्यवसा यवत हता तेम जिनपूजा प्रकारके० जेम दया कही, दान कह्यु, तेम जिनपूजा नो प्रकार पण एम जाणवो एटले मिथ्यात्वगुणगाणे एवडो गुण करेले, तो स मकित देशविरति वालाने ए पूजा गुणकारी थाय, एमां पूछवुज शु? सामुं एहथी अधिक गुण करे इति त्रयोदशमी गाथार्थ ॥ १३ ॥

हवे एम कहे थके कुमति बोल्यो जे "पूजामां गुण मानोगे तेवारे साधु कां न करे? जेहमां गुण होय ते सहुए करे" एम कहेछे तेहने उत्तर वालेछे.

दान देव पूजादिक सघलां ॥ द्रव्यस्तव कह्यां जेह ॥ अस
दारंभी तस अधिकारी ॥ मांझी रहे जे गेह ॥ सु० ॥ १४ ॥

अर्थः—दान देव पूजादिक सघलां द्रव्यस्तव कह्यां जेह के० दान, देव पूजा आदि शब्दथी साहमिवछल, प्रभावना, तीर्थ यात्रा, अने रथ यात्रा प्रमुख ले वां. ए सर्व द्रव्यस्तव कह्यांछे. असदारंभी के० हीणा आरंभना धणी, तस अ धिकारीके० ते द्रव्यस्तवना अधिकारीछे. ते असदारंभी केवाछे? मांझी रहे जे गेहके० जेउ घरमांझी रह्याछे; एवाछे. एटले ए भावजे—आरंभ बे प्रकारेछे. एक सदारंभ अने बीजो असदारंभ. तेमां दान, देवपूजा, साहमिवछल प्रमुखमां जे आरंभ—ते सदारंभ कहीए, अने घरवार करावतां तथा छैयां छोकरां परणावतां जे आरंभ—ते असदारंभ कहीए. जे असदारंभी होय ते सदारंभनो अधिकारी होय. पण निरारंभी मुनिराजने सदारंभ पण केम होय! इति भाव.

हवे ते उपर एक दृष्टांत कहीए छेए—चोमासामां कोइएक गृहस्थ, धर्मशाला मां सामायक करी बेगे. एवामां वरसाद आव्यो, तेणे करी ते धर्मशालामां चूवा लाग्युं. तेवामां कोइ बूटो गृहस्थ त्यां आव्यो; तेणे चूंवास्थानके कुंमुं मांड्युं. ते कुं मुं पाणीए भराणुं. एवामां ते कुंमामां माखी पडी ते तडफडेछे. हवे ते सामायक वालो गृहस्थ, ते माखी काढे के न काढे? जो काढेतो असंख्याता अप्पकायनो घात थायछे, सचित्तनो स्पर्श पण थायछे. जो न काढे तो चौरेंद्रि माखी मरेछे अने तेथी दया रहेती नथी. हवे कोइ बीजो बूटो गृहस्थ आवे ते माखीने सुखे काढे. तेवारे गृहस्थ गृहस्थमां, विरति तथा अविरतिमां पण एटलो फेरछे तो, पूजा करवामां अने साधु तथा गृहस्थमां फेर केम न होय? इति गाथार्थ ॥ १४ ॥

सदारंभमां गुण जाणीजे ॥ असदारंभ निवृत्ति ॥ अरमणी
कता त्यागे भाषी ॥ एमज प्रदेशी प्रवृत्ति ॥ सु० ॥ १५ ॥

अर्थ० सदारंभमां गुण जाणीजे के० असदारंभमां बेगो होय तेने सदारंभमां गुण जाणीए. शो गुण जाणीए? ते कहेछे. असदारंभ निवृत्तिके० असदारंभना त्याग थाय. एटले ज्यांलगी सदारंभमां प्रवृत्ते त्यांलगी असदारंभ न करेज. वली

सदारंजमां ड्व्यमूर्गा उतारें, ते ड्व्ये असदारज न सेवे इति जाव ते उपर, सूत्र साख देखाडेछे अरमणिकला स्यागेके० अरमणिक न थाजे ए प्रकारे, जापीके० कही प्रदेशी एमज प्रवृत्तिके० प्रदेशी राजाने प्रवृत्ति बतावी. एटले ए जाव के, केशीस्वामिए, प्रदेशी राजा धर्म पाम्या तेवारे कह्यु के हे राजन, रमणिक थइने अरमणिक म थाजे तेवारे रमणिक थाजे एम कह्युज इति गाथार्थ ॥ १५ ॥ हवे सूत्रपाठ लखीए बैए. माण तुम पएसी पुव्वि रमणिज्जेजविता पञा अरमणिये ज विज्जासि ॥ इत्यादि अस्यार्थ माणतुमके० मत थाजेतु पुव्विरमणिज्जेजविताके० पूर्वे अन्यने दान देनारो थइने पठी, अरमणिये जविज्जासिके० हवे धर्मपाम्या पठी अदाता थइश मा अन्यथा अमने अतराय बधाय वली जिनधर्मनी अपज्रा जना थाय इति वली आगले आलावे प्रदेशीए कह्युछे के, हुं पूर्वे रमणिक थइने अरमणिक नही थावं हु सात हजार गामना चारजाग करीश एक जाग हाथी घोडा प्रमुख वाहनमा देइश, एक जाग कोठारमा नाखीश, एकजाग अत पुरने दइश, अने एकजाग दानशालाए विपुल चार अशनादिक रधावीने घणा श्रमण, माहण, जिक्षु, पथीप्रमुखने आपीश इत्यादि पाठ तो छे जो सदारजमां गुणछे तो इति ॥१५॥

वली सूत्रसाखे वीजु दृष्टात देखाडेछे

लिखन शिल्पशत गणित प्रकाश्या ॥ त्रण प्रजा हित हेत ॥
प्रथम राय श्री रुपजजिणंदे ॥ तिहा पण ए संकेत ॥सु० ॥१६॥

अर्थ —लिखनके० अढार लिपि गणित पद अहीयां जोडीए एटले गणित ते एक, दश, शत, सहस्र इत्यादिक· शिल्पशतके० सो शिल्प, ए प्रकाश्याके० कह्या त्रणके० ए त्रण लिखनादिक जाणवा उपलक्षणथी बहोतेर पुरुषकला १ चोसठ स्त्रीनी कला, २ अने सो शिल्पकला ३ प्रजाहित हेतके० प्रजाना हितने कारणे, प्रथमरायके० प्रथमराजा श्रीरुपजजिनेश्वरे देखाडया. त्यापण ए सकेतके० त्या श्रीरुपजदेवने पण एज सकेतछे एटले रुपजदेवजीने पण उन्मार्ग तजीने मार्गे लोक प्रवृत्ते एवोज सकेतछे अन्यथा रुपजदेवजी त्रणज्ञानना धणी एम बतावेज केम? इतिजाव ते सूत्रपाठ कहेछे ॥ लेहाइयाउ गणिय प्पहाणाउ सउणरुय पज्जवसाणाउ बावत्तरि कलाउ चउसट्ठि महिलागुणे सिप्पसयच कम्माण तिन्निविपह्नियाए उवदिसिइ उवदिसित्ता॥इति व्याख्या० लेहाइयाउके०लिखन आदेदेइ,गणिय प्पहाणाउके० गणि

तबे प्रधान जेहमां, सउणरुय पक्षवसाउके० शकुनरुत ठेहेडेठे जेने, बावत्तरि कला उके० एवी बहोतेर कला १ चउसहि महिलागुणे के० चोसठ स्त्रीनागुण २ सिप्प सयंचकम्माणंके० कर्म जे कृषि वाणिज्यादिक. तेहमां सो शिल्प ३ तिन्निविके० ए त्रणे, पयाहियाएके० प्रजाना हितने अर्थे, उवदंसइके० देखाडेठे. इति. अहीयां कोइ पूठेजे "ए कलाप्रमुख, प्रजुजी केम देखाडे?" तेनो उत्तर कहीए ठैए. ए कलाप्रमुख उपायेकरी सुखे आजीविका निर्वाह थाय. तेवारे चोरीप्रमुख व्यसनपण न सेवे. ते सांजली शिष्य बोल्यो के "बहु सारुं. ए हेतुए कलादिकनुं देखाडवुं थाउ; पण राज्य प्रवृतावबुं केम घटे?" गुरु कहेठे. उत्तमना उपकारने अर्थे, दुष्टना निग्रहने अर्थे तथा धर्मस्थिति ग्रहेवाने अर्थे ते राज्यस्थितिए रुडी रीते प्रवृत्ततां अनुक्रमे महापुरुषने उपदेशे चोरी प्रमुख व्यसन निवर्ते, तेथी नारकीप्रमुखनी गति निवर्ते, आ जव परजवनां सुख साधवा समर्थ, माटे राज्यस्थिति प्रशस्त तथा महापुरुषनी प्रवृत्ति ते सघले परउपकारी होय. बहुगुण, अल्प दोष. कार्य कारण विचारणा पूर्वकज होय. वली ठाणांगना पंचमाध्ययने पण कह्युंठे.॥ धम्मेणंचरमाणस्स पंचनिस्सागणा पन्नत्ता तंजहा बक्काया १, गणो २, राया ३, गाहावइ ४, सरीरं ५, इत्यादि. एमां एम कह्युंजे धर्म आचरतां पंचनेश्रा स्थानकठे. तेहमां राजानी नेश्राए धर्म पाली शके. टीकामां कह्युंठेके, राजा ठेते, धर्मने सहायकारीठे. दुष्टथकी साधुनी रक्षा करे, एम कह्युंठे. वली परम करुणावंत, परमधर्मना प्रवर्त्तावनारा अने त्रण ज्ञानना धणी–तेणे राज्यधर्म प्रवर्त्ताव्यो तेमां कांइ अनुचित नथी. युक्तिए घटती वात ठे. तेहनो विस्तार जिनजवन पंचाशकना सूत्रवृत्तिमां यतना द्वारे व्यक्तपणे देखाड्यो ठे. त्यांथी जाणवो. अहींयां ग्रंथगौरवना जय थकी लखता नथी. एणे करीने ॥ राज्यंहिनरकांतंस्या यदिराजान धार्मिकः ॥ एह उक्ति पण दृढ थइ. तथा वली त्रीजा आराने ठेडे राज्यस्थिति उपन्येथके धर्मस्थितिनो उत्पाद थयो. अने पांचमा आराने ठेडे श्रुत, आचार्य, संघने धर्म–ए पूर्वान्हे विछेद जाशे. तथा विमलवाहनराजा, मंत्री, न्यायमार्ग मध्यान्हे विछेद जाशे, अग्नि संध्याये विछेद जाशे. यतः ॥ सूअ सूरि संघ धम्मो पुव्वण्हेछिज्जिहि अगणिसायं निव विमलवाहणो सुहुम मंतीनयधम्ममज्झण्हे ॥ १ ॥ ए लेखे धर्मस्थितिविछेद थयो पठी राज्यस्थितिविछेद थयो. तेवारे राज्यस्थिति ते धर्म स्थितिनो हेतुठे; एम लखुंज. ते माटे प्रजुजीने राज्यस्थिति स्थापना कांइ अनुचित नथी. ॥ १८ ॥

हवे अहीयां वली कोइ पर बोल्यो के "मुनि होय ते पूजा प्रमुख हिंसानो

उपदेश केम करे? " ते उपर ॥ मुनि उपदेश दिए ॥ एम सूत्रसाखे देखाडे छे

यतनाए सूत्रे कह्यु मुनिने ॥ आर्य करम उपदेश ॥ परि
णामिक बुद्धि विस्तारे ॥ समजे श्राध अशेप ॥ सु० ॥ १७॥

अर्थ –यतनाए के० मुनिने सूत्रनेविपे,अर्थात् उत्तराध्ययनसूत्रनेविपे कह्युछे, एट ले मुनि,आर्यकर्मनो उपदेश दीए इतिभाव पछी श्राद्ध,परिणामिक बुद्धिए करी वि स्तारे, अशेप समजे इत्यन्वय श्राध के० श्रावक, परिणामिक बुद्धि के० बुद्धि प रिणमी जाए एवी बुद्धिए करीने, विस्तारे अशेप समजे के० सर्व समजी जाय ते सूत्र पाठे एछे ॥ जइ तंसि नोए चइउं असत्तो अज्जाइकम्माइ करेहिरायं धम्मे ठिउं सव्वपयाणु कंपीतो होहिसि देवोइउ विउव्वी ॥ १ ॥ व्याख्या –चित्रमुनिए ब्रह्मदत्तने उपदेश घणो दीधो, पण प्रतिबोध न पाम्यो तेवारे चित्रमुनि कहेछे जइ के० जो, तंसि के०तुछे नोए चइउं असत्तो के० नोग छांमवा असमर्थ, तो अज्जा इकम्माइ के० आर्यकाम, उत्तम लोकने उचित, एहवा कार्य जे अनुष्टान, करे हिराय के० हे राजन्, करजे धम्मेठिउं के० धर्मनेविपे रह्यो प्रस्ताव थकी गृह स्थ धर्म लइए एटले गृहस्थ धर्ममा रह्यो सव्वपयाणुकंपी के० सर्व प्रजा जे प्रा णी–तेमनीअनुकपावत थको तो के० ते आर्य कार्य करवाथी होहिसिके० थाइश देवो के० देवता, इउ के० आ मनुष्यना नवथकी, विउव्वीके० वैक्रिय शरीरवत थइश अहीया कोइक कहेछे जे " आर्य काम ते पोसह सामायिक लीजीए पण पूजा नही " तेने कहीए जे नोग छांमवा असमर्थ कह्यो छे अने पोसह सामा यिकमा तो नोग छमाय छे, माटे पूजा, प्रनावना, अने साहमिवच्छल प्रमुखज आवे

आर्यकार्य श्रावकना जेछे ॥ तेहमा हिंसा दिठ्ठ ॥ हेतु स्व
रूप अनुबंध विचारे ॥ नाशे देई निज पिठ्ठ ॥ सु०॥१८॥

अर्थ –आर्यकार्य श्रावकना जे छे के० जे जे श्रावकना आर्य काम छे, ते हमा हिंसा दिठ्ठ के० तेहमा एटले आर्यकाममा हिंसा दीठी छे ते हिंसा त्रण प्रकारे छे. ते त्रण प्रकार देखाडे छे हेतु के० एक हेतुहिंसा स्वरूप के० बीजी स्वरूपहिंसा अने अनुबधके० त्रीजी अनुबधहिंसा विचारेके० ए त्रण नेद, हिंसाना विचारे तो, नाशे देइ निज पिठ्ठ के० ते पूजा प्रमुखमा हिंसा प्ररूपनारा कुमति, पोतानी पूठ देइने नाशे पण युक्तिए टकी शके नही इति अष्टादशमी गाथार्थ ॥१८॥

हवे एज त्रण प्रकारनी हिंसानो अर्थ देखाडेछे.

हिंसाहेतु अयतना नावे ॥ जीव वधे ते स्वरूप ॥ आणा
नंग मिथ्यामति नावे ॥ ते अनुबंध विरूप ॥ सु० ॥ १९ ॥

अर्थः—हिंसाहेतुके० हेतुहिंसा ते कहीए जे, अयतनानावेके० अनाउपयोग प्रमादे प्रवर्त्तवुं; तेहमां यद्यपि जीवहिंसा न थाय तो पण हेतुहिंसा कहीए. हवे स्वरूपहिंसा कहेछे. ते स्वरूपके० तेहने स्वरूपहिंसा कहीए. कोने? ते कहेछे. जीव वधेके० प्राणीनो घात थाय, तेवारे एटले मुनिराज पण उपयोगे चालता हालता होय अने कोइ जीवनो घात थयो, तो मुनिने स्वरूपहिंसा लागे; पण ते स्वरूपहिंसा, हीणां फल देवानो एकांत नही. हवे अनुबंधहिंसा कहेछे. आणानंगके०प्रज्जुजीनी आज्ञानो नंग करे, आज्ञा लोपे; मिथ्यामति नावेके० मिथ्या विपरीत एहवी जे मति, ते नावे करीने एटले विपर्यास श्रद्धाए करीने जेटलुं प्रवर्त्तन करे, कष्ट अनुष्टान करे ते यद्यपि बाह्यथी हिंसा न करतो होय तोपण, पोतानो आत्मा हणायछे, माटे अनुबंध ते सततरनावे परंपराए हिंसानुं फल आपेछे. माटे अनुबंधहिंसा कहीए. ते विरूपके०पूर्वे बे हिंसा कही, तेथी ए महाविरूपछे, विपरीत स्वरूपछे. इति उंगणीशमी गाथार्थः ॥ १९ ॥ वली एहज स्पष्ट करेछे.

हेतु स्वरूप न हिंसा सेवी ॥ सेवी ते अनुबंध ॥ तो जमा
लि प्रमुखे फल पाम्या ॥ कडुआं करी बहु धंध ॥ सु० ॥ २० ॥

अर्थः—हेतुस्वरूपके०हेतुहिंसा, तथा स्वरूपहिंसा, न हिंसा सेवीके० ते हिंसा सेवी न कहीए. एटले डुष्टविपाक फल तेवां न आपे अने सेवी ते अनुबंधके० अनुबंध हिंसा ते हिंसाज सेवी. जे माटे महा विपरीत, परनवे डुष्टविपाक फल ते ए आपेछे. ते उपर दृष्टांत देखाडेछे. तो जमालिप्रमुखे फल पाम्यां कडुआंके० ते अनुबंधहिंसावंत हतो तो जमालि प्रमुखे कडुआं फल पाम्यो. करी बहु धंधके० घणा धंध क्लेष करीने काया कष्ट करी वली बीजाने पण मिथ्याश्रद्धानी वासनारूप धंध करीने. एटले एनाव जे, जो आणाविना एकली दयाथीज जो धर्म पामे तो श्री नगवतीसूत्रना नवमा शतकमध्ये जमालीनो अधिकार विस्तारे छे; तेहमां जमालिए शुद्धचारित्र पाल्युंछे. माखीनी पांख सरखी डुहवी पण नथी, पण एक प्रज्जुवचन लोप्युं. बीजुं सर्व साचुं मानतो हतो. पण फल ते हिंसानां आप्यां, पण अहिंसानां न

आव्यां तो रे कुमतिओ, एना सरखी तो तमाराथी दया पळती छे नही मात्र मुखे दया दया पोकारोछो माटे आणाविना तमारो निस्तार केम थशे ? ते जमा लीनो अधिकार घणोछे माटे अहीयां लखता नथी आत्मार्थी होतो त्यहा जोज्यो

सरूपथी हिंसा न टळे छे ॥ समुद्रजळे जे सिद्ध ॥ वळी अपवा दपदे जे वरते ॥ पण तेणे शिवपद लीध ॥ सु० ॥ २१ ॥

अर्थ.—सरूपथी हिंसा न टळेके० नथी टळती, समुद्रजळे जे सिद्धके० लव णसमुद्र तथा कालोदधि तथा जळशब्दे गंगाप्रमुख नदीना पाणीमां सिद्धि वस्था एटले अढीद्वीप, बे समुद्रमध्ये सूचिअग्र जेटली जग्या, सिद्ध नथी थया एहवी नथी तेवारे पाणीमा सकल कर्मक्षय करतां पाणीना जीवोनी सरूपथी हिंसा थायछे वळी के० बीजु उदाहरण कहेछे अपवादपदे जे वरतेके० अपवादपद ते कारणे करवु पडे, त्या वर्त्ततां हिंसा थायछे, पण तेणे शिवपद लीधके० पण ते अपवादना सेवको, मोक्षपद पाम्याछे श्री आचारांगसूत्र द्वितीयश्रुतस्कंध प्रथ मअध्ययन दशमे उद्देशे ॥ से भिक्खूवा भिक्खूणिवा जावसमाणेसिया सेपरो अ भिहट्टुं अतोपमिग्गहए बिलवा लोणवा उभियंवा तोण परिया भाएत्ता नीहटु दलए ज्जा तहप्पगार पमिग्गहग परहत्थसिवा परपायंसिवा अफासुअ जाव नो पमिग्गाहे ज्जा आहच्चा पडिगाहएसिया तंचनातिदूरंगए जाणिज्जा सेत्तमायाए तत्थगच्छिज्जा पुवामेवआलोएज्जा आउसोत्तिवा भगिणीत्तिवा इमतेकि जाणयादिन्नं उदाहु अजा णयासेयनणिज्जा नो खलु मे जाणयादिन्न अजाणया इम खलु आवसो इदाणि नि सिरामि तंभुजहवाण परिभाएज्जा तं परेहि समणुन्नायं समणुसिट्ठ ततो सजयामेव भुंजेज्जवा पिएज्जवा जच नो सचाएत्ति भोत्तएवा पायएवा साहम्मिया तत्थवसति स भोइया समणुन्ना अपरिहारिया अदूरगया समणुन्नाया तेवत्तवसिया नो जत्थ सा हम्मिया जहेव बहुपरियावन्ने कीरति तहेव कायव्वसिया एव खलु तस्स भिक्खूस्स भिक्खूसामग्गियं ॥ व्याख्या० से भिक्खूवा भिक्खूणीवाके० ते साधु अथवा साधवी जाव समाणे के० यावत् गृहस्थने घेर गोचरी पेठां सियाके० कदाचित्, सेपरो के० ते गृहस्थ, अभिहटुअतो के० माहे पेशीने, पडिग्गहए के० पात्रनेविषे ग्ला नादिकने काजे खारु प्रमुख याच्ये थके, बिल वा लोण के०खाण विशेषे उंनुं लुण, उभियंवा के० लुणना आगारमा उपन्यु, तोण के० तेवारे, दातार परिया भाए त्ता के० पोताना भाजनमध्येथी थोडुक ग्रहीने, निहटु के० बहार नीकळीने, द

लएज्ञा के० साधुने आपे. तहप्पगारं के० तथा प्रकारनुं, पमिग्गहंगं के० जाजन हजी, परहत्थंसिवा के० परना हाथमां ठे. परपायंसिवा के० परजाजननेविषे, अ फासुअं के० एहवुं सचित्त. जाव नो पमिग्गहेज्ञा के० यावत् न पमघावे, न लिए निषेध करे, आहच्चा के० सहसात्कारे, पमिगाहएसिया के० पडघाव्युं होय, लीधुं होय. तंचनातिदूरगया जाणिज्ञा के० ते दातार घणो समीपे जाणीने, सेत्तमायाए के० ते निक्कु, लवणादिक लेइने. तहगच्छिज्ञा के० ते दातार पासे जाय. जइने, पुव्वामे व आलोएज्ञा के० प्रथमथी ते लवणादिक देखाडे, पठी एम कहे. आउसोत्तिवा के० हे आउपावंत, जगिणीत्तिवा के० हे बहेन, इमंतेकिं जाणयादिन्नं के० आ लुण प्रमुख तमे जाणते आप्युं? उदाहु अजाणया के० अथवा अजाणे आ प्युं? सेयजणिज्ञा के० ते एम कहे. नो खलु मे जाणयादिन्नं के० मे जाणीने न थी आप्युं. अजाणया के० अजाणे आप्युं ठे. एवं खलु आहेसो के० हे आउ पावंत साधु, इंदाणिं निसिरामि के० हवणां में आप्युं. तं जुंजहवाणं परिजाएज्ञा के० ते तमे जोगवो, अथवा तमारा साधुने वहेंची आपो. ते परेहिं समणु न्नायं समणु सिठं के० ते परे एम जाणीने आज्ञा आपे थके. ततो संजयामेवके० तेवारे साधु पोते कारणे, जुंजेज्ञवा पीएज्ञवा के० खाय अथवा पीए. जंच नो संचाएत्ति जोत्तएवा पायएवा के० जो न जोगवी शके अथवा न पान करी श के; साहम्मिया तह वसंतिके० त्यां साधर्मिक साधु वसता होय, संजोइआ सम णुन्ना अपरिहारिया के० एक सामाचारी वाला जाणो. तप न कस्यो होय, अदूरग या समणुन्नायाके० ढुंकडा जाणीने, तेवत्तव्वं सिया के० तेहने कहे. एटले तेहने वहेंची आपे, नो जह साहम्मियाके० ज्यां एवा साधु न होय. जहेवं बहु परिया वन्ने कीरति के० बहु पर्यापन्न विधि करे, ते विधि आचारांगमां पूर्वे कहीठे, त हेव कायव्वंसियाके० तेम करे. एवं खलु तस्स निक्कूस्स सामग्गियं के० ए जि क्कुनुं सामग्र्य जाणवुं. ए मुनिने लूण वावरतां स्वरूप हिंसा क्यां टली? अने मु नि उत्कृष्ट कह्या माटे शिव पद पण लीधुं. वली अहींयां पण विचारज्यो, आज्ञा प्र माण के दया प्रमाण! इति.

॥ से निक्कूवा निक्कूणीवा गामाणुगामं दूइज्जमाणे अंतरासे वप्पाणिवा फलि हाणिवा पागाराणिवा तोरणाणिवा अग्गलाणिवा अग्गलपासगाणिवा उन्नाउंवा दरिउंवा सइ परक्कमे संजयामेव परक्कमेज्ञा नोउज्जु अंग छेज्ञा केवलिबूया आ याणमेयं सेतह परक्कममाणे पयलेज्जवा पवडेज्जवा सेतह पवलमाणे रुरकाणिवा

गुम्माणिवा लयाउंवा वल्लीउंवा तणाणिवा हरियाणिवा अवलंबिय अवलंबिय उत्तरिज्ञा ॥ व्याख्या –सेनिख्खूवा निख्खूणीवा के० ते साधु अथवा साधवी, गामाणुगाम दूइज्जमाणे के० ग्रामानुग्रामे विचरता, अतरासे के० मार्गे वचमा, वप्पाणिवा के० वप्र होय, फलिहाणिवाके० खाइ होय, पागाराणिवाके० कोट होय, तोरणाणिवाके० तोरण होय, अग्गलाणिवा के० नोंगल होय अग्गल पासगाणिवाके० नोगलनां पासा पड्या होय, कन्नाउंदरीउंके० कोइ वस्तु विशेष, सइपरक्कमेके० ठते बीजे मार्गे, सजयामेव परक्कमेज्ञाके० यतनाए ते वाके मार्गे जाय, नो उज्जुअगंछज्ञाके० पाधरे मार्गे न जाय केवलीवूया आयाणमेयंके० केवलज्ञानी कहेले आयाण ते कर्मग्रहेवानुं कारणठे एटले पाधरे मार्गे जातां पडे आखडे तो संयम आत्मानी विराधना थायज हवे कदाचित् अन्यमार्गे अणठते, सेतज्ञ परिक्कममाणेके० ते मुनि ते मार्गे जाय, अने जाता थका, पयलेमाणेके० चलायमान थको, पवडेमाणेके० पडतो थको, रुरकाणिवाके० रुखने आलवे अथवा गुंम्माणिके० गुल्मने आलंवे अथवा, लयाउंके० लताने आलवे अथवा, वल्लीउंके० वेलडीने आलवे अथवा, तणाणिके० तृणने आलवे अथवा, हरियाणिवाके० हरियाने, आलवि आलंविय अवलंवियके० आलवी आलंवीने, उत्तरिज्ञा के० उत्तरे अहींया अवलंविय अवलंविय ए पद सहुने जोडीए इति आचारांगे द्वितीयश्रुतस्कंधे तृतीय अध्ययनस्य द्वितीयोद्देशके

अहींयां पण रूख प्रमुखने आलवतां स्वरूपथी हिंसा दीसेठे, अने मार्ग तो ए मुनिराजनो दीसेठे, माटे शिवपद पण पामे अहींया पण विचारजो के आज्ञा प्रमाण के दया प्रमाण? जो दया प्रमाण तो वृक्षादिकने केम झाले! ए विचारजो तेमाटे यद्यपि ए मुनिने लूण वावरवु तथा वृक्षादिकनु अवलंववु ते स्वरूपथी हिंसाठे, पण अनुवंधे निरवद्य अहिंसाज ठे तेम जिनपूजामा पण स्वरूपथी हिसाठे पण अनुवंधे अहिसाजठे इतिगाथार्थ ॥ २१ ॥

वली एज वात दृढ करेठे

साधुविहार परे अनुवंधे ॥ नही हिसा जिनभक्ति, ॥ एम
जे माने तेहनी वाधे ॥ सुजश आगम शक्ति ॥ सु० ॥ २२ ॥

अर्थ –साधुविहार परे के० मुनिना विहारनी परे, अनुवधेके० परपराए चाली आवे, एवी हिसा नहींके० नथी जिनभक्तिके० जिनेश्वरनी भक्तिमां एटले पूजामां,

हिंसा नथी एटले एम कह्युं जे साधु विहार करेछे, तेह्मां यद्यपि वायुकायादिक कोइ क अवसरे त्रसकायनी पण अथवा नदी प्रमुख उत्तरतां बीजी अपकायादिकनी पण हिंसा, स्वरूपेछे, पण अनुबंधे मुनीने हिंसा नथी. तेम श्रावकने जिनपूजा मां हिंसा नथी. इति भाव. एम जे मानेके० एरीते आगमनी रीतिए जिनपूजामां हिंसा नथी एम जे पुरुषमाने, तेह्नी बाधेके० ते पुरुषनी वधे, सुजश आगम शक्तिके० सुख तथा जश तेहने आगमके० आववानी शक्ति एटले ते प्राणीने सुखआवे, जश आवे. एटले एमां जश एवुं कविए पोतानुं नाम पण सूचव्युं. इति गाथार्थ ॥ २१॥ ए ढाल पण संपूर्ण थयो. ग्रंथाग्रंथ ४७ए अक्षर, २७ सर्व ग्रंथाग्रंथ २०१४ अ०६.

हवे पांचमी ढाल कहेछे. ए ढालने पूर्वना ढाल साथे ए संबंधछे. पूर्वढालमां पूजा करतां हिंसा न थाय, एम ठराव्युं ते तो जिनप्रतिमा ठरे तेवारे पूजा ठरे; माटे जिनप्रतिमानो वर्णव सिद्धांतमां विस्तारेछे ते कहेछे.

॥ ढाल पांचमी ॥

॥ मारी सहीरे समाणी ॥ एदेशी ॥

सासय पडिमा अडसय माने ॥ सिद्धायतन विमानेरे ॥ धन धनजिन वाणी॥टेक॥प्रभु तें भाषी अंग उवंगे ॥ वरणव शुं तेम रंगेरे॥धन०॥१॥

अर्थः—सासयपडिमा अडसयमानेके० शाश्वतीप्रतिमा एकसो आठ प्रमाणे, सिद्धायतनके० सिद्धनुं घर एटले देहेरां, विमानेके० विमाननेविषे, धन्य धन्य जिनवाणीछे. एटले मुखनी वात नथी, ए तो परमेश्वर कहीगयाछे. हे प्रभो तें, अंग जे ठाणांग प्रमुख अने उपांग ते जीवाभिगम प्रमुखनेविषे भाखीके० कहीछे, अहींयां भक्ति ए तुंकारो छे तेह्मां दोष नथी. जेम तमे अंग उवंगे कहीछे तेम अमे रंगेके० हर्षे वर्णवशुं. ॥ इति प्रथम गाथार्थ. ॥ १ ॥

कंचनमय कर पद तल सोहे ॥ भविजनना मन मोहेरे ॥धन०॥अंकरतनमय नख ससनेहा ॥ लोहिताक्ष मधि रेहारे ॥ धन० ॥ २॥

अर्थः—कंचनमयके० सुवर्णमय, करपदतलके० हाथ पगनां तलीआं, सोहेके० शोभेछे. भवप्राणीनां मन, मोह पामे एहवांछे. अंकरत्नमयी नख ते पण ससनेहाके० स्निग्ध स्नहेवंताछे; एटले उजलाछे. लोहिताक्षरत्ननी, मध्ये रेहाके० रेषाछे एटले नखमध्ये राती रेषाछे. इति द्वितीय गाथार्थ ॥ २ ॥

गात्र यष्टि कंचनमय सारी ॥ नाभि ते कंचनक्यारीरे ॥ ध० ॥ रि
ष्ठरतन रोमराजि विराजे ॥ चुचूक कंचन ग्राजेरे ॥ ध० ॥ ३ ॥

अर्थ –गात्र जे शरीर, तद्रूपयष्टि, ते कंचन के० सुवर्णमय, सारीके० मनोहर छे इति भाव नाभि ते जाणीए, कंचननी क्यारीज होयना! एवी महा मनोहर छे रिष्ठरतनके० श्यामरतनमयी रोमराजि विराजेछे चुचूक के० स्तनप्रदेश ते कंचनमयी ग्राजेछे इति तृतीय गाथार्थ ॥ ३ ॥

श्रीवछ ते तपनीय विशाला ॥ होठ ते लाल प्रवालारे ॥ ध० ॥ द
त फटिकमय जीह दयालु ॥ वलि तपनीयनु तालुरे ॥ ध० ॥४॥

अर्थ –श्रीवछ हृदयना मध्यभागे ते तपनीय के० लगारेक रातासुवर्णमय छे विशालाके० विस्तीर्णछे होठ ते लाल के० रातापरवाला सरखा छे. एटले सुंदर छे दंत फटिकके० दात ते फटिकरत्नमयीछे एवा उज्वल सफेदछे जीहके० जीव्हा, दयालुके० दयावतछे. तथा तालुके० तालवु, तपनीयके० रक्तसुवर्णमय छे. एटले जीभ तथा तालवु ए बेउ वार्नां रातांछे इति तूर्य गाथार्थ ॥ ४ ॥

कनक नाशिका तिहां सुविशेषा ॥ लोहिताक्षनी रेषारे ॥ध०॥ लो
हिताक्ष रेखित सुविशाला ॥ नयन अंक रतनालारे ॥ ध० ॥५॥

अर्थ –कनक के० सुवर्णमय, नाशिका सुविशेषा के० घणुं विशिष्टाकारे छे, एटले महा मनोहर नाशिका छे. लोहिताक्षरत्ननी नाशिकामा रेषाछे एटले ला ल रेखाछे लोहिताक्षरतननी रेखाए रेक्षित एवां सुविशाल के० विशाल, नयन के० नेत्रछे वली अंक रतनालां के० अंकरत्नमयी छे एटले उज्जल अने मध्ये राती टसस्रो छे. ॥ इति पचम गाथार्थ ॥ ५ ॥

अछिपत्ति भमुहावली कीकी ॥ रिष्ठरतनमय नीकीरे ॥ ध० ॥
श्रवण निलाडवटी गुणशाला ॥ कंचन जाकझमालारे ॥ ध०॥ ६ ॥

अर्थ –अछिपत्ति के० पांपणो, भमुहा के० उपर वांकी भांपणी कीकी प्र सिद्धछे ए त्रण वस्तु, रिष्ठरतनमय, के० श्यामरतनमय, नीकी के० मनो हर छे श्रवण के० कान, तथा निलाडवटी के० भाल ते गुणशाला के० गुणनी शाला–स्थानक छे ते कचननां छे. जाक झमाला के० देदीप्यमान एहवां छे ॥ ६ ॥

वज्ररतनमय अतिहि सोहाणी ॥ शीशघडी सुखखाणीरे ॥ध०॥
केशभूमि तपनीय निवेशा ॥ रिष्ठरतनमय केशारे ॥ ध० ॥ ७ ॥

अर्थः—वज्ररतनमयी अतिहि सोहाणी के० अत्यंत मन गमती, एहवी शीश घडी के० मस्तकनी घडी छे; सुखनी खाण छे. केशनी भूमिका ते तपनीय के० तपा वेला सुवर्ण सरखी किंचित् रक्त छे. रिष्ठरतनमय के० श्यामरत्नमयी केश छे. एटले काला छे ॥ इति सप्तमी गाथार्थ ॥ ७ ॥

हवे ते एकसो आठ प्रतिमाने प्रत्येके एक एक प्रतिमाने, अगीयार प्रतिमाउ बीजीछे ते शुं काम करे छे? ते कहेछे.

पूठे छत्र धरे प्रत्येके ॥ प्रतिमा एक विवेकेरे ॥ध०॥ दोय पा
से दोय चामर ढाले ॥ लीलाए जिनने उवारेरे ॥ ध० ॥ ८ ॥

अर्थः—पूठे एक प्रतिमा विवेके सहित छत्र धरे छे. बेउपासे, दोय के० बे मूर्ति, प्रभुजीने चामर ढाले छे. ते लीलाए करीने जाणे जिनेश्वरने, उवारे के० उ वारणांज करती होयना! इति अष्टमीगाथार्थ ॥ ८ ॥

नागभूत यक्ष ने कुंमधारा ॥ आगे दोय उदारारे ॥ ध० ॥ ते
पडिमा जिनपडिमा आगे ॥ मानुं सेवा मागेरे ॥ ध० ॥ ए ॥

अर्थः—वली जिनप्रतिमा आगल बे मूर्ति, नागदेवतानी छे; बे मूर्ति, भूतदेव तानी छे; बे मूर्ति यक्षदेवतानी छे अने बे मूर्ति कुंप्रधारा के० आज्ञाधारकनीछे. ते घणी उदार प्रधान छे. कवि कहे छे के हुं एम मानुं छुं जे ते प्रतिमाउं, जिन प्रतिमा आगल, सेवा के० चाकरी मागेछे. इति नवमी गाथार्थ. ॥ ए ॥

घंट कलश भृंगार आयंसा ॥ थाल पाइ सुपइठारे ॥ ध० ॥
मनगुलिया वायकरग प्रचंमा ॥ चित्ता रयण करंमारे ॥ध० ॥ १०॥

अर्थः—घंट एकसो आठ, कलश एकशो आठ, भृंगार ते पण कलश विशेष जाणवा ते एकसो आठ, आयंसा के० दर्पण एकसो आठ, थाल एकसो आठ पात्री भाजन विशेष ते एकसो आठ, सुप्रतिष्ठ भाजन विशेष. ते एकसो आठ, अने मनोगुलिका पिठिकाविशेष ते एकसो आठ, वातकरक कहेतां जलशून्य कुंभ एकसो आठ—ते प्रचंम के० अत्यंत शोभनीक छे. चित्ता के० विचित्र नाना प्र कारना करंमीआ एकसो आठ छे. ॥ इति दशम गाथार्थ ॥ १० ॥

हय गय नर किन्नर किंपुरिसा ॥ कंठ उरग वृप सरिपारे ॥ ध० ॥
रयणपुंज वली फूल चगेरी ॥ माल्य ने चूर्ण अनेरीरे ॥ध०॥११॥

अर्थ –हय के० हयकंठ, गय के० गजकंठ, किन्नरके० किन्नरकंठ, किंपुरिसा के० किंपुरसकंठ, उरग के० उरगकंठ, अने वृषसरिपा के० वृषभकंठ–इत्यादिक कंठ शब्द सघले जोमीए सरिपाके० सरखा– ए सर्व एकसो आठ कहेवा रत्नना पुंज एकसो आठ, वली फूलनी चगेरीके० छावडी, माल्यके० फूलमालानी चगेरी तेमज चूर्णके०सुगंधी चूर्णनी, अनेरीके०बीजी छावडी ए पण एकसो आठ कहेवी

गंध वस्त्र आभरण चंगेरी ॥ सरसव पुंजणीकेरीरे ॥ ध० ॥ एम
पुष्पादिक पमल वखाण्या ॥ आगे सिंहासन जाण्यांरे॥ध०॥१२॥

अर्थ –वली गंधनी चगेरी, वस्त्रनी चगेरी, आभरणनी चगेरी अने सरसवनी चगेरी, वली पुंजणीकेरीके०पुंजणीनी चगेरी ए सर्व एकसो आठ जाणवा एम पुष्पादिक के०फूल प्रमुखना, पमल के० वस्त्र, वखाण्यांके० जीवाभिगम प्रमुखने विषे वखाण्यां छे. वली आगल सिंहासन जाण्यांछे, सिद्धांत वचने करीने ॥ १२॥

छत्र ने चामर आगे समुग्गा ॥ तैल कुष्टभृत जुग्गारे ॥ध०॥ भरि
या पत्र चोयग सुविलासे ॥ तगर एला शुचि वासेरे ॥ध०॥ १३॥

अर्थ –छत्र एकसो आठ, चामर एकसो आठ, वली आगल समुग्गा के० मा वडा तैलभृत के० सुगंधी तेलना भर्या, कुष्टके० सुगंध वस्तुना भर्या जुग्गा के० योग्य ए सर्व एकसो आठ आठ जाणवा वली माबडा, पत्रे करी भर्या छे चोयगके० सुगंध द्रव्ये भर्या छे सुविलासवंत छे तगरे करी भर्या छे एला के० एलचीए भर्याछे शुचिवास के०पवित्रवासे छे इति त्रयोदश गाथार्थ ॥ १३ ॥

वलि हरताल ने मनसिल अंजन ॥ सवि सुगंध मनरंजनरे ॥ ध०
ध्वजा एक शत आठ ए पूरां ॥ साधन सर्व सनूरांरे ॥ ध०॥१४॥

अर्थ –वली हरतालना माबडा छे, मनसिलना माबडा छे अने अंजनना माबडा छे सवि सुगंधके० सर्व सुगंधिवंत छे मनरंजन के० मनने रीझ उपजावे एवा माबडा छे ध्वजाके० नाहानी ध्वजाउ छे, ए सर्व एकसो आठ पूरा छे ए सर्व साधन छे सनूरां के० नूरसहित छे ॥ इति चौदमी गाथार्थ ॥ १४ ॥

सुर ए पूजा साधन साथे ॥ जिनपूजे निज हाथेरे ॥ ध० ॥ सि
द्धायतने आप विमाने ॥ थूभादिक बहु मानेरे ॥ ध० ॥ १५ ॥

अर्थः—सुर जे देवता—ते ए पूजानां साधन सहित, जिनेश्वरनी पूजा पोताने हाथे करे छे. आप विमानेके० पोताना विमानननेविषे, सिद्धायतनेके० सिद्धनुं घर—तेहनेविषे पूजा करेछे. वली थूभादिकनेविषे बहुमान करे. इति गाथार्थ ॥ १५॥

त्यां देवता भावना भावे, तेशीरीते भावे! ते कहेछे.

एह अपूरव दरिशण दीठुं ॥ सुरतरुफलथी मीठुंरे ॥ध० ॥ ए
संसार समुद्रे नावा ॥ तारण तरण सहावारे ॥ ध० ॥ १६ ॥

अर्थः—एह अपूर्व दर्शन दीठुं एटले कदापि काले संसारमां भमतां, भावथकी प्रभुदर्शन नथी थयुं; माटे अपूर्व, सुरतरुके० कल्पवृक्षना फल करतां पण मीठुं. वली ए प्रभुभक्ति, संसार समुद्रनेविषे नावा के०जहाज बराबरछे. जेम नाव पोते तरे अने बीजाने तारे तेम प्रभुजी पोते तस्या अने भक्ति,लोकने तारक स्वभावछे. भक्ति अथवा जिनप्रतिमानुं विशेषण छे,माटे स्त्रीलिंगे भाष्युंछे. इति षोडश गाथार्थ

एम विस्मय भवभय गुणरागे ॥ झीले तेह अतागेरे ॥ ध० ॥
राचे माचे ने वलि नाचे ॥ धरमध्यान मन साचेरे ॥ ध०॥१७॥

अर्थः—एम विस्मयके० प्रभुगुणनी अदभुतता तथा भवनो भयके० संसारनी बीक, तथा गुणरागेके० प्रभुगुणना रागनेविषे पण ते राग कहेवोछे? अतागे के० जेहनो ताग नथी; अपारछे. तेहमां देवता झीले. तेहमां राचे, माचे, मग्न थाय अने नाचेके०नाटक करे. धर्मध्यानमां जेमनुं साचुं मनछे.सप्तदशगाथार्थ॥ १७॥

थेइ थेइ करतां दे ते भमरी ॥ हर्षे प्रभुगुण समरीरे ॥ ध० ॥ योग
निरालंबन लय आणी ॥ वश करता शिवराणीरे ॥ ध० ॥ १८ ॥

अर्थः—थेइथेइ करतां भमरी दीएके० भमरी देतां हर्ष थकी प्रभुना गुण संभरी के०संभारीने, निरालंबन जोग ते सिद्धस्वरूपनी लय आणीके०तल्लीन थइ, शिवराणीके० मोक्षराणीने वश करता थका छे. इति अष्टादश गाथार्थ ॥ १८ ॥

एम नंदीश्वर प्रमुख अनेरां ॥ शाश्वत चैत्य भलेरांरे ॥ ध० ॥त्यां
जिनपूजे ते अनुमाने ॥ जनम सफल निज मानेरे ॥ ध० ॥१९॥

अर्थ.—एम नदीश्वर प्रमुख अनेरांके० बीजा नला रुडा शाश्वत चैत्यछे अहींया प्रमुखशब्दे रुचकनां, कुंमलनां, नवनपति प्रमुखना लेइए त्यां जिनेश्वरनी पूजा करे ते अनुमाने पोतानो जन्म सफल मानेछे. एटले देवताने जन्म सफल थयानुं ठेकाणुं जिनराजनी नक्तिछे. बीजुं नथी इति एकोनविंशति गाथार्थ ॥ १९ ॥

कल्याणक अगइ वरपी ॥ तिथि चउमासी सरपीरे ॥ ध० ॥ तेह
निमित्ते सुर जिन अरचे ॥ नित्य नक्तिपणे विरचेरे ॥ ध० ॥२०॥

अर्थ —कल्याणकके० जन्म, दीक्षा, केवल ज्ञान, अने मोक्ष ए कल्याणके तथा वरपीके० संवत्सरी तथा चोमासानी अगइ—ए दिवसे घणा देवताउ नेला मली अगइ महोत्सव करेछे सरपीके० ए सर्वे सरखी तिथिउछे. ते कल्याणक प्रमुख निमित्त पामीने, सुरके० देवताउ, जिनेश्वरनी पूजा करेछे. नित्य नक्तिके० निरंतर पणे प्रजुनक्ति रचेछे ते पूर्वे पूर्वपक्ष शब्दनी युक्तिमां कह्युंछे इति गाथार्थ ॥२०॥

नाव ते अक्षयनावे मलियो ॥ ते नवि जाए टलियोरे ॥ ध० ॥
फरि त्रांबू नवि होय निपेधे ॥ हुउ हेमरस वेधेरे ॥ ध० ॥ २१ ॥

अर्थ —नावके० पोतानो नाव, अक्षयनावेके० प्रजुनो नाव—ते साथे मल्यो थको ते नवि जाए टलियोके० ते टली जाय नही ते उपर दृष्टांत कहेछे. पदनो अर्थ नेलोछे जे, रसवेधे त्रांबानुं हेम थयुं ते हेम, निपेधेके० त्रांबाने निपेधपणे थयुंछे ते फरी त्रांबुं नवि होयके० न थाय, तेम पोतानो नाव, अक्षयनावे मल्यो टली जाय नही ॥ इति गाथार्थ ॥ २१ ॥ वली दृष्टांत कहेछे.

एके जललव जलधि नलाए ॥ तो ते अक्षय थाएरे ॥ध०॥ आ
पनाव जिनगुणमांही आणे ॥ तेम ते अखय प्रमाणेरे॥ध० ॥२२॥

अर्थ —एके जललवके० पाणीनुं बिंडु एक पण जलधिके० समुद्रमाहे, नलाएके० नले तो ते अक्षय थाय एटले सुकाय नही, तेम आपनावके० पोतानो नाव, जिनेश्वरगुणमाहे आणे तो अक्षय थाय प्रमाणेके० पूर्वे जे युक्ति कही अथवा दृष्टांत कह्युं ते प्रमाणे करीने अक्षय थाय. ॥ इति गाथार्थ ॥ २२ ॥

अपुणरुत्त अडसय वड वृत्ते ॥ एम सुर नावे चित्तेरे ॥ ध० ॥ एम
जिन पूजी जे गुण गावे ॥ सुजश लील ते पावेरे ॥ ध० ॥ २३ ॥

अर्थः—ते पूजा करीने अपुणरुत्तके० जे एकवार कह्युं ते बीजी वार न आवे तेहने अपुणरुत्त कहीए. एवे अडसय वडवृत्तेके० एकसो आठ मोटां काव्योएक री सुर जे देवता—तेउ चित्तनेविषे नावे. एरीते जिनेश्वरने पूजीने एटले अहींयां वाख्यानथकी जिनप्रतिमा पूजीने जिनना गुणगावे; ते प्राणी, सुजशलीलके० न ला जशनी लीला पामे. कविए जश शब्दे जशविजय एवुं पोतानुं नाम पण सूचव्युं.

हवे जिन प्रतिमानो वर्णव तथा चोमासी संवत्सरी तथा जिनजन्मादिक कल्याणके पूजा अठाइ महोछव जेम जीवाभिगमसूत्रनेविषे कह्योछे ते पाठ ल खीए छैए. ॥ तस्सणं सिद्धायतणस्स बहु मज्झदेसनाए एछणं एगा मणिपेढिया पन्न त्ता दो जोयणा आयाम विरकंनेणं जोयणं बाहल्लेणं सव्व मणिमया अछा तीसेणं मणिपेढियाए उप्पिं एछणं एगेमहं देवछंदए पन्नत्ते दो जोयणाइ आयाम विरकंने णं साइरेगाइं दो जोयणाइं उद्धं उच्चत्तेणं सव्व रयणामए अछे ॥ अर्थ. ते सिद्धा यतनके० सिद्धनुंघर—तेहना बहुमध्य नागे, एछणंके० अहींयां, मणिपेढियाके० मणीनी पीठिकाछे. ते पीठिका बे योजन आयाम लांबी. अने विरकंनके० पोहोलीछे. जोयणंके० एक जोजन, बाहल्लेणंके० जाडपणेछे. सर्वे मणिमयीछे. अछके० नि र्मलछे—इत्यादिक वर्णववी. तीसेणं मणिपेढियाए उप्पिके० ते मणीपीठिका उप र, एछणंके० अहींयां, एगेमहंके० एक महोटो, देवछंदएके० देवछंदो छे. ते प्र भुने बेसवानुं घर विशेष. पन्नत्तेके० कह्युंछे. ते बे योजन लांबुं पहोळुं छे; ने यो जन झाझेरुं ऊंचुंछे. सर्व रत्नमयी. अछके० निर्मलछे. सूत्रं ॥ तछणं देवछंदए अठसयं जिणपडिमाणं जिणुस्सेहप्पमाणमेत्ताणं सन्निखित्ते चिठइ तासिणं जिण पडिमाणं अयमेयारूवे वन्नावासे पन्नत्ते ॥ अर्थः—तछणंके० ते देवछंदानेविषे अठसयं जिणपडिमाणंके० एकसो आठ जिनेश्वरनी प्रतिमा, ते केवीछे? जिणुस्स हप्पमाणमेत्ताणंके० जिनेश्वरना शरीरनुं उस्सेह जे ऊंचपणु ते प्रमाण मात्र छे. ए टले पांचशे धनुष्य प्रमाणेछे. सन्निखित्तंके० रूडीरीते थापनाए रह्योछे. तासिणं जिण पडिमाणं के० ते जिनप्रतिमानो, अयमेयारूवेके० ए एहवा स्वरूप वन्नावासे के० वर्णावास वर्णव पन्नत्तेके० कह्योछे. सूत्रं ॥ तंजहा तवणिज्जमहया हछतला पायतला अंकामयाइ णखाइं अंतो लोहियरक पडिसेयाइं कणगामया पादा कण गामया गोप्फा कणगामइउ जंघाउ कणगामया जाणुं कणगामया उरू कणगाम ईउ गायलठीउ तवणिज्जमइउ णाजीउ रिठमइउ रोमराजीउ तवणिज्जमया चुचुया तवणिज्जमया सिरिवछा कणगमइउ बाहाउ कणगमयाउ गीवाउ रिठमयेमंसू

सिलप्पवालमयाउठा फलिहमया दंता तवणिज्जमयीउ जीहाउ तवणिज्जमया तालुया कणगमइउ णासाउ अतो लोहिअरक परिसेआउ अकामयाइ अच्छीणि अतो लोहिअरक परिसेआइ पुलगामइउ दिठिउ रिठामईउतारगाउ रिठमयाइ अच्छिपत्ताइं रिठामईउ नमुहाउ कणगामया कवोला कणगामया सवणा कणगामया निलाडवट्टा वइरामइउ सीसघडीउ तवणिज्जमइउ केसंत केसनूमिउ रिठामया उवरि मुधाया ॥ अर्थ –तजहा के० ते वर्णव करेछे तवणिज्जमयाके० तपाव्या सुवर्णमयी. हत्थतलाके०हाथ तलीआछे. पायतलाके०पगना तलीयाछे. एटले हाथ पगना तलीया रातांछे अकामयाइके० अंकरत्नमयी नखछे, एटले सफेदछे. अतो के० मध्ये लोहिअरक परिसेयाइ के० लोहिताक्षरत्ननी राती रेखाउछे कणगामया पादाके० सुवर्णमय पगछे, कणगामया गोप्फाके० सुवर्णमय गुल्फ एटले घुंटीउछे कणगामइउ जघाउके० सुवर्णमयी जघाउछे, ढीचणथी हेठली ते जघा कहीए कणगामया जाणुके० सुवर्णमयी ढीचणछे कणगामयाउरूके० कनकमय सांथलछे कणगामईगायलठीउके० कनकमयी गात्रयष्ठिछे, एटले शरीरछे. तवणिज्जमईउ णाभिउके० तपाव्या सुवर्णमयी नाभिछे एटले रातीछे रिठमईउ रोमराईउके० श्यामरत्नमय रोमराली शरीरनीछे तवणिज्जमया चुच्चुयाके० तपाव्या सुवर्णमय चुचुकछे, एटले स्तनाग्रदेश राता छे तवणिज्जमया सिरिवछाके० तपाव्या सुवर्णमयो श्रीवछछे एटले रातांछे कणगमई बाहाउके० सुवर्णमयी बाहछे कणगमयाउ गीवाउके० सुवर्णमय ग्रीवाके० कठछे रिठमये मसूके० रिष्टरत्नमय दाढी मूछछे सिलप्पवालमयाके० परवालामय, उठाके० होठछे फलिहमय दंता के० स्फटिकरत्नमय दांतछे तवणिज्जमयाउ जीहाउके० तपाव्यासुवर्णमय जीव्हा एटले जीभछे. तवणिज्जमया तालुआके० तपाव्या सुवर्णमय तालवुछे एटले जीभ अने तालवु ए बंने रातांछे. कणगमईउ नासीउके० सुवर्णमय नाशिकाछे अतो लोहिअरक परिसेयाउके० ते नाशिकामध्ये लोहिताक्षरत्ननी रेखाछे अंकामयाइ अच्छिणिके० अंकरत्नमयी आखो छे, एटले उज्वल छे अंतो लोहिअरक परिसेयाउके० ते नेत्रमध्ये लोहिताक्षरत्ननी रेखाउछे. पुलगामइउ दिठिउके० पुलकरत्नमयी द्दष्टिछे. ए पदसूत्रमध्येछे, पण वृत्तिकारे अर्थ नथी कर्यो, माटे अमे पण सामान्ये लख्युंछे रिठामईउ तारगाउके० रिष्टरत्नमयी तारा एटले कीकीछे रिठमयाइ अच्छिपत्ताइके० रिष्टरत्नमयी आंखनी पापण छे रिठामयीउ नमूहाउके० रिष्टरत्नमय भांपणिछे कणगामया कवोलाके० कनकमयी कपोल

एटले गल्लस्थलछे. कणगामया सवणा के० कनकमय श्रवण एटले कानछे. कणगमया निलाडवट्टाके० सुवर्णमय निलाडपट्टछे; एटले कपालछे. वइरामइ सीस घडीउके० वज्ररत्नमयी शीर्षघडीछे. तवणिज्जमईउ केसंत केसनूमिउके० तपाव्या सुवर्णमय केशनी अंतनूमिछे. एटले केशनूमि रक्तछे. रिठमयाके० श्याम रत्नमय, उवरिमुद्धयाके० ऊपर मुर्द्धजा केशछे. अथ सूत्रं ॥ तासिणं जिणपडिमाणं पिठउ पत्तेयं पत्तेयं छत्तधारगपडिमाउ पन्नताउ ताउणं छत्तधारपडिमाउ हिमरइय कुंदेंदुप्पगासाइं सकोरिंटमल्लदामाइं धवलाइं आयवत्ताइं सलीलं उहारे माणीउचिठंति तासिणं जिणपडिमाणं उनउ पासिं पत्तेयं पत्तेयं चामरधारपडिमाउ पन्नत्ताउ ताउणं चामरधारपडिमाउ नाणामणि कणगरयण विमल महरिह तवणिज्जल विचित्त दंमाउ चिल्लियाउ संखं ककुंद दगरय अमयमहिय फेणपुंज सन्निगासाउ सुहुमरययदीह वालाउ धवलाउ चामरा सलिलंउहारे माणीउ माणीउ चिठंति तासिणं जिणपडिमाणं पुरउ दो दो नागपडिमाउ दो दो जरकपडिमाउ दो दो नूयपडिमाउ दो दो कुंमधारपडिमाउ विणंउयणयाउ पायवडियाउ पंजलीउमाउ सन्निरिकत्ताउ चिठंति सव्व रयणामइउ अब्बाउ जाव पडिरूवाउ ॥ अर्थः—तासिणं जिणपडिमाणं पिठउके० ते जिनप्रतिमाने पूठे. पत्तेयं पत्तेयं छत्तधारपडिमाउ पन्नताउके० प्रत्येके एकेक छत्रधरनी प्रतिमा कही छे. ताउणं छत्तधारपडिमाउ के० ते छत्रधरप्रतिमा एहवे छत्रे सहित छे. हीमके० शीतकाले हिम पडेछे; एहवुं रयय के० रूपु, कुंदके० मचकुंद एटले मचकुंदनुं फूल, इंडुके० चंद्रमा, पगासाइं के० ए सर्व जेवां उजलां होय ते वांछे. सकोरिंटमल्लदामाइंके०कोरिंटवृक्षना फूलनी माला सहित, धवलाइं आयवत्ताइंके० उज्वल जे छत्र, सलीलंके० लीलासहित मनोहर, उहारे माणीउ चिठंतिके० धरतीथकी रहेछे. एटले प्रजुजीने छत्र धरेछे. तासिणंके० ते जिनप्रतिमाने, उनउपासिंके० बेहु पासे, पत्तेयं पत्तेयंके० प्रत्येके प्रत्येके एटले एकेकी जिनप्रतिमाने, चामरधारपडिमाउके० चामरनी धरनारी बे बे प्रतिमाछे. ताउणंके० ते चामरधारप्रतिमाउ केवीछे ? ते कहेछे. नाणामणि कणगके० नानाप्रकारना मणी तथा सुवर्ण—तेणे करी विमलके० निर्मल, महरिहके० महर्घ्य, तवणिज्जलके० तपाव्या सुवर्णमय उज्वल अत्यंत देदीप्यमान, विचित्तके० विचित्रप्रकारना, दंमाउके० चामरना दंमछे. चिल्लियाउके० देदीप्यमान शंख प्रसिद्धछे. कुंदके० मचकुंदनु फुल, दगरयके० पाणीना कण, अमयफेणपुंजके० अमृतशब्दे

क्षीरसमुद्र—तेहनुं फेण, तेहनो पुजके० समूह, सन्निगासाउके० ते सरखा उज्वल सुहुमके० सूक्ष्म, रययके० रूपाना, दीहवालाउके० दीर्घ लंबायमान वालछे, ए हवा धवल चामरछे ते सलीलं उहारे माणीउ माणीउ चिठतिके० लीलाए जिनने उवारतीथकी एटले वींजती थकी रहे तासिणे इत्यादि वली ते जिनप्रतिमानी आगल दोदो नागपडिमाउ के० बे बे नागदेवतानी प्रतिमाछे, वली दो दो ज रूकपडिमाउके० बे बे यक्षदेवनी प्रतिमाउछे, वली दोदो नूयपडिमाउ के० बे बे नूतनी प्रतिमाउ छे, वली दोदो कुमधारपडिमाउके० बे बे आज्ञाधारदेवनी प्रतिमाउ छे ते सर्वे प्रतिमाउ केहवीछे? विणउयणयाउ के० विनयेकरी उपन तके० नमीउ छे पायवडियाउ के० पगे लागतीछे पजलिउमाउके० प्राजलिपुट कखोछे, एटले हाथ जोडयाछे एवी सन्निखित्ताउ चिठंतिके० रुडी रीते रहीछे सव रयणामईउ के० सर्वरत्नमयी, अछाउइत्यादिक वर्णववी यावत् प्रतिरूपछे. सूत्रं ॥ तासिण जिणपडिमाणं पुरउ अठसयं घंटाण अठसयं चदणकलसाण अ ठसयं जिगाराण एव आयंसगाण थालाण पातीण सुपइठगाण मणगुलियाण वा तकरगाण चित्ताण रयणकरमाण हयकठगाण पुप्फचगेरीण पुप्फपडलगाण अठस यं तेल्लसमुग्गाण जावधूवकडुछगाणं सन्निखित्त चिठंति अर्थ—तासिण इत्या दि ते जिनप्रतिमाने आगल, अठसयं घटाणके० एकसो आठ घटाछे. अठसयं च दणकलसाण के० एकसो आठ चदनना कलशछे, अठसय जिगाराण के० एकसो आठ जिगार—ते पण कलश विशेषछे एवके०एरीते जे आगल कहीए, तेपण एक सो आठ आठ कहेजो आयसगाणके० आरिसाछे, पात्रीउछे, थालछे, सुप्रतिष्टकके० भाजनविशेषछे. ए शब्दना अर्थ ढालना टबामा लख्याछे तेहथीजाणवा मनोगुलिका वातकरक चित्ररत्नना करंडियाछे, हयकंठ प्रमुख कठ कहेवा, फूलप्रमुख चगेरी कहेवी, एम पुष्प प्रमुखना पमल कहेवा अठसयं तेल्लसमुग्गाणके० एकसो आ ठ, तेलना डाबडाछे यावत् छेहे एकसो आठ, धूपना कडछा कहेवा सन्निखित्ता ण चिठंति के० रुडी रीते रह्याछे वली आगल नदीश्वरद्दीपना अधिकार मध्ये सिद्धायतननो अधिकार कहीने ए पाठ लख्यो छे

॥ तत्थण बहवे भवणवइ वाणमंतर जोइस वेमाणिया चाउम्मासिय पाडिवए सु सवछरेसुय अन्नेसु बहुसु जिणजम्मण निरकमण नाणुप्पाय परिनिव्वाणमा दिएसुअ देवकज्जेसुय देवसमितीसुअ देवसमुदएसुअ देवसमावाएसुय देवपउय णेसुय एगतउ सहिया समाणा पमुहिय पक्कीलिया अठाहियाउ महामहिमाउ

कारेमाणा सुहंसुहेणं विहरंति ॥ अर्थः—तत्थणंके० ते सिद्धायतननेविषे, बहवे के० घणा, एटले सम्यग्दृष्टि होय ते भवणवइ के० भवनपति, वाणमंतर के० व्यंतरदेवता, जोइसके० ज्योतिषी, वेमाणियाके० वैमानिक, एटले चारे निकायना देवता, चाउम्मासिय पाडिवएसु के० चोमासाना पडवाना दिवसे एटले कार्त्तिकी प्रमुख चोमासे, तथा संवच्छरेसुके० संवच्छरीनेविषे बीजापण बहुसुके०घणां जिण जम्मणके० जिनेश्वरने जन्मकल्याणके तथा, निरकमणके० दीक्षाकल्याणके, ना णुप्पायके० केवलज्ञान उपजे ते कल्याणके, तथा, निव्वाणमादिएसुअके० मो क्ष ए आदे देइ बीजापण, देवकज्जेसुयके० देवकार्यनेविषे, देव सम्मितीसुअके० देवताउंना समुदाय मल्या होय तेनेविषे. एहज बे पदना पर्याय, बे पदे कहे छे. देवसमुदएसु देवसमवाएसु ए बे पदनो पण एहज अर्थ. देवपयउयणेसुय के० देवताना प्रयोजननेविषे एटले कार्यें करी, एगउ सहिया समाणा के० एकठां म ल्यां थकां, पमुदिय पक्कीलियाके० प्रमुदित एटले हर्षवंत, क्रीडावंत, अट्ठाहियाउ महामहिमाउके० अट्ठाइरूप महा महोछव एटले आठ दिवस लगी महा म होछव करतां थकां सुखे सुखे विचरें छे. एरीते जीवाभिगम प्रमुखे पाठ छे. बी जां एकसो आठ काव्ये स्तववुं, सूर्याभ देवना अधिकारमां कह्युं छे. एटले ए ढाल संपूर्ण थयो. ग्रंथाग्रंथ ११० अक्षर ४ सर्वाग्र मलीने ग्रंथाग्रंथ १२३४ अ० १०

हवे छठी ढाल कहे छे. तेहनो पूर्व ढाल साथे ए संबंध छे जे एक तो पूर्वे कह्युं छे जे "पंचांगी प्रमाणे स्थापना निक्षेपो परखीने आनंद पामुं." ते स्था पना निक्षेपो सूत्र प्रमाणे देखाडे. वली ते सूत्रमां योग वहेवा कह्या छे ते ढुंढी आ मानता नथी. ते योग, सूत्र साखे देखाडेछे; तथा पंचांगीपण सूत्र साखे देखाडेछे. अथवा पूर्वे एम कह्युं हतुं जे "तमारी आज्ञा पालवी, पण कुयुक्ति न करवी" तेआज्ञा तो योग तथा पंचांगी माने तेवारे पाली कहेवाय; अने समकितपण तेवारेज थाय. माटे ए ढालमां योग तथा पंचांगी देखाडे छे. ते ढालनी ए प्रथमगाथा लखीए छैए.

॥ ढाल छठी ॥ भोलीडा हंसारे विषय न राचीए ॥ ए देशी ॥

समकित सूधुंरे तेहने जाणीए ॥ जे माने तुज आण ॥ सूत्र ते वांचेरे योगवही करी ॥ करे पंचांगी प्रमाण ॥ स० ॥ १ ॥

अर्थः—ते प्राणीने शुद्ध समकित जाणीए, जे तमारी आज्ञा माने. ते आज्ञा बतावे छे. जे प्राणी योगवहीने सूत्र वांचे तथा पंचांगी प्रमाण करे एटले सूत्र,

निर्युक्ति, भाष्य, टीका, अने चूर्णि, एहमां जे कह्युंछे ते सर्व सत्य करी माने ॥१॥

उद्देशादिक नही चउनाणना ॥ छे सुअनाणना तेह ॥ श्री अ
नुयोगदूवारथकी लही ॥ धरीए योगसु नेह ॥ स० ॥ २ ॥

अर्थ —उद्देशादिकके० उद्देश १, आदिशब्दे समुद्देश, २ अनुज्ञा ३, अने अनुयोग ४, ए चारे, नहि चउनाणनां के० चारे ज्ञान जे मतिज्ञान, अवधिज्ञान, मन पर्यवज्ञान अने केवलज्ञान ए चारनां नथी छे सुअनाणना तेह के०, ते उद्देशादिक श्रुतज्ञाननां छे ते माटे भणु भणावु अर्थ कह्यो ते श्रुतज्ञाननोज थयो श्रीअनुयोग द्वारथकीलही के० पामीने योग साथेस्नेहधरीए तेअनुयोग द्वारनो पाठ लखीए छैए.

अथ सूत्र०—नाण पचविह पन्नत्त तंजहा आभिणिवोहियनाण १ सुअनाण २ उहिनाण ३, मणपज्जवनाण ४, केवलनाण ५, तत्र चत्तारि नाणाइ ठप्पाई ठवणिज्जाइ णोउद्दिसिज्जंति णोसुमद्दिसिज्जति णोअणुन्नविज्जति सुअनाणस्स उद्देसो समुद्देसो अणुन्ना अणुउगो ४ पवत्तइ जइसुअनाणस्स उद्देसो समुद्देसो अणुन्ना अणुउगो पवित्तइ किंअंगपविठस्स उद्देसो ४ पवत्तइ अग वाहिरस्स उद्देसो ४ अगपविठस्स विउद्देसो ४ इम पुण पठवण पडुच्च अंग वाहिरस्स ॥ इत्यादि अनुयोग सूत्रादा ॥ अर्थ —नाण पंचविहं के० ज्ञान पाच प्रकारे, पन्नत्त के० कह्यु छे तजहा के० ते कहे छे आभिणिवोहियनाण के० मतिज्ञान, सुअनाण के० श्रुतज्ञान, उहिनाणके० अवधिज्ञान, मणपज्जवनाण के० मनपर्याय ज्ञान अने केवलनाण के० केवलज्ञान तत्थके० तेहमा, चत्तारि नाणाइके० चार ज्ञान, ठप्पाइं के० थापी मूकीए ठवणिज्जाइ के० स्थापवा योग्य छे णोउद्दिसिज्जतिके० उद्देश ते सामान्य कथन, ते चार ज्ञानने नथी णोसमुद्दिसिज्जतिके० समुदेश तेविशेषे कथन नथी णोअणुन्नविज्जति के०अनुज्ञा पण न थाय एटले उद्देश समुद्देश अनुज्ञानी क्रिया छे ते न थाय, जे कारणमाटे मतिज्ञानादिक चार ज्ञान अपातु लेवातु नथी, तेमाटे सुअनाणस्स उद्देसो समुद्देसो अणुन्ना अणुउगो पवत्तइ के० श्रुतज्ञाननो उद्देश समुद्देश अनुज्ञा अने अनुयोग ते अर्थ कथन प्रवर्त्ते छे जइ सुअनाणस्स उद्देसो समुद्देसो अणुन्ना अणुउगो पवत्तइके० जो श्रुतज्ञानना उद्देशादिक चारवाना प्रवर्त्ते छे किअग पविठस्स उद्देसो४पवत्तइके०तो शु अगप्रविष्टना उद्देशादिक चार प्रवर्त्ते छे के अग वाहिरस्स उद्देसो४पवत्तइके० अग वाह्यना उद्देशादिक चार प्रवर्त्ते छे ? जे माटे श्रुतज्ञाननो अंगप्रविष्ट आचारांगा

दिक पण छे, अंगबाह्य आवश्यकादिक पण छे; माटे पूछयुं जे अंगप्रविष्टनो के अंगबाह्यनो छे? अंगपविठस्स विउद्देसो ४ के० अंगप्रविष्टनो पण छे अने अंगबाह्यनो पण छे. इमं पुण पठवणं पडुच्च अंग बाहिरस्सके० ए आश्रीने तो अंगबाह्यनो छे. जे शिष्यने जेहनो उद्देशादिक प्रवर्त्ततो होय तेहनुं नाम दीजीए. ए आलावो अनुयोग द्वारने धुरे विस्तारे छे, अहींयां संक्षेपे लख्योछे माटे तिहां जोइ लेजो.

उद्देशादिक क्रमविण जे भणे ॥ आशाते तेह नाण ॥ नाणा
वरणी रे बांधे तेहथी ॥ भगवइ अंग प्रमाण ॥ स० ॥ ३ ॥

अर्थः—उद्देशादिक के० उद्देश समुद्देशादिकनां, क्रमविण के० अनुक्रमविना जे सूत्रभणे, आशातना करे छे. तेह के० ते प्राणी, तेहथी के०ते ज्ञाननी आशातनाथी, नाणावरणी के० ज्ञानावरणी कर्म बांधे. भगवइ अंग प्रमाण के० भगवती नामे पांचमुं अंग, ते प्रमाणे--एटले भगवतिसूत्रमां कह्युं छे ते लखी छैए.॥३॥

॥ नाणावरणिज्जकम्मसरीरपगउगबंधेणं भंते कस्सकम्मस्स उदएणं गोयमा नाणपडिणीयाए नाणनिण्हवणयाए नाणंतराएणं नाणप्पउसेणं नाणासायणाए नाणविसंवायणायोगेणं नाणावरणिज्ज कम्म सरीरप्पउगं बंधइ ॥ इति ॥अर्थः—नाणावरणिज्ज इत्यादि— ज्ञानावरणि कर्म शरीरनो जे प्रयोगसाबंध ते कस्स कम्मस्स उदएणं के० कोण कर्मनां उदये करीने; एटले ज्ञानावरणी शाथी बंधाय? इति भाव. प्रभुजी कहे छे. हे गौतम, नाणपडिणीयाए के० ज्ञाननुं प्रत्यनीक पणु ते अनिष्टनुं आचरण करे. नाणनिण्हवणयाए के० ज्ञाननुं उलववुं करे. एटले ज्ञान अने ज्ञानी कोइरीते अभेद छे. माटे ज्ञान जे पासे भण्यो तेहने उलवे. नाणंतराएणं के०, ज्ञाननो अंतराय करवे. एटले ज्ञान भणनारने भात पाणी वस्त्र उपाश्रयना लाभनुं निवारण करे. तथा नाणप्पउसेणं के० ज्ञानने प्रद्वेषे करीने एटले अंतर प्रीति ज्ञान ज्ञानी उपर न राखे. तथा नाणासायणाए के० ज्ञाननी आशातना करे छे. ज्ञानीनी जाति हीले. नाणविसंवायणाजोगेणंके० ज्ञाननो विसंवाद विपरीत प्ररूपणा करे. नाणावरणिज्ज इत्यादि एम करतो जीव ज्ञानावरणी कर्म बांधे. इति भगवती सूत्रे. वली भगवती प्रमुख अंगने छेहडे उपयोगविधि लेशथी कह्योज छे. तेहनो लेश लखीए छैए. ॥ पन्नत्तीए आइमाणं अठण्हं सयाणं दो दो उद्देसगाउद्दिसिज्जंति णवरं चउडसयं पढमे दिवसे [illegible] अठ बित्तीय दिवसे दोउद्दिसिज्जंति एवमाउ सयाउ आरब्जावइयंपावे

तावइय उद्दिसियइ उक्कोसेण सय एगदिवसेण मज्झिमेण दोहि दिवसेहिसय ज हन्नेण तिहि दिवसेहि सय एव जाव वीसइम सय णवर गोसालो एगदिवसेण उद्दिसिज्जति जइ सो विउ एगदिवसेण अणुन्न विज्जइ अहनविउ आयबिल छगे ण अणुस विज्जति ॥ अर्थ —पन्नतीएके० भगवती सूत्रनेविषे, आइमाण अठएह सयाणके० धुरना आठ शतक ते दो दो उद्देसगाउद्दिसिज्जतिके० वे वेउद्देसा उद्देशीए, णवरके० एटलु विशेष जे, चउत्थसय पढमे दिवसे अठके० चोथा शतकना पहेले दिवसे आठ उद्देशा, बितीय दिवसे दो उद्देसा उद्दिसिज्जतिके० बीजे दिवसे बे उद्देशानो उद्देश करीए हवे णवमाउ सयाउ आरब्भके० नवमा शतकथी मांडीने जावइय पावे के० जेटलु भणे तावइय उद्दिसिज्जइके० तेटलो उद्देशीए उक्कोसेण सय एगदिवसेण के० उत्कृष्टुं एक दिवसे शतक, मज्झिमेण दोहि दिवसेहि सयंके० मध्यम बे दिवसे शत क, जहन्नेण तिहि दिवसेहि सयके० जघन्यथी त्रणदिवसे शतक उद्देशीए एव जाव वी सइम सयके० एम यावत् वीशमा शतक लगे कहेवु णवरके० एटलु विशेष जे, गोसा लो एगदिवसेण उद्दिसिज्जतिके० गोशालानु पन्नरमु शतक एक दिवसे उद्देशीए जइ सो विउके० जो ते बुध्दिवत होय तो एगदिवसेण अणुस विज्जतिके० एकेदिवसे अनुज्ञा क रीए अहनविउके० जो बुध्दिवत न होय तो आयबिल छगेण अणुस विज्जतिके० बे आंबिले अनुज्ञा करीए एटले ए भाव जे पूर्वे जेटलु भणता तेटली क्रिया करावीने भणावता, ते माटे एम कह्यु जे बे दिवसे बे आंबिलनी क्रिया करावीने अनुज्ञा करावे सूत्र ॥ एगवीस बावी तेवीसइमाइ सयाइ एकेक्क दिवसेण उद्दिसियतिके० एकवी शमु, बावीशमु, ने तेवीशमु शतक ते एकेक दिवसे उद्देशीए इत्यादिक सर्वे वातो योग, विधिथी जणाय हवे पाठ अधूरोछे, ते सूत्र लखीए छैए जे माटे कोइ सामाचारी भेदे तथा काल भेदे आधुनिक क्रिया फेर दीसेछे माटे अर्थ नथी लखता ॥

चउवीस इमसय दोहि दिवसेहि छछ उद्देसगा बधरायाइ अठसयाइ एगेण दिवसे ण सेढीसयाइ बारस एगेण एगिदिय दसहि जुम्म सयाइ बारस एगेण दिवसेण एव बेदियाण बारस्स तेदियाण बारस चउरिदियाण बारस असन्नि पचिंदियाण बारस सन्निपचिंदिय महा जुम्म सयाइ एगवीस एगदिवसेण उद्दिस्सियति रासि जुम्मसय एगदिवसेण उद्दिसिज्जइ ए त्रीजी गाथानो अर्थ ॥ ३ ॥

श्री नदी अनुयोगद्वारमा ॥ उत्तराध्ययनेरे योग ॥ काल
ग्रहणनोरे विधि सघलो कह्यो ॥ धरिए ते उपयोग ॥ स० ॥४॥

अर्थ०—वली श्रीनंदीसूत्र तथा अनुयोगद्वारसूत्रतथा श्रीउत्तराध्ययन सूत्रने विषे पण योग के० योग कह्याछे. कालग्रहणनो के० जोग मध्ये कालग्रहणनो विधि करवो पडेछे; ते विधि सघलोय कह्योछे. धरिए ते उपयोग के० तेहनो उपयोग राखीए. एटले ते राखीनें जोगनी श्रद्धा राखीए. इति तूर्य गाथार्थ ॥४॥

हवे ते सूत्रना आलावा लखीएछैए. यथा नंदी सूत्रे. ॥ सेणं अंगठ्याए पढमे अंगे दो सुअखंधा पणवीसं अज्झयणा पंचासीई उद्देसणकाला पंचासीइ समुद्देसणकाला ॥ इत्यादि पाठछे. अस्यार्थ. अहींयां आचारांगादिक सर्व सिद्धांतना उद्देशण काल दिन कह्याछे ते माटे प्रथम आचारांगना कहेछे. सेणं के० ते, अंगठ्याए के० अंगार्थे जोइए तो प्रथम अंगछे. तेना दो सुअखंधा के० बे श्रुतस्कंधछे. पणवीसं अज्झयणा के० बेहु श्रुतस्कंध थइने पंचवीश अध्ययनछे. पंचासीइ उद्देसणकाला पंचासीइ समुद्देस के० योगविधि गम्य उद्देश समुद्देश जाणवा. काला के० कालग्रहणविधि जाणे. इत्यादिक सर्व सिद्धांतनां पाठछे. केटला लख्यामां आवे? तथा श्रीअनुयोगद्वारने धुरे घणो पाठछे. ते ग्रंथ वधे माटे लखता नथी. तथा श्रीउत्तराध्यय ने अगीयारमे अध्ययने यथा ॥ वसे गुरुकुले निच्चं जोगवं उवहाणवं पीयंकरे पीयंवाई से सिरकं लद्धुमरिहइ ॥ १ ॥ अर्थ०—वसे गुरुकुले के० गुरूकुले वसजे, एटले गुरूकुले वसीने गुरू आणानेविषे सावधान रहे जे. निच्चं के० निरंतर, जोगवं के० धर्म व्यापारवंत तथा, उवहाणवं के०, अंगादिक अध्ययननेविषे आंबिल प्रमुख तप विशेष कहीए ते उपधानवंत, पीयंकरे के० आचार्यादिकने अभिमत आहारादिक अनुकूलकारी पीयंवाइ के० आचार्यादिकना अभिप्राय प्रमाणे बोले, से के० ते प्राणी सिरकं के० सूत्रार्थग्रहणरूप शिक्षा, लद्धमरिहइ के० पामवाने योग्य. एटले ए भाव जे, जे प्राणी उपधान करे; ते सूत्रार्थ ग्रहेवा योग्य छे. इति गाथार्थ.

वली उत्तराध्ययनमध्ये छवीशमे अध्ययने कह्यांछे. जंनेइ जयारत्तिं नरकत्तं तंमि नह चउब्भागे ॥ संपत्ते विरमिज्झा सज्झायं पउस कालम्मि ॥ १ ॥ अर्थ०—जंनेइ के० जे नक्षत्र, रात्रिप्रत्ये पूरुं करे; ते नक्षत्र, नह चउब्भागे संपत्ते के० आकाशने चोथे भागे आवे; एटले, विरमिज्झा के० विरमे. सज्झायं के० सज्झाय प्रत्ये, पउस कालंमिके० प्रादोषिककालनेविषे एटले पहेले पहोरे राते प्रादोषिक काल ते वाघाइ काल लेवो भाखे. ॥ तम्हेवय नरकत्ते गयण चकब्भाग सावसेसंमि ॥ वेरित्तियं पि कालं ॥ पडिलेहित्ता मुणिकुज्झा ॥ २ ॥ अर्थः— तम्हेवय नरकत्तेके० तेहज नक्ष

त्र, गयण चकप्नाग साव सेसंमिके० आकाशनो चोथोनाग, सावसेसंके० थाकतो रहे तेवारे, वेरिसियंपिकाल पडिलेहित्ताके० वेरती काल ग्रहण पण, कुआके० करे एटले ग्रहे ॥ पोरसीए चउप्नागे वदित्ताए तउ गुरुं अप्पडिक्कमित्ता कालस्स नाय ए पडिलेहए ॥ १ ॥ अर्थ –पोरसीए चउप्नागेके० पोरसीनो चोथो नाग बाकी रह्यो पहेला पहोरनो एटले ठ घडी दिवस चढे वदित्ताए तउ गुरु के० गुरुने वदना करीने, अप्पडिकमित्ता कालस्सके० कालविरतित् पडिकमे, नायए पडिले हएके० नाजन पडिलेहे शामाटे जे सज्ञाय पाछली पोरसीए करवो छे, माटे काल न पडिकमे अहीया पानाइ काल बोल्यो पोरसीए चउप्नागे, वदित्ताए तउ गु रु पडिक्कमित्ता कालस्स सिज्जतु पडिलेहए ॥ १ ॥ अर्थ – पोरसीए चउप्नागे के० पोरसीने चोथे नागे, अर्थात् दिननी चोथी पोरसीने चोथे नागे गुरुनेवदना करीने पडिक्कमित्ता कालस्सके० काल पडिकमीने सिज्जंतु पडिलेहएके० सिज्ञा जे वसति ते पडिलेहे एटले प्रात काले पानाइ काल पडिकम्यो न होय तो ते सा जे पडिकमे तथा वसती पडि लेहे ते बीजा काले, कालग्रहणना मांडला करे इति ॥ पारिय काउसग्गो वदित्ताणं तउ गुरु थुइ मगल चउकाउ कालं सपडिले हएए ॥१॥ अर्थ – पारिय काउसग्गो के० पडिक्कमणानी विधिने छेडे काउसग्ग करीने गुरुने वादीने, थुइमगल चउकाउके० स्तुति, परमेश्वरना गुणनी–तद्रूप मंगल करीने, कालसपडिलेहए के० काल पडिलेहे एटले कालग्रहण लीए अ हीया वाघाइ काल आव्यो ॥ पोरसीए चउत्नीए कालतु पडिलेहया ए सज्ञायं त उकुज्ञा अबोहतो असंजए ॥ १ ॥ पोरसीए चउत्नीएके० रातनी चोथी पोरसी, कालतु पडिलेहयाएके० काल जे वेरती काल ते लीए पठी सज्ञाय तउ कुज्ञाके० सज्ञाय करे अबोह्तो असजएके० असजमीने अणजगावतो. पोरसीए चउप्ना गे वदित्ताए तउ गुरुं पडिक्कमित्ताकालस्स कालतु पडिलेहए ॥ १ ॥ अर्थ –पोर सीए चउप्नागे के० पोरसीने चोथे नागे एटले पाछली वे घडीराते गुरुने वदना करीने पडिक्कमित्ता कालस्स के० काल जे वेरतीकाल पडिकमीने, कालतु पडिले हएके०काल जे पानाइ काल ते पडिलेहे एरीते सूत्रमा जोगविधि साक्षात् बता व्यो छे तेहनो विधि ए मूढा, केवल सूत्र उपर केम जाणे? वली उत्तराध्ययनम ध्ये अध्ययन ओगणीशमे कह्यु छे ॥ यथा ॥ काल पडिलेहणाएणं नते जीवे कि जणइ कालपडिलेहणाएण नाणावरणिज्ज कम्म खवेइ ॥ १ ॥ अर्थ –कालके० वाघाइकाल, अढरतिकाल, वेरतिकाल, अने पानाइकाल–एनी पडिलेहणाएण

के० आगम विधिए यावत्‌निरूपणा एटले काल ग्रहण लेवुं, जागवुं, इत्यादिक विधिकरतो. जीव शुं उपार्जे? एम पूछ्ये थके उत्तर कहेछे. काल पडिलेहणा क रतो जीव, नाणावरणिज्जं कम्मं खवेइके० ज्ञानावरणी कर्म खपावे. एम कालग्र हणपूर्वक सूत्र जणवुं, वांचवुं, सूत्रमां बोल्यो. तथा तेनो विशेष विधितो निर्युक्ति वृत्ति परंपराथी जाणीए, बाकी न जाणीए. इति तूर्यगाथार्थ ॥ ४ ॥

वली पांचमी गाथामां साधुने योग वहेतां आगमे सिद्धा थाय ते देखाडे छे.

ठाणे त्रीजे रे वली दशमे कह्युं॥ योग वहे जेह साध ॥ आग
मे सिद्धा ते संपजे ॥ तरे संसार अगाध ॥ स० ॥ ५ ॥

अर्थः— ठाणे त्रीजे के० श्रीठाणांगसूत्रनेविषे त्रीजे ठाणे, वली दशमे कह्युंके० ठाणांगमध्येज दशमे ठाणे कह्युं छे. योगवहे जे साधके० जे साधु जोगवहे, तेने आ गमेसिद्धा ते संपजेके० आगल जइनीपजे. तरे संसार अगाध के० अपार सं सारनो पार पामे. एटले संसार पार पामे. ए पद त्रीजा ठाणाने जोडीए. आगमे सिद्धा संपजे ए पद दशमा ठाणाने जोडीए. एटले ए जाव जे, योग वहे तो सं सार तरे एम त्रीजे ठाणे कह्युं छे; तथा जोग वहेतो आगमे सिद्धा थाय एम दशमे ठाणे कह्युं छे. ठाणांग सूत्रमध्ये एरीत छे; तेमाटे ए गाथानो अर्थ पण एम जोडीने संबंध कर्यो. इति पंचम गाथार्थ. ॥ ५ ॥

हवे ठाणांगनो पाठ लखीए छैए. ॥ तिहिं ठाणेहिं संपन्ने अणगारे अणादीयं अणवदग्गं दीहमद्धं चाउरंत संसार कंतार वीतीच एज्जातं अणिदाणयाए दिठिसं पन्नयाए जोग वाहियाए ॥ अर्थः—तिहिंठाणेहिं के० त्रणे स्थानके, संपन्नेके० पा म्ये थके, अणगारे के० मुनिराज, अणादीयं के० जेहनी आदि नही. अणवदग्गं के० जेहनो अंत नही, दीहमद्धंके० दीर्घ एटले लांबो छे अद्धाके० मार्ग जे हनो एहवो चाउरंत के० चार विजाग छे. नरकगति प्रमुख ए तद्रूप संसार तेहज कांतार के० अटवी. ते चार गतिरूप संसारअटवीप्रत्ये वीतीवएज्जाके० अत्यंत वर्जन करे; एटले पार उतरे. ते त्रणे स्थानक कहेछे. अणिदाणयाए के० जोग ऋद्धिनी प्रार्थना, आर्तध्यानरूप जे नियाणु ते न करे. १ दिठिसंपन्नाएके० सम्यग्दृष्टिपणुं २, अने जोगवाहियाए के० जोग जे श्रुतना तप प्रमुख क्रिया वि शेष ते करतो ३, हवे दशमे ठाणे पाठ छे. तेहमां पण जोग वाहित्ताए ॥ ए पा ठ छे; ते लखीए छैएः— दसहिं ठाणेहिं जीवा आगमेसिद्धा कत्ताए कम्मंपकरेइं

तंजहा ॥ अणिदाणयाए १, दिठ्ठिसपन्नाए २, जोगवाहियत्ताए ३, खंति खमणयाए ४, जितेंदियत्ताए ५, अमाइल्लयाए ६, अपासत्थयाए ७, सुसामणयाए ८, पवयण वच्छल्लयाए ९, पवयण उब्भावणाए १० ॥ अर्थ —दसहिंगणेहिं के० दशे स्थानके, एटले दशे कारणे जीव, आगमेसिभद्दा कत्ताए के० आगल आवते भवे, भद्र एटले कल्याण छे जेहने, सुदेव, सुमनुष्यपणु पामे तथा मोक्षरूप भद्र पामे तंजहाके० तेहज दश कहेछे अनिदान १, दृष्टिसपन्न २, योगवाही ३, ए त्रण पूर्वे कह्या तेम खंतिखमणयाए के० क्षमाए खमता पण असमर्थपणे नहीं ४ जित इंद्रियत्ताए के० इंद्रियनो निग्रह करता ५, अमाइल्लयाएके० अमाइपणे करीने ६, अपासत्थयाएके० ज्ञानादिकने पासे वसे एटले ज्ञानादिक मध्ये न वसे, ते पासत्थो, कहिए ते पण देशपासत्थो सर्वपासत्थो ते पासत्थापणुं ज्या नही ते अपासत्थो कहीए तेणे करीने, ७ सुसामणयाएके० मूलोत्तरगुण सहित साधुपणु करते ८ पवयणवच्छल्लयाए के० प्रवचन जे द्वादशांगी अथवासघ तेहनु वात्सल्य ते हितकारपणु एटले प्रत्यनीकने शिक्षा देवे करी ९ पवयण उब्भावणाए के० ते द्वादशांगीनो अथवा सघनो उद्भावन धर्म कथावाद लब्धि जशवाद बोलवे करीने १० एहमा जोग वहिवा कह्या ते माटे साधु तथा श्रावक पोताने उचित भणे पण तपक्रिया विशेष करीने भणे ते आगली गाथामा देखाडे छे ॥ ५ ॥

योग वहीने रे साधु श्रुत भणे ॥ श्रावक ते उपधान ॥ तपउप
धाने रे श्रुत परिग्रह कह्या ॥ नंदीए तेह निदान ॥ स० ॥ ६॥

अर्थ —योगवहीने साधु ते श्रुत भणेके० साधु ते योगवहीने सिद्धांत भणे, श्रावक ते उपधान के० श्रावक, उपधान वहीने सूत्र भणे तप उपधाने के० तप उपधाने करीने श्रुत परिग्रह कह्या के० श्रुतनुं परिग्रहण के०, ग्रहण करे एम कह्यु छे ते एम श्रावक क्या कह्या छे ? ते कहे छे नंदीएके० श्रीनंदीसूत्रमध्ये कह्यु छे तेह निदान के० तेमाटे योग उपधान कहीएछैए यत ॥ सुअपरिग्गहा तवो वहाणाइ इति अर्थ —सुअपरिग्गहा के० श्रुतनो परिग्रह करे तवो वहाणाइ के० तपउपधान सहित, इतिश्री नंदीसूत्रे इति षष्ठी गाथार्थ ॥ ६ ॥

इरियादिकना रे पट उपधान छे ॥ तेणे आवश्यक शुद्ध ॥ गृहि
सामायिक आदि श्रुत भणे ॥ टीका लेइ अलुद्ध ॥ स० ॥ ७ ॥

अर्थः— इरियादिकनां के० इरियावही प्रमुखनां, अहींयां उपलक्षणथी नवकारनुं उपधान लीजीए. आदिशब्दथी बीजां चार उपधान लीजीए. एटले, पटउपधान छे के० छ उपधान छे. यथा पहेलुं उपधान, पंचमहा मंगल सुअखंध, बीजुं पडिकमणा सुअखंध, त्रीजुं शक्र स्तवाध्ययन, चोथुं चैत्यस्तवाध्ययन, पांचमुं नामस्तवाध्ययन अने छठुं श्रुतस्तव सिद्धस्तवाध्ययनः— ए छ तेणेके० ते उपधाने करीने, आवश्यक शुद्धके० आवश्यकसूत्र शुद्ध थाय. गृहीके० गृहस्थ सामायिक आदे श्रुत नणेके० सामायिक आदि देइने, आदिशब्दथी दृष्टिवादपर्यंत श्रुतसिद्धांत नणे, दीक्षा लेइने अलुद्धके० लोन, उपलक्षणथी क्रोधादिक तेहनो त्याग करीने ते उपधाननो अधिकार महानिशीथसूत्रमध्ये विस्तारे छे. ते जाणवुं. ते कहेतां ग्रंथ वधे तेमाटे नथी लखता. तथा मूढा महानिशीथसूत्र मानता नथी; ते नथी मानता तेहने केहेवाना उत्तर प्रत्युत्तर घणाछे, पण नथी लखता. तथा सुबुद्धि मंत्री प्रमुखने अधिकारे बीजे पण सर्वे ठामे दीक्षा लीधा पछी ॥ सामाइय माइयाइं एकारस अंगाइ अहिजइके० सामायिक आदि देइने अगीआर अंग नणे एहवा पाठ छे. इतिसप्तमगाथार्थ. ॥ ७ ॥

वली श्रावक सूत्र न नणे ते देखाडेछे.

सूत्र नण्या कोइ श्रावक नवी कह्या ॥ लद्धठा कह्या तेह ॥ प्रथम
ज्ञान ने पछी दया कही ॥ तिहां संजत गुण रेह ॥ स० ॥ ८ ॥

अर्थः— सूत्र नण्या कोइ श्रावक नवि कह्या के० कोइ श्रावक कोइ सूत्रमां सूत्र नण्या कह्या नथी. लद्धठा कह्या तेहके० उलटा लद्धठा कह्या छे. अर्थ लाध्या छे जेणे इत्यादिक तुंगीआनगरी प्रमुख श्रावकने अधिकारे कह्याछे. यतः नगवती सूत्रे शतक बीजे उद्देशे पांचमे ॥ लद्धठा गहियठा पुछियठा अनिगयठा विणिछियठा ॥ इति. अर्थः— लद्धठाके० अर्थ ग्रह्याछे; तेहथी अर्थ लाध्या छे. पुछियठाके० संशयथकां पूछयाछे अर्थ जेमणे, अनिगयठाके० प्रश्न करी निर्णय कर्या अर्थनुं अनिग्रहण जाणपणुं थयुं. विणिछियठाके० एटलामाटे निश्चित अर्थछे जेणे, एम कह्युंछे; पण ॥ लद्धसुत्ता गहियसुत्ता ॥ इत्यादि पाठ कहींए नथी. उलटुं दीक्षा लीधा पछी पण एटलो काल गये नणे, एम कह्युंछे ते लखीए छैए.

॥ तिवास परियागस्स निग्गंथस्स कप्पइ आयारकप्पे नामं अज्झयने उद्दिसित्तएवा चउवास परियागस्स निग्गंथस्स कप्पत्ति सुअगडे नामं अंगे उद्दिसित्तए पं

चवास परियागस्स समणस्स कप्पत्ति दसाकप्प व्यवहारा नामझयणे उद्दिसित्त ए अठवास परियागस्स समणस्स कप्पत्ति ठाण समवाए नाम अंगे उद्देसित्तए द स वास परियागस्स कप्पति विवाहे नाम अगे उद्दिसित्तए एक्कारसवास परियाग स्स कप्पति खुड्डिआ विमाण पविजत्ति मह्लिया विमाण पविजत्ति अगचूलिया वगचूलिया विवाहचूलिया नाम उद्दिसित्तए बारसवास परियागस्स कप्पत्ति अरु णोववाए वरुणोववाए गरुलोववाए धरणोववाए वेसमणोववाए वेलंधरोववाए अझयणे उद्दिसित्तए तेरस वास परियाए कप्पत्ति उठाणु सुए समुठाणसुए देवि दोववाए नागपरियावलिया नाम अझयणे उद्दिसित्तए चउदस वास कप्पति सु वन्न जावणा नाम उद्दिसित्तए पनरसवास कप्पति चारण जावणा नाम अझयणे उद्दिसित्तए सोलसवास कप्पति वेयणीसय नाम अझयण उद्दिसित्तए सत्तरसवास कप्पती आसीविसि नाम अझयणे उद्दिसित्तए अठारसवास कप्पति दिठि विसि जावणा नाम अझयणे उद्दिसित्तए एगुणवीसइवास परियागस्स कप्पति दिठि वाए नाम अंगे उद्दिसित्तए वीसवास परियाए समणे निग्गथे सवसुआणवाई ज वति ॥ अस्यार्थ एनो अर्थ सुगम छे तो पण सक्षेप लखेछे त्रण वरसना पर्या यना धणी साधुने कल्पे आचार प्रकल्पनामा अध्ययन जणवाने चार वरस नी दीक्षावालाने सूगडाग सूत्र जणवु कल्पे एम पाच वरसनाने दशाकल्प, व्यवहार अध्ययन जणवु कल्पे आठ वरस पर्यायवाला ठाणाग समवायाग ज णे, दश वरस पर्यायवाला जगवतीसूत्र जणे अंगीयार वरसना पर्यायवाला खुड्डियाविमानप्रविजक्ति मह्लियाविमाणप्रविजक्ति अगचूलिया, वगचूलिआ अ ने विवाहचूलिया जणे, बारवरसना पर्यायवाला अरुणोपपात, वरुणोपपा त, गरुडोपपात, धरणोपपात, वैश्रमणोपपात अने वेलंधरोपपात जणे तेरवरस ना पर्यायवाला उपस्थानश्रुत, समुठाणश्रुत, देवेन्द्रोपपात अने नागपरिया वलि या अध्ययन जणे चउदवरसना पर्यायवाला सुवर्णजावनाअध्ययन जणे पन्न रवरसना पर्यायवाला चारण जावनाअध्ययन जणे सोलवरसना पर्यायवाला वेदनीशतकअध्ययन जणे सत्तरवरसना पर्यायवाला आसीविसअध्ययन जणे अढारवरसना पर्यायवाला दृष्टिविषजावना नामा अध्ययन जणे ओगणीस व रसना पर्यायवाला दृष्टिवादनामा अध्ययन जणे वीसवरसना पर्यायवाला सर्व सूत्रना वादी होय इति व्यवहारदशमोद्देशके जो साधु एटला वरसपछी जणे तो श्रावकतो सर्वथा न जणे इति जाव तेवारे ढुढक बोल्यो जे, जो एम छे तो

श्री दशवैकालिक मध्ये केम कह्युं जे ॥ पढमं नाणं तउ दयाके० प्रथम ज्ञान ने पठी दया. ज्ञानविना दया केम पाले? माटे श्रावक ए लेखे सूत्र जणे ते उपर उत्तर वालेछे. प्रथम ज्ञान ने पठी दया कहीछे ते कोने कहीछे? तेउपर आगलुं पद कह्युंछे. तिहां संजत गुण रेहके० त्यहां संजत कह्याछे. गुणनी रेखासरखा मुनि एवा होय. यतः ॥ पढमंनाणं तउ दया एवं चिठइ सव्व संजए ॥ एम दश वैकालिकनो पाठ छे माटे श्रावकने केम जोडोछे? पण सव्व सावए एवुं नथी कह्युं तो एह वचनथी शो संदेह उपजेछे! इत्यष्टमी गाथार्थ ॥ ८ ॥

नवमे अध्ययनेंरे बीजा अंगमां ॥ घरमां दीव न दीठ ॥ वलिय
चउदमेरे कह्युं शिक्षा लहे ॥ ग्रंथ तजे ते गरिठ ॥ स० ॥ ए ॥

अर्थः— नवमे अध्ययनेरे बीजा अंगमांके० बीजुं अंग जे सूगडांग सूत्र तेहना नवमा अध्यननेविषे एम कह्युंछे. घरमां दीव न दीठके० घरमां गृहस्थे दीवो न दीठो; माटे दीक्षा लेछे. ॥ यतः ॥ गिहे दीव म पासंता पुरिसा दाणिया नरा ते धीरा बंधणु मुक्का नावकंखंति जीवियं ॥ १ ॥ इति सुगडांग सूत्रे नवमे अध्ययने अर्थ.—गिहे दीवम पासंता के०घरनेविषे सूत्ररूप दीवो नथी देखता; ते माटे पुरिसा दाणिया नरा के० पुरुषो आदेय नामना धणी, एहमां पुरुष, सूत्ररूप दीवो देखवाने ते धीराके० ते धीर, बंधणुमुक्का के० संसार बंधन छांडे. एटले दीक्षा आदरे छे. नावकंखंति जीवियंके० असंयम जीवितव्ये जीववुं नथी वांछता. ए गाथार्थे पण सूत्र घरमां जणता नथी दीसता. वलिय चउदमे कह्यां के० वली सूगडांग सूत्रनाज अध्ययन चौदमे कह्युं. शिक्षा लहे के० शिक्षा पामे. एटले सूत्र जणवारूप शिक्षा पामे. कोण पामे? ते कहे छे. ग्रंथ तजे के० परिग्रह छांडे ते गरिठ के० गुण गरिष्ठ होय ते. एटले निर्ग्रंथ थाय ते शिक्षा सूत्रनी पामे. इति गाथार्थ—हवे चौदमा अध्ययननी गाथा लखीए छेए॥ गंथंविहाये ह्च सिरकमाणे उठायसु बंभचरेव सिक्षा ऊवायकारी विणयंतु सिरके जे छेय सेविप्पमायं न कुज्जा ॥ १ ॥ अस्यार्थ, गंथंविहाय के० परिग्रह छांडीने इह सिरकमाने के० सूत्र जणतो थको उठायके० चारित्रमां सावधान थइने सुबंभचरेवसिक्षा के० जली रीते ब्रह्मचर्यनेविषे वसे. ऊवायकारी के० उपायनो करणहार एटले रत्नत्रयनो आराधक, विणयंतु सिरके के०, विनयप्रत्ये शीखे. जे छेएके० जे निपुण छे. सेवि

के० ने प्राणी पमाय न कुद्याके० प्रमाद न करे इति एहमा पण कह्यु जे परि ग्रह गमे तेवारे सूत्र नणे. इतिनाव इति नवमगाथार्थ ॥ ए ॥

सप्तम अंगे अपढिया संवरी ॥ दाख्या श्राध अनेक ॥ नवि
आचार धरादिक ते कह्या ॥ मोटो एह विवेक ॥ स० ॥१०॥

अर्थ—सप्तम अगे के० श्री उपासगदशागसूत्रमध्ये अपढिया सवरी के० नण्याविना सबरवत कह्या. एम, दाख्या श्राध अनेक के० अनेक श्रावक देखा ड्या ठे इति सूत्र नण्या नथी कह्या इति नाव ते कामदेवना अधिकार मध्ये प्रगटपणे श्री उपासकमध्ये कह्यु ठे यथा ॥ तयेण समणे नगव महावीरे बहु वे समणे निग्गथे निग्गथीउंय आमतेत्ता एव वयासी जइताव अज्जो समणोवास ग्ग गिहिणो गिहमज्झे वसता दिव्वमाणुस्स तिरिक्कजोणिए उवसग्गो सम्म सहति जाव अहिया सति सक्का पुणाइ अज्जो समणेहिं निग्गथेहिं डुवालसग गणिपिड गं अहिज्जमाणेहिं दिव्व माणुस तिरिक्कजोणिए उवसग्गे सम्म समहित्तए जा व अहिया सित्तए तउते बहवे समणानिग्गथा निग्गथीउंय एयमठ विणएण प डिसुणे तएणसे कामदेवे समण नगव पसिणाइ पुच्छइ ॥ इत्यादि व्याख्या—तए ण समणे नगव महावीर के० तेवारे श्रमण नगवान महावीर स्वामी, बहवे स मणे निग्गथे निग्गथीउंयके० घणा श्रमण निग्रय निग्रथीने, एटले घणा साधु साध्वीने, आमतेत्ता के० आमत्रण करीने—बोलावीने, एववयासी के० एम कहे ता हवा जइताव अज्जो के० हे आर्यो जो—समणोवासग्ग गिहिणो के० श्रम णोपासक गृहस्थ, गिहमज्झे वसता के० घरमा रहेता, दिव्व माणुस तिरिक्कजो णिए के० देवतासवधी, मनुष्यसबंधी अने तिर्यचसबंधी—उवसग्गो सम्म सह ई के० उपसर्ग सम्यग्रीते एटले नलीरीते—प्रकारे सहे ठे जाव अहिया सेइके० दीनता अणकरवे अहियासे ठे सक्कापुणाइ अज्जो के० हे आर्यो, विशेषे सम र्थ थावु समणेहिं निग्गथेहि के० श्रमण निग्रये—डुवालसग के० द्वादशागी, गणिपिम्ग के० गणि जे आचार्य—तेनी पेटी अहिज्जमाणेहिं के० नणते थके, दिव्व माणुम तिरिक्कजोणिए उवसग्गे के० देवता, मनुष्य अने तिर्यचसबधी उ पसर्ग, सम्म सहित्तए के० सम्यग्रीते सहेवाने, जाव अहियासीत्तए के० याव त् अहियासवाने, तउ के० तेवारे ते—बहवेसमणानिग्गथा के० ते घणा श्रम ण निग्रथ, निग्गथीउंयके० साधवी, एयमठविणएण पडिसुणेति के० ए अर्थ वि

नये करीने सांजले. एटले ए समुदाय अर्थ जे प्रजुजीए साधु साध्वीने कह्युं जे श्रावक थकां उपसर्ग खमे छे; तो तमे द्वादशांगी प्रमुखना जणनारा छो; माटे तमारे तो विशेषे उपसर्ग सहेवा. इति जाव. एहमां एम कह्युं जे, श्रावक वगर जण्या विना संजरवंताछे. इति तात्पर्यार्थ. तएणंसे कामदेवे के० तेवार पछी ते कामदेव समणं जगवं पसिणाइ पुछइ के० श्रमण जगवानने प्रश्न पूछे. इति सूत्रार्थ–वली उपासगदशांगमध्येज कुंजकोलिया नामा जगवानना श्रावकनो अधिकार छे. यथा ॥ कुंजकोलियाई समणे जगवं महावीरे कुंजकोलियं एवं वयासी सेनूणं कुंजकोलिया कल्लं तुझं पुव्वावरह्ह काल समयंसि असोगवणियाए एगेदेवे अंतियं पाउ जविछा तएणं सेदेवे णाममुदंच तहेव जाव पडिगए सेनूणं कुंजकोलिया अहेसमहे हंताअछितं धन्नोसिणं तुमं जहाकामदेवे ॥ व्याख्याः–कुंजकोलियाई के० हे कुंजकोलिया, एहवुं आमंत्रण करीने, समणे जगवं महावीरे के० श्रमण जगवान महावीर, कुंजकोलियायं के० कुंजकोलियाश्रावकप्रत्ये, एवं वयासी के० एम कहेता हवा. सेनूणं कुंजकोलिया के० हे कुंजकोलिया! निश्चे, कल्लं के० गइ काले, तुझंके० तुजने, पुव्वावरह्हकाल समयंसि के० मध्यान्ह समयनेविषे, असोगवणियाए के० अशोकवाडीनेविषे, एगेदेवे अंतियं पाउ जविछा के० एक देवता प्रगट थयो. तएणं सेदेवे के० तेवारे ते देवता, णाममुद्दंच के० ताहरी नाममुद्रा, तहेव जाव पडिगए के० तेमज यावत् गयो, एटले यावत् शब्दे एम सूचव्युं. नाम मुद्रा वस्त्र देवताए लीधां, प्रश्न पूछ्यां, तेना तें जवाब उत्तर कह्या. अनुक्रमे निष्टष्ट व्याकरण कस्ये थके, देवता पाछो गयो. सेनूणं कुंजकोलिया के० ते निश्चे हे कुंजकोलिया, अहेसमहे के० ए अर्थ साचो. हंता अछि के० प्रजुजीने कहे छे. हे जगवन्, सत्य, तंधन्नोसिणंतुमं के० प्रजुजी कहे छे धन्य छो तमे, जहा कामदेवे के० जेम पूर्वे कामदेव कह्या छे तेम कहेवा. एटले साधुने बोलावीने प्रजुजीए कह्युं जे, घरमां रह्या श्रावक पण एम करे छे; तो तमे तो द्वादशांगीना धरनारा छो. तमने विशेषे एम जोइए. इति. जो श्रावक, सूत्र जणता होत तो एम कहेत नहीं इतिजाव.

अहीयां कोइक एम कहेजे "द्वादशांगीना जणनारा कह्याछे. ते द्वादशांगी जणी न शके पण थोडुं घणुं जण्या होशे." तेहने उत्तर देछे– नवि आचार धरादिक ते कह्या के० आचारांगादिकना धरनारा श्रावक नथी कह्या. एटले ए जाव जे ॥ अप्पेगइया आयारधरा अप्पेगईया सूअगडधरा ॥ एम एकादशांगादि जण

नारा साधु विवरीने उववाइ प्रमुखमा कह्या छे, पण श्रावक नथी कह्या, तो तमे खोटी सज्ञावना शी करो छो? मोटो एह विवेक के० ए श्रावक तथा साधुने विवेक वहेंचण मोटो कह्यो छे इति दशमी गाथार्थ ॥ १० ॥

अहींया कोइकनी आशका करीने उत्तरवाले छे ते हुंढक बोल्यो जे "उत्तराध्ययनमा श्रावकने कोविद कह्यो छे ते जण्याविना कोविद केम कहीए? तेहने उत्तर

उत्तराध्ययनेरे कोविद जे कह्यो ॥ श्रावक पालित चप ॥ ते
प्रवचन निग्रथ वचनथी ॥ अरथ विवेके अकप ॥ स० ॥११॥

अर्थ—उत्तराध्ययने के० उत्तराध्ययननेविषे, कोविद जे कह्यो के० कोविद एटले पंडित कह्यो छे श्रावक पालित चप के० चपानगरीनेविषे पालित नामा श्रावकने कह्यो छे यत चपाए पालिए नामे सावए आसिवाणिए महावीरस्स जगवउ सीसो सोउ महप्पणो ॥ १ ॥ व्याख्या—चपानगरीनेविषे, पालिए नाम सावए के० पालित नामा श्रावक, आसिके० होतो हवो. वाणिएके० वणिक जाति—ते केवो छे? महावीरस्स जगवउ सीसो के० महावीर जे चोवीशमा परमेश्वर—तेमनो शिष्य छे महप्पणो के० ते वीर केवा छे? महात्मा छे मोटो छे आत्मा जेहनो इति वली ते श्रावक केवो छे? ते कहे छे ॥ निग्गथे पावयणे सावए सेवि कोविए पोएणववहरते पिहुडनगरमागए ॥ २ ॥ व्याख्या—निग्गथे पावयणे के० निग्रथसबधी प्रवचन—तेहनेविषे, सावए के० ते श्रावक, कोविए के० पंडित छे पोएणववहरते के० जिहा जे व्यापार करतो, पिहुड नगरमागए के० पिहुडनामा नगरनेविषे आवतो हवो इति उत्तराध्ययने एकवीशमे अध्ययने जे कोविद कह्यो छे ते प्रवचननिर्ग्रंथ के० निग्गथे पावयणे निर्ग्रंथनु प्रवचन, वचनथकी के०एहज वचनथी जाणीए छैए जे, प्रवचन जण्यानो सबध ते निग्रथनेज छे अने श्रावकने कोविद कह्यो ते अरथ विवेके के० अर्थनी धारणा एज होय अकंप के० अप्रकप निश्चलपणे श्रावक लद्धठाज कह्या छे पण लद्धसुत्ता कहीए पाठ नथी वली श्रावक कोविद कह्यो पण अधीत न कह्यो, तो एहमा शो सदेह आवे छे? आज पण श्रावक, सूत्र जण्याविना अर्थे करीने घणा माह्या दीसे छे अहींया वली हुंढकमति बोल्योके " उत्तराध्ययनमां कह्यु छे के " सूत्र जणतो सम्यक्त्व पामे " तेवारे मिथ्यात्वी थको जणे एम आव्यु" यत. ॥ जो सुत्त महिज्जतो सुएणउंग्गाहइउ सम्मत्त अगेण वाहिरेणच सोसुत्तरुइत्ति

नायव्वो ॥ १ ॥ व्याख्याः—जोसुत्तमहिज्जंतो के० जे सूत्र जणतो, सुएण उग्गहइ उ सम्मत्तं के० श्रुते करीने सम्यक्तने अवगाहे. अंगेण के० अंगे करी, वके० अथवा बाहिरेण के० अंगबाह्ये करी, सोसुत्तरुइत्ति नायव्वो के० ते सूत्ररुची जाणवो. इति उत्तराध्ययने अध्ययन अठावीशमे.

हवे एनो उत्तराध्ययननी गाथाथी पण श्रावकने सूत्र जणवुं नावे, जे माटे सूत्रजण्ये समकित अवग्गहे ते उदपइजल अवग्गहे ए दृष्टांत जाणवुं. एटले जल बतुंडे तेहने अवग्गाहे. ए दृष्टांत बतां समकितनेज साधुने अवगाहवुं आव्युं, पण मिथ्यात्वीथको सूत्र जणीने सम्यक्त्व पामे एम तो घेलो बाहेलो होय, ते पण न कहे. कांक्षा मोहनीय कर्मना उदयथी शंकित नावछे, ते साधु जणतो निःशंकित करे, पठी निःशंकित सूत्ररुची नामे सम्यक्त्व अवगाहे; ए सुधो अर्थ मानवो. वली मिथ्यात्वी ते अन्यतीर्थी कहीए, अने अन्यतीर्थीने सूत्र जणावे तो चारमासनुं प्रायश्चित्त आवे. एम अहींयांज आगल कहेवाशे; तो जणवुं तो वेगलुं रह्युं; ते विचारजो. इति एकादशमी गाथार्थ. ॥ ११ ॥

सूत्रे दीधुंरे सत्य ते साधुने ॥ सुर नरने वलि अछ ॥ संवर
द्वारेरे बीजे एम कह्युं ॥ अंग दशमे समरछ ॥ स० ॥ १२ ॥

अर्थः—सूत्रे के० सूत्रथी, दीधुं के० आप्युं. सत्य के० साचुं बीजुं व्रत-साधुने के० मुनिने. एटले परमेश्वरे मुनिने सूत्रथी सत्य आप्युं. सुर नरने वलि के० वली देवता अने मनुष्यने, अछ के० अर्थथी सत्य आप्युं. संवरद्वारे बीजे एम कह्युंछे. अंग दशमे के० श्रीप्रश्नव्याकरणनेविषे, समरछ के० समर्थपणे कह्युं छे. तथाचतत्पाठः ॥ तं सच्चं जगवंत तिछगर सुजासियं दशविहं चनदसपुव्वीहिं पाहुमछ वेइयं महरिसीणय समयप्पदिन्नं देविंद नरिंदे जासियछं ॥ इति व्याख्या०—जे सत्य, पूर्वोक्त जगवंतपूज्य, बीजुं व्रत तीर्थंकरनुं सुजाप्युं. दशविहं के० दश प्रकार, जिणवयस्सम्मय ववण इत्यादि पूर्वे कह्याछे, ते सिद्धांत प्रसिद्ध जाणवा. तथा चौदपूर्वधर, पाहुमछ विदियं के० पाहुडो जे पूर्वगत जाग विशेष जेम अध्ययन उद्देशादिक कहीए तेम—तेहने अर्थ विदित जाणवुं. तथा, महरिसीणं के० उत्तम साधु —तेहने, समय के० सिद्धांत, पदिन्नं के० दीधुं. ए तावता सिद्धांत वीतरागे साधुजणी दीधुं. सत्यवचन जाणे जापे ते माटे ए अक्षरे एम जाणीए ठेए जे, श्रीवीतरागनी आज्ञाए साधुनेज सूत्र जणवुं; पण सूत्र गृह

स्थने दीधुं एम न कह्यु तथा देविंद नरिंद मासियउं के० देवेंद्र सौधर्मादिक, नरेंद्र राजान् जारतादिक-तेहने नाष्या प्ररूप्या अर्थ जेहना एतावता देवेंद्र नरेंद्रादि के सिद्धांतनो अर्थ सांजली सत्यवचन जाणे इति द्वादशमी गाथार्थ ॥ १२ ॥

वली श्रावकने सूत्र नणवानो निषेध देखाडे छे

वलिय विगयपडिवद्ध ने वाचना ॥ श्रीठाणांगे निषेध ॥ नवि
य मनोरथ श्रुत नणवातणो॥ श्रावकने सुप्रसिद्ध ॥स०॥ १३॥

अर्थ – वलिय के० पूर्वे कह्यु तेहथी बीजु, विगयपडिबद्धने के० नित्य विगयप्रतिबद्ध होय, तेहने-वाचना के० सूत्रनी वाचना देवी-ते, श्री ठाणांगसूत्रे निषेध के० ठाणांगसूत्रनेविषे निषेध कह्यो छे तथाच तत्पाठ तउ अवायणिज्जा पन्नत्ता तजहा अविणीए विगइपडिबद्धे अविउसय वियपाहुडे तउ कप्पतिवाइत्त एत, विणीए अविगइ पडिबद्धे विउसविय पाहुडे ॥ इति अर्थ – तउ अवायणिज्जा पन्नत्ता के० त्रण वाचना देवा योग्य नही एटले सूत्र न नणाववु कह्या छे तंजहा के० ते देखाडे छे अविणीए के० अविनीत होय-विनयवंत न होय १ विगइपडिबद्धो के० घृतादिक विगय-तेहमा गृद्ध होय-एटले योग नथी वहेतो २ अविउस के० अव्यवस्थित, अनुपशांत प्राभृत के० नरकपालनीपरे क्रोध जे हने-एटले परमाधामीनी परे कषायवंत छे यत ॥ अप्पेविपारमाणि अवराहे वय इखामियतच बहुसो उदीरयसो अविउसिय पाहुडो सखलुत्ति ॥१ ॥ अर्थ – पारिमाणि के० परमक्रोध समुद्घात करे इति वली तउ कप्पति वाएत्तए के० त्रण जनने वाचना देवी कल्पे तंके० ते देखाडे छे विनीत होय १ अविगय प्रतिबद्ध होय- एटले योगवाही होय विउसविय पाहुडो के० कषाय उपशम्या होय एवानेज सूत्र नणवु कह्यु जो श्रावकने सूत्र नणवा होय तो तेहनो मनोरथ का न होय? ते कहे छे नविय मनोरथ श्रुत नणवातणा के० श्रुत नणवानो मनोरथ नही कह्यो श्रावकने सुप्रसिद्ध के० प्रसिद्धपणे श्रावकने नथी कह्यो शामाटे श्रावक अने यतिना मनोरथ त्रण त्रण जूआ जूआ कह्या छे. यत ॥ तिहिंठाणेहिं समणे निग्गथे महाणिज्जरे महा पज्जवसाणे नवइ कयाण अहं अप्पवा बहुंवासुअं अहिज्जिस्सामि कयाण अहं एकल्लविहार पडिमं उवसपज्जित्ताण विहरिस्सामि कयाण अहं अपच्छिम मारणांतिय सलेहणा जूसणा जूसिए नत्तपाण पडियाइक्खिए पाउवगम कालमणवकखेमाणे विहरिस्सामि

एवं समणस्सा सवयसा सकायसा पडिजागरमाणे निग्गंथे महाणिज्जरे पज्जव सा णे नवई ॥ व्याख्याः—तिहिंगणेहिं समणे निग्गंथेके० त्रणे स्थानके श्रमणनिर्ग्रंथ, महाणिज्जरे के० मोटी कर्मक्षपणा, महापज्जवसाणे के० अत्यंत पर्यवसान एटले समाधिमरण करे. माटे फरी मरवुं नही. माटे ए मोटो अंत, नवइ के० होय—करे. कयाणं अहं के० केवारे हुं, अप्पंवा बहुवासुअं अहिज्जिस्सामि के० थोडुं घणुं श्रुत नणीश? १ कयाणं अहं एकल्लविहारं पडिमं उवसंपज्जित्ताणं विहरिस्सामिके० केवारे हुं, एकलविहार प्रतिज्ञा अंगीकार करीने विचरीश? २ कयाणं अहं अपच्छिममारणंतिएके० बेली मरण संबंधी, संलेहणा झूसणा झूसिए के० संलेषणा जे तप—ते तपनी झूसणा जे सेवा—ते सेवाए करी झूसिए के० रूक्ष थया बे, नत्तपाण पडियाइक्खिएके० नात पाणीनां पच्चरकाण कर्यांने जेहने—पाउवगमंके० पादपोपगम अणसण करी. कालमणवकंखमाणे विहरिस्सामि के० मरण अणइछतो हुं केवारे विचरीश? ३ एवं के० एरीते, सके० ते साधु, समणस्सा के० मने करी सहित, सवयसाके० ते साधु, वचने करी, सकायसा के० ते साधु कायाए करी— एटले त्रिकरणे करी, पडिजागरमाणे के० प्रतिजागरण करतो थको, निग्गंथेके० निर्ग्रंथ, महाणिज्जरे महापज्जवसाणे नवइ. एहनो अर्थ पूर्वेनी परे— ए साधुना त्रण मनोरथ कह्या. हवे श्रावकना कहीए बैए. ॥ तिहिंगणेहिं समणोवासए महाणिज्जरे महापज्जवसाणे नवइ तंजहा, कयाणं अहं अप्पंवा बहुवा परिग्गहं चइस्सामि? कयाणं अहं मुंमे नवित्ता अगाराउ अणगारियं पव्वइस्सामि २ कयाणं अहं अपच्छिममारणांतियं संलेहणा झूसिय नत्तपाण पडिआइक्खिए पाउवंगमं कालमणवकंखमाणे विहरिस्सामि ३ एवं समणस्सा सवयसा सकायसा पडिजागरमाणे समणोवासए महाणिज्जरे महापज्जवसाणे नवइ ॥ अस्यार्थः— त्रण स्थानके समणोवासए के० श्रावक महा निर्ज्जरा महापर्यवसान करे. ते हज त्रण स्थानक कहेबे. केवारे हुं थोडो घणो परिग्गहं के० धन धान्यादिक नव प्रकारनो परिग्रह बांमीश? केवारे हुं, मुंमे नवित्ता के० मुंम थइने, अगाराउ अणगारयं पव्वइस्सामि के० अगार जे घरवास बांमीने अणगारवास अंगीकार करीश? त्रीजो मनोरथ सुगमबे. पूर्वेनी परे जाणवो. इति ठाणांग त्रीजे ठाणे. तथा वली कह्युंबे. ॥ महब्बरूवा वयणप्प नूया गाहाणुगीया नरसंघमझे जंनिक्कुणो सीस गुणो ववेया इहज्जयंते समणोमिजाउ ॥ १ ॥ अस्या व्याख्याः— ब्रह्मदत्तने चित्रमुनिकहेबे. महब्बरूवा के० मोहोटो बे अर्थ जेनो. वयणप्पनू

या के० वचनअटपनूत एवी गाथा एटले धर्मोपदेशनी गाथा, अणुगीया के० अनुकूलपणे कही, तिञ्चयरे के० तीर्थंकरे कही, एटलुं बाहेरथी लेइए-नर सधमज्झे के० मनुष्यना सधमध्ये कहीछे ज के० जे गाथा सांभलीने-एटलुं बाहेरथी लेइए निक्कुणो के० मुनि, सीलगुणोववेया के० शील ते क्रिया, गुण ते ज्ञान-तेणे उववेया के० युक्त थइने इहज्झयते के० जिनप्रवचननेविषे यत्न करेंछे बाहारथी अर्थ लेइने सूत्र व्याख्यान करवु माटे एम कहीए मे पण ते गाथा सांभलीने, समणोमिजाउं के० हु श्रमण थयो इति-ए उत्तराध्ययनने तेरमे अध्ययनने मेले पण साधुनेज सूत्र भणवु इति त्रयोदशमीगाथार्थ ॥ १३ ॥

हवे जे ग्रहस्थने भणावे तेहने दोष देखाडेछे,

वाचन देतांरे गिहिने साधुने ॥ पायछित्त चउमास ॥ कह्युं निशीथेरे तो शु एवडी ॥ करवी होस निराश ॥ स० ॥ १४ ॥

अर्थ – वाचन देतारे गुरुने साधुने एहवो पाठ कोइ लेखकना दोषथकी ज णायछे शामाटे जे निशीथनो तादृश अर्थ बेसतो नथी माटे वाचना देतारे गिहिने साधुने ॥ एवो पाठ प्राये हशे एम गुरुनो उपदेशछे हवे अर्थ – वाचना देता गिहिनेके० ग्रहस्थने वाचना देता एटले ग्रहस्थने सूत्र भणावता साधुने पायछित्त चउमासके० साधुने चतुर्मास प्रायश्चित्त आवे कह्यु निशीथेके० निशीथसूत्रमा कह्यु छे तो शु एवडी करवी होस निराशके० तो एवडी आशा विना हांस शी करवी? एटले कोइ ठेकाणानी सूत्रसाखनी आशाविना शी वात करवी? यत ॥ से निक्कूवाणिउत्थियवा गारत्थियवा वाएइवायत वासाइज्जइ तस्सण चाउम्मासिय ॥ व्याख्या – सेनिक्कूके० जे मुनि अणउत्थियंवाके० अन्य तीर्थीने गारत्थियवाके० गृहस्थने वाएइके० वाचना आपे वायतवासाइज्जइके० वाचना आपता सहाय दीए, तस्सण चाउम्मासियके० तेहने चार मासनु प्रायश्चित्त ॥ इति निशीथसुत्रे ओगणीशमे उद्देशे अहीया मूर्ख ढुंढिआ गृहस्थ ते अन्यतीर्थीना गृहस्थ कहेवा लाय पण अन्यतीर्थमा ते तो आवी गया इति चउदमी गाथार्थ

वली कोइक कहेशेजे पोतानी मेले सूत्र वाचीने भणता शो दोष? तेहने कहीए जे ॥ गुरुवायणो वागय ॥ एवु अनुयोगद्वारमध्ये कह्यु छे त्यां गुरुवाचनोपगत गुरुवाचनाए आव्यु इति तथा वली जे ॥ आयरिय उवज्झायाण अदिण गिर आइअइ आयायत वासाइज्जइ ॥ इति-आचार्य उपाध्यायनु अदिणके० अ

णदीधुं, गिरंके० वाणी आइयइके० ग्रहे अथवा तेहनी सहाय करे तो प्रायश्चित्त लागे. एम निशीथसूत्रमध्ये पण पोतानी मेळे नणतां प्रायश्चित्त कह्युंछे.

हवे पंचांगीनी वात आवी. त्यजिय गाथा.

त्यजिय असज्जाइ गुरुवाचना ॥ लेइ योग गुणवंत ॥ जे अ
नुयोग त्रिविध साचो लहे॥करे ते कर्मनो अंत ॥ स० ॥ १५ ॥

अर्थः—त्यजिय असज्झाइके० सूत्र नणे ते एवी विधिं नणे जे, असज्झायतजीने गुरुवाचना लेइके० गुरुनी वाचना पामीने योगके० योग वहीने गुणवंतके० जे गुणवंत होय ते अनुयोग त्रिविध लहे के० ते प्राणी त्रण प्रकारनो अनुगमपामे. करे ते कर्मनो अंतके० एरीतें नणे तेहज प्राणी कर्मनो अंत करे—एटले सिद्धि अहीयां असज्झाय तजे एम कह्युं. माटे असज्झायना अक्षर देखाडेछे. ॥ णो कप्पइ वरे. निग्गंथाणवा णिग्गंथीणवा चउपाडिवयेहिं सज्झायं करित्तए तंजहा ॥ आसाढि पाडिवए इंदमहपाडिवए कत्तियपाडिवए सुगिम्हपाडिवए ॥ अर्थः—णो कप्पई इत्यादि न कल्पे निर्ग्रंथ तथा निर्ग्रंथीने चउपाडिवएहिं सज्झायं करित्तए के० चार पडवाने दिवसे सज्झाय करवो. तंजहा के० तेहज कहेछे. आषाढशुदि पूनेमने अनंतर पडवो कहीए. ते आषाढी पम्वो इंदमहापडिवाए के० इंद्र महोछवने पडवे. आसोनी पूनेमपछी पडवो आवे ते कहीए. कत्तिय पाडिवए के० कार्त्तिकशुदपूनेम लगतो पडवो आवे ते कार्त्तिकपडवो कहीए. सुगिम्हपडिवएके० चैत्री पूनेमपछी आवे ते कहीए, तथा० ॥ णोकप्पईणिग्गंथाणवा णिग्गंथीणवा चउहिं सज्झाइ सज्झायं करित्तए तंजहा ॥ पढमाएपच्छिमाए मज्झण्हे अड्ढरत्ते ॥ व्याख्याः—नकल्पे निर्ग्रंथ निर्ग्रंथीने, चउहिं सज्झाइं सज्झायं करित्तए के० चार संध्याए सज्झाय करवी. तंजहाके० तेहज देखाडेछे. पढमाए के० पहेली प्रातःकालनी संध्या, पच्छिमाए के० सांझनी संध्या मज्झण्हे के० मध्यान्हनी संध्या, अड्ढरत्ते के० मध्यरातनी संध्या. इति ठाणांगे चोथे ठाणे. तथा ॥ दशविहे अंतलिरिकए असज्झाइए पन्नत्ते तंजहा. उक्कपाए१, दिसादाहे२, गज्जिए३, विज्जुए४, गंधव्वनगरे ५, णिग्घाए६, जरकालित्ते ७, धूमिआ ८, महियाए, रउग्घाए १०— ॥ व्याख्याः—दसविहे के० दश प्रकारनी, अंतलिरिकएके० आकाशसंबंधी, असज्झाइए पन्नत्ते के० असज्झाय कहीछे. तंजहाके० तेहज कहेछे. उक्कापाए के० उल्कापात लोकप्रसिद्धछे दिसादाहेके० हरकोइ एक दिशानेविषे म

हा नगर वसतु होय, तेरीते भूमिकाए अणफरसित आकाशतलवर्त्ती उद्योत देखाय २, गज्जिएके० मेघनु गाजवु ३, विज्जुएके० वीजलि ४, गंधवनयरे के० आकाशे गाधर्वदेवविशेष तेहना नगर देखाय अहीया गाधर्वनगरने ठेकाणे जूवए एहवो पाठछे स्या, जुवएके० ज्या सध्यानी काति अने चङकालि ए युगपत्स मकाले भेली थाय ते अजवाला पक्षना पडवे, बीजे अने पुनेम ए त्रण दिन-ए वेला साजे असज्झाय ५ णिग्घाए के० वादला होय अथवा नहोय पण व्यंतरकृत महा गर्ज्जारव शब्द ते निर्घात कहीए ६ जरकालित्ते के० कोइ जक्ष आकाशे दे दीप्यमान देखाय ७, धूमिया के० धूमरी वरसे ८, महिआके० ते धूमरीमा पण धूमर एटले महिकामा काइक वर्णकृत भेद जाणवो ए रउग्घाएके० सहेजे विश्रसापरिणामे रजवृष्टि थाय १० इति तथा वली ॥ दशविहे उरालिए असज्झाय पन्नत्ते अठि मसे सोणिए असुइसामते सुसाणसामते चदोवरागे सूरोवरागे पडणे रायवुग्गहे उवस्सयस्स अतो उरालिय सरीरे ॥ व्याख्या -दश प्रकारनी उरालिएके० औदारिक जे तिर्यंच मनुष्यसबधी असज्झाइ अठिके० हाड १; मसेके० मास २ सोणिए के० रुधिर ३, ग्रथातरे चर्म पण कह्युछे तिर्यचनी साठ हाथ प्रमाण, मनुष्यनी सो हाथ प्रमाण, ऋतुकालस्त्रीनी दिन त्रण, पुत्री जन्मे दिन आठ, पुत्रजन्मे दिन सात अने हाडनी जीवरहित थया पछी सो हाथमा बारवरसलगे असज्झाइ तथा असुइसामते के० अत्यत दुर्गंध अशुचविष्टा प्रमुख पासे ढुंकडी होय तो असज्झाइ ४ सुसाणसामतेके० श्मशानपासे असज्झाइ ५ चदोवरागे के० चद्रनु ग्रहण, ६ सूरोवरागेके० सूर्यनु ग्रहण, ७ पडणेके० मरवु ते अहीया राजा प्रधान सेनापति प्रमुख महर्द्धिकनु लेवु ८ रायवुग्गहे के० राजाना सग्राम थता होय तेवारे असज्झाय ९ उवस्सयस्स अतो उरालियसरीरेके० उपाश्रयमा औदारिक शरीर जे मनुष्यादिकनु शरीर होयते असज्झाइ १०-ए सर्व असज्झायना विशेष प्रकार निर्युक्तिप्रमुखथी तथा गुरुपरपराथी जणाय ॥१५॥

हवे पूर्वे त्रण प्रकारनो अनुयोग कह्यो हतो ते त्रण प्रकार देखाडेछे

सूत्र अरथ पहेलो बीजो कह्यो ॥ निजुत्तिएरे मीस ॥ निर
वशेष त्रीजो अग पचमे ॥ एम कहे तु जगदीश ॥ स० ॥१६॥

अर्थ -सूत्र अरथ पहेलो के० प्रथम सूत्रार्थ आपे एटले गुरू, शिष्यने जेवारे अर्थ आपे. तेवारे प्रथमथी शब्दार्थ मात्र आपे ते रुडी रीते आवडया पछी, बीजो

कह्यो निज्जुत्तिए मीस के० बीजीवार तेज सूत्रनो निर्युक्ति सहित ते निक्षेपा सहित व्याख्यान करी शीखवे. निरवशेष त्रीजोके० बीजी वार अर्थ आवड्या पछी त्रीजो समस्त कहे. एटले त्रीजीवार संगे प्रसंगे दृष्टांत हेतु नय प्रमुख सर्व कहे. एटले नाष्य, टीका चूर्णि ए त्रीजी व्याख्यामां समाणां. ए सूत्र निर्युक्ति प्रमुख पंचांगी मानवी देखाडी. अंग पंचमे के० श्रीनगवतीसूत्रमध्ये, एम कहे तुं जगदीश के० हे जगदीश, एम तुं कहेछे. अहींयां नक्ति वचन माटे तुंकार शब्द कह्योछे. यतः सुत्तड्ढो खलु पढमो, बीउ निज्जुत्तिमीसिउ नणिउ तइउय निरवसेसो एसविहि होइ अणुउगो ॥ १ ॥ अर्थः सुत्तड्ढो खलु पढमो के० पहेलो सूत्रार्थी निश्चये देवो. बीउ निज्जुत्तिमीसिउ के० बीजो निर्युक्ति मिश्र ते सहित देवो. नणिउ के० कह्योछे. तइउय निरवसेसाके० त्रीजो निरवशेष संपूर्ण कहेवो. एसविहि होइ अणुउगो के० एविधि अनुयोग ते अर्थ कहेवानो जाणवो. इति नगवती शतक पचीशमे.

हवे कोइ ढुंढक बोल्यो जे "निर्युक्ति प्रमुख सूत्रथी मलती नथी; तो शुं माने? जे माटे ठाणांगमध्ये सनत्कुमारने अंतक्रिया कही; अने आवश्यकमध्ये त्रीजे देवलोके गया. ए केम मले?" तेहने उत्तर कहेछे. के हे देवाणुप्रिय! निर्युक्तिकार चौद पूर्वधर, समुड सरखी बुद्धिना धणी हता; तम सरखा मंदमति न हता. ठाणांगनी टीका मध्ये नवांतरे ॥ सेतुस्य मानत्वात् ॥ एम कह्युं छे. माटे मलतुंज छे. तथा तेहज नवमां अंतक्रिया मानी एतो नारकीने पण कह्युं छे.॥ अडे गइए करेज्ञा अडे गइए नोकरेज्ञा ॥ ए पाठ केम मलशे? अने कहेशो जे, सूत्रज प्रमाण तो नलु, आज वर्त्ततां तो घणां सूत्रछे, तेम छतां तमे बत्रीशज कां मानोछो? वली कहेशो जे बत्रीशसूत्रो मांहोमांहे मलेछे; बीजां मलतां नथी. तोय नलुं. पण अमे जाणीए छैए जे तमारे परस्परे मलवानुं प्रयोजन नथी. तमे केवल जिनप्रतिमाने द्वेषे बीजां सूत्र नथी मानता. पण नला बत्रीश तो मानोछो. तेपण तमारी मतिए जाणोछो जे, ते मलेछे तो ते मेलवी आपो. ते माटे प्रसंगागत कांइक लखीए छैए. ॥ समवायांगे मल्लिनाथप्रनुजीने पांच हजार सातसें मनपर्यवज्ञानी अने श्रीज्ञातामां तो आठसें कह्या. ते केम मले? तथाचसूत्रं ॥ मल्लिस्सणं अरहउ सत्तावन्नं मणपज्ञवनाणीसया होछा ॥ इति समवायांगे ॥ अठसय मणपज्ञवनाणीणं ॥ इतिश्रीज्ञातायां! समवायांगे श्री मल्लिप्रनुने पांचहजार नवसे अवधिज्ञानी अने ज्ञातामांहे बेहजार अवधिज्ञानी. ए केम? २. ज्ञातामां अध्ययन पांचमे श्रीकृष्णने बत्रीश हजार स्त्रीउ कही; अने अंतगडदशांगमां प्रथमाध्ययने तो सोलहजार कही. ए

केम? ३ श्रीराजप्रश्नीमांहे केशीकुमारने चार ज्ञान कह्यां अने उत्तराध्ययने त्रीशमे अध्ययने अवधिज्ञानी कह्या ए केम? ४ जगवतीमा शतक पहेले उद्देशे बीजे विराधित संजमी जघन्यथी जवनपतिमा जाय, उत्कृष्टे सौधर्मे जाय एवु कह्यु छे, अने ज्ञातामा तो अध्ययन सोलमे सुकमालिका विराधितसंजमी, ईशान देवलोके गइ ए केम? ५ उववाइमा, तापस उत्कृष्टा ज्योतिषी लगे जाय एम कह्यु छे, तो श्री जगवतीमा तामलीतापस ईशानेंद्र थयो ए केम? ६ उववाइमा चौदपूर्वी उत्कृष्टा लांतके जाय एम कह्यु, तो जगवतीमा कार्तिकशेठ चौदपूर्वी सौधर्मेंद्र थाय ए केम ७ श्रीजगवतीमध्ये श्रावक होय ते त्रिविध त्रिविध कर्मादानना पच्चखाण करे एम कह्यु, तो श्रीउपासकमध्ये आणंदे हल मोकला राख्या ते केम? ८ तथा कुंजार श्रावके नीम्हाडा उपासकमा राख्या ए केम? ९ वेदनीयकर्मनी जघन्यस्थिति श्रीपन्नवणासूत्रमा बार मुहूर्तनी कही, तो उत्तराध्ययनमा अंतर्मुहूर्तनी कही ए केम? १० श्रीजगवतीमा शतक बीजे उद्देशे पहेले खधाने अधिकारे बार प्रकारना बाल मरण करतो जीव, अनंता नारकी, तिर्यंच, मनुष्य अने देवताना जव करे, अनादि अनंत चार गतिमांज रुले, तेमांज बारमा वेहाणस मरण, तथा गीर्द्धपृष्ठमरण ए बे कह्या छे, तो ठाणांगे ठाणे बीजे उद्देशे चोथे एज बे मरणनी कारणे आज्ञा करी ए केम? ११ जगवतीमा महाबल चौदपूर्वी ब्रह्मदेवलोके गया, एम कह्यु, तो उववाइमा लांतकथी हेठा जाय नहीं ए केम? १२ श्रीउत्तराध्ययन छत्रीशमे पान पलाशु लसण कंदे अणंतकाय कह्या छे, तथा पन्नवणा प्रथमपदे लसण प्रत्येके कह्यु छे, ए केम? १३ श्रीपन्नवणामा चार जाषा बोलता आराधक कह्यो तथा दशवैकालीक अध्ययन सातमे बे जाषा बोलवी कही ए केम? १४ दशवैकालिके अध्ययन आठमे हाथ पग छेद्या होय, कान नाक काप्या होय,सो वरसनी मोसी होय तेने पण ब्रह्मचारी वर्जे एम कह्यु छे, अने श्री ठाणांगमा पाचमे ठाणे उद्देशे बीजे तो साधु, पाच प्रकारे साध्वीने ग्रहतो अवलंबतो आज्ञा न अतिक्रमे ए केम? १५ उत्तराध्ययन, बीजे अध्ययने रोग उपन्ये औषध न करे एवु कह्यु, अने जगवतीमा तो बीजोरापाक प्रजुए लीधो ए केम? १६ दशवैकालिके छठे अध्ययने एक जक्त जोजन कह्यु, अने कल्पसूत्रमा तो विकृष्टतपवालाने सर्व गोचर काल कल्पे ए केम? १७ कल्पसूत्रे थोडी थोडी वृष्टि थाता वहोरवा जाय एम कह्यु छे, अने दशवैकालिके अध्ययन पाचमे उद्देशे पहेले वरसता वहोरवा न जाय एम कह्यु ते केम? १८ जगवतीमा शतक चौदमे उद्देशे सातमे जात पाणीना पच्च

खाण करीने आहार करे एम कह्युं, अने सिद्धांतमां तो व्रतभंगे महादोष लागे एम कह्युं. ए केम? १९ पन्नवणामां अढारमा कायस्थितिपदे स्त्री वेदनी कायस्थितिना पांच आदेश कह्या; ते सर्वज्ञमतमां पांच वातशी? ए केम? २० ठाणांगे पांचमे ठाणे उद्देशे बीजे राजपिंड न लेवो एम कह्युं, अने अंतगड वर्ग छठे अध्ययन पांचमे गौतमजीए श्रीदेवीने घेर आहार लीधो. ए केम? २१ समवायांगमां ज्यां प्रभु विचरे त्यां चारे दिशाए इति न होय एम कह्युं छे; अने विपाक सूत्रमां तो पोते समोसर्या थका अभग्रसेन प्रमुख केम मार्या गया? २२ एम विपाकमां अध्ययन बीजे पण छे. ते केटला लखाय? एम श्रीभगवतीमां सुनक्षत्र अने सर्वानुभूति समोसरणमां बल्या, पोताने लोहीखणवाडो थयो. ए केम? २३ तथा समवायांगमां उपासकनो बोध छे, तेमां श्रावकनां चैत्य कह्यां छे अने उपासकमां तो नथी. ए केम? २४ भगवतीमां शतक आठमे उद्देशे छठे साधुने अप्रासुक अनेषणीक वहोरावतो घणी निर्जरा करे, अल्प पापकर्म बांधे, एम कह्युं छे; अने ठाणांगे ठाणे त्रीजे उद्देशे पहेले साधुने अप्रासुक आपतो अल्प आयुष बंधाय ए केम? २५. ठाणांगे ठाणे पांचमे उद्देशे बीजे पांच महानदी उतरवी ना कही, अने वली बीजा लगता सूत्रमां हा कही. ए केम? २६ वली त्यांज वर्षाकाले रह्या तेहने ग्रामानुग्राम विचरवुं न कल्पे; वली कह्युं जे पांचे कारणे कल्पे. ए केम? २७ दशवैकालिके तथा आचारांगे त्रिविधे प्राणातिपात पच्चखे; तथा समवायांग दशाश्रुतस्कंधे नदी उतरवी कही ते मोकली राख्याविना केम उत्तरे? ए केम? २८ कल्पसूत्रमां वर्षाकालमां निर्ग्रंथने नवविगइ वारे वारे लेवी न कल्पे, एटले कोइक वेला लीए एम कह्युं छे; अने सूगडांगना बीजा श्रुतस्कंधमां अध्ययन बीजे साधुवर्णने कह्युं जे न कल्पे. ए केम? २९ तेम कल्पसूत्रे कह्युं छे तथा भगवती सूत्रना शतक आठमे उद्देशे नवमे कुरमाहारे नारकीनुं आयु बांध्युं? ए केम? ३० दशवैकालिके अध्ययन त्रीजे लुण प्रमुख अनाचीर्ण कह्युं, अने आचारांगमां द्वितीय श्रुतस्कंध अध्ययन पहेले उद्देशे दशमे लुण वहोर्युं होय तो पोते वावरे, सांभोगिकने वहेंची आपे. एम कह्युं ए केम? ३१ भगवती सूत्रे शतक अढारमे नींब तीखो कह्यो अने उत्तराध्ययनना चोतरीशमे अध्ययने नींब कडवो कह्यो. ए केम ३२ आचारांगना द्वितीयश्रुतस्कंधे ईर्याध्ययनमां जाणतो थको कहे जे नथी जाणतो; तथा दशवैकालिके त्रिविधे मृषावाद वर्जे. ए केम? ३३ समवायांगे त्रेवीश तीर्थंकरने सूर्योदय काले केवलज्ञान उपन्युं कह्युं छे ने दशाश्रुतस्कंध

मा नेमि स्वामिने पाछले पहोरे केवलज्ञान उपन्यु ए केम? ३४ वली समवा यांगे तेमज ज्ञातामा मल्लिनाथने दीक्षादीनने पाछले पहोरे केवलज्ञान उपन्यु कह्युं ए केम? ३५ उत्तराध्ययन बारमे अध्ययने जक्षे ब्राह्मणने हण्या कह्यु छे ने उववाइमा दशप्रकारनु वैयावच्च कह्युं तो हण्या तेहने वैयावच्च कह्यु ए केम? ३६ ज्ञातामा कह्युं जे मल्लिनाथे त्रणसे स्त्रीउं, त्रणसे पुरुषो तथा आठ ज्ञातकुमार–ए लेखे छसे आठ साथे दीक्षा लीधी, अने ठाणांगमा सातमे ठाणे तो पोते सातमा एटले छ पुरुष साथे दीक्षा लीधी एम कह्युं छे ए केम? ३७ ठाणांगमा कह्युं जे छ मित्र साथे दीक्षा लीधी, अने ज्ञातामा केवलज्ञान उपन्या पछी छ मित्रोए दीक्षा लीधी ए केम? ३८ उत्तराध्ययन सोलमे पशुपंडगरहित वसति सेवेतो ठाणांगे पांचे स्थानके साध्वीनेला वसे कह्यु ए केम? ३९ सूयगडांग सूत्रमा द्वितीय श्रुतस्कंधे पांचमे अध्ययने कह्यु जे दानने प्रशंसे ते प्राणी वृद्धिने पामे छे तथा निषेध करतो सामानी वृत्ति छेद थाय माटे न बोलवु एम कह्युं, अने जगवतीना शतक आठमे उद्देशे छठ्ठे श्रमणोपासकने असजतने आपतो एकांते पापकर्म करे, पण निर्जरा काइ नथी ए लेखे मूलगी ना कही ए केम? ४० जंबुद्वीपपन्नत्ती मा योजन पांचसेनु नंदनवन तेहमा हजार योजननो बलकूट पहोलो मूले छे ए केम? ४१ एम समवायांगे गजदंता उपर हजार योजन पहोला [illegible] हरि तथा हरिस्सहकूट केम समाया? ए केम? ४२ जंबुद्वीपपन्नत्तिमा रूषनकूट मूले आठ जोजन विस्तारे कह्यो, आगल एमाज पाठांतरे बार योजन कह्यो सर्वज्ञना जाष्यामा पाठांतर शो? ए केम? ४३ जंबुद्वीपपन्नत्तीमा जरतार्द्धनी जीवा नव हजार सातसे अडतालीश ने उंगणीआ बार जाग कही अने समवायांगे नवहजार कही एटलो फेर केम? ४४ समवायांगे विजयादिक चारनी स्थिति जघन्ये बत्रीश सागरोपम, उत्कृष्ट तेतरीश सागरोपम, कही छे अने पन्नवणाना चोथा पदे जघन्ये एकतरीश अने उत्कृष्टे तेतरीश कह्या ए केम? ४५ समवायांगे रूषनदेवजीने तथा महावीरने एक कोडाकोडीनो आंतरो कह्यो, तथा दशाश्रुत स्कंदमा रूषनजी काल करी गया पछी नेव्यासी पखवाडीया गया पछी बेतालीस हजार वर्ष अधिक नेव्यासी पखवाडीआ उंछा एक कोडाकोडी सागरोपमे वीर मोक्षे गया ए केम? ४६ सूयगडांगसूत्रमा कह्युजे आधाकर्मी आहार करतो कर्मे लेपाय पण खरो, तथा न लेपाय ए एक गाथामा बे वात ए केम? ४७ वली एहज सूत्रे कर्मे न लेपाय कह्यु, अने जगवतीमा शतक पहेले उद्देशे नवमे

आधाकर्मी आहार करतो सातकर्म बांधे. सिथिल होयतो गाढ करे. इत्यादि. ए केम? ४८ समवायांगे तेतरीश हजार योजन कांइक ऊणुं चक्षुस्पर्शे सूर्य आवे ए म कह्युं; अने जंबुद्वीपपन्नतीमां बतरीश हजार एक योजन जाजेरो चक्षुस्पर्शे सूर्य आवे. ए केम? ४ए. समवायांगे मेरुनी तलेटी दशहजार योजन पहोली छे एम कह्युं छे, अने जंबुद्वीपपन्नतीमां दश हजार नेवु जाजेरी कहीछे. ए केम? ५० जगवतीसूत्रना शतक आठमे उद्देशे दशमे जीवने पुजल कहीए तथा पुजली क हीए. एम कह्युं छे ए केम? ५१. समवायांगे मेरुनां सोल नाम कह्यां छे, तेमां आठमुं प्रियदर्शन कह्युं छे तथा चौदमुं उत्तर कह्युंछे, अने जंबुद्वीपपन्नतीमां सो ल नाम छे तेमां आठमुं शिलोच्चय कह्युंछे अने चौदमुं उत्तम कह्युंछे. ए केम? ५२ पन्नवणामां ओगणीशमे पदे छद्मस्थने अणाहारी उत्कृष्ट बे समय कह्याछे, ने जगवतीमां उत्कृष्टा अणाहारीना त्रण समय कह्याछे. ए केम? ५३. एमज जीवा जिगमे बे समय, जगवतीए समय त्रण. ए केम? ५४ समवायांगे समण जगवान महावीरने बेतालीश वरस जाजेरो साधुपर्याय कह्यो, अने पर्युषणाकल्पमां बे तालीश पूरां कह्यां. ए केम? ५५. जीवाजिगमे रुचकद्वीपथी असंख्यातु मान कह्युं अने जीवाजिगमने लेखे गण बमणां गणतां एक निखर्व चार अबज पंचाशी क रोड छोतेर लाख मान आवे. वली त्रिप्रत्ययावतार गणे तो रुचकद्वीपनुं मा न ११००८२२३४३३३६००००० थाय; अने जगवती सूत्रमां शतक छठे उद्दे शे सातमे तथा अनुयोगद्वारे एकसो चोराणु आंक लगे तो संख्यातु गण्युं, वली पालाने माने संख्यातु तो वेगलुं रह्युं; पछी असंख्यातु आवे तो रुचकद्वीप अ संख्यातो केम थयो? ५६. समवायांगे आडतरीशमे समवाए मेरुनो बीजो कांम आडतरीश हजार योजन उंचो कह्यो; तथा सोलमे समवाये प्रथम कांम एकस ठ हजार योजननो उंचो कह्यो; जंबुद्वीपपन्नतीमां हेठलो कांम एकहजारयो जननो बाहुल्ये कह्योछे; मध्य कांम त्रेसठहजार योजननो बाहुल्य कह्यो, उप रलो कांम छत्रीशहजार जोजननो बाहुल्य कह्यो, एम सर्व पूर्व अपरे थइ एक लाख योजन बाहुल्य छे. ए लाख योजन बाहुल्यपणे जंबुद्वीपमां कह्यो ते वारे बीजां नदीओ, पर्वत, अने सात क्षेत्र ए सर्व केम मायां? ५७. तथा कहे शो के बाहुल्य ते उंचपणु हशे तो पूर्व अपरनो शो अर्थ? तथा उंचपणु कहे हेतां पण समवायांगे नव्वाणु हजार योजन बे जागे वहेंच्यो तेहमां प्रथम एकशठ हजार अने बीजो आडत्रीस हजारनो कह्यो. जंबुद्वीपपन्नतीमां कांदा सहित त्रणे जा

गे वर्तेच्यो, तेमा प्रथम एकहजारनो, बीजो त्रेसठहजारनो अने त्रीजो ठत्री शहजारनो ए सर्व केम? ५८ समवायांगे नंदनवननु विष्कंन नवहजार न वसे योजननु कह्यु, अने जंबुद्वीपपन्नत्तीमा नवहजार नवसे चोपन जाफु कह्यु ए केम? ५९ प्रश्नव्याकरणे तथा समवायांगे नवनपति वीश, चंद्र सूर्य बे, अने सौधर्मादिक दश एवं बत्रीश इंद्र कह्या, अने जंबुद्वीपपन्नत्तीमा ऋषन निवार्णे सोधर्मादिक दश, नवनपति वीश, व्यंतर सोल अने चंद्रसूर्य बे–एवं अड तालीश इंद्र कह्या ए केम? ६० ठाणांगे ठाणे बीजे इंद्र चोसठ कह्या ए केम? ६१ उववाइमा जघन्यथी सात हाथनी कायावाला मोक्षे जाय, वली कह्यु जे जघन्यथी बत्रीश अंगुल सिद्धनी अवगाहना होय ए लेखे बे हाथनी जघन्य थ ई ए केम? ६२ नगवतीसूत्रना शतक चउदमामा उद्देशे आठमे सिद्धशिला थी अलोकदेशे ऊणु योजन कह्यु अने उववाइमा संपूर्ण योजन कह्यु ए केम? ६३ समवायांगे ठठा नरकना मध्यनागथी ठठा घनोदधिनो चरमांत ओगणा एंसीहजार योजन कह्यो, जिवानिगमे पृथ्वी उपरना घनोदधिनो चरमांत एक लाख ठत्रीश हजार योजन अंतर कह्यो तो जिवानिगमे एक लाख ठत्रीश ह जारनु अर्धकरता अडसठ हजार योजन थाय ए केम? ६४ समवायांगे अठा णुमे समवाये रेवती नक्षत्रथी जेष्टा लगी ओगणीश नक्षत्रना तारा अठाणुठे, अने समवायांगमांज निन्न निन्न नेला करता सत्ताणु थायठे ते एम के, रेवती नक्षत्र ना बत्रीश, अश्वनीना त्रण, नरणीना त्रण, कृत्तिकाना ठ, रोहिणीना पांच, मृग शिरना त्रण, आर्द्रानो एक, पुनर्वसुना पांच, पुष्यना त्रण, अश्लेषाना ठ, मघा ना सात, पूर्वाफाल्गुनीना बे, उत्तराफाल्गुनीना बे, हस्तना पांच चित्रानो एक, स्वातिनो एक, विशाखाना पांच, अनुराधाना चार अने जेष्टाना त्रण–एवं सत्ताणु ए केम? ६५ पन्नवणामां पंदरपदे घाणइंद्रियनो नवयोजननो उत्कृष्टो विषय कह्यो, अने रायपसे णीमा चारसे तथा पांचसेनो कह्यो ए केम? ६६ नगवतीसतक ठठे उद्देशे सातमे प ल्योपमनु मान कह्युं, तेम अनुयोगद्वारेपण कह्यु, पण नगवतीमा असंख्याता खंमविना कुठ नथी तेणे करी आराना मान कह्या सप्रयोजन कह्यु, अने अनुयोगद्वारे नगव तीवक्त ते नि प्रयोजक कह्यु सूक्ष्म अद्धापल्योपम सप्रयोजक कह्युं तेणे नारकी प्रमुखना आयु मविए इत्यादिक घणी वातोठे ए केम? ६७ पन्नवणामां तेत्री शमे पदे असुरकुमार जघन्यथी पच्चीश योजन अवधि तथा सौधर्मादिक जघन्य अंगुलनो असंख्यातमो नाग कह्यो ए केम? ६८ पन्नवणा सूत्रमा तेउकाय, बादर

मनुष्य क्षेत्रमां होय तो उत्तराध्ययन ओगणीशमे नरकमां अग्निकाय कह्यो. ए केम? ६९ वळी उत्तराध्ययनना बावीशमा अध्ययनमां शौरीपुरमां धुरे श्री नेमिनाथ कह्या; दीक्षा लेतां द्वारिकानगरीमांथी नीकळ्या: तथा रामकृष्ण वंदना करी द्वारिकामां गया, तो शोरीपुर पूर्वमां अने द्वारिका पश्चिममां—ए केम? ७०.ठाणांगे ठाणे सातमे,अतीत उत्सर्प्पिणीमां आ भरतनेविषे सात कुलगर थया, वळी ठाणे दशमे कह्युं के दश कुलगर थया. ए केम? ७१ वळी एमज आवती उत्सर्प्पिणीमां सातमे ठाणे सात थशे, अने दशमेठाणे कह्युं के दश थशे. ए केम? ७२ जीवाभिगमे सौधर्म ईशान देवलोक बराबर रह्याछे अने भगवतीसूत्रना एकत्रीसमा शतके सौधर्मथकी ईशान देवलोक लगारेक उंचुंछे. ए केम? ७३ भगवतीसूत्रमां शतक त्रीजे उद्देशे बीजे असुरकुमारनो तीछ्र्योगतिविषय, असंख्याता द्वीपसमुद्रनो कह्यो. नंदीसर लगे गया अने जशे एम कह्युं. तथा शतक बीजे उद्देशे सातमे चमरानी सुधर्मसभानेविषे पुछ्युं; त्यां कह्युं जे, मेरु पर्वतथी दक्षिणदिशा तीछर्ी असंख्याता द्वीपसमुद्र उल्लंघीए त्यां अरुणवरद्वीपनी बाहेरनी वेदिकाथी अरुणवरसमुद्र बेतालीश हजार योजने तिगिच्छकुडनामे उत्पात पर्वत आवे. इत्यादि—एमां असंख्याता द्वीपसमुद्र उल्लंघी अहींयां आवे ए केम? ७४ श्री भगवतीसूत्रना शतक पहेले उद्देशे बीजे सम्यक्दृष्टि नारकीने महावेदना कही. अने भगवतीसूत्रना शतक अढारमे उद्देशे पांचमे समकिती नारकीने अल्पवेदना कही. ए केम? ७५. अंतगडे कृष्णने नेमिनाथे बारमो अमम नामे तीर्थंकर थइश, एम कह्युं, अने समवायांगनेविषे चोवीश तीर्थंकरना पूर्वभवनां चोवीश नाम कह्यां तेमां श्रेणिक १,सुपार्श्व,२,उदय ३,इत्यादिक गणनाए कृष्ण वासुदेव तेरमा कह्या. ते केम? ७६ भगवतीना शतक आठमे उद्देशे नवमे पंचेंद्रिय तिर्यंच मनुष्यने विकुर्वणा काल अंतर्मुहूर्त्तनो कह्यो, अने जीवाभिगमे चार मुहूर्त कह्या. एकेम? ७७. भगवतीसूत्रना शतक आठमे उद्देशे दशमे जघन्य, ज्ञान दर्शन चारित्रनी आराधना वालो, त्रीजेभवे मोक्षे जाय. सात आठ भवतो न उल्लंघे. तथा शतक बारमे उद्देशे नवमे नरदेवनो आंतरो जघन्यथी सागरोपम झाझेरो, उत्कृष्टो अपार्द्धपुद्गलपरावर्त्त होय, नरदेवपणु तो सम्यग्दृष्टि चारित्रिया नीपजावे. एकेम? ७८ भगवतीसूत्रना शतक पांचमे उद्देशे चोथे ऊंघतो थको सात आठ कर्म बांधे; उत्तराध्ययनना अध्ययन छवीशमे त्रीजे पहोरे रात्रे निद्रा करे. एकेम? ७९ उत्तराध्ययनना ओगणीशमा अध्ययने कह्युं जे, मांस पोताना शरीरमांथी नरकमां खवराव्यां.

जीवानिगममा असंघयणी कह्या तो संघयणविना मास क्यांथी! एकेम? ७०
पन्नवणामा बीजे पदे ॥ दिव्वेण संघयणेण ॥ एम कह्युं अने जीवाजिगमे देवता
असंघयणी कह्या ए केम? ७१ जगवतीसूत्रना शतक पाचमे उद्देशे आठमे सम्
र्छिम मनुष्यने अडतालीश मुहूर्त अवस्थित काल कह्यो, अने पन्नवणामा चोवी
श मुहूर्तनो उत्कृष्टो विरह कह्यो एटले कोइ ऊपजे पण नही अने कोइ चवे प
ण नही, अने जगवतीने लेखे चोवीश मुहूर्त लगे ऊपजे एटला चवे, एम अवस्थि
त काल कह्यो, ते अंतर्मुहूर्तआउषावालाने केम घटे? ७२ जगवती तथा सम
वायांगे शक्रस्तव पाठफेर केम? ७३ गणांगमा त्रीजे गणे उद्देशे पहेले पांच देव
लोके त्रणवर्ण कह्या कृष्ण, नील, अने रक्त जीवाजिगमे लोहित, पीत अने
शुक्ल एकेम? ७४ पन्नवणामा प्रथम पदे पुजलना जेद पांचसे त्रीश थायछे, उत्त
राध्ययनमा चारसे ब्यासी जेद थायछे एकेम? ७५ प्रज्ञापनामा वीशमे पदे कि
ल्विषिआने जघन्यथी सौधर्मे अने उत्कृष्टे लांतके जाय जगवतीमा किल्विषिया
जघन्यथी जवनपति, उत्कृष्टा लांतके जाय एकेम? ७६ कल्पसूत्रमा संहरता वी
र प्रजु न जाणे, अने आचारांगमा कह्यु संहरता जाणे, एकेम? ७७ आचारांगे
कह्युं जे प्रथम देवताने धर्म कही पछी मनुष्यने कहे, अने गणांगमा दश अछेरामां
अनाविया अणुरिसा ते शु? ७८ उववाइमा शुज मन वचन काया उदेरवा क
ह्या अने जगवतीमा ए जतो कंपतो हिंसा करे कह्यु एकेम? ७९ उपासकदशा
ग मध्ये आणंदश्रावके जगवतने कह्यु जे हु बारव्रत उचरीश, एम करीने सातव्र
त उचर्या, वली अतीचार बारे व्रतना कह्या एकेम? ८० इत्यादिक केटला लख्यां
जाय ए सर्व टीका निर्युक्ति चूर्णिविना केवल सूत्रे मेलवी आपो, तो तमे राक सरखा
शु मेलवी जाणो? कोइ पाठांतर, कोइ अपेक्षा, कोइ उत्सर्ग, कोइ अपवाद, कोइ
नये, कोइ विधिवाद, कोइ चरितानुवाद प्रमुख सूत्रना गंजीर आशय समुद्र सरखी
बुद्धिना धणी टीकाकार प्रमुख जाणे ते टीका प्रमुख तो तमे एक प्रतिमाद्वेषे सर्व
उथाप्या ए प्रसंगे सख्यु ॥१६॥ हवे सूत्र अनुसरीए छैए पूर्वे जगवतीनी साखे त्रण
प्रकारनो अनुयोग कह्यो हतो वली निर्युक्तिना अक्षर देखाडेछे गाथा कहेछे

सूत्र निजुत्तिरे बेऊ जेदे कह्यो ॥ त्रीजु अनुयोगद्वार ॥ कूडा
कपटीरे जे माने नही ॥ तेहने कवण आधार ॥ स०॥१७॥

अर्थ—सूत्र तथा निर्युक्ति–ए बेऊ जेदे त्रीजो अनुयोगके० त्रीजा अनुयोग छो

रमां कहेछे. एटले ए नाव जे श्री अनुयोग द्वार सूत्रनेविषे चार अनुयोग द्वार कह्याछे. उपक्रम. १, निक्षेप. २, अनुगम. ३ अने नय. ४, तेमां त्रीजुं अनुगम नाम अनुयोग द्वार. तेह्मां सूत्रानुगम, तथा निर्युक्तिअनुगम ए बे प्रकारनो अनुगम कह्योछे. तथाच तत्सूत्रं ॥ अनुगमे डविहे पन्नत्ते तंजहा सुत्ताणुगमेअ णिज्जुत्ति अणुगमेय ॥ एनो अर्थ तो पूर्वे आवी गयोछे. वली निर्युक्तिअनुगम त्रण प्रकारे कह्योछे. तेमज निक्षेपनिर्युक्तिअनुगम १ सूत्रस्पर्शिकनिर्युक्तिअनुगम २, उपोद्घातनिर्युक्तिअनुगम. ३ तेमां उपोद्घातनिर्युक्तिअनुगम २ मूलगाथाए कह्यो छे. ॥ उद्देसे निद्देसे निग्गामे खेत्तकाल पुरिसेअ ॥ कारण पच्चय लरकण णए समोयारणाणुमए ॥ १ ॥ किंकइविहकस्सकहिं, के सुकहं के च्चिरं हवइ कालं ॥ कइ संतरमविरहियं, नवागरिसफोसण निरुत्ति ॥ २ ॥ व्याख्या. उद्देशे के० सामान्य नाममात्र कहीशुं. जेम अध्ययन एवुं नाम? समुद्देशे के० विशेषे कहेवुं. जेम सामायक अध्ययन. २ तथा निग्गामेके० निर्गम कहेवो. यथा सामायक क्यांथी नीकल्युं? ३. तथा क्षेत्र कहेवुं. ४ तथा काल कहेवुं. ५ यथा सामायिक कोणक्षेत्र कोण काले, नीकल्युं? ६ महासेन वनमां वैशाखशुद ११ ने दिने पहेले पहोरे तथा पुरिसेअके० कोण पुरुषथी नीकल्युं? ते कहेवुं. तथा, कारण के० शाकारणे गोतमादिक नगवंतपासे सामायक सांनलेछे? ते कहेवुं. तथा, पच्चयके० प्रत्यय कहेवो. शये प्रत्यये नगवंते कह्युं? तथा गोतमादिके सांनल्यु? जेम केवलज्ञानी बुं माटे कहुंबुं. गणधरजीनेपण प्रत्यय सर्वज्ञनो थयो माटे सांनलेछे. ए. तथा, लरकणके० लक्षण कहेवुं. यथा समकित सामायिके श्रद्धाकरे. ए लक्षण श्रुत सामायिके जाणे. ए लक्षण देशविरतीसामायिके देशथी त्याग थाय. सर्व विरती सामायिके सर्वथी त्याग करे. इत्यादिक लक्षण ए नए के० नय कहेवा. १० तथा, समोयारणा के० समवतार कहेवो. अनुयोग नेला हता तेवारे समवतार हता. आर्यरक्षितजीए अनुयोग निन्न कस्या पछी समवतार नथी. ११ अणुमए के० कोणने कोण सामायिक अनुमत्त छे? १२ इति प्रथम गाथार्थ ॥१ किं के० सामायिक ते शुं? ते कहेवुं. तथा ड्व्यार्थिकनये जीवगुण प्रतिपन्न ते सामायिक १३ कइविहं के० केटला प्रकारनुं सामायिक? यथा त्रण प्रकारे. समकितसामायिक १. श्रुतसामायिक २, चारित्रसामायिक ३, इत्यादिक कहेवुं १४. कस्स के० कोण पुरुषने सामायिक होय? तेहनो उत्तर कहेछे. जेहने आत्मा समतानावे परिणम्यो; तेहने सामायिक. १५ कहिं के० कोइनेविषे सामा

यिक, तेह्मां तो क्षेत्र दिशि प्रमुख घणा द्वार कह्यां छे १६ केसुं के० कोण सामायिक द्रव्यपर्यायने कहिए? १७ कह के० केम सामायिक पामीए? त्यां मनुष्य, क्षेत्र, जाति कुल इत्यादिक विस्तार घणो छे १८ केच्चिरह्वइकाल के० कोण सामायिक केटलो काल रहे? ते कहेवु १९ कइ के० केटला जीव कोण सामायिकना समकाले नवा पामता तथा पूर्व प्रतिपन्न पामे? ते कहेवु २० सतर के० ए त्रण सामायिकनु अंतर कहेवु, जे फरी पामे तो केहु सामायिक केटले काले पामे ते कहेवु? २१ अविरह्यि के० ए त्रण सामायिक सततर रहेतो केहुं सामायिक केटलाकाललगे रहे? ते कहेवु २२ नवके० केटला नवमा उत्कृष्ट केहुं सामायिक आवे? ते कहेवु २३ आगरिस्स के० आकर्ष–एक नवमा कोण सामायिक केटली वार आवे अने जाय? तथा नाना नवमा कोण सामायिक केटलीवार आवे अने जाय? ते कहेवु फोसणाके० कोण सामायिकवत केटलुं क्षेत्र फरसे? ते कहेवु २५ निरुत्ति के० निरुक्ति कहेवी यथा सम्यग्दृष्टि कहीए, अमोह कहीए जेम शोधीसद्भाव, दर्शनबोधि, अविपर्याय अने सुदृष्टि ए समकितनी निरुक्ति. एम चारित्रनी निरुक्ति पण कहेवी. २६ ए बेव मूल गाथा अनुयोग द्वारमध्ये छे तेह्नो सक्षेपअर्थ कह्यो एह्ना उत्तर सर्व, विस्तारथी तो आवश्यक निर्युक्ति तथा टीका तथा विशेषावश्यक थकी जाणवो पण निर्युक्ति तथा टीका तथा जाष्य न माने तेह्ने ए वे गाथाना अर्थनु ठेकाणु कीयु? ए बे गाथाए निर्युक्ति मानवी कबुल थइजछे मूर्खलोक कदाग्रहे न माने तो शु थयु? पण मध्यस्थने तरत नजरमा आवे ते माटे निर्युक्ति न माने तो सर्व सूत्र न माने सूत्रनो अनुयोग निर्युक्तिने हाथे छे कूडा के० ते कुमति, कूडाछे जूठा छे जे माटे सर्व सूत्रना पाठमा वाकु बोले छे कपटी के० मायावी छे जे माटे टीका प्रमुखने जोइने सूत्रना अर्थ वध बेसारे, अने पूछीए तेवारे कहे गे जे, अमे टीका प्रमुख न मानीए इत्यादिक कपटना करणहार छे जे माने नहीं के० एवा जे कुडा कपटी निर्युक्ति प्रमुख न माने, तेह्ने कवण आधार के० ते प्राणीने ससारसमुद्रमा पडता कोण आधार थाशे? कोइ नहीं थाय इतिज्ञाव इति सप्तदशमी गाथार्थ ॥ १७ ॥ वली निर्युक्तिना पाठ देखाडे छे

वध ते सूत्रेरे अर्थ निकाचिया ॥ निजुत्तिए अपार ॥ उपधिमां

न गणणादिक किहां लहे ॥ ते विणु मार्गविचार ॥ स० ॥ १८ ॥

अर्थः—बद्धते के० बांध्यां ते सूत्र जाणवां. अर्थ के० अर्थ, निकाचिआ के० निकाच्या, ते निज्जुत्तिए के० निर्युक्तिनेविषे, अपारके० घणा अर्थ—एटले ए नावजे नंदीसूत्रनेविषे ॥ णिबद्ध णिकायया जिणपन्नत्ताजावा ॥ एवुं सूत्रछे. तेहमां णिबद्ध के० सूत्रे गुंथ्या जे, नावके० अर्थ तथा, णिकाययाके० ते अर्थ निकाच्या ते निर्युक्तिनेविषे ए अर्थ छे तो निर्युक्ति केम न माने? वली ॥ असंखिज्जाउ निज्जुत्तिउ एहवा समवायांग प्रमुखमां पाठ ठामे ठामे छे. उपधिमान गणणादिकके० उपधिनुं प्रमाण, तथा गणती इत्यादिक, किहां लहेके० क्यां पामे? विणु मार्गविचारके० निर्युक्तिविना जिनशासनना मार्गनो विचार, एटले ए नाव जे निर्युक्तिविना उपधिमान ते एवडा महोटा पहोला ते क्यां पामीए? तथा गणतीए केटलां राखवां? इत्यादिक घणी वातो मार्गनीछे; ते सर्व निर्युक्तिविना न लाभे. इति. एटले एवुं देखाड्युं जे, लांबा लांबा रजोहरण राखेछे, तथा मुगटी पहेरेछे; इत्यादिक कीआ सूत्रउपर करेछे? मुखे मुहपत्ति बांधी मार्गमां हींडेछे ते कीआ सूत्रउपर बांधेछे? उलटुं सिद्धांतमां तो न बांधवी जणायछे. जेमाटे श्रीगौतमजी, मृगापुत्रने जोवा गया; तेवारे राणीए कह्युं के मुख बांधो. जो बांध्युं होय तो बांधो एम शुं करवा कहे? वली मूर्खोने पूछीए छैए जे, नाक उघाडुं राखोछो तेमां वायुकायनो घात थायछे. तेवारे कहेछे जे दशवैकालिके ॥ मूहेणवा ॥ एवो पाठ छे. पण नक्केणवा ॥ एहवो पाठ नथी. तेमाटे मुखने वायरे वायुकाय हणाय पण नाकने वायरे न हणाय. एम कहेछे तेने कहीए जे, मुख कह्युं तेमां नाक आवी गयुं. नहीतर मृगाराणीए कह्युं जे मुख बांधो; तेवारे नाक बांधो कां न कह्युं? काम तो नाशिकानुं छे. डुर्गंध आवे माटे कह्युंछे. ते माटे दशवैकालिक मध्ये पण मुख कहेतां नाशिका आवी गइ जाणवी. हवे ते कुमतिने निर्युक्तिनो जवाब देवानुं ठेकाणुं रह्युं नही; तेवारे बूडतो फेणना बाचका नरे ए न्याये बोल्यो के निर्युक्ति मानुं तो खरी. सूत्रमां कही ते ना केम कहेवाय? पण ते विछेद गइ एम कहेछे. ॥ १८ ॥ तेहने उत्तर वालवा गाथा कहेछे.

जो निर्युक्ति गइ कुमति कहे ॥ सूत्र गयां नहीं केम ॥ जेह वाच
नाए आव्युं ते सवे ॥ माने तो होए खेम ॥ स० ॥ १९ ॥

अर्थः—जो निर्युक्ति गइ एम कुमति कहेछे तेहने उत्तर करेछे, तो सूत्र गयां नहि केम के० तेवारे सूत्र गयां केम न कहे? जेमाटे ठाणांगसूत्रमां अंतगडसूत्र

तथा अनुत्तरोववाइ तथा प्रश्नव्याकरण–ए त्रणना अध्ययन कह्याछे ते हमणा नी वाचनाए नथी जणाता वली श्री समवायांगसूत्रमा प्रश्नव्याकरणनी हुंमी कहीछे, तेमानु प्रश्नव्याकरणमध्ये आज काइ नथी तेमाटे जेह वाचनाए आ व्युके० जे पुस्तकारूढ वाचनाए जे गुरुपरंपराए आव्या सूत्र, ते मानीए तो नि र्युक्ति पहेला मानीए चारित्र क्रियाना सर्व विशेष भाव निर्युक्तिमध्ये छे, तेमाटे वा चनाए आव्यु ते मानीए तो खेमके० कुशल वर्ते एटले आत्माने हित थाय ॥१९॥

एरीते शास्त्रवाते समजाव्या जाण पुरुष होशे ते समजशे, बाकी तो जेहवु थाय तेहवु कहेछे

आंधा आगल दरपण दाखवो ॥ बहेराआगल गीत ॥ मूरख
आगेरे कहेवुं युक्तिनु ॥ ए सवि एकज रीत ॥ स० ॥ २० ॥

अर्थ –आंधलाना मुख आगल दर्पण देखाडवु, बहेराना मुखआगल गीतज्ञान करवु अने मूर्खना आगल युक्ति कहीने समजाववु एसर्व एकज रीती जाणवी॥२०॥

मारग अरथीरे पण जे जीवछे ॥ भद्रक अतिहि विनीत ॥ तेहने
ए हित शिख सोहामणी ॥ वली जे सुनयअधीत ॥ स०॥ २१ ॥

अर्थ –पण जे मार्गना अर्थीलोकछे एटले जे लोक जाणेछे जे शुद्ध मार्ग समजीए वली जे लोक भद्रकछे एटले कुवासनाए वासित नथी, वली अति वि नीतछे, तेहने ए सोहामणी के० मनोहर हितशिक्षाछे वली जे सुनय के० भ ले नये करी भण्याछे, एटले भद्रक अथवा समजुने तेहने माटे कह्युछे पण अर्द्ध दग्धने माटे नथी कह्यु ॥ इति गाथार्थ ॥ २१ ॥

प्रवचनसाखेरे एम ए भाषिया ॥ विगते अरथ विचार ॥ तुज आ
गमनीरे ग्रहिय परंपरा ॥ लहिए जग जयकार ॥ स० ॥ २२ ॥

अर्थ –प्रवचन के० सिद्धांत साखे एम भाष्या, विगते के० प्रगटपणे अर्थना विचार, तमारी आगमनी परंपराए ग्रहीए, तो जगतनेविषे जयकार पामीए ॥२२॥

गुण तुज सघलारे प्रभु कोण गणी शके ॥ आणा गुण लव एक॥ एम
मे थुणतारे समकित दृढ कर्यु ॥ राखी आगम टेक ॥स० ॥ २३ ॥

अर्थ –हे प्रभु, तमारा सघला गुणो कोण प्राणी गणी शके ? अनंताछे मा टे न गणाय. पण तमारी आणा कबुल करवी, तद्रुप जे गुण–तेहनो जे लेश, ते

स्तवतां थकां में समकित दृढ कर्युं. एटले कदापि काले चळुं नहीं. एम करीने आगमनी टेक राखी ॥ इति गाथार्थ ॥ २३ ॥

आणा ताहरी रे जो में शिरधरी ॥ तो शुं कुमतिनुं जोर ॥ तिहां नवि पसरेरे बळ विषधरतणुं ॥ किंगारे ज्यहां मोर ॥ स० ॥ २४ ॥

अर्थः—तमारी आज्ञा जो में मस्तके धरी तो कुमति कदाग्रहीनुं शुं जोर चाले? ते दृष्टांते दृढ करेछे. त्यां विषधर जे सर्प—तेनुं बळ विस्तार न पामे के ज्यां मोर किंगारे के० केकारे शब्द करे. ॥ इति गाथार्थ ॥ २४ ॥

पवित्र करीजेरे जीहा तुज गुणे ॥ शिर धरीए तुज आण ॥ दिल थी कहीएरे प्रभु न विसारीए ॥ लहीए सुजश कल्याण ॥ स०॥२५॥

अर्थः— तमारा गुण गाइने जीव्हा पवित्र करीए अने मस्तके तमारी आज्ञा धरीए. एटले आज्ञाए मस्तक पवित्र करें. दिलथी प्रभुने कदीए विसारीएं नहीं. ए रीते हृदय पवित्र करीए. एम करतां सुजश कल्याण पामीए एटले भला यशरूप कल्याण पामीए. एमां कर्ताए पोतानुं जशोविजय एवुं जे नाम—ते पण सूचव्युं.॥२५॥

कलश ॥ राग धनाश्री ॥ वर्त्तमान शासननो स्वामि ॥ चामीकरसम देहोजी ॥ वीरजिनेश्वर में एम थुणिउ ॥ मन धरी धर्म सनेहोजी॥एह तवन जे भणशे गणशे ॥ तस घर मंगळ मालाजी॥ समकितभाण होशे घट तेहने ॥ परगट झाक झमालाजी ॥ १ ॥

अर्थः—वर्त्तमान शासनना धणी श्रीवीरस्वामि, चामीकर के० सोना सरखी जेमनी कायाछे एवा श्रीवीरस्वामि, जिनेश्वरके० सामान्यकेवळीमां इश्वर एटले तीर्थंकरप्रते स्तव्यो. मनमां धर्मस्नेह आणी. भक्ति माटे एकवचनछे. ए स्तवन जे प्राणी भण शे भणीनेगणशे; तेहने घरमां मंगळीकनी माळा थशे. तेहना घटनेविषे प्रगटपणे झाकझमाळ करतो थको, सम्यक्त्वरूप सूर्य प्रगट थाशे. ॥ १ ॥

अरथ एहना छे अति सूक्ष्म ॥ ते धारो गुरु पासेजी ॥ गुरुनी सेवा करतां लहीए ॥ अनुभव नित्य अभ्यासेजी ॥ जेह बहुश्रुत गुरु गीतारथ ॥ आगमना अनुसारीजी ॥ तेहने पूछी संशय टालो ॥ ए हित शिख छे सारी जी ॥ २ ॥

अर्थ –एहना अर्थ घणा सूक्ष्म छे. ते गुरुपासे आम्नाय धारी जोज्यो गुरुनी सेवा करतां पामीए. शुं पामीए? ते कहे छे अनुभव पामीए शुं करता? ते कहे छे. ए स्तवननो नित्य अभ्यास करता जे बहुश्रुत होय, गीतार्थ होय आगमना अनुसारी होय, एटले पापभीरू, सत्यभाषी होय, तेहने पूछी संशय टालो. ए अमारी रूडी हितशिक्षा छे इति द्वितियगाथार्थ ॥ २ ॥

इंदलपुरमां रहिय चोमासुं ॥ धर्मध्यान सुख पायाजी ॥ संवत सत्तर तेत्रीशा वरसे ॥ विजयदशमी मन भायाजी ॥
श्री विजयप्रभसूरि सवाया ॥ विजयरतन युवरायाजी ॥ तस राजे भविजनहित काजे ॥ एम मे जिनगुण गायाजी ॥ ३ ॥

अर्थ –इंदलपुर अहम्मदावादनुं परु, त्या चोमासुं रहीने धर्मध्याननुं घणुं सुख पाम्या संवत १७३३ मे वर्षे विजयदशमी ते आशोशुद दशमे मन भायाके० मननेविषे भाव्या हवे कवि पोताना आचार्यनी प्रशस्तिकहे छे श्रीविजयप्रभ सूरि तप गच्छनायक सवाइ थया तेहने पाटे विजयरत्नसूरि युवराज पदे वर्त्तता एटले विजयप्रभसूरि थका आचार्यपदे वर्त्तता भवजनना हितने काजे एम मे जिन गुण गाया इति तृतीय गाथार्थ ॥ ३ ॥ हवे पोतानी प्रशस्ति कहे छे.

श्री कल्याणविजय वर वाचक ॥ तपगछ गयणदिणंदाजी ॥
तास शिष्य श्रीलाभविजयबुध ॥ भविजनकैरवचंदाजी ॥
तास शिष्य श्रीजीतविजय बुध ॥ श्री नयविजय मुणिंदाजी॥
वाचक जशविजये तस शिष्ये ॥ थुणीया वीरजिणंदाजी ॥४॥

अर्थ –श्री कल्याणविजयउपाध्याय तपगछरूप गगननेविषे दिनेंद्र के० सूर्य सरखा, तेउना शिष्य श्री लाभविजय थया बुध के० पंडित थया भव्यप्राणी रूप, कैरव के० चंद्रविकासी कमल–तेहने विषे चंद्रमा सरखा. तेमना शिष्य बे थया एक श्रीजीतविजय पंडित अने बीजा श्रीनयविजय–ते मुनिमां इंद्र सरखा तेमना शिष्य वाचक उपाध्याय यशोविजय थया तेणे वीर जिणेंद्र थुण्या.॥४॥

दोसीमूलासुत सुविवेकी ॥ दोसी मेघा हेतेजी ॥ एह स्तवन मे कीधु सुंदर ॥ श्रुत अक्षर संकेतेजी ॥ ए जिनगुण सुरतरु

नो परिमल ॥ अनुन्नव तो ते लेशेजी ॥ न्नमर परे जे अ
रथी होइने ॥ गुरुआणा शिर वहेशेजी ॥ ५ ॥

एार्थः—दोसी मूलानो पुत्र घणो विवेकी जे दोसी मेघो तेने माटे कस्युं. ए सुंदर तवन एटले मेघजी दोसी ढुंढिआ हता ते उपाध्यायजीए प्रतिबोध्याने शुद्ध श्रद्धा करावी—सिद्धांतने अक्कर संकेते. ए जिनेश्वरना गुणरूप सुरतरु के० कल्प वृक्क तेहनो परिमल एटले सुगंधतानोज अनुन्नव ते लेशे; के जे प्राणी न्नमरानी पेरे अरथी थइने गुरुनी आज्ञा मस्तके वहे शे. ॥ इति पंचम गाथार्थ ॥ ५ ॥
॥इति श्रीमहोपाध्यायश्री जशोविजयविरचितं श्रीवीरजिनविचारस्तवनं संपूर्ण ॥

अगमदिति अथ प्रशस्ति.

सूरिर्विजय देवाख्य स्तपोगछाधि नायकः ॥ विख्यातस्त्रिजगत्यासीद्विद्यया गुरु सन्निन्नः ॥ १ ॥ तस्यपट्टोदयाद्रौश्री विजयप्रन्नसूरिराट् ॥ आदित्यइवतेजस्वी सिंहवच्चपराक्रमी ॥ २ ॥ यःसत्यविजयस्तस्यां तेवासीत्यन्निनाषकः ॥ क्रियोद्धारः कृतोयेन प्राप्यानुज्ञांगुरोरपि ॥ ३ ॥ विनेयस्तस्य कर्पूरो विजयः सात्विकःसुधीः ॥ कीर्तिःकर्पूरवद्यस्य प्राप्तसर्वत्र विश्रुता ॥ ४ ॥ क्कमादिगुणसंदर्न्नः क्कमाविजयइत्य न्नूत् ॥ तस्यशिष्योविनीतात्मा शिष्यानेकसमन्वितः ॥ ५ ॥ शब्दशास्त्रादिशास्त्राणां वेत्ता शिष्यगणान्वितः ॥ जिनादिविजयाह्वान स्तस्यशिष्यः सुरूपन्नाक् ॥ ६ ॥ कर्म प्रकृतिप्रन्नृति शास्त्रतत्वविचारवित्॥ उत्तमाद्विजयस्तस्य शिष्योन्नूरिशिष्यकः ॥७॥ तस्यपादयुगांन्नोज न्नृंगतुल्येनचारुणा ॥ पद्मविजयशिष्येण स्वपरानुग्रहायवै ॥८॥ नंदोवेदस्तथानाग चंद्राविितिचवत्सरे ॥ संवतःपंचमीघस्त्रे विक्रमादूबुधवासरे ॥ए॥ मयावीरस्तवस्यायं कृतोबालावबोधकः ॥ गुरुप्रसादतःसम्यग् गंन्नीरस्याल्पबुद्धिना॥ ॥ १० ॥ त्रिन्निर्विशेषकं ॥ श्रीविजयजिनेंद्राख्य सूरेराज्येकृतोद्यमः ॥ स्थित्वागछाधिनाथस्य राजधन्यपुरेवरे ॥ ११ ॥ यत्किंचिद्वितथंप्रोक्तं मतिमांद्यादजानता ॥ तत्सर्वंविबुधैःशोध्यं विधायमयिसत्कृपां ॥ १२ ॥ वीरस्यशासनं यावत् वर्ततेविश्वदीपकं ॥ तावद्बालावबोधोयं तिष्टताबुद्धवासनः ॥ १३ ॥

इति श्री वीरजिनस्तुति गर्न्नित ढुंढकमति निराकरणरूपा वीरस्तुतिः संपूर्णा ग्रंथाग्रंथ ८३८ अक्कर ८ समग्र बालावबोध मीलने ग्रंथाग्रंथ ३०७२ अक्कर १८ सूत्र ग्रंथाग्रंथ २२८ अक्कर ५. उन्नयो मिलने ग्रंथाग्रंथ ३३०० अक्कर—२३—

अथ श्रीमद्यशोविजयजी उपाध्यायनो लखेलो कागल

॥ श्री जिनायनम ॥ स्वस्तिश्रीस्तंननकपार्श्वजिन प्रणाम्य श्रीस्तंनतीर्थनगरत श्री जेसलमेरुमहादुर्गेन्यायाचार्योपाध्याय श्रीजशविजयगणय सपरिकरा सुश्रावक पुण्यप्रनावक, श्रीदेवगुरुनक्तिकारक, श्रीजिनाज्ञाप्रतिपालक, गीतार्थपरंपराप्राप्तसा माचारीरुचिधारक आगमाध्यात्मविवेककारक, मोक्षैकतान सर्वावसरसावधान, सा हरराज शा देवराज योग्य धर्मलाजपूर्वक लिखित अवे धर्मकार्य सुखे प्रवर्त्तेबे अपर थारा कागद समाचार पाया, वाची बहुत सुख पाया, थारी नक्ति विनयप्रति पत्ति कागदरी सुणी चतुर श्रोता सना बहुत सुख पाइ अत्र ज्ञानगोष्ठी गरिष्ठ ऐसी सनाबे, जे देखी था सरखा ज्ञानप्रिय लोकने घणु सुख उपजे ते प्रीउजो तथा थे लिख्योबेके केवली कवलाहार करे, तिणरी युक्ति केम नथी लीखी? ते लखता ग्रंथांतर थाए तेनणी नथी लिखी हुती बीजा सर्व प्रश्नरी युक्ति तो थाने पहोती आंहरो दिल प्रसन्न हुउ हवे ते युक्ति जाणवारी इहाबे तो शा० गदाधर महाराज हस्ते अध्यात्ममतपरीक्षारो बालावबोध लखावी आपस्या तेथी सर्व प्रीउजो सु मति जाणाजे श्रीजिनन्नद्रगणिक्षमाश्रमण, श्रीउमास्वातिवाचक, प्रमुखे दिगंबर मत निषेध्यो नथी श्रीहेमाचार्य प्रमुख अर्वाचीन आचार्येज निषेध्युबे जे माटे श्रीविशे षावश्यक मध्ये सात निन्हव सर्व विसंवादी दिगंबर कह्युबे उक्तंच॥ उव्वास सएहि नवु, त्तरेहि सिद्धिं गयाउं वीरस्स तो बोडियाण दिठी, रहवीर पुरे समुप्पन्ना ॥ १ ॥ इत्यादिक उपपत्ति कहीबे ते विशेषावश्यक श्रीजिनन्नद्रगणीक्षमाश्रमणकृतबे तथा श्रीउमास्वातिवाचके प्रशमरति ग्रंथमध्ये साधुने धर्मोपकरण थाप्याबे किं बहुना श्रीसूत्रमध्ये घणी स्त्री दीक्षा लेइ मोक्षे गइ कहीबे श्रीमल्लिनाथ स्त्रीपर्या य जे कह्याबे, चोराशी हजार स्याद्वादरत्नाकर ग्रंथ हतो, ते मध्ये बेतालीश ह जार ग्रंथ, महा तर्क युक्ति सहित स्त्रीमुक्ति उपरज हुतो हवणा सर्व श्वेतांबर त र्कग्रंथ दिगंबरमत निर्दलकबे ए मोहोटो अंतरबे इणमे जो संदेह कीजे के ए श्वेतांबर युक्तबे के, दिगंबर युक्तबे? पने जिन जाणे, तो परीक्षक लोकने वडी खामीबे तेथी जो पण रागद्वेषी नाम धरावणो टलेबे, तो पण मिथ्यात्व आवेबे बागमपनयत क्रमेलक प्रवेश न्याय ॥ उक्तंचश्रीहेमाचार्यैरयोगव्यवच्छेदद्वात्रिंशका

यां ॥ सुनिश्चितंमत्सरिणोजनस्य ननाथ मुद्रामति शेरते ते ॥ माध्यस्थमास्थायप रीक्षकास्ते मणोच काचेच समानुबंधाः ॥ १ ॥

अर्थः—हे नाथ श्रीवीतराग देव! एमां सुनिश्चितछे, ते लोका मत्सरीरी मुद्रा अतिक्रमता नथी. एतावता मत्सरीजछे. जे माध्यस्थ कहिये मध्यस्थपणाप्रते आस्थायके० श्रद्धा न करी तो परीक्षक छता मणिमां अने काचमां समानुबंधाके० सरखे परिणामेछे. काच रत्नरो अंतर न देखावे मध्यस्थ रहे. परीक्षक लोक्ष वि षय अर्थ जिनने जलावे. बीजो जितरो निर्णय थाए इतरो निर्णय करी परीक्षक गीतार्थरी आज्ञा प्रमाण करे. अनिश्चित अर्थ साचोइ कहे, तो परीक्षक अपवाद मां पडे. उक्तंच संमतिमहातर्के—एयंता सझूयं सझूयमणिच्छियंच वयमाणो लोइ य परव्वयाणं वयणिज्जपहे पडइवाइ. ॥ १ ॥

अर्थः—एकांत सद्भूत अर्थ दूर रहो. सद्भूत अर्थ पण जो अनिश्चित के० संदे हाक्रांत कहे तो वादी लौकिक अने परीक्षिक लोक तेहनो वचनीय पथ के० निं दा मार्ग तेहमां पडे; ते माटे संदेह न करवो. इति

बीजो जेथें लिख्योछे. लाभांतराय कर्मरा क्षयथी केवलीने दिव्य परमाणु चयोप चय रोम रोम हुइ रह्योछे. ते माटे आहार कह्योछे. केवलीने पण कवलाहार नथी. एवात थांरा दिलमांज किउं पेसे. ए आहार तो क्षायक होइ जाय. क्षयरो कार्य सिद्धने पणछे. क्षयरो कार्य अने पुद्गल विपाकी इसडो तो दिगंबर युक्तिशू न्य सदहे. बीजुं लाभांतरायकर्मक्षयथी लाभज हुए, तो उपचयज हुवे ॥ तदिन्ना इ केवइ ॥ चयोपचयांतराय कर्म जो दीठो होय, तो तिणरे क्षय चयोपचय कही श के. बीजो रोमाहार कहेछे. तेणे दिगंबर प्रक्रिया पण समजी नथी दिगंबर व्यंज नावग्रहविना केवलीने स्पर्शे आहार लेवो न माने 'रहि दंडु उगाहाइहिं' इत्यादि प्रवचनसार वचनात्. केवलीनामनवरत लोकालोकावलोकनकेलितमुजृंनमाण केव लज्ञानमहिम्नामनसोपनीता एवाहारवर्गणावृद्धिपोषदायिन्यइतिचेन्न मनोजक्षिणां देवानां वैक्रियशरीरानुगतानामेव तासां श्रवणाद्भगवत्यौदारीक शरीरानुगता अपिताः परिकल्पंत इति चेत् किमर्थं जगवछरीरस्थितिःवृद्ध्याद्यर्थमितिचेन्नौदारिक स्थिति वृद्ध्यादेः कवलाहार निमित्तायाएव दृष्टत्वाददृष्टपरिकल्पनायां प्रमाणाजावात्. जगवदौदारिकस्थितित्वावछन्नेपित व्यभिचाराच्च केवलज्ञानोत्तरं जगवदौदारिक स्थि तौ तद्देदत्वेशैलोष्यांततत्प्रसंगः सयोगिजिनशरीरस्थितौ इव्यमनोवष्टंजोपनतदिव्या हारानुसंक्रमोहेतुरित्यपिरिक्तवचः केवलज्ञानोत्तरं प्रतिक्षणं जायमानस्य तस्यकाल

नियमे मानानावादेतेन परमौदारिकत्वावच्छिन्नं हेतुत्वमप्यपास्तं अन्योन्याश्रयाच्च किंचवमन्वयव्यतिरेकाभ्यां केवलज्ञानस्यैवदिव्याहारे हेतुत्व प्रसक्तौकारणकार्योपचारादिनामतिज्ञानादेरिवपौजलकत्वप्रसंग इति न किंचिदेतत् इत्यादिकं अस्मत्कृत शास्त्रवार्त्ता समुच्चयवृत्तौस्याद्वादकल्पलता नाम्न्यांटवार्थ

केवलज्ञान बले मनेज आवी आहार वर्गणा जो केवल शरीरवृद्धि पोष हेतु कहीश तो जूतुठे एहवो तो मनोभक्षीदेवतानेज होए, केवलीने एम कल्पीए तो अदृष्ट परिकल्पना थाए जे माटे औदारिक शरीरनी स्थिति पहेला वृद्धि पुष्टता कवलाहारेज दीठोठे नगवतमां औदारिक शरीरनी थति पहेला तेह विनाज ठे, माटे व्यनिचार थाए केवलज्ञान पठी जे औदारिक शरीर स्थित्यादिक तिहा दिव्याहार वर्गणाने हेतुपणु कहीए तेह न घटे जे माटे निरतर आव दिव्याहार परमाणु शरीरठे तिहांताइ चउदमे गुणठाणे पण लागी जाए एणेकरी परमौदारिक शरीरे ते हेतु ते पण निराकखु,जे माटे दिव्याणु सक्रमसिद्धि परमौदारिकनी सिद्धि अने तेहनी सिद्धि दिव्याणु सक्रमसिद्धि ए अन्योन्याश्रय दोष थाए तथा एम करतां अन्वय व्यतिरेके केवलज्ञाननेज दिव्याहारपणु होए तेवारे केवलज्ञान पौजलिक हुइजाए, तो नियतकाल वेदनी उदयजनित कवलाहार केवलीने मानता शु जायठे? जे सर्व तंत्र विरुद्ध अदृष्ट कल्पना कीजे उक्तच रत्नाकरावतारिकाया–" आहार पर्याप्ति नामकर्मोदय वेदनीयोदय प्रबल प्रज्वलदौदर्य ज्वलनोपतप्यमानोहि पुमानाहारमाहारयतीति "

अने केवलज्ञान उपन्या पठी मदाग्निपणानो दोष थाए, एहवु तो सनवे नही केवलीने अग्यार परीसह श्रीनगवतीसूत्रमध्ये पण कह्याठे तथा श्रीतत्वार्थमध्ये पण कह्याठे एकादशजिने इस्यो सूत्रठे. पण 'एकादश जिनेन' इस्यो सूत्र नथी अने श्रीसिद्धसेनाचार्यकृतटीकामध्ये इस्यो व्याख्यान पण नथी दिगबरी सर्वार्थसिद्धटीकामाहे 'नसति' इस्यो बाहिरथी लेवो कह्योठे ते सूत्रविरुद्ध व्याख्यानकर्त्ता तो डमैतग्राहीमांठे ते लोकमा उपहासनीयठे बीजो थे उतरो विचार देखो के बादरसपराये २२, सूक्ष्मसपराये १४ इत्यादि अनुक्रमे "एकादशजिने" ए सूत्र चाल्यो, तो विधि अधिकारे निषेध व्याख्यान गभित होए ते केम करे? वली मनवासनायें दिगबर प्रमेय कमल मार्तन्ड ग्रंथ मध्ये इस्यु व्याख्यान कखुठे जे, 'एकेनाधिकान दश एकादश' एतावता एक नही दश नही ते ११ ए परीसह नही ते इस्यो समास व्याकरण विरुद्धठे ते श्रीस्याद्वादरत्नाकर मध्ये कह्युठे केवलीने

कवलाहार मान्या विना ए सूत्र दिगंबरने मिलतुं नथी; ते माटे ए सर्व बूडते वा
ग्ले वलगवुंछे. चोरासी बोलविचार मध्ये में लिख्युंछे." सूत्रनमें परिसह कहे. वृत्ती
लिउं नकार; जो संसो उपजत नही, सो तुज भ्रमको नार. ॥ १ ॥ मोहनीय
विना वेदनीयकर्म स्वविपाक न देखावे; इस्यो कहेछे ते पण युक्ति शून्य. एम क
हेतां नामकर्मोदयज नित विहार देशनादिक केवलीने किम घटे? जो कहेशो ते
नियतदेश नियतकाल केवलीने स्वजावेज होए; पण इच्छाए न होए. ते माटे मो
हनीय कर्मनी अपेक्षा नथी. उक्तंच प्रवचन सारे-" गणणिसेद्य विहारा, धम्मुवदे
सोय णिय दिणा तेसिं; अरिहंताणं काले, माया चायोव इच्छीणं."

तो कवलाहार नियत देशकाले इच्छा विना केवलीने मानतां शुं जाएछे? कोइ
कहेशे के, घाती मध्ये गणिया माटे, घाती समान वेदनीयकर्मज कह्युं छे. ते घाती
कर्म गया पठी केवलीने स्वविपाक केम देखावे? उक्तंच कर्मकांडे-" घादिंव वे
यणीयं, मोहस्सुदयेण घाददे जीवं " इदिजादीणंमथे, तम्हा गणिदं हुवेदणियं."

ते पण युक्ति शून्य जाणवुं. जे माटे ज्ञानावरणीय, दर्शनावरणीय, मोहनीय, म
ध्ये ज्युं वेदनीय कह्युं त्युं आयुनाम गोत्रकर्म पण मोहअंतराय मध्येज कह्यां; तेवारे
ते पण घातवत् होइ जावे. ते माटे ए सर्व पक्षपात कल्पना जाणवी. इणे करी
वली जे बडी सरखां चार कर्म केवलीने कहेछे ते पण परमार्थरा अजाण कहेवा.
एम कहेतां तीर्थंकर नामकर्मविपाक पण तिस्यो हुइ जावे. वेदनीय कर्मज केवलीने
दग्ध रज्जुसम ए पक्षपात मात्र शास्त्रविरुद्ध छे. उक्तंच सूत्रकृतांगवृत्तौ. " यद्यपि दग्ध
रज्जु स्थानकमुच्यते वेदनीयस्य तदप्यनागमिकमयुक्ति संगतंच; आगमे ह्यत्यंतो
दयः सातस्य केवलिन्यभिधीयते सातासात योश्चांतर्मुहूर्त्त परिवर्त्तमानतया यथासा
तोदय एव सातोदयोपीति"

केवलीने क्षुधा तृषा मानीएतो अनंत सुखनो व्याघात थाए. इस्यो कहेछे, ते
पण शून्य वचन. जे माटे अनंतसुख जवस्थ केवलीने तो केवलज्ञान रूप उप
योगा व्याघाते उपचारी कह्युंछे. " जादंसयं समत्तं, नाणमणं तच वित्थिदं विमलं
रहिदेहु उगाहाइहि सुहंति एयं लियं खाणिदंति."

पण परमार्थथी क्षायक अव्याबाध सुखगुण तो सिद्धनेज हुवे, उक्तंच-"अनं
ते सुखवीर्ये जवेद्यविघ्न क्षयात् क्रमात्." जे प्रवचनसार मध्ये-" पुणफला अरिहं
ता, तेसिं किरिया पुणोहिउ दाय ईगा मोहादीहिं विरहिदा तह्मा साखाइगित्तिमदा"

प्रकृष्ट पुण्यफलरूप अरिहंत छे. तेहने स्थान निषद्या विहारादि क्रिया उदय

नावनी जे कही छे, ते मोहादिक रहित, माटे क्षायिकज करी गणीये इसी परि नाषा कही छे, ते युक्ताहार क्रियामाहे पण बाधती नथी जे कोइ कहे छेजेअ नंतवीर्य केवली छे तेहने क्षुधा न बाधे तेहने कहिये क्षुधादिके वीर्यहाण न होय, पण बलापचय होये, माटे कवलाहार उदय नियत करेज "बल शरीर वीर्यचातर शक्ति विशेष" इति शास्त्रसिद्ध आहार प्रमादरूपछे, ते माटे छट्ठागुण गणा लगेज हुवे एहवुं जे कहेछे, तिणे स्थाननिषद्या विहारादिक्रिया कवलीने केम करी कहेवी? आहार होएत्या निद्रा होएज ए व्याप्ति नथीज वेदनीयकर्मउदयथी निद्रा कवलाहार हुस्ये अने दर्शनावरणीय कर्म गयाथी निद्रा नही हुवे तस्मा द्विपरीति बोधक तर्का नावान्न व्याप्ति कोइ कहेशे आहारसंज्ञा सातमे गुणगाणे नथी तो आगल किहांथी? आहार संज्ञाविना आहार केवलीने किम हुवे? ते जूठ, जे माटे आहारसंज्ञा "खल्वाहाराभिलाष" इस्यो गोमटसार टीकाथुवे सातमे पञ्चज छे ते माटे अभिलाषारहित आहार, अप्रमत्त साधुने होए, तिहां दूषण नथी किंबहुना आवश्यकादिक क्रिया पण अप्रमत्तसाधुने विकल्परहित असंगक्रियारूप छे पण वीतराग वचन प्रणिधान संकल्प पूर्व वचनक्रियारूप नथी तो आहारक्रिया प्रमत्तसाधुथी विलक्षण होए तेहनु काइ कहेवु' अतएव भिक्षाट नादि क्रिया पण केवल व्यवहारानुगत छद्मस्थ व्यवहारथी भिन्न देखी उत्रास न करवो वचना असंगानुष्ठान भेद जाणवा पोडशकग्रथमध्ये श्रीहरिभद्रसूरिए आयो कह्योछे "चक्रभ्रमण दडात्तदभावेचैव यत्पर नवति वचनासगानुष्ठा नयोस्तु तदज्ञापकछेयं" ए योगदृष्टि ग्रंथ श्रोताने अगोचर न रहे ते ग्रथरो नाव सजा रूपे बाध्योछे ते पण मोकलशु

वली वाड्मात्र अध्यात्मी कहे छे के सातावेदनीयनी उदीरणा सातमा गु णगाणाथी टली छे, तो केवलीने कवलाहार किम हुवे? तेहथी तो साता उदि राए छे ते मिथ्या जेमाटे उदीरणा करण अतरशक्ति विशेष छे वाह्ययोगानु गत नथी नही तो स्थान निषिद्यादि क्रियाये पण सातावेदनीयनी उदीरणा हुइ जाए ते केवलीने स्वनावे छे, उदीरणारूप नथी ए वचन तो कवलाहार समान पण केवल स्वनाववाद मानिये तो वो यमत थाए तेहनो हेतुभूतनिषेधो न स्वानुपाख्यं विधिर्नच स्वनाव वर्णनानेयमते नियतत्वत इत्यादि न्याय कुसमा जलि ग्रथे उदयनाचार्ये निषेध्यो छे इणरो अर्थ—अकस्मात कार्य नवति—इस्यो बोर कहे छे तिणने आचार्य कहे छे. ए शब्दरो कुण अर्थ? प्रसज्य प्रतिषेधे को

इ कारणथी न होए ए अर्थ एक, केइ होएज नही ए अर्थ बीजो, केइ स्वथी होए ए अर्थ त्रीजो, केई अनुपाख्यक अनिर्वचनीय कारण तेथी होए ए चोथो, केइ स्वनावथी होए. ए पांचमो अर्थ; न संनवे. जे माटे पूर्व पश्चात् नावरूप अवधि नियत छे. ते माटे अन्यथा सिद्ध नियत पूर्व वर्त्ति कारणं अन्यथा नियत पश्चाद्भावि कार्यं ए लक्षण लोक व्यवहारे अवश्य मानवां. तो स्वनाववाद युक्तिशून्य छे. ए चिंतामणितर्करो मार्ग सर्व वस्तु कथंचित् स्वनावजनितछे, कथंचित्कर्मादिजनितछे. ए स्याद्वाद तर्क मार्गणीयानियतंतं' इति श्रीसूत्रकृतांग वचनात्.

ते माटे केवलीरी आहार विहारादि क्रिया कथंचित् कर्मजनित छे कथंचित् उद्यमजनित पण सद्दहवी. केवल स्वनाव माने ते बौधमतमांहे सहेजे कहेछे. केवलीने आहार मानतां अर्थापत्ति सिद्धि निहारादि विर्मबना आवे, ते देवाधिदेवने केम घटे? कर्मजनित नावमां जे एम लाजे छे, तेणे जन्मयोनीनिक्रम पण न मानवुं. सदा शुद्ध परमेश्वरपरे मान्यो छे, तिस्योज मानवो. जिम लाज न लागे. केवली हुया पछी सप्तधातुरहित परमौदारिक शरीर माने छे; तो शरीरज केम न माने? जो शरीरनाम कर्म रह्युं छे, ते माटे शरीरज होए. तो संहनन नाम पुद्गल विपाकी रह्युं छे, ते माटे सप्तधातुरहित किम घटे? 'संहणणमट्ठ निचयोत्ति' वचनात्. तथा केवलज्ञान महिमाए सात धातु घटे तो मनपर्यव ज्ञाने केती धातु घटे? सात धातुरहित जिनशरीर होए तो केता धातुरहित गणधरशरीर होए? इत्यादि बोलरो किस्यो उत्तर होए? तेमाटे जिस्या कर्म रह्याछे तिस्यो विपाक केवलीने पण सर्दहतां सम्यग्दृष्टिने किसी लाज लागती नथी. ते प्रीछजो.

एम बाधक निराकरीने साधक वचन देखावे छे—श्रीनगवतीसूत्र मध्ये सीहे अणगारे श्रीमाहावीरने स्पष्ट आहार पाणी आणी आप्यो छे. तथा खंदारे अधिकारे कह्योछे. 'तेणं कालेणं तेणं समयेणं समणे नगवं महावीरे वियट्ट नोइआ विहोछा' इहां वियट्ट नोइ शब्दरो ए अर्थ छे—व्यावृत्ते सूर्ये भुंक्ते इत्येवं शीलो व्यावृत्त नोजी, प्रतिदिन नोजीत्यर्थः' ए अक्षरथी तो दिन दिन प्रते कवलाहार केवलीने आवे. कारण अनावे आहार विछेद नथी. तथा श्रीसमवायांग मध्ये चोत्रीश अतिशय केवलीने कह्या छे. ते चोत्रीश तेरमे गुणगाणे मिले. ते मध्ये आहार निहार विधि अदृश्य ते सहजातिशयमध्ये कह्युं. तेविना तो तेत्रीश अतिशय थइ जाय. ते माटे जेहवो आहार निहारनो विधि, पूर्वे हुतो तेहवो कहेवो. तथा छेहडे नक्तछेद कह्युं छे. ते पूर्वे नक्तविधि मान्याविना कि

म मले? लोमाहार विच्छेद तो हुतो नथी कोइ दिगंबर कहे छे छेहडे नियत समाधिना छे ते प्रगट जूठु. जे माटे समाधि कहेता ध्यान कहे, ते तो केवलीने एनु नथी शुक्लध्यानना बे पाइआ ध्यायापछी ध्यानातर काइ केवलज्ञान उपजे' बे पाया रह्या छे तेतो छेहले अतरमुहूर्त्ते होए पण मासादिमान न होए जो कहेशो ताव दिनमान मौन करी बेशे एहज समाधि ते तो प्रयोजन शून्य ताहश कर्म कारणविना केम मनाय? खोटो अर्थ बनावी कह्यु, पण साचो न प्रतिभासे इहा हेतु सहस्र देखाडे छे पण आपणी मतिमदपणे हेतूदाहरण न स्फुरे तोपण केम सूत्र वचन युक्तिरिक्त कहीजे' उक्तंच श्रीआवश्यक निर्युक्तं "हेउणादाहरणा सनवे विसइ सुछ्जन बुज्झिज्जा सवानुमयवितहतहावितचितएमएनति केवली केवल व्यवहारे स्वय भिक्षा करे तिहां अतराय न होए उक्तच विशेषावश्यक-दीत्तस्स लनतस्स वन्नुजतस्सव जिणस्स एस गुणो ॥ खीणतराइअत्ते जसेविग्घणसन्नवइति यतना पूर्वक छद्मस्थानीत आहार ग्रहण करे ते पण श्रुत व्यवहार प्रामाण्यकारी केवल व्यवहारज छे द्रव्ये दोष तो दोषज नथी नही तो समवसरणमध्ये शब्द, रुप, रस, गध, प्रविचारे ते मैथुनातिक्रम होइ जाए तेमाटे कवलाहार निमित्त भिक्षा व्यवहारे आगम व्यवहारीने किस्यो दोष न होय

तथा तुमे लिख्यो छे जे एक समय सिद्धद्रव्यने तथा अलोकाकाशद्रव्यने उत्पाद व्यय ध्रौव्य किम सधाए? तेउपर उत्पाद व्यय बे प्रकारे कह्याछे एक प्रायोगिक एक वैश्रसिक तिहा प्रायोगिक पुद्गल जीवद्रव्यनेविषे स्पष्ट लणाएछे वैश्रसिकतो अनुमान गम्यछे. जिउ सर्व क्षणिकसत्वान्यथानुपपत्ते ए जैनसाधन छे सिद्धने ज्ञानपर्याय प्रथम समय जे वर्त्तमान विज्ञेयाकारोत्पाद इत्यादि द्वितीय समय तन्नास तिहां प्रायोगिकारोत्पाद अतीत ज्ञेयाकारोत्पाद इत्यादि सनवे अलोकास्तकासे तत्तत् समय सबधोत्पादिविनाश मानवाज नहितर क्षण शकर थाए द्रव्यार्थिक नय काल त्रय सबधरूपज सत्ता मानेछे पर्यायार्थिक नय मध्यम क्षणरूपज सत्ता मानेछे उनयमय मीलने त्रयात्मक वस्तु सिद्ध थाए अत्र संमति गाथा-"दव्वं पज्जव निउय, दव्व विउत्ताय पज्जवाणत्थि उप्पाय ठिई नगा, हदिद विय लक्खण एय ॥ १ ॥ तह्मामिच्छादिट्ठी, पत्तेयं दोवि मूल णया णयतइउ अहिणउणय समत्तं णत्तेसु पडिपुन्न ॥ २ ॥ ए ए पुण सगेहउ पाडिक्कम लक्खण दुवेण्हपि जेण दुवे एगंता विजज्झमाणा अणेगतो ॥ ३ ॥

अर्थ -द्रव्य,पर्यायरहित नथी पर्याय, द्रव्यरहित नथी उत्पाद स्थिति नग ए

द्रव्यलक्षणं एपण प्रत्येकप्रत्येकनुं लक्षण नथी. तेमाटे एक एक ग्राहीबे मूलनय मिथ्या दृष्टि. त्रीजो तो नय नथी. तेमाटे बेमां पूर्ण सम्यक्त्व नही इम न कहेवुं. जेमाटे ए बे एकांत साक्षात् भजनाक्रांत थका अनेकांत ए प्रक्रियाए सर्वत्र स्वाभाविक उत्पाद व्यय ध्रौव्य कहेवा. आगासाई आणं तिसुं परपच्च भणियम्माए समति गाथाः—प्रतीके अकार प्रश्लेषे अनियमात्. ए पण व्याख्यान टीकाकारे कह्युंछे. तेमाटे परप्रत्य य ते पण कथंचित् स्वप्रत्यय कहिये. युक्तंचैतत्—द्वयोरेकैका नतिरिक्तत्वादिति. अ स्मत्कृतानेकांत व्यवस्थायां आत्माख्यातिमांहि पण ए अर्थ सिद्ध छे. इम अणु संयुक्त युक्ति लौकिक प्रदेशावधिक परार्थादि संख्या पर्याये तत्तद्विषयता पर्याये पण अलोकाकाश प्रदेशमांहि शुद्ध उत्पाद व्यय वखाणवा. सापेक्ष पर्याय मिथ्याज. ए पण एकांत नथी. कथंचित्सापेक्षं कथंचित् निरपेक्षं सर्वमित्यादि व्यवस्थिते. ए रीते एक समये एक द्रव्ये घणा उत्पाद व्यय होवे. तदनुमत तावत् द्रव्य पण कहेवा. तथाच संमत्ति—एग समयम्मि एग दवियस्स बहुआविहुंति अप्पाया उ प्पाय समावि गमा ठिइ अउस्सगउणियमा अगुरु लघु पर्यायनुं उत्पादव्यय ए बे तो सर्वत्र आज्ञा सिद्धज छे.

तथा जे लिख्यो कालद्रव्य समयरूप श्वेतांबर मानेछे, तिहां उत्पाद व्यय ध्रौ व्य केम सधाय? ते तो उभयरूप कीजै तदिज सधाये. पर्याय अर्पणाए उत्पाद व्यय द्रव्यार्पणाए ध्रौव्य उभय विज्ञाए धर्म त्रय उक्तंच श्रीतत्वार्थ सूत्रे अर्पिता नर्पित सिद्धे रिति. हवे कहेशो ते समय किणरे आधारे छे? तो कहिये जीवाजीव द्रव्यने आधारे छे. जीवाजीव द्रव्यरो काल ते वर्त्तनारूप पर्याय छे. द्रव्य नथी ते वर्त्त ना पर्यायराभाजन छ द्रव्य जीवाजीवज छे. तथाच सूत्रं. किमयं भंते कालेत्तिए प वुच्चइ गोयमा जीवाजीवेव. अजीवोचेवत्ति अतएव पर्याय द्रव्योपचार करी अनंत कालद्रव्य सूत्रे भाख्यां. तथाच श्री उत्तराध्ययन सूत्रंः—धम्मो अधम्मो आगासं दवं इक्कि माहियं अणंताणिय दव्वाणि कालो पुग्गल जंतवोत्ति. प्रशमरति ग्रंथम ध्ये उमास्वातिवाचकैरप्युक्तं धर्माधर्म्माकाशाद्येकैकमतःत्रिक मनंतं इति त्रिकं जीव पुद्गलास्तिकायाद्धा समय लक्षणं.

कोइ कहेशे जे अवगाहनादि हेतुता गुणे जिम आकाशादि प्रथक द्रव्य होए, तिम वर्त्तना हेतुता गुणे कालद्रव्य पण प्रथक होइ. किम नभावे? तेहने कहि ये जे अवगाहना हेतुताए अवगाहनाद्यनाश्रय द्रव्य कल्पिये, तिम वर्तत्ता हेतुताए वर्तमानाश्रय द्रव्य कल्पाए ते तो नथी. अवृत्तद्रव्य शशशृंग प्राय छे. तेमाटे ध

मेकल्पनातो ॥ धर्मकल्पनालघीयसीति न्याये काल ते जीवाजीवा पर्यायज युक्त ए अस्मत्कृत सिद्धांत तर्क परिष्कारन्यायालोकादि ग्रंथ प्रसिद्ध छे जे दिगंबर मदगति परमाणुने जे आकाश प्रदेश व्याप्ति क्रमण तदवच्छिन्न पर्याय समय तद नुरूप द्रव्य समयाणु लोकाकाश प्रदेश प्रमाण रत्नराशि समय कहेछे तेणे प्रदे श व्यतिक्रमणावच्छिन्न दिग्द्रव्याणु पण केम न मानवा तादृश आगम नथी तो आगम जइने आगम प्रमाण करवो, तो पहिलां किम न करीए? ते आगम तो जीवाजीवात्मक कालप्रतिपादक देखाड्यो छे काल परत्वा परत्व निमित्त जिम काल तिम देशिक परत्वापरत्व निमित्त दिग्द्रव्य पण तात्रिक प्रसिद्धज छे हवे कहेशो द्र व्य शक्ति वैचित्र्यइदिकार्यहेतुता अने अवगाहनाहेतुता आकाश द्रव्यनेज कल्पिये छे लाघवात् तथाचगंधहस्ती द्वात्रिंशकाया॥आकाशमवगाह्याय तदनन्यादिगन्यथेति.

तो स्वस्व गुणकारी जीवाजीव द्रव्यनेज वर्तना हेतुता कल्पता कोण निवारे? जिहां सहाय आगमबलिउं छे बीजुं मदगति अणु सक्रमानुसारे कालाणु कल्पि ए तो मद परमावगाहनाद्यनुसारे आकाशादि अणुआ पण कल्प्या जोइए सा धारणावगाहनादि हेतुताए आकाशादि स्कध कल्पनोत्तर तदणु कल्पना जो स्क ध जद वृत्ति प्रदेश कल्पना पर्यवसन्न होए तो ए कालद्रव्ये पण समान साधार ण वर्तनानुसारे एक काल स्कंध आवे पछी तत् प्रदेश आवे सिद्धात विरोधथी जो ए कल्पना करवी तो उक्त सिद्धात युक्ति सिद्धात मानो जे मतातरे मनुष्य क्षेत्र कालमान द्रव्य कह्युछे, ते ज्योतिषचक्र चार व्यापक वर्तना पर्याय समूहनेविषे द्रव्यनो उपचार करीने उक्तंच नयचक्रे पर्याय द्रव्योपचार इति एवे मत श्री हरि भद्रसूरिकृत धर्मसग्रहणीमध्ये छे तथाचतत्पाठ ज वत्तणादिरूवो कालो देवस्स चेव पज्जावो, सोचेव ततो धम्मो, कालस्स वज्जस्स जोलोए ति ॥ १ ॥

अर्थ – ज के० जे कारणमाटे वर्तनादिरूप काल छे, ते द्रव्यनोज पर्याय छे तत के० तेमाटे सोचेवके० ते वर्त्तनारूप पर्यायज कालधर्म कहिये - अथ वा काल जे लोए के० मनुष्य क्षेत्रमाहि ज्योतिश्चाराभिव्यंग्य छे नेहनो धर्म ते काल, इहां कालद्रव्य ते पर्यायनेज कह्यु ए द्रव्य अनपेक्षित छे पृथिव्यादि स मूहरूप एक राजगृह नगरसमान ते परमार्थिक द्रव्य नथी पण कहेवारूप छे अतएव कालश्चेतेके ए तत्वार्थ सूत्रे, ए मते कालद्रव्य कह्यु ते अनपेक्षित द्रव्या र्थिक बे प्रकारे वृत्तिकारे जोड्युं छे. अतएव अनादि उपचारे कालद्रव्य लेइने सूत्रे षट षट द्रव्य कह्याछे, तेमाटे सूक्ष्म पर्याय समयमा उत्पाद व्यय ते प्रथमादि नावे

सहज होए. समयध्वयाधारांश जीवाजीव तेहज द्रव्य; इम रूप त्रय भावना करवी. ए अति सूक्ष्म अर्थ छे. द्रव्य गुण पर्याय रासमध्ये अमे वखाण्योछे. तेमज सद्दहवो. एमजे काल द्रव्यना अणु देखाडेछे; तेहने गले दिग्द्रव्यना अणुआ पण पडे.

चैत्य भक्ति लोचादि आसरी चार अर्थ जाण्याछे, एम सर्व गमे चार अर्थ भाववा. "अहो णिच्चं तवो कम्मं सव्व बुद्धेहि विन्नेयं; जाय लज्जा समावित्ती, एग भत्तंच भोयणे." एहवुं श्रीदशवैकालिक सूत्रे कह्युंछे. एकाशनक नित्य तप ते पदार्थ, एम उपवासादि नैमित्तिक तप तपे अर्थापत्ति सिद्धि पदार्थः एम कहेतां उपवासादिकथी एकाशनक बलवंत, तथाहि ए वाक्यार्थ. ध्यानाध्ययन विनय वेयावृत्ताद्य व्याघातकपणे उपवासादिकथी एकाशनकादि तप बलवंतज, ए महा वाक्यार्थ. आज्ञाज धर्मनेविषे सार एवं पर्यार्थः

तथा जे लिख्योछे. थापिये ते थापना. ते तो पुरुष व्यापारछे. ते आदिअंतछे. ते शाश्वत प्रतिमा ऋषभानन, चंद्रानन, वारिषेण, वर्द्धमान नामेछे. तठे किम संभवे. शाश्वत भावमांहि पुरुष व्यापार नथी; ते माटे तिणरो उत्तर जे शाश्वत मांहि अनादि प्रवाह पुरुष व्यापारछेज, अतएव द्वादशांगी पण अवछित्ति नयार्थतायां शाश्वत कहीछे. एसाणं दुवाल संगी अवुछित्तिण ठआए सासयाइति सूत्रात् स्थापनं. स्थापनाए भाववुं. भपत्तिंत्तिं अभिप्रायरूप पुरुष व्यापार ते स्थापना ते प्रवाहाना दितांइ अनादि स्थाप्यते इति स्थापना. ए कर्म व्युत्पत्ति व्यापाराश्रय ते स्थापना. ते स्वतः अनादिव्यापारोपरागे, प्रवाहे अनादि, इहां कोइ दूषण नथी. विहित तदभिप्राय विषय ते तत् स्थापना. अतएव गुरुभिप्राय विषयाक्षादि गुरुस्थापना. जिनाभिप्राय विषय प्रतिमा ते जिन स्थापना कहिये. सद्भाव स्थापना, असद्भावस्थापना विशेष अनुयोग द्वारसूत्रे प्रसिद्धजछे. अशाश्वतस्थले इति कर्त्तव्यता शुद्धप्रतिष्ठाविधे अभिप्रायाधान होए. शाश्वत स्थले पूर्व पूर्वाभिप्राय ज्ञानेज कुशलानुबंधज होए. शाश्वता शाश्वत स्थापना उभय वंदन जंघाचारणादिकने सूत्रे कह्युंछे 'तहि चेइयाइ वंदेइ' तउ पडिनिय इहमागच्छइ. इह चेइयाइं इत्यादि पाठात्. ऋषभादि नामनो विरह पंदर कर्म भूमिमां न होए, ते माटे शाश्वत प्रतिमामध्ये तदभिप्राय प्रवाहाविछेद होवे. ए परमार्थ एनाम निक्षेपनी परे स्थापनानिक्षेप भाव स्मारकपणे हितावहइ इम घणा कहेछे. आहार्य अभेदारोपे प्रतिमा तेहज जिन इम जाणी आत्म परमात्मानुं अभेदध्यान उपजावी समापत्ति समयेज महा हित होए. हरिभद्र ग्रंथानुसारी अस्मदीयानुभवछे. नाम वाच्यवाचक भाव सं

बंधे स्थापना इति कृति सबंधे जावसंबंध छे द्रव्य समवाय संबधछे जाव ते सा
क्षाऊणावह्ले ए चार निक्षेपनी जावना एमो बंनीए लिवीए ए जगवती प्रतीक
परमार्थ विचारताज श्रीमेघजी ऋषिने गुण थयोछे इहा शिष्यजनना हितने अर्थे
अस्मत् कृत जैन तर्क जाषानुसारे निक्षेप नय जोजनिका कहीछे नामादि त्रण
निक्षेप द्रव्यास्तिक नयज माने, पर्यायास्थिकनय जावज माने द्रव्यास्तिक नयना
जेद सग्रह व्यवहार ए बे नेगम सामान्य ग्राही सग्रहमा जे अंतर्जवे विशेप ग्राही व्य
वहारमा जे, अंतर्जवे तेमाटे त्रीजो जेद नथी पर्यायार्थिक चार जेद ऋजुसूत्रा
दिक ए सिद्धसेन मत तथा विशेषावश्यकमा ' ईउणामइतियदव हियस्सनावो अप
ऊवणियस्ससगहववहारा पढमगस्स सेसाउइपरस्स '

ए गाथाए स्रमते नमस्कार निक्षेप विचार स्थले कह्यु ' जावचिय सद्दहणा
यासेसाइ ब्रति सवणिक्केवे शब्द नय शुद्धपणा माटे सर्व निक्षेपा वाछे ऋजु
सूत्रात चार अशुद्धपणा माटे सर्व निक्षेप वाछे ए एहनो अर्थ ऋजुसूत्र नाम
निक्षेप जावनिक्षेप ए बे वाछे एम कोइ कहेछे, ते जूठु, जे माटे उक्क सुवस्स
एगे अणु वउत्त एग दव्वा वस्सय ए सूत्रेज ऋजु सूत्रनेज द्रव्याज्युपगम देखाड्योछे
अने पिम्म अवस्थाए सुवर्णादि द्रव्य अलंकार जविष्यति कुम्मलादि पर्याय जावहे
तुपणे वाछतो विशिष्ट इंडायजिलाप हेतु जूत साकार स्थापनाप्रत्ये ए नय न
माने तो ए नय सूक्ष्मदर्शी किम थाए ? तथा इंडादि शब्द मात्र अथवा तदर्थ र
हित इंडादि शब्द नाम गोपाल दारकने जाव कारणपणाने अविशेपे नामेइ वाछ
तो ए नय नाम स्थापना बे निक्षेपने किम न वाछे? जो आगले जइ युक्ति
दर्शी थाए साहमुं वाच्य वाचक जाव सबंधे सबंध नामथी इंडमूर्त्ति लक्षण द्रव्य
विशिष्टस्तदाकार स्थापना माने, इंड पर्यायरूप जावनेविपे तदात्म्य सबधे रह्या
माटे विशेपछे तो ए बे निक्षेपा ऋजुसूत्र केम उत्थापे।

वली एहने मनाववा सग्रह व्यवहार ए बे नय स्थापना वर्ज त्रण निक्षेपामाने छे.
एहवु केटलाएक कहेछे ते पण जूठु तेमाटे एक सग्रहिक, बीजो असग्रहिक अथवा
अनर्थिक जेद परिपूर्ण जेद ए त्रण नैगम प्रापना वाछे, ते तो अवश्य मानवु सग्रह
व्यवहाराज्य द्रव्यार्थिक नये स्थापना निक्षेपनु वर्जन नथी तेमाटे आद्य पक्षे स
ग्रह नय स्थापना निक्षेप बले आवे जे माटे तन्मत सग्रहिक नैगमथी जिन्न
छे द्वितीय पक्षे व्यवहार नये स्थापनाज्युपगम बले आवे जे माटे तन्मत अ
सग्रहिक नैगम नयथी अविशिष्ट छे. तृतीय पक्ष निरपेक्ष संग्रह व्यवहार न माने,

तोपण संपूर्ण नैगमरूप समुदित बे नयने स्थापनापक्ष डुर्निवार छे. जेमाटे अविभागस्थ नैगमथी प्रत्येके एकेक भाग ग्रहेछे. बीजुं संग्रह व्यवहार नैगममांहे आवे तो तन्मतस्थापना संग्रह व्यवहारमांहे किमनावे? उभय विषयकत्वरूप नैगम धर्म एकेकमां न पेशी शके. पण स्थापना विषयकत्वरूप नैगम धर्मते संग्रह व्यवहारएबे नयमां प्रवेशे बाधक नथी. जिमसहस्त्रपणुं शत संख्यामांहे न पेसे पण तगत दशकादि संख्या सुखे पेसे. केवल स्थापना सामान्य अने तगत विशेष मानवे संग्रह व्यवहार नयने विशेष जाणवो. इत्यादि विशेषावश्यक महा ग्रंथानुसारे अमे जैनतर्क भाषामां हि लिख्युं छे. तें प्राकृत भाषाए लेख मध्ये तुमने जणाव्युंछे: ए लेखने महा शास्त्रकरी जाणवुं युक्त छे. किं नाम स्मरणेन न प्रतिमया किंवा भिदाका नयोः संबंध प्रतियोग नान सदृशो भावेन किंवा द्वयोः॥त द्वय द्वयमेव वा जड मते त्याज्यं द्वयंवा त्वयास्या त्तर्कादतएव लोपक मुखे दत्तो मखी कूर्चकः॥१॥ अस्मत्कृत प्रतिमा शतके. बीजुं स्थाप्यते इति स्थापना ए व्युत्पत्ति निमित्तज छे. पण तदाकारत्व ते प्रवृत्ति निमित्त छे माटे शाश्वत प्रतिमामांहे स्थापना शब्दार्थ घटे. जिम गच्छतीति गोः ए शब्द व्युत्पत्ति निमित्त छे. इम कहेतां बेठी गायमांहे गोपदथी नावे. माटे सास्नाद्यभिव्यंगा गोत्वजाति गोपद प्रवृत्ति निमित्त कहिये छे. तिम इहां जाणजो. सुधु सद्दहजो.

वली जे तुमे लिख्यो छे स्पष्ट श्रावक करणीमध्ये जिनपूजा विधि क्यां कही छे? ते तो द्रुपदी प्रमुख पूजा विधि स्पष्ट छे. तदीय प्रासादादि कृत्य श्रुतार्थापत्ति सिद्ध ज छे. तथा विध वादस्पष्टाक्षर श्री महा निशीथ सूत्र तृतीयाध्ययन मध्ये छे ते लिखीये छे. अकसिण पवत्तगाणं, विरया विरयाण एस खलु जुत्तो॥ जे कसिण संजम विउ पुप्फाइयं न कप्पए ते सिं किं मन्ने गोयमा एस बत्तीसिं दाणुछिए जम्हा तम्हा उभय अणुछेक्का बछुब्भसीविण उगमेवं ते सिं भावछ वासं भवो तहा भावच्चणाइ उत्तमं दसन्नभद्देण उदाहरणं तहेव वक्क हरभाणु ससिदत्त मगादीहिं पुंछ ते विण दिसे गो तावजं सूरिदेहिं ऊत्तीउ सविद्धीए अणण सामस्स पूआ भक्कारेकएकाकिंतं सव्व सावज्ज विरएहिं अणुछियंउया हु सव्वहा अविरएहि सुभत्तीए पूआ सक्कारेकए ता जइ एवंतउ बुज्झ गोयमा णीसंसयं देसविरय अविरयाणं तु विणुउगमुभयंछविवणयं.

ए अक्षर तो चोथा तथा पांचमा गुणगणे निःसंशय द्रव्यस्तव भावस्तव उभय करवा कह्या. तथा तत्रज द्रव्यस्तव फल पण देखाड्युं छे. काउण जिणायणेहिं मंमीयं सयल मेइणीवट्टं दाणाइ चउक्केणवि सुछविगछिज्ज अच्चुयं. ॥ १ ॥

गुणस्थानक माफक भक्ति यतना परिणामे जल पुष्पादि विराधनानो दोषा वह नथी साहमुं गुणावह छे. नही तो अभिगमन वदनादि विधि पण उच्छिन्न थाए उभ जलादिके स्नात्र क्षीर फूल प्रमुखे पूजा तथा स्तोक जल पुष्पादिके पूजा भक्ति भइ गमे, अविनक परिणाम वधारता बोधिबीजनोज नाश करे उक्तंच पचाशके " अणन्नारनवेउ, धम्मेणारनउ अणाजोगो लोएव पवयण खि सा अबोहि बीअति दोसाय॥१॥जो साधुने असत्कारी असन्माननने सूझतु अथवा असूझतु देता एकात पापबंध कह्यो छे, तो भक्ति परिणाम वचनाए स्तोक पुष्पा दि पूजाए शंकियाने बोधिबीजनो नाश किम न होए ! वलि ढौकन पुष्प पूजा सत्तर भेद अनेक विधि सूत्रे हुतो तेहज परपराए कहेवाए छे उक्तच श्रीमहा निशीथे–सत्वमह्या विवरणे, अरिहत चरियाभिहाणे, अंतगड दसाण अज्झयणे कसिण वस्रेय सिद्धात पूर्वे हतो ते हवणा नथी, हवणा छिन्न पट्ट सध्यान्याये देवर्द्धि गणि क्षमा श्रमण वाचनानुगत पचागी शुद्ध आजवता किसी न्यूनता नथी

तथा कोइ कहे सिद्धाते थोडु कह्यु होए, किहाइक घणु कह्यु छे तिहा सदेह न करवो. ए सिद्धातशैलीजछे उक्तच कछइ देसग्गहण कछइ खिप्पंति णिरविसेसा इ, उक्कमवईकमाइसहाव सउणिरित्ताइ "॥१॥ए सर्व जाणी कुलक्रम दाक्षिण्य मूकी भ ली भक्तिए जिनपद पामवा भणी जिन पूजा कीजे तोज जाण्यानु सारछे. पामर लोकनो भय राखीने जनम सफलता न कीजे ते न घटे श्रीवीतराग दासपणानो भाव तेहज लोकोत्तर विनय साचव्या विण किम निर्वहे? देवपूजा वेला सामायि कादि लेइने शुभ परिणाम देखावे, तिणे साधुने दानावसरे पण सामायिक लेइ बूट बु. कृत्रिम भाव अने अकृत्रिम भावमा घणो अतर छे

वली जे चद्र ज्योत्स्ना समान केवली कह्या छे ते परानाम आठमीयोग दृष्टिए केवल ज्ञानज्योत्स्नानी अपेक्षाए, अने दिगबरी समत भद्र आचार्य उपाशकाध्ययन टीकाकरे श्राविकाचार मध्ये लिख्युछे, अनात्मार्थ विना रागै शास्ता शास्त्यसतो हितं, ध्वनन् शिल्पिकर स्पर्शान् मुरज किमपेक्षिते॥१॥ए श्लोक ते मादलनी परे ध्व नि मान्योछे, ते तो न घटे जेमाटे अनक्षरने अक्षर परिणाम अदृष्ट छे भाषा पर्याप्ति नाम कर्मनो उदयछे तेमाटेभाषारूपज शब्द केवलीने घटे अने विकल्पपूर्वकतो सग ली छद्मस्थने छे केवलीने तो स्थान निषेद्या आहार विहारादिक सर्व क्रिया अ विकल्प पूर्वक अघाति कर्मोदय निमित्त माने तेहनेज तादृश देशना ध्वनि मान तां पूर्वे दिगबरने तो जिम भींतमाहेथी ध्वनि नीकले तिम मान्यु जोइए तत्का

लें तत्कार्य कर्त्तव्य विषयक केवलज्ञानपर्यायज केवलीने तत्कार्यकारी कहिये. तो संभवे. उक्तंच उघनिर्युक्तौ—णाऊण वेयणिज्जं, अइ बहुअं आउअंच थोवागं; कम्मं पडिलेहेऊ, वच्चंति जिणा समुग्घाया. ॥ १ ॥ इहां वा प्रत्ययार्थे केवल पर्याय लीजे तोहीज संभवे. ए चर्चा विशेषावश्यकादिके घणी छे.

जे कोइ मत निरपेक्ष थोडे पण क्षयोपशमे वर्त्ते, महा शास्त्ररो अभ्यास करवा चाहे तेहने में तर्क सिद्धांत शास्त्ररो दान द्यां. तिणसुं मारे एकांत स्नेहछे. ते प्रीछजो. देवांणंदारी कूखीथी श्रीवीतराग गर्भ, त्रिशला कूखे आव्यो, ते तो देवशक्तिछे, तिहां असाध्य कांइ नथी. तथा मूलगे विमाने चंद्रमा सूर्य आवे. इत्यादि अछेरा मां आश्चर्य लागे. ते तो आश्चर्य पदनो अर्थजछे. अछेरा ते उपलक्षण अत्यंत स्थावर हुइने श्रीमरुदेव्या सिद्ध थयांछे. इत्यादि भाव पण प्राये असंभव संभव होए ते आश्चर्यभूत जाणवा. एहवुं श्रीपंचवस्तुक मध्ये कह्युंछे. पत्तेय बुद्ध ला भा, हवंति अछेरय भूयाइत्युपदेशमालायां. तथा न्याय लक्ष बे महारो कर्योछे, तेमांहेथी प्रतो पांच सात अठेथी लइ जाइ. इस्युं सा० गदाधर महाराजने लखजो. बीजी भलामण जे लिखणी होए ते लिखजो. परणति शुद्ध राखजो. शा. व ब्राशा. जेतसी प्रमुखने पण कागल लिखजो. एक श्रद्धावंतने धर्म कुटुंब करी जाणजो. आ पक्षमां समजनार धर्मप्रिय केटलाएक छे, ते लिखजो. धर्मरी परणति वाधे तेम करजो. नामलइ श्रीदेवाधिदेवनी यात्रा करजोजी. फाल्गुणशुद्ध १३ श्री १०८ श्रीयशविजयोपाध्यायकृत सम्यग् शास्त्रविचारसार पत्र समाप्तः

इति श्रीयशोविजयजी उपाध्यायनो

लखेलो कागल समाप्तः

॥ नमो जिनाय ॥

॥ अथ श्रीनिगोदछत्रीशी लिख्यते ॥

लोगस्सेग पएसे ॥ जहन्नय पयंमि जियपएसाण ॥
उक्कोसपए अतहा ॥ सव जिआणं च के बहुआ ॥ १ ॥

व्याख्या– लोक चउद रज्वात्मक, तेहना सघला असंख्याता प्रदेश छे. तेह लोकमाहे एकेको निगोद अंगुलने असख्यातमे नागे, क्षेत्र रह्युछे अनंता जीव नु शरीर ते निगोद कहीए ज्यहा एक निगोद तिहा असख्याता निगोद छे अने जीवलोक प्रमाण असंख्यात प्रदेशात्मक छे अतिछे संकोची असंख्यात आकाश प्रमाण छे अगुल असख्यातनाग मात्र निगोद व्यापी रह्योछे एहवे छते एक आकाश प्रदेशी असख्यात निगोदनो नागछे अथ गाथार्थो लिख्यते ॥ लोक माहे एक आकाशप्रदेशे जघन्यपदे जीवप्रदेश केटला छे ? अने एक आकाश प्रदेशे उत्कृष्टपदे जीवना प्रदेशछे, चउद रज्वात्मकलोकमाहे वर्तता ए जीव छे, अने एक आकाश प्रदेशे उत्कृष्टपदे जीवना प्रदेश जे छे, ए बेकमा कीआ घणा ? ॥१॥

ए त्रण प्रश्ननो उत्तर कहेछे

थोवा जहन्नयपए ॥ जिअ प्पएसा जिआ असंखगुणा ॥
उक्कोसपय पएसा ॥ तउ विसेसाहिया नणिया ॥ २ ॥

व्याख्या–सर्व जीव आश्री जघन्यपदे जीवप्रदेश थोडा एहथकी सर्व जीव असख्यात गुणा अधिका उत्कृष्टपदे जीवना प्रदेश, तेह सर्व जीवथकी विशेष त अधिका कह्या ॥ २ ॥ हवे जघन्यपद अने उत्कृष्टपदनु स्वरूप कहेछे

तथ पुस जहन्नपय ॥ लोअंते जह फासणाति दि
सि॥वहिसिमुक्कोसपय ॥ समत्त लोगमि नन्नछ॥३॥

व्याख्या–ते बेकमाहे जघन्यपदे लोकतणे अंते होय त्यहा खण्ड गोले त्रणे दिशाए स्पर्शना होय, अने त्रण दिशिए अलोके आवरी होय, तिहा जघन्य पद, अने ज्या छ दिशिए स्पर्शना होय तिहां पूरे गोले उत्कृष्टपद जाणवु बीजे ठेकाणे न होय ॥ ३ ॥ हवे शिष्य पूछेछे

उक्कोसमसंखगुणं ॥ जहन्नयाउ पयं हवइ किंतु ॥
नणु तद्दिसि फुसणाउ॥छद्दिसि फुसणा नवेङगुणा॥४॥

व्याख्या—उत्कृष्टपद, जघन्यपदथकुं असंख्यातगणुं केम होय? न होयज. जे कारणमाटे त्रणदिशिनी स्पर्शनाथकी छ दिशिनी स्पर्शना बमणीज होय; ते कारणमाटे जघन्यपद थकुं उत्कृष्टपद बमणुं जोइए. असंख्यातगुणुं न जोइए.॥४॥

हवे गुरु उत्तर कहेछे.

थोवा जहन्नयपए ॥ निगोय मेत्तावगाहणा फुसणा ॥ फु
सणा संख गुणंता ॥ उक्कोसपए असंखगुणा ॥ ५ ॥

व्याख्या—थोडा जघन्यपदे जीवप्रदेश छे. तेह अर्थे निगोदमात्र अवगाहनाए जे निगोद रह्योछे, तेहनी स्पर्शना जघन्यपदे छे. अधिकानी नहीं. जघन्यपदे सो जीवनी स्पर्शना कल्पी छे. तिहां एकेका जीवनो लाख लाख प्रदेश रह्यो छे. सघलाए गणतां जीवना प्रदेश कोडी थाय. तेमाटे जघन्यपदे जीव प्रदेशे जीव प्रदेश थोडा, उत्कृष्टपदे जघन्यपदे जघन्यपद थकी असंख्यातगुणे अधिका निगोदनी स्पर्शना छे. जेह कारण पूरे गोले असंख्याता एक अवगाहना निगोद जे छे अने प्रत्येके असंख्याता उत्कृष्टपद अण मूकी प्रदेशपरे वृध्धिहानी रह्या अनेरा निगोद जे छे, ते सर्वे उत्कृष्टपद स्पर्शेछे. ते कारणमाटे उत्कृष्टपदे जीवप्रदेश असंख्यातगुणा होय. उत्कृष्ट कल्पनाए सहस कोडी जीव स्पर्शना छे. तिहां एकेका जीवना लाख लाख प्रदेश छे. गणतां दश कोडाकोडी थाय. एम उत्कृष्टपदे जीव प्रदेश, असंख्यातगुणा थाय ते जाणवा. ॥ ५ ॥

उक्कोसपय मुहुत्तं ॥ निगोअवगाहणाइ सव्वत्तो ॥ नि
प्फाइ जूइ गोलो पएस परिवुढ्ढि हाणी हिं ॥ ६ ॥

व्याख्या—पूरा गोलाने मध्यभागे घणा जीवप्रदेशे स्पर्श्यो जे आकाश छे, ते उत्कृष्टपद कहीए. तेहने अणमूकते प्रथम निगोदतणी अवगाहनानी सर्वे दिशिए प्रदेश परे वृध्धिहानी रहे. अनेरे निगोदे गोलो नीपजावीए. ॥ ६ ॥

बीजा अनेरा गोला जेम नीपजे तेम कहेछे.

तत्तुच्चिअ गोलाउ उक्कोसपयं मुइत्तु जो अन्नो ॥
होइ निगोउ तंमिवि अन्नो निप्फज्जोई गोलो ॥ ७ ॥

व्याख्या- तेणे गोळे उत्कृष्टपद मूकी जे अनेरो निगोद रह्योछे, तेणे निगोदे उत्कृष्टपद अण मूकते सर्वे दिशिए प्रदेश परिहरे रहे अनेरे निगोदे अनेरो गोळो नीपजावीए ॥ ७ ॥

एवं निगोय मेत्ते ॥ खेत्ते गोलस्स होइ निप्पत्ति ॥
एवं निप्पन्नंते लोगे गोला असंखिज्जा ॥ ८ ॥

व्याख्या-एम निगोदमात्र खेत्रे गोळानी निष्पत्ति होय एम लोकमांहे असख्याता गोळा नीपजे ॥ ८ ॥

ववहारनएण इम ॥ उक्कोसपया विइत्ति आचेव ॥
जं पुण उक्कोसपय निछइ अहोइ त वुछं ॥ ९ ॥

व्याख्या- व्यवहारनये उत्कृष्टपद जाणवु जेह कारणे उत्कृष्टपद एटला छे, जेटला गोळाए असख्याता छे, तेहकारणे उत्कृष्टपदे असख्याता होय एह कारणे उत्कृष्टपदे व्यवहारे जाणवु ॥ ९ ॥ हवे जे उत्कृष्टपद निश्चयथी ते कहेछे

बायर निगोअ विग्गह ॥ गइ आई जछ समहिया अन्ने ॥
गोला हुअ सुवहुआ नेछ इय पयंत दुक्कोस ॥ १० ॥

व्याख्या-ज्या अनेरा कंदादिक बादर निगोद अधिका होय, अने ज्या सूक्ष्म निगोद विग्रहगते अथवा ऋजुगते सूक्ष्म बादर निगोदमाहे उपजता अधिका होय, अने बादर निगोद विग्रह गते अथवा ऋजु गते सूक्ष्म बादर निगोदमांहे उपजता अधिक होय, अने ज्या पृथिव्यादिक विग्रहगते अथवा ऋजुगते न बातरे जातां अधिका होय, अथवा सूक्ष्म पृथ्वी कायादिक त्यहा रह्या अधिका होय, अने ज्या मूलगा गोळा थकी अनेरा वणा गोळा अधिका होय , ते निश्चय नये उत्कृष्टपद जाणवु ॥ १० ॥

इहरा पडुच्च सुहुमे ॥ बहु तुल्ला पाय सो सयल गोला ॥
तो वायराइ गहणं कीरइ उक्कोसय पयंमि ॥ ११ ॥

व्याख्या-जो बादर निगोदादिक अधिका न लीजे तो एमा सूक्ष्म निगोद आश्री प्राय सघला ए गोळा समान छे ए माटे निश्चय तो उत्कृष्टपद काइ न लाभे ए कारणमाटे उत्कृष्टपदे बादर निगोदादिकनु ग्रहण करीए ॥ ११ ॥

हवे गोलादिकनुं स्वरूप कहेछे,

गोलाय असंखिज्जा ॥ हुंति निगोया असंखया गो
ले ॥ एक्केकोय निगोउ अणंतजीवामुणे यव्वा ॥ १२ ॥

व्याख्या– गोला असंख्याताछे. एकेके गोले असंख्याती निगोदछे. एकेको निगोद अनंत जीवमय जाणवो. ॥ १२ ॥

हवे लोकना जीवना प्रदेश अने निगोदादितणी अवगाहना कहेछे.

लोगस्सय जीवस्सय हुंति पएसा असंखया तुल्ला ॥ अं
गुल असंख भागो निगोय जिअगोल गो नाहो ॥ १३ ॥

व्याख्या– लोक अने जीव ए बेऊ प्रदेश असंख्याता सरखाछे. तेटला एक जीव प्रदेशछे. अधिका उंछा नथी. जेह कारणे केवल समुद्घात करतो जीव आपणा प्रदेशे करीने लोक पूरे; तेह कारण माटे बेऊना प्रदेश सरखाछे. तथा निगोदनी, जीवनी अने गोलानी अवगाहनातो अंगुलने असंख्यातमे भागेछे. एटले ए त्रणेनी अवगाहना सरखीछे. ॥ १३ ॥ हवे सरखी अवगाहना समर्थेछे.

जंमि जिउ तम्मेव निगोउतो तम्मि चेव गोलोवि ॥
निप्पज्जईत खित्ते तोते तुल्लावगाहया ॥ १४ ॥

व्याख्या–जेटला अंगुलांऽसंख्येय भाग मात्र क्षेत्रे जीवरहे, तेटलेज क्षेत्रे निगोदरहे, तेटलेज क्षेत्रे गोलोरहे. तेवार पछी तेहज क्षेत्रे सरखी अवगाहना होय.॥ १४ ॥

हवे शिष्य, त्रण प्रश्न करेछे.

उक्कोसपय पएसे किमेग जीवप्पएसरासिस्स ॥ हु
श्चनिगोअस्सव गोलस्सव किं समो गाढं ॥ १५ ॥

व्याख्या– एक आकाश प्रदेशरूप उत्कृष्टपदे, एक जीवना प्रदेशराशिनुं केम रह्युंछे? अने एक निगोदनुं केम रह्युंछे? तथा एक गोलकनुं केम रह्युंछे? उत्कृष्टपदे एक जीवना प्रदेश, निगोद, गोलो–एत्रणेनुं शुं शुं रह्युंछे? ए त्रण प्रश्ननो उत्तर.॥ १५॥

हवे ए त्रण प्रश्ननो जीवआश्री उत्तर कहेछे.

जीवस्स लोगमीतस्ससुहुमउगाहणावगाढस्स ॥
एक्केकम्मि पएसो हुंति पएसा असंखिज्जा ॥ १६ ॥

व्याख्या– जीव लोक प्रमाणछे, ते संकोची सूक्ष्म अवगाहनाए अंगुलनो अ

संख्यात जाग मात्र क्षेत्र रहुछे. ते सूक्ष्मअवगाहनाने एकेके प्रदेशे जीवना प्रदे श असंख्याताछे कल्पनाए सूक्ष्म अवगाहना दशसहस्र प्रदेश प्रमाणछे अने क ल्पनाए जीवना प्रदेश सो कोटिछे तेने दश सहस्रजागे देता एक लाख आवे.॥१६॥

हवे निगोद आश्री उत्तर कहेछे

गोलस्स हिये जागे, निगोयउगाहणाइ जंलद्ध ॥
उक्कोसपए तिगयं इत्ति असिक्किक्क जीवाउ ॥ १७ ॥

व्याख्या–लोकने निगोदनी अवगाहनाए करी जागवाथी जे लाजे एटलो एकेका जीव विषयो उत्कृष्टपदे रह्यो कल्पनाए लोकना सोकोडी प्रदेशछे एक निगोद अ वगाहना दशसहस्र प्रमाणछे दशसहस्रथी सोकोडीने जागीए तो लाखलाजे, एट ला उत्कृष्टपदे एकेका जीवना प्रदेशछे ॥ १७ ॥ हवे गोला आश्री उत्तर कहेछे

एवं दवठाए सवेसि इक्क गोल जीवाण ॥ उक्कोस
पयम इगया हुतिपएसा असखगुणा ॥ १८ ॥

व्याख्या–एव के० ए प्रकारे एटले जेम निगोदआश्री कह्यो तेम गोला आश्री कहेछे असंख्याता प्रदेशात्मक जीव ते एक जीवद्रव कहीए अहींयां जीवद्रव्यलेवा अने प्रदेश न लेवा, ते मारे एक गोले जेटला जीवद्रव्यछे, ते सर्वथी प्रदेश उत्कृ ष्टपदे असख्यात गुणा रह्याछे कल्पनाए गोले लाखनिगोदछे अने निगोदे लाखजीव छे लाखते लाखनी साथे गुणीए तो सहस्रकोटि थाय एटला एक गोले जीवछे, तेमां जीवना प्रदेशनुं लाख लाख उत्कृष्टपदे रहुछे ते लाखने सहस्रकोटि साथे गु णीएतो दश कोडाकोडी थाय एटले उत्कृष्टपदे जीवना प्रदेश आवे ॥ १८ ॥

त पुण केवइ एण गुणिअम सखिज्जयं जविस्सा हि ॥
जन्नइ दवठाए जावइआ सव गोलत्ति ॥ १९ ॥

व्याख्या–जे उत्कृष्टपदे जीवना प्रदेशनु प्रमाणछे ते असख्यातु केटली रा शे गुण्यु थकु थाय? गुरु उत्तर करेछे के, द्रव्य थकु, जेटला सघला ए गोलाछे ते टली राशिए गुण्युं असख्यातु थाय जे सर्वे गोलानु असख्यातुछे, ते उत्कृष्टप दे एक जीवना प्रदेशनु असख्यातु जाणवु ॥ १९ ॥

किकारणमोगाहण तुल्लत्ता जिय निगोअ गोलाणं ॥
गोला उक्कोसपए इक्कजिय पएसे हितोतुल्ला ॥ २० ॥

व्याख्या—जेटला गोला तेटला उत्कृष्टपदे जीवनाप्रदेश कहीए तेनुं कारण? ए प्रश्न. तेनो उत्तर—जेह कारणे जीव, निगोद, अने गोला ए त्रणेनी अवगाहना सरखी छे; तेह कारणे गोला उत्कृष्टपदे एक जीवना प्रदेशने समान छे. ॥ २० ॥

एहज अर्थ समर्थेछे.

गोलेहिंहिअ लोगे आगछइ जंतमेग जीवस्स ॥
उक्कोसपयगयपएसरासितुल्लं हवइ जम्हा ॥ २१ ॥

व्याख्या—गोलानी अवगाहनाए लोकने नाग हरी जे राशि आवे, ते एक जीवना उत्कृष्टपदे रह्या प्रदेश राशि रहे ते समान होय. कल्पनाए जे गोलानी अवगाहना दशसहस्र प्रदेश प्रमाण छे. लोकना प्रदेश कल्पना ए कोडीछे. तेहने दशसहस्रनागे नागवाथी जे सर्व गोलानुं प्रमाण लाख लाख आवे, ते उत्कृष्टपदे रह्या एक जीवना प्रदेशने समान होय. जेह कारणे एमछे, ते कारणे गोला उत्कृष्टपदे एक जीवना प्रदेशतुल्य छे. ॥ २१ ॥

ए सर्व अर्थ जाणवा वांछता शिष्यने गुरु, प्रीछवानुं प्रकारांतर कहे छे.

अहवा लोगपएसे इक्किक्के ठवयगोल मिक्किक्कं ॥
एवं उक्कोसपइक्कजियपएसेसुमायंति ॥ २२ ॥

व्याख्या—अथवा हे शिष्य, एकेका लोकाकाश प्रदेशे एकेको गोलो थापीए. एम स्थापतां उत्कृष्टपदे एक जीवप्रदेश जेटला छे, तेटला आकाश प्रदेशे गोला माय; एटले जेटला उत्कृष्टपदे एक जीवप्रदेश, तेटला सर्व गोला छे. ॥ २२ ॥

हवे सर्व जीव अने उत्कृष्टपदे सर्व जीवप्रदेश ए बेऊने तुल्यता कहे छे.

गोला जीवोयसमा पएसछेजंच सव्व जीवावि ॥
हुंतिसमोगाहणया मज्झिमउगाहणायप्प ॥ २३ ॥

व्याख्याः— जेटली अवगाहना गोलानी तेटली जीवनी छे; ते माटे अवगाहनाना प्रदेश आश्री गोलो अने जीव ए बंने समान छे. जेहकारणे दश सहस्र प्रदेश प्रमाण मध्यवगाहना आश्री सघलाए सूक्ष्म निगोदना जीवसमान अवगाहना छे. कल्पनाए जघन्य अवगाहना पांच सहस्र छे. उत्कृष्ट अवगाहना पन्नर सहस्र छे. ए बंने एकत्र करी अर्द्ध करतां दश सहस्र मध्यम अवगाहना होय. एह कारणे मध्यम अवगाहनाने लेखववे गोलाने सर्व जीव समान छे. ॥ २३ ॥

तेण फुडं विअसिद्धं एगपएसंमिजजियपएसा ॥ ते
सब जीयतुल्ला मुणसुपुसो जइ विसेसहिया ॥ २४ ॥

व्याख्या–तेह कारणे उत्कृष्टपदे जे जीव प्रदेश ते सर्व जीवने तुल्य छे ए वात प्रकट सिद्धी कल्पनाए वेकने सरखा देखाडीए छेए गोले लाखनिगोद छे; निगोदे निगोदे लाख जीव छे. एकेका जीवना लाख लाख प्रदेश छे. ए उत्कृष्टपदे छे गोलाना निगोदने लाखे, जीवनुं लाख गुणीए तो सहस्र कोडी थाय जे जीव प्रदेशना लाखे गुणता दश कोडा कोडी थाय एटला उत्कृष्टपदे जीव प्रदेश छे गोले गोले लाख निगोद छे, लोकमाहे लाख गोलाछे, गोले गोले लाख निगोदछे निगोदे निगोदे लाख जीव छे गोलाने लाखे निगोदना लाखने गुणीए तो सहस्र कोडी थाय तेणे निगोदे रह्या जीवना लाखे गुणीए तो दशकोडी थाय एटला सर्व जीव छे एम उत्कृष्टपदे सर्व जीव ए बंने दश कोडाकोडी प्रमाण–समानज छे तेम सर्व जीव थकी जीव प्रदेश विशेषाधिक होय तेम जाणज ॥२४॥

सर्व जीवथकी उत्कृष्टपदे जीवप्रदेशे विशेषाधिक देखाडे छे

जसंतिकेइ खंधा गोला लोगं तवत्तिणो अन्ने ॥ बायर
विगाहिए हिय उक्कोसपय जमब्भहिय ॥ २५ ॥

व्याख्या–जेह कारणे केटलाएक लोकांते वर्तता अनेरा खन्ध–गोलाछे पूरा गोला थकी खन्धगोले कल्पनाए कोटी जीव उणा ते कोडी जीव, दशकोडा कोडीरूप सर्व राशीथकी काढीए, एमाटे ते सर्व जीवराशी अति थोडी थाय उत्कृष्टपदे दशकोडाकोडी प्रमाण जीव प्रदेश राशी पूरीज छे, ते माटे ते जीव प्रदेश, विशेषाधिक थाय तथा बादर अने विग्रह गतीक जीवने प्रदेशे करीने उत्कृष्टपदे जेह कारणमाटे सर्व जीवराशी थकी अधिका छे, तेह कारणमाटे सर्व जीवथकी उत्कृष्टपदे जीव प्रदेश विशेषाधिक थाय अत्र भावना सूक्ष्म निगोदने असंख्यातमे भागे वर्त्तता कल्पनाए कोटी प्रमाण बादर विग्रहगतिक जे जीव छे. ते सर्व जीवराशिमांहे स्थापीए तो, वली सर्व राशि जीवप्रदेशने तुल्य ज थाय तथापि ते कोडी जीवनो असंख्यातमो भाग कल्पनाए सो जीवनी कोडीप्रदेश उत्कृष्ट पदे अधिका होय तेमाटे सर्व जीवराशी थकी उत्कृष्टपदे, जीव प्रदेशाधिक होय ॥ २५ ॥

तम्हा सवेहिंतो जीवेहिंतो फुडंगदेअचं ॥ उक्कोस
पयपएसा हुंति विसेसाहिआ निअमा ॥ २६ ॥

व्याख्या–तेह कारणे सर्वे जीव थकी ए प्रगटज जाणवो. उत्कृष्टपदे जीव प्रदेश निश्चे विशेषाधिक छे ॥ २६ ॥ एहज अर्थ प्रकारांतरे कहे छे.

अहवा जेण बहुसमा सुहुमा एलोवगाहणाएअ ॥
अत्तेण किं किंजीवं वुच्छीइ विरलुए लोए ॥ २७ ॥

व्याख्या–जेह कारणे चउदरजात्मक लोकमांहे गोले सहस्र कोडी कोडी प्रायजीव रह्या छे; तेह कारणे कल्पनाए लक्षप्रमाण सूक्ष्म गोला जीव संख्याए प्रायतुल्यज छे. तथा ते सूक्ष्म गोला अवगाहनाए सरखा छे. गुरु, शिष्यने कहेछे के, जेह कारणे कल्पनाए दश दश सहस्र प्रदेशरूप अवगाहना सरखीज छे, तेह कारणे सर्व जीवप्रदेश सरखा जाणवा माटे केवली समुद्घातनी परे बधा लोकमांही एकेकोजीव विस्तारे; एम करतां एकेके आकाश प्रदेशे दशकोडाकोडी जीव प्रदेश आवे, ते माटे सर्वजीव अने जीवप्रदेश सरखाज जाणवा. ॥ २७ ॥

एवंपिसमाजीवा एग पएस गयजियपएसेहिं ॥
बायर बाहुल्लापुण हुंतिपएसा विसेसहिया ॥ २८ ॥

व्याख्या–ए प्रकारे सर्व जीव प्रदेशे रह्या, सर्वजीव प्रदेशे समान होय; पण बादर जीवना बाहुल्यथकी जीव प्रदेश विशेषाधिक थाय. ॥ २८ ॥

ते सिण पुण रासीणं निदरीण मिणं जणामि पच्चक्खं ॥
सुहगहणगाहणछं ठवणारासिप्पमाणा हिं ॥ २९ ॥

व्याख्या–तेह राशिना दृष्टांते करीने प्रत्यक्ष सुखे जाणवा अने परने जणाववा निश्चर स्थापना राशि प्रमाणे करी जणामिके० कहुंछु. ॥ २९ ॥

गोलाणलक्खमिक्कं ॥ गोले गोले निगोअ लक्खंतु ॥
इक्किक्केअनिगोए ॥ जीवाण लक्ख मेक्केक्कं ॥ ३० ॥

व्याख्या–हवे स्थापना राशि देखाडेछे. गोलातो लाखछे. गोले गोले लाख निगोद छे. एकेके निगोदे जीवनो एकेको लाखछे. ॥ ३० ॥

कोडिसयमेगजीवप्पएसमाणंतमेवलोगस्स ॥
गोल निउय जिवाणं दसय सहस्सा समो गाढो ॥ ३१ ॥

व्याख्या–सो कोडी, एकजीवना प्रदेशनु मानछे गोला निगोद अने जीव, ए त्रणथी दश सहस्र परिमाण सरखी अवगाहनाछे ॥ ३१ ॥

जीवस्सेक्केकस्सय दसयसयस्सावगाहिणो लोगो ॥
एक्केकमियएसे पएसलक्ख समो गाढ ॥ ३२ ॥

व्याख्या–लोकमांहे दशसहस्र प्रदेश प्रमाण अवगाहनाए रह्यो एकेक जीवना एकेके आकाश प्रदेशे लाख लाख प्रदेश रह्याछे ॥ ३२ ॥

जीवस्सयस्स जहण्णं पयमि कोडीजियप्पएसाणं ॥
उगाढाउक्कोसे पयमिवुत्तपएसग्गं ॥ ३३ ॥

व्याख्या–सो जीवना प्रदेश पदे जीवप्रदेश कोडीछे उत्कृष्टपदे जीवना प्रदेशनुं प्रमाण कहेछे ॥ ३३ ॥

कोडि सहस्स जियाणं कोडाकोडी दसप्पएसाणं ॥
उक्कोसेउगाढा सव्वजियावित्तियाचेव ॥ ३४ ॥

व्याख्या–सहस्र कोडी जीवना दशकोडाकोडी प्रदेश उत्कृष्टपदे रह्याछे. सघला ए जीव एटला दश कोडा कोडीछे ॥ ३४ ॥

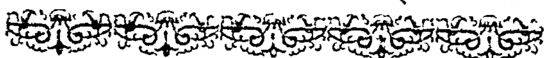
कोडिउक्कोसपयमि ॥ बायर जीअपएस पक्खेवा ॥
सोहणउ मित्तिअचिअ कायव्व खंभ गोलाण ॥ ३५ ॥

व्याख्या–उत्कृष्टपदे बादर जीवनी कोडी घालीए, तथा सर्व जीवराशिमांहे थकी खम गोले जे जीवनी कोडी उंठी वे ते काढीए, तेह कारणे सर्व जीव थकी उत्कृष्ट पदे जीव प्रदेशे विशेषाधिक होय ॥३५॥ हवे गुरु, शिष्यने कहेछे

ए ए सिजहा सम्भव मठोवयण करिअ रासीणं ॥ सप्भावउ यजाणे
घते अणंता असंखावा ॥ ३६ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

व्याख्या–ए राशिनी जिहा जेम सम्भवे तिहा तेम अर्थनी घटना करी परमार्थ थकी ते राशि अनंती अथवा असख्याती जाणवी इतिश्री भगवतीअंगे एकादश शतके दशम उद्देशे निगोदविचार सपूर्ण ॥ ३६ ॥

॥ इति श्रीनिगोदछत्रीशी बालावबोधसहित समाप्त ॥

॥ अथ श्रीरत्नाकर पंचवीसी बालावबोध सहित प्रारंभः ॥

श्रेयःश्रियां मंगलकेलिसद्म नरेंद्र देवेंद्र नतांघ्रिपद्म ॥ स
र्वज्ञ सर्वातिशय प्रधान चिरंजय ज्ञान कलानिधान ॥ १ ॥

व्याख्या—हे नरेंद्र देवेंद्रनतांघ्रिपद्म, नरेंद्रके० चक्रवर्त्यादिक अने देवेंद्रके० अमरेंद्रादिक एटले मनुष्यना इंद्र ते नरेंद्र अने देवोना इंद्र ते देवेंद्र, तेउए जेनां चरणकमलने वंदन कस्यां ले; एवा हे नरेंद्र देवेंद्रनतांघ्रिपद्म! अने समस्त वस्तु ना जाणनारा माटे हे सर्वज्ञ! अने संपूर्ण जे निरोगादिक अतिशय—तेणे करी प्रधान, ए माटे हे सर्वातिशय प्रधान! अने ज्ञान के० केवलज्ञान अने कलाके० बहोतेर कला, तेना निधान के० निधि एवा हे ज्ञानकला निधान! अने श्रेयसःके० मोक्षनी जे श्रीके० लक्ष्मी तेना मंगल के०कल्याणनुं, केलिसद्म के० क्रीडानुं गृह, एवा हे मंगलकेलिसद्मके० मोक्षलक्ष्मी कल्याण क्रीडाना मंदिर! नक्त लोकना समस्त संकटना दूरकरनार तुं चिरं के०घणाकाल पर्यंत जय के०सर्वोत्कर्षे करीने वर्तो.॥१॥

जगत्त्रया धार कृपावतार दुर्वार संसार विकारवैद्य ॥ श्री वीत
राग त्वयि मुग्ध नावा द्विज्ञप्रनो विज्ञ पयामि किंचित् ॥ २ ॥

व्याख्या—जगत्त्रयके० स्वर्ग मृत्यु अने पातालरूप, त्रण भुवन तेना आधार के० स्थानभूत एवा हे जगत्रयाधार! कृपाके० दया तेनेविषे अवतारके० उपदेश द्वारे करी जेनो प्रवेश ले; एवा हे कृपावतार, दुर्वारके० दुखे न वारयतिति दूरवार एटले निवारणकरवामाटे अशक्य एवोजे संसाररूप विकारके० रोग, वियोग, जरा मरणादि लक्षण—तेनेविषे चिकित्साकारीपणाए करीने वैद्य सरखा हे दुर्वारसंसा रविकारवैद्य; वीतके० गयलीले रागके० रागदशा जेनी. अने श्रीके० मोक्षलक्ष्मी तेणे सहित एवा हे श्रीवीतराग! विज्ञ के० हे चतुर, हे प्रनो, त्वयिके० तारे वि षेअर्थात् तारीपासे हुं मुग्धनावात् के० विशेष ज्ञान विकलपणानेलीधे मुग्ध लु, तेहुं किंचित् के० कांइक विज्ञपयामि के० विज्ञप्ति करूंलुं. ॥ २ ॥

किंबाललीला कलितोन बालः पित्रोः पुरो जल्पति निर्विकल्पः॥
तथा यथार्थं कथयामि नाथ निजाशयं सानुशयस्तवाग्रे ॥ ३ ॥

व्याख्या–हे प्रनो, जेम बालजीला कलित. के० बालकनी जे लीला के० धूलने विषे खेलवु इत्यादिक, तेणे कलित के० युक्त अने निर्विकल्प के० जेथी नाथ ए अनाथपणरूप नेद गयोछे, एवो जे बाल ते पित्रो पुर के० मातपितानी पासे किन जल्पति के० शुं नथी बोलतो ? अर्थात् न बोलवानुं पण ते सर्व बोलेछे, तेम हे नाथ के० हे कल्याणकारक, सानुशय के० बहु पातक सपादन कस्या ए माटे पश्चात्तापे युक्त एवो हु, तवाग्रे के० तारा अग्रनागनेविषे, निजाशय के० पोताना अनिप्रायने, यथार्थ कथयामिके० यथार्थपणे कथन करूंछु अर्थात हु मारो अनिप्राय तारी पासे प्रगट करुछुं. ॥ ३ ॥

दत्तं न दानं परिशीलितं च न शालि शिलं न तपोऽनितप्त ॥
शुनो न नावोप्यन्नवन्नवेऽस्मिन्विनो मया भ्रांत महो मुधैव ॥४॥

व्याख्या– हे विनो के० हे स्वामिन्! मया दान न दत्तं के० मे कृपणपणाए करी सत्पात्रनेविषे धननो विनियोग कस्रो नही, अने शालिशील के० मनोज्ञ एवा ब्रह्मचर्यने न परिशीलित के० पालन कस्रु नही तेमज तप न अनितप्तके० बाह्य अने अंतरगरूप बारप्रकारनु तप कस्रु नही तेमज शुन्न नावोपिके० कल्याणकारक एवो नाव पण नान्नवत् के० मने प्राप्त थयो नही ए माटे अहो इति खेदे!! मे मुधैव के० व्यर्थज अस्मिन्नवे के० आ संसारनेविषे न्रांत के० भ्रमण कस्रुं माराहाथथी काइज सत्कर्म बन्यु नही एवो अर्थ. ॥ ४ ॥

दग्धोऽग्निना क्रोधमयेनदष्टो डुष्टेन लोनाख्यमहोरगेण ॥
ग्रस्तोऽनिमानाजगरेण मायाजालेन बद्धोऽस्मि कथं नजेत्वा ॥५॥

व्याख्या–हे नाथ, क्रोधमयेन अग्निना दग्ध के० क्रोधरूप अग्निए अत्यत ताप पमाडेलो अने डुष्टेनलोनाख्यमहोरगेण दृष्ट के० निर्दय एवा लोन्न नामे महा सर्प दश करेलो, अने अनिमानाजगरेणग्रस्तके० अहकाररूपी अजगरे गलेलो, अने मायाजालेन बद्ध अस्मि के० कपटरूप जे जाल के० मत्सबंधन जाल सरखु बधनहेतु, तेणे बध पामेलो हुछुं, ए माटे त्वा कथ नजेके० तारू केम सेवन करू? तो हे प्रनो! तारी कृपाए क्रोध, लोन्न, अनिमान अने माया, एर्उनो नाश थइने तारूं सेवन करवानो मारो हेतु क्यारे पूर्ण थशे? एवो नावार्थ ॥ ५ ॥

कृतं मयाऽमुत्र हितं न चेह लोकेऽपि लोकेश सुखं न मेऽभूत् ॥
अस्मादृशां केवलमेव जन्म जिनेश जज्ञे भवपूरणाय ॥ ६ ॥

व्याख्या—मया अमुत्र हितंनकृतंके० में परलोकनेविषे एवुं पुण्यकृत्य कर्युं नही; अने हे लोकेश! के० षट्कायना स्वामि एवा हे लोकेश! इहलोकेपि मे सुखं नाभूत् के० आ लोकनेविषे पण मने सुख प्राप्त थयुं नहीं. ए माटे हे जिनेश के० हे केवलिपते! अस्मादृशां जन्म के० अमारा सरखाना अवतार ते, केवलं भवपूरणायैव जज्ञेके० केवल अवतार गणनाना पूरणने माटे एटले जेम पूर्वे आपणा घणा अवतार थया तेमज आ पण एक अवतार, जन्म गणनाना पूरण माटेज थयो.

मन्ये मनो यन्न मनोज्ञवृत्तं त्वदास्यपीयूषमयूखलाभात् ॥
द्रुतं महानंदरसं कठोर मस्मादृशां देवतदश्मतोऽपि ॥ ७ ॥

व्याख्याः—हे देव, के० हे नाथ! हुं एवुं मानुंछुं के, यदस्मादृशां मनः के० जे अमारा सरखानुं मन, मनोज्ञ के० सुंदर, वृत्त के० वर्तुल एवुंजे त्वदास्य के० तारुं मुख, तेज कोइ एक, पीयूषमयूखके० अमृतकिरण चंद्र, तेना लाभे करीने अथवा मनोज्ञ के० सारुंछे वृत्त के० शील जेनुं, एवा हे मनोज्ञवृत्त, हेवीतराग! तारा मुखचंद्रना लाभे करीने महानंदरसं के० सद्योरसास्वादथी उत्पन्न थएली जे परम प्रीति तेज कोइ एक रस के०उदक तेने न द्रुतं के० द्रवीभूत थयुं नथी; तदश्मतोपि कठोरं के० ते पाषाण करतां पण कठण जाणवुं. कारण, चंद्रना दर्शने करीने जीवरहित एवो पण चंद्रकांत पाषाण द्रवीभूत थायछे; अने मनने तो तारा मुखरूप चंद्रना दर्शने करी द्रव के० पिंगलवुं प्राप्त थयुं नहीं. ते कारण माटे ते मन, पाषाण करतां पण कठोर जाणवुं. एवो भावार्थ. ॥ ७ ॥

त्वत्तः सुदुःप्रापमिदं मयाप्तं रत्नत्रयं भूरि भवभ्रमेण ॥
प्रमादनिद्रावशतो गतंतत्कस्याग्रतो नायक पूत्करोमि ॥ ८ ॥

व्याख्या—हे नायक हे स्वामिन्! त्वत्तः के०ताराथी सुदुर्लभं के० अत्यंत दुर्लभ एवुं इदं रत्नत्रयं के० ए ज्ञान, दर्शन, चारित्र लक्षण रत्नत्रय, मयाप्तं के० में संपादन कर्युं हतुं; परंतु ते भूरिभवभ्रमेणके०घणा जन्मनेविषे जे भ्रमके०भ्रांति—तणे करीने अने प्रमादनिद्रावशतः के० मद प्रमुख प्रमाद अने पांच प्रकारनी प्रसिद्ध जे निद्रा—तेना माहात्म्ये करी तजतंके० ते दूर गयुं एटले अंतर्धान पाम्युं.

ए माटे हवे कस्यागत पूत्करोमि के० ते गयुं एटले हवे कोना आगल पोकारूं? ए तो तारी कृपाएज प्राप्त थाय तो थाय एवी आशाछे ॥ ८ ॥

वैराग्यरंग परवचनाय धर्मोपदेशो जनरंजनाय ॥ वादाय
विद्याऽध्ययनंच मेऽभूत् कियद्ब्रुवे हास्यकरं स्वमीश ॥ ९ ॥

व्याख्या–हे इशके० हे स्वामिन्! हुं स्वहास्यकर कियद्ब्रुवे के० मारां हास्यकारक एवां कर्मने केटलां कहुं? जोके सर्व कर्म कहेवा माटे शक्य नथी, तथापि काइक कहुंछुं मे वैराग्यरंग परवचनायाभूत् के० मारा वैराग्यनो जे रंग ते, परवचनाय के० अन्यना प्रतारण एटले ठगवा माटे थयो, अने मे धर्मोपदेश जनरंजनायाभूत् के० मे करेलुं दानादिनुं जे कथन ते लोकोना रंजनने माटे थयुं, अने मे विद्याध्ययन के० मारूं विद्या पठन, ते पण वादायाभूत् के० परवादना जयने माटे थयुं ॥ ९ ॥

परापवादेन मुखं सदोषं नेत्रं परस्त्रीजनवीक्षणेन ॥
चेतः परापायविचिंतनेन कृतं भविष्यामि कथं विभो हं ॥ १० ॥

व्याख्या–हेविभो! मया परापवादेन मुखं सदोषं कृतं के० मे बीजाना द्वेषादिके करीने सत्य अने असत्य रूप दूषणनी जे उत्पत्ति तेरूप अपवाद–तेणेकरी पोतानुं मुख दोषयुक्त कर्युं, तेमज पोताना नेत्र, परस्त्रीजनवीक्षणेन के० परनारीना अवलोकने करी दोषसहित एवां कर्यां, तेमज पोतानुं चित्त, परापायविचिंतनेन के० बीजानो जे अपाय के० अनर्थ, तेना विचारे करीने दोषसहित कर्युं ए माटे हे प्रभो, अहं कथं भविष्यामि के० एवां पापकर्माचरणे करी आगल मारी शी गती थशे? एवो भावार्थ ॥ १० ॥

विडंबितं यत्स्मरघस्मरार्ति दशावशात्स्वं विषयांधलेन ॥
प्रकाशितं तद्भवतोह्रियैव सर्वज्ञ सर्वं स्वयमेव वेत्सि ॥ ११ ॥

व्याख्या–हे नाथ! यत् के० जे, विषयांधलेन के० शब्दादिक विषये करी विवेकरूप नेत्रो जेणे निमीलन कर्याछे एवो हुं तेणे–स्मरघस्मरार्ति दशावशात्–स्मरके० कामदेव–तेज कोइ एक घस्मर के० भक्षण करनारो, तेनी जे आर्तिके० पीडा–तेनी जे दशा के० अवस्था, तेना स्वाधीनपणा माटे स्वं के० पोतानुं स्वरूप विडंबितं के० नियता प्रत्ये पमाड्युं ते सांप्रत ह्रिया के० कथनरूप लज्जाए

नवत एव प्रकाशितं के० तनेज निश्चये करी प्रगट करेलुंछे. एटले लज्जायुक्त एवो जे हुं, तेप्रत्ये अवलोकन करी तें मारां सर्व आचरण जाण्यांछे. एवो अर्थ. जे कारण माटे हे सर्वज्ञ! तुं सर्व जगत्‌ने स्वयमेव वेत्सिके० पोताना ज्ञाने करी जाणेछे.॥११॥

ध्वस्तोन्यमंत्रैः परमेष्ठिमंत्रः कुशास्त्रवाक्यै र्निहितागमोक्तिः ॥
कर्तुं वृथा कर्म कुदेव संगादवांछि ही नाथ मतिभ्रमो मे ॥१२॥

व्याख्या–हे नाथ, ही इति खेदे–मेही मतिभ्रमोऽभूत् के० माहरो शो आ बुद्धि विपर्यास थयो!! तेज कहेछे. मया के० हुं जे तेणे--परमेष्ठिमंत्रः के० परमपदनेविषे रहेछे माटे परमेष्ठी–तेनो जे नमस्काररूप नमो अरिहंताणं इत्यादिक नवपदात्मक मंत्र, ते अन्य मंत्रैर्ध्वस्तः के० बीजा मंत्रोए आदररहित कर्यो. तेमज में आगमोक्तिः के० आगमनी सिद्धांत वाणी, ते कुशास्त्रवाक्यैः के० वात्स्यायनादि वाक्योए करीने, अथवा कुत्सित एवां जे शास्त्रो–तेना वाक्ये करीने निहिता के० नाश पमाडी. एटले श्रवण करी नहीं. एवो अर्थ. तेमज में कुदेव संगात् के० हरिहरादिक कुत्सित देवोनी सेवनाए करीने कर्म कर्तुं के० ज्ञानावरणीयादिक पाप कर्मनुं अपाकरण करवा माटे अवांछि के० इच्छयुं. ॥ १२ ॥

विमुच्य दृग्लक्ष्यगतं भवंतं ध्याता मया मूढधिया हृदंतः ॥
कटाक्षवक्षोजगभीरनाभीकटीतटीयाः सुदृशां विलासाः ॥१३॥

व्याख्या–हेजगदीश! मुढधिया के० जेनी बुद्धि मुढछे एवो हुं, तेणे दृग्लक्ष्य गतंके० दृष्टिने गोचरीभूत एवो भवंतं के० चिंतामणी सरखो जे तुं–तेने विमुच्य के० परीत्याग करीने हृदंतः के० पोताना हृदयनेविषे सुदृशांविलासाः के० चंचलत्वे करी जेउनी दृष्टि, सुंदरछे एवी हरिणाक्षि स्त्रीउना हावभावादिक विभ्रमज, ध्याताः के० चिंतन कर्या. ते विलास केवा? तोके–कटाक्षवक्षोजगभीरनाभीकटीतटीयाः के० नेत्रकटाक्ष, स्तन, गंभीर एवी नाभी, अने कटीप्रदेश–इत्यादिक अवयवोए मोहनशील. चिंतामणि रत्न सरखो एवो जेतुं--तेनो त्याग करीने हुं कश्मलविषयोनेविषे आसक्त थयो. ॥ १३ ॥

लोलेक्षणावक्त्रनिरीक्षणेन यो मानसे रागलवोविलग्नः ॥
न शुद्धसिद्धांतपयोधिमध्ये धौतोप्यगात्तारक कारणं किं ॥१४॥

व्याख्या—हे त्रिकाल वेदिन्! मारा मानसे के० चित्तनेविषे, लोलेक्षणावक्त्रनिरीक्षणेन के० जेना नेत्रो चचलछे एवी जे रमणी, तेनु जे मुख,तेना अवलोकने करीने थःरागलव के० जे रागाशनो अश, विलग्न के० विशेषेकरी संलग्न थयो, ते रागलवतारक के० हे ससारपारप्रापक! शुद्धसिद्धातपयोधिमध्ये के० निर्दोष जे सिद्धांत के० आगम, तेज कोइक समुद्र—तेना मध्यनागनेविषे धौतोपि के० क्षालन कर्युं छतापण नागात् के० नीकली गयो नही तत्र किं कारण के० तेविषे कारण शु हशे? जे हशे ते हु जाणतो नथी, परतु माहारी विषयोनेविषे दृढासक्तता एज एनु कारण हशे एवु मने लागेछे ॥ १४ ॥

अग न चंग न गणो गुणाना न निर्मल कोपि कलाविलास. ॥
स्फुरत्प्रधान प्रभुता च कापि तथाप्यहकारकदर्थितोऽह ॥ १५ ॥

व्याख्या—हे जिनेश, मे अंगं चग न के० मारु शरीर सुंदर नथी, तेमज निर्मल के० मलरहित एवा, गुणाना गणो न के० विनय, औदार्य, गाम्भीर्य, धैर्य, स्थैर्य अने चातुर्य इत्यादिक गुणोनो समूहपण नथी तेमज कोपि के० कोइपण कलाविलास के० कलानु उद्दीपन थवु अने कापि के० कोइपण प्रकारनी स्फुरत्प्रधान प्रभुता के० देदीप्यमान एवी जे राजाउनी प्रभूता के० चक्रवर्तिपणु अथवा देदीप्यमान एवी प्रधाननी के० अधिकारी पुरुषनी प्रभुता के० ऐश्वर्यता तेपण नथी, तथापी हे प्रभो! अहं अहकारकदर्थित अस्मि के० हुं अहकारे करीने पराभव पामेलो एवो हुं ॥ १५ ॥

आयुर्गलत्याशु न पापबुद्धि गंत वयो नो विषयाभिलाष ॥
यत्नश्च भैषज्य विधौ न धर्मे स्वामिन्महामोहविडंबना मे॥ १६ ॥

व्याख्या—हे स्वामिन्! मे के० मारी महामोह विडबना के० प्रबल जे मोह–तेनी जे विडबना के० कदर्थना ते केटली कहेवी? ते केवी? तो के मारु आयु के० आयुष्य, ते आशुगलति के० शीघ्रनाश पामेछे , परतु पापबुद्धिर्न के० जे पाप परिणाम ते नाश पामता नथी तेमज मारू वय गत के० तारूण्य लक्षण जे वय, ते अतिक्रात थयु, परतु विषयाभिलाष न, के० शब्द, रूप, गध, रस, स्पर्श रूप जे विषय, तेउनो अभिलाष के० इच्छा, ते हजी पण नाश पामी नथी अने मारो यत्न के० आदर. ते भैषज्यविधौ के० शरीर निरोगी होवु, एतदर्थ औषधादिकोना विधानविषे थयो, धर्मे न के० सुकृतनेविषे थयो नहीं ॥ १७ ॥

नाऽत्मा न पुण्यं न नवो न पापं मया विटानां कटुगीरपीयं ॥
अधारि कर्णे त्वयि केवलार्के परिस्फुटे सत्यपि देवधिङ्मां ॥ १७ ॥

व्याख्या—हे नगवन्! केवलार्के त्वयिके० केवलज्ञानना प्रकाशक केवल सूर्यज, एवो तुं, परिस्फुटे सत्यपि के० अतिप्रगट बतां पण, मयाके० हुं जे—तेणे विटानांके० नास्तिकादि विटपुरुषोनी, आत्मा न पुण्यं न नवो न पापंनके० जीव नथी; पुण्य नथी. अवतार नथी, डुष्कृत नथी; इदं कटुगीरपिके० एवी कर्कशवाणीज कर्णे अधारिके० कर्णनेविषे धारण करी. एटले श्रवण करी. ए माटे हे देव के० हे केवलिपते! मांधिक् के० गुण अने अवगुण एबनो विवेक न करनारो एवो जे हुं—तेने धिक्कार हो. ॥ १७ ॥

न देवपूजा न च पात्रपूजा न श्राद्धधर्मश्च न साधुधर्मः ॥
लब्ध्वापि मानुष्य मिदं समस्तं कृतं मयाऽरण्यविलापतुल्यं ॥ १८ ॥

व्याख्या—हे परमेष्ठिन्, मया के० हुं जे—तेणे मानुष्य लब्धापि के० पूजादिक कृत्यो करवा माटे योग्य एवा मनुष्यपणाने पामीने पण देवपूजा न कृता के० अरिहंतदेवनी पूजा करी नही; अने पात्रपूजा न कृताके० साधुने जे दान करवुं ते पात्रपूजा. ते पण करी नहीं. उक्तंच ॥ अन्नं पानं तथा वस्त्र मालयं शयनासनं॥ शुश्रुषा वंदनं तुष्टिः पूजा नवविधागुरोः ॥ १ ॥ तेमज में श्राद्धधर्मः न के० सम्यक्तपूर्वक द्वादशव्रत लक्षण धर्म, ते आचरण कस्यो नहीं; अने साधुधर्मः न के०साधुनो जे पंच महाव्रत लक्षण धर्म, ते पण स्वीकास्यो नहीं. एमाटे इदं समस्तं के० ए अर्हतपूजा न करवी इत्यादिक सर्व, अरण्यविलापतुल्यं कृतं के० अरण्यनेविषे जे विलाप एटले रूदन तेना सरखुं कस्युं. एटले मने मनुष्यपणु प्राप्त थयुं बतां में सत्कर्म कस्युं नहीं ए व्यर्थ थयुं. उक्तंच ॥ अरण्यरुदितं कृतं शवशरीर मुद्वर्तितं श्वपुछमवनामितं बधिर कर्ण जापः कृतः ॥ स्थले कमल रोपणं सुचिर मूषरे वर्षणं यदंध मुखमंडनं यदबुधेजने नाषितं ॥ इति ॥ १ ॥ १८ ॥

चक्रे मया सत्स्वपि कामधेनुकल्पद्रुचिंतामणिषुस्पृहार्तिः ॥
न जैनधर्मे स्फुटशर्मदेऽपि जिनेश मे पश्य विमूढनावं ॥ १९ ॥

व्याख्या—हे जिनेश, के० हे केवलिपते! मया के० हुं जे तेणे असत्स्वमि के० अविद्यमान एवां पण, कामधेनुकल्पद्रुचिंतामणिषु के० मनोरथ पूर्ण करनारी

एवी कामधेनु, कल्पना पूर्ण करनारुं कल्पवृक्ष. अने चिंतितफल देनारूं चिंता मणि रत्न, एउनेविषे स्पृहार्त्ति के० इच्छारूप, पीडा के० प्राप्त थवानो निश्चय चक्रे के० कर्यो, परतु स्फुटशर्मदेपिके० स्पष्टपणे करीने सुख देनारापण, जैनधर्म के० जिन प्रोक्त एवा धर्मनेविषे धर्मकरणरूप चिंता करी नही ते कारण माटे हे जिनेश ! मे विमूढ भाव के० मारू विशेषे करीने जे मढपणु, ते प्रत्ये–पश्यके० अवलोकन कर १९

सद्भोगलीला न च रोगकीला धनागमो नो निधनागमश्च ॥
दारा न कारानरकस्य चित्ते व्यचिंति नित्यं मयकाऽधमेन ॥ २० ॥

व्याख्या–हे पुरुषोत्तम ! अधमेनके० अधम एवो मयकाके० हुं जे–तेणे, नित्य के० निरंतर, सद्भोगलीलाके० उत्तमप्रकारना भोगोनी क्रीडा ते चित्तेके० चित्तनेविषे व्यचिंतिके० चिंतन करी, परतु रोगकीला न चके० रोगरूप लोहना खीला ते चिंतन कर्या नहीज, तेमज धनागम के० धननी प्राप्ति चिंतन करी, परतु निधनागमो नोके० मरणप्राप्ति चिंतन करीनही, तेमज मे दारा के० स्त्रीनु चिंतन कर्यु, परतु नरकस्य काराके० नरक संबंधी कारागृहनु चिंतन कर्युनहीं

स्थितं न साधोर्हृदि साधुवृत्तात् परोपकारान्न यशोऽर्जितंच ॥
कृतं न तीर्थोद्धरणादिकृत्य मया मुधा हारितमेव जन्म ॥ २१ ॥

व्याख्या–हे जगत्प्रभो ! मे साधुवृत्तात्के० उत्तम प्रकारना आचारे करीने साधो हृदि न स्थितके० साधुना हृदयनेविषे रहेठाण कर्यु नहीं एटले जे सदाचारयु क्त होय, ते साधुने प्रिय थायछे, तेवो हुं थयो नही एवो भावार्थ-तेमज मे परो पकारान्न यशोऽर्जितके० परोपकारे करीने प्रख्यातिरूप यश संपादन कर्यो नही, तेमज मे तीर्थोद्धरणादिकृत्य न कृतके० पतन पामेलां जिनमंदिरोनु जे पुन प्रतिष्ठान रूप उद्धरण–ते जेमा आदिछे, एवु सत्कार्य कर्यु नहीं, ते कारण माटे मे मारो जन्म, मुधैव अहारिके० व्यर्थज गुमाव्यो ॥ २१ ॥

वैराग्यरंगो न गुरूदितेषु न दुर्जनाना वचनेषु शांति ॥
नाऽध्यात्मलेशो मम कोपि देव तार्य कथं कारमयं भवाब्धि ॥ २२ ॥

व्याख्या–हेदेव, मयाके० हुं अय भवाब्धिके० आ भवसमुद्र, कथं कार ता र्य के० कोणप्रकारे करीने तरवाने माटे योग्यछु ? जे पुण्यकर्म विना, तरवामाटे

अशक्य, ते पुण्यकर्म तो में संपादन कर्युं नहीं. तेज बतावुंछुं. मने, गुरू दितेषु केο गुरूए नाषण करेला प्रकारनुं श्रवण करवाविषे वैराग्यरंगकेο वैरागनी वास ना नाजनिकेο उत्पन्न थइ नही. यदुक्तं ॥ धर्माख्याने श्मशाने च रोगिणां यामतिर्भ वेत् ॥ यदि सा निश्चलाबुद्धिः को न मुच्येत बंधनात् ॥१॥ तेमज दुर्जनानांकेο अस ज्ञानोना, वचनेषुकेο वाक्योनेविषे, शांतिर्नाभूत्केο उपशमप्राप्त थयो नही. तेमज मम कोपि अध्यात्मलेशःनकेο मने कोइपण आत्मबुद्धिए पवनपावनादिक अष्टांग योगनो लव पण प्राप्त थयो नही. ॥ २२ ॥

पूर्वे नवेऽकारि मया न पुण्य मागामिजन्मन्यपि नो करिष्ये ॥
यदीदृशोहं मम तेन नष्टा नूतोभवद्भाविनवत्रयीश ॥ २३ ॥

व्याख्याο—हे नेतः मया पूर्वेनवे पुण्यनाकारिकेο में पूर्वजन्मनेविषे सुकृत सं पादन कर्युं नही. ए केम समजवामां आव्युं? तो के तेवुं सौख्य प्राप्त थयुं नथी ए उपरथी समजायछे. तेमज आगामिजन्मन्यपिकेο आगल प्राप्त थनारा जन्म नेविषे पण, नो करिष्येकेοपुण्यसंपादन करनार नथी. ए केम समजवामां आव्युं? तो के, वर्तमान जन्मना अनुमाने करीने. वर्तमानजन्मनेविषे तो, दत्तं न दानं इ त्यादिके करीने पुण्यसंपादन कर्युं नही, ए स्पष्टज प्रतिपादन कर्युंछे. आ जन्मने विषे पुण्य कर्युं नही, तेमज आगलपण करनार नथी; एवुं सिद्ध थायछे. पुण्येन व र्धते पुंण्यं पापं पापेन वर्धत इतिवचनात् ॥ यदीदृशोहंकेοजे कारणमाटे, पुण्योपार्जन विवर्जित एवो हुं छुं; तेन केο ते कारणे हे इश, मम नूतोभवद्भाविनवत्रयी न ष्टा केο मारा पूर्वे थएला, वर्तमान कालना अने आगल थनारा एवा जन्मनी त्रयी नाश पामी. एटले सुकृतसंपादनविना निरर्थक थइ. एवो नावार्थ. ॥ २३ ॥

किंवा मुधाऽहं बहुधा सुधाभुक्पूज्य त्वदग्रे चरितं स्वकीयं ॥ ज
ल्पामि यस्मात्त्रिजगत्स्वरूप निरूपकस्त्वं कियदेतदत्र ॥२४॥

व्याख्याο हे सुधाभुक्पूज्य केο अमृतने नक्षण करनारा जे देवो—तेउए पूजा करवाने योग्य एवा हे प्रनो! त्वदग्रे केο तारा अग्रनागनेविषे स्वकीयं केο मा रां चरितं केοचरित्रोने, मुधा केο व्यर्थ, बहुधा केο नानाप्रकारे करी, अहं किंवा जल्पामि केο हुं शुं वारुं कथन करुं! यस्मात् केοजे कारणमाटे, त्वं त्रिजगत्स्वरू प निरूपंकेοतुं त्रैलोकना लक्षणोनुं निरूपण करनारोछे, ते कारण माटे अत्र कि

यद्वेत्तत् के० तारेविषे ए मारा चरित्र कोण गणतीमाछे ? एटले त्रिभुवनजनोनुं स्व रूप जाणनारो तुछे, एमाटे मारी पण सर्व स्थिति तने विदितजछे ॥ २४ ॥

शार्दूलविक्रिडितवृत्त ॥ दीनोद्धार धुरंधर स्त्वदपरो नास्ते मदन्य कृपापात्रं नात्रजने जिनेश्वर तथाप्येता न याचे श्रिय ॥ किंत्वर्हन्निदमेव केवलमहो सद्बोधिरत्नशिवं श्रीरत्नाकरमंगलैकनिलय श्रेयस्करं प्रार्थये ॥ २५ ॥ इतिश्रीवीतरागस्तोत्र समाप्त ॥

व्याख्या–हे जिनेश्वर के० हे केवलीश! त्वदपर के० ताराविना बीजो पुरुष दीनोद्धार धुरंधर के० दीनोनो उद्धार करवा माटे तत्पर एवो नास्ते के० नथी अने अत्रजने के० आलोकनेविषे मदन्य के० माराथी बीजोपुरुष कृपापात्रं नास्ते के० कृपानु स्थान नथी अर्थात् कृपा करवाने अत्यंत योग्य एवुं स्थान ते माराथी बीजु कोइ नथी. जो एवु छे तथापि एता श्रिय न याचे के० हाथी, घोडा कोशादिक सर्व जनमध्ये प्रसिद्ध जे ए संपत्ति, ते मलवा माटे हुं प्रार्थना करतो नथी किंतु के० शुं तो हे अर्हन् के० हे भगवन्! हे शिवश्रीरत्नाकर के० हे मोक्षलक्ष्मीना समुद्र! हे मंगलैकनिलयके० हे भद्रैकमंदिर! इद श्रेयस्कर के० ए कल्याणकारक एवु, सद्बोधिरत्न के० उत्तम प्रकारना जिनधर्म प्राप्ति माटे जे चिंतामणी सरखु रत्न. तेनीज केवल हु निश्चयेकरी प्रार्थना करुं छुं आ श्लोकमध्ये स्तुति करनारे प्रभुने शिवश्रीरत्नाकर एवु संबोधन आप्यु, ते मांज पोतानु नाम श्रीरत्नाकरसूरि एवु सूचवेलुछे ॥ २५ ॥

इतिश्री रत्नाकरसूरिकृत रत्नाकरपचवीसी
बालावबोध सहित समाप्त

अथश्री सीमंधर स्वामिनी विनतीरूप सवासो गाथानुं स्तवन अर्थसहित प्रारंभ ॥

ढाल पहेली– ॥ एक दिन दासी दोडती ए देशी ॥

स्वामि सीमंधर वीनती ॥ सांभलो माहरी देवरे ॥ ताहरी आ
ए हुं शिर धरुं ॥ आदरुं ताहरी सेवरे॥ स्वामि सीमंधर वीनती॥१

व्याख्या–हे श्री सीमंधर स्वामि, तमे माहरी विनती सांभलो. हे देव के० देवाधिदेव, हुं ताहरी आज्ञा, शिरधरु के० मस्तके धरुंछुं. तथा ताहरी सेवाने आदरुं छुं. सेवकनी विनती स्वामिए सांभलवीज. ॥ १ ॥

कुगुरुनी वासना पाशमां ॥ हरिण परे जे पड्या लोकरे ॥ तेहने
शरण तुजविण नहीं ॥ टलवले बापडा फोकरे ॥ स्वामि० ॥ २ ॥

व्याख्या–कुगुरुनी वासना के० जूठा उपदेशनी धारणा ते रूपी पाशमांहे हरिणनी पेरे जे लोक पड्याछे, पोतानो मत मूके नही एम दृष्टि मोहे मूंझाइ रह्या छे; तेहनेके० ते दृष्टिरागी लोकने तुजविना शरण नथी. ताहरो सत्युपदेश परिणमे तोज ते पाश छूटे. ते बापडा दृष्टि रागना वाह्या टलवलेछे, कांइ कष्ट क्रिया करेछे ते फोकट जाणवी. पाश छूटे तेज लेखे समजवी. ॥ २ ॥

ज्ञान दर्शन चरण गुण विना ॥ जे करावे कुलाचाररे ॥ लूटे
तेणे जन देखतां ॥ किहां करे लोक पोकाररे ॥ स्वामि०॥ ३ ॥

व्याख्या–ज्ञान दर्शन चारित्र गुणविना एटले तेणे रहित कोइ जे कुगुरु, कुलाचार करावेछे. देशथकी सर्व थकी ज्ञानादिक गुण नथी अने एवी क्रिया करावेछे; शुद्ध अशुद्ध नविचारे, जेम चाल्युं आव्युं तेम करोए; एवी रीते भोलवेछे; तेणे कुगुरु ए जनके० मुग्ध श्रद्धावंत लोक देखतां लूटेछे. खोटुं कहीने लेवुं लूटवुं, एवो अन्याय तो लोको क्यहां पोकारे? तमे स्वामि तो वेगलाछो; अने प्रभुता अनेरानी अहींयांछे.

जेह नवि भव तर्या निरगुणी ॥ तारशे केणी पेरे तेहरे ॥ एम
अजाण्या पडे फंदमां ॥ पाप बंधे रह्या जेहरे ॥ स्वामि० ॥ ४ ॥

व्याख्या–जेह कपटाचारे निर्गुणी थका, नविके० नहींज भवके० संसार तर्या, तेह केणी पेरे के० केवे प्रकारे बीजा लोकने तारशे? कारण, जहाज तारे पण शिला

न तारे, एम अजाएया थका दृष्टिरागी मूढ, कुगुरुना फंदमा पडेछे पापबंधेके० पापसमुदायमा जे रह्याछे आत्मवीर्य उल्लासी थया नथी ॥ ४ ॥

कामकुंभादिक अधिकनु ॥ धर्मनु को नवि मूलरे ॥ दोकडे
कुगुरु ते दाखवे ॥ शु थयुं एह जग सूलरे ॥ स्वामि० ॥ ५ ॥

व्याख्या–कामकुंभ के० कामकलश आदिशब्दे चिंतामणि रत्न अने कल्पवृक्ष लेइए ते थकी पण अधिको धर्म छे जे धर्मनु कोइ मूल नथी कारण अमूल्य वस्तुनुं शु मूल्य होय? ते धर्म कुगुरु दोकडे देखाडेछे जे आटले द्रव्ये पाप जाय, आटले साहमी थाय एह सर्व जगने शो सूल थयो जे सर्व आधले आयला चालेछे ॥५॥

अर्थनी देशना जे दीए ॥ ओलवे धर्मना ग्रथरे ॥ परम
पदनो प्रगट चोरथी ॥ तेहथी केम वहे पथरे ॥ स्वामि० ॥६॥

व्याख्या–जे कुगुरु अर्थनी के० द्रव्योत्पत्तिनीज देशना कल्पित कथादिके करी दीएछे, धर्मना ग्रंथ जे श्री दशवैकालिकादिक तेने ओलवेछे, शुद्ध प्ररूपता नथी, एवा प्रगट चोरथी परमपदनो मार्ग केम वहे? अपितु न वहेज जे मोटे वेलणे वेसी शुद्धपरुपे नही, ते रखवाल नाम धरावी चोर थायछे एअर्थ छे ॥ ६ ॥

विपयरसमां गृही माचिया ॥ नाचिया कुगुरु मद पूररे ॥ धूम
धामे धमाधम चली ॥ ज्ञान मारग रह्यो दूररे ॥ स्वामि०॥७॥

व्याख्या–गृही के० गृहस्थ ते विपयरसमाहेल राच्या अनादि अभ्यासछे अने सुगुरु काने न लाग्या तेवती अने कुगुरुने मदपूरे माच्या अन्न पान दातारना मान माटे निजउत्कर्षे हर्ष्या, एम करता वहुने धर्मनी खटपट टली ते माटे धूम धामे धमाधम, चली एटले उन्मार्गज चाल्यो इत्यर्थ ॥ इहा धामधुम के० धक्काधक तेणे करी धमाधम के० धींगामस्ती चाली शुद्धक्रिया वेगली रही अने अशुद्धक्रियाना धणी झाक झमाला मांडे मोटाइमा माची आया पडे केवल धींगाणु प्रवत्तु वली पोते गृहस्थने प्रेरणा करे के, गाममा आवतां विशेपे साहमा आववु, विशेप सामेयु करो, विशेप प्रभावना करो, जेम जिनशासननी उन्नति देखाय ए धूम केमके कुमार्गनु वचनछे, जे कारणे पोतेज यशना अर्थि थया त्या धर्म गयो. केमके साधुनो मार्ग एवोछे जे काइपण उन्नति वाछे नही, सहेज भावे थाय तो थाउ तेमाटे इहा धूम ते उन्मार्गि पासत्थादिकनु पराक्रम अने धाम ते, एना रागी भोला गृहस्थ लोकनु पराक्रम, तथा धमाधम ते ए बंनेनी करणी जा

एवी. वली शरीरनी शुश्रुषा राखे, शरीरनो मेल दूर करे, शरीरपुंठे सरस आहार करे, नवकल्पि विहार न करे, श्रावक श्राविकानो घणो परिचय करे; श्रावकने घेर जणाववा जाय, श्रावकसाथे घणी मीगसी करे पोताना आत्मानो अर्थ तो साधेज नही, जला चंद्रूआ बंधाय तिहां रहे, रेशमी वस्त्रो पहेरे, साबूए धोयां वस्त्र पहेरे, हृष्ट पुष्ट शरीर राखे, वस्त्र पात्रना दूषण धरे, गीतार्थनी आज्ञा न माने, अणजाण्यो मार्गे चलावे, अणजाण्यो कहे, मार्गे हिंमतां वात करे, गृहस्थसाथे घणी आलाप संलाप करे. इत्यादिक एवी करणी ए पोते साधुपणु पोता मांहे सद्दहे अने गृहस्थनेपण साधुपणु सद्दहावे, दर्शननी निंद्या करे. पोतापणु वखाणे,पोतानो आडंबर चलाववो, गृहस्थपासेपण पोतानी नक्तिप्रमुखनो आडंबर चलावरावत्रो इत्यादिक सर्व गामे धुम १ धाम २ अने धमाधम ३ ए त्रण बोल जाणवा.ज्ञानादिक मार्गे, पुस्तकादिके हतो ते करवा—जाणवा माटे वेगलो रह्यो. जूगं बोलाज घणाछे.॥७॥

कलह कारी कदाग्रह नर्या ॥ थापता आपणा बोलरे ॥ जिन वचन अन्यथा दाखवे ॥ आज तो वाजते ढोलरे ॥स्वामि० ॥८॥

व्याख्या—कलहके० कलेशना करणहार कदाग्रहे करी नर्याछे, मांहोमांहे एकेकनो अवर्णवाद बोले जे जेम बोल्या ते तेम पोतनोज बोल थापताथका श्रीजिनवचनके० श्रीवीतरागदेवनां वचन आजतो वाजते ढोले अन्यथाके० विपरीत देखाडेछे. ॥८॥

केइ निज दोषने गोपवा ॥ रोपवा केइ मत कंदरे ॥ धर्मनी देशना पालटे ॥ सत्य नाषे नहीं मंदरे ॥ स्वामि० ॥ ए ॥

व्यख्या—केटला एक कपटक्रियाए पोताना दोषने गोपवाने माटे अपवादपद देखाडता अने केटलाएक प्रतिमा प्रमुखना अण माननार लूंपकादिक पोतानामत रूप कंद रोपवाने काजे धर्मनी देशना जे मूलछे ते पालटी नाखेछे, पण जेणे करी जीव, धर्मे जोडाय ते धर्म देशना देता नथी. एवा मंद के०मूर्ख पण ते साचुं नाखे नहीं.॥ए॥

बहु मुखे बोल एम सांनली ॥ नवि धरे लोक विश्वासरे ॥ ढूंढता धर्मने ते थया ॥ नमर जेम कमल निवासरे ॥ स्वामि० ॥ १० ॥

व्यख्या—एम बहु मुखे के० घणाने मोढे बोल जूदा जूदा सांनलीने लोको विश्वासने धरे नहीं; अने जेम नमरा, कमलनी वासनानी इछाए नमता फरे पण केरमोय ते न पामे, तेम ते लोको धर्मने ढूंढता थया. जे कोण साधु पासे धर्म होशे? एवा संभ्रमे फरे. ॥ १० ॥ एहवी अरदास श्रीप्रभुजी आगल कही.

ढाल बीजी राग गोडी ॥ चोलीडा हसारे विषय न राचीए एदेशी ॥

एम ढूंढतारे धर्म सोहामणो ॥ मिलिउ सदगुरु
एक ॥ तेहने साचोरे मारग दाखवे ॥ आणी शुद्ध
य विवेक ॥ श्रीसीमंधर साहेब सांभलो ॥ ११ ॥

व्याख्या–एम बाहेरधर्म ढुंढताथका हवे धर्म ते केवोछे? सोहामणोके० मनोहरछे एक सद्गुरु ते ज्ञानी गुरु मल्या ते ते टुढणहारने साचो अंतरंग मार्ग देखाडे ते शुद्ध यमांहे एवो विवेक आणीने के, ए बाह्यदृष्टिने ज्ञानमार्गमाहे अवतारीए तो मूढता टले, ए व्यतिकर हे श्रीसीमंधर स्वामि, तमे सांभलो, अने सत्यवादीना वचनना साखी थाउ ॥ ११ ॥ हवे तेसद्गुरु जे उपदेश कहेछे, ते देखाडेछे ॥

पर घरे जोतांरे धर्म तुमे फरो ॥ निज घरे न लहोरे धर्म ॥ जेम नवि
जाणेरे मृग कस्तुरीउ ॥ मृगमद परिमल मर्म ॥ श्री० ॥ १२ ॥

व्याख्या–हे बाह्यदृष्टि लोको! तमे परघरे धर्मने जोता फरोछो, पण निजघरे के० पोताना घटमांहे धर्म नथी पामता ते उपर दृष्टांत–जेम कस्तुरिउ मृग, पोतानी नाभीमाहे जे मृगमद के० कस्तुरी उत्पन्न थइछे, तेना परिमल के० सुगंधना मर्मने जाणे नहीं, तेम तमे पोतानाज घटमांहे धर्मछे तेने नथी पामता॥१२॥

जेम ते भूलोरे मृग दिशि दिशि फरे ॥ लेवा मृगमद गंध ॥ तेम
जगें ढुंढेरे बाहिर धर्मने ॥ मिथ्यादृष्टि रे अंध ॥ श्री० ॥ १३ ॥

व्याख्या–जेम ते कस्तूरि उ मृग मृगमदके० कस्तूरीनी सुगंध लेवा माटे वनमाहे दिशा दिशानेविषे रडलतो फरे, तेम मिथ्यादृष्टि अंधछे तेपण निज आत्माथी अन्य ठामे धर्मने टुंढेछे के० शोधेछे, पण विपर्यासे करी आत्मज्ञानमाहे न रमे ॥१३॥

जातिअंधनोरे दोष न आकरो ॥ जे नवि देखेरे अर्थ ॥ मिथ्या
दृष्टि रे तेहथी आकरो ॥ माने अर्थ अनर्थ ॥ श्री० ॥ १४ ॥

व्याख्या–जातिअंध के० जन्मनो जे अंधछे तेनो दोष तो आकरो नथी, कारण ते ज्यां अर्थ होय त्यां देखतो नथी पण मिथ्यादृष्टि तो छती आंखे जाति अंधना करता आकराछे कारण ते अर्थने अनर्थ करी माने, अने अनर्थने अर्थ करी मानेछे अहींया दश मिथ्यात्वे धम्मे अधम्म सन्ना १ अधम्मे धम्मसन्ना २ उमग्गो मग्गसन्ना ३ मग्गोउमग्ग सन्ना ४ साहुसु असाहू सन्ना ५ असाहुसु साहु

सन्ना ६ जीवे अजीव सन्ना ७ अजीवें जीव सन्ना ८ मुत्ते अमुत्त सन्ना ए अमुत्तेमुत्त सन्ना १० एदश प्रकार मिथ्यात्वना कह्या. ॥ १४ ॥ मिथ्यादृष्टिनां लक्षण कहेछे.

आप प्रशंसेरे परगुण उलवे ॥ न धरे गुणनोरे लेश ॥ ते जिन
वाणीरे नवि श्रवणे सुणे ॥ दिए मिथ्या उपदेश ॥ श्री० ॥ १५ ॥

व्याख्या—आप प्रशंसे के० पोताना आत्मानो उत्कर्ष करे अने कांइक दोष काढीने पारकाना गुणने उलवे के० बुपावे. पोतेतो गुणनो लवलेश मात्रपण धरे नहीं. वली ते मिथ्यादृष्टि, जिनवाणीके० श्रीवीतरागदेवनां वचन ते श्रवणे के० काने, नवि सुणे के० सांजले नहीं. जे उपदेश दे ते मिथ्या के० स्वमति कल्पित दिए, थोडो जाणे तो घणो फुलीने कहे उबांछलो होय. ॥ १५ ॥

ज्ञान प्रकाशेरे मोहतिमिर हरे ॥ जेहने सदगुरु सूर ॥
ते निज देखेरे सत्ता धर्मनी ॥ चिदानंद जरपूर ॥ श्री० ॥ १६ ॥

व्याख्या—जीव, तुंज ताहरो मित्रछे तो शामाटे बाहेर मित्रने वांछेछे? एटले आत्मा समजावेछे तो सर्वेज मित्रछे. जेहने सद्गुरुरूप सूर्य ज्ञान प्रकाशे जे पुरिसा तुममेव तुमंमित्तं किंचहियामित्त मिछसि इत्यादि आचारांगे. अर्थ व्याख्यान रूप किरणे करी मोहरूप तिमिर के० मिथ्यात्वरूप जे अंधकार ते हरे, ते पोताना आत्मामांहे निज धर्मनी सत्ता देखे. ते केवीछे? तोके चिदानंद के० ज्ञानसुख तेणे जरपूर, प्रथम सम्यक्त्व पामे. तेहने अतिशे आनंद उपजे. ॥ १६ ॥

जेम निर्मलतारे रतन स्फटिकतणी ॥ तेम जे जीवस्वजाव ॥ ते
जिन वीरेरे धर्म प्रकाशीउ ॥ प्रबल कषाय अजाव ॥ श्री० ॥ १७ ॥

व्याख्या—जेम फटिक रत्ननी निर्मलता ते स्फटिकनो स्वजावछे. ते उपाधि विरहे प्रगटे; तेम जे जीवनोपण कपायादिकना अजावे प्रकटतो स्वजावछे ते श्रीजिनवीरे के० श्रीवर्द्धमान स्वामिए धर्म प्रकाश्योछे. ते केवोछे? तो के प्रबल जे कषाय तेनो अजाव एटलेनो कषाय प्रवहणपदे मंदकषायनो धर्मपण लाध्यो ॥ १७ ॥

जेम ते रातेरे फूले रातडुं ॥ श्याम फूलथीरे श्याम ॥ पाप
पुण्यथीरे तेम जगजीवने ॥ राग द्वेष परिणाम ॥ श्री० ॥ १८ ॥

व्याख्या—जेम ते स्फटिकरत्न, राते फूल पासेछे तेथी रातुं देखायछे. श्याम फूल पार्श्ववर्तीथकी श्याम देखाय, तेम जगतूना जीवने पापपुण्यरूप द्रव्य कर्म

उपाधिए राग, द्वेष परिणाम थायछे रागे राता फूल अने द्वेषे श्याम फूल थाय एम समजवु अने सहज तो ते शुद्ध स्वभावछे ॥ १८ ॥

धर्मन कहिएरे निश्चे तेहने ॥ जेह विभाव वडव्याधि ॥ पहेले अंगेरे एणीपरे भाषियुं ॥ करमे होए उपाधि ॥ श्री० ॥ १९ ॥

व्याख्या–ते राग द्वेष प्रशस्त परिणाम रूप होय तो कारणे कार्योपचारथी व्यवहारे धर्म कहीए, पण निश्चयनये धर्म न कहीए जे रागद्वेष विभावछे, ते महोटी व्याधिरूपछे एप्रमाणे पहेले अंगे एटले श्रीआचारांगे भाष्युछे के, उपाधि सर्व, कर्मे होय तो उपाधिने स्वभाव केम कहीए? अकमस्स ववहारो णविज्जइ कम्मुणा उवाहिजायइ इतिसूत्रं ॥ अध्ययन त्रीजे अकम्मके० ज्या कर्मजनित विकार नथी त्यां व्यवहार नथी उपाधि ते कर्मे करी होयछे ॥ १९ ॥

जे जे अंशेरे निरुपाधिकपणु ॥ ते ते जाणोरे धर्म ॥ सम्यग्दृष्टिरे गुणठाणाथकी ॥ जावलहे शिवशर्म ॥श्री०॥२०॥

व्याख्या–जेटले अंशे निरुपाधिक पणुके० उपाधिरहितपणु ते ते अंशे धर्म जाणो जेम सम्यक् दृष्टिने मिथ्यात्व उपाधि टली तेटलोज धर्म विरतिने अविरति टले तेहज धर्म अकषायीने कषाय टल्यो,तेधर्म अयोगीने योग टल्यो तेधर्म. एम सम्यक् धर्म जाणो जेम सम्यग्दृष्टि गुणठाणाथी मांडी ज्या सुधी शिवशर्मके० मोक्षसुखपामीए, त्या सुधी अंशेधर्मवृद्धि पामतां पूर्ण धर्म ते चौदमा गुणठाणाने छेल्ले समये होय

एम जाणीनेरे ज्ञान दशा भजी ॥ रहीए आपस्वरूप ॥ पर परिणतिथीरे धर्म न छंडिए ॥ नवि पडिए भवकूप ॥ श्री० ॥ २१ ॥

व्याख्या–एम जाणीने मिथ्यात्व,अविरति प्रमाद,कषाय अने योग–एपाच आश्रव, तेमनी निवृत्ति ते पाच सवर, एम अतरग ज्ञान दशा भजीने आपस्वरूपे रहीए अने शुद्ध परिणामे वर्तिए परपरिणतिथी पुद्गल परिणामथी कुग्रहे, मिथ्यात्वादिक आदरी धर्म न छंडीए भवकूप के० ससाररूपी कूपे न पडीए ज्ञानदशा विना बाह्यक्रिया ए जमालि प्रमुखने अर्थ न सर्यो ॥ २१ ॥

बाहर दुढवु मूकी परदोष दृष्टिटाली आत्मानो खोज करे तो धर्म पामे ए बीजी ढालमाहे कह्यु हवे ते आत्मज्ञाननो उपाय त्रीजी ढालमां कहेछे ॥

॥ ढाल त्रीजी ॥ हवे राणी पदमावती ॥ ए देशी ॥

जिहां लगे आतमद्रव्यनुं ॥ लक्षण नवि जाण्युं ॥ तिहां लगे गु
ण ठाणुं जलूं ॥ केम आवे ताण्युं ॥ आतमतत्व विचारीए ॥७२॥

व्याख्या-जिहां लगे आतमद्रव्यनुं लक्षणके० शुद्ध स्वरूप ते जाण्युं नहीं, तिहां ल
गे गुणगाणु जलुंके० प्रवर्द्धमान स्थानक ते गुणगाणु ताण्युं केम आवे? जे राज्ययोगे
पाम्यानुं होय ते उपयोगे न आवे; ते माटे आत्मतत्व विचारीए. एहज निश्चय
लक्षण छे आत्मैव दर्शन ज्ञान चारित्राण्यथवायतेः ॥ यत्तदात्मक एवैष शरीरमधि
तिष्ठति. ॥ १ ॥ अर्थ-अथवा यतिनो आत्माज सम्यक्त्व दर्शन निर्मल ज्ञान अने
चारित्ररूप छे जेह कारण माटे सम्यक्त्वादिरूप ए आत्माज; यतिना शरीरनो आ
श्रयकरी रहेछे. ॥ १ ॥ आत्मनानमात्मावेत्ति मोहत्यागायदात्मनि ॥ तदेवतस्य
चारित्रं तद्ज्ञानं तच्चदर्शनं ॥ २ ॥ इति योगशास्त्रे ॥ ७२ ॥

आतम अज्ञाने करी ॥जे जव दुःख लहीए ॥ आतम
ज्ञाने ते टले ॥ एम मन सद्दहीए ॥ आतम० ॥ ७३ ॥

व्याख्या- आत्माने अज्ञाने करी पुद्गलमांहे आत्म भ्रम धरतां मिछत्तेणं उ
दिसेणं अठकम्म पयडीउ बंधंति ए वचनथी, जवदुःखके० संसारभ्रमणनां दुःख
लहीए के० पामीए. ते जवदुःख आत्मज्ञानेज टले. पण आत्मज्ञानरहित तप
प्रमुखे न टले. जेम हिमविकारदुःख;अग्नि ए टले तेम जाणवुं. ए तत्व मनमां सद्दहि
ए. आत्माऽज्ञानंहि विदुर्पामात्मज्ञानेन हन्यते॥तपसा प्यात्मविज्ञान हीनैस्तत्तु न श
क्यते॥१॥७३॥ एमजो आत्मज्ञानेज संवर होय तो चारित्रनुं शुं काम? तेउपरकहेछे.

ज्ञानदशा जे आकरी ॥ तेह चरण विचारो ॥ निर्विकल्प
उपयोगमां ॥ नहीं कर्मनो चारो ॥ आतम० ॥ ७४ ॥

व्याख्या-ज्ञानदशा जे आकरी प्रत्याख्यान परिज्ञारूप छे तेहज चरण के०
चारित्र विचारो. निर्विकल्प शुद्धज्ञाननो उपयोग ज्यां होय त्यां कर्मनो चारो न
थी एतावता तिवारे कर्म न आवे. ते माटे ज्ञान तेहज स्वजाव चरण छे माटे
चारित्र कहीए. बाह्य त्यागतो तिर्यंचादिकने पण छे. ॥ ७४ ॥

जगवइ अंगे जापीउ ॥ सामायिक अर्थ ॥सामायि
कपण आतमा ॥ धरो सूधो अर्थ ॥ आतम०॥७५॥

व्याख्या-श्री जगवतीसूत्रे पांचमे अंगे कालासवेसीय प्रश्ने स्थविरे कह्यो ॥

आयासामाईए आयासामाऽयस्स अट्ठे ॥ ए वचने आत्मभावरूपज चारित्र कह्यु. द्रव्यथी त्याग मात्रे जे कह्यु, ते उपचारे कहीए अने मुख्यअर्थ "स्पर्शविना उपचार न संभवे" ए सूधो सूत्रनो अर्थ चित्तमाहे धरो ॥ २५ ॥

लोकसार अध्ययनमा ॥ समकित मुनी भावे ॥ मुनिभा
वज समकित कह्युं ॥ निज शुद्धस्वभावे ॥ आतम०॥२६॥

व्याख्या–लोकसार नामे आचारागनु पाचमुं अध्ययन–तेमाहे समकित मुनि भावे अने समकितज मुनिभाव एवु अन्योन्य विना भावे कह्यु छे, ते निज शुद्ध स्वभावे करे, तेमाटे शुद्धस्वभाव उपयोग–तेहज आतमचरण भणी चारित्र कहिए ए ज्ञानमाहेज रती करिए यदुक्तं ॥ ज सम्मतिपासहा तमोणतिपासहा ज मोण ति पासहा तसम्मतिपासहा ॥ इत्यादि आलावोछे इति छवीशमी गाथार्थ ॥२६॥

हवे ज्ञाननो महिमा स्तवे छे

कष्ट करो संजम धरो ॥ गालो निज देह ॥ ज्ञानदशा
विण जीवने ॥ नही दुखनो छेह ॥ आतम० ॥ २७ ॥

व्याख्या–कष्ट के० लोचादि करो, सयम चारित्रक्रिया उग्र धरो, निजदेह के० पोतानु शरीर मास खमणादिके गालो, पण ज्ञानदशाविना जीवने दुखनो छेह के० छेडो नथी तेमाटे अतर्मुखे थइने ज्ञानदृष्टि दृढ राखवी ॥ २७ ॥

बाह्यदृष्टि जीवो अतर्मुख्यज्ञान प्रवर्त्ति अज्ञानेज नथी करता ते देखाडे छे

बाहिर यतना बापडा ॥ करता दूहवाए ॥ अतर ज
तना ज्ञाननी ॥ नवि तेणे थाए ॥ आतम० ॥ २८ ॥

व्याख्या–बापडा ज्ञाननी शौच बाहेर उग्रविहार यत्न करता दूहवायछे दुख मात्र पामेछे पण तेणे ज्ञानयतना अतर्मुख्य सुख करे छे ते पण नथी थाती, अज्ञानमाहेज जे तुछ उपाय करेछे, ते हिताहित जाणता नथी उक्तंच ॥ अज्ञान खलु कष्ट क्रोधादिभ्योपि सर्व पापेभ्य ॥ अर्थहित महितवा नवेत्तियेनावृतो जीव

राग द्वेष मल गालवा ॥ उपशम जल झीलो ॥ आतम
परिणति आदरी ॥ पर परिणति पीलो ॥ आतम० ॥ २९ ॥

व्याख्या–राग द्वेषरूप मल गालवाने माटे उपशमरूप जलनेविषे झीलो. ते उपशम आतमज्ञाने आवे, तेमाटे तत्वसवेदने आत्मपरिणति आदरीने पर परि

एति जे पुद्गलतृष्णा, तेहने पीलो ॥ २९ ॥ तेहनो उपाय भेदज्ञान छे ते कहेछे.

हुं एहनो ए माहरो ॥ ए हुं एणि बुद्धि ॥ चेतन जड
ता अनुभवे ॥ न विमासो शुद्धि ॥ आतम० ॥ ३० ॥

व्याख्या–हुं एहनो पुत्रादिक, ए माहरा तातादिक, ए शरीर तेहज हुं–इत्यादि क ममकार–अहंकार बुद्धिए चेतन, जडताने अनुभवे छे. शुद्ध विमासतो नथी शुं?

बाहिर दृष्टि देखतां ॥ बाहिर मन धावे ॥ अंतरद
ष्टि देखतां ॥ अक्षयपद पावे ॥ आतम० ॥ ३१ ॥

व्याख्या–बाहरदृष्टि ते, कनक कामिनी संबंध प्रमुख उपाय देखतां बाहेर मन धावे छे. अंतरदृष्टि ते, सर्व पुद्गल संबंध हेय जाणी चित्त चमत्कार मात्र विश्राम थातां सर्व नाशे अने अक्षयपद पामे छे. ॥ ३१ ॥

चरण होय लज्जादिके ॥ नवि मनने भंगे ॥ त्रीजे अध्य
यने कह्युं ॥ एम पहेले अंगे ॥ आतम० ॥ ३२ ॥

व्याख्या–तेमाटे ज्ञानकृत मनःशुद्धि, तेज चारित्र लक्षण अने तेज मोक्ष कारण छे; एम सद्दहवुं–तेहज इष्ट छे. द्रव्यक्रिया करतां थकां पण मनने भंगे के० मनने असमाधाने चरणके० चारित्र न होय; एवुं पहेले अंगे त्रीजे अध्ययने कह्युं छे. जमिणं अन्नतन्नं वितिगिच्छाएणं करेइ पावंकम्मं किंतछ मुणिकारणं सीयाएइ.

अध्यातम विण जे क्रिया ॥ ते तनुमल तोले ॥ ममका
रादिक योगथी ॥ एम ज्ञानी बोले ॥ आतम० ॥ ३३ ॥

व्याख्या–अध्यात्मविण के० अपुनर्बंधकादि भावनी आत्मदृष्टि, ते विना जे क्रिया छे, ते तनु के० शरीरनो मल, तेहने तुल्य छे. ममकारादिक के० ममत्वादिक दोषना योगथी एम ज्ञानी बोले छे. आशय भेदाए तत्सर्वेपि हितावहाऽवगंतव्याः भावो ममतेनविना चेष्टा द्रव्यक्रिया तुच्छाः इति षोडशकेः ॥ ३३ ॥

हुं करता परभावनो ॥ एम जेम जेम जाणे ॥ तेम तेम
अज्ञानी पडे ॥ निज कर्मने घाणे ॥ आतम० ॥ ३४ ॥

व्याख्या–हुं परभावनो के० पुद्गलभावनो कर्त्ता छुं; एम जेम जेम जाणे छे, तेम तेम ते अज्ञानी जीव, निजके० पोताना कर्मने घाणे पडे छे, एटले कर्तृत्वाभिमानजनित कर्म बंधाय छे. ॥ ३४ ॥ ते अज्ञान, नयविभागे टले ते देखाडे छे.

पुद्गल कर्मादिकतणो ॥ करता व्यवहारे ॥ करता चे
तन करमनो ॥ निश्चय सुविचारे ॥ आतम० ॥ ३५ ॥

व्याख्या–व्यवहारनयनी अपेक्षाए ज्ञानावरणीयादिक पुद्गल कर्मादिक नावनो कर्ता चेतन छे तिहां अनूप चरितासद्भुत व्यवहारे कर्मनो कर्ता, अने उपचरिता सद्भुत व्यवहारे गृहादिकनो कर्त्ता, ए विशेष तथा स्वजात्यूपचरितासद्भुत व्यवहारे पुत्रादिकनो कर्ता, अने विजात्युपचरिता सद्भुत व्यवहारे धनादिकनो, स्वजातिविजात्युपचरिता सद्भुत व्यवहारे नगर प्राकारादिकनो, इत्यादिक नेद जाणवो -निश्चयनये सुविचारे चेतन कर्म जे रागद्वेष, तेहनो कर्ता छे जे माटे अशुद्ध निश्चयनये अशुद्ध स्वनाव कर्ता माने द्रव्यकर्म ते ए नये अनुषगे आवे छे जेम तैलाऽभ्यग कर्ता पुरुषने रज तैल्याभगने अनुषंगे आवेछे उक्तच॥तैलाभ्यगे शरीरस्यैत्यादि ॥३५

कर्ता शुद्ध स्वभावनो ॥ नयशुद्धे कहीए ॥ कर्ता पर
परिणामनो ॥ बेउ किरिया ग्रहीए ॥ आतम० ॥ ३६॥

व्याख्या–शुद्ध निश्चयनये शुद्धस्वनावनोज कर्ता आत्मा कहीए परपरिणामनो कर्ता मानता बे क्रिया ग्रहीए बे क्रिया आवी जाय, एक जीव क्रिया अने बीजी अजीवक्रिया एम मानता तो अपसिद्धात थाय, तेमाटे शुद्धस्वनावनोज कर्तामानीए

ढाल चोथी ॥ "वीरमती प्रीतिकारणी ' एदेशी ॥

शिष्य कहे जो परभावनो ॥ अकर्त्ता कह्यो प्राणी ॥
दान हरणादिक केम घटे ॥ कहे सदगुरु वाणी ॥
शुद्ध नय अर्थ मन धारीए ॥ ए आकणी ॥ ३७ ॥

व्याख्या–शिष्य पूछे छे के, जो परभावनो अकर्ता प्राणी कह्यो तो, अमुक दाता, अमुक हर्ता, इत्यादिक व्यवहार केम घटे? तथा दान हरणादिकनु फलपण केम घटे? त्या सदगुरू वाणी वदेछे जे शुद्ध निश्चय नयनो अर्थ अमे कह्यो, ते मनमाहे धरो त्यहा केवल व्यवहार बाध थाता दोष नथी दान हरणादिक फलतो आत्मनिष्टितज छेराशे पर तो निमित्तमात्रछे तेहज विवरी देखाडेछे ॥ ३७ ॥

धर्म नवि दिए नवा सुख दिए ॥ परजतुने देतो ॥ आप
सत्ता रहे आपमा ॥ एम हृदयमा चेतो ॥ शुद्ध०॥ ३८ ॥

व्याख्या–परजतुने देतो थको प्राणी, आपणो धर्म वाके० तथा आपणु सुख

न देइ शके. जे माटे आपसत्ता के० आपणो नाव आपमांज रहे; परने केम आ पाय? एम हृदयमांहे चेतो. व्यवहारदृष्टि जीव समजो ॥ ३० ॥

हवे कोइ कहेशे जे, आत्मनावनो परने केम दाता हर्ता न होय? अने पुजलना नावनोज दाता हर्ता होशे? ते उपर कहे छे.

जोगवशे जे पुजल ग्रह्या ॥ नवि जीवनां तेह ॥ तेहथी
जीवछे जूजूउ ॥ वली जूजूउ देह ॥ शुद्ध० ॥ ३ए ॥

व्याख्या—योगवशेके०मन वचन काय बलेजे पुजल ग्रह्याछे; ते पुजल, जीवनाज नथी. तेह पुजलथी जीव जूजूउछे, वली जीवथी देह पण जूजूउ छे. कोने कोण ग्रहे?

नक्त पानादि पुजलप्रते ॥ न दिए छति विना पोते ॥ दान
हरणादि परजंतुने ॥ एम नवि घटे जोते ॥ शुद्ध०॥ ४० ॥

व्याख्या—एम नक्तपानादिक पुजलप्रत्ये पोते छति विना परने पर न दीए. त्रिकाले जीवना असंसर्गी पुजल छे, ते केम देवाए? एम सूक्ष्मरीते जोतां परने दान हरणादिक केम घटे? नज घटे ॥ ४० ॥ तो कर्मबंध केम थाय छे? ते कहे छे.

दान हरणादिक अवसरे ॥ शुन्न अशुन्न संकल्पे ॥ दिए
हरे तुं निज रूपने ॥ मुखे अन्यथा जल्पे ॥ शुद्ध ॥ ४१ ॥

व्याख्या—परने दान देवानो तथा परधन हरणनो अध्यवसाय जेवारे करेछे, ते अवसरे दानरूप शुन्न संकल्पे हरणरूप जीवना पुजल नथी. निजहरणरूप अशुन्न संकल्पने निजरूपने, आत्मधर्मने, आत्माने दीएछे; अने मुखे अन्यथा जल्पेछे जे, हुं परने देउंछुं, परनुं चोरुं छुं, परोपकार कर्ता छुं. ए प्रमाणे मन, निमित्त कर्म तुं बांधेछे

अन्यथा वचन अनिमानथी ॥ फरी कर्म तुं बांधे ॥ ज्ञा
यकनाव जे एकलो ॥ ग्रहे ते सुखसाधे ॥ शुद्ध० ॥ ४२ ॥

व्याख्या—ए अन्यथा वचने अनिमाने फरी कर्तृत्वानिमत्त कर्म तुं बांधे छे. जे कर्तृत्वानिमान रहित एकलो ज्ञायक स्वनाव ग्रहे ते सुख साधे. कर्मबंधनिमित्त दुःखने न जोडाय. उक्तंचान्यत्रापि कर्मण्य कर्मयःपश्येदकर्मणिच कर्म यः सबुद्धिमान् मनुष्येषु संयुक्तः कृत्स्नकर्मकृत् ॥ १ ॥ ४२ ॥

शुन्न अशुन्न वस्तु संकल्पथी ॥ धरे जे नटमाया ॥ तेटले
सहज सुख अनुन्नवे ॥ प्रन्नु आतमराया ॥ शुद्ध० ॥ ४३ ॥

व्याख्या–शुभ के० प्रशस्त, अशुभ के० अप्रशस्त जे वस्तुनो संकल्प, तेहथी नटमाया के० विभाव स्वरूप विचित्रता धरे छे. टंकोत्कीर्णज्ञ स्वभाव परिज्ञाने ते टले, तेवारे प्रभु आत्मराजाने, ते सहजसुख अनुभवे छे सुख ते आत्मस्वभाव छे उपाधिजनित विभाव कल्पनाए सुख दुःखरूप विचित्र कर्मफल चेतना अनुभवे छे राग द्वेषरूप कर्मचेतना १ सुखदुःख भोग कर्मफल चेतना २ ए बे विचित्र छे ज्ञान चेतना ते एक स्वभाव छे तेहनो अनुभव ते आत्मराजा छे ॥४३

परतणी आश विषवेलडी॥ फले कर्म बहु भाति॥ ज्ञानद
हने करी ते दहे॥ होए एक जे जाति ॥ शुद्ध० ॥ ४४ ॥

व्याख्या–परतणी आशा छे ते विषवेलडीरूप छे, ते बहु भाति के० बहुप्रकारे कर्मने फलेछे सक्लेश विशुद्धभागे शुभाशुभ अनेक कर्मरूप फल प्रसवेछे ए परआशारूप विषवल्लिने ज्ञानरूप दहनके० अग्नि, तेणेकरी ते दहे, जे जाते एकज ज्ञान स्वभाव रहे

राग दोषे रहित एक जे॥ दया शुद्ध ते पाले॥ प्रथम अगे
एम भाषियुं ॥ निज शक्ति अजुआले॥ शुद्ध० ॥ ४५ ॥

व्याख्या–राग द्वेषादिक दोषे रहित जे एक थाए ते शुद्ध आत्मदया पाले, एम प्रथम अगे श्री आचारागसूत्रे भाष्युं के० कह्यु छे ते निजशक्ति के० आत्मशक्ति, तेहने अजुआले पासह एगे सवि दिएहि परिगिलियमाणेउंए दय दयंति सूत्र ॥४५॥

एकता ज्ञान निश्चयदया॥ सुगुरु तेहने भाषे ॥ जेह अ
विकल्प उपयोगमा॥ निज प्राणने राखे॥ शुद्ध० ॥ ४६॥

व्याख्या–आत्माने जे एकताज्ञान, तेह निश्चयदया जाणवी ते सुगुरु ते पुरुषने भाषे जेह अविकल्प उपयोगमा निर्विकल्प समाधिमा रह्या इन्द्रिय बलोछ्वासायु प्रकृतिभूत ज्ञानवीर्य सदाश्वास नित्यस्थितिरूप निज प्राणने राखे ॥ ४६ ॥

जेह राखे पर प्राणने ॥ दया तास व्यवहारे ॥ निजदया
विण कहो परदया॥ होए कवण प्रकारे॥ शुद्ध० ॥ ४७ ॥

व्याख्या–जेह कीटकादिक परप्राणने राखे, तास के० तेने परदया होए, ते व्यवहारे कहीए ज्ञानरूप आत्मदयाविना, कहो बाह्यप्राणरक्षणरूप दया केम होय ? न होय उक्तच जइआणेणचत्तं अप्पणय नाण दसण चरित्त॥ तइआ तस्स परेसु अणुकपानत्थि जीवेसु ॥ १ ॥ इति उपदेश मालाया ॥ ४७ ॥

लोकविण जेम नगरमेदिनी ॥ जेम जीवविण काया ॥ फोक
तेम ज्ञानविण परदया ॥ जिसी नटीतणी माया ॥ शुद्ध०॥४८॥

व्याख्या—लोकोविना जेम नगरनी मेदिनी के० पृथ्वी उजडरूप, अने जीव विना जेम काया फोकके० अकाजरूप दीसे, तेम ज्ञानरूप आत्मदया विना पर दया, ते जेहवी नाटकीयानी माया फोकट, तेम फोकट जाणवी. ॥ ४८ ॥

सर्व आचारमय प्रवचने ॥ जण्यो अनुजवयोग ॥ तेहथी
मुनि वमे मोहने ॥ वली अरति रति शोग ॥ शुद्ध० ॥४९॥

व्याख्या—श्री प्रवचने सिद्धांते अनुजव योगके० ज्ञान योग सर्व आचारमय जण्यो. यतः सव्वे ज्ञुवितेण कयं इति वचनात्. तेह अनुजवयोगथी मुनि, मोह ने के० कषाय मोहनीयने वमे. वली अरति रति, अने शोक इत्यादिक नोक षाय मोहनीयने वमे. ते माटे ज्ञानयोगनोज दृढ आदर करवो. ॥ ४९ ॥

सूत्र अक्षर परावर्त्तना ॥ सरस शेलडी दाखी ॥ तास र
स अनुजव चाखीए ॥ जिहां एकडे साखी ॥ शुद्ध०॥ ५० ॥

व्याख्या—सूत्र अक्षरनी परावर्त्तना एटले कर्म योग, ते सरस शेलडी सरखो दे खाड्यो. तास के० तेहनो रस ते अनुजव, ते चाखीए. जिहां एक आतम साखी डे. स्थान वर्ण (२) कर्म योग अर्थ (२) आलंबन निरालंबन ए ज्ञान योग.॥५०

आतमराम अनुजव जजो ॥ तजो परतणी माया ॥ एह
डे सार जिनवचननो ॥ वली ए शिवछाया ॥ शुद्ध० ॥ ५१ ॥

व्याख्या—आत्माने आराम के० रमावे एवो अनुजव, तेने जजोके० सेवो. परतणीके० पुजलतणी माया तजो—ठांमो. एहज जिनवचननो सार डे. वली संसार तापनी टालणहार एवी एहज शिवतरुनी ठायाडे. ॥ ५१ ॥

ढाल पांचमी ॥ प्रजु चित्त धरीने अवधारो मुज वात ॥ एदेशी ॥

एम निश्चयनय सांजलीजी ॥ बोले एक अजाण ॥ आ
दरशुं अमे ज्ञाननेजी ॥ शुं कीजे पच्चखाण ॥ सोजा
गी जिन सीमंधर सुणो वात ॥ ए आंकणी ॥ ५२ ॥

व्याख्या—एम एहवो शुद्ध निश्चयनय सांजली एक अजाण मतना अध्यात्मी बोलेडे के, अमे एकला ज्ञाननेज आदरशुं—अंगीकार करशुं; पच्चखाण प्रमुख व्यव

हारतो हेवी दशानो छे, तेहने शुं करीए ? ॥ ५२ ॥ हे सोभागी जिनश्री सीमधर स्वामि ! ए वात भरतक्षेत्रना लोकनी सुणो-अवधारो-

किरिया उथापी करीजी ॥ छांडी तेणे लाज ॥ नवि जाणे
ते उपजे जी ॥ कारण विण नवि काज ॥ सो० ॥ ५३ ॥

व्याख्या-किरिया अनुष्ठानादिक रूप, तेहने उथापी नाखी ते कुमतिए लाज छोडी, लाजनो धर्म गाम्यो तें न जाणे जे, कारणविना कार्य केम उपजे? व्यवहार विना निश्चय केम आवे? अने आव्यो पण केम रहे? ॥ ५३ ॥

निश्चयनय अवलंबताजी ॥ नवि जाणे तस मर्म ॥ छोडे
जे व्यवहारनेजी ॥ लोपे ते जिनधर्म ॥ सो० ॥ ५४ ॥

व्याख्या-निश्चयनये अवलंबता के० निश्चयनयनो पक्ष ग्रहेतां थका तस के० तेहनो मर्म नथी जाणता जे, व्यवहारने छोडे छे ते जिन धर्मने लोपेछे व्यवहारपरिणतिविना निश्चय आवेज नहि उक्तच उघनिर्युक्तौ ॥ निछयमवलंबता णिछयउ णिछय अयाणता ॥ णासति चरण करण बाहिर करणालसाकइति

निश्चय दृष्टि हृदय धरीजी ॥ पाले जे व्यवहार ॥ पुण्यव
त ते पामशेजी ॥ भवसमुद्रनो पार ॥ सो० ॥ ५५ ॥

व्याख्या-निश्चयनयनी दृष्टि हृदय धरीने एटले तद्धेतु अमृतभाव अवलंबीने जे व्यवहार पाले, ते पुण्यवंत प्राणी, भवसमुद्रनो पार पामशे निश्चयदृष्टि व्यवहारक्रिया, ते हेतु, निश्चयभाव पक्ष, ते स्वरूप, निश्चयआत्मा शुद्ध प्रवृत्ति, ते निश्चय अनुबंध जाणवो ॥ ५५ ॥

तुरग चढी जेम पामिएजी ॥ वेगे पुरनो पंथ ॥ मार्ग तेम
शिवनो लहेजी ॥ व्यवहारे निग्रंथ ॥ सो० ॥ ५६ ॥

व्याख्या-तुरगके०घोडा उपर आरोहीने जेम वेगे पुरनो पंथ पामीए, तेम व्यवहारे करी निग्रंथ. शिवनो मार्ग लहे एटले हेतु निश्चय ते व्यवहारज वहेराणो,॥५६॥

फलसिद्धिकाले साधननी अपेक्षा नथी, ए माटे साधनतु असाधन पणु न होय, ते देखाडे छे

महोल चढता जेम नहींजी ॥ तेह तुरगनु काज ॥ सफल न
ही निश्चय लहेजी ॥ तेम तनु किरिया साज ॥ सो० ॥ ५७ ॥

व्याख्या–मद्दोल चढतां जेम तेह तुरंगनुं काज नही, तेम निश्चय लहे थके त नुक्रियानो साज सफल नहीं. काव्य मालिनी छंदः व्यवहरण नयःस्याद्य द्यपि प्राक् पदव्या मिह निहित पदानां हंत हस्तावलंबः ॥ तदपि परम मर्थं चिच्चम त्कार मात्रं पर विरहित मंतःपश्यतेनैष किंचित् ॥ १ ॥ ५७ ॥

निश्चय नवि पामी शकेजी ॥ पाले नवि व्यवहार ॥ पुण्यर
हित जे एहवाजी ॥ तेहनो कुण आधार ॥ सो० ॥ ५८ ॥

व्याख्या–निश्चयभाव पामी न शके, जे व्यवहार पाले नहीं ; एहवा जे पु ण्यरहित जीव, तेहनो कोण आधार ? अर्थात् कोइ नहीं. एभाव. ॥ ५८ ॥

हेम परीक्षा जेम हुएजी ॥ सहत हुताशन ताप ॥ ज्ञानदशा
तेम परखीएजी ॥ जिहां बहु किरिया व्याप ॥ सो० ॥ ५९ ॥

व्याख्या–हेम के० सोवर्णनी परीक्षा जेम हुताशन के० अग्निनो ताप सहेतां ज थाय; तेम ज्ञानदशा तिहां परखीए के, ज्यां बहु क्रियानो व्याप होय. ज्ञानीने क्रिया खेदादिकरहित असंग भूषणरूपज छे. ॥ ५९ ॥

आलंबन विण जेम पडेजी ॥ पामी विषमी वाट ॥ मुग्ध पडे
भवकूपमांजी ॥ तेम विण किरिया घाट ॥ सो० ॥ ६० ॥

व्याख्या० आलंबनविना जेम विषमवाट गर्त्तादिकनी पामी, तेनेविषे पुरूष पडे, तेम क्रियाना घाटविना मुग्ध के० अज्ञानी जीवो भवकूपमां पडे; माटे किरि याछे ते पुष्ट भविकजनोने आलंबन–आधारभूतछे. ॥ ६० ॥

चरित भणी बहु लोकमांजी ॥ भरतादिकनां जेह ॥ लोपे शुभ
व्यवहारनेजी ॥ बोधि हणे निज तेह ॥ सो० ॥ ६१ ॥

व्यख्या० घणा लोकमांहे भरतादिकनां चरित्र भणीने के०कहीने एटले भरता दिके शो क्रिया व्यवहार पाल्यो ? केवल आत्मशुद्धिएज केवलज्ञान पाम्या; तो व्य वहारनो शो परमार्थ ? एवुं प्रकाशी, जे शुभ व्यवहारने लोपे तेनिज के० पोतानी बोधिने हणे. आहच्च भाव कहणे, पंचहिंगणेहिं पासत्था इति वचनात् ॥ ६१ ॥

बहु दल दीसे जीवनांजी ॥ व्यवहारे शिवयोग ॥ छींडी
ताके पाधरोजी ॥ छेडी पंथ अयोग ॥ सो० ॥ ६२ ॥

व्याख्या–बहुदल के० घणां द्रव्य जीवनां व्यवहारे शिवयोग्य दीसे छे, तेणे

करी व्यवहारक्रिया ते राजमार्ग छे ए पाधरो मार्ग छांडीने जे छीम्डी ताके एटले ग ली गोचीनो रस्तो शोधवा जाय ते अयोग्य कहीए भरत मरुदेव्यादिकनुं आल बन सामान्ये न करवु. उक्तंच गिहिसंयत्त महत्तो ॥ इत्यादि ॥ ६२ ॥

आवश्यकमाहे भाखियोजी ॥ एहज अर्थ विचार ॥ फल
संशय पण जाणताजी ॥ जाणीजे ससार ॥ सो० ॥ ६३ ॥

व्याख्या–एहज अर्थनो विचार आवश्यकमाहे भाख्योछे के जे, भरतादिक आलं बन लेइ क्रियाने उथापेछे, ते क्रिया अदृष्टव्य मुख्ये छे क्रिया करता फल होशे के नही होय? ए सशय केम टले? ते उपर कहेछे जे फल संशय जाणता पण सं सार जाणीए उक्तंच श्री आचारांगे ससयं परिजाणतो ससारे परित्ताते भवति संसयं अपरि जाणतो ससारे अपरित्ताते भवति, इति कृष्यादौफल सशयेपि यथो पायत्व निश्चयात् प्रवृत्तिस्तथा धर्म्मेपि इति न्यायानुसारिण ॥ १ ॥ ६३ ॥

ढाल ७मी ॥ मुनि मन सरोवर हसलो अथवा रूपभनो वश रयणायरू॥ए देशी॥

अवर इस्यो नय सांभली ॥ एक ग्रहे व्यवहारोरे ॥ मर्म
द्विविध तस नवि लहे ॥ शुद्ध अशुद्ध विचारोरे ॥ ६४ ॥
तुजविण गति नही जतुने ॥ तु जगजतुनो दीवोरे ॥ जीवी
ए तुज अवलबने ॥ तुं साहेब चिरंजीवोरे ॥ तुज० ॥ ६५ ॥

व्याख्या–अवर के० बीजो कोइ एक मतवादी पुरुष, एहवो व्यवहार स्थाप क नय साभलीने एक व्यवहारनेज ग्रहे, पण तेहना द्विविध मर्म न पामे के, एक शुद्धव्यवहार छे अने एक अशुद्धव्यवहार छे ए बे भेद न प्रीछे ॥ ६४ ॥ हे भगवत! तमाराविना जीवने गति नथी तु जगजतुनो दीवो छे, तुज अवलबने एटले ताहरी स्याद्वादवाणीने पक्षे जीवीए छैए श्लाघ्यता जीवने वर्त्तछे माटे तु साहेब, अमारे माथे चिरजीवी वर्त्तो ॥ ६५ ॥

जेह न आगम वारीउ ॥ दीसे अशठ आचारोरे ॥ तेहज
बुध बहु मानिउ ॥ शुद्ध कह्यो व्यवहारोरे ॥ तुज० ॥ ६६ ॥

व्याख्या–जेह आगमके० सिद्धातमाहे नथी वार्यो अशठ परिणामीनो आचार दीसेछे तेहज बुधबहुके० घणा पन्डिते मान्यो शुद्ध व्यवहार कह्यो उक्तंच ॥ मग्गो आगमणाई अहवा संविग्गबहु जणाईन्न ॥ उभयाणु सारिणीजा सामग्गाणु सा

रिणि किरिया ॥१॥ इत्यादि तथा असढेण समाइन्नं जंकत्तइं केणई असावज्जं ॥ ण णिवारिय मन्नेहिं जंबहुमणमं अमारियं ॥ २ ॥ तथा-वत्तणुं वत्त पवत्तो बहु सो आसेविउ महाणेण एसोउ जिय कप्पो पंच मऊणाम ववहारो ॥ ३ ॥६६॥

जेहमां निज मति कल्पना ॥ जेहथी नवि जव पारोरे ॥ अंध परंपरा बांधिउ ॥ तेह अशुद्ध आचारोरे ॥ तुज० ॥ ६७ ॥

व्याख्या-जेहमां निजमतिनी कल्पना अतएव जेहथी जवनो पार न पामीए, तथा जे अंध परंपराए बांध्यो ते अशुद्धआचार जाणवो. उक्तंच ॥ जहसढे सु समत्तं सट्टाइ असुद्ध उवहि जत्ताइं ॥ णिदिज्ञवसाहि तूला मसूरमा इण परिजो गो ॥ १ ॥ एमाईयसमंजस मणे महाबुद चिठियं लोए बहुएहिंविआयरिय णए पमाण शुद्ध चरणाणं ॥ २ ॥ ६७ ॥

शिथिल विहारीए आचर्यां ॥ आलंबन जे कूडांरे ॥ नियत वासादिक साधुने ॥ ते नवि जाणीए रुडांरे ॥ तुज० ॥ ६८ ॥

व्याख्या-शिथिल विहारी पासत्थादिक, तेणे नियत वासादिक जे कुडां आलंबन आचर्यां ते साधुने रूडां न जाणीए. यतः नीआवासविहारं चेइय जत्तिंच अ ज्जिया लाजं विगई सुअपडिबद्धं णिद्दोसं चोईआ बित्ती ॥ १ ॥ इत्यादिक आव श्यके. एहना उत्तर सर्व तिहां छे. आलंबनतो कल्पना मात्र छे. उक्तंच. ॥ आलं बणाण लोगो जरिउ जीवस्सअजऊ कामे ॥ जंजं पासइलोए तंतं आलंबणंकुणइ

आज न चरण छे आकरुं ॥ संहननादिक दोषेरे ॥ एम निज अवगुण उलवी ॥ कुमति कदाग्रह पोषेरे ॥ तुज० ॥ ६९ ॥

व्याख्या-आज, चरणके० चारित्र नथी. संहननादिक दोषे करीने; जेमाटे चारि त्र अति आकरुं छे. ते पांचमे आरे हाथे न आवे. एम निजअवगुण उलवीने कुम ति, पासत्थादिक कदाग्रह पोषेछे. पण अमे हिणाछैए अने कालोचित यत्ना अशवपणे जे करे ते साधु पूज्य होय एम कही न शके. पण पोतामां साधुसत्ता थापेछे.॥६९॥

उत्तरगुणमांहे हीणडा ॥ गुरु कालादिक पाखेरे ॥ मूल गुणे नही हीणडा ॥ एम पंचाशक जाषेरे ॥ तुज० ॥ ७० ॥

व्याख्या-कालादिकपाखे उत्तरगुणमांहे हीणा साधु होय; पण मूलगुणे ही

णा न होय, एम पंचाशक शास्त्र नाषे छे तथाहि गुणगण रहिउं अइपवन्नो मूलगूण विउत्तो ॥ जोणाउं गूणमित्त विहूणोत्ति चडरुद्दो ॥ उदाहरणं–तथा गी तार्थआज्ञाए साधु व्यवहार करता आजपण, चारित्र अखंम होय उक्तंच धर्म रत्न प्रकरणे गीयत्थपासवताना डविह मग मणूसरतस्स ॥ नाव जइत्त जुत्तं डुप्प स्सहत जउं चरण ॥ १ ॥ तथा गुरु आज्ञा पालन तेहज रत्नत्रय आये छे, उ क्तंच पचासक नामा ग्रथे–गुरुपारतत नाण सद्दहण एय संगयंचेव ॥ इत्तो उ चा रित्तेण सासउं साईणेणिदिठ ॥ १ ॥ तेमाटे पाचमे आरे कालोचितयतना गुरु आज्ञाए करे तेहने चारित्रीयाज सद्दहवा तरतम नावना दृष्टातत्तो नृपगोपादि व्यवहारादिक प्रसिद्ध छे अर्थात् सर्वत्र प्रसिद्धज छे ॥ ७० ॥

परिग्रह ग्रह वश लिंगीया ॥ लेइ कुमति रज माथेरे ॥ निज गुण पर अवगुण लवे ॥ इंद्रिय वृषन्न न नाथेरे॥तुज० ॥७१॥

व्याख्या–परिग्रह ग्रहवशवर्त्ति जे लिंगी थायछे, ते कुमतरूप रज माथे लेइ ने निजके० पोताना गुण अने परके० पारकाना अवगुणनी लव के० लवारी क रेछे, पण पोताना इंद्रियरूप वृषनने नाथता नथी तेवारे सम्यक्त्वथी नृंश पामेछे

नाणरहित हित परिहरी ॥ निज दसण गुण लूसेरे ॥ मुनिज नना गुण सांनली ॥ तेह अनारज रूसेरे ॥ तुज० ॥ ७२ ॥

व्याख्या–एम ते पोतानु हित परिहरी ज्ञानरहित थका निज दर्शनगुणने लू टेछे, अने मुनिजनना के० साधु चारित्रियाना गुण सांनलीने तेह अनार्य रूसेछे. उक्तच ॥ गुणहीणोगुणरयणा यरेसु जोकुणइतुल्ल मप्पाण ॥ सुयतवस्सिणोहीलइ सम्मत्त कोमल तस्स ॥ इति उपदेशमाला ग्रथनेविषे कह्योछे ॥ ७२ ॥

अणुसम दोप जे परतणो ॥ मेरुसमान ते बोलेरे ॥ जेहसु पापनी गोठडी ॥ तेहसु हियडलु खोलेरे ॥ तुज० ॥ ७३ ॥

व्याख्या–अणुसम के०परमाणु मात्र जे परतणो के० पारकानो दोप होय तेह प्रते ते अनार्य, द्रोह बुद्धिए, मेरु समान करीने बोलेछे जेहसुं पापनीज गोठडी बाधे छे तेहसु हैडु खोलेछे तेहनीसाथे अतर न राखे, अने साधुनी साथे अतर राखेछे,

सूत्र विरुद्ध जे आचरे ॥ थापे अविधिना चालारे ॥ ते अति निविड मिथ्यामति ॥ बोले उपदेशमालारे ॥ तुज० ॥ ७४ ॥

व्याख्या—इत्यादिक जे दंनी माया मृषावादे पोतानु पारकुं गणवे करी, हुं रुडो; ए नुंमो; एम ममत्वबुद्धिए करी जे सूत्रविरुद्ध आचरण करे, तथा अवधिना चालाके० सूत्रविरुद्ध उन्मार्गने चलावे. दृष्टिरागीने जूग उपदेश देइने माया गाला उन्मार्गे ने थिर करावे, ते अति निबिड मिथ्यामति कहीए. एम उपदेशमाला बोलेले. यतः जोजहवायंनकुणइ मिच्छादिठीतउंहुंकोअन्नो ॥ वट्टेईमिच्छत्तं परस्ससंकंजणंमाणो.

पामर जन पण नवि कहे ॥ सहसा जूठ सशूकोरे ॥ जूठ क
हे मुनिवेष जे ॥ ते परमारथ चूकोरे ॥ तुज० ॥ ७५ ॥

व्याख्या—धर्मना अजाण एवा अनार्य लोक पण सहसात्प्रकारे जूठु बोले न ही. पामरके० गमार लोक ते पण हैयामां नास्तिक होय नही. अने साधुवेश थइने जे जूठू बोले तेहने परमार्थे मुंगो जाणवो. तेतो अणबोल्योज नलो. ॥ ७५ ॥

निर्दय हृदय ब कायमां ॥ जे मुनिवेषे प्रवर्त्तेरे ॥ गृह यति
धर्मथी बाहेरा ॥ ते निर्धन गति वर्त्तेरे ॥ तुज० ॥ ७६ ॥

व्याख्या—जे बकायमांहे निर्दय हृदय थका मुनिवेषे करी प्रवर्त्तेले; ते गृही के० गृहस्थना अने यतिना धर्मथी बाहेरा छे. यतिधर्म विराधता नथी. अन्नेंदंर हस्यं जे माटे धुरथी वेष लीधो त्यहांथी मांमी साधुधर्म पाम्याज नथी; तो ते य तिधर्म क्यहांथी विराधे? अने वेष लेइ मागी खाएछे; ते माटे गृहस्थमां पण नही. एटला माटे निक्षुक. इत्यर्थः श्राद्धधर्म अप्रतिपत्तथी नथी, ते वली निर्धन गतिए वर्त्ते. नीखारीना टोलामांहे गणाय. ॥ ७६ ॥

साधुनगति जिनपूजना ॥ दानादिक शुन्न कर्मरे ॥ श्रावक जि
न कह्यो अति नलो ॥ नहि मुनिवेष अधर्मरे ॥ तुज० ॥ ७७ ॥

व्याख्या—साधुनी नक्ति, श्रीजिनवरनी पूजा, ए दानादिक चार शुन्न धर्म इहां आदि शब्दथी शील तप नावना लेइए. तेणे शुनकर्मी श्रावक जन, अति नलो क ह्यो; पण मुनिवेषे, अधर्मी नलो कह्यो नहीं. यतः अरिहंत चेइआणं सूसा हू आरउं दढायारो ॥ सुस्सावउ वर तरं न साहुवेसेण चूअ धम्मोत्ति ॥ १ ॥

केवल लिंगधारीतणो ॥ जे व्यवहार अशुद्धोरे ॥ आदरी
ए नवि सर्वथा ॥ जाणी धर्म विरुद्धोरे ॥ तुज० ॥ ७८ ॥

व्याख्या—एहवो जे केवल ज्ञानादिकगुणविना लिंगधारीनो जे आचार ते अशु

द्व्यवहार जाणपणानो होय तोए न प्रमाणीए, अने सर्वथा आदरीए नही, तेने धर्म विरुद्ध जाणिए ए ढालनो परमार्थ निश्चय योग व्यवहार ते शुद्ध निश्चय प्रतिकूल ते अशुद्ध एवो विवेक राखवो एम उपदेशमालामा कह्यु छे ते इहां कह्यु ॥ ७८ ॥ हवे त्रीजो संवेगपक्षीनो मार्ग देखाडवा आगल ढाल कहे छे

ढाल सातमी आगे पूरव वार नवाणु ए देशी ॥

जे मुनिवेष शके नवि छंमी॥ चरण करण गुणहीणाजी॥ ते पण मारग
माहे दाख्या ॥ मुनिगुण पक्षे लीणाजी ॥ मृषावाद भवकारण जाणी॥
मारग शुद्ध परूपेजी॥वंदे नवि वंदावे मुनिने॥आप थइ निज रूपेजी७९

व्याख्या–जे चरण करण गुणे हीणा थइ लज्जादिके मुनिवेष नथी छांमीशकता, यत जइतारसि धारीउं मूल गूण तरस उत्तर गुणच ॥ मुत्तुण नोति भूमि सुसाव ग ह्वरत्तराग इत्यादिक उपदेशमालाया ग्रंथोपदेशिति क्रम न साचवे तेपण मारगमाहे देखाड्याछे. पण जो मुनीगुणपक्षे लीणा होय, शुद्ध आचार भाखे मृषावाद ते भवके० संसारनुं कारण जाणीने शुद्धमारग प्ररूपे मुनिने पोते भा वे वंदे, पण आप निजरूप थइने वादवा न दे. अत्र गाथा–संवेग परकियाण लरकणमेय समासउं भणिय कसन्न चरणकरणा विजेण कम्म विसोहत्ती ॥ १ ॥ सुद्ध सुसाहुधम्म कहेइ निंदेइ नियमायार सुतवस्सि आणपुरउं हवइ असव्वो परायणिउं ॥ २ ॥ वंदईनवंदावइ कियकम्मकुणइ कारवेणेह अत्तठा नवि दि रकइ देइ सुसाहुण वोहेउं ॥ ३ ॥ कसन्ना अत्तठा परमप्पाण चहणइ दिरकतो तवुहइ डुगाईए आइ अयर बुहइ सयच ॥ ४ ॥ उपदेशमालायामिति शोधी, ॥ जइ विणसक्के काउसम्म जिणभासिय अणुठाण तो सम्म भासिज्जा जह भणीय खीण रागेहिं ॥ १ ॥ कसन्नो विविहारे कम्म सोहेइ सुलहबोहीअ ॥ चरण कर ण विसुद्ध उववह तो परुवता ॥ २ ॥ सुद्ध सुसाहु धम्म कहमाणो ठवइतइपरके अप्पाण इयरो पुण गिहठ धम्माउ चुक्कति ॥ ३ ॥ इति गह्राचारे ॥ ७९ ॥

मुनि गुण रागे पूरा शूरा॥ जे जे जयणा पालेजी॥ ते तेह
थी शुभ भाव लहीने ॥ कर्म आपणा टालेजी ॥ आप
हीनता जे मुनि भापे॥ मान साकडे लोकेजी॥ ए डुर्धर
व्रत एहनु दाख्यु ॥ जे नवि फूले फोकेजी ॥ ८० ॥

व्याख्या–ते संवेगपक्षी मुनि, गुणरागे पूरा छतां मार्गे प्राशुक जल ग्रहणादिरूप जे जे जयणा पाले, ते तेहथी शुभभाव इच्छा योग रूप लहीने पोताना कर्म टाळेछे, सम्यक्त्वोत्पत्ति स्थानवच्चरित्रोत्पत्तिस्थानस्यापि गुणश्रेण्यंतर कोटि करणा संभवादिति भावः ते संवेगपक्षी महापुरुष, मानसांकडे लोकछते जे मुखे आपही नता भाखे ए एहनुं दुर्द्धरव्रतछे. फोके फूलतो नथी. उक्तंच॥ आयार तरसमाणं सुद्धु क्करं माणसं कडे लोए॥ संविग्ग परकि अन्नं उसन्नेणं फुडंकाउ॥ १॥ इतिउपदेशमालायां

प्रथम साधु बीजो वर श्रावक ॥ त्रीजो संवेग पाखीजी ॥ ए त्रणे शिव मारग कहीए ॥ जिहां छे प्रवचन साखीजी ॥ शेष त्रण भव मारग कहीए ॥ कुमत कदाग्रह भरियाजी ॥ गृहि यति लिंग कुलिंगे लखीए ॥ सकल दोषना दरियाजी ॥ ८१ ॥

व्याख्या–प्रथमके० पहेलो साधु, बीजो वर के० प्रधान श्रावक, अने त्रीजो संवेगपक्षी; ए त्रण शिवमार्ग के० मोक्षमार्ग कहीए. ज्यहां प्रवचन उपदेशमालादिक साखी छे. शेष के० थाकता रह्या जे त्रण, ते भव के० संसारमार्ग कहीए. जे कुमते अने कदाग्रहे भरेला छे. गृहस्थने लिंगे ब्राह्मणादिक, यति लिंगे निन्हवादिक, कुलिंगे तापसादिक लखीए के० जाणीए. ते केवा! तोके सकल दोषना दरिया. ॥ गाथा ॥ सावज्जजोग परिवज्जणाइ सव्वोत्तमो अजइधम्मो ॥ बीउ सावय धम्मो तइयो संविग्ग परकोय ॥ १ ॥ सेसा मिच्छादिट्ठी गिहिलिंग कुलिंग दव्वलिंगेहिं॥ जहतिसिउ मोरकपहा संसार पहा तहातिहिं ॥ २॥ इति उपदेशमालायां

जे व्यवहार मुगति मारगमां ॥ गुणठाणाने लेखेजी॥ अनुक्रमे गुणश्रेणिनुं चढवुं ॥ तेहज जिनवर देखेजी ॥ जे पण द्रव्यक्रिया प्रतिपाले ॥ ते पण सन्मुख भावेजी॥ शुक्लबीजनी चंद्रकला जेम ॥ पूर्ण भावमां आवेजी॥ ८२ ॥

व्याख्या–जे व्यवहार मुक्तिमार्गमांहे गुणठाणाने लेखे वचनानुष्ठानरूप होय. अनुक्रमे गुणश्रेणिए वधतीए चढवुं तेहज श्रीजिनवर देखे छे. जे पण प्रीति भक्त्यादिरूपे द्रव्यक्रिया प्रतेपाले छे, तेपण शुक्लपक्षनी बीजनी चंद्रकलानी जेम होय, तेम अनुक्रमे पूर्णमांहे आवे. एम अभ्यास क्रिया पण सफली तो निजोचित्ते ज्ञानी संवेग पक्षीनी क्रिया शुद्धमार्गरूप होय. तेहमां शुं कहेवुं? ॥८२॥ तेहज देखाडेछे

ते कारण लज्जादिकथी पण ॥ शील धरे जे प्राणीजी ॥
धन्य तेह कृत पुण्य कृतारथ ॥ महा निसीथे वाणीजी ॥ ए
व्यवहारनये मन धारो ॥ निश्चयनय मत दाख्युजी ॥
प्रथम अंगमां वितिगिच्छाए ॥ भाव चरण नवि भाख्युजी ॥७३॥

व्याख्या–तेह कारणे लज्जादिकथी पण जे नरनारी शील पाले छे, तेह धन्य कृतपुण्य एवी वाणी महा निशीथमांहे छे धन्नेणसे पुन्निसे कयछे माहाणुभावे जेण लोग लज्जाए विसीलं पालेइ धन्नेणसा कयछा कयलखणा माहाणुभावा जेण लोग लज्जाण विसीलं पालेइ ॥ इत्यादिवचनात् ॥ ए महा निशीथमांहे कह्यु ते व्यवहारनये मनमा धारो निश्चयनयनो मततो प्रथम अंगमाहेज कह्यो छे–भाख्यो छे जे, विचिकित्सा के० मननी असमाधी ते छता भावचरण के० भाव चारित्र भाख्यु नथी ठेकाणे ठेकाणे नयना अर्थ प्रमाण छे ॥ ७३ ॥

ढाल आठमी ॥ चोपाइनी देशीछे ॥

अवर एक भाखे आचार ॥ दया मात्र शुद्धज व्यवहार ॥
जे बोले तेहज उछपे ॥ शुद्ध करुं हूं मुख इम जपे ॥७४॥

व्याख्या–अवर के०बीजो कुमति एक वली भाखे के०कहेछे, जे दया मात्रके० केवल दया तेज शुद्ध व्यवहार जाणवो एवु जे मुखे बोलेछे तेहज उछापेछे षट् कायभूत लोके कोण योगे दया थाय? वली हु शुद्ध करु छु एम तेमुखे जपेछे ॥७४॥

जिनपूजादिक शुभ व्यापार ॥ ते माने आरंभ अपार ॥
नवि जाणे उतरता नई ॥ मुनिने जीवदया क्यां गई ॥ ७५ ॥

व्याख्या–जिनपूजादिक जे शुभ के० भला व्यापार छे, तेहने कुमति, अपार आरम्भ करी माने छे नवि जाणेजे एम मुनिने नईके०नदी उतरता जीव दया क्यां गइ? जयणाए उतरे तो जल जल तछ वण इत्यादि रीते षट्कायनो वध सम्भवे

जो ऊतरता मुनिने नदी ॥ विधि जोगे नवि हिंसा वदी ॥ तो
विधि जोगे जिन पूजना ॥ शिव कारण मत भूलो जना॥७६॥

व्याख्या–हवे जो एम कहेशो के, मुनिने विधि योगे नदी उतरतां आज्ञा प्रमाणे आसय विशुद्धे भावथी हिंसा न वदी के० न कही अप्पब विसोही ए जीव निकाएहिं सयडे लोए देसिय माहिं सयत्त जिणेहिं ते छुक्क दसीहि ॥ इति वचना

तु–तो विधियोगे जिन पूजतां पण शिव कारणके० मोक्ष हेतुछे. ए वातमां भना के० हे लोको! मत भूलो ॥ इत्यर्थः ॥ ८६ ॥

विषयारंभतणो ज्यां त्याग ॥ तेहथी लहिए भवजलताग ॥
जिनपूजामां शुभ भावथी ॥ विषयारंभतणो भय नथी ॥ ८७ ॥

व्याख्या–जेह करणीमां विषयारंभनो त्याग होय, तेहथी भवजलनो ताग लहे. जिनपूजा मांहे वीतराग गुण प्रणिधानरूप शुभभावथी विषयारंभनो भय नथी. ते माटे जिनपूजादिक सदारंभ कहीए. एमां असदारंभनिवृत्ति मोहोटो गुणछे.

सामायिक प्रमुखे शुभ भाव ॥ यद्यपि लहिए भवजल नाव ॥
तोपण जिनपूजाए सार ॥ जिननो विनय कह्यो उपचार ॥ ८८ ॥

व्याख्या–यद्यपि श्रावकने सामायिक प्रमुखादिक अनुष्ठाने आरंभनिवृत्तिरूप शुभभाव वहेतो होय, तोपण जिनपूजाए जिननो उपचार वीर्य लोकोपचार विनय पामे एम तो कह्यो ते ते विना केम होय? विनय ते अंतरंग तपछे. शंका धरीने दान देव पूजादिक सामायिक प्रमुखे वेली नाखवाने अवसरे सर्व यथोचित साचवतांज आज्ञा प्रमाण होय. ॥ ८८ ॥

आरंभादिक शंका धरी ॥ जो जिनराज भक्ति परहरी ॥ दान
मान वंदन आदेश ॥ तो तुज सवलो पड्यो कलेश ॥ ८९ ॥

व्याख्या–आरंभादिकनी शंका धरीने जो जिनराजनी भक्ति पूजादिक परहरी तो तुजने दान, मान, वंदन, आदेश सर्व क्लेश पड्यो छे; त्यां पण वायुकायादिक विराधना अवर्जनीय छे. परिणाम प्रमाण करतां तो पूजामांहे निर्झराजछे.॥८९

स्वरूपथी दीसे सावद्य ॥ अनुबंधे पूजा निर्वद्य ॥ जे कारण
जिनगुण बहु मान ॥ जे अवसरे वरते शुभ ध्यान ॥ ९० ॥

व्याख्या–स्वरूपथकी पृथ्यादि जीवारंभे करी सावद्य दीसे छे; पण अनुबंध जे उत्तरोत्तर भाववृद्धि, तेणे पूजा क्रिया निर्वद्यछे. जेहकारणे ते पूजा अवसरे श्री जिनगुण बहुमानथी शुभध्यान वर्तेछे. मलीनारंभीने असदारंभनिवृत्ति अधिकारोचित भावे चितशुद्धिछे. ॥ ९० ॥

जिनवर पूजा देखी करी ॥ भवियण भावे भवजल तरी ॥ छ
कायना रक्षक हो वली ॥ एह भाव जाणे केवली ॥ ९१ ॥

व्याख्या—ए श्रीजिनवरदेवनी पूजा, अर्चा, सेवना देखी करी बीजा ध्यानादि के नावे नव्यप्राणी नवजल तरीने ठ काय रक्षक कहीए एहवो नाव सम्यक्दृष्टि ने पूजामाहे वर्ते ठे, ते केवली जाणेठे अतएव कायवचन मनोयोग प्रधानपणे समतनडा, सर्वमगला, सर्वसिद्धिफला—ए त्रिविध पूजा होय. तेहमा चरण ज परमश्रावकने कहीए ठैए. ॥ ए१ ॥

जल तरता जल ऊपर यथा ॥ मुनिने दया न होए वृथा ॥ पुष्पा दिक ऊपर तिम जाण ॥ पुष्पादिक पूजाने ठाण ॥ ए२ ॥

व्याख्या—यतिने कारणे जल तरता जल जीवऊपर दया परिणाम जेम फोक नथी, तेम पुष्पादिक पूजाने ठामे श्रावकने पुष्पादि जीव उपर दयाना परिणाम नो अनुबंध नाजतो नथी एम जाणीए ॥ ए२ ॥

तो मुनिने नहि किम पूजना ॥ एम तुं शुं चिंते शुन्न मना ॥ रो गीने औषध सम एह ॥ निरोगी ठे मुनिवर देह ॥ ए३ ॥

व्याख्या—जो निरवद्य जिनपूजा कही तो यति केम न करे? एम तु शुनमना मुग्धनावयको शु चितवे ठे? जेह माटे ए जिनपूजा, रोगीने औषध समान ठे गृही तो मलीनारंन रोगवत ठे, ते उपशमाववानु ए मुख्य औषध ठे अने मु निवर तो सर्व सावद्यनिवृत्त ठे, ते रोगरहित, रोगनु औषध केम करे? ॥ ए३ ॥

ढाल नवमी ॥ प्रथम गोवालातणे नवेजी ॥ ए देशी ॥

नावस्तव मुनिने नलोजी ॥ बेउ नेदे गृही धार ॥ त्री जे अध्ययने कह्योजी ॥ महा निसीथ मझार ॥ शुणो जिन तुज विण कवण आधार ॥ ए आकणी ॥ ए४ ॥

व्याख्या—मुनि—साधुजनने नावस्तवनादिक करवो ते नलो ठे नाव चरण म ग्ग विहा रणय दव्व वणतु जिण पूआ पढमा जईण डुएह विगिहाण पढमच्चि य पासच्चा ॥ १ ॥ एवु श्रीमहानिशीथसूत्रमध्ये त्रीजे अध्ययने कह्यु ठे सान्नजो हे,जिन श्रीसीमधर देव, तारा विना कोण आधार? ॥ ए४ ॥

वली तिहां फल दाखियुंजी ॥ डव्यस्तवनुं रे सार ॥ स्वर्ग बार मु गेहिनेजी ॥ एम दानादिक चार ॥ शुणो० ॥ ए५ ॥

व्याख्या—वली तिहा महा निशीथमाहे डव्यस्तवनु फल गेहिने के०गृहस्थने बार

सुं स्वर्ग दाख्युं. एम दानादिक चारनुं पण तेहज फल कह्युं. तेमाटे द्रव्यस्तव अणु व्रतादिक तुल्यज गृहस्थधर्म जाणजो. काऊण जिणायतणेहिं मंम्नियं सयल मेइणा वट्टं ॥ दाणाइ चउक्केण विसुद्दु विगच्छिज्ज अच्चुयंणपरउंगोयामा इत्यादि वचनात् ॥ ९५

छठे अंगे द्रौपदीजी ॥ जिनप्रतिमा पूजेय ॥ सूरियाभ
परे भावथीजी ॥ एम जिनवीर कहेय ॥ गुणो० ॥ ९६ ॥

व्याख्या-छठे अंगेश्री ज्ञाताधर्म कथाए अवदात प्रसिद्ध छे, जे द्रौपदीए श्री जिनप्रतिमा सूर्याभ देवतानी परे भावथी पूजी; एम श्रीवीरपरमेश्वर कहेछे, कोइ कहेशे जे द्रौपदी श्राविका नथी. ते उपर कहे छे. ॥ ९६ ॥

नारद आव्ये नवि थइजी ॥ उभी तेह सुजाण ॥ ते कारण
ते श्राविकाजी ॥ भाखे आल अजाण ॥ गुणो० ॥ ९७ ॥

व्याख्या-नारद आव्या तेहने असंयति जाणीने उभी न थइ. एह दृढ धर्म पणाने गुणे द्रौपदी शुद्ध श्राविका छे. ए कारण माटे ते श्राविकाज जाणवी. अजाण छे ते आल भाखे छे जे द्रौपदी श्राविका नथी. ॥ ९७ ॥

जिनप्रतिमा आगल कह्योजी ॥ शक्रस्तव तेणे नार ॥ जाणे कु
ण विण श्राविकाजी ॥ एह विध हृदय विचार ॥ गुणो० ॥ ९८ ॥

व्याख्या-हवे ते नारी द्रौपदीए जिनप्रतिमानी आगल शक्रस्तव के० नमोत्थु णं भावस्तवनाए कह्यो; तो हवे श्राविकाविना एह जिनप्रतिमा पूजवानी विधि कोण जाणे? माटे हृदयमां विचारी जुउ के जो ए मिथ्यादृष्टि होय तो नागा दिक प्रतिमा आगले दंमवत करी पुत्रादिकनी याचना करे. ॥ ९८ ॥

पूजे जिनप्रतिमाप्रतेजी ॥ सूरियाभ सुरराय ॥ वांची पुस्त
क रत्ननांजी ॥ लेइ धर्मव्यवसाय ॥ गुणो० ॥ ९९ ॥

व्याख्या-सूर्याभ सुरराज, जिनप्रतिमाने रत्ननां पुस्तक धर्मशास्त्ररूप छे ते वांची, धर्म व्यवसाय ग्रहीने पूजे. ॥ ९९ ॥

रायपसेणीसूत्रमांजी ॥ मोहोटो एह प्रबंध ॥ एह वचन
अणमानतांजी ॥ करे करमनो बंध ॥ गुणो० ॥ १०० ॥

व्याख्या-रायपसेणीसूत्रमांहे एह मोहोटो प्रबंध कह्यो छे; एह वचन जे नथी मानता, ते देवताने ते नो धम्मिआ कहीने चीकणां कर्म बांधे छे. यत:

पंचहि ठाणेहि जीवा डुल्लहबोहियत्ताए कम्मपकरती इति अरहताणं आसाय णाए १ अरहत पन्नत्तस्स धम्मस्स आसायणाए २ केवलीणं आसायणाए ३ चाउवन्नस्स समण संघस्स आसायणाए ४ विविक्कबन्नचेराण देवाणआसायणाए

विजय देव वक्तव्यताजी ॥ जीवाभिगमेरे एम ॥ जो थिति
छे ए सूरतणीजी ॥ तो जिनगुण थुति केम ॥ शुणो० ॥ १०१ ॥

व्याख्या–श्रीजीवाभिगमसूत्रमध्ये विजयदेवनी वक्तव्यता पण ए रीतीएज छे जो कहेशो के ए देवतानी स्थिति छे तो बारशाखा प्रमुख पूजे तेम जिन प्रतिमा पूजी जोइए तो इहा, जिनगुणनी स्तुति केम करे छे? ॥ १०१ ॥

सिद्धारथरायें कस्याजी ॥ याग अनेक प्रकार ॥ कल्पसूत्रे
एम भाषियुजी ॥ ते जिनपूजा सार ॥ शुणो ० ॥ १०२ ॥

व्याख्या–श्रीकल्पसूत्रमध्ये जाएअ भाएअ दाएअ ए अधिकारे श्रीसिद्धार्थराजाए अनेक याग कराव्या एवु कह्यु छे, तिहा यागशब्दे जिनपूजा कहीए श्रीकल्पसूत्रमाहे एम भाख्यु छे तेमाटे श्रीजिनपूजा, तेहज सारछे अने आत्माने उत्तम गति तथा उत्तमे मतिनी आपनार छे ॥ १०२ ॥

श्रमणोपासक ते कह्याजी ॥ पहेला अगमझार ॥ याग अ
नेरा नवि करेजी ॥ ते जाणो निरधार ॥ शुणो० ॥ १०३ ॥

व्याख्या–जे माटे श्रीआचारागसूत्रे द्वितीय श्रुतस्कधमध्ये श्रीमहावीर देवनां मातपिता श्रीपार्श्वनाथतीर्थना शुद्धश्रावक कह्या छे, ते अनेरा पशुयागादिक न करे तेमाटे यज देवपूजा सगति करण दानेषु ए धातु अर्थे बलि याग ते पूजा भगवतनी ते निरधार के० निश्चये अर्थ विचारणाए भविकजीवने जाणवी ॥ १०३ ॥

एम अनेक सूत्रे भण्युजी ॥ जिनपूजा गृहिकृत्य ॥ जे नवि
माने ते सहीजी ॥ करशे बहु भव नृत्य ॥ शुणो० ॥ १०४ ॥

व्याख्या–एम ए कारणे अनेक सूत्रमाहे श्रीजिनपूजा ते श्रावकनु कृत्यके० करणी भण्युं के० कह्यु छे जे नही माने ते बहु भवचक्रवालमध्ये नाटक करशे तेमाटे भविक जीव, भवभीरू होय तेणे श्री जिनपूजा प्रमाण करवी ॥ १०४॥

ढाल दशमी॥ जम्बुर सघा सासुर सघा अथवा एणे पुर कवल कोइ न लेसी ए देशी॥

अवर कहे पूजादिक ठामे ॥ पुण्यबंध छे शुन्न परिणामे ॥ धर्म इ
हां नवि कोइ दीसे ॥ जेम व्रत परिणामे मन हीसे ॥ १०५ ॥

व्याख्या—वली अपरमति कोइक एम कहे छे के पूजादिकने ठामे शुन्न परिणामे पुण्यनो बंध छे; पण इहां धर्म कोइ दीसतो नथी. जेम व्रत परिणामे धर्म कहेतां चित्त हीसे छे, तेम पुष्पादिक आरंन्न जणी पूजा धर्म कहेतां चित्त हीसतुं नथी.

निश्चयधर्म न तेणे जाण्यो ॥ जे सैलेशी अंत वखाण्यो ॥ धर्म
अधर्मतणो क्षयकारी ॥ शिवसुख दे जे न्नवजल तारी॥१०६॥

व्याख्या—एम कहेछे ते मतीए निश्चय धर्म जाण्यो नथी. निश्चय धर्म जे सैलेसी अंत के० चउदमा गुणठाणाने छेहडे वखाण्यो छे. ते धर्म केवो छे? अधर्मनो क्षयकारी अथवा बीजो अर्थ एम छे जे धर्म अधर्म ए बनेनो क्षय करनारो छे, अने न्नवजल तारीने शिवसुख के० मोक्षसुख आपे एवो छे. उक्तंच धर्म संग्रहण्यां—सोउन्नय खउ हेउ सेलेसी चरम समय न्नाविति—निश्चय धर्म जाण्यो होय तो तेहने विरहे पंचमे छट्ठे गुणठाणे सरखोज कहेछे पण पक्षपात न करे ॥ १०६ ॥

तस साधन तुं जे जे देखे ॥ निज निज गुणठाणाने लेखे ॥ तेह
धरम व्यवहारे जाणो ॥ कारज कारण एक प्रमाणो ॥ १०७ ॥

व्याख्या—ते शैलीसी चरमसमय न्नावी निश्चयधर्म तुं परंपराए साधन जेहनुं निज निज के० पोतपोताने गुणठाणे देखे छे तेहने व्यवहारे जाण. तंडुलाःपचंति वर्षति पर्जन्य इति वचनात्—कार्य कारण एक करी प्रमाण जे. वस्तु स्पर्शी उपचार पण प्रमाणछे. तेहनो निषेध तो पूजामांहे न संन्नवे; तो केम कहेवुं? जे पूजा मांहे पुण्य होय पण धर्म न होय. एम ए विचारी जोजे ॥ १०७ ॥

एवंन्नूततणो मत न्नाष्यो ॥ शुद्ध द्रव्य नय एम वलि दाख्यो ॥
निजस्वन्नावपरणति तेधर्म ॥ जे विन्नाव ते न्नावज कर्म ॥ १०८ ॥

व्याख्या—एवंन्नूतनयनी अपेक्षाए न्नाष्यो.शुद्ध द्रव्यनये वली एम देखाड्योछे.जेटलो निज स्वन्नावनो आविर्न्नाव ते धर्म; अने जेटलो विन्नावनो विलास तेन्नावकर्म जाणवो.

धर्म शुद्ध उपयोग स्वन्नावे ॥ पुण्य पाप शुन्न अशुन्न विन्नावे ॥
धर्म हेतु व्यव हारज धर्म ॥ निज स्वन्नाव परणतिनो मर्म॥१०९॥

व्याख्या—अहीयां शुद्ध द्रव्यनयते शुद्धाशुद्धप्रकृति व्यवहाररूप लेवी. अथवा

नैगम अतिशुद्ध द्रव्यार्थिक प्रकृतिसग्रह नय छे, ते तो सर्व आत्माने धर्मस्वरूप मानेछे पूजा दयाजनित धर्म कहेतो नथी, ए नयातर वादीए विचारवु रुजु सूत्रनयनेमते यावत्काल शुद्ध उपयोग स्वनाव, तावत्काल धर्म. यावत्काल शुनाशुन विनाव परिणाम, तावत्काल पुन्यपाप ते नय अनुसरी. जिनपूजादिक धर्म हेतु जाणी व्यवहारे धर्म कहीए जेहमाहे योग्यतापादिक निजस्वनाव परिणाम आवे छे तेमाटे कारण कार्योपचारे करीए ॥ १०९ ॥

शुनयोगे द्रव्याश्रव थाय ॥ निज परिणाम न धर्म हणाय ॥ यावत् योग क्रिया नही थनी ॥ तावत् जीवछे योगारनी ॥ ११० ॥

व्याख्या–श्रीजिनदेवनी पूजादिकमाहे यद्यपि शुनयोगे द्रव्याश्रव थाय छे तो पण निजके० पोताना परिणामे धर्म हणाय नही यावत् के० ज्यहांलगे योग क्रिया थनी नथी, तावत् के० त्यहा लगे जीव, योगारनी कह्यो छे जिहां लगी ए जयी विजयी तिहा लगे ते नणी अतक्रिया निषेधी छे ॥ ११० ॥

मलिनारन करेजे किरिया ॥ असदारन तजीने तरिया ॥ विषय कषायादिकने त्यागे ॥ धर्म मति रहिए शुन मागे ॥ १११ ॥

व्याख्या–श्रावकतो मलिनारनी छे जेजे दान देवपूजादिक धर्मक्रिया करे छे ते असदारन छाडीने ससार समुद्रने तरे छे ते नाव तो पूजामाहे अविरुद्ध छे. विषय कषायादिक प्रमुखनो त्याग थाय तेरीते धर्म बुद्धिए शुन मार्गमाहे रहीए ए उपदेश छे ते जाणवो ॥ १११ ॥

स्वर्गहेतु जो पुण्य कहीजे ॥ तो सराग सयम पण लीजे ॥ बहु रागे जे जिनवर पूजे ॥ तस मुनिनी परे पातक धूजे ॥ ११२ ॥

व्याख्या–स्वर्गनु कारण, तेमाटे जो द्रव्यस्तव पुण्य कहीए तो सराग सयम पण केम लेइए? ते पण स्वर्गनु कारण छे. बहुरागे के० घणीए नक्तिए करीने श्रीजिनवरने जे पूजे तेहना पातक मुनिके० सराग सयम–तेहनीपेरे धूजेके०कपे

नावस्तव एहथी पामीजे ॥ द्रव्यस्तव ए तेणे कहीजे ॥ द्रव्यशब्द छे कारण वाची ॥ नमे म नुलो कर्म निकाची ॥ ११३ ॥

व्याख्या–कोइ कहेशे के, द्रव्यस्तव कहेता अप्राधानस्तव थाय ते शका टाले छे एह पूजादिकथी नावस्तव के० चारित्र पामे ते कारणे द्रव्यस्तव के० द्रव्य शब्द

अहीयां कारण वाचीछे; अप्रधान वाची नथी. माटे कर्मनिकाची तेंजूलो जमीश मां.

ढाल अगीयारमी ॥ दान उलट धरी दीजीए ॥ ए देशी ॥

कुमति एम सकल दूरे करी ॥ धारीए धर्मनी रीतरे ॥
हारीए नवि प्रभु बल थकी ॥ पामीए जगत्मां जीतरे ॥
स्वामि सीमंधर तुं जयो ॥ ए आंकणी ॥ ११४ ॥

व्याख्या—एम सर्वे कुमति दूर करी व्यवहारतत्व श्रद्धानेज शुद्धात्मभावनारूप धर्मनी रीतिए धरीए. अने प्रभुना नामना बल थकी हारीए नही वली जगत्मां हे जीत पामीए. हे श्रीमंधरस्वामि! तमेजयवंता वर्त्तो इत्यर्थः ॥ ११४ ॥

भाव जाणे सकल जंतुना ॥ भव थकी दासने राखरे ॥ बोलिया
बोल जे ते घणुं ॥ सफल जो छे तुज साखरे ॥ स्वामि० ॥ ११५ ॥

व्याख्या—सकलके० सर्व प्राणीमात्रना भाव जे स्वरूप ते जाणे—देखेछे; तेमाटे हे स्वामि, भवके० संसारना भय थकी दास के० सेवकने राख जे बोल बोल्याछे ते स फलपणे तो गणु, जो हे जगत्त्रयना नायक तारी साखे करी कहुं छुं तो.॥ ११५ ॥

एक छे राग तुज उपरे ॥ तेह मुज शिवतरु कंदरे ॥ नवि गणुं तु
ज परे अवरने ॥ जो मिले सुर नर वृंदरे ॥ स्वामि० ॥ ११६ ॥

व्याख्या—एक राग मुजने तुज उपरे छे; तेह मुजने मोक्षनोज कंद छे. तुजने मेलीने अपर कोइ देवने ध्याववानी माहरी मनसा नथी. जो देवतानां अने मनु ष्यनां वृंद के० समूह मले तोपण तेने ध्यावुं नही ॥ ११६ ॥

तुज विना में बहु दुःख लह्यां ॥ तुज मिल्ये ते केम होयरे ॥ मेह
विण मोर माचे नहीं॥ मेह देखी माचे सोयरे ॥ स्वामि० ॥ ११७ ॥

व्याख्या—हे प्रभु, में ताहरा ध्यानविना बहु के० घणांज दुःख लह्यां; हवे तु जने मल्ये माहरां सर्व दुःख क्षय पाम्यां मेघना आगमविना जेम मोर महाले नही, मेह देखीने मोर नाचकला मांडे, तेम तुज दर्शने करी पाप नाशं ॥११७॥

मनथकी मिलन में तुज कियो ॥ चरण तुज भेटवा सांइरे ॥ कीजिए
जतन जिन ए विना ॥ अवर न वांछिए कांइरे ॥ स्वामि० ॥ ११८ ॥
तुज वचन राग सुख आगले ॥ नवि गणुं सुरनर शर्मरे ॥ कोडि

जो कपट कोइ दाखवे ॥ नवि तजु तोए तुज धर्मरे॥स्वामि०॥१२९॥ तुं मुज ऋदयगिरिमा वसे ॥ सिंह जो परम निरीहरे ॥ कुमतमातग ना जुथथी ॥ तो कशी प्रनु मुज बीहरे ॥ स्वामि० ॥ १३० ॥ कोडि बे दास प्रनु ताहरे ॥ माहरे देव तु एकरे ॥ कीजीए सार सेवकतणी ॥ ए तुज उचित विवेकरे ॥ स्वामि० ॥ १३१ ॥ नक्ति नावे इस्यु नाखीए ॥ राखीए एह मनमाहीरे ॥ दासना नवडुःख वारिए ॥ तारिए सो ग्रही बाहीरे ॥ स्वामि० ॥१३२॥ बाल जेम तात आगल कहे ॥ विनवुं हुं तेम तूजरे ॥ उचित जाणो तेम आचरु ॥ नवि रह्यो तुज किस्युं गुजरे ॥स्वामि०॥१३३॥ मुज होजो चित्त शुन्न नावथी ॥ नव नव ताहरी सेवरे ॥ याचिए कोडियतने करी ॥ एह तुज आगले देवरे ॥ स्वामि० ॥ १३४ ॥ कलश ॥ हरिगीत छंद ॥ इम सकलसुखकर डुरितनयहर ॥ विमल लक्षण गुणधरो ॥ प्रनु अजर अमरनरिदवंदित ॥ विनव्यो सीमधरो ॥ निज नादत र्जित मेघगर्जित ॥ धैर्यनिर्जित मदरो ॥ श्रीनयविजय बुधचरण सेवक ॥ जशविजय बुध जय करो ॥ १३५ ॥ ॥ ॥ ॥

इतिश्रीमन्महोपाध्याय गणि श्रीयशविजयकृतश्री सीमधरजिन स्तवन बालावबोधसहित संपूर्ण शुन्न नवतु

॥ श्रीपरमात्मनेनमः॥

॥ अथ श्रीशोजनमुनिकृत चतुर्विंशति जिनस्तुति वालावबोधसहित प्रारंजः ॥

धनपाल पंमितनो शोजन नामे जे बंधु, तेणे रचेला प्रत्येक जिनना चार चार एवा चोवीस जिननी स्तुतिना ढन्नु श्लोक. मूल तथा तेनी व्याख्यासहित तेमां प्रथम युगादि जिननी स्तुती शार्दूलविक्रीडितवृत्ते करीने कहेले.

जव्यांजोजविबोधनैकतरणे, विस्तारि कर्मावली ॥ रंजा सामज नाजिनंदन महा, नष्टाप दा जासुरैः ॥ जक्त्यावंदितपादपद्म विडुषां, संपादय प्रोज्ञिता ॥ रंजा साम जनाजिनंदन महा नष्टापदा जा सुरैः ॥ १ ॥

व्याख्या– हे नाजिनंदन के० हेनाजिराजाना पुत्र ! तुं विडुषां के० पंमितोने महान के० उत्साहने, संपादयके० संपादन कर–तुं केवोडे? तो के जव्यके० जव्य प्राणी, तेज जाणे अंजोज के० कमल. तेउना विबोधने के० प्रतिबोध करवा माटे एक के० अद्वितीय एवो तरणे के० सूर्य. एवा हे जव्यांजोजविबोधनैकतरणे! एटले सूर्य जेम पोताना किरणसमुदाये करीने अंधकारनो नाश करीने कमलोना समुदायने प्रफुलित करेडे; तेम जगवान तीर्थंकर पण, मिथ्यात्वादिक अज्ञानसमुदायनो नाश करीने पोताना वचनसमुदाये करीने जव्यजंतूउने माटे बोध करेडे. इहां एवी शंका थाय डे के, ते जगवान जो जव्यप्राणिउने बोध करेडे, अने अजव्योने बोध करता नथी, तो तेने अजव्यप्राणिउने बोध करवा माटे असामर्थ्यपणु प्राप्त थायडे. एनो उत्तर कहेडे के, ते जगवंतने असामर्थ्यपणु नथी. कारण, सर्व जगने प्रकाश करनारां एवां जे सूर्यनां किरण, ते लोके घुअड पक्षीउना समुदायनेविषे प्रकाश करनारां थयां नहीं, तथापि ते सर्व जगनेविषे निंदानुं अधिष्ठान थतां नथी; एवी सर्व जगने प्रेम उत्पन्न करनारी पण जगवंतनी वाणी, निविडकर्मशृंखलाए प्रतिबद्ध थएला एवा केटलाएक अजव्यपुरुषोने बोध करवामाटे समर्थ थइ नहीं, तथापि ते तेनुं असमर्थपणुं समजवुं नही; पण जे पुरुषने ते वाणी गमती नथी तेनुंज ते अजाग्य समजवुं जोइए. कारण, जलनी वृष्टि करनारो मेघ, खखर क्षेत्रनेविषे तृण उत्पन्न करवा माटे जो के असमर्थ डे,

तथापि ते लोकोमध्ये निंद्यपणु पामतो नथी तेम भगवान पण असामर्थ्यवान थता नथी तेमज आठ कर्मकरी विस्तारयुक्त जे ज्ञानावरणादि भेदे करीने भिन्न एवी कर्मनी आवलि के० पंक्ति तेज रभा के० कदली, तेना मर्दनविषे कारण एवो सामज के० गज, एवा हे विस्तारिकर्मावलीरंभासामज ! तेमज जेनाथी मोटी पण आपत्ति नष्ट थइउंछे एवा हे महानष्टापत् ! तेमज आभासुरै के०कांति समुदाये आसपास देदीप्यमान एवा असुरै के० असुरनाम देवविशेषोए नम्स्या के० नमिए जेना चरणकमल वंदन कर्याछे एवा हे वंदितपादपद्म ! तेमज प्रोज्झित के० अत्यंत तज्या छे आरंभ के० सावद्य व्यापार जेणे, एवा हे प्रोज्झितारंभ ! तेमज आम के० रोग, तेणे जे सहित ते साम, तेणे रहित माटे हे असाम के० हे रोगरहित ! तेमज जनने आनंद उत्पन्न करनारा हे जनाभिनंदन ! अने अष्टापद के० सुवर्ण तेना सरखी आभा के० कांती जेनीछे एवा हे अष्टापदाभ ! तु पंडितोने माटे उत्साह उत्पन्न कर एवो भावार्थ ॥ १ ॥

ते व पातु जिनोत्तमा क्षतरुजो नाचिक्षिपु र्यन्मनो ॥ दारा विभ्रमरोचि ता'सुमनसो मंदारवा राजिता' ॥ यत्पादौ च सुरोज्झिता सुरभयाचक्रु पतंत्यों वरा ॥ दाराविभ्रमरोचिता सुमनसो मदारवाराजिता ॥ २ ॥

व्याख्या—क्षतरुज के०जेमना रोग क्षीणथयाछे अथवा जेमनाथी रोग नष्ट थयाछे एवाते जिनोत्तमा के० सामान्य केवली जिनमध्ये उत्तम एवा जे तीर्थंकर, ते व के० तमारे माटे रक्षण करो ते जिनोत्तम केवाछे ? ते कहेछे यन्मन के०जेना मनने विभ्रमरोचिता के० हावभावादिक विलासे करीने शोभित एवी, अने सुमनस के० जेना शब्दो मधुरछे एवी, अने राजित के० अलंकारादिकोए सुशोभित एवीउ दारा के० स्त्रीउ, तेउ, नाचिक्षिपु के० क्षोभ करवा माटे समर्थ थइउ नहि, अने यत्पादौ के० जे जिनेश्वरोना चरणोने, सुरोज्झिता के० देवताउए समवसरणनेविषे नाखेली, अंबरात्पतत्य के० आकाशथी पडनारा,अराविभ्रमरोचिता के० शब्द करनारा जे भ्रमरा, तेउने पराग ग्रहण करवामाटे योग्य एवा,अने मदारवाराजिता के०कल्पवृक्षना पण पुष्प समुदायोए पोताना सुगंधिपणाए करीने न जीतेला एवा सुमनस के० पुष्पो, ते सुरभयाचक्रु के० सुगंधयुक्त करता हवा साराशक जे जिनेश्वरना मनने उत्तमस्त्रीउ पण नाना प्रकारना हावभावादिके करीने क्षोभ करवा माटे स

मर्थ थइ३ नहीं; अने जेना चरणोने देवोए वृष्टि करेलां पुष्पो, सुगंधयुक्त करतां हवां, ते जिनेश्वर तमोने रक्षण करो. एवो भावार्थ. ॥ २ ॥

शांतिं व स्तनुता न्मिथो नुगमना द्यन्नैगमाद्यैर्नयै ॥ रक्षोभं जन हे तु लां छितमदोदीर्णांगजालं कृतं ॥ तत्पूज्यै र्जगतां जिनैः प्रवचनं दृप्य त्कुवाद्यावली ॥ रक्षोभंजनहेतुलांछितमदोदीर्णांगजालं कृतं ॥ ३ ॥

व्याख्या–हेजन के० हे भव्यजन! जगतां के० त्रणे लोकोने पूज्य के० पूजन करवा माटे योग्य एवां, जनैः के० तीर्थंकरे कृतं के० करेलां जे प्रवचन के० गण पीठकरूप जिनमत, ते वः के० तमोने अतुलं के० निरुपम एवी शांति के० मोक्ष प्रत्ये किंवा उपशमप्रत्ये तनुतात् के० विस्तार करो. जे प्रवचन, मिथोनुगमनात् के० परस्पर अनुवर्तनरूप हेतुस्तव नैगमाद्यैर्नयैः के० नैगम, संग्रह, व्यवहार, ऋजुसूत्र, शब्द, समभिरूढ अने एवंभूत–एवा सात नयोए करीने अक्षोभं के० प रवादी पुरुषोए जीतवाने अयोग्य, अने छितमदोदीर्णांगजालं के० जेणे वादी पु रुषोनो दर्प छेदन करेलो छे; अने जेनेविषे आचारादिक अंगनो समुदाय वर्णन कर्यो छे एवा, अने दृप्यत के० दर्प धारण करनारा जेउ कुवादी के० मिथ्यावा दी, तेउनी जे आवली के० श्रेणी तेज जाणे रक्षः के० राक्षस, तेनुं भंजन के० नाश करनारा जे हेतु के० दृष्टांत, तेणे लांछितं के० शोभित ते दृप्यत्कुवाद्याव लीरक्षोभंजनहेतु एवा, अने दीर्णांगजालंकृतं के० टाल्यो छे अंगज के० मदन जेणे एवा श्रमण पुरुषोए अलंकृत के० अंगीकार करेला अदः के० ए प्रवचन तमोने निरुपम एवी शांती प्रत्ये विस्तार करो. ॥ ३ ॥

शीतांशुत्विषि यत्र नित्यमदधद्गंधाढ्य धूलीकणा ॥ ना लीकेसरलाल सा समुदिता शुभ्रामरी भासिता ॥ पायादः श्रुतदेवता निदधती तत्राब्ज कांतीक्रमौ ॥ नालीकेसरलालसा समुदिता शुभ्रामरी भासिता ॥ ४ ॥

व्याख्या–यत्र के० जे शीतांशुत्विषि के० चंद्र सरखी जेनी कांती छे एवी नाली के० कमलनेविषे, केसरलालसा के० कमलसंबंधी पराग सेवन कर वानी इछा धारण करनारी इभासिता के० हाथीना गंडस्थलनेविषे मद प्राशन करवाने माटे लुब्ध थइने वेठेली अथवा हस्तीना सरखी नीलवर्ण, आशुसमुदि ता के० शीघ्र एक ठेकाणे मलेली, भ्रामरीआली के० भमराउनी श्रेणी, ते गंधा

ढयधूलीकणान् के० परिमलेयुक्त एवी परागना बिंदूने, नित्यं के० निरतर अद धत् के० प्राशन करती हवी तत्र के० ते कमलनेविपे अब्जकाती के० कमल सरखी जेनी काती ठे, एवा क्रमौ के० पोताना चरणोने निदधती के० धारण क रनारी, सरलालसाके० स्वरूपे अतिसुकुमाल होवाथी शीघ्रगमनादिकविपे मदपणु धारण करनारी अने अमरीनालिता के० शुश्रुषा करवा माटे नजीक प्राप्त थए लीउं जे देवागना–अप्सराउं, तेउंए शोनायमान एवी अने शुन्ना के० शुन्नवर्ण एवी समुदिता के० हर्षयुक्त जे श्रुतदेवता नामक देवी ते व के० तमोने पाया त् के० रक्षण करो एटले जे कमलनेविपे च्रमराउंनी पक्ति, सुगधयुक्त परागनु से वन करती हवी, ते कमलनेविपे स्वकीय चरण स्थापन करनारी श्रुतदेवता त मोने रक्षण करो एवो अर्थ ॥ ४ ॥ इति श्रीऋषनस्तुति सपूर्णा ॥

अवतरण–हवे अजितनाथ जिनेश्वरनी स्तुति पुष्पिताग्रावृत्ते करीने कहे ठे

तम जित मन्निनौं मियो विराजद्वन घनमेरुपराग मस्तकात ॥
निजजननमहोत्सवेधितष्ठा वनघन मेरु पराग मस्तकात ॥१॥

व्याख्या–य के० जे अजितनाथ, निजजननमहोत्सवे के० पोताना जन्म कालना महोत्सवनेविपे अनघनमेरुपराग–अनघ के० निरवद्य एवु जे नमेरु के० देववृक्ष, तेना पुष्पोनो ठे पराग के० धूल जेनेविपे एवा, विराजद्वनघनमेरुप रागमस्तकात–विराजत् के० शोनायमान एवु जे वनके० अरण्य, तेणेकरी घन के० निबिड एवो जे मेरु नामक पराग के० मुख्यपर्वत, तेना मस्तकात के० शि खराग्रप्रत्ये अधितष्ठौ के० बेसता हवा त के० ते अस्तकात–अस्त के० अस्त गिरिमदर तेना सरखो कात के० सुंदर एवा अथवा अस्त के० परित्याग करी ठे काता के० स्त्री जेणे एवा अजित के० कोइए पण न जीतेला जे अजितनाथ ते ने अन्निनौमि के० हु वदन करु बु एवो नावार्थ ॥ १ ॥

स्तुत जिन निवहं त मर्तितप्ता ध्वनदसुरा मरवेण वस्तुवंति ॥
यममर पतय प्रगाय पार्श्वे ध्वनदसुरामरवेणव स्तुवति ॥२॥

व्याख्या–हे नव्यो, य के० जे जिननिवह् के० जिनना समूहप्रत्ये पार्श्वध्वन दसुरामरवेणव –पार्श्वे के० पार्श्वनागनेविपे ध्वनत् के० शब्द करे ठे, असुरा मराणा के० असुर अने देव एना वेणु के० वश जेना एटले जेना पार्श्वनागने

विषे देव असुर–एउना वेणु, शब्द करे ते एवा असमरपतयः के० चोशठ इंद्र–अ तितरा ध्वनद सुरासरवेण–आर्ति के० पीडा तेणे जे तप्त के० ताप पामेला; तेउ ने शल्य उत्पन्न करवा माटे साक्षात् अध्वनद के० मार्ग मध्येज प्राप्त थएलो जे नद के० हृद तेना सरखो सुगम के० अत्यंत मनोहर जे स्व के० स्तुतिरूप सुस्व र शब्द, तेणे करीने वस्तुवंति के० वस्तु नामकछंद विशेषने प्रगाय के० उत्तम प्रका रे गायन करीने स्तुवंति के० स्तुति करेने. तं के० ते जिनसमूहने स्तुत के० त मे स्तवन करो. एटले जेना पार्श्वनागे देव अने असुर, तेउ वेणुना शब्द स्तुति क रेछे; ते चोशठ इंद्र छंदना सुस्वर गायन करी जे जिनसमूहनी स्तुति करेछे; ते जि नसमूहप्रत्ये तमे स्तवन करो. एवो नावार्थ ॥ २ ॥

प्रवितर वसतिं त्रिलोकबंधो गमनय योगततां तिमे पदे हे ॥
जिनमत विततापवर्गवीथी गमनयथो गततांति मे पदेहे॥ ३ ॥

व्याख्या–हे त्रिलोकबंधो के० त्रणेलोकना बांधव एवा, अने गमनययोगत त–गम के० समान पाठने आलावे करीने नययोग के० नैगमादिक नयनो जे संबंध तेणे करी तत के० विस्तीर्ण एवी अने विततापवर्गवीथीगमनयथो–वितत के० विशा ल एवी जे अपवर्गवीथी के० मोक्षमार्ग, तेने विषे गमन के० जवुं, ते विषे ययु के० अश्वसरखा हे जिनमत के० हे जिन सिद्धांत! तुं अपदेहे के० शरीररहित एवा अंतिमेपदे के० मोक्षरूप लोकाग्रवर्ति स्थाननेविषे मे के० हुं जे–तेने वसतिं के० वासस्थान प्रत्ये गततांति के० ग्लानतारहितपणे प्रवितर के० समर्पण कर. एटले हे जिनसिद्धांत! तुं मने मोक्षस्थाननेविषे वास आप. एवो नावार्थ ॥३॥

सितशकुनिगताशु मान सी द्धाप्ततति मिरं मदम्नासुरा जिताशं ॥
वितरतु दधती पविं क्षतोद्यत्ततिमिरं मदम्नासुराजिता शं ॥ ४ ॥

व्याख्या–ते मानसी के० मानसीनामक देवी, शं के० सुखने आशु के० शीघ्र वितरतु के० आपो. ते मानसी देवी केवीछे? तो के–सितशकुनिगता–सित के० शु भ्रवर्ण एवो जे शकुनिपक्षी अर्थात् राजहंस, तेनेविषे गता के० आरोहण कर नारी अने इरंमदम्नासुरा के० विजली सरखी दैदीप्यमान अने पोताना हाथनेवि षे इद्धाप्ततति–इद्द के० प्रदीप्त एवी आप्त के० ग्रहण करीछे तति के० विस्तार जे णे एवी अने पोतानी कांतीए क्षत के० नाश कर्योछे, उद्यत् के० उदय पामनारो

तत के० विस्तिर्ण एवो तिमिर के० अंधकार जेणे एवी, अने जिताशं के० जीतीउ छे आशा के० दिशाउ जेणे आ त्रण विशेषणे करीने वज्रने सूर्यनी उपमाछे ए वा पवि के०वज्रने दधति के० धारण करनारी अने मदभासुराजिता—मद के०दर्प तेणे करीने जे भासुर के० देदीप्यमान एवा असुरादिकोए अजिता के० न जीता एली एवीछे एटले हंसारूढ, विजली सरखी देदीप्यमान, अने सूर्य सरखा वज्र ने धारण करनारी अने दैत्यादिकोए नही जीताएली एवी मानसी नामे देवी, सु खने आपो, एवो भावार्थ ॥ ४ ॥ इति अजितनाथ स्तुति संपूर्ण ॥ ७ ॥

अवतरण – हवे शंभवजिनस्तुति आर्यागीति वृत्तेकरीने कहेछे

निर्भिन्नशत्रुभवभय शं भवकांतारतार तार ममा र ॥
वितर त्रातजगत्त्रय शंभव कांताररतारता रममार ॥ १ ॥

व्याख्या– निर्भिन्न के० विदारण कर्योछे आठ कर्मरूप शत्रूथी उत्पन्न थएलो भवभय जेणे एवा हे निर्भिन्न शत्रुभवभय ! अने भव के० संसाररूप जे कांतार के० अरण्य, तेनाथी तार के० पार पमाडनारा एवा हे भवकांतारतार, अने तार के० हे गुणोए करी देदीप्यमान ! अने त्रात के० रक्षण कर्युंछे जगत्त्रय के० त्रैलो क्य जेणे एवा हे त्रातजगत्त्रय, अने कांता के० स्त्री, तेणे सहवर्त्तमान जे रत के० मैथुन, तेने विषे अरत के० अनासक्त एवा हे कांताररतारत, अने शं के० सुख ते जेनाथी उत्पन्न थायछे एवा हे शंभवनाथ ! तु मम के० मने अरममार–अरम के० न क्रीडा करनारोछे मार के० मदन जेनेविषे एटले कामविषयरहित एवा शं के० सुखने अर के० अत्यंत वितर के० आप एटले हे शंभव जिनेश्वर ! तु कर्म रूप संसारनो नाशकरीने त्रैलोक्यनु रक्षण करनारो अने विषयनेविषे विरक्तछे, ए माटे मने विषयवासनारहित एवा सुखने आप एवो भावार्थ ॥ १ ॥

आश्रयतु तव प्रणत विभया परमा रमा र मानमदमरै ॥स्तु
त रहित जिनकदंबक विभया परमार मारमानमदमरै ॥२॥

व्याख्या– हे विभय के० जेनाथी भय नीकली गयोछे एवा हे विभय, अने पर के० अन्यजीव तेउने न मारनारा एटले नहिंसा करनारा एवा हे अपरमार, अने मारमानमदमरै –मार के० कदर्प, मान, के० अभिमान, मद के० आठमद, मर के० मरण एउंए करीने रहित एटले जेने कदर्प, अभिमान, आठमद अने मृत्यु

नथी एवा अने अरं के० अत्यंत. आनमंत के० वंदन करनारा जे अमर के० देव, तेउए स्तुत के० स्तुति करेला एवा हे जिनकदंबक के० हे जिनसमूह, तव के० तुं जे तेने प्रणतं के० नम्र एवा पुरुषने, विजया के० कांतीए परमा के० उत्कृष्ट एवी रमा के० लक्ष्मी जे, ते आश्रयतु के० आश्रय करो. एटले जयरहित कंदर्पादिकोए रहित अने जीवोने अजयदाता अने देवादिकोए स्तुत्य एवा हे जिनसमूह, तारी हुं एवी प्रार्थना करूंछुंके तारा शरणागत जे पुरुष–तेउने तारी कृपाए मोक्षलक्ष्मी प्राप्त थाउ. ए जावार्थ छे. ॥ २ ॥

जिनराज्या रचितं स्ता दसमाननयानया नयायतमानं ॥ शिव शर्मणेमतं दध दसमाननयान यानया यतमानं ॥ ३ ॥

व्याख्या–अयानया के० नहीं छे यान के० अश्वप्रमुख वाहन जेने एटले अश्वादिकवाहनेरहित एवी, परंतु असमाननयानया–असमान के० बीजा सरखां नही छे आनन के० मुख अने यान के० गमन पण जेने, एटले जेनी मुख अने गति निरुपम छे एवी, जिनराज्या के० तीर्थंकरदेवोनी श्रेणीए रचितं के० रचेलां, यतमानं के० कल्याणमाटे यत्न करनारां अने असमान नयान् के० असाधारण एवा नैगमादिक नयने दधत के० धारण करनारां, अने नयायतमानं–नयके० न्याय अर्थात् अनेक शास्त्र, तेउए करी आयत के० विस्तीर्ण छे. मान के० प्रमाण जेनुं, एवां जे मतं के० सिद्धांतरूप वचन, ते शिवशर्मणे के० अमारा मोक्षसुखमाटे स्तात् के० थाउ. एटले अश्वादिक वाहन विनाज निरुपम एवा स्वरूपे अने गतिए शोजनारा तीर्थंकरोनी श्रेणीए रचेला अनेक शास्त्रोए करी विस्तीर्ण जे सिद्धांतवचन ते अमारा मोक्षसुखने माटे थाउ. एवो जावार्थ ॥ ३ ॥

शृंखलनृ त्कनकनिज्ञा याता मसमानमानमानवमहितां ॥ श्री वज्रशृंखलां कजयाता मस मान मानमा नवमहि तां ॥ ४ ॥

व्याख्या–हे जव्यजन, तुं शृंखलजृत् के० सांकलरूप जूषणोने धारण करनारी अने कनकनिजा के० सुवर्ण सरखी छे कांती जेनी एवी या के० जे अत्यंत प्रसिद्ध तां के० ते कजयातां के० कमल उपर बेसनारी एवी अने असमानमानमानवमहितां–असमान के० निरुपम छे मान के० मान्यता जेनी एवा महा श्रेष्ठ मानव के० पुरुषोए महितां के० पूजित एवी, अने अनवमहितां–अनव

के० पापरहित जे भक्तपुरुषो, तेने माटे हिताके० हित करनारी एटले निष्पाप एवा पुरुषोनु हित करनारी एवी श्रीवज्रशृखला के० श्रीवज्रशृखला नामे अधिष्ठायक देवीने असमान के० निरहंकारपणे आनम के० वदन कर. एटले शृंखलारूप भूषण धारण करनारी, सूवर्णकाती, सत्पुरुषोए पूज्य अने भक्तोनुं हित करनारी एवी श्रीवज्रशृखला देवीने निरहकारपणे वदन कर. एवो भावार्थ ॥ ४ ॥ इति शभवजिन स्तुति सपूर्णा ॥ सर्व श्लोक ॥ १२ ॥

हवे अजीतजिनस्तुति द्रुतविलवित वृत्तेकरीने कहेछे

त्वमशुभान्यभिनंदननंदिता सुरवधूनयन परमोदर ॥ स्मरकरींद्रविदारणकेसरिन् सुरव धूनय न परमोदर· ॥ १ ॥

व्याख्या–हे स्मरकरींद्रविदारणकेसरिन्–स्मर के० कामदेव, तेज जाणे करीद्र के० गजेद्र तेनु जे विदारण के० विदारण करवु, तेविषे केसरिन् के० सिंह सरखा, अने सुरव के० सर्वजनने आल्हादकारक छे रव के० देशनारूप शब्द जेना एवा हे अभिनदन के० अभिनदन नामे जिनेश्वर परमोदर –परम के० शोभायमान छे, उदर के० पेट जेनु एवा अने नदितासुरवधुनयन –नदित के० हर्ष पमाड्या छे असूरवधू के० असुरकुमारनी स्त्रीयोना नयन के० नेत्रो जेणे एवा अने परमोदर –परके० अन्यजीव, तेउने मोदके० हर्षने, रके० देनारा अथवा परमके० श्रेष्ट अने अदरके० निर्भय एवो जे तु ते, न के० अमारा अशुभानि के०अमगलकारक कर्मोने अथवा पापने, धूनयके०कपायमानकर एटले नाशकर ॥ १

जिनवरा प्रयत ध्वमिता मया मम तमोहरणाय महारिण ॥ प्रदधतो भुवि विश्वजनीनता ममतमोहरणाय महारिण ॥ २॥

व्याख्या–हे तीर्थंकर देव, तमे मम के० मारा तमोहरणाय के० अज्ञानना नाशन माटे पयतध्व के० प्रयत्न करो तमे केवा छो? तोके–अमत मोहरणा के० अमान्य छे स्नेह अने सग्राम जेमने एवा अने इतामया के० नीकली गयोछे रोग जेनाथी, एवा अने महारिण –महाति के० महोटीछे अरीणि के० धर्मचक्र लक्षणो जेने एटले धर्मचक्रचिन्होए युक्त एवा, अने यमहारिण के० मृत्यु हरणशील एवा अने भुवि के० भूमिनेविषे विश्वजनीनता के० सर्वजनोना हितकारीपणाने प्रदधत के० धारण करनारा एवा छो आ बहु विशेषणे करीने मोह

रहित, रोगरहित, धर्माचरणे मृत्युने चूकावनारा अने सर्वजनना हितकर्ता तमे ज हो; एवुं सिद्ध थाय छे. एमाटे हुं नम्रताए एवी प्रार्थना करुंछुंके मारुं अज्ञानपणु दूर करो. एवो भावार्थ छे ॥ २ ॥

असुमतां मृतिजात्य हिताययो जिनवरागमनो भव मायतं ॥
प्रलघुतां नय निर्मथितो द्धता जिनवरागमनोभवमाय तं ॥ ३ ॥

व्याख्या—हे निर्मथितोद्धता जिनवरागमनोभवमाय—निर्मथितके० अत्यंत निवारण करीछे मदोद्धताके० मदे उद्धत एवा पुरुषोसाथे आजिके० संग्राम भवराग के० इत्यादिको उपर थनारो जे अभिलाष ते, मनोभव के० कामदेव अने मायापण जेणे एवा अथवा उद्धत पुरुषोसाथे संग्राम करवामाटे जेने नवीन अभिलापछे एवुं जे मन—तेनेविषे उत्पन्न थनारी जे माया ते जेणे अत्यंत निर्मथन करीछे, एवा हे जिनवरागमके० हे जिनश्रेष्ठना सिद्धांत, तुं असुमतांके० जेने प्राणछे एवा सर्वजीवोने यःके० जे संसार ते मृतिजात्यहितायके० मरण अने जन्मरूप अकल्याण माटे थायछे ते तंके० ते नःके० अमारा, आयतंके० विस्तार पामेला एवा भवं के० संसारने प्रलघुतांके० अत्यंत लघुपणाप्रत्ये नयके० पमाड. एटले तुं पोताना सामर्थ्ये अभिलाष, मदन, माया इत्यादिकोनुं निर्मथन करनार छे; एमाटे ते अभिलापादिकोए युक्त एवा अमारा संसारनो नाश करजे. एवो भावार्थ. ॥ ३ ॥

विशिपशंखजुषा धनुषा स्तसत्सुरभिया ततनुन्नमहारिणा ॥
परिगतां विशदा मिहरोहिणीं सुरभियाततनु न्नम हारिणा ॥४॥

व्याख्या—हे भव्यजन, तुं इहके० आ जगनेविषे हरिणाके० मनोहर एवा अस्तसत्सुरभिया--अस्तके० नष्ट करीछे सत्सुरके० उत्तम देवोनी भीके० भीती जेणे एवा अने ततनुन्नमहारिणा के० विस्तार पामेला एवा पोताना टणत्कार शब्दे करीने पलायमान कर्याछे महोटा शत्रुउ जेणे एवा अने विशिखशंपजुशाके० बाण अने शंख एउए सहित एवा धनुषाके० धनुष्ये करीने परिगतांके० भूषितछे हस्त जेनो एवी अने सुरभियाततनुंके० कामधेनु उपर बेसनारीछे मूर्त्ति जेनी एवी अने विशदांके० शुभ्रवर्ण एवी रोहिणींके० रोहिणीनामे अधिष्ठायक देवीने नमके० वंदन कर. ॥ ४ ॥ इतिअभिनंदनजिनस्तुतिः संपूर्णा ॥ १६ ॥

अवतरण०—हवे सुमतिनाथ जिननी स्तुति आर्यागीतिवृत्ते करीने कहेछे.

मदमदनरहितनरहितसुमते सुमतेनकनकतारेतारे ॥ दम
दमपालयपालयदरादरातिक्षतिक्षपात पात ॥ १ ॥

व्याख्या–मदके० आठमद अने मदनके० कामदेव–एबेए रहितके० विरहित एटले आठ कर्म अने कंदर्प–ए जेणे त्याग कखाछे, एवा हे मदमदनरहित!–अने पुरुषनु छे हित जेनाथी, एवा हे नरहित! अने सुमतेनके० हे सुसिद्धांत स्वामिन्! अने कनकके० सुवर्ण तेना सरखा तारके० मनोहर एवा, हे कनकतार! अने इतके० नष्ट थयाछे, अरिके० शत्रु जेनाथी, एवाहे इतारे! अने अप के० छोडयाछे आलय के० ग्रह जेणे, एवा हे अपालय! अने अरातिक्षतिक्षपात –अराति के० शत्रु, तेनाथी जे क्षतिके० उपमर्द–तेज जाणे नयकरपणामाटे क्षपाके० रात्री, तेनाथी हे पात के० हे रक्षक, हे सुमतेके०हे सुमतिनामक नगवत! तु दमदके० उपशमने आपनारा जे पुरुष, तेने दरात्के०इह लोकादिक सातनयथी, पालयके०रक्षणकर

विधुताराविधुतारासदासदानाजिनाजिताघाताऽघा ॥ त
नुतापातनुतापाहितमाहितमानवनवविनवाविनवा ॥२॥

व्याख्या–विधुतारा –विधुत के० नष्ट कखा छे आर के० शत्रुना समूह जेणे, अथवा विधुत के० दूर कखु छे अर के० संसारचक्रनेविषे भ्रमण जेणे, एवा अने विधुतारा –विधु के० चंद्रमा तेना सरखा तार के० देदीप्यमान अने सदाना के० दीक्षासमयनेविषे दानेयुक्त एवा अने जिताघाताघा –जित के० जीत्यु छे आघात के० घातवर्जित एवु अघ के० पाप जेणे, एवा अने अपातनुतापा –अप के० नीकली गयो छे, अतनु के० मोहोटो, ताप के० संताप जेनाथी, एवा अने आहितमानवनवविनवा –आहित के० अत्यंत पूर्ण कखु छे मानवके० मानवनु नव के० नवीन एवु विनव के० ऐश्वर्य जेणे एवा, अने विनवा के० नष्ट थयो छे संसार जेनो, एवा हे जिना के० हे जिन! तमे सदा के० निरंतर हित के० अमारी अनीष्ट सिद्धिने तनुत के० विस्तार करो ॥ २ ॥

मतिमतिजिनराजिनराहितेहितेरुचितरुचितमोहेऽमोहे ॥
मतमतनूनंनूनस्मराऽस्मराधीरधीरसुमत सुमत ॥ ३ ॥

व्याख्या–नथी स्मरके० कामदेवे करीने अधीरके० अस्थिर एवी धीके० बुद्धि जेनी–एवा हे असमराधीरधी नव्य प्राणी, तु असुमतके० जेने प्राण छे एवा स वे प्राणीमात्र

ने सुमतः के० अत्यंत मान्य छे; एमाटे तुं जिनराजिके० जिनेश्वरविषे अतनुनंके० स्वल्पपणाथी रहित एवुं मोटुं जे मतं के० चारित्रादिक विषयक मत, तेने नूनं के० निश्चये करी स्मर के० ध्यान कर. ते जिनराज केवा छे? तोके-मतिमति के० गर्भवासादिक अवस्थानेविषे पण अतिशय बुद्धिए युक्त अर्थात् त्रण ज्ञाने युक्त एवा, अने नराहितेहिते-नर के० मनुष्य, तेनुं आहित के० संपादन कर्युं छे, ईहित के० वांछित जेणे, एवा अने रुचितरुचि-रुचित के० सर्व जनोने आनंदकारक एटले गमनारी छे. रुक्के०कांति जेनी एवा, अने तमोहेके०अज्ञाननो नाश करनारा, अने अमोहेके०मोहरहित एवा छे. एवुं जिनेश्वरविषे जे मत-तेनो स्वीकार कर्यो छतां तारुं पण अज्ञान जशे. ए माटे तुं ते मतनुं चिंतन कर.॥३॥

नगदाऽमानगदामामहोमहोराजिराजितरसातरसा ॥
घनघनकालीकालीवतावतादूनदूनसत्रासत्रा ॥ ४ ॥

व्याख्या-अहो!! (बत ए बे पद आश्चर्यवाचक छे.) काली के० काली नामे जे अधिष्टायक देवी, ते तरसा के० शीघ्र-मां के० हुं जे ते प्रत्ये अवतात के० रक्षण करो. ते काली देवी केवी छे? तोके-नगदा-नग के० पर्वत, तेउने दाके० विदारण करनारी, अने अमानगदा-अमान के० सामर्थ्ये प्रमाणरहित एवी छे; गदाके० गदानामक आयुध जेनुं एवी, अने महोराजिराजितरसा-महके० तेज-तेनी जे राजि के० श्रेणी, तेणे करीने राजित के० शोभावेली छे, रसा के० पृथ्वी जेणे एवी, अने घनघनकाली-घन के० निविड एवो जे घन के० मेघ, तेना सरखी काली के० कृष्णवर्ण, अने ऊनदूनसत्रासत्रा-ऊन के० धनादिके रहित, दून के० शत्रुए पीडित, अने सत्रास के० दुःखे सहित एवा पुरुषोने त्रा के० रक्षण करनारी एवीछे. ॥ ४ ॥ इति सुमतिजिनस्तुति संपूर्णा ॥ २० ॥

अवतरणः- हवे पद्मप्रभजिननी स्तुति वसंत तिलकावृत्ते करीने कहेछे.

पादद्वयीदलितपद्ममृदुःप्रमोदं, मुन्मुद्रतामरस
दामलतांतपात्री ॥ पाद्मप्रभीप्रविदधातुसतां
वितीर्णं, मुन्मुद्रतामरसदामलतांतपात्री ॥ १ ॥

व्याख्या-पाद्मप्रभी के० पद्मप्रभनामे जे जिननाथ, तेनी पादद्वयी-पादके० चरण-तेनी द्वयी के० युग्म, ते प्रमोदं के० अत्यंत हर्षने, प्रविदधातु के० उत्पन्न

करो ते पाद द्यी केवीछे? तो के दलितपद्ममृडु –दलित के० विकसित एवुं जे पद्म के० कमल–तेना सरखी मृडु के० कोमल, अने उन्मुद्रतामरसदामललतातपात्री–उन्मुद्र के० प्रफुल्लित एवां जे तामरस के० कमलो–तेनी दाम के० माला, अने ललात के० पुष्पो–तेउनी पात्री के० नाजनरूप एवी, अथवा उन्मुद्रतामरसदा अने आमललतातपात्री एवा वे पद करवा–तेनो अर्थ एवोके विकसित एवी रेषा रूप कमलने रक्षण करनारी अथवा उन्मुत् के० अत्यंत हर्षे करीने जे रत के० मैथुन, तेनो जे आम के० नवीन एवो रस–तेने खमन करनारी एटले प्रणतज नोने कामवासना रहित करनारी, अने आम के० रोग–तेज जाणे लता के० व ल्ली–तेना अतनी के० विनाशनी पात्री के० स्थान एवी, अने सता के० साधुज नोने वितीर्णमुत् के० समर्पण करीछे प्रीति जेणे एवी, अने मुद्रतामरसत्–मुत् के० हर्ष, रत के० तत्पर थइछे अमर के० देवोनी सत् के० सना जेनेविषे ए वी, अने आमलतातपात्री के० अत्यंत जे मलके० पाप, तेणे करीने जे तातके० ग्लान–तेने पात्री के० रक्षण करनारी एवीछे ॥ १ ॥

सामेमति वितनुताज्जिनपंक्तिरस्त मुद्गागताऽमर
सन्नासुरमध्यगाऽद्यां ॥ रत्नांशुनिर्विदधती गग
नांतराल मुद्गागतामरसन्नासुरमध्यगाद्यां ॥ २ ॥

व्याख्या–अस्तमुद्रा–अस्त के० गयेलीछे मुद्रा के० प्रमाण जेथी, एटले प्रमाण रहित एवी सा के० ते जिनपक्ति के० जिनजगवतनी श्रेणी, मे के० मारी मति के० बुद्धिने वितनुतात् के० विस्तार करो आद्या के० पूज्यपणाए करीने प्रथम एवी जे जिनपक्तिप्रत्ये, असुरमध्यगा के० असुरोना मध्यनागे रहेनारी एटले शत्रुसाथे पण मुक्तवैर एवी अमरसना के० देवोनी सना ते गगनांतराल के० आकाशना मध्यनागप्रत्ये, रत्नांशुनि के० रत्ननी कांतीए, उद्गागतामरसनासु–उ द्रागके० उत्कृष्टछे राताश जेउने, एवा जे तामरसके० आरक्तकमलो–तेणे करीने नासुरके० देदीप्यमान, एवाने विदधतीके० करनारी होती थकी गता के० प्राप्त थती'हती अने त्यारपछी, जे जिनश्रेणीने गणधरादिक अध्यगात् के० आश्रय करता हवा, ते मने बुद्धिआपो एवो अर्थ ॥ २ ॥

श्रांतिच्छिदं जिनवरागममाश्रयार्थ, मारामममानम
लसंतमसंगमानां ॥ धामाग्रिमं भवसरित्पतिसे
तुमस्त, माराममानमलसंतमसंगमानां ॥ ३ ॥

व्याख्या—हे भव्यजन! तुं जिनवरागमं के० जिनश्रेष्ठोनो जे आगम, तेने आ नमके० महोटा प्रेमे वंदन कर. ते जिनश्रेष्ठोनो आगम केवोछे? तोके—श्रांतिच्छिदं के० संसारनेविषे भ्रमणरूप श्रमनो छेद करनार, अने असंगमानां के० संसार संगरहित एवा यतिउने आश्रयार्थं के० आश्रय करवामाटे आरामं के० उपवन समान, लसंतंके० शोभा पामनार, अने गमानांके० सरिखा पाठनाअलावानुं अग्रिमं के० मुख्य एवुं धाम के० घरज एवो, अने भवसरित्पतिसेतुं—भव के० संसाररूप जे सरित्पतिके० समुद्र, तेने तरी जवा माटे पूलज होयना एवो, अने अस्तमाराम मानमलसंतमसं—अस्तके० दूर कर्यां छे, मारके० कंदर्प,आमके० रोग; मान के० अहंकार, मलके० कर्मरूप मल अने संतमसके०अज्ञानरूप तम जेणे एवो छे.॥३॥

गांधारिवज्रमुसलेजयतःसमीर ॥ पातालसत्कु
वलयावलिनीलभेते ॥ कीर्तीःकरप्रणयिनी तवये
निरुद्ध ॥ पातालसत्कुवलयावलिनीलभेते ॥ ४ ॥

व्याख्या—हे गांधारि के० गांधारी नामे अधिष्ठायक देवी, ये के० जे, तव के० तारा हाथमध्ये धारण करेलां वज्रमुसल के० वज्र अने मुसल ए नामनां आयु ध ते के० ते आयुधो, जयतः के० सर्वोत्कर्षे करीने वर्तणुक करे छे. ते आयुधो केवां छे? तो के—समीरपातालसत्कुवलयावलिनीलभे—समीरपात के० वायुनुं चलन—तेणेकरीने आलसत् के० अत्यंत दैदीप्यमान एवा जे कुवलय के० नीलकमलो, तेउनी जे आलि के० पंक्ति—तेना सरखी नीलवर्ण छे, भाके० कां ती जेउनी, एवां अने जे करप्रणयिनी के० तारा हस्तनेविषे प्रेमधारण करना रां एटले ताराहस्ते पोताने निरंतर धारण करे एवी इछा धारण करनारां, अने तारा हस्तस्पर्शे करीने वलिनी के० व अने ब नुं शास्त्रमां ऐक्य कहेलुं छे एटले बलिनी के० बलवंत होतां थकां जे निरुद्धपातालसत्कुवलयाः—निरुद्ध के० आवरण कर्युं छे, पातालसत् के० पातालवासी देवोनुं, कुवलय के० पृथ्वीमंड ल जे कीर्त्तिए, अथवा निरुद्ध के० निरोधन कर्युं छे, पाताल अने सत् के० शो

नित एवुं पृथ्वीमंडल जेणे एवी कीर्ति के० यश जे, तेने लनेते के० पामे छे, ते तारा वज्रमुसल आयुधो, अत्यंत जयशील छे ॥ ४ ॥ इति पद्मप्रभजिनस्तुतिः

अवतरण—हवे सुपार्श्वजिनीस्तुति मालिनीवृत्ते करीने कहे छे.

कृतनतिकृतवान्योजतुजातंनिरस्त, स्मरपरमदमाया
मानबाधायशस्तं ॥ सुचिरमविचलत्वचित्तवृत्ते सु
पार्श्वं, स्मरपरमदमायामानबाधायशस्तं ॥ १ ॥

व्याख्या—य के० जे सुपार्श्वनाथ भगवान्, निरस्तस्मरपरमदमायामानबाधायश—निरस्त के० दूर करेला छे, स्मर के० कदर्प, पर के० शत्रु, मद के० आठ मद, माया के० कपट, मान के० अभिमान, बाधाके० पीडा अने अयशके० अपयश जेना एवा जतुजातं के० प्राणीसमूहने कृतनति के० कर्युं छे वदन जेणे, एवा कृतवान के० करता हवा. शस्त के० प्रशंसा करवा माटे योग्य एवा तं सुपार्श्वं के० ते सुपार्श्वनाथने हे मानव के० ब अने व एउंना ऐक्य माटे हे मानव! परमदमाया—परम के० उत्कृष्ट छे दमाया के० शम जेनो, एवी चित्तवृत्ते के० मननी प्रवृत्तिना अविचलत्वं के० अचचलपणाने सुचिरं के० घणा काल पर्यंत, आधाय के० करीने स्मर के० स्मरण कर. एटले जे पार्श्वनाथे सर्व प्राणीउंना कामादिकनु निवारण करीने ते प्राणीउं कने पोतानु आराधन कराव्युं, ते सुपार्श्वनाथने पोताना चित्तनी एकाग्रता करीने स्मरण कर एवो नाव ॥ १ ॥

व्रजतुजिनतति सागोचरेचित्तवृत्ते', सदमरसहिता
यावोधिकामानवाना ॥ पदमुपरिदधानावारिजानां
व्यहार्षीत् सदमरसहितायावोधिकामानवाना ॥ २ ॥

व्याख्या—या के० जे जिनश्रेणी, मानवानां के० मनुष्योमध्ये, अधिका के० अत्यंत श्रेष्ट अने सदमरसहिता—दमके० उपशम, तेनो जे रस ते दमरस तेणे जे सहित ते सदमरस, तेउंनी जे हिता के० हितकारिणी, अने या के० जे—सदमरसहिता—सत् के० उत्तम एवा जे, अमर के० देवो—तेउंए सहित के० युक्त होइने, बोधिकामा—बोधि के० अन्यपुरुषोने जे धर्मबोधनी प्राप्ति ते विषेछे काम के० इछा जेनी, एवी होती थकी, अने नवानां के० नवतत्व संख्यायुक्त, अथवा नवीन एवा वारिजानांके० सुवर्ण कमलोना उपरिके० ऊर्ध्वभागनेविषे पोताना, पदके० चरणने, दधान

के० धारण करतीथकी व्यहार्षीत् के० संचार करती हवी. साजिनततिः के० तेजि नश्रेणी वः के० तमारी चित्तवृतेः के० मनोवृत्तिना विषयमाटे व्रजतु के० पामो. ए टले जे जिनश्रेणी, देशोकरीने सर्वेनुं हित करवामाटे नवतत्वरूप सुवर्णकमल उप र पोताना पाय मूकीने संचार करेछे; ते हे भव्यजनो! तमोने ध्यानगोचर थाउ.

दिशडुपशमसौख्यंसंयतानांसदैवो, रुजिनमतमुदा
रंकाममायामहारि ॥ जननमरणरीणान्वासयन्
सिद्धिवासे, रुजिनमतमुदारंकाममायामहारि ॥३॥

व्याख्या–हे जनो, तमे जिनमतं के० जिनना मतने मुदा के० हर्षे करीने न मत के० वंदन करो. ते जिनमत केवुंछे? तो के–संयतानां के० यतीउने, उरु के० घणा एवा उपशमसौख्यं के० उपशमना सुखने, दिशत् के० देनारुं अने सदैव के० निरंतर–उदारं के० विशाल एवुं, अने काममायामहारि–काम के० मदन, माया के० कपट–एउनुं महारि के० महाशत्रु एवुं, अने अरं के० शीघ्र, काम के० अत्यं त, आयामहारि के० सर्वविषयोनेविषे विस्तार पामेलुं जे मन, तेने हरण कर नारुं, अने अरुजि के० रोगरहित एवा सिद्धिवासे के० मोक्षरूप वस्तीनेविषे ज ननमरणरीणान्–जनन के० जन्म, मरण के० मृत्यु–एउए करीने रीण के० गलित होनारा एवा पुरुषोने, वासयत् के० वास करावनारुं एवुंछे. ॥ ३ ॥

दधतिरविसपत्नंरत्नमाभास्तभास्व, न्नवघनतरवारिं
वारणारावरीणां ॥ गतवतित्विकिरत्याळीमहामान
सीष्टा नवघनतरवारिंवारणारावरीणां ॥ ४ ॥

व्याख्या–हे महामानसी के० हे महामानसी नामे अधिष्ठायक देवी! तुं इष्टा न् के० अभिमत एवा मनुष्यादिकोने, अव के० रक्षण कर. तुं केवीछे? तोके–आ भास्तभास्वन्नवघनतरवारिं–आभा के० कांती, तेणेकरीने अस्त के० तिरस्कार कर्योछे भास्वत् के० विजलीए प्रकाशमान एवो जे नवघन के० नवीन मेघ, अने तारवारिं के० खड्ग जेणे, एवुं अने घनतरवारिं के० अतिशय जेनुं पाणीछे एवुं, अने कांति ना अधिकपणाए करीने सूर्यनुं केवल शत्रु, एवा रत्न के० मणिने दधति के० धा रण करनारीछे. वा के० अथवा अरीणां के० शत्रुना रणारावरीणां–रण के० संग्राम– तत्संबंधी जे आराव के० शब्द, तेणेकरी रीण के० क्षयपामेली एवी अळीं के०

श्रेणीने विकिरति के० नाश करनारा एवा वारणारी—वारण के० हस्ती, तेउनो जे अरी के० शत्रु सिंह—तेनेविषे गतवति के० आरोहण करनारी एवी छे. एटले शत्रुसमुदायनो नाशकरनारो जे सिंह, ते उपर आरोहण करनारी अने सूर्य क रतां पण तेज पुंज एवा रत्नने धारणकरनारी हे मानसीदेवी ! तुं नक्तोने रक्षण कर एवो नाव. ॥ ४ ॥ इति सुपार्श्वजिनस्तुति संपूर्णा ॥ ४० ॥

हवे चंद्रप्रभजिननी स्तुति मंदाक्रांतावृत्ते करीने कहेछे

तुभ्यंचंद्रप्रभजिननमस्तामसोर्जृंभिताना ॥ हानेकांतानल समदयावदितायासमान ॥ विद्वत्पंक्त्याप्रकटितपृथुस्पष्टदृष्टां तहेतु ॥ हानेकांतानलसमदयावदितायासमान ॥ १ ॥

व्याख्या—हे चंद्रप्रभजिन के० हे चंद्रप्रभनामे जिननाथ ! अने तामसोर्जृंभि ताना—तामस के० अज्ञाननुं जे उर्जृंभित के० अत्यंतस्फुरण—तेना हाने के० नाशमाटे, कांत के० मनोहर एवा, अनल के० अग्निसरखा हे कांतानलसम ! अने हे दयावान ! अने दित के० छेदन कर्योछे, आयास के० संसारभ्रमणरूप प्रयास, अने मान के० अभिमान जेणे, एवा हे दितायासमान ! अने प्रकटित के० स्पष्ट कर्याछे, पृथुके० विस्तीर्ण स्पष्ट के० प्रगट, दृष्टांत के० उदाहरण, हेतू के० कारण, उह के० विचारणा अने कांत के० स्याद्वाद जेणे एवा हे प्रकटितपृथु स्पष्टदृष्टांतहेतूहानेकांत ! अने हे असमान के० उपमारहित एवा हे भगवंत ! अनलसमदयाके० नथी, अलस के० आलस अने मद जेने एवी विद्वत्पंक्त्या के० पंक्तिनी श्रेणीए वदिताय के० वंदन करेला एवा तुभ्यं के० तुज कारण नम के० नमस्कार थाउ ॥ १ ॥

जीयाद्वाजीजनितजननज्यानिहानिर्जिनानां ॥ सत्यागारजय दमितरुक्सारविदावतारं ॥ भव्योधृत्याभुविकृतवतीयावदद्धर्म चक्रं ॥ सत्यागारंजयदमितरुक्सारविदावतार ॥ २ ॥

व्याख्या—जनितजननज्यानिहानि—जनित के० उत्पन्न करीछे, जनन के० जन्म, ज्यानिके० जरा—एउनी हानिके० क्षय जेणे एवी, अने इतरुक्—इतके० गया छे तरुक्के० रोग जेथी, अने सारविदाके० देवोए करेला सुवर्णकमलोएयुक्त ए वी, अने सत्यागाके० दीक्षाकालनेविषे सुवर्ण दानेयुक्त एवी, साके० ते, जिनानांके०

जिनोनी, राजिके० जे श्रेणीहो यातूके० जयवंत, याके० जे जिनश्रेणी, नव्योद्धृत्याके० नव्यप्राणीनो संसारथी उद्धार करवो, ए हेतुए नूविके० नूमिनेविषे, जयदंके० जयने देनारा एवा अवतारने कृतवतीके० धारण करनारी होती थकी दावतारंके० दावानल सरखुं दैदीप्यमान अने अमितरुक् के० जेनी महाकांतिछे, एवुं अने रविंके० सूर्यने रंजयत् के० अनुरक्त करनारुं एवा देवोए करेला धर्मचक्रने अवहतूके० धारण करती हवी. ते जिनश्रेणी जययुक्त हो. एवो अर्थ.॥२॥

सिद्धांतःस्तादहितहतयेख्यापयद्यंजिनेंद्रः ॥ सद्राजीवःसकविधिषणापादनेकोपमानः ॥ दक्षःसाक्षाछ्रवणचुलकैर्यंचमोदाद्विहायः ॥ सद्राजीवःसकविधिषणापादनेकोपमान ॥ ३ ॥

व्याख्या–सद्राजीवः–सत्के० मुख्य छे, राजीव के० सुवर्णकमल जेनुं एवा अने, कविधिषणापादने–कविके० पंडित, तेउने जे धिषणापादन के० बुद्धिनुं संपादन, तेविषे दक्षःके० चतुर अने अकोपमानः के० क्रोध अने मान, एउएरहित, एवा जिनेंद्र के० जिनेश्वरनगवान, यं के० जे सिद्धांतने ख्यापयत् के० करता हवा, अने सकविधिषणा–कवि के० शुक्राचार्य अने धिषण के० बृहस्पति–एउए सहित एवी, विहायःसद्राजी–विहायस् के० स्वर्ग–तेनेविषे सत् के० वास करनारा जे देवो, तेउनी राजीके० श्रेणी, ते श्रवणचुलकैः के० कर्णरूप अंजलीए साक्षात् के० प्रत्यक्ष, यंके० जे सिद्धांतने, मोदात् के० हर्षकरीने अपात् के० प्राशनकरतीहवी; एवा अनेकोपमानः–अनेक के० समुद्रचंद्रादिक छे अनेक उपमान जेने एवो ससिद्धांतके० ते जिनसिद्धांत, वःके० तमारा अहितहतये के० कर्मरूप शत्रुनो नाश करवा माटे, स्तात् के० हो. ॥ ३ ॥

वज्रांकुश्यंकुशाकुलिशनृत्त्वंविधत्स्वप्रयत्नं ॥ स्वायत्यागेतनुमदवनेहेमतारातिमत्ते ॥ अध्यारूढेशशधरकरश्वेतनासिद्विपेंद्रे ॥ स्वायत्यागेतनुमदवनेहेमतारातिमत्ते ॥ ४ ॥

व्याख्या–अमत के० अमान्य छे, अरातिमत्ता के० शत्रुपणु जेने, अर्थात् शत्रुबुद्धिनो त्याग करावीने सद्बुद्धि उत्पन्न करावनारी एवी हे अमतारातिमत्ते–अने सुके० उत्तम प्रकारनांछे, आयके० अर्थागमरूप लान्न अने त्याग के० दान जेने, एवी हे स्वायत्यागे! अने स्वायत्यागे– स्वके० पोतानी जे आयति के० वि

स्तार–तेणे करीने अगे के० पर्वत सरखा, अने अतनुमदवने–अतनु के० घणु वहेनारुछे, मदवन के० मदोदक जेनु एवी, अने शशधरकरश्वेतभासि–शशधर के० चद्रमा–तेना जे, कर के० किरण, तेना सरखी श्वेत के० शुभ्रछे, भाके० काति जेनी एवी, अने अतिमत्ते के० अतिशये करीने मत्त एवा द्विपेद्रे के० गजेद्रनेविषे, अध्यारूढेके० आरूढ थनारी हे वज्राकुशिके० वज्राकुशि नामे अधिष्ठायक देवि! हेमतारा के० सुवर्णसरखी उज्वल, अने अकुशकुलिशभृत्के० अकुश अने वज्र, एउने धारण करनारी त्वके० तु तनुमदवने–तनुमान्के० प्राणी, तेउना अवने के० रक्षणमाटे प्रयत्न के० उद्योगने, विधत्स्व के० कर ॥ ४ ॥ इति चद्रप्रभजिनस्तुति सपूर्णा ॥ २४ ॥

अवतरण –हवे सुविधिनाथनी स्तुति उपजातिवृत्ते करीने कहेछे

तवाभिवृद्धिसुविधिर्विधेयात् सभासुरालीनतपादयावन् ॥ यो
योगिपक्त्याप्रणतोनभ सत् सभासुरालीनतपादयावन् ॥ १ ॥

व्याख्या–हे दयावन् के० हे दयायुक्त एवा भव्यजन! य के० जे सुविधिनाथ, अवन् के० लोकोने रक्षण करनार अने, नभ सत्सभासुरालीनतपादया–नभ सत् के० देव, तेउनी जे सभा, अने असुरालीके० असुरश्रेणी, एउए नतके० वदन कर्या छे पादके० चरण जेना, एवी योगिपक्त्याके० योगीद्र पुरुषोनीश्रेणीए प्रणत क० अभिवदन करेला, अने भासुरालीनतपा –भासुर के० देदीप्यमान एवु, आलीन के० स्वीकार्यु छे, तप जेणे, एवा स. सुविधि के० ते सुविधिनाथ, तवके० तारी, अभिवृद्धिके० धनादिकनी वृद्धिने, विधेयात् के० उत्पन्न करो॥१॥

याजंतुजातायहितानिराजी साराजिनानाममलपद्ममाल ॥
दिश्यान्मुदंपादयुगदधाना साराजिनानाममलपद्ममाला ॥ २ ॥

व्याख्या–या के० जे, सारा के० श्रेष्ठ एवी, जिनाना के० जिनोनी, राजी के० पक्ति, जतुजाताय के० प्राणीउना समूहनेमाटे, हितानि के० हितकारक एवा साधनोने अलपत्के० कथन करती हवी, अने राजिनानाममलपद्ममाल–राजिके० शोभायमान एवी जे नाना प्रकारना अमल के० स्वच्छ एवा पद्म के० कमलो, तेनी छे माला जेनेविषे एवा, पादयुग के० चरणयुगलने दधाना के० धारण करनारी, साके० ते जिनश्रेणी, मम के० मने, अल के० अत्यत, मुद के० हर्षने दिश्यात् के० समर्पण करो ॥ २ ॥

जिनेंद्रजंगैःप्रसन्नंगजीरा शुजारतीशस्यतमस्तवेन ॥ निर्ना
शयंतीममशर्मदिश्यात् शुजाऽरतीशस्यतमस्तवेन ॥ ३ ॥

व्याख्या—रतीशस्य के० कंदर्पना, इन के० स्वामिन्, एवा हे जिनेंद्र! के० हे जिनेश्वर! तारी— जारती के० देशनारूप वाणी ते, मम के० मने, शर्म के० सुख ने, दिश्यात् के० आपो. ते वाणी केवी छे? तोके—जंगैः के० अर्थ विकल्पे करी ने प्रसन्नं के० अत्यंत गजीरा के० गहन अने शस्यतमस्तवेन—शस्यतम के० अत्यंत श्लाघ्य, एवो जे स्तव के० स्तुति—तेणे करीने शुजा के० उत्कृष्ट, अने आशु के० शीघ्र, तमः के० अज्ञानने निर्नाशयंती के० नाश पमाडनारी एवी छे. ॥३

दिस्यात्तवाशुज्वलनायुधाल्प मध्यासिताकंप्रवरालकस्य ॥
अस्तेंडरास्यस्यरुचोरुपृष्ठ मध्यासिताकंप्रवरालकस्य ॥४॥

व्याख्या—हे जव्यजन! तव के० तुं जे तेने, ज्वलनायुधा के० ज्वलनायुध नामे जे अधिष्ठायक देवी ते, कंके०सुखने—आशु के० शीघ्र, दिश्यात् के० आपो. ते ज्वलनायुध देवी केवी छे? तोके—सिता के० शुच्र, अने अल्पमध्या—अल्प के० सूक्ष्म छे, मध्य के० कटी जेनी, एटले कृशोदरी, अने प्रवरालकस्य के० जृकुटी अने मस्तकसंबंधी वांका छे केश जेनेविषे, एवा आस्यस्य के० मुखनी रुचा के० कांतीए अस्तेंडु के० तिरस्कार कर्यो छे चंड जेणे एवी, अने अकंप्रवरालकस्य के० अकंप्र के० स्थिर जे वरालक नामे वाहन, तेना उरुपृष्ठं के० विस्तीर्ण एवा पृष्ठजागप्रत्ये अध्यासिता के० आरूढ थनारी एवी छे.॥४॥इति सुविधिजिनस्तुतिः

अवतरण०—हवे शीतलनाथनी स्तुति द्रुतविलंबित वृत्त करीने कहे छे.

जयतिशीतलतीर्थकृतः सदा चलनतामरसंसदलंघनं ॥ नव
कमंबरुहांपथिसंस्पृश ज्वलनतामरसंसदलंघनं ॥ १ ॥

व्याख्या—शीतलतीर्थकृतः के० शीतल नामे जे तीर्थंकर, तेनुं चलनतामलसं के० पदकमल ते, सदा के० निरंतर जयति के० जय पामे छे. ते केवुं छे? तोके, जे पथि के० मार्गनेविषे संचार करतां छतां, अंबुरुहां के० सुवर्णकमलोना नवकं के० नवसंख्यारूप समुदायने संस्पृशत् के० स्पर्श करनारुं. ते कमलनुं नवक केवुं छे? तोके—सदलं के० पत्रसहित अने घनं के० निविड, अने—चलनतामरसंतत्—चल के० चंचलपणाए नत के० नम्र छे, अमरसंतत् के० देवोनी

सना जेनेविषे, एवुं अने अलघनं के० कोइए पण जेनुं उल्लंघन कर्युं नथी एवुं छे एटले देवोए वदित अने कोइए पण उल्लघन करवाने अयोग्य अने निविड, एवा नवसंख्याक कमलसमूहनेविषे स्पर्शे करीने सचार करनारुं जे शीतल नाम क तीर्थकरनु चरणकमल, ते निरतर जय पामे छे. एवो नावार्थ ॥ १ ॥

स्मरजिनान्परिनुन्नजरारजो जननतानवतोदयमानत॰ ॥
परमनिर्वृत्तिशर्मकृतोयतो जननतानवतोदयमानत॰ ॥ २ ॥

व्याख्या—हेजन के० हे लोक! यत के० जे कारणमाटे ते जिन, परम निर्वृतिशर्मकृत —परम के० उत्कृष्ट जे निर्वृतिशर्म के० मोक्षसुख, तेने कृत. के० उत्पन्न करनारा अने, नतान्के० नम्र, एवा, पुरुषोने, अवत के० रक्षण, करनारा छे, अत के० ए कारणमाटे तु. अदय के० शरीरनी अपेक्षारहित जेवीरीते थाय तेम, आनत के० नम्र होतो थको ते, परिनुन्नजरारजोजननतानवतोदयमान्—परिनुन्न के० दूर कर्या छे, जरा के० वृद्धावस्था, रज के० कर्मरूप रज, जननतानव के० जन्मथी उत्पन्न थनारु कृशपणु, तोद के० पीडा अने यमके० मृत्यु जेणे, एवा जिनान् के० तीर्थकरने स्मर के० स्मरण कर. ॥ २ ॥

जयतिकल्पितकल्पतरूपमं मतमसारतरागमदारिणा ॥
प्रथितमत्रजिनेनमनीपिणा मतमसारतरागमदारिणा॥३ ॥

व्याख्या०—अत्रके० आजूमिनेविपे, अतमसाके० अज्ञानरहित एवा,अने रतरागमदारिणा—रतके० मैथुन, रागके० राग द्वेप अने मदके० आठमद, एउना अरिके० शत्रु एवा, अने असारतरागमदारिणा- असारतके० अत्यत असार एवा जे आगमके० मिथ्यात्वरूपसिद्धात, तेउने दारिणा के० खमन करनारा एवा जिनेनके० श्रीजिनेश्वरे, मनीषिणाके० पमितपुरूषोने अर्थात् पमितोना अग्रजागे, प्रथितके० अर्थ व्याख्याने करीने विस्तारकरेलुं, अने कल्पितकल्पतरुपम- सर्वना मनोरथ पूर्णकरवा ए हेतूए कल्पितके० सपादन करीछे, कल्पतरुनी के० कल्पवृक्षनी उपमाके० साम्य जेणे, एवु जे मतके० सिद्धातरूप मत, ते जयतिके० सर्वोत्कर्षे करीने वर्त्तेछे ॥ ३ ॥

घनरुचिर्जयताद्भुविमानवी गुरुतराविद्तामरसगता ॥ कृतक
रास्त्रवरेफलपत्रन्ना ग्गुरुतराविद्तामरसगता ॥ ४ ॥ ४० ॥

व्याख्या–इहभुविके० आभूमिनेविषे, घनरुचिः के० मेघना सरखी जेनी कांति छे; एवी अने- गुरुतराविहतामरसंगता– गुरुतर के० अतिमहांत, अने अविहत के० बीजा देवोए, अपराजित एवाजे अमर के० देव, तेउए संगतके० सहित एवी, एने अस्त्रवरेके० प्रधानशस्त्ररूप एवा, फलपत्रनागगुरुतरौ–फलो अने पत्रो, एउने धारण करनारुं जे महावृक्ष, तेनेविषे कृतकराके० कर्यो छे हस्त जेणे एवी, एटले फलो अने पत्रो–एउएयुक्त एवुं एक महावृक्ष जेणे पोताना हस्तनेविषे शस्त्ररूपे करीने धारण कर्युंछे, एवी अने तामरसंके० आरक्तकमलउपर गता के० आरूढ थएली, एवी जे मानवीके० मानवी नामे अधिष्ठायक देवी ते, जयतात् के० जयपामो. ॥ ४ ॥ इति शीतलजिनस्तुतिः संपूर्णा ॥ ४० ॥

अवतरणः–हवे श्री श्रेयांसजिननी स्तुति हरिणीवृत्ते करीने कहेछे.

कुसुमधनुषायस्मादन्यंनमोहवशंव्यधुः । कमलसदृशां
गीतारावावलादयि तापितं ॥ प्रणमततरांक्षाक्श्रेयांसंन
चाहतयन्मनः ॥ कमलसदृशांगीतारावाबलादयितापितं ॥१॥

व्याख्याः–अयिके० कोमलपणे कहुंछुं के हेजनो! अलसदृशांके० कामातुरपणे स्थिरदृष्टि एवी स्त्रीउना, गीतारावाः के० गायनरूप जे शब्दो, ते यस्मात् के० जे श्री श्रेयांसथी, अन्यं के० बीजा एवा कंके० कोण हरिहरादिक देवने बलात्के० बलात्कारे करीने, कुसुमधनुषाके० कामदेवे, तापितंके० पीडित, वाके० अथवा, मोहवशंके० मोहाधीन एवा नव्यधुः के० न करताहवा; तो सर्वेजनोने मदने पीडितं अने मोहाधीनज करताहवा. परंतु यन्मनः के० जे श्री श्रेयांसनाथना मनने कमलसदृशांगीके० कमलसरखुंछे अंगके० शरीरजेनुं एवी, अने तारके० मनोहर एवी, अने अबला के० बीजाने काममोहित करवामाटे जेना करतां बल नथी; एवी दयिता के० स्त्रीपण नाहत के० न हरण करती हवी; तंके० ते श्रेयांसके० श्री श्रेयांसनामे जिनेश्वरने तमे क्षाक् के० शीघ्र प्रणमत के० अतिप्रेमेवंदन करो. एटले तेहनी कृपाए तमोने पण कामादिकनो जय सुलभ थशे एवो भावार्थ. ॥१॥

जिनवरततिर्जीवालीनामकारणवत्सला ॥ समदमहितामा
रादिष्टासमानवराजया ॥ नमदमृतभुक्पंक्त्यानूतातनोतु
मतिंममा ॥ समदमहितामारादिष्टासमानवराजया ॥ २ ॥

व्याख्या–जिनवरततिः के० जिनेश्वरनी जे श्रेणी ते, ममके० हुं जे तेने, अ

समदमहिता–असमदके० मदरहित एवा पुरुषे महिताके० पूज्य एवी मतिके० बुद्धिप्रत्ये तनोतुके० विस्तारकरो ते जिनवरतति केवीछे? तो के–जीवालीनांके० जीवोनी जे आलीके० श्रेणी तेना उपर, अकारणवत्सलाके० कारण विनाज वत्सलके० स्नेहयुक्त एवी अने असमदमहिता--असमके० निरुपमछे दमके० उप शम जेउनुं एवा पुरुषोनी हिताके० हितकारिणी अने अमारा के० कामरहित एवी, अने दिष्टासमानवरा–दिष्टके० दीधोछे, असमानके० निरुपम एवो वर जेणे एवी, अने अजयाके० कोइथी जेनो जय थयो नथी एवी एटले पराजय रहित, एवी अने समानवराजया–मानवके० मनुष्य अने राजा--एउए युक्त एवा नमदमृतभु कूपंक्तया–नमत्के० वंदन करनारा जे अमृतभुक् के० देव, तेउनी जे पक्तिके० श्रेणी--तेणे नूताके० स्तवन करेली, अने इष्टाके० सर्व जगत्ने गमनारी एवीछे ॥

भवजलनिधिभ्राम्यज्जंतुव्रजायतपोतहे ॥ तनुमतिमतास
न्नाशानांसदानरसपद ॥ समभिलपतामर्हन्नाथागमान
तनूपति ॥ तनुमतिमतासन्नाशानासदानरसपदं ॥ ३ ॥

व्याख्या–भवके० संसार–तेज जाणे जलधिके० समुद्र, तेनेविषे भ्राम्यत्के०–भ्रमण पामनारो जे जंतुव्रजके० प्राणिसमूह, तेने तरवामाटे आयतपोतके० वि स्तीर्ण नौकारूप एवा हे भवजलनिभ्राम्यज्जंतुव्रजायतपोत, एवा हे अर्हन्नाथागम के० हे अर्हन्नाथागम! तु सन्नाशना–शन्नाके० गईछे आशा जेनी एटले, निराश एवा अने सन्नाशाना–सत्के० छे, नाशके० मृत्यु जेने एवा, परंतु सदानरसके० दानरू प रसे सहित एवा पदके० स्थानप्रत्ये. समभिलपता के० इच्छा करनारा एवा मति मताके० बुद्धिमंत पुरुषोने, तनुमतिके० रक्षण करवामाटे मताके० मान्य एवा, अने आनतनूपति–आनतके० अत्यंत नम्रछे, नूपतिके० राजाजेनेविषे एवी, नरसप दके० चक्रवर्ति वासुदेव प्रमुख मनुष्यनी संपत्तिने तनुके० विस्तार कर. ॥ ३ ॥

धृतपविफलाह्वालीघंटे करे कृतबोधित ॥ प्रजयतिमहाकाली
मर्त्याधिपकजराजिभि. ॥ निजतनुलतामध्यासीनांदधत्यपरी
हिता ॥ प्रजयतिमहाकालीमर्त्याधिपकजराजिभि· ॥ ४ ॥

व्याख्या–महाकाली के० ते महाकाली नामे अधिष्ठायक देवी, प्रजयति के० उत्कृष्टपणे जयवंत रहे छे ते केवी छे? तोके, जे कजराजिभि–कज के० कमल तेना सरखी छे राजि के० शोभा जेनी, एवी अने धृतपविफलाह्वाली घंटे –धृत

के० धारण कर्यां छे, पवि के० वज्र फल के० नालीएरादिक फलो, अक्षाली के० रुद्राक्षनी जपमाला अने घंटा जेणे एवी, करैः के० चार हाथोए युक्त छे. अने अर्त्याधिपंकजराजिनिः—अर्ति के० शरीरपीडा, आधि के० मानसीव्यथा, तद्रूप पंक के० कर्दम, जरा के० वृद्धपणु अने आजि के० संग्राम—एणे करीने अपरीक्षितां के० अदूषित एवा अने मर्त्याधिपं के० राजा सरखा पुरुष उपर अध्यासीनां के० आरूढ थनारी अने कालीं के० नीलवर्ण एवी निजतनुलतां के० पोतानी तनुवल्ली ने दधती के० धारण करनारी एवी छे. अने कृतबोधितप्रजयतिमहा—बोधित के० चारित्रना उपदेशे करीने बोध करेली छे प्रजा जेणे, एवा जे यति के० साधु उने जे मह के० उत्साह ते कृत के० कर्यो छे जेणे एवी छे.॥४॥ इति श्रेयांसजिन स्तुति.

अवतरणः—हवे श्री वासुपूज्य नामे जिननाथनी स्तुति स्रग्धरावृत्ते करीने कहे छे.

पूज्यश्रीवासुपूज्याऽवृजिनजिनपतेनूतनादित्यकांतेऽ ॥
मायासंसारवासावनवरतरसालीनवालानबाहो ॥आ
नम्रात्रायतांश्रीप्रभवभवभयाद्बिभ्रतीभक्तिभाजा॥ मा
यासंसारवासावनवरतरसालीनवालानबाऽहों ॥ १ ॥

व्याख्याः— अहो श्रीवासुपूज्य के० हे श्रीवासुपूज्यनामे जिननाथ, तें भक्तिभा जां के० भक्तिमान पुरुषनी असौ के० प्रत्यक्ष जे आ आली के० श्रेणी तेनुं, श्रीप्र भवभवभयात्— श्री के० लक्ष्मी तेनाथी छे प्रभव के० उत्पत्ति जेनी--एवो जे काम देव, तेथी भव के० उत्पन्न एवो जे भय—तेनाथी अथवा बीजो अर्थ—हे श्रीप्रभव के० हे लक्ष्मीना उत्पत्तिस्थान, भवभयात् के० संसारभयथी तरसा के० शीघ्र, त्रा यतां के० रक्षण करवुं. तुं केवो छे? तो के— (संबोधने करी कहे छे) पूज्य के० त्रिभुवनने पूजन करवामाटे योग्य एवा हे पूज्य! अवृजिन के० पापरहित जे पुरू ष, तेमनो पति, एवा हे अवृजिनपते! नूतन के० उदय पामनारो एवो नवीन जे आदित्य के० सूर्य— तेना सरखी जेनी कांति छे एवा हे नूतनादित्यकांते! माया के० कपट, तेणे रहित एवा हे अमाय! जेने संसारनेविषे वास नथी एवा हे अ संसारवास! भयथी रक्षण करनारा एवा हे अवन! अने हे वर के० श्रेष्ठ एवो तुं छे. अने भक्तिमान पुरूषोनी श्रेणी केवी छे? तो के—आयासं के० प्रयासने बिभ्रती के० धारणकरनारी अने सारवा के० प्रारंभ कर्यो छे स्तुतिनो जेणे एटले सारव के० शब्दसहित एवी, अने अनवरत के० निरंतर—रसालीनवाला—रसा के० पृथ्वी, तेने

विषे आलीन के० स्पर्श करेछे वालके० केश जेना, एवी आनम्राके० अत्यंतनम्र, एणे करीने भक्तिनुं आधिक्य सूचव्युछे अने नवा के० नवीनज प्राप्तथयेलोछे चारित्र धर्म जेने, एवीछे ॥ १ ॥

पूतोयपादपांसुः शिरसिसुरततेराचरच्चूर्णशोभा ॥
यातापत्राऽसमानाऽप्रतिमदमवतीहारताराजयंती ॥
कीर्त्तं कांत्याततिं साप्रविकिरतुतराजैनराजीरजस्ते॥
यातापत्रासमानाऽप्रतिमदमवतीहारताराजयंती॥२॥

व्याख्या—हेभव्यजन, इहके० आजगतुनेविषे पुतके० पवित्र एवा, यत्पादपांसु के० जे जैनराजीनी पादरज, सुरतते—सुर के० देवताउनी जे तति के० श्रेणी तेना सिरसि के० मस्तकनेविषे चूर्णशोभा—चूर्ण के० बुको, तेनी शोभाने आचरत् के० आचरण करती हवी अने या जैनराजी के० जे जिनश्रेणी, तापत्रा के० सर्व जनने सतापथी रक्षण करनारी अने असमाना के० गुणे करीने जेना सरखु बीजुं कोइ नही एवी। अने अप्रतिमदमवती के० अनुपमछे, दम के० उपशम जेनो, एवी अने कीर्त्तं के० पोतानी कीर्तिनी कात्याके० कातिए हारतारा—हारके० मौक्तिक हार अने ताराके० नक्षत्रमंमल—एउने जयंतीके० जीतनारी, अने यातापत्रसमाना—यातके० गयाछे आपत्के० आपत्ति, त्रासके० भय अने मानके० अभिमान ए जेनां, एवी अने अप्रतिमदके० गतमद एवा पुरुषोने. अवतीके० रक्षण करनारी अने अरताके० रागरहित अने राजयंतीके० शोभायुक्त एवीछे. साततिं के० ते जिन श्रेणी, तेके० तादृश, रज के० कर्मरूप रजने, प्रविकिरतु के० अत्यत विखेरी नाखो

निर्त्यहेतूपपत्तिप्रतिहतकुमतप्रोद्धतध्वांतबंधा ॥ ऽपा
पायाऽसाद्यमानामदनतवसुधासारहृद्याहितानि ॥ वा
णीनिर्वाणमार्गप्रणयिपरिगतातीर्थनाथक्रियान्मे॥ऽपा
पायासाद्यमानामदनतवसुधासारहृद्याहितानि ॥ ३ ॥

व्याख्या— मदन के० कदर्प, तेणे करीने रहित एवा अमदन, अने अपापायासादि के० जेउए पापे करी आयासादिक कर्यो नथी ते अपापायासादि—अने जेमने मान नथी ते अमान, अने जेमने मद नथी ते अमद, एवा जे पुरुषो, तेउए नत के० वदन करेला एवा हे अपापायासाद्यमानामदनत। अने वसुधा के०

भूमि—तेने विषे सार के० प्रधान एवा हे वसुधासार! हे तीर्थनाथ के० हे तीर्थंकरदेव! तव के० तने आसाद्यमाना के० प्राप्त थएली, वाणी के० पांतरीश गुणोए करी विराजमान एवी धर्मोपलक्षण वाणी ते, मे के० माहरा हृदयनेविषे आहितानि के० स्थापन करेला एवा हितानिं के० मनोवांछितने क्रियात् के० करो. ते वाणी केवीछे? तो के—नित्यं के० निरंतर—हेतूपपत्तिप्रतिहतकुमतप्रोद्धतध्वांतबाधा—हेतु के० वस्तु स्थापन करनारां लिंग अने उपपत्ति के० युक्ति—तेणे करीने प्रतिहत के० निराकरण कस्योछे, कुमत के० कुत्सित पुरुषनो मतरूप प्रोद्धत के० उत्कट एवो ध्वांत के० अंधकाररूप अर्थात् अज्ञानरूप ग्रंथी जेणे एवी, अने अपापाया—अपके० गयोछे, अपायके० क्लेश जेथी एवी, अने सुधासारहृद्या—सुधा के० अमृत, तेनी जे आसारके० वेगयुक्तवृष्टि, तेना सरखी हृद्यके० मनोहर अने, निर्वाणमार्गप्रणयपरिगता—निर्वाणमार्ग के० मोक्षमार्ग—तेनेविषे जे प्रणयीके० स्नेहवाला एवा यती, तेउंए परिगत के० अंगीकार करेली एवीछे.

रक्षःक्षुद्रग्रहादिप्रतिहतिशमिनीवाहितश्वेतभास्व ॥ त्सन्ना
लीकासदाप्तापरिकरमुदितासाक्षमालाभवंतं ॥ शुभ्राश्री
शांतिदेवीजगतिजनयतात्कुंभिकाभातियस्याः ॥ सन्ना
लीकासदाप्तापरिकरमुदितासाक्षमालाभवंतं ॥ ४ ॥

व्याख्या—हे भव्यजन! यस्यः के० जे श्रीशांतिदेवीना परिकरं के० हस्तने विषे भूषणत्वे करी उदिता के० उदय पामेली अने आप्त के० प्राप्त थएली एवी जे कुंभिका के० कमंमल, ते सदा के० निरंतर, भाति के० शोभेछे, सा के० ते, श्री शांतिदेवी के० श्रीशांतिदेवीनामे अधिष्ठायक देवी, जगति के० जगत्नेविषे, भवंतं के० तुं जे तेने, क्षमालाभवंतं—क्षमाके० उपशम, तेनोछे लाभके० प्राप्ति जेने एवा अथवा क्षमा के० पृथ्वी, तेनोछे लाभ जेने, एवाने जनयतात् के० उत्पन्न करो. ते शांतिदेवी केवीछे? तो के, रक्षःक्षुद्रग्रहादिप्रतिशमिनि! रक्ष के० राक्षस, क्षुद्र के० झाकिनी शाकिनी प्रमुख दुष्ट व्यंतरादिक अने ग्रहके० शनैश्चरादिक जे क्रूर ग्रह, तेउंथी जे प्रतिहति के० उपघात, तेनी शमिनी के० उपशम करनारी, अने वाहितश्वेतभास्वत्सन्नालीका—वाहित के० वाहन कस्युंछे, श्वेत के० शुभ्र, भास्वत के० देदीप्यमान एवुं सत् के० उत्तम एवुं नालीक के० कमल जेणे, एवी अने सदाप्ता—सत् के० साधु, तेउंने आप्त के० मान्य एवी अने परिकरमुदिता के०

जटा, मन्दजादिक साहित्ये हर्ष पामेली, अने शुभ्रा के० वर्णे श्वेतवर्ण एवी, अने सन्नालीका–सन्न के० नष्ट थयुछे, अलीक के० असत्य जेथी, एवीछे ॥ ४ ॥ इति श्रीवासुपूज्यजिनस्तुति संपूर्णा ॥ ४ ८ ॥

अवतरण–हवे श्रीविमलनाथजिननीस्तुतीपृथ्वीवृत्तेकरीने कहेछे

अपापदमलंघनशमितमानमामोहित ॥ नतामरसभासुर विमलमालयामोहितं ॥ अपापदमलंघनशमितमानमा मोहित ॥ नतामरसभासुरविमलमालयाऽमोहितं ॥ १ ॥

अर्थ –अमे विमल के० श्रीविमल नामक, जिनेश्वरने, आनमाम के० अत्यंत नमस्कार करीएछेए ते विमलनाथ केवाछे ? तो के, अपापद–अप के० गएलीछे, आपदा के० आपत्ति जेथी एवा, अने अलंघनशस्त के० अत्यत कर्मक्षयथी उत्पन्न थएलु जे निविडसुख, तेने प्राप्त थएला, अने हित के० सर्व प्राणी मात्रना हितकारी, अने नतामरसभाऽसुर–नत के० नम्र छे, अमर के० देव अने सभाऽसुर के० कांतियुक्त असुर जेने एवा, अने विमल के० निर्मल एवी जे माला के० पुष्पमाला– तेणे करीने मोहित के० सुगंधयुक्त करेला, अने अपापद के० पापने देनारा न ही, एवा अने अलंघन के० कोइ पण जेनी आज्ञानु उलंघन करे नही, एवा, अने श मितमान के० शमन कर्युछे मान के० अभिमान जेणे एवा, अने नआमोहित के० कोइ पण विषये करीने किंचित पण मोहने न पामेला, अने तामरसभासुर के० आरक्त क मल सरखा देदीप्यमान अने, आलयामोहित–आलय के० गृह, तेनी प्राप्तिए अने नाशे, अमोहितं के० प्राप्त थनारो जे हर्ष किंवा खेद, तेणे रहित एवाछे ॥ १ ॥

सदानवसुराजिताऽसमराजिनाभीरदा ॥क्रियासुरुचिता सुतेभकलभारतीरायता ॥ सदानवसुराजिताऽसमरा जिनाभीरदा ॥ क्रियासुरुचितासुतेभकलभारतीरायता ॥२॥

व्याख्या –हेभव्यजन ! जेजिन, सदानवसुराजिता –सदानव के० असुरकुमा रोसहित जे, सुर के० देव, तेउए अजित के० न जीतेला, अने असमरा के० स मरहित अने सकलभारतीरा –सकल के० संपूर्ण जे, भार के० संसारभार ते ना तीरा के० तटनेविषे रहेनारा एटले संसारे अजित एवा अने यता के० यत्न करनारा, अने सदानवसुराजिता - सदान के० दानसहित एवु जे वसु के० सुवर्ण ते

ए करी राजित के० शोनित— अने असमराजिनान्नीरदाः— असम के० निरूप पमपणे राजि के० शोनितछे नान्ति अने रद के० दंतजेना एवा, अने सकलन्नाः- कल के० सुंदर एवी जे न्नाके० कांती, तेएेसहित, अथवा संपूर्णकांतीए युक्त एवा, अने नीरदाः के० नयनो नाश करनारा एवा ते जिनाः के० तेतीर्थंकर तेके० तने उचितासुके० करवा माटे योग्य एवी अने रुचितासुके०पंम्तिपुरूषोने मान्य, एवी क्रियासुके० धर्मानुष्ठान क्रियानेविपे—आयताः के० विस्तृतएवी रतीः के० संतोषने क्रियासुः के० करो. ॥ २ ॥

सदायतिगुरोरहोनमतमानवैरंचितं ॥ मतंवरदमेन
सारहितमायतान्नावतः ॥ सदायतिगुरोरहोनमतमान
वैरंचितं॥ मतंवरदमेनसारहितमायतान्नावतः ॥ ३ ॥

व्याख्याः— अहो के० हेलोको, यतिगुरोः के० यतीना गुरू एवा अने आयतान्नावतः— आयत के० विशाल एवी जे आन्ना के०कांती, ते छे जेने एवा, गुरोःके० तीर्थंकरना, मतंके० सिद्धांतमतने तमे न्नावतः के० न्नक्तिए करीने सदाके० निरंतर, नमत के० वंदन करो. ते मत केवुंछे? तोके—मानवैः के० मनुष्योए, अंचितं के० पूजित,अने वरदंके० इच्छितवरने आपनारूं, अने एनसाके० पापे करीने रहित एवुं, अने रहः के० रहस्यन्नूत, अने जेने मानके० अन्निमान अने वैरपण मान्यनथी एवुं, अने आयता के० वृद्धिपामनारा एवा वरदमे के० श्रेष्ठ एवा आत्मदमे करीने चितं के० व्याप्त एवुं, अने सारहितं के० सर्वजनने अन्निमत अने हितकारक एवुं, अने सदायति—सत् के० मोहोटीछे आयति के० प्रन्नुता जेथी एवुं, अने मतं के० सर्वजनने मान्य एवुंछे. ॥ ३ ॥

प्रन्नाजितनुतामलंपरमचापलारोहिणी॥ सुधावसुरन्नीमना
मयिसन्नाक्षमालेहितं ॥ प्रन्नाजितनुताऽमलंपरमचापलाऽरो
हिणी ॥ सुधावसुरन्नीमनामयिसन्नाक्षमालेहितं ॥ ४ ॥

व्याख्याः—रोहिणी के०रोहिणी नामे जे अधिष्ठायक देवी ते,अलं के०अत्यंत,परंके० उत्कृष्टपणे प्रन्नाजिके० न्नजनशील, एवी, अने क्षमाले के०क्षमावान् एवी,ते मयिके० मारेविपे, अमलंके०निर्मल अने हितंके०हितकारक एवा ईहितंके०वांछितने, तनुतां के०विस्तारकरो. ते रोहिणीदेवी केवीछे ? तोके—अचापलाके०चपलपणाए रहित अने सुधावसुः—सुधा के०चूनो! तेना सरखीछे, वसुके०कांती जेनी, अथवा सुधाके०अमृत,

तेजछे,वसुके०द्रव्य जेनु एवी,अने अनीमना के०नयरहितछे मन जेनु एवी,अने सना क्षमालाके०कांतियुक्तछे अक्षमालाके०जपमाला जेनी एवी,अने प्रनाजितनुता—प्रना के०ते देवीनी कांतीए जे जितके०जीतेला जे लोक,तेउए नुता के०स्तुती करेली,अने परमचापला—परम के० उत्कृष्ट एवु जे चापके० धनुष्य, तेने ग्रहण करनारी, अ ने सुधावसुरनीके० महोटावेगे करीने दोडनारी जे सुरनिके० कामधेनु, ते प्रत्ये आ रोहिणीके० आरोहण करनारी, अने अनामयिसना—आमयके० रोग, तेणे रहित एवीछे सनाके० पर्षदा जेनी एवीछे ॥४॥ इति विमलजिनस्तुति संपूर्ण ॥५३॥

अवतरण०—हवेश्री अनंतजिननाथनी स्तुति, द्रुतविलंबित वृत्तेकरीने कहेछे

सकलधौतसहासनमेरव ॥ स्तवदिशंत्यभिषेकजलाप्लवा ॥ म
तमनंतजित स्नपितोल्लसत् ॥ सकलधौतसहासनमेरव ॥ १ ॥

व्याख्या—हे नव्यजन, सकलधौतसहासनमेरव —सकल के० संपूर्ण, धौत के० क्षालन कर्यु छे, सहास के० सप्रकाश—अर्थात् पुष्पादिकोए विकसित एवु नमेरु के० देवताउनुं वृक्ष जेणे एवो, अने स्नपितोल्लसत्सकलधौतसहासनमे रव—स्नपित के० स्नान कराव्यु छे, उल्लसत् के० देदीप्यमान, सकलधौत के० सुवर्णसहित, अने सहासन के० अभिषेक माटे जे सिंहासन, तेणे सहित, एवो मेरुके० मेरुपर्वत जेणे, एवा अनंतजिन के० श्रीअनंतजिननाथनो अभिषेक ज लाप्लवा के० मेरुपर्वत उपर जन्माभिषेक करवामाटे प्राप्त थएलो जे उदकनो प्र वाह, ते तवके० तमारा, मतं के० मनोवांछितने, दिशतु के० आपो ॥ १ ॥

ममरतामरसेवितते क्षण प्रदनिहतुजिनेंद्रकदंबक ॥ व
रदपादयुगगतमज्ञता ममरतामरसेविततेक्षण ॥ २ ॥

व्याख्या—रत के० प्रीतिए तत्पर एवा जे अमर के० देवो, तेउए सेवित के० सेवन करेला, एवा हे रतामरसेवित। अने क्षण के० महोत्साह, तेने प्रद के० उत्तम प्रकारे करीने देनारा, एवाहे क्षणप्रद। अने वर देनारा एवा हे वरद। अने वितत के० विस्तीर्ण छे नेत्रो जेना, एवा हे विततेक्षण। हे जिनेंद्रकदंबक के० हे जिनेंद्रसमूह, ते के० तमारु, अमरतामरसे—अमरके० देव, तेउए मामेला जे ता मरस के० कमलो, तेनेविषे गत के० प्राप्त एवु पादयुग के० चरणयुगल, ते मम के० मारा, अज्ञता के० अज्ञानीपणाने निहतु के० संहार करो एटले नाश करो

परमतापदमानसजन्मनः प्रियपदंभवतोभवतोऽवतात् ॥
जिनपतेर्मतमस्तजगत्त्रयी परमतापदमानसजन्मनः ॥ ३ ॥

व्याख्या–हे भव्यजन ! अस्तजगत्त्रयीपरमतापदमानसजन्मनः–अस्त के० वि ध्वस्त कर्यो छे, जगत्त्रयीपरमतापद के० त्रैलोक्यने परम ताप देनारो एवो, मा नसजन्मा के० चित्तनेविषे उत्पन्न थनारो मदन जेणे, एवा जिनपतेः के० जि नेश्वरनुं, मतं के० सिद्धांतरूप मत, ते भवतः के० तुं जे तेने, भवतः के० संसा रथी, अवतात् के० रक्षण करो. ते मत केवुं छे? तोके–परमतापत्–परमत के० बौद्धादिक मत, तेनी छे आपत् के० विपत्ति जेथी, अर्थात् बौद्धादिकोना मतनुं खंमन करनारुं, अने अमानसजन्मनःप्रियपदं–अमान के० संख्या रहित एटले जे गण तीमां न आवे, अने सजन् के० परस्पर मलनारां, अने मनःप्रिय के० पंमितोना मनने प्रियकारक एवां छे, पदके० पदो जेनेविषे, एवुं छे ॥ ३ ॥

रसितमुच्चतुरंगमनायकं दिशतुकांचनकांतिरिताच्युता ॥ धृत
धनुःफलकासिशराकरै रसितमुच्चतुरंगमनायकं ॥ ४ ॥

व्याख्या–अच्युता के० अच्युता नामे जे अधिष्ठायक देवी, ते कंके० सुखने दिशतु के० समर्पण करो. ते अच्युता देवी केवी छे? तोके–गमनाय के० चालवा माटे अच्चतुरं के० अत्यंत चतुर, अने रसितं के० हणहणाट शब्द करनारा, अने असितं के० नीलवर्ण एवा, उच्चतुरंगमनायकं के० अश्वश्रेष्ठ प्रत्ये इता के० आ रोहण करनारी, अने करैः के० पोताना हाथे करीने, धृतधनुःफलकासिशरा– धृत के० धारण कर्यां छे, धनुः के० धनुष्य, फलक के० खेटक नामा आयुध, अ सि के० खड्ग अने शर के० बाण जेणे, अने कनककांतिः–कनक के० सुवर्ण, तेना सरखी जेनी कांति छे; एवी छे. ॥ ४ ॥ इति श्री अनंतजिनस्तुतिः संपूर्णा

अवतरण–हवे श्रीधर्मनाथजिननीस्तुति अनुष्टुप्वृत्ते करीने कहे छे.

नमःश्रीधर्मनिष्कर्मोदयायमहितायते ॥
मर्त्यामरेंद्रनागेंद्रै र्दयायमहितायते॥१॥

व्याख्या–मर्त्यामरेंद्रनागेंद्रैः–मर्त्य के० मनुष्य, अमरेंद्र के० देवेंद्र, अने नागेंद्र के० पातालवासी देव, तेउए महितायते–महित के० पूजित छे, आयति के० उ त्तरकाल प्रभुता जेनी, एवा हे श्रीधर्म के० श्रीधर्मनाथ तीर्थंकर, निष्कर्मोदयाय–नि

प्कर्म के० कर्मरहित, एवा मोक्षनोछे उदय के० प्राप्ति जेथी, एटले मोक्षदायक एवा अने दयायमहिताय-दया के० जीवदया, अने यम के० व्रत, तेना हिताय के० हितकारक-एटले जीवदया अने पाचमहाव्रतादिकोनी प्रसिद्धि करनारा एवा ते के० तारा माटे, नम के० नमस्कार थाउ ॥ १ ॥

जीयाज्जिनौघोध्वातातं ततानलसमानया ॥
भामण्डलविपाय स ततानलसमानया ॥ २ ॥

व्याख्या-य के० जे जिनोनो समुदाय, ततानलसमानया-तत के० विस्तीर्ण एवो जे अनल के० अग्नि, तेना सरखी लसमानया के० देदीप्यमान एवा, भामंडलविपा के० कांतीमंडलना समुदाये करीने, ध्वातातं के० अज्ञानना नाशने, ततान के० करतो हवो, स जिनौघ के० ते जिनसमूह, जीयात् के० जगत्नेविषे जयवंत थाउ ॥ २ ॥

भारति द्राक्जिनेन्द्राणां नवनौरक्षतारिके ॥ स
संसाराम्भोनिधावस्मा नवनोरक्षतारिके ॥ ३ ॥

व्याख्या- अक्षतारिके-अक्षत के० नथी नाश पाम्या, अरि के० शत्रु जेने विषे, एवा संसाराम्भोनिधौ के० संसाररूप समुद्रनेविषे, नवनौ के० नवीन नौका रूप थईने, तारि के० तारनारी, एवी हे जिनेंद्राणांभारति के० हे जिनेंद्रोना पात्री शगुणोएयुक्त एवी वाणी ! तु अवनो के० आ भूमिनेविषे, अस्मान् के० अमोने द्राक् के० शीघ्र, रक्ष के० रक्षण कर ॥ ३ ॥

केकिस्थाव क्रियाच्छक्ति करालाभानयाचिता ॥
प्रज्ञप्तिर्नूतनाम्भोज करालाभानयाचिता ॥ ४ ॥

व्याख्या- प्रज्ञप्ति के० प्रज्ञप्ति नामे जे अधिष्ठायक देवी, ते व के० तमारा ला भान् के० लाभने, क्रियात् के० करो ते प्रज्ञप्ति देवी केवीछे ? तो के, केकिस्था-केकि के० मोर, तेना उपर आरोहण करनारी, अने शक्तिकरा के० शक्ति नामे आयुध जेना हस्तनेविषेछे एवी, अने अयाचिता के०-कोइए पण याचना न करेली छतां देनारी अने नूतनाम्भोजकराला भाभा-नूतन के० नवीन जे अम्भोज के० कमल, तेना सरखी कराल के० उत्कृष्टछे आभा के० कांती जेनी, अने नयाचिता के० न्यायेकरी व्याप्त एवीछे ॥ ४ ॥ इति श्रीधर्मजिनस्तुति संपूर्णा ॥ १५ ॥

अवतरण- हवे श्रीशांतिनाथ जिननी स्तुति शार्दूलविक्रीडितवृत्तेकरीने कहेछे

राजंत्यानवपद्मरागरुचिभिः पादैर्जिताष्टापदा ॥ ड्रे
ऽकोपद्रुतजातरूपविभ्नयातन्वार्यधीरक्षमां ॥ बिभ्र
त्यामरसेव्ययाजिनपतेश्रीशांतिनाथाऽस्मरो॥ ड्रेको
पद्रुतजातरूपविभ्नयातन्वार्यधीरक्षमां ॥ १ ॥

व्याख्या-- हे जिनपते के० हे केवलीना अधिपते एवा हे शांतिनाथ के० शांति नाथ नामे हे भगवन्! तुं मां के० मने रक्ष के० पालन कर. तुं केवोछे? (ते संबो धने करी कहेछे.) हे अकोप के० कोपरहित, अने हे आर्य के० हे श्रेष्ठ, अने हे धीर के० परीसहादिके करीने क्षोभ न पामनारा, अने अमरसेव्यया के० देवोए सेवन करवा माटे योग्य एवा, अने द्रुतजातरूपविभया–द्रुत के० तपावेलुं ए वुं जे जातरूप के० सुवर्ण, तेना सरखीछे विभा के०कांती जेनी, एवी अने क्षमां के० सहनशक्तिने, बिभ्रत्या के० धारण करनारी एवी, अने अतन्वा के० महोटी एवी, अने नवपद्मरागरुचिभिः–नव के० नवीन जे पद्म के० कमल, तेनो जे रा ग के० रंग, तेना सरखीछे रुचि के० कांति जेमनी एवा पादैः के० चरणोए करी ने राजंत्या के० शोभनारी एवी तत्वा के० पोतानी मूर्तिए जिताष्टापदाऽ–जित के० जीत्योछे, अष्टापदाऽि के०सुवर्णपर्वत एवो मेरुजेणे एवा, अने हे अस्मरोऽेकोप द्रूत–स्मर के० कंदर्प, तेनो जे उऽेक के० वेग–तेणे करीने उपद्रुत के० उपद्रवने पामेला नहीं एवा, अने जातरूप–जात के० उत्पन्न थयुंछे, जगत्करतां अतिशय एवुं रूप के० सौंदर्य जेने एवा, अने विभय के० नीकली गयोछे भय जेथी, एवा अने हे आर्यधीः–आर्य के० प्रशंसा करवा माटे योग्यछे, धी के० बुद्धि जेनी एवा, अथवा आर्यधी एवो तुं, मारू रक्षण कर एवो संबंध. आ श्लोकमां श्रीशांतिना थने मेरुपर्वतनी सादृश देखाड्याछे; ते एम के–मेरुपर्वत पण पद्मरागमणिमय एवा पोताना पादैः के० भूलभूत जे पर्वतो, तेउए करी शोभेछे; अने सुवर्णेकरीने पीतवर्ण एवी भूमिने धारण करेछे, अने देवोए सेव्य इत्यादिक सादृश्य जाणवुं. ॥ १ ॥

तेजीयासुरविद्विपोजिनवृषामालांदधानारजो ॥ रा
ज्यामेड्ररपारिजातसुमनःसंतानकांतांचिताः ॥ की
र्त्याकुंदसमत्विषेषदपियेनप्राप्तलोकत्रयी ॥ रा
ज्यामेड्ररपारिजातसुमनःसंतानकांतां चिताः ॥ २ ॥

व्याख्या–येके० जे जिनश्रेष्ठ, प्राप्तलोकत्रयीराज्या. के० प्राप्त थयुछे त्रैलोक्यनुं राज्य जेने, एवु छता पण ईषदपि के० किंचित पण, नमेडु के० मदने न स्वीकारता हवा, ते जिनवृषा के० ते जिनश्रेष्ठ, जीयासु के० जयवंत थाउ ते केवाछे ? तोके, अविद्विष के० जेमने शत्रुनथी एवा, अने रजोराज्यामेडुरपारिजातसुमन सतानकार्ता-- रजके० पराग, तेनी जे राजी के० श्रेणी, तेणे करीने मेडुर के० पुष्ट एवा जे पारिजातसुमन सतान के० कल्पवृक्षोना पुष्पोनो समुदाय, तेणए करीने कातके० मनोहर एवी, माला के० पुष्पमालाने दधाना के० धारणकरनारा, अने कुंदसमत्विषा के० कुदपुष्पसरखी श्वेतवर्ण जेनी कातीछे, एवी कीर्त्या के० कीर्तिए चिता के० व्याप्त, अने अपारिजातसुमन कातार्चिता –अपके० नष्ट थयोछे, अरिजातके० शत्रुसमूह जेथी, एवा जे सुमनस् के० देव अथवा पंमित, तेउनो जे सतान के० समुदाय, तेमनो जे कातके० मस्तकप्रात अथवा काता के० स्त्रीउ, तेमणे अचित के० पूजित, एवाछे एमा मस्तक पक्षे अंचितके० वदन करेला, एवु समजवु

जैनेन्द्रमतमातनोतुसततसम्यक्दृशासजुणा ॥ लीलान्नंगमहा
रिच्चिन्नमदनतापापहृद्यामर ॥ दुर्निर्नेदनिरंतरातरतमोनिर्ना
शिपर्युल्लस ॥ ल्लीलान्नंगमहारिच्चिन्नमदनंतापापहृद्यामरं ॥ ३ ॥

व्याख्या –जैनेन्द्रं के० जिनेन्द्रसबंधी एवु मत के० सिद्धातरूप जे मत ते, सम्यक्दृशाके० सम्यक्दृष्टिपुरुषोने सजुणालीलाउं के० उत्तमगुणोनी जे श्रेणी, तेना लाभने, सततं के० निरतर, आतनोतु के० विस्तारकरो ते मत केवुछे ? तोके–गमहारि–गमके०समानपाठना आलावा तेउए करीने हारि के० मनोहर, अने छिन्नमदन के० छेदन कर्योछे मदन जेणे एवु, अने तापापहृत् के० ससारसबधी तापनो नाश करनारू, अने यामर– यामके० महाव्रत, तेने र के० देनारूं, अने दुर्निर्नेद निरतरांतरतमोनिर्नाशि–दुर्निर्नेद के० छेदन करवामाटे अयोग्य, अने निरतर के० निविड एवु जे आतरतम के० मनथी उत्पन्न थएलु मोहरूप तम, तेनो निर्नाशि के० अत्यंतनाश करनारू, अने पर्युल्लसल्लीलान्नंगमहारिछित्–पर्युल्लसत् के० अतिशयछे लीला के० विलास जेउनो एवा, अने अनग के० न नाश पामनारा एवा जे महारि के० महोटा शत्रु, तेउनु छित् के० छेदन करनारू, अने नमदनतापापहृद्यामर–नमत् के० वदन करनाराछे, अनत के० असंख्य, अपाप के० निष्पाप, अने हृद्य के० मनोहर, एवा अमर के० देव जेने, एवुछे ॥ ३ ॥

दंडछत्रकमंडलूनिकलयन्सब्रह्मशांतिःक्रियात् ॥ सं
त्यज्यानिशमीक्षणेनशमिनोमुक्ताक्षमालीहितं ॥
तप्ताष्टापदपिंडपिंगलरुचिर्योऽधारयन्मूढतां ॥ संत्य
ज्यानिशमीक्षणेनशमिनोमुक्ताक्षमालीहितं ॥ ४ ॥

व्याख्या–यः ब्रह्मशांतिः के० जे ब्रह्मशांति नामक यक्षदेव, शमिनः के० उप शमयुक्त एवा कोइपण मुनिने अनिशं के० निरंतर ईक्षणेन के० पोताना अवलो कने करीने, मूढतां के० मूर्खपणाने, संत्यज्य के० दूर करीने, ते मुक्ताक्षमाली हितं–मुक्त के० त्यागीछे, अक्षमा के० क्रूरता जेणे, एवा जे यति, तेमनी जे आ ली के० श्रेणी, तेने पण, ईहित के० इच्छित, एवा हितं के० मोक्षरूप हितने अ धारयत् के० धारण करतो हवो; सः के० ते ब्रह्मशांति नामक यक्ष, क्षणेन के० वेगेकरीने शं के० सुखने क्रियात् के० करो. ते ब्रह्मशांति यक्ष केवोछे? तो के–संति के० उत्तम अने अज्य के० नवीन एवा दंडछत्रकमंडलूनि–दंड के० रत्नमय दंड, छत्र के० सुवर्णनुं छत्र, अने कमंडलू के० पाणीए भरेलुं कमंडल– एउने कलयन् के० धारण करनारो, अने शमी के० उपशमे युक्त, अने इन के० श्रेष्ठ अने मुक्ताक्षमाली के० मोतीउनी छे जपमाला जेनी एवो, अने तप्ताष्टापद पिंडपिंगलरुचिः तप्त के० तपेलो जे अष्टापदपिंड के० सुवर्णपिंड, तेना सरखी पिंगल के० पीतवर्ण छे रुचि के० कांती जेनी एवोछे.॥ ४ ॥ इति श्रीशांतिजिनः स्तुति

अवतरण–हवे श्री कुंथुनाथनीस्तुति मालिनीवृत्तेकरीने कहेछे.

भवतुममनमःश्रीकुंथुनाथायतस्मा ॥ यमितशमितमोहा
यामितापायहृद्यः ॥ सकलभरतभर्ताभूज्जिनोप्यक्ष
पाशा ॥ यमितशमितमोहायामितापायहृद्यः ॥ १ ॥

व्याख्या–यः के० जे कुंथुनाथ भगवान्, हृद्य के० मनोहर, अने सकलभरत भर्ता के० संपूर्ण भरतक्षेत्रनो धणी एवो, जिनोपि के० जिन छतां पण अमिता पायहृत्–अमित के० पारविनाना जे अपायके० क्लेश, तेउनो हृत्के० हरण करनारो अभूत् के० होतो हवो. तस्मै के० ते, अक्षपाशायमितशमितमोहाय–अक्ष पाश, के० इंडियरूप जे पाश तेउए करीने आयमित के० प्रबल एवो शमित के० समाव्योछे, मोह के० मोहरूप कर्मनो आयामि के० विस्तार पामनारो, ताप

के० सताप जेणे, एवा श्री कुंथुनाथाय के० कुंथुनाथ नामक जिनेश्वरने मम के० मारा नम के० नमस्कार, भवतु के० थाओ ॥ १ ॥

सकलजिनपतिभ्य·पावनेभ्योनमःस ॥ न्नयनरवर
देभ्य सारवादस्तुतेभ्य· ॥ समधिगतनुतिभ्योदेववृ
दाद्गरीयो ॥ नयनरवरदेभ्य सारवादस्तुतेभ्यः॥ २ ॥

व्याख्या–तेभ्य· के० ते, सकलजिनपतिभ्य के० संपूर्ण एवा तीर्थंकरोने मा हरो नम के० नमस्कार, अस्तु के० थाओ ते जिनपति केवाछे? तो के–पावनेभ्य के० पवित्र, अने सन्नयनरवरदेभ्य –सत्के० उत्तमप्रकारना छे, नयन के० नेत्रो, रवके० धर्मदेशना शब्द, अने रदके० दंत जेमना एवा, अने सारवादस्तुतेभ्य·– सार के० उत्तम छे, वाद के० वचन जेमना, एवा पुरुषोए स्तुतेभ्य के० स्तवन क रेला, अने गरीयोनयनरवरदेभ्य –गरीय के० मोह्होटो छे,नय के० नैगमादिक नय नुज्ञान जेउने, एवा नरके० मनुष्योने माटे वरदेभ्य के० वर देनारा, अने सारवात् के० स्तुति शब्दे युक्त एवा, देववृदात् के० देवसमुदायथी, समधिगतनुतिभ्य के० प्राप्त थएली छे स्तुति जेउने, एवा छे ॥ २ ॥

स्मरतविगतमुर्द्दजैनचद्रचकास ॥ त्कविपदगमभंगंहेतुदंतकृतांत ॥
द्विरदमिवसमुद्यद्दानमार्गधुताऽघं ॥ कविपदगमभंगहेतुदंतकृतांतं ॥३॥

व्याख्या–हे जनो, यूयके० तमे, जैनचद्र के० जिनेश्वरसबंधी, रुतातं के० सि द्धांतने, द्विरदमिव के० हस्तिनी साम्यताए स्मरत के० स्मरण करो ते जिनसि द्धांत अने हस्ति केवाछे? ते क्रमे करी कहे छे विगतमुद्र–विगतके० गयु छे, मुद्राके० प्रमाण जेनु, एटले अत्यंत विशाल एवो तेमज गजपण अत्यंत विशाल, अने चका सत्कविपदगमभग–चकासतके० शोभायमान छे, कविपदानि के० पंमितोए सन्मान करवाने योग्य एवा शब्द गमके० सरखा पाठोना आलावा, अने भंग के० रचना जेने विषे एवो तेमज–गजपक्षे–शोभायमान अने पंमितोए सन्मान करवाने योग्य छे, पद गमभग के० पायना चालवानी रचना जेनेविषे एवो–अने कृतांततुदंत के० मृ त्युने टालनारो–गजपक्षे–कृतातं के० कर्यो छे, पोताना प्रभुनो अत के० सैन्यादि कोनो नाश जेणे, एवा जे कृतांतके० यमतुल्य एवा पण शत्रुने युद्धनेविषे तुदंत के० व्यथा उत्पन्न करनारो, अर्थात्–मारनारो–अने समुद्यद्दानमार्ग–समुद्यत् के० देदीप्यमान छे, दानमार्ग के० दाननो क्रम जेनेविषे एवो–गजपक्षे, देदीप्यमान

छे दानमार्गके० मदोदके सहित एवो मार्ग जेथी एवो. अने धुताघैकविपदगं--धुतके० उखेडी नाख्युंछे, अघके० पापथी उत्पन्न थएला एक के० असाधारण विपत्के० आपदारूप अगके० वृक्ष जेणे एवो--गजपक्षे, धुतके० नष्ट थयुंछे, अघके० पापजेनुं, एवो जे पुण्यवान पुरुष, तेनुंज जे एक विपद के० केवल विशिष्ट एवुं स्थान, ते प्रत्ये गके० संचार करनारो एवो--अने अजंगंके० जंगरहित एवो, गज पण शत्रुथी जंग रहित एवो-अने हेतुदंतके० दृष्टांतरूपछे दांत जेने, एटले दंते युक्त एवो पुरुषज बीजाने स्पष्ट बोध करनारो थायछे, तेमज सिद्धांतपण दृष्टांत रूप दंते युक्त होतो थकोज लोकोने बोध करनारो, एमाटे हेतुदंत जाणवो. गज पण शत्रुनो नाश करवा माटे हेतुके० कारण छे दंत जेना. एवोछे. ॥ ३ ॥

प्रचलदचिररोचिश्चारुगात्रेसमुद्यत्सदसिफलकरामेऽजीमहासेऽरिजीते॥
सपदिपुरुषदत्तेतेजवंतुप्रसादाः। सदसिफलकरामेऽजीमहासेरिजीते॥४॥

व्याख्या-प्रचलत् के० चलन पामनारी जे अचिर के० विजली, तेनी सरखी जे रोचि के० कांति-तेणे करीने सुंदरछे गात्र के० शरीर जेनुं, एवी हे प्रचलदचिश्चारुगात्रे!-अने अजीमके० बीजाने जयोत्पादक नथी, हासके० हास्य जेनुं, एवी हे अजीमहासे ! अने समुद्यत् के० दैदीप्यमान एवा, सदसिके० उत्तम खड्ग अने फलक के० खेटक, ए आयुधोए करी रामा के० मनोहर, एवी हे सदसिफलकरामे! अने अरि के० शत्रु, तेउथी जे जीके० जय, तेणे करीने इताके० रहित एवी हे अरिजीते! अने अजी के० जयरहित एवीजे महासैरिजी के० महोटी महिषी, तेने विषे इता के० आरोहण करनारी एवी हे जीमहासैरिजीते ! एवी हे पुरुषदत्ते के० पुरुषदत्ता नामे अधिष्ठायक देवि, तेके० तारो प्रसादाःके०प्रसाद, मेके०मने सदसिके० सजानेविषे, सपदिके० त्वरित फलकराः के० मनोवांछित फलने उत्पन्न करनारो, जवंतु के० थाउ. ॥ ४ ॥ इति कुंथुनाथजिनस्तुतिः संपूर्णा ॥१७॥ श्लोकसंख्या ॥६७॥

अवतरण-हवे अरनाथ जिननी स्तुति कहेछे.

व्यमुंचच्चक्रवर्तिलक्ष्मीमिहतृणमिवयःक्षणेनतं । सन्नमदमरमानसंसारमनेकपराजितामरं॥ डुतकलधौतकांतमानमतानंदितभूरिजक्तिजाक्। सन्नमदमरमानसंसारमनेकपराजितामरं ॥१॥

व्याख्या-इह के० आ जरतक्षेत्रनेविषे यः के० जे अरनाथ जिनेश्वर, अनेकपराजि-अनेकप के० हस्ति, तेउए करी राजित के० शोजायमान, एवी चक्रवर्त्ति

लक्ष्मी के० नवनिधानादिक चक्रवर्त्तिनी संपत्तिने तृणमिव के० तृणनी जेम, व्यमुंचत् के० छोडतो हवो. हे नव्यजनो! तमे त के० ते अर के० श्रीअरनाथ नामे जिनेश्वरने आनमत के० नमस्कार करो ते अरनाथ केवो छे? तोके-सन्नमदमरमानसंसार-सन्नके० नाश पामेल छे, मद के० आठ मद, मर के० मरण, मान के० अहंकार, अने संसार के० जन्ममरणरूप ससार जेथी, एवो अने-द्रुतकलधौतकांत-द्रुत के० गालेलु एवु जे कलधौत के० सुवर्ण, तेना सरखो कांत के० मनोहर, अने आनंदितभूरिभक्तिभाक्सन्नमदमरमानसं- आनंदित के० आनंद पमाडेला छे, भूरिभक्तिभाक् के० महोटी भक्ति सेवन करनारा एवा सन्नमत् के० उत्तम प्रकारे करी नमस्कार करनारा, अमर के० देव जेणे एवो, अने सारं के० सारभूत एवो अने, अनेकपराजितामर-अनेक के० घणा पराजित के० पराभव पमाडेला छे अमर के० मागधतीर्थकुमार प्रमुख देव जेणे. एवो छे ॥ १ ॥

स्तौतिसमंतत समवसरणभूमौयंसुरावलि ॥ सकल
कलाकलापकलिताऽपमदाऽरुणकरमपापदं ॥ तंजि
नराजविसरमुद्भासितजन्मजरनमाम्यहं ॥ सकलक
लाकलाऽ पकलितापमदारुणकरमपापदं ॥ २ ॥

व्याख्या-सकलकलाकलापकलिता-सकल के० संपूर्ण जे कलाउ, एटले ज्ञान कला; तेउनो जे कलाप के० समूह- तेणे करीने कलित के० शोभित, एवी अने सकलकला के० स्तुतिरूप कोलाहल शब्दे युक्त एवी अने, कला के० मनोहर एवी सुरावलि के० चारनिकाय देव, तेनी जे श्रेणी-पंक्ति के० जे जिनसमूहने समवसरणभूमौ के० समवसरणभूमिनेविषे समंतत के० चारे तरफ चार बाजुए स्तौति के० स्तुति करे छे, तके० ते अपमदारुणकर-अप के० गया छे मद के० आठ मद जेथी, अने अरुण के० आरक्त छे कर के० हस्त जेना एवा, अने अपापद-अपाप के० पुण्य, तेने देनारा एवा, अने समुद्भासितजन्मजर-समुद्भासित के० टाल्या छे, जन्म अने जरा जेणे एवा, अने अपकलिताप-अप के० गयो छे, कलि के० क्लेश अने ताप के० संताप जेथी एवा, अने अदारुणकर के० नथी जे दारुण के० भयकर एवु जे कर्म, तेने कर के० करनारा एवा, अने अपापद-अप के० गएली छे आपदा जेथी एवा, जिनराजविसर के० जिनश्रेष्ठोना समूहने, अहं के० हुं नमामि के० नमस्कार करु छुं. ॥ २ ॥

भीममहाभवाब्धिभवभीतिविभेदिपरास्तविस्फुरत् ॥
परमतमोहमानमतनूनमलंघनमघवतेऽहितं ॥ जिन
पतिमतमपारमर्त्यामरनिर्वृतिशर्मकारणं ॥ परमत
मोहमानमतनूनमलंघनमघवतेऽहितं ॥ ३ ॥

व्याख्या—हेभव्यजनो! तमे जिनपतिमतं के० श्रीजिनेश्वरना मतने नूनं के० निश्चये करीने आनमतके०वंदन करो. ते जिनमत केवुं छे? तो के—भीममहा भवाब्धि भवभीतिविभेदि—भीम के० भयंकर एवो जे महाभवाब्धिके० महोटो भवसमुद्र,तेथी उपनी जे भवभीति के० जन्म मरणादिकभय, तेनु विभेदिके० भेदन करनारुं, अ ने परास्तविस्फुरत्परमतमोहमानं—परास्त के० निराकरण कस्यां छे, विस्फुरत् के० प्रगट एवा परमत के० शाक्यादिक मिथ्यात्वमतनां मोह के० अज्ञान अने मान के० अहंकार जेणे एवुं, अने अतनूनं के० महोटुं,अने अलंके० अत्यंत, घनंके० निविड गहन एवुं, अने अघवते के० पापी पुरुषमाटे अहितं के० अहितकारक ए वुं, अने अपारमर्त्यामरनिर्वृतिशर्मकारणं—अपार के० अनंतछे अने मर्त्य के० मनुष्य अने अमर के० देव, तेउनुंजे निर्वृति के० मोक्षसुख, तेनुं कारण के० नि मित्त एवुं, अने परमतमोहं—परम के० उत्कृष्ट एवुं जे तमके० अज्ञान तेनो नाश करनारु एवुं, अने अलंघनमघवता—अलंघनके०कोइ पण उल्लघन करवामाटे अशक्य एवो जे मघवा के० अच्युतेंद्र, तेणे ईहितंके० श्रवण करवानी इछा करेलुं एवुंछे.

याऽत्रविचित्रवर्णविनतात्मजपृष्ठमधिष्ठिताद्भुता ॥
त्समतनुभागविकृतधीरसमदवैरिवधामहारिभिः॥
तडिदिवभातिसांध्यघनमूर्द्धनिचक्रधरास्तुसामुदे॥
समतनुभागविकृतधीरसमदवैरिवधामहारिभिः॥४॥

व्याख्या— अत्र के० आ जगत्नेविषे असमदवैरिव—असम के० निरूपम एवो दवैरिव के० दावानलज जाणे होयना! एवा अने धामहारिभिःके० पोताना तेजे करीने मनोहर एवा महारिभिः के० मोटा चक्रायुधोए करीने गविके० भूमिनेविषे कृतधीरसमदवैरिवधा—कृतके० कस्योछे, धीरके० धैर्यवान अने समदके० मद सहित एवा शत्रुनो वध जेणे एवी माटेज चक्रधरा के० चक्रधरा नामे करीने प्रसिद्ध ए वी याके० जे अधिष्ठायक देवी, सांध्यघनमूर्द्धनि के० संध्याकाल संबंधी मेघना

मस्तकनेविषे, एटले मेघ उपर तडिदिव के० विजली सरखी जाति के० शोभेछे, सा के० ते चक्रधरा देवी, मुदे के० हर्षने माटे अस्तुके० थाउ ते देवी केवी छे ? तो के–विचित्रवर्णविनतात्मजपृष्ठमधिष्ठिता–विचित्र के० नानाप्रकारनोछे वर्ण के० शरीरनो रंग जेनो, एवो जे विनतात्मज के० गरुड, तेना पृष्ठ के० पृष्ठभाग प्रत्ये अधिष्ठता के० आरूढ थनारी, अने हुताशसमतनुभाक् के० अग्नि सरखा दे दीप्यमान तनुं के० देहने धारण करनारी, अने अविकृतधी के० विकाररहितछे बुद्धि जेनी, अने असमतनुभा–असम के० निरूपमछे, तनुभा के० शरीरनी कांती जेनी एवीछे ॥ ४ ॥ इति अरनाथजिनस्तुति सपूर्णा ॥ १८ ॥ ७२ ॥

अवतरण– हवे मल्लिनाथजिननी स्तुति रुचिरावृत्ते करीने कहेछे

नुदंस्तनुप्रवितरमल्लिनाथमे ॥ प्रियंगुरो
चिररुचिरोचितावर ॥ विडंबयन्वररुचिमंम
लोज्वल ॥ प्रियंगुरोऽचिररुचिरोचितांवर ॥१॥

व्याख्या–हेगुरो के० गुरु एवा हे मल्लिनाथ के० हे मल्लिनाथनामे जिनेश्वर ! प्रियंगुरोचि के० प्रियंगु वृक्ष सरखी जेनी कांति छे एवा अने वररुचिमंमलोज्व ल–वर के० श्रेष्ट एवु जे रुचिमंमल के० कांतिमंमल तेणे करीने उज्वल के० दे दीप्यमान एवो तु, अरुचिरोचिता–नथी जे रुचिरके० मनोहर, अने उचितके०योग्य एवा तनु के० पोताना देहने नुदन् के० क्षय पमाडता थका अने अचिररुचिरोचि तांवर–अचिररुचि के० विजली, तेणे रोचित के० प्रकाशित एवु जे अंबर के० आकाश, तेने विडंबयन् के० अनुकरण करतो थको एटले विजलीए युक्त एवा मेघ सरखु शरीर धारण करतो थको, मेके० मने प्रियकें० प्रियकारक एवा वरके० वरने प्रवितर के० समर्पण कर ॥ १ ॥

जवाज्ञतजगदवतोवपुर्व्यथा ॥ कदंवकैरवशातपत्र सपद ॥
जिनोत्तमान्स्तुतदधत स्रजस्फुर त्कदंवकैरवशतपत्र संपदं॥२॥

व्याख्या–हे भव्यजनो ! तमे वपुर्व्यथाकदवकै–वपुके० शरीर, तेनी जे व्यथा के०पीडा तेउनो जे कदंब के० समुदाय, तेउए करीने अवशके०परवश, अने तपत्के० ताप पामनारछे त्रस के० प्राणी जेनेविषे, एवु जे पदके० स्थान, तेप्रत्ये गतके० प्राप्त थएला एवा जगत्के० जगतने जवात के० वेगेकरीने अवत के० रक्षण करनारा एवा अने स्फुरत्कदंबकैरवशतपत्रसपद–स्फुरत के० प्रफुल्लित एवा जे कदंब

के० कदंब नामक वृक्षनां फूल, कैरव के० चंद्रविकासीकमल, अने शतपत्र के० सो पांखडीनां कमल, एउनी छे संपत् के० संपदा जेनेविषे एवी स्रजं के० मालाने दधतः के० धारण करनारा एवा जिनोत्तमान के० अढीद्वीपसंबंधी संपूर्ण तीर्थंकरोने स्तुत के० स्तवन करो. ॥ २ ॥

ससंपदंदिशतुजिनोत्तमागमः । शमावहन्नतनुतमोहरोदिते ॥
सचित्तभूःक्षतइहयेनयस्तपः । शमावहन्नतनुतमोहरोदिते ॥३॥

व्याख्या—यःके० जे चित्तभूःके० कामदेव, ते तपःसमौके० तप अने उपशम, एउने अहनके० प्रहार करतो हवो, अर्थात नहिसरखा करतो हवो, अने अदितेके० अखंडित एवा मोहरोदिते—मोहके० मूढपणु अने रोदित के० रुदन, एउने अतनुत के० विस्तार करतो हवो; सः के० ते कामदेव, इह के० आ जगत्नेविषे येन के० जे आगमे, क्षत के० नष्ट कर्यो; अने जे तनुतमोहरः के० महाअज्ञाननु हरण करनार अने शंके० सुखने आवहनके० उत्पन्न करनार एवो सः के० ते जिनोत्तमागमः-जिनके० सामान्यकेवली, तेउमध्ये जे उत्तम के० तीर्थंकर, तेउनो आगम के० सिद्धांत, ते संपदं के० संपत्तिने, दिशतुकें० समर्पण करो. एटले जे कामदेवे तप अने उपशम—एउनो नाश करीने निरंतर मोह अने शोक उत्पन्न कर्यो, ते मदननो नाश करनारो, अने अज्ञाननो नाश करी सुख उत्पन्न करनारो एवो ते जिनसिद्धांत, अमोने मोक्षसंपत्ति आपो. एवो भावार्थ ॥ ३ ॥

द्विपंगतोहृदिरमतांदमश्रिया प्रभातिमेचकितहरिद्विपन्नगे ॥
वटाह्वयेकृतवसतिश्चयक्षराट् प्रभातिमेचकितहरिद्विपन्नगे॥४॥

व्याख्या—यक्षराट् के० कपर्दिनामे जे यक्षोनोराजा, ते मेके० मारा दमश्रियाप्रभाति के० उपशमरूप लक्ष्मीए शोभनारा एवा हृदि के० हृदयनेविषे रमतां के० रमण करो. ते यक्षराज केवो छे ? तो के—चकितहरिद्विपं के० पोतानी शोभा, सामर्थ्य, स्थूलपणुं इत्यादिक गुणोए जयेकरीचकित कर्योछे इंद्रनो ऐरावत गज जेणे, एवा द्विपं के० हस्तिप्रत्ये गतःके० आरूढ थनारो अने विपन्नगेके० सर्परहित एवा वटाह्वयेनगे के० वट नामक वृक्षना अधोभागे, कृतवसतिः के० करेलुं छे वस्तिस्थान जेणे एवो, अने प्रभातिमेचकितहरित्—प्रभा के० कांतिए अमेचकित के० अतिशय श्यामवर्ण करीउछे हरितः के० दिशाउजेणे एवो छे. ॥ ४ ॥ इति श्री मल्लिनाथजिनस्तुतिः संपूर्णा ॥१९॥ श्लोक संख्या ॥ ७६ ॥

अवतरण—हवेश्रीमुनिसुव्रत जिनस्तुति नर्दटकवृत्ते करीने कहेछे

जिनमुनिसुव्रत समवताज्जनतावनत ॥ समुदितमानवा
धनमलोभवतोभवत ॥ अवनिविकीर्णमादिपतयस्य
निरस्तमन ॥ समुदितमानवाधनमलोभवतोभवत ॥ १॥

व्याख्या—हे भव्यजनो! जे मुनिसुव्रत नामे भगवान् दीक्षाग्रहणे करीने अलोभवत, के० लोभपरिणामरहित एवो भवत के० थवा लाग्यो छता, ते दीक्षाकालना वर्षीदान समये, अवनिविकर्ण के० भूमिनेविषे पसरेला एवा, यस्य के० जे मुनिसुव्रतना धन के० द्रव्यने समुदितमानवा --समुदित के० हर्ष पामेला जे भव्यप्राणी तेउ, आदिषत के० ग्रहण करता हवा, अने जे जनतावनत के० जनसमूहे वदन करेलो, अने निरस्तमन समुदितमानबाधनमल —निरस्त के० टाल्या छे, मन समुदित्त के० मननेविषे एक ठेकाणे मलेला एवा मान के० अभिमान, बाधन के० रोगादिकनी पीडा अने मल के० आठ कर्मरुप मल जेणे एवो, ते जिनमुनिसुव्रत के० श्रीमुनिसुव्रतनामे तीर्थकरदेव, ते भवत के० तमोने भवतः के० संसारथी समवतात के० उत्तम प्रकारे करीने रक्षण करो. ॥ १८॥

प्रणमततजिनव्रजमपारविसारिरजो ॥ दलकमलानना
महिमधामभयासमरुक् ॥ यमतितरासुरेश्वरयोपिदिला
मिलनो ॥ दलकमलाननामहिमधामभयासमरुक् ॥ २ ॥

व्याख्या—हे भव्यजनो! यके० जे जिनसमूहने, अपार विसारिरजोदलकमलानना—अपार के० दूरप्रदेश पर्यंत, विसारि के० प्रसार पामनारी छे, रजके० धूल जेनी, अने विस्तीर्ण छे दल के० पत्रो जेना एवु जे कमल, तेना सरखु छे आनन के० मुख जेनु एवी अने अरुक् के० रोगरहित एवी, अने इलामिलनोदलकमला—इला के० पृथ्वी, तेनेविषे जे मिलन के० आलोटवु, तेणेकरीने उत् के० प्राप्त थयुंछे, अलकके० केशनेविषे मलके० मलिनपणु जेना एवी, अने हिमधामभयासमरुक्के० चंद्रनीकांति सरखी जेनी कांति छे एवी, सुरेश्वरयोपित्के० देवेंद्रनी श्रेष्ठ स्त्री जे इंद्राणी, ते अतितरा के० अत्यंत प्रेमेकरीने ननाम के० वदन करती हवी, तंके० ते महिमधाम के० महिमानु केवल घर एवा अने भयास के० सात प्रकारना भयनो नाश करनारा एवा जिनव्रज के० जिनसमूहने तमे प्रणमत के० वदन करो ॥ २ ॥

त्वमवनतान्‌जिनोत्तमकृतांतजवाद्विडुषोऽ वसदनुमानसंग
मनयाततमोदयितः ॥ शिवसुखसाधकंस्वजिदधत्सुधि
यांचरणं वसदनुमानसंगमनयाततमोदयितः ॥ ३ ॥

व्याख्या—सत् के० उत्तम प्रकारनुं जे अनुमान के० प्रत्यक्ष १ अनुमान २ उपमान ३ आगम ४ ए चारप्रकारनां अनुमान, तेनो ठे संगमन के० संगती जेने एवा हे सदनुमान संगमन! अने यात के० गएलुं ठे, तम के० अज्ञान जेनुं एवा जे यति, तेउना दयित के० वल्लज एवा हे याततमोदयितः! अने गम के० सरखा पागोना अलाप अने नय के० नैगमादिक सातनय, तेउए करी आतत के० विस्तृत एवा हे गमनयातत! अने मोद के० आनंद उत्पन्न करनारा एवा हे मोदयितः! एवा हे जिनोत्तम कृतांत्त के० जिनश्रेष्टोना सिद्धांत! त्वं के० तुं, सुधियां के० पंमितोना अनुमानसं के० मननो अंगीकार करीने वसत के० वास करतो थको अने शिवसुख साधकं के० मोक्ष सुखनुं साधक एवा चरणं के० चारित्रने समजिदधत्‌के० देखाडतो थको, अवनतान्‌के० तमारामाटे अत्यंतनम्र एवा विडुषः के० जिनमत जाणनारा पंमितोने जवात् के० संसारथी अव के० रक्षण करो. ॥ ३ ॥

अधिगतगोधिकाकनकरुक्तवगोर्युचितां ॥ कमलकरा
जितामरसजास्यतुलोपकृतं ॥ मृगमदपत्रजंगतिलकैर्व
दनंदधती ॥ कमलकराजितामरसजास्यतुलोपकृतं॥४॥

व्याख्या—हे जव्यजन! गौरी के० गौरीनामे जे अधिष्ठायकदेवी, ते तव के० तारा लोपकृतं के० नाश करनारो जे शत्रु. तेने ते नअस्यतु के० नाश करो. ते गौरी देवी केवीठे? तो के—अधिगतगोधिका—अधिगत के० प्राप्त थइठे, गोधिका के० देववाहन विशेष जेने एवी, अने कनकरुक् के० सोनासरखी ठे कांती जेनी, अने कमलकरा के० कमल ठे हस्तनेविषे जेना एवी, अने जितामरसजा—पोताना स्वरूपसौंदर्य करीने जित के० निष्प्रज करीठे, अमरसजा के० देवोनी सजा जेणे एवी, अने मृगमदपत्रजंगतिलकैः—मृगमद के० कस्तूरि, तेनो जे पत्रजंगके० पत्ररचना अर्थात् पीअल, अने तिलक, एउए करीने उचितां के० योग्यठे चिन्हो जेनेविषे एवी, अने अलकराजि के० जृकुटी अने वांकडा केश इत्यादिके करीने राजि के० शोजायमान अने तामरसजासि—तामरस के० कमल, तेना स

रखीछे नास के० कांति जेनी एवा, अने अतुलोपकृत के० अतुल्यछे उपकार के० मौक्तिादिकोना अलंकार जेनेविषे, एवा वदन के० मुखनें दधति के० धारण करनारी एवीछे. ॥ ४ ॥ इति श्रीमुनिसुव्रत जिनस्तुति संपूर्णा ॥ २० ॥ ८० ॥

अवतरण०–हवे नमिनाथ जिननी स्तुति शिखरिणीवृत्ते करीने कहेछे

स्फुरद्विद्युत्कांतेप्रविकिरवितन्वतिसततं ममायासंचारोदितम
दनमेऽघानिलपित' ॥ नमद्भव्यश्रेणीभवभयभिदाहृद्यव
चसा ममायासंचारोदितमदनमेघानिलपित ॥ १ ॥

व्याख्या–हे स्फुरद्विद्युत्काते के० स्फुरण पामेछे विजलिसरखी कांति जेनी एवा, अने हे चारो के० हे मनोहर? अने हे दितमद–दित के० दूर कर्या छे, मद के० आठ मद जेणे एवा, अने हे अमायसचार के० नथी, मायानो एटले कपटनो संचार जेनेविषे, अथवा जेथी मायानो संचार नथी एवा, अने हे नमद्भव्य श्रेणीभवभयभिदाहृद्यवचसाप्रलपित के० नमन करनारा जे भव्यजनो, तेउनी जे श्रेणी, तेनो जे भवभय के० ससारभय तेनुं भेदन करनारा एवा हृद्य के० मनोहर एवा वचसा के० उपदेशरूप वचनने लपित के० भाषण करनारा, अने हेदितमदनमेघानिल–दित के० प्रगट एवो जे, मदन के० कामदेव. तेज जाणे मेघ, तेना नाशने माटे अनिल के० वायुसरखा अने पित के० पिता सरखा हे नमे के० हे नमिनाथ तीर्थंकर, त्वं के० तुं, सतत के० निरतर आयास के० ससारभ्रमणरूप आयासने वितन्वति के० विस्तार करनारा एवा मम के० मारा अघानि के० पापोने प्रविकिर के० विखेरी नाख ॥ १ ॥

नखांशुश्रेणीभि कपिशितनमन्नाकिमुकुट सदानोदीनाना
मयमलमदारेरिततम. ॥ प्रचक्रेविश्वंय सजयतिजिनाधीश
निवह सदानोदीनानामयमलमदारेरिततम ॥ २ ॥

व्याख्या–य के० जे जिनेश्वरसमूह विश्वं के० जगतूने इततम के० गयु छे अज्ञान जेनुं एवु करतो हवो, सोऽय के० ते आ अत्यत प्रख्यात एवो जिनाधीशनिवह के० जिनेश्वरदेवोनो समूह, जयति के० सर्वोत्कर्षे करीने वर्तणूक करे छे ते केवोछे? तो के–नखाशुश्रेणीभि के० पोताना नखकिरणना समुदाये करीने कपिशितनमन्नाकिमुकुट –कपिशित के० कपिलवर्ण कर्यो छे, नमत् के० नमन करनारा नाकि के० देवताना मुकुट के० किरीट जेणे एवो, अने नानाऽम

यमलमदारेः—नाना के० नाना प्रकारना जे आमय के० रोग अने मल के० आ ठ कर्मरूप मल, तद्रूपी जे अरी के० शत्रु तेनो सदा के० निरंतर नाश करनार, अने दीनानां के० दीनपुरुषोने माटे सदानः के० दीक्षासमये दानसहित एवो अने अलमदारेरिततमः—अलम के० अतिशये करीने दार के० स्त्रीउए ईरिततः के० जेना धैर्यपणानुं चलन कर्युं नथी; एवो छे. ॥ २ ॥

जलव्यालव्याघ्रज्वलनगजरुक्बंधनयुधो ॥ गुरुर्वाहोऽपा तापदघनगरीयानसुमतः॥कृतांतस्त्रासीष्टस्फुटविकटहेतुप्रमि तिभा ॥ गुरुर्वाऽहोपातापदघनगरीयानसुमतः ॥ ३ ॥

व्याख्या—हे भव्यजनो! अपाताऽपदघनगरीयानसुमतः—एटले नथी पात के० अधःपात, अपत् के० आपदा, अने अघ के० पाप जेनेविषे, एवी जे नग री के० मोक्षरूप नगरी, तेनेविषे जे यानके० गमन, तेविषे सुमतः के० अत्यंत मान्य एवा, वाहः के० अश्वसरखो गुरुः के० मोहोटो, अने स्फुटविकटहेतुप्र मितभाक्—स्फुट के० स्पष्ट एवा विकट के० परस्पर मलनारां जे प्रमाण, तेनो जे हेतु के० साधकदृष्टांत, अने प्रमिति के० उत्कृष्टज्ञान, तेने भजन करनारो ए टले तेणेकरी युक्त एवो, अने उरु के० विस्तीर्ण अने पदघनगरीयान्—पद के० अधिकार, तेउए करीने घनके० निविड होवाथी गरीयान् के० श्रेष्ठतर अने पाता के० रक्षण करनारो जे कृतांत के० सिद्धांत ते असुमतः के० प्राणीउने जल, व्याल व्याघ्र, ज्वलन गज रुग्बंधनयुधः के० पाणी सर्प वाघ दावानल दुष्टगज भगंदर, रादिक दुष्टरोग कारागृहादिकबंधन अने संग्राम—एउथी त्रासीष्ट के० रक्षण करो

विपक्षव्यूहंवोदलयतुगदाक्षावलिधरा ॥ समानालीकालीवि शदचलनानालिकवरं ॥ समध्यासीनांभोभृतघननिभांभोधि तनया ॥ समानालीकालीविशदचलनानालिकवरं ॥ ४ ॥

व्याख्या—हे भव्यजनो, गदाक्षावलिधरा—गदा के० गदानामे आयुध अने अ क्षावलि के० जपमाला तेउने धरा के० धारण करनारी अने असमा के० असा धारण अने नालिकाऽलीविशदचलना—नाली के० कमल तेउनी जे आली के० श्रेणी तेना सरखा विशद के० उज्वल छे चलन के० चरण जेना एवी, अने विशदचलनानालिकवरं—विशत् के० लीन थनारा अने अचल के० निश्चल एवा जे नानालि के० घणा भ्रमर, तेउए करीने मिश्रवर्ण एवा नालिकवरं के० श्रेष्ठ

कमलनेविषे समध्यासीना के० बेसनारी अने अंनोजृतघननिना के० उदके करी पूर्ण एवा मेघसरखी श्यामवर्ण अने अनोधितनयासमानाऽली के० लक्ष्मीसरखी छे सखी जेनी एवी, काली के० कालीनामे जे अधिष्ठायकदेवी, ते व के० तमारा विपक्ष के० शत्रुना समुदायने दलयतु के० नाश करो ॥ ४ ॥ इति श्री नमिनाथजिन स्तुति संपूर्णा ॥ २१ ॥ श्लोकसंख्या॥ ८४ ॥

अवतरण०हवे श्री नेमिनाथ जिननी स्तुति शार्दूलविक्रीडितवृत्तेकरीने कहेछे

चिक्षेपोर्जितराजकरणमुखेयोलक्षसंख्यंक्षणा ॥ दक्षामजन
नासमानमहसंराजीमतीतापद ॥ तनेमिनमनम्रनिर्वृतिकरंच
क्रेयदूनांचयो ॥ दक्षामंजननासमानमहसंराजीमतीतापदं॥१॥

व्याख्या—य के० जे नेमिनाथ नगवान्, रणमुखेके० संग्राममुखनेविषे लक्षसंख्यंके० लक्षछे संख्या जेनी, एवा ऊर्जितराजकके० बलवान् एवा राजाउना सैन्यने क्षणात् के० वेगे करीने चिक्षेपके० ज्यहां त्यहां पलायमान करतो हवो, च के० अने य के० जे यदूनां के० यादवोनी दक्षांके० चतुर एवी राजीके० श्रेणीने अतीतापदंके० गएलीछे आपदा जेथी एवी चक्रेके० करतो हवो, हेजनके० हे नव्यजन ! तुं तके० ते नम्रनिर्वृतिकरके० नमन करनारा प्राणीउने मोक्षसुखने देनारा एवा, अने अजननासमानमहस–अजनके० काजल, तेना सरखुं नासमानके० देदीप्यमानछे महस्के० तेज जेनु एवा अने नासमानके० पोताना स्वरूपनी कातिए करीने शोनायमान एवा, अने अहसंके० हास्यरहित एवा, अने राजीमतीतापदके० दीक्षाकालनेविषे राजीमतीनामे स्त्रीने विरहतापने देनारा एवा नेमिके० श्रीनेमिनाथतीर्थंकरने नम के० वंदनकर ॥ १ ॥

प्राव्राजीज्जितराजकारजइवज्यायोपिराज्यंजवा । द्यासंसारमहो
दधावपिहिताशास्त्रीविहायोदित॥यस्याःसर्वतएवसादरतनोराजी
जिनानान्नवा । यासंसारमहोदधावपिहिताशास्त्रीविहायोदित ॥ २ ॥

व्याख्या—याके० जे जिनश्रेणी, उदितके० उदय पामेला ज्यायोपिके० अतिप्रौढ एवा पण, राज्यके० राज्यने रजइवके० तृणसरखु जवात्के० वेगेकरीने विहायके० तजीने प्राव्राजीत्के० प्रव्रज्याने ग्रहण करती हवी, अने यस्याके० जे जिनश्रेणीनु, पिहिताशास्त्रीविहाय –पिहिताके० आछादित करीछे आशास्त्रीके० दिशारूप स्त्री अने विहायसके० आकाश जेणे एवु, अने अदितंके० अखंड एवु सारमह के०

सारभूत एवुं जे तेज ते, सर्वतएवके० सर्व दिशाउनेविषेज दधावके० प्रसार पाम तुं हवुं. साके० ते जितराजकाके० जेणे राजसमूह जील्योछे एवी, अने संसारम होदधावपिके० संसारसमुद्रनेविषे पण हिताके० हितकारक एवी, अने शास्त्री के० अज्ञजनोने देशनानु शासन करनारी एवी, जिनानांके० जिनोनी राजीके० श्रेणी जे, ते नः के० अमारा नवायासंके० संसाररूप क्लेशने हरतुके० हरणकरो.

कुर्वाणाऽणुपदार्थदर्शनवशाभास्वत्प्रनायास्त्रपा ॥
मानत्याजनकृत्तमोहरतमेशस्तादरिद्रोहिका ॥ अ
क्रोन्यातवनारतीजनपतेप्रोन्मादिनांवादिनां ॥ मा
नत्याजनकृत्तमोहरतमेशस्तादरिद्रोहिका ॥ ३ ॥

व्याख्या—हे तमोहरतम के० अज्ञानने अत्यंत हरण करनारा, अने हे ईशके० हे नियमनकरनारा! अने हे जनकृत्तमोहरत—जन के० लोक, तेओनुं कृत्त के० निराकरण कर्युंछे, मोह के० मूढपणु, अने रत के० मैथुन जेणे; एवा हे जिनपते के० हे जिनेश्वर, तव के० ताहारी नारती के० देशनारूप वाणी, मे के० मारा, अ रिद्रोहिका के० शत्रूनो द्रोह करनारी अर्थात् नाश करनारी स्तात् के० थाउ. तेवा णी केवी छे? तोके--अणुपदार्थदर्शनवशात्--अणुके० सूक्ष्म जे जीवाजीवादिक नवपदार्थ, तेउना दर्शनवशात् के० अवलोकन योगेकरीने नास्वत्प्रनायाः के० सूर्यनी कांतीने त्रपां के० लज्जाप्रत्ये कुर्वाणा के० उत्पन्न करनारी, अने शस्ता के० प्रश स्त अने अदरिद्रोहिक—अदरिद्र के० महोटो छे ऊह के० विचार जेनेविषे एवी, अने अक्रोन्या के० कोइथी पण क्रोन न पामनारी, अने प्रोन्मादिनां के० प्रकर्षे करीने उत्पन्न थयो छे उन्माद के० दर्प जेउने एवा, वादिनां के० परवादी पुरुषो नुं मानत्याजनकृत--मान के० अनिमान तेनुं जे, त्याजन के० मोक्षण करनारीछे.

हस्तालंबितचूतचुंबिलतिकायस्याजनोऽन्यागमत्॥वि
श्वासेविततांम्रपादपरतांवाचारिपुत्रासकृत् ॥ सान्नू
तिंवितनोतुनोर्जुनरुचिःसिंहेऽधिरूढोल्लस ॥ विश्वा
सेविततामपादपरतांवाचारिपुत्राऽसकृत् ॥ ४ ॥

व्याख्या--यस्याः के० जे अंबानामक देवीना, विश्वासेविततामपादपरतां—विश्व के० त्रिभुवन, तेणे आसेवित के० अत्यंत सेवन करेला एवा अने ताम्रके० आर क्त एवा जे पादके० चरण, तेना परतांके० शरणपणाने जनः के० जे लोक ते,

अभ्यागमत्के० प्राप्त थता हवा, सा के० ते अंबा के० अंबानामे अधिष्ठायकदेवी. न के० अमारे माटे, असकृत्के० वारवार, भूतिके० ऐश्वर्यने वितनोतुके० विस्तार करो ते अंबादेवी केवीछे? तोके–हस्तालंबितचूतलुंबिलतिका–हस्तालंबित के० हस्तनेविषे ग्रहण करेली छे चूतलुंबि के० आंबानेविषे लटकनारी एवी लतिका के० वेल जेणे एवी, अने वाचा के० पोतानी वाणीए रिपुत्रासकृत् के० शत्रुउने त्रास उत्पन्न करनारी, अने अर्जुनरुचि के० सुवर्ण सरखी छे रुचि एटले कांति जेनी एवी,अने उल्लसद्विश्वासे के० प्रसार पामेछे अचपलत्व अक्रूरत्वादिक विश्वास जेनो एवा सिंह के० सिंहनेविषे अधिरुढा के० आरोहण करनारी, अने विततान्नपादपरता–वितत के० विस्तार पामेलु एवु जे आम्रपादप के० आम्रवृक्ष तेनेविषे रता के० प्रीति धारण करनारी अर्थात् महोटा आम्रवृक्षना अधोभागे तेज आंबापरथी नीचे लटकनारी वेलीने धारण करीने सिंहनेविषे बेसनारी एवी, अने चारिपुत्रा–चारि के० निरंतर संचार करवानो स्वभावछे जेमनो एवा छे पुत्र जेना एवीछे ॥ ४ ॥ इति श्री नेमिनाथ जिनस्तुति संपूर्णा ॥ २२ ॥ ८८ ॥

अवतरण–हवे पार्श्वनाथजिननी स्तुति स्रग्धरावृत्ते करीने कहेछे

मालामालानबाहुर्दधदधदरंयामुदारामुदारा॥ल्लीनाऽलीनामिहाली
मधुरमधुरसासूचितोमाचितोमा ॥ पातात्पातात्सपार्श्वोरुचिररुचिर
देवराजीवराजी॥पत्राऽपत्रायदीयातनुरतनुरवोनंदकोनोदकोनो॥१॥

व्याख्या–यदीया के० जे पार्श्वनाथ जिननी तनु के० मूर्ति, देवराजीवराजीपत्रा–देव के० देवोए रचेली जे राजीवराजी के० कमलोनी श्रेणी तेछे पत्र के० वाहन जेनुं, अपत्रा के० आपत्तिथी रक्षण करनारी एवीछे, एवो स के० ते पार्श्व के० पार्श्वनाथजिन, मा के० मुजने पातात् के० नरकादिकनेविषे जे पात, तेथी पातात् के० रक्षण करो. ते पार्श्वनाथ केवोछे? तो के–आलानबाहु –आलान के० हस्तिबंधन करवानो स्तंभ, तेना सरखा पुष्ट छे बाहु जेना एवो, अने या के० जे मालाने उदारा के० मोहोटी अने मधुरमधुररसा–मधुर के० रस युक्त एवु जे मधु के० मकरंद तेविषे छे रस के० अभिरुचि जेने एवी अलीना के० भ्रमराउनी आली के० श्रेणी, ते मुदा के० हर्षकरीने आरात् के० समीपभागनेविषे अर के० अत्यंत, लीना के० आसक्त होती थकी अदधत् के० पुष्परसने प्राशन करती हवी, एवी माला के० पुष्पमालाने दधत के० धारण करनारो, अने सूचितोमाचित –

सूचित के० उत्तम योग्य एवी जे उमा के० कीर्त्ति, तेणे करी चित के० व्याप्त एवो, अने इह के० आभूमिनेविषे अतनुरवः-अतनु के० एक योजनपर्यंत श्रवण था यछे, रव के० देशनाशब्द जेनो, अने नंदकः के० हर्ष उत्पन्न करनारो, अने रु चिररुचिरदः-रुचिरके० मनोहर छे रुचि के० कांति जेउनी एवा छे, रद के० दंत जेना एवो, अने नोनोदकः के० बीजाने दुःख उत्पन्न करनारो नथी एवोछे. ॥१॥

राजीराजीववक्त्रातरलतरलसत्केतुरंगत्तुरंग ॥ व्याल
व्यालग्नयोधाचितरचितरणेभीतिहृद्यातिहृद्या ॥ सारा
साराज्जिनानाममलममलमतेर्बोधिकामाऽधिकामा ॥ दव्या
दव्याधिकालाननजननजरात्रासमानाऽसमाना ॥ २ ॥

व्याख्या-या के० जे जिनानां के० जिनोनी राजी के० श्रेणी, तरलतरलसत्के तुरंगतुरंगव्यालव्यालग्नयोधाऽचितरचितरेण-तरलतर के० अत्यंत चंचल एवो जे केतु के० ध्वज, तेणे, अने रंगत् के० नृत्य करनारा एवा जे तुरंग अने व्याल के० मदांध एवो जे गज, तेउनेविषे व्यालग्न के० आरूढ थएला जे यो ध के० वीर, तेउए करीने आचित के० व्याप्त एवुं रचित के० रचेलुं रण के० सं ग्राम, तेनेविषे भीतिहृत् के० भयनो नाश करनारी छे; सा के० ते, आरात् के० शीघ्र अधिकामात्-अधिक के० वृद्धि पामेलो जे आम के० रोग, तेनाथी अव्या त् के० रक्षण करो. ते जिनराजी केवीछे ? तो के-राजीववक्त्रा-राजीव के० कम लो, तेउना सरखांछे वक्त्र के० मुखो जेमनां एवी, अने अतिहृद्या के० अत्यंत मनोहर, अने सारा के० अतिश्रेष्ठ, अने अमलमतेः-अमल के० स्वच्छ छे, मति के० बुद्धि जेमनी एवा जीवोनेकारणे अलं के०अत्यंत, बोधिकामा के०बोध कर वानी इच्छा धारण करनारी, अने अव्याधिकालाननजननजरात्रासमान-अ के० न थी, व्याधी के० पीडा, कालानन के० मरण, जनन के० जन्म, जरा के० वृद्ध पणु, त्रास के० अकस्मात् उत्पन्न थएलो भय अने मान के० अभिमान जेने एवी, अने असमाना के० अनुपम एवीछे. ॥ २ ॥

सद्योऽसद्योगभिद्यागमलगमलयाजैनराजीनराजी ॥
नूतानूतार्थधात्रीहततहततमःपातकाःपातकामा ॥ शा
स्त्रीशास्त्रीनराणांहृदयहृदयशोरोधिकाबाधिकाबाऽ ॥ दे
यादेयान्मुदंतेमनुजमनुजरांत्याजयंतीजयंती ॥ ३ ॥

व्याख्या–जैनराजी के० जिनराज संबंधिनी एवी जे वाक् के० देशनारूप वाणी ते हे भव्यजन ! ते के० तने मुदं के० हर्षने देयात् के० आपो ते जैनराजी केवीछे ? तोके–सद्य के० शीघ्र असद्योगभित्–असद्योग के० मन, वचन अने काया एउनो जे निंद्य व्यापार तेनी भित् के० भेद करनारी, अने अमलगमलया अमल के० निर्मल एवा जे गम के० सरखा पाठना आलावा तेउनो छे लय के० ध्यान जेथी एवी, अने इनराजीनूता–इन के० सूर्य तेउनी जे राजी के० श्रेणी, तेणे नूता के० स्तवन करेली अने नूतार्थधात्री–नूत के० नवीन जे अर्थ, तेने धात्री के० धारण करनारी, अने इह के० आ जगत्मध्ये, ततहततम पातका–तत के० विस्तीर्ण एवु, हत के० नष्ट कर्यु छे तम पातक के० अज्ञान रूप पातक जेणे एवी, अने अपातकामा के० नथी, पात के० नरकादिकनेविषे पडवानो काम के० इछा जेने एवी, अने शास्त्री के० शास्त्रनो छे संबंध जेने एवी, अने नराणा के० मनुष्योने शास्त्री के० सन्मार्गने शिखवनारी, अने अयशोरोधिका के० अपयशने दूर करनारी, अने अबाधिका के० कोइए पण जेने गाली नथी एवी, अने आदेया के० सर्व लोकोए ग्रहण करवामाटे योग्य एवी, अने मनुजमनु के० मनुष्यना अनुलक्षे करीने जरा के० वृद्धपणाने त्याजयती के० तजावनारीअर्थात् मनुष्य कने वृद्धपणानो त्याग करावनारी, अने जयंती के० सपूर्ण परवादीपुरूषोमे जीतनारी एवी छे ॥ ३ ॥

यातायातारतेजा सदसिसदसिभृत्कालकांतालकांताऽ ॥
पारिपारिद्धराजंसुरवसुरवधूपूजितारंजितार ॥ सात्रा
सात्रायतांत्वामविषमविषभृद्भूपणाभीपणाभी ॥ हीनाऽ
हीनाग्रपत्नीकुवलयवलयश्यामदेहा मदेहा ॥ ४ ॥

व्याख्या– हे भव्यजन ! सदसि के० सभानेविषे अपारि के० शत्रुरहित एवो पारिद्राज के० अजगरोनो राजा एवो जे अजगर तेऊपर याता के० आरूढथनारी एवी, याके० जे अहीनाग्रपत्नी–अहीन के० धरणेंद्र, तेनी अग्रपत्नी के० पट्टराणी एवी वैरोट्या नामक अधिष्ठायक देवी, ताके० ते जितारके० जीत्योछे, आर के० शत्रुसमूह जेणे एवी, त्वा के० तने त्रासात् के० ससाररूपभयथी त्रायतां के० रक्षण करो. ते वैरोट्या देवी केवीछे ? तोके–तारतेजा –तारके० देदीप्यमान

चेलां एवां वर्णां कमलो, इंडुरुक्चामर के० चंद्रसरखी छे कांति जेउनी एवां चामरो, अने उत्सर्पि के० उंचे प्रसारपामनारी जे सालत्रयी के० त्रणप्राकार, ते उए करीने सत् के० प्रधान एवुं, अने अवनमदशोकपृथ्वीकृण प्रायशोभानपत्रप्र भागुरु–अवनमत् के० वंदन करनारां छे, अशोकवृक्ष जेनेविषे, अने पृथ्वीकृण प्राय के० पृथ्वीनेविषे उत्साहरूप छे शोभा जेनी, एवुं जे आतपत्र के० छत्र त्रय तेनी जे प्रभा के० कांती, तेणे करीने गुरु के०मोहोटुं, अने परेताहितारोचितं–परेत के० नष्ट थया छे अहित के० शत्रु जेउना, एवा जे पुरुषो, तेउएकरीने अ रोचितं के० अत्यंत शोभित एवुं, अने यशोभातपत्रप्रभागुर्वराराट्परेताहितारोचि तं–यशोभात के० यशेकरीने शोभित एवां जे पत्र के० वाहनो, तेउनी जे प्रभा के० कांती, तेने भाके के० सेवन करनारा जे उर्वराराट् के० भूमिपती, अने परेत के० पिशाच देवता, अने अहि के० नागदेवता, अने तारा के० नक्षत्र देवता–तेउए करीने उचित के० योग्य एवुं छे. ॥ २ ॥

परमततिमिरोग्रभानुप्रभाभूरिभंगैर्गभीराभृशंविश्ववर्येनिकाय्येवि तीर्यात्तरा ॥ महतिमतिमतेहितेशस्यमानस्यवासंसदाऽतन्वतीताप दानंदधानस्यसाऽमानिनः ॥ जननमृतितरांगनिष्पासंसारनीराक रांतर्निमज्जनोत्तारनौर्भारतीतीर्थकृत् ॥ महतिमतिमतेहितेशस्य मानस्यवासंसदातन्वतीतापदानंदधानस्यसामानिनः ॥ ३ ॥

व्याख्या–हे अतन्वतीतापत्–अतनुके० महोटी अतीत के०नष्ट थएलीछे, आ पत्के० आपदा जेनाथी एवा, अने हे मतिमतेहितके०बुद्धिमान् एवा पुरुषे अभि लषित एवा, हे तीर्थकृत्के० हेतीर्थंकर देव भगवान्! ईशस्यके० समर्थ एवा, अने मते के०जिनशासनरूप मतनेविषे हिके०निश्चये करीने शस्यमानस्यके०प्रशंसा कर वाने योग्य एवो, अने आनंदधानस्यके० आनंदनुं केवल स्थान एवो, अने अमा निनःके० मानरहित एवो, अने नःके० अमोने सामानिके० प्रियवस्तुने दधानस्य के० देनारो एवो जे तुं तेके० तारी भारतीके० देशनारूप जे वाणी, साके० ते वि श्ववर्येके० जगत्नेविषे मुख्य एवा, अने महतिके० पीसतालीश लाख योजन वि स्तारयुक्त एवा निकाय्येके० मोक्षरूप घरनेविषे वासंके० वसतीने वितीर्यात्तरांके० समर्पण करो. ते वाणी केवीछे ? तोके–परमततिमिरोग्रभानुप्रभा–परमतके०परशा

भनरूप जे तिमिरके० अंधकार, तेना नाश कारणे, उग्रभानुप्रभाके० उग्रसूर्यनी कांति सरखीछे, अने भूरिभंगै के० घणा जे भंग, तेउए करीने कृशके० अत्यंत, गभीराके० गंभीर, अने जननमृतितरगनिष्पारससारनीराकरांतर्निमज्जज्जनोत्तारनौ –जननके० जन्म अने मृतिके० मरणरूप छे तरग के० कल्लोल जेनेविषे एवो जे निष्पार के० पाररहित ससारनीराकर के० संसाररूप समुद्र, तेना अंत के० मध्यभागनेविषे निमज्जत् के० बुडनारा जे जन के० भविकजनो, तेउने उत्तारे के० उतरवामाटे नौ के० नौकारूप, अने तापदानं के० सतापना छेदनने आतन्वती के० करनारी, अने मानस्य के० जे पूजादिक सत्कार, तेनी ससत्वा के० सभा सरखी अथवा सभाज होयना! एवीछे ससत्वा–अहीया वा शब्द इव शब्दार्थी अथवा उत्प्रेक्षा वाचक जाणवो. ॥ ३ ॥

सरभसनतनाकिनारीजनोरोजपीठीलुठत्तारहारस्फुरद्रश्मिसारक्रमांभोरुहे ॥ परमवसुतरांगजारावसन्नाशितारातिभाराजितेभासिनीहारतारावलक्षेमदा ॥ क्षणरुचिरुचिरोरुचचत्सटासकटोत्कृष्टकठोभटेसस्थितेभव्यलोकंत्वमवांऽबिके ॥ परमवसुतरागजारावसन्नाशितारातिभाराजितेभासिनीहारतारावलक्षेऽमदा ॥ ४ ॥

व्याख्या– हे सरभसनतनाकिनारीजनोरोजपीठीलुठत्तारहार स्फुरद्रश्मिसारक्रमांभोरुहे– सरभस के० वेगयुक्त एवा, नत के० नमन करनारा जे, नाकि के० देवो, तेउनी नारीजन के० स्त्रीजन, तेमना जे उरोज के० स्तन, तद्रूप जे पीठी के० आसन, तेनेविषे लुठत् के० लुठन करनारा जे तार के० मनोहर एवा हार के० पुष्पहार, तेउनां स्फुरत् के० देदीप्यमान जे रश्मि के० किरणो तेउए करीने सार के० श्रेष्ट छे, क्रमांभोरुह के० चरणकमल जेना एवी, अने हेअजिते के० कोइए पण जेने जीती नथी एवी, अने क्षणरुचिरुचिरोरुचचत्सटासकटोत्कृष्टकठोभटे– क्षणरुचि के० विजली, तेना सरखी रुचिर के० मनोहर एवी, अने उरु के० महोटी जे चचत् के० देदीप्यमान एवी सटा के० जटा, तेणे करीने सकट के० अतिशय भरचक एवोजे उत्कृष्ट कठ, तेणे करीने उद्भट के० शूर एवो, अने भासिनीहारतारावलक्षे–भासि के० शोभनशील, एवु जे नीहार के० हिम अने तारा के० तारामंमल, तेना सरखो वलक्ष के० शुभ्रवर्ण एवो, गजारो

के० हस्तिनो शत्रु जे सिंह, तेनेविषे संस्थितं के० बेसनारी एवी. अने शिताराति
नागजिते- शित के० चळकाट धरनारं जे आर के० पीतल, तेना करतां जे अ
तिशा के० अतिशय कान्ति, तेणे करीने राजित के० शोभित एवी. अने हे अंब के०
माता एवी. हे अंबिके के० अंबानामाक अधिष्ठायकदेवि, त्वकं०नुं सुन्दरं के० अ
त्यंत, परं के० प्रधान एवा, भव्यलोक के०भव्यप्राणिऊने अव के० रक्षण कर. तुं
केवी छे ? तोके- परमवसुतरांगजा-परम के० उत्कृष्ट. अने वसुतर के० तेजवंत
एवा जे अंगज के० पुत्र जेना एवी. अने रावसत्राशितारातिनाग-राव के० पोताना
शब्दे करीने सत्राशित के० अत्यंत नाश पमाड्या छे. अरातिनाग के० शत्रुसमूह जेणे
एवी, अने भास्विनी के० शोभायमान एवी. अने हारतार के० हारवडे तार
के० उज्वल एवी. अने बलक्षेमदा-बल के० पराक्रम अने क्षेम के० मंगल, ए
ऊने आपनार. अने अवलक्षा के० लक्षरहित अने अमदा के० मदरहित एवीने ॥
॥ ४ ॥ इति श्रीमहावीरजिनस्तु संपूर्णा इति श्रीशोभनमुनिकृता चतुर्विंशति जिन
स्तुतिश्च बालावबोधसहीत संपूर्णा ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

इति श्रीशोभनमुनिकृत चतुर्विंशति
जिनस्तुति अर्थसहीत समाप्ताः

अथश्रीनववैराग्यशतकअर्थसहितप्रारंभ.

संसारंमि असारे, नहि सुह वाहि वेअणा पउरे ॥ जाणंतो इह जीवो. नकुणइ जिणदेसिअ धम्मं ॥१॥ अज्ज कल्ल पर परारि, पुरिसा चिंतंति अछ संपत्ति ॥ अजलिगयंव तोयं, गलंतमाउं न पिछंति ॥२॥

व्याख्या–ए संसारमा जे पदार्थ छे ते सर्वे असार घणुं निरस छे, एहवु भगवंते कह्यु छे ए संसारमां ए जीवने कोइ पण ठेकाणे कोइपण गतीमा एक क्षणमात्र सुख नथी वाहि के० व्याधि अने वेदनाए पउरे के० प्रचूर एटले घणा एवा साडात्रण कोटि रोगोए करीने ए शरीर पूर्युं छे ए जीव सर्व पदार्थने असार जाणतो थको पण, बहुलकर्मि माटे श्रीवीतरागनो उपदेश्यो दयामूल धर्म नथी करतो, अने संसारनो लोलुपि थको धर्मरत्न खूवे छे ॥ १ ॥ आज, काल, पहोर अथवा परार एटले आगले वरसे पुरिसा के० पुरुष, ते शु चितवे छे? तोके–अर्थसंपत्ति अर्थ एटले हुं धन पामीश, सुखी थइश वली ते मूढ मनमाहे एम विमासे छे जे, हुं धन थशे तेवारे धर्म करीश, पण ते पुरिसाके० पुरुषो, न पिछंति के० नथी देखता के जेम अजली के० हाथना खोबामा रहेलु पाणी गली जाय छे, तेम आयुष्य गली जायछे. ते देखता नथी. ॥ २ ॥

जंकल्ले कायव्वं, तं अज्ज चिय करेह तुरमाणा ॥ बहुविग्घोहुमुहुत्तो मा अवरण्ह पडिक्खेह ॥३॥ ही संसार सहावं, चरियं नेहाणुराय रत्तावि ॥ जे पुव्वण्हे दिठ्ठा, ते अवरण्हे न दीसंति ॥ ४ ॥

व्याख्या–वली मूर्ख मनमाहे चितवेछे जे हु काले करीश, पण काल कोणे दीठी छे जे काले शु थशे? तेमाटे ज के० जे कल्लं के० काले करतो होय तके० ते अज्जं के० आज करजे अर्थात् जे धर्मकार्य होय ते तुरमाण के० उतावलो थको करजे. ढील करीश नहीं कारण कालचक्रतो कायाने चरे छे. वली एक मुहूर्त्तमाहे पण बहुविग्घो के० कोटि विघ्नो उपजे, एमाटे आज काल शु करे छे? धर्मरत्नलालची हे जीव! कालने काजे ना रहे क्षणमाहे आयुष्य पुरु थशे तेवारे शु करीश? ॥ ३ ॥ हीइतिखेदे हे प्राणी, संसारना स्वभावनु जे चरियके० चरित्र ते अति विषम छे नेहाणुरागरत्ताविके० पोताना स्नेहने अनुरागे करीने रत्ताके० आसक्त एवा जे पोताना कुटुंबी ते बेटा, बेटी, धन, स्त्री इत्यादिक पोताना संबंधी–ते हने जे पुव्वण्हे के० पहेले पहोरे सुखवार्त्तादिके दीठा ते अवरण्हे के० पाछले

पहोरे नदीसंति के० नही दीसे. एवो संसारनो कारमो राग छे माटे विषम स्व ञाव छे तोपण जीव, प्रतिबोध पामतो नथी. ॥ ४ ॥

मा सुयह जग्गि यवं, पलाइअवंमि की सवीसमह ॥ तिन्हि जणा अणुलग्गा, रोगोअ जराय मच्चूअ ॥ ५ ॥ दिवस निसा घडिमालं आउं सलिलं जिआण घित्तूणं॥चंदाइच्च वइल्ला कालरहट्टं ञमाडेई ॥६

व्याख्या—रे आत्मा,प्रमाद करीने मासुयह के०सुइ न जा जग्गिअव्वेके०सदाकाल जागतो रहे. कारण, कालरूपी आहेडी फरतो रहे छे. तेमाटे हे जीव! ज्यां थकी पलाइअवंमि के० पलायन करीजवुंल्यां कीसवीसमह के०केवो विसामो लेइने निचिंत केम सुइ रहे वुं? ज्यां चोर लागे त्यां जागता रहेवुं; सुइ रहेवुं नही. जो सुइश तो छेतराइश. रे जीव! तारी पूठे त्रण जण डुश्मन लाग्याछे; तो केम निश्चिं त सुवे छे? न सुइ रहे. धर्मरूपी जागरण कर. ते त्रण जण कोण? तोके—ए कतो रोग, बीजी जरा अने त्रीजुं मृत्यु. ए त्रण वेरी तारी पूठे लाग्या छतां तुं के म सुवे छे? ॥ ५ ॥ आ संसाररूप कूप छे, तेमां दिवस अने रात्री—ए बे घडीमाला एटले घडाउनी श्रेणीछे; ते जीयाण के० जीवोना आयुष्यरूप सलिलं के०पाणी ने घित्तूणं के० लइने एक खाली थायछे एक ञराय छे. तेने चंद्रमा अने सूर्य ए बे बलदिआ जोतर्या थका ए कालरूप अरहटने ञमाडेईके० ञमाडे छे. आयुषरूप पाणी खुटाडे छे, तो पण प्राणी समताञावने समजतो नथी. ॥ ६ ॥

सा नत्थि कलातंनत्थि, उसहं तं नत्थि किंपि विन्नाणं॥जेण धरिज्जइ काया खज्जंति कालसप्पेणं ॥ ७ ॥ दीहर फणिंदनाले, महिअर केसर दि सा मह दलिल्ले॥उपिअइ कालञमरो जणमय रंदं पुहवि पउमे ॥८॥

व्याख्या—संसारमांहे एवी कला पण कोइ दीसती नथी, अने वली एवुं औषध पण कोइ नथी देखातुं,तथा एवुं, किंपिके० कोइ विन्नाण के० विज्ञानपण नथी देखातुं के जे कलाए करी, अथवा जे औषधे करी अथवा जे विज्ञाने करी कालसप्पेण के० कालसर्पे करीने काया खज्जंति के० खवाय छे, तेने धरिज्जइ के० धरी राखीए. एट ले बीजा सर्व जातनां विष उतरे पण कालरूप सर्पना मंसनुं विष उतरे नही. ॥ ७ ॥ पृथ्वीरूप कमल वखाणे छे. दीर्घफणिंद एटले महोटो शेषनाग ते रूप लां बो नालके० डांमो जे कमलने नीचे छे, वली जे पृथ्वीरूप कमलनेविषे महिधर ए

टले पर्वतरूप केसरा ते कमलना ततुंछे, वली दशदिशारूप मह्योटी पाखडी छे. ऊपियइ कालभमरो के० प्रत्यक्ष देखातो कालरूप भमरो ते आखा लोकरूपीआ मयर के० मकरद एटले जीवरूप मकरद जे कमलनो रस, तेने पान करे छे जेम कमलनो रस भमरो पीए, तेम अहीयां जीवरूप कमलछे तेनो रस कालरूपी भमरो पीएछे. ॥ ८ ॥

छाया मिसेण कालो, सयल जिआण छलंग वेसंतो ॥ पासं कह्वि न मुचइ, ताधम्मे उज्जमं कुणह् ॥ ए ॥ कालमि अणाईए, जीवाणं वि विह्कम्मवसगाणं ॥ तं नत्थि संविहाणं, संसारे जं न सभवई॥१०॥

व्याख्या—जे शरीरनी छाया देखायछे, अने निरतर जीवनी साथे फरे छे, ते छाया नथी पण एतो छायाने मिषे काल फरे छे, ते जेम वेरी छलभेद ताकतो फरेछे, तेम कालरूप पिशून सकल जीवना छलने शत्रुनी पेरे जुएछे जेम डुर्जन होय ते केडमूके नही, तेम ए छायाने मिषे काल जे छे ते पासंकह्विनमुंचइ के० जीवनी क्यारेपण केड मूकतो नथी, ते माटे हे जीव, जिनधर्मना मार्गने अने तीर्थंकरनी वाणीने अगीकार करीने रूडीपेरे आदर ए सद्गुरुनो उपदेशछे ॥ ए ॥ ए अनादिकालनेविषे जीवो क्रोध मान माया अने लोभने योगे विविध प्रकारना कर्मना वश थका ससारमा पड्या नाना प्रकारना डुःख सही रह्या छे, माटे एवा जीवोने तंके० ते नथी सविहाण के० संविधान एटले एह्वो सवंध के जके० जे नसंसारेसभवइ के० ससारमा सभवे नही अर्थात् बधा संवध सभवेछे पुन जो जिनवरनोधर्म करेतो ससाररूप चक्रमाहे न भमे ॥ १० ॥

बधवा सुयणा सव्वे पिअ माया पुत्त भारिआ ॥ पेअवणाउ नियत्तति दाऊण सलिलजलिं ॥ ११ ॥ विह्डति सुआ विह्डंति बधवा, विह्डतिसुसंचिउअछो ॥ इक्को कह्वि न विह्डइ, धम्मो रेजीव जिणभणिउ ॥ १२ ॥

व्याख्या—बंधव, के० भाइबंध अने सुयणा के० स्वजन सर्वे पिता, माता, पुत्र, भार्या धन सुवर्ण ए सर्वे आ संसारनेविषे स्वप्न समानछे ए सर्व जे कुटुंबछे ते जीवने पेयवणाउ के० प्रेतवन जे श्मशान त्या मूकीने त्या थकी नियत्तति के० पाछा वलेछे शु करीने पाछा वलेछे? तो के दाऊणके० देइने, सलिलजलि के०

पाणीनी पसली आपीने पाछा फरे छे. ॥ ११ ॥ सुआ के० सुत एटले पुत्रते पण विहडेछे, एटले विघटेछे बंधव के० भाइ पण विछडे छे. जगत्मां स्वार्थे करी सहु रूडुं कहे. स्वार्थवश सहुछे. अने सुसंचिउअछो के० रूडीपरे संचित कर्युं एवु जे अर्थ के० द्रव्य एटले सुकृतनी लक्ष्मी पण विछडे, नाशपामे छे. ऋद्धिसंपदा पण अस्थिर जाणवी. मात्र एक वस्तु, हे जीव परभव जातां सखी थाय एवी, अने सुखनी करनार एवी अविहडछे. ते एके केवल धर्म—श्रीतीर्थंकरे भाख्योछे ते जिनधर्म जीवनो सखा जाणवो. ए कथमपि के० कोइप्रकारे पण विछडे नही. १२

अडकम्मपासबद्धो जीवो संसारचारएठाइ॥ अडकम्मपासमुक्को, आया सिवमंदिरे ठाइ ॥१३॥ विहवो सज्जणसंगो विसयसुहाइं विलास ललिआइं ॥ नलिनीदलग्गघोलिर जललवपरिचंचलं सव्वं ॥ १४ ॥

व्याख्या–ए जीव, निविडबंधन के० जेणे करीने छूटेज नही एवा आठकर्म रूपी पाशे बंधाणो थको संसाररूप चारक के० बंधीखानानेविषे ठाम ठाम जन्म लेतो फरेछे. अने जो ए जीव आठकर्मरूप पाशथी संसारमां मूकायतो मोक्षमंदिरनेविषे जइ रहे. ॥ १३ ॥ जीवने विहवो के० विभव जे लक्ष्मीनो अने सज्जन कुंटबनो जे संगछे, तेनुं फल अशाश्वतुछे, थिर रहे नही; वली विलासे करीने ललित के० मनोहर एवां छे पांच इंद्रिनां विषयसुख एटले स्त्री संबंधी मनोहर विलास तथा खावुं पीवुं शृंगार खेल ख्याल विनोद ते पण अशाश्वतछे. अने दुःखदाइछे. जेम नलिनी के० कमलिनीनां दलग्ग के० दल जे पादडां तेने अग्रे एटले अग्रभागे रहेलुं जलबिंदु ते जेम घोलिर के० चपलछे तेम आ पण सर्व चंचलंके० चंचल जाणवा. ॥ १४ ॥

तं कत्थ बलं तं कत्थ, जुव्वणं अंगचंगिमा कत्थ ॥ सव्व मणिच्चंपिच्छह दिठं नठं कयंतेण ॥ १५ ॥ घणकम्मपासबद्धो भवनयरचउप्पहेसु विविहाउ ॥ पावइ विडंबणाउ जीवो को इत्थ सरणं से ॥ १६ ॥

व्याख्या–तं कत्थबलंके० ते कायानुं बल क्यां गयुं ? ते जोवननुं बल क्यां गयुं? अने अंगचंगिमा के० शरीरनुं मनोहरपणु ते पण क्यां गयुं? अने ते रूप रंगसो क्यां गयुं? अरे वृध्यावस्था आवी. हवे चेतो. अंगनुं उद्योतपणु पण क्यां गयुं ? बुद्धि पण क्यांगइ? रेजीव ए सघली वस्तुउ अणिच्चं के० अनित्य अशाश्वत छे, एम पि

ह्हके० देखो अहो जीव! दिठुकें० ए सर्व तमासो ते दीठो जे कयतेणंनठु के० ज मराजाए नष्ट कीधो एवो दीठो, तो पण अज्ञानवशे करी नथी जाणतो के सर्व अ नित्य वस्तुओ, नजरे देखतां चाली जायछे तोपण जीव समजे नहीज ॥ १५ ॥ ए जीव, घन के० निविडकर्मना पाशे बधाणो थको नवरूपी नगरना चारगतिरूप चऊटामांहे विविध प्रकारना रूप करतो कर्मना वशे नरक निगोदमाहे अनेक विडंबना पामे छे इहां जीवने शरण कोण थाय? ॥ १६ ॥

घोरंमि गप्नवासे, कलमल जंबाल असुइ वीनछे ॥ वसिउ अणंत खुत्तो, जीवो कम्माणुनावेणं ॥१७॥ चुलसीई किरलोए, जोणीण नव सयसहस्साई॥इक्किकमिअजीवो अणंतखुत्तोसमुप्पन्नो॥ १८॥

व्याख्या–एजीव, घोरमिके० महाघोर बिहामणा एवा गनवासनेविषे वस्यो ग र्नवास केवो छे? तोके कलमलजबालके० मलरूप कर्दम, तेणे करी अशूचि छे, अपवित्र छे वली बिनत्स के० गदो छे ते गर्नमांहे जीवकम्माणुनावेण के० कर्मना अनुनावे करीने अणतखुत्तो के० अनतिवार वस्यो ॥१७॥ किरके० निश्चे चउदराज लोकमाहे चोराशीलाख योनि जीवने उपजवानी छे, ते एकेक यो निनेविषे ए ससारी जीवे अनतीवार अवतार लीधा, केटलाएक सबधी कस्या, तेउनी सख्या पण न पामी ए ॥ १८ ॥

माया पिय बंधूहि॥संसारछेहिपूरिउलोगो॥बहुजोणिनिवासीहिनय तेताणंचसरणंच ॥ १९ ॥ जीवोवाहिविलुत्तो सफरोइवनिजलेतड प्फडई ॥ सयलोविजणोपिछइ कोसक्कोवेअणाविगमे ॥ २० ॥

व्याख्या–व्यवहार राशीमां ससारछेहिके० ससारनेविषे रह्या एवा बहुके० घ णी एवी जे चोरासी लाख जीवयोनी, तेनेविषे निवास करनारा एवा जे मात, पिता, नाई, ईत्यादिक–तेणे करीने चउदराजलोक पूर्खो छे, एटले नखोछे पण ते मातापितादिक तेके० तने ताणके० रक्षण करवाने समर्थ नथी अने सरणच के० शरणे राखवाने पण समर्थ नयके० नथी ॥ १९ ॥ ए ससारी जीव अनेक जातनी व्याधि, तेणे करी विलुप्त के० लीपाणो पीड्यो छे, पण अत तेनो आवे नही जेम माछलु पाणीविना तडफडे–टलवले, तेम ए जीव रोगे पीड्योथको तडफडे छे दुःख आव्ये हायवराल घणी करे छे दूर वेगा वेगा स्वजनादिक सर्व प्रेक्षपतेके० देखे विलखाए, आमण डुमणथका चितातुर थाय, पण ते पारकी

वेदना निवारवाने अर्थे कोण शक्तिवंत थाय? अर्थात् कोइ समर्थ न थाय.॥ २०॥

मा जाणसि जीव तुमं ॥ पुत्त कलत्ताइं मज्झसुहहेऊ ॥ निउणंबंधणमे
अं॥संसारेसंसरंताणं ॥२१॥ जणणी जायइ जाया ॥ जाया मायापि
आय पुत्तोअ ॥ अणवठासंसारे कम्मवसासव्वजीवाणं ॥ २२ ॥

व्याख्या—हे जीव! तुं एम माजाणसिके० जाणीश नही के, पुत्र, स्त्री, माता, पिता, बाइ, जाइबंध इत्यादिक सहु स्वजनवर्ग सुखनां हेतुछे. आ संसारमां संसरंताणंके० परिभ्रमण करतां जीवाने ए माता पितानो संबंध ते सर्व निउणके० आकरु संसारबंधननुं कारणछे, पण संसार छोडावे नहीं ॥ २१॥ माता ते जायाके० स्त्रीपणे थाय, अने स्त्री ते मातापणे थाय, अने पिता ते पुत्रपणे थाय, पुत्र पितापणे थाय. एम संसारमांहे अणवठाके० अनवस्था एट ले अनियमितपणुछे, पण निश्चयपणु नथी. सर्व जीवो कर्मने वश थका अवतार लिएछे, पण तेनी जीवने खबर नथी. मोहे करीने माहरूं माहरूं करेछे. एम ए जीव संसारमांहे परवश थको धर्मनो उद्यम करी शकतो नथी. ॥ २२ ॥

न सा जाई न सा जोणी न तं ठाणं न तं कुलं ॥ नजाया न मूआ
जत्थ ॥ सव्वेजीवाअणंतसो ॥ २३ ॥ तं कंपि नत्थि ठाणं ॥ लोए वाल
ग्गकोडिमित्तंपि ॥ जत्थ न जीवा बहुसो सुहदुःखपरंपरंपत्ता ॥२४॥

व्याख्या—चउदराजमां एवी कोइ जाति नथी, एवी कोइ योनि नथी, एवुं कोइस्थान नथी, अने एवुं कोइ कुल नथी के ज्यां जीव, जनम्यो नथी के मुउ नथी. ए सर्व एकएक ठेकाणे एकएक जीव अनंतीवार फरसी संसारमां जन्योछे. ॥२३॥ ते चोदरा जलोकमांहे वालाग्रनी अणीमात्र तेनुं कोटी असंख्यातमा जाग जेटलुं ठाम नथी के ज्यां जीव, बहुसो के० घणीवार सुखदुःखनी परंपरा नथी पाम्यो. अर्थात् सर्व ठेका णे जीव सुखदुःखनी परंपरा पाम्योछे. पण कर्मक्षयनी परंपरा पाम्यो नथी.॥२४॥

सवाउ रुद्धीउ पत्ता सव्वेविसयणसंबंधा ॥ संसारेतोविरमसु, तत्तोज
इमुणसिअप्पाणं ॥ २५ ॥ एगोबंधइकम्मं, एगोवहबंधमरणवस
णाइं ॥ विसहइजवंमिजमडइ, एगुच्चिअकम्मवेलविउ ॥ २६ ॥

व्याख्याः—हे जीव, तुं सघली चक्रवर्त्ति प्रमुखनी जेरुद्धि संपदा ते संसारमां अ नंती वार पाम्यो, अने सघलां स्वजनसंबंधी सगपण पण अनंतीवार पाम्यो, पण

जो तु पोताना आत्मस्वरूपने जाणेछे तो संसारथी विराम पामी दुःखोनो अंत कर, तेवारे आत्मानो निस्तार थाय ॥२५॥ ए जीव एकलोज पोते कर्मबंधन करेछे अने वधबंध प्रहार अने मरण इत्यादिक कष्ट ते पोते एकलोज आ संसारमा सहेछे ए जीव कर्म बंधन करतो थको कर्मनो प्रेर्यो नवमाहे एकलो चिरकें० निश्चयथी भ्रमण करेछे, पण जो ते वीतरागना वचन सद्दहेतो संसारसमुद्रमा न भमे.॥२६॥

अन्नोनकुणइअहिअं,हिअपिअप्पाकरेइनहुअन्नो॥अप्पकयंसुहदुक्ख,भुजसिताकीसदीणमुहो ॥ २७ ॥ बहुआरंभविढत्तं,वित्तंविलसतिजीवसयणगणा ॥तज्जणिअपावकम्म,अणुहवसिपुणोतुमंचेव॥२८॥

व्याख्या–हे जीव तने अनेरो कोइ अहित करतो नथी, अने हित पण पोतानो आत्माज करेछे, अथवा अहित पण आत्माज करेछे पण बीजो कोइ करतो नथी जीव पोतेज पोताने सुख करेछे अने दुःख करेछे, अने पोतानाज कर्मोए करी चार गतिना सुखदुःख भोगवेछे तो हे जीव ! तु शाकारण माटे दयामणु मुख करेछे? ॥ २७ ॥ हे जीव, तु घणा आरंभे करी वित्तके० द्रव्यप्रत्ये उपार्जन करेछे ते द्रव्यने विलसतिके० भोगवेछे कोण भोगवेछे? तो के स्वजनना गण एटले समूह ते भोगवेछे पण ते द्रव्य उपार्जन करता पोते आरंभथी उपार्ज्युं जे पापकर्म, तेने तु भोगवेछे अने भोगवीश. अने जो ए आरंभथी विराम न पामे तो फरी आगामिक काले पण तेनु दुःख तनेज भोगववु पडशे, पण बीजो कोइ भोगवशे नहीं॥२८॥

अहदुक्खियाइतहभुक्खिआइजहचितआइंडिंभाइं ॥ तहथोवंपिनअप्पा विचतिअजीवकिंभणिमो ॥ २९ ॥ खणभंगुर सरीरं,जीवोअन्नोअसासयसरूवो ॥ कम्मवसासंबधो,निबन्धोइत्थकोतुज्झं ॥ ३० ॥

व्याख्या–अह के० अथ अथानंतर एटले पूर्वे दृष्टांत कह्यु तेम बीजु कहेछे, जेम डिंभाइ के० बालक दुःखीआंछे तेमज ए बालक भुख्याछे, एम तु कर्मने वश थको मूढपणाथी वारवार चिंतवे छे, तेम अरेजीव तु थोवपि के० थोडीसी पण पोताना आत्मानी चिंता करत तो सुखी थात, पण हे जीव तु मूढपणे पोते आत्मस्वरूप चिंतवतो नथी तो तने शु कहीए? ॥ २९ ॥ हे जीव, आ शरीर क्षणभंगुर छे, अने अशाश्वतु छे, अने ए जीवतो शरीरथी जुदोछे अने तेनु शाश्वतुस्वरूप छे आ कायादिकनो संबध जीवने कर्मना वशे करीने छे अरे तने आ प्रति

बंध शो? एटले इहां शरीरनेविषे ताहरे शामाटे प्रतिबंध करवो जोइये. ॥ ३० ॥

कह्आयंकह्चलिअं, तुमंपिकह्आगजकहंगमिहि॥अन्नुन्नंपिनयाणह,जीवकुडुंबंकतुज्झं ॥३१॥ खणजंगुरेसरीरे, मणुअजवेअप्रपडलसारिच्छे ॥ सारंइत्तिअमित्तं; जंकीरइसोहणोधम्मो ॥ ३२ ॥

व्याख्या—हे जीव, आ ताहरुं कुटुंब क्यांथी आव्युं अने कोण गतिमां जशे? अने तुं पण क्यांथी आव्यो अने कइ गतिमां जइश? कुटुंबनी गतागति अने ताहरी पोतानी गतागतिनी परस्पर जो तने खबर नथी तो हे जीव! तारूं ए कुटुंब पण क्यांथी अने तुं पण ए कुटुंबनो क्यांथी? जेतुं चारे गतिमां मारुं कुटुंब मारुं कुटुंब एम करतो फर्यो? ॥ ३१ ॥ मनुष्यजवनेविषे क्षणजंगुर एवुं जे आ शरीर ते अभ्रपमलके० वादलप्राये असार छे. एटले वादलां जेम घडीमां चढी आवे ने घडीमां विसराल थाय, तेम मनुष्यनो अवतार पण वीसराल थतां वार न लागे. सारतो एटलोज छे के जे मनुष्यना जवेकरी शोजन एवो रुडो धर्म कराय छे. माटे हे जीव तुं श्रीवीतरागनो धर्म आचरणकर. ए विना बीजो कांइ आ संसारमां सार नथी॥३२॥

जम्मडुक्खंजराडुक्खं, रोगायमरणाणिय ॥ अहोडुक्खोहुसंसारो, जछकीसंतिजंतुणो ॥ ३३ ॥ जावनइंदियहाणी, जावनजररक्खसीपरिप्फुरइ ॥ जावनरोगविआरा, जावनमच्चूसमुल्लिअइ ॥ ३४ ॥

व्याख्या—जन्मनुं डुःख, जरानुं डुःख, रोगेकरीने डुःख अने मरण पामवानुं डुःख. अहो!! इतिआश्चर्य, एहवो डुःखमय निश्चेयकी आ संसार छे; त्यांजीवो किसंतिके०केम रहे छे? जछके०जे संसारनेविषे रह्यो जीव जन्ममरणादिक घणा क्लेश पामे छे, तेम छतां तेमां आसक्त थइ रहेछे ए आश्चर्य! ॥३३॥ ज्यां सुधी इंद्रिउनी हाणी थइ नथी, एटले इंद्रिउ पांचे परवडा छे, ज्यांसुधी जरारूप राक्षसणी परिस्फुरण थइ नथी एटले प्रगट थइ नथी, एटले अतिशयपणे स्फुरणा पामी नथी, व्यापी नथी, वली ज्यां लगी रोगरूप विकार प्रगट थयो नथी, अने ज्यां सुधी मरण उल्लसित एटले उदय आव्युं नथी त्यांसुधी हे जीव! तुं वीतरागना धर्मनुं आचरण कर.

जह गेहंमि पलित्ते, कूवं खणिउं न सक्कए कोइ ॥ तहसंपत्तेमरणे, धम्मो कह कीरए जीव ॥ ३५ ॥ रूवमसासयमेयं, विज्जुलयाचंचलं जए जीअं ॥ संजाणुरागसरिसं, खणरमणीअं च तारुन्नं ॥ ३६ ॥

व्याख्या–हे जीव, जेम घरमां चारेदिशाए आग लागे ते समये कोइ उद्यमी जीव कूवो खणीने पाणी काढी शकतो नथी अर्थात् आग लागे तेवारे कूप खोदवा बेसे ते कांइ काम आवे नही–कारण, आग उलववा तरत पाणी जोइए तेम हे जीव! मरणकाल प्राप्त थयो छता तु धर्मपण शीरीते करी शकशे? एम चित्तमां विचारीने हमणाथीज श्रीवीतरागना धर्मनु आचरण कर ॥ ३५ ॥ हे जीव! आ शरीरनुं रूप जे सुंदरपणु छे ते अशाश्वतु छे, अथिर छे विद्युलता के० विजलीनी पेरे जगतमा जीवितव्य चचल छे, अने रमणीक एवु जे तारुण्य ते क्षणिकछे. तथा सध्याकालना पचवर्ण रागना रग सरखु छे ॥३६ ॥

गयकन्नचचलाउ, लछीउतिअसचावसारिछं ॥ विसयसुहंजीवाणं, बुझसुरेजीवमामुझ ॥ ३७ ॥ जहसंझाएसउणाण सगमोजहपहे अपहिआणं ॥ सयणाणंसजोगो, तहेवखणभगुरोजीव ॥ ३८ ॥

व्याख्या–हे जीव! गयकन्न के० हाथीना काननी पेरे लछी के० लक्ष्मी चचल छे, अने विसयसुह के० विषयना सुखछे ते तिअसचाव के० त्रिदशचाप एटले इद्र धनुष्यना सरखा एटले पहेला तो अति वल्लभ लागे, अने पछी दु खदाइ थायछे तथा विनिश्वरछे, एवु जाणीने हे भव्यजीव, तु जाण थइने बुझ पण मूर्ख थइ मोहनेवि षे मुझाइश मा श्रीवीतरागना धर्मने आचरण कर ॥ ३७ ॥ हे जीव! जेम सध्या समये सउणाणके० पखीउनो सगम एटले संध्या समये जूदी जूदी जातनां पंखीउ वृक्ष उपर एकठा थायछे, ते प्रात काले सर्व पोतपोताने मन गमते ठेकाणे उडी जायछे, अने जेम मार्गे जतां पंथीउनो सगम थायछे अर्थात् एवे संगम क्षणिकछे, तेम संसारनेविषे जे सयणके० सज्जन सगाउनो सयोगछे ते पण क्षणभंगुरछे ॥३८॥

निसाविरामे परिभावयामि । गेहे पलित्ते किमह सुया मि ॥ डझतमप्पाणमुवरकयामि जधम्मरहिउ दिअ हा गमामि ॥३९॥ जाजा वच्चइ रयणी, न सा पडिनिअत्तइ ॥ अहम्मं कुण माणस्स, अफला जतिराइउ ॥ ४० ॥

व्याख्या–जेम निशा के० रात्री विरामपामे थके पाछले पहोरे जागीउठीने प्रमा द न करता एम परिभावयामि के० चितवणा करे जे घरनेविषे अग्नि लाग्योछे तो कहोने केवी रीते निश्चितपणे सुइ रहीए? ए दृष्टाते दझत मप्पाणके० दाझता एटले

बलता आत्माने केम लेखामां नथी गणतो? केम धर्मरहित दिवस निर्गमुं? हुं दाझुं तो पण तेनी केम उपेक्षा करूं छुं? अथवा वृद्धावस्था ए आयुष्यरूपी रात्रीनो पाछलो पहोर जाणवो. ए अवस्थानेविषे संसारथी सचेत थया छतां अने संसारनी अनेक विडंबनारूप अग्नि लाग्यो छतां अने तेणे करी अनेक वेदनाउ सहेवी पडती छतां धर्मरहित एटले श्रीवीतरागभाषितधर्मनुं आचरण कर्या विना केम दिवस निर्गमावुं छुं? एवो भावार्थ. ॥ ३९ ॥ जे जे रजनी जायछे ते रात्री तथा दिवस पाछां नहीं आवे. एटले पडिनियत्त के० निर्वर्त थतां नथी. अधर्मक रणहार माणसनो रात्री दिवस ते अफलाके० निष्फल जायछे. ॥ ४० ॥

जस्सत्थि मच्चुणासक्खं जस्स अत्थि पलायणं ॥ जो जाणे न मरिस्सामि, सोहुकंखेसुएसिया ॥ ४१ ॥ दंभकलिअंकरित्ता, वच्चंतिहु राइउय दिवसाय ॥ आउंसंविल्लंता, गयाविन पुणो निअत्तंति ॥४२॥

व्याख्या-जेहने मरण साथे मित्रपणुं छे, अथवा जेने मरणथी दूर पलायन करवानी शक्तिछे, अने जे जाणेछे के हुं मरवानो नथी, ते निश्चे एम कंखेसु के० वांछे जे आगमिक काले हुं निचिंतोथको धर्म करीश. पण जेने मरणसाथे मित्रपणुं नथी, अने मरणथी दूर पलायन करवानी शक्ति पण नथी, अने जे जाणे छे के हुं निश्चे मरवानोज छुंतो ते प्राणी एम केम विचारे जे हुं आगमिक काले धर्म करीश? तेने तो आज थतुं होय तो आवती काल उपर भरोंसो राखवोज नही. ए कारण माटे सर्व भविकजनोए श्रीवीतरागधर्मनुं अप्रमादपणे आचरण करवुं. ॥ एवो भावार्थ ॥ ४१ ॥ दंभ के० मन वचन कायाना अशुभयोग ते जीवने दंभछे अने कलिके० वढवाड तथा क्लेश करतां संताप करतां जीवने जे रात्र दिवस वच्चंतिके० गया ते पण पाछा आयुष्यमां नियत्तंतिके० वधता नथी. एटले जे गयाते गयाज.

जहे वसी हो वमियं गहाय, मच्चूनरं नेइहु अंतकाले ॥ न तस्स माया न पिया न भाया ॥ कालंमित्तंमि सहरा भवंति॥४३॥जीअं जलबिंडुसमं, संपत्तीउ तरंगलोलाउ॥ सुमिणयसमं च पिम्मं, जंजाणसुतंकरिज्जासु ॥ ४४ ॥

व्याख्या-जेम केसरीसिंहछे ते मृग के० हरिणने यूथमांथी ग्रही लेइजायछे तेम, कालछे ते नर के०मनुष्यने आयुष्यने अंतकाले निश्चये स्वजनादिकना यूथमांथी ल

इजायछे, ते समये तेहने मात, पिता, भाइ, भार्यादिक कोइ सहाय थतां नथी सहु को इ देखता काल तेने लइजायछे तेउ सर्व खेद पामता थका बेशी रहेछे, पण तेने काल के० मरणने अवसरे मरणना विभागी सखा कोइ थाता नथी ॥४३॥ ए जीवने जीवित व्यछे ते जलबिंदु समान अर्थात् जलबिंदु जेम थोडीवार रहे तेम जीवितव्य पण थोडो वखत रहेछे सपत्तिउ जेछे ते पाणीना तरग के० कल्लोलनी समान लोलाउ के० चचलछे, अने पिम्म के० प्रेमछे अर्थात् ससारनेविषे पुत्र पुत्रादिक उपर जे स्नेहछे ते सुमिणय के० स्वप्न समानछे. एवु जाणीने हे जीव! जे कांइ धर्म करणी करवी घटे ते कर, पण प्रमाद करीश नही ॥ ४४ ॥

सऊराग जलबुब्बुउवमे जीविए जलबिंदुचचले॥ जुव्वणेय नइवेगस निजे पावजीव किमिय न बुज्झसे॥४५॥ अन्नछसुआ अन्नछ गेहिणी परिअणोविअन्नछ॥भूअबलिव कुडव, पिक्खितहयकयंतेण॥४६॥

व्याख्या–हे जीव! सध्या समयनी रातास, जलबिंदु अने जलना परपोटानी उपमाछे जेने एवु जीवितव्य चचलछे, डाभनी अणी उपर रह्यु जे जलबिंदु तेना सर खु आयुष्य अथिरछे, अने यौवनवयछे ते नदीना पूरना वेग समान जाता वार लागे नही एवुछे अर्थात् क्षणिकछे, ए माटे हे पापकर्मना करनारजीव! तु केम बूझतो नथी? अर्थात् सर्व क्षणभगुर जाणतो छता केम बोधने पामतो नथी ॥ ४५ ॥ हे जीव! सुअ के० सुत ते पुत्र ते पण अन्नछ के० अनेरेगामे मरीने पहोता, अने गेहिणी के० स्त्री ते पण अनछके० अन्यगामे मरीने पहोती, अने परिआणोवि के० परिजन जे दासदासी प्रमुख कुटुंब परिवार पण मरीने अन्यस्थानके पहोतां ए कुटुंब मेलो ते हतइतिखेदे कयंतेणके० यमराजाये भूयबलिवपिक्खित के० भू तना बाकुलानी परे जूडु जूडु विखेरी नाख्युं अर्थात् ए सर्वे, भूत जेम बलि वा कुला नाखी दीए तेम सर्व सगा सबधीने देखता यमराजा ए कुटुबने गत्यतर मां नाखी दीएछे ए सगा कुटुंब सहु पोषणने माटे तने वलगी रह्याछे ॥ ४६ ॥

जीवेण भवे भवे, मिल्लिआइ देहाइ जाइ संसारे॥ ताण न सागरे हिं, कीरइ संखा अणंतेहि ॥४७॥ नयणोदयंपि तासि सागर सलि लाउ बहुयर होइ॥ गलिअंरुअमाणीणं माऊणं अन्नमन्नाणं॥४८॥

व्याख्या–आ जीवे भवो भवनेविषे जेटला देह आ ससारने विषे मेल्या, तेउनु जो लेखु करीए तो ते अनता सागरोपमे पण तेनी संख्या न थाय अर्थात् आ

जीवे नवोनवनेविषे अनंता देह धारण करी करीने मूक्याछे. ॥ ४७ ॥ नयणोदयं के० माताना नेत्रनां जे पाणी अर्थात्, आंसु. एटले जीवने आ संसारमां नवज वनेविषे दुःख पामतां मातानां नेत्रांसु एटलां वधां थयांछे के असंख्याता सागर समुद्रना पाणी करतां पण ते नेत्रोदक बहुतर के० घणुंज थाय. अने माताउ पण अन्नमन्नाणंके० अनेरी अनेरी एटले घणी जाणवी. ॥ ४८ ॥

जं नरए नेरइआ दुहाइ पावंति घोरणंताइ ॥ तत्तोअणंत गुणिअं निगोअमप्रेदुहं होइ ॥ ४९ ॥ तंमिविनिगोअमप्रे वसिउ रे जीव विविहकम्मवसा ॥ विसहंतो तिरकदुहं, अणंतपुग्गल परावत्ते ॥५०॥

व्याख्या—जे नरकनेविषे नारकीजीव अनंत घोर बीहामणां दुःख पामे छे, ते नरकनां दुःखथी पण अनंतगुणां अधिक दुःख जीवने निगोदमां जन्ममरणनां तथा अनंता जीवनुं एक शरीरछे तेनां दुःख थायछे. अर्थात् अनंतदुःख निगोदमां नोगववां पडेछे. ॥ ४९ ॥ एवी तेज निगोदमांहे अनंतकाय वनस्पतीना घरमांहे रे जीव! विविधप्रकारना कर्मवशे करीने तुं तेनेविषे वस्यो. घणा अनंतानंतकाल लगे रह्यो अने त्यां वसतो थको तें घणा तीक्ष्ण उधिक कठण निगोदनां दुःखो विशेषेकरीने सहन कर्यां; ते अनंत पुजलपरावर्त्तसुधी एवां दुःखसह्यां.

नीहरिअकहवितत्तो, पत्तोमणुअत्तणंपिरेजीव ॥ तछविजिणवरधम्मो, पत्तोचिंतामणिसरिछो ॥५१॥ पत्तेवितंमिरेजिअ, कुणसिपमायंतयंतुमंचेव ॥ जेणंनवंधकूवे पुणोविपडिउदुहंलहसि ॥ ५२ ॥

व्याख्या—रे जीव!!अनुक्रमे ते नरक निगोद मांहेथी कहवीके०कोइएक महत्कष्टे करीने नीकल्यो, अने अपिके०निश्चे मनुष्यनो अवतार पाम्यो. अने त्यां वली चिंतामणी सरखो मनोवांछित सुखदायक एवो वीतरागनाषित जिनधर्म तुं पाम्यो.॥५१॥रे जीव! ते धर्म पाम्यो तो हवे तुं प्रमाद करीश नहीं. जे प्रमादेकरी पुनरपि एटले फरीपण नवरूप अंधकूपनेविषे पडीने जन्म जरामणरूप दुःख पामीश. माटे प्रमाद करीशनही

उवलद्धो जिणधम्मो, नयअणु चिन्नो पमायदोसेणं ॥ हा जीव अप्पवेरिअ, सुबहुंपरउ विसूरिहिसि ॥ ५३ ॥
सोअंति ते वराया, पछा समुवठिअंमि मरणंमि ॥ पाव पमाय वसेणं, नसंचिउ जोहिं जिणधम्मो ॥ ५४ ॥

व्याख्या–हा इतिखेदे रे जीव! जिनधर्म तु पाम्यो छता ते प्रमादना दोषेकरी तें आचर्यो नही तो तेणे करी हे जीव, तु पोतेज पोताना आत्मानो वैरी समान थयो तो आगल जता तु परवश थको घणा दुःख सोशीश, ने पश्चाताप करीश, माटे प्रमाद करीश नही अप्रमादपणे धर्म कर॥५३॥जेउए जिनधर्म संपादन कर्यो नही, अर्थात् जिनधर्म पामीने तेनु आचरण कर्यु नही, पछी बापडा सोचना–पश्चात्ताप करे, ते राक अने प्रमादी जीव छेडे मरण आवे थके उतावलमा केइ शोचना करे, अने कोने कहे? एवा पापकर्मी जीवो प्रमाद वशे रह्याथका अंत समये सोचना करेछे ५४

धी धी धी संसारे, देवो मरिऊण जं तिरी होइ॥ मरिऊण रायराया परिपच्चइ नरय जालाए॥ ५५ ॥ जाइ अणाहो जीवो, डुमस्स पुप्फं व कम्मवाय हउ॥धण धन्ना हरणाइ, वर सयण कुडुंब मिल्लेवि ॥५६॥

व्याख्या–धिक्क धिक्क धिक्क! आ संसारनेविषे धिक्कार, जे संसारमाहे देवो सरखा उत्तम जीव मरीने वली तिर्यंचनी गतिनेविषे उत्पन्न थायछे, अने राजाउनो राजा, जेने शोल हजार यक्षो सेवा करे, एवो चक्रवर्ति पण नरकनी अग्निज्वालामा हे घणु पचाए छे, तो विशेषेकरीने ए उपरात वैराग्यनुं बीजु कयु ठेकाणुं छे वारु? ॥ ५५ ॥ जाय परलोकनेविषे अनाथ अशरण जीव, डुमस्स के० वृक्षना पुष्पनीपरे जेम वायरे प्रेर्यु फूल अनाथ थाय छे, तेम जीव कर्मरूपी वायरे प्रेर्यो थको हणायछे एटले धन धान्य, आभरण अने, घर सज्जन कुटुंब परिवार ए सहु पडता मेलीने जीव बापडो कर्मनो प्रेर्यो एकलो जाय छे ॥ ५६ ॥

वसियं गिरी सुवसियं, दरी सुवसियं समुद्द मझंमि ॥ रुक्खग्गे सुच्च वसिअं, संसारे संसरंतेण ॥ ५७ ॥ देवोनेरइ उत्तिय, कीड पयं गुत्ति माणसोएसो॥ रूवस्सीय विरूवो, सुहभागी डुक्खभागीय ॥ ५८ ॥

व्याख्या–ए जीव आ संसारनेविषे संसृति के० जन्म मरण, तेणे करीने अनेक वार गिरिके० पर्वतनेविषे वस्यो, दरी के० पर्वतनी गुफानेविषे अनेकवार वस्यो, समुद्दमझंमि के० समुद्रनेविषे अनेकवखत वस्यो, अने रुखग्गे के० वृक्षना अग्र भागे घणा वखत वस्यो एम ससारमाहे आवागमन करतो वस्यो ॥ ५७ ॥ वली ए जीव क्यारेक देवता थयो, क्यारेक नरकनेविषे वस्यो, क्यारेक कीट थयो, क्यारेक पतंग थयो, क्यारेक मनुष्यनो अवतार धर्यो वली ए जीव, क्यारेक रू

पस्वी थयो, क्यारेक कुरूपी थयो, क्यारेक सुखनो जागी थयो अने क्यारेक दुःख नो विजागी पण थयो. ॥ ५८ ॥

राजत्तिय दुम गुत्तिअ, एससवा गुत्तिए सवे अविऊ ॥ सा
मी दासो पुज्जो, खलत्ति अधणो धणवइत्ति ॥ ५९ ॥
नवि इछ कोइ निअमो, सकम्मविणिविठ सरिस कय चि
ठो ॥ अन्नुन्न रूववेसो, नडुव्व परिअत्तए जीवो ॥ ६० ॥

व्याख्या–वली ए जीव क्यारेक चक्रवर्ति राजा पण थयो, एजजीव क्यारेक द्रुम के० रांक थयो, एज क्यारेक चांमाल थयो, एज क्यारेक वेदनो जाण एवो थयो, एज क्यारेक स्वामि के० सर्वनो मुख्य एवो थयो, अने क्यारेक बीजाउनो दास थयो, एज जीव क्यारेक सर्व जगतूने पूज्य के० पूजन करवा योग्य थयो, अने खलुइ तिनिश्चे क्यारेक दुष्ट दुर्ज्जन थयो, एज क्यारेक खलत्ति के० खल एटले दूर्जन थयो, एज जीव क्यारेक अधणो के० निर्धन थयो अने एज जीव क्यारेक आ संसारनेविषे धणवइ के० धनवंत पण थयो ॥५९॥ एरीते कोइपण एवो निश्चय नियम नथी, के ए जीव सदा सरखुं रूप अने सरखो वेषधारण करे. जेवां पोतानां कर्म स्थाप्यांछे एटले जेवी तरेहनां कर्म उपार्ज्यां ते प्रमाणे चेष्टा करेछे; अने नटुवानी परे अन्नुन्न के० अनेरां अनेरां रूप अने वेष परावर्त्तेछे. ॥६०॥

नरए सुवेअणाउ, अणोवमाउ असाअ बहुलाउ ॥
रेजीव तए पत्ता, अणंतखुत्तो बहुविहाउ ॥ ६१ ॥
देवत्ते मणुअत्ते, पराभिउगत्तणं उवगएणं ॥ भी
सणदुहं बहुविहं, अणंतखुत्तो समणुभूअं ॥ ६२ ॥

व्याख्या–नरकनेविषे अनोपम एटले नथी जेने कोइ उपमा के० बराबरी एवी अनेक वेदनाउ भोगवीउ. अशाता वेदनीज नरकमांहे घणी छे एवी आ संसारनेविषे अनेक अशाताउ भोगवीउ. रे जीव एम बहुविहो के० अनेक प्रकारे अणंतखुत्तोके० अनंति वार पाम्यो छे ॥६१॥ हे जीव तुं देवतामांहे अने मनुष्यमांहे पराभियोगके० पारका आभियोगिक एटले चाकरपणाए उपन्यो थको बहु प्रकारनां भीषणके० भयंकर एवां छेदन भेदन ताडनादिक दुःखोतें अनंतीवार अनुभव्यां ॥ ६२

तिरियगइं अणुपत्तो, नीम महावेअणा अणेगविहा ॥
जम्ममरणरहट्टे, अणंतखुत्तो परिब्भमिउ ॥ ६३ ॥
जावंति केवि डुक्खा, सारीरा माणसाव संसारे ॥
पत्तो अणंतखुत्तो, जीवो ससारकंतारे ॥ ६४ ॥

व्याख्या–हेजीव, तु तिर्यचनी गतिने अनुक्रमे पाम्यो थको, महोटी नयंकर एवी अनेक प्रकारनी वेदनाउ ते सहन करी, त्या जन्म मरणरूप एवा आ ससाररूपी कूपना अरहटनेविषे अनंतिवार तु अतिशयपणे परिनम्यो ॥ ६३ ॥ एम जे काइ डुःख आ संसारनेविषे जात जातनां कहेवाय छे, एटले केटलांक मनसंबंधी अने केटलाक शरीरसंबंधी–इत्यादिक जे जे डुःख छे ते ते आ ससाररूपी कतार के० अरण्यने विषे अनतिवार जीव पाम्यो छे. ॥ ६४ ॥

तएहा अणतखुत्तो संसारे तारिसी तुम आसी॥जं पसमेउ सवो दहीए मुदय न तीरिज्जा ॥६५॥ आसी अणंतखुत्तो संसारे ते छुहा वि तारिसया ॥ ज पसमेउं सवो, पुग्गल काऊवि न तरिज्जा ॥ ६६ ॥

व्याख्या–हेजीव, आ संसारनेविषे जेवी तएहाके० तृषा तारिसीके० तादृसी एटले तेवी तुमके० तने अणतखुतोके० अनतिवार आसीके० होती हवी, जपसमेउसवोके० जे तृषाने सघलाए समुद्रोनु उदक उपशमाववाने समर्थ न थाय ॥ ६५ ॥ तेमज हे जीव! आ ससारनेविषे अनत क्षुधा तने थती हवी जे क्षुधाने उपशमाववाने सघलाए पुद्गलना समूहपण समर्थ न थाय ॥ ६६ ॥

काऊण अणेगाइं, जम्म मरण परिअट्टण सयाइ ॥ डुक्खेण माणुसत्तं, जइ लहइ जहिच्छियं जीवो ॥ ६७ ॥
तं तह डुल्लह लभं, विज्जुलया चचलच मणुयत्त ॥ धम्ममि जोवि सीयइ, सो काउरिसो न सप्पुरिसो ॥ ६८ ॥

व्याख्या–आ ससारनेविषे जीव, जन्ममरणना जे परावर्त्तन एटले वारंवार उपजवु अने मरवु तेना अनेक शइकडा, ते प्रत्ये काऊणके० करीने अर्थात् जन्ममरणनां अनंता डुःख नोगवीने पछी डुक्खेणके० डुःखे करीने जइ के० जो जहिच्छियंके० अकामनिर्जराए करीने जीवोके० जीव ते माणुसत्तके० मनुष्यपणु लहइके० पामे. ॥६७॥ ते डुर्लन अने विद्युलता के० विजलीना जेवु चचलके० अस्थि

र एवुं मनुष्यपणुं पामीने जे जिनधर्मनेविषे सीदाय, प्रमादकरे, ते काउरीसो के० कापुरुष एटले—कुत्सित पुरुष जाणवो पण,ते न सपुरिसोके० सत्—उत्तम पुरुष नही.

माणुस्सजम्मे तडिलद्धएणं ॥ जिणंदधम्मो न कउय जेणं ॥
तुट्टे गुणे जह धाणुक्कएणं ॥ हज्ञा मलेवाय अवस्स तेणं ॥६ए॥
रेजीव निसुणि चंचल सहाव ॥ मिल्लेविणुसयल विबज्जाव ॥
नवजेय परिग्गह विविहजाल॥संसारि अहि सहु इंदजाल॥७०॥

व्याख्या—मनुष्यनो जन्म ते समुड्ना तटसमान लाध्यो. अर्थात् नवसमुड्ना तटसमान आ मनुष्यदेह पाम्यो ठतां जे जीवे जिनेश्वर श्रीवीतरागनो धर्म न कस्थो अर्थात् न आचस्थो; ते जीवने जेम तूटेली पणछे करीने धनुष्य धरनार पुरुषने पछी अवश्य हाथ घसवा पडे, तेम परवश थको पोतानुं चिंतव्युं काम न साधे तो अवश्य हाथ घसवा पडे. एटले अंते पश्चात्ताप करे. ॥६ए॥ अरे चंचल स्वजाववंत जीव! तुं निसुणिके० सांजल के आ, संसारनेविषे समस्त जे आत्मगुण थी बाह्यजाव, ते नवप्रकारना जे धनधान्यादिक परिग्रह ते रूप जे विविध प्रकार ना जाल ते बंधनसमानछे. ए सर्व इंड्जाल समान देखतां मनोहर छे, पण परमा र्थे जोतां असारछे; ते प्रत्ये मिल्लेविके० त्याग करीने तुं आत्म धर्मने आदर. ॥७०॥

पियपुत्त मित्त घर घरणि जाइ ॥ इह लोइय सव नियसुह सहाय ॥
नविअहि कोइ तुह सरणि मुरक ॥ इक्कलुतुं सहसि तिरि निरयड्ड
रक ॥ ७१ ॥ कुसग्गे जह उसबिंडुए थोवं चिठइ लंबमाणए ॥
एवं मणुआण जीवियं समयं गोयम मा पमायए ॥ ७२ ॥

व्याख्या—रे मूर्खजीव! प्रियके० वल्लन एवा पुत्र, मित्र अने स्वजनादिक तथा घर के० महोटा महेल, तथा घरणिके० स्त्रीप्रमुख अने जाइके० न्याति गोत्र प्रमुखजाति— ए सघलांए इहलोएके० आ लोकनेविषे नियके० पोताना सुखनां सहायके० सहा इ ते साधनारांछे. एटले पोताना सुखने इछनारांछे; पण कोइ तारुं शरणहेतु नथी. एटले तने डुःख आवशे तेवारे ते डुःखथी तने कोइ राखशे नही. अने तुं एकलो ज तिर्यंच तथा नरकादिकनां डुःख सहन करीश. ॥ ७१ ॥ जेम कुसग्गे के० डा जना अग्रजागनेविषे उसबिंडु के० झाकलनुं टीपुं जे लंबायमान अने वायरे हा लतुं एवुं थोडो काल रहे, ए प्रमाणे मनुष्यनुं जीवित के० आयुष्य अस्थिर जा

णीने हे गौतम! प्रमाद न करवो. निरंतर धर्मनेविषे उद्यम करवो एम भगवान कहेछे

संबुज्झह किंन बुज्झहा, संबोही खलु पेच्च डुल्लहा ॥ नोहु
वणमंतिराइउ, नो सुलह पुणरावि जीवियं ॥ ७३ ॥
डहरा वुड्ढाय पासह, गप्भत्था वि चयंति माणवा ॥
सेणे जह वट्टय हरे, एवं आउक्खयं मि तुट्टइ ॥ ७४ ॥

व्याख्या–अहो भव्यजीवो! तमे संबुज्झहके० बुजो सम्यक्त्व रत्न पामो केम प्रतिबोध पामता नथी? केमके परभवनेविषे बोधिबीज तेहुके० निश्चये दोह्ली छे वारवार समकित न पामीए जे रात्री अने दिवस गया ते फरीने न आवे. वली वारवार संयम चारित्र सहित जीवितव्य तेपण पामवु सुलभ नथी. तेमाटे धर्म पामी प्रमाद न करो ॥७३॥ हे जीव! तु जो तो खरो के, डहराके०बालको तथा वृद्धो अने गर्भनेविषे रह्या एवा जे मनुष्यो ते पण चवे एटले मरण पामे, त्या कशु बल चाले नही सिचाणो जेम वट्टयंके० वर्तक एटले चिडकली तथा तेतरने हेरीलेइ जाय तेम आयुष्यनो अंत आवे थके आयुष्यपण तूटे त्यारे जीव मरण पामे ॥७४॥

तिहुयण जण मरतं, दट्ठूण नियति जे न अप्पाण॥ विरमति न पावा उ॥ धिद्धी धिट्ठतण ताण॥ ७५ ॥ मामाज पह बहुअ, जे बद्धा चिक्कणेहिं कम्मेहि ॥ सवेसि तेसि जायइ॥ हिउवएसो महादोसो ॥ ७६ ॥

व्याख्या–स्वर्ग, मृत्यु अने पाताल–ए तिहुंयण के० त्रणे लोकना जनने मरता देखीने पण जे मनुष्य पोताना आत्माने नथी सवरता, अने पाप कर्मथी विरमता के० उसरता नथी, तेना धीगाइपणाने धिक्क धिक्क छे तेना जेवो कोइ मूर्ख नथी ॥ ७५ ॥ इहां शिष्य गुरुने कहे छे के मामा जपह बहुअ के० घणो उपदेश न आपो, अर्थात् घणु घणुं न बोलो केमके जे भव्यजीवो, चीकणा के० कठण एवा जे आठ कर्मो तेमना,बधनेकरी बंधायाछे,ते सघला जीवोने,हितकारी एवो जे उपदेश अर्थात् धर्मना मार्गनो उपदेश,ते महोटो दोषरूप थइ परिणमे छे ॥

कुणसि ममत्तं धण सयण विहव पमुहे सुणत डुक्केसु ॥ सिढिलेसि आयरपुण, अणत सुक्खं मिमुक्खमि ॥७७॥ ससारोडहहेउ, डुक्खफलो डुसह डुक्खरूवोय॥नचयति तंपि जीवा,अइबद्धा नेह निअलेहिं ७८

व्याख्या–अणतडुक्खेसु के० अनतु छे डुःख जेनेविषे एवा जे धन के० द्रव्य

अने सयण के० स्वजन ते परिवार अने वैभव प्रमुखनेविषे तुं ममता धारण करे ठे; ते सर्व केवां ठे? तो के पुण के० वली अनंतसुख ज्यां ठे एवा मोक्षनेविषे जे जीवना आदर के० उद्यम ते सर्वने शिथिल करे एवां ठे.॥ ७७॥ आ चारे गतिरूप संसार ठे ते दुःखनो हेतू के० कारणरूप ठे. फल जे थकी एवुं ठे; अने ए संसार दुःखे करी सहन थाय एवो दुःखमय ठे. अर्थात् केवल दुःखस्वरूप ठे; तोपण अत्यंत स्नेहरूप सांकले बंधायला एवा जीवो आ संसारने ठंमता नथी. ॥ ७७॥

नियकम्म पवणचलिउ,जीवो संसारकाणणे घोरे॥ काकाविडंबणाउ न पावए डुसहडुस्काउ ॥७९॥ सिसिरंमि सीयलानिल ॥ लहरि सह स्सेहिं भिन्न घणदेहो॥तिरियत्तणंमि रन्ने,अणंतसो निहणमणुपत्तो॥८०

व्याख्या–पोताना कर्मरूपी वायरे चलाव्यो एवो जीव, घोर के० भयंकर संसार रूप एवा काननेके० वननेविषे काकाके० कोण कोण विटंबना नथी पामतो? अपितु सर्व विटंबना डुःसह के० डुःखे करीने सहन थाय एवुं ठे डुःख जेनेविषे एवी वि टंबनाउ पामेल ठे. ॥ ७९ ॥ सिसिरंके०शीतकाल संबंधी जे सीयलानिलके० अत्यंत शीतल एवा पवननी लहरि ते सहस्सेहिं के० सहस्रोए करीने घनदेहो के० घणुं दृढ एवुं जे तिर्यंच संबंधीनुं शरीर, ते भिन्न के० भेदाणु ठे, एवो आ जीव तुं रान के० अटवीमांहे अनंतीवार डुःख भोगवी निहण के० निधन एटले मरण तेने तिर्यंचना भवनेविषे पाम्यो. ते संभार. ॥ ८० ॥

गिम्मायवसंतत्तो, रन्नेठुहिउ पिवासिउ बहुसो ॥ संपत्तोतिरियभवे मरणडुहं बहु विसूरंतो ॥ ८१ ॥ वासासुरन्नमज्जे, गिरिनिज्जरणोद गेहिवज्जंतो ॥ सीयानिल मज्जविउ मउसितिरियत्तणेबहुसो ॥ ८२ ॥

व्याख्या–वली तिर्यंचना भवे रान के० अटवीनेविषे गिम्माय के० ग्रीष्मकाल ना तापे करीने संतप्तके० तप्यो थको एवो आ जीव, ठुहिउ के० भूख्यो अने पिवा सिउके० तरश्यो एवो होतो थको बहुसोके० घणीवार मरणना डुःखने बहुपेरेविसू रंतो के० पश्चात्ताप करतो थको पाम्यो. ॥ ८१ ॥ वली तिर्यंचना अवतारे आ जी व! वर्षाकालमां अटवी अने पर्वतोनां निझरणांनां जे पाणी, तेणे करी वुझंतोके० बुडतो थको पीडा पामतो थको, अने शीतल एवा पवने करी दाजव्यो थको, अ नंतीवार मरण पाम्यो ठे. ॥ ८२ ॥

एवं तिरियनवेसु ॥ कीसंतो दुक्कसयसहस्सेहिं ॥ वसिउ अणंत खुत्तो, जीवो नीसण नवारणे ॥८३॥ उछकम्मपलया, निले रि उनीसणंमि नवरसे॥हिंमंतो नरएसुवि, अणंतसोजीवपत्तोसि॥८४॥

व्याख्या–एवीरीते जीव! नीषण के० नयंकर एवा नवारसे के० आ नवरूप अ रण्यनेविषे तिर्यंचना अवतारे क्लेश पामतो थको अने दुःखना शत, सहस्र, ल क्ष कोडि नोगवतो थको अनंत काल वस्यो ॥८३॥ हे जीव तु, उछकम्मपलया निले–उष्टके० आकरा एवां जे आठकर्म ते रूपजे प्रलयकालनो पवन,तेणे करीने प्रेस्यो थको नीसणंमि के० नयंकर एवा नवरसेके० नवरूपी अरण्यनेविषे हींमतो थको नरकनेविषे पण नमतो थको पूर्वोक्त दुःखने अनतीवार पत्तोके०पाम्यो छे ॥८४॥

सत्त सुनरय महीसु, वज्जानल दाहसीय वेयणासु ॥वसिउ अणंतखु त्तो, विलवतो करुणसद्देहिं ॥८५॥ पिय माय सयण रहिउ दुरंतवाही हिंपीडिउ बहुसो ॥ मणुयनवे निस्सारो, विलविउ किन तं सरसि॥८६॥

व्याख्या–सत्तसुनरयमहीसु के० साते नरक पृथ्वीनेविषे वज्जानल के० वज्रस मान कठण एवो जे अग्नि, तेनो दाह के० ताप, तेना जेवोछे ताप ज्या, तथा सि य के० शीत अर्थात् परमटाढ–तेनी वेदनाछे जेनेविषे, त्या रे जीव तु, करुण स द्देहिं के० दयामणा सादे करीने विलवतो के० विलाप करतो थको अनतखु त्तो के० अनतीवार वसिउ के० रह्यो ॥ ८५ ॥ हे जीव ! पिता माता अने स जन–एउए रहित एटले एकलो छतो, वली दुरतव्याधि के० दुःखे करीने अत एटले छेडो जेनो एवी मोटी जे पीडा, तेणे करी तु अनतीवार पीडा पाम्यो थको निस्सार एवा मनुष्यना नवनेविषे पण तु विलाप करतो हवो, ते तु शु नथी संनारतो?

पवणुव गयणमग्गो अलक्खिउ नमइ नववणे जीवो॥ ठाण ठाण मि समु, ज्किऊण धणसयणसंघाए ॥८७॥ विहिज्जंता असयं, जम्म जराम रण तिरककुतोहिं ॥ दुहमणु हवति घोरं, संसारे संसरतिजिया ॥८८॥

व्याख्या–ए जीव, आकाशनेविषे वायुनी जेम आ नवरूप अरण्यनेविषे ठाम ठाम धन के० द्रव्य, स्वजन के० कुटुंबनो समूह तेउने छांमीने नमेछे ॥ ८७ ॥ ए जीव, जन्म, वृद्धपण, अने मरण–ए रूप तिरककुते के० तीक्ष्ण नाले करी वा

कें० विज्ञाननेविषे, तहके० तेमज, गुणेसुके० दानप्रमुख गुणने विषे, कुसलत्तं के० चतुराइ प्रत्येपण, के जेके० जे जीवो सुहसच्चधम्मरयणेके० जलासाचा धर्म रत्न विषे सुपरिखं नयाणंतिके० जली परीक्षाकरी नथीजाणता. एटले आरूडो धर्म के बीजो रूडो धर्म छे ? एवी परीक्षा नकरी जाणे. ॥ ९९ ॥ आ जिनधर्म, जव्य जीवोने अपूव्व कप्पपायवोके० अपूर्व कल्पवृक्ष छे. सग्ग के० स्वर्ग, अपवग्गके० मोक्ष, तेहनां सुखाणं के०सुखरूप एवां फलाणंके० फलने दाइ के० देणहार छे.

धम्मोबंधुसुमित्तोय, धम्मोयपरमोगुरु ॥ मुरकमग्गे पयट्टाणं, धम्मो परम संदिणो ॥ १०१ ॥ चउगइणं तडुहानल पलित्त जवकाणणे महाजीमे ॥ सेवसु रे जीवतुमं, जिणवयणं अमियकुंडसमं ॥१०२॥

व्याख्या—ए धर्म बंधु के० जाइ अने सुमित्तो के० जलो मित्रछे. एहज धर्म परमोगुरु के० उत्कृष्ट सद्गुरुछे, वली एहज धर्म मुरकमग्गपयट्टाणंके०मोक्ष मार्गने विषे जे चालनारा—तेउने परमसंदिणोके० उत्कृष्टो रथछे. ॥१०१॥ चारे गतिमांहे जे जन्म जरा मरणरूप अनंत दुःख, तेहज अनल के० महा अग्नि, तेणे करी पलित्तके०दग्ध थएलो एवो महाजीमेजवकाणणेके०महा जयंकर जवरूपी अरण्य—तेनेविषे अरे जीव, तुमंके०तुं अमियकुंमसमं जिणवयणंसेवसुके०अमृत कुंम समान एवा श्रीजिनवचनने सेव. लायमां बलतां जलकुंममां पेसवुं तेहज बचावछे.॥१०२

विसमे जवमरुदेसे, अणंतडुह गिम्मताव संतत्तो ॥ जिणधम्मकप्परुरकं सरसुतुमं जीव सिवसुहदं ॥ १०३ ॥ किंबहुणा जिणधम्मे, जइयवं जहजवोदहिंघोरं ॥ लहुतरिय मणंतसुहं लहइ जिउसासयंठाणं १

व्याख्या—विसमे के० महाविषम एवा जवमरुदेसे के० संसाररूप निर्जल मरु देशनेविषे, त्यां जे अनंत दुःख तेहज जाणे गिम्मा के०ग्रीष्म कालना तापनी लहेर, तेणे करी संतत्तो के० घणो तप्यो थको जीवरहेछे त्यां जिणधम्मकप्परुरकंके० जिनधर्मरूपी कल्पवृक्ष ते केवुंछे ? तोके सिवसुहदं के० मोक्ष सुखनुं देणहारछे. ते प्रत्ये, हे रेजीव तुमं के० तुं सरसुके०दोडीने पहोच. ॥१०३॥ किंबहुनाके० घणुं शुं कहेवुं. जिणधम्मेजइयवं के० जिनधर्मनेविषे यत्न करवो. जहके० जेम जिनधर्म सेवन करवाथी जवोदहिंघोरं लहुयतरिय के० जयंकर एवा संसार समुद्रने उतावले पार पामीए. अणंत सुहसासयंठाणं के० अनंतुं सुखछे जेनेविषे एवुं शाश्वतु स्थानकजे मोक्ष, तेहने जिउलहइके०जीव पामे. ॥१०४॥ इति जववैराग्यशतकंसंपूर्णम् ॥

॥ अथ श्रीऋषभवीरस्त ग्ह्लोके जनेजनेक कथयन्प्रयाति

नानापथेसर्वज्ञन प्रवृत्त को

॥ आर्यायुग्मम् ॥ सकलार्थसिद्धिसाधन–हरिचदनौ ॥ नाचरैव ।
नकजसंचरणौ निरुपाधिज्ञानवरचरणौ ॥ १ ॥ परमपुरु तं, नज नो. दिचि
शिनौ वदे ॥ पुरुषवरपुमरीकौ पुरुषोत्तमऋषनवीरजिनौ ॥ २ ॥ अनुष्टुप् नासप
तवनं कमलाकेलिनवन विश्वपावनम् ॥ मूल मंगलमालाया स्तवनं जिनचर्यया
॥ ३ ॥ मागधिका ॥ अणुरपि जिन योनवङ्गुणो निखिलतया खलु केन वर्ण्यते ॥
तदपि गुणवतां गुणग्रहो नवति विशालफलाय केवलम् ॥ ४ ॥ आलिंगनकम् ॥
चिकुरावलिकांतिकदंबकरंबितकायरुच दरवातहताबुदसुंदरमेरुमिवोल्लसितम् ॥ तद
ये हृदये हृदयालुजनस्मरवीरशुच जिननाभिनव जननाभिनव यदि नेछसि तम् ॥
॥ ५ ॥ मागधिका ॥ सुतरां सुतरो नवो नव, जननजराजटिलोपि सांप्रतम् ॥मम
पश्यत एव तावक दर्शनमतिम देवपावकम् ॥ ६ ॥ सगतकम् ॥ विनमदमरनरनि
करमुकुटतटघटितमणीशुचितररुचिरुचिरमुपचिततिमिरहरम् ॥ अभिनवनवकनक परम
कमलपरिकलितमृडुतलं प्रथमजिनपदयुगलमपगलितमलमनिशमवतु माम् । ग्थे श्र
सोपानकम्॥ उंजसि तेजसि राजसिताभ्रसिते यशसि व्यातमसूत सुत मरु वास्थसु
देवि तथा ॥ पुण्यवती नवती नुवि दीपशिखेव महो विश्वजनेषु तमोहरणे ॥ नदेव
पकृतम् ॥ ७ ॥ वेष्टकम् ॥ नरहस्तिगंधहस्तिनं स्तुतसमस्तवस्तुविदमस्तनिर्मल नष्टस्यचित्ते
नि सपत्नरत्नं प्रमुदितवदारुवृंदमिमिडकुढमंदारसुंदर यशो विभ्रत । र्तं ।तयात
देवदनुजसुमुनिजनपूजितातिशयराजितं विजितमत्तमोहमल्ल जातव तु व्यतासप्र
चतुरचतुरतवरधर्मचक्रवर्त्तिनमनुपमशमदमदम् ॥ ८ ॥ रासकलुब्ध समाधौ मन
वीर यशो, जगतीत्रितयं चमत्कुरुते ॥ त्रिशलासुतशिशुताजित चका ॥
नवम् ॥ १० ॥ वेष्टकम् ॥ मधुकरकुलकालिमाचिकुरचारिमाशरदष्टमीशश
कारिशोन विशालनालं भ्रूयुगमपवारितत्रिदशपतिधनुरनुपमलवणिमरसवती
उन्मीलन्नीलनलिनजयिनी पवित्रनेत्रे विकसिततिलकुसुमसमा च नासिका ॥
युगल सुनग सुकुमालवालदलरुक् श्रवणयुगं रतिपतिरतिलीलापाशायमानं शेष
नमादिदेवोज्ज्वलदशनमिवांबुज सकुसुमम् ॥ ११ ॥ रासकनंदितकम् ॥ गरा निके
रगुरुध्वनितं जनितप्रमदम् ॥ ग्रीवापि रमापते कम्बोर्विडम्बिनी ॥ १२ ॥ चि वृत्तिश्च
श्रीवत्सलांछितमुरो गुरुघनकनकदंडरुचिरौ भुजौ कमलकोमलांगुलिकरौ शृणवा
णमणिधरौ ॥ कुसुमाशनकूपकेसरिकिशोरकरिकरकनककमठसम रोमाली प्रतिवं